

Dokument ten służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej. Unijne instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego treść. Autentyczne wersje odpowiednich aktów prawnych, włącznie z ich preambułami, zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i są dostępne na stronie EUR-Lex. Bezpośredni dostęp do tekstów urzędowych można uzyskać za pośrednictwem linków zawartych w dokumencie

► B **ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 1126/2008**
z dnia 3 listopada 2008 r.
przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z
rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady
 (Tekst mający znaczenie dla EOG)
 (Dz.U. L 320 z 29.11.2008, s. 1)

zmienione przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1260/2008 z dnia 10 grudnia 2008 r.	L 338	10	17.12.2008
► <u>M2</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1261/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r.	L 338	17	17.12.2008
► <u>M3</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1262/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r.	L 338	21	17.12.2008
► <u>M4</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1263/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r.	L 338	25	17.12.2008
► <u>M5</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r.	L 339	3	18.12.2008
► <u>M6</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 53/2009 z dnia 21 stycznia 2009 r.	L 17	23	22.1.2009
► <u>M7</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r.	L 21	10	24.1.2009
► <u>M8</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r.	L 21	16	24.1.2009
► <u>M9</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 254/2009 z dnia 25 marca 2009 r.	L 80	5	26.3.2009
► <u>M10</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 460/2009 z dnia 4 czerwca 2009 r.	L 139	6	5.6.2009
► <u>M11</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r.	L 149	6	12.6.2009
► <u>M12</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r.	L 149	22	12.6.2009
► <u>M13</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 636/2009 z dnia 22 lipca 2009 r.	L 191	5	23.7.2009
► <u>M14</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 824/2009 z dnia 9 września 2009 r.	L 239	48	10.9.2009
► <u>M15</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 839/2009 z dnia 15 września 2009 r.	L 244	6	16.9.2009
► <u>M16</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1136/2009 z dnia 25 listopada 2009 r.	L 311	6	26.11.2009
► <u>M17</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1142/2009 z dnia 26 listopada 2009 r.	L 312	8	27.11.2009
► <u>M18</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1164/2009 z dnia 27 listopada 2009 r.	L 314	15	1.12.2009
► <u>M19</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1165/2009 z dnia 27 listopada 2009 r.	L 314	21	1.12.2009

► <u>M20</u>	Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1171/2009 z dnia 30 listopada 2009 r.	L 314	43	1.12.2009
► <u>M21</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1293/2009 z dnia 23 grudnia 2009 r.	L 347	23	24.12.2009
► <u>M22</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 243/2010 z dnia 23 marca 2010 r.	L 77	33	24.3.2010
► <u>M23</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 244/2010 z dnia 23 marca 2010 r.	L 77	42	24.3.2010
► <u>M24</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 550/2010 z dnia 23 czerwca 2010 r.	L 157	3	24.6.2010
► <u>M25</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 574/2010 z dnia 30 czerwca 2010 r.	L 166	6	1.7.2010
► <u>M26</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 632/2010 z dnia 19 lipca 2010 r.	L 186	1	20.7.2010
► <u>M27</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 633/2010 z dnia 19 lipca 2010 r.	L 186	10	20.7.2010
► <u>M28</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 662/2010 z dnia 23 lipca 2010 r.	L 193	1	24.7.2010
► <u>M29</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 149/2011 z dnia 18 lutego 2011 r.	L 46	1	19.2.2011
► <u>M30</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1205/2011 z dnia 22 listopada 2011 r.	L 305	16	23.11.2011
► <u>M31</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r.	L 146	1	6.6.2012
► <u>M32</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1254/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r.	L 360	1	29.12.2012
► <u>M33</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1255/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r.	L 360	78	29.12.2012
► <u>M34</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1256/2012 z dnia 13 grudnia 2012 r.	L 360	145	29.12.2012
► <u>M35</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 183/2013 z dnia 4 marca 2013 r.	L 61	6	5.3.2013
► <u>M36</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 301/2013 z dnia 27 marca 2013 r.	L 90	78	28.3.2013
► <u>M37</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 313/2013 z dnia 4 kwietnia 2013 r.	L 95	9	5.4.2013
► <u>M38</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1174/2013 z dnia 20 listopada 2013 r.	L 312	1	21.11.2013
► <u>M39</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1374/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r.	L 346	38	20.12.2013
► <u>M40</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1375/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r.	L 346	42	20.12.2013
► <u>M41</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 634/2014 z dnia 13 czerwca 2014 r.	L 175	9	14.6.2014
► <u>M42</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1361/2014 z dnia 18 grudnia 2014 r.	L 365	120	19.12.2014
► <u>M43</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/28 z dnia 17 grudnia 2014 r.	L 5	1	9.1.2015
► <u>M44</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/29 z dnia 17 grudnia 2014 r.	L 5	11	9.1.2015
► <u>M45</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2113 z dnia 23 listopada 2015 r.	L 306	7	24.11.2015
► <u>M46</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2173 z dnia 24 listopada 2015 r.	L 307	11	25.11.2015
► <u>M47</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2231 z dnia 2 grudnia 2015 r.	L 317	19	3.12.2015
► <u>M48</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2343 z dnia 15 grudnia 2015 r.	L 330	20	16.12.2015
► <u>M49</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2406 z dnia 18 grudnia 2015 r.	L 333	97	19.12.2015
► <u>M50</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/2441 z dnia 18 grudnia 2015 r.	L 336	49	23.12.2015
► <u>M51</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1703 z dnia 22 września 2016 r.	L 257	1	23.9.2016
► <u>M52</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1905 z dnia 22 września 2016 r.	L 295	19	29.10.2016
► <u>M53</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2067 z dnia 22 listopada 2016 r.	L 323	1	29.11.2016
► <u>M54</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1986 z dnia 31 października 2017 r.	L 291	1	9.11.2017
► <u>M55</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1987 z dnia 31 października 2017 r.	L 291	63	9.11.2017
► <u>M56</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1988 z dnia 3 listopada 2017 r.	L 291	72	9.11.2017
► <u>M57</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1989 z dnia 6 listopada 2017 r.	L 291	84	9.11.2017
► <u>M58</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1990 z dnia 6 listopada 2017 r.	L 291	89	9.11.2017
► <u>M59</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/182 z dnia 7 lutego 2018 r.	L 34	1	8.2.2018

► <u>M60</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/289 z dnia 26 lutego 2018 r.	L 55	21	27.2.2018
► <u>M61</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/400 z dnia 14 marca 2018 r.	L 72	13	15.3.2018
► <u>M62</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/498 z dnia 22 marca 2018 r.	L 82	3	26.3.2018
► <u>M63</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/519 z dnia 28 marca 2018 r.	L 87	3	3.4.2018
► <u>M64</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2018/1595 z dnia 23 października 2018 r.	L 265	3	24.10.2018
► <u>M65</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/237 z dnia 8 lutego 2019 r.	L 39	1	11.2.2019
► <u>M66</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/402 z dnia 13 marca 2019 r.	L 72	6	14.3.2019
► <u>M67</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/412 z dnia 14 marca 2019 r.	L 73	93	15.3.2019
► <u>M68</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/2075 z dnia 29 listopada 2019 r.	L 316	10	6.12.2019
► <u>M69</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/2104 z dnia 29 listopada 2019 r.	L 318	74	10.12.2019
► <u>M70</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2020/34 z dnia 15 stycznia 2020 r.	L 12	5	16.1.2020
► <u>M71</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2020/551 z dnia 21 kwietnia 2020 r.	L 127	13	22.4.2020
► <u>M72</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2020/1434 z dnia 9 października 2020 r.	L 331	20	12.10.2020
► <u>M73</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2020/2097 z dnia 15 grudnia 2020 r.	L 425	10	16.12.2020
► <u>M74</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/25 z dnia 13 stycznia 2021 r.	L 11	7	14.1.2021
► <u>M75</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/1080 z dnia 28 czerwca 2021 r.	L 234	90	2.7.2021
► <u>M76</u>	Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/1421 z dnia 30 sierpnia 2021 r.	L 305	17	31.8.2021

sprostowane przez:

- **C1** Sprostowanie, Dz.U. L 304 z 20.11.2010, s. 63 (1126/2008)
- **C2** Sprostowanie, Dz.U. L 128 z 30.4.2014, s. 81 (475/2012)

▼B

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) NR 1126/2008

z dnia 3 listopada 2008 r.

**przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości
zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu
Europejskiego i Rady**

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

Artykuł 1

Międzynarodowe standardy rachunkowości zdefiniowane w art. 2 rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 przyjmuje się zgodnie z załącznikiem do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 2

Niniejszym uchyla się rozporządzenie (WE) nr 1725/2003.

Odesłania do uchylonego rozporządzenia uznaje się za odesłania do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 3

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

▼ B

ZAŁĄCZNIK

MIĘDZYNARODOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI

▼ M52**▼ B**

MSR 7	<i>Sprawozdanie z przepływów pieniężnych</i>
MSR 8	<i>Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów</i>
MSR 10	<i>Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego</i>

▼ M52**▼ B**

MSR 17	<i>Leasing</i>
--------	----------------

▼ M52**▼ B**

MSR 19	<i>Świadczenia pracownicze</i>
MSR 20	<i>Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej</i>
MSR 21	<i>Skutki zmian kursów wymiany walut obcych</i>
MSR 23	<i>Koszty finansowania zewnętrznego (zaktualizowany w 2007 r.)</i>
MSR 24	<i>MSR 24 Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych</i>
MSR 26	<i>Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych</i>
MSR 27	<i>Jednostkowe Sprawozdania Finansowe</i>
MSR 28	<i>Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach</i>
MSR 29	<i>Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji</i>

▼ M52**▼ B**

MSR 33	<i>Zysk przypadający na jedną akcję</i>
--------	---

▼ M52**▼ B**

MSR 41	<i>Rolnictwo</i>
--------	------------------

▼ M52**▼ B**

MSSF 2	<i>Płatności w formie akcji</i>
--------	---------------------------------

▼ M52**▼ B**

MSSF 5	<i>Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana</i>
MSSF 6	<i>Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych</i>
MSSF 7	<i>Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji</i>

▼ B

- MSSF 8 *Segmenty operacyjne*
- MSSF 9 *Instrumenty finansowe*
- MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*
- MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*
- MSSF 12 *Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach*
- MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*
- MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*
- MSSF 16 *Leasing*
- KIMSF 1 *Zmiany istniejących zobowiązań z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji i zobowiązań o podobnym charakterze*
- KIMSF 2 *Udziały członkowskie w spółdzielniach i podobne instrumenty*
- KIMSF 4 *Ustalenie, czy umowa zawiera leasing*
- KIMSF 5 *Prawa do udziałów wynikające z uczestnictwa w funduszach likwidacyjnych, rekultywacyjnych oraz funduszach na naprawę środowiska*
- KIMSF 6 *Zobowiązania wynikające z uczestnictwa w specyficznym rynku – zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny*
- KIMSF 7 *Zastosowanie metody przekształcenia w ramach MSR 29 Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji*
- KIMSF 10 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa a utrata wartości*

▼ M52

▼ B

- IFRIC 14 *Interpretacja IFRIC 14 MSR 19 – Limit wyceny aktywów z tytułu określonych świadczeń, minimalne wymogi finansowania oraz ich wzajemne zależności*

▼ M52

▼ B

- KIMSF 16 *Interpretacja KIMSF 16 Zabezpieczenie udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą*
- KIMSF 17 *Interpretacja KIMSF 17 Przekazanie aktywów niegotówkowych właścicielom*

▼ M52

▼ B

- KIMSF 19 *Interpretacja KIMSF 19 Regulowanie zobowiązań finansowych przy pomocy instrumentów kapitałowych*
- KIMSF 20 *Koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji w kopalniach odkrywkowych*

▼ M41

KIMSF 21 Interpretacja KIMSF 21 *Oplaty (*)*

▼ B

KIMSF 22 Interpretacja KIMSF 22 *Transakcje w walucie obcej oraz wynagrodzenie wypłacane lub otrzymywane z góry*

KIMSF 23 Interpretacja KIMSF 23 *Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu*

SKI-7 *Wprowadzenie waluty euro*

SKI-10 *Pomoc rządowa – brak konkretnego powiązania z działalnością operacyjną*

SKI-15 *Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne*

SKI-25 *Podatek dochodowy – zmiana statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej udziałowców*

▼ M52

▼ B

SKI-29 *Umowy na usługi koncesjonowane – ujawnianie informacji*

▼ M52

▼ B

Powielanie dozwolone w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Wszystkie istniejące prawa są zastrzeżone poza EOG, z wyjątkiem prawa do powielania na użytek własny lub w innych uczciwych celach. Więcej informacji można uzyskać na stronie RMSR www.iasb.org.

▼ **M52**▼ **B****MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 7**▼ **M5***Sprawozdanie z przepływów pieniężnych* ⁽¹⁾▼ **B**

CEL

Informacje dotyczące przepływów pieniężnych w jednostce są użyteczne, ponieważ dostarczają użytkownikom sprawozdania finansowego podstaw do dokonania oceny zdolności jednostki do generowania środków pieniężnych oraz ekwiwalentów środków pieniężnych, oraz do określenia potrzeb jednostki dotyczących wykorzystania tych środków. Decyzje ekonomiczne, podejmowane przez użytkowników sprawozdań finansowych, wymagają oceny zdolności jednostki do generowania środków pieniężnych oraz ekwiwalentów środków pieniężnych, oraz do określenia terminu i pewności ich wygenerowania.

Celem niniejszego standardu jest wprowadzenie wymogu dostarczania informacji na temat zaistniałych (w ujęciu historycznym) zmian w środkach pieniężnych i w ekwiwalentach środków pieniężnych, które zamieszczane są w ► **M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych dzielącym je w ciągu danego okresu na przepływy z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej.

ZAKRES

- 1 Jednostka sporządza ► **M5** sprawozdanie z ◀ przepływów pieniężnych zgodnie z wymogami niniejszego standardu oraz prezentuje je jako integralną część sprawozdania finansowego za każdy okres, za który sporządza się sprawozdanie finansowe.
- 2 Niniejszy standard zastępuje MSR 7 *Sprawozdanie ze zmian sytuacji finansowej*, zatwierdzony w lipcu 1977 r.
- 3 Użytkowników sprawozdania finansowego interesuje, w jaki sposób jednostka generuje oraz wykorzystuje środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych. Dzieje się tak niezależnie od rodzaju działalności prowadzonej przez jednostkę oraz bez względu na to, czy środki pieniężne można uznać za produkt generowany przez jednostkę, co ma miejsce w przypadku instytucji finansowych. Jednostki potrzebują środków pieniężnych zasadniczo z tych samych przyczyn, niezależnie od tego, jak różna byłaby ich podstawowa działalność będąca źródłem pozyskiwania przychodów. Potrzebują więc środków pieniężnych w celu prowadzenia działalności, wywiązywania się z obowiązków płatniczych i zapewnienia zysków swoim inwestorom. Zatem niniejszy standard stawia przed wszystkimi jednostkami wymóg prezentacji ► **M5** sprawozdania z ◀ przepływów pieniężnych.

KORZYŚCI Z INFORMACJI O PRZEPLÝWACH PIENIĘŻNYCH

- 4 ► **M5** Sprawozdanie z ◀ przepływów pieniężnych w połączeniu z innymi elementami sprawozdania finansowego dostarcza informacje, które umożliwiają użytkownikom sprawozdania dokonanie oceny zmian w aktywach netto jednostki, jej struktury finansowej (łącznie z płynnością oraz wypłacalnością) i zdolności do wywierania wpływu na wysokość i okres wystąpienia przepływów pieniężnych w odpowiedzi na zmieniające się okoliczności i pojawiające się możliwości. Informacje na temat przepływów pieniężnych są użyteczne przy ocenie zdolności jednostki do generowania środków pieniężnych

⁽¹⁾ We wrześniu 2007 w konsekwencji zmiany MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*. IASB zmieniła tytuł z „Rachunek przepływów pieniężnych” na „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”.

▼ B

i ekwiwalentów środków pieniężnych, jak też umożliwiają użytkownikom tych informacji opracowanie metod oceny i porównywania wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych występujących w różnych jednostkach. Zapewniają one również lepszą porównywalność sporządzanych przez różne jednostki sprawozdań z działalności poprzez ujednoczenie podejścia księgowego do ewidencji takich samych transakcji i zdarzeń.

- 5 Informacje na temat przepływów pieniężnych (w ujęciu historycznym) często wykorzystuje się jako wskaźnik wysokości, okresu oraz pewności wystąpienia przyszłych przepływów pieniężnych. Są one także użyteczne dla celów sprawdzenia dokładności dokonywanych uprzednio ocen dotyczących przyszłych przepływów pieniężnych oraz analizy związków zachodzących między rentownością a przepływami pieniężnymi netto oraz skutków zmian cen.

DEFINICJE

- 6 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Środki pieniężne składają się z gotówki w kasie oraz depozytów płatnych na żądanie.

Ekwiwalenty środków pieniężnych są krótkoterminowymi inwestycjami o dużej płynności, łatwo wymiernymi na określone kwoty środków pieniężnych oraz narażonymi na nieznaczne ryzyko zmiany wartości.

Przepływy pieniężne są wpływami lub wypływami środków pieniężnych oraz ekwiwalentów środków pieniężnych.

Działalność operacyjna jest podstawowym rodzajem działalności powodującej powstawanie przychodów oraz każdym innym rodzajem działalności, która nie ma charakteru działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna jest działalnością polegającą na nabywaniu i sprzedaży aktywów trwałych oraz inwestycji krótkoterminowych niezaliczonych do ekwiwalentów środków pieniężnych.

Działalność finansowa jest działalnością, w wyniku której zmianie ulega wysokość i struktura wniesionego kapitału własnego oraz zadłużenia jednostki.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

- 7 Ekwiwalenty środków pieniężnych służą raczej realizacji krótkoterminowych obciążeń pieniężnych, a nie dokonywaniu inwestycji lub też innym celom. Inwestycje można zaliczyć do ekwiwalentów środków pieniężnych, jeżeli są łatwo wymiernymi na określoną kwotę środków pieniężnych oraz są narażone na nieznaczne ryzyko zmiany wartości. Zatem inwestycje krótkoterminowe zazwyczaj można zaliczyć do ekwiwalentów środków pieniężnych, jeżeli posiadają krótki termin płatności, za jaki można przyjąć okres trzymiesięczny lub krótszy, licząc od daty ich nabycia. Inwestycje krótkoterminowe w akcje są wyłączone z ekwiwalentów środków pieniężnych, chyba że same – w istocie rzeczy – są tymi ekwiwalentami. Jest tak na przykład, gdy nabyte akcje uprzywilejowane mają krótki termin płatności oraz określoną datę wykupu.

▼ B

- 8 Pożyczki bankowe uważa się zazwyczaj za działalność finansową. Jednakże w niektórych krajach bankowe kredyty w rachunku bieżącym, płatne na żądanie, stanowią integralną część zarządzania środkami pieniężnymi w jednostce. W takich okolicznościach bankowe kredyty w rachunku bieżącym są zaliczane do pozycji środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych. Charakterystyczną cechą tego rodzaju ustaleń z bankiem jest to, że saldo bankowe często zmienia stan z kredytowego na debetowe.
- 9 Z przepływów pieniężnych wyłącza się przesunięcia pomiędzy pozycjami środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych, ponieważ stanowią one raczej element procesu zarządzania środkami pieniężnymi realizowanego przez jednostkę niż element działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej. Do zarządzania środkami pieniężnymi zalicza się inwestowanie nadwyżki środków pieniężnych w ekwiwalenty środków pieniężnych.

PREZENTACJA ► M5 SPRAWOZDANIA Z ◀ PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH

- 10 ► M5 Sprawozdanie z ◀ przepływów pieniężnych przedstawia informacje na temat przepływów pieniężnych zaistniałych w ciągu okresu, w podziale na działalność operacyjną, inwestycyjną i finansową.
- 11 Jednostka prezentuje przepływy pieniężne z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej w sposób najbardziej odpowiedni dla rodzaju prowadzonej przez nią działalności. Klasyfikacja oparta na rodzajach działalności dostarcza informacje, które pozwalają użytkownikom na dokonanie oceny wpływu tychże działalności na sytuację finansową jednostki oraz na kwotę środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych. Informacje te mogą zostać także wykorzystane przy ocenie związków zachodzących między poszczególnymi rodzajami działalności.
- 12 W pojedynczej transakcji mogą występować przepływy pieniężne odrębnie zaklasyfikowane. Na przykład, jeżeli spłata gotówkowa pożyczki dotyczy zarówno odsetek, jak i kwoty pożyczonego kapitału, element odsetek można zaliczyć do działalności operacyjnej, zaś element kapitału do działalności finansowej.

Działalność operacyjna

- 13 Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej stanowią główny wskaźnik określający stopień, w jakim działalność operacyjna jednostki generuje środki pieniężne wystarczające do spłaty pożyczek, utrzymywania zdolności operacyjnej jednostki, wypłaty dywidend oraz dokonywania nowych inwestycji, bez korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania. Informacje na temat szczegółowych komponentów zaistniałych przepływów pieniężnych (w ujęciu historycznym), w połączeniu z innymi informacjami, są użyteczne przy prognozowaniu przyszłych przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej.
- 14 Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej pochodzą przede wszystkim z podstawowej działalności przynoszącej przychody jednostce. Są one zatem zazwyczaj skutkiem transakcji i innych zdarzeń, które uwzględnia się przy ustalaniu zysku lub straty. Przykładami przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej są:
- a) środki pieniężne otrzymane z tytułu sprzedaży dóbr i świadczenia usług;
 - b) środki pieniężne otrzymane z tytułu tantiem, opłat, prowizji i innych przychodów;

▼ B

- c) środki pieniężne zapłacone na rzecz dostawców dóbr i usług;
- d) środki pieniężne zapłacone na rzecz i w imieniu pracowników;
- e) środki pieniężne otrzymane od zakładów ubezpieczeń oraz środki pieniężne zapłacone na rzecz zakładów ubezpieczeń z tytułu składek i odszkodowań, rent i innych świadczeń ubezpieczeniowych;
- f) środki pieniężne zapłacone z tytułu podatku dochodowego lub zwroty podatku dochodowego, chyba że w wyraźny sposób można je połączyć z działalnością finansową bądź inwestycyjną; oraz
- g) środki pieniężne otrzymane oraz zapłacone z tytułu umów (dotyczących instrumentów finansowych będących w posiadaniu jednostki z przeznaczeniem handlowym).

▼ M8

Niektóre transakcje, takie jak na przykład sprzedaż określonego urządzenia, mogą powodować powstanie zysku lub straty, które ujmuje się jako zyski i straty bieżącego okresu. Przepływy pieniężne powiązane z tego rodzaju transakcjami są przepływami z działalności inwestycyjnej. Jednakże wydatki pieniężne dokonane w celu wytworzenia lub nabycia aktywów posiadanych z przeznaczeniem na wynajem stronom trzecim, a następnie przeznaczonych na sprzedaż zgodnie z opisem zawartym w paragrafie 68A MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe*, są przepływami z tytułu działalności operacyjnej. Wpływy pieniężne otrzymane z tytułu takiego wynajmu oraz późniejszej sprzedaży takich aktywów uznaje się za przepływy pieniężne z tytułu działalności operacyjnej.

▼ B

- 15 Jednostka może być w posiadaniu papierów wartościowych lub też zaciągać pożyczki przeznaczone do celów handlowych, które w takim przypadku są podobne do zapasów zakupionych specjalnie w celu ich odsprzedaży. Zatem przepływy pieniężne powstałe w wyniku zakupu i sprzedaży handlowych papierów wartościowych zalicza się do działalności operacyjnej. Analogicznie, zaliczki gotówkowe oraz pożyczki udzielane przez instytucje finansowe zazwyczaj zalicza się do działalności operacyjnej tych instytucji, ponieważ wiążą się z podstawową działalnością powodującą powstawanie przychodów w tego rodzaju jednostce.

Działalność inwestycyjna**▼ M22**

- 16 Ważne jest odrębne ujawnianie informacji dotyczących przepływów pieniężnych powstających w wyniku działalności inwestycyjnej, ponieważ takie przepływy pieniężne wskazują na zakres poniesionych nakładów mających służyć generowaniu przychodu oraz przepływów pieniężnych w przyszłości. Tylko te nakłady, których rezultatem są aktywa ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej mają prawo być zaklasyfikowane jako działalność inwestycyjna. Przykładami przepływów pieniężnych wynikających z działalności inwestycyjnej są:

▼ B

- a) środki pieniężne zapłacone w celu nabycia rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz innych aktywów trwałych. Do takich płatności zaliczamy środki związane z aktywowanymi kosztami prac rozwojowych oraz wytworzonymi w obrębie jednostki rzeczowymi aktywami trwałymi;
- b) środki pieniężne otrzymane ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych oraz innych aktywów trwałych;

▼ B

- c) środki pieniężne zapłacone w celu nabycia instrumentów kapitałowych lub instrumentów dłużnych innej jednostki oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach (inne niż płatności za instrumenty uznane za ekwiwalenty środków pieniężnych lub za instrumenty będące w posiadaniu jednostki z przeznaczeniem handlowym);
- d) środki pieniężne otrzymane ze sprzedaży instrumentów kapitałowych lub instrumentów dłużnych innej jednostki oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach (inne niż środki pieniężne otrzymane za instrumenty uznane za ekwiwalenty środków pieniężnych lub za instrumenty będące w posiadaniu jednostki z przeznaczeniem handlowym);
- e) zaliczki wpłacane i pożyczki udzielane stronom trzecim (inne niż zaliczki i pożyczki wpłacane i udzielane przez instytucje finansowe);
- f) środki pieniężne otrzymane ze spłat zaliczek oraz pożyczek udzielonych stronom trzecim (innych niż zaliczki i pożyczki wpłacane i udzielane przez instytucje finansowe);
- g) środki pieniężne zapłacone z tytułu umów terminowych typu futures, forward, umów dotyczących opcji oraz umów zamiany typu swap, chyba że umowy są w posiadaniu jednostki z przeznaczeniem handlowym lub wówczas, gdy zapłacone środki pieniężne zostały zaliczone do działalności finansowej; oraz
- h) środki pieniężne otrzymane z tytułu umów terminowych typu futures, forward, umów dotyczących opcji oraz umów zamiany typu swap, chyba że umowy są w posiadaniu jednostki z przeznaczeniem handlowym lub wówczas, gdy otrzymane środki pieniężne zaliczone zostały do działalności finansowej.

Jeżeli umowa jest księgowana jako zabezpieczenie dającej się określić pozycji, przepływy pieniężne z tytułu umowy klasyfikuje się w ten sam sposób co przepływy pieniężne wynikające z pozycji, która jest przezeń zabezpieczana.

Działalność finansowa**▼ M54**

17

Ważne jest odrębne ujawnienie informacji dotyczących przepływów pieniężnych z działalności finansowej ze względu na użyteczność tych informacji przy prognozowaniu roszczeń do przyszłych przepływów pieniężnych, wysuwanych przez jednostki wnoszące kapitał do jednostki. Przykładami przepływów pieniężnych powstających w wyniku działalności finansowej są:

▼ B

- a) wpływy pieniężne z emisji akcji lub innych instrumentów kapitałowych;
- b) środki pieniężne zapłacone na rzecz właścicieli z tytułu nabycia lub spłaty udziałów w jednostce;
- c) wpływy środków pieniężnych z tytułu emisji obligacji, udzielenia kredytów, emisji weksli, bonów, pożyczek hipotecznych oraz innych krótkoterminowych i długoterminowych pożyczek;
- d) pieniężne spłaty pożyczonych kwot; oraz

▼ M54

- e) środki pieniężne zapłacone przez leasingobiorcę celem zmniejszenia nieuregulowanych zobowiązań z tytułu leasingu.

▼ **B****SPRAWOZDAWCZOŚĆ DOTYCZĄCA PRZEPIYWÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ**

- 18 Jednostka wykazuje przepływy pieniężne z działalności operacyjnej, posługując się:
- a) metodą bezpośrednią, za pomocą której ujawniane są główne kategorie otrzymanych i zapłaconych środków pieniężnych brutto; lub
 - b) metodą pośrednią, za pomocą której zysk lub stratę koryguje się o skutki transakcji mających bezgotówkowy charakter, o czynne i bierne rozliczenia międzyokresowe dotyczące przeszłych lub przyszłych wpływów lub płatności środków pieniężnych dotyczących działalności operacyjnej, oraz o pozycje przychodowe i kosztowe związane z przepływami pieniężnymi z działalności inwestycyjnej lub finansowej.
- 19 Zaleca się wykorzystywanie metody bezpośredniej do wykazywania przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej. Metoda pośrednia dostarcza informacji, które mogą być użyteczne przy szacowaniu przyszłych przepływów pieniężnych, co nie jest możliwe w przypadku metody pośredniej. W przypadku metody bezpośredniej informacje na temat głównych kategorii otrzymanych i zapłaconych środków pieniężnych brutto można uzyskać:
- a) z zapisów księgowych jednostki; lub
 - b) poprzez skorygowanie sprzedaży, kosztu własnego sprzedaży (odsetek i podobnych przychodów oraz kosztów odsetek i im podobnych opłat na rzecz instytucji finansowych) oraz innych pozycji ► **M5** sprawozdania z całkowitych dochodów ◀ o:
 - (i) zmiany stanu zapasów oraz należności i zobowiązań związanych z działalnością operacyjną w danym okresie;
 - (ii) inne bezgotówkowe pozycje; oraz
 - (iii) inne pozycje, w przypadku których skutkami pieniężnymi są przepływy pieniężne z działalności finansowej lub inwestycyjnej.
- 20 Zgodnie z metodą pośrednią przepływy pieniężne netto z tytułu działalności operacyjnej ustala się poprzez skorygowanie zysku lub straty o skutki:
- a) zmiany stanu zapasów oraz należności i zobowiązań związanych z działalnością operacyjną w danym okresie;
 - b) zmian pozycji bezgotówkowych, takich jak amortyzacja, rezerwy, podatek odroczone, niezrealizowane zyski i straty z tytułu różnic kursowych, niepodzielone zyski jednostek stowarzyszonych, ► **M11** udziały niekontrolujące ◀; oraz
 - c) zmian innych pozycji, w przypadku których skutkami pieniężnymi są przepływy pieniężne z działalności finansowej lub inwestycyjnej.

Alternatywnie, przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej można zaprezentować zgodnie z metodą pośrednią poprzez wykazanie przychodów i kosztów ujętych w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ oraz zmian stanu zapasów oraz należności i zobowiązań związanych z działalnością operacyjną w danym okresie.

SPRAWOZDAWCZOŚĆ DOTYCZĄCA PRZEPIYWÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ I FINANSOWEJ

- 21 Jednostka oddzielnie wykazuje główne kategorie otrzymanych i zapłaconych środków pieniężnych brutto, powstałych w wyniku działalności inwestycyjnej i finansowej, chyba że przepływy pieniężne opisane w paragrafach 22 i 24 są wykazane w kwotach netto.

▼ B**SPRAWOZDAWCZOŚĆ DOTYCZĄCA PRZEPIYWÓW PIENIĘŻNYCH W KWOTACH NETTO**

- 22 Przepływy pieniężne z poniżej wymienionych rodzajów działalności operacyjnej, inwestycyjnej lub finansowej można wykazać w kwotach netto:
- a) otrzymane i zapłacone w imieniu klientów środki pieniężne, jeżeli przepływy pieniężne odzwierciedlają działalność prowadzoną przez klienta, a nie działalność jednostki; oraz
 - b) otrzymane i zapłacone środki pieniężne z tytułu pozycji, w przypadku których obrót jest szybki, kwoty są znaczne, zaś termin płatności krótki.
- 23 Przykładami otrzymanych i zapłaconych środków pieniężnych, o których mowa w paragrafie 22 a), są:
- a) akcept i spłata depozytów bankowych płatnych na żądanie;
 - b) środki będące własnością klientów, znajdujące się w jednostce inwestycyjnej; oraz
 - c) czynsze pobierane w imieniu właścicieli nieruchomości i przekazywane na ich rzecz.
- Przykładami otrzymanych i zapłaconych środków pieniężnych, o których mowa w paragrafie 22 b), są zaliczki na konto oraz spłaty:
- a) kwot podstawowych dotyczących posiadaczy kart kredytowych;
 - b) zakupu i sprzedaży inwestycji krótkoterminowych; oraz
 - c) innych pożyczek krótkoterminowych, na przykład posiadających trzymiesięczny lub krótszy termin płatności.
- 24 Przepływy pieniężne powstające w wyniku poniżej wymienionych rodzajów działalności instytucji finansowych można wykazać w kwotach netto:
- a) otrzymane i zapłacone środki pieniężne z tytułu akceptu i spłaty depozytów o określonym terminie wymagalności;
 - b) ulokowanie depozytów w innych instytucjach finansowych i wycofanie depozytów z innych instytucji finansowych; oraz
 - c) wpłacone zaliczki oraz udzielone pożyczki gotówkowe klientom, oraz spłata (zwrot) tychże zaliczek i pożyczek.

PRZEPIYWY PIENIĘŻNE W WALUTACH OBCYCH

- 25 Przepływy pieniężne powstające w wyniku transakcji dokonywanych w walutach obcych księguje się w walucie funkcjonalnej jednostki, przy zastosowaniu kursu wymiany waluty obcej na walutę funkcjonalną z dnia zrealizowania przepływów pieniężnych.
- 26 Przepływy pieniężne jednostki zależnej działającej za granicą przelicza się po kursie wymiany waluty obcej na walutę funkcjonalną z dnia zrealizowania przepływów pieniężnych.
- 27 Przepływy pieniężne wyrażone w walucie obcej należy przedstawić w sposób zgodny z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*. Standard ten zezwala na zastosowanie kursu wymiany, który jest zbliżony do rzeczywistego kursu wymiany. W celu zarejestrowania transakcji dokonywanych w walutach obcych lub przy przeliczaniu przepływów pieniężnych jednostki zależnej działającej za granicą można na przykład zastosować średni ważony kurs wymiany za dany okres. MSR 21 nie zezwala jednakże na zastosowanie kursu wymiany z ► **M5** końca okresu sprawozdawczego ◀ przy przeliczaniu przepływów pieniężnych jednostki zależnej działającej za granicą.

▼ B

28 Niezrealizowane zyski i straty z tytułu różnic kursowych nie stanowią przepływów pieniężnych. Jednakże skutki zmian kursów wymiany, które dotyczą środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych posiadanych przez jednostkę lub przypadających do zapłaty w walucie obcej, wykazuje się w ►**M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych w celu uzgodnienia kwot środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych na koniec i na początek okresu. Kwotę tę prezentuje się odrębnie od przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej i uwzględnia się w niej różnice, jeżeli takie występują, z tytułu wykazania tych przepływów pieniężnych po kursie wymiany obowiązującym na koniec okresu.

29 [Usunięty]

30 [Usunięty]

ODSETKI I DYWIDENDY

31 Przepływy pieniężne z tytułu odsetek i dywidend otrzymanych i wypłaconych ujawnia się odrębnie. Zalicza się je w sposób ciągły w kolejnych okresach do działalności operacyjnej, inwestycyjnej lub finansowej.

▼ M1

32 Całkowitą kwotę odsetek zapłaconych w ciągu okresu ujawnia się w ►**M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych, niezależnie od tego, czy została ujęta jako koszt ►**M5** zysków lub strat ◀, czy też była aktywowana zgodnie z MSR 23 *Koszty finansowania zewnętrznego*.

▼ B

33 W przypadku instytucji finansowej zapłacone odsetki oraz otrzymane odsetki i dywidendy zalicza się zazwyczaj do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej. Jednakże w przypadku pozostałych jednostek nie ma uzgodnionego stanowiska w tej kwestii. Zapłacone odsetki oraz otrzymane odsetki i dywidendy można zaliczyć do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej, ponieważ mają one wpływ na ustalenie zysku lub straty. Alternatywnie, zapłacone odsetki oraz otrzymane odsetki i dywidendy można zaliczyć do przepływów pieniężnych z, odpowiednio, działalności finansowej i inwestycyjnej, ponieważ stanowią one koszty uzyskania środków finansowych lub zwroty z inwestycji.

34 Wypłacone dywidendy można zaliczyć do przepływów pieniężnych z działalności finansowej, ponieważ stanowią one koszt uzyskania środków finansowych. Alternatywnie, wypłacone dywidendy można zaliczyć do komponentów przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej, co pomogłoby użytkownikom w określeniu zdolności jednostki do wypłacania dywidend ze środków pieniężnych z działalności operacyjnej.

PODATEK DOCHODOWY

35 Przepływy pieniężne z tytułu podatku dochodowego ujawnia się odrębnie i zalicza się do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej, chyba że można je powiązać z działalnością finansową i inwestycyjną.

▼ B

- 36 Podatek dochodowy powstaje w wyniku transakcji, które powodują powstanie przepływów pieniężnych zaliczonych w ► **M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych do działalności operacyjnej, inwestycyjnej lub finansowej. O ile obciążenia podatkowe mogą być łatwo powiązane z działalnością inwestycyjną lub finansową, to odpowiednie przepływy środków pieniężnych związane z podatkiem, ze względów praktycznych, są często niemożliwe do określenia i mogą mieć miejsce w innym okresie niż występujące przepływy pieniężne wynikające z transakcji, z którymi są związane. Zatem zapłacone podatki zalicza się zazwyczaj do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej. Jeżeli jednak istnieje praktyczna możliwość powiązania przepływów pieniężnych z tytułu podatku z pojedynczą transakcją powodującą wystąpienie przepływów pieniężnych zaliczonych do działalności inwestycyjnej lub finansowej, przepływy pieniężne z tytułu podatku zaliczane są odpowiednio do działalności inwestycyjnej lub finansowej. Jeżeli przepływy pieniężne z tytułu podatku są przypisane do więcej niż jednego rodzaju działalności, należy ujawnić łączną kwotę zapłaconego podatku.

INWESTYCJE W JEDNOSTKACH ZALEŻNYCH, JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH I WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH

▼ M32

- 37 Ujmując inwestycje w jednostce stowarzyszonej, wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce zależnej, które są rozliczane metodą praw własności lub metodą ceny nabycia, inwestor ogranicza dane zawarte w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych do przepływów pieniężnych między nim samym a jednostką, w której dokonano inwestycji, czyli na przykład do dywidend i zaliczek.
- 38 Jednostka, która wykazuje w sprawozdaniu udziały w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, stosując metodę praw własności, zamieszcza w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych przepływy pieniężne odnoszące się do jej inwestycji w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, a także wypłaty z tytułu udziału zysków oraz inne kwoty zapłacone lub otrzymane w toku rozliczeń między nią samą a jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem.

▼ M11

ZMIANY UDZIAŁÓW WŁASNOŚCIOWYCH W JEDNOSTKACH ZALEŻNYCH ORAZ W INNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH

- 39 Łączne przepływy pieniężne powstające w związku z objęciem lub utratą kontroli nad jednostkami zależnymi lub innymi przedsięwzięciami prezentuje się odrębnie i klasyfikuje jako działalność inwestycyjną.
- 40 Jednostka ujawnia, zarówno w odniesieniu do objęcia jak i utraty kontroli nad jednostkami zależnymi lub innymi przedsięwzięciami, w ciągu okresu, łączną kwotę każdej z następujących wielkości:
- a) całkowitą zapłatę wypłaconą lub otrzymaną,
 - b) część zapłaty składającą się ze środków pieniężnych i ekwiwalentów pieniężnych,
 - c) kwotę środków pieniężnych i ekwiwalentów pieniężnych w jednostkach zależnych lub innych przedsięwzięciach, nad którymi objęto lub utracono kontrolę,
 - d) wartość aktywów i zobowiązań, innych niż środki pieniężne i ekwiwalenty pieniężne, w jednostkach zależnych lub w innych przedsięwzięciach, nad którymi kontrola została objęta lub utracona, zsumowane według głównych kategorii.

▼ **M38**

40A Jednostka inwestycyjna, określona w MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*, nie musi stosować paragrafu 40 pkt c) i d) w odniesieniu do inwestycji w jednostce zależnej, której wycena musi być dokonana według wartości godziwej przez wynik finansowy.

▼ **M11**

41 Odrębna prezentacja wpływu na przepływy pieniężne objęcia lub utraty kontroli nad jednostkami zależnymi i innymi przedsięwzięciami jako pojedynczych pozycji, w połączeniu z odrębnym ujawnieniem kwot aktywów i zobowiązań przejętych lub zbytych, pomaga w odróżnieniu tych przepływów pieniężnych od innych przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej. Skutków, jakie na przepływy pieniężne wywiera utrata kontroli nie odejmuje się od skutków, jakie na przepływy pieniężne wywiera objęcie kontroli.

42 Łączną sumę zapłaconych lub otrzymanych środków pieniężnych, jako zapłatę za objęcie lub utratę kontroli nad jednostkami zależnymi lub innymi przedsięwzięciami prezentuje się w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w kwocie nie obejmującej środków pieniężnych lub ekwiwalentów pieniężnych przejętych lub zbytych w ramach transakcji, zdarzeń lub zmiany okoliczności.

▼ **M38**

42A Przepływy pieniężne wynikające ze zmian w udziałach własnościowych w jednostce zależnej, które nie skutkują utratą kontroli, klasyfikuje się jako przepływy pieniężne z działalności finansowej, chyba że jednostka zależna jest własnością jednostki inwestycyjnej, określonej w MSSF 10, i jej wycena musi być dokonana według wartości godziwej przez wynik finansowy.

42B Zmiany w udziałach własnościowych w jednostce zależnej, które nie skutkują utratą kontroli, na przykład późniejsze nabycie lub zbycie przez jednostkę dominującą instrumentów kapitałowych jednostki zależnej, ujmuje się jako transakcje na kapitale własnym (zob. MSSF 10), chyba że jednostka zależna jest własnością jednostki inwestycyjnej i jej wycena musi być dokonana według wartości godziwej przez wynik finansowy. Wynikające stąd przepływy pieniężne są klasyfikowane w ten sam sposób, jak inne transakcje z właścicielami, o których mowa w paragrafie 17.

▼ **B**

TRANSAKCJE BEZGOTÓWKOWE

43 Transakcje inwestycyjne i finansowe, które nie wymagają posługiwania się środkami pieniężnymi lub ekwiwalentami środków pieniężnych, wyklucza się ze ► **M5** sprawozdania z ◀ przepływów pieniężnych. Tego rodzaju transakcje ujawnia się w innym miejscu sprawozdania finansowego, w sposób pozwalający na przekazanie wszystkich odpowiednich informacji dotyczących takiej działalności inwestycyjnej i finansowej.

▼ **M54**

44 Wiele działań w ramach działalności inwestycyjnej i finansowej nie posiada bezpośredniego wpływu na bieżące przepływy pieniężne, mimo iż oddziałują na strukturę kapitału i aktywów jednostki. Wykluczenie operacji bezgotówkowych z rachunku przepływów pieniężnych jest zgodne z celem sporządzania rachunku przepływów pieniężnych, ponieważ pozycje te nie powodują powstania przepływów środków pieniężnych w bieżącym okresie. Przykładami operacji bezgotówkowych są:

a) nabycie aktywów w drodze przejęcia bezpośrednio powiązanych z nimi zobowiązań lub za pomocą leasingu;

▼ **B**

b) przejęcie jednostki za pomocą emisji akcji; oraz

c) konwersja długów na akcje.

▼ **M58**

ZMIANY ZOBOWIĄZAŃ WYNIKAJĄCE Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ

- 44A** Jednostka ujawnia informacje, które umożliwiają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę wynikających z działalności finansowej zmian zobowiązań, obejmujących zarówno zmiany wynikające z przepływów pieniężnych, jak i zmiany wynikające z operacji o charakterze bezgotówkowym.
- 44B** W zakresie niezbędnym do spełnienia wymogu określonego w paragrafie 44A jednostka ujawnia następujące zmiany zobowiązań wynikające z działalności finansowej:
- a) zmiany wynikające z przepływów pieniężnych z działalności finansowej;
 - b) zmiany wynikające z uzyskania lub utraty kontroli nad jednostkami zależnymi lub innymi przedsięwzięciami;
 - c) skutki zmian kursów walutowych;
 - d) zmiany wartości godziwych; oraz
 - e) inne zmiany.
- 44C** Zobowiązania wynikające z działalności finansowej są to zobowiązania, w przypadku których przepływy pieniężne zostały zaklasyfikowane (lub przyszłe przepływy pieniężne zostaną zaklasyfikowane) w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych jako przepływy pieniężne z działalności finansowej. Ponadto wymóg ujawniania informacji określony w paragrafie 44A ma również zastosowanie do zmian aktywów finansowych (na przykład aktywów, które zabezpieczają zobowiązania wynikające z działalności finansowej), jeżeli przepływy pieniężne z tych aktywów finansowych zostały uwzględnione (lub przyszłe przepływy pieniężne zostaną uwzględnione) w przepływach pieniężnych z działalności finansowej.
- 44D** Jedną z możliwości spełnienia wymogu ujawniania informacji określonego w paragrafie 44A jest przedstawienie uzgodnienia między saldem początkowym i saldem końcowym w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dla zobowiązań wynikających z działalności finansowej, z uwzględnieniem zmian wymienionych w paragrafie 44B. W przypadku gdy jednostka ujawnia takie uzgodnienie, przedstawia ona informacje wystarczające, by umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego powiązanie pozycji zawartych w uzgodnieniu ze sprawozdaniem z sytuacji finansowej i sprawozdaniem z przepływów pieniężnych.
- 44E** Jeżeli jednostka dokonuje ujawniania informacji wymaganego zgodnie z paragrafem 44A w połączeniu z ujawnieniem zmian innych aktywów i zobowiązań, ujawnia ona zmiany zobowiązań wynikających z działalności finansowej odrębnie od zmian tych innych aktywów i zobowiązań.

▼ **B**

KOMPONENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH I EKWIWALENTÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

- 45** Jednostka ujawnia komponenty środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych oraz prezentuje uzgodnienie kwot zawartych w ► **M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych z odpowiadającymi im pozycjami wykazanymi w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀.
- 46** W związku z różnorodnością sposobów zarządzania środkami pieniężnymi i regulacji bankowych w świecie oraz w celu zapewnienia zgodności z MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* jednostka ujawnia zasady rachunkowości przyjęte przy ustalaniu tego, co wchodzi w skład środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych.

▼ B

- 47 Skutki jakichkolwiek zmian zasad ustalania komponentów środków pieniężnych lub ekwiwalentów środków pieniężnych, jak na przykład w przypadku zmiany klasyfikacji instrumentów finansowych poprzednio uznanych za część portfela inwestycji jednostki, wykazuje się zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

UJAWNIANIE INNYCH INFORMACJI

- 48 Jednostka ujawnia informacje wraz z załączonym komentarzem kierownictwa, dotyczące wielkości znaczących sald środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych będących w posiadaniu jednostki, które nie mogą być wykorzystane przez grupę kapitałową.
- 49 Istnieją różne okoliczności, w których salda środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych nie mogą być wykorzystane przez grupę kapitałową. Do przykładów zalicza się salda środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych będące w posiadaniu jednostki zależnej działającej w kraju stosującym kontrolę wymiany walut lub inne prawne ograniczenia uniemożliwiające korzystanie z tych środków jednostce dominującej lub pozostałym jednostkom zależnym.
- 50 Podanie uzupełniających informacji może mieć znaczenie dla użytkowników pragnących zapoznać się z sytuacją finansową i płynnością jednostki. Ujawnienie takich informacji, którym towarzyszy komentarz kierownictwa, jest zalecane i może dotyczyć:
- a) wielkości niewykorzystanych jeszcze limitów kredytów i pożyczek, które mogą być dostępne w przyszłej działalności operacyjnej oraz w celu regulowania zobowiązań umownych, z zaznaczeniem ograniczeń w korzystaniu z tych kredytów i pożyczek;

▼ M32**▼ B**

- c) łącznej sumy przepływów pieniężnych wskazujących na wzrost zdolności operacyjnej, przedstawionej oddzielnie od sumy przepływów pieniężnych niezbędnych w celu utrzymania dotychczasowej zdolności operacyjnej; oraz
- d) sumy przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej w ramach wszystkich wykazywanych w sprawozdaniu segmentów sprawozdawczych (zob. MSSF 8 *Segmenty operacyjne*).
- 51 Oddzielne ujawnienie informacji na temat przepływów pieniężnych wskazujących na wzrost zdolności operacyjnej i informacji na temat przepływów pieniężnych potrzebnych do utrzymania zdolności operacyjnej jest użyteczne, ponieważ umożliwia użytkownikom ocenę, czy jednostka we właściwy sposób inwestuje w utrzymanie swej zdolności operacyjnej. Jednostka niewłaściwie inwestująca w utrzymanie zdolności operacyjnej może, dla względów bieżącej płynności oraz wypłaty z zysku na rzecz właścicieli, osłabić swoją rentowność w przyszłości.
- 52 Ujawnienie przepływów pieniężnych w podziale na segmenty umożliwia użytkownikom lepsze zrozumienie związków zachodzących między przepływami pieniężnymi z działalności gospodarczej jako całości i jej częściami składowymi, jak również lepsze zrozumienie dostępności i różnorodności przepływów pieniężnych w podziale na segmenty.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 53 Niniejszy standard stosuje się przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za okresy rozpoczynające się dnia 1 stycznia 1994 r. i później.

▼ M11

54 MSR 27 (zmieniony przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w 2008 r.) wprowadził zmianę paragrafów 39-42 oraz dodał paragrafy 42A oraz 42B. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 27 (zmieniony w 2008 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu. Jednostka stosuje niniejsze zmiany w sposób retrospektywny.

▼ M8

55 Paragraf 14 został zmieniony na podstawie *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia oraz stosuje paragraf 68A MSR 16.

▼ M22

56 Paragraf 16 został zmieniony przez *Zmiany MSSF* wydane w kwietniu 2009 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2010 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to fakt ten ujawnia.

▼ M32

57 MSSF 10 i MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafach 37, 38 i 42B i skreślenie paragrafu 50 b). Jednostka stosuje te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10 i MSSF 11.

▼ M38

58 Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27), opublikowanego w październiku 2012 r., zmieniono paragrafy 42A i 42B oraz dodano paragraf 40A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany wcześniej, to jednocześnie stosuje również wszystkie zmiany ujęte w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*.

▼ M54

59 Na podstawie MSSF 16 *Leasing*, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragrafy 17 i 44. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 16.

▼ M58

60 Na podstawie dokumentu *Inicjatywa dotycząca ujawniania informacji* (Zmiany MSR 7), opublikowanego w styczniu 2016 r., dodano paragrafy 44A–44E. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Gdy jednostka stosuje te zmiany po raz pierwszy, nie jest wymagane przedstawienie informacji porównawczych za poprzednie okresy.

▼ **B****MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 8****Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów**

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest określenie kryteriów wyboru i zmian zasad (polityki) rachunkowości, podanie odpowiedniego ujęcia księgowego oraz zakresu ujawnianych informacji dotyczących zmian zasad (polityki) rachunkowości, zmian wartości szacunkowych i korygowania błędów. Niniejszy standard ma poprawić przydatność i wiarygodność sprawozdań finansowych jednostek, a także zapewnić porównywalność danych zawartych w tych sprawozdaniach na przestrzeni czasu oraz ze sprawozdaniami finansowymi innych jednostek.
- 2 Wymogi dotyczące ujawniania informacji na temat zasad (polityki) rachunkowości, z wyjątkiem informacji ujawnianych na temat zmian zasad (polityki) rachunkowości, zawarte są w MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*.

ZAKRES

- 3 Niniejszy standard stosuje się przy wyborze i stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości, księgowym ujmowaniu zmian zasad (polityki) rachunkowości, zmian wartości szacunkowych oraz korekt błędów poprzednich okresów.
- 4 Skutki podatkowe korekty błędów poprzednich okresów oraz dokonanych retrospektywnie zmian zasad (polityki) rachunkowości rozlicza się i ujawnia zgodnie z MSR 12 *Podatek dochodowy*.

DEFINICJE

- 5 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Zasady (polityka) rachunkowości są to konkretne zasady, metody, konwencje, reguły i praktyki przyjęte przez jednostkę przy sporządzaniu i prezentacji sprawozdań finansowych.

Zmiana wartości szacunkowych stanowi korektę wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązania, bądź okresowego zużycia składnika aktywów, będącą wynikiem bieżącej oceny oraz oczekiwanych korzyści i obowiązków związanych z tymi aktywami lub zobowiązaniami. Zmiany wartości szacunkowych są rezultatem nowych informacji bądź wydarzeń i nie stanowią korekty błędów.

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) tworzą standardy i ich interpretacje zatwierdzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB). Obejmują one:

- a) Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej;
- b) Międzynarodowe Standardy Rachunkowości; oraz
- c) interpretacje opracowane przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) lub przez istniejący wcześniej Stały Komitet ds. Interpretacji (SIC).

▼ **M69**

Pojęcie *Istotne* zdefiniowano w paragrafie 7 MSR1 i w niniejszym standardzie jest ono stosowane w tym samym znaczeniu.

▼ **B**

Błędy poprzednich okresów – pominięcia lub nieprawidłowości w sprawozdaniach finansowych jednostki, które miały miejsce w poprzednim okresie bądź też w kilku wcześniejszych okresach. Są one wynikiem nieuwzględnienia lub błędnego uwzględnienia wiarygodnych informacji:

- a) które były dostępne w momencie zatwierdzania do publikacji sprawozdań finansowych sporządzonych za te okresy;
- b) co do których można by zasadnie oczekiwać, że zostaną otrzymane i uwzględnione w procesie sporządzania i prezentacji tych sprawozdań finansowych.

Tego typu błędy wynikają z pomyłek arytmetycznych, z niewłaściwego zastosowania zasad (polityki) rachunkowości, niedopatrzeń, mylnej interpretacji zdarzeń bądź defraudacji.

Podejście retrospektywne polega na zastosowaniu nowych zasad (polityki) rachunkowości wobec transakcji, innych zdarzeń i warunków, jak gdyby zasady te były stosowane od zawsze.

Retrospektywne przekształcenie danych to korekta ujęcia, wyceny lub ujawnionych informacji dotyczących pozycji sprawozdania finansowego, jak gdyby błędy poprzednich okresów nigdy nie miały miejsca.

Niewykonalne w praktyce – zastosowanie standardu jest niewykonalne w praktyce, gdy jednostka nie może zastosować go, mimo podjęcia wszelkich racjonalnych wysiłków i czynności, aby to uczynić. Dla konkretnego, minionego okresu jednostka nie jest w stanie wprowadzić zmian zasad (polityki) rachunkowości lub dokonać retrospektywnego przekształcenia danych, jeśli:

- a) skutek retrospektywnego podejścia nie jest możliwy do ustalenia;
- b) retrospektywne zastosowanie zasad bądź retrospektywne przekształcenie danych wymaga dokonania założeń co do intencji kierownictwa we wskazanym okresie; lub
- c) retrospektywne zastosowanie zasad bądź retrospektywne przekształcenie danych wymaga dokonania istotnych szacunków, a niemożliwe jest obiektywne wyodrębnienie z posiadanych informacji takich informacji na temat szacunków, które:

- (i) potwierdzają warunki według stanu na dzień, na który wartości te mają być ujęte, wycenione lub ujawnione;
- (ii) mogłyby być dostępne w momencie, gdy sprawozdania finansowe tego okresu zostały zatwierdzone do publikacji;

od innych informacji.

Podejście prospektywne do zmian zasad (polityki) rachunkowości i ujęcia skutku zmiany wartości szacunkowych zakłada, że:

- a) zastosowanie nowej zasady (polityki) rachunkowości wobec transakcji, innych zdarzeń i warunków następuje od momentu, w którym ta zmiana miała miejsce; oraz

▼ B

- b) zmiany wartości szacunkowych ujmowane są w okresie bieżącym i w okresach przyszłych, na które te zmiany mają wpływ.

▼ M69

6 [skreślony]

▼ B

ZASADY (POLITYKA) RACHUNKOWOŚCI

Wybór i zastosowanie zasad (polityki) rachunkowości**▼ M8**

7 Jeśli MSSF ma bezpośrednie zastosowanie do transakcji, innego zdarzenia bądź warunków, zasada, bądź zasady (polityka) rachunkowości zastosowane do tej pozycji ustala się w oparciu o MSSF.

▼ B

8 Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej stanowią kompletny zbiór zasad (polityki) rachunkowości, których zastosowanie, zdaniem IASB, decyduje o przydatności i wiarygodności informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym. Powyższe zasady nie muszą być stosowane, jeśli skutek ich zastosowania jest nieistotny. Nieprawidłowe jest jednak wprowadzenie lub nieskorygowanie odstępstw od wymogów MSSF celem zaprezentowania założonej sytuacji finansowej, wyniku finansowego, czy też przepływów pieniężnych.

▼ M8

9 Do MSSF dołączone są wytyczne pomagające jednostkom w stosowaniu zawartych w nich wymogów. Wszystkie tego rodzaju wytyczne zawierają stwierdzenie, czy stanowią integralną część MSSF. Wytyczne stanowiące integralną część MSSF są obowiązkowe. Wytyczne nie będące integralną częścią MSSF nie zawierają wymogów dotyczących sprawozdań finansowych.

▼ B

10 W przypadku braku standardu bądź interpretacji mających bezpośrednie zastosowanie do danej transakcji, innego zdarzenia lub warunku, kierownictwo jednostki kieruje się osądem przy opracowywaniu i stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości, które prowadzą do uzyskania informacji, które są:

- a) przydatne dla użytkowników w procesie podejmowania decyzji gospodarczych; oraz
- b) wiarygodne, czyli takie, dzięki którym sprawozdanie finansowe:
- (i) wiernie przedstawia sytuację finansową i wyniki finansowe oraz przepływy pieniężne jednostki;
 - (ii) odzwierciedla ekonomiczną treść transakcji, innych zdarzeń i warunków, a nie tylko formę prawną;
 - (iii) jest obiektywne, czyli bezstronne;
 - (iv) jest zgodne z zasadą ostrożnej wyceny; oraz
 - (v) jest kompletne we wszystkich istotnych aspektach.

▼ M8

11 Przy dokonywaniu osądu, o którym mówi paragraf 10, kierownictwo jednostki, zachowując poniżej ustaloną kolejność, uwzględni i rozważy możliwość zastosowania następujących źródeł:

a) wymogi określone w MSSF dotyczące podobnych i powiązanych zagadnień oraz

▼ M68

b) **definicje, kryteria ujmowania i koncepcje wyceny aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów określone w *Założeniach koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej (Założenia koncepcyjne)*.**

▼ B

12 Przy kierowaniu się osądem, o którym mówi paragraf 10, kierownictwo jednostki może także uwzględnić najaktualniejsze regulacje innych podmiotów tworzących standardy na podstawie podobnych założeń koncepcyjnych, inną literaturę dotyczącą rachunkowości i przyjęte rozwiązania branżowe w zakresie, w jakim są one zgodne ze źródłami powołanymi w paragrafie 11.

Spójność stosowanych zasad (polityki) rachunkowości

13 Jednostka wybiera i stosuje zasady (politykę) rachunkowości spójnie w odniesieniu do tego samego rodzaju transakcji, innych zdarzeń i warunków, chyba że ► **M5** MSSF ◀ wymaga wyodrębnienia lub zezwala na wyodrębnienie węższych kategorii, wobec których odpowiednie może być stosowanie różnych zasad. Jeśli ► **M5** MSSF ◀ wymaga wyodrębnienia lub zezwala na wyodrębnienie węższych kategorii, wybiera się najodpowiedniejsze zasady (politykę) rachunkowości dla każdej z nich i konsekwentnie je stosuje.

Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

14 Jednostka zmienia stosowane zasady (politykę) rachunkowości tylko wówczas, gdy:

a) wymagają tego postanowienia ► **M5** MSSF ◀; lub

b) doprowadzi to do tego, iż zawarte w sprawozdaniu finansowym informacje o wpływie transakcji, innych zdarzeń i warunków na sytuację finansową, wynik finansowy, czy też przepływy pieniężne jednostki będą bardziej przydatne i wiarygodne.

15 Użytkownicy sprawozdań finansowych powinni mieć możliwość porównania sprawozdań finansowych jednostki na przestrzeni czasu, w celu ustalenia tendencji zmian sytuacji finansowej jednostki, jej wyników działalności oraz przepływów pieniężnych. Dlatego też należy stosować te same zasady (politykę) rachunkowości z okresu na okres, chyba że dokonanie zmiany zasad (polityki) rachunkowości spełnia kryteria wymienione w paragrafie 14.

16 Jako zmiany zasad (polityki) rachunkowości nie traktuje się:

a) zastosowania zasad (polityki) rachunkowości w odniesieniu do zdarzeń i transakcji, które różnią się w swej treści od poprzednio występujących; oraz

b) zastosowania nowych zasad (polityki) rachunkowości w odniesieniu do zdarzeń lub transakcji, które nie występowały wcześniej lub były nieistotne.

17 Zastosowanie po raz pierwszy zasady przeszacowywania wartości aktywów zgodnie z MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* oraz MSR 38 *Wartości niematerialne* stanowi zmianę zasad (polityki) rachunkowości, którą traktuje się zgodnie z wymogami MSR 16 lub MSR 38, a nie w oparciu o niniejszy standard.

▼ B

- 18 Do zmian zasad (polityki) rachunkowości opisanych w paragrafie 17 nie stosuje się paragrafów 19–31 niniejszego standardu.

Wprowadzenie zmian zasad (polityki) rachunkowości

- 19 Uwzględniając paragraf 23:
- a) jednostka rozlicza zmianę zasad (polityki) rachunkowości związaną z początkowym zastosowaniem ►**M5** MSSF ◀ zgodnie z określonymi przepisami przejściowymi zawartymi w tym ►**M5** MSSF ◀, jeśli takowe istnieją; oraz
- b) jeśli jednostka dokonuje zmiany zasad (polityki) rachunkowości w związku z początkowym zastosowaniem ►**M5** MSSF ◀, które nie zawierają określonych przepisów przejściowych dotyczących tej zmiany, lub dokonuje zmiany zasad (polityki) rachunkowości dobrowolnie, zmianę tę jednostka wprowadza retrospektywnie.
- 20 Dla celów niniejszego standardu wcześniejsze zastosowanie postanowień standardu czy interpretacji nie oznacza dobrowolnej zmiany zasad (polityki) rachunkowości.

- 21 Zgodnie z paragrafem 12, w przypadku braku standardu bądź interpretacji mających bezpośrednie zastosowanie do danej transakcji, innego zdarzenia lub warunku, kierownictwo jednostki może także uwzględnić najaktualniejsze regulacje innych podmiotów tworzących standardy na podstawie podobnych założeń koncepcyjnych. Jeśli w przypadku zmiany takich regulacji jednostka zdecyduje się na zmianę zasad (polityki) rachunkowości, to taka zmiana jest ujmowana i ujawniana jak dobrowolna zmiana zasad (polityki) rachunkowości.

Podejście retrospektywne

- 22 Uwzględniając paragraf 23, jeśli zmiana zasad (polityki) rachunkowości jest ujmowana retrospektywnie według zasad opisanych w paragrafie 19 a) oraz b), jednostka koryguje bilans otwarcia każdej pozycji kapitału własnego, której ta zmiana dotyczy, najwcześniejszego prezentowanego okresu oraz ujawnia inne dane porównawcze każdego okresu, tak jak gdyby zmienione zasady (polityka) rachunkowości były stosowane od zawsze.

Ograniczenia retrospektywnego podejścia

- 23 Jeśli, zgodnie z paragrafem 19 a) oraz b), wymagane jest retrospektywne ujęcie zmiany zasad (polityki) rachunkowości, zmianę zasad (polityki) rachunkowości stosuje się retrospektywnie, z wyjątkiem sytuacji, gdy niewykonalne w praktyce jest ustalenie wpływu zmiany na poszczególne okresy lub jej łącznego wpływu.
- 24 Jeśli niewykonalne w praktyce jest ustalenie wpływu zmiany zasad (polityki) rachunkowości na informacje porównawcze jednego lub więcej prezentowanych poszczególnych okresów, jednostka stosuje zmienione zasady (politykę) rachunkowości do wartości bilansowej aktywów i zobowiązań bilansu otwarcia najwcześniejszego z możliwych okresów sprawozdawczych (może to być bieżący okres sprawozdawczy) oraz dokonuje odpowiedniej korekty adekwatnej pozycji kapitałów własnych.
- 25 Jeśli na początku bieżącego okresu niewykonalne w praktyce jest ustalenie łącznego wpływu zastosowania nowych zasad (polityki) rachunkowości w odniesieniu do wszystkich wcześniejszych okresów, jednostka koryguje dane porównawcze w celu prospektywnego zastosowania zmienionych zasad (polityki) rachunkowości, począwszy od najwcześniejszej możliwej daty.

▼ **B**

26 W przypadku retrospektywnego zastosowania przez jednostkę nowych zasad (polityki) rachunkowości, jednostka powinna zaprezentować skorygowane dane porównawcze w odniesieniu do najwcześniejszego z możliwych okresów sprawozdawczych. Retrospektywne ujęcie zmiany jest niewykonalne w praktyce, jeśli nie jest możliwe określenie jej łącznego wpływu na bilans otwarcia i zamknięcia minionego okresu sprawozdawczego. Korekty dotyczące okresów wcześniejszych niż te zaprezentowane w sprawozdaniu finansowym ujmują się jako korekty bilansu otwarcia odpowiedniej pozycji kapitału własnego najwcześniejszego z prezentowanych okresów. Zazwyczaj koryguje się zyski zatrzymane, jednakże korekta może dotyczyć innej pozycji kapitału własnego (np. celem zgodności z wymogami innego standardu czy interpretacji). Wszelkie inne informacje dotyczące okresów wcześniejszych, na przykład zestawienie historycznych danych finansowych, także koryguje się w najwcześniejszym z możliwych okresów.

27 Jeśli retrospektywne zastosowanie przez jednostkę nowych zasad (polityki) rachunkowości jest niewykonalne w praktyce w związku z tym, iż jednostka nie jest w stanie określić łącznego wpływu zastosowania nowych zasad (polityki) rachunkowości w odniesieniu do wszystkich poprzednich okresów (paragraf 25), może nowe zasady (politykę) rachunkowości stosować prospektywnie od początku najwcześniejszego z możliwych okresów sprawozdawczych. Stąd też nie ma konieczności korygowania wartości składników ► **M5** sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ w części wynikającej ze skumulowanych korekt powstałych przed dokonaniem zmiany. Zmiana zasad (polityki) rachunkowości jest dopuszczalna nawet wtedy, gdy niewykonalne w praktyce jest prospektywne zastosowanie zasad (polityki) rachunkowości w odniesieniu do jakiegokolwiek wcześniejszego okresu. Paragrafy 50–53 mówią o tym, kiedy niewykonalne w praktyce jest zastosowanie nowych zasad (polityki) rachunkowości wobec jednego lub kilku wcześniejszych okresów.

Ujawnianie informacji

28 Jeśli zastosowanie ► **M5** MSSF ◀ po raz pierwszy ma wpływ na bieżący okres lub którykolwiek z wcześniejszych prezentowanych okresów, chyba że niewykonalne w praktyce jest ustalenie kwoty korekty, albo może mieć istotny wpływ na późniejsze okresy, jednostka ujawnia następujące informacje:

- a) nazwę ► **M5** MSSF ◀;
- b) stwierdzenie, że zmiany zasady (polityki) rachunkowości dokonano zgodnie z przepisami przejściowymi – jeśli istnieją;
- c) charakter zmiany zasad (polityki) rachunkowości;
- d) opis przepisów przejściowych – jeśli istnieją;
- e) opis przepisów przejściowych – jeśli istnieją przepisy, które mogą mieć wpływ na przyszłe okresy;
- f) jeśli jest to możliwe – kwotę korekty dotyczącej bieżącego okresu i każdego wcześniej prezentowanego okresu w odniesieniu do:
 - (i) każdej pozycji sprawozdania finansowego, na którą wpłynął błąd; oraz
 - (ii) zysku i rozwodnionego zysku na jedną akcję, jeśli jednostka podlega wymogom MSR 33 *Zysk przypadający na jedną akcję*;
- g) kwotę korekty dotyczącą okresów wcześniejszych od okresów prezentowanych, w zakresie, w jakim jest to wykonalne w praktyce; oraz
- h) jeśli retrospektywne zastosowanie opisane w paragrafie 19 a) i b) jest niewykonalne w praktyce dla danego wcześniejszego okresu lub okresów poprzedzających okresy prezentowane, należy przedstawić opis okoliczności, które o tym zdecydowały, oraz informacje o tym, w jaki sposób i od kiedy wprowadzono zmianę zasad (polityki) rachunkowości.

▼ B

Nie jest konieczne, aby w kolejnych sprawozdaniach finansowych powyższe informacje były powtarzane.

- 29 Jeśli dobrowolna zmiana zasad (polityki) rachunkowości ma istotny wpływ na bieżący okres lub którykolwiek z wcześniejszych prezentowanych okresów, chyba że niewykonalne w praktyce jest ustalenie kwoty korekty, albo może mieć istotny wpływ na późniejsze okresy, jednostka ujawnia następujące informacje:
- a) charakter zmiany zasad (polityki) rachunkowości;
 - b) powód, dla którego zastosowanie nowych zasad (polityki) rachunkowości przyczyni się do przekazywania bardziej przydatnych i wiarygodnych informacji;
 - c) jeśli jest to możliwe – kwotę korekty dotyczącej bieżącego okresu i każdego wcześniej prezentowanego okresu w odniesieniu do:
 - (i) każdej pozycji sprawozdania finansowego, na którą wpłynął błąd; oraz
 - (ii) zysku i rozwodnionego zysku na jedną akcję, jeśli jednostka podlega wymogom MSR 33 *Zysk przypadający na jedną akcję*;
 - d) kwotę korekty dotyczącą okresów wcześniejszych od okresów prezentowanych, w zakresie, w jakim jest to wykonalne w praktyce; oraz
 - e) jeśli retrospektywne zastosowanie jest niewykonalne w praktyce dla danego wcześniejszego okresu lub okresów poprzedzających okresy prezentowane, należy przedstawić opis okoliczności, które o tym zdecydowały, oraz informacje o tym, w jaki sposób i od kiedy wprowadzono zmianę zasady (polityki) rachunkowości.

Nie jest konieczne, aby w kolejnych sprawozdaniach finansowych powyższe informacje były powtarzane.

- 30 Jeśli jednostka nie zastosowała nowego ►**M5** MSSF ◀, które zostały już opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie, jednostka ujawnia:
- a) ten fakt; oraz
 - b) znane lub wiarygodnie oszacowane informacje potrzebne do oceny możliwego wpływu zastosowania nowego ►**M5** MSSF ◀ na sprawozdania finansowe jednostki za okres, w którym zostaną one zastosowane po raz pierwszy.
- 31 By zakres ujawnień pozostał zgodny z paragrafem 30, jednostka rozważa przedstawienie następujących informacji:
- a) nazwę nowego ►**M5** MSSF ◀;
 - b) charakter przyszłej zmiany lub zmian zasad (polityki) rachunkowości;
 - c) termin, w którym ►**M5** MSSF ◀ powinny zostać zastosowane;
 - d) termin, w którym jednostka zamierza wdrożyć postanowienia standardu bądź interpretacji po raz pierwszy;
 - e) alternatywnie:
 - (i) opis wpływu na sprawozdania finansowe jednostki zmian będących skutkiem zastosowania danego standardu bądź interpretacji po raz pierwszy; lub
 - (ii) poinformowanie o fakcie, że ten wpływ nie jest znany lub nie jest możliwe jego wiarygodne oszacowanie.

▼ B

ZMIANY WARTOŚCI SZACUNKOWYCH

- 32 Ze względu na niepewność towarzyszącą działalności przedsiębiorstw, wielu pozycji sprawozdań finansowych nie można precyzyjnie wycenić, lecz tylko oszacować. Proces szacowania wymaga dokonania własnego osądu na podstawie dostępnych, wiarygodnych informacji. Zastosowanie wartości szacunkowych może być na przykład wymagane w przypadku określenia:
- a) należności wątpliwych;
 - b) zapasów, które utraciły przydatność gospodarczą;
 - c) wartości godziwej aktywów/zobowiązań finansowych;
 - d) okresów użytkowania aktywów podlegających amortyzacji, czy też oczekiwanego trybu uzyskiwania korzyści ekonomicznych związanych z tymi aktywami; oraz
 - e) zobowiązań z tytułu gwarancji.
- 33 Wykorzystanie wiarygodnych oszacowań stanowi istotną część przygotowania sprawozdań finansowych i nie podważa ich poprawności.
- 34 Dana wartość szacunkowa może zostać zweryfikowana, jeśli zmienia się okoliczności będące podstawą dokonanych szacunków lub w wyniku pozyskania nowych informacji czy zdobycia większego doświadczenia. Weryfikacja wartości szacunkowych z założenia nie odnosi się do poprzednich okresów, jak też nie stanowi korekty błędu.
- 35 Zmiana zasad wyceny jest zmianą zasad (polityki) rachunkowości, a nie zmianą wartości szacunkowych. W przypadku trudności w odróżnieniu zmiany zasad (polityki) rachunkowości od zmiany wartości szacunkowej zmianę traktuje się jako zmianę wartości szacunkowej.
- 36 Skutki zmiany wartości szacunkowej inne od tych, do których stosuje się paragraf 37, uwzględnia się prospektywnie poprzez ujęcie w ►**M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀:
- a) okresu, w którym nastąpiła zmiana, jeśli zmiana ta dotyczy tylko tego okresu; lub
 - b) okresu, w którym nastąpiła zmiana, i okresów przyszłych, jeśli zmiana ta dotyczy wszystkich tych okresów.
- 37 Ujęta zmiana wartości szacunkowych koryguje wartości bilansowe odpowiednich aktywów, zobowiązań lub pozycji kapitału własnego w okresie, w którym dokonano zmiany, w stopniu, w jakim zmiana ta ma wpływ na wartość tych aktywów, zobowiązań lub pozycji w kapitale własnym.
- 38 Podejście prospektywne w zakresie zmiany wartości szacunkowych oznacza, że skorygowane zostają wartości dotyczące transakcji, innych zdarzeń i warunków od momentu, w którym nastąpiła zmiana. Zmiana wartości szacunkowych może wpływać tylko na ►**M5** bieżące sprawozdanie z całkowitych dochodów ◀, bądź na wyniki danego okresu i okresów przyszłych. Przykładowo zmiana szacunku wartości wątpliwych należności wpływa tylko na wyniki bieżącego okresu i jest ujmowana w bieżącym okresie. Jednak zmiana przewidywanego okresu użytkowania składnika aktywów podlegającego amortyzacji, czy też oczekiwanego trybu uzyskiwania korzyści ekonomicznych związanych z tym składnikiem aktywów, wpływa na koszty amortyzacji zarówno w bieżącym okresie, jak i we wszystkich przyszłych okresach wchodzących w skład okresu użytkowania tego składnika aktywów. W obu przypadkach skutek zmiany dotyczący bieżącego okresu ujmowany jest jako przychód lub koszt w bieżącym okresie. Skutek (jeśli takowy będzie), jaki zmiana ta wywoła w przyszłych okresach, będzie ujmowany jako przychód lub koszt w przyszłych okresach.

▼ B**Ujawnianie informacji**

- 39 Jednostka ujawnia rodzaj i kwotę zmiany wartości szacunkowej, która wywołuje skutki w bieżącym okresie lub która – według przewidywań – takie skutki wywoła w kolejnych okresach, z wyjątkiem tych, dla których niewykonalne w praktyce jest określenie tych skutków.
- 40 Jeśli liczbowe wyrażenie skutków zmiany wartości szacunkowych dotyczących przyszłych okresów jest niewykonalne w praktyce, fakt ten ujawnia się.

BŁĘDY

- 41 Błędy mogą dotyczyć ujęcia, wyceny, prezentacji lub ujawnień informacji dotyczących poszczególnych elementów sprawozdania finansowego. Sprawozdanie finansowe uważa się za niezgodne z wymogami MSSF, jeśli zawiera istotne błędy bądź nieistotne błędy, które zostały celowo popełnione, aby zaprezentować konkretną sytuację finansową, wynik finansowy lub przepływy środków pieniężnych w sposób z góry zamierzony. Błędy wykryte na etapie sporządzania sprawozdań finansowych powinny zostać skorygowane przed zatwierdzeniem tych sprawozdań do publikacji. Zdarza się jednak, że istotne błędy wykrywane są dopiero w okresach następnych. Są one wówczas korygowane poprzez skorygowanie danych porównawczych prezentowanych w sprawozdaniach finansowych okresu, w którym wykryto błąd (zob. paragrafy 42–47).
- 42 Uwzględniając paragraf 43, jednostka koryguje istotne błędy poprzednich okresów retrospektywnie, w pierwszym po ich wykryciu zatwierdzonym do publikacji sprawozdaniu finansowym:
- a) przekształcając dane porównawcze dotyczące prezentowanego(-ych) poprzedniego(-ich) okresu(-ów), w którym(-ych) popełniono błąd; lub
 - b) przekształcając bilanse otwarcia aktywów, zobowiązań i kapitałów własnych najwcześniejszego z prezentowanych okresów, jeśli błąd został popełniony we okresach wcześniejszych od prezentowanych.

Ograniczenia retrospektywnego przekształcenia danych

- 43 Błąd poprzednich okresów koryguje się, przekształcając dane retrospektywnie, z wyjątkiem sytuacji, gdy niewykonalne w praktyce jest ustalenie kwoty korekty dotyczącej konkretnego okresu lub łącznej kwoty korekt odnoszących się do ubiegłych okresów.
- 44 Jeśli ustalenie kwoty korekty dotyczącej konkretnego jednego lub kilku okresów jest niewykonalne w praktyce, jednostka przekształca bilans otwarcia aktywów, zobowiązań i pozycji kapitałów własnych najwcześniejszego z możliwych okresów sprawozdawczych, w przypadku którego retrospektywne przekształcenie danych jest wykonalne w praktyce (może to być bieżący okres sprawozdawczy).
- 45 Jeśli ustalenie na początek bieżącego okresu skumulowanej kwoty korekt odnoszących się do ubiegłych okresów jest niewykonalne w praktyce, jednostka przekształca dane porównawcze w celu skorygowania błędu prospektywnie, począwszy od najwcześniejszego możliwego momentu.

▼ B

- 46 Korekta błędów lat ubiegłych nie jest ujmowana w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ z okresu, w którym błąd wykryto. Wszelkie prezentowane informacje dotyczące okresów wcześniejszych, na przykład zestawienie historycznych danych finansowych, koryguje się od najwcześniejszego z możliwych okresów.
- 47 Jeśli określenie wartości błędu (np. w związku z zastosowaniem zasad (polityki) rachunkowości) dla wszystkich poprzednich okresów jest niewykonalne w praktyce, jednostka, zgodnie z paragrafem 45, powinna skorygować dane porównawcze prospektywnie od możliwie najwcześniejszego momentu. Stąd też nie ma konieczności korygowania wartości składników ► **M5** sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ w części wynikającej ze skumulowanych korekt powstałych przed dokonaniem zmiany. Paragrafy 50–53 zawierają wytyczne mówiące o tym, kiedy niewykonalne w praktyce jest skorygowanie błędów w jednym lub kilku poprzednich okresach.
- 48 Odróżnia się korekty błędów od zmiany wartości szacunkowych. Wartości szacunkowe z natury rzeczy są pewnymi przybliżeniami, które mogą wymagać weryfikacji po uzyskaniu dodatkowych informacji. Na przykład ujęcie w sprawozdaniu zysku lub straty powstałej na skutek zdarzenia warunkowego nie stanowi korekty błędów.

Ujawnianie informacji dotyczących błędów poprzednich okresów

- 49 W związku z zastosowaniem paragrafu 42 jednostka ujawnia, co następuje:
- a) rodzaj popełnionego w poprzednich okresach błędu;
 - b) kwotę korekty dotyczącej każdego wcześniejszego prezentowanego okresu w zakresie, w jakim jest to wykonalne, w odniesieniu do:
 - (i) każdej pozycji sprawozdania finansowego, na którą wpłynął błąd; oraz
 - (ii) zysku i rozwodnionego zysku na jedną akcję, jeśli jednostka podlega wymogom MSR 33 *Zysk przypadający na jedną akcję*;
 - c) kwotę korekty dotyczącej bilansu otwarcia najwcześniejszego z prezentowanych okresów; oraz
 - d) jeśli retrospektywne przekształcenie danych dotyczących wcześniejszych okresów jest niewykonalne w praktyce, ujawnia się informacje o okolicznościach, które uniemożliwiły dokonanie przekształcenia, oraz informacje o tym, w jaki sposób i kiedy błędy zostały poprawione.

Nie jest konieczne, aby w kolejnych sprawozdaniach finansowych powyższe informacje były powtarzane.

NIEWYKONALNOŚĆ W PRAKTYCE RETROSPEKTYWNEGO ZASTOSOWANIA I RETROSPEKTYWNEGO PRZEKSZTAŁCENIA DANYCH

- 50 W pewnych okolicznościach niewykonalne w praktyce jest skorygowanie danych porównawczych z jednego bądź kilku poprzednich okresów sprawozdawczych w celu uzyskania porównywalności z okresem bieżącym. Na przykład jednostka może nie dysponować danymi z okresów wcześniejszych, które pozwalałyby na retrospektywne zastosowanie nowych zasad (polityki) rachunkowości (włączając w to jej prospektywne zastosowanie do wcześniejszych okresów zgodnie z paragrafami 51–53), bądź też na retrospektywne przekształcenie danych w celu skorygowania błędów wcześniejszych okresów. Niewykonalne w praktyce może być też odtworzenie tych danych.

▼ B

51 W związku z wprowadzeniem zmian zasad (polityki) rachunkowości częstą praktyką jest dokonywanie szacunków ujętych i ujawnionych w sprawozdaniu finansowym pozycji dotyczących transakcji oraz innych zdarzeń lub warunków. Szacunki są same w sobie wysoce subiektywne, a potwierdzenie ich wartości często następuje ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀. Dokonywanie szacunków jest trudniejsze w przypadku, gdy ma miejsce retrospektywne przekształcenie danych w związku z nowymi zasadami (polityką) rachunkowości bądź korektą błędów poprzednich okresów, w związku z faktem, iż mogło upłynąć trochę czasu od momentu dokonania transakcji, innych zdarzeń lub warunków. Jednakże cel dokonywania szacunków odnośnie do okresów przeszłych pozostaje taki sam jak w przypadku okresu bieżącego, bowiem szacunki mają odzwierciedlać okoliczności, które istniały w dniu transakcji, innego zdarzenia lub warunku.

▼ M33

52 Dlatego też retrospektywne wprowadzenie zmian zasad (polityki) rachunkowości bądź retrospektywna korekta danych w związku z korektą błędów poprzednich okresów wymaga wyodrębnienia informacji, które:

- a) potwierdzają warunki, jakie istniały na dzień transakcji, innego zdarzenia lub warunku oraz
- b) mogłyby być dostępne w momencie, gdy sprawozdania finansowe tego okresu zostały zatwierdzone do publikacji

od innych informacji. Dla niektórych szacunków (np. wyceny w wartości godziwej, do której wykorzystuje się znaczące nieobserwowalne dane wejściowe) niewykonalne w praktyce jest wyodrębnienie powyższych informacji. Jeśli wprowadzenie zmian zasad (polityki) rachunkowości bądź retrospektywne przekształcenie danych wymaga dokonania istotnych szacunków, dla których niemożliwe jest wyodrębnienie powyższych dwóch rodzajów informacji, niewykonalne w praktyce jest retrospektywne wprowadzenie zmian zasad (polityki) rachunkowości czy skorygowanie błędu poprzednich okresów.

▼ M53

53 Niedopuszczalne jest wykorzystywanie wiedzy po fakcie przy retrospektywnym zastosowaniu nowych zasad (polityki) rachunkowości lub korygowaniu błędów poprzednich okresów, dokonując założeń co do intencji, jakie w poprzednich okresach miało kierownictwo, lub szacując wartości ujęte, wycenione lub ujawnione w poprzednich okresach. Przykładowo, jeśli jednostka dokonuje korekty błędów poprzednich okresów dotyczącego wartości zobowiązania z tytułu nieobecności w związku z chorobą zgodnie z wymogami MSR 19 *Świadczenia pracownicze*, nie powinna brać pod uwagę informacji o wysokiej liczbie zachorowań na gripę dostępnej już po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego do publikacji. Konieczność dokonywania szacunków przy korygowaniu danych porównawczych nie umniejsza wiarygodności dokonanego przekształcenia.

▼ M68

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

▼ B

54 Niniejszy standard stosuje się do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się jego wcześniejsze zastosowanie. W przypadku zastosowania tego standardu za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2005 r. fakt ten ujawnia się.

▼ M33

54C Na podstawie MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragraf 52. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ **M53**

- 54E Na podstawie MSSF 9 *Instrumenty finansowe* wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 53 oraz skreślono paragrafy 54 A, 54B i 54D. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ **M68**

- 54F Dokumentem *Zmiany odniesień do Założeń koncepcyjnych w MSSF*, wydanym w 2018 r., zmieniono paragraf 6 i paragraf 11 lit. b). Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2020 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie, jeżeli jednostka stosuje jednocześnie wszystkie pozostałe zmiany wprowadzone dokumentem *Zmiany odniesień do Założeń koncepcyjnych w MSSF*. Jednostka stosuje te zmiany paragrafu 6 i paragrafu 11 lit. b) retrospektywnie zgodnie z niniejszym standardem. Jeżeli jednostka stwierdzi, że retrospektywne stosowanie byłoby jednak niewykonalne w praktyce lub wiązałoby się z nadmiernymi kosztami lub wysiłkiem, stosuje te zmiany paragrafu 6 i paragrafu 11 lit. b) przez odniesienie do paragrafów 23–28 niniejszego standardu. Jeżeli retrospektywne stosowanie jakichkolwiek zmian wprowadzonych dokumentem *Zmiany odniesień do Założeń koncepcyjnych w MSSF* wiązałoby się z nadmiernymi kosztami lub wysiłkiem, jednostka – stosując paragrafy 23–28 niniejszego standardu – odczytuje wszelkie odniesienia (z wyjątkiem w zdaniu ostatnim w paragrafie 27) do wyrażenia „jest niewykonalne w praktyce” jako „wiąże się z nadmiernymi kosztami lub wysiłkiem”, a wszelkie odniesienia do wyrażenia „wykonalne w praktyce” jako „możliwe bez nadmiernych kosztów lub wysiłków”.
- 54G Jeżeli jednostka nie stosuje MSSF 14 *Odroczone salda z działalności regulowanej*, jednostka – stosując paragraf 11 lit. b) do sald rachunków regulacyjnych – nadal uwzględnia (i rozważa możliwość ich zastosowania) definicje, kryteria ujmowania i koncepcje wyceny zawarte w *Założeniach koncepcyjnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych*⁽¹⁾, a nie w *Założeniach koncepcyjnych*. Saldo rachunku regulacyjnego to saldo dowolnego rachunku kosztów (lub dochodów), którego nie ujęto jako składnik aktywów lub zobowiązanie zgodnie z innymi mającymi zastosowanie MSSF, lecz które zostało uwzględnione, lub oczekuje się, że zostanie uwzględnione, przez podmiot regulujący ceny przy ustalaniu cen(y), którymi(-ą) można obciążyć klientów. Podmiot regulujący ceny to upoważniony organ uprawniony na mocy przepisów ustawowych lub wykonawczych do ustalania cen lub zakresu cen, które są wiążące dla jednostki. Podmiotem regulującym ceny może być osoba trzecia lub podmiot powiązany z jednostką, w tym zarząd jednostki, jeśli organ ten jest zobowiązany na mocy przepisów ustawowych lub wykonawczych do ustalania cen zarówno w interesie klientów, jak i w celu zapewnienia ogólnej finansowej rentowności jednostki.

▼ **M69**

- 54H Na podstawie dokumentu *Definition of Material* (Amendments to IAS 1 and IAS 8) (Definicja pojęcia „istotne” – Zmiany MSR 1 i MSR 8), opublikowanego w październiku 2018 r., zmieniono paragraf 7 MSR 1 i paragraf 5 MSR 8 oraz skreślono paragraf 6 MSR 8. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **B**

WYCOFANIE INNYCH DOKUMENTÓW

- 55 Niniejszy standard zastępuje MSR 8 *Zysk lub strata netto okresu sprawozdawczego, podstawowe błędy i zmiany zasad (polityki) rachunkowości* zaktualizowany w 1993 r.
- 56 Niniejszy standard zastępuje następujące interpretacje:
- SKI-2 *Spójność – aktywowanie kosztów finansowania zewnętrznego*; oraz
 - SKI-18 *Spójność – metody alternatywne*.

⁽¹⁾ Odniesienie stanowi odwołanie do opracowanych przez KMSR *Założeń koncepcyjnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych* przyjętych przez Radę w 2001 r.

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 10****▼ M5***Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego***▼ B**

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest:
- a) określenie, kiedy jednostka powinna skorygować sprawozdanie finansowe o skutki zdarzeń następujących ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀; oraz
 - b) określenie informacji, które jednostka powinna ujawnić na temat daty zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji oraz zdarzeń następujących ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀.

Standard zawiera także wymóg określający, że jednostka nie powinna sporządzać sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności, jeżeli zdarzenia następujące ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ wskazują na to, iż przyjęcie założenia kontynuacji działalności nie jest zasadne.

ZAKRES

- 2 Niniejszy standard stosuje się do ujęcia księgowego zdarzeń następujących ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ oraz do ujawniania informacji na ich temat.

DEFINICJE

- 3 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Zdarzenia następujące ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ są to zdarzenia, zarówno korzystne, jak i niekorzystne, które mają miejsce pomiędzy ► M5 końcem okresu sprawozdawczego ◀ a datą zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji. Można wyróżnić dwa rodzaje tych zdarzeń:

- a) zdarzenia, które dostarczają dowodów na istnienie określonego stanu na ► M5 koniec okresu sprawozdawczego ◀ (*zdarzenia następujące ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ wymagające dokonania korekt*); oraz
 - b) zdarzenia, które wskazują na stan zaistniały ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ (*zdarzenia następujące ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ niewymagające dokonania korekt*).
- 4 Proces, jakiego wymaga zatwierdzenie sprawozdania finansowego do publikacji, będzie miał różny przebieg w zależności od struktury zarządzania, wymogów ustawowych oraz procedur przestrzeganych przy sporządzaniu sprawozdania finansowego.

▼ B

- 5 Niekiedy jednostka jest zobowiązana do przedłożenia akcjonariuszom/udziałowcom do zatwierdzenia już wcześniej opublikowanego sprawozdania finansowego. W takim przypadku datą zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji jest data publikacji, a nie dzień zatwierdzenia sprawozdania przez akcjonariuszy/udziałowców.

Przykład

W dniu 28 lutego 20X2 r. kierownictwo jednostki zakończyło przygotowanie wstępnej wersji sprawozdania finansowego za rok obrotowy kończący się dnia 31 grudnia 20X1 r. W dniu 18 marca 20X2 r. zarząd jednostki zapoznał się z tym sprawozdaniem i zatwierdził je do publikacji. Jednostka ogłosiła wysokość zysku oraz podała inne wybrane informacje finansowe w dniu 19 marca 20X2 r. Sprawozdanie to zostało udostępnione akcjonariuszom i innym zainteresowanym stronom w dniu 1 kwietnia 20X2 r. Walne zgromadzenie akcjonariuszy zatwierdziło sprawozdanie finansowe w dniu 15 maja 20X2 r., a następnie w dniu 17 maja 20X2 r. zatwierdzone sprawozdanie finansowe zostało złożone w uprawnionym organie.

Sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 18 marca 20X2 r. (tj. w dniu zatwierdzenia sprawozdania do publikacji przez zarząd).

- 6 W pewnych przypadkach kierownictwo jednostki zobowiązane jest do przedłożenia sprawozdania finansowego do zatwierdzenia radzie nadzorczej (składającej się wyłącznie z osób niepełniących funkcji kierowniczych). W takich przypadkach sprawozdanie finansowe jest zatwierdzane do publikacji w dniu zatwierdzenia go przez kierownictwo w celu przedłożenia radzie nadzorczej.

Przykład

W dniu 18 marca 20X2 r. kierownictwo jednostki zatwierdziło sprawozdanie finansowe do publikacji w celu przedłożenia go radzie nadzorczej. Rada nadzorcza składa się wyłącznie z osób niepełniących funkcji kierowniczych i mogą w niej zasiadać przedstawiciele pracowników oraz innych grup spoza jednostki. Rada nadzorcza zatwierdziła sprawozdanie finansowe w dniu 26 marca 20X2 r. Sprawozdanie to zostało udostępnione akcjonariuszom i innym zainteresowanym stronom w dniu 1 kwietnia 20X2 r. Walne zgromadzenie akcjonariuszy zatwierdziło sprawozdanie finansowe w dniu 15 maja 20X2 r., a w dniu 17 maja 20X2 r. sprawozdanie finansowe zostało złożone w uprawnionym organie.

Sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 18 marca 20X2 r. (tj. w dniu, w którym kierownictwo zatwierdziło sprawozdanie finansowe do przedłożenia radzie nadzorczej).

- 7 Do zdarzeń następujących ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ zalicza się wszystkie zdarzenia, jakie miały miejsce do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji, nawet jeśli zdarzenia te wystąpiły po publicznym ogłoszeniu wysokości zysku lub innych wybranych informacji finansowych.

UJMOWANIE I WYCENA

Zdarzenia następujące ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ wymagające dokonania korekt

- 8 Jednostka koryguje kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym, aby uwzględnić zdarzenia następujące ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ i wymagające dokonania korekt.

▼ **M53**

- 9 Poniżej przedstawiono przykłady zdarzeń następujących po zakończeniu okresu sprawozdawczego wymagających dokonania korekt kwot ujętych w sprawozdaniu finansowym lub ujęcia kwot wcześniej nieuwzględnionych:

▼ **B**

- a) rozstrzygnięcie sprawy sądowej ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, które potwierdza istniejące już na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ zobowiązanie jednostki. Wymaga ono skorygowania uprzednio utworzonej rezerwy zgodnie z wymogami MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe* lub utworzenia dodatkowej rezerwy, a nie tylko umieszczenia informacji o zobowiązaniu warunkowym, ponieważ rozstrzygnięcie sprawy sądowej dostarcza dodatkowych informacji, które powinny być rozważone zgodnie z paragrafem 16 MSR 37;

▼ **M53**

- b) uzyskanie informacji po zakończeniu okresu sprawozdawczego o tym, że na koniec okresu sprawozdawczego nastąpiła utrata wartości składnika aktywów, lub też że kwota wcześniej ujętego odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów powinna zostać skorygowana. Na przykład:

- (i) bankructwo klienta, które następuje po zakończeniu okresu sprawozdawczego, potwierdza zazwyczaj, iż należności od tego klienta były na koniec okresu sprawozdawczego dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;

▼ **B**

- (ii) sprzedaż zapasów dokonana ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ może potwierdzić ich możliwą do uzyskania wartość netto na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀;
- c) ustalenie ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ ceny nabycia aktywów zakupionych lub przychodów ze sprzedaży aktywów sprzedanych przed ► **M5** końcem okresu sprawozdawczego ◀;
- d) ustalenie ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ kwoty wypłat z zysku lub premii, jeżeli na jednostce ciążyło na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ prawne lub zwyczajowo oczekiwane zobowiązanie do dokonania wypłat, do których tytuł powstał w wyniku zdarzeń mających miejsce przed tą datą (zob. MSR 19 *Świadczenia pracownicze*),
- e) wykrycie oszustw lub błędów wskazujących na nieprawidłowość sprawozdania finansowego.

Zdarzenia następujące ► **M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ niewymagające dokonania korekt**

- 10 Jednostka nie koryguje kwot ujętych w sprawozdaniu finansowym w celu odzwierciedlenia takich zdarzeń następujących ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, które określa się jako niewymagające dokonania korekt.

- **M33** 11 Przykładem następującego po okresie sprawozdawczym zdarzenia niewymagającego dokonania korekty jest spadek wartości godziwej inwestycji między końcem okresu sprawozdawczego a dniem, w którym sprawozdanie finansowe zostaje zatwierdzone do publikacji. Spadek wartości godziwej zasadniczo nie ma związku ze stanem inwestycji na koniec okresu sprawozdawczego, ale jest odzwierciedleniem okoliczności, jakie nastąpiły w okresie późniejszym. ◀ Z tego względu jednostka nie koryguje wartości inwestycji ujętych w sprawozdaniu finansowym. Analogicznie, jednostka nie aktualizuje danych liczbowych ujawnianych na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ w odniesieniu do inwestycji, mimo iż może zaistnieć potrzeba przedstawienia dodatkowych informacji zgodnie z paragrafem 21.

▼ B**Dywidendy**

- 12 Jeżeli dywidendy należne posiadaczom instrumentów kapitałowych (zgodnie z definicją zawartą w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*) zostały zadeklarowane ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, jednostka nie ujmuje tych dywidend jako zobowiązań występujących na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀.

▼ M17

- 13 Jeżeli dywidendy zostały zadeklarowane po zakończeniu okresu sprawozdawczego, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji, dywidend nie ujmuje się jako zobowiązania na koniec okresu sprawozdawczego, gdyż nie istnieje w tym czasie żaden obowiązek. Dywidendy takie ujawnia się w informacji dodatkowej zgodnie z MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*.

▼ B**KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI**

- 14 Jednostka nie sporządza sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności, jeżeli ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ kierownictwo jednostki postanowiło o likwidacji jednostki lub o zaprzestaniu prowadzenia działalności handlowej lub nie występuje realna alternatywa dla likwidacji jednostki lub zaprzestania działalności.
- 15 Pogorszenie wyników działalności operacyjnej oraz sytuacji finansowej ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ może wskazywać na konieczność rozważenia, czy przyjęte założenie kontynuacji działalności jest nadal zasadne. Jeżeli założenie kontynuacji działalności przestaje być zasadne, konsekwencje tego faktu są tak doniosłe, że na mocy niniejszego standardu konieczna jest fundamentalna zmiana przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, a nie jedynie korekta kwot ujętych w sprawozdaniu w oparciu o pierwotnie przyjęte zasady (politykę) rachunkowości.
- 16 MSR 1 wymaga ujawnienia pewnych informacji, jeżeli:
- a) sprawozdanie finansowe nie zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności; lub
 - b) kierownictwo jednostki jest świadome występowania istotnych niepewności dotyczących zdarzeń lub uwarunkowań, które mogą podać w istotną wątpliwość zdolność jednostki do kontynuowania działalności. Zdarzenia lub okoliczności wymagające ujawnienia mogą zaistnieć ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀.

UJAWNIANIE INFORMACJI**Data zatwierdzenia do publikacji**

- 17 Jednostka ujawnia datę zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji oraz informuje o tym, kto dokonał zatwierdzenia. Jeżeli właściciele jednostki lub inne osoby są uprawnione do wprowadzania poprawek do sprawozdania finansowego już po jego publikacji, jednostka ujawnia ten fakt.
- 18 Informacja dotycząca daty zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji jest istotna z punktu widzenia użytkowników sprawozdań finansowych, ponieważ w sprawozdaniach nie uwzględnia się zdarzeń, które nastąpiły po tym terminie.

Aktualizacja ujawnianych informacji na temat uwarunkowań występujących na ► **M5 koniec okresu sprawozdawczego ◀**

- 19 Jeżeli ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ jednostka uzyskuje informacje na temat uwarunkowań występujących na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀, w świetle nowych informacji aktualizuje ujawniane przez siebie informacje dotyczące tych uwarunkowań.

▼ B

- 20 W niektórych przypadkach jednostka aktualizuje dane ujawnione w sprawozdaniu finansowym, aby uwzględnić w ten sposób informacje otrzymane ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, mimo iż informacje te nie wpływają na wartości liczbowe ujęte przez jednostkę w sprawozdaniu finansowym. Jednym z przykładów sytuacji, kiedy jednostka aktualizuje informację dodatkową, jest uzyskanie przez jednostkę ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ dowodów na istnienie zobowiązania warunkowego na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀. Poza rozważeniem potrzeby utworzenia bądź zmiany wartości rezerwy zgodnie z MSR 37 Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe, jednostka w świetle uzyskanych dowodów aktualizuje informacje ujawniane na temat zobowiązań warunkowych.

Zdarzenia następujące ► **M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ niewymagające dokonania korekt**

▼ M69

- 21 Jeżeli zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego i niewymagające dokonania korekt są istotne, można w racjonalny sposób oczekiwać, że brak ich ujawnienia może wpływać na decyzje głównych użytkowników sprawozdania finansowego ogólnego przeznaczenia podejmowane na podstawie takiego sprawozdania, zawierającego informacje finansowe dotyczące konkretnej jednostki sprawozdawczej. W związku z tym jednostka ujawnia poniższe informacje dla każdej istotnej kategorii zdarzeń następujących po zakończeniu okresu sprawozdawczego i niewymagających dokonania korekt:

- a) charakter zdarzenia; oraz
- b) oszacowanie jego skutków finansowych lub stwierdzenie, iż takiego szacunku nie można dokonać.

▼ B

- 22 Poniżej zamieszczone przykłady zdarzeń następujących ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ i niewymagających dokonania korekt, które powinny być ujawnione:

- a) istotne połączenie jednostek gospodarczych następujące ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ (MSSF 3 *Połączenia jednostek gospodarczych* wymaga ujawnienia konkretnych informacji w takiej sytuacji) lub sprzedaż istotnej jednostki zależnej;
- b) ogłoszenie zamiaru zaniechania działalności;
- c) znaczące zakupy aktywów, klasyfikacja aktywów jako przeznaczonych do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana* lub znacząca sprzedaż aktywów lub konfiskata kluczowych aktywów przez państwo;
- d) zniszczenie przez pożar ważnego zakładu produkcyjnego, mające miejsce ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀;
- e) ogłoszenie rozpoczęcia lub rozpoczęcie wdrażania istotnej restrukturyzacji (zob. MSR 37);
- f) znaczące transakcje dotyczące akcji zwykłych lub potencjalne transakcje dotyczące akcji zwykłych zawarte lub mające się dokonać ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ (MSR 33 *Zysk przypadający na jedną akcję* wymaga ujawnienia opisu takich transakcji, jeżeli nie mają one formy emisji kapitałowych, bezpłatnego przekazania akcji, podziału akcji bądź odwrócenia podziału akcji, a wymienione transakcje wymagają korekty zgodnie z MSR 33);
- g) nadzwyczaj duże zmiany cen aktywów lub kursów wymiany walut ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀;
- h) zmiany stawek podatkowych lub przepisów podatkowych, które weszły w życie lub zostały ogłoszone ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ i mają znaczący wpływ na bieżące zobowiązania podatkowe i bieżące należności podatkowe oraz na rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, jak również na aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zob. MSR 12 *Podatek dochodowy*),

▼ B

- i) podjęcie znaczących zobowiązań (obowiązków) i zobowiązań warunkowych, na przykład udzielenie wysokich gwarancji; oraz
- j) wniesienie sprawy do sądu wynikającej wyłącznie ze zdarzeń, które nastąpiły ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 23 Niniejszy standard stosuje się do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się jego wcześniejsze zastosowanie. W przypadku zastosowania tego standardu za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2005 r. fakt ten ujawnia się.

▼ M33

- 23A Na podstawie MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragraf 11. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ M53

- 23B Na podstawie MSSF 9 *Instrumenty finansowe* wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 9. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 9.

▼ M69

- 23C Na podstawie dokumentu *Definition of Material* (Amendments to IAS 1 and IAS 8) (Definicja pojęcia „istotne” – Zmiany MSR 1 i MSR 8), opublikowanego w październiku 2018 r., zmieniono paragraf 21. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt. Jednostka stosuje te zmiany, jeżeli stosuje zmiany w definicji pojęcia „istotne” w paragrafie 7 MSR 1 i w paragrafach 5 i 6 MSR 8.

▼ B

WYCOFANIE MSR 10 (ZAKTUALIZOWANEGO W 1999 R.)

- 24 Niniejszy standard zastępuje MSR 10 *Zdarzenia następujące* ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀ (zaktualizowany w 1999 r.).

▼ M52

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 17***Leasing*

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest określenie prawidłowych zasad rachunkowości obowiązujących leasingobiorców i leasingodawców i zakresu ujawnianych informacji dotyczących leasingu.

ZAKRES

- 2 Niniejszy standard stosuje się do rozliczania wszystkich rodzajów leasingu, z wyjątkiem:
- a) umów leasingowych dotyczących poszukiwania lub wykorzystywania minerałów, ropy naftowej, gazu ziemnego oraz podobnych nieodnawialnych zasobów; oraz
 - b) umów licencyjnych dotyczących takich pozycji, jak filmy kinowe, nagrania wideo, sztuki teatralne, rękopisy, patenty i prawa autorskie.

▼ M45

Niniejszy standard nie powinien być jednak stosowany jako podstawa do wyceny:

▼ B

- a) nieruchomości będących w posiadaniu leasingobiorców jako nieruchomości inwestycyjne (zob. MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne*);
- b) nieruchomości inwestycyjnych oddawanych przez leasingodawców na podstawie umów leasingu operacyjnego (zob. MSR 40);

▼ M45

- c) **aktywów biologicznych objętych zakresem MSR 41 *Rolnictwo* będących w posiadaniu leasingobiorcy na podstawie leasingu finansowego; lub**
- d) **aktywów biologicznych objętych zakresem MSR 41 dostarczanych przez leasingodawcę na podstawie umowy leasingu operacyjnego.**

▼ B

- 3 Postanowienia niniejszego standardu mają zastosowanie do umów, które powodują przeniesienie prawa do użytkowania aktywów, nawet jeśli na leasingodawcy nadal ciąży obowiązek wykonywania znaczących usług związanych z obsługą lub konserwacją takich aktywów. Niniejszy standard nie ma zastosowania do umów, które są umowami o świadczenie usług i nie powodują przeniesienia prawa do użytkowania aktywów z jednej strony umowy na drugą.

DEFINICJE

- 4 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Umowa leasingowa jest to umowa, na mocy której w zamian za opłatę lub serie opłat leasingodawca przekazuje leasingobiorcy prawo do użytkowania danego składnika aktywów przez uzgodniony okres.

Leasing finansowy jest to umowa leasingowa, na mocy której następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków wynikających z tytułu posiadania aktywów. Ostateczne przeniesienie tytułu prawnego może, lecz nie musi nastąpić.

Leasing operacyjny jest to umowa leasingowa różna od umowy leasingu finansowego.

Leasing nieodwoływalny jest to umowa leasingowa, którą można rozwiązać jedynie w wypadku:

- a) zaistnienia bardzo mało prawdopodobnego zdarzenia warunkowego;
- b) za zgodą leasingodawcy;

▼ B

- c) zawarcia przez leasingobiorcę z tym samym leasingodawcą nowej umowy leasingowej na taki sam lub równoważny składnik aktywów; lub
- d) dokonania przez leasingobiorcę takiej dodatkowej wpłaty w chwili rozpoczęcia leasingu, która powoduje, że kontynuacja leasingu jest wystarczająco pewna.

Rozpoczęcie leasingu jest to wcześniejsza z dwóch dat: zawarcia umowy leasingowej lub zobowiązania się stron umowy do przestrzegania zasadniczych postanowień umowy leasingowej. Na ten dzień:

- a) leasing jest klasyfikowany albo jako leasing operacyjny, albo jako leasing finansowy; oraz
- b) w przypadku leasingu finansowego następuje określenie kwot, które zostaną wykazane w momencie rozpoczęcia leasingu.

Rozpoczęcie okresu leasingu jest to data, od której leasingobiorcy przysługuje prawo do korzystania z przedmiotu leasingu. Jest to data początkowego ujmowania leasingu (tj. ujęcia aktywów, zobowiązań, przychodów lub kosztów z tytułu leasingu).

Okres leasingu jest to nieodwoływalny okres, na który leasingobiorca zobowiązał się umową do leasingu danego składnika aktywów, wraz z wszelkimi dodatkowymi okresami, w których leasingobiorca ma prawo kontynuować leasing składnika aktywów za wniesieniem dalszych opłat lub bez ich wnoszenia, pod warunkiem że w chwili rozpoczęcia leasingu jest wystarczająco pewne, że leasingobiorca skorzysta z tego prawa.

Minimalne opłaty leasingowe są to opłaty wnoszone w trakcie okresu leasingu, do uiszczenia których leasingobiorca jest lub może być obowiązany, z wyłączeniem warunkowych opłat leasingowych oraz kosztów usług i podatków płaconych przez leasingodawcę i zwracanych mu, jak również:

- a) w przypadku leasingobiorcy – wszelkie kwoty gwarantowane przez leasingobiorcę lub podmiot powiązany z leasingobiorcą; lub
- b) w przypadku leasingodawcy – ewentualna wartość końcowa zagwarantowana leasingodawcy przez:
 - (i) leasingobiorcę;
 - (ii) podmiot powiązany z leasingobiorcą; lub
 - (iii) niezależną stronę trzecią zdolną finansowo do realizacji gwarancji.

Jeżeli jednak leasingobiorca ma prawo zakupu składnika aktywów za cenę, która – według przewidywań – będzie niższa od wartości godziwej ustalonej na dzień, gdy prawo to będzie mogło zostać zrealizowane, i w chwili rozpoczęcia leasingu istnieje wystarczająca pewność, że leasingobiorca z prawa tego skorzysta, wówczas minimalne opłaty leasingowe obejmują minimalne opłaty płatne w trakcie okresu leasingu do dnia, gdy prawo to – według przewidywań – zostanie zrealizowane, oraz opłatę, której uiszczenie jest wymagane na potrzeby realizacji tego prawa.

Wartość godziwa jest kwotą, za jaką na warunkach rynkowych składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami transakcji.

Ekonomiczny okres użytkowania jest to:

- a) okres, w trakcie którego, według przewidywań, dany składnik aktywów może być gospodarczo wykorzystany przez jednego lub więcej użytkowników; lub
- b) liczba jednostek produktu lub podobnych jednostek, które według przewidywań uzyska z danego składnika aktywów jeden lub więcej użytkowników.

▼ B

Okres użytkowania jest to szacunkowy, pozostały okres, którego długość nie jest ograniczona przez okres leasingu, liczony od dnia rozpoczęcia okresu leasingu, w ciągu którego jednostka gospodarcza przewiduje skonsumowanie korzyści ekonomicznych zawartych w tym składniku aktywów.

Gwarantowana wartość końcowa jest to:

- a) w przypadku leasingobiorcy – ta część wartości końcowej, która jest zagwarantowana przez leasingobiorcę lub przez podmiot powiązany z leasingobiorcą (kwota gwarantowana to maksymalna kwota, jaka mogłaby w jakichkolwiek okolicznościach podlegać zapłacie); oraz
- b) w przypadku leasingodawcy – ta część wartości końcowej, która jest zagwarantowana przez leasingobiorcę lub przez stronę trzecią, niepowiązaną z leasingodawcą, która jest zdolna finansowo do realizacji obowiązków wynikających z gwarancji.

Niegwarantowana wartość końcowa jest to ta część wartości końcowej przedmiotu leasingu, której uzyskanie przez leasingodawcę nie jest zapewnione lub jest gwarantowane wyłącznie przez podmiot powiązany z leasingodawcą.

Początkowe koszty bezpośrednie to krańcowe koszty, które można przypisać bezpośrednio procesowi negocjowania leasingu i działaniom zmierzającym do zawarcia umowy leasingowej, z wyjątkiem kosztów poniesionych przez producenta lub pośrednika leasingowego.

Inwestycja leasingowa brutto jest sumą:

- a) minimalnych, należnych leasingodawcy opłat leasingowych wynikających z umowy leasingu finansowego; oraz
- b) ewentualnej niegwarantowanej wartości końcowej przypisanej leasingodawcy.

Inwestycja leasingowa netto jest to inwestycja leasingowa brutto zdyskontowana o stopę procentową leasingu.

Niezrealizowane przychody finansowe stanowią różnicę pomiędzy:

- a) inwestycją leasingową brutto a
- b) inwestycją leasingową netto.

Stopa procentowa leasingu jest to stopa dyskontowa, która na dzień rozpoczęcia leasingu powoduje, że łączna wartość bieżąca: a) minimalnych opłat leasingowych; oraz b) niegwarantowanej wartości końcowej równa się sumie: (i) wartości godziwej przedmiotu leasingu; oraz (ii) wszelkich początkowych kosztów bezpośrednich poniesionych przez leasingodawcę.

Krańcowa stopa procentowa leasingobiorcy jest to stopa procentowa, jaką leasingobiorca musiałby zapłacić na podstawie podobnej umowy leasingowej lub – jeżeli nie można jej ustalić – stopa procentowa na dzień rozpoczęcia leasingu, przy jakiej leasingobiorca musiałby pożyczyc środki niezbędne do zakupu danego składnika aktywów, na podobny okres i przy podobnych zabezpieczeniach.

Warunkowa opłata leasingowa jest to ta część opłat leasingowych, której kwota nie jest stała, lecz zależy od przyszłych wielkości czynnika innego niż tylko upływ czasu (np. udział w przychodach ze sprzedaży, przyszły stopień zużycia, przyszłe indeksy cen, przyszłe rynkowe stopy procentowe).

- 5 Umowa leasingu lub zobowiązanie do zawarcia takiej umowy może obejmować warunek dokonania korekty opłat leasingowych z tytułu zmian kosztu wytworzenia lub nabycia przedmiotu leasingu lub z tytułu zmian wyceny takich kosztów czy pozycji, jak ogólny poziom cen czy zmiana kosztów finansowania leasingu przez leasingodawcę, w okresie pomiędzy rozpoczęciem leasingu a rozpoczęciem okresu leasingu. W takim wypadku dla celów niniejszego standardu przyjmuje się, że skutki wszelkich zmian tego typu mają miejsce przy rozpoczęciu leasingu.

▼ B

- 6 Definicja leasingu obejmuje także umowy dzierżawy składnika aktywów, które zawierają postanowienia dające dzierżawcy prawo do nabycia tytułu prawnego do tego składnika aktywów pod warunkiem spełnienia uzgodnionych warunków. Umowy te są czasami nazywane umowami dzierżawy z opcją zakupu (*hire purchase contracts*).

▼ M33

- 6A W MSR 17 termin „wartość godziwa” jest stosowany w sposób, który różni się w niektórych aspektach od definicji wartości godziwej w MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*. Zatem stosując MSR 17 jednostka ustala wartość godziwą zgodnie z MSR 17, nie zaś z MSSF 13.

▼ B

KLASYFIKACJA LEASINGU

- 7 W klasyfikacji leasingu zastosowanej w niniejszym standardzie za podstawowe kryterium przyjęto zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Na ryzyko składa się możliwość poniesienia strat z powodu niewykorzystania zdolności produkcyjnych, utraty przydatności technicznej lub zmian poziomu osiąganego zwrotu, spowodowanych zmianami warunków ekonomicznych. Pożytkami może być oczekiwanie zyskownego funkcjonowania składnika aktywów przez ekonomiczny okres użytkowania oraz oczekiwanie na zysk wynikający ze wzrostu jego wartości lub realizacji wartości końcowej.
- 8 Umowa leasingowa zaliczana jest do leasingu finansowego, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu. Umowa leasingowa zaliczana jest do leasingu operacyjnego, jeżeli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i pożytków z tytułu posiadania przedmiotu leasingu.
- 9 Ponieważ transakcja pomiędzy leasingodawcą a leasingobiorcą opiera się na umowie leasingowej, wspólnej dla obydwu stron, zasadne jest używanie jednoznacznych definicji. Zastosowanie tych samych definicji w różnych okolicznościach, w jakich działają leasingodawca i leasingobiorca, może czasami sprawić, że ta sama umowa leasingowa zostanie inaczej sklasyfikowana przez leasingodawcę, a inaczej przez leasingobiorcę. Na przykład może tak być w sytuacji, gdy leasingodawca odnosi korzyści z gwarancji wartości końcowej dostarczonej przez stronę niezwiązaną z leasingobiorcą.
- 10 To, czy dana umowa leasingowa jest leasingiem finansowym, czy też leasingiem operacyjnym, zależy od treści ekonomicznej transakcji, a nie od formy umowy⁽¹⁾. Poniżej podane są przykłady sytuacji, które osobno lub łącznie powodują, że umowa leasingu zostanie zazwyczaj zaliczona do leasingu finansowego:
- a) na mocy umowy leasingowej następuje przeniesienie na leasingobiorcę własności danego składnika przed końcem okresu leasingu;
 - b) leasingobiorca ma możliwość zakupu składnika aktywów za cenę, która – według przewidywań – będzie na tyle niższa od wartości godziwej ustalonej na dzień, gdy prawo zakupu składnika będzie mogło zostać zrealizowane, iż w chwili rozpoczęcia leasingu istnieje wystarczająca pewność, że leasingobiorca skorzysta z tego prawa;
 - c) okres leasingu stanowi większą część ekonomicznego okresu użytkowania składnika aktywów, nawet jeżeli tytuł prawny nie ulega przeniesieniu;
 - d) wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych na dzień rozpoczęcia leasingu wynosi zasadniczo prawie tyle, ile wynosi łączna wartość godziwa przedmiotu leasingu; oraz

⁽¹⁾ Zob. także SKI-27 *Ocena istoty transakcji wykorzystujących prawną formę leasingu*.

▼ B

- e) aktywa będące przedmiotem leasingu mają na tyle specjalistyczny charakter, że tylko leasingobiorca może z nich korzystać bez dokonywania większych modyfikacji.
- 11 Poniżej podano sytuacje, z których każda z osobna lub w połączeniu mogą również powodować, że dana umowa leasingowa zostanie zaliczona do leasingu finansowego:
- a) jeżeli leasingobiorca może wypowiedzieć umowę leasingową, straty leasingodawcy z tytułu tego wypowiedzenia ponosi leasingobiorca;
- b) zyski lub straty z tytułu fluktuacji wartości godziwej przypisanej do wartości końcowej przypadają leasingobiorcy (na przykład w formie obniżki opłaty leasingowej równej większości przychodów ze sprzedaży na koniec leasingu); oraz
- c) leasingobiorca ma możliwość kontynuowania leasingu przez dodatkowy okres za opłatą, która jest znacznie niższa od opłat obowiązujących na rynku.
- 12 Przykładowe sytuacje podane w paragrafach 10 i 11 nie zawsze pozwalają na dokonanie ostatecznego rozstrzygnięcia. Jeżeli inne powody wskazują na to, że umowa leasingu nie przenosi zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu, leasing należy sklasyfikować jako leasing operacyjny. Na przykład może wystąpić sytuacja, kiedy tytuł własności do przedmiotu leasingu przechodzi przed końcem okresu leasingu w zamian za zmienną opłatę, której wysokość jest równa ówczesnej wartości godziwej przedmiotu leasingu lub gdy występują warunkowe opłaty leasingowe, w wyniku których leasingobiorca nie ponosi zasadniczo całego ryzyka i korzyści.
- 13 Klasyfikacji leasingu dokonuje się na dzień rozpoczęcia leasingu. Jeżeli w jakimkolwiek momencie leasingobiorca i leasingodawca postanawiają zmienić warunki umowy leasingowej, z wyjątkiem jej odnowienia, w sposób, który prowadziłby do zmiany jej klasyfikacji zgodnie z kryteriami określonymi w paragrafach 7–12, jak gdyby tak zmienione warunki obowiązywały od dnia rozpoczęcia leasingu, to zmienioną umowę uznaje się za nową umowę przez okres jej obowiązywania. Jednakże zmiany oszacowań (na przykład zmiany szacowanego ekonomicznego okresu użytkowania bądź wartości końcowej przedmiotu leasingu) lub zmiany okoliczności (np. niedopełnienie warunków umowy leasingowej przez leasingobiorcę) nie upoważniają do zmiany klasyfikacji umowy leasingowej dla celów rachunkowych.

▼ M22

- 15A Jeżeli umową leasingu objęty jest zarówno grunt, jak i budynki, jednostka odrębnie klasyfikuje każdy z tych elementów jako leasing finansowy lub operacyjny zgodnie z paragrafami 7-13. Ustalając, czy grunt należy zaklasyfikować do leasingu operacyjnego lub finansowego, ważnym czynnikiem, który należy uwzględnić jest fakt, iż grunt ma zwykle nieograniczony ekonomiczny okres użytkowania.

▼ B

- 16 Jeżeli zachodzi konieczność klasyfikacji i księgowego ujęcia leasingu gruntów i budynków, minimalne opłaty z tytułu leasingu (w tym wszelkie zaliczki) są rozliczane odpowiednio na element dotyczący gruntów i element dotyczący budynków proporcjonalnie do względnych wartości godziwych opłat za udostępnienie elementu gruntu oraz budynku z chwilą rozpoczęcia leasingu. Jeżeli nie jest możliwe rzetelne przypisanie opłat leasingowych do tych dwóch elementów, cały leasing traktuje się jak leasing finansowy, chyba że nie ulega wątpliwości, że oba elementy stanowią leasing operacyjny – w takim wypadku cały leasing jest traktowany jak leasing operacyjny.

▼ B

- 17 W przypadku leasingu gruntów i budynków, gdzie kwota, którą początkowo ujęto by jako element dotyczący gruntów, stosownie do paragrafu 20, nie jest istotna, grunty i budynki można traktować jako jedno dla celów klasyfikacji leasingu i zaliczać je do leasingu finansowego lub operacyjnego stosownie do paragrafów 7–13. W takim wypadku ekonomiczny okres użytkowania budynków stanowi ekonomiczny okres użytkowania całego przedmiotu leasingu.
- 18 Oddzielna wycena gruntów i budynków nie jest wymagana w sytuacji, gdy udział leasingobiorcy zarówno w gruntach, jak i budynkach zakwalifikowano do nieruchomości inwestycyjnych stosownie do MSR 40 i przyjęto model wyceny według wartości godziwej. Szczegółowe wyliczenia są tu niezbędne jedynie w wypadku niepewnej klasyfikacji jednego lub obu elementów.
- 19 Stosownie do MSR 40, leasingobiorca może zaliczyć udziały w nieruchomości, które posiada w postaci leasingu operacyjnego, do nieruchomości inwestycyjnych. W takim przypadku udział w nieruchomości ujmuje się tak jak gdyby stanowił on leasing finansowy oraz, dodatkowo, do tego składnika aktywów stosuje się model wyceny według wartości godziwej. Leasingobiorca powinien wykazywać leasing jako leasing finansowy, nawet w sytuacji, gdy przyszłe zdarzenie zmienia charakter udziału leasingobiorcy w nieruchomości, tak że nie jest już ona traktowana jak nieruchomość inwestycyjna. Będzie to miało miejsce w sytuacji, gdy na przykład leasingobiorca:
- a) zajmuje nieruchomość, która zostaje następnie zaklasyfikowana jako nieruchomość zajmowana przez właściciela po domniemanym koszcie równym jej wartości godziwej na dzień zmiany sposobu użytkowania; lub
 - b) zawiera umowę subleasingu, na mocy którego następuje przekazanie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania udziałów w nieruchomości niezależnej stronie trzeciej. Tego typu subleasing leasingobiorca wykazuje jako leasing finansowy zawarty ze stroną trzecią, pomimo że strona trzecia może go wykazać jako leasing operacyjny.

LEASING W SPRAWOZDANIACH FINANSOWYCH LEASINGOBIORCÓW**Leasing finansowy***Ujęcie początkowe*

- 20 Na dzień rozpoczęcia okresu leasingu leasingobiorcy ujmują leasing finansowy w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ jako aktywa i zobowiązania w kwotach równych wartości godziwej przedmiotu leasingu ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu lub w kwotach równych wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych ustalonej na dzień rozpoczęcia leasingu, jeżeli jest ona niższa od wartości godziwej. Przy obliczaniu wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych stopą dyskontową jest stopa procentowa leasingu, jeżeli możliwe jest jej ustalenie. W przeciwnym razie stosuje się krańcową stopę procentową leasingobiorcy. Wszelkie początkowe koszty bezpośrednie leasingobiorcy zwiększają kwotę wykazywaną jako składnik aktywów.
- 21 Transakcje i inne zdarzenia wykazywane są i prezentowane zgodnie z ich treścią ekonomiczną i rzeczywistością finansową, a nie wyłącznie formą prawną. Mimo że forma prawna umowy leasingowej wskazuje na to, że leasingobiorca nie może uzyskać tytułu prawnego do przedmiotu leasingu, to w przypadku leasingu finansowego treść ekonomiczna i rzeczywistość finansowa są takie, że leasingobiorca nabywa prawo do korzyści ekonomicznych z tytułu użytkowania przedmiotu leasingu przez większą część ekonomicznego okresu użytkowania w zamian za obowiązek zapłacenia za to prawo kwoty zbliżonej, na dzień rozpoczęcia leasingu, do wartości godziwej składnika aktywów i odnośnych kosztów finansowych.

▼ B

- 22 Jeżeli takie transakcje leasingowe nie są uwzględniane w ►**M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ leasingobiorcy, to zasoby ekonomiczne oraz poziom ciążących na jednostce gospodarczej zobowiązań są zaniżone, co zniekształca wskaźniki finansowe. W związku z tym leasing finansowy powinien być ujmowany w ►**M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ leasingobiorcy zarówno jako składnik aktywów, jak i zobowiązanie do zapłaty przyszłych opłat leasingowych. W dniu rozpoczęcia okresu leasingu składnik aktywów i zobowiązanie do zapłaty przyszłych opłat leasingowych są ujmowane w ►**M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ w tych samych kwotach, z wyjątkiem wszelkich początkowych kosztów bezpośrednich leasingobiorcy, które zwiększają kwotę wykazywaną jako składnik aktywów.
- 23 Nie jest właściwe prezentowanie w sprawozdaniu finansowym zobowiązań dotyczących przedmiotu leasingu jako zmniejszenia wartości przedmiotu leasingu. Jeżeli dla celów prezentacji bilansowej zobowiązań stosuje się rozróżnienie na zobowiązania krótkoterminowe i długoterminowe, takie samo rozróżnienie stosuje się do zobowiązań leasingowych.
- 24 W związku z konkretnymi czynnościami związanymi z leasingiem, takimi jak negocjacje i działania służące doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingowej, często ponoszone są początkowe koszty bezpośrednio. Koszty, które można bezpośrednio przypisać czynnościom wykonywanym przez leasingobiorcę w celu zawarcia umowy leasingu finansowego, powiększają wartość leasingowanego składnika aktywów.
- Późniejsza wycena*
- 25 Minimalne opłaty leasingowe rozdziela się pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie niespłaconego salda zobowiązania. Koszty finansowe rozlicza się w taki sposób na poszczególne okresy objęte okresem leasingu, aby uzyskać stałą okresową stopę procentową w stosunku do niespłaconego salda zobowiązania. Warunkowe opłaty leasingowe księguje się jako koszty w okresach, w których je poniesiono.
- 26 W praktyce przy rozliczaniu kosztów finansowych na poszczególne okresy objęte okresem leasingu leasingobiorca może stosować pewne przybliżenia w celu uproszczenia obliczeń.
- 27 Leasing finansowy powoduje naliczanie amortyzacji aktywów podlegających amortyzacji, a także kosztów finansowych w każdym z okresów obrotowych. Zasady amortyzacji aktywów podlegających amortyzacji będących przedmiotem leasingu powinny być spójne z zasadami stosowanymi przy amortyzacji własnych aktywów jednostki podlegających amortyzacji, zaś wykazywaną amortyzację oblicza się zgodnie z postanowieniami MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* i MSR 38 *Wartości niematerialne*. Przy braku wystarczającej pewności, że leasingobiorca uzyska tytuł własności przed końcem okresu leasingu, dany składnik aktywów umarza się przez krótszy z dwóch okresów: okres leasingu lub okres użytkowania.
- 28 W okresie przewidywanego używania wartość przedmiotu leasingu podlegająca amortyzacji jest w sposób systematyczny odpisywana w poszczególnych okresach obrotowych, zgodnie z zasadami amortyzacji przyjętymi przez leasingobiorcę w odniesieniu do własnych aktywów podlegających amortyzacji. Jeżeli istnieje przy tym wystarczająca pewność, że leasingobiorca uzyska tytuł własności przed końcem okresu leasingu, to okres przewidywanego używania składnika aktywów jest równy okresowi jego użytkowania. W przeciwnym razie należy go amortyzować przez krótszy z dwóch okresów: okres leasingu lub okres użytkowania.

▼ B

- 29 Suma kosztów amortyzacji składnika aktywów i kosztów finansowych w poszczególnych okresach rzadko równa jest sumie opłat leasingowych płatnych w danym okresie. W związku z tym niewłaściwe jest ujmowanie w ►**M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ po prostu należnych opłat leasingowych. Analogicznie, jest mało prawdopodobne, aby po rozpoczęciu okresu leasingu składnik aktywów i dotyczące go zobowiązanie były równe co do wartości.
- 30 Aby określić, czy nastąpiła utrata wartości przedmiotu leasingu, jednostka stosuje MSR 36 *Utrata wartości aktywów*.
- 31 Oprócz spełnienia wymogów MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji* leasingobiorcy ujawniają następujące informacje dotyczące leasingu finansowego:
- a) wartość bilansową netto na ►**M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ dla każdej grupy aktywów;
 - b) uzgodnienie różnicy pomiędzy łączną kwotą przyszłych minimalnych opłat leasingowych na ►**M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ a ich wartością bieżącą. Ponadto jednostka ujawnia łączną kwotę przyszłych minimalnych opłat leasingowych na ►**M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ oraz ich wartość bieżącą, płatnych w każdym z poniższych okresów:
 - (i) do roku;
 - (ii) od roku do pięciu lat;
 - (iii) powyżej pięciu lat;
 - c) warunkowe opłaty leasingowe ujęte jako koszt danego okresu obrotowego;
 - d) ustaloną na ►**M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ sumę przyszłych minimalnych opłat wynikających z umów subleasingu, których uzyskanie przewiduje się z tytułu nieodwoływalnych umów subleasingowych;
 - e) ogólny opis ważniejszych postanowień umów leasingowych zawartych przez leasingobiorcę, powinien zawierać następujące dane (lecz nie musi się do nich ograniczać):
 - (i) podstawę ustalania kwoty warunkowych zobowiązań z tytułu opłat leasingowych;
 - (ii) istnienie i warunki przedłużenia umowy lub wykorzystania możliwości zakupu oraz postanowień dotyczących podwyższenia ceny; oraz
 - (iii) ograniczenia wynikające z postanowień umowy leasingowej, np. dotyczące dywidend, dodatkowego zadłużenia czy dodatkowych umów leasingowych.
- 32 Ponadto do kwot dotyczących aktywów będących przedmiotem leasingu finansowego mają zastosowanie wymogi dotyczące ujawniania informacji określone w MSR 16, MSR 36, MSR 38, MSR 40 i MSR 41.
- Leasing operacyjny**
- 33 Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmuje się jako koszty metodą liniową przez okres leasingu, chyba że zastosowanie innej systematycznej metody lepiej odzwierciedla sposób rozłożenia w czasie korzyści czerpanych przez użytkownika ⁽¹⁾.
- 34 W przypadku leasingu operacyjnego opłaty leasingowe (z wyłączeniem kosztów takich usług, jak ubezpieczenie czy konserwacja) ujmowane są jako koszty metodą liniową, chyba że zastosowanie innej systematycznej metody lepiej odzwierciedla sposób rozłożenia w czasie korzyści czerpanych przez użytkownika, nawet wówczas, gdy opłaty leasingowe dokonywane są w sposób nieodpowiadający tej metodzie.

⁽¹⁾ Zob. także SKI-15 *Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne*.

▼ B

- 35 Oprócz spełniania wymogów określonych w MSSF 7, leasingobiorcy ujawniają następujące informacje dotyczące leasingu operacyjnego:
- a) łączną kwotę przyszłych minimalnych opłat leasingowych z tytułu nieodwoływalnego leasingu operacyjnego dla każdego z poniższych okresów:
 - (i) do roku;
 - (ii) od roku do pięciu lat;
 - (iii) powyżej pięciu lat;
 - b) ustaloną na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ sumę przyszłych minimalnych opłat wynikających z umów subleasingu, których uzyskanie przewiduje się z tytułu nieodwoływalnych umów subleasingowych;
 - c) opłaty leasingowe i subleasingowe ujęte jako koszt danego okresu, z podziałem na minimalne opłaty leasingowe, warunkowe opłaty leasingowe i opłaty subleasingowe;
 - d) ogólny opis ważniejszych postanowień umów leasingowych zawartych przez leasingobiorcę; opis powinien zawierać następujące dane (lecz nie musi się do nich ograniczać):
 - (i) podstawę ustalania kwoty warunkowych zobowiązań z tytułu opłat leasingowych;
 - (ii) istnienie i warunki przedłużenia umowy lub wykorzystania możliwości zakupu oraz postanowień dotyczących podwyższenia ceny; oraz
 - (iii) ograniczenia wynikające z postanowień umowy leasingowej, np. dotyczące dywidend, dodatkowego zadłużenia czy dodatkowych umów leasingowych.

LEASING W SPRAWOZDANIACH FINANSOWYCH LEASINGODAWCÓW**Leasing finansowy***Ujęcie początkowe*

- 36 Leasingodawcy ujmuje aktywa oddane w leasing finansowy w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ i prezentują je jako należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto.
- 37 W ramach leasingu finansowego następuje przekazanie przez leasingodawcę zasadniczo całego ryzyka i pożytków związanych z tytułem prawnym, w związku z czym należne opłaty leasingowe leasingodawca traktuje jako spłaty należności głównej i przychody finansowe, które są dla leasingodawcy zwrotem zainwestowanych środków i wynagrodzeniem za usługi.
- 38 Często leasingodawcy ponoszą początkowe koszty bezpośrednie związane z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingowej, takie jak prowizje, opłaty za obsługę prawną czy koszty wewnętrzne. Koszty te nie obejmują kosztów ogólnozakładowych, takich jak koszty sprzedaży i marketingu. W przypadku leasingu finansowego, z wyjątkiem przypadków, w których leasingodawcy są producentami lub pośrednikami, początkowe koszty bezpośrednie są uwzględnione we wstępnej wycenie należności z tytułu leasingu finansowego i pomniejszają kwotę przychodów ujemowanych w okresie leasingu. Stopa procentowa leasingu została zdefiniowana w taki sposób, że początkowe koszty bezpośrednie są automatycznie uwzględniane w należnościach z tytułu leasingu finansowego i nie ma potrzeby ich uwzględniać dodatkowo. Koszty poniesione przez leasingodawców będących producentami lub pośrednikami związane z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingowej nie są objęte definicją początkowych kosztów pośrednich, w wyniku czego nie są uwzględniane w wyliczeniu inwestycji leasingowej netto i są ujemowane jako koszt z chwilą ujęcia zysku ze sprzedaży, co w przypadku leasingu finansowego następuje zazwyczaj z dniem rozpoczęcia okresu leasingu.

▼ B*Późniejsza wycena*

- 39 Ujmowanie przychodów finansowych przebiega w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji leasingowej netto dokonanej przez leasingodawcę w ramach leasingu finansowego.
- 40 Leasingodawca powinien przyporządkowywać przychody finansowe przez okres leasingu w sposób racjonalny i systematyczny. Przyporządkowanie przychodów rozłożone jest w czasie w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji leasingowej netto dokonanej przez leasingodawcę w ramach leasingu finansowego. Opłaty leasingowe dotyczące danego okresu obrotowego, z wyłączeniem kosztów usług, zmniejszają inwestycję leasingową brutto, obniżając zarówno należność główną, jak i kwotę niezrealizowanych przychodów finansowych.
- 41 Należy regularnie weryfikować szacunkowe niegwarantowane wartości końcowe przyjęte do wyliczenia wartości inwestycji leasingowej brutto leasingodawcy. Jeżeli nastąpiło zmniejszenie szacunkowej niegwarantowanej wartości końcowej, to modyfikuje się sposób rozliczenia w czasie przychodów w okresie leasingu i niezwłocznie ujmuje się ewentualne zmniejszenie kwot już zarachowanych.
- 41A Składnik aktywów objęty leasingiem finansowym, który sklasyfikowano jako przeznaczony do sprzedaży (lub umieszczono w kategorii sklasyfikowanej jako przeznaczone do sprzedaży) stosownie do MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*, wykazuje się zgodnie z tym MSSF.
- 42 Leasingodawcy będący producentami lub pośrednikami ujmują zyski lub straty ze sprzedaży w danym okresie zgodnie z zasadami stosowanymi przez daną jednostkę w przypadku zwykłej sprzedaży. Jeżeli zastosowano sztucznie zaniżone stopy procentowe, to zyski ze sprzedaży ograniczają się do kwoty, którą uzyskano by w przypadku zastosowania rynkowej stopy procentowej. Koszty poniesione przez producentów lub pośredników w związku z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingowej ujmuje się jako koszty z chwilą uznania zysków ze sprzedaży.
- 43 Niejednokrotnie producenci lub pośrednicy oferują klientowi wybór między kupnem a leasingiem danego składnika aktywów. Oddanie w leasing finansowy składnika aktywów przez leasingodawcę będącego producentem lub pośrednikiem powoduje powstanie dwóch rodzajów przychodów:
- a) zysku lub straty odpowiadających zyskowi lub stracie ze zwykłej sprzedaży przedmiotu leasingu po normalnych cenach sprzedaży uwzględniających wszelkie stosowane rabaty ilościowe lub handlowe; oraz
 - b) przychodów finansowych uzyskiwanych przez okres leasingu.
- 44 Za przychody ze sprzedaży ujęte przez leasingodawcę będącego producentem lub pośrednikiem w momencie rozpoczęcia okresu leasingu uważa się wartość godziwą składnika aktywów oddanego w leasing lub, jeżeli ich kwota jest niższa od wartości godziwej, wartość bieżącą minimalnych opłat leasingowych przypadających leasingodawcy, ustalonych według rynkowej stopy procentowej. Za koszt własny sprzedaży ujęty w momencie rozpoczęcia okresu leasingu uważa się cenę nabycia przedmiotu leasingu (albo jego wartość bilansową, jeżeli jest inna), pomniejszoną o wartość bieżącą niegwarantowanej wartości końcowej. Różnicę pomiędzy przychodami ze sprzedaży a kosztem własnym sprzedaży stanowi zysk ze sprzedaży, który ujmuje się zgodnie z przyjętymi przez jednostkę zasadami rachunkowości dotyczącymi sprzedaży zwykłej.
- 45 Aby przyciągnąć klientów, leasingodawcy będący producentami lub pośrednikami czasami proponują sztucznie zaniżone stopy procentowe. Stosowanie takich stóp powodowałoby ujmowanie nadmiernej części łącznych przychodów z transakcji już w momencie sprzedaży. Jeżeli stosowane są sztucznie zaniżone stopy procentowe, to zysk ze sprzedaży powinien być ograniczony do kwoty, która zostałaby uzyskana w przypadku zastosowania obciążenia klienta według rynkowej stopy procentowej.

▼ B

- 46 Koszty poniesione przez producentów lub pośredników związane z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingu finansowego ujmuje się jako koszty w momencie rozpoczęcia okresu leasingu, ponieważ są one głównie związane z uzyskaniem przez producenta lub pośrednika zysku ze sprzedaży.
- 47 Oprócz spełnienia wymogów określonych w MSSF 7 leasingodawcy ujawniają następujące informacje dotyczące leasingu finansowego:
- a) uzgodnienie kwoty inwestycji leasingowej brutto na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ z wartością bieżącą minimalnych opłat leasingowych należnych na dany ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀. Ponadto jednostka powinna ujawniać kwotę inwestycji leasingowej brutto i wartość bieżącą minimalnych opłat leasingowych należnych na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ dla każdego z poniższych okresów:
 - (i) do roku;
 - (ii) od roku do pięciu lat;
 - (iii) powyżej pięciu lat;
 - b) niezrealizowane przychody finansowe;
 - c) niegwarantowane wartości końcowe przypadające leasingodawcy;
 - d) łączne rezerwy na nieściągalne należności z tytułu minimalnych opłat leasingowych;
 - e) warunkowe opłaty leasingowe ujęte w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ za dany okres;
 - f) ogólny opis ważniejszych postanowień umów leasingowych zawartych przez leasingodawcę.
- 48 Często użyteczne może okazać się ujawnienie – jako wskaźnika rozwoju – inwestycji brutto pomniejszonej o niezrealizowane przychody, z tytułu nowych umów leasingowych zawartych podczas okresu, po potrąceniu odpowiedniej kwoty z tytułu rozwiązanych umów leasingowych.

Leasing operacyjny

- 49 Leasingodawcy prezentują w swoim ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ aktywa oddane w leasing operacyjny zgodnie z charakterem tych aktywów.
- 50 Przychody z tytułu leasingu operacyjnego ujmuje się jako przychód metodą liniową przez okres leasingu, chyba że zastosowanie innej systematycznej metody lepiej odzwierciedla sposób rozłożenia w czasie zmniejszania się korzyści czerpanych z oddanego w leasing składnika aktywów ⁽¹⁾.
- 51 Koszty, łącznie z amortyzacją, poniesione w celu uzyskania przychodów z tytułu leasingu, ujmuje się jako koszty w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀. Przychody z tytułu leasingu (z wyjątkiem wpływów z tytułu świadczonych usług, takich jak ubezpieczenie i konserwacja) ujmuje się metodą liniową przez okres leasingu, nawet jeżeli sposób rozłożenia w czasie uzyskiwania wpływów nie odbywa się w sposób odpowiadający metodzie liniowej, chyba że zastosowanie innej systematycznej metody lepiej odzwierciedla sposób rozłożenia w czasie zmniejszania się korzyści czerpanych z oddanego w leasing składnika aktywów.
- 52 Początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingodawców w związku z negocjacjami i działaniami służącymi doprowadzeniu do zawarcia umowy leasingu operacyjnego zwiększają wartość bilansową przedmiotu leasingu i są ujmowane jako koszty w okresie leasingu na tej samej podstawie co przychody z tytułu leasingu.

⁽¹⁾ Zob. także SKI-15 *Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne*.

▼ B

- 53 Sposób amortyzowania oddanych w leasing składników aktywów podlegających amortyzacji powinien być zgodny ze zwykłymi zasadami amortyzacji przyjętymi przez leasingodawcę w odniesieniu do zbliżonych aktywów, zaś odpisy amortyzacyjne oblicza się zgodnie z postanowieniami MSR 16 i MSR 38.
- 54 Aby określić, czy nastąpiła utrata wartości przedmiotu leasingu, jednostka stosuje MSR 36.
- 55 Leasingodawca będący producentem lub pośrednikiem nie ujmuje żadnych zysków ze sprzedaży przy zawarciu umowy leasingu operacyjnego, ponieważ nie jest ona równoważna sprzedaży.
- 56 Oprócz spełnienia wymogów określonych w MSSF 7, leasingodawcy ujawniają następujące informacje dotyczące leasingu operacyjnego:
- a) przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tytułu nieodwoływalnego leasingu operacyjnego: w łącznej kwocie oraz w podziale na poniższe okresy:
 - (i) do roku;
 - (ii) od roku do pięciu lat;
 - (iii) powyżej pięciu lat;
 - b) łączne kwoty warunkowych opłat leasingowych ujęte jako przychód w okresie;
 - c) ogólny opis postanowień umów leasingowych zawartych przez leasingodawcę.
- 57 Ponadto w odniesieniu do aktywów oddanych w leasing na podstawie umów leasingu operacyjnego obowiązują leasingobiorców wymogi dotyczące ujawniania informacji określone w MSR 16, MSR 36, MSR 38, MSR 40 i MSR 41.

SPRZEDAŻ I LEASING ZWROTNY

- 58 Sprzedaż i leasing zwrotny polega na sprzedaży składnika aktywów i jednoczesnym przejęciu w leasing tego składnika aktywów. Zazwyczaj opłaty leasingowe i cena sprzedaży są wzajemnie zależne, gdyż negocjuje się je łącznie. Podejście księgowe do sprzedaży i leasingu zwrotnego zależy od rodzaju leasingu, który realizowany jest w ramach takiej transakcji.
- 59 Jeżeli transakcja sprzedaży i leasingu zwrotnego ma charakter leasingu finansowego, to części przychodów ze sprzedaży, która przekracza wartość bilansową, nie ujmuje się niezwłocznie jako przychodu sprzedawcy – leasingobiorcy. Taką nadwyżkę rozlicza się natomiast w czasie i odpisuje przez okres leasingu.
- 60 Jeżeli leasing zwrotny ma charakter leasingu finansowego, to zawarcie takiej transakcji jest sposobem, za pomocą którego leasingodawca zapewnia leasingobiorcy finansowanie pod zastaw przedmiotu leasingu. Z tego powodu nie jest właściwe uznawanie nadwyżki przychodów ze sprzedaży nad wartością bilansową za przychód. Taką nadwyżkę rozlicza się w czasie i odpisuje przez okres leasingu.

▼ **B**

- 61 Jeżeli transakcja sprzedaży i leasingu zwrotnego ma charakter leasingu operacyjnego i jeżeli jest jasne, że transakcja została zawarta w cenach odpowiadających wartości godziwej, to niezwłocznie ujmuje się ewentualne zyski lub straty. Jeżeli cena sprzedaży jest niższa od wartości godziwej, to niezwłocznie ujmuje się ewentualne zyski lub straty, z wyjątkiem sytuacji, gdy stratę kompensują przyszłe opłaty leasingowe niższe od cen rynkowych. W takim wypadku stratę rozlicza się w czasie i odpisuje proporcjonalnie do opłat leasingowych przez okres przewidywanego użytkowania składnika aktywów. Jeżeli cena sprzedaży przewyższa wartość godziwą, to kwotę przekraczającą wartość godziwą rozlicza się w czasie i amortyzuje przez okres przewidywanego użytkowania składnika aktywów.
- 62 Jeżeli leasing zwrotny ma charakter leasingu operacyjnego, a opłaty leasingowe i cena sprzedaży zostały ustalone na poziomie wartości godziwej, to w praktyce doszło do zawarcia normalnej transakcji sprzedaży, zaś ewentualne zyski lub straty są ujmowane niezwłocznie.
- 63 Jeżeli w przypadku leasingu operacyjnego wartość godziwa w momencie zawarcia transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego jest niższa od wartości bilansowej danego składnika aktywów, to niezwłocznie ujmuje się stratę równą różnicy pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą.
- 64 W przypadku leasingu finansowego taka korekta nie jest konieczna, z wyjątkiem sytuacji, gdy nastąpiła utrata wartości składnika aktywów. Należy wówczas obniżyć wartość bilansową do poziomu wartości odzyskiwalnej, zgodnie z MSR 36.
- 65 Wymogi dotyczące ujawniania informacji przez leasingobiorców i leasingodawców mają również zastosowanie do transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego. Wymagany opis istotnych umów leasingowych prowadzi do ujawnienia wyjątkowych i nietypowych postanowień umowy lub warunków sprzedaży i leasingu zwrotnego.
- 66 Transakcje sprzedaży i leasingu zwrotnego mogą spowodować powstanie oddzielnych ujawnień informacji zawartych w MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 67 Z zastrzeżeniem paragrafu 68, zalecane (choć nie wymagane) jest stosowanie niniejszego standardu retrospektywnie. Jeżeli standard nie jest stosowany retrospektywnie, to saldo każdego dotychczas obowiązującego leasingu finansowego uznaje się za prawidłowo ustalone przez leasingodawcę i od tej pory rozlicza się zgodnie z postanowieniami niniejszego standardu.
- 68 Jednostka, która zastosowała już MSR 17 (zaktualizowany w 1997 r.), stosuje zmiany wprowadzone przez niniejszy standard retrospektywnie do wszystkich umów leasingu lub w przypadku, gdy nie zastosowała MSR 17 (zaktualizowanego w 1997 r.), retrospektywnie stosuje te zmiany do wszystkich umów leasingu zawartych po zastosowaniu niniejszego standardu po raz pierwszy.

▼ **M22**

- 68A **Jednostka ponownie ocenia klasyfikację gruntów będących elementami niewygasłych umów leasingu na dzień, w którym przyjmuje zmiany, o których mowa w paragrafie 69A, przyjmując za podstawę informacje istniejące w momencie rozpoczęcia leasingu. Leasing nowo zaklasyfikowany jako leasing finansowy ujmuje się retrospektywnie zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*. Jeżeli jednak jednostka nie posiada informacji niezbędnych do tego, aby zastosować zmiany retrospektywnie, to:**
- a) wprowadza zmiany w odniesieniu do tych leasingów na podstawie faktów i okoliczności istniejących na dzień przyjęcia przez nią zmian oraz

▼ M22

b) składnik aktywów i zobowiązanie związane z leasingiem gruntu nowo zaklasyfikowanym jako leasing finansowy ujmuje w wartości godziwej na ten dzień; każdą różnicę między tymi wartościami godziwymi ujmuje się w zyskach zatrzymanych.

▼ B

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

69 Niniejszy standard stosuje się do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się jego wcześniejsze zastosowanie. W przypadku zastosowania tego standardu za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2005 r. fakt ten ujawnia się.

▼ M22

69A Paragrafy 14 i 15 zostały usunięte oraz paragrafy 15A i 68A zostały dodane przez *Zmiany MSSF* wydane w kwietniu 2009 r. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2010 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to fakt ten ujawnia.

▼ B

WYCOFANIE MSR 17 (ZAKTUALIZOWANEGO W 1997 R.)

70 Niniejszy standard zastępuje MSR 17 *Leasing* (zaktualizowany w 1997 r.).

▼ M52

▼ **M31****MIĘDZYKARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 19***Świadczenia pracownicze*

CELE

- 1 Celem niniejszego standardu jest uregulowanie rachunkowości świadczeń pracowniczych oraz ujawniania informacji na ich temat. Na mocy niniejszego standardu wymaga się od jednostki, aby ujmowała:
- (a) zobowiązanie, gdy pracownik wykonywał pracę w zamian za świadczenia pracownicze, które mają być wypłacone w przyszłości oraz
 - (b) koszty, gdy jednostka wykorzystuje korzyści ekonomiczne wynikające z pracy wykonanej przez pracownika w zamian za świadczenia pracownicze.

ZAKRES

- 2 Niniejszy standard powinien być stosowany przez pracodawców w rachunkowości wszystkich świadczeń pracowniczych z wyjątkiem świadczeń, do których stosują się przepisy MSSF 2 *Płatności w formie akcji*.
- 3 Przedmiotem niniejszego standardu nie jest sprawozdawczość programów świadczeń pracowniczych (zob. MSR 26 *Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych*).
- 4 Świadczenia pracownicze, do których ma zastosowanie niniejszy standard, obejmują świadczenia wynikające:
- (a) ze sformalizowanych programów lub innych sformalizowanych ustaleń między jednostką a jej poszczególnymi pracownikami, grupami pracowników i ich przedstawicielami;
 - (b) z wymogów prawnych lub ustaleń branżowych, na podstawie których jednostki są zobowiązane do wpłacania składek na rzecz krajowych, państwowych, branżowych i innych wielozakładowych programów lub
 - (c) z niesformalizowanych praktyk, które powodują powstanie zwyczajowo oczekiwanego obowiązku. Niesformalizowane praktyki powodują powstanie zwyczajowo oczekiwanego obowiązku w wypadku, gdy jednostka nie ma realnej możliwości niezapłacenia świadczeń pracowniczych. Zwyczajowo oczekiwany obowiązek występuje przykładowo w sytuacji, gdy zmiana niesformalizowanych praktyk jednostki powoduje niemożliwe do zaakceptowania pogorszenie stosunków z pracownikami.
- 5 Świadczenia pracownicze obejmują:
- (a) krótkoterminowe świadczenia pracownicze, jeśli podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę, takie jak:
 - (i) wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenie społeczne;
 - (ii) płatne urlopy wypoczynkowe i płatne zwolnienia chorobowe;
 - (iii) wypłaty z zysku i premie oraz
 - (iv) świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, zakwaterowanie, samochody i inne nieodpłatnie przekazane lub dotowane dobra lub usługi) dla obecnych pracowników;

▼ **M31**

- (b) świadczenia po okresie zatrudnienia, takie jak:
 - (i) świadczenia emerytalne (na przykład emerytury i ryczałtowe odprawy emerytalne) oraz
 - (ii) inne świadczenia po okresie zatrudnienia, takie jak ubezpieczenie na życie po okresie zatrudnienia oraz opieka medyczna po okresie zatrudnienia;
- (c) inne długoterminowe świadczenia pracownicze, w tym:
 - (i) długoterminowe płatne nieobecności, takie jak urlop udzielany z tytułu długiego stażu pracy lub urlop naukowy;
 - (ii) nagrody jubileuszowe i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy oraz
 - (iii) długoterminowe renty inwalidzkie oraz
- (d) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

- 6 Na świadczenia pracownicze składają się świadczenia dla pracowników lub osób pozostających na ich utrzymaniu bądź beneficjentów, które mogą być zrealizowane w formie płatności przekazanej (lub dostarczenia rzeczy albo wykonania usług) bezpośrednio pracownikom, ich współmałżonkom, dzieciom, innym osobom pozostającym na ich utrzymaniu lub osobom trzecim, takim jak zakłady ubezpieczeń.
- 7 Pracownik może być zatrudniony przez jednostkę w pełnym wymiarze godzin, w niepełnym wymiarze godzin, na czas nieokreślony, dorywczo lub na czas określony. Na potrzeby niniejszego standardu zarówno członkowie organu zarządzającego, jak i pozostali członkowie kadry kierowniczej uważani są za pracowników.

DEFINICJE

- 8 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Definicje dotyczące świadczeń pracowniczych:

Świadczenia pracownicze to wszystkie formy świadczeń jednostki oferowanych w zamian za pracę wykonaną przez pracowników lub z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze to świadczenia pracownicze (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy), które podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę.

Świadczenia po okresie zatrudnienia to świadczenia pracownicze (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy i krótkoterminowe świadczenia pracownicze), które są należne po zakończeniu zatrudnienia.

Inne długoterminowe świadczenia pracownicze to wszystkie świadczenia pracownicze inne niż krótkoterminowe świadczenia pracownicze, świadczenia po okresie zatrudnienia i świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy to świadczenia pracownicze płatne z tytułu rozwiązania stosunku pracy z pracownikiem w następnym:

- (a) decyzji jednostki o rozwiązaniu stosunku pracy z pracownikiem przed osiągnięciem przezeń wieku emerytalnego albo
- (b) decyzji pracownika o przyjęciu proponowanych świadczeń w zamian za rozwiązanie stosunku pracy.

▼ **M31****Definicje dotyczące klasyfikacji programów świadczeń pracowni-
czych**

Programy świadczeń po okresie zatrudnienia to sformalizowane lub niesformalizowane ustalenia, zgodnie z którymi jednostka zapewnia świadczenia po okresie zatrudnienia jednemu lub więcej pracownikom.

Programy określonych składek to programy świadczeń po okresie zatrudnienia, zgodnie z którymi jednostka wpłaca składki w ustalonej wysokości do odrębnego podmiotu (funduszu) i nie będzie ciążył na niej prawny ani zwyczajowo oczekiwany obowiązek zapłacenia dodatkowych składek, jeśli fundusz nie będzie posiadał aktywów w wysokości wystarczającej do zapłaty wszystkich świadczeń pracowniczych, dotyczących pracy wykonanej przez pracownika w okresie bieżącym i w okresach ubiegłych.

Programy określonych świadczeń to programy świadczeń po okresie zatrudnienia inne niż programy określonych składek.

Wielozakładowe programy świadczeń to programy określonych składek (inne niż programy państwowe) lub programy określonych świadczeń (inne niż programy państwowe), które:

- (a) łączą aktywa wniesione przez różne jednostki, niebędące pod wspólną kontrolą oraz
- (b) wykorzystują te aktywa w celu zapewniania świadczeń pracownikom więcej niż jednej jednostki, zgodnie z zasadą, że poziom składki i świadczenia są określone niezależnie od tego, która z jednostek zatrudnia tych pracowników.

**Definicje dotyczące zobowiązania (składnika aktywów) netto
z tytułu określonych świadczeń**

Zobowiązanie (składnik aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń to niedobór lub nadwyżka skorygowane o wszelkie skutki ograniczenia wysokości składnika aktywów netto z tytułu określonych świadczeń do pulapu aktywów.

Niedobór lub nadwyżka to:

- (a) wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń pomniejszona o
- (b) wartość godziwą aktywów programu świadczeń pracowniczych (jeżeli dotyczy).

Pulap aktywów to wartość bieżąca wszelkich korzyści ekonomicznych dostępnych w formie refundacji z programu świadczeń pracowniczych lub obniżek przyszłych składek na rzecz programu.

Wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń to wartość bieżąca – niepomniejszona o aktywa programu świadczeń – przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie wymagane jest do wywiązania się z zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresie bieżącym i w okresach ubiegłych.

Aktywa programu świadczeń pracowniczych obejmują:

- (a) aktywa posiadane przez długoterminowy fundusz świadczeń pracowniczych oraz
- (b) kwalifikujące się polisy ubezpieczeniowe.

▼ **M31**

Aktywa posiadane przez długoterminowy fundusz świadczeń pracowniczych to aktywa (inne niż instrumenty finansowe wyemitowane przez jednostkę sprawozdawczą, do których tytułu własności nie można przenieść), które:

- (a) posiadane są przez podmiot (fundusz), który jest odrębny z prawnego punktu widzenia od jednostki sprawozdawczej i który istnieje wyłącznie w celu wypłaty lub sfinansowania świadczeń pracowniczych oraz
- (b) dostępne są wyłącznie dla potrzeb wypłaty lub sfinansowania świadczeń pracowniczych, a nie są dostępne dla wierzycieli jednostki sprawozdawczej (nawet w wypadku jej upadłości) i nie mogą zostać zwrócone jednostce sprawozdawczej, chyba że:
 - (i) pozostałe aktywa funduszu są wystarczające do wywiązania się ze wszystkich zobowiązań funduszu lub jednostki sprawozdawczej dotyczących świadczeń pracowniczych lub
 - (ii) ich zwrot do jednostki sprawozdawczej rekompensuje tej ostatniej wypłacone już przez nią świadczenia pracownicze.

Kwalifikująca się polisa ubezpieczeniowa to polisa ubezpieczeniowa⁽¹⁾ wystawiona przez zakład ubezpieczeń, który nie jest podmiotem powiązany (w rozumieniu MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*) jednostki sprawozdawczej, jeżeli wypłaty na podstawie tej polisy:

- (a) mogą być wykorzystane wyłącznie do wypłaty lub sfinansowania świadczeń pracowniczych w ramach programu określonych świadczeń oraz
- (b) nie są dostępne dla wierzycieli jednostki sprawozdawczej (nawet w wypadku jej upadłości) i nie mogą zostać wypłacone jednostce sprawozdawczej, chyba że:
 - (i) wypłaty stanowią nadwyżkę aktywów, która nie jest potrzebna do wywiązania się ze wszystkich odnośnych zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych wynikających z polisy lub
 - (ii) zwrot wpłat do jednostki sprawozdawczej rekompensuje tej ostatniej wypłacone już przez nią świadczenia pracownicze.

Wartość godziwa jest kwotą, za jaką na warunkach rynkowych składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie zaspokojone, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami transakcji.

Definicje dotyczące kosztów z tytułu określonych świadczeń

Koszty zatrudnienia obejmują:

- (a) *koszty bieżącego zatrudnienia*, tj. wzrost wartości bieżącej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń wynikający z pracy wykonywanej przez pracowników w okresie bieżącym;
- (b) *koszty przeszłego zatrudnienia*, tj. zmiana wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń za pracę wykonywaną przez pracowników w ubiegłych okresach, pojawiająca się w okresie bieżącym w wyniku zmiany programu (wprowadzenia, wycofania lub zmiany warunków programu określonych świadczeń) lub ograniczenia programu (istotnego zmniejszenia przez jednostkę liczby pracowników objętych programem) oraz

⁽¹⁾ Kwalifikująca się polisa ubezpieczeniowa nie musi stanowić umowy ubezpieczeniowej zgodnie z jej definicją zawartą w MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe.

▼ **M31**

(c) wszelkie zyski lub straty z tytułu rozliczenia.

Odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń to zmiana wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń w trakcie okresu spowodowana wpływem czasu.

Ponowna wycena wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń obejmuje:

- (a) zyski i straty aktuarialne;
- (b) zwrot z aktywów programu, z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń oraz
- (c) wszelkie zmiany wysokości pułapu aktywów, z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń.

Zyski i straty aktuarialne to wszelkie zmiany wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń, wynikające z:

- (a) korekt założeń aktuarialnych ex post (skutków różnic pomiędzy poprzednimi założeniami aktuarialnymi a tym, co faktycznie nastąpiło) oraz
- (b) skutków zmian założeń aktuarialnych.

Zwrot z aktywów programu to odsetki, dywidendy i inne przychody uzyskiwane z aktywów programu, łącznie ze zrealizowanymi i niezrealizowanymi zyskami lub stratami na tych aktywach, pomniejszone o:

- (a) wszelkie koszty zarządzania aktywami programu oraz
- (b) wszelkie podatki do zapłacenia przez sam program inne niż podatki uwzględnione w założeniach aktuarialnych stosowanych do wyceny wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń.

Rozliczenie to transakcja, która powoduje eliminację wszelkich przyszłych prawnych lub zwyczajowo oczekiwanych obowiązków dotyczących w części lub w całości świadczeń realizowanych w ramach programu określonych świadczeń, innych niż wypłata świadczeń na rzecz pracowników lub w ich imieniu, określona w warunkach programu i uwzględniona w założeniach aktuarialnych.

KRÓTKOTERMINOWE ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

9 Krótkoterminowe świadczenia pracownicze, jeśli podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę, obejmują:

- (a) wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenia społeczne;
- (b) płatne urlopy wypoczynkowe i płatne zwolnienia lekarskie;
- (c) wypłaty z zysku i premie oraz
- (d) świadczenia niepieniężne (takie jak opieka medyczna, zakwaterowanie, samochody i inne nieodpłatnie przekazane lub dotowane rzeczy lub usługi) dla aktualnie zatrudnionych pracowników.

10 Jednostka nie ma obowiązku przeklasyfikowania krótkoterminowych świadczeń pracowniczych, jeżeli przewidywany przez jednostkę termin rozliczenia ulegnie tymczasowej zmianie. Jeżeli jednak zmienia się charakter danego świadczenia (na przykład zmiana świadczenia niekumulowanego na świadczenie kumulowane) lub jeżeli przewidywany przez jednostkę termin rozliczenia ulega zmianie, która nie jest tymczasowa, wówczas jednostka ma obowiązek sprawdzić, czy dane świadczenie nadal spełnia warunki definicji krótkoterminowych świadczeń pracowniczych.

▼ **M31****Ujmowanie i wycena**

Wszystkie krótkoterminowe świadczenia pracownicze

- 11 Jeśli pracownik wykonywał pracę na rzecz jednostki w ciągu okresu obrotowego, jednostka powinna ująć przewidywaną niezdykontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych, które zostaną wypłacone w zamian za tę pracę:
- (a) jako zobowiązanie (bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów), po potrąceniu wszelkich kwot już zapłaconych. Jeśli kwota już zapłacona przekracza niezdykontowaną wartość świadczeń, jednostka powinna ująć tę nadwyżkę jako składnik aktywów (czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów), jeżeli takie opłacenie kosztów z góry doprowadzi, na przykład, do obniżenia przyszłych płatności lub ich refundacji;
 - (b) jako koszty, chyba że inny Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej wymaga lub zezwala na uwzględnienie tych świadczeń w koszcie wytworzenia składnika aktywów (zob. na przykład, MSR 2 *Zapasy* i MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe*).
- 12 Paragrafy 13, 16 i 19 zawierają wyjaśnienia dotyczące sposobu stosowania przepisów paragrafów 11 w przypadku krótkoterminowych świadczeń pracowniczych mających formę płatnych nieobecności oraz programów wypłat z zysku i systemów premialnych.
- Krótkoterminowe płatne nieobecności*
- 13 Jednostka gospodarcza powinna ujmować przewidywane koszty krótkoterminowych świadczeń pracowniczych w formie płatnych nieobecności na podstawie paragrafu 11 w następujący sposób:
- (a) w przypadku kumulowanych płatnych nieobecności – gdy pracownicy wykonywali pracę, która zwiększa ich uprawnienia do przyszłych płatnych nieobecności;
 - (b) w przypadku niekumulowanych płatnych nieobecności – z chwilą wystąpienia nieobecności.
- 14 Jednostka może płacić pracownikom za czas nieobecności z różnych tytułów takich, jak: urlop, choroba i krótkoterminowa niezdolność do pracy, urlop macierzyński lub ojcowski, wykonywanie obowiązków łąnika czy służba wojskowa. Uprawnienia do płatnych nieobecności można podzielić na dwie kategorie:
- (a) kumulowane oraz
 - (b) niekumulowane.
- 15 Kumulowane płatne nieobecności to nieobecności, do których uprawnienia przechodzą na przyszłe okresy i można je wykorzystać w przyszłości, jeśli w bieżącym okresie nie zostały w pełni wykorzystane. Kumulowane płatne nieobecności mogą uprawniać do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu niewykorzystania uprawnień na dzień odejścia z jednostki albo nie uprawniać do takiego ekwiwalentu. Zobowiązanie rośnie wraz z wykonywaniem przez pracowników pracy, która zwiększa ich uprawnienia do przyszłych płatnych nieobecności. Zobowiązanie występuje i jest ujmowane, nawet jeśli płatne nieobecności nie uprawniają do ekwiwalentu pieniężnego w razie niewykorzystania uprawnień, aczkolwiek możliwość odejścia pracowników przed wykorzystaniem skumulowanych uprawnień wpływa na ustaloną wysokość tego zobowiązania.
- 16 Jednostka powinna ustalać przewidywany koszt kumulowanych płatnych nieobecności jako dodatkową kwotę, którą zgodnie z przewidywaniami zapłaci w wyniku niewykorzystanego uprawnienia, które narosło na koniec okresu sprawozdawczego.

▼ **M31**

- 17 Według metody podanej w poprzednim paragrafie zobowiązanie ustala się w kwocie dodatkowych płatności, których wystąpienia oczekuje się wyłączenie ze względu na to, że kwota świadczenia narasta. W wielu wypadkach jednostka nie musi przeprowadzać szczegółowych obliczeń, aby oszacować, że nie występuje żadne istotne zobowiązanie z tytułu niewykorzystanych płatnych nieobecności. Na przykład prawdopodobne jest, że zobowiązanie dotyczące zwolnień lekarskich będzie istotne tylko wówczas, gdy istnieją sformalizowane lub niesformalizowane ustalenia, że niewykorzystane zwolnienie lekarskie wykorzystać będzie można w formie płatnego urlopu wypoczynkowego.

Przykład ilustrujący paragrafy 16 i 17

Jednostka zatrudnia 100 pracowników, z których każdy jest uprawniony do pięciu dni roboczych płatnego zwolnienia lekarskiego w roku. Niewykorzystane wynagrodzenie za czas choroby wykorzystać można w kolejnym roku kalendarzowym. Zwolnienie lekarskie wykorzystuje się najpierw z uprawnień bieżącego roku, a następnie z puli, która pozostała z roku poprzedniego (zasada LIFO – ostatnie przyszło pierwsze wyszło). Na dzień 31 grudnia 20X1 roku średnie niewykorzystane uprawnienia odpowiadają dwóm dniom na jednego pracownika. Jednostka oczekuje, na podstawie dotychczasowych doświadczeń, których zmian się nie spodziewa, że 92 pracowników weźmie nie więcej niż pięć dni płatnego zwolnienia lekarskiego w 20X2 roku, a pozostałych ośmiu pracowników weźmie średnio po sześć i pół dnia zwolnienia każdy.

Jednostka spodziewa się wypłacenia dodatkowych 12 dni wynagrodzenia za czas choroby z tytułu niewykorzystanych uprawnień, które narosły na dzień 31 grudnia 20X1 roku (półtora dnia na każdego z ośmiu pracowników). W związku z tym jednostka ujmuje zobowiązanie odpowiadające 12 dniom wynagrodzenia za czas choroby.

- 18 Niekumulowane płatne nieobecności nie mogą być przenoszone na kolejne okresy. Takie nieobecności przepadają, jeśli uprawnienia bieżącego okresu nie zostały w całości wykorzystane. Nie uprawniają one pracowników do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu niewykorzystania uprawnień na dzień odejścia z jednostki. Zwykle sytuacja taka zachodzi w przypadku wynagrodzenia za czas choroby (o ile niewykorzystane przeszłe uprawnienia nie zwiększają przyszłych uprawnień), urlopu macierzyńskiego lub ojcowskiego oraz płatnych nieobecności z tytułu wypełniania obowiązków ławnika lub służby wojskowej. Jednostka nie ujmuje zobowiązań ani kosztów do chwili wystąpienia nieobecności, ponieważ wykonywanie pracy przez pracownika nie zwiększa kwoty świadczenia.

Programy dotyczące wypłat z zysku i systemy premii

- 19 Jednostka gospodarcza ujmuje przewidywane koszty wypłat z zysku i premii zgodnie z paragrafem 11 wtedy i tylko wtedy, gdy:

(a) na jednostce ciąży obecny prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek dokonania takich wypłat w wyniku zdarzeń przeszłych oraz

(b) można dokonać wiarygodnej wyceny takiego zobowiązania.

Bieżące zobowiązanie występuje wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka nie ma realnej możliwości wycofania się z dokonania płatności.

- 20 Na podstawie niektórych programów wypłat z zysku pracownicy otrzymują udział w zysku pod warunkiem, że pozostaną w jednostce przez ustalony okres. Istnienie takich programów powoduje powstanie przez zwyczajowo oczekiwanego obowiązku w miarę wykonywania przez pracowników pracy. Zobowiązanie to zwiększa kwotę, jaka będzie musiała zostać wypłacona, jeśli będą oni zatrudnieni do końca ustalonego okresu.

▼ **M31****Przykład ilustrujący paragraf 20**

Program wypłat z zysku wymaga od jednostki płacenia ustalonej części jej zysku za rok obrotowy pracownikom, którzy pracowali przez cały rok. Jeśli w ciągu roku nie odejdzie żaden pracownik, łączne płatności z tytułu wypłat z zysku będą odpowiadały 3 % zysku. Jednostka oszacowała, że rotacja pracowników spowoduje obniżenie tych płatności do 2,5 % zysku.

Jednostka ujmuje zobowiązanie i koszty w wysokości 2,5 % zysku.

- 21 Na jednostce może nie ciążyć żaden prawny obowiązek wypłaty premii. Tym niemniej niekiedy jednostka ma zwyczaj płacenia takich premii. W takich wypadkach na jednostce ciąży zwyczajowo oczekiwany obowiązek, ponieważ nie ma realnej możliwości niezapłacenia premii. Wycena takiego zwyczajowo oczekiwanego obowiązku powinna uwzględniać to, że niektórzy pracownicy odejdą z zakładu, nie uzyskawszy premii.
- 22 Jednostka może dokonać wiarygodnego oszacowania swoich prawnych lub zwyczajowo oczekiwanych obowiązków wynikających z programu wypłat z zysku i systemów premiovych wtedy i tylko wtedy, gdy:
- (a) sformalizowane zasady funkcjonowania programu zawierają wzór służący ustaleniu kwoty świadczenia;
 - (b) jednostka ustala kwoty do zapłaty przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji lub
 - (c) dotychczasowa praktyka jasno wskazuje na wymiar zwyczajowo oczekiwanego obowiązku.
- 23 Zobowiązanie wynikające z programów wypłat z zysku i systemów premiovych wynika z pracy pracowników, a nie z transakcji przeprowadzonej z właścicielami jednostki. W związku z tym jednostka nie ujmuje wydatków związanych z programami wypłat z zysku i systemami premiovymi jako podziału zysku, lecz obciąża nimi koszty.
- 24 Jeśli wypłaty z zysku i płatności z tytułu premii nie podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę, płatności te należy zaliczyć do innych długoterminowych świadczeń pracowniczych (zob. paragrafy 153–158).

Ujawnianie informacji

- 25 Mimo że niniejszy standard nie zawiera wymogu ujawniania żadnych konkretnych informacji na temat krótkoterminowych świadczeń pracowniczych, taki wymóg wynikać może z innych Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Na przykład MSR 24 wymaga ujawniania informacji dotyczących świadczeń pracowniczych dla kluczowych członków kadry kierowniczej. MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych wymaga ujawniania kosztów świadczeń pracowniczych.

ŚWIADCZENIA PO OKRESIE ZATRUDNIENIA: ROZRÓŻNIENIE POMIĘDZY PROGRAMAMI OKREŚLONYCH SKŁADEK I PROGRAMAMI OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ

- 26 Na świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia składają się na przykład:
- (a) świadczenia związane z wycofaniem się z życia zawodowego (na przykład emerytury i ryczałtowe odprawy emerytalne) oraz

▼ M31

- (b) inne świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia, takie jak ubezpieczenie na życie i opieka medyczna po okresie zatrudnienia.

Ustalenia, na podstawie których jednostka realizuje świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia, to programy świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia. Jednostka stosuje niniejszy standard do wszystkich takich ustaleń niezależnie od tego, czy przewidują one utworzenie oddzielnego podmiotu, do którego wpływałyby składki i który wypłacałby świadczenia, czy też nie.

- 27 Programy świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia dzielą się na programy określonych składek i programy określonych świadczeń, w zależności od sensu ekonomicznego takiego programu wynikającego z jego podstawowych zasad.
- 28 Zgodnie z programem określonych składek, prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek jednostki ograniczony jest do ustalonej kwoty składek odprowadzanych do funduszu. Kwota świadczeń po okresie zatrudnienia uzyskiwana przez pracownika zależy od kwoty składek wpłaconych przez jednostkę (lub również przez pracownika) na poczet programu świadczeń po okresie zatrudnienia lub zapłaconych zakładowi ubezpieczeń wraz ze zwrotem uzyskanym z inwestowania składek. W rezultacie ryzyko aktuarialne (że świadczenia będą niższe od przewidywanych) oraz ryzyko inwestycyjne (że zainwestowane aktywa będą niewystarczające do zrealizowania przewidywanych świadczeń) obciążają zasadniczo pracownika.
- 29 Obowiązek jednostki nie jest ograniczony do ustalonej kwoty składek wpłacanych do funduszu w następujących przykładowych sytuacjach, gdy jednostka podlega prawnemu lub zwyczajowo oczekiwanemu obowiązkowi wynikającemu z:
- (a) podstawy ustalania kwoty świadczenia w ramach programu, która nie jest powiązana tylko z wymiarem składek i która zobowiązuje jednostkę do wniesienia dalszych składek w przypadku, gdy aktywa są niewystarczające do zrealizowania świadczeń ustalanych na tej podstawie;
 - (b) gwarancji – pośredniej, czyli poprzez program, lub bezpośredniej – uzyskania określonego zwrotu inwestycyjnego ze składek lub
 - (c) niesformalizowanych rozwiązań przyjętych w praktyce, które powodują powstanie zwyczajowo oczekiwanego obowiązku. Zwyczajowo oczekiwany obowiązek może powstać na przykład wtedy, gdy jednostka podwyższała w przeszłości świadczenia dla byłych pracowników w stopniu równoważącym działanie inflacji, nawet jeśli nie było takiego obowiązku prawnego.
- 30 Zgodnie z programem określonych świadczeń:
- (a) obowiązkiem jednostki jest wypłata ustalonych świadczeń na rzecz aktualnie zatrudnionych i byłych pracowników oraz
 - (b) ryzyko aktuarialne (że świadczenia będą kosztowały więcej niż przewidywano) oraz ryzyko inwestycyjne obciążają zasadniczo jednostkę. Jeśli doświadczenia aktuarialne i inwestycyjne są gorsze od przewidywanych, obowiązek jednostki może wzrosnąć.
- 31 Paragrafy 32–49 zawierają rozróżnienie pomiędzy programami określonych składek a programami określonych świadczeń w kontekście programów wielozakładowych, programów określonych świadczeń, w których ryzyko jest dzielone między różnymi jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą, programów państwowych oraz świadczeń ubezpieczonych.

▼ **M31****Programy wielozakładowe**

- 32 Jednostka zalicza program wielozakładowy do programów określonych składek lub do programów określonych świadczeń na podstawie zasad funkcjonowania programu (uwzględniając wszelkie zwyczajowo oczekiwane obowiązki wykraczające poza sformalizowane zasady).
- 33 Z zastrzeżeniem paragrafu 34, w wypadku gdy program wielozakładowy jest programem określonych świadczeń, jednostka:
- (a) zalicza proporcjonalną do swojego udziału (w programie) część obowiązku z tytułu określonych świadczeń, aktywów programu, kosztów związanych z tym programem w taki sam sposób, jak czyni to w odniesieniu do innych programów określonych świadczeń oraz
 - (b) ujawnia informacje zgodnie z wymogiem zawartym w paragrafach 135–148 (z wyłączeniem paragrafu 148 lit. d)).
- 34 Jeżeli nie ma wystarczających informacji, aby można było zastosować wobec wielozakładowego programu określonych świadczeń rozwiązania księgowe stosowane w odniesieniu do programów określonych świadczeń, jednostka:
- (a) rozlicza program zgodnie z paragrafami 51-52, tak jak gdyby był to program określonych składek;
 - (b) ujawnia informacje zgodnie z wymogiem zawartym w paragrafie 148.
- 35 Jednym z przykładów wielozakładowego programu określonych świadczeń jest program:
- (a) finansowany na zasadzie „płatności bieżących”, zgodnie z którą składki są ustalane na poziomie, który – zgodnie z przewidywaniami – będzie wystarczający do wypłacenia świadczeń, które staną się wymagalne w tym samym okresie, natomiast przyszłe świadczenia, na które pracownicy zarabiają w bieżącym okresie, będą opłacone z przyszłych składek oraz
 - (b) w którym świadczenia pracownicze zależne są od stażu pracy, a jednostki biorące udział w programie nie dysponują realnymi sposobami wycofania się z programu bez zapłacenia składki na świadczenia, na które pracownicy zarobili do dnia wycofania się z programu. Taki program powoduje powstanie ryzyka aktuarialnego obciążającego jednostkę. Jeśli ostateczne koszty z tytułu już zarobionych świadczeń na koniec okresu sprawozdawczego wyższe są od przewidywanych, jednostka będzie musiała podnieść swoje składki lub przekonać pracowników do zaakceptowania redukcji świadczeń. Program taki jest więc programem określonych świadczeń.
- 36 W wypadku dysponowania wystarczającymi informacjami na temat programu wielozakładowego będącego programem określonych świadczeń, jednostka rozlicza proporcjonalną do swojego udziału (w programie) część obowiązku z tytułu określonych świadczeń, aktywów programu, kosztów związanych z tym programem świadczeń po okresie zatrudnienia w taki sam sposób, jak czyni to w wypadku innych programów określonych świadczeń. W niektórych wypadkach jednostka może jednak nie być w stanie stwierdzić, jaki jest jej udział w sytuacji finansowej i wynikach programu świadczeń pracowniczych, z wiarygodnością wystarczającą na potrzeby księgowe. Może tak być, gdy:
- (a) program naraża uczestniczące w nim jednostki na ryzyko aktuarialne związane z aktualnie zatrudnionymi i byłymi pracownikami innych jednostek, co w konsekwencji sprawia, że brakuje spójnej i wiarygodnej podstawy do przypisania właściwego obowiązku, aktywów programu i kosztów poszczególnym jednostkom uczestniczącym w programie lub

▼ **M31**

- (b) jednostka nie ma dostępu do informacji na temat programu, które spełniałyby wymogi niniejszego standardu.

W takich wypadkach jednostka rozlicza program w taki sposób, jak gdyby był to program określonych składek i ujawnia informacje wymagane na podstawie paragrafu 148.

- 37 Pomiedzy programem wielozakładowym a jego uczestnikami może być zawarte umowne porozumienie, w którym określa się sposób podziału między uczestnikami nadwyżki z programu (lub sposób pokrycia niedoboru). Uczestnik programu wielozakładowego, który na mocy zawartego porozumienia rozlicza ten program, tak jak program określonych składek zgodnie z paragrafem 34, ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie z tytułu umownego porozumienia oraz powstałe w związku z tym przychody i koszty w zysku lub stracie.

Przykład ilustrujący paragraf 37⁽¹⁾

Jednostka uczestniczy w wielozakładowym programie określonych świadczeń i nie wycenia programu w oparciu o MSR 19. Dlatego rozlicza program w taki sposób, jak gdyby był to program określonych składek. Nieprzeprowadzona w oparciu o MSR 19 wycena finansowania wskazuje na deficyt w programie w wysokości 100 milionów j.p.* W umowie dotyczącej programu określono harmonogram składek wnoszonych przez pracodawców uczestniczących w programie, dzięki któremu deficyt zostanie wyeliminowany w ciągu następnych pięciu lat. Łączne składki jednostki przywidziane umową opiewają na 8 milionów j.p.

Jednostka ujmuje zobowiązanie z tytułu składek skorygowane o zmianę wartości pieniądza w czasie oraz ujmuje w zysku lub stracie koszty w takiej samej wysokości.

- 38 Programy wielozakładowe nie są tym samym, co programy administrowane grupowo. Programy administrowane grupowo są po prostu połączeniem programów poszczególnych pracodawców, które nastąpiło w celu połączenia aktywów na potrzeby inwestycyjne, dla ułatwienia zarządzania inwestycjami oraz obniżenia kosztów administracyjnych. Należności różnych pracodawców przypadają jednak w udziale tylko ich własnym pracownikom. Programy administrowane grupowo nie stwarzają żadnych specjalnych problemów księgowych, dlatego że informacje są łatwo dostępne, co umożliwia traktowanie ich w taki sam sposób jak każdy inny program pojedynczego pracodawcy oraz dlatego, że programy takie nie obciążają uczestniczących jednostek ryzykiem aktuarialnym związanym z aktualnie zatrudnionymi i byłymi pracownikami innych jednostek. Aby zadośćuczynić wymogom definicyjnym niniejszego standardu, jednostka powinna zaliczać programy administrowane grupowo do programów określonych składek albo programów określonych świadczeń, na podstawie zasad funkcjonowania takiego programu (w tym również zwyczajowo oczekiwanych obowiązków wykraczających poza sformalizowane zasady funkcjonowania).
- 39 Określając moment ujęcia i metody wyceny zobowiązania z tytułu likwidacji wielozakładowego programu określonych świadczeń lub wycofania się jednostki z uczestnictwa w wielozakładowym programie określonych świadczeń, stosuje się MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*.

⁽¹⁾ W niniejszym standardzie kwoty pieniężne denominowane są w „jednostkach pieniężnych” (JP).

▼ **M31****Programy określonych świadczeń, w których ryzyko jest dzielone między różnymi jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą**

- 40 Programy określonych świadczeń, w których ryzyko jest dzielone między różnymi jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą, na przykład między jednostkę dominującą a jej jednostki zależne, nie są programami wielozakładowymi.
- 41 Jednostka uczestnicząca w takim programie uzyskuje informacje na temat programu jako całości, wycenionego zgodnie z niniejszym standardem w oparciu o założenia właściwe dla programu jako całości. Jeżeli umowne porozumienie lub przyjęte zasady (polityka) rachunkowości przewidują, aby kosztami netto z tytułu określonych świadczeń powstałych w ramach programu jako całości, wycenianego zgodnie z niniejszym standardem, obciążać poszczególne jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej, wówczas jednostka w swoim jednostkowym sprawozdaniu finansowym ujmuje tak wyliczone koszty netto z tytułu określonych świadczeń. Jeżeli nie zawarto umownego porozumienia ani zasady (polityka) rachunkowości tego nie przewidują, wówczas koszty netto z tytułu określonych świadczeń ujmuje się w jednostkowym sprawozdaniu finansowym tej jednostki wchodzącej w skład grupy kapitałowej, która w prawnie umocowany sposób jest pracodawcą finansującym program. Pozostałe jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej w swoich jednostkowych sprawozdaniach finansowych ujmują koszt odpowiadający składkom przypadającym do zapłaty w danym okresie.
- 42 W przypadku każdej z jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej uczestnictwo w tego rodzaju programie ma charakter transakcji z podmiotami powiązanymi. W związku z tym jednostka w swoim jednostkowym sprawozdaniu finansowym ujawnia informacje wymagane zgodnie z paragrafem 149.

Programy państwowe

- 43 Jednostka traktuje program państwowy w taki sam sposób jak program wielozakładowy (zob. paragraf 32–39).
- 44 Programy państwowe są ustanawiane przez prawo, obejmują swoim zasięgiem wszystkie jednostki (lub wszystkie jednostki konkretnej kategorii, na przykład z określonej gałęzi gospodarki) i są prowadzone przez administrację centralną, lokalną lub inny organ (na przykład autonomiczną agencję powołaną specjalnie w tym celu), który nie podlega kontroli ani wpływowi jednostki sprawozdawczej. Niektóre programy ustanowione przez jednostkę zakładają zarówno realizację obowiązkowych świadczeń, które zastępują świadczenia, jakie w przeciwnym razie byłyby pokryte z programu państwowego, jak i dodatkowych, dobrowolnych świadczeń. Takie programy nie są programami państwowymi.
- 45 Programy państwowe charakteryzuje się jako programy określonych świadczeń lub programy określonych składek w zależności od tego, na czym polegają obowiązki jednostki wynikające z programu. Liczne programy państwowe finansowane są na zasadzie „płatności bieżących”, zgodnie z którą składki ustalane są na poziomie, który zgodnie z przewidywaniami będzie wystarczający do opłacenia świadczeń, które staną się wymagalne w tym samym okresie, natomiast przyszłe świadczenia, na które pracownicy zarabiają w bieżącym okresie, będą opłacone z przyszłych składek. Niemniej zgodnie z zasadami funkcjonowania większości programów państwowych, na jednostce nie ciąży prawny ani zwyczajowo oczekiwany obowiązek wypłaty tych przyszłych świadczeń. Jedynym jej obowiązkiem jest zapłata składek w momencie, gdy stają się one należne. Jeśli jednostka przestanie zatrudniać osoby uczestniczące w programie państwowym, nie ma obowiązku wypłaty świadczeń wypracowanych przez jej własnych pracowników w ubiegłych latach. Z tego względu programy państwowe są to zwykle programy określonych składek. W wypadku, gdy państwowy program jest programem określonych świadczeń, jednostka stosuje podejście określone w paragrafach 32–39.

▼ **M31****Świadczenia ubezpieczone**

46 Jednostka gospodarcza może opłacać składki ubezpieczeniowe tytułem finansowania programu świadczeń po okresie zatrudnienia. Jednostka traktuje taki program jako program określonych składek, chyba że będzie na niej ciążył (bezpośrednio lub pośrednio poprzez program) prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek:

- (a) bezpośredniej wypłaty świadczeń pracowniczych w momencie, gdy stają się one wymagalne lub
- (b) zapłaty dodatkowych kwot, jeśli zakład ubezpieczeń nie wypłaci wszystkich przyszłych świadczeń pracowniczych odnoszących się do pracy pracownika w bieżącym okresie i w okresach ubiegłych.

Jeśli jednostka podlega takiemu prawnemu lub zwyczajowo oczekiwanemu obowiązkowi, powinna traktować taki program jako program określonych świadczeń.

47 Świadczenia ubezpieczone na podstawie umowy ubezpieczeniowej nie muszą być bezpośrednio lub automatycznie powiązane ze obowiązkiem jednostki z tytułu świadczeń pracowniczych. Rozróżnienie pomiędzy zagadnieniami dotyczącymi rachunkowości i finansowania w przypadku programów świadczeń po okresie zatrudnienia, wiążących się z umowami ubezpieczeniowymi, ma taki sam charakter jak w przypadku innych programów funkcjonujących za pośrednictwem funduszu.

48 W wypadku gdy jednostka gospodarcza finansuje zobowiązanie z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia poprzez opłacanie składek z tytułu polisy ubezpieczeniowej, na podstawie której jednostka (bezpośrednio lub pośrednio w ramach programu, poprzez wprowadzenie mechanizmu ustalania przyszłych składek lub w ramach powiązania z zakładem ubezpieczeń) nadal podlega prawnemu lub zwyczajowo oczekiwanemu obowiązkowi, opłacanie składek nie stanowi prowadzenia programu określonych składek. Wynika z tego, że jednostka:

- (a) rozlicza kwalifikującą się polisę ubezpieczeniową jako składnik aktywów programu (zob. paragraf 8) oraz
- (b) ujmuje inne polisy ubezpieczeniowe jako prawa do rekompensaty (jeżeli polisy te spełniają kryteria określone w paragrafie 116).

49 W wypadku gdy polisa ubezpieczeniowa wystawiona jest na konkretnego uczestnika programu lub grupę uczestników programu, a jednostka nie podlega prawnemu ani zwyczajowo oczekiwanemu obowiązkowi pokrycia straty powstałej w związku z polisą, na jednostce nie ciąży obowiązek wypłaty świadczeń pracownikom, a zakład ubezpieczeń jest jedynym podmiotem odpowiedzialnym za wypłatę świadczeń. Płatność stałych składek zgodnie z takimi umowami jest w istocie wywiązaniem się z obowiązku wypłaty świadczeń pracowniczych, a nie inwestycją mającą doprowadzić do wywiązania się z tego zobowiązania. W rezultacie u jednostki nie występuje ani składnik aktywów, ani zobowiązanie. W związku z tym jednostka traktuje takie płatności jako składki na rzecz programu określonych składek.

ŚWIADCZENIA PO OKRESIE ZATRUDNIENIA: PROGRAMY OKREŚLONYCH SKŁADEK

50 Rachunkowość programów określonych składek jest prosta, ponieważ obowiązek jednostki sprawozdawczej za każdy okres ustalany na podstawie kwot składek do wniesienia za dany okres. W rezultacie nie ma konieczności przyjmowania żadnych założeń aktuarialnych, aby ustalić obowiązek lub koszty, i nie ma możliwości powstania zysków lub strat aktuarialnych. Ponadto obowiązki są ustalone bez uwzględnienia dyskonta, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie przewiduje się ich pełnego rozliczenia przed upływem dwunastu miesięcy od zakończenia rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę.

▼ M31**Ujmowanie i wycena**

- 51 W wypadku gdy pracownik wykonywał pracę na rzecz jednostki w ciągu okresu, jednostka ujmuje składkę płatną do programu określonych składek w zamian za tę pracę:
- (a) jako zobowiązanie (bierno rozliczenia międzyokresowe kosztów), po pomniejszeniu o ewentualne składki już zapłacone. Jeśli składki już zapłacone przekraczają kwotę składki płatną z tytułu pracy wykonywanej do końca okresu sprawozdawczego, jednostka powinna ująć tę nadwyżkę jako składnik aktywów (czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów), jeżeli takie opłacenie kosztów z góry doprowadzi, na przykład, do obniżenia przyszłych płatności lub refundacji w formie pieniężnej oraz
 - (b) jako koszty, chyba że inny MSSF wymaga uwzględnienia tych składek w koszcie wytworzenia składnika aktywów lub je dopuszcza (zob. na przykład MSR 2 i MSR 16).
- 52 Jeśli nie przewiduje się pełnego rozliczenia składek do programu określonych składek przed upływem dwunastu miesięcy od zakończenia rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę, należy je zdyskontować, stosując stopę dyskontową określoną w paragrafie 83.

Ujawnianie informacji

- 53 Jednostka gospodarcza ujawnia kwotę, która obciążyla koszty z tytułu programów określonych składek.
- 54 Jeśli jest to wymagane na podstawie MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*, jednostka ujawnia informacje na temat składek do programów określonych składek dotyczących kluczowych członków kadry kierowniczej.

ŚWIADCZENIA PO OKRESIE ZATRUDNIENIA: PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ

- 55 Rachunkowość programów określonych świadczeń jest złożona, ponieważ wymagane jest przyjęcie założeń aktuarialnych przy ustalaniu zobowiązania i kosztów oraz istnieje możliwość wystąpienia zysków i strat aktuarialnych. Ponadto zobowiązania są dyskontowane, ponieważ mogą one zostać rozliczone wiele lat po tym, jak pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę.

Ujmowanie i wycena

- 56 Świadczenia z tytułu programów określonych świadczeń mogą być wypłacane bezpośrednio przez jednostkę albo w całości lub w części pochodzić ze składek jednostki, a czasami także jej pracowników, wpłacanych do podmiotu (funduszu), będącego odrębną od jednostki sprawozdawczej osobą prawną, który wypłaca świadczenia pracownicze. Wypłata świadczeń za pośrednictwem funduszu, z chwilą gdy stają się one należne, zależy nie tylko od sytuacji finansowej i wyników inwestycyjnych funduszu, lecz także od możliwości i woli jednostki uzupełnienia ewentualnych niedoborów środków programu. W związku z tym jednostka *de facto* przejmuje ryzyko aktuarialne i inwestycyjne związane z programem. W rezultacie koszty ujmowane z tytułu programu określonych świadczeń nie są zawsze równe kwocie składek należnych za dany okres.

▼ M66

- 57 Rozliczanie przez jednostkę programów określonych świadczeń obejmuje następujące czynności:

▼ M31

- (a) ustalenie niedoboru lub nadwyżki, co obejmuje:

▼ **M31**

- (i) zastosowanie techniki aktuarialnej – metody prognozowanych uprawnień jednostkowych – do dokonania wiarygodnego oszacowania ostatecznego kosztu, jaki jednostka poniesie na świadczenia, które pracownicy wypracowali w zamian za pracę w okresie bieżącym i w okresach ubiegłych (zob. paragrafy 67-69). Wymaga to od jednostki ustalenia, jaka część świadczeń może być przyporządkowana bieżącemu okresowi, a jaka okresom ubiegłym (zob. paragrafy 70–74), i dokonania oszacowania (przyjęcia założeń aktuarialnych) odnośnie do zmiennych demograficznych (takich jak rotacja pracowników i umieralność) oraz zmiennych finansowych (takich jak przyszły wzrost wynagrodzeń i koszty leczenia), które wpłyną na koszty tych świadczeń (zob. paragrafy 75–98);
 - (ii) zdyskontowanie świadczenia w celu ustalenia wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń i kosztów bieżącego zatrudnienia (zob. paragrafy 67–69 i 83-86);
 - (iii) odliczenie wartości godziwej wszelkich aktywów programu (zob. paragrafy 113-115) od wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń;
- (b) ustalenie kwoty zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń jako kwoty niedoboru lub nadwyżki ustalonej zgodnie z lit. a) i skorygowanej o wszelkie skutki ograniczenia wysokości składnika aktywów netto z tytułu określonych świadczeń do pułapu aktywów (zob. paragraf 64).

▼ **M66**

- (c) ustalenie kwot ujmowanych jako zysk lub strata:
 - (i) kosztów bieżącego zatrudnienia (zob. paragrafy 70–74 i paragraf 122 A);

▼ **M31**

- (ii) ewentualnych kosztów przeszłego zatrudnienia i zysków lub strat z tytułu rozliczenia (zob. paragrafy 99-112);
 - (iii) odsetek netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragrafy 123-126);
- (d) ustalenie wartości ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń na potrzeby jego ujęcia w innych całkowitych dochodach, z uwzględnieniem:
- (i) zysków i strat aktuarialnych (zob. paragrafy 128-129);
 - (ii) zwrotu z aktywów programu, z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragraf 130) oraz
 - (iii) wszelkich zmian wysokości pułapu aktywów (zob. paragraf 64), z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń.

W razie gdy jednostka prowadzi więcej niż jeden program określonych świadczeń, jednostka stosuje wymienione czynności dla każdego istotnego programu odrębnie.

58 Jednostka ustala wartość zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń na tyle często, aby kwoty ujmowane w sprawozdaniu finansowym nie różniły się istotnie od kwot, jakie zostałyby ustalone na koniec okresu sprawozdawczego.

▼ **M31**

59 W niniejszym standardzie zaleca się jednostkom – nie wprowadzając jednak takiego wymogu – korzystanie z usług wykwalifikowanego aktuarusza w zakresie wyceny wszelkich istotnych zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia. Ze względów praktycznych jednostka może zwrócić się do wykwalifikowanego aktuarusza o przeprowadzenie szczegółowego ustalenia wysokości zobowiązania przed końcem okresu sprawozdawczego. Niemniej jednak wyniki takiej wyceny aktualizowane są po każdej istotnej operacji gospodarczej i innych istotnych zmianach okoliczności (w tym po zmianie cen rynkowych i stóp procentowych), które zaistniały do końca okresu sprawozdawczego.

60 W niektórych wypadkach wartości szacunkowe, uśrednione i uproszczenia mogą stanowić wiarygodne przybliżenie szczegółowych wyliczeń przedstawionych w niniejszym standardzie.

Rozliczanie zwyczajowo oczekiwanego obowiązku

61 Jednostka rozlicza nie tylko swój prawny obowiązek wynikający ze sformalizowanych zasad programu określonych świadczeń, lecz również wszelkie zwyczajowo oczekiwane obowiązki, które powstają na skutek niesformalizowanej praktyki jednostki. Niesformalizowane praktyki powodują powstanie zwyczajowo oczekiwanego obowiązku, w wypadku gdy jednostka nie ma realnej możliwości niezapłacenia świadczeń pracowniczych. Przykład zwyczajowo oczekiwanego obowiązku stanowi taka sytuacja, gdy zmiana niesformalizowanej praktyki jednostki spowodowałaby niemożliwe do zaakceptowania pogorszenie stosunków z pracownikami.

62 Sformalizowane zasady funkcjonowania programu określonych świadczeń mogą pozwalać jednostce na zaprzestanie realizowania obowiązków z tytułu programu. Niemniej jednostce jest zwykle trudno zaprzestać realizacji obowiązków z tytułu programu (bez wypłaty), jeśli chce zatrzymać pracowników. W związku z tym, w razie braku dowodów na to, że prawdziwe jest twierdzenie przeciwne, przy rozliczaniu świadczeń po okresie zatrudnienia przyjmuje się, że jednostka, która obecnie przyrzeka takie świadczenia, będzie tak robić również przez pozostały okres zatrudnienia pracowników.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

63 Jednostka ujmuje zobowiązanie (składnik aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

64 W przypadku, gdy jednostka ma nadwyżkę w programie określonych świadczeń, wycenia składnik aktywów netto z tytułu określonych świadczeń na kwotę równą niższej z dwóch poniższych kwot:

- (a) nadwyżki w programie określonych świadczeń albo
- (b) pułapu aktywów ustalonego na podstawie stopy dyskontowej, o której mowa w paragrafie 83.

65 Składnik aktywów netto z tytułu określonych świadczeń może powstać wówczas, gdy na rzecz programu określonych świadczeń przekazano zbyt dużo środków lub gdy powstały zyski aktuarialne. Jednostka w takich wypadkach ujmuje składnik aktywów netto z tytułu określonych świadczeń, ponieważ:

- (a) sprawuje kontrolę nad zasobem, którego istota polega na możliwości wykorzystania nadwyżki w celu wypracowywania przyszłych korzyści;
- (b) kontrola jest wynikiem zdarzeń przeszłych (składek wpłaconych przez jednostkę i pracy wykonanej przez pracownika) oraz
- (c) przyszłe korzyści ekonomiczne są dostępne jednostce w postaci obniżki przyszłych składek lub refundacji w formie pieniężnej, bezpośrednio do jednostki lub na poczet innego programu wykazującego niedobór. Pułap aktywów stanowi wartość bieżącą takich przyszłych korzyści.

▼ **M31****Ujmowanie i wycena: wartość bieżąca obowiązków z tytułu określonych świadczeń i kosztów bieżącego zatrudnienia**

66 Na ostateczne koszty programu określonych świadczeń może wpływać wiele zmiennych, takich jak końcowe wynagrodzenie, rotacja i umieralność pracowników, składki pracowników oraz tendencje kształtujące wysokość kosztów leczenia. Ostateczne koszty programu są niepewne i jest prawdopodobne, że niepewność ta występować będzie przez dłuższy okres. W celu ustalenia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia i związanych z tym kosztów bieżącego zatrudnienia, konieczne jest:

- (a) zastosowanie metody wyceny aktuarialnej (zob. paragrafy 67–69);
- (b) przyporządkowanie świadczenia do poszczególnych okresów zatrudnienia (zob. paragrafy 70–74) oraz
- (c) przyjęcie założeń aktuarialnych (zob. paragrafy 75–98)

Metoda wyceny aktuarialnej

67 Jednostka stosuje metodę prognozowanych uprawnień jednostkowych, aby ustalić wartość bieżącą swoich zobowiązań z tytułu określonych świadczeń oraz związanych z nimi kosztów bieżącego zatrudnienia oraz – w stosownych przypadkach – kosztów przeszłego zatrudnienia.

68 Zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych (czasami znaną pod nazwą metody świadczeń narosłych w stosunku do stażu pracy lub metody „świadczenie/staż pracy”) każdy okres wykonywania pracy postrzega się jako powodujący powstanie dodatkowej jednostki uprawnienia do świadczeń (zob. paragrafy 70–74), a każda jednostka uprawnienia do świadczeń wyliczana jest oddzielnie przed wejściem w skład ostatecznego zobowiązania (zob. paragrafy 75–98).

Przykład ilustrujący paragraf 68

Zryczałtowane świadczenie płatne jest w momencie rozwiązania stosunku pracy i odpowiada 1 % końcowego wynagrodzenia za każdy rok pracy. Wynagrodzenie w roku 1 wynosi 10 000 j.p. i zakłada się, że będzie ono wzrastało o 7 % (procent składany) każdego roku. W stosunku rocznym stosuje się stopę dyskontową równą 10 %. Poniższa tabela pokazuje, jak narasta kwota zobowiązania wobec pracownika, który zgodnie z oczekiwaniami odejdzie z końcem 5. roku, zakładając, że nie występują zmiany założeń aktuarialnych. Dla uproszczenia, w przykładzie pominięto dodatkowe korekty, których wprowadzenie byłoby potrzebne dla odzwierciedlenia prawdopodobieństwa, że pracownik może odejść z jednostki wcześniej lub później.

<i>Rok</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	<i>j.p.</i>	<i>j.p.</i>	<i>j.p.</i>	<i>j.p.</i>	<i>j.p.</i>
<i>Świadczenia przyporządkowane do:</i>					
— <i>lat ubiegłych</i>	<i>0</i>	<i>131</i>	<i>262</i>	<i>393</i>	<i>524</i>
— <i>bieżącego roku (1 % końcowego wynagrodzenia)</i>	<i>131</i>	<i>131</i>	<i>131</i>	<i>131</i>	<i>131</i>
— <i>bieżącego roku i lat ubiegłych</i>	<i>131</i>	<i>262</i>	<i>393</i>	<i>524</i>	<i>655</i>
<i>Saldo początkowe zobowiązania</i>	—	<i>89</i>	<i>196</i>	<i>324</i>	<i>476</i>
<i>Odsetki 10 %</i>	—	<i>9</i>	<i>20</i>	<i>33</i>	<i>48</i>
<i>Koszty bieżącego zatrudnienia</i>	<i>89</i>	<i>98</i>	<i>108</i>	<i>119</i>	<i>131</i>
<i>Saldo końcowe zobowiązania</i>	<i>89</i>	<i>196</i>	<i>324</i>	<i>476</i>	<i>655</i>

▼ M31

Uwaga:

- 1 *Saldo początkowe zobowiązania jest wartością bieżącą świadczenia przyporządkowanego do lat ubiegłych.*
- 2 *Koszty bieżącego zatrudnienia są wartością bieżącą świadczenia przyporządkowanego do bieżącego roku.*
- 3 *Saldo końcowe zobowiązania jest wartością bieżącą świadczenia przyporządkowaną do roku bieżącego i do lat ubiegłych.*

- 69 Jednostka dyskontuje całość swojego zobowiązania z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia, nawet gdy nie przewiduje się rozliczenia części tego zobowiązania przed upływem dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

Przyporządkowanie świadczeń do poszczególnych okresów zatrudnienia

- 70 Ustalając wartość bieżącą obowiązków z tytułu określonych świadczeń oraz związanych z nimi kosztów bieżącego zatrudnienia oraz, tam, gdzie ma to zastosowanie, kosztów przeszłego zatrudnienia, jednostka przyporządkowuje świadczenia do poszczególnych okresów zatrudnienia zgodnie ze wzorem przyjętym w programie świadczeń. Jeśli jednak praca w latach późniejszych prowadzić będzie do istotnie wyższego poziomu świadczeń niż w latach wcześniejszych, jednostka przyporządkowuje świadczenie metodą liniową, począwszy od:

- (a) dnia, gdy praca wykonywana przez pracownika uprawniała go do świadczeń w ramach programu świadczeń (niezależnie od tego, czy świadczenia te są uzależnione od dalszej pracy, czy też nie); aż do
- (b) dnia, począwszy od którego dalsza praca wykonywana przez pracownika nie będzie prowadziła do powstania istotnej kwoty dodatkowych świadczeń w ramach programu, poza kwotą wynikającą ze wzrostu wynagrodzeń.

- 71 W metodzie prognozowanych uprawnień jednostkowych od jednostki wymaga się, aby przyporządkowała świadczenia do okresu bieżącego (w celu ustalenia kosztów bieżącego zatrudnienia) oraz do okresu bieżącego i okresów ubiegłych (w celu ustalenia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń). Jednostka przyporządkowuje świadczenia do okresów, w których powstaje obowiązek zapewnienia świadczeń po okresie zatrudnienia. Obowiązek powstaje w miarę wykonywania pracy przez pracownika w zamian za świadczenia po okresie zatrudnienia, których wypłaty jednostka spodziewa się w przyszłych okresach sprawozdawczych. Techniki aktuarialne pozwalają jednostce na ustalenie wysokości zobowiązania na tyle wiarygodnie, aby uzasadnić jego ujęcie.

Przykłady ilustrujące paragraf 71

- 1 Program określonych świadczeń przewiduje w chwili rozwiązania stosunku pracy wypłatę zryczałtowanego świadczenia w wysokości 100 j.p. za każdy rok zatrudnienia.

Świadczenie w kwocie 100 j.p. jest przyporządkowywane do każdego roku. Koszty bieżącego zatrudnienia mają wartość bieżącą równą 100 j.p. Wartością bieżącą zobowiązania z tytułu określonego świadczenia jest iloczyn wartości bieżącej 100 j.p. oraz liczby lat pracy do końca okresu sprawozdawczego.

Jeśli świadczenie jest płatne w momencie odejścia pracownika z jednostki, koszty bieżącego zatrudnienia i wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń zależą od terminu, w którym oczekuje się odejścia pracownika. W związku z tym, ze względu na wpływ dyskontowania, kwoty te są niższe niż te, jakie zostałyby ustalone, gdyby pracownik odszedł z końcem okresu sprawozdawczego.

▼ M31

- 2 Program przewiduje miesięczną emeryturę w wysokości 0,2 % końcowego wynagrodzenia za każdy rok zatrudnienia. Emeryturę wypłaca się od momentu ukończenia 65 roku życia.

Świadczenie równe wartości bieżącej – na dzień przewidywanego przejścia na emeryturę – miesięcznej emerytury w wysokości 0,2 % oszacowanego końcowego wynagrodzenia, płatnej od przewidywanego dnia przejścia na emeryturę do przewidywanego dnia śmierci, przyporządkowywane jest do każdego roku pracy. Koszty bieżącego zatrudnienia stanowią wartość bieżącą tego świadczenia. Wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń jest iloczynem wartości bieżącej miesięcznych wypłat emerytur w wysokości 0,2 % końcowego wynagrodzenia i liczby lat pracy do końca okresu sprawozdawczego. Koszty bieżącego zatrudnienia i wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń dyskontuje się, ponieważ wypłata emerytury rozpocznie się w wieku 65 lat.

- 72 Praca wykonywana przez pracownika powoduje powstanie zobowiązania z tytułu programu określonych świadczeń nawet wówczas, gdy uzyskanie świadczeń jest uzależnione od przyszłego zatrudnienia (innymi słowy, uprawnienia do nich nie są nabyte). Praca przed dniem nabycia uprawnienia do świadczeń pracowniczych powoduje powstanie zwyczajowo oczekiwanego obowiązku, ponieważ z każdym kolejnym okresem sprawozdawczym wymiar przyszłej pracy, jaką będzie musiał wykonać pracownik, aby uzyskać uprawnienia, będzie malał. Ustalając obowiązek z tytułu określonego świadczenia, jednostka uwzględnia prawdopodobieństwo tego, że niektórzy pracownicy mogą nie spełnić warunków prowadzących do nabycia uprawnień. Analogicznie, mimo że niektóre świadczenia po okresie zatrudnienia – na przykład świadczenia opieki medycznej po okresie zatrudnienia – stają się należne dopiero w przypadku nastąpienia ustalonego zdarzenia w okresie, gdy pracownik nie jest już zatrudniony, zobowiązanie powstaje, gdy pracownik wykonuje pracę, która spowoduje uzyskanie przez niego uprawnień do świadczenia w przypadku wystąpienia zdarzenia. Prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia wpływa na ustalenie wysokości zobowiązania, ale nie determinuje tego, czy zobowiązanie istnieje, czy też nie.

Przykłady ilustrujące paragraf 72

- 1 Z programu wypłaca się świadczenie w wysokości 100 j.p. za każdy rok pracy. Uprawnienia do świadczenia nabywa się po dziesięciu latach pracy.

Świadczenie w kwocie 100 j.p. jest przyporządkowywane do każdego roku. Przez pierwszych dziesięć lat koszty bieżącego zatrudnienia i wartość bieżąca zobowiązania odzwierciedlają prawdopodobieństwo tego, że pracownik może nie osiągnąć dziesięcioletniego stażu pracy.

- 2 Z programu wypłaca się świadczenie w wysokości 100 j.p. za każdy rok wykonywania pracy, z wyjątkiem lat przepracowanych przed ukończeniem 25 roku życia. Uprawnienia do świadczenia nabywa się niezwłocznie.

Nie przyporządkowuje się żadnych świadczeń pracy przed ukończeniem przez pracownika 25 roku życia, ponieważ praca przed upływem tej daty nie prowadzi do nabycia uprawnień do świadczeń (warunkowych lub bezwarunkowych). Świadczenie w wysokości 100 j.p. jest przyporządkowywane do każdego kolejnego roku.

- 73 Wysokość zobowiązania rośnie do dnia, gdy dalsza praca wykonywana przez pracownika nie prowadzi już do żadnych istotnych, dodatkowych świadczeń. W związku z tym całe świadczenie jest przyporządkowane do okresów kończących się tego dnia lub przed tym dniem. Świadczenie jest przyporządkowywane do poszczególnych okresów obrotowych zgodnie ze wzorem przyjętym w programie świadczeń. Jeśli jednak praca wykonywana przez pracownika w późniejszych latach doprowadzi do istotnie wyższego poziomu świadczenia niż praca wykonywana w latach wcześniejszych, jednostka przyporządkowuje świadczenie metodą liniową do dnia, gdy dalsza praca przestanie już prowadzić do istotnych dodatkowych świadczeń. Takie postępowanie wynika z tego, że to praca wykonywana przez pracownika przez cały okres doprowadzi ostatecznie do świadczenia w tej wyższej kwocie.

▼ **M31**

Przykłady ilustrujące paragraf 73

- 1 Z programu wypłaca się zryczałtowane świadczenie w wysokości 1 000 j.p., do którego uprawnienia pracownicy nabywają po dziesięciu latach pracy. W programie nie przewidziano dodatkowych świadczeń za kolejne lata pracy.

Świadczenie w kwocie 100 j.p. (1 000 j.p. podzielone przez 10) przyporządkowywane jest do każdego z pierwszych dziesięciu lat.

Koszty bieżącego zatrudnienia w każdym z pierwszych dziesięciu lat odzwierciedlają prawdopodobieństwo tego, że pracownik może nie osiągnąć dziesięcioletniego stażu pracy. Kolejnym latom nie przyporządkowuje się żadnych świadczeń.

- 2 Z programu wypłaca się zryczałtowane świadczenie w wysokości 2 000 j.p. wszystkim pracownikom, którzy są nadal zatrudnieni w wieku 55 lat po dwudziestu latach pracy lub gdy są nadal zatrudnieni w wieku 65 lat, niezależnie od długości stażu pracy.

Pracownicy, którzy podjęli pracę przed 35 rokiem życia, nabywają uprawnienia do świadczeń w ramach programu w wieku 35 lat (pracownik mógł odejść w wieku 30 lat, potem wrócić w wieku 33 lat bez żadnych skutków dla poziomu świadczeń lub ich rozłożenia w czasie). Świadczenia są uzależnione od kontynuacji pracy. Ponadto praca po ukończeniu 55 lat nie będzie prowadziła do uzyskania istotnej kwoty dodatkowych świadczeń. W przypadku tych pracowników jednostka przyporządkowuje świadczenie równe 100 j.p. (2 000 j.p. podzielone przez 20) do każdego roku, począwszy od ukończenia przez pracownika 35 roku życia aż do ukończenia przez niego 55 lat.

W przypadku pracowników, którzy podjęli pracę między 35 a 45 rokiem życia, praca dłuższa niż dwudziestoletnia nie będzie prowadziła do uzyskania istotnej kwoty dodatkowych świadczeń. W przypadku tych pracowników jednostka przyporządkowuje świadczenie równe 100 (2 000 podzielone przez 20) do każdego z pierwszych 20 lat.

W przypadku pracownika, który podjął pracę w wieku 55 lat, praca po okresie dziesięciu lat nie będzie prowadziła do uzyskania istotnej kwoty dodatkowych świadczeń. W przypadku takiego pracownika jednostka przyporządkowuje świadczenie równe 200 j.p. (2 000 j.p. podzielone przez 10) do każdego z pierwszych dziesięciu lat.

W przypadku wszystkich pracowników koszty bieżącego zatrudnienia i wartość bieżąca zobowiązań odzwierciedlają prawdopodobieństwo tego, że pracownik może nie osiągnąć koniecznego stażu pracy.

- 3 Program opieki medycznej po okresie zatrudnienia zwraca pracownikowi 40 % kosztów leczenia po okresie zatrudnienia, jeśli pracownik odejdzie z jednostki po okresie pracy dłuższym niż dziesięć i krótszym niż dwadzieścia lat, i 50 % tych kosztów, jeśli pracownik odejdzie po okresie dwudziestu i więcej lat pracy.

Zgodnie ze wzorem służącym do ustalenia świadczenia stosowanym w programie jednostka przyporządkowuje 4 % wartości bieżącej przewidywanych kosztów leczenia (40 % podzielone przez 10) do każdego roku z pierwszych dziesięciu lat i 1 % (10 % podzielone przez 10) do każdego roku z drugiej dekady przepracowanych lat. Koszty bieżącego zatrudnienia w każdym roku odzwierciedlają prawdopodobieństwo tego, że pracownik może nie osiągnąć stażu koniecznego do uzyskania części lub całości świadczenia. W przypadku pracowników, których odejścia oczekuje się przed upływem dziesięciu lat, nie przyporządkowuje się żadnych świadczeń.

- 4 Program opieki medycznej po okresie zatrudnienia zwraca pracownikowi 10 % kosztów leczenia po okresie zatrudnienia, jeśli pracownik odejdzie z jednostki po okresie pracy dłuższym niż dziesięć i krótszym niż dwadzieścia lat, i 50 % tych kosztów, jeśli pracownik odejdzie po okresie dwudziestu i więcej lat pracy.

▼ M31

Praca w latach późniejszych doprowadzi do istotnie wyższego poziomu świadczenia niż w latach wcześniejszych. W związku z tym, w przypadku pracowników, których odejścia oczekuje się po dwudziestu lub więcej latach, jednostka przyporządkowuje świadczenia metodą liniową opisaną w paragrafie 71. Praca po dwudziestym roku zatrudnienia nie doprowadzi do uzyskania istotnej kwoty dodatkowych świadczeń. W związku z tym świadczenie przyporządkowane do każdego z pierwszych dwudziestu lat równa się 2,5 % wartości bieżącej przewidywanych kosztów leczenia (50 % podzielone przez 20).

W przypadku pracowników, których odejścia oczekuje się pomiędzy dziesiątym a dwudziestym rokiem pracy, świadczenie przyporządkowane do każdego z pierwszych dziesięciu lat równa się 1 % wartości bieżącej przewidywanych kosztów leczenia.

W przypadku tych pracowników nie przyporządkowuje się żadnego świadczenia do pracy w okresie między końcem dziesiątego roku pracy a przewidywanym terminem odejścia pracowników z jednostki.

W przypadku pracowników, których odejścia oczekuje się przed upływem dziesięciu lat, nie przyporządkowuje się żadnych świadczeń.

- 74 Gdy kwota świadczenia stanowi stały odsetek końcowego wynagrodzenia za każdy rok pracy, przyszły wzrost wynagrodzenia wpłynie na kwotę wymaganą do wywiązania się z zobowiązania z tytułu pracy wykonywanej przed końcem okresu sprawozdawczego, lecz nie spowoduje powstania dodatkowego zobowiązania. W związku z tym:
- (a) na potrzeby paragrafu 70 b) wzrost wynagrodzeń nie prowadzi do dodatkowych świadczeń, nawet jeśli kwota świadczeń jest zależna od końcowego wynagrodzenia oraz
 - (b) kwota świadczenia przyporządkowana do każdego okresu stanowi stały odsetek wynagrodzenia, z którym świadczenie jest powiązane.

Przykład ilustrujący paragraf 74

Pracownicy są uprawnieni do świadczenia w wysokości 3 % końcowego wynagrodzenia za każdy rok pracy przed ukończeniem 55 lat.

Świadczenie w wysokości 3 % oszacowanego wynagrodzenia końcowego jest przyporządkowywane do każdego roku aż do dnia ukończenia 55 roku życia. Od tego dnia właśnie dalsza praca wykonywana przez pracownika nie doprowadzi do istotnej kwoty dodatkowych świadczeń w ramach programu. Do lat następujących po przekroczeniu przez pracownika tego wieku nie przyporządkowuje się świadczenia.

Założenia aktuarialne

- 75 Założenia aktuarialne powinny być bezstronne i wzajemnie dopasowane (spójne).
- 76 Założenia aktuarialne stanowią najlepsze możliwe oszacowanie zmiennych dokonane przez jednostkę. Zmienne te określają ostateczny koszt zapewnienia świadczeń po okresie zatrudnienia. Do założeń aktuarialnych zalicza się:
- (a) założenia demograficzne dotyczące przyszłych cech charakteryzujących aktualnie zatrudnionych i byłych pracowników (i osoby będące na ich utrzymaniu), którzy są uprawnieni do świadczeń. Założenia demograficzne odnoszą się do następujących kwestii:
 - (i) umieralność (zob. paragrafy 81 i 82);
 - (ii) wskaźniki rotacji pracowników, niezdolności do pracy i wcześniejszego przechodzenia na emeryturę;
 - (iii) odsetek uczestników programu posiadających osoby na utrzymaniu, które uzyskają uprawnienia do świadczeń;
 - (iv) odsetek uczestników programu, którzy wybiorą poszczególne formy płatności dostępne w ramach zasad funkcjonowania programu oraz

▼ **M31**

- (v) wskaźniki roszczeń w ramach programu opieki medycznej;
 - (b) założenia finansowe dotyczące takich zagadnień, jak:
 - (i) stopa dyskontowa (zob. paragrafy 83–86);
 - (ii) poziom świadczeń, z wyłączeniem wszelkich kosztów świadczeń ponoszonych przez pracowników, oraz poziom przyszłego wynagrodzenia (zob. paragrafy 87–95);
 - (iii) w przypadku świadczeń medycznych, przyszłe koszty leczenia, łącznie z kosztami obsługi roszczeń (tj. koszty ponoszone podczas analizy i rozpatrywania roszczeń, w tym opłaty prawne i likwidacyjne) (zob. paragrafy 96–98) oraz
 - (iv) podatki płatne zgodnie z programem od składek z tytułu pracy przed dniem sprawozdawczym lub od świadczeń wynikających z takiej pracy.
- 77 Założenia aktuarialne są bezstronne, jeśli nie są ani nieostrożne, ani nadmiernie ostrożne (zachowawcze).
- 78 Założenia aktuarialne są wzajemnie dopasowane (spójne), jeśli odzwierciedlają relacje ekonomiczne pomiędzy takimi czynnikami jak: inflacja, stopy wzrostu wynagrodzeń i stopy dyskontowe. Na przykład we wszystkich założeniach, które zależą od konkretnego poziomu inflacji w którymkolwiek z przyszłych okresów (takich jak założenia dotyczące stóp procentowych oraz wzrostu wynagrodzeń i świadczeń) przyjmuje się taki sam poziom inflacji.
- 79 Jednostka ustala stopę dyskontową i inne założenia finansowe w wartościach nominalnych (podanych), chyba że oszacowania w wartościach realnych (skorygowanych o inflację) są bardziej wiarygodne – na przykład – w warunkach hiperinflacji (zob. MSR 29 *Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji*) lub gdy świadczenie jest indeksowane i istnieje rozwinięty rynek indeksowanych obligacji w tej samej walucie i o tym samym terminie wykupu.
- 80 Założenia finansowe opierają się na określanych na koniec okresu sprawozdawczego rynkowych oczekiwaniach odnoszących się do okresu, w którym przewiduje się uregulowanie zobowiązań.

Założenia aktuarialne: umieralność

- 81 Jednostka ustala założenia dotyczące umieralności w odniesieniu do najlepszego możliwego oszacowania umieralności uczestników programu zarówno w trakcie okresu zatrudnienia, jak i po tym okresie.
- 82 W celu oszacowania ostatecznego kosztu świadczenia, jednostka uwzględnia przewidywane zmiany w umieralności, na przykład poprzez korektę standardowych tabel umieralności o szacowane pozytywne zmiany w umieralności.

Założenia aktuarialne: stopa dyskontowa▼ **M48**

- 83 Stopę stosowaną do dyskontowania zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia (zarówno realizowanych za pośrednictwem funduszu, jak i bez funduszu) ustala się na podstawie występujących na koniec okresu sprawozdawczego rynkowych stóp zwrotu z wysoko ocenianych obligacji przedsiębiorstw. W przypadku walut, w odniesieniu do których nie istnieje rozwinięty rynek takich wysoko ocenianych obligacji przedsiębiorstw stosuje się (występujące na koniec okresu sprawozdawczego) rynkowe stopy zwrotu obligacji skarbowych w danej walucie. Waluta i termin wykupu obligacji przedsiębiorstw lub obligacji skarbowych powinny być zgodne z walutą i szacunkowym terminem realizacji zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia.

▼ **M31**

- 84 Jednym z założeń aktuarialnych o istotnym znaczeniu jest stopa dyskontowa. Stopa dyskontowa odzwierciedla wartość pieniądza w czasie, ale nie ryzyko aktuarialne lub inwestycyjne. Ponadto stopa dyskontowa nie odzwierciedla konkretnie związanego z daną jednostką ryzyka kredytowego, jakie ponoszą wierzyciele jednostki, ani ryzyka tego, że przyszłość może się różnić od założeń aktuarialnych.
- 85 Stopa dyskontowa odzwierciedla przewidywane rozłożenie w czasie płatności świadczenia. W praktyce jednostka często osiąga ten cel poprzez stosowanie tylko jednej średniej ważonej stopy dyskontowej, która odzwierciedla przewidywane rozłożenie w czasie i poziom płatności świadczeń oraz walutę, w jakiej będzie należało wypłacić świadczenia.
- 86 W niektórych wypadkach może nie istnieć rozwinięty rynek obligacji o odpowiednio odległym terminie wykupu, który odpowiadałby szacowanemu terminowi płatności wszystkich świadczeń. W takich wypadkach, w celu zdyskontowania płatności o krótszym terminie wymagalności, jednostka stosuje bieżące stopy rynkowe dotyczące odpowiedniego terminu wykupu, a w celu oszacowania stopy dyskontowej dla płatności o dłuższym terminie wymagalności, ekstrapoluje bieżące stopy rynkowe wzdłuż krzywej rentowności. Jest mało prawdopodobne, aby łączna wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń była szczególnie wrażliwa na stopę dyskontową stosowaną do tej części świadczenia, która będzie podlegała zapłacie po upływie końcowego terminu wykupu dostępnych na rynku obligacji przedsiębiorstw i obligacji skarbowych.
- Założenia aktuarialne: wynagrodzenia, świadczenia i koszty leczenia*
- 87 Jednostka wylicza zobowiązania z tytułu określonych świadczeń za pomocą metody odzwierciedlającej:
- (a) świadczenia określone w warunkach programu (lub wynikające z wszelkich zwyczajowo oczekiwanych obowiązków, które wykraczają poza te warunki) na koniec okresu sprawozdawczego;
 - (b) ewentualny szacunkowy przyszły wzrost wynagrodzeń, który wpływa na świadczenia podlegające zapłacie;
 - (c) skutki ewentualnych limitów dotyczących udziału pracodawcy w koszcie przyszłych świadczeń;
 - (d) składki płatne przez pracowników lub osoby trzecie, zmniejszające ostateczny koszt ponoszony przez jednostkę z tytułu tych świadczeń oraz
 - (e) szacunkowe przyszłe zmiany poziomu świadczeń państwowych, które wpływają na świadczenia podlegające zapłacie na podstawie programu określonych świadczeń wtedy i tylko wtedy, gdy:
 - (i) zmiany te zostały wprowadzone w życie przed końcem okresu sprawozdawczego lub
 - (ii) dane historyczne lub inne wiarygodne dowody wskazują na to, że te świadczenia państwowe zmieniać się będą w dający się przewidzieć sposób, na przykład w zależności od przyszłych zmian ogólnego poziomu cen lub ogólnego poziomu wynagrodzeń.
- 88 W założeniach aktuarialnych uwzględnia się zmiany przyszłych świadczeń, które są przewidziane w sformalizowanych zasadach funkcjonowania programu (lub stanowią zwyczajowo oczekiwany obowiązek) na koniec okresu sprawozdawczego. Taki przypadek występuje na przykład, gdy:
- (a) jednostka zwykła była w przeszłości zwiększać świadczenia, na przykład w celu łagodzenia skutków inflacji, a przy tym nic nie wskazuje na to, aby praktyka ta miała ulec zmianie w przyszłości;

▼ **M31**

- (b) jednostka obowiązana jest na podstawie sformalizowanych zasad funkcjonowania programu (lub zwyczajowo oczekiwanego obowiązku wykraczającego poza te zasady) lub na mocy prawa do wykorzystania nadwyżki uzyskanej w programie na rzecz uczestników programu (zob. paragraf 108 c)) lub
- (c) świadczenia są zróżnicowane w zależności od docelowego wyniku lub innych kryteriów. Na przykład zasady funkcjonowania programu mogą stanowić, że jednostka wypłaci niższe świadczenia lub zażąda dodatkowych składek od pracowników w sytuacji, gdy aktywa programu nie będą wystarczające. Zobowiązanie ustalane jest w sposób odzwierciedlający najlepsze możliwe oszacowanie skutków docelowego wyniku lub inne kryteria.
- 89 W założeniach aktuarialnych nie uwzględnia się zmian przyszłych świadczeń, które nie są przewidziane w sformalizowanych zasadach funkcjonowania programu (lub nie stanowią zwyczajowo oczekiwanego obowiązku) na koniec okresu sprawozdawczego. Takie zmiany skutkują:
- (a) powstaniem kosztów przeszłego zatrudnienia, jeżeli powodują one zmianę świadczeń za pracę wykonywaną przed zmianą oraz
- (b) powstaniem kosztów bieżącego zatrudnienia za okresy po zmianie, jeżeli powodują one zmianę świadczeń za pracę wykonywaną po zmianie.
- 90 W szacunkach przyszłych wynagrodzeń bierze się pod uwagę inflację, wysługę lat, awanse i inne znaczące czynniki, takie jak podaż i popyt na rynku pracy.
- 91 Niektóre programy określonych świadczeń nakładają ograniczenie na składki, które jednostka ma obowiązek wносить. Ostateczny koszt świadczeń odzwierciedla wysokość ograniczenia dotyczącego składek. Wysokość ograniczenia składek ustala się w odniesieniu do krótszego z następujących okresów:
- (a) szacowanego okresu działania jednostki oraz
- (b) szacowanego okresu funkcjonowania programu.
- 92 Niektóre programy określonych świadczeń nakładają na pracowników lub na osoby trzecie obowiązek wnoszenia wpłat na pokrycie kosztów programu. Składki pracowników pomniejszają koszt świadczeń ponoszony przez jednostkę. Jednostka uwzględnia, czy składki osób trzecich pomniejszają koszt świadczeń ponoszony przez jednostkę, czy też stanowią prawo do rekompensaty, o którym mowa w paragrafie 116. Wysokość składek wnoszonych przez pracowników lub osoby trzecie jest określona w sformalizowanych zasadach funkcjonowania programu (lub wynika ze zwyczajowo oczekiwanego obowiązku wykraczającego poza te zasady) lub jest uznaniowa. Składki uznaniowe wnoszone przez pracowników lub osoby trzecie pomniejszają koszty zatrudnienia po wpłacie tych składek na rzecz programu.

▼ **M44**

- 93 Składki wnoszone przez pracowników lub osoby trzecie, określone w sformalizowanych zasadach funkcjonowania programu, pomniejszają koszty zatrudnienia (jeżeli są powiązane z pracą) lub wpływają na ponowną wycenę wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (jeżeli nie są powiązane z pracą). Przykładowo składki nie są powiązane z pracą, jeżeli mają one zmniejszyć niedobór wynikający ze strat w aktywach programu lub strat aktuarialnych. Jeżeli składki wnoszone przez pracowników lub osoby trzecie są związane z pracą, składki te pomniejszają koszty zatrudnienia w następujący sposób:
- a) jeżeli kwota składek zależy od liczby lat zatrudnienia, jednostka przyporządkowuje składki do poszczególnych okresów zatrudnienia, wykorzystując tę samą metodę przyporządkowania, która jest wymagana w paragrafie 70 w odniesieniu do świadczeń brutto (tj. wykorzystując wzór dla składek przyjęty w programie lub stosując metodę liniową); lub

▼ M44

b) jeżeli kwota składek nie zależy od liczby lat zatrudnienia, jednostka jest uprawniona do ujęcia takich składek jako pomniejszających koszty zatrudnienia w okresie wykonywania danej pracy. Przykładowo składki, które nie zależą od liczby lat zatrudnienia, obejmują składki stanowiące ustalony procent wynagrodzenia pracownika, ustaloną kwotę obowiązującą w całym okresie zatrudnienia lub zależną od wieku pracownika.

Paragraf A1 zawiera odnośne objaśnienia stosowania.

94 Jeżeli chodzi o składki wnoszone przez pracowników lub osoby trzecie, które to składki są przyporządkowane do okresów zatrudnienia zgodnie z paragrafem 93 lit. a), zmiany składek prowadzą do powstania:

- a) kosztów bieżącego zatrudnienia i kosztów przeszłego zatrudnienia (jeżeli zmiany te nie zostały określone w sformalizowanych zasadach funkcjonowania programu i nie wynikają ze zwyczajowo oczekiwanego obowiązku); lub
- b) zysków i strat aktuarialnych (jeżeli zmiany te zostały określone w sformalizowanych zasadach funkcjonowania programu lub wynikają ze zwyczajowo oczekiwanego obowiązku).

▼ M31

95 Niektóre świadczenia po okresie zatrudnienia są powiązane z takimi zmiennymi jak poziom państwowych świadczeń emerytalnych lub państwowej opieki medycznej. Przy ustalaniu wysokości takich świadczeń uwzględnia się najlepsze możliwe oszacowanie takich zmiennych na podstawie danych historycznych i innych wiarygodnych źródeł.

96 W założeniach dotyczących kosztów leczenia uwzględnia się szacunkowe przyszłe zmiany kosztów usług medycznych, wynikające zarówno z inflacji, jak i ze zmian wpływających konkretnie na koszty leczenia.

97 Wycena świadczeń medycznych po okresie zatrudnienia wymaga przyjęcia pewnych założeń dotyczących poziomu i częstotliwości przyszłych roszczeń i kosztów spełnienia tych roszczeń. Jednostka szacuje przyszłe koszty leczenia na podstawie danych historycznych uwzględniających jej własne doświadczenia, wzbogaconych – w razie potrzeby – o dane historyczne z innych jednostek, zakładów ubezpieczeń, dostawców usług medycznych i innych źródeł. W szacowaniu przyszłych kosztów leczenia uwzględnia się wpływ postępu technicznego, zmian w sposobie wykorzystania środków opieki medycznej, sposobów świadczenia usług oraz zmian stanu zdrowia uczestników programu świadczeń.

98 Poziom i częstotliwość zgłaszania roszczeń są szczególnie wrażliwe na takie czynniki jak wiek, stan zdrowia i płeć pracowników (oraz osób pozostających na ich utrzymaniu) i mogą być również zależne od innych czynników, na przykład od położenia geograficznego. W związku z tym dane historyczne są korygowane w takim stopniu, w jakim struktura demograficzna populacji różni się od populacji stanowiącej przedmiot zgromadzonych danych historycznych. Dane historyczne koryguje się również w wypadku posiadania wiarygodnych dowodów na to, że występujące w przeszłości tendencje przesłaną występować.

Koszty przeszłego zatrudnienia oraz zyski i straty wynikające z rozliczenia

▼ M66

99 Przy ustalaniu kosztów przeszłego zatrudnienia lub zysku lub straty wynikających z rozliczenia jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń z zastosowaniem bieżącej wartości godziwej aktywów programu i bieżących założeń aktuarialnych (łącznie z bieżącymi, rynkowymi stopami procentowymi i innymi bieżącymi cenami rynkowymi) w sposób odzwierciedlający:

- a) świadczenia oferowane w ramach programu przed zmianą, ograniczeniem lub rozliczeniem programu; oraz
- b) świadczenia oferowane w ramach programu po zmianie, ograniczeniu lub rozliczeniu programu.

▼ **M31**

- 100 Jednostka nie ma obowiązku dokonywać rozróżnienia pomiędzy kosztami przeszłego zatrudnienia wynikającymi ze zmiany programu, kosztami przeszłego zatrudnienia wynikającymi z ograniczenia programu a zyskiem lub stratą wynikającymi z rozliczenia, jeżeli transakcje te wystąpią równocześnie. W niektórych przypadkach zmiana programu następuje przed rozliczeniem, na przykład gdy jednostka zmienia świadczenia w ramach programu i dokonuje późniejszego rozliczenia zmienionych świadczeń. W takich przypadkach jednostka ujmuje koszty przeszłego zatrudnienia przed zyskiem albo stratą wynikającymi z rozliczenia.
- 101 Do rozliczenia dochodzi wraz ze zmianą lub ograniczeniem programu, jeśli jednostka rezygnuje z programu w sposób, który sprawia, że zobowiązanie zostaje uregulowane, a program przestaje istnieć. Jednak rezygnacja z programu nie jest ograniczeniem ani rozliczeniem, jeśli program jest zastępowany nowym programem, który oferuje zasadniczo identyczne świadczenia.

▼ **M66**

- 101A W przypadku gdy dochodzi do zmiany, ograniczenia lub rozliczenia programu, jednostka uznaje i wycenia wszelkie koszty przeszłego zatrudnienia lub zysk lub stratę wynikające z rozliczenia zgodnie z paragrafami 99-101 i paragrafami 102-112. Dokonując tego, jednostka nie uwzględnia wysokości pułapu aktywów. Jednostka ustala następnie wysokość pułapu aktywów po zmianie, ograniczeniu lub rozliczeniu planu oraz ujmuje wszelkie zmiany tej wysokości zgodnie z paragrafem 57 lit. d).

▼ **M31***Koszty przeszłego zatrudnienia*

- 102 Koszty przeszłego zatrudnienia stanowią zmianę wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń wynikającą ze zmiany lub ograniczenia programu.
- 103 Jednostka ujmuje koszty przeszłego zatrudnienia jako koszty we wcześniejszym z następujących terminów:
- (a) w dniu zmiany lub ograniczenia programu oraz
 - (b) w dniu, w którym jednostka ujmuje powiązane koszty restrukturyzacji (zob. MSR 37) lub świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy (zob. paragraf 165).
- 104 O zmianie programu można mówić, gdy jednostka wprowadza lub wycofuje program określonych świadczeń lub zmienia świadczenia podlegające wypłacie na podstawie dotychczasowego programu określonych świadczeń.
- 105 O ograniczeniu programu można mówić, gdy jednostka istotnie zmniejsza liczbę pracowników objętych programem. Ograniczenie może powstać w wyniku pojedynczego zdarzenia, takiego jak zamknięcie zakładu, zaniechanie działalności lub rezygnacja z programu albo jego zawieszenie.
- 106 Koszty przeszłego zatrudnienia mogą mieć wartość dodatnią (gdy świadczenia się wprowadza lub zmienia ich warunki tak, że wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń rośnie) lub ujemną (gdy świadczenia się wycofuje lub zmienia ich warunki tak, że wartość bieżąca zobowiązania z tytułu określonych świadczeń maleje).
- 107 W wypadku obniżenia przez jednostkę świadczeń podlegających wypłacie na podstawie dotychczasowego programu określonych świadczeń, z jednoczesnym podwyższeniem innych świadczeń podlegających wypłacie na podstawie programu na rzecz tych samych pracowników, jednostka traktuje taką zmianę jako jedną zmianę netto.
- 108 Z kosztów przeszłego zatrudnienia wyłączone są:
- (a) wpływ, jaki różnica między rzeczywistym a poprzednio przyjętym wzrostem wynagrodzeń wywiera na zobowiązanie do zapłaty świadczeń za pracę w ubiegłych latach (nie powstają koszty przeszłego zatrudnienia ze względu to, że założenia aktuarialne uwzględniają prognozowane wynagrodzenia);
 - (b) niedoszacowanie i przeszacowanie uznaniowych podwyżek emerytur, jeśli jednostka ma zwyczajowo oczekiwany obowiązek przyznawania takich podwyżek (nie powstają koszty przeszłego zatrudnienia ze względu na to, że założenia aktuarialne uwzględniają prognozowane podwyżki);

▼ **M31**

- (c) oszacowanie wzrostu świadczeń, które wynika z zysków aktuarialnych lub ze zwrotu z aktywów programu, które zostały już ujęte w sprawozdaniu finansowym, jeśli jednostka jest obowiązana przez sformalizowane zasady funkcjonowania programu (lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek, który poza te zasady wykracza) bądź przepisy prawa do wykorzystania nadwyżki w programie na rzecz uczestników programu, nawet jeśli podwyżka świadczenia nie została jeszcze oficjalnie przyznana (nie występują koszty przeszłego zatrudnienia, ponieważ wynikające z powyższego zwiększenie kwoty zobowiązania jest stratą aktuarialną – zob. paragraf 88) oraz
- (d) podwyżki świadczeń, do których uprawnienia zostały już nabyte (tj. świadczeń nieuwarunkowanych przyszłym zatrudnieniem – zob. paragraf 72), jeśli przy braku nowych lub zwiększonych świadczeń pracownicy spełnią kryteria uprawniające ich do świadczeń (nie występują koszty przeszłego zatrudnienia, ponieważ szacunkowy koszt świadczeń był ujęty jako koszty bieżącego zatrudnienia w momencie wykonywania pracy).

Zyski i straty wynikające z rozliczenia

- 109 Zysk lub strata wynikające z rozliczenia stanowią różnicę między:
- (a) wartością bieżącą zobowiązania z tytułu określonych świadczeń podlegającego rozliczeniu, ustaloną na dzień rozliczenia, a
 - (b) ceną rozliczenia, w tym wszelkich przeniesionych aktywów programu i wszelkich płatności dokonywanych bezpośrednio przez jednostkę w związku z rozliczeniem.
- 110 Jednostka ujmuje zysk lub stratę wynikające z rozliczenia programu określonych świadczeń w dniu rozliczenia.
- 111 O rozliczeniu można mówić, gdy jednostka staje się stroną transakcji, która powoduje eliminację wszelkich przyszłych prawnych lub zwyczajowo oczekiwanych obowiązków dotyczących w części lub w całości świadczeń realizowanych w ramach programu określonych świadczeń (innych niż wypłata świadczeń na rzecz lub w imieniu pracowników zgodnie z warunkami programu i uwzględnionych w założeniach aktuarialnych). Na przykład jednorazowe przeniesienie istotnych obowiązków pracodawcy w ramach programu na zakład ubezpieczeń poprzez nabycie polisy ubezpieczeniowej jest rozliczeniem, podczas gdy dokonanie ryczałtowej płatności w ramach programu na rzecz uczestników programu w zamian za ich uprawnienia do uzyskania ustalonych świadczeń po okresie zatrudnienia nie jest rozliczeniem.
- 112 Niekiedy jednostka nabywa polisę ubezpieczeniową w celu sfinansowania części lub całości świadczeń pracowniczych z tytułu pracy wykonywanej przez pracowników w okresie bieżącym i w okresach ubiegłych. Nabycie takiej polisy nie jest rozliczeniem, jeśli na jednostce nadal ciąży prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek (zob. paragraf 46) wpłacenia dalszych kwot, jeśli zakład ubezpieczeń nie wypłaci świadczeń pracowniczych określonych w polisie ubezpieczeniowej. Paragrafy 116–119 dotyczą ujmowania i wyceny praw do rekompensaty z tytułu polisy ubezpieczeniowych niestanowiących aktywów programu.

Ujmowanie i wycena: aktywa programu*Wartość godziwa aktywów programu*

- 113 Ustalając kwotę nadwyżki lub niedoboru, odlicza się wartość godziwą wszystkich aktywów programu.

▼ **M31**

114 Z aktywów programu wyłączone są niezapłacone składki należne funduszowi od jednostki sprawozdawczej oraz instrumenty finansowe, do których tytułu własności nie można przenieść, wyemitowane przez jednostkę, będące w posiadaniu funduszu. Aktywa programu pomniejszane są o wszelkie zobowiązania funduszu, które nie dotyczą świadczeń pracowniczych, np., zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz inne zobowiązania, a także zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych.

115 Jeśli wśród aktywów programu występują kwalifikujące się polisy ubezpieczeniowe, które ściśle odpowiadają kwocie i rozłożeniu w czasie niektórych lub wszystkich świadczeń płatnych w ramach programu, za wartość godziwą tych polis uznaje się wartość bieżącą związanych z nimi zobowiązań (z zastrzeżeniem wymogu dokonania jej pomniejszenia, w razie gdy kwoty należne na podstawie polis ubezpieczeniowych nie są w całości możliwe do uzyskania).

Zwrot wydatków

116 Wtedy i tylko wtedy, gdy jest prawie pewne, że osoba trzecia zrekompensuje jednostce część lub całość wydatków wymaganych do wywiązania się z zobowiązania z tytułu określonych świadczeń, jednostka:

(a) ujmuje swoje prawo do rekompensaty jako odrębny składnik aktywów. Jednostka wycenia taki składnik aktywów według wartości godziwej;

(b) dokonuje podziału i ujmuje zmiany wartości godziwej swojego prawa do rekompensaty w sposób identyczny, co w przypadku zmian wartości godziwej aktywów programu (zob. paragrafy 124 i 125). Składniki kosztów z tytułu określonych świadczeń, ujmowane zgodnie z paragrafem 120, można ujmować bez uwzględnienia kwot z tytułu zmian wartości bilansowej prawa do rekompensaty.

117 Niekiedy jednostka może oczekiwać od osoby trzeciej, np. od zakładu ubezpieczeń, pokrycia części lub całości wydatków wymaganych do uregulowania zobowiązania z tytułu określonych świadczeń. Kwalifikujące się polisy ubezpieczeniowe, określone w paragrafie 8, stanowią aktywa programu. Jednostka rozlicza kwalifikujące się polisy ubezpieczeniowe w taki sam sposób jak wszystkie inne aktywa programu i paragraf 116 nie ma w tym wypadku zastosowania (zob. paragrafy 46–49 i 115).

118 Niekwalifikująca się polisa ubezpieczeniowa posiadana przez jednostkę nie stanowi składnika aktywów programu. W takim wypadku zastosowanie ma paragraf 116: jednostka ujmuje swoje prawo do rekompensaty na podstawie polisy ubezpieczeniowej jako odrębny składnik aktywów, a nie jako pomniejszenie niedoboru lub nadwyżki z tytułu określonych świadczeń. Paragraf 140 b) wymaga od jednostki ujawnienia związłego opisu związku pomiędzy prawem do rekompensaty i odnośnym zobowiązaniem.

119 Jeżeli prawo do rekompensaty wynika z polisy ubezpieczeniowej, która ściśle odpowiada kwocie i sposobowi rozłożenia w czasie niektórych lub wszystkich świadczeń płatnych stosownie do programu określonych świadczeń, za wartość godziwą prawa do rekompensaty uznaje się wartość bieżącą odnośnego zobowiązania (z zastrzeżeniem wymogu dokonania jej pomniejszenia, w razie gdy rekompensata nie jest w całości możliwa do uzyskania).

▼ M31**Składniki kosztów z tytułu określonych świadczeń**▼ M66

120 Jednostka ujmuje składniki kosztów z tytułu określonych świadczeń w sposób określony poniżej, z wyjątkiem sytuacji, gdy inny MSSF wymaga uwzględnienia ich w koszcie wytworzenia składnika aktywów lub to dopuszcza:

(a) koszty zatrudnienia (zob. paragrafy 66–112 i paragraf 122 A) jako zysk lub stratę;

▼ M31

(b) odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragrafy 123–126) jako zysk lub stratę oraz

(c) ponowną wycenę zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragrafy 127–130) jako inne całkowite dochody.

121 Inne MSSF wymagają uwzględniania niektórych kosztów świadczeń pracowniczych w koszcie wytworzenia takich aktywów jak: zapasy lub rzeczowe aktywa trwałe (zob. MSR 2 i MSR 16). Wszelkie koszty świadczeń po okresie zatrudnienia uwzględnione w koszcie wytworzenia takich aktywów obejmują odpowiednią część składników wymienionych w paragrafie 120.

122 Ponowna wycena zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń ujęta jako inne całkowite dochody nie podlega przeniesieniu do zysku lub straty w następnym okresie. Jednostka może jednak przenieść kwoty ujęte jako inne całkowite dochody w ramach kapitału własnego.

▼ M66*Koszty bieżącego zatrudnienia*

122A Jednostka ustala koszty bieżącego zatrudnienia z zastosowaniem założeń aktuarialnych określonych na początek rocznego okresu sprawozdawczego. Jeżeli jednak jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99, ustala ona koszty bieżącego zatrudnienia dla części rocznego okresu sprawozdawczego pozostającej po dokonaniu zmiany, ograniczenia lub rozliczenia programu z zastosowaniem założeń aktuarialnych zastosowanych do ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99 lit. b).

▼ M31*Odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń*▼ M66

123 Jednostka ustala odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń jako iloczyn zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń i stopy dyskontowej określonej w paragrafie 83.

123A Aby ustalić odsetki netto zgodnie z paragrafem 123 jednostka stosuje wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń oraz wysokość stopy dyskontowej ustalone na początek rocznego okresu sprawozdawczego. Jeżeli jednak jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99, ustala ona odsetki netto dla części rocznego okresu sprawozdawczego pozostającej po dokonaniu zmiany, ograniczenia lub rozliczenia programu z zastosowaniem:

▼ M66

(a) wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń ustalonej zgodnie z paragrafem 99 lit. b); oraz

(b) stopy procentowej zastosowanej do ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99 lit. b).

Stosując paragraf 123 A, jednostka uwzględnia również wszelkie zmiany wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń w tym okresie będące wynikiem wniesienia składek lub wypłaty świadczeń.

▼ M31

124

Odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń można przedstawiać jako obejmujące przychody z tytułu odsetek od aktywów programu, koszty z tytułu odsetek od zobowiązania z tytułu określonych świadczeń oraz odsetki od wysokości pułapu aktywów, o którym mowa w paragrafie 64.

▼ M66

125

Przychody z tytułu odsetek od aktywów programu są składnikiem zwrotu z aktywów programu i są ustalane jako iloczyn wartości godzinowej aktywów programu i stopy dyskontowej określonej w paragrafie 123 A. Jednostka ustala wartość godzinową aktywów programu na początek rocznego okresu sprawozdawczego. Jeżeli jednak jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99, ustala ona przychody z tytułu odsetek dla części rocznego okresu sprawozdawczego pozostałej po dokonaniu zmiany, ograniczenia lub rozliczenia programu z zastosowaniem aktywów programu zastosowanych do ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99 lit. b). Stosując paragraf 125, jednostka uwzględnia również wszelkie zmiany aktywów programu w tym okresie będące wynikiem wniesienia składek lub wypłaty świadczeń. Różnica między przychodami z tytułu odsetek od aktywów programu a zwrotem z aktywów programu uwzględniana jest w ponownej wycenie zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń.

126

Odsetki od wysokości pułapu aktywów stanowią część całkowitej zmiany wysokości pułapu aktywów i są ustalane jako iloczyn wysokości pułapu aktywów i stopy dyskontowej, o której mowa w paragrafie 123 A. Jednostka ustala wysokość pułapu aktywów na początek rocznego okresu sprawozdawczego. Jeżeli jednak jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 99, ustala ona odsetki od wysokości pułapu aktywów dla części rocznego okresu sprawozdawczego pozostałej po dokonaniu zmiany, ograniczenia lub rozliczenia programu z uwzględnieniem wszelkich zmian wysokości pułapu aktywów ustalonych zgodnie z paragrafem 101 A. Różnica pomiędzy kwotą odsetek od wysokości pułapu aktywów a całkowitą zmianą wysokości pułapu aktywów uwzględniana jest w ponownej wycenie zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń.

▼ **M31**

Ponowna wycena wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń

- 127 Ponowna wycena wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń obejmuje:
- (a) zyski i straty aktuarialne (zob. paragrafy 128 i 129);
 - (b) zwrot z aktywów programu (zob. paragraf 130), z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragraf 125) oraz
 - (c) wszelkie zmiany wysokości pułapu aktywów, z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragraf 126).
- 128 Zyski i straty aktuarialne mogą wynikać ze wzrostu lub obniżenia wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na skutek zmian założeń aktuarialnych i korekty założeń aktuarialnych ex post. Wśród przyczyn powstawania zysków i strat aktuarialnych znajdują się:
- (a) nieoczekiwanie wysokie lub nieoczekiwanie niskie wskaźniki rotacji pracowników, wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, umieralności, wzrostu wynagrodzeń, świadczeń (jeśli sformalizowane lub zwyczajowo oczekiwane warunki programu przewidują podwyższanie świadczeń ze względu na inflację) lub kosztów leczenia;
 - (b) wpływ zmian założeń dotyczących możliwości płatności świadczeń;
 - (c) wpływ zmian oszacowań przyszłej rotacji pracowników, wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, umieralności, wzrostu wynagrodzeń, świadczeń (jeśli sformalizowane lub zwyczajowo oczekiwane zasady funkcjonowania programu przewidują podwyższanie świadczeń ze względu na inflację) lub kosztów leczenia oraz
 - (d) wpływ zmian stopy dyskontowej.
- 129 Zyski i straty aktuarialne nie obejmują zmian wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń na skutek wprowadzenia, zmiany, ograniczenia lub rozliczenia programu określonych świadczeń lub zmian świadczeń podlegających wypłacie w ramach programu określonych świadczeń. ► **C2** Skutkiem takich zmian są koszty przeszłego zatrudnienia bądź zyski lub straty wynikające z rozliczenia. ◀
- 130 Ustalając zwrot z aktywów programu, jednostka odlicza koszty zarządzania aktywami programu i wszelkie podatki płatne z tytułu samego programu inne niż podatek uwzględniony w założeniach aktuarialnych stosowanych do wyceny zobowiązania z tytułu określonych świadczeń (paragraf 76). Inne koszty administracyjne nie są odliczane od kwoty zwrotu z aktywów programu.

▼ **M31****Prezentacja***Kompensowanie*

- 131 Jednostka gospodarcza kompensuje składnik aktywów dotyczący jednego programu z zobowiązaniem dotyczącym innego programu wtedy i tylko wtedy, gdy:
- (a) posiada ważny (egzekwowalny) tytuł prawny do wykorzystania nadwyżki z jednego programu do uregulowania zobowiązań, które na niej ciążyą w ramach innego programu oraz
 - (b) zamierza rozliczyć zobowiązanie netto albo zrealizować nadwyżkę z jednego programu i uregulować zobowiązanie ciężące na niej w ramach innego programu.
- 132 Kryteria stosowane przy kompensowaniu są podobne do kryteriów ustalonych dla instrumentów finansowych w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*.

Podział na pozycje krótkoterminowe i długoterminowe

- 133 Niektóre jednostki dzielą aktywa i zobowiązania na krótkoterminowe i długoterminowe. Niniejszy standard nie reguluje tego, czy jednostka powinna rozróżniać krótkoterminowe i długoterminowe części aktywów i zobowiązań powstałych z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia.

Składniki kosztów z tytułu określonych świadczeń

- 134 Paragraf 120 nakłada na jednostkę obowiązek ujęcia kosztów zatrudnienia i odsetek netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń jako zysk lub stratę. Niniejszy standard nie określa sposobu wykazywania kosztów zatrudnienia i odsetek netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń. Jednostka wykazuje te składniki zgodnie z MSR 1.

Ujawnianie informacji

- 135 Jednostka ujawnia informacje, które:
- (a) wyjaśniają charakterystyczne cechy jej programów określonych świadczeń i związanego z nimi ryzyka (zob. paragraf 139);
 - (b) wyjaśniają oraz określają kwoty przedstawione w sprawozdaniach finansowych wynikające z jej programów określonych świadczeń (zob. paragrafy 140–144) oraz
 - (c) opisują, w jaki sposób jej programy określonych świadczeń mogą wpływać na kwoty, terminy oraz niepewność przyszłych przepływów środków pieniężnych jednostki (zob. paragrafy 145–147).
- 136 W celu realizacji celów, o których mowa w paragrafie 135, jednostka powinna uwzględnić:
- (a) poziom szczegółowości niezbędny do spełnienia wymogów w zakresie ujawniania informacji;
 - (b) nacisk położony na poszczególne wymogi;
 - (c) poziom zastosowanej agregacji lub rozbicia oraz
 - (d) czy użytkownicy sprawozdań finansowych potrzebują dodatkowych informacji w celu oceny ujawnionych informacji ilościowych.

▼ **M31**

137 Jeżeli ujawnienia dokonane zgodnie z wymogami niniejszego standardu i innych MSSF nie są wystarczające do realizacji celów, o których mowa w paragrafie 135, jednostka ujawnia dodatkowe informacje niezbędne do osiągnięcia tych celów. Na przykład jednostka może przedstawić analizę wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń z wyszczególnieniem charakteru, cech charakterystycznych i ryzyka tego zobowiązania. W ramach takiego ujawnienia można wprowadzić rozróżnienie:

- (a) pomiędzy kwotami należnymi aktywnym członkom, członkom zawieszonym i emerytom;
- (b) pomiędzy świadczeniami, do których nabyto uprawnienia, a świadczeniami narosłymi, do których nie nabyto uprawnień;
- (c) pomiędzy świadczeniami warunkowymi, kwotami przypisanymi do przyszłego wzrostu wynagrodzenia a innymi świadczeniami.

138 Jednostka ocenia, czy wszystkie lub niektóre ujawnione informacje należy podzielić w sposób wyróżniający programy lub grupy programów w sposób istotny różniące się ryzykiem. Na przykład jednostka może podzielić ujawniane informacje na temat programów tak, by uwidocznić jedną lub więcej następujących cech:

- (a) różne położenie geograficzne;
- (b) różne charakterystyczne cechy, np. programy świadczeń emerytalnych oparte na ustalonym wynagrodzeniu, programy świadczeń emerytalnych oparte na wynagrodzeniu końcowym lub programy opieki medycznej po okresie zatrudnienia;
- (c) różne otoczenie regulacyjne;
- (d) różne segmenty sprawozdawcze;
- (e) różne ustalenia dotyczące finansowania (np. program, na funkcjonowanie którego nie odprowadza się środków do odrębnego od jednostki funduszu albo program, którego funkcjonowanie w całości lub w części oparte jest na środkach przekazywanych do odrębnego funduszu).

Charakterystyczne cechy programów określonych świadczeń i związanego z nimi ryzyka

139 Jednostka ujawnia następujące informacje:

- (a) informacje na temat charakterystycznych cech swoich programów określonych świadczeń, w tym:
 - (i) charakteru świadczeń oferowanych w ramach programu (np. programu określonych świadczeń opartego na końcowym wynagrodzeniu lub programu opartego na składkach z gwarancją);
 - (ii) uregulowań dotyczących funkcjonowania programu, na przykład poziomu wszelkich minimalnych wymogów dotyczących finansowania oraz wszelkiego wpływu uregulowań, na przykład pułapu aktywów (zob. paragraf 64), na program;
 - (iii) wszelkich innych obowiązków jednostki z tytułu zarządzania programem, na przykład obowiązków powierników lub członków zarządu programu;
- (b) opis ryzyka, na jakie program naraża jednostkę, z naciskiem na wszelkie nietypowe, właściwe dla danej jednostki lub dla danego programu ryzyko, oraz informacje na temat wszelkiej istotnej koncentracji ryzyka. Jeżeli na przykład aktywa programu są lokowane przede wszystkim w inwestycje jednej klasy, np. nieruchomości, program może narażać jednostkę na koncentrację ryzyka rynku nieruchomości;
- (c) opis wszystkich zmian, ograniczeń i rozliczeń programu.

▼ **M31***Wyjaśnienie kwot zawartych w sprawozdaniu finansowym*

- 140 Jednostka sporządza uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia dla każdej z następujących pozycji, jeśli ma to zastosowanie:
- (a) zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń, wraz z odrębnym uzgodnieniem:
 - (i) aktywów programu;
 - (ii) wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń;
 - (iii) wysokości pułapu aktywów;
 - (b) wszelkich praw do rekompensaty. Jednostka opisuje również relację pomiędzy ewentualnym prawem do rekompensaty a związanym z nim zobowiązaniem.
- 141 Każde z uzgodnień, o których mowa w paragrafie 140, zawiera, w stosownych przypadkach, informacje na temat każdej z następujących pozycji:
- (a) kosztów bieżącego zatrudnienia;
 - (b) przychodów lub kosztów z tytułu odsetek;
 - (c) ponownej wyceny zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń wraz z odrębnym wykazaniem:
 - (i) zwrotu z aktywów programu, z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki w punkcie b);
 - (ii) zysków i strat aktuarialnych powstałych na skutek zmian założeń demograficznych (zob. paragraf 76a));
 - (iii) zysków i strat aktuarialnych powstałych na skutek zmian założeń finansowych (zob. paragraf 76b));
 - (iv) zmian wyniku ograniczenia zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń do pułapu aktywów, z wyłączeniem kwot uwzględnionych jako odsetki w punkcie b). Jednostka ujawnia również, w jaki sposób ustaliła maksymalną dostępną korzyść ekonomiczną, tj. czy świadczenia te będą miały formę refundacji, obniżenia przyszłych składek czy połączenia obydwu tych metod;
 - (d) kosztów przeszłego zatrudnienia i zysków i strat wynikających z rozliczenia. Paragraf 100 dopuszcza możliwość niewprowadzania rozróżnienia kosztów przeszłego zatrudnienia oraz zysków i strat wynikających z rozliczenia, jeżeli wystąpią razem;
 - (e) skutków zmian kursowych;
 - (f) składek z tytułu programu, z odrębnym wykazaniem składek płatnych przez pracodawcę i przez uczestników programu;
 - (g) płatności w ramach programu, z odrębnym wykazaniem kwot płatnych w związku z ewentualnymi rozliczeniami;
 - (h) skutków połączenia jednostek gospodarczych i zbycia aktywów.
- 142 Jednostka dokonuje podziału wartości godziwej aktywów programu na klasy według charakteru i ryzyka tych aktywów, dzieląc każdą z klas aktywów programu na podklasy aktywów programu notowanych na aktywnym rynku (zgodnie z definicją MSSF 13 *Wycena w wartości godziwej* ⁽¹⁾) oraz aktywów nienotowanych na aktywnym rynku. Na przykład, uwzględniając poziom ujawnianych informacji, o którym mowa w paragrafie 136, jednostka może wprowadzić rozróżnienie pomiędzy:
- (a) środkami pieniężnymi i równoważnymi z nimi;

⁽¹⁾ Jeżeli jednostka nie zastosowała jeszcze MSSF 13, może, w stosownych przypadkach, odwołać się do paragrafu OS71 MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* lub do paragrafu B.5.4.3 MSSF 9 *Instrumenty finansowe* (październik 2010 r.).

▼ M31

- (b) instrumentami z prawem do kapitału (podzielonymi według sektora, rozmiaru spółki, położenia geograficznego itp.);
 - (c) instrumentami dłużnymi (podzielonymi według typu emitenta, jakości kredytowej, położenia geograficznego itp.);
 - (d) nieruchomościami (podzielonymi według położenia geograficznego itp.);
 - (e) instrumentami pochodnymi (podzielonymi według ryzyka bazowego kontraktu, na przykład kontraktu stopy procentowej, kursu walutowego, papierów wartościowych z prawem do kapitału, kredytowych, wymiany w oparciu o długość życia itp.);
 - (f) funduszami inwestycyjnymi (podzielonymi według rodzaju funduszu);
 - (g) papierami wartościowymi zabezpieczonymi aktywami oraz
 - (h) strukturyzowanymi instrumentami dłużnymi.
- 143 Jednostka ujawnia wartość godziwą własnych zbywalnych instrumentów wartościowych wchodzących w skład aktywów programu oraz wartość godziwą aktywów programu stanowiących nieruchomości lub inne aktywa użytkowane przez jednostkę.
- 144 Jednostka ujawnia istotne założenia aktuarialne stosowane do ustalenia wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń (zob. paragraf 76). Ujawnienie takie dotyczy wartości bezwzględnych (np. bezwzględna wartość procentowa, a nie przedział pomiędzy poszczególnymi wielkościami procentowymi i innymi zmiennymi). Jeśli jednostka ujawnia sumaryczne informacje dotyczące grupy programów, informacje te przedstawiać należy w formie średnich ważonych lub stosunkowo wąskich przedziałów.
- Kwota, termin oraz niepewność przyszłych przepływów środków pieniężnych*
- 145 Jednostka ujawnia następujące informacje:
- (a) analizę wrażliwości dla każdego istotnego założenia aktuarialnego (ujawnionego zgodnie z paragrafem 144) na koniec okresu sprawozdawczego, pokazującą, jaki wpływ na zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych, które były potencjalnie możliwe na ten dzień;
 - (b) metody i założenia stosowane przy przeprowadzaniu analizy wrażliwości, wymagane zgodnie z punktem a) i ograniczenia tych metod;
 - (c) zmiany stosowanych metod i założeń stosowanych przy przeprowadzaniu analizy wrażliwości w stosunku do poprzedniego okresu oraz przyczyny takich zmian.
- 146 Jednostka ujawnia opis wszelkich strategii dopasowania aktywów i pasywów stosowanych w ramach programu lub jednostki, w tym wykorzystanie rent i innych technik, takich jak kontrakty wymiany w oparciu o długość życia, stosowane w celu zarządzania ryzykiem.
- 147 W celu wykazania skutków programu określonych świadczeń dla przyszłych przepływów środków pieniężnych jednostki, jednostka ujawnia następujące informacje:
- (a) opis wszelkich ustaleń dotyczących finansowania i polityki finansowania mających wpływ na przyszłe składki;
 - (b) oczekiwane składki z tytułu programu na następny roczny okres sprawozdawczy;

▼ M31

- (c) informacje na temat profilu zapadalności zobowiązania z tytułu określonych świadczeń. Obejmuje to średni ważony okres obowiązywania zobowiązania z tytułu określonych świadczeń i może uwzględniać inne informacje na temat rozkładu w czasie wypłacanych świadczeń, takie jak analiza terminów płatności wypłacanych świadczeń.

Programy wielozakładowe

148 W wypadku, jednostka uczestniczy w wielozakładowym programie określonych świadczeń, jednostka ujawnia następujące informacje:

- (a) opis ustaleń dotyczących finansowania, w tym metody stosowanej do ustalania poziomu składek i wszelkich minimalnych wymogów dotyczących finansowania;
- (b) opis, w jakim stopniu jednostka odpowiada za zobowiązania innych jednostek w ramach programu zgodnie z warunkami programu wielozakładowego;
- (c) opis wszelkiego uzgodnionego przypisania niedoboru lub nadwyżki z tytułu:
- (i) likwidacji programu lub
 - (ii) wycofania się jednostki z programu;
- (d) jeżeli jednostka rozlicza program tak, jakby był to program określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 34, poza informacjami wymaganymi zgodnie z punktami a)-c) oraz zamiast informacji wymaganych zgodnie z paragrafami 139–147 jednostka ujawnia następujące informacje:
- (i) że program jest programem określonych świadczeń;
 - (ii) powód, dla którego nie ma wystarczających informacji, które umożliwiłyby jednostce rozliczanie tego programu jako programu określonych świadczeń;
 - (iii) oczekiwane składki z tytułu programu na następny roczny okres sprawozdawczy;
 - (iv) informacje na temat wszelkich niedoborów lub nadwyżek programu, które mogą mieć wpływ na kwotę przyszłych składek, w tym podstawa stosowana do ustalenia tego niedoboru lub nadwyżki oraz ewentualne skutki dla jednostki;
 - (v) wskazanie poziomu uczestnictwa jednostki w programie w porównaniu z innymi uczestniczącymi jednostkami. Przykłady działań, które mogą stanowić taką informację, obejmują udział jednostki w całkowitych składkach na rzecz programu lub udział jednostki w całkowitej liczbie aktywnych członków, członków, którzy przeszli na emeryturę oraz byłych członków uprawnionych do świadczeń, jeżeli takie informacje są dostępne.

Programy określonych świadczeń, w których ryzyko jest dzielone między różnymi jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą

149 Jeżeli jednostka uczestniczy w programie określonych świadczeń, w którym ryzyko jest dzielone między różnymi jednostkami znajdującymi się pod wspólną kontrolą, ujawnia następujące informacje:

- (a) porozumienie umowne lub przyjęte zasady (politykę) rachunkowości dotyczące obciążania jednostek kosztami netto z tytułu określonych świadczeń lub brak tego rodzaju zasad (polityki);

▼ **M31**

- (b) zasady (politykę) dotyczące ustalania składek wnoszonych przez jednostkę;
 - (c) jeżeli jednostka rozlicza koszty netto z tytułu określonych świadczeń zgodnie z paragrafem 41, wówczas wszystkie informacje na temat programu jako całości należy ujawnić zgodnie z paragrafami 135–147;
 - (d) jeżeli jednostka rozlicza składki przypadające do zapłaty w danym okresie zgodnie z paragrafem 41, wówczas informacje o programie jako całości powinna ujawnić zgodnie z paragrafami 135–137, 139, 142–144 oraz paragrafem 147 a) i b).
- 150 Informacje wymagane zgodnie z paragrafem 149 c) i d) można ujawniać poprzez odesłanie do informacji ujawnianych w sprawozdaniu finansowym innej jednostki należącej do grupy kapitałowej, jeżeli:
- (a) sprawozdanie finansowe tej jednostki należącej do grupy kapitałowej odrębnie określa i ujawnia wymagane informacje na temat programu oraz
 - (b) sprawozdanie finansowe tej jednostki należącej do grupy kapitałowej jest dostępne dla użytkowników sprawozdań finansowych na tych samych warunkach, co sprawozdania finansowe jednostki oraz w tym samym czasie, co sprawozdania finansowe jednostki, bądź wcześniej.
- Wymogi dotyczące ujawniania informacji w innych MSSF*
- 151 Jeśli wymaga tego MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*, jednostka ujawnia informacje o:
- (a) transakcjach z podmiotami powiązаныmi prowadzonych w ramach programów świadczeń po okresie zatrudnienia oraz
 - (b) świadczeniach po okresie zatrudnienia dla kluczowych członków kadry kierowniczej.
- 152 Jeśli wymaga tego MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, jednostka powinna ujawniać informacje na temat zobowiązań warunkowych wynikających z jej zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia.

INNE DŁUGOTERMINOWE ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

- 153 Inne długoterminowe świadczenia pracownicze, które nie podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od zakończenia rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownik wykonywał związaną z nimi pracę to, między innymi:
- (a) długoterminowe płatne nieobecności, takie jak urlop udzielany z tytułu długiego stażu pracy lub urlop naukowy;
 - (b) nagrody jubileuszowe i inne świadczenia z tytułu długiego stażu pracy;
 - (c) długoterminowe renty inwalidzkie;
 - (d) wypłaty z zysku i premie oraz
 - (e) odroczone wynagrodzenia.
- 154 Wycena innych długoterminowych świadczeń pracowniczych nie jest zwykle obciążona takim samym stopniem niepewności co wycena świadczeń po okresie zatrudnienia, dlatego niniejszy standard wymaga stosowania uproszczonej metody traktowania innych długoterminowych świadczeń pracowniczych. W przeciwieństwie do podejścia wymaganego w przypadku świadczeń po okresie zatrudnienia, zgodnie z tą metodą w innych całkowitych dochodach nie ujmuje się ponownej wyceny.
- Ujmowanie i wycena**
- 155 Przy ujmowaniu i wycenie nadwyżki lub niedoboru w innym programie długoterminowych świadczeń pracowniczych, jednostka stosuje przepisy paragrafów 56-98 oraz 113–115. Ujmując i wyceniając ewentualne prawo do rekompensaty, jednostka powinna stosować paragrafy 116–119.

▼ **M66**

156 **W odniesieniu do innych długoterminowych świadczeń pracowniczych jednostka powinna powiększyć zysk lub stratę o sumę netto niższej podanych kwot, z wyjątkiem przypadków, gdy inny MSSF wymaga ich uwzględnienia w koszcie wytworzenia składnika aktywów lub to dopuszcza:**

(a) **koszty bieżącego zatrudnienia (zob. paragrafy 66-112 i paragraf 122 A);**

▼ **M31**

(b) odsetki netto od zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragrafy 123–126) oraz

(c) ponowne wyceny wartości zobowiązania (składnika aktywów) netto z tytułu określonych świadczeń (zob. paragrafy 127–130).

157 Jedną z form innych długoterminowych świadczeń pracowniczych jest długoterminowa renta inwalidzka. Jeśli poziom renty zależy od stażu pracy, zobowiązanie powstaje w miarę wykonywania pracy. Wycena tego zobowiązania uwzględnia prawdopodobieństwo powstania wymogu wypłacenia takiej renty oraz długość okresu, za jaki przewiduje się, że płatność będzie należna. Jeśli poziom świadczenia jest taki sam dla wszystkich pracowników, którzy stali się inwalidami, niezależnie od ich stażu pracy – przewidywane koszty tych świadczeń ujmuje się w momencie, gdy nastąpiło zdarzenie powodujące długoterminowe inwalidztwo.

Ujawnianie informacji

158 Mimo że niniejszy standard nie zawiera wymogu ujawniania żadnych konkretnych informacji na temat innych długoterminowych świadczeń pracowniczych, taki wymóg wynikać może z innych MSSF. Na przykład, MSR 24 wymaga, by jednostka ujawniała informacje dotyczące świadczeń pracowniczych dla kluczowych członków kadry kierowniczej. MSR 1 wymaga ujawniania kosztów świadczeń pracowniczych.

ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU ROZWIĄZANIA STOSUNKU PRACY

159 Niniejszy standard reguluje problematykę świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oddzielnie od pozostałych świadczeń pracowniczych, ponieważ zdarzeniem, które powoduje powstanie zobowiązania, jest samo rozwiązanie stosunku pracy, a nie praca wykonywana przez pracownika. Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy wynikają z decyzji jednostki, by rozwiązać stosunek pracy albo z decyzji pracownika, by przyjąć złożoną przez jednostkę propozycję świadczeń w zamian za rozwiązanie stosunku pracy.

160 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy nie obejmują świadczeń pracowniczych wynikających z rozwiązania stosunku pracy na wniosek pracownika w przypadku, gdy jednostka nie złożyła mu żadnej propozycji, ani świadczeń wynikających z obowiązków emerytalnych, ponieważ te zaliczają się do świadczeń po okresie zatrudnienia. Niektóre jednostki w przypadku dobrowolnego rozwiązania stosunku pracy przez pracownika realizują świadczenie na niższym poziomie niż w przypadku niedobrowolnego rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie jednostki (w istocie jest to świadczenie po okresie zatrudnienia). Różnica między świadczeniem w przypadku dobrowolnego rozwiązania stosunku pracy przez pracownika a wyższym świadczeniem w przypadku rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie jednostki stanowi świadczenie z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

161 Forma świadczenia pracowniczego nie determinuje tego, czy jest udzielane w zamian za pracę czy w zamian za rozwiązanie stosunku pracy. Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy są zwykle płatnościami ryczałtowymi, ale czasami obejmują również:

(a) zwiększenie świadczeń emerytalnych lub innych świadczeń po okresie zatrudnienia, czy to pośrednio przez program świadczeń pracowniczych, czy też bezpośrednio oraz

(b) wynagrodzenie wypłacane do końca ustalonego okresu wypowiedzenia, jeśli pracownik nie wykonuje już pracy, która dostarczałaby jednostce korzyści ekonomicznych.

▼ **M31**

- 162 Następujące cechy wskazują, że świadczenie pracownicze wypłacane jest w zamian za wykonywanie pracy:
- (a) świadczenie uwarunkowane jest wykonywaniem w przyszłości pracy (w tym świadczenia, które narastają w miarę dalszego wykonywania pracy).
 - (b) świadczenie realizowane jest zgodnie z warunkami programu świadczeń pracowniczych.
- 163 Niektóre świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy wypłacane są zgodnie z warunkami obowiązującego programu świadczeń pracowniczych. Mogą być określone np. w statucie, umowie o pracę lub porozumieniu związkowym lub mogą wynikać w sposób dorozumiany z dotychczasowej stosowanej przez pracodawcę praktyki udzielania podobnych świadczeń. W kolejnej przykładowej sytuacji, gdy jednostka składa propozycję obejmującą świadczenia dostępne dłużej niż przez krótki okres albo gdy okres między złożeniem propozycji a przewidywaną datą rzeczywistego rozwiązania stosunku pracy jest dłuższy, jednostka rozważa, czy ustanowiła nowy program świadczeń pracowniczych, a co za tym idzie, czy proponowane w ramach programu świadczenia są świadczeniami z tytułu rozwiązania stosunku pracy czy też świadczeniami po okresie zatrudnienia. Świadczenia pracownicze wypłacane zgodnie z warunkami programu świadczeń pracowniczych są świadczeniami z tytułu rozwiązania stosunku pracy, jeśli wynikają z decyzji jednostki o rozwiązaniu stosunku pracy z pracownikiem i nie są uwarunkowane wykonywaniem w przyszłości pracy przez pracownika.

- 164 Niektóre świadczenia pracownicze są płatne niezależnie od powodu odejścia pracownika z jednostki. Płatność takich świadczeń pracowniczych jest pewna (z zastrzeżeniem wymogów dotyczących konieczności uprzedniego nabycia praw lub minimalnego stażu pracy), ale termin płatności tych świadczeń jest niepewny. Mimo że takie świadczenia określa się w niektórych jurysdykcjach jako odszkodowania z tytułu rozwiązania stosunku pracy lub jako podarunki z tytułu rozwiązania stosunku pracy, są one raczej świadczeniami po okresie zatrudnienia niż świadczeniami z tytułu rozwiązania stosunku pracy i jednostka rozlicza je w taki sposób jak świadczenia po okresie zatrudnienia.

Ujmowanie

- 165 Jednostka ujmuje świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy w zobowiązania i koszty w tym z poniżej określonych terminów, który przypada wcześniej:
- (a) w dniu gdy jednostka nie może już wycofać propozycji wyżej wspomnianych świadczeń lub
 - (b) w dniu gdy jednostka ujmuje w koszty restrukturyzację, która wchodzi w zakres MSR 37, obejmującą płatność świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy.
- 166 W przypadku świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy płatnych w wyniku decyzji pracownika, by przyjąć złożoną przez jednostkę propozycję świadczeń w zamian za rozwiązanie stosunku pracy, za dzień, w którym jednostka nie może już wycofać propozycji tych świadczeń, uznaje się tę z poniższych dat, która przypada wcześniej:
- (a) dzień, w którym pracownik przyjmuje propozycję lub
 - (b) dzień, od którego obowiązuje ograniczenie możliwości wycofania propozycji przez jednostkę (ze względu np. na wymóg prawny, ustawowy lub umowny lub inne ograniczenie). Jeśli ograniczenie obowiązuje w chwili składania propozycji, wówczas będzie to dzień jej złożenia.
- 167 W przypadku świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy płatnych w wyniku decyzji jednostki o rozwiązaniu stosunku pracy z pracownikiem, jednostka nie może już wycofać propozycji tych świadczeń jeśli podała plan rozwiązania stosunku pracy, który spełnia wszystkie poniższe kryteria, do wiadomości objętych nim pracowników:

▼ **M31**

- (a) działania wymagane do realizacji planu wskazują na niskie prawdopodobieństwo, że zostaną do niego wprowadzone znaczące zmiany;
 - (b) plan określa liczbę pracowników, których zatrudnienie ma zostać zakończone, ich kategorię zawodową oraz stanowiska, a także ich umiejscowienie (plan nie musi jednak identyfikować każdego pracownika z osobna) oraz spodziewaną datę realizacji;
 - (c) plan określa świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, które otrzymają pracownicy, na tyle szczegółowo, że są oni w stanie określić rodzaj i kwotę świadczeń, które otrzymają, gdy zostanie z nimi rozwiązany stosunek pracy.
- 168 Jeśli jednostka ujmuje świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, możliwe jest również, że będzie musiała ująć ograniczenie świadczeń emerytalnych lub innych świadczeń pracowniczych (zob. paragraf 103).

Wycena

- 169 Jednostka wycenia świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy w ujęciu początkowym, a także wycenia i ujmuje dalsze zmiany zgodnie z charakterem świadczenia pracowniczego, z zastrzeżeniem, że jeśli te świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy stanowią zwiększenia świadczeń po okresie zatrudnienia, jednostka stosuje wymogi obowiązujące dla świadczeń po okresie zatrudnienia. W przeciwnym wypadku:
- (a) jeśli świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym świadczenia te są ujęte, jednostka stosuje wymogi dla krótkoterminowych świadczeń pracowniczych.
 - (b) jeśli świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy nie podlegają w całości rozliczeniu przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, jednostka stosuje wymogi dla długoterminowych świadczeń pracowniczych.
- 170 Jako że świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy nie wypłaca się w zamian za pracę wykonywaną przez pracowników, paragrafy 70-74, odnoszące się do przypisywania świadczenia do okresów pracy, nie mają zastosowania.

Przykład ilustrujący paragraf 159–170

Kontekst

Ze względu na niedawno dokonane nabycie jednostka planuje zamknięcie zakładu w ciągu dziesięciu miesięcy, a z ich upływem rozwiązanie stosunku pracy ze wszystkimi pozostałymi pracownikami zakładu. Ponieważ jednostka potrzebuje wiedzy pracowników zakładu do zrealizowania niektórych zleceń, ogłasza następujący plan rozwiązania stosunku pracy:

każdy pracownik, który pozostanie i będzie świadczył pracę aż do zamknięcia zakładu otrzyma w dniu rozwiązania stosunku pracy płatność w gotówce w wysokości 30 000 j.p. Pracownicy, którzy odejdą przed zamknięciem zakładu otrzymają po 10 000 j.p.

W zakładzie zatrudnionych jest 120 pracowników. Z chwilą ogłoszenia planu jednostka spodziewa się, że przed zamknięciem odejdzie 20 z nich. Zatem całkowite spodziewane wypływy pieniężne w ramach planu wynoszą 3 200 000 j.p. (czyli $20 \times 10\,000$ j.p. + $100 \times 30\,000$ j.p.). Zgodnie z paragrafem 160 jednostka rozlicza świadczenia płatne w zamian za rozwiązanie stosunku pracy z pracownikiem jako świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, a świadczenia w zamian za pracę wykonywaną przez pracowników jako krótkoterminowe świadczenia pracownicze.

▼ **M31**

Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Świadczenie płatne z tytułu rozwiązania stosunku pracy wynosi 10 000 j.p. Taką kwotę jednostka musiałaby zapłacić za rozwiązanie stosunku pracy bez względu na to, czy pracownicy zostaną i będą wykonywać pracę do dnia zamknięcia zakładu, czy odejdą przed zamknięciem. Choć pracownicy mogą odejść przed zamknięciem, rozwiązanie stosunku pracy z pracownikami wynika z decyzji jednostki o zamknięciu zakładu i zakończeniu ich zatrudnienia (w chwili zamknięcia wszyscy pracownicy zakończą zatrudnienie). Jednostka ujmuje zatem zobowiązanie w wysokości 1 200 000 j.p. (tj. $120 \times 10\,000$ j.p.) ze świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy płatne zgodnie z programem świadczeń pracowniczych w dniu ogłoszenia planu rozwiązania stosunku pracy lub w dniu, gdy jednostka ujmuje koszty restrukturyzacji związane z zamknięciem zakładu, w zależności od tego, która z tych dat przypada wcześniej.

Świadczenie w zamian za wykonywaną pracę

Krańcowe świadczenia, które pracownicy otrzymają, jeśli będą wykonywać pracę przez pełen okres dziesięciu miesięcy, przyznaje się w zamian za wykonywaną w tym okresie pracę. Jednostka ujmuje je jako krótkoterminowe świadczenia pracownicze, ponieważ przewiduje dokonać ich rozliczenia przed upływem dwunastu miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego. W tym przykładzie nie ma obowiązku dyskontowania, tak więc przez pozostały dziesięcioletni okres pracy koszt 200 000 j.p. (tj. $2\,000\,000$ j.p. $\div 10$) ujmuje się w każdym miesiącu, z uwzględnieniem odpowiedniego wzrostu wartości bilansowej zobowiązania.

Ujawnianie informacji

- 171 Mimo że niniejszy standard nie zawiera wymogu ujawniania żadnych konkretnych informacji na temat świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy, taki wymóg wynikać może z innych Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej. Na przykład MSR 24 wymaga ujawniania informacji dotyczących świadczeń pracowniczych dla kluczowych członków kadry kierowniczej. MSR 1 wymaga ujawniania kosztów świadczeń pracowniczych.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 172 Standard stosuje się w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Dozwolone jest jego wcześniejsze stosowanie. Jeśli jednostka zastosuje niniejszy standard w odniesieniu do wcześniejszego okresu obrotowego, ma obowiązek ujawnić ten fakt.
- 173 Jednostka stosuje niniejszy standard ze skutkiem przeszłym zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, chyba że:
- (a) jednostka nie musi dostosowywać wartości bilansowej aktywów nieobjętych zakresem niniejszego standardu o zmiany kosztów świadczeń pracowniczych, które zostały uwzględnione w wartości bilansowej przed datą rozpoczęcia stosowania standardu. Terminem rozpoczęcia stosowania standardu przez jednostkę jest początek najwcześniejszego okresu przedstawionego w jej pierwszym sprawozdaniu finansowym sporządzonym zgodnie z niniejszym standardem.
 - (b) w sprawozdaniu finansowym za okresy rozpoczynające się przed dniem 1 stycznia 2014 r. jednostka nie prezentuje danych porównawczych dotyczących informacji, które należy ujawnić na mocy paragrafu 145, na temat wrażliwości zobowiązania z tytułu określonego świadczenia.
- 174 W MSR 13, wydanym w maju 2011 r., wprowadzono zmiany do definicji wartości godziwej w paragrafie 8 i zmieniono paragraf 113. Przy stosowaniu MSR 13 jednostka jest obowiązana stosować te zmiany.

▼ **M44**

- 175 Na podstawie dokumentu *Programy określonych świadczeń: składki pracownicze* (zmiany MSR 19) wydanego w listopadzie 2013 r. wprowadzono zmiany w paragrafach 93–94. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lipca 2014 r. i później, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości*,

▼ **M44**

zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ **M48**

176 Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014*, opublikowanego we wrześniu 2014 r., zmieniono paragraf 83 oraz dodano paragraf 177. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

177 Jednostka stosuje zmianę wprowadzoną w paragrafie 176 z początkiem najwcześniejszego porównawczego okresu zaprezentowanego w pierwszym sprawozdaniu finansowym sporządzonym przy zastosowaniu niniejszej zmiany. Początkową korektę wynikającą z zastosowania niniejszej zmiany ujmuje się w zyskach zatrzymanych na początku tego okresu.

▼ **M66**

179 Na podstawie dokumentu *Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu* (zmiany MSR 19), wydanego w lutym 2018 r., dodano paragrafy 101 A, 122 A i 123 A oraz zmieniono paragrafy 57, 99, 120, 123, 125, 126 i 156. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do zmian, ograniczeń i rozliczeń planu następujących w dniu lub po dniu rozpoczęcia pierwszego rocznego okresu sprawozdawczego rozpoczynającego się 1 stycznia 2019 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

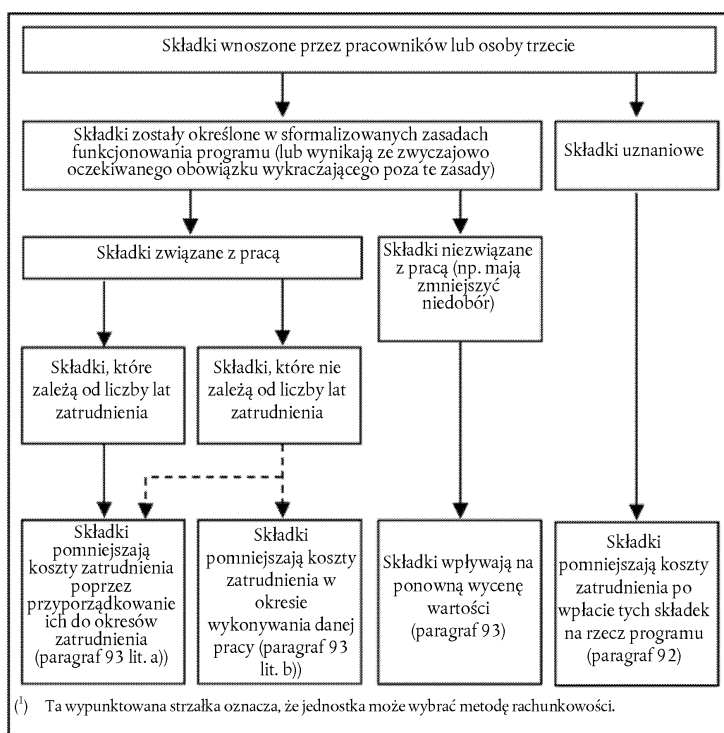
▼ **M31**

Załącznik A

Objaśnienie stosowania

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSR. Zawiera on opis stosowania paragrafów 92–93 oraz ma taką samą moc obowiązującą, jak pozostałe części niniejszego MSR.

A1 Wymogi w zakresie rachunkowości w odniesieniu do składek wnoszonych przez pracowników lub osoby trzecie przedstawiono na poniższym schemacie.

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 20*****Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej*****ZAKRES ► M8 ⁽¹⁾ ◀**

1 Niniejszy standard stosuje się przy księgowaniu oraz ujawnianiu informacji na temat dotacji rządowych oraz w związku z informowaniem o innych formach pomocy rządowej.

2 Niniejszego standardu nie stosuje się do:

a) szczególnych problemów wynikających z wykazywania dotacji rządowych w sprawozdaniach finansowych odzwierciedlających skutki zmian cen oraz w informacjach uzupełniających o podobnym rodzaju;

▼ M8

b) pomocy rządowej udzielonej jednostce w formie korzyści dostępnych w momencie ustalania zysku do opodatkowania lub straty podatkowej lub ustalanych albo ograniczanych na podstawie zobowiązań z tytułu podatku dochodowego. Przykładami takich korzyści są wakacje podatkowe, ulgi podatkowe na cele inwestycyjne, zezwolenia na przyspieszenie amortyzacji, zredukowane stopy podatku dochodowego;

▼ B

c) posiadanych przez rząd udziałów w prawach własności do jednostki gospodarczej;

d) dotacji rządowych objętych zakresem MSR 41 *Rolnictwo*.

DEFINICJE

3 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Rząd – pojęcie to odnosi się do rządu, instytucji rządowych, agencji rządowych oraz innych podobnych organów lokalnych, krajowych lub międzynarodowych.

Pomoc rządowa jest działalnością podjętą przez rząd, która ma na celu dostarczenie określonej pomocy jednostce gospodarczej lub szeregowi jednostek spełniających pewne kryteria. Dla celów niniejszego standardu do pomocy rządowej nie zalicza się korzyści udzielonych jedynie pośrednio, drogą działań poprawiających ogólne warunki sprzedaży, takich jak wyposażenie w infrastrukturę obszarów rozwijających się lub nałożenie ograniczeń handlowych na konkurencję.

Dotacje rządowe są pomocą rządową, która przybiera formę przekazania jednostce gospodarczej środków, w zamian za spełnianie przez nią, w przeszłości lub w przyszłości, pewnych warunków związanych z jej działalnością operacyjną. Do dotacji rządowej nie zalicza się takich form pomocy rządowej, którym nie można przypisać określonej wartości oraz transakcji prowadzonych z rządem, co do których nie istnieje możliwość odróżnienia ich od zwykłych transakcji handlowych jednostki gospodarczej ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Częścią *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. była dokonana przez Radę zmiana terminologii stosowanej w niniejszym standardzie w taki sposób, aby była spójna z innymi MSSF:

- a) „dochód do opodatkowania” zmieniono na „zysk do opodatkowania lub strata podatkowa”;
- b) „ujęty jako przychody/koszty” zmieniono na „ujęty w zysku lub stracie”;
- c) „zwiększające bezpośrednio kapitał własny ” na „ujęty poza rachunkiem zysków i strat” oraz
- d) „uaktualnienie wartości szacunkowej” na „zmiana wartości szacunkowej”.

⁽²⁾ Zob. także SKI-10 *Pomoc rządowa – brak konkretnego powiązania z działalnością operacyjną*.

▼ B

Dotacje do aktywów są dotacjami rządowymi, których udzieleniu towarzyszy podstawowy warunek mówiący o tym, że jednostka kwalifikująca się do ich otrzymania powinna zakupić, wytworzyć lub w inny sposób pozyskać aktywa długoterminowe (trwale). Dotacjom tego typu mogą także towarzyszyć dodatkowe warunki wprowadzające ograniczenia co do rodzaju dotowanych aktywów, ich umiejscowienia lub też okresów, w których mają być one nabyte lub utrzymywane przez jednostkę gospodarczą.

Dotacje do przychodu są dotacjami rządowymi innymi niż dotacje do aktywów.

Pożyczki umarzalne są pożyczkami, których spłaty pożyczkodawca decyduje się zrzec pod pewnymi określonymi warunkami.

▼ M33

Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. (Zob. MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*.)

▼ B

- 4 Pomoc rządowa przybiera rozmaite formy różniące się między sobą zarówno rodzajem, jak i warunkami, które zwykle im towarzyszą. Celem udzielenia pomocy może być zachęcenie jednostki gospodarczej do rozpoczęcia takiej działalności, jakiej w zwykłych warunkach jednostka gospodarcza nie podjęłaby się, gdyby nie została jej udzielona pomoc.
- 5 Przyjęcie pomocy rządowej przez jednostkę gospodarczą może mieć z dwóch przyczyn doniosłe znaczenie dla procesu sporządzania sprawozdania finansowego. Po pierwsze, jeżeli zostały przekazane środki, należy znaleźć odpowiednią metodę księgowania tego typu transferów. Po drugie, pożądane jest przedstawienie informacji dotyczących zakresu, w jakim jednostka gospodarcza skorzystała z udzielonej jej pomocy w danym okresie sprawozdawczym. Informacje te ułatwiają porównanie danego sprawozdania finansowego ze sprawozdaniami finansowymi jednostki gospodarczej za poprzednie okresy oraz ze sprawozdaniami innych jednostek gospodarczych.
- 6 Dotacje rządowe określa się niekiedy także innymi nazwami, takimi jak subsydia, subwencje lub premie.

DOTACJE RZĄDOWE

- 7 Dotacji rządowych, łącznie z niepieniężnymi dotacjami wykazywanymi w wartości godziwej, nie ujmuje się, dopóki nie istnieje wystarczająca pewność, iż:
 - a) jednostka gospodarcza spełni warunki związane z dotacjami; oraz
 - b) dotacje będą otrzymane.
- 8 Dotacji rządowej nie ujmuje się aż do momentu, w którym istnieje uzasadnione przekonanie, że jednostka gospodarcza spełni warunki związane z dotacją oraz że dotacja zostanie otrzymana. Fakt, iż jednostka gospodarcza otrzymała dotację, nie stanowi sam w sobie przekonującego dowodu na to, że związane z dotacją warunki zostały lub będą spełnione.
- 9 Sposób, w jaki dotacja została otrzymana, nie wpływa na metodę księgową, którą należy przyjąć w stosunku do dotacji. Dlatego też dotacja jest księgowana w ten sam sposób niezależnie od tego, czy została ona otrzymana w formie środków pieniężnych, czy też przybrała formę redukcji zobowiązań wobec rządu.
- 10 Rządową pożyczkę umarzalną traktuje się jako dotację rządową, o ile istnieje wystarczająca pewność, że jednostka gospodarcza sprostą wymaganiom związanym z umorzeniem pożyczki.

▼ M53

- 10A Świadczenie w formie pożyczki rządowej o stopie procentowej poniżej rynkowych stóp procentowych traktuje się jako dotację rządową. Pożyczkę ujmuje się i wycenia zgodnie z MSSF 9 Instrumenty finansowe. Świadczenie wynikające z zastosowania stopy procentowej niższej od rynkowych stóp procentowych wycenia się jako różnicę między początkową wartością bilansową pożyczki ustaloną zgodnie z MSSF 9 a otrzymanymi wpływami. Świadczenie rozlicza się zgodnie z niniejszym standardem. Identyfikując koszty, których poniesienie pożyczka ma skompensować, jednostka uwzględnia warunki i obowiązki, które zostały spełnione lub będą musiały zostać spełnione.

▼ B

- 11 Od momentu ujęcia dotacji rządowej w sprawozdaniu do wszystkich powiązanych z nią zobowiązań lub aktywów warunkowych stosuje się MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*.

▼ M8

- 12 Dotacje rządowe ujmuje się w zysku lub stracie w systematyczny sposób w poszczególnych okresach, w których jednostka ujmuje odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować.
- 13 Istnieją dwie metody rozliczania dotacji rządowych: metoda kapitałowa, zgodnie z którą dotacja nie jest ujmowana w ramach zysków i strat lub stratą oraz metoda przychodów, zgodnie z którą dotacja jest ujmowana w zysku lub stracie na przestrzeni jednego lub większej ilości okresów.
- 14 Za zastosowaniem metody kapitałowej przemawiają następujące argumenty:
- a) dotacje rządowe są narzędziem finansowania i jako takie należy je prezentować w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, a nie ujmować w zysku lub stracie celem kompensowania pozycji kosztów, które te dotacje finansują. Ponieważ nie oczekuje się spłaty dotacji, powinny być ujęte poza zyskami i stratami.
 - b) ujmowanie dotacji rządowych w zysku lub stracie jest niesłuszne z tego względu, iż nie zostały one zarobione przez jednostkę lecz stanowią formę zachęty dostarczonej przez rząd, z czym nie jest związane ponoszenie odnośnych kosztów.
- 15 Argumenty przemawiające za zastosowaniem metody przychodów przedstawiają się następująco:
- a) ponieważ dotacje rządowe stanowią wpływy pochodzące z innego źródła aniżeli od akcjonariuszy/udziałowców, dlatego też nie powinny być bezpośrednio ujmowane w kapitale własnym, lecz należy je ujmować w zysku lub stracie w odpowiednich okresach,
 - b) dotacje rządowe rzadko są bezinteresowne. Jednostka uzyskuje je dzięki spełnieniu związanych z nimi warunków i wywiązaniu się z przewidywanych obowiązków. Dlatego dotacje rządowe należy ujmować w zysku lub stracie w poszczególnych okresach, w których jednostka ujmuje w kosztach okresu odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować.
 - c) ponieważ podatek dochodowy oraz inne podatki rozlicza się jako koszty, uwzględnienie w zysku lub stracie dotacji rządowych wydaje się logiczne, gdyż są one przejawem stosowanej polityki fiskalnej.

▼ M8

- 16 W metodzie przychodów jest rzeczą kluczową, aby dotacje rządowe ujmować w zysku lub stracie w systematyczny sposób w poszczególnych okresach, w których jednostka ujmuje w kosztach okresu odnośne koszty, które dotacje mają w zamierzeniu kompensować. Ujmowanie dotacji rządowych w zysku lub stracie w momencie ich otrzymania nie jest zgodne z założeniami metody memoriałowej (zob. MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*) i mogłoby zostać uznane za możliwe do przyjęcia tylko wtedy, gdyby nie istniały żadne podstawy dla przypisania dotacji do okresów innych niż te, w których dotacja została otrzymana.
- 17 W większości przypadków okresy, na przestrzeni których jednostka ujmuje koszty lub wydatki powiązane z dotacją rządową dają się łatwo ustalić. Dlatego też dotacje, którym towarzyszy ujmowanie poszczególnych kosztów, są ujmowane w zysku lub stracie tego samego okresu, którego dotyczą odnośne koszty. Analogicznie, dotacje do aktywów podlegających amortyzacji są zazwyczaj ujmowane w zysku lub stracie na przestrzeni okresów proporcjonalnie do ujmowania odpisów amortyzacyjnych od tych aktywów.
- 18 Dotacjom do aktywów nie podlegających amortyzacji może także towarzyszyć wymóg spełnienia pewnych obowiązków, po czym takie dotacje zostałyby ujęte w zysku lub stracie na przestrzeni okresów, w których ponoszone są koszty spełnienia tychże obowiązków. Na przykład udzielenie dotacji w formie przyznania gruntu może być uzależnione od wybudowania na tym gruncie budynku i słuszne może być ujmowanie tej dotacji w zysku lub stracie przez okres użytkowania tego budynku.

▼ B

- 19 Przyznawane dotacje są niekiedy częścią pakietu pomocy finansowej lub podatkowej, z czym wiąże się wiele warunków. W takich sytuacjach wymagane jest uważne podejście do określenia warunków powodujących powstanie kosztów, które z kolei określają okresy, na przestrzeni których dotacja będzie otrzymywana. Słuszne może być przypisanie jednej części dotacji do poszczególnych okresów w oparciu o jedną metodę, a drugiej części przy zastosowaniu drugiej z metod.

▼ M8

- 20 Dotację rządową, która staje się należna jako forma rekompensaty za już poniesione wydatki lub straty lub dotację przyznaną jednostce celem udzielenia jej natychmiastowego wsparcia finansowego, bez towarzyszących przyszłych kosztów, ujmuje się w zysku lub stracie w okresie, w którym dotacja stała się należna.
- 21 W pewnych okolicznościach dotacje rządowe mogą być przyznawane w celu udzielenia jednostce natychmiastowego wsparcia finansowego, a nie w celu stwarzania bodźca do poczynienia przez nią określonych nakładów. Udzielanie tego typu dotacji może ograniczać się do określonej jednostki i może nie być dostępne dla szerszego kręgu beneficjentów. Okoliczności powyższe mogą uzasadniać ujmowanie dotacji w zysku lub stracie w okresie, w którym jednostka kwalifikuje się do jej otrzymania, wraz z ujawnieniem tego faktu celem zagwarantowania, iż jego skutki są zrozumiałe.
- 22 Dotacja rządowa może stać się należna jednostce jako forma rekompensaty kosztów bądź strat poniesionych w poprzednim okresie. Dotację taką ujmuje się w zysku lub stracie okresu, w którym dotacja staje się należna wraz z ujawnieniem tego faktu celem zapewnienia, iż jego skutki są zrozumiałe.

▼ B**Niepieniężne dotacje rządowe**

- 23 Niepieniężne dotacje rządowe mogą przybierać formę przekazania niepieniężnego składnika aktywów, takiego jak grunt lub inne środki oddane jednostce gospodarczej do użytkowania. W takich przypadkach określa się zazwyczaj wartość godziwą niepieniężnego składnika aktywów i zarówno dotację, jak i składnik aktywów księguje się w ich wartości godziwej. Rozwiązaniem alternatywnym, niekiedy stosowanym, jest księgowanie zarówno składnika aktywów, jak i dotacji w wartościach nominalnych.

Prezentacja dotacji do aktywów

- 24 Dotacje rządowe do aktywów łącznie z niepieniężnymi dotacjami wykazywanymi w wartości godziwej prezentuje się w ►**M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ jako przychody przyszłych okresów lub odejmuje kwotę dotacji w celu uzyskania wartości bilansowej składnika aktywów.
- 25 Powyższe dwie metody prezentacji w sprawozdaniu finansowym dotacji (lub odpowiednich części dotacji) do aktywów uznaje się za możliwe do przyjęcia alternatywne rozwiązania.

▼ M8

- 26 Zgodnie z jedną z metod ujmuje się dotację jako przychód przyszłych okresów, który jest w sposób systematyczny ujmowany w zysku lub stracie na przestrzeni okresu użytkowania składnika aktywów.
- 27 Zgodnie z drugą z metod odejmuje się dotację w celu ustalenia wartości bilansowej składnika aktywów. Dotacja jest ujmowana w zysku lub stracie na przestrzeni okresu użytkowania składnika aktywów podlegającego amortyzacji za pomocą zredukowanego odpisu amortyzacyjnego.

▼ B

- 28 Zakup aktywów oraz przyjęcie odnośnych dotacji może spowodować poważne zmiany w przepływach środków pieniężnych jednostki gospodarczej. Z tego względu oraz w celu wykazania poziomu inwestycji brutto w aktywach takie zmiany ujawnia się często jako oddzielne pozycje w ►**M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych, niezależnie od tego, czy ►**M5** dla celów prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ dotacje zostały, czy też nie zostały odjęte od odnośnego składnika aktywów.

Prezentacja dotacji do przychodu**▼ M31**

- 29 Dotacje do przychodu są prezentowane jako zysk lub strata w oddzielnej pozycji lub w ogólnej pozycji zatytułowanej „Pozostałe przychody”; ewentualnie dotacje mogą także pomniejszać odnośne koszty.

▼ B

- 30 Dotacje mogą także pomniejszać odnośne koszty. Zwolennicy pierwszej metody twierdzą, że saldowanie pozycji przychodów i kosztów jest niewłaściwym podejściem oraz że oddzielenie dotacji od kosztów ułatwia porównanie z innymi kosztami niezwiązanymi z dotacjami. Za drugą metodą przemawia to, że koszty nie zostałyby poniesione przez jednostkę gospodarczą, gdyby nie zostały jej przyznane dotacje, a zatem prezentacja kosztów bez skompensowania ich z dotacją może wprowadzać w błąd.

▼ B

- 31 Obie metody uznaje się za możliwe od przyjęcia dla celów prezentacji dotacji do przychodu. Ujawnianie informacji dotyczących dotacji może być konieczne w celu poprawnego zrozumienia sprawozdania finansowego. Ujawnianie informacji na temat wpływu dotacji na pozycje przychodów lub kosztów, o których należy informować osobno, jest zazwyczaj słuszne.

Splata dotacji rządowych**▼ M8**

- 32 Dotacje rządowe podlegające splatom rozlicza się jako zmianę wartości szacunkowych (zob. MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*). Splaty dotacji do przychodu rozlicza się w pierwszej kolejności z niezamortyzowanymi rozliczeniami międzyokresowymi ujętymi w związku z dotacją. W stopniu, w jakim splata przewyższa rozliczenia międzyokresowe lub jeżeli rozliczenia międzyokresowe nie występują, splatę taką bezzwłocznie ujmuje się w zysku lub stracie. Splatę dotacji do aktywów ujmuje się w formie zwiększenia wartości bilansowej lub zmniejszenia salda przychodów przyszłych okresów o kwotę podlegającą spłacie. Zakumulowaną dodatkową amortyzację, która zostałaby ujęta w zysku lub stracie do danego dnia, gdyby nie było dotacji, ujmuje się niezwłocznie w zysku lub stracie.

▼ B

- 33 Okoliczności, które doprowadziły do splaty dotacji do aktywów, mogą wskazywać na konieczność rozważenia możliwości, że doszło do utraty wartości nowej wartości bilansowej składnika aktywów.

POMOC RZĄDOWA

- 34 Z dotacji rządowych, zgodnie z definicją zawartą w paragrafie 3, wyłączono pewne formy pomocy rządowej, którym nie można w sposób racjonalny przypisać wartości, oraz te transakcje przeprowadzane z rządem, w przypadku których nie istnieje możliwość odróżnienia ich od zwykłych transakcji jednostki gospodarczej.
- 35 Przykładami pomocy, której wartości nie można w sposób racjonalny określić, jest bezpłatne doradztwo techniczne oraz marketingowe, jak również udzielanie gwarancji. Przykładem transakcji, której nie sposób wyodrębnić od zwykłych transakcji prowadzonych przez jednostkę gospodarczą, jest rządowa polityka zamówień publicznych, której jednostka gospodarcza zawdzięcza część zrealizowanych sprzedaży. Istnienie korzyści może być niekwestionowane, lecz jakakolwiek próba oddzielenia działań handlowych od pomocy rządowej mogłaby być w dużym stopniu arbitralna.
- 36 Znaczenie korzyści z tytułu pomocy opisanej w powyższych przykładach może polegać na tym, iż ujawnienie jej rodzaju, zakresu i czasu trwania jest niezbędne dla zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe nie wprowadzało w błąd.

▼ M8**▼ B**

- 38 W rozumieniu niniejszego standardu do pomocy rządowej nie zalicza się wyposażenia w infrastrukturę poprawiającą ogólne warunki transportu i telekomunikacji oraz dostarczania udogodnień takich, jak nawadnianie lub sieć wodociągowa, które są udostępniane w sposób ciągły i bez ograniczenia w czasie, z korzyścią dla całej lokalnej społeczności.

▼ B

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 39 W sprawozdaniu finansowym ujawnia się następujące informacje:
- a) zasady (politykę) rachunkowości zastosowane do dotacji rządowych, łącznie z podaniem metod prezentacji przyjętych w sprawozdaniu finansowym;
 - b) rodzaj oraz zasięg dotacji rządowych ujętych w sprawozdaniu finansowym oraz wskazówki o innych formach pomocy rządowej, z których jednostka gospodarcza odniosła bezpośrednią korzyść; oraz
 - c) niespełnione warunki oraz inne zdarzenia warunkowe związane z ujętą w sprawozdaniu pomocą rządową.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 40 Jednostka gospodarcza stosująca niniejszy standard po raz pierwszy:
- a) spełnia wymogi związane z ujawnieniem informacji, tam gdzie ma to zastosowanie; oraz
 - b) alternatywnie:
 - (i) koryguje sprawozdanie finansowe z tytułu wprowadzonych zmian zasad (polityki) rachunkowości, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*; lub
 - (ii) stosuje przepisy księgowe niniejszego standardu tylko w odniesieniu do dotacji lub części dotacji, które staną się należne lub będą podlegały spłacie przez jednostkę gospodarczą po dacie wejścia w życie niniejszego standardu.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 41 Niniejszy standard stosuje się przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za okresy rozpoczynające się dnia 1 stycznia 1984 r. i później.

▼ M5

- 42 MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto, dodano paragraf 29A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M8

- 43 Paragrafy 37 został usunięty a paragraf 10A został dodany na podstawie *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do dotacji rządowych otrzymanych w okresach rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M33

- 45 Na podstawie MSSF 13, wydanego w maju 2011 r., zmieniono definicję wartości godziwej w paragrafie 3. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ M31

- 46 Dokument *Prezentacja składników innych całkowitych dochodów* (zmiany do MSR 1), wydany w czerwcu 2011 r., zmienił paragraf 29 i usunął paragraf 29A. Przy stosowaniu MSR 1 (zmienionego w czerwcu 2011 r.) jednostka jest zobowiązana stosować te zmiany.

▼ M53

- 48 Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 10 A oraz skreślono paragrafy 44 i 47. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 21***Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*

CEL

- 1 Jednostka może prowadzić działalność gospodarczą za granicą w dwojaki sposób. Może przeprowadzać transakcje w walutach obcych lub posiadać jednostki działające za granicą. Ponadto jednostka może prezentować swoje sprawozdania finansowe w walucie obcej. Niniejszy standard ma na celu określić, w jaki sposób ujmować transakcje w walutach obcych i jednostki działające za granicą w sprawozdaniach finansowych jednostki oraz w jaki sposób przeliczać sprawozdania finansowe na walutę prezentacji.
- 2 Najważniejsze kwestie to wybór kursu (lub kursów) wymiany walut obcych, który należy zastosować, i ustalenie sposobu, w jaki należy wykazywać skutki zmian kursów wymiany walut obcych w sprawozdaniu finansowym.

ZAKRES

▼ M53

- 3 **Niniejszy standard stosuje się do:** [przypis pominięto]

a) **ujmowania transakcji i sald w walutach obcych, z wyjątkiem transakcji i sald dotyczących instrumentów pochodnych objętych zakresem MSSF 9 *Instrumenty finansowe*;**

▼ B

- b) przeliczania wyników finansowych oraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostek działających za granicą, włączonych do sprawozdań finansowych jednostki w drodze konsolidacji pełnej ► **M32** — lub wyceny metodą praw własności; oraz
- c) do przeliczania wyników finansowych oraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki na walutę prezentacji.

▼ M53

- 4 MSSF 9 ma zastosowanie do wielu instrumentów pochodnych w walutach obcych, w związku z czym niniejszy standard ich nie obejmuje. Jednakże te instrumenty pochodne w walutach obcych, których nie obejmuje MSSF 9 (np. niektóre instrumenty pochodne w walutach obcych, które są wbudowane w inne umowy), objęte są zakresem niniejszego standardu. Ponadto niniejszy standard ma zastosowanie w przypadku, gdy jednostka przelicza kwoty dotyczące instrumentów pochodnych ze swojej waluty funkcjonalnej na walutę prezentacji.
- 5 Niniejszy standard nie ma zastosowania do rachunkowości zabezpieczeń pozycji w walutach obcych, w tym zabezpieczeń inwestycji netto w jednostce zagranicznej. Do rachunkowości zabezpieczeń ma zastosowanie MSSF 9.

▼ B

- 6 Niniejszy standard ma zastosowanie w przypadku prezentacji sprawozdań finansowych jednostki w walucie obcej i określa wymagania, jakie muszą być spełnione, aby sporządzane sprawozdania finansowe mogły zostać uznane za zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej. W odniesieniu do przeliczania informacji finansowych na walutę obcą, które nie spełnia tych wymogów, niniejszy standard określa zakres informacji, które należy ujawnić.
- 7 Niniejszy standard nie ma zastosowania do ujętej ► **M5** w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych prezentacji przepływów pieniężnych z tytułu ◀ transakcji przeprowadzanych w walutach obcych ani przeliczania przepływów środków pieniężnych jednostek działających za granicą (zob. MSR 7 ► **M5** *Sprawozdanie z przepływów pieniężnych*).

▼ **B**

DEFINICJE

8 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Kurs zamknięcia stanowi natychmiastowy kurs wymiany na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀.

Różnica kursowa jest różnicą, która wynika z przeliczenia danej liczby jednostek jednej waluty na inną walutę po różnych kursach wymiany.

Kurs wymiany jest wskaźnikiem stosowanym przy wymianie dwóch walut.

▼ **M33**

Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. (Zob. MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*.)

▼ **B**

Waluta obca jest walutą inną niż waluta funkcjonalna jednostki.

Jednostka działająca za granicą jest jednostką, która jest jednostką zależną, ► **M32** jednostką stowarzyszoną, wspólnym ustaleniem umownym ◀ lub oddziałem jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, której działalność jest prowadzona w kraju lub walucie innych niż kraj lub waluta jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe.

Waluta funkcjonalna jest walutą podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa jednostka.

Grupa kapitałowa jest to jednostka dominująca oraz jej wszystkie jednostki zależne.

Pozycje pieniężne stanowią posiadane jednostki waluty oraz należności i zobowiązania przypadające do otrzymania lub zapłaty, w ustalonej lub możliwej do ustalenia liczbie jednostek waluty.

Inwestycja netto w jednostce działającej za granicą jest udziałem jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe w aktywach netto tej jednostki.

Waluta prezentacji jest walutą, której używa się do prezentacji sprawozdań finansowych.

Natychmiastowy kurs wymiany stanowi kurs wymiany natychmiastowego wykonania.

Szczegółowe omówienie definicji*Waluta funkcjonalna*

9 Podstawowym środowiskiem gospodarczym, w którym działa jednostka, jest z reguły środowisko, w którym głównie generuje ona i wydatkuje środki pieniężne. Przy ustalaniu swojej waluty funkcjonalnej jednostka bierze pod uwagę następujące czynniki:

a) walutę:

- (i) która wywiera główny wpływ na ceny sprzedaży towarów i usług (często jest to waluta, w której wyrażane są i regulowane ceny sprzedaży jej towarów i usług); oraz
- (ii) kraju, w którym siły konkurencji i obowiązujące przepisy wywierają główny wpływ na ceny sprzedaży jej towarów i usług;

b) walutę, która wywiera główny wpływ na koszty robocizny i materiałów oraz na pozostałe koszty związane z dostarczaniem towarów lub świadczeniem usług (często jest to waluta, w której koszty te są wyrażane lub regulowane).

▼ **B**

- 10 W ustaleniu waluty funkcjonalnej jednostki mogą być również pomocne następujące czynniki:
- a) waluta, w której generowane są środki z działalności finansowej (tj. emisja instrumentów dłużnych i kapitałowych);
 - b) waluta, w której utrzymywane są zazwyczaj wpływy z działalności operacyjnej.
- 11 Przy ustalaniu waluty funkcjonalnej jednostki działającej za granicą oraz przy ustalaniu, czy jej waluta funkcjonalna jest taka sama jak waluta jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe (przy czym, w tym kontekście, jednostką sporządzającą sprawozdanie finansowe jest jednostka, dla której jednostka działająca za granicą jest jednostką zależną, oddziałem, jednostką stowarzyszoną lub ►**M32** wspólnym ustaleniem umownym ◀), brane są pod uwagę następujące dodatkowe czynniki:
- a) czy działalność jednostki działającej za granicą prowadzona jest raczej jako rozszerzenie działalności jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, niż jako działalność w znacznym stopniu niezależna. Przykładem tego pierwszego jest sytuacja, w której jednostka działająca za granicą sprzedaje jedynie towary importowane od jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe i przekazuje jej osiągnięte w ten sposób wpływy. Przykładem tego drugiego jest sytuacja, w której jednostka działająca za granicą gromadzi środki pieniężne oraz inne pozycje pieniężne, ponosi koszty, generuje przychód i zaciąga pożyczki, a wszystkie działania prowadzi zasadniczo w walucie lokalnej;
 - b) czy transakcje zawierane z jednostką sporządzającą sprawozdanie finansowe stanowią wysoki czy niski odsetek działalności jednostki działającej za granicą;
 - c) czy przepływy środków pieniężnych z działalności jednostki działającej za granicą mają bezpośredni wpływ na przepływy środków pieniężnych jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe i czy mogą jej być w każdej chwili przekazane;
 - d) czy przepływy środków pieniężnych z działalności jednostki działającej za granicą wystarczają do obsługi istniejącego i przyszłego zadłużenia powstałego w normalnym toku działalności bez konieczności udostępniania środków przez jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe.
- 12 W przypadku gdy powyższe wskaźniki nie są jednoznaczne, a waluta funkcjonalna nie jest oczywista, kierownictwo kieruje się własnym osądem w celu ustalenia waluty funkcjonalnej, która jak najwierniej odzwierciedla skutki gospodarcze zaistniałych transakcji, zdarzeń i uwarunkowań. W ramach tego podejścia kierownictwo koncentruje się najpierw na głównych wskaźnikach opisanych w paragrafie 9, a następnie analizuje wskaźniki wymienione w paragrafach 10 i 11, które mają za zadanie dostarczyć dodatkowych dowodów służących ustaleniu waluty funkcjonalnej jednostki.
- 13 Waluta funkcjonalna jednostki jest odzwierciedleniem zaistniałych transakcji, zdarzeń i uwarunkowań, które jej dotyczą. W związku z tym raz ustalona waluta funkcjonalna nie ulega zmianie, chyba że nastąpi zmiana wspomnianych transakcji, zdarzeń i uwarunkowań.
- 14 Jeżeli waluta funkcjonalna jest walutą gospodarki hiperinflacyjnej, sprawozdanie finansowe jednostki zostaje przekształcone zgodnie z MSR 29 *Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji*. Jednostka nie może uniknąć przekształcenia danych zgodnie z MSR 29, np. poprzez przyjęcie waluty innej niż waluta funkcjonalna ustalona zgodnie z niniejszym standardem (takiej jak waluta funkcjonalna jej jednostki dominującej), jako swojej waluty funkcjonalnej.

▼ B*Inwestycje netto w jednostce działającej za granicą*

- 15 Jednostka może posiadać pozycję pieniężną w postaci należności lub zobowiązania w stosunku do jednostki działającej za granicą. Pozycja pieniężna, której rozliczenie nie jest planowane bądź prawdopodobne w dającej się przewidzieć przyszłości, jest – w istocie – częścią inwestycji netto tej jednostki w jednostce działającej za granicą i jest ona ujmowana zgodnie z paragrafami 32 i 33. Przykładami takich pozycji pieniężnych mogą być długoterminowe należności lub pożyczki. Nie obejmują one należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług.
- 15A Jednostka posiadająca pozycję pieniężną w postaci należności lub zobowiązania w stosunku do jednostki działającej za granicą określonej w paragrafie 15 może być dowolną jednostką zależną w grupie. Przykład: jednostka ma dwie jednostki zależne – A i B. Jednostka zależna B jest jednostką działającą za granicą. Jednostka zależna A udziela pożyczki jednostce zależnej B. Należność jednostki zależnej A od jednostki zależnej B z tytułu pożyczki stanowiłaby część inwestycji netto jednostki w jednostce zależnej B, jeżeli rozliczenie pożyczki nie jest ani planowane, ani prawdopodobne w dającej się przewidzieć przyszłości. Takie samo podejście należałoby przyjąć również, gdyby jednostka zależna A sama była jednostką działającą za granicą.

*Pozycje pieniężne***▼ M54**

- 16 Podstawową cechą pozycji pieniężnej jest prawo do otrzymania (lub zobowiązanie do dostarczenia) ustalonej lub możliwej do ustalenia liczby jednostek waluty. Jako przykłady wymienić można: odprawy emerytalne i inne świadczenia na rzecz pracowników, które mają być wypłacone w gotówce; rezerwy, które mają zostać rozliczone w gotówce; zobowiązania z tytułu leasingu; oraz dywidendy pieniężne ujmowane jako zobowiązanie. Podobnie umowa polegająca na otrzymaniu (lub dostarczeniu) zmiennej liczby własnych instrumentów kapitałowych jednostki lub zmiennej liczby składników aktywów, których otrzymana wartość godziwa (lub dostarczona) równa jest ustalonej bądź możliwej do ustalenia liczbie jednostek waluty, stanowi pozycję pieniężną. I odwrotnie, podstawową cechą pozycji niepieniężnej jest brak prawa do otrzymania (lub zobowiązania do dostarczenia) ustalonej lub możliwej do ustalenia liczby jednostek waluty. Jako przykłady wymienić można: zaliczki na towary i usługi; wartość firmy; składniki aktywów niematerialnych; zapasy; rzeczowe aktywa trwałe; składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania; rezerwy, które mają zostać rozliczone w drodze dostarczenia składnika aktywów niepieniężnych.

▼ B**PODSUMOWANIE PODEJŚCIA WYMAGANEGO PRZEZ NINIEJSZY STANDARD**

- 17 W trakcie sporządzania sprawozdania finansowego każda jednostka – czy to jednostka samodzielna, jednostka posiadająca jednostki działające za granicą (taka jak jednostka dominująca) lub jednostka działająca za granicą (taka jak jednostka zależna lub oddział) – ustala swoją walutę funkcjonalną zgodnie z paragrafami 9–14. Jednostka przelicza pozycje w walutach obcych na swoją walutę funkcjonalną i wykazuje skutki tego przeliczenia zgodnie z paragrafami 20–37 i 50.

▼ B

18 Wiele jednostek sporządzających sprawozdania finansowe obejmuje szereg jednostek indywidualnych (np. grupa kapitałowa składa się z jednostki dominującej i jednej lub więcej jednostek zależnych). Różne rodzaje jednostek, będące lub niebędące członkami grupy kapitałowej, mogą posiadać akcje/udziały w jednostkach stowarzyszonych lub ► **M32** wspólnych ustaleniach umownych. ◀ Mogą także posiadać oddziały. Wynik finansowy oraz sytuacja majątkowa i finansowa każdej indywidualnej jednostki wchodzącej w skład jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe muszą zostać przeliczone na walutę, w której jednostka sporządzająca sprawozdanie finansowe prezentuje to sprawozdanie. Niniejszy standard dopuszcza, aby walutą prezentacji jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe była dowolna waluta (lub waluty). Wynik finansowy oraz sytuacja majątkowa i finansowa każdej indywidualnej jednostki wchodzącej w skład jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, której waluta funkcjonalna różni się od waluty prezentacji, przeliczane są zgodnie z paragrafami 38–50.

► **M32** 19 Niniejszy standard dopuszcza również, aby samodzielna jednostka sporządzająca sprawozdanie finansowe lub jednostka sporządzająca jednostkowe sprawozdanie finansowe zgodnie z MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* prezentowała swoje sprawozdania finansowe w dowolnej walucie (lub w dowolnych walutach). ◀ Jeżeli waluta prezentacji jednostki różni się od jej waluty funkcjonalnej, jej wynik finansowy oraz sytuację majątkową i finansową również przelicza się na walutę prezentacji zgodnie z paragrafami 38–50.

WYKAZYWANIE TRANSAKCJI W WALUTACH OBCYCH W WALUCIE FUNKCJONALNEJ

Ujęcie początkowe

20 Transakcja w walucie obcej jest transakcją, która jest wyrażona lub wymaga uregulowania w walucie obcej; dotyczy to między innymi transakcji mających miejsce wówczas, gdy jednostka:

- a) nabywa lub sprzedaje towary lub usługi, których cena została wyrażona w walucie obcej;
- b) zaciąga lub udziela pożyczek, które są płatne lub należne w walucie obcej; lub
- c) w inny sposób nabywa lub zbywa aktywa, lub też zaciąga, lub reguluje zobowiązania wyrażone w walucie obcej.

21 Transakcję w walucie obcej początkowo ujmuje się w walucie funkcjonalnej, stosując do przeliczenia kwoty wyrażonej w walucie obcej natychmiastowy kurs wymiany waluty funkcjonalnej na walutę obcą, obowiązujący na dzień zawarcia transakcji.

22 Dzień zawarcia transakcji to dzień, w którym transakcja po raz pierwszy spełnia warunki ujęcia jej zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej. Z przyczyn praktycznych często stosuje się kurs zbliżony do rzeczywistego kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji, na przykład zastosować można kurs średni w danym tygodniu lub miesiącu dla każdej waluty obcej, w której zrealizowano transakcje w danym okresie. Jednakże w przypadku znacznych wahań kursów wymiany zastosowanie kursu średniego w danym okresie nie jest właściwe.

▼ **M5****Sprawozdawczość na koniec kolejnych okresów sprawozdawczych**▼ **M33**23 **Na koniec każdego okresu sprawozdawczego:**▼ **B**

- a) pozycje pieniężne w walucie obcej przelicza się przy zastosowaniu kursu zamknięcia;
- b) pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia lub kosztu wytworzenia wyrażonego w walucie obcej przelicza się przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji; oraz

▼ **M33**

- c) **pozycje niepieniężne, które są wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej, są przeliczane według kursów wymiany na dzień, w którym ustalono wartość godziwą.**

▼ **B**24 Wartość bilansową pozycji ustala się w powiązaniu z innymi stosowanymi standardami. Na przykład składniki rzeczowych aktywów trwałych mogą zostać wycenione w wartości godziwej lub według historycznej ceny nabycia lub kosztu wytworzenia zgodnie z MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe*. Niezależnie od tego, czy wartość bilansową ustalono w oparciu o historyczną cenę nabycia lub koszt wytworzenia czy wartość godziwą, jeżeli kwota została ustalona w walucie obcej, jest ona następnie przeliczana na walutę funkcjonalną zgodnie z niniejszym standardem.25 Wartość bilansową niektórych pozycji ustala się w drodze porównania dwóch lub więcej wartości. Na przykład zgodnie z MSR 2 *Zapasy* wartością bilansową zapasów jest niższa z dwóch wartości: ceny ich nabycia lub kosztu ich wytworzenia oraz wartości netto możliwej do uzyskania. Podobnie, zgodnie z MSR 36 *Utrata wartości aktywów*, wartością bilansową składnika aktywów, w przypadku którego istnieją przesłanki wskazujące na to, że nastąpiła utrata wartości, jest niższa z dwóch wartości: jego wartości bilansowej przed uwzględnieniem ewentualnych odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz jego wartości odzyskiwalnej. Gdy taki składnik aktywów jest pozycją niepieniężną i jest wyceniany w walucie obcej, jego wartość bilansową ustala się w drodze porównania:

- a) odpowiednio ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, lub wartości bilansowej, przeliczonych po kursie wymiany obowiązującym w dniu, na który ta wartość została ustalona (tj. po kursie obowiązującym w dniu zawarcia transakcji dotyczącej pozycji wycenionej według historycznej ceny nabycia lub kosztu wytworzenia); oraz
- b) odpowiednio wartości netto możliwej do uzyskania lub wartości odzyskiwalnej, przeliczonych po kursie wymiany obowiązującym w dniu, na który ta wartość została ustalona (np. po kursie zamknięcia obowiązującym na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀).

Skutkiem takiego porównania może być ujęcie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w walucie funkcjonalnej i nieujęcie go w walucie obcej lub na odwrót.

26 W przypadku gdy istnieje kilka kursów wymiany, stosuje się kurs, po którym przysze przepływy środków pieniężnych reprezentowane przez transakcję lub saldo mogłyby zostać rozliczone, gdyby przepływy te wystąpiły w dniu wyceny. Jeżeli wymiana dwóch walut jest czasowo niemożliwa, stosuje się pierwszy następny kurs, po którym można dokonać wymiany.

Ujmowanie różnic kursowych▼ **M53**

27 Jak wspomniano w paragrafie 3 pkt a) i w paragrafie 5, MSSF 9 ma zastosowanie do rachunkowości zabezpieczeń pozycji w walucie obcej. Zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń wymaga od jednostki rozliczenia niektórych różnic kursowych w inny sposób niż ujęcie różnic kursowych wymagane przez niniejszy standard. Na przykład MSSF 9 wymaga, aby różnice kursowe dotyczące pozycji pieniężnych, które spełniają kryteria instrumentów zabezpieczających przepływy środków pieniężnych, ujęte były początkowo w innych całkowitych dochodach, w takim stopniu, w jakim zabezpieczenie jest efektywne.

▼ **B**

- 28 Różnice kursowe powstające z tytułu rozliczania pozycji pieniężnych lub z tytułu przeliczania pozycji pieniężnych po kursach innych niż te, po których zostały one przeliczone w momencie ich początkowego ujęcia w danym okresie lub w poprzednich sprawozdaniach finansowych, ujmuje się w wyniku finansowym okresu, w którym powstają, z wyjątkiem sytuacji omówionych w paragrafie 32.
- 29 Gdy zawarcie transakcji w walucie obcej prowadzi do powstania pozycji pieniężnych i gdy zachodzi zmiana kursu wymiany w okresie między dniem zawarcia transakcji a dniem jej rozliczenia, powstają różnice kursowe. Jeżeli transakcja jest rozliczana w tym samym okresie obrotowym, w którym ją zawarto, to wszystkie związane z nią różnice kursowe ujmuje się w tym okresie. Jeżeli jednak transakcja jest rozliczana w kolejnym okresie obrotowym, różnice kursowe ujęte w każdym z następujących okresów, aż do czasu rozliczenia transakcji, ustala się na podstawie zmian kursów wymiany, które miały miejsce w każdym kolejnym okresie.
- 30 W przypadku gdy zyski lub straty z tytułu pozycji niepieniężnych są ► **M5** ujęte w innych całkowitych dochodach ◀, wszystkie elementy tych zysków lub strat, dotyczące różnic kursowych, ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym. I odwrotnie, w przypadku gdy zyski lub straty z tytułu pozycji niepieniężnych są ujęte w wyniku finansowym, wszystkie elementy tych zysków lub strat dotyczące różnic kursowych ujmuje się w wyniku finansowym.
- 31 Inne standardy wymagają, aby niektóre zyski i straty były ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym. Na przykład, MSR 16 wymaga, aby niektóre zyski i straty wynikające z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych były ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym. Jeżeli taki składnik aktywów zostanie wyceniony w walucie obcej, paragraf 23 c) niniejszego standardu wymaga, aby wartość przeszacowana została przeliczona po kursie obowiązującym w dniu, na który ta wartość została ustalona, co skutkuje powstaniem różnic kursowych, które są również ujmowane w ► **M5** w innych całkowitych dochodach ◀.
- 32 Różnice kursowe powstałe na pozycjach pieniężnych, które stanowią część inwestycji netto jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe w jednostce działającej za granicą (zob. paragraf 15), ujmuje się odpowiednio w wyniku finansowym w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe lub w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki działającej za granicą. W sprawozdaniu finansowym obejmującym jednostkę działającą za granicą i jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe (np. w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, w przypadku gdy jednostka działająca za granicą jest jednostką zależną), takie różnice kursowe początkowo ujmuje się ► **M5** w innych całkowitych dochodach i przenosi z kapitału własnego do zysków lub strat ◀, zgodnie z paragrafem 48.
- 33 W przypadku gdy pozycja pieniężna stanowi część inwestycji netto jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe w jednostce działającej za granicą i jest wyrażona w walucie funkcjonalnej jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, różnice kursowe powstają w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki działającej za granicą, zgodnie z paragrafem 28. Jeżeli pozycja ta jest wyrażona w walucie funkcjonalnej jednostki działającej za granicą, różnice kursowe powstają w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, zgodnie z paragrafem 28. Jeżeli pozycja taka jest wyrażona w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe lub jednostki działającej za granicą, różnice kursowe powstają w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe oraz w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki działającej za granicą, zgodnie z paragrafem 28. Takie różnice kursowe ► **M5** ujęte w innych całkowitych dochodach ◀ w sprawozdaniu finansowym obejmującym jednostkę działającą za granicą i jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe (tj. w sprawozdaniu finansowym, w którym jednostka działająca za granicą jest konsolidowana metodą ► **M32** pełną ◀ lub wyceniana metodą praw własności).

▼ B

- 34 W przypadku gdy jednostka prowadzi księgi rachunkowe w walucie innej niż jej waluta funkcjonalna, w trakcie sporządzania sprawozdania finansowego jednostka przelicza wszystkie kwoty na walutę funkcjonalną zgodnie z paragrafami 20–26. Skutkuje to powstaniem w walucie funkcjonalnej takich samych kwot, co kwoty, które powstałyby, gdyby pozycje te zostały początkowo ujęte w walucie funkcjonalnej. Na przykład pozycje pieniężne są przeliczane na walutę funkcjonalną po kursie zamknięcia, a pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia lub kosztu wytworzenia przelicza się po kursie wymiany obowiązującym w dniu zawarcia transakcji, która doprowadziła do ich ujęcia.

Zmiana waluty funkcjonalnej

- 35 W przypadku zmiany waluty funkcjonalnej jednostki stosuje ona procedury przeliczeniowe mające zastosowanie do nowej waluty funkcjonalnej prospektywnie, począwszy od dnia wprowadzenia zmiany.
- 36 Jak wspomniano w paragrafie 13, waluta funkcjonalna jednostki jest odzwierciedleniem zaistniałych transakcji, zdarzeń i uwarunkowań, które jej dotyczą. W związku z tym, gdy waluta funkcjonalna zostanie ustalona, może ona ulec zmianie jedynie w przypadku zmiany wspomnianych transakcji, zdarzeń i uwarunkowań. Na przykład zmiana waluty, w której ustalane są ceny sprzedaży większości dóbr i usług, może doprowadzić do zmiany waluty funkcjonalnej jednostki.
- 37 Skutki zmiany waluty funkcjonalnej wykazuje się prospektywnie. Innymi słowy, jednostka przelicza wszystkie pozycje na nową walutę funkcjonalną po kursie wymiany obowiązującym w dniu, na który nastąpiła zmiana. Przeliczone w ten sposób wartości pozycji niepieniężnych traktuje się jako ich historyczną cenę nabycia lub koszt wytworzenia. ► **M5** Różnic kursowych powstałych z przeliczenia jednostki działającej za granicą, które były uprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafami 32 i 39 c), nie przenosi się z kapitału własnego do zysków lub strat do czasu zbycia tej jednostki. ◀

STOSOWANIE WALUTY PREZENTACJI INNEJ NIŻ WALUTA FUNKCJONALNA**Przeliczanie na walutę prezentacji**

- 38 Jednostka może prezentować swoje sprawozdania finansowe w dowolnej walucie (lub walutach). Jeżeli waluta prezentacji różni się od waluty funkcjonalnej jednostki, przelicza ona swój wynik finansowy oraz sytuację majątkową i finansową na walutę prezentacji. Na przykład, jeżeli grupa kapitałowa składa się z indywidualnych jednostek stosujących różne waluty funkcjonalne, wyniki finansowe oraz sytuację majątkową i finansową poszczególnych jednostek wyraża się we wspólnej walucie, tak aby możliwa była prezentacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

▼ M31

- 39 Wynik finansowy oraz sytuację finansową jednostki, której waluta funkcjonalna nie jest walutą gospodarki hiperinflacyjnej, przelicza się na inną walutę prezentacji z zastosowaniem następujących procedur:

▼ B

- a) aktywa i zobowiązania każdego prezentowanego ► **M5** sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ (tj. z uwzględnieniem danych porównawczych) przelicza się ► **M5** po kursie zamknięcia na dzień sporządzenia sprawozdania z sytuacji finansowej ◀;

▼ M31

- b) przychody i koszty w każdym sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów (tj. z uwzględnieniem danych porównawczych) przelicza się po kursach wymiany na dzień zawarcia transakcji oraz

▼ B

- c) wszystkie powstałe różnice kursowe ujmuje się ► **M5** w innych całkowitych dochodach ◀.

40 Z przyczyn praktycznych do przeliczania pozycji przychodów i kosztów często stosuje się kurs wymiany zbliżony do kursów wymiany obowiązujących w dniu zawarcia transakcji, na przykład średni kurs wymiany w danym okresie. Jednakże w przypadku znacznych wahań kursów wymiany zastosowanie kursu średniego w danym okresie nie jest właściwe.

41 Różnice kursowe, o których mowa w paragrafie 39 c), wynikają z:

▼ M5

- a) przeliczenia przychodów i kosztów po kursach wymiany na dzień zawarcia transakcji oraz aktywów i pasywów po kursie zamknięcia;

▼ B

- b) przeliczenia sald otwarcia aktywów netto po kursie zamknięcia różniącym się od poprzedniego kursu zamknięcia.

► **M5** Tych różnic kursowych nie ujmuje się w zyskach lub stratach, ponieważ zmiany kursów wymiany walut mają niewielki wpływ lub nie mają bezpośredniego wpływu na bieżące i przyszłe przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej. Zakumulowana kwota różnic kursowych jest prezentowana jako oddzielna pozycja kapitału własnego do czasu zbycia jednostki działającej za granicą. W przypadku, gdy różnice kursowe dotyczą jednostki działającej za granicą, która podlega konsolidacji, ale nie jest w całości własnością jednostki ◀ sporządzającej sprawozdanie finansowe, wynikające z przeliczenia zakumulowane różnice kursowe, które można przyporządkować ► **M11** udziałom niekontrolującym ◀, przypisuje się ► **M11** udziałom niekontrolującym ◀ i wykazuje w skonsolidowanym ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ jako ich część.

42 Wynik finansowy oraz sytuację majątkową i finansową jednostki, której waluta funkcjonalna jest walutą gospodarki hiperinflacyjnej, przelicza się na inną walutę prezentacji z zastosowaniem następujących procedur:

- a) wszystkie kwoty (tj. aktywa, zobowiązania, pozycje kapitału własnego, przychody i koszty, w tym dane porównawcze) przelicza się po kursie zamknięcia obowiązującym na ostatni ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀; jednakże w sytuacji,
- b) gdy kwoty przeliczane są na walutę gospodarki niebędącej gospodarką hiperinflacyjną, danymi porównawczymi będą dane przedstawione jako kwoty za rok bieżący w sprawozdaniu finansowym za rok poprzedzający (tj. nieskorygowane o późniejsze zmiany poziomu cen lub późniejsze zmiany kursów wymiany).

43 Jeżeli walutą funkcjonalną jednostki jest waluta gospodarki hiperinflacyjnej, przed zastosowaniem metody przeliczeniowej opisanej w paragrafie 42 jednostka przekształca swoje sprawozdanie finansowe zgodnie z MSR 29, z wyjątkiem danych porównawczych przeliczanych na walutę gospodarki niebędącej gospodarką hiperinflacyjną (zob. paragraf 42 b)). Jeżeli gospodarka przestała być gospodarką hiperinflacyjną i jednostka nie przekształca już swoich sprawozdań finansowych zgodnie z MSR 29, posługuje się ona kwotami skorygowanymi do poziomu cen na dzień, w którym zaprzestała przekształcania swoich sprawozdań finansowych, jako historyczną ceną nabycia lub kosztem wytworzenia podlegającym przeliczeniu na walutę prezentacji.

▼ **B****Przeliczanie jednostki działającej za granicą**

44 Paragrafy 45–47, w uzupełnieniu paragrafów 38–43, mają zastosowanie w przypadku, gdy wynik finansowy oraz sytuacja majątkowa i finansowa jednostki działającej za granicą przeliczane są na walutę prezentacji, tak aby umożliwić ujęcie jednostki działającej za granicą w sprawozdaniu finansowym jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe w drodze konsolidacji metodą ► **M32** pełną ◀ lub wyceną metodą praw własności.

► **M32** 45 Włączenie wyniku finansowego oraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki działającej za granicą do wyniku finansowego oraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe dokonuje się w ramach zwykłych procedur konsolidacyjnych, takich jak wyłączenie sald wzajemnych rozrachunków między jednostkami grupy kapitałowej oraz transakcji pomiędzy jednostkami grupy kapitałowej (zob. MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*). ◀ Jednakże wewnątrzgrupowych aktywów (lub zobowiązań) pieniężnych, niezależnie od tego, czy są one krótkoterminowe czy długoterminowe, nie można wyeliminować w korespondencji z wewnątrzgrupowymi zobowiązaniami (lub aktywami) bez wykazywania skutków wahań kursów wymiany walut w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Jest to spowodowane tym, że pozycje pieniężne stanowią zobowiązanie do przekształcenia jednej waluty w drugą, a zatem narażają jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe na zyski lub straty z tytułu wahania kursów walut. ► **M5** W związku z tym, w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki sporządzającej skonsolidowane sprawozdanie finansowe, tego rodzaju różnice kursowe ujmuje się nadal w zyskach lub stratach, a wtedy, gdy powstają w okolicznościach przedstawionych w paragrafie 32, ujmuje się je w innych całkowitych dochodach i akumuluje w oddzielnej pozycji kapitału własnego aż do momentu zbycia jednostki działającej za granicą. ◀

► **M32** 46 Jeżeli sprawozdanie finansowe jednostki działającej za granicą sporządzone jest na inny dzień niż sprawozdanie jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, jednostka działająca za granicą sporządza często dodatkowe sprawozdanie finansowe na ten sam dzień co jednostka sporządzająca sprawozdanie finansowe. Gdy tak się nie dzieje, MSSF 10 zezwala na wykorzystanie innej daty pod warunkiem, że przedział czasowy między tymi datami jest nie większy niż trzy miesiące i że dokonane zostaną korekty z tytułu skutków wszelkich znaczących transakcji lub innych zdarzeń, mających miejsce pomiędzy tymi datami. W takiej sytuacji aktywa i zobowiązania jednostki działającej za granicą są przeliczane po kursie wymiany obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego jednostki działającej za granicą. Dokonuje się korekt z tytułu istotnych zmian kursów wymiany do dnia bilansowego jednostki sporządzającej sprawozdanie zgodnie z MSSF 10. ◀ ► **M32** To samo podejście stosuje się w przypadku stosowania metody praw własności w odniesieniu do jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć zgodnie z MSR 28 (zmienionym w 2011 r.). ◀

47 Wartość firmy powstającą w wyniku nabycia jednostki działającej za granicą oraz jakiegokolwiek korekty wartości bilansowej aktywów i zobowiązań do poziomu wartości godziwej, powstałe w wyniku nabycia jednostki działającej za granicą, traktuje się jako aktywa i zobowiązania jednostki działającej za granicą. W związku z tym wyraża się je w walucie funkcjonalnej jednostki działającej za granicą i przelicza po kursie zamknięcia zgodnie z paragrafami 39 i 42.

▼ **M11****Zbycie lub częściowe zbycie jednostki działającej za granicą**▼ **M5**

48 W momencie zbycia jednostki działającej za granicą łączną kwotę różnic kursowych dotyczących tej jednostki działającej za granicą, ujętych w innych całkowitych dochodach i zakumulowanych w oddzielnej pozycji kapitału własnego przenosi się z kapitału własnego do zysków lub strat (jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania) w momencie ujęcia zysku lub straty ze zbycia jednostki (zob. MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)).

▼ M32

48A Oprócz całkowitego zbycia udziałów w jednostce działającej za granicą, następujące przypadki częściowego zbycia udziałów również ujmowane są jako zbycie:

- a) kiedy częściowe zbycie udziałów oznacza utratę kontroli nad jednostką zależną, w której skład wchodzi jednostka działająca za granicą, bez względu na to, czy jednostka zachowuje niekontrolujące udziały w byłej jednostce zależnej po częściowym zbyciu oraz
- b) kiedy zachowane udziały po częściowym zbyciu udziałów we wspólnym ustaleniu umownym lub częściowym zbyciu udziałów w jednostce stowarzyszonej, w której skład wchodzi jednostka działająca za granicą, jest składnikiem aktywów finansowych, w których skład wchodzi jednostka działająca za granicą.
- c) [usunięty]

▼ M11

48B W momencie zbycia jednostki zależnej, w której skład wchodzi jednostka działająca za granicą, zakumulowana kwota różnic kursowych dotycząca tej jednostki działającej za granicą, która była przypisana do udziałów niekontrolujących jest wyłączana, lecz nie jest przenoszona do zysków i strat bieżącego okresu.

48C W przypadku częściowego zbycia jednostki zależnej, w której skład wchodzi jednostka działająca za granicą, jednostka ponownie dokonuje przypisania proporcjonalnej części zakumulowanej kwoty różnic kursowych ujętych w innych całkowitych dochodach do udziałów niekontrolujących w jednostce działającej za granicą. W każdym innym przypadku częściowego zbycia jednostki działającej za granicą, jednostka dokonuje przeniesienia do zysków i strat bieżącego okresu proporcjonalnej części zakumulowanej kwoty różnic kursowych ujętej w innych całkowitych dochodach.

48D Częściowe zbycie udziałów w jednostce działającej za granicą stanowi każde zmniejszenie udziału własnościowego w jednostce działającej za granicą, z wyłączeniem zmniejszeń, o których mowa w paragrafie 48A ujmowanych jako zbycie całkowite.

▼ M7

49 Jednostka może dokonać całkowitego lub częściowego zbycia udziałów w jednostce działającej za granicą poprzez sprzedaż, likwidację, spłatę kapitału udziałowego (akcyjnego) lub zrzeczenie się części lub całości tej jednostki. Odpis wartości bilansowej jednostki działającej za granicą z racji poniesionych przez nią strat lub z tytułu utraty jej wartości ujętej przez inwestora nie stanowi zbycia częściowego. W związku z tym w momencie odpisania wartości nie przenosi się do wyniku finansowego żadnej części zysku lub straty z tytułu różnic kursowych, ujętej w innych całkowitych dochodach.

▼ B**SKUTKI PODATKOWE WSZYSTKICH RÓŻNIC KURSOWYCH**

50 Zyski i straty z tytułu transakcji w walutach obcych oraz różnic kursowych powstających przy przeliczaniu wyniku finansowego oraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki (w tym jednostki działającej za granicą) na inną walutę mogą mieć skutki podatkowe. Do tych skutków podatkowych stosuje się MSR 12 *Podatek dochodowy*.

UJAWNIANIE INFORMACJI

51 W paragrafach 53 i 55–57, w przypadku grupy kapitałowej, odniesienia do „waluty funkcjonalnej” mają zastosowanie do waluty funkcjonalnej jednostki dominującej.

▼ M5352 **Jednostka ujawnia:**

a) kwotę różnic kursowych ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z wyjątkiem różnic wynikających z instrumentów finansowych wycenianych według wartości godziwej poprzez sprawozdanie z całkowitych dochodów zgodnie z MSSF 9; oraz

▼ M5

b) różnice kursowe ujęte w innych całkowitych dochodach i zakumulowane w oddzielnej pozycji kapitału własnego oraz uzgodnienie kwoty tego rodzaju różnic kursowych na początek i na koniec okresu.

▼ B

53 Jeżeli waluta prezentacji różni się od waluty funkcjonalnej, stwierdza się ten fakt oraz podaje walutę funkcjonalną i przyczyny zastosowania innej waluty prezentacji.

54 W przypadku zmiany waluty funkcjonalnej jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe lub znaczącej jednostki działającej za granicą ujawnia się ten fakt oraz przyczyny zmiany waluty funkcjonalnej.

55 Jeżeli jednostka prezentuje swoje sprawozdania finansowe w walucie innej niż jej waluta funkcjonalna, określa ona te sprawozdania finansowe jako zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej jedynie wtedy, gdy spełniają one wszystkie wymogi każdego mającego zastosowanie standardu i interpretacji, w tym metody przeliczeniowej przedstawionej w paragrafach 39 i 42.

56 Jednostka prezentuje czasami sprawozdania finansowe lub inne informacje finansowe w walucie, która nie jest jej walutą funkcjonalną, nie spełniwszy wymogów wskazanych w paragrafie 55. Na przykład jednostka może przeliczyć na inną walutę jedynie wybrane pozycje swojego sprawozdania finansowego lub też jednostka, której waluta funkcjonalna nie jest walutą gospodarki hiperinflacyjnej, może przeliczyć swoje sprawozdanie finansowe na inną walutę, przeliczając wszystkie pozycje po ostatnim kursie zamknięcia. Tego rodzaju przekształcenia nie są zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, w związku z czym należy ujawnić informacje przedstawione w paragrafie 57.

57 Jeżeli jednostka przedstawia sprawozdania finansowe lub inne informacje finansowe w walucie, która różni się bądź to od jej waluty funkcjonalnej, bądź też od jej waluty prezentacji, a wymogi wskazane w paragrafie 55 nie zostały spełnione, powinna ona:

a) jasno określić te informacje jako informacje uzupełniające, aby odróżnić je od informacji, które są zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej;

b) podać walutę, w której prezentowane są informacje uzupełniające; oraz

c) podać walutę funkcjonalną jednostki oraz metodę przeliczeniową zastosowaną w celu ustalenia wartości zawartych w informacjach uzupełniających.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

58 Niniejszy standard stosuje się do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się jego wcześniejsze zastosowanie. W przypadku zastosowania tego standardu za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2005 r. fakt ten ujawnia się.

▼ B

- 58A W zmianie do MSR 21 *Inwestycje netto w jednostce działającej za granicą* opublikowanej w grudniu 2005 r. dodano paragraf 15A oraz zmieniono paragraf 33. Jednostka zastosuje wyżej wymienione zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2006 r. i później. Zaleca się ich wcześniejsze zastosowanie.
- 59 Zachęca się do wcześniejszego stosowania standardu. Jednostka stosuje paragraf 47 prospektywnie do każdego nabycia mającego miejsce po rozpoczęciu okresu sprawozdawczego, w którym niniejszy standard zostanie zastosowany po raz pierwszy. Dopuszcza się stosowanie paragrafu 47 retrospektywnie do wcześniejszego nabycia. W przypadku nabycia jednostki działającej za granicą, które zostało ujęte prospektywnie, lecz które miało miejsce przed dniem, w którym niniejszy standard zostanie zastosowany po raz pierwszy, jednostka nie przekształca danych za lata poprzednie i w związku z tym, jeżeli będzie to wskazane, może traktować wartość firmy i korekty do wartości godziwej wynikające z tego nabycia jako aktywa i zobowiązania jednostki, nie zaś jako aktywa i zobowiązania jednostki działającej za granicą. W związku z tym wartość firmy i korekty do poziomu wartości godziwej są już wyrażone w walucie funkcjonalnej jednostki lub też stanowią pozycje niepieniężne w walucie obcej, które są wykazywane z zastosowaniem kursu wymiany obowiązującego na dzień nabycia.
- 60 Wszelkie inne zmiany wynikające z zastosowania niniejszego standardu ujmuje się zgodnie z wymogami MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

▼ M5

- 60A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto, wprowadził zmianę paragrafu 27, 30–33, 37, 39, 41, 45, 48 oraz 52. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M29

- 60B MSR 27 (zmieniony w 2008 r.) dodał paragrafy 48A–48D i zmienił paragraf 49. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 27 (zmieniony w 2008 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, zmiany te również będą miały zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.
- 60D Paragraf 60B został zmieniony przez dokument *Zmiany MSSF* wydany w maju 2010 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2010 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone.

▼ M32

- 60F MSSF 10 i MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafach 3 b), 8, 11, 18, 19, 33, 44–46 i 48A. Jednostka stosuje te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10 i MSSF 11.

▼ M33

- 60G Na podstawie MSSF 13, wydanego w maju 2011 r., zmieniono definicję wartości godziwej w paragrafie 8 oraz zmieniono paragraf 23. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 13.

▼ M31

- 60H Dokument *Prezentacja składników innych całkowitych dochodów* (zmiany do MSR 1), wydany w czerwcu 2011 r., zmienił paragraf 39. Przy stosowaniu MSR 1 (zmienionego w czerwcu 2011 r.) jednostka stosuje tę zmianę.

▼ M53

- 60J Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragrafy 3, 4, 5, 27 i 52 oraz skreślono paragrafy 60C, 60E i 60I. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ M54

- 60K Na podstawie MSSF 16 *Leasing*, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragraf 16. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 16.

▼ B

WYCOFANIE INNYCH DOKUMENTÓW

- 61 Niniejszy standard zastępuje MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych* (zmieniony w 1993 r.).
- 62 Niniejszy standard zastępuje następujące interpretacje:
- a) SKI-11 *Wymiana walut kapitalizacja strat wynikających ze znacznej dewaluacji waluty*,
 - b) SKI-19 *Waluta sprawozdawcza wycena i prezentacja sprawozdań finansowych zgodnie z MSR 21 i MSR 29*; oraz
 - c) SKI-30 *Waluta sprawozdawcza przeliczanie z waluty wyceny na walutę prezentacji*.

▼ **M1****MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 23***Koszty finansowania zewnętrznego*

GŁÓWNA ZASADA

- 1 Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt.

ZAKRES

- 2 Jednostka stosuje niniejszy standard do księgowego ujmowania kosztów finansowania zewnętrznego.
- 3 Niniejszy standard nie dotyczy rzeczywistych lub dających się przypisać kosztów kapitału własnego, łącznie z kapitałem uprzywilejowanym nie zaliczanym do zobowiązań.

▼ **M45**

- 4 Jednostka nie ma obowiązku stosowania niniejszego standardu do kosztów finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu:

(a) składnika aktywów wycenianego według wartości godziwej, na przykład aktywów biologicznych objętych zakresem MSR 41 *Rolnictwo*; lub

▼ **M1**

(b) zapasów produkowanych lub wytwarzanych w inny sposób w dużych ilościach w sposób powtarzalny.

DEFINICJE

- 5 W niniejszym standardzie poniższym terminom nadano następujące znaczenie:

Koszty finansowania zewnętrznego są to odsetki oraz inne koszty ponoszone przez jednostkę w związku z pożyczaniem środków finansowych.

Dostosowywany składnik aktywów jest to taki składnik aktywów, który wymaga znacznego okresu czasu niezbędnego do przygotowania go do zamierzonego użytkowania lub do sprzedaży.

▼ **M54**

- 6 Koszty finansowania zewnętrznego mogą składać się z:

▼ **M53**

a) kosztów odsetek wyliczonych przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej zgodnie z MSSF 9,

▼ **M8**

b) [usunięty]

c) [usunięty]

▼ **M54**

d) odsetek w odniesieniu do zobowiązań z tytułu leasingów ujmowanych zgodnie z MSSF 16 *Leasing*; oraz

▼ **M8**

e) różnic kursowych powstających w związku z pożyczkami i kredytami w walucie obcej, w stopniu w jakim są uznawane za korektę kosztów odsetek.

▼ **M45**

- 7 W zależności od okoliczności, każda z następujących pozycji może być dostosowywanym składnikiem aktywów:

▼ **M1**

(a) zapasy,

(b) instalacje fabryczne,

▼ M1

- (c) instalacje wytwarzające energię,
- (d) wartości niematerialne,

▼ M45

- (e) nieruchomości inwestycyjne,
- (f) rośliny produkcyjne.

▼ M1

Aktywa finansowe oraz zapasy produkowane lub wytwarzane w inny sposób w ciągu krótkiego okresu czasu, nie są zaliczane do dostosowywanych składników aktywów. Aktywa, które są gotowe do zamierzonego użytkowania lub do sprzedaży z chwilą ich nabycia, nie zaliczają się do dostosowywanych składników aktywów.

UJMOWANIE

- 8 Jednostka aktywuje koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Jednostka ujmuje pozostałe koszty finansowania zewnętrznego jako koszty okresu, w którym zostały poniesione.
- 9 Koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, ujmuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Tego typu koszty finansowania zewnętrznego aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia składnika aktywów, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że w przyszłości przyniosą one jednostce korzyści ekonomiczne oraz pod warunkiem, że cenę nabycia lub koszt wytworzenia można określić w wiarygodny sposób. Jeżeli jednostka stosuje MSR 29 *Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji* jako koszt w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ ujmuje tę część kosztów finansowania zewnętrznego, która kompensuje skutki inflacji tego samego okresu zgodnie z paragrafem 21 tego standardu.
- Koszty finansowania zewnętrznego, które mogą być aktywowane**
- 10 Kosztami finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów są te koszty finansowania zewnętrznego, których można by było uniknąć, gdyby nie zostały poniesione nakłady na dostosowywany składnik aktywów. Jeżeli jednostka pożyczka środki finansowe specjalnie w celu finansowania pozyskania określonego dostosowywanego składnika aktywów, koszty finansowania zewnętrznego odnoszące się bezpośrednio do tego składnika aktywów można z łatwością określić.
- 11 Trudność sprawić może określenie bezpośredniego związku między określonym zobowiązaniem a dostosowywanym składnikiem aktywów oraz ustalenie na tej podstawie, jakich pożyczek i kredytów można było uniknąć. Tego rodzaju trudność pojawia się na przykład w przypadku, kiedy działalność finansowa jednostki jest centralnie koordynowana. Trudności powstają także wówczas, gdy grupa kapitałowa posługuje się całym wachlarzem instrumentów dłużnych celem uzyskania środków o różnym oprocentowaniu i następnie pożyczka uzyskane w ten sposób środki innym jednostkom w ramach tej samej grupy kapitałowej na różnych warunkach. Inne komplikacje powstają w związku z korzystaniem z pożyczek lub kredytów wyrażonych w walutach obcych lub powiązanych z walutami obcymi, jeśli grupa kapitałowa działa w gospodarce hiperinflacyjnej lub w przypadku występowania zmian kursów walut. W takich przypadkach ustalenie kwoty kosztów finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio powiązać z nabyciem dostosowywanego składnika aktywów jest trudne i wymaga zastosowania osądu.
- 12 W zakresie, w jakim jednostka pożyczka środki specjalnie w celu sfinansowania pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, jednostka określa kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania tych pożyczonych środków.

▼ M1

- 13 W wyniku ustaleń dotyczących finansowania nabycia dostosowywanego składnika aktywów jednostka może uzyskać pożyczone środki oraz ponieść związane z tym koszty finansowania zewnętrznego, zanim część lub całość pożyczonych środków będzie wydatkowana na dostosowywany składnik aktywów. W takich okolicznościach tego rodzaju środki często inwestuje się tymczasowo, do czasu poniesienia wydatków na dostosowywany składnik aktywów. W celu ustalenia kwoty kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być aktywowane w danym okresie, kwota przychodu uzyskanego z zainwestowania tych środków pomniejsza poniesione koszty finansowania zewnętrznego.

▼ M67

- 14 W stopniu, w jakim jednostka pożycza środki bez ściśle określonego celu, a następnie przeznacza je na sfinansowanie pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, jednostka określa kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być aktywowane poprzez zastosowanie stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik aktywów. Stopa kapitalizacji stanowi średnią ważoną kosztów finansowania zewnętrznego dotyczących wszystkich pożyczek i kredytów jednostki zaciągniętych w danym okresie. Jednostka wyłącza jednak z tego obliczenia koszty finansowania zewnętrznego dotyczące pożyczek i kredytów zaciągniętych specjalnie w celu pozyskania określonego dostosowywanego składnika aktywów do momentu zakończenia zasadniczo wszystkich działań niezbędnych do przygotowania tego składnika aktywów do jego zamierzonego użytkowania lub sprzedaży. Kwota kosztów finansowania zewnętrznego aktywowanych przez jednostkę w danym okresie nie może przekraczać kwoty kosztów finansowania zewnętrznego poniesionych w tym okresie.

▼ M1

- 15 W pewnych okolicznościach przy obliczaniu średniej ważonej stopy kosztów finansowania zewnętrznego odpowiednim rozwiązaniem jest uwzględnienie wszystkich pożyczek i kredytów jednostki dominującej i jej jednostek zależnych. W innych okolicznościach odpowiednie jest stosowanie dla każdej jednostki zależnej średniej ważonej kosztów finansowania zewnętrznego dotyczącej jej własnych pożyczek i kredytów.

Nadwyżka wartości bilansowej dostosowywanego składnika aktywów nad jego wartością odzyskiwalną

- 16 Jeżeli wartość bilansowa lub spodziewana ostateczna cena nabycia lub koszt wytworzenia dostosowywanego składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną lub wartość netto możliwą do uzyskania, wartość bilansową należy obniżyć lub odpisać zgodnie z wymogami innych standardów. W pewnych okolicznościach kwoty dokonanych odpisów odwraca się zgodnie z innymi standardami.

Rozpoczęcie aktywowania

- 17 Jednostka rozpoczyna aktywowanie kosztów finansowania zewnętrznego jako części ceny nabycia lub kosztu wytworzenia dostosowywanego składnika aktywów w dniu, w którym po raz pierwszy spełnia wszystkie poniższe warunki:

- (a) ponosi nakłady na składnik aktywów,
- (b) ponosi koszty finansowania zewnętrznego oraz
- (c) podejmuje działania niezbędne do przygotowania składnika aktywów do jego zamierzonego użytkowania lub do sprzedaży.

▼ **M1**

- 18 Nakłady na dostosowywany składnik aktywów składają się tylko z tych nakładów, w wyniku których nastąpiły płatności w gotówce, przekazanie innych aktywów lub zaciągnięcie oprocentowanych zobowiązań. Nakłady pomniejsza się o wszelkie otrzymane płatności w związku z realizacją określonego etapu zaawansowania wytworzenia składnika aktywów oraz o otrzymane dotacje do aktywów (zob. MSR 20 *Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej*). Średnia wartość bilansowa składnika aktywów w danym okresie, łącznie z uprzednio aktywowanymi kosztami finansowania zewnętrznego, stanowi zazwyczaj rozsądne przybliżenie nakładów, do których stosuje się stopę kapitalizacji w tym okresie.
- 19 Działania niezbędne do przygotowania składnika aktywów do jego zamierzonego użytkowania lub do sprzedaży, obejmują więcej czynności aniżeli tylko związane z jego fizyczną budową. Składają się na nie także prace techniczne i administracyjne poprzedzające przystąpienie do fizycznej budowy, takie jak działania podjęte przed rozpoczęciem fizycznej budowy związane z otrzymaniem pozwoleń. Do działań takich nie zalicza się jednak utrzymywania składnika aktywów, jeżeli nie towarzyszą temu procesy produkcyjne lub wytwórcze wpływające na zmianę stanu składnika aktywów. Na przykład koszty finansowania zewnętrznego ponoszone wówczas, gdy na danym gruncie prowadzona jest inwestycja, są aktywowane w okresie, w którym podejmowane są działania związane z prowadzeniem tej inwestycji. Jednakże koszty finansowania zewnętrznego poniesione wówczas, gdy grunt nabyty dla celów budowlanych jest utrzymywany bez żadnych towarzyszących temu prac związanych z przyszłą inwestycją, nie mogą być aktywowane.

Zawieszenie aktywowania

- 20 Jednostka zawiesza aktywowanie kosztów finansowania zewnętrznego w dłuższym okresie czasu, w którym zawiesiła prace związane z wytwarzaniem dostosowywanego składnika aktywów.
- 21 Jednostka może ponosić koszty finansowania zewnętrznego w dłuższym okresie czasu, w którym zawiesiła prowadzenia działań niezbędnych do przygotowania składnika aktywów do zamierzonego użytkowania lub do sprzedaży. Tego rodzaju koszty są kosztami związanymi z utrzymywaniem częściowo przygotowanych aktywów i nie mogą być aktywowane. Jednostka jednak zazwyczaj nie zawiesza aktywowania kosztów finansowania zewnętrznego w okresie, w którym prowadzone są istotne prace techniczne i administracyjne. Jednostka nie zawiesza także aktywowania kosztów finansowania zewnętrznego wtedy, gdy tymczasowe opóźnienie stanowi niezbędną część procesu przygotowania aktywów do ich zamierzonego sposobu użytkowania lub do sprzedaży. Na przykład aktywowanie jest kontynuowane w trakcie przedłużającego się okresu, kiedy wysoki poziom wód opóźnia budowę mostu, o ile stan wysokiego poziomu wód w okresie budowy mostu jest zjawiskiem typowym w danym regionie geograficznym.

Zaprzestanie aktywowania

- 22 Jednostka zaprzestaje aktywowania kosztów finansowania zewnętrznego wówczas, gdy zasadniczo wszystkie działania niezbędne do przygotowania dostosowywanego składnika aktywów do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży są zakończone.
- 23 Składnik aktywów jest zazwyczaj gotowy do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży, gdy fizyczna budowa została zakończona, mimo iż rutynowe prace administracyjne mogą trwać nadal. Jeżeli jedynymi nieukończonymi pracami są niewielkie modyfikacje, takie jak na przykład mało znaczące prace wykończeniowe dokonywane na życzenie kupującego lub użytkownika, oznacza to, iż zasadniczo wszystkie działania zostały zakończone.

▼ M1

- 24 Jeżeli jednostka kończy budowę dostosowywanego składnika aktywów etapami, zaś każdą z zakończonych części można wykorzystywać w trakcie budowy pozostałych, to jednostka zaprzestaje aktywowania kosztów finansowania zewnętrznego, gdy zasadniczo wszystkie działania niezbędne do przygotowania danej części do zamierzonego jej użytkowania lub sprzedaży zostały zakończone.
- 25 Infrastruktura, na którą składa się kilka obiektów, z których każdy może być użytkowany indywidualnie, stanowi przykład dostosowywanego składnika aktywów, w przypadku którego każdą z części można użytkować w trakcie kontynuowania budowy pozostałych części. Przykładem dostosowywanego składnika aktywów, którego budowa musi być zakończona w całości, zanim któraś z jego części będzie mogła być użytkowana, jest instalacja przemysłowa taka jak huta żelaza, w której w tym samym miejscu zachodzi kilka procesów produkcyjnych następujących kolejno po sobie w ramach tej samej instalacji.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 26 Jednostka ujawnia:
- (a) kwotę kosztów finansowania zewnętrznego aktywowaną w danym okresie oraz
 - (b) stopę kapitalizacji zastosowaną do ustalenia kwoty kosztów finansowania zewnętrznego, która może być aktywowana.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 27 W przypadku gdy zastosowanie niniejszego standardu spowoduje zmiany w zasadach (polityce) rachunkowości, jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do kosztów finansowania zewnętrznego dotyczącego dostosowywanego składnika aktywów, w przypadku którego data rozpoczęcia aktywowania przypada na dzień lub po dniu wejścia w życie niniejszego standardu.
- 28 Jednakże jednostka może wyznaczyć dowolną datę przed dniem wejścia w życie niniejszego standardu i zastosować niniejszy standard do kosztów finansowania zewnętrznego wszystkich dostosowywanych aktywów, dla których data rozpoczęcia aktywowania przypada na ten wybrany dzień lub później.

▼ M67

- 28A Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF – Okres 2015-2017*, opublikowanego w grudniu 2017 r., zmieniono paragraf 14. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do kosztów finansowania zewnętrznego poniesionych w dniu lub po dniu rozpoczęcia rocznego okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje te zmiany.

▼ M1

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 29 Jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszy standard przed dniem 1 stycznia 2009 r. fakt ten ujawnia.

▼ M8

- 29A Paragraf 6 został zmieniony na podstawie *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M53

- 29B Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 6. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 9.

▼ M54

- 29C Na podstawie MSSF 16, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragraf 6. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 16.

▼ M67

- 29D Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF – Okres 2015-2017*, opublikowanego w grudniu 2017 r., zmieniono paragraf 14 oraz dodano paragraf 28 A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M1

WYCOFANIE MSR 23 (ZAKTUALIZOWANEGO W 1993 R.)

- 30 Niniejszy standard zastępuje MSR 23 *Koszty finansowania zewnętrznego* zaktualizowany w 1993 r.

▼ M26

MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 24

Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest zapewnienie, aby sprawozdanie finansowe jednostki ujawniało informacje niezbędne do zwrócenia uwagi na prawdopodobieństwo, że na sytuację finansową bądź zysk lub stratę jednostki może wpływać fakt istnienia podmiotów powiązanych oraz transakcje i nierozliczone salda należności, w tym zobowiązania, pomiędzy takimi podmiotami.

ZAKRES

- 2 **Niniejszy standard stosuje się w odniesieniu do:**
- a) **identyfikacji związków i transakcji pomiędzy podmiotami powiązanymi;**
 - b) **identyfikacji nierozliczonych sald należności, w tym zobowiązań, pomiędzy jednostką a jej podmiotami powiązanymi;**
 - c) **identyfikacji okoliczności, w jakich wymagane jest ujawnienie pozycji wymienionych w pkt a) i b); oraz**
 - d) **określenia informacji, które powinny być ujawnione w odniesieniu do takich pozycji.**

▼ M32

- 3 **Niniejszy standard wymaga, aby informacje dotyczące transakcji podmiotów powiązanych, związków i transakcji pomiędzy podmiotami powiązanymi oraz nierozliczonych sald, w tym dotyczących zobowiązań, były ujawniane w skonsolidowanym i jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej lub inwestorów upoważnionych do wspólnej kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji lub posiadających znaczący wpływ na tę jednostkę, zgodnie z MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe* lub MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe*. Niniejszy standard stosuje się również do jednostkowych sprawozdań finansowych.**

▼ M38

- 4 Transakcje pomiędzy podmiotami powiązanymi oraz nierozliczone salda należności i zobowiązań w stosunku do innych jednostek w grupie kapitałowej ujawnia się w sprawozdaniu finansowym jednostki. Transakcje pomiędzy podmiotami powiązanymi oraz nierozliczone salda należności i zobowiązań wewnątrz grupy kapitałowej wyłącza się na etapie sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy, z wyjątkiem takich transakcji i sald między jednostką inwestycyjną a jej jednostkami zależnymi wycenianymi według wartości godziwej przez wynik finansowy.

▼ M26

CEL UJAWNIANIA INFORMACJI NA TEMAT PODMIOTÓW POWIĄZANYCH

- 5 Związki pomiędzy podmiotami powiązanymi są naturalną cechą działalności handlowej i gospodarczej. Na przykład jednostki często prowadzą część swej działalności poprzez jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia oraz jednostki stowarzyszone. W takich okolicznościach jednostka ma możliwość wpływania na politykę finansową i operacyjną jednostek będących przedmiotem inwestycji poprzez kontrolę, współkontrolę lub przy użyciu znaczącego wpływu.
- 6 Związki pomiędzy podmiotami powiązanymi mogą wpływać na zysk lub stratę oraz sytuację finansową jednostki. Podmioty powiązane mogą zawierać transakcje, których podmioty niepowiązane by nie zawarły. Na przykład jednostka sprzedająca swojej jednostce dominującej dobra po koszcie wytworzenia może nie sprzedawać ich na takich samych warunkach innemu odbiorcy. Ponadto transakcje pomiędzy podmiotami powiązanymi mogą nie być realizowane w takich samych kwotach jak transakcje pomiędzy podmiotami niepowiązanymi.

▼ M26

- 7 Na zysk lub stratę oraz sytuację finansową jednostki mogą wpływać związki pomiędzy podmiotami powiązanymi nawet wtedy, gdy transakcje pomiędzy podmiotami powiązanymi nie mają miejsca. Już samo istnienie związku może wpływać na transakcje jednostki z innymi podmiotami. Jednostka zależna może na przykład zakończyć związek z partnerem handlowym w momencie nabycia przez jednostkę dominującą innej jednostki zależnej w ramach tej samej grupy kapitałowej, prowadzącej taką samą działalność jak poprzedni partner handlowy. Z kolei dany podmiot może powstrzymać się od działań na skutek znaczącego wpływu innego podmiotu – jednostka zależna może na przykład otrzymać od swej jednostki dominującej zakaz prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej.
- 8 W świetle powyższego, wiedza na temat transakcji i nierozliczonych sald należności, w tym zobowiązań, jednostki oraz jej związków z podmiotami powiązanymi może wpływać na ocenę działalności jednostki przez użytkowników sprawozdania finansowego, w tym na ocenę ryzyka i szans stojących przed jednostką.

DEFINICJE

▼ M43

- 9 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Podmiot powiązany jest osobą lub jednostką związaną z jednostką, która sporządza sprawozdanie finansowe (w niniejszym standardzie nazywaną „jednostką sprawozdawczą”).

▼ M26

- a) Osoba lub bliski członek rodziny tej osoby jest związany z jednostką sprawozdawczą, jeżeli ta osoba:
- (i) sprawuje kontrolę lub ► M32 współkontrolę ◀ nad jednostką sprawozdawczą;
 - (ii) ma znaczący wpływ na jednostkę sprawozdawczą; lub
 - (iii) jest członkiem kluczowego personelu kierowniczego jednostki sprawozdawczej lub jej jednostki dominującej.

▼ M43

- b) Jednostka jest związana z jednostką sprawozdawczą, jeżeli spełniony jest jeden z poniższych warunków:

▼ M26

- (i) Jednostka i jednostka sprawozdawcza są członkami tej samej grupy (co oznacza, że każda jednostka dominująca, zależna i współzależna jest związana z pozostałymi jednostkami).
- (ii) Jedna jednostka jest jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem innej jednostki (lub jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem członka grupy, której członkiem jest ta inna jednostka).
- (iii) Obydwie jednostki są wspólnymi przedsięwzięciami tego samego trzeciego podmiotu.
- (iv) Jedna jednostka jest wspólnym przedsięwzięciem trzeciej jednostki, a dana inna jednostka jest jednostką stowarzyszoną trzeciej jednostki).
- (v) Jednostka jest programem świadczeń po okresie zatrudnienia na rzecz pracowników jednostki sprawozdawczej lub jednostki związanej z jednostką sprawozdawczą. Jeżeli jednostka sprawozdawcza jest sama w sobie takim programem, sponsorujący pracodawcy są również związani z jednostką sprawozdawczą.

▼ M26

- (vi) Jednostka jest kontrolowana lub wspólnie kontrolowana przez osobę określoną w pkt a).
- (vii) Osoba określona w pkt a) ppkt (i) ma znaczący wpływ na jednostkę lub jest członkiem kluczowego personelu kierowniczego jednostki (lub jednostki dominującej tej jednostki).

▼ M43

- (viii) Jednostka lub dowolny członek grupy, której jednostka jest częścią, świadczy usługi kluczowego personelu kierowniczego na rzecz jednostki sprawozdawczej lub jej jednostki dominującej.

▼ M26

Transakcja z podmiotem powiązaniem jest przekazaniem zasobów, usług lub zobowiązań pomiędzy jednostką sprawozdawczą a podmiotem powiązaniem, niezależnie od tego, czy transakcja jest odpłatna.

Bliscy członkowie rodziny danej osoby są członkami rodziny, co do których istnieje przypuszczenie, że mogą wywierać wpływ na tę osobę lub podlegać wpływowi tej osoby w swoich kontaktach z jednostką. Można do nich zaliczyć:

- a) dzieci i małżonka lub partnera życiowego tej osoby;
- b) dzieci małżonka lub partnera życiowego tej osoby; oraz
- c) osoby pozostające na utrzymaniu tej osoby lub małżonka lub partnera życiowego tej osoby.

Świadczenie łączy w sobie wszystkie świadczenia pracownicze (według definicji w MSR 19 *Świadczenia pracownicze*), w tym świadczenia pracownicze, do których odnosi się MSSF 2 *Płatności w formie akcji*. Świadczenia pracownicze stanowią wszelkie formy wynagrodzenia wypłaconego, przypadającego do zapłaty lub zapewnianego przez jednostkę lub w jej imieniu w zamian za usługi świadczone na rzecz jednostki. W ich skład wchodzi też wynagrodzenie wypłacane w imieniu jednostki dominującej w stosunku do jednostki. W skład świadczenia wchodzi:

- a) krótkoterminowe świadczenia pracownicze, jak pensje i składki na ubezpieczenie społeczne, płatny urlop wypoczynkowy i płatne zwolnienia chorobowe, udziały w zyskach i premie (jeśli są wypłacane w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu) oraz świadczenia niepieniężne (jak opieka medyczna, zakwaterowanie, samochody oraz bezpłatne bądź dotowane dobra lub usługi) na rzecz obecnych pracowników;
- b) świadczenia po okresie zatrudnienia, jak emerytury, pozostałe świadczenia emerytalne, emerytalne ubezpieczenie na życie albo emerytalna opieka zdrowotna;
- c) pozostałe długoterminowe świadczenia pracownicze, w tym urlop udzielany pracownikom z tytułu wysługi lat, urlop naukowy, nagrody jubileuszowe bądź inne długoterminowe świadczenia pracownicze, długoterminowe świadczenia rentowe oraz, jeśli nie są one płatne w całości w okresie dwunastu miesięcy od zakończenia okresu, udziały w zyskach, premie i odroczone wynagrodzenie;
- d) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy; oraz
- e) płatności w formie akcji.

▼ M32

▼ M26

Kluczowy personel kierowniczy to osoby posiadające uprawnienia i odpowiedzialność za planowanie, kierowanie i kontrolowanie czynności jednostki w sposób bezpośredni lub pośredni, w tym każdy dyrektor (wykonawczy bądź inny) tej jednostki.

▼ M32

▼ M26

Pojęcie *rząd* odnosi się do rządu, agencji rządowych oraz innych podobnych organów lokalnych, krajowych lub międzynarodowych.

Jednostka powiązana z rządem jest to jednostka kontrolowana, wspólnie kontrolowana lub podlegająca znaczącemu wpływowi rządu.

▼ M32

Pojęcia „kontrola”, „wspólna kontrola” i „znaczący wpływ” są zdefiniowane w MSSF 10, MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne* i MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach* i są stosowane w niniejszym standardzie w znaczeniu podanym w wymienionych MSSF.

▼ M26

- 10 Rozważając wszystkie możliwe związki występujące pomiędzy podmiotami powiązanymi, zwraca się uwagę na istotę związku, a nie jedynie jego formę prawną.
- 11 W kontekście niniejszego standardu za podmioty powiązane nie uznaje się:
- a) dwóch jednostek tylko z racji tego, iż posiadają wspólnego dyrektora lub innego członka kluczowego personelu kierowniczego lub z racji tego, że członek kluczowego personelu kierowniczego jednej jednostki ma znaczący wpływ na drugą jednostkę;
 - b) dwóch ► M32 wspólników wspólnego przedsięwzięcia ◀ tylko z racji tego, iż sprawują ► M32 współkontrolę ◀ nad wspólnym przedsięwzięciem;
 - c) (i) instytucji lub osób zapewniających źródła finansowania;
 - (ii) związków zawodowych;
 - (iii) jednostek użyteczności publicznej;
 - (iv) departamentów i agencji rządowych, które nie kontrolują ani nie kontrolują wspólnie jednostki sprawozdawczej i nie mają na nią znaczącego wpływu;

jedynie na podstawie ich rutynowych kontaktów z jednostką (mimo iż mogą one ograniczać swobodę działania jednostki lub uczestniczyć w jej procesach decyzyjnych);
 - d) pojedynczego odbiorcy, dostawcy, udzielającego koncesji, dystrybutora lub agenta, z którym jednostka prowadzi znaczącą część działalności, tylko w oparciu o przesłankę zależności ekonomicznej.
- 12 W definicji podmiotu powiązanego pojęcie jednostki stowarzyszonej obejmuje jednostki zależne tej jednostki stowarzyszonej, a pojęcie wspólnego przedsięwzięcia obejmuje jednostki zależne tego wspólnego przedsięwzięcia. Zatem, przykładowo, jednostka zależna jednostki stowarzyszonej i inwestor mający znaczny wpływ na jednostkę stowarzyszoną są ze sobą powiązani.

▼ **M26**

UJAWNIANIE INFORMACJI

Wszystkie jednostki

- 13 Związki pomiędzy jednostką dominującą a jej jednostkami zależnymi ujawnia się niezależnie od tego, czy pomiędzy tymi podmiotami powiązаныmi miały miejsce transakcje. Jednostka ujawnia nazwę swojej jednostki dominującej oraz – jeśli jest to inny podmiot – również nazwę jednostki dominującej najwyższego szczebla. Jeśli ani jednostka dominująca, ani jednostka dominująca najwyższego szczebla nie sporządzają skonsolidowanego sprawozdania finansowego dostępnego do użytku publicznego, ujawnia się także nazwę następnej w kolejności jednostki dominującej, która sporządza takie sprawozdanie finansowe.
- 14 Aby dać użytkownikowi sprawozdania finansowego możliwość wyrobienia sobie zdania na temat wpływu związków pomiędzy podmiotami powiązаныmi na jednostkę, należy ujawnić informacje dotyczące związków pomiędzy podmiotami powiązаныmi w przypadku, gdy jest sprawowana kontrola, niezależnie od tego, czy miały miejsce transakcje pomiędzy podmiotami powiązаныmi.

▼ **M32**

- 15 Wymóg ujawnienia związków, właściwych dla podmiotów powiązanych, między jednostką dominującą a jej jednostkami zależnymi jest dodatkowym wymogiem obok wymogów ujawniania informacji zawartych w MSR 27 i MSSF 12 *Ujawnianie informacji na temat zaangażowania w inne jednostki*.

▼ **M26**

- 16 Paragraf 13 dotyczy następnej w kolejności jednostki dominującej. Jest to pierwsza jednostka dominująca w grupie powyżej bezpośrednio jednostki dominującej, sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe dostępne do użytku publicznego.
- 17 **Jednostka ujawnia informacje dotyczące świadczeń dla kluczowego personelu kierowniczego łącznie oraz dla każdej z następujących kategorii:**
- a) krótkoterminowe świadczenia pracownicze;
 - b) świadczenia po okresie zatrudnienia;
 - c) pozostałe świadczenia długoterminowe;
 - d) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy; oraz
 - e) płatności w formie akcji.

▼ **M43**

- 17A Jeżeli inna jednostka („jednostka zarządzająca”) świadczy usługi kluczowego personelu kierowniczego na rzecz jednostki, jednostka nie ma obowiązku stosowania wymogów paragrafu 17 do świadczeń wypłaconych przez jednostkę zarządzającą pracownikom lub dyrektorom jednostki zarządzającej lub świadczeń należnych im od jednostki zarządzającej.

▼ **M26**

- 18 Jeśli w okresach objętych sprawozdaniami finansowymi jednostka przeprowadzała transakcje z podmiotem powiązany, ujawnia ona informacje dotyczące istoty związku z podmiotem powiązany oraz wszelkie informacje dotyczące tych transakcji i nierozliczonych sald należności, w tym zobowiązań, niezbędnych użytkownikom do zrozumienia potencjalnego wpływu tego związku na sprawozdanie finansowe. Są to wymogi dotyczące ujawniania informacji uzupełniające w stosunku do wymogów określonych w paragrafie 17. Ujawniane informacje zawierają co najmniej:
- a) kwotę transakcji;
 - b) wysokość nierozliczonych sald należności, w tym zobowiązań, oraz:
 - (i) ich warunki łącznie z informacją dotyczącą sposobu ich zabezpieczenia i sposobu, w jaki zostaną one rozliczone; oraz
 - (ii) szczegóły dotyczące wszelkich udzielonych bądź otrzymanych gwarancji;

▼ M26

- c) rezerwy na należności wątpliwe związane z wysokością nierozliczonych sald należności; oraz
- d) koszt ujęty w ciągu okresu dotyczący należności nieściągalnych lub wątpliwych należnych od podmiotów powiązanych.

▼ M43

- 18A Ujawnia się kwoty poniesione przez jednostkę z tytułu usług kluczowego personelu kierowniczego świadczonych przez odrębną jednostkę zarządzającą.

▼ M32

- 19 Ujawnienia wymaganego przez paragraf 18 dokonuje się odrębnie dla każdej z następujących kategorii:

- a) jednostka dominująca;
- b) jednostki sprawujące współkontrolę nad jednostką lub wywierające na nią znaczący wpływ;
- c) jednostki zależne;

▼ M26

- d) jednostki stowarzyszone;
- e) wspólne przedsięwzięcia, w których jednostka jest ► M32 współnikiem wspólnego przedsięwzięcia; ◀
- f) kluczowy personel kierowniczy jednostki bądź jej jednostki dominującej; oraz
- g) pozostałe podmioty powiązane.

- 20 Klasyfikacja kwot przypadających do zapłaty na rzecz podmiotów powiązanych lub należności od podmiotów powiązanych w poszczególnych kategoriach wymagana przez paragraf 19 stanowi rozszerzenie zawartego w MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* wymogu dotyczącego ujawniania informacji, które powinny być prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej lub informacji dodatkowej. Kategorie te zostały rozszerzone w celu przedstawienia bardziej szczegółowej analizy sald z podmiotami powiązanymi i mają zastosowanie do transakcji pomiędzy podmiotami powiązanymi.

- 21 Oto przykłady transakcji ujawnianych w przypadku, gdy są przeprowadzane z podmiotem powiązanym:

- a) zakup lub sprzedaż dóbr (gotowych lub niezakończonych);
- b) zakup lub sprzedaż nieruchomości i innych aktywów;
- c) świadczenie usług lub korzystanie z nich;
- d) umowy leasingowe;
- e) transfer prac badawczych i rozwojowych;
- f) transfer na podstawie umów licencyjnych;
- g) transfer na podstawie umów o finansowaniu (łącznie z pożyczkami i wnoszeniem kapitału w środkach pieniężnych lub wkładem niepieniężnym);
- h) udzielanie gwarancji i zabezpieczeń;
- i) zobowiązania do wykonania pewnej czynności, jeżeli w przyszłości nastąpi lub nie nastąpi określone wydarzenie, w tym umowy niewykonane (*) (ujęte i nieujęte); oraz

(*) W MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe* umowy niewykonane zdefiniowano jako umowy, w przypadku których żadna ze stron nie wypełniła żadnego ze swoich obowiązków lub obie strony wypełniły swoje obowiązki w równym, niepełnym stopniu.

▼ M26

- j) rozliczanie zobowiązań w imieniu jednostki lub przez jednostkę w imieniu danego podmiotu powiązanego.

▼ M31

- 22 Uczestnictwo jednostki dominującej lub jednostki zależnej w programie określonych świadczeń, w którym ryzyko jest dzielone pomiędzy jednostki wchodzące w skład grupy kapitałowej, jest transakcją między podmiotami powiązanymi (zob. paragraf 42 w MSR 19 *Świadczenia pracownicze* (zmienionym w czerwcu 2011 r.)).

▼ M26

- 23 Informacje, iż transakcje pomiędzy podmiotami powiązanymi odbyły się na warunkach równorzędnych z tymi, które obowiązują w transakcjach zawartych na warunkach rynkowych, ujawniane są tylko wtedy, gdy warunki te mogą zostać potwierdzone.

- 24 **Podobne pozycje mogą być ujawniane łącznie, chyba że ich odrębne ujawnienie jest niezbędne dla zrozumienia wpływu transakcji pomiędzy podmiotami powiązanymi na sprawozdanie finansowe jednostki.**

Jednostki powiązane z rządem

▼ M32

- 25 **Jednostka sprawozdawcza jest zwolniona z określonego w paragrafie 18 wymogu ujawniania informacji w odniesieniu do transakcji z podmiotem powiązanym i nierozliczonych sald, w tym zobowiązań, w stosunku do:**

- a) rządu, który sprawuje kontrolę **lub** współkontrolę nad jednostką sprawozdawczą lub wywiera na nią znaczący wpływ oraz
- b) innej jednostki, która jest podmiotem powiązanym, ponieważ ten sam rząd sprawuje kontrolę **lub** współkontrolę nad jednostką sprawozdawczą i tą drugą jednostką lub wywiera na nie znaczący wpływ.

▼ M26

- 26 **Jeżeli jednostka sprawozdawcza stosuje zwolnienie przewidziane w paragrafie 25, ujawnia ona następujące informacje na temat transakcji z podmiotem powiązanym i nierozliczonych sald, o których mowa w paragrafie 25:**

- a) nazwa rządu i charakter jego związku z jednostką sprawozdawczą (tzn. kontrola, współkontrola lub znaczący wpływ);

- b) następujące informacje, odpowiednio szczegółowe, by umożliwić użytkownikom sprawozdań finansowych jednostki zrozumienie wpływu, jaki transakcje z podmiotem powiązanym mają na jej sprawozdanie finansowe:

- (i) istota i kwota poszczególnych indywidualnie znaczących transakcji; oraz

- (ii) w odniesieniu do pozostałych transakcji, które nie są znaczące indywidualnie lecz zbiorowo, jakościowe lub ilościowe wskazanie ich zakresu. Rodzaje transakcji obejmują transakcje wymienione w paragrafie 21.

- 27 Jednostka sprawozdawcza, rozważając poziom szczegółowości informacji, które mają zostać ujawnione zgodnie z wymogami określonymi w paragrafie 26 pkt b), bierze pod uwagę stopień zbliżenia związku pomiędzy podmiotami powiązanymi i inne czynniki istotne dla ustalenia stopnia znaczenia transakcji, takie jak informacje na temat tego, czy dana transakcja:

- a) jest znacząca pod względem wielkości;

- b) została przeprowadzona na zasadach nierynkowych;

▼ **M26**

- c) nie wchodzi w zakres normalnych, codziennych operacji gospodarczych, tak jak zakup lub sprzedaż przedsiębiorstw;
- d) została notyfikowana organom regulacyjnym lub organom nadzoru;
- e) została zgłoszona osobom zarządzającym wyższego szczebla;
- f) podlega zatwierdzeniu przez udziałowców/akcjonariuszy.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I OKRES PRZEJŚCIOWY

- 28 Jednostka stosuje niniejszy standard retrospektywnie w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2011 r. i później. Wcześniejsze stosowanie – bądź to całego standardu bądź to częściowego zwolnienia w odniesieniu do jednostek powiązanych z rządem, o którym mowa w paragrafach 25-27 – jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje cały standard lub wspomniane częściowe zwolnienie do okresu rozpoczynającego się przed 1 stycznia 2011 r., fakt ten ujawnia.

▼ **M32**

- 28A MSSF 10, MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne* i MSSF 12, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafach 3, 9, 11 b), 15, 19 b) i e) oraz 25. Jednostka powinna stosować te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10, MSSF 11 i MSSF12.

▼ **M38**

- 28B Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27), opublikowanego w październiku 2012 r., zmieniono paragrafy 4 i 9. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany wcześniej, to jednocześnie stosuje również wszystkie zmiany ujęte w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*.

▼ **M43**

- 28C Na podstawie dokumentu *Annual Improvements to IFRSs 2010–2012 Cycle*, opublikowanego w grudniu 2013 r., zmieniono paragraf 9 oraz dodano paragrafy 17A i 18A. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **M26**

WYCOFANIE MSR 24 (2003 R.)

- 29 Niniejszy standard zastępuje MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych* (zaktualizowany w 2003 r.).

MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 26*Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych*

ZAKRES

- 1 Niniejszy standard stosuje się w odniesieniu do sprawozdań finansowych programów świadczeń emerytalnych, o ile sporządza się takie sprawozdania.
- 2 Programy świadczeń emerytalnych określa się niekiedy różnymi innymi nazwami, takimi jak „systemy rentowe”, „systemy wieku starczego” lub „systemy świadczeń emerytalnych”. Niniejszy standard traktuje program świadczeń emerytalnych jako jednostkę sprawozdawczą odrębną od pracodawców zatrudniających uczestników programu. Wszystkie pozostałe standardy stosuje się do sprawozdań programów świadczeń emerytalnych w takim zakresie, w jakim nie zastępuje ich niniejszy standard.
- 3 Niniejszy standard dotyczy rachunkowości oraz sprawozdawczości programów na potrzeby wszystkich uczestników traktowanych jako grupa. Nie dotyczy sporządzanych dla poszczególnych uczestników sprawozdań odnośnie do ich uprawnień emerytalnych.
- 4 MSR 19 *Świadczenia pracownicze* poświęcony jest ustalaniu kosztów świadczeń emerytalnych do wykazania w sprawozdaniach finansowych pracodawców prowadzących te programy. Niniejszy standard stanowi zatem uzupełnienie MSR 19.
- 5 Programy świadczeń emerytalnych mogą być programami określonych składek albo programami określonych świadczeń. Wiele programów wymaga tworzenia odrębnych funduszy, które mogą (ale nie muszą) posiadać osobowość prawną i mogą (ale nie muszą) funkcjonować za pośrednictwem instytucji powierniczych, do których odprowadza się składki i które następnie wypłacają świadczenia emerytalne. Niniejszy standard stosuje się niezależnie od tego, czy dany program świadczeń emerytalnych funkcjonuje za pośrednictwem funduszu i czy korzysta z instytucji powierniczych.
- 6 Programy świadczeń emerytalnych, których środki inwestują zakłady ubezpieczeń, podlegają tym samym wymogom księgowym i wymogom dotyczącym finansowania, które dotyczą własnych inwestycji. Objęte są zatem zakresem niniejszego standardu, chyba że umowa z zakładem ubezpieczeń zawarta została w imieniu określonego uczestnika programu lub grupy uczestników, a obowiązek (zobowiązanie) realizacji świadczeń emerytalnych spoczywa wyłącznie na zakładzie ubezpieczeń.
- 7 Niniejszego standardu nie stosuje się do innych form świadczeń pracowniczych, takich jak odszkodowania z tytułu rozwiązania stosunku pracy, wynagrodzenia odroczone, świadczenia urlopowe z tytułu długiego stażu pracy, specjalne programy świadczeń z tytułu wcześniejszego przechodzenia na emeryturę lub zwolnień grupowych, programy świadczeń w ramach opieki zdrowotnej i socjalnej lub programy świadczeń w formie premii. Niniejszy standard nie dotyczy również państwowych systemów ubezpieczeń społecznych.

▼ B

DEFINICJE

8 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Programy świadczeń emerytalnych to porozumienia, w oparciu o które jednostka realizuje świadczenia na rzecz swoich pracowników, z chwilą rozwiązania stosunku pracy lub po tym terminie (w formie określonych w stosunku rocznym wypłat albo wypłaty jednorazowej), jeżeli takie świadczenia lub składki uiszczane na poczet świadczeń mogą być ustalone lub oszacowane przed przejściem pracownika na emeryturę, na udokumentowanej podstawie lub w oparciu o praktykę stosowaną w danej jednostce.

Programy określonych składek to programy świadczeń emerytalnych, zgodnie z którymi kwoty, które mają zostać wypłacone jako świadczenia emerytalne, zależą od kwoty składek wpłaconych do funduszu oraz zysków wypracowanych dzięki inwestowaniu.

Programy określonych świadczeń to programy świadczeń emerytalnych, zgodnie z którymi kwoty, które mają zostać wypłacone jako świadczenia emerytalne, ustala się za pomocą wzoru opartego zwykle na kwocie wynagrodzenia pracownika i/lub jego stażu pracy.

Finansowanie polega na przekazywaniu środków do podmiotu (*funduszu*) odrębnego od jednostki pełniącej funkcję pracodawcy w celu spełnienia przyszłych obowiązków z tytułu wypłaty świadczeń emerytalnych.

W niniejszym standardzie wykorzystano ponadto następujące pojęcia:

Uczestnicy to osoby uczestniczące w programie świadczeń emerytalnych oraz inne osoby uprawnione do świadczeń w ramach programu.

Aktywa netto dostępne na potrzeby realizacji świadczeń to aktywa programu, pomniejszone o zobowiązania, inne aniżeli aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych.

Aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych to wartość bieżąca oczekiwanych płatności, które dokonane zostaną w ramach programu świadczeń emerytalnych na rzecz obecnych i byłych pracowników, które można przypisać dotychczasowemu okresowi zatrudnienia.

Świadczenia nabyte to świadczenia, do których uprawnienia, zgodnie z zasadami danego programu świadczeń emerytalnych, nie są zależne od dalszego zatrudnienia.

9 Niektóre programy świadczeń emerytalnych mają sponsorów innych niż pracodawcy. Niniejszy standard również dotyczy tego rodzaju programów.

10 Większość programów świadczeń emerytalnych opiera się na sformalizowanych porozumieniach. Niektóre programy mają charakter niesformalizowany, stały się jednak w pewnym stopniu obligatoryjne z racji utrwalonej praktyki stosowania przez pracodawców. Niektóre programy pozwalają pracodawcom na ograniczanie zakresu swoich obowiązków w ramach programu, jednak potencjalna likwidacja programu może stwarzać problemy z utrzymaniem pracowników. Zarówno sformalizowane, jak i niesformalizowane programy obowiązują identyczne zasady rachunkowości i sprawozdawczości.

▼ B

- 11 Wiele programów świadczeń emerytalnych przewiduje tworzenie odrębnych funduszy (którym przekazuje się składki), które wypłacają świadczenia. Tego rodzaju funduszami mogą zarządzać jednostki, które niezależnie zarządzają aktywami funduszu. W niektórych krajach są one nazywane „instytucjami powierniczymi”. Termin „instytucja powiernicza” stosuje się w niniejszym standardzie dla określenia tego rodzaju jednostek, niezależnie od tego, czy faktycznie utworzono fundusz powierniczy.
- 12 Programy świadczeń emerytalnych są zwykle programami określonych składek lub programami określonych świadczeń posiadającymi własne, odrębne cechy charakterystyczne. Czasami występują programy, które łączą cechy obydwu rodzajów programów. Na potrzeby niniejszego standardu tego typu programy mieszane uznaje się za programy określonych świadczeń.

PROGRAMY OKREŚLONYCH SKŁADEK

- 13 Sprawozdanie finansowe programu określonych składek zawiera zestawienie aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń oraz opis zasad finansowania.
- 14 W ramach programu określonych składek kwota przyszłych świadczeń dla uczestników programu zależy od kwoty składek uiszczanych przez pracodawcę, uczestnika programu lub przez obydwie strony oraz od operacyjnej efektywności funduszu i zysków wypracowanych przez fundusz dzięki dokonywanym inwestycjom. Pracodawca spełnia zazwyczaj swój obowiązek, wnosząc składki na rzecz funduszu. Doradztwo aktuarialne nie jest zazwyczaj wymagane, jednak niekiedy korzysta się z jego usług dla oszacowania kwoty możliwych do wypłacenia przyszłych świadczeń, w oparciu o aktualną wysokość składek oraz zmienny poziom przyszłych składek i zysków z tytułu inwestycji.
- 15 Uczestnicy są zainteresowani działaniami programu, jako bezpośrednio wpływającymi na poziom ich przyszłych świadczeń. Uczestnicy programu chcą wiedzieć, czy składki zostały otrzymane i czy sprawuje się należyta kontrola zapewniająca ochronę praw beneficjentów programu. Pracodawcę interesuje skuteczne i rzetelne funkcjonowanie programu.
- 16 Celem sprawozdawczości programu określonych składek jest okresowe udostępnianie informacji o programie i wynikach inwestycyjnych. Cel ten osiąga się zazwyczaj poprzez przedstawienie sprawozdania zawierającego:
- a) opis ważniejszych działań podjętych w danym okresie oraz skutków ewentualnych zmian związanych z programem i uczestnictwem w nim oraz zmian zasad programu;
 - b) informacje o przeprowadzonych transakcjach i wynikach inwestycyjnych danego okresu oraz sytuacji finansowej programu na koniec okresu; oraz
 - c) opis polityki inwestycyjnej.

PROGRAMY OKREŚLONYCH ŚWIADCZEŃ

- 17 Sprawozdanie finansowe programu określonych świadczeń zawiera:
- a) zestawienie przedstawiające:
 - (i) aktywa netto dostępne na potrzeby realizacji świadczeń;

▼ B

(ii) aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych w podziale na świadczenia nabyte i jeszcze nienabyte; oraz

(iii) różnicę stanowiącą nadwyżkę lub niedobór; lub

b) zestawienie aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń, zawierające:

(i) komentarz ujawniający aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych, w podziale na świadczenia nabyte i jeszcze nienabyte; lub

(ii) odnośnik do tego komentarza w załączonym raporcie aktuarialnym.

Jeśli na dzień sporządzenia sprawozdania nie dokonano wyceny aktuarialnej, za podstawę przyjmuje się ostatnio dokonaną wycenę oraz podaje datę, na którą została dokonana.

18 Na potrzeby paragrafu 17 aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń ustala się w oparciu o świadczenia przyrządzone w ramach programu, z tytułu dotychczasowego okresu zatrudnienia, wykorzystując bieżący albo przewidywany poziom wynagrodzeń, wraz z ujawnieniem zastosowanej podstawy. Ujawnia się także skutki ewentualnych zmian założeń aktuarialnych, które wywarły istotny wpływ na aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych.

19 W sprawozdaniu wyjaśnia się związek zachodzący między aktuarialną wartością bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych a aktywami netto dostępnymi na potrzeby realizacji świadczeń, a także politykę finansowania przyrzeczonych świadczeń.

20 W przypadku programu określonych świadczeń płatności przyrzeczonych świadczeń emerytalnych zależą od sytuacji finansowej programu oraz od zdolności podmiotów uiszczających składki w ramach programu do dalszego ich uiszczania, jak również od wyników inwestycyjnych oraz operacyjnej efektywności programu.

21 Z prowadzeniem programu określonych świadczeń wiąże się potrzeba okresowego korzystania z doradztwa aktuarialnego w zakresie oceny kondycji finansowej programu, weryfikacji założeń oraz zalecanego poziomu przyszłych składek.

22 Celem sprawozdawczości programów określonych świadczeń jest okresowe udostępnianie informacji na temat zasobów finansowych oraz działań programu, przydatne przy ocenie zmieniającego się w czasie związku pomiędzy gromadzeniem środków a świadczeniami programu. Cel ten osiąga się zazwyczaj poprzez przedstawianie sprawozdania finansowego zawierającego:

a) opis ważniejszych działań podjętych w danym okresie oraz skutków ewentualnych zmian związanych z programem i uczestnictwem w programie oraz jego zasadami i warunkami;

b) informacje o przeprowadzonych transakcjach i wynikach inwestycyjnych danego okresu oraz sytuacji finansowej programu na koniec okresu;

c) informacje aktuarialne stanowiące część sprawozdania lub przedstawione w odrębnym raporcie; oraz

d) opis polityki inwestycyjnej.

▼ B**Aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych**

- 23 Wartość bieżącą oczekiwanych płatności dokonywanych w ramach programu świadczeń emerytalnych można obliczyć i przedstawić przy wykorzystaniu bieżącego lub przewidywanego do czasu przejścia na emeryturę poziomu wynagrodzeń uczestników programu.
- 24 Argumenty przemawiające za przyjęciem rozwiązania opartego na bieżącym poziomie wynagrodzeń są następujące:
- a) aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych, która jest sumą kwot przypadających na każdego uczestnika programu w danej chwili, obliczyć można w sposób bardziej obiektywny niż w razie wykorzystywania przewidywanego poziomu wynagrodzeń, ponieważ obliczenia oparte są na mniejszej liczbie założeń;
 - b) zwiększenia kwot świadczeń wynikające ze wzrostu wynagrodzeń stają się obowiązkiem programu z chwilą wystąpienia wzrostu wynagrodzeń; oraz
 - c) kwota aktuarialnej wartości bieżącej przyrzeczonych świadczeń emerytalnych obliczona przy wykorzystaniu bieżącego poziomu wynagrodzeń jest zasadniczo bardziej zbliżona do kwoty zobowiązań w momencie rozwiązania lub zaniechania realizacji programu.
- 25 Argumenty przemawiające za przyjęciem rozwiązania opartego na przewidywanym poziomie wynagrodzeń są następujące:
- a) informacje finansowe należy przygotowywać przy założeniu kontynuacji działalności, niezależnie od tego, czy trzeba przyjąć pewne założenia bądź dokonać oszacowań;
 - b) dla programów opartych na wynagrodzeniach końcowych poziom świadczeń ustala się w oparciu o poziom wynagrodzenia w chwili przejścia na emeryturę lub w okresie bezpośrednio je poprzedzającym, stąd też wynagrodzenie, poziom składek oraz stopy zwrotu muszą być prognozowane; oraz
 - c) nieuwzględnienie prognoz dotyczących wynagrodzeń, w razie gdy kwota środków przeznaczonych na finansowanie powiązana jest przede wszystkim z prognozowanym poziomem wynagrodzeń, może mieć skutek w postaci wykazywania pozornego nadmiaru środków funduszowych lub wykazywania programu jako posiadającego wystarczające środki, podczas gdy faktycznie jest on niedo-finansowany.
- 26 Aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych wyliczoną w oparciu o bieżącą kwotę wynagrodzeń ujawnia się w sprawozdaniu programu celem wykazania obowiązku powstałego z tytułu świadczeń wypracowanych do dnia sporządzenia sprawozdania. Aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych opartą na przewidywanej kwocie wynagrodzeń ujawnia się celem wskazania wielkości potencjalnego obowiązku, przy założeniu kontynuacji działalności, który generalnie stanowi podstawę wyliczenia kwot środków na potrzeby finansowania programu. Oprócz ujawnienia informacji na temat aktuarialnej wartości bieżącej przyrzeczonych świadczeń emerytalnych, może zaistnieć potrzeba udzielenia odpowiednich wyjaśnień celem jasnego wskazania kontekstu, w jakim należy interpretować aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych. Wyjaśnienia te mogą mieć formę informacji dotyczących adekwatności planowanej kwoty środków do odprowadzenia na finansowanie programu w przyszłości oraz polityki finansowania opartej na prognozowanej kwocie wynagrodzeń. Tego rodzaju informacje mogą być przedstawione w sprawozdaniu finansowym lub w raporcie aktuarialnym.

▼ B**Częstotliwość wyceny aktuarialnej**

- 27 W wielu krajach wyceny aktuarialnej nie przeprowadza się częściej niż raz na trzy lata. Jeżeli wycena aktuarialna nie została przeprowadzona na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, za podstawę przyjmuje się ostatnią dokonaną wycenę oraz ujawnia datę jej przeprowadzenia.

Treść sprawozdania finansowego

- 28 Informacje dotyczące programu określonych świadczeń przedstawia się w jednym z poniżej przedstawionych układów, odzwierciedlających rozmaite sposoby ujawniania i prezentacji aktuarialnych:

a) w sprawozdaniu finansowym zamieszcza się zestawienie aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń, aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych oraz wynikającą stąd nadwyżkę lub niedobór. Sprawozdanie finansowe z programu zawiera także zestawienie zmian stanu aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń oraz zestawienie zmian aktuarialnej wartości bieżącej przyrzeczonych świadczeń emerytalnych. Sprawozdanie finansowe obejmować może również odrębny raport aktuarialny potwierdzający aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych;

b) w sprawozdaniu finansowym zamieszcza się zestawienie aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń oraz zestawienie zmian stanu aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń. Aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych ujawnia się w informacji dodatkowej do sprawozdania. Sprawozdanie finansowe obejmować może również raport aktuarialny potwierdzający aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych; oraz

c) w sprawozdaniu finansowym zamieszcza się zestawienie aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń oraz zestawienie zmian stanu aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń. Aktuarialną wartość bieżącą świadczeń emerytalnych ujmuje się w odrębnym raporcie aktuarialnym.

Do sprawozdań finansowych sporządzanych w każdym z układów dołączać można również sprawozdanie instytucji powierniczej w postaci sprawozdania z działalności oraz sprawozdania z inwestycji.

- 29 Opowiadający się za układem opisanym w paragrafie 28 a) i b) uważają, że podanie kwot przyrzeczonych świadczeń emerytalnych wraz z innymi informacjami przedstawianymi zgodnie z tym podejściem pomaga odbiorcom ocenić bieżący stan programu oraz prawdopodobieństwo wywiązania się przez program z obowiązków. Twierdzą oni także, że sprawozdania finansowe powinny być kompletne same w sobie i nie powinny opierać się na towarzyszących im sprawozdaniach. Zdaniem niektórych układ opisany w paragrafie 28 a) może stwarzać jednak wrażenie występowania zobowiązania, podczas gdy aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych nie posiada – ich zdaniem – wszystkich cech zobowiązania.

▼ B

- 30 Opowiadający się za układem opisanym w paragrafie 28 c) uważają, że aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych nie powinna być wykazywana w zestawieniu aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń, zgodnie z układem opisanym w paragrafie 28 a), czy nawet ujawniana w informacji dodatkowej, zgodnie z paragrafem 28 b), ponieważ będzie ona wówczas porównywana bezpośrednio z aktywami programu, a porównanie takie może nie być uzasadnione. Twierdzą oni także, że aktuariusze nie muszą koniecznie porównywać aktuarialnej wartości bieżącej przyrzeczonych świadczeń emerytalnych z wartością rynkową inwestycji, lecz mogą zamiast tego szacować wartość bieżącą oczekiwanych przepływów środków pieniężnych z tytułu tych inwestycji. Opowiadający się za tym układem uważają zatem, że nie jest prawdopodobne, aby takie porównanie odzwierciedliło całościową ocenę programu dokonaną przez aktuarium i może być błędnie zrozumiane. Niektórzy sądzą także, że niezależnie od tego, czy informacje dotyczące przyrzeczonych świadczeń emerytalnych wyraża się w formie liczbowej, czy też nie, powinny one być zamieszczane wyłącznie w odrębnym raporcie aktuarialnym, w którym można zamieścić odpowiednie wyjaśnienie.
- 31 Niniejszy standard przyjmuje pogląd, zgodnie z którym pozwala się na ujawnianie informacji dotyczących przyrzeczonych świadczeń emerytalnych w odrębnym raporcie aktuarialnym. Odrzuca się argumenty przeciwko przedstawieniu kwoty aktuarialnej wartości bieżącej przyrzeczonych świadczeń emerytalnych. Układy opisane w paragrafach 28 a) i b) uznaje się zatem za możliwe do przyjęcia zgodnie z niniejszym standardem, podobnie jak układ opisany w paragrafie 28 c), o ile sprawozdanie finansowe zawiera odsyłacz do załączonego raportu aktuarialnego, w którym podana jest aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych.

WSZYSTKIE PROGRAMY**Wycena aktywów programu**

- 32 Inwestycje programu świadczeń emerytalnych wykazuje się w wartości godziwej. W przypadku papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu wartością godziwą jest wartość rynkowa. Jeżeli program posiada inwestycje, których wartości godziwej nie można oszacować, ujawnia się przyczyny niezastosowania wartości godziwej.
- 33 W odniesieniu do papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu, wartość godziwa to zazwyczaj wartość rynkowa, ponieważ uznaje się ją za najbardziej użyteczny miernik wartości papierów wartościowych na dzień sporządzenia raportu oraz wyników inwestycyjnych danego okresu. Papiery wartościowe o ustalonej cenie wykupu oraz papiery nabyte celem wypełnienia obowiązków programu lub określonych części programu, wykazywać można w kwotach ostatecznej ceny wykupu, przy założeniu stałej stopy zwrotu do dnia wykupu. W przypadku inwestycji programu, dla których niemożliwe jest oszacowanie wartości godziwej, przykładowo posiadanych 100 % akcji/udziałów w jednostce, ujawnia się przyczyny niezastosowania wartości godziwej. W przypadku gdy inwestycje wykazywane są w kwotach różnych od wartości rynkowej lub wartości godziwej, ujawnia się zazwyczaj również wartość godziwą. Aktywa wykorzystywane przez fundusz w działalności operacyjnej księguje się zgodnie z odnośnymi standardami.

Ujawnianie informacji

- 34 Sprawozdanie finansowe programu świadczeń emerytalnych, niezależnie od tego, czy jest to program określonych świadczeń, czy program określonych składek, zawiera ponadto następujące informacje:
- a) zestawienie zmian stanu aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń;

▼ **B**

- b) opis ważniejszych zasad (polityki) rachunkowości; oraz
- c) opis programu i skutków wszelkich zmian w programie w trakcie okresu.
- 35 Sprawozdania sporządzane przez programy świadczeń emerytalnych zawierają następujące informacje, jeżeli mają one w danym przypadku zastosowanie:
- a) zestawienie aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń, w którym ujawnia się:
- (i) odpowiednio sklasyfikowane aktywa według stanu na koniec okresu;
 - (ii) podstawę wyceny aktywów;
 - (iii) szczegółowe dane dotyczące pojedynczych inwestycji przekraczających odpowiednio 5 % wartości aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń lub 5 % jakiegokolwiek klasy lub rodzaju papierów wartościowych,
 - (iv) szczegółowe dane dotyczące inwestycji w jednostce pracodawcy; oraz
 - (v) zobowiązania inne niż aktuarialna wartość bieżąca przyrzeczonych świadczeń emerytalnych;
- b) zestawienie zmian stanu aktywów netto dostępnych na potrzeby realizacji świadczeń, w którym wykazuje się następujące informacje:
- (i) składki pracodawcy;
 - (ii) składki pracowników;
 - (iii) przychody z inwestycji, takie jak odsetki i dywidendy;
 - (iv) pozostałe przychody;
 - (v) świadczenia wypłacone lub należne (podzielone na przykład na świadczenia emerytalne, świadczenia na wypadek śmierci i niezdolności do pracy oraz płatności jednorazowe);
 - (vi) koszty ogólnego zarządu;
 - (vii) pozostałe koszty;
 - (viii) podatek dochodowy;
 - (ix) zyski i straty na sprzedaży inwestycji i zmiany wartości inwestycji; oraz
 - (x) przeniesienia z innych programów oraz do innych programów;
- c) opis polityki finansowania;
- d) w odniesieniu do programu określonych świadczeń – aktuarialną wartość bieżącą przyrzeczonych świadczeń emerytalnych (ewentualnie w podziale na świadczenia nabyte i jeszcze nienabyte), opartą na świadczeniach przyrzeczonych zgodnie z warunkami programu, nabytych w ciągu dotychczasowego okresu zatrudnienia, przy zastosowaniu bieżącego lub przewidywanego poziomu wynagrodzeń. Informacja ta może zostać zamieszczona w załączonym raporcie aktuarialnym, który należy odczytywać wraz z odnośnym sprawozdaniem finansowym; oraz
- e) w odniesieniu do programu określonych świadczeń – opis ważniejszych założeń aktuarialnych wraz z podaniem metody zastosowanej do obliczenia aktuarialnej wartości bieżącej przyrzeczonych świadczeń emerytalnych.
- 36 Sprawozdanie programu świadczeń emerytalnych zawierać powinno opis programu zamieszczony w sprawozdaniu finansowym albo w odrębnym raporcie. Sprawozdanie może obejmować następujące informacje:
- a) nazwy pracodawców oraz grupy pracowników objęte programem;

▼ B

- b) liczbę uczestników programu otrzymujących świadczenia oraz liczbę pozostałych uczestników, odpowiednio sklasyfikowanych;
- c) wskazanie rodzaju programu – program określonych składek czy program określonych świadczeń;
- d) informację o tym, czy uczestnicy wpłacają składki na rzecz programu;
- e) opis świadczeń emerytalnych przyrzeczonych uczestnikom programu;
- f) opis ewentualnych warunków rozwiązania programu; oraz
- g) informacje o zmianach w odniesieniu do pkt a)–f) w okresie objętym sprawozdaniem.

Można powoływać się przy tym na inne dokumenty zawierające opis programu, do których użytkownicy sprawozdań mają łatwy dostęp, w sprawozdaniu zamieszczając tylko informacje dotyczące kolejnych zmian.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 37 Niniejszy standard stosuje się przy sporządzaniu sprawozdań finansowych programów świadczeń emerytalnych za okresy rozpoczynające się dnia 1 stycznia 1988 r. i później.

▼ M32

MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 27

Jednostkowe Sprawozdania Finansowe

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest ustanowienie wymogów w zakresie rachunkowości i ujawniania informacji w przypadku inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych, w przypadku gdy jednostka sporządza jednostkowe sprawozdania finansowe.

ZAKRES

- 2 **Niniejszy standard stosuje się przy ujmowaniu inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach oraz jednostkach stowarzyszonych, w przypadku gdy jednostka zdecyduje się sporządzać jednostkowe sprawozdania finansowe, bądź gdy wymagają tego lokalne przepisy prawa.**
- 3 Niniejszy standard nie określa, które jednostki sporządzają jednostkowe sprawozdania finansowe. Ma on zastosowanie, jeżeli jednostka sporządza jednostkowe sprawozdania finansowe zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.

DEFINICJE

▼ M50

- 4 W standardzie posłużono się terminami w następującym znaczeniu:

▼ M32

Skonsolidowane sprawozdania finansowe to sprawozdania finansowe grupy kapitałowej, w których aktywa, zobowiązania, kapitał własny, przychody, koszty i przepływy środków pieniężnych jednostki dominującej i jej jednostek zależnych prezentowane są w taki sposób, jakby należały one do pojedynczej jednostki.

▼ M50

Jednostkowe sprawozdania finansowe to sprawozdania prezentowane przez jednostkę, w których może ona ujmować swoje inwestycje w jednostkach zależnych, we wspólnych przedsięwzięciach i w jednostkach stowarzyszonych – z zastrzeżeniem wymogów określonych w niniejszym standardzie – według kosztu, zgodnie z *MSSF 9 Instrumenty finansowe*, albo przy użyciu metody praw własności opisanej w *MSR 28 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*.

- 5 Następujące terminy zostały zdefiniowane w załączniku A do *MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdania finansowe*, załączniku A do *MSSF 11 Wspólne ustalenia umowne* oraz w paragrafie 3 *MSR 28*:

- jednostka stowarzyszona
- metoda praw własności

▼ M38

- grupa kapitałowa
- jednostka inwestycyjna
- spółkontrola

▼ M32

- wspólne przedsięwzięcie
- wspólnik wspólnego przedsięwzięcia
- jednostka dominująca
- znaczący wpływ
- jednostka zależna.

▼ M50

- 6 Jednostkowe sprawozdania finansowe to sprawozdania prezentowane dodatkowo do skonsolidowanych sprawozdań finansowych lub dodatkowo do sprawozdań finansowych inwestora, który nie posiada inwestycji w jednostkach zależnych, ale posiada inwestycje w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach, w których to sprawozdaniach *MSR 28* wymaga ujmowania inwestycji w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach przy użyciu metody praw własności, z wyjątkiem okoliczności określonych w paragrafach 8–8 A.

▼ M50

- 7 Sprawozdania finansowe jednostki, która nie posiada jednostki zależnej, jednostki stowarzyszonej lub udziału wspólnika wspólnego przedsięwzięcia we wspólnym przedsięwzięciu, nie są jednostkowymi sprawozdaniami finansowymi.

▼ M32

- 8 Jednostka, która zgodnie z paragrafem 4(a) MSSF 10 jest zwolniona z konsolidacji lub zgodnie z paragrafem 17 MSR 28 (zmienionym w 2011 r.) jest zwolniona ze stosowania metody praw własności, może przedstawić jednostkowe sprawozdania finansowe jako swoje jedyne sprawozdania finansowe.

▼ M38

- 8A Jednostka inwestycyjna, która musi w okresie bieżącym oraz we wszystkich prezentowanych okresach porównawczych stosować wyjątek w zakresie konsolidacji w odniesieniu do wszystkich swoich jednostek zależnych zgodnie z paragrafem 31 MSSF 10, sporządza jednostkowe sprawozdanie finansowe jako swoje jedyne sprawozdanie finansowe.

▼ M32

SPORZĄDZENIE JEDNOSTKOWYCH SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

- 9 **Jednostkowe sprawozdania finansowe sporządzane są zgodnie ze wszystkimi obowiązującymi MSSF, z wyjątkiem okoliczności określonych w paragrafie 10.**

▼ M50

- 10 **Przy sporządzaniu jednostkowych sprawozdań finansowych jednostka ujmuje inwestycje w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych:**

- (a) według kosztu,
- (b) zgodnie z MSSF 9, albo
- (c) przy użyciu metody praw własności określonej w MSR 28.

Dla każdej kategorii inwestycji jednostka stosuje ten sam sposób ujmowania. Inwestycje ujmowane według kosztu lub przy użyciu metody praw własności są ujmowane zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*, jeśli są one zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży lub do wydania w ramach podziału wyniku (lub włączone do grupy do zbycia, która jest zaklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży lub wydania w ramach podziału wyniku). W takich okolicznościach wycena inwestycji, do których stosuje się MSSF 9, pozostaje bez zmian.

▼ M32

- 11 Jeżeli jednostka zdecyduje się, zgodnie z paragrafem 18 MSR 28 (zmienionego w 2011), na wycenę swoich inwestycji w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9, ujmuje również te inwestycje w ten sam sposób w jednostkowych sprawozdaniach finansowych.

▼ M38

- 11A Jeżeli zgodnie z paragrafem 31 MSSF 10 jednostka dominująca musi dokonać wyceny swojej inwestycji w jednostce zależnej według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9, w ten sam sposób ujmuje również inwestycję w jednostce zależnej w swoim jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

▼ M50

- 11B Gdy jednostka dominująca przestaje być lub staje się jednostką inwestycyjną, uwzględnia tę zmianę z dniem zmiany statusu w następujący sposób:

- (a) gdy jednostka przestaje być jednostką inwestycyjną, inwestycję w jednostce zależnej ujmuje zgodnie z paragrafem 10. Dzień zmiany statusu uznaje się za dzień przejścia. W przypadku ujmowania inwestycji zgodnie z paragrafem 10 wartość godziwa jednostki zależnej na dzień uznany za dzień przejścia stanowi przeniesioną uznaną kwotę zapłaty;

▼ **M50**

- (i) [usunięty]
 - (ii) [usunięty]
 - (b) gdy jednostka staje się jednostką inwestycyjną, inwestycję w jednostce zależnej ujmuje według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9. Różnicę między poprzednią wartością bilansową jednostki zależnej a wartością godziwą na dzień zmiany statusu inwestora ujmuje się jako zysk lub stratę w rachunku zysków i strat. Łączną kwotę zysków lub strat uprzednio ujętych w innych całkowitych dochodach w odniesieniu do tych jednostek zależnych należy traktować tak, jakby jednostka inwestycyjna zbyła te jednostki zależne w dniu zmiany statusu.
- 12 Dywidendy od jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej ujmuje się w jednostkowych sprawozdaniach finansowych jednostki w momencie, kiedy powstaje prawo jednostki do otrzymania dywidendy. Dywidendę ujmuje się w rachunku zysków i strat, chyba że jednostka wybierze użycie metody praw własności, w którym to przypadku dywidendę ujmuje się jako zmniejszenie wartości bilansowej inwestycji.

▼ **M32**

- 13 Jeżeli jednostka dominująca reorganizuje strukturę grupy tworząc nową jednostkę, która staje się dla niej jednostką dominującą, i stosuje w tym celu następujące kryteria:
- (a) nowa jednostka dominująca obejmuje kontrolę nad pierwotną jednostką dominującą w drodze emisji instrumentów kapitałowych w zamian za istniejące instrumenty kapitałowe pierwotnej jednostki dominującej;
 - (b) aktywa i zobowiązania nowej grupy i pierwotnej grupy są takie same bezpośrednio przed reorganizacją i po reorganizacji; oraz
 - (c) właściciele pierwotnej jednostki dominującej przed reorganizacją mają te same bezwarunkowe i warunkowe udziały w aktywach netto pierwotnej grupy i nowej grupy bezpośrednio przed reorganizacją i po reorganizacji,
- przy czym nowa jednostka dominująca ujmuje w swoich jednostkowych sprawozdaniach finansowych inwestycje w pierwotnej jednostce dominującej zgodnie z paragrafem 10(a), to nowa jednostka dominująca przyjmuje za cenę nabycia wartość bilansową jej udziałów w kapitale własnym wykazanym w jednostkowych sprawozdaniach finansowych pierwotnej jednostki dominującej na dzień przeprowadzenia reorganizacji.
- 14 Analogicznie jednostka, która nie jest jednostką dominującą, może stworzyć nową jednostkę, która stanie się dla niej jednostką dominującą, w sposób spełniający kryteria paragrafu 13. Wymogi zawarte w paragrafie 13 stosują się w równym stopniu do tego rodzaju reorganizacji. W takich przypadkach powoływanie na „pierwotną jednostkę dominującą” lub „pierwotną grupę” jest równorzędne z powołaniem na „pierwotną jednostkę”.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 15 **Jednostka stosuje wszystkie obowiązujące MSSF, ujawniając informacje w swoich jednostkowych sprawozdaniach finansowych, w tym wymagania określone w paragrafach 16 i 17.**

▼ M32

- 16 W przypadku gdy jednostka dominująca, zgodnie z paragrafem 4(a) MSSF 10, zdecyduje się nie sporządzać skonsolidowanych sprawozdań finansowych i zamiast tego sporządza jednostkowe sprawozdania finansowe, w tych jednostkowych sprawozdaniach finansowych ujawnia ona następujące informacje:
- (a) fakt, że sporządzone sprawozdania finansowe są jednostkowymi sprawozdaniami finansowymi; fakt, że skorzystano ze zwolnienia z konsolidacji; nazwę i podstawowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej (oraz kraj założenia, jeżeli jest on inny) jednostki, której skonsolidowane sprawozdania finansowe zgodne z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zostały sporządzone z przeznaczeniem do publicznego użytku; oraz adres, pod którym można uzyskać ta skonsolidowane sprawozdania finansowe;
 - (b) listę znaczących inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych, zawierającą:
 - (i) nazwę jednostki, w której dokonano inwestycji;
 - (ii) podstawowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej (oraz kraj założenia, jeżeli jest on inny) jednostki, w której dokonano inwestycji;
 - (iii) wielkość posiadanego udziału własnościowego (oraz wielkość udziału w prawach głosu, jeżeli jest ona inna) w jednostce, w której dokonano inwestycji;
 - (c) opis stosowanej metody ujmowania inwestycji wymienionych w pkt (b).

▼ M38

- 16A Gdy jednostka inwestycyjna, która jest jednostką dominującą (inną niż jednostka dominująca określona w paragrafie 16), zgodnie z paragrafem 8A sporządza jednostkowe sprawozdanie finansowe jako jedyne sprawozdanie finansowe, ujawnia ona ten fakt. Jednostka inwestycyjna ujawnia również informacje dotyczące jednostek inwestycyjnych zgodnie z wymogami określonymi w MSSF 12 *Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach*.
- 17 W przypadku gdy jednostka dominująca (inna niż jednostka dominująca określona w paragrafach 16-16A) lub inwestor sprawujący współkontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, lub wywierający znaczący wpływ na taką jednostkę, sporządza jednostkowe sprawozdania finansowe, dana jednostka dominująca lub inwestor wskazuje sprawozdania finansowe sporządzone zgodnie z MSSF 10, MSSF 11 lub MSR 28 (zmienionym w 2011 r.), z którymi te jednostkowe sprawozdania finansowe są powiązane. Jednostka dominująca lub inwestor ujawnia również w swoich jednostkowych sprawozdaniach finansowych:

▼ M32

- (a) fakt, że sporządzone sprawozdania finansowe są jednostkowymi sprawozdaniami finansowymi oraz powody, dla których zostały one sporządzone, jeżeli ich sporządzenie nie jest wymagane na mocy przepisów prawa;
- (b) listę znaczących inwestycji w jednostkach zależnych, wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych, zawierającą:
 - (i) nazwę jednostki, w której dokonano inwestycji;
 - (ii) podstawowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej (oraz kraj założenia, jeżeli jest on inny) jednostki, w której dokonano inwestycji;

▼ **M32**

(iii) wielkość posiadanego udziału własnościowego (oraz wielkość udziału w prawach głosu, jeżeli jest ona inna) w jednostce, w której dokonano inwestycji;

(c) opis stosowanej metody ujmowania inwestycji wymienionych w pkt (b).

Jednostka dominująca lub inwestor wskazuje również sprawozdania finansowe sporządzone zgodnie z MSSF 10, MSSF 11 lub MSR 28 (zmienionym w 2011 r.), z którymi te jednostkowe sprawozdania finansowe są powiązane.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

18 Niniejszy standard stosuje się w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. ► **M38** Jeżeli jednostka zastosuje niniejszy standard wcześniej, to ujawnia ten fakt i stosuje jednocześnie MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12 i MSR 28 (zmieniony w 2011 r.) ◀

▼ **M38**

18A Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27), opublikowanego w październiku 2012 r., zmieniono paragrafy 5, 6, 17 i 18 oraz dodano paragrafy 8A, 11A–11B, 16A i 18B–18I. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany wcześniej, to fakt ten ujawnia i stosuje jednocześnie wszystkie zmiany ujęte w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*.

18B Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania zmian określonych w dokumencie *Jednostki inwestycyjne* (który na potrzeby niniejszego MSSF przypada na początek rocznego okresu sprawozdawczego, w odniesieniu do którego zmiany te są zastosowane po raz pierwszy) jednostka dominująca stwierdza, że jest jednostką inwestycyjną, stosuje ona paragrafy 18C–18I w odniesieniu do swojej inwestycji w jednostce zależnej.

18C Na dzień pierwszego zastosowania jednostka inwestycyjna, która uprzednio dokonywała wyceny swojej inwestycji w jednostce zależnej według kosztu, dokonuje wyceny tej inwestycji według wartości godziwej przez wynik finansowy, jak gdyby wymogi niniejszego MSSF zawsze obowiązywały. Jednostka inwestycyjna retrospektywnie dokonuje korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania oraz dokonuje, na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, korekty zysków zatrzymanych w odniesieniu do różnicy między:

(a) poprzednią wartością bilansową inwestycji; a

(b) wartością godziwą inwestycji dokonanej przez inwestora w jednostce zależnej.

18D Na dzień pierwszego zastosowania jednostka inwestycyjna, które uprzednio dokonywała wyceny swojej inwestycji w jednostce zależnej według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, w dalszym ciągu dokonuje wyceny tej inwestycji według wartości godziwej. Łączna kwota korekty wartości godziwej uprzednio ujętej w innych całkowitych dochodach zostaje przeniesiona do zysków zatrzymanych z początkiem okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego datę pierwszego zastosowania.

18E Na dzień pierwszego zastosowania jednostka inwestycyjna nie dokonuje korekt wcześniejszych zapisów księgowych dotyczących udziału w jednostce zależnej, którego wyceny uprzednio dokonywała według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9, co dopuszcza się w paragrafie 10.

▼ **M38**

- 18F Przed datą przyjęcia MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej* jednostka inwestycyjna stosuje kwoty wartości godziwej zgłoszone uprzednio inwestorom lub kierownictwu, jeżeli kwoty te stanowią kwotę, za jaką na dzień wyceny inwestycja ta mogłaby zostać wymieniona w ramach transakcji zawartej na warunkach rynkowych pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami transakcji.
- 18G Jeżeli dokonanie wyceny inwestycji w jednostce zależnej zgodnie z paragrafami 18C–18F jest niewykonalne w praktyce (w rozumieniu MSR 8 *Zasada (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*), jednostka inwestycyjna stosuje wymogi niniejszego MSSF z początkiem najwcześniejszego okresu, w odniesieniu do którego zastosowanie paragrafów 18C–18F jest wykonalne w praktyce, a którym może być okres bieżący. Inwestor retrospektywnie dokonuje korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania, o ile początek najwcześniejszego okresu, w odniesieniu do którego zastosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne w praktyce, nie przypada w okresie bieżącym. Gdy wycena w wartości godziwej jednostki zależnej przez jednostkę inwestycyjną staje się wykonalna w praktyce przed początkiem bezpośrednio poprzedzającego okresu, inwestor dokonuje korekty kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu w odniesieniu do różnicy między:
- (a) poprzednią wartością bilansową inwestycji; a
 - (b) wartością godziwą inwestycji dokonanej przez inwestora w jednostce zależnej.
- Jeżeli najwcześniejszym okresem, w odniesieniu do którego zastosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne w praktyce, jest okres bieżący, korektę kapitału własnego ujmuje się na początek okresu bieżącego.
- 18H Jeżeli jednostka inwestycyjna zbyła inwestycję w jednostce zależnej lub utraciła nad nią kontrolę przed dniem pierwszego zastosowania zmian określonych w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*, jednostka inwestycyjna nie musi dokonywać korekt wcześniejszych zapisów księgowych dotyczących tej inwestycji.
- 18I Pomimo że w paragrafach 18C–18G mowa jest tylko o okresie rocznym bezpośrednio poprzedzającym dzień pierwszego zastosowania („bezpośrednio poprzedzającym okresie”), jednostka może również przedstawić skorygowane dane porównawcze za wcześniejsze zaprezentowane okresy, choć nie ma ona takiego obowiązku. Jeżeli jednostka faktycznie przedstawia skorygowane dane porównawcze za wcześniejsze okresy, wszystkie odniesienia do „bezpośrednio poprzedzającego okresu” w paragrafach 18C–18G oznaczają „najwcześniejszy zaprezentowany skorygowany okres porównawczy”. Jeżeli jednostka przedstawia nieskorygowane dane porównawcze za wcześniejsze okresy, wyraźnie wskazuje dane, które nie zostały skorygowane; stwierdza, że zostały one sporządzone według innej zasady oraz objaśnia tę zasadę.

▼ **M50**

- 18J Na podstawie dokumentu *Equity Method in Separate Financial Statements (Amendments to IAS 27) (Metoda praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych (zmiany MSR 27))*, opublikowanego w sierpniu 2014 r., zmieniono paragrafy 4–7, 10, 11B i 12. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ **M32****Odniesienia do MSSF 9**

- 19 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard, ale nie stosuje jeszcze standardu MSSF 9, wszelkie odniesienia do MSSF 9 należy rozumieć jako odniesienia do MSR 39 *Instrumenty Finansowe: ujmowanie i wycena*.
- WYCOFANIE MSR 27 (2008 R.)
- 20 Niniejszy standard jest publikowany jednocześnie z MSSF 10. Razem obydwa te MSSF zastępują MSR 27 *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* (zmieniony w 2008 r.).

▼ M32

MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 28

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest określenie zasad ujmowania inwestycji w jednostkach stowarzyszonych oraz ustanowienie wymogów w przypadku stosowania metody praw własności w odniesieniu do ujmowania inwestycji w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach.

ZAKRES

- 2 Niniejszy standard stosują wszystkie jednostki będące investorem sprawującym współkontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, lub wywierającym znaczący wpływ na taką jednostkę.

DEFINICJE

- 3 W niniejszym standardzie posłużono się terminami w następującym znaczeniu:

Jednostka stowarzyszona jest to jednostka, na którą inwestor wywiera znaczący wpływ.

Skonsolidowane sprawozdania finansowe to sprawozdania finansowe grupy kapitałowej, w których aktywa, zobowiązania, kapitał własny, przychody, koszty i przepływy środków pieniężnych jednostki dominującej i jej jednostek zależnych prezentowane są w taki sposób, jakby należały one do pojedynczej jednostki.

Metoda praw własności jest to taka metoda rachunkowości, według której inwestycja jest początkowo ujmowana według kosztu, a następnie po dniu nabycia jej wartość jest korygowana odpowiednio o zmianę udziału inwestora w aktywach netto jednostki, w której dokonano inwestycji. Zysk lub strata inwestora obejmuje jego udział w zysku lub stracie jednostki, w której dokonano inwestycji, a inne całkowite dochody inwestora obejmują jego udział w innych całkowitych dochodach jednostki, w której dokonano inwestycji.

Wspólne ustalenie umowne to ustalenie, nad którym współkontrolę sprawują co najmniej dwie strony.

Współkontrola jest to określony w umowie podział kontroli nad ustaleniem umownym, który występuje tylko wówczas, gdy decyzje dotyczące istotnej działalności wymagają jednomyślnej zgody stron sprawujących współkontrolę.

Wspólne przedsięwzięcie to wspólne ustalenie umowne, w ramach którego strony sprawujące współkontrolę nad ustaleniem umownym mają prawa do aktywów netto tego ustalenia.

Wspólnik wspólnego przedsięwzięcia jest stroną wspólnego przedsięwzięcia, która sprawuje współkontrolę nad tym wspólnym przedsięwzięciem.

Znaczący wpływ jest to władza pozwalająca na uczestniczenie w podejmowaniu decyzji na temat polityki finansowej i operacyjnej jednostki, w której dokonano inwestycji, niepolegająca jednak na sprawowaniu kontroli lub współkontroli nad polityką tej jednostki.

▼ **M32**

4 Poniższe terminy zostały zdefiniowane w paragrafie 4 MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* i w załączniku A do MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe* i w niniejszym standardzie mają zastosowanie w znaczeniu określonym w MSSF, w których zostały zdefiniowane:

- kontrola jednostki, w której dokonano inwestycji
- grupa kapitałowa
- jednostka dominująca
- jednostkowe sprawozdania finansowe
- jednostka zależna.

ZNACZĄCY WPŁYW

5 Jeżeli jednostka posiada bezpośrednio lub pośrednio (np. poprzez jednostki zależne) 20 % lub więcej praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, to zakłada się, że jednostka wywiera znaczący wpływ na tę jednostkę, chyba że można w sposób oczywisty wykazać, że jest inaczej. Natomiast jeśli jednostka posiada bezpośrednio lub pośrednio (np. poprzez jednostki zależne) mniej niż 20 % praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, to można założyć, że nie wywiera ona na tę jednostkę znaczącego wpływu, chyba że można w sposób oczywisty taki wpływ wykazać. Posiadanie kontrolnego pakietu lub znaczącej części udziałów przez innego inwestora nie wyklucza możliwości wywierania znaczącego wpływu przez jednostkę.

6 Znaczący wpływ jednostki przybiera zwykle jedną lub kilka z następujących form:

- (a) zasiadanie w zarządzie lub równorzędnym organie zarządzającym jednostką, w której dokonano inwestycji;
- (b) udział w tworzeniu polityki jednostki, w tym udział w podejmowaniu decyzji w sprawie dywidend lub innych sposobów podziału zysku;
- (c) dokonywanie istotnych transakcji pomiędzy daną jednostką a jednostką, w której dokonano inwestycji;
- (d) wzajemna wymiana personelu kierowniczego; lub
- (e) udostępnianie informacji technicznych o zasadniczym znaczeniu.

7 Jednostka może posiadać prawa poboru akcji, opcje zakupu akcji, instrumenty dłużne lub kapitałowe, zamiennie na akcje zwykłe lub inne podobne instrumenty, które po ich wykonaniu lub zamianie mogą dać jednostce dodatkowe prawa głosu lub ograniczyć prawa głosu innego podmiotu w zakresie polityki finansowej i operacyjnej jednostki (tj. potencjalne prawa głosu). Oceniając, czy jednostka posiada znaczący wpływ, należy rozważyć istnienie i wpływ potencjalnych praw głosu, które mogą być aktualnie wykonane lub zamienione, w tym również potencjalnych praw głosu znajdujących się w posiadaniu innych jednostek. Potencjalne prawa głosu nie mogą być aktualnie wykonane lub zamienione, jeżeli, na przykład, nie mogą być wykonane bądź zamienione przed określoną datą w przyszłości lub przed wystąpieniem określonego przyszłego zdarzenia.

8 Oceniając, czy potencjalne prawa głosu przyczyniają się do wywierania znaczącego wpływu, jednostka analizuje wszystkie fakty i okoliczności (w tym warunki wykonania potencjalnych praw głosu oraz wszelkie inne warunki umowne, indywidualnie lub w połączeniu), jakie mają wpływ na potencjalne prawa głosu, z wyjątkiem zamiarów kierownictwa oraz finansowej zdolności do ich wykonania lub zamiany.

▼ **M32**

- 9 Jednostka traci znaczący wpływ na jednostkę, w której dokonano inwestycji, w momencie, gdy traci władzę pozwalającą na uczestniczenie w podejmowaniu decyzji w sprawie polityki finansowej i operacyjnej jednostki, w której dokonano inwestycji. Utrata znaczącego wpływu może nastąpić w połączeniu ze zmianą lub bez zmiany bezwzględnej lub względnej wysokości udziału w danej jednostce. Może to nastąpić na przykład wówczas, gdy jednostka stowarzyszona znajdzie się pod kontrolą rządu, sądu, administratora lub organu nadzoru. Może to również nastąpić w rezultacie zawarcia umowy.

METODA PRAW WŁASNOŚCI

- 10 Zgodnie z metodą praw własności w momencie początkowego ujęcia inwestycja w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu jest ujmowana według kosztu, a wartość bilansowa jest powiększana lub pomniejszana w celu ujęcia udziałów inwestora w zyskach lub stratach jednostki, w której dokonano inwestycji, odnotowanych przez nią po dacie nabycia. Udział inwestora w zysku lub stracie jednostki, w której dokonano inwestycji, ujmuje się w zysku lub stracie inwestora. Otrzymane wypłaty z zysku wypracowanego przez jednostkę, w której dokonano inwestycji, obniżają wartość bilansową inwestycji. Korekta wartości bilansowej może być także konieczna ze względu na zmiany proporcji udziału inwestora w jednostce, w której dokonano inwestycji, wynikające ze zmian w innych całkowitych dochodach tej jednostki. Zmiany te mogą także wynikać z przeszacowania rzeczowych aktywów trwałych i z tytułu różnic kursowych. Udział inwestora w tych zmianach ujmuje się w innych całkowitych dochodach inwestora (zob. MSR 1 *Prezentacja sprawozdania finansowego*).
- 11 Ujmowanie przychodu na podstawie otrzymanych wypłat z zysku może nie być odpowiednim miernikiem dla przychodów uzyskanych przez inwestora z inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, gdyż otrzymane wypłaty z zysku mogą mieć mały związek z wynikami działalności jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Ponieważ inwestor sprawuje wspólną kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, lub wywiera znaczący wpływ na taką jednostkę, ma on udział w wynikach działalności jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia i – w wyniku tego – zwrot z inwestycji. Inwestor ujmuje ten udział, rozszerzając zakres swojego sprawozdania finansowego poprzez włączenie swojego udziału w zyskach lub stratach takiej jednostki, w której dokonano inwestycji. W konsekwencji zastosowanie metody praw własności prowadzi do przedstawienia lepszej jakościowo informacji na temat aktywów netto i zysku lub straty inwestora.
- 12 W przypadku występowania potencjalnych praw głosu lub innych instrumentów pochodnych zawierających potencjalne prawa głosu udział jednostki w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ustala się wyłącznie na podstawie aktualnych udziałów własnościowych, nie odzwierciedlając możliwości wykonania lub zamiany potencjalnych praw głosu lub innych instrumentów pochodnych, chyba że stosuje się paragraf 13.
- 13 W niektórych okolicznościach jednostka ma w rzeczywistości udziały własnościowe w wyniku transakcji, która daje obecnie prawo do zwrotu z inwestycji związanego z udziałami własnościowymi. W takich okolicznościach udział przypisany jednostce ustala się, uwzględniając ewentualne wykonanie takich potencjalnych praw głosu i innych instrumentów pochodnych, które dają obecnie prawo do zwrotu z inwestycji.

▼ M32

- 14 MSSF 9 *Instrumenty finansowe* nie ma zastosowania do udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, które ujmowane są zgodnie z metodą praw własności. W przypadku gdy instrumenty zawierające potencjalne prawa głosu w rzeczywistości dają obecnie prawo do zwrotu z inwestycji związanego z udziałami własnościowymi w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, instrumenty te nie podlegają MSSF 9. We wszystkich pozostałych przypadkach instrumenty zawierające potencjalne prawa głosu w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ujmowane są zgodnie z MSSF 9.

▼ M65

- 14A Jednostka stosuje również MSSF 9 w odniesieniu do innych instrumentów finansowych w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, do których nie stosuje się metody praw własności. Instrumenty te obejmują udziały długoterminowe, które w swojej istocie stanowią część inwestycji netto jednostki w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu (zob. paragraf 38). Jednostka stosuje MSSF 9 w odniesieniu do takich udziałów długoterminowych, zanim zastosuje paragraf 38 i paragrafy 40–43 niniejszego standardu. Przy stosowaniu MSSF 9 jednostka nie uwzględnia korekt wartości bilansowej udziałów długoterminowych, które wynikają ze stosowania niniejszego standardu.

▼ M32

- 15 Inwestycja lub jakikolwiek zatrzymany udział w inwestycji, która nie została zaklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży, zaklasyfikowana jest jako aktywa trwałe, chyba że inwestycja lub część inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu zaklasyfikowana jest jako przeznaczona do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*.

STOSOWANIE METODY PRAW WŁASNOŚCI

- 16 Jednostka sprawująca współkontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, lub wywierająca znaczący wpływ na taką jednostkę, ujmuje swoją inwestycję w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu z zastosowaniem metody praw własności, z wyjątkiem sytuacji, gdy inwestycja taka kwalifikuje się jako wyjątek zgodnie z paragrafami 17-19.

Wyjątki od stosowania metody praw własności**▼ M51**

- 17 Jednostka nie musi stosować metody praw własności w odniesieniu do inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, jeżeli jednostka ta jest jednostką dominującą zwolnioną ze sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych na mocy wyjątku przewidzianego w paragrafie 4 pkt a) MSSF 10 lub jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- (a) jednostka jest jednostką zależną, w której inna jednostka posiada całościowy lub częściowy udział, a jej pozostali właściciele, w tym również nieposiadający praw głosu w innych okolicznościach, zostali poinformowani, że jednostka nie będzie stosowała metody praw własności, i nie zgłosili sprzeciwu w tej sprawie;
- (b) instrumenty dłużne lub kapitałowe jednostki nie znajdują się w publicznym obrocie (na krajowym lub zagranicznym rynku giełdowym lub na rynku pozagiełdowym, w tym na rynkach lokalnych i regionalnych);
- (c) jednostka nie złożyła sprawozdań finansowych w komisji papierów wartościowych ani w innym organie regulującym obrót papierami wartościowymi, ani nie jest w trakcie składania takich sprawozdań na potrzeby wprowadzenia instrumentów finansowych dowolnej kategorii do publicznego obrotu;

▼ **M51**

- (d) jednostka dominująca najwyższego lub pośredniego szczebla dla danej jednostki sporządza sprawozdania finansowe, które są publicznie dostępne i są zgodne z MSSF, w których jednostki zależne są skonsolidowane lub są wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 10.

▼ **M59**

- 18 Jeżeli inwestycja w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu jest w posiadaniu bezpośrednim lub pośrednim jednostki, która jest organizacją zarządzającą kapitałem wysokiego ryzyka, funduszem wzajemnym, funduszem powierniczym lub inną podobną jednostką, w tym związanym z inwestycjami funduszem ubezpieczeniowym, to taka jednostka może zdecydować się na wycenę inwestycji według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9. Jednostka dokonuje wyboru odrębnie dla każdej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia, w momencie początkowego ujęcia jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia.

▼ **M32**

- 19 Jeżeli jednostka jest w posiadaniu inwestycji w jednostkę stowarzyszoną, której część jest w posiadaniu za pośrednictwem organizacji zarządzającej kapitałem wysokiego ryzyka, funduszu wzajemnego, funduszu powierniczego lub innej podobnej jednostki, w tym związanego z inwestycjami funduszu ubezpieczeniowego, to taka jednostka może zdecydować się na wycenę tej części inwestycji w tej jednostce stowarzyszonej według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9, niezależnie od tego, czy organizacja zarządzająca kapitałem wysokiego ryzyka, fundusz wzajemny, fundusz powierniczy lub inna podobna jednostka, w tym związany z inwestycjami funduszu ubezpieczeniowy, wywierają znaczący wpływ na tę część inwestycji. Jeżeli jednostka wybierze taką opcję, stosuje ona metodę praw własności do pozostałej części swojej inwestycji w jednostkę stowarzyszoną, która nie jest w posiadaniu za pośrednictwem organizacji zarządzającej kapitałem wysokiego ryzyka, funduszu wzajemnego, funduszu powierniczego lub innej podobnej jednostki, w tym związanego z inwestycjami funduszu ubezpieczeniowego.

Klasyfikacja jako „przeznaczona do sprzedaży”

- 20 Jednostka stosuje MSSF 5 w odniesieniu do inwestycji lub części inwestycji w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, która spełnia kryteria klasyfikacji jako przeznaczona do sprzedaży. Wszelka zatrzymana część inwestycji w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, która nie została zaklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży, ujmowana jest według metody praw własności do momentu, kiedy nastąpi zbycie części inwestycji sklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży. Po jej zbyciu jednostka ujmuje zatrzymane udziały w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu zgodnie z MSSF 9, chyba że zatrzymane udziały są nadal udziałami w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, w którym to przypadku jednostka stosuje metodę praw własności.
- 21 Jeżeli inwestycja lub część inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, zaklasyfikowana uprzednio jako przeznaczona do sprzedaży, nie spełnia już kryteriów takiej klasyfikacji, ujmuje się ją retrospektywnie z zastosowaniem metody praw własności od daty jej zaklasyfikowania jako przeznaczona do sprzedaży. Sprawozdania finansowe za okresy począwszy od klasyfikacji inwestycji jako przeznaczona do sprzedaży są odpowiednio zmieniane.

Zaniechanie stosowania metody praw własności

- 22 **Jednostka przestaje stosować metodę praw własności od momentu, w którym jej inwestycja przestaje być jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem, w następujący sposób:**
- (a) Jeżeli inwestycja staje się jednostką zależną, jednostka ujmuje swoją inwestycję zgodnie z MSSF 3 *Połączenia jednostek* i MSSF 10.

▼ **M32**

- (b) Jeżeli zatrzymane udziały w byłej jednostce stowarzyszonej lub byłym wspólnym przedsięwzięciu stanowią składnik aktywów finansowych, jednostka wycenia zatrzymane udziały według wartości godziwej. Wartość godziwą zatrzymanych udziałów uznaje się jako wartość godziwą w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9. Jednostka ujmuje w rachunku zysków i strat wszelkie różnice między:
- (i) wartością godziwą wszelkich zatrzymanych udziałów i wszelkimi przychodami ze zbycia części udziałów w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu
 - a
 - (ii) wartością bilansową inwestycji w dniu zaniechania stosowania metody praw własności.
- (c) Jeżeli jednostka zaniecha stosowania metody praw własności, ujmuje wszystkie związane z tą inwestycją kwoty ujęte uprzednio w innych całkowitych dochodach na takich samych zasadach, jakie byłyby wymagane w przypadku, gdyby jednostka, w której dokonano inwestycji, bezpośrednio zbyła odnośne aktywa lub zobowiązania.

23 W związku z tym, jeśli zysk lub strata poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach jednostki, w której dokonano inwestycji, zostałyby przeklasyfikowane do zysków i strat bieżącego okresu w momencie zbycia odnośnych aktywów lub zobowiązań, to jednostka dokonuje przeklasyfikowania zysków lub strat z kapitału własnego do zysków i strat bieżącego okresu (jako korektę polegającą na przeklasyfikowaniu) w momencie zaniechania stosowania metody praw własności. Przykładowo, jeżeli jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie ma skumulowane różnice kursowe wynikające z jednostki działającej za granicą i dana jednostka zaniecha stosowania metody praw własności, przeklasyfikowuje do zysków i strat bieżącego okresu zyski lub straty uprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach w stosunku do jednostki działającej za granicą.

24 Jeżeli inwestycja w jednostce stowarzyszonej staje się inwestycją we wspólnym przedsięwzięciu lub inwestycja we wspólnym przedsięwzięciu staje się inwestycją w jednostce stowarzyszonej, dana jednostka nadal stosuje metodę praw własności i nie dokonuje ponownej wyceny zatrzymanych udziałów.

Zmiany w udziałach własnościowych▼ **M50**

25 Jeżeli udziały własnościowe jednostki w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu zostają zmniejszone, ale inwestycja nadal jest klasyfikowana odpowiednio jako jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie, jednostka przeklasyfikowuje do zysków i strat część zysków lub strat uprzednio ujętą w innych całkowitych dochodach powiązaną z tym zmniejszeniem udziałów własnościowych, jeżeli wymagane byłoby przeklasyfikowanie tych zysków i strat do zysków i strat bieżącego okresu w momencie zbycia odnośnych aktywów lub zobowiązań.

▼ **M32****Procedury metody praw własności**

26 Wiele procedur właściwych dla stosowania metody praw własności jest zbliżonych do procedur konsolidacyjnych przedstawionych w MSSF 10. Co więcej, zasady leżące u podstaw procedur stosowanych przy ujmowaniu nabycia jednostek zależnych stosuje się również przy ujmowaniu nabycia inwestycji w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach.

▼ **M51**

- 27 Udział grupy w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu stanowi sumę wszystkich udziałów posiadanych w tej jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu przez jednostkę dominującą i jej jednostki zależne. Udziały posiadane przez inne jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia grupy nie są w tym celu uwzględniane. Jeżeli jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie posiada jednostki zależne, jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia, zyski lub straty, inne całkowite dochody i aktywa netto uwzględniane przy stosowaniu metody praw własności obejmują zyski lub straty, inne całkowite dochody i aktywa netto ujęte w sprawozdaniu finansowym jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia (włącznie z udziałem jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia w zyskach lub stratach, innych całkowitych dochodach i aktywach netto ich jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć), skorygowane o wszelkie zmiany niezbędne w celu uwzględnienia jednolitych zasad rachunkowości (zob. paragrafy 35–36 A).

▼ **M32**

- 28 Zyski i straty wynikające z „oddolnych” i „odgórných” transakcji pomiędzy jednostką (oraz jej skonsolidowanymi jednostkami zależnymi) a jej jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem ujmuje się w sprawozdaniu finansowym jednostki jedynie w stopniu odzwierciedlającym udziały niepowiązanych inwestorów w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu. Transakcje „oddolne” obejmują na przykład transakcje sprzedaży aktywów przez jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie inwestorowi. Do transakcji „odgórných” zalicza się na przykład transakcje sprzedaży aktywów jednostce stowarzyszonej lub wspólnemu przedsięwzięciu lub transakcje wniesienia aktywów jako wkład do jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia przez inwestora. Udział inwestora w zyskach lub stratach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia z tytułu tych transakcji podlega wyłączeniu.
- 29 Jeżeli transakcje „oddolne” stanowią dowód na spadek możliwej do uzyskania wartości netto aktywów, które są przeznaczone na sprzedaż lub jako wkład, lub na stratę z tytułu trwałej utraty wartości tych aktywów, straty te ujmowane są w pełni przez inwestora. Jeżeli transakcje „odgórne” stanowią dowód na spadek możliwej do uzyskania wartości netto aktywów, które mają zostać nabyte, lub na stratę z tytułu trwałej utraty wartości tych aktywów, inwestor ujmuje swoją część tych strat.
- 30 Wniesienie wkładu w postaci niepieniężnych aktywów do jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia w zamian za udziały kapitałowe w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ujmowane jest zgodnie z paragrafem 28, z wyjątkiem sytuacji, w której wkład pozbawiony jest treści ekonomicznej, zgodnie z definicją w MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe*. Jeżeli taki wkład pozbawiony jest treści ekonomicznej, zyski lub straty uznawane są za niezrealizowane i nie są ujmowane, o ile nie obowiązuje paragraf 31. Takie niezrealizowane zyski i straty odlicza się od inwestycji ujętej z zastosowaniem metody praw własności i nie wykazuje się ich jako odroczone zyski lub straty w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostki lub w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostki, w którym inwestycje ujmowane są z zastosowaniem metody praw własności.
- 31 Jeżeli oprócz otrzymania udziałów kapitałowych w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu jednostka otrzymuje aktywa pieniężne lub niepieniężne, jednostka ujmuje w pełni w rachunku zysków i strat część zysków i strat z tytułu niepieniężnego wkładu w związku z otrzymanymi aktywami pieniężnymi lub niepieniężnymi.

▼ **M32**

32 Inwestycje ujmuje się zgodnie z metodą praw własności od dnia, w którym dana jednostka spełnia wymogi definicji jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Przy nabyciu inwestycji wszelkie różnice pomiędzy ceną nabycia inwestycji a udziałem jednostki w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki, w której dokonano inwestycji, ujmuje się w następujący sposób:

- (a) Wartość firmy dotyczącą jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia ujmuje się w wartości bilansowej inwestycji. Amortyzacja tej wartości firmy nie jest dozwolona.
- (b) Wszelkie nadwyżki udziału jednostki w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki, w której dokonano inwestycji, ponad cenę nabycia inwestycji, ujmuje się jako przychód podczas ustalania udziału jednostki w zysku lub stracie jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia za okres, w którym nastąpiło nabycie inwestycji.

Należy dokonać odpowiednich korekt udziału jednostki w zyskach lub stratach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia po nabyciu inwestycji celem ujęcia, na przykład, amortyzacji aktywów podlegających umorzeniu, opartej na ich wartości godziwej na dzień nabycia. Podobnie, należy dokonać odpowiednich korekt udziału jednostki w zyskach lub stratach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia po nabyciu inwestycji celem dokonania odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości dotyczącego wartości firmy lub rzeczowych aktywów trwałych.

33 **Stosując metodę praw własności, jednostka posługuje się najbar­ dziej aktualnymi, dostępnymi sprawozdaniami finansowymi jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Jeżeli dzień kończący okres sprawozdawczy jednostki jest różny od daty przyjętej przez jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przed­ sięwzięcie, jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie – na potrzeby jednostki – sporządzają dodatkowe sprawozdania finansowe na ten sam dzień, co jednostka, chyba że jest to niewy­ konalne w praktyce.**

34 **Jeżeli, zgodnie z paragrafem 33, sprawozdania finansowe jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia, wykorzystywane na potrzeby zastosowania metody praw własności, zostały sporządzone na inny dzień sprawozdawczy niż sprawozdania finansowe jedno­ stki, dokonuje się w nich korekt odzwierciedlających znaczące transakcje lub zdarzenia, które nastąpiły pomiędzy tym dniem a dniem sporządzenia sprawozdań finansowych jednostki. Różnica pomiędzy dniem kończącym okres sprawozdawczy jednostki zależnej lub wspólnego przedsięwzięcia i jednostki w żadnym wypadku nie może przekroczyć trzech miesięcy. Długość okresów sprawozdawczych oraz różnice pomiędzy końcami okresów spra­ wozdawczych powinny być takie same w kolejnych okresach.**

35 **Sprawozdania finansowe jednostki sporządza się, stosując jedno­ lite zasady rachunkowości w odniesieniu do podobnych transakcji oraz innych zdarzeń występujących w zbliżonych okolicznościach.**

▼ **M51**

36 Z wyjątkiem przypadku opisanego w paragrafie 36 A, jeżeli jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie stosują zasady rachunkowości odmienne od zasad przyjętych przez jednostkę dla podobnych transakcji lub zdarzeń występujących w zbliżonych okolicznościach, dokonuje się odpowiednich korekt dostosowujących zasady rachunkowości jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia do zasad rachunkowości jednostki, jeżeli sprawozdania finansowe jedno­ stki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia są wykorzystywane przez jednostkę w związku ze stosowaniem metody praw własności.

▼ **M59**

- 36A Niezależnie od wymogu określonego w paragrafie 36, jeżeli jednostka, która sama nie jest jednostką inwestycyjną, posiada udział w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, które są jednostkami inwestycyjnymi, jednostka ta może, stosując metodę praw własności, zdecydować się na utrzymanie wyceny według wartości godziwej stosowaną przez tę jednostkę stowarzyszona lub to wspólne przedsięwzięcie, będące jednostkami inwestycyjnymi, w odniesieniu do udziałów jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia, będących jednostkami inwestycyjnymi, w jednostkach zależnych. Wyboru tego dokonuje się odrębnie dla każdej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia inwestycyjnego w dniu
- początkowego ujęcia tej jednostki stowarzyszonej lub tego wspólnego przedsięwzięcia, będących jednostkami inwestycyjnymi;
 - w którym ta jednostka stowarzyszona lub to wspólne przedsięwzięcie stają się jednostką inwestycyjną;
 - w którym ta jednostka stowarzyszona lub to wspólne przedsięwzięcie, będące jednostkami inwestycyjnymi, stają się jednostką dominującą.

▼ **M32**

- 37 Jeżeli jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie wyemitowały akcje uprzywilejowane dające prawo do skumulowanych dywidend, które są w posiadaniu innych stron niż jednostka i są zaklasyfikowane jako kapitał własny, to jednostka oblicza swój udział w zyskach lub stratach po skorygowaniu go o dywidendy od takich akcji, niezależnie od tego, czy dywidendy zostały uchwalone czy nie.
- 38 Jeżeli udział jednostki w stratach jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia jest równy lub wyższy od jego udziału w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, jednostka zaprzestaje ujmowania swojego udziału w dalszych stratach. Udział w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu stanowi wartość bilansowa inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ustalona zgodnie z metodą praw własności, włącznie z wszelkimi udziałami długoterminowymi, które w swojej istocie stanowią część inwestycji netto jednostki w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu. Na przykład wszelkie pozycje, których rozliczenie nie jest ani planowane, ani prawdopodobne w dającej się przewidzieć przyszłości, stanowią w swojej istocie powiększenie wartości udziału jednostki w danej jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu. Pozycje takie mogą obejmować akcje uprzywilejowane i należności długoterminowe lub pożyczki, ale nie obejmują należności z tytułu dostaw i usług, zobowiązań z tytułu dostaw i usług ani jakichkolwiek należności długoterminowych, na pokrycie których ustanowiono odpowiednie zabezpieczenie – takich jak zabezpieczone pożyczki. Straty ujmowane metodą praw własności, których wartość przewyższa udział jednostki w akcjach zwykłych, przyporządkowuje się pozostałym elementom udziału jednostki w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu w odwrotnej kolejności do pierwszeństwa ich rozliczania przy podziale majątku w przypadku likwidacji.
- 39 Po zredukowaniu udziału jednostki do wartości zerowej, uwzględnia się dodatkowe straty i ujmuje się zobowiązanie tylko w takiej wysokości, w jakiej jednostka przyjęła na siebie prawny lub zwyczajowo oczekiwany obowiązek, lub dokonała płatności w imieniu jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia. Jeżeli jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie zaczną następnie wykazywać zyski, to jednostka powraca do ujmowania swojego udziału w tych zyskach dopiero wówczas, gdy jej udział w tych zyskach zrówna się z wartością nieujętych strat.

Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości▼ **M53**

- 40 Po zastosowaniu metody praw własności, włącznie z ujęciem strat jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia zgodnie z paragrafem 38, jednostka stosuje paragrafy 41 A–41C w celu ustalenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości w odniesieniu do jej inwestycji netto w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu.

▼ M65

41 [Skreślony]

▼ M53

41A Inwestycja netto w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu utraciła wartość, a strata z tytułu utraty wartości została poniesiona wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikającej z jednego lub większej liczby zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu inwestycji netto („zdarzenie powodujące stratę”), a zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma (mają) wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne wynikające z inwestycji netto, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe. Wskazanie pojedynczego zdarzenia powodującego utratę wartości może nie być możliwe. Utratę wartości może raczej spowodować złożony efekt kilku zdarzeń. Nie ujmuje się strat oczekiwanych w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia. Do obiektywnych dowodów utraty wartości inwestycji netto zalicza się uzyskane przez jednostkę informacje, dotyczące następujących zdarzeń powodujących stratę:

- a) znacznych trudności finansowych jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia;
- b) niedotrzymania warunków umowy, np. niewykonania zobowiązania albo zaleganie z płatnościami przez jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie;
- c) przyznania przez jednostkę jej jednostce stowarzyszonej lub wspólnemu przedsięwzięciu, ze względów ekonomicznych lub prawnych związanych z trudnościami finansowymi jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia, udogodnienia, którego w innym przypadku jednostka by nie udzieliła;
- d) prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia; lub
- e) zaniku aktywnego rynku dla inwestycji netto ze względu na trudności finansowe jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia.

41B Zanik aktywnego rynku z powodu wycofania instrumentów kapitałowych lub finansowych jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia z obrotu publicznego nie jest dowodem utraty wartości. Obniżenie ratingu kredytowego jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia lub spadek wartości godziwej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia nie jest sam w sobie dowodem utraty wartości, aczkolwiek może być dowodem utraty wartości w połączeniu z innymi dostępnymi informacjami.

41C Oprócz zdarzeń, o których mowa w paragrafie 41 A, obiektywnymi dowodami utraty wartości inwestycji netto w instrumenty kapitałowe jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia są informacje na temat znaczących negatywnych zmian mających miejsce w otoczeniu technologicznym, rynkowym, gospodarczym lub prawnym, w którym działa jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie, wskazujące, że koszty inwestycji w instrument kapitałowy mogą nie zostać odzyskane. Znaczący lub przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu również stanowi obiektywny dowód utraty wartości.

▼ **M53**

42 Ponieważ wartość firmy stanowiąca część wartości bilansowej inwestycji netto w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu nie jest ujmowana oddzielnie, to nie podlega odrębnemu testowi pod kątem utraty wartości przez zastosowanie wymogów zawartych w MSR 36 *Utrata wartości aktywów*, które dotyczą przeprowadzenia testu na utratę wartości firmy. Zamiast tego, pod kątem utraty wartości zgodnie z wymogami MSR 36 jako pojedynczy składnik aktywów testowi poddaje się całą wartość bilansową inwestycji, porównując jej wartość odzyskiwalną (wyższą z dwóch kwot: wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży) z jej wartością bilansową, ilekroć zastosowanie paragrafów 41 A–41C wykaże, że mogła nastąpić utrata wartości inwestycji netto. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ujęty w takich okolicznościach nie jest przypisywany do jakiegokolwiek składnika aktywów, w tym do wartości firmy, stanowiącego część wartości bilansowej inwestycji netto w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu. Odpowiednio, każde odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się zgodnie z MSR 36 w stopniu, w jakim w późniejszym czasie wartość odzyskiwalna inwestycji netto wzrasta. Ustalając wartość użytkową inwestycji, jednostka szacuje:

- a) swój udział w wartości bieżącej oszacowanych przyszłych przepływów środków pieniężnych, które według przewidywań zostaną wygenerowane przez jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, włącznie z przepływami środków pieniężnych z działalności operacyjnej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia i przychodami pochodzącymi z ostatecznego zbycia inwestycji; lub
- b) wartość bieżącą szacowanych przyszłych przepływów środków pieniężnych z tytułu dywidend z inwestycji i z tytułu ostatecznego zbycia inwestycji.

Przy przyjęciu odpowiednich założeń obie metody dają takie same wyniki.

▼ **M32**

43 Wartość odzyskiwalną inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu ocenia się odrębnie dla każdej jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia, z wyjątkiem sytuacji, gdy dana jednostka stowarzyszona lub wspólne przedsięwzięcie nie generuje wpływów środków pieniężnych, których oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania i które byłyby w dużej mierze niezależne od wpływów pochodzących z innych aktywów jednostki.

JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIA FINANSOWE

44 Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięciach ujmowane są w jednostkowych sprawozdaniach finansowych jednostki zgodnie z paragrafem 10 MSR 27 (zmienionym w 2011 r.).

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

45 Niniejszy standard stosuje się w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszy standard wcześniej, to ujawnia ten fakt i stosuje jednocześnie MSSF 10, MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, MSSF 12 *Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach* i MSR 27 (zmieniony w 2011 r.).

▼ **M53**

45A Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragrafy 40–42 oraz skreślono paragrafy 41 A–41C. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ **M50**

45B Na podstawie dokumentu *Equity Method in Separate Financial Statements* (Amendments to IAS 27) (*Metoda praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych* (zmiany MSR 27)), opublikowanego w sierpniu 2014 r., zmieniono paragraf 25. Jednostka stosuje tę zmianę retrospektywnie do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M51

45D Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne: stosowanie wyjątku w zakresie konsolidacji* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28), opublikowanego w grudniu 2014 r., zmieniono paragrafy 17, 27 i 36 oraz dodano paragraf 36 A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Weześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M59

45E Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF – Okres 2014–2016*, opublikowanego w grudniu 2016 r., zmieniono paragrafy 18 i 36A. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie zgodnie z MSR 8 w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2018 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M65

45G Na podstawie dokumentu *Udziały długoterminowe w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*, opublikowanego w październiku 2017 r., dodano paragraf 14 A i usunięto paragraf 41. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie zgodnie z MSR 8 w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie, z wyjątkiem sytuacji określonych w paragrafach 45H-45K. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

45H Jednostka, która po raz pierwszy stosuje zmiany określone w paragrafie 45G w tym samym czasie, kiedy po raz pierwszy stosuje MSSF 9, stosuje wymogi przejściowe zawarte w MSSF 9 w odniesieniu do udziałów długoterminowych opisanych w paragrafie 14 A.

45I Jednostka, która po raz pierwszy stosuje zmiany określone w paragrafie 45G po tym, gdy już wcześniej zastosowała po raz pierwszy MSSF 9, stosuje wymogi przejściowe zawarte w MSSF 9, konieczne do stosowania wymogów określonych w paragrafie 14 A w odniesieniu do udziałów długoterminowych. W tym celu odniesienia do daty pierwszego zastosowania MSSF 9 są rozumiane jako odnoszące się do początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te zmiany (data pierwszego zastosowania tych zmian). Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej post factum.

45J Przy pierwszym zastosowaniu zmian określonych w paragrafie 45G jednostka, która stosuje czasowe zwolnienie z MSSF 9 zgodnie z MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*, nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej post factum.

▼ M65

- 45K Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, stosując paragraf 45I lub paragraf 45J, na dzień pierwszego zastosowania zmian, to ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub, w stosownych przypadkach, w innym składniku kapitału) różnicę między:
- poprzednią wartością bilansową udziałów długoterminowych opisanych w paragrafie 14 A na ten dzień; oraz
 - wartością bilansową tych udziałów na ten dzień.

▼ M32**Odniesienia do MSSF 9**

- 46 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard, ale nie stosuje jeszcze standardu MSSF 9, wszelkie odniesienia do MSSF 9 należy rozumieć jako odniesienia do MSR 39.

WYCOFANIE MSR 28 (Z 2003 R.)

- 47 Niniejszy standard zastępuje MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych* (zaktualizowany w 2003 r.).

▼ B

MIĘDZYARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 29

*Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji*ZAKRES ► **M8** ⁽¹⁾ ◀

- 1 Niniejszy standard stosuje się w odniesieniu do sprawozdań finansowych (włącznie ze skonsolidowanymi sprawozdaniami finansowymi) wszystkich jednostek, których walutą funkcjonalną jest waluta gospodarki ogarniętej hiperinflacją.
- 2 W gospodarce hiperinflacyjnej prowadzenie sprawozdawczości dotyczącej wyników operacyjnych i sytuacji finansowej w walucie lokalnej bez jednoczesnego dokonywania przekształceń nie jest użyteczne. Siła nabywcza pieniądza zmniejsza się w takim tempie, że porównania kwot z tytułu zdarzeń czy transakcji, które nastąpiły w różnych momentach – nawet w tym samym okresie obrotowym – są mylące.
- 3 Niniejszy standard nie określa żadnej konkretnej stopy inflacji, w obecności której daną gospodarkę można uznać za działającą w warunkach hiperinflacji. Decyzja o tym, czy przekształcenie sprawozdań finansowych jest konieczne na podstawie niniejszego standardu, jest kwestią wymagającą dokonania oceny. Można wskazać pewne cechy charakterystyczne dla środowiska gospodarczego kraju w warunkach hiperinflacji, choć nie ograniczają się one tylko do zjawisk opisanych poniżej:
 - a) ogół społeczeństwa preferuje lokowanie posiadanego majątku w aktywa niepieniężne lub relatywnie stabilne waluty obce. Posiadane środki w walucie lokalnej są niezwłocznie inwestowane w celu zachowania siły nabywczej;
 - b) ogół społeczeństwa wyraża kwoty pieniężne nie w walucie lokalnej, ale w innej relatywnie stabilnej walucie obcej. Także ceny mogą być podawane w walucie obcej;
 - c) sprzedaż i kupno na kredyt odbywają się w cenach, które mają kompensować oczekiwaną stratę siły nabywczej, postępującą w okresie kredytowania, nawet jeżeli okres ten jest krótki;
 - d) stopy procentowe, wynagrodzenia i ceny są powiązane z indeksacją cen; oraz
 - e) skumulowana stopa inflacji z okresu trzech lat zbliża się lub przekracza wartość 100 %.
- 4 Wskazane byłoby przyjęcie niniejszego standardu w tym samym czasie przez wszystkie jednostki sporządzające sprawozdania w walucie kraju o gospodarce hiperinflacyjnej. Niemniej jednak standard stosuje się do sprawozdań finansowych jednostek od momentu rozpoczęcia okresu sprawozdawczego, w którym jednostki te stwierdzą zaistnienie hiperinflacji w kraju, w którego walucie sporządzają sprawozdanie finansowe.

PRZEKSZTAŁCANIE SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

- 5 Zmiany cen w czasie są rezultatem działania różnych czynników politycznych, gospodarczych i społecznych, zarówno o charakterze ogólnym, jak i szczegółowym. Czynniki specyficzne, takie jak zmiany podaży i popytu oraz zmiany technologiczne, mogą powodować znaczący wzrost lub spadek pojedynczych cen, które nie zależą od siebie. Poza tym czynniki ogólne mogą powodować zmianę ogólnego poziomu cen i, co za tym idzie, zmiany ogólnej siły nabywczej pieniądza.

⁽¹⁾ Częścią *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. była dokonana przez Radę zmiana terminologii stosowanej w MSR 29 w taki sposób, aby była spójna z innymi MSSF: a) „wartość rynkowa” zmieniono na „wartość godziwa” oraz b) „wyniki działalności” i „zysk netto” zmieniono na „zyski lub straty”.

▼ M8

- 6 Jednostki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z metodą kosztu historycznego nie uwzględniają ani zmian ogólnego poziomu cen ani wzrostu konkretnych cen ujętych aktywów lub zobowiązań. Wyjątek stanowią te aktywa lub zobowiązania, które jednostka ma obowiązek lub chce wyceniać w oparciu o wartość godziwą. Na przykład, składniki rzeczowych aktywów trwałych mogą zostać przeszacowane do wartości godziwej, a w przypadku aktywów biologicznych zwykle wymaga się ich wyceny w wartości godziwej. Jednak niektóre jednostki prezentują sprawozdania finansowe w oparciu o zasadę aktualnej ceny nabycia, która odzwierciedla skutki zmian konkretnych cen posiadanych aktywów.

▼ B

- 7 W gospodarce hiperinflacyjnej sprawozdanie finansowe, niezależnie od tego, czy opiera się na metodzie kosztu historycznego, czy na aktualnej cenie nabycia, jest użyteczne tylko wtedy, gdy sporządza się je, używając jednostek miary obowiązujących na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀. Tak więc postanowienia niniejszego standardu stosują się do sprawozdań finansowych sporządzanych przez jednostki w walucie gospodarki hiperinflacyjnej. Prezentacja informacji wymaganych zgodnie z niniejszym standardem nie jest dozwolona w formie suplementu do nieprzekształconego sprawozdania finansowego. Ponadto nie zaleca się oddzielnej prezentacji sprawozdania finansowego przed dokonaniem przekształcenia.

▼ M8

- 8 Sprawozdania finansowe jednostki, której walutą funkcjonalną jest waluta gospodarki ogarniętej hiperinflacją, niezależnie od tego, czy opierają się na metodzie kosztu historycznego czy aktualnej ceny nabycia, wyraża się w jednostkach miary obowiązujących na koniec okresu sprawozdawczego. Dane porównawcze z okresów poprzednich wymagane zgodnie z MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowanym w 2007 r.) oraz wszelkie inne informacje odnoszące się do wcześniejszych okresów, wyraża się także w jednostkach miary obowiązujących na koniec okresu sprawozdawczego. W celu zaprezentowania danych porównawczych w innej walucie prezentacji, zastosowanie mają paragrafy 42 b) i 43 MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*.

▼ B

- 9 Zysk lub stratę wynikającą z sytuacji pieniężnej netto ujmuje się w zysku lub stracie i oddzielnie ujawnia.
- 10 Przekształcenie sprawozdania finansowego zgodnie z postanowieniami niniejszego standardu wymaga zastosowania pewnych procedur oraz dokonania własnej oceny. Konsekwencja stosowania tych samych procedur i sposób dokonywania własnych ocen w kolejnych okresach ma większe znaczenie niżeli precyzja w ustalaniu kwot prezentowanych w przekształconym sprawozdaniu finansowym.

Sprawozdanie finansow oparte na koszcie historycznym**▼ M5**

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

▼ B

- 11 Kwoty bilansowe, które nie zostały jeszcze wyrażone w jednostkach miary obowiązujących na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀, przekształca się na podstawie ogólnego indeksu cen.
- 12 Pozycje pieniężnych nie przekształca się, ponieważ są one już wyrażane w jednostkach obowiązujących na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀. Pozycje pieniężne są to posiadane środki pieniężne oraz pozycje należne lub pozycje płatne gotówką.

▼ B

- 13 Aktywa i zobowiązania powiązane zgodnie z zawartą umową ze zmianami cen, takie jak np. indeksowane obligacje i pożyczki, koryguje się zgodnie z treścią umowy w celu ustalenia kwot nierozliczonych pozycji na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀. Pozycje te w przekształconym ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ wykazuje się według wartości skorygowanych.

▼ M8

- 14 Wszystkie pozostałe aktywa i zobowiązania mają charakter niepieniężny. Pewne pozycje niepieniężne są wykazywane w wartościach obowiązujących na koniec okresu sprawozdawczego, takich jak wartość netto możliwa do uzyskania czy wartość godziwa dlatego też nie są one przekształcane. Natomiast wszystkie pozostałe pozycje niepieniężne należy przekształcić.
- 15 Większość pozycji niepieniężnych wykazywana jest według kosztu historycznego lub kosztu historycznego pomniejszonego o umorzenie. Są więc one wyrażane w wartościach aktualnych na dzień ich nabycia. Przekształcony koszt historyczny lub pomniejszony o umorzenie koszt historyczny każdej pozycji ustalany jest poprzez uwzględnienie w koszcie historycznym lub w umorzeniu zmian w ogólnym indeksie cen, które zaszły od momentu nabycia (danego składnika aktywów) do dnia zakończenia okresu sprawozdawczego. Na przykład rzeczowe aktywa trwałe, zapasy materiałów i towarów, wartość firmy, patenty, znaki towarowe i podobne aktywa są przekształcane poczynając od dnia ich zakupienia. Zapasy półproduktów i wyrobów gotowych przekształcane są od momentu, w którym poniesiono koszty zakupu i koszty przetworzenia.

▼ B

- 16 Szczegółowe wykazy zawierające daty nabycia poszczególnych rzeczowych aktywów trwałych mogą być niedostępne lub nieprzydatne dla celów szacunkowych. W takich rzadkich przypadkach, w pierwszym okresie stosowania tego standardu, konieczne może okazać się posłużenie niezależną, profesjonalną wyceną ich przekształcania.
- 17 Ogólny indeks cen może być niedostępny w odniesieniu do okresów, które zgodnie z niniejszym standardem podlegają obowiązkowi przekształcania rzeczowych aktywów trwałych. W takich przypadkach konieczne może być posłużenie się szacunkami opartymi na przykład na zmianach w kursie wymiany waluty funkcjonalnej, na relatywnie stabilną walutę obcą.
- 18 Niektóre pozycje niepieniężne wykazywane są w wartościach obowiązujących (aktualnych) na inny dzień niż dzień ich nabycia lub ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀, jak na przykład rzeczowe aktywa trwałe, które uprzednio zostały przeszacowane. W takich przypadkach wartości bilansowe przekształca się, poczynawszy od dnia przeszacowania.

▼ M8

- 19 Przekształconą wartość pozycji niepieniężnej należy obniżyć zgodnie z odpowiednim MSSF, jeśli przewyższa ona wartość odzyskiwalną. Na przykład przekształcone kwoty rzeczowych aktywów trwałych, wartości firmy, patentów i znaków towarowych obniża się do poziomu ich wartości odzyskiwanej a przekształcone kwoty zapasów obniża się do poziomu ich wartości netto możliwej do uzyskania.
- 20 Jednostka, w której dokonano inwestycji, i która jest ujmowana metodą praw własności, może sporządzać sprawozdanie w walucie gospodarki hiperinflacyjnej. Sprawozdanie z sytuacji finansowej oraz sprawozdanie z całkowitych dochodów takiej jednostki, w której dokonano inwestycji przekształca się zgodnie z postanowieniami tego standardu tak, aby można było obliczyć udział inwestora w aktywach netto tej jednostki oraz zysku lub stracie. W przypadku, gdy przekształcone sprawozdanie finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji wyrażone jest w walucie obcej, przelicza się je po kursach zamknięcia.

▼ B

- 21 Wpływ inflacji jest zwykle ujmowany w kosztach finansowania zewnętrznego. Nie jest właściwe ani przekształcanie nakładów inwestycyjnych finansowanych ze środków zewnętrznych, ani też aktywowanie tej części kosztów finansowania zewnętrznego, która służy zniwelowaniu skutków inflacji w tym samym okresie. Ta część kosztów finansowania zewnętrznego obciąża koszty w tym okresie, w którym zostały one poniesione.
- 22 Jednostka może nabyć aktywa na podstawie umowy, która pozwala na odroczenie płatności bez ponoszenia ściśle określonych kosztów odsetek. Tam, gdzie naliczenie danej kwoty odsetek jest niewykonalne ze względów praktycznych, aktywa te przekształca się, począwszy od dnia płatności, a nie od dnia ich zakupu.
- 23 [Usunięty]
- 24 Na początku pierwszego okresu stosowania niniejszego standardu przekształca się składniki kapitału własnego – z wyjątkiem zysków zatrzymanych oraz wszelkich nadwyżek z aktualizacji wyceny aktywów – stosując ogólny indeks cen, począwszy od dat, w których te składniki kapitału własnego zostały wniesione lub powstały w inny sposób. Wszelkie nadwyżki z aktualizacji wyceny aktywów powstałe w ubiegłych okresach eliminuje się. Przekształcone zyski zatrzymane wynikają ze wszystkich pozostałych kwot w przekształconym ►**M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀.
- 25 Pod koniec pierwszego okresu stosowania standardu, a także w okresach kolejnych, przekształca się wszystkie składniki kapitału własnego, stosując ogólny indeks cen, począwszy od początku okresu lub od momentu, w którym te składniki kapitału własnego zostały wniesione (jeżeli zostały wniesione później). Informacje o zmianach kapitału własnego w danym okresie ujawnia się zgodnie z postanowieniami MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*.

▼ M5

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

▼ B

- 26 Niniejszy standard wymaga, aby wszystkie pozycje w ►**M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ były wyrażane w jednostkach miary obowiązujących na ►**M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀. Dlatego wszelkie kwoty przekształca się przy zastosowaniu ogólnego indeksu cen od momentu, w którym pozycje przychodów i kosztów były po raz pierwszy wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Zysk lub strata wynikająca z sytuacji pieniężnej netto

- 27 W okresie inflacji jednostka posiadająca nadwyżki aktywów pieniężnych nad zobowiązaniami pieniężnymi traci siłę nabywczą, natomiast jednostka z nadwyżką zobowiązań pieniężnych nad aktywami pieniężnymi zyskuje na sile nabywczej w takim stopniu, w jakim aktywa i zobowiązania nie są związane z poziomem cen. Zysk lub stratę wynikającą z sytuacji pieniężnej netto można wyprowadzić jako różnicę powstałą po przekształceniu aktywów niepieniężnych, kapitału własnego i pozycji ►**M5** sprawozdania z całkowitych dochodów ◀, oraz korekt indeksowanych aktywów i zobowiązań. Zysk lub strata może zostać oszacowana poprzez skorygowanie średniej ważonej (za okres) różnicy pomiędzy aktywami pieniężnymi a zobowiązaniami pieniężnymi, o zmianę ogólnego indeksu cen.

▼ M8

- 28 Zysk lub strata wynikająca z sytuacji pieniężnej netto koryguje zysk lub stratę jednostki. Korektę aktywów i zobowiązań powiązanych na mocy umowy ze zmianami cen, przeprowadzoną zgodnie z treścią paragrafu 13, kompensuje się z zyskiem lub stratą wynikającą z pozycji pieniężnej netto. Inne pozycje przychodów i kosztów, takie jak koszty i przychody z tytułu odsetek, różnice kursowe dotyczące środków pożyczonych lub zainwestowanych, są także związane z pozycją pieniężną netto. Mimo że pozycje te są oddzielnie ujawniane, pomocne może być zaprezentowanie ich razem z zyskiem lub stratą wynikającą z pozycji pieniężnej netto w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

▼ B**Sprawozdania finansowe oparte na aktualnej cenie nabycia****▼ M5***Sprawozdanie z sytuacji finansowej***▼ B**

- 29 Pozycje wykazywanych według aktualnych cen nabycia nie przekształca się, ponieważ są one już wyrażone w jednostkach miary obowiązujących na dany ►M5 koniec okresu sprawozdawczego ◀. Inne pozycje ►M5 sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ przekształca się zgodnie z treścią paragrafów od 11–25.

▼ M5*Sprawozdanie z całkowitych dochodów***▼ B**

- 30 W ►M5 sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ sporządzanym na podstawie aktualnych cen nabycia przed przekształceniem generalnie wykazuje się aktualne ceny nabycia na dzień, w którym miały miejsce odnośne transakcje lub zdarzenia. Koszt własny sprzedaży oraz amortyzację ujmuje się w wartościach aktualnych w momencie zużycia, natomiast sprzedaż i inne koszty ujmuje się w kwotach pieniężnych określonych na chwilę ich dokonania/poniesienia. Dlatego też wszystkie kwoty przekształca się na jednostki miary obowiązujące na ►M5 koniec okresu sprawozdawczego ◀, z zastosowaniem ogólnego indeksu cen.

Zysk lub strata wynikająca z sytuacji pieniężnej netto

- 31 Zysk lub stratę wynikające z sytuacji pieniężnej netto rozlicza się zgodnie z paragrafami 27 i 28.

Podatki

- 32 Przekształcenie sprawozdania finansowego zgodnie z postanowieniami niniejszego standardu może prowadzić do powstania różnic pomiędzy wartością bilansową poszczególnych aktywów i zobowiązań wykazaną w ►M5 sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ a ich wartością podatkową. Różnice te rozlicza się zgodnie z MSR 12 *Podatek dochodowy*.

▼ M5**Sprawozdanie z przepływów pieniężnych****▼ B**

- 33 Niniejszy standard wymaga, aby wszystkie pozycje w ►M5 sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych były wyrażane w jednostkach miary obowiązujących na ►M5 koniec okresu sprawozdawczego ◀.

▼ B**Dane porównawcze****▼ M8**

- 34 Niezależnie od stosowanej metody, według kosztu historycznego lub aktualnych cen nabycia, dane porównawcze za ubiegłe okresy sprawozdawcze przekształca się stosując ogólny indeks cen w taki sposób, aby porównywane sprawozdania finansowe były prezentowane w jednostkach miary obowiązujących na koniec okresu sprawozdawczego. Informacje, które ujawnia się w odniesieniu do wcześniejszych okresów prezentuje się również w jednostkach miary obowiązujących na koniec okresu sprawozdawczego. W celu zaprezentowania danych porównawczych w innej walucie prezentacji, zastosowanie mają paragrafy 42 b) i 43 MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*.

▼ B**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe**

- 35 Jednostka dominująca, która sporządza sprawozdanie finansowe w walucie gospodarki hiperinflacyjnej, może posiadać jednostki zależne również sporządzające sprawozdania finansowe w walucie gospodarki hiperinflacyjnej. Sprawozdanie finansowe każdej takiej jednostki zależnej przekształca się z zastosowaniem ogólnego indeksu cen danego kraju, w którego walucie jednostka zależna sporządza sprawozdanie finansowe, przed włączeniem go do skonsolidowanego sprawozdania finansowego ogłaszanego przez jednostkę dominującą. W przypadku gdy jednostka zależna jest jednostką zagraniczną, jej przekształcone sprawozdanie finansowe przelicza się po kursach zamknięcia. Zagadnieniami związanymi ze sprawozdaniami finansowymi jednostek zależnych, które nie sporządzają sprawozdań w walutach gospodarek hiperinflacyjnych, zajmuje się MSR 21.
- 36 Jeżeli konsolidacja obejmuje sprawozdania finansowe sporządzane z różną ►M5 datą zakończenia okresów sprawozdawczych ◄, to wszystkie pozycje, zarówno pieniężne, jak i niepieniężne, przekształca się na jednostki miary obowiązujące na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wybór i stosowanie ogólnego indeksu cen

- 37 Aby zachować zgodność z niniejszym standardem przy przekształcaniu sprawozdań finansowych, stosuje się ogólny indeks cen odzwierciedlający zmiany ogólnej siły nabywczej. Zaleca się, aby wszystkie jednostki sporządzające sprawozdania w tej samej walucie stosowały ten sam indeks cen.

GOSPODARKI, KTÓRE WYDOBYŁY SIĘ Z HIPERINFLACJI

- 38 Jeżeli gospodarka, w której działa jednostka, wydobędzie się z hiperinflacji i jednostka ta zaniecha sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych zgodnie z niniejszym standardem, kwoty wyrażone w jednostkach miary obowiązujących w ubiegłym okresie sprawozdawczym jednostka traktuje jako podstawę określenia wartości bilansowej w swoich kolejnych sprawozdaniach finansowych.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 39 Ujawnia się następujące informacje:

- a) fakt przekształcenia sprawozdań finansowych i danych porównawczych z ubiegłych okresów o zmiany w ogólnej sile nabywczej waluty funkcjonalnej oraz że – w konsekwencji tych zmian – sprawozdania finansowe są wyrażane w jednostkach miary obowiązujących na ►M5 koniec okresu sprawozdawczego ◄;

▼ B

- b) czy sprawozdania finansowe są sporządzane z zastosowaniem metody kosztów historycznych czy aktualnych cen nabycia; oraz
 - c) dane dotyczące indeksu cen i jego poziomu na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ oraz zmiany w indeksie cen w bieżącym i w ubiegłym okresie sprawozdawczym.
- 40 Zasady dotyczące ujawniania informacji zawarte w niniejszym standardzie wymagają jasnego określenia zasad uwzględniania skutków inflacji w sprawozdaniu finansowym. Ich intencją jest także zapewnienie informacji niezbędnych dla rozumienia tych zasad i wynikających z nich kwot.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 41 Niniejszy standard stosuje się przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za okresy rozpoczynające się dnia 1 stycznia 1990 r. i później.

▼ M32

▼ M52

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 33***Zysk przypadający na jedną akcję*

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest ustanowienie zasad ustalania i prezentacji zysku przypadającego na akcję, które mają ułatwić porównywanie wyników działalności różnych jednostek w tym samym okresie, jak też porównywanie wyników tej samej jednostki osiągniętych w różnych okresach. Mimo iż dane dotyczące zysku przypadającego na jedną akcję mają swoje ograniczenia wynikające ze stosowania różnych zasad (polityki) rachunkowości przy ustalaniu wysokości „zysku”, spójne określenie mianownika wzoru ma wpływ na poprawę jakości sprawozdawczości finansowej. Niniejszy standard koncentruje się na mianowniku wzoru służącego do wyliczenia zysku przypadającego na akcję.

ZAKRES

- 2 Niniejszy standard stosuje się do:
- a) jednostkowych sprawozdań finansowych jednostki, która:
 - (i) posiada zwykle lub potencjalne akcje zwykle będące przedmiotem obrotu na rynku publicznym (krajowej lub zagranicznej giełdzie papierów wartościowych lub na rynku pozagiełdowym obejmującym rynki lokalne i regionalne); lub
 - (ii) która składa lub jest w trakcie składania swojego sprawozdania finansowego w komisji papierów wartościowych lub w innym organie regulacyjnym w związku z emisją akcji zwykłych na rynku publicznym; oraz
 - b) skonsolidowanych sprawozdań finansowych grupy, której jednostka dominująca:
 - (i) posiada zwykle lub potencjalne akcje zwykle będące przedmiotem obrotu na rynku publicznym (krajowej lub zagranicznej giełdzie papierów wartościowych lub na rynku pozagiełdowym obejmującym rynki lokalne i regionalne); lub
 - (ii) składa lub jest w trakcie składania swojego sprawozdania finansowego w komisji papierów wartościowych lub w innym organie regulacyjnym w związku z emisją akcji zwykłych na rynku publicznym.
- 3 Jednostka, która ujawnia zysk przypadający na jedną akcję, wylicza i ujawnia zysk przypadający na jedną akcję zgodnie z niniejszym standardem.

- **M32** 4 W przypadku, gdy prezentowane jest zarówno skonsolidowane sprawozdanie finansowe, jak i jednostkowe sprawozdanie finansowe sporządzone odpowiednio: zgodnie z **MSSF 10 Skonsolidowane sprawozdania finansowe** i **MSR 27 Jednostkowe sprawozdania finansowe**, ujawnienia informacji wymagane przez niniejszy standard prezentuje się tylko na podstawie skonsolidowanych danych finansowych. ◀ Jednostka, która ujawnia zysk przypadający na jedną akcję na podstawie swojego jednostkowego sprawozdania finansowego, prezentuje dane dotyczące takiego zysku przypadającego na jedną akcję wyłącznie w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów. ◀. Danych o zysku przypadającym na jedną akcję nie prezentuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

▼ M31

- 4A Jeżeli jednostka prezentuje składniki zysków lub strat w odrębnym sprawozdaniu zgodnie ze sposobem przedstawionym w paragrafie 10A MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zmienionym w 2011 r.), zysk przypadający na jedną akcję prezentuje ona wyłącznie w tym odrębnym sprawozdaniu.

▼ B

DEFINICJE

- 5 W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:

Antyrozwodnienie oznacza zwiększenie zysku przypadającego na akcję lub zmniejszenie straty przypadającej na akcję, przy założeniu, że instrumenty zamienne zostaną zamienione, opcje lub warranty zostaną zrealizowane, lub że akcje zwykłe zostaną wyemitowane po spełnieniu określonych warunków.

Warunkowa umowa emisji akcji oznaczają umowę emisji akcji, której realizacja jest uzależniona od spełnienia określonych warunków.

Akcje zwykłe emitowalne warunkowo są akcjami zwykłymi, które są emitowane za niewielką zapłatą środków pieniężnych lub w innej formie, lub bez zapłaty, po spełnieniu warunków określonych w warunkowej umowie emisji akcji.

Rozwodnienie oznacza zmniejszenie zysku przypadającego na akcję lub zwiększenie straty przypadającej na akcję przy założeniu, że instrumenty zamienne zostaną zamienione, opcje lub warranty zostaną zrealizowane, lub że akcje zwykłe zostaną wyemitowane po spełnieniu określonych warunków.

Opcje, warranty i ich odpowiedniki są instrumentami finansowymi, które dają posiadaczowi prawo do zakupu akcji zwykłych.

Akcja zwykła jest instrumentem kapitałowym, z którego prawa są zaspokajane w ostatniej kolejności, po zaspokojeniu praw ze wszystkich innych rodzajów instrumentów kapitałowych.

Potencjalna akcja zwykła jest instrumentem finansowym lub inną umową, która może uprawnić jej posiadacza do objęcia akcji zwykłych.

Opcje sprzedaży akcji zwykłych są umowami, które dają posiadaczowi prawo do sprzedaży akcji zwykłych po określonej cenie przez określony czas.

- 6 Akcje zwykłe uprawniają do udziału w zysku za dany okres dopiero po wszystkich pozostałych typach akcji, takich jak akcje uprzywilejowane. Jednostka może posiadać więcej niż jeden rodzaj akcji zwykłych. Akcje zwykłe należące do tego samego rodzaju dają te same prawa do otrzymania dywidend.

- 7 Przykładowe potencjalne akcje zwykłe to:

- a) zobowiązania finansowe lub instrumenty kapitałowe, łącznie z akcjami uprzywilejowanymi, które są zamienne na akcje zwykłe;
- b) opcje i warranty;
- c) akcje, których emisja uzależniona jest od spełnienia pewnych warunków wynikających z ustaleń umownych, takich jak zakup przedsiębiorstwa lub innych aktywów.

▼ **M33**

- 8 Terminy zdefiniowane w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja* stosowane są w niniejszym standardzie w znaczeniu określonym w paragrafie 11 MSR 32, o ile nie zaznaczono inaczej. MSR 32 zawiera definicje instrumentu finansowego, składnika aktywów finansowych, zobowiązania finansowego i instrumentu kapitałowego oraz wytyczne dotyczące stosowania tych definicji. MSR 13 *Ustalanie wartości godziwej* zawiera definicję wartości godziwej i określa wymogi dotyczące stosowania tej definicji.

▼ **B**

WYCENA

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

- 9 Jednostka oblicza kwotę podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję dla zysku lub straty przypadającej na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej oraz, jeśli informacje te są prezentowane, przypadający na nich zysk lub stratę z działalności kontynuowanej.
- 10 Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku lub straty, która przypada na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej (licznik), przez średnią ważoną liczby akcji zwykłych występujących (mianownik) w ciągu danego okresu.
- 11 Dane dotyczące podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję podawane są w celu ustalenia udziału każdej akcji zwykłej jednostki dominującej w wynikach działalności jednostki za dany okres sprawozdawczy.

Zysk

- 12 Dla celów obliczenia podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję kwotami przypadającymi na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej z tytułu:

- a) zysku lub straty z działalności kontynuowanej przypadającej na jednostkę dominującą; oraz
- b) zysku lub straty przypadającej na jednostkę dominującą;

są kwoty z pkt a) i b) skorygowane o wartość dywidend uprzywilejowanych po opodatkowaniu, różnice z tytułu rozliczenia akcji uprzywilejowanych oraz o inne podobne wpływy akcji uprzywilejowanych, zaklasyfikowanych jako instrumenty kapitałowe.

- 13 Wszystkie pozycje przychodów i kosztów przypadające na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej, które zostały ujęte w danym okresie, łącznie z obciążeniem z tytułu podatku dochodowego oraz dywidendami od akcji uprzywilejowanych, klasyfikowanymi jako zobowiązania, są uwzględniane przy ustalaniu zysku lub straty danego okresu przypadających na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej (zob. MSR 1 ► **M5** ————— ◀).

- 14 Kwota dywidend uprzywilejowanych po opodatkowaniu, która jest odejmowana od zysku lub straty okresu, to:

- a) kwota po opodatkowaniu wszelkich dywidend zadeklarowanych za dany okres od akcji uprzywilejowanych nie dających prawa do skumulowanych dywidend; oraz
- b) kwota po opodatkowaniu wymaganych za dany okres dywidend od akcji uprzywilejowanych dających prawo do skumulowanych dywidend, bez względu na to, czy dywidendy zostały zadeklarowane, czy też nie. Kwota dywidend za dany okres od akcji uprzywilejowanych nie obejmuje kwoty jakichkolwiek skumulowanych dywidend od akcji uprzywilejowanych, wypłaconych lub zadeklarowanych w ciągu bieżącego okresu, lecz wynikających z okresów poprzednich.

▼ **B**

- 15 Akcje uprzywilejowane, które w początkowym okresie dają prawo do niskiej dywidendy, co ma zrekompensować jednostce sprzedaż akcji uprzywilejowanych z dyskontem, lub akcje dające prawo do dywidendy wyższej niż wynikająca z wartości rynkowej w późniejszych okresach, co ma zrekompensować inwestorom zakup akcji uprzywilejowanych z premią, nazywane są czasami akcjami uprzywilejowanymi o rosnącej stopie dochodu. Dyskonto lub premia udzielone przy emisji akcji uprzywilejowanych o rosnącej stopie dochodu są amortyzowane w zyskach zatrzymanych przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej i są traktowane jako dywidenda od akcji uprzywilejowanych przy wyliczaniu zysku przypadającego na jedną akcję.
- 16 Jednostka może odkupić akcje uprzywilejowane, składając akcjonariuszom ofertę przetargową. Nadwyżka wartości godziwej ceny zapłaconej posiadaczom akcji uprzywilejowanych ponad wartość księgową akcji uprzywilejowanych stanowi zysk uprzywilejowanych akcjonariuszy i obciąża zyski zatrzymane jednostki. Kwotę tę odejmuje się, wyliczając zysk lub stratę przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej.
- 17 Jednostka może doprowadzić do przedterminowej zamiany zamiennych akcji uprzywilejowanych poprzez korzystną zmianę pierwotnych warunków zamiany lub zapłatę dodatkowego wynagrodzenia. Nadwyżka wartości godziwej akcji zwykłych lub innego zapłaconego wynagrodzenia za te akcje ponad wartość godziwą akcji zwykłych, które zostałyby wyemitowane zgodnie z pierwotnymi warunkami zamiany, stanowi zysk akcjonariuszy uprzywilejowanych. Kwotę tę odejmuje się, wyliczając zysk lub stratę przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej.
- 18 Nadwyżka wartości księgowej akcji uprzywilejowanych ponad wartość godziwą zapłaty za te akcje jest dodawana przy wyliczaniu zysku lub straty przypadającej na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej.

Akcje

- 19 Dla celów wyliczenia podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję za liczbę akcji zwykłych należy przyjąć średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.
- 20 Użycie średniej ważonej liczby akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu odzwierciedla możliwość zmiany wartości kapitału akcyjnego w ciągu okresu, w wyniku występowania większej lub mniejszej liczby akcji zwykłych. Średnia ważona liczby akcji zwykłych występujących w ciągu okresu to liczba akcji zwykłych na początku danego okresu, skorygowana o liczbę akcji zwykłych odkupionych lub wyemitowanych w ciągu tego okresu ważona wskaźnikiem odzwierciedlającym okres występowania tych akcji. Wskaźnik odzwierciedlający okres występowania poszczególnych akcji jest to liczba dni, przez jaką określone akcje występują, do całkowitej liczby dni w danym okresie. W wielu przypadkach uzasadnione jest zastosowanie rozsądnego przybliżenia średniej ważonej.
- 21 W większości przypadków akcje włączane są do średniej ważonej liczby akcji, począwszy od dnia, gdy zapłata za nie staje się należna (który zwykle odpowiada dacie ich emisji), na przykład:
- a) akcje zwykle wyemitowane w zamian za środki pieniężne włącza się, gdy środki pieniężne stają się należne;
 - b) akcje zwykle wyemitowane w ramach dobrowolnej reinwestycji dywidend od akcji zwykłych lub uprzywilejowanych włącza się od dnia reinwestycji dywidend;

▼ B

- c) akcje zwykle wyemitowane w wyniku konwersji instrumentu dłużnego na akcje zwykle włącza się od dnia, w którym zaprzestaje się naliczania odsetek;
- d) akcje zwykle wyemitowane w zamian za odsetki lub ratę kapitałową z tytułu innych instrumentów finansowych włącza się od dnia, w którym zaprzestaje się naliczania odsetek;
- e) akcje zwykle wyemitowane jako rozliczenie zobowiązania jednostki włącza się od dnia rozliczenia;
- f) akcje zwykle wyemitowane jako zapłata za nabycie składnika aktywów innego niż środki pieniężne włącza się w dniu, w którym następuje ujęcie tego nabycia; oraz
- g) akcje zwykle wyemitowane w zamian za wykonane na rzecz jednostki usług włącza się w momencie wykonania usług.

Moment włączenia akcji zwykłych określany jest na podstawie szczegółowych warunków i zasad związanych z ich emisją. Dodatkowo należy brać pod uwagę istotę wszelkich umów związanych z emisją.

▼ M12

- 22 Akcje zwykle wyemitowane jako część zapłaty przekazanej w ramach połączenia jednostek uwzględnia się przy ustalaniu średniej ważonej liczby akcji od dnia przejęcia. Dzieje się tak, dlatego, że jednostka przejmująca od tego dnia włącza do sprawozdania z całkowitych dochodów zyski i straty jednostki przejmowanej.

▼ B

- 23 Akcje zwykle, które zostaną wyemitowane w momencie konwersji instrumentu zamiennego, którego konwersja jest obowiązkowa, są uwzględniane w wyliczeniu podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję od dnia zawarcia stosownej umowy.
- 24 Akcje zwykle, które mogą zostać wyemitowane, jeżeli spełnione zostaną pewne warunki (akcje emitowalne warunkowo) są traktowane jako występujące w ciągu okresu i włączane do wyliczenia zysku przypadającego na jedną akcję wyłącznie od dnia, w którym nastąpiło spełnienie wszystkich koniecznych warunków (czyli po zajściu wszystkich wymaganych zdarzeń). Jeżeli jedynym warunkiem emisji akcji jest upływ czasu, akcje te nie są akcjami, których emisja ma charakter warunkowy (akcjami emitowanymi warunkowo), ponieważ upływ czasu jest zapewniony. Występujące w ciągu roku akcje zwykle, które mają charakter warunkowo zwrotny (podlegają odwołaniu), nie są traktowane jako akcje występujące i są wyłączone z wyliczenia podstawowego zysku na jedną akcję tak długo, jak długo podlegają odwołaniu.
- 25 [Usunięty]
- 26 Średnia ważona liczby akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu i we wszystkich prezentowanych okresach jest korygowana o zdarzenia inne niż konwersja potencjalnych akcji zwykłych, które doprowadziły do zmiany liczby występujących akcji zwykłych, bez jednoczesnej zmiany stanu zasobów.
- 27 Akcje zwykle mogą być emitowane lub liczba występujących akcji zwykłych może zostać zmniejszona, bez jednoczesnej zmiany stanu zasobów. Do przykładów należą:
- a) emisja kapitalizacyjna lub emisja premiowa (znana w niektórych krajach jako dywidenda w postaci akcji);
 - b) element premiowy we wszelkich innych emisjach, na przykład element premiowy w postaci emisji praw poboru przyznawany dotychczasowym akcjonariuszom;
 - c) podział akcji; oraz
 - d) odwrócenie podziału akcji (konsolidacja akcji).

▼ B

- 28 Przy emisji kapitalizacyjnej, emisji premiowej lub podziale akcji akcje zwykłe są przyznawane dotychczasowym akcjonariuszom bez dodatkowej zapłaty. Tak więc liczba występujących akcji zwykłych zwiększa się bez zmiany stanu zasobów. Liczba występujących akcji zwykłych przed takim zdarzeniem jest korygowana o proporcjonalną zmianę liczby występujących akcji zwykłych, tak jakby zdarzenie takie miało miejsce na początku najwcześniejszego okresu objętego sprawozdaniem. Na przykład w momencie emisji premiowej na zasadzie „dwie za jedną” liczba występujących akcji zwykłych przed emisją jest mnożona przez wskaźnik równy trzy, aby uzyskać nową całkowitą liczbę akcji zwykłych lub przez wskaźnik równy dwa, aby uzyskać liczbę dodatkowych akcji zwykłych.
- 29 Konsolidacja akcji zwykłych zazwyczaj powoduje zmniejszenie liczby występujących akcji zwykłych bez zmniejszenia stanu zasobów. Jeżeli jednak ogólnym rezultatem jest odkup akcji według wartości godziwej, wówczas zmniejszenie liczby występujących akcji zwykłych jest wynikiem zmniejszenia stanu zasobów. Przykładem może być konsolidacja akcji połączona ze specjalną dywidendą. Średnia ważona liczby akcji zwykłych występujących w okresie, w którym miała miejsce transakcja łączona, zostaje skorygowana o zmniejszenie liczby akcji zwykłych od daty ujęcia dywidendy specjalnej.

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

- 30 Jednostka oblicza kwotę rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję w oparciu o zysk lub stratę przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej oraz w oparciu o przypadający na nich zysk lub stratę z działalności kontynuowanej, jeżeli dane te są prezentowane.
- 31 Dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję zysk lub stratę przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej oraz średnią ważoną liczbę występujących akcji koryguje się o wpływ wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.
- 32 Cel wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jest spójny z celem wyliczenia zysku podstawowego przypadającego na jedną akcję – którym jest ustalenie udziału każdej akcji zwykłej w wyniku jednostki, jednak w tym wyliczeniu uwzględnia się występowanie wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych w ciągu okresu, w wyniku czego:
- a) zysk lub stratę przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej zwiększa się o kwotę dywidend po opodatkowaniu oraz odsetek zaliczonych do danego okresu, odnoszących się do rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych, oraz koryguje się o wszelkie inne zmiany przychodów lub kosztów, które wynikałyby ze zamiany rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych; oraz
 - b) średnią ważoną liczbę występujących akcji zwykłych zwiększa się o średnią ważoną liczbę dodatkowych akcji zwykłych, które występowałyby, zakładając zamianę wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

▼ B*Zysk*

- 33 Dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję kwotę zysku lub straty przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej, zgodną z wyliczeniem podanym w paragrafie 12, koryguje się o wpływ następujących elementów (w kwotach po opodatkowaniu):
- a) wszelkie dywidendy i inne pozycje dotyczące rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych, które zostały odliczone przy ustalaniu zysku lub straty przypadających na akcjonariuszy zwykłych jednostki dominującej ustalonych zgodnie z wyliczeniem podanym w paragrafie 12;
 - b) wszelkie odsetki zaliczone do danego okresu odnoszące się do rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych; oraz
 - c) wszelkie inne zmiany przychodów lub kosztów, które wynikałyby z konwersji rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

▼ M53

- 34 Po konwersji potencjalnych akcji zwykłych na akcje zwykłe pozycje wymienione w paragrafie 33 pkt a)–c) przestają występować. W zamian za to nowe akcje zwykłe będą uprawnione do partycypowania w zysku lub stracie przypadającej w udziale zwykłym akcjonariuszom jednostki dominującej. Tak więc zysk lub strata przypadające w udziale zwykłym akcjonariuszom jednostki dominującej, wyliczone zgodnie z paragrafem 12, koryguje się o pozycje wymienione w paragrafie 33 pkt a)–c) oraz o odnośne podatki. Koszty związane z potencjalnymi akcjami zwykłymi obejmują koszty transakcji i dyskonto rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej (zob. MSSF 9).

▼ B

- 35 Konwersja potencjalnych akcji zwykłych może prowadzić w konsekwencji do zmiany przychodów i kosztów. Na przykład redukcja kosztu odsetek, związanego z potencjalnymi akcjami zwykłymi, i wynikający z powyższego wzrost zysku lub zmniejszenie straty może prowadzić do wzrostu kosztu związanego z obowiązkowym programem podziału zysków dla pracowników. Dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję zysk lub strata przypadająca na jedną akcję zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej korygowana jest o wszelkie tak powstałe zmiany przychodów lub kosztów.

Akcje

- 36 Dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję za liczbę akcji zwykłych przyjmuje się średnią ważoną liczbę akcji zwykłych wyliczoną zgodnie z paragrafami 19 i 26 powiększoną o średnią ważoną liczbę akcji zwykłych, które zostałyby wyemitowane w momencie konwersji wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych na akcje zwykłe. Przyjmuje się, że konwersja rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych na akcje zwykłe nastąpiła na początku okresu lub na dzień emisji potencjalnych akcji zwykłych (jeśli nastąpiło to później).
- 37 Liczbę rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych ustala się niezależnie dla każdego prezentowanego okresu. Liczba rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych od początku bieżącego okresu do danego dnia nie jest średnią ważoną liczbę rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych ustalonych podczas każdego śródrocznego wyliczenia.

▼ B

- 38 Liczbę potencjalnych akcji zwykłych ustala się, uwzględniając średni ważony okres ich występowania. Potencjalne akcje zwykłe, które zostały unieważnione lub których termin ważności upłynął podczas danego okresu, są uwzględniane w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję tylko przez czas ich występowania. Potencjalne akcje zwykłe, które poddano konwersji na akcje zwykłe podczas okresu, są uwzględniane w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję od początku okresu do daty konwersji. Począwszy od daty konwersji, powstałe w wyniku tej konwersji akcje zwykłe uwzględniane są w wyliczeniu zarówno podstawowego, jak i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję.
- 39 Liczba akcji zwykłych, które zostałyby wyemitowane w momencie konwersji rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych, jest określana na podstawie warunków potencjalnych akcji zwykłych; Jeżeli istnieje więcej niż jedna podstawa konwersji, przy przeprowadzaniu obliczeń przyjmuje się najbardziej korzystny przelicznik konwersji lub cenę realizacji z punktu widzenia posiadacza potencjalnych akcji zwykłych.

▼ M32

- 40 Jednostka zależna, wspólne przedsięwzięcie lub jednostka stowarzyszona mogą emitować na rzecz jednostek innych niż jednostka dominująca lub inwestorzy sprawujący współkontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, albo wywierający znaczący wpływ na taki podmiot, potencjalne akcje zwykłe, które są zamienne albo na akcje zwykłe jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, lub na akcje zwykłe jednostki dominującej lub inwestorów sprawujących współkontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, albo mających znaczący wpływ (jednostka sprawozdawcza) na taki podmiot. Jeśli te potencjalne akcje zwykłe jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej mają skutek rozwadniający w stosunku do podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jednostki sprawozdawczej, włącza się je do wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję.

▼ B*Rozwadniające potencjalne akcje zwykłe*

- 41 Potencjalne akcje zwykłe traktuje się jako rozwadniające wtedy i tylko wtedy, gdy ich konwersja na akcje zwykłe obniżyłaby zysk przypadający na jedną akcję lub podwyższyłaby stratę przypadającą na akcję z działalności kontynuowanej.
- 42 Jednostka przyjmuje zysk lub stratę z kontynuowanej działalności gospodarczej, przypadającą na jednostkę dominującą, jako wartość kontrolną służącą do określenia, czy potencjalne akcje zwykłe mają działanie rozwadniające czy antyrozwadniające. Zysk lub stratę z kontynuowanej działalności gospodarczej przypadające na jednostkę dominującą koryguje się zgodnie z paragrafem 12 i nie uwzględniając pozycji dotyczących działalności zaniechanej.
- 43 Potencjalne akcje zwykłe są antyrozwadniające, gdy ich konwersja na akcje zwykłe spowodowałaby zwiększenie zysku przypadającego na jedną akcję lub zmniejszenie straty na jedną akcję z kontynuowanej działalności gospodarczej. Obliczając rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję, nie zakłada się konwersji, realizacji lub emisji potencjalnych akcji zwykłych, które miałyby antyrozwadniający wpływ na zysk przypadający na jedną akcję.
- 44 Przy określeniu, czy potencjalne akcje zwykłe są rozwadniające czy antyrozwadniające, każdą emisję lub serię potencjalnych akcji zwykłych rozważa się oddzielnie, a nie łącznie. Kolejność, w jakiej analizowane są potencjalne akcje zwykłe, może wpływać na to, czy okażą się one rozwadniające. Aby zatem zmaksymalizować rozwodnienie zysku przypadającego na jedną akcję, każdą emisję lub serię potencjalnych akcji zwykłych analizuje się w kolejności od

▼ B

najbardziej rozwadniających do najmniej rozwadniających, to znaczy, że rozwadniające potencjalne akcje zwykłe o najniższym „zysku przypadającym na jedną dodatkową akcję” są uwzględniane w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję przed rozwadniającymi potencjalnymi akcjami zwykłymi o wyższym zysku przypadającym na jedną dodatkową akcję. Opcje i warranty są zazwyczaj uwzględniane w pierwszej kolejności, ponieważ nie mają wpływu na licznik wzoru.

Opcje, warranty i ich odpowiedniki

- 45 Dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jednostka przyjmuje realizację rozwadniających opcji i warrantów tej jednostki. Zakładane przychody z tych instrumentów są uznane za otrzymane z emisji akcji zwykłych w wysokości odpowiadającej średniej wartości rynkowej akcji zwykłych w danym okresie. Różnica między liczbą wyemitowanych akcji zwykłych a liczbą akcji zwykłych, które byłyby wyemitowane według średniej wartości rynkowej akcji zwykłych w danym okresie, jest traktowana jako nieodpłatna emisja akcji zwykłych.
- 46 Opcje i warranty są rozwadniające, jeśli skutkowałyby wyemitowaniem akcji zwykłych po wartości niższej od średniej wartości rynkowej w danym okresie. Kwota rozwodnienia jest średnią wartością rynkową akcji zwykłych w danym okresie, pomniejszoną o cenę emisyjną. Tak więc w celu wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję potencjalne akcje zwykłe traktowane są jako składające się z:
- a) umowy o emisję pewnej liczby akcji zwykłych według ich średniej wartości rynkowej w ciągu okresu. Zakłada się, że takie akcje zwykłe są godziwie wycenione i że nie są one ani rozwadniające, ani antyrozwadniające. Są one pomijane przy obliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję; oraz
 - b) umowy o nieodpłatną emisję pozostałych akcji zwykłych. Takie akcje zwykłe nie przynoszą żadnych przychodów i nie mają wpływu na zysk czy stratę przypadającą na występujące akcje zwykłe. Tak więc takie akcje są rozwadniające i są dodawane do liczby występujących akcji zwykłych przy obliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję.
- 47 Opcje i warranty mają działanie rozwadniające wyłącznie wtedy, gdy średnia wartość rynkowa akcji zwykłych w danym okresie przewyższa cenę realizacji opcji lub warrantów (czyli opcje i warranty mają wartość wewnętrzną *in the money*). Poprzednio wykazany zysk przypadający na jedną akcję nie jest korygowany wstecz w celu odzwierciedlenia zmian cen akcji zwykłych.

▼ M33

- 47A Dla opcji na akcje i inne umowy dotyczące płatności w formie akcji, których dotyczy MSSF 2 *Płatności w formie akcji*, cena emisyjna wymieniona w paragrafie 46 i cena realizacji wymieniona w paragrafie 47 obejmują wartość godziwą (ustaloną zgodnie z MSSF 2) wszystkich dóbr i usług, które jednostka ma otrzymać w przyszłości na podstawie opcji na akcje lub inne umowy dotyczące płatności w formie akcji.

▼ B

- 48 Pracownicze programy opcji na akcje o stałych lub możliwych do ustalenia warunkach oraz akcje zwykłe, w stosunku do których nie nabyto prawa do ich otrzymania, traktowane są jako opcje dla celów obliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, chociaż mogą być warunkowe w momencie realizacji prawa do ich otrzymania. Są one traktowane jako występujące od dnia ich przyznania. Pracownicze programy opcji na akcje uzależnione od wyniku finansowego traktowane są jako akcje emitowane warunkowo, ponieważ emisja zależy od spełnienia określonych warunków, a nie tylko od upływu czasu.

▼ B

Instrumenty zamienne

- 49 Rozwadniający efekt instrumentów zamiennych jest uwzględniany w rozwodnionym zysku przypadającym na jedną akcję zgodnie z paragrafem 33 i 36.
- 50 Zamienne akcje uprzywilejowane są antyrozwadniające zawsze, gdy wartość dywidendy od tych akcji, zadeklarowanej w bieżącym okresie lub naliczonej za bieżący okres na akcję zwykłą wynikającą z konwersji, przewyższa podstawowy zysk przypadający na jedną akcję. Podobnie, zamienny instrument dłużny jest antyrozwadniający zawsze, gdy odsetki od niego (po opodatkowaniu i uwzględnieniu innych zmian przychodów lub kosztów) na akcję zwykłą wynikającą z konwersji przewyższają podstawowy zysk przypadający na jedną akcję.
- 51 Wykup lub indukowana konwersja zamiennych akcji uprzywilejowanych może mieć wpływ tylko na część poprzednio występujących zamiennych akcji uprzywilejowanych. W takich przypadkach dodatkowa zapłata, o której mowa w paragrafie 17, przypada na akcje wykupione lub zamienione, aby ustalić, czy pozostałe występujące akcje uprzywilejowane są rozwadniające. Akcje wykupione lub zamienione traktowane są oddzielnie od akcji niewykupionych i niezamienionych.

Akcje emitowalne warunkowo

- 52 Tak jak przy obliczaniu podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję, akcje zwykłe, które są emitowalne warunkowo, traktowane są jako występujące i są uwzględniane przy wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, jeśli warunki zostały spełnione (tj. wystąpiły zdarzenia). Akcje emitowalne warunkowo są uwzględniane od początku okresu (lub od dnia umowy dotyczącej akcji warunkowych, jeśli jest to termin późniejszy). Jeśli warunki nie są spełnione, liczba warunkowo emitowalnych akcji, które włącza się do obliczenia zysku rozwodnionego przypadającego na jedną akcję, opiera się na liczbie akcji, które mogłyby być wyemitowane, gdyby koniec okresu sprawozdawczego pokrywał się z końcem okresu, w którym miałyby nastąpić spełnienie warunków. Nie dopuszcza się dokonywania przekształcenia wcześniej wykazanych danych, jeśli warunki nie będą spełnione w momencie zakończenia okresu, w którym powinny zostać spełnione warunki.
- 53 Jeżeli warunkiem emisji jest osiągnięcie lub utrzymanie określonego poziomu zysku przez określony czas oraz jeśli poziom ten został osiągnięty na koniec danego okresu sprawozdawczego, ale musi być utrzymany przez dodatkowy okres po zakończeniu tego okresu sprawozdawczego, wówczas dodatkowe akcje zwykłe są traktowane jako występujące przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, jeżeli ich działanie jest rozwadniające. W takim przypadku rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję oblicza się na podstawie liczby akcji zwykłych, które zostałyby wyemitowane, gdyby kwota zysku na koniec okresu sprawozdawczego była równa wartości zysku na koniec okresu, w którym powinny zostać spełnione warunki. Ponieważ wartość zysku może w przyszłości ulec zmianie, więc do końca okresu, w którym powinny zostać spełnione warunki, wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję nie obejmuje akcji zwykłych emitowalnych warunkowo, ponieważ nie wszystkie niezbędne warunki zostały spełnione.
- 54 Liczba warunkowo emitowalnych akcji zwykłych może zależeć od przyszłej ceny rynkowej akcji zwykłych. W takim przypadku, jeżeli efekt jest rozwadniający, rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję oblicza się na podstawie liczby akcji zwykłych, które zostałyby wyemitowane, gdyby cena rynkowa na koniec okresu sprawozdawczego była ceną rynkową na koniec okresu, w którym powinny zostać spełnione warunki. Jeżeli warunek określony jest na podstawie

▼B

średnich cen rynkowych w pewnym okresie, którego koniec przypada po zakończeniu danego okresu sprawozdawczego, wówczas bierze się pod uwagę średnią za czas, który już minął. Ponieważ cena rynkowa może w przyszłości ulec zmianie, więc do końca okresu, w którym powinny zostać spełnione warunki, wyliczenie podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję nie obejmuje akcji zwykłych emitowanych warunkowo, ponieważ nie wszystkie niezbędne warunki zostały spełnione.

- 55 Liczba warunkowo emitowanych akcji zwykłych może zależeć od przyszłych zysków i przyszłych cen akcji zwykłych. W takich przypadkach liczbę akcji zwykłych uwzględnianych w kalkulacji rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję określa się na podstawie obydwu warunków (zysku do chwili obecnej i aktualnej ceny rynkowej na koniec okresu sprawozdawczego). Wyliczenie rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję nie obejmuje akcji zwykłych emitowanych warunkowo, do czasu spełnienia obu warunków.
- 56 W pozostałych przypadkach liczba warunkowo emitowanych akcji zwykłych zależy od warunków innych niż wartość zysku lub cena rynkowa (np. od otwarcia określonej liczby sklepów). W takich przypadkach, przy założeniu, że stan realizacji konkretnego warunku nie zmieni się do końca okresu, w którym powinien on zostać spełniony, akcje zwykle emitowane warunkowo są uwzględniane w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję w zależności od stanu realizacji na koniec okresu sprawozdawczego.
- 57 Potencjalne akcje zwykle emitowane warunkowo (poza objętymi umową o warunkowej emisji akcji, jak np. instrumenty zamienne emitowane warunkowo) są uwzględniane w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję w następujący sposób:
- a) jednostka ustala, czy potencjalne akcje zwykle można uznać za emitowalne na warunkach określonych dla ich emisji zgodnie z postanowieniami paragrafów 52–56 dotyczącymi akcji zwykłych emitowanych warunkowo; oraz
 - b) jeżeli te potencjalne akcje zwykle powinny zostać uwzględnione w wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, jednostka ustala ich wpływ na kalkulację rozwodnionego zysku na jedną akcję, uwzględniając paragrafy 45–48 dotyczące opcji i warrantów, paragrafy 49–51 dotyczące instrumentów zamiennych, paragrafy 58–61 dotyczące umów, które mogą być rozliczane w akcjach zwykłych lub w środkach pieniężnych, oraz uwzględniając inne stosowne przepisy.

Przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję nie zakłada się realizacji lub konwersji, chyba że zakłada się realizację lub konwersję podobnych występujących potencjalnych akcji zwykłych, których emisja nie jest warunkowa.

Umowy, które mogą być rozliczane w akcjach zwykłych lub w środkach pieniężnych

- 58 Jeżeli jednostka zawarła umowę, która może zostać rozliczona w akcjach zwykłych lub w środkach pieniężnych, i decyzja co do sposobu rozliczenia należy do jednostki, jednostka zakłada, że umowa zostanie rozliczona w akcjach zwykłych, a wynikające z takiego rozliczenia potencjalne akcje zwykle będą uwzględnione w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, jeżeli ich działanie jest rozładniające.
- 59 Jeżeli taka umowa prezentowana jest dla celów księgowych jako składnik aktywów lub zobowiązanie, lub jeżeli zawiera w sobie element kapitałowy i element zobowiązania, jednostka koryguje licznik o wszelkie zmiany zysku lub straty, które nastąpiłyby w danym okresie, gdyby umowa została w całości uznana za instrument kapitałowy. Korekta ta jest podobna do korekt wymaganych zgodnie z paragrafem 33.

▼ B

60 W przypadku umów, które mogą zostać rozliczone w akcjach zwykłych lub w środkach pieniężnych, i decyzja co do sposobu rozliczenia należy do posiadacza, przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję bierze się pod uwagę ten rodzaj rozliczenia (w środkach pieniężnych lub w akcjach), który ma silniejsze działanie rozwadniające.

61 Przykładem umowy, która może zostać rozliczona w akcjach zwykłych lub w środkach pieniężnych, jest instrument dłużny, który w terminie zapadalności daje jednostce nieograniczone prawo do spłaty części kapitałowej w środkach pieniężnych lub we własnych akcjach zwykłych. Innym przykładem jest wystawiona opcja sprzedaży, której posiadacz może wybrać rozliczenie w akcjach zwykłych lub w środkach pieniężnych.

Zakupione opcje

62 Umowy, takie jak zakupione opcje sprzedaży lub zakupione opcje kupna (czyli posiadane przez jednostkę opcje na własne akcje zwykłe), nie są uwzględniane w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, ponieważ uwzględnienie ich miałyby działanie antyrozwadniające. Opcja sprzedaży zostałaby zrealizowana jedynie wtedy, gdyby cena realizacji była wyższa od ceny rynkowej, a opcja kupna zostałaby zrealizowana jedynie wtedy, gdyby cena realizacji była niższa od ceny rynkowej.

Wystawione opcje sprzedaży

63 Umowy zobowiązujące jednostkę do odkupu własnych akcji, jak wystawione opcje sprzedaży i umowy terminowe kupna typu forward, są uwzględniane w kalkulacji rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, jeżeli ich działanie jest rozwadniające. Jeżeli te umowy podczas okresu posiadają wartość wewnętrzną *in the money* (cena realizacji lub rozliczenia przewyższa średnią cenę rynkową za ten okres), potencjalne działanie rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję oblicza się w następujący sposób:

- a) należy przyjąć, że na początku okresu zostanie wyemitowana wystarczająca liczba akcji zwykłych (po średniej cenie rynkowej dla danego okresu), aby uzyskać przychód potrzebny do realizacji umowy;
- b) należy przyjąć, że przychód z emisji zostanie wykorzystany w celu realizacji umowy (czyli w celu odkupu akcji zwykłych); oraz
- c) liczbę akcji zwykłych uzyskanych w wyniku operacji (różnica między przyjętą liczbą wyemitowanych akcji zwykłych a liczbą akcji zwykłych uzyskanych w wyniku realizacji umowy) jest uwzględniana w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję.

KOREKTY RETROSPEKTYWNE

64 Jeśli liczba występujących akcji zwykłych lub potencjalnych akcji zwykłych wzrosła w wyniku emisji kapitalizacyjnej, emisji premiiowej czy podziału akcji lub też zmalała w wyniku odwrócenia podziału akcji (konsolidacji), wyliczenie podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję za wszystkie prezentowane okresy koryguje się retrospektywnie. Jeśli zmiany te następują ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji, wyliczenie zysku przypadającego na jedną akcję, ujmowanego w sprawozdaniu finansowym bieżącego okresu, jak też w sprawozdaniu prezentowanym za każdy poprzedni okres, opiera się na nowej liczbie akcji. Jeśli takie zmiany liczby akcji zostały uwzględnione przy wyliczaniu zysku przypadającego na jedną akcję, fakt ten ujawnia się. Ponadto podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję wszystkich prezentowanych okresów koryguje się o skutki błędów oraz o korekty wynikające ze zmian zasad (polityki) rachunkowości księgowanych retrospektywnie.

▼ B

- 65 Jednostka nie przekształca rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję za żaden z poprzednich prezentowanych okresów ze względu na zmiany założeń przyjętych do kalkulacji zysku przypadającego na jedną akcję lub ze względu na konwersję potencjalnych akcji zwykłych na akcje zwykłe.

PREZENTACJA

- 66 W ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ jednostka prezentuje podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję dla zysku lub straty z działalności kontynuowanej, przypadających na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej w danym okresie oraz dla zysku lub straty przypadających na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej w danym okresie w podziale na wszystkie kategorie akcji zwykłych, które różnią się między sobą prawem do udziału w zysku danego okresu. Jednostka prezentuje podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję w sposób jednakowo widoczny dla wszystkich prezentowanych okresów.
- 67 Zysk na jedną akcję jest prezentowany za każdy okres, za który ► **M5** sporządzane jest sprawozdanie z całkowitych dochodów ◀. Jeżeli rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję prezentowany jest przynajmniej za jeden okres sprawozdawczy, wówczas rozwodniony zysk na akcję wykazuje się we wszystkich prezentowanych okresach sprawozdawczych, nawet jeżeli jest równy podstawowemu zyskowi przypadającemu na jedną na akcję. Jeżeli wartości podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję są równe, możliwa jest prezentacja obu tych wartości w jednej pozycji ► **M5** sprawozdania z całkowitych dochodów ◀.

▼ M31

- 67A Jeżeli jednostka prezentuje składniki zysków lub strat w odrębnym sprawozdaniu zgodnie ze sposobem przedstawionym w paragrafie 10A MSR I zmienionym w 2011 r.), prezentuje ona podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję, zgodnie z paragrafami 66 i 67, w tym odrębnym sprawozdaniu.

▼ B

- 68 Jednostka, która wykazuje działalność zaniechaną, ujawnia podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję z działalności zaniechanej w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ lub w informacji dodatkowej.

▼ M31

- 68A Jeżeli jednostka prezentuje składniki zysków lub strat w odrębnym sprawozdaniu zgodnie ze sposobem przedstawionym w paragrafie 10A MSR I (zmienionym w 2011 r.), prezentuje ona podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję z działalności zaniechanej, zgodnie z paragrafem 68, w tym odrębnym sprawozdaniu lub w informacji dodatkowej.

▼ B

- 69 Jednostka wykazuje podstawowy i rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję, nawet jeśli wartości te są ujemne (tj. występuje strata na jedną akcję).

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 70 Jednostka ujawnia następujące informacje:
- a) kwoty stosowane jako liczniki wzoru służącego do wyliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję oraz uzgodnienie tych kwot z zyskiem lub stratą przypadającą na jednostkę dominującą za dany okres. Uzgodnienie uwzględnia indywidualny wpływ każdej kategorii instrumentów na zysk przypadający na jedną akcję;

▼ B

- b) średnią ważoną liczbę akcji zwykłych stosowaną jako mianownik wzoru służącego do wyliczenia zysku i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję oraz wzajemne uzgodnienie tych mianowników. Uzgodnienie uwzględnia indywidualny wpływ każdej kategorii instrumentów na zysk przypadający na jedną akcję;
- c) instrumenty (w tym akcje, których emisja jest warunkowa), które mogą potencjalnie rozwodnić podstawowy zysk na jedną akcję w przyszłości, ale nie zostały uwzględnione w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję ze względu na to, że w prezentowanym okresie/okresach mają działanie antyrozwadniające;
- d) opis transakcji, których przedmiotem są akcje zwykłe lub potencjalne akcje zwykłe, poza uwzględnionymi na podstawie paragrafu 64, które wystąpiły ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, które zmieniłyby znacząco liczbę akcji zwykłych lub potencjalnych akcji zwykłych występujących na koniec okresu, jeżeli zostałyby zawarte przed końcem okresu sprawozdawczego.

71 Przykłady transakcji opisanych w paragrafie 70 d):

- a) emisja akcji za środki pieniężne;
- b) emisja akcji, z których przychód ma być wykorzystany na spłatę zadłużenia, lub akcji uprzywilejowanych występujących na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀;
- c) wykup występujących akcji zwykłych;
- d) konwersja lub realizacja potencjalnych akcji zwykłych występujących w dniu bilansowym na akcje zwykłe;
- e) emisja opcji, warrantów lub instrumentów zamiennych; oraz
- f) spełnienie warunków wymaganych do emisji akcji, których emisja jest warunkowa.

Zysk przypadający na jedną akcję nie jest korygowany o skutki takich transakcji, jeżeli nastąpiły one ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, ponieważ transakcje te nie mają wpływu na wartość kapitału wykorzystanego do osiągnięcia zysku lub straty za dany okres.

72 Z instrumentami finansowymi i innymi umowami generującymi potencjalne akcje zwykłe mogą wiązać się warunki i zasady, które wpływają na wycenę podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję. Takie warunki i zasady mogą określać, czy potencjalne akcje zwykłe mają działanie rozwadniające, a jeśli tak, to również wpływ na średnią ważoną liczbę występujących akcji oraz wszelkie wynikające z powyższego korekty zysku lub straty przypadających na zwykłych akcjonariuszy. Ujawnienie takich warunków i zasad jest zalecane, jeżeli nie jest wymagane gdzie indziej (zob. *MSSF 7 Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*).

▼ B

73 Jeśli jednostka, oprócz podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, ujawnia kwoty odpowiadające jednej akcji na podstawie składnika ►M5 sprawozdania z całkowitych dochodów ◄ innego niż wymagany na mocy niniejszego standardu, wysokość takich kwot wylicza się z zastosowaniem średniej ważonej liczby akcji zwykłych, określonej zgodnie z niniejszym standardem. Zysk podstawowy i rozwodniony przypadający na jedną akcję dotyczący takiego składnika ujawnia się w sposób jednakowo widoczny i prezentuje w informacji dodatkowej. Jednostka wskazuje podstawę ustalenia licznika (liczników) i zazna, czy kwoty przypadające na jedną akcję są podane według wartości przed czy po opodatkowaniu. Jeżeli zastosowano składnik ►M5 sprawozdania z całkowitych dochodów ◄, który nie jest wykazywany w ►M5 sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◄ jako osobna pozycja, jednostka przedstawia uzgodnienie pomiędzy tym składnikiem a pozycją wykazaną w ►M5 sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◄.

▼ M31

73A Paragraf 73 stosuje się również do jednostki, która ujawnia, oprócz podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, kwoty przypadające na jedną akcję na podstawie składnika rachunku zysków i strat innego niż wymagany na mocy niniejszego standardu.

▼ B**DATA WEJŚCIA W ŻYCIE**

74 Jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się jego wcześniejsze zastosowanie. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 stycznia 2005 r., fakt ten ujawnia.

▼ M5

74A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto sprawił, że dodano paragrafy 4A, 67A, 68A oraz 73A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M32

74B MSSF 10 i MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafach 4, 40 i A11. Jednostka stosuje te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10 i MSSF 11.

▼ M33

74C Na podstawie MSSF 13, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragrafy 8, 47A i A2. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 13.

▼ M31

74D Dokument *Prezentacja składników innych całkowitych dochodów* (zmiany do MSR 1), wydany w czerwcu 2011 r., zmienił paragrafy 4A, 67A, 68A i 73A. Przy stosowaniu MSR 1 (zmienionego w czerwcu 2011 r.) jednostka stosuje te zmiany.

▼ M53

74E Na podstawie MSSF 9 *Instrumenty finansowe* wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 34. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 9.

▼ B**WYCOFANIE INNYCH DOKUMENTÓW**

75 Niniejszy standard zastępuje MSR 33 *Zysk przypadający na jedną akcję* (wydany w 1997 r.).

76 Niniejszy standard zastępuje SKI-24 *Zysk przypadający na jedną akcję instrumenty finansowe oraz inne umowy z możliwością rozliczenia w akcjach*.

▼ B*Załącznik A***OBJAŚNIENIE STOSOWANIA**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

ZYSK LUB STRATA PRZYPADAJĄCE NA JEDNOSTKĘ DOMINUJĄCĄ

- A1 Przy wyliczaniu zysku przypadającego na jedną akcję na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zysk lub strata przypadające na jednostkę dominującą oznacza zysk lub stratę jednostki skonsolidowanej skorygowane o ► **M11** udziały niekontrolujące ◀.

EMISJA PRAW POBORU

- **M33** A2 Emisja zwykłych akcji w momencie realizacji lub konwersji potencjalnych akcji zwykłych nie powoduje zazwyczaj powstania premii, ponieważ potencjalne akcje zwykłe są zazwyczaj emitowane według wartości godziwej, powodując proporcjonalną zmianę stanu zasobów jednostki. Inaczej jest w przypadku emisji praw poboru: cena realizacji jest często niższa od wartości godziwej akcji. ◀ Tak więc, jak zaznaczono w paragrafie 27 b), taka emisja praw poboru związana jest z premią. Jeżeli emitowane prawa poboru oferowane są wszystkim istniejącym akcjonariuszom, wówczas liczba akcji zwykłych uwzględnionych w wyliczeniu podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję za wszystkie okresy przed emisją praw poboru jest równa liczbie akcji zwykłych występujących przed emisją, pomnożonej przez następujący czynnik:

Wartość godziwa na jedną akcję bezpośrednio przed realizacją praw

Teoretyczna wartość godziwa na jedną akcję bez praw

▼ M33

Teoretyczną wartość godziwą na jedną akcję z wyłączeniem praw oblicza się, dodając łączną wartość godziwą akcji bezpośrednio przed realizacją praw do przychodu z realizacji praw, a następnie dzieląc otrzymaną kwotę przez liczbę akcji występujących po realizacji praw. Jeżeli prawa przed terminem realizacji mogą być przedmiotem publicznego obrotu niezależnie od akcji, wartość godziwą wycenia się na koniec ostatniego dnia, w którym akcje znajdują się w obrocie razem z prawami.

▼ B**LICZBA KONTROLNA**

- A3 Aby zilustrować zastosowanie pojęcia liczby kontrolnej opisanego w paragrafach 42 i 43, przyjmujemy, że jednostka osiąga zysk z kontynuowanej działalności przypadający na jednostkę dominującą w wysokości 4 800 j.p.⁽¹⁾, stratę z działalności zaniechanej przypadającą na jednostkę dominującą w wysokości (7 200 j.p.), stratę przypadającą na jednostkę dominującą w wysokości (2 400 j.p.) oraz 2 000 występujących akcji zwykłych i 400 potencjalnych akcji zwykłych. Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję dla tej jednostki wynosi 2,40 j.p. z działalności kontynuowanej, (3,60 j.p.) z działalności zaniechanej oraz (1,20 j.p.) z tytułu straty. 400 potencjalnych akcji

⁽¹⁾ W niniejszych wytycznych kwoty pieniężne są wyrażone w „jednostkach pieniężnych” (j.p.).

▼B

zwykłych uwzględniono w wyliczeniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, ponieważ wynikający z nich zysk przypadający na jedną akcję z działalności kontynuowanej w kwocie 2,00 j.p. ma działanie rozwadniające przy założeniu, że 400 potencjalnych akcji zwykłych nie ma żadnego wpływu na zysk lub stratę. Ponieważ zysk z działalności kontynuowanej przypadający na jednostkę dominującą jest liczbą kontrolną, jednostka uwzględnia również te 400 potencjalnych akcji zwykłych w kalkulacji innych kwot zysku przypadającego na jedną akcję, pomimo że kwoty te mają działanie antyrozwadniające wobec porównywalnych kwot podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję, czyli strata na akcję jest mniejsza [(3,00 j.p.) na akcję z tytułu straty z działalności zaniechanej i (1,00 j.p.) na akcję z tytułu straty].

ŚREDNIA CENA RYNKOWA AKCJI ZWYKŁYCH

- A4 Dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję średnią cenę rynkową akcji zwykłych, które uważa się za wyemitowane, oblicza się na podstawie ceny rynkowej akcji zwykłych w danym okresie. Teoretycznie każda transakcja rynkowa dotycząca akcji zwykłych jednostki może zostać uwzględniona przy określaniu średniej ceny rynkowej. Jednak ze względów praktycznych zazwyczaj stosuje się po prostu średnią cenę z danego tygodnia lub miesiąca.
- A5 Z zasady średnią cenę rynkową oblicza się na podstawie cen rynkowych na koniec dnia. Jeżeli jednak wahania cen są znaczne, średnia cen najwyższych i najniższych jest zazwyczaj bardziej reprezentatywna. Metoda obliczania średniej ceny rynkowej jest stosowana konsekwentnie, chyba że warunki zmieniły się na tyle, że przestała ona być reprezentatywna. Na przykład jednostka, która przez kilka lat charakteryzujących się stosunkowo stabilnymi cenami, obliczała średnią cenę rynkową na podstawie cen rynkowych na koniec dnia, może zacząć stosować średnią ceny najwyższej i najniższej w sytuacji, gdy wahania cen będą znaczne, co spowoduje, że średnia obliczona na podstawie cen na koniec dnia nie będzie reprezentatywna.

OPCJE, WARRANTY I ICH ODPOWIEDNIKI

- A6 Opcje lub warrantów dotyczące kupna instrumentów zamiennych uważa się za zrealizowane zawsze, gdy średnie ceny zarówno instrumentu zamiennego, jak i akcji zwykłych, na które instrument ten jest zamienny, są wyższe od ceny realizacji tych opcji lub warrantów. Realizację zakłada się jedynie wówczas, gdy równocześnie zakłada się konwersję podobnych występujących instrumentów zamiennych (o ile takie istnieją).
- A7 Opcje i warrantów mogą umożliwiać lub wymagać przekazania długu lub innych instrumentów jednostki gospodarczej (lub jej jednostki dominującej albo zależnej) jako zapłatę ceny realizacji lub jej części. Te opcje lub warrantów mają rozwadniający wpływ na wyliczenie rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję, jeżeli a) średnia cena rynkowa odpowiednich akcji zwykłych za dany okres jest wyższa od ceny realizacji; lub b) cena sprzedaży przekazywanego instrumentu jest niższa od kwoty, za jaką instrument ten może zostać przekazany na podstawie umowy opcji lub warrantu, a wynikające z tego dyskonto sprawia, że efektywna cena realizacji jest niższa od

▼ B

ceny rynkowej akcji zwykłych uzyskanych w wyniku realizacji. Przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję przyjmuje się, że te opcje lub warranty zostały zrealizowane, a dług lub inne instrumenty zostały przekazane. Jeżeli dla posiadacza opcji lub warrantu korzystniejsze jest przekazanie środków pieniężnych (a umowa na to pozwala), przyjmuje się, że przekazano środki pieniężne. Odsetki (po odliczeniu podatku) od każdego długu, który został uznany za przekazany, powiększają licznik wzoru.

- A8 Podobną procedurę stosuje się wobec akcji uprzywilejowanych, których zasady są podobne, oraz innych instrumentów z opcją zamiany, które umożliwiają inwestorowi zapłatę środkami pieniężnymi za korzystniejszy kurs zamiany.
- A9 Warunki niektórych opcji lub warrantów mogą wymagać, aby przychód z ich realizacji został wykorzystany w celu wykupu długu lub innych instrumentów jednostki (lub jej spółki dominującej albo zależnej). Przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję przyjmuje się, że te opcje lub warranty zostały zrealizowane, a przychód wykorzystano do wykupienia długu po średniej cenie rynkowej, a nie do zakupu akcji zwykłych. Równocześnie nadwyżka przychodu z zakładanej realizacji ponad kwotę wykorzystaną do zakładanego wykupienia długu włączana jest do wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję (czyli przyjmuje się wykorzystanie tej nadwyżki do odkupienia akcji zwykłych). Odsetki (po odliczeniu podatku) od każdego długu, który został uznany za wykupiony, powiększają licznik wzoru.

WYSTAWIONE OPCJE SPRZEDAŻY

- A10 Aby zilustrować zastosowanie postanowień paragrafu 63, przyjmijmy, że jednostka gospodarcza ma 120 wystawionych opcji sprzedaży dotyczących jej akcji zwykłych, których cena realizacji wynosi 35 j.p. Średnia cena rynkowa akcji zwykłych tej jednostki w danym okresie wynosi 28 j.p. Przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jednostka zakłada, że na początku okresu wyemitowała 150 akcji w cenie 28 j.p. za jedną akcję w celu wypełnienia swojego zobowiązania do sprzedaży na kwotę 4 200 j.p. Różnica pomiędzy 150 wyemitowanymi akcjami zwykłymi a 120 akcjami zwykłymi otrzymanymi w wyniku realizacji opcji sprzedaży (30 dodatkowych akcji zwykłych) powiększa mianownik wzoru stosowanego przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję.

INSTRUMENTY JEDNOSTEK ZALEŻNYCH, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH

▼ M32

- A11 Potencjalne akcje zwykłe jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej zamienne na akcje zwykłe jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, lub na akcje zwykłe jednostki dominującej lub inwestorów sprawujących współkontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, albo mający znaczący wpływ (jednostka sprawozdawcza) na taki podmiot, włącza się do wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję w następujący sposób:

▼ B

- a) instrumenty emitowane przez jednostkę zależną, wspólne przedsięwzięcie lub jednostkę stowarzyszoną, które umożliwiają ich posiadaczom uzyskanie akcji zwykłych jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, są uwzględniane przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję tej jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. Następnie tak obliczony zysk przypadający na jedną akcję jest uwzględniany w wyliczeniu zysku przypadającego na jedną akcję jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe na podstawie liczby posiadanych przez tę jednostkę instrumentów jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej;

▼B

b) instrumenty jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej zamienne na akcje zwykle jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe są traktowane jak potencjalne akcje zwykle jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe dla celów wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję. Również opcje i warranty wyemitowane przez jednostkę zależną, wspólne przedsięwzięcie lub jednostkę stowarzyszoną w celu nabycia akcji zwykłych jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe, traktowane są jak potencjalne akcje zwykle jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe dla celów wyliczenia skonsolidowanego rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję.

A12 Dla celów wyliczenia wpływu instrumentów wyemitowanych przez jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe, zamiennych na akcje zwykle jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, na zysk przypadający na jedną akcję, przyjmuje się, że instrumenty te zostały zamienione oraz że licznik (zysk lub strata przypadające na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej) zostały skorygowane zgodnie z paragrafem 33. Oprócz tych korekt licznik jest korygowany o każdą zmianę wyniku finansowego wykazanego przez jednostkę sporządzającą sprawozdanie finansowe (np. przychód z dywidendy lub przychód wynikający z zastosowania metody praw własności), związaną ze wzrostem liczby występujących akcji zwykłych jednostki zależnej, wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, na skutek przyjętej konwersji. Mianownik wzoru, według którego oblicza się rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję, nie ulega zmianie, ponieważ liczba występujących akcji zwykłych jednostki sporządzającej sprawozdanie finansowe nie zmienia się w wyniku przyjętej konwersji.

INSTRUMENTY KAPITAŁOWE O OKREŚLONYM PRAWIE DO DYWIDENDY I AKCJE ZWYKŁE O RÓŻNYM PRAWIE DO DYWIDENDY

A13 Kapitał własny niektórych jednostek obejmuje:

- a) instrumenty uprawnione do dywidendy wraz z akcjami zwykłymi według z góry ustalonego wzoru (np. dwa do jednego). Czasami istnieje górny limit uczestnictwa (np. nie może ono przekroczyć określonej kwoty na akcję);
- b) kategorię akcji zwykłych, dla których stopa dywidendy jest inna niż dla innych kategorii akcji zwykłych, chociaż nie mają one żadnych praw pierwszeństwa ani starszeństwa.

A14 Na potrzeby wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję przyjmuje się konwersję tych instrumentów, o których mowa w paragrafie A13, które są zamienne na akcje zwykle, jeżeli ich działanie jest rozwadniające. Dla instrumentów, które nie są zamienne na akcje zwykle, zysk lub stratę za dany okres przypisuje się do różnych kategorii akcji i instrumentów kapitałowych o określonym prawie do dywidendy według związanych z nimi praw do dywidendy lub innych praw uczestnictwa w niepodzielonych zyskach. W celu wyliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję:

- a) zysk lub stratę przypadający/przypadającą na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej należy skorygować (zmniejszyć zysk lub zwiększyć stratę) o kwotę dywidendy zadeklarowanej w danym okresie dla każdej kategorii akcji oraz o kwotę dywidendy wynikającą z umowy (lub odsetki od uczestniczących obligacji), którą należy zapłacić za dany okres (np. niewypłacone skumulowane dywidendy);

▼ B

- b) pozostały zysk lub stratę dzieli się pomiędzy akcje zwykłe i uczestniczące instrumenty kapitałowe w ten sposób, że każdy instrument uczestniczy w zysku w takim stopniu, jakby podzielona została całość zysku lub straty za dany okres. Całkowite kwoty zysku lub straty przypadające na poszczególne kategorie instrumentów kapitałowych ustala się, sumując kwotę zaliczoną na poczet dywidend i kwotę zaliczoną na poczet uczestnictwa;
- c) całkowitą kwotę zysku lub straty przypadającą na daną kategorię instrumentu kapitałowego dzieli się przez liczbę występujących instrumentów, na które przypada zysk, aby ustalić zysk przypadający na jedną akcję dla danego instrumentu.

Przy wyliczaniu rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję wszystkie potencjalne akcje zwykłe, które według założeń zostały wyemitowane, uwzględnia się jako występujące akcje zwykłe.

AKCJE OPŁACONE CZĘŚCIOWO

- A15 Akcje zwykłe, które zostały wyemitowane, ale nie zostały w całości opłacone, traktowane są na potrzeby kalkulacji podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję jako ułamki akcji zwykłych, proporcjonalnie do ich prawa do dywidendy w porównaniu z prawem do dywidendy przysługującym akcjom zwykłym opłaconym w całości.
- A16 W części, w której akcje opłacone częściowo nie uczestniczą w wypłacie dywidendy w danym okresie, są one traktowane na potrzeby kalkulacji rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jako odpowiedniki warrantów lub opcji. Przyjmuje się, że nieopłacona część odpowiada przychodowi, za który nabyte zostały akcje zwykłe. Liczba akcji włączona do wyliczenia rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję jest różnicą między liczbą akcji subskrybowanych a liczbą akcji uznanych za zakupione.

▼ M52

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD RACHUNKOWOŚCI 41*****Rolnictwo***

CEL

Celem niniejszego standardu jest określenie sposobu księgowania oraz zakresu informacji ujawnianych na temat działalności rolniczej.

ZAKRES

▼ M45

1 Niniejszy standard stosuje się przy księgowaniu poniższych elementów, o ile są one związane z działalnością rolniczą:

- a) aktywów biologicznych, z wyjątkiem roślin produkcyjnych;
- b) produktów rolniczych wycenianych w chwili zbiorów/pozyskania; oraz
- c) dotacji rządowych omówionych w paragrafach 34–35.

▼ M54

2 Niniejszy standard nie ma zastosowania do:

▼ M45

- a) gruntów związanych z działalnością rolniczą (zob. MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* oraz MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne*);
- b) roślin produkcyjnych związanych z działalnością rolniczą (zob. MSR 16). Niniejszy standard stosuje się jednak do produktów pozyskiwanych z tych roślin produkcyjnych;
- c) dotacji rządowych związanych z roślinami produkcyjnymi (zob. MSR 20 *Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej*);
- d) wartości niematerialnych związanych z działalnością rolniczą (zob. MSR 38 *Wartości niematerialne*);

▼ M54

- e) składników aktywów z tytułu prawa do użytkowania wynikających z leasingu gruntów odnoszącego się do działalności rolniczej (zob. MSSF 16 *Leasing*).

▼ M45

3 Niniejszy standard stosuje się do produktów rolniczych, którymi są produkty pozyskane z aktywów biologicznych należących do jednostki gospodarczej w momencie ich zbiorów/pozyskania. Po zbiorach/pozyskaniu należy stosować MSR 2 *Zapasy* lub inne odnośne standardy. W związku z tym przedmiotem niniejszego standardu nie jest przetwarzanie produktów rolniczych po zbiorach/pozyskaniu (na przykład przetwarzanie winogron na wino przez prowadzącego własną uprawę winorośli). O ile tego rodzaju przetwarzanie może być logicznym i naturalnym przedłużeniem działalności rolniczej, a zdarzenia następujące w wyniku przetwarzania może charakteryzować pewne podobieństwo do przemian o charakterze biologicznym, tego rodzaju przetwarzanie w rozumieniu niniejszego standardu nie stanowi działalności rolniczej.

4 Poniższa tabela zawiera przykłady aktywów biologicznych, produktów rolniczych oraz produktów będących wynikiem przetwarzania dokonującego się po zbiorach/pozyskaniu:

Aktywa biologiczne	Produkt rolny	Produkt jako wynik procesu przetwarzania aktywów po zbiorach/pozyskaniu
Owce	Wełna	Przędza, tkanina
Drzewa leśne	Drzewa ścięte	Kłody drzewne, tarcica
Bydło mleczne	Mleko	Sery
Trzoda chlewna	Tusza	Wędliny
Rośliny bawełny	Zebrana bawełna	Nici, tkaniny ubraniowe

▼ M45

Aktywa biologiczne	Produkt rolny	Produkt jako wynik procesu przetwarzania aktywów po zbiorach/pozyskaniu
Trzcina cukrowa	Zebrana trzcina cukrowa	Cukier
Rośliny tytoniu	Zebrane liście	Suszony tytoń
Krzewy herbaciane	Zebrane liście	Herbata
Winorośl	Zebrane winogrona	Wino
Drzewa owocowe	Zebrane owoce	Przetworzone owoce
Palmy olejowe	Zebrane owoce	Olej palmowy
Kauczukowce	Zebrany lateks	Produkty z gumy

Niektóre rośliny, na przykład krzewy herbaciane, winorośl, palmy olejowe i kauczukowce zwykle spełniają warunki definicji rośliny produkcyjnej i są objęte zakresem MSR 16. Jednakże produkty rosnące na roślinach produkcyjnych, na przykład liście herbaty, winogrona, owoce palm olejowych czy lateks, są objęte zakresem MSR 41.

▼ B

DEFINICJE

Definicje dotyczące rolnictwa▼ M45

5 **W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:**

▼ M8

Działalność rolnicza – oznacza zarządzanie przez jednostkę przemianą biologiczną oraz zbiór/pozyskanie przeznaczonych na sprzedaż lub przekształcenie w produkty rolnicze lub w inne aktywa biologiczne, aktywów biologicznych.

▼ M45

Produkty rolnicze to produkty zebrane/pozyskane z aktywów biologicznych należących do jednostki.

Roślina produkcyjna to roślina uprawna, która:

- a) jest wykorzystywana do produkcji lub dostarczenia produktów rolniczych;
- b) powinna – zgodnie z oczekiwaniami – wydawać owoce w czasie dłuższym niż jeden okres; oraz
- c) najprawdopodobniej nie zostanie sprzedana jako produkt rolniczy, z wyjątkiem jednostkowych przypadków sprzedaży jako odpady.

Składnik aktywów biologicznych to zwierzę znajdujące się w hodowli lub w chowie i roślina uprawna.

▼ B

Przemiana biologiczna obejmuje procesy wzrostu, umniejszenia (degeneracji), produkcji i prokreacji, które powodują jakościowe lub ilościowe zmiany składnika aktywów biologicznych.

Grupa aktywów biologicznych to zbiorowość podobnych zwierząt hodowlanych lub roślin uprawnych.

Zbiory/pozyskanie to moment, w którym następuje oddzielenie produktu od aktywów biologicznych, lub moment zakończenia procesów życiowych aktywów biologicznych.

▼ **M8**

Koszty sprzedaży są to krańcowe koszty dające się bezpośrednio przyporządkować do czynności zbycia składnika aktywów, z wyłączeniem kosztów finansowych i obciążeń z tytułu podatku dochodowego.

▼ **M45**

- 5A Roślinami produkcyjnymi nie są:
- a) rośliny, które uprawia się w celu pozyskania jako produkty rolnicze (na przykład drzewa przeznaczone na budulec);
 - b) rośliny, które uprawia się w celu pozyskania produktów rolniczych i co do których zachodzi większe niż znikome prawdopodobieństwo, że jednostka będzie również uprawiać i sprzedawać je jako produkty rolnicze, z wyjątkiem jednostkowych przypadków sprzedaży jako odpady (na przykład drzewa, które są uprawiane w celu pozyskania z nich zarówno owoców, jak i drewna); oraz
 - c) rośliny jednoroczne (na przykład kukurydza i pszenica).
- 5B W przypadku gdy rośliny produkcyjne nie są już wykorzystywane do pozyskiwania produktów, mogą zostać wycięte i sprzedane jako odpady, na przykład drewno opałowe. Takie jednostkowe przypadki sprzedaży jako odpady nie stanowią przeszkody do spełnienia warunków definicji rośliny produkcyjnej.
- 5C Produkty, które są pozyskiwane z rośliny produkcyjnej, stanowią składniki aktywów biologicznych.

▼ **B**

- 6 Działalność rolnicza obejmuje rozległy zakres czynności, na przykład hodowle i chów inwentarza żywego, leśnictwo, uprawę roślin jednorocznych i wieloletnich, ogrodnictwo i plantacje roślin uprawnych, uprawę roślin ozdobnych i gospodarowanie na zamkniętych terenach wodnych (łącznie z hodowlą ryb). Powyższe różnorodne rodzaje działalności rolniczej posiadają pewne wspólne cechy, którymi są:
- a) *pomiar zmiany*. Wynikające z przemiany zmiany jakościowe (na przykład parametry genetyczne, gęstość, dojrzałość, poziom tłuszczu, zawartość białka, siła włókien itp.) i zmiany ilościowe (na przykład ilość potomstwa, wzrost, pojemność, długość i średnica włókien oraz ilość zawiązków) są mierzone i monitorowane w ramach rutynowego zarządzania;
 - b) *zarządzanie zmianą*. Zarządzanie ułatwia biologiczną przemianę poprzez zwiększanie lub przynajmniej stabilizowanie warunków niezbędnych do zaistnienia procesu (na przykład poziomu zadawanych składników pokarmowych, wilgotności, temperatury, żyzności gleby i dostępu światła). Tego rodzaju zarządzanie odróżnia działalność rolniczą od innych rodzajów działalności. Na przykład zbiory/pozyskanie ze źródeł niepodlegających zarządzaniu (takich jak połowy oceaniczne lub wycinka lasów) nie są zaliczane do działalności rolniczej; oraz

▼ **M8**

- c) *Pomiar zmiany*. Wynikające z przemiany zmiany jakościowe (na przykład parametry genetyczne, gęstość, dojrzałość, poziom tłuszczu, zawartość białka, siła włókien itp.) i zmiany ilościowe (na przykład ilość potomstwa, wzrost, pojemność, długość i średnica włókien oraz ilość zawiązków) będące wynikiem przemiany biologicznej lub zbioru/pozyskania, są mierzone i monitorowane w ramach rutynowego zarządzania.

▼ **B**

- 7 Przemiana biologiczna powoduje następujące skutki:
- a) aktywa zmieniają się poprzez (i) wzrost (następuje powiększenie lub poprawa jakościowa zwierząt znajdujących się w hodowli i w chowie lub roślin uprawnych); (ii) umniejszenie (degenerację) – następuje zmniejszenie ilości lub pogorszenie jakości zwierząt lub roślin; lub (iii) rozmnażania (pozyskiwanie dodatkowych sztuk zwierząt lub roślin); lub
 - b) następuje wytworzenie produktów rolniczych, takich jak lateks, liście herbaty, wełna i mleko.

▼ **B****Definicje ogólne**▼ **M45**

8 **W standardzie posłużono się terminami o następującym znaczeniu:**

▼ **M33**

[usunięty]

a) [usunięty]

b) [usunięty]

c) [usunięty]

▼ **B**

Wartość bilansowa jest wartością, w jakiej dany składnik aktywów jest ujmowany w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀.

▼ **M33**

Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. (Zob. MSSF 13 *Ustalenie wartości godziwej*.)

▼ **M45**

Dotacje rządowe odpowiadają definicji dotacji zamieszczonej w MSR 20.

▼ **M33**▼ **B****UJMOWANIE I WYCENA**

10 Jednostka gospodarcza ujmuje składnik aktywów biologicznych lub produkty rolnicze tylko wówczas, gdy:

a) jednostka gospodarcza kontroluje składnik aktywów w wyniku przeszłych zdarzeń;

b) istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka gospodarcza uzyska przyszłe korzyści ekonomiczne związane ze składnikiem aktywów; oraz

c) wartość godziwą lub cenę nabycia/koszt wytworzenia można wiarygodnie ustalić.

11 W przypadku działalności rolniczej dowodem na sprawowanie kontroli może być na przykład prawny tytuł własności bydła, wypalenie znaku własności lub innego rodzaju oznakowanie bydła w momencie zakupu, narodzin lub odłączenia od matki. Przyszłe korzyści ocenia się zazwyczaj poprzez wycenę znaczących cech fizycznych.

12 Składnik aktywów biologicznych wycenia się w momencie początkowego ujęcia oraz na ► **M5** koniec każdego okresu sprawozdawczego ◀ w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀, z wyjątkiem sytuacji przedstawionej w paragrafie 30, kiedy wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić.

13 Produkty rolnicze zebrane/pozyskane z aktywów biologicznych należących do jednostki gospodarczej wycenia się w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀, poniesione do dnia zbiorów/pozyskania produktów. Tak określona wartość godziwa stanie się kosztem ich wytworzenia, na potrzeby MSR 2 *Zapasy* lub innego mającego zastosowanie standardu.

▼ **M8**▼ **B**

► **M33** 15 Przy ustalaniu wartości godziwej aktywów biologicznych lub produktów rolniczych pomocne może być pogrupowanie aktywów biologicznych lub produktów rolniczych pod kątem istotnych cech, na przykład według wieku lub jakości. ◀ Jednostka bierze pod uwagę cechy, które są czynnikiem różnicującym ceny rynkowe.

▼ B

- M33 16 Często jednostki zawierają umowy przyrzeczenia sprzedaży aktywów biologicznych lub produktów rolniczych w późniejszym terminie. Określone w nich ceny umowne nie muszą być jednak podstawą do wyceny w wartości godziwej, ponieważ wartość godziwa odzwierciedla aktualne warunki rynkowe, w których kupujący i sprzedający uczestnicy rynku zawarliby transakcję. ◀ W związku z tym wartość godziwa składnika aktywów biologicznych lub produktu rolniczego nie jest korygowana z tytułu zawarcia umowy. W niektórych przypadkach umowy o takim charakterze dotyczące sprzedaży składnika aktywów biologicznych lub produktu rolniczego mogą mieć znamiona umów rodzących obciążenia, zgodnie z definicją zawartą w MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*. Do umów rodzących obciążenia stosuje się przepisy MSR 37.

▼ M33▼ M75

- 22 Jednostka gospodarcza nie uwzględnia żadnych przepływów środków pieniężnych przeznaczonych na finansowanie składnika aktywów lub przywracanie aktywów biologicznych po zbiorach/pozyskaniu (na przykład kosztu założenia szkółki leśnej po wyrębie drzew).

▼ M33▼ M45

- 24 Cena nabycia lub koszt wytworzenia mogą być w niektórych sytuacjach zbliżone do wartości godziwej. W szczególności ma to miejsce, gdy:
- a) od momentu poniesienia początkowego kosztu zaszła tylko niewielka przemiana biologiczna (na przykład w związku z sadzonkami zasadzonymi tuż przed końcem okresu sprawozdawczego lub nowo nabytym inwentarzem żywym); lub
 - b) nie oczekuje się, aby wpływ przemiany biologicznej na cenę był istotny (na przykład początkowy przyrost sadzonki w 30-letnim cyklu wzrostu sosny).

▼ B

- 25 Aktywa biologiczne są często fizycznie połączone z gruntem (na przykład drzewa na plantacji lasu). Zdarza się, że nie istnieje odrębny rynek na aktywa biologiczne na stałe połączone z gruntem, ale istnieje aktywny rynek na pewną kombinację aktywów, to jest na te właśnie aktywa biologiczne w połączeniu z samym gruntem i jego ulepszeniami, przy czym zespół tych aktywów jest traktowany jako pakiet. ► M33 Jednostka może wykorzystywać informacje dotyczące kombinacji aktywów w celu wyceny wartości godziwej pojedynczych aktywów biologicznych. ◀ Na przykład od wartości godziwej kombinacji aktywów biologicznych można odjąć wartość godziwą samego gruntu i jego ulepszeń, aby dzięki temu uzyskać wartość godziwą pozostałych aktywów biologicznych.

Zyski i straty

- 26 Zysk lub stratę powstałą w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów biologicznych w wartości godziwej pomniejszonej o ► M8 koszty sprzedaży ◀, jak również w związku ze zmianą wartości godziwej pomniejszonej o ► M8 koszty sprzedaży ◀ składnika aktywów biologicznych, uwzględnia się w zysku lub stracie netto danego okresu.
- 27 Strata może powstać w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów biologicznych, ponieważ ► M8 koszty sprzedaży ◀ są odejmowane przy ustalaniu wartości godziwej pomniejszonej o ► M8 koszty sprzedaży ◀ aktywów biologicznych. Zysk może powstać w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów biologicznych, na przykład w momencie urodzenia cielęcia.

▼ B

- 28 Zysk lub stratę powstałą w momencie początkowego ujęcia produktu rolniczego w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀ uwzględnia się w zysku lub stracie netto danego okresu.
- 29 Zysk lub strata, która powstaje w momencie początkowego ujęcia produktu rolniczego, jest ustalana jako wynik zbiorów/pozyskania.

Brak możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej

- **M33** 30 Przyjmuje się założenie, że wiarygodne ustalenie wartości godziwej aktywów biologicznych jest możliwe. Niemniej jednak założenie to może zostać odrzucone tylko w momencie początkowego ujęcia aktywów biologicznych, dla których nie istnieją dostępne ceny notowane na rynku, a alternatywne szacunki wartości godziwej uznaje się za wysoce niewiarygodne. ◀ W takiej sytuacji składnik aktywów biologicznych wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości. Gdy wiarygodna wycena wartości tego składnika aktywów biologicznych stanie się możliwa, jednostka gospodarcza dokonuje wyceny tego składnika w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀. Gdy składnik trwałych aktywów biologicznych został zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana* zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub wchodzi w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży) zakłada się, iż możliwa jest wiarygodna wycena jego wartości godziwej.
- 31 Założenie, o którym mowa w paragrafie 30, można odrzucić tylko w momencie początkowego ujęcia. Jednostka, która uprzednio wyceniła składnik aktywów biologicznych w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀, aż do czasu jego sprzedaży kontynuuje wycenę tego składnika w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀.
- 32 We wszystkich przypadkach jednostka gospodarcza wycenia produkty rolnicze w chwili zbiorów/pozyskania w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀. W niniejszym standardzie przyjmuje się założenie, że wartość godziwą produktów rolniczych na moment zbiorów/pozyskania można zawsze wiarygodnie ustalić.
- 33 Przy ustalaniu ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, wartości umorzenia i zakumulowanych odpisów z tytułu utraty wartości jednostka uwzględnia MSR 2 *Zapasy*, MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwale* oraz MSR 36 *Utrata wartości aktywów*.

DOTACJE RZĄDOWE

▼ M8

- 34 Bezwarunkową dotację rządową do składnika aktywów biologicznych wycenianego w wartości godziwej pomniejszonej o szacunkowe koszty sprzedaży ujmuje się w zysku lub stracie wtedy i tylko wtedy, gdy dotacja rządowa stanie się należna.
- 35 Jeżeli dotacja rządowa do składnika aktywów biologicznych wycenianego w wartości godziwej pomniejszonej o szacunkowe koszty sprzedaży jest warunkowa i nakłada na jednostkę wymóg nie podejmowania określonej działalności rolniczej, jednostka ujmuje taką dotację rządową w zysku lub stracie dopiero wtedy i tylko wtedy, gdy spełni warunki związane z przyznaniem dotacji rządowej.

▼ M8

- 36 Zasady i warunki przyznawania dotacji rządowych mogą być różne. Na przykład przyznanie dotacji może nakładać na jednostkę wymóg prowadzenia działalności rolniczej w określonym miejscu przez okres pięciu lat i zakładać zwrot całej dotacji w przypadku, gdyby jednostka prowadziła tę działalność przez okres krótszy niż pięć lat. W takim przypadku dotacji nie ujmuje się w zysku ani stracie dopóki nie uplynie pięcioletni okres. Jeżeli jednak warunki dotyczące dotacji przewidują możliwość zatrzymania części dotacji zgodnie z upływem czasu, jednostka tę część dotacji ujmuje w zysku lub stracie w miarę upływu czasu.

▼ B

- 37 Jeżeli dotacja rządowa odnosi się do składnika aktywów biologicznych wycenianego w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości (zob. paragraf 30), należy zastosować MSR 20 *Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej*.
- 38 Niniejszy standard wymaga innego podejścia niż MSR 20, jeżeli dotacja rządowa dotyczy składnika aktywów biologicznych wycenianego w wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀ lub też gdy dotacji rządowej towarzyszy wymóg niepodejmowania przez jednostkę określonego rodzaju działalności rolniczej. Zapisy MSR 20 należy stosować wyłącznie do dotacji rządowych do składnika aktywów biologicznych wycenianego w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 39 [Usunięty]

Informacje ogólne

- 40 Jednostka gospodarcza ujawnia łączną kwotę zysku lub straty za bieżący okres powstałą w momencie początkowego ujęcia aktywów biologicznych i produktów rolniczych, jak również z tytułu zmiany wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀ aktywów biologicznych.
- 41 Jednostka gospodarcza przedstawia opis wszystkich grup aktywów biologicznych.
- 42 Ujawnienie informacji, o którym mowa w paragrafie 41, może mieć formę prezentacji opisowej lub liczbowej.
- 43 Zaleca się, aby jednostka gospodarcza przedstawiła w ujęciu wartościowym zestawienie grup aktywów biologicznych, wprowadzając podział na aktywa biologiczne konsumpcyjne i produkcyjne oraz na aktywa dojrzałe i niedojrzałe. Jednostka może na przykład ujawnić wartość bilansową konsumpcyjnych i produkcyjnych aktywów biologicznych w podziale na grupy. Następnie może rozbić te wartości bilansowe na aktywa dojrzałe i niedojrzałe. Rozróżnienie to umożliwia uzyskanie informacji, które mogą być przydatne przy ocenie rozłożenia w czasie przyszłych przepływów środków pieniężnych. Jednostka ujawnia zasadę przeprowadzenia takiego rozróżnienia.

▼ M45

- 44 Konsumpcyjne aktywa biologiczne to takie aktywa, które pozyskuje się jako produkty rolnicze bądź sprzedaje się je jako aktywa biologiczne. Do przykładów konsumpcyjnych aktywów biologicznych należy inwentarz przeznaczony na produkcję mięsa, inwentarz przeznaczony na sprzedaż, ryby w gospodarstwach rybnych, uprawy kukurydzy i pszenicy, produkty pozyskiwane z roślin produkcyjnych oraz drzewo wykorzystywane jako budulec. Produkcyjne aktywa biologiczne to aktywa inne niż konsumpcyjne; na przykład inwentarz żywy utrzymywany w celu uzyskiwania mleka i drzewa owocowe, z których uzyskiwane są owoce. Produkcyjne aktywa biologiczne nie stanowią produktów rolniczych, lecz raczej są utrzymywane w celu pozyskiwania tych produktów.

▼ B

- 45 Aktywa biologiczne mogą zostać sklasyfikowane jako dojrzałe lub niedojrzałe. Dojrzałe aktywa biologiczne to aktywa, które osiągnęły cechy wskazujące na ich gotowość do zbioru/pozyskania (w przypadku aktywów konsumpcyjnych) lub których stan umożliwi regularne zbioru/pozyskanie (w przypadku aktywów produkcyjnych).
- 46 Jeżeli poniższe informacje nie zostały ujawnione w opublikowanym sprawozdaniu finansowym jednostka gospodarcza opisuje:
- a) rodzaj prowadzonej działalności dotyczącej każdej grupy aktywów biologicznych; oraz
 - b) informacje wyrażone w pozafinansowych jednostkach miary lub szacunki wielkości fizycznych odnoszące się do:
 - (i) każdej grupy aktywów biologicznych jednostki na koniec okresu; oraz
 - (ii) wyników produkcji rolniczej w ciągu okresu.

▼ M33**▼ B**

- 49 Jednostka ujawnia:
- a) istnienie oraz wartości bilansowe aktywów biologicznych, do których posiada ograniczony tytuł własności oraz wartości bilansowe aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań;
 - b) podjęte zobowiązania dotyczące rozbudowy bądź nabycia aktywów biologicznych; oraz
 - c) strategię zarządzania ryzykiem finansowym związanym z prowadzeniem działalności rolniczej.
- 50 Jednostka gospodarcza przedstawia uzgodnienie wartości bilansowych aktywów biologicznych na koniec i na początek bieżącego okresu. Uzgodnienie obejmuje:
- a) zysk lub stratę wynikającą ze zmian wartości godziwej pomniejszonej o ►**M8** koszty sprzedaży ◀;
 - b) zwiększenia spowodowane zakupem;
 - c) zmniejszenia, które można przypisać sprzedaży aktywów biologicznych zaklasyfikowanych zgodnie z MSSF 5 jako przeznaczone do sprzedaży (lub wchodzących w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży);
 - d) zmniejszenia spowodowane zbiorem/pozyskaniem;
 - e) zwiększenia będące skutkiem połączenia jednostek gospodarczych;
 - f) różnice kursowe netto z przeliczenia sprawozdania finansowego na walutę prezentacji oraz przeliczenia działalności jednostek zagranicznych na stosowaną przez jednostkę gospodarczą walutę prezentacji; oraz
 - g) inne zmiany.

▼ **B**

- 51 Wartość godziwa pomniejszona o ► **M8** koszty sprzedaży ◀ może ulec zmianie zarówno wskutek zmian o charakterze fizycznym, jak i w wyniku zmian cen rynkowych. Odrębne ujawnienie informacji na temat zmian fizycznych oraz zmian cen jest przydatne, ponieważ umożliwia zarówno ocenę wyników działalności za bieżący okres, jak również perspektyw na przyszłość, szczególnie wówczas, gdy cykl produkcyjny w jednostce jest dłuższy niż rok. W takim przypadku zaleca się, aby jednostka gospodarcza – stosując podział na grupy lub inne kryterium podziałowe – ujawniła kwoty zmian wartości godziwej pomniejszonej o ► **M8** koszty sprzedaży ◀, które to kwoty zostały uwzględnione w zysku lub stracie netto, a zmiany wartości były spowodowane zmianami fizycznymi i zmianami cen. Tego rodzaju informacje są mniej przydatne w przypadku, gdy cykl produkcyjny wynosi poniżej roku (na przykład w przypadku hodowli i chowu kurcząt lub uprawy zbóż).
- 52 Przemiana biologiczna powoduje różnego rodzaju zmiany fizyczne – wzrost, umniejszenie (degenerację), produkcję i prokreację, przy czym każdą z nich można zaobserwować i wycenić. Każda z tych zmian fizycznych jest bezpośrednio powiązana z przyszłymi korzyściami ekonomicznymi. Zmiana wartości godziwej składnika aktywów biologicznych spowodowana ich zbiorem/pozyskaniem jest także zmianą fizyczną.
- 53 Działalność rolnicza jest często narażona na ryzyko związane z klimatem, chorobami oraz na inne rodzaje ryzyka. Jeżeli tego rodzaju zdarzenie prowadzi do powstania istotnej pozycji przychodów lub kosztów, należy ujawnić rodzaj i kwotę tej pozycji zgodnie z MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*. Do przykładów takich zdarzeń należy epidemia złośliwej choroby, powódź, dotkliwe susze lub mrozy oraz plaga szkodników.
- Ujawnienie dodatkowych informacji dotyczących aktywów biologicznych w związku z brakiem możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej**
- 54 Jeżeli jednostka gospodarcza wycenia aktywa biologiczne w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości (zob. paragraf 30), na koniec okresu ujawnia następujące informacje dotyczące tego rodzaju aktywów:
- opis aktywów biologicznych;
 - wyjaśnienie przyczyn braku możliwości wiarygodnego ustalenia wartości godziwej;
 - w miarę możliwości, przedział szacunkowych wartości, w którym najprawdopodobniej znalazłaby się wartość godziwa tych aktywów;
 - zastosowaną metodę amortyzacji;
 - okresy użytkowania nieruchomości i zastosowane stawki amortyzacyjne; oraz
 - wartość bilansową brutto oraz dotychczasowe umorzenie (łącznie z zakumulowanymi odpisami z tytułu utraty wartości) na początek i na koniec okresu obrotowego.
- 55 Jeżeli w ciągu bieżącego okresu jednostka gospodarcza wycenia aktywa biologiczne w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości (zob. paragraf 30), to ujawnia zysk lub stratę ujętą w momencie sprzedaży składnika aktywów biologicznych oraz przedstawia w odrębnej pozycji uzgodnienie wymagane na mocy paragrafu 50, zawierające kwoty odnoszące się do tego rodzaju aktywów biologicznych. Ponadto uzgodnienie ma zawierać następujące kwoty uwzględnione w zysku lub stracie netto dotyczącej tych aktywów biologicznych:
- odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości;
 - odwrócenie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości; oraz
 - amortyzację.

▼ B

56 Jeżeli wiarygodne ustalenie wartości godziwej aktywów biologicznych wcześniej wycenionych w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, stanie się możliwe w bieżącym okresie, jednostka gospodarcza ujawnia następujące informacje dotyczące tych aktywów biologicznych:

- a) opis aktywów biologicznych;
- b) wyjaśnienie przyczyn, dla których wiarygodne ustalenie wartości godziwej stało się możliwe; oraz
- c) konsekwencje zmiany.

Dotacje rządowe

57 Jednostka gospodarcza ujawnia następujące informacje dotyczące działalności rolniczej objętej zakresem niniejszego standardu:

- a) rodzaj i zakres dotacji rządowych ujętych w sprawozdaniu finansowym;
- b) niespełnione warunki oraz inne zdarzenia o charakterze warunkowym związane z dotacją rządową; oraz
- c) znaczące oczekiwane zmniejszenia wysokości dotacji rządowych.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

58 Niniejszy standard stosuje się w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2003 r. i później. Zaleca się wcześniejsze stosowanie standardu. W przypadku zastosowania tego standardu w odniesieniu do okresów rozpoczynających się przed dniem 1 stycznia 2003 r. fakt ten ujawnia się.

59 Niniejszy standard nie wprowadza żadnych szczegółowych przepisów przejściowych. Przyjęcie przepisów niniejszego standardu następuje w trybie MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

▼ M8

60 Paragrafy 5, 6, 17, 20 i 21 zostały zmienione a paragraf 14 został usunięty na podstawie *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M33

61 Na podstawie MSSF 13, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragrafy 8, 15, 16, 25 i 30 oraz skreślono paragrafy 9, 17–21, 23, 47 i 48. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 13.

▼ M45

62 Na podstawie dokumentu *Rolnictwo. Rośliny produkcyjne* (Zmiany MSR 16 i MSR 41), opublikowanego w czerwcu 2014 r., zmieniono paragrafy 1–5, 8, 24 i 44 oraz dodano paragrafy 5 A–5C i 63. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2016 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie, zgodnie z MSR 8.

63 W okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje dokument *Rolnictwo. Rośliny produkcyjne* (Zmiany MSR 16 i MSR 41), nie ma obowiązku ujawnienia informacji ilościowych wymaganych na podstawie paragrafu 28 pkt f) MSR 8 dla bieżącego okresu. Jednostka ma jednak obowiązek przedstawić informacje ilościowe wymagane na podstawie paragrafu 28 pkt f) MSR 8 dla każdego wcześniej prezentowanego okresu.

▼ M54

64 Na podstawie MSSF 16, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragraf 2. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 16.

▼ M75

- 65 Dokumentem „Roczne zmiany MSSF – Okres 2018-2020”, wydanym w maju 2020 r., zmieniono paragraf 22. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do pomiarów wartości godziwej w dniu lub po dniu rozpoczęcia pierwszego rocznego okresu sprawozdawczego rozpoczynającego się 1 stycznia 2022 r. lub później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M52

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ 2***Płatności w formie akcji*

CEL

- 1 Celem niniejszego standardu jest określenie podejścia sprawozdawczego dla jednostki zawierającej *transakcję płatności w formie akcji*. W szczególności standard wymaga, aby jednostka wykazała w rachunku zysków lub strat okresu oraz uwzględniła w sytuacji finansowej skutki transakcji płatności w formie akcji, w tym koszty związane z transakcjami, w których *opcje na akcje* są przyznawane pracownikom.

ZAKRES

▼ M23

- 2 Jednostka stosuje niniejszy MSSF do ujmowania wszystkich transakcji płatności w formie akcji niezależnie od tego, czy jednostka może wyraźnie zidentyfikować niektóre lub wszystkie otrzymane dobra lub usługi, w tym do:

- a) *transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych,*
- b) *transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, oraz*
- c) transakcji, w których jednostka otrzymuje lub nabywa dobra lub usługi, a warunki umowy dają jednostce lub dostawcy możliwość wyboru formy rozliczenia kontraktu – w środkach pieniężnych (lub innych aktywach) lub poprzez emisję własnych instrumentów kapitałowych,

z wyjątkiem transakcji określonych w paragrafach 3A–6. W przypadku braku możliwości do wyraźnego zidentyfikowania dóbr lub usług inne okoliczności mogą wskazywać, że dobra lub usługi zostały (lub zostaną) otrzymane, w którym to przypadku zastosowanie ma niniejszy MSSF.

-
- 3A Transakcja płatności w formie akcji może zostać rozliczona przez inną jednostkę należącą do grupy kapitałowej (lub akcjonariusza którejkolwiek jednostki należącej do grupy kapitałowej) w imieniu jednostki otrzymującej lub nabywającej dobra lub usługi. Paragraf 2 stosuje się również do jednostki, która:

- a) otrzymuje dobra lub usługi, podczas gdy inna jednostka w tej samej grupie kapitałowej (lub akcjonariusz którejkolwiek jednostki należącej do grupy kapitałowej) ma obowiązek rozliczenia transakcji płatności w formie akcji, lub która
- b) ma obowiązek rozliczenia transakcji płatności w formie akcji, podczas gdy inna jednostka należąca do tej samej grupy kapitałowej otrzymuje dobra lub usługi,

chyba że transakcja ta w oczywisty sposób służy innemu celowi niż płatność za dobra lub usługi dostarczone otrzymującej je jednostce.

▼ B

- 4 Na potrzeby niniejszego standardu, transakcja z pracownikiem (lub inną stroną) w zakresie jego praw jako posiadacza instrumentów kapitałowych jednostki nie jest transakcją płatności w formie akcji. Przykładem może być sytuacja, gdy jednostka przyznaje wszystkim posiadaczom określonego rodzaju instrumentów kapitałowych prawo do nabycia dodatkowych własnych instrumentów kapitałowych i pracownik otrzymuje takie prawa, ponieważ jest posiadaczem instrumentu kapitałowego odpowiedniego rodzaju. Przyznanie lub wykonanie takiego prawa nie jest objęte zakresem niniejszego standardu.
- 5 Jak wskazano w paragrafie 2, niniejszy standard stosuje się do transakcji płatności w formie akcji, w których jednostka nabywa lub otrzymuje dobra lub usługi. Dobra obejmują zapasy, dobra bezzwłocznie konsumowane, rzeczowe aktywa trwałe, wartości niematerialne oraz inne aktywa niefinansowe. ►**M22** Jednakże jednostki nie stosują niniejszego standardu w odniesieniu do transakcji, w wyniku których jednostka nabywa dobra jako część aktywów netto, nabytych w wyniku połączenia jednostek, w myśl definicji zawartej w MSSF 3 *Połączenia jednostek* (zaktualizowanym w 2008 r.), w odniesieniu do połączenia jednostek lub przedsięwzięć znajdujących się pod wspólną kontrolą tak jak je opisują paragrafy B1-B4 MSSF 3, ani w odniesieniu do wniesienia przedsięwzięcia przy tworzeniu wspólnych przedsięwzięć w myśl definicji zawartej w ►**M32** MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne* ◀. W związku z powyższym instrumenty kapitałowe wyemitowane ◀ w ramach połączenia jednostek gospodarczych w zamian za kontrolę nad jednostką przejętą nie są objęte zakresem niniejszego standardu. Jednakże w zakres niniejszego standardu wchodzi instrumenty kapitałowe przyznane pracownikom jednostki przejętej w związku z tym, że są oni pracownikami (np. w zamian za kontynuację świadczenia pracy). ►**M12** Podobnie anulowanie, zamianę lub inną modyfikację *umowy dotyczącej płatności w formie akcji* występujące w związku z połączeniem jednostek lub inną restrukturyzacją kapitałową rozlicza się zgodnie z niniejszym MSSF. MSSF 3 zawiera wytyczne dotyczące ustalenia, czy instrumenty kapitałowe wyemitowane w ramach połączenia jednostek są częścią zapłaty przekazanej w zamian za objęcie kontroli nad jednostką przejętą (a zatem są objęte zakresem MSSF 3), czy też stanowią zwrot z tytułu świadczonych usług ujmowanych w okresie po połączeniu (i dlatego są objęte zakresem niniejszego MSSF). ◀

▼ M53

- 6 Niniejszy standard nie ma zastosowania do transakcji płatności w formie akcji, w których jednostka otrzymuje lub nabywa dobra lub usługi w ramach umowy objętej zakresem paragrafów 8–10 MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja* (zaktualizowanego w 2003 r.) [przypis pominięto] lub paragrafów 2.4-2.7 MSSF 9 *Instrumenty finansowe*.

▼ M33

- 6A W niniejszym MSSF termin „wartość godziwa” jest stosowany w sposób, który różni się w niektórych aspektach od definicji wartości godziwej w MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*. Zatem stosując MSSF 2 jednostka ustala wartość godziwą zgodnie z tym standardem, nie zaś z MSSF 13.

▼ B

UJMOWANIE

- 7 Jednostka ujmuje dobra lub usługi otrzymane bądź nabyte w ramach transakcji płatności w formie akcji w momencie, gdy otrzymuje te dobra lub usługi. Jednocześnie jednostka ujmuje odpowiadający im wzrost w kapitale własnym, jeśli dobra lub usługi otrzymano w ramach transakcji płatności w formie akcji rozliczanej w instrumentach kapitałowych lub zobowiązanie, jeśli dobra lub usługi nabyto w ramach transakcji płatności w formie akcji rozliczanej w środkach pieniężnych.

▼ B

- 8 Jeśli dobra lub usługi otrzymane lub nabyte w ramach transakcji płatności w formie akcji nie kwalifikują się do ujęcia jako aktywa, jednostka ujmuje je jako koszt.
- 9 Zazwyczaj koszt powstaje w wyniku konsumpcji (zużycia) dóbr lub usług. Przykładowo, usługi są zazwyczaj konsumowane (zużywane) bezpośrednio w momencie ich otrzymania, co oznacza, że koszt jest ujmowany, gdy kontrahent świadczy te usługi. Dobra mogą być konsumowane (zużywane) przez pewien okres czasu, a w przypadku towarów sprzedane w późniejszym terminie. Wówczas koszt zostaje ujęty w momencie, gdy dobra zostają zużyte lub sprzedane. Czasem konieczne jest jednak ujęcie kosztu zanim dobra lub usługi zostaną skonsumowane (zużyte) lub sprzedane, co wynika z faktu, że nie kwalifikują się one do ujęcia jako aktywa. Przykładem może być sytuacja, gdy jednostka nabywa dobra jako część prac badawczych projektu opracowującego nowy produkt. Pomimo tego, że nabyte dobra nie zostały zużyte, mogą nie kwalifikować się do ujęcia jako aktywa w świetle właściwego MSSF.

TRANSAKCJE PŁATNOŚCI W FORMIE AKCJI ROZLICZANE W INSTRUMENTACH KAPITAŁOWYCH

Ogólny przegląd

- 10 W przypadku transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych jednostka wycenia otrzymane dobra lub usługi i odpowiadający im wzrost w kapitale własnym, bezpośrednio, w *wartości godziwej* otrzymanych dóbr lub usług, chyba że niemożliwe jest wiarygodne oszacowanie ich wartości godziwej. Jeżeli jednostka nie może wiarygodnie oszacować wartości godziwej otrzymanych dóbr lub usług, określa ich wartość oraz odpowiadający im wzrost w kapitale własnym w sposób pośredni poprzez odniesienie do ⁽¹⁾ wartości godziwej *przynanych instrumentów kapitałowych*.
- 11 W celu wypełnienia wymogów paragrafu 10 w transakcjach z *pracownikami i innymi osobami świadczącymi podobne usługi* ⁽²⁾ jednostka wycenia wartość godziwą otrzymanych usług poprzez odniesienie do wartości godziwej przynanych instrumentów kapitałowych. Wynika to z faktu, że zazwyczaj nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie wartości godziwej otrzymanych usług, zob. paragraf 12. Wartość godziwą instrumentów kapitałowych określa się na *dzień przyznania tych instrumentów*.
- 12 Zazwyczaj akcje, opcje na akcje lub inne instrumenty kapitałowe są przyznawane pracownikom jako część całego pakietu wynagrodzenia – obok pensji i innych świadczeń pracowniczych. W większości przypadków nie jest możliwa bezpośrednia wycena otrzymanych usług świadczonych przez pracowników w zamian za konkretny element pakietu wynagrodzenia. Często również niezależne określenie wartości godziwej całego pakietu może okazać się niemożliwe bez określenia wartości godziwej przynanych instrumentów kapitałowych. Co więcej, akcje lub opcje na akcje są czasem przyznawane jako

⁽¹⁾ W niniejszym MSSF stosowany jest zwrot „poprzez odniesienie do” zamiast „w” co wynika z faktu, że transakcje są ostatecznie wyceniane w drodze przemnożenia wartości godziwej przynanych instrumentów kapitałowych ustalonej na dzień wskazany w paragrafie 11 lub 13 (w zależności od tego, który jest odpowiedni), przez liczbę instrumentów kapitałowych, do których zostały nabyte uprawnienia, jak zdefiniowano w paragrafie 19.

⁽²⁾ W dalszej części niniejszego standardu wszystkie odniesienia do pracowników odnoszą się również do innych osób świadczących podobne usługi.

▼ B

dotatkowa forma gratyfikacji, nie zaś element podstawowego pakietu wynagrodzenia, np. jako zachęta dla pracowników do pozostania w jednostce lub jako nagroda za ich wysiłki w poprawieniu wyników jednostki. Poprzez przyznanie akcji lub opcji na akcje, obok pozostałych elementów wynagrodzenia, jednostka przekazuje dodatkowe wynagrodzenie w celu otrzymania dodatkowych korzyści. Oszacowanie wartości godziwej dodatkowych korzyści uzyskanych przez jednostkę prawdopodobnie okaże się trudne. Z powodu trudności związanych z bezpośrednią wyceną wartości godziwej otrzymywanych usług jednostka wycenia wartość godziwą usług świadczonych przez pracowników poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych.

- 13 W celu zastosowania się do wymagań paragrafu 10 w przypadku transakcji ze stronami innymi niż pracownicy należy przyjąć możliwe do odrzucenia założenie, że można wiarygodnie oszacować wartość godziwą otrzymanych dóbr lub usług. Wartość godziwą dóbr lub usług ustala się na dzień, w którym jednostka otrzyma dobra lub kontrahent świadczy usługi. W rzadkich przypadkach, w których jednostka odrzuca wskazane założenie, ponieważ niemożliwe jest wiarygodne oszacowanie wartości godziwej otrzymanych dóbr lub usług, jednostka wycenia otrzymane dobra lub usługi oraz odpowiadający im wzrost w kapitałach pośrednio – poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych, ustalonej na dzień, w którym jednostka otrzymuje dobra lub kontrahent świadczy usługi.

▼ M23

- 13A W szczególności, w przypadku gdy ewentualna możliwa do zidentyfikowania zapłata otrzymana przez jednostkę jest niższa od wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych lub zaciągniętego zobowiązania, zazwyczaj tego rodzaju okoliczność wskazuje, że inna zapłata (tj. niemożliwe do zidentyfikowania dobra lub usługi) została (lub zostanie) otrzymana przez jednostkę. Jednostka wycenia otrzymane, możliwe do zidentyfikowania dobra lub usługi zgodnie z niniejszym MSSF. Jednostka wycenia niemożliwe do zidentyfikowania dobra lub usługi, które otrzymała (lub otrzyma), jako różnicę między wartością godziwą płatności w formie akcji a wartością godziwą wszelkich możliwych do zidentyfikowania dóbr lub usług, które zostały (lub zostaną) otrzymane. Jednostka wycenia otrzymane, niemożliwe do zidentyfikowania dobra lub usługi na dzień przyznania. Jednakże w przypadku transakcji rozliczanych w środkach pieniężnych zobowiązanie podlega aktualizacji wyceny na koniec każdego okresu sprawozdawczego do czasu jego rozliczenia zgodnie z paragrafami 30–33.

▼ B**Transakcje, których przedmiotem są świadczone usługi**

- 14 Jeśli nabycie uprawnień do przyznanych instrumentów kapitałowych następuje natychmiast, to kontrahent nie jest zobligowany do świadczenia usług w określonym czasie, aby stać się bezwarunkowo uprawnionym do tych instrumentów kapitałowych. W przypadku niewystąpienia dowodów wskazujących na sytuację przeciwną, jednostka zakłada, że otrzymała już usługi, w zamian za które wydaje instrumenty kapitałowe. W takim przypadku jednostka ujmuje na dzień przyznania otrzymane usługi w całości oraz odpowiadający im wzrost w kapitałach.

▼ M43

- 15 Jeśli nabycie uprawnień przyznanych instrumentów kapitałowych nie następuje aż do momentu, gdy upłynie określony okres świadczenia usług przez kontrahenta, jednostka zakłada, że usługi, które mają być świadczone w zamian za instrumenty kapitałowe, będą otrzymywane w przyszłości w *okresie nabywania uprawnień*. Jednostka traktuje wskazane usługi jako świadczone przez kontrahenta w okresie nabywania uprawnień, wraz z odpowiadającym im wzrostem w kapitałach. Na przykład:

▼ **B**

a) jeśli przyznane pracownikowi opcje na akcje są warunkowe i uzależnione od upływu 3 letniego okresu świadczenia pracy, to jednostka zakłada, że świadczone przez pracownika usługi w zamian za opcje na akcje będą otrzymywane w przyszłości przez trzyletni okres nabywania uprawnień;

► **M43** b) jeśli przyznane pracownikowi opcje na akcje są warunkowe i uzależnione od osiągnięcia przez jednostkę określonych dokonań (wyników) gospodarczych, a pracownik musi pozostać w jednostce do czasu ich osiągnięcia, to długość okresu nabywania uprawnień różni się w zależności od tego, kiedy dane *warunki związane z dokonaniami (wynikami)* zostaną spełnione. W takim przypadku jednostka zakłada, że praca w zamian za opcje na akcje będzie świadczona przez pracownika w przyszłości przez oczekiwany okres nabywania uprawnień. ◀ Jednostka na dzień przyznania szacuje długość oczekiwanego okresu nabywania uprawnień, opierając się na najbardziej prawdopodobnym momencie osiągnięcia określonych dokonań (wyników) gospodarczych. Jeśli warunek związany z dokonaniami jest *warunkiem rynkowym*, to oszacowanie długości oczekiwanego okresu nabywania uprawnień powinno być spójne z założeniami wykorzystanymi przy szacowaniu wartości godziwej przyznanych opcji i nie powinno być w przyszłości korygowane. Jeśli warunek wymagający osiągnięcia określonych dokonań (wyników) nie jest warunkiem rynkowym, to jednostka powinna dokonać, jeśli to konieczne, korekty swoich szacunków odnoszących się do długości okresu nabywania uprawnień, jeśli późniejsze informacje wskazują, że długość okresu nabywania uprawnień różni się od wcześniejszych oszacowań.

Transakcje wyceniane poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych

Określanie wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych

- 16 W przypadku transakcji wycenianych poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych jednostka ustala wartość godziwą przyznanych instrumentów kapitałowych na *dzień wyceny*. Jednostka ustala wartość godziwą na podstawie cen rynkowych (jeśli są dostępne), biorąc pod uwagę terminy i warunki, na których instrumenty zostały przyznane (zgodnie z postanowieniami paragrafów 19–22).
- 17 Jeżeli ceny rynkowe nie są dostępne, jednostka szacuje wartość godziwą przyznanych instrumentów kapitałowych, stosując metodę wyceny wartości, która pozwala oszacować cenę instrumentów kapitałowych, jaka zostałaby określona na dzień wyceny pomiędzy zainteresowanymi, dobrze poinformowanymi i niezależnymi stronami transakcji. Metoda wyceny wartości powinna być spójna z ogólnie akceptowanymi metodologiami wyceny instrumentów finansowych oraz powinna uwzględniać wszystkie czynniki i założenia, które zainteresowani i dobrze poinformowani uczestnicy rynku wzięliby pod uwagę, ustalając cenę (zgodnie z postanowieniami paragrafów 19–22).
- 18 Załącznik B zawiera dalsze wskazówki odnoszące się do wyceny wartości godziwej akcji i opcji na akcje, koncentrując się na specyficznych terminach i warunkach, które są charakterystyczne dla akcji lub opcji na akcje przyznawanych pracownikom.

▼ B*Uwzględnienie warunków nabycia uprawnień***▼ M60**

- 19 Przyznanie instrumentów kapitałowych może być uzależnione od spełnienia określonych warunków nabycia uprawnień. Na przykład przyznanie akcji lub opcji na akcje pracownikowi jest zazwyczaj uzależnione od jego pozostania w jednostce zatrudniającej przez określony okres. Innym rodzajem warunków nabycia uprawnień może być osiągnięcie przez jednostkę określonych wyników gospodarczych (warunki związane z dokonaniem), takich jak osiągnięcie określonego wzrostu zysków lub określonego wzrostu ceny akcji. Warunki nabycia uprawnień, inne niż warunki rynkowe, nie powinny być uwzględniane przy szacowaniu na dzień wyceny wartości godziwej akcji lub opcji na akcje. Zamiast tego warunki nabycia uprawnień, inne niż warunki rynkowe, powinny zostać uwzględnione poprzez korektę liczby instrumentów kapitałowych, która jest wykorzystywana w wycenie wartości całej transakcji, tak aby wartość ujętych dóbr lub usług otrzymanych w zamian za przyznane instrumenty kapitałowe uwzględniała liczbę instrumentów, do których ostatecznie zostaną nabyte uprawnienia. W konsekwencji tego w ostatecznym rozliczeniu żadna kwota nie powinna zostać ujęta dla otrzymanych dóbr lub usług, jeżeli nie nastąpi nabycie uprawnień do żadnego przyznanego instrumentu kapitałowego w związku z niespełnieniem *warunków nabycia uprawnień*, innych niż warunki rynkowe, np. gdy nie upłynął określony okres świadczenia usług przez kontrahenta lub gdy nie osiągnięto określonych wyników gospodarczych, z uwzględnieniem postanowień paragrafu 21.

▼ B

- 20 W celu wypełnienia postanowień paragrafu 19 jednostka w okresie nabywania uprawnień ujmuje kwotę dla otrzymywanych dóbr lub usług, wykorzystując najlepsze dostępne szacunki liczby instrumentów kapitałowych, do których nastąpi nabycie uprawnień. Jednostka dokonuje, jeśli to konieczne, korekty tych szacunków, jeśli późniejsze informacje wskazują, że liczba instrumentów kapitałowych, do których nastąpi nabycie uprawnień, różni się od wcześniejszych oszacowań. Na dzień nabycia uprawnień jednostka koryguje szacunek do poziomu liczby instrumentów kapitałowych, do których ostatecznie zostały nabyte uprawnienia, z uwzględnieniem postanowień paragrafu 21.
- 21 Warunki rynkowe, takie jak osiągnięcie określonej ceny rynkowej akcji, od których uzależnione jest nabycie uprawnień do instrumentów, powinny zostać uwzględnione w procesie szacowania wartości godziwej przyznanego instrumentu kapitałowego. Z tego względu w przypadku przyznania instrumentów kapitałowych z warunkami rynkowymi jednostka ujmuje otrzymywane dobra lub usługi, jeśli kontrahent spełnia wszystkie inne warunki nabycia uprawnień (np. świadczenie pracy od pracownika, który pozostaje w jednostce przez określony okres czasu), niezależnie od tego, czy warunek rynkowy został spełniony.

▼ M2*Uwzględnianie warunków innych niż warunki nabycia uprawnień*

- 21A Analogicznie jednostka uwzględnia wszystkie warunki inne niż warunki nabycia uprawnień przy szacowaniu wartości godziwej przyznanego instrumentu kapitałowego. Z tego względu, w przypadku przyznania instrumentów kapitałowych zawierających warunki inne niż warunki nabycia uprawnień, jednostka ujmuje dobra lub usługi otrzymywane od kontrahenta, który spełnia wszystkie inne warunki nabycia uprawnień, nie będące warunkami rynkowymi (np. świadczenie pracy od pracownika, który pozostaje w jednostce przez określony okres czasu), niezależnie od tego, czy warunki inne niż warunki nabycia uprawnień zostały spełnione.

▼ B*Uwzględnienie odnawialności opcji*

- 22 W przypadku opcji odnawialnych nie należy uwzględniać jej *odnawialności* w procesie szacowania na dzień wyceny wartości godziwej przyznanych opcji. Zamiast tego należy wykazać *opcję odnowioną* jako nowo przyznaną opcję w momencie, gdy zostanie później przyznana.

Podejście po dniu nabycia uprawnień

- 23 Po ujęciu otrzymanych dóbr lub usług zgodnie z paragrafami 10–22 i odpowiadającego im wzrostu w kapitałach jednostka nie dokonuje po dniu, gdy nastąpiło nabycie uprawnień do instrumentów, żadnych późniejszych korekt w całkowitej wartości kapitałów. Na przykład jednostka nie odwraca kwot ujętych za świadczoną pracę, jeśli instrumenty kapitałowe, do których nastąpiło nabycie uprawnień, umorzono lub, w przypadku opcji na akcje, gdy opcje nie zostały wykonane. Wskazany wymóg nie ogranicza jednak możliwości przeniesienia kwot w ramach samych kapitałów, np. przeniesienia z jednej pozycji kapitałów do innej.

Sytuacje, gdy wartość godziwa instrumentów kapitałowych nie może zostać wiarygodnie oszacowana

- 24 Zapisy paragrafów 16–23 odnoszą się do sytuacji, w których jednostka jest zobligowana do wyceny transakcji płatności w formie akcji, poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych. Jedynie w rzadkich przypadkach jednostka może nie być w stanie wiarygodnie oszacować na dzień wyceny wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych, stosując się do zapisów paragrafów 16–22. Tylko w tych rzadkich sytuacjach jednostka:

a) wycenia instrumenty kapitałowe w ich *wartości wewnętrznej*, początkowo na dzień otrzymania dóbr lub świadczenia przez kontrahenta usług, a później na ► **M5** koniec każdego okresu sprawozdawczego ◀ oraz na dzień ostatecznego rozliczenia. Zmiany wartości wewnętrznej ujmowane są w rachunku zysków lub strat okresu. W przypadku przyznania opcji na akcje umowa dotycząca płatności w formie akcji jest ostatecznie rozliczona w momencie, gdy opcje te zostają wykonane, zostały umorzone (np. w momencie rezygnacji z zatrudnienia) lub wygasły (np. na koniec okresu trwania (życia) opcji);

b) ujmuje otrzymane dobra lub usługi, uzależniając ich wartość od liczby instrumentów kapitałowych, do których ostatecznie nabyte zostały uprawnienia lub (jeśli to właściwe) które ostatecznie wykonano. Na przykład, w celu wypełnienia tego wymogu jednostka ujmuje otrzymywane dobra lub usługi w okresie nabywania uprawnień (jeśli taki okres istnieje) zgodnie z paragrafami 14 i 15 z wyłączeniem postanowień paragrafu 15 b) odnoszących się do warunku rynkowego (które nie mają zastosowania). Kwota ujmowana dla otrzymywanych dóbr lub usług w okresie nabywania uprawnień powinna zostać ustalona z wykorzystaniem liczby

▼ B

opcji na akcje, dla których ostateczne nabycie uprawnień jest oczekiwane. Jednostka dokonuje, jeśli to konieczne, korekty tego oszacowania, jeśli późniejsze informacje wskazują, że liczba instrumentów kapitałowych, dla których nabycie uprawnień jest oczekiwane, różni się od wcześniejszych oszacowań. Na dzień nabycia uprawnień jednostka koryguje szacunek do poziomu liczby instrumentów kapitałowych, do których ostatecznie nastąpiło nabycie uprawnień. Po dniu nabycia uprawnień jednostka odwraca kwotę ujętą dla otrzymanych dóbr lub usług, jeśli opcje na akcje zostały w późniejszym okresie umorzone lub gdy wygasły z końcem okresu trwania (życia) opcji.

25 Jeżeli jednostka stosuje paragraf 24, to nie musi stosować paragrafów 26–29, ponieważ wszystkie modyfikacje terminów i warunków, na których instrument kapitałowy został przyznany, zostaną uwzględnione w przypadku stosowania metody wartości wewnętrznej, określonej w paragrafie 24. Jeśli jednak jednostka rozlicza przyznane instrumenty kapitałowe, do których paragraf 24 miał zastosowanie, to wówczas:

- a) jeśli rozliczenie następuje w okresie nabywania uprawnień, jednostka traktuje takie rozliczenie jako przyśpieszenie nabycia uprawnień i w związku z tym bezzwłocznie ujmuje kwotę, która byłaby dalej ujmowana dla otrzymywanych usług przez pozostały czas okresu nabywania uprawnień;
- b) każdą płatność wykonaną w związku z rozliczeniem traktuje jako odkupienie instrumentów kapitałowych, tj. jako zmniejszenie kapitałów, z wyjątkiem nadwyżki zapłaconej powyżej wartości wewnętrznej instrumentów kapitałowych z dnia odkupu. Każdą ewentualną kwotę nadwyżki ujmuje się jako koszt.

Modyfikacja terminów i warunków, na których instrumenty kapitałowe zostały przyznane, w tym anulowanie i rozliczenie

26 Jednostka gospodarcza może modyfikować terminy i warunki, na których instrumenty kapitałowe zostały przyznane. Na przykład jednostka może obniżyć cenę wykonania opcji przyznanej pracownikom (tj. przecenić opcję), w wyniku czego nastąpi wzrost wartości godziwej tych opcji. Postanowienia paragrafów 27–29 odnoszące się do uwzględniania skutków modyfikacji zostały przedstawione w kontekście transakcji płatności w formie akcji zawartych z pracownikami. Wymagania te odnoszą się jednak również do transakcji płatności w formie akcji wycenianych poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych, a zawartych ze stronami innymi niż pracownicy. Biorąc powyższe pod uwagę, należy ewentualnie odniesienia paragrafów 27–29 do dnia przyznania traktować jako odniesienia do dnia, kiedy jednostka otrzymuje dobra lub gdy kontrahent świadczy usługi.

27 Jednostka ujmuje, jako minimum, otrzymane usługi wycenione w wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia przyznania, chyba że do danych instrumentów kapitałowych nie nastąpi nabycie uprawnień na skutek niespełnienia warunku nabycia uprawnień (innego niż warunek rynkowy) określonego na dzień przyznania. Powyższa zasada ma zastosowanie niezależnie od tego, czy dokonano modyfikacji terminów lub warunków, na których instrumenty kapitałowe zostały przyznane, czy też nastąpiło anulowanie lub rozliczenie przyznanego instrumentu kapitałowego. Dodatkowo, jednostka ujmuje skutki modyfikacji, w wyniku których nastąpił wzrost całkowitej wartości godziwej umowy dotyczącej płatności w formie akcji lub pojawiły się inne korzyści dla pracownika. Wskazówki implementacyjne do powyższego postanowienia zawiera załącznik B.

▼ M2

28 Jeżeli przyznane instrumenty kapitałowe są anulowane lub rozliczone w okresie nabywania uprawnień (a anulowanie to nie wynika z wygaśnięcia programu w wyniku niespełnienia warunków nabycia uprawnień):

▼ B

a) jednostka traktuje anulowanie lub rozliczenie jako przyspieszenie nabycia uprawnień i w związku z tym bezzwłocznie ujmuje kwotę, która byłaby dalej ujmowana przez pozostały czas okresu nabywania uprawnień;

▼ M2

b) każdą płatność dokonaną na rzecz pracownika w związku z anulowaniem lub rozliczeniem przyznania należy traktować jako odkupienie własnych instrumentów kapitałowych, tj. jako zmniejszenie kapitałów własnych, z wyjątkiem nadwyżki zapłaconej ponad wartość godziwą przyznaczonych instrumentów kapitałowych z dnia odkupu. Każdą ewentualną kwotę nadwyżki ujmuje się jako koszt. Jeżeli jednak umowa dotycząca płatności w formie akcji obejmuje element zobowiązaniowy, jednostka dokonuje ponownej wyceny wartości godziwej zobowiązania na dzień jego anulowania lub uregulowania. Każdy rodzaj płatności dokonanej w celu uregulowania elementu zobowiązaniowego rozlicza się jako wygaśnięcie zobowiązania;

▼ B

c) jeśli nowy instrument kapitałowy jest przyznany pracownikowi, a na dzień, w którym nowe instrumenty kapitałowe zostały przyznane, jednostka identyfikuje nowo przyznane instrumenty kapitałowe jako zastępujące anulowane instrumenty kapitałowe, to jednostka traktuje zastępujące (nowe) instrumenty kapitałowe jak modyfikację pierwotnie przyznaczonych instrumentów kapitałowych zgodnie z paragrafem 27 oraz wskazówkami zamieszczonymi w załączniku B. Przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej jest różnicą między wartością godziwą zastępujących instrumentów kapitałowych i wartością godziwą netto anulowanych instrumentów kapitałowych, ustalonych na dzień, kiedy zastępujące instrumenty kapitałowe są przyznawane. Wartość godziwa netto anulowanych instrumentów kapitałowych to ich wartość godziwa bezpośrednio sprzed dnia anulowania, pomniejszona o kwoty płatności dokonanych na rzecz pracownika w momencie anulowania instrumentu kapitałowego. Płatności dokonane na rzecz pracownika są traktowane jako pomniejszenie kapitałów własnych, zgodnie z pkt b) powyżej. Jeśli jednostka nie identyfikuje nowo przyznaczonych instrumentów kapitałowych jako zastępujących anulowane instrumenty kapitałowe, to ujmuje je jako nowe przyznanie instrumentów kapitałowych.

▼ M2

28A Jeżeli jednostka lub kontrahent ma możliwość wyboru, czy spełni warunki inne niż warunki nabycia uprawnień, jednostka traktuje niespełnienie tych warunków w trakcie okresu nabywania uprawnień przez nią samą lub przez kontrahenta jako anulowanie.

▼ B

29 Jeśli jednostka odkupuje instrumenty kapitałowe, do których nastąpiło nabycie uprawnień, płatności dokonane na rzecz pracownika traktuje się jako pomniejszenie kapitałów własnych, z wyjątkiem nadwyżki zapłaconej ponad wartość godziwą odkupionych instrumentów kapitałowych z dnia odkupu. Każdą ewentualną kwotę nadwyżki ujmuje się jako koszt.

▼ B**TRANSAKCJE PŁATNOŚCI W FORMIE AKCJI ROZLICZANE W ŚRODKACH PIENIĘŻNYCH****▼ M60**

30 W transakcjach płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych jednostka wycenia nabyte towary lub usługi i zaciągnięte zobowiązanie w wartości godziwej zobowiązania, z zastrzeżeniem wymogów paragrafów 31–33D. Do czasu, gdy zobowiązanie zostanie uregulowane, jednostka na koniec każdego okresu sprawozdawczego, a także na dzień rozliczenia wycenia zobowiązanie w wartości godziwej, a ewentualne zmiany wartości ujmuje w zysku lub stracie danego okresu.

31 Na przykład jednostka może przyznać pracownikom prawa do wzrostu wartości akcji jako część pakietu wynagrodzenia, dzięki czemu pracownicy będą uprawnieni do otrzymania w przyszłości środków pieniężnych (a nie instrumentów kapitałowych), których wartość będzie uzależniona od wzrostu ceny akcji jednostki ponad określony poziom w określonym przedziale czasu. Lub też jednostka może przyznać pracownikom prawa do otrzymania środków pieniężnych w drodze przyznania im praw do akcji (w tym akcji, które mają zostać wyemitowane w momencie wykonania opcji na akcje), które są obligatoryjnie (np. w momencie przerwania zatrudnienia) lub decyzją pracownika wymieniane na środki pieniężne. Ustalenia te stanowią przykłady transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych. Prawa do wzrostu wartości akcji są wykorzystywane w celu zilustrowania niektórych wymogów zawartych w paragrafach 32–33D. Jednakże wymogi zawarte w tych paragrafach stosuje się do wszelkich transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych.

▼ B

32 Jednostka ujmuje otrzymane usługi oraz zobowiązanie do zapłaty za te usługi w momencie, gdy pracownicy świadczą te usługi. Na przykład niektóre prawa do wzrostu wartości akcji stają się wymagalne natychmiast, w wyniku czego nie musi upłynąć określony czas świadczenia pracy, aby pracownicy stali się uprawnieni do otrzymania środków pieniężnych. W przypadku niewystąpienia dowodów wskazujących na sytuację przeciwną jednostka zakłada, że świadczone przez pracownika usługi za prawa do wzrostu wartości akcji zostały otrzymane. W konsekwencji tego jednostka bezzwłocznie ujmuje otrzymane usługi oraz zobowiązanie do zapłaty za nie. Jeśli nabycie uprawnień do prawa do wzrostu wartości akcji nie nastąpi aż do czasu, kiedy upłynie określony okres świadczenia pracy przez pracowników, jednostka ujmuje świadczone na jej rzecz usługi oraz zobowiązanie do zapłaty za nie przez określony czas, w którym pracownicy świadczą te usługi.

▼ M60

33 Zobowiązanie należy wyceniać, początkowo, a także na koniec każdego okresu sprawozdawczego, aż do momentu rozliczenia, w wartości godziwej praw do wzrostu wartości akcji, ustalonej z zastosowaniem modelu wyceny opcji, biorąc pod uwagę terminy i warunki, na których przyznano prawa do wzrostu wartości akcji, oraz zakres, w jakim pracownicy wykonali usługi do tego dnia, z zastrzeżeniem wymogów paragrafów 33A–33D. Jednostka może modyfikować terminy i warunki, na których przyznaje się płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych. Wytuczna w sprawie zmiany transakcji płatności w formie akcji, która zmienia jej klasyfikację z rozliczanej w środkach pieniężnych na rozliczaną w instrumentach kapitałowych, znajduje się w paragrafach B44A–B44C w dodatku B.

▼ **M60****UWZGLĘDNIENIE WARUNKÓW NABYCIA UPRAWNIENI I WARUNKÓW INNYCH NIŻ WARUNKI NABYCIA UPRAWNIENI**

- 33A Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych mogą być uzależnione od spełnienia określonych warunków nabycia uprawnień. Jednym z rodzajów warunków nabycia uprawnień może być osiągnięcie przez jednostkę określonych wyników gospodarczych (warunki związane z dokonaniem), takich jak osiągnięcie określonego wzrostu zysków lub określonego wzrostu ceny akcji. Warunki nabycia uprawnień, inne niż warunki rynkowe, nie powinny być uwzględniane przy szacowaniu na dzień wyceny wartości godziwej płatności w formie akcji rozliczanej w środkach pieniężnych. Zamiast tego warunki nabycia uprawnień, inne niż warunki rynkowe, powinny zostać uwzględnione poprzez korektę liczby nagród uwzględnionych w wycenie zobowiązań wynikających z transakcji.
- 33B Aby stosować wymogi zawarte w paragrafie 33A, jednostka ujmuje kwotę dla dóbr lub usług otrzymanych w okresie nabywania uprawnień. Kwota ta jest oparta o najlepsze dostępne szacunki liczby nagród, co do których spodziewane jest ostateczne nabycie uprawnień. Jednostka dokonuje, jeśli to konieczne, korekty tego oszacowania, jeśli późniejsze informacje wskazują, że liczba nagród, co do których spodziewane jest ostateczne nabycie uprawnień, różni się od wcześniejszych oszacowań. Na dzień nabycia uprawnień jednostka koryguje szacunek do poziomu liczby nagród, co do których ostatecznie nastąpiło nabycie uprawnień.
- 33C Warunki rynkowe, takie jak osiągnięcie określonej ceny rynkowej akcji, od których uzależnione jest nabycie uprawnień (lub wykonalność), jak również warunki inne niż warunki nabycia uprawnień, powinny zostać uwzględnione w procesie szacowania wartości godziwej płatności w formie akcji rozliczanej w środkach pieniężnych oraz w przypadku przeszacowania wartości godziwej – na koniec każdego okresu sprawozdawczego oraz na dzień rozliczenia.
- 33D W wyniku stosowania paragrafów 30–33C łączna kwota ostatecznie ujętych towarów lub usług otrzymanych w zamian za płatność w formie akcji rozliczaną w środkach pieniężnych jest równa kwocie wypłaconych środków pieniężnych.

TRANSAKCJE PŁATNOŚCI W FORMIE AKCJI CHARAKTERYZUJĄCE SIĘ ROZLICZENIEM NETTO ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU PODATKU U ŹRÓDŁA

- 33E Prawo podatkowe lub przepisy podatkowe mogą zobowiązać jednostkę do zatrzymania kwoty odpowiadającej obowiązkowi podatkowemu pracownika związanemu z płatnością w formie akcji i przeniesienia tej kwoty (zazwyczaj w środkach pieniężnych) na rzecz organów podatkowych w imieniu pracownika. W celu dopełnienia tego obowiązku warunki umowy dotyczącej płatności w formie akcji mogą zezwalać lub nakazywać jednostce zatrzymać liczbę instrumentów kapitałowych równą wartości pieniężnej podatku pracownika z całkowitej liczby instrumentów kapitałowych, które w przeciwnym razie zostałyby wydane pracownikowi w momencie wykonania (lub nabycia uprawnień do) płatności w formie akcji (tj. umowa dotycząca płatności w formie akcji cechowałaby się „rozliczeniem netto”).
- 33F Jako odstępstwo od wymogów określonych w paragrafie 34 transakcję, o której mowa w paragrafie 33E, klasyfikuje się w całości jako transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w instrumentach kapitałowych, jeżeli została tak sklasyfikowana przy braku rozliczenia netto.

▼ **M60**

- 33G Jednostka stosuje paragraf 29 niniejszego standardu do ujmowania zatrzymywania akcji w celu dokonania płatności na rzecz organów podatkowych w odniesieniu do obowiązku podatkowego pracownika związanego z płatnością w formie akcji. Dlatego też dokonane płatności są ujmowane jako zmniejszenie kapitału własnego o wartość zatrzymanych akcji, z wyjątkiem sytuacji gdy płatność przekracza wartość godziwą na dzień rozliczenia netto w zatrzymanych instrumentach kapitałowych.
- 33H Wyjątek określony w paragrafie 33F nie ma zastosowania do:
- a) umowy dotyczącej płatności w formie akcji w rozliczeniu netto, w odniesieniu do której jednostka nie ma, w świetle prawa podatkowego lub przepisów podatkowych, obowiązku zatrzymywania kwoty z tytułu obowiązku podatkowego pracownika związanego z tą płatnością w formie akcji; lub
 - b) wszelkich instrumentów kapitałowych, które jednostka zatrzymuje, przekraczających obowiązek podatkowy pracownika związany z płatnością w formie akcji (tj. jednostka zatrzymuje kwotę, która przekracza wartość pieniężną obowiązku podatkowego pracownika). Taka nadwyżka zatrzymanych akcji ujmowana jest jako płatność w formie akcji rozliczana w środkach pieniężnych, jeżeli kwota ta wypłacana jest pracownikowi w środkach pieniężnych (lub innych aktywach).

▼ **B****TRANSAKCJE PŁATNOŚCI W FORMIE AKCJI Z ALTERNATYWĄ ROZLICZENIA W ŚRODKACH PIENIĘŻNYCH**

- 34 W przypadku transakcji płatności w formie akcji, w których warunki umowy dają jednostce lub jej kontrahentowi możliwość wyboru sposobu rozliczenia – rozliczenie poprzez wydanie środków pieniężnych (lub innych aktywów) lub poprzez emisję instrumentów kapitałowych – jednostka traktuje takie transakcje lub elementy takich transakcji jak transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych, w zakresie, w jakim zaciągnęła zobowiązanie do wydania środków pieniężnych lub innych aktywów. W zakresie, w jakim jednostka nie zaciągnęła takiego zobowiązania, traktuje takie transakcje jak transakcje płatności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych.

Transakcje płatności w formie akcji, w których warunki umowy dają kontrahentowi możliwość wyboru sposobu rozliczenia

- 35 Jeśli jednostka przyznała kontrahentowi prawo wyboru sposobu rozliczenia – czy transakcję płatności w formie akcji rozliczyć w środkach pieniężnych⁽¹⁾ czy w drodze emisji instrumentów kapitałowych, to jednostka przyznała złożony instrument finansowy. Złożony instrument finansowy obejmuje element dłużny (tj. prawo kontrahenta do żądania płatności w środkach pieniężnych) i element kapitałowy (tj. prawo kontrahenta do żądania rozliczenia transakcji w instrumentach kapitałowych, nie zaś w środkach pieniężnych). W przypadku transakcji ze stronami innymi niż pracownicy, w których wartość godziwa otrzymanych dóbr lub usług wyceniana jest bezpośrednio, jednostka wycenia element kapitałowy (stanowiący część instrumentu złożonego) jako różnicę między wartością godziwą otrzymanych dóbr lub usług a wartością godziwą elementu dłużnego (zobowiązania finansowego) z dnia, gdy dobra lub usługi otrzymano.
- 36 W przypadku pozostałych transakcji, w tym transakcji z pracownikami, jednostka określa wartość godziwą złożonego instrumentu finansowego na dzień wyceny, uwzględniając terminy i warunki, na których prawa do otrzymania środków pieniężnych lub instrumentów kapitałowych zostały przyznane.

⁽¹⁾ W paragrafach 35–43 wszystkie odniesienia do środków pieniężnych odnoszą się również do innych aktywów jednostki.

▼ B

- 37 W celu wypełnienia wymagań paragrafu 36 jednostka określa wartość godziwą elementu dłużnego (zobowiązania finansowego), a następnie wartość godziwą elementu kapitałowego – uwzględniając to, że kontrahent musi zrezygnować z prawa do otrzymania środków pieniężnych, aby otrzymać instrumenty kapitałowe. Wartość godziwa złożonego instrumentu finansowego jest równa sumie wartości godziwych obu komponentów. Należy jednak wziąć pod uwagę, że transakcje płatności w formie akcji, w których kontrahent ma możliwość wyboru sposobu rozliczenia, są często skonstruowane w ten sposób, że wartość godziwa jednej alternatywy rozliczenia jest równa drugiej. Na przykład kontrahent może mieć prawo wyboru – otrzymać opcje na akcje lub regulowane w środkach pieniężnych prawa do wzrostu wartości akcji. W takich przypadkach wartość elementu kapitałowego jest równa zero, co oznacza, że wartość godziwa złożonego instrumentu finansowego jest równa wartości godziwej instrumentu dłużnego. Inaczej wygląda sytuacja, gdy wartości godziwe alternatyw rozliczenia się różnią – w takim przypadku wartość godziwa elementu kapitałowego będzie zazwyczaj większa od zera, co sprawi, że wartość godziwa złożonego instrumentu finansowego będzie większa od wartości godziwej elementu dłużnego (zobowiązania finansowego).
- 38 Jednostka osobno uwzględnia dobra lub usługi otrzymane lub nabyte w zamian za każdy z elementów złożonego instrumentu finansowego. W przypadku elementu dłużnego (zobowiązania finansowego) jednostka ujmuje nabyte dobra lub usługi oraz zobowiązanie do zapłaty za te dobra lub usługi w momencie, gdy kontrahent dostarcza dobra lub świadczy usługi – zgodnie z postanowieniami odnoszącymi się do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych (paragrafy 30–33). W przypadku elementu kapitałowego (jeśli istnieje) jednostka ujmuje otrzymane dobra lub usługi oraz wzrost w kapitałach w momencie, gdy kontrahent dostarcza dobra lub świadczy usługi – zgodnie z postanowieniami odnoszącymi się do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych (paragrafy 10–29).
- 39 Na dzień rozliczenia jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania w jego wartości godziwej. Jeśli jednostka w ramach rozliczenia transakcji emituje instrumenty kapitałowe zamiast płacenia środków pieniężnych, zobowiązanie powinno zostać przeniesione bezpośrednio do kapitałów, jako zapłata za wyemitowane instrumenty kapitałowe.
- 40 Jeśli jednostka rozlicza transakcję poprzez wydanie środków pieniężnych, a nie emisję instrumentów kapitałowych, to płatność powinna w całości uregulować zobowiązanie. Jakkolwiek element kapitałowy ujęty wcześniej powinien pozostać w kapitałach. Wybierając rozliczenie w środkach pieniężnych, kontrahent rezygnuje z prawa do otrzymania instrumentów kapitałowych. Wskazany wymóg nie ogranicza jednak możliwości przeniesienia kwot w ramach samych kapitałów, np. przeniesienia z jednej pozycji kapitałów do innej.

Transakcje płatności w formie akcji, w których warunki umowy dają jednostce możliwość wyboru sposobu rozliczenia

- 41 W przypadku transakcji płatności w formie akcji, w których warunki umowy dają jednostce możliwość wyboru sposobu rozliczenia – w środkach pieniężnych lub poprzez emisję instrumentów kapitałowych, jednostka określa, czy ma bieżący obowiązek do rozliczenia transakcji w środkach pieniężnych i odpowiednio ujmuje taką transakcję. Jednostka ma bieżący obowiązek do rozliczenia transakcji w środkach pieniężnych, jeśli rozliczenie w instrumentach kapitałowych nie ma ekonomicznego uzasadnienia (np. jednostka ma prawny zakaz emisji akcji), jednostka ma przeszłą praktykę lub formalną politykę rozliczania transakcji w środkach pieniężnych lub zazwyczaj dokonuje rozliczenia w środkach pieniężnych, gdy kontrahent wystąpi o takie rozliczenie.

▼ B

- 42 Jeśli jednostka ma bieżący obowiązek do rozliczenia transakcji w środkach pieniężnych, traktuje transakcję zgodnie z postanowieniami dotyczącymi transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, przedstawionymi w paragrafach 30–33.
- 43 Jeśli wskazany obowiązek nie istnieje, jednostka traktuje transakcję zgodnie z postanowieniami dotyczącymi transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych, przedstawionymi w paragrafach 10–29. W momencie rozliczenia:
- a) jeśli jednostka wybierze rozliczenie w środkach pieniężnych, kwota płatności powinna być traktowana jako odkupienie własnych instrumentów kapitałowych, tj. jako zmniejszenie kapitałów, z wyjątkiem przewidzianym w pkt c) poniżej;
 - b) jeśli jednostka wybiera rozliczenie poprzez emisję własnych instrumentów kapitałowych, żadne późniejsze księgowanie nie jest wymagane (inne niż ewentualne przesunięcie w ramach kapitałów własnych z jednej pozycji do innej, jeśli jest to konieczne), z wyjątkiem przewidzianym w pkt c) poniżej;
 - c) jeśli jednostka wybiera sposób rozliczenia z wyższą wartością godziwą od wartości godziwej ujętej w księgach na dzień rozliczenia, to ujmuje dodatkowy koszt stanowiący różnicę między tymi wartościami, tj. różnicę między zapłaconymi środkami pieniężnymi i wartością godziwą instrumentów kapitałowych, które w zamian zostałyby wyemitowane, lub różnicę między wartością godziwą wyemitowanych instrumentów kapitałowych i kwotą środków pieniężnych, które zostałyby wypłacone.

▼ M23**TRANSAKCJE PŁATNOŚCI W FORMIE AKCJI MIĘDZY JEDNOSTKAMI NALEŻĄCYMI DO GRUPY KAPITAŁOWEJ (ZMIANY Z 2009 R.)**

- 43A W przypadku transakcji płatności w formie akcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej jednostka otrzymująca dobra lub usługi wycenia w swoim jednostkowym sprawozdaniu finansowym otrzymane dobra lub usługi jako transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w instrumentach kapitałowych albo jako transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w środkach pieniężnych poprzez ocenę:
- a) charakteru przyznanych gratyfikacji oraz
 - b) własnych praw i zobowiązań.
- Kwota ujęta przez jednostkę otrzymującą dobra lub usługi może się różnić od kwoty ujętej przez skonsolidowaną grupę lub przez inną jednostkę należącą do grupy kapitałowej rozliczającą transakcję płatności w formie akcji.
- 43B Jednostka otrzymująca dobra lub usługi wycenia otrzymane dobra lub usługi jako transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w instrumentach kapitałowych, jeżeli:
- a) przyznane gratyfikacje stanowią jej własne instrumenty kapitałowe lub
 - b) jednostka nie ma obowiązku rozliczenia transakcji płatności w formie akcji.

Jednostka dokonuje aktualizacji wyceny takiej transakcji płatności w formie akcji rozliczanej w instrumentach kapitałowych jedynie w przypadku zmian warunków nabycia uprawnień innych niż warunki rynkowe, zgodnie z paragrafami 19–21. We wszystkich innych okolicznościach jednostka otrzymująca dobra lub usługi wycenia otrzymane dobra lub usługi jako transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w środkach pieniężnych.

▼ M23

- 43C Jednostka rozliczająca transakcję płatności w formie akcji, w przypadku gdy inna jednostka należąca do grupy kapitałowej otrzymuje dobra lub usługi, ujmuje transakcję jako transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w instrumentach kapitałowych jedynie wówczas, gdy jest ona rozliczana we własnych instrumentach kapitałowych jednostki. W innych sytuacjach transakcja ta jest ujmowana jako transakcja płatności w formie akcji rozliczana w środkach pieniężnych.
- 43D Niektóre transakcje w ramach grupy kapitałowej obejmują umowy spłaty, które nakładają na jednostkę należącą do grupy kapitałowej obowiązek zapłaty innej jednostce należącej do grupy kapitałowej za dokonanie płatności w formie akcji na rzecz dostawcy dóbr lub usług. W takich przypadkach jednostka otrzymująca dobra lub usługi ujmuje transakcję płatności w formie akcji zgodnie z paragrafem 43B bez względu na wewnątrzgrupowe umowy spłaty.

▼ B**UJAWNIANIE INFORMACJI**

- 44 Jednostka ujawnia informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie natury oraz zakresu umów dotyczących płatności w formie akcji, które funkcjonowały w danym okresie.
- 45 W celu wypełnienia wymagań paragrafu 44 jednostka ujawnia przynajmniej następujące informacje:
- a) opis każdego typu umowy dotyczącej płatności w formie akcji, która istniała w danym okresie, obejmujący podstawowe przedziały czasowe i warunki każdej z umów, takie jak warunki nabycia uprawnień, maksymalny czas trwania (życia) przyznaných opcji oraz sposób rozliczenia (np. czy w środkach pieniężnych (aktywach), czy poprzez emisję instrumentów kapitałowych). Jednostka z zasadniczo podobnymi typami umów dotyczących płatności w formie akcji może przedstawić wskazane informacje w sposób zagregowany, chyba że oddzielne ujawnienie informacji dla każdej z umów jest konieczne w celu wypełnienia postanowień paragrafu 44;
 - b) liczbę oraz średnie ważone ceny wykonania opcji na akcje dla każdej z następujących grup opcji:
 - i) występujących na początku danego okresu;
 - ii) przyznaných w danym okresie;
 - iii) umorzonych w danym okresie;
 - iv) wykonanych w danym okresie;
 - v) wygasłych w danym okresie;
 - vi) występujących na koniec danego okresu; oraz
 - vii) możliwych do wykonania na koniec danego okresu;
 - c) dla opcji wykonanych w danym okresie, średnią ważoną cenę akcji z dnia ich wykonania. Jeśli opcje były wykonywane regularnie i stopniowo przez cały okres, jednostka może zamiast tego ujawnić średnią ważoną cenę akcji w tym okresie;

▼ B

d) dla opcji występujących na koniec danego okresu, przedział cen wykonania oraz średni ważony okres pozostały do końca umownego czasu trwania (życia). Jeśli przedział cen wykonania jest szeroki, występujące opcje powinny zostać rozdzielone na grupy, które mają znaczenie przy ocenie liczby i terminów, kiedy dodatkowe akcje mogą zostać wyemitowane oraz jakie środki pieniężne mogą zostać otrzymane w momencie wykonania tych opcji.

46 Jednostka ujawnia informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie, jak została określona w danym okresie wartość godziwa otrzymanych dóbr lub usług lub wartość godziwa przyznanych instrumentów kapitałowych.

47 Jeśli jednostka określała wartość godziwą otrzymanych dóbr lub usług w zamian za własne instrumenty kapitałowe pośrednio, poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych, to w celu wypełnienia wymogów paragrafu 46 ujawnia przynajmniej następujące informacje:

a) dla opcji na akcje przyznanych w danym okresie, średnią ważoną wartość godziwą tych opcji określoną na dzień wyceny oraz informacje, jak ta wartość godziwa została ustalona, w tym:

(i) wykorzystany model wyceny opcji oraz dane wejściowe do tego modelu, obejmujące średnią ważoną cenę akcji, cenę wykonania, oczekiwaną zmienność, okres trwania (życia), oczekiwane dywidendy, stopę procentową wolną od ryzyka oraz inne dane wejściowe do modelu obejmujące wykorzystaną metodę i założenia przyjęte dla uwzględnienia skutków oczekiwanego wcześniejszego wykonania;

(ii) sposób określenia oczekiwanej zmienności, w tym określenie, w jakim stopniu oczekiwaną zmienność oparto na zmienności historycznej; oraz

(iii) czy i jak inne charakterystyki przyznanych opcji zostały włączone w proces wyceny wartości godziwej, takie jak warunki rynkowe;

b) dla innych instrumentów kapitałowych przyznanych w danym okresie (tj. innych niż opcje na akcje), liczbę oraz średnią ważoną wartość godziwą tych instrumentów określoną na dzień wyceny oraz informacje, jak wartość godziwa została ustalona, w tym:

(i) jak określono wartość godziwą, jeśli nie wyceniono jej na podstawie obserwowanej ceny rynkowej;

(ii) czy i jak uwzględniono w procesie wyceny wartości godziwej oczekiwane dywidendy; oraz

(iii) czy i jak uwzględniono w procesie wyceny wartości godziwej inne charakterystyki przyznanych instrumentów kapitałowych;

c) dla umów dotyczących płatności w formie akcji, które zmodyfikowano w danym okresie:

(i) uzasadnienie tych modyfikacji;

(ii) przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej (w wyniku modyfikacji); oraz

(iii) informacje, jak przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej został zmierzony, zgodnie z wymaganiami wskazanymi w pkt a) i b) powyżej, jeśli są właściwe.

▼ B

- 48 Jeśli jednostka wycenia bezpośrednio wartość godziwą dóbr lub usług otrzymanych w danym okresie, to ujawnia, jak ta wartość godziwa została ustalona, np. czy wartość godziwa została określona na poziomie ceny rynkowej tych dóbr lub usług.
- 49 Jeśli jednostka odrzuciła założenie z paragrafu 13, to ujawnia ten fakt oraz wyjaśnia, dlaczego założenie to zostało odrzucone.
- 50 Jednostka ujawnia informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie wpływu transakcji płatności w formie akcji na zysk lub stratę jednostki w danym okresie oraz na jej sytuację finansową.
- 51 W celu wypełnienia wymagań paragrafu 50 jednostka ujawnia przynajmniej następujące informacje:
- a) całkowity koszt ujęty w danym okresie wynikający z transakcji płatności w formie akcji, w których otrzymane dobra lub usługi nie kwalifikowały się do ujęcia jako aktywa, w wyniku czego zostały bezzwłocznie ujęte jako koszt. Ujawnienie to powinno obejmować oddzielnie wskazanie części całkowitego kosztu, która przypada na transakcje traktowane jako transakcje płatności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych;
 - b) dla zobowiązań wynikających z transakcji płatności w formie akcji:
 - (i) łączną wartość bilansową na koniec danego okresu; oraz
 - (ii) łączną wartość wewnętrzną zobowiązań na koniec danego okresu, w związku z którymi kontrahent ma prawo do otrzymania środków pieniężnych lub innych aktywów, do których nabyte zostały uprawnienia przed końcem okresu (np. nabyte uprawnienia do prawa do wzrostu wartości akcji).

▼ M60

- 52 Jeśli informacje wymagane do ujawnienia przez niniejszy standard nie spełniają zasad określonych w paragrafach 44, 46 i 50, jednostka ujawnia dodatkowe informacje, dzięki którym wymagania te zostaną spełnione. Na przykład jeśli jednostka zaklasyfikowała wszelkie transakcje płatności w formie akcji jako rozliczane w instrumentach kapitałowych, zgodnie z paragrafem 33F, jednostka ujawnia szacunkową kwotę, którą spodziewa się przekazać organowi podatkowemu w celu uregulowania zobowiązań podatkowych pracownika, gdy konieczne jest poinformowanie użytkowników o przyszłych przepływach pieniężnych związanych ze skutkami umowy dotyczącej płatności w formie akcji.

▼ B

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 53 W przypadku transakcji w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych jednostka stosuje niniejszy standard do przyznania akcji, opcji na akcje lub innych instrumentów kapitałowych, jeżeli przyznanie nastąpiło po dniu 7 listopada 2002 r., a nabycie uprawnień do instrumentów nie nastąpiło przed dniem wejścia w życie niniejszego standardu.
- 54 Jednostka jest zachęcana, lecz nie zobligowana do stosowania niniejszego standardu do ujęcia pozostałych transakcji, w wyniku których nastąpiło przyznanie instrumentów kapitałowych, jeśli ujawniła publicznie określoną na dzień wyceny wartość godziwą tych instrumentów.

▼ B

- 55 W przypadku wszystkich transakcji (w wyniku których nastąpiło przyznanie instrumentów kapitałowych), do których niniejszy standard ma zastosowanie, jednostka przekształca dane porównawcze i, jeśli to wykonalne, dostosowuje saldo początkowe zysków zatrzymanych dla najwcześniejszego prezentowanego okresu.
- 56 W przypadku wszystkich transakcji (w wyniku których nastąpiło przyznanie instrumentów kapitałowych), do których niniejszy standard nie został zastosowany (np. do instrumentów kapitałowych przyznanych przed lub w dniu 7 listopada 2002 r.), jednostka ujawnia informacje wymagane w paragrafach 44 i 45.
- 57 Jeśli, po dniu wejścia w życie niniejszego standardu, jednostka modyfikuje terminy lub warunki przyznanych instrumentów kapitałowych, do których niniejszy standard nie został zastosowany, jednostka mimo to stosuje paragrafy 26–29 do takich modyfikacji.
- 58 W przypadku zobowiązań wynikających z transakcji płatności w formie akcji istniejących na dzień wejścia w życie niniejszego standardu jednostka stosuje MSSF retrospektywnie. Dla zobowiązań tych jednostka przekształca dane porównawcze, w tym koryguje saldo otwarcia zysków zatrzymanych najwcześniejszego prezentowanego okresu, dla którego przekształca dane porównawcze. Jednostka nie musi przekształcać danych porównawczych w zakresie, w jakim odnoszą się one do okresu lub dnia sprzed 7 listopada 2002 r.
- 59 Jednostka jest zachęcana, ale nie zobligowana do stosowania niniejszego standardu retrospektywnie do wszystkich innych zobowiązań wynikających z transakcji płatności w formie akcji, na przykład do zobowiązań, które zostały rozliczone w okresie, za który jednostka prezentuje dane porównawcze.

▼ M60

- 59A Jednostka stosuje zmiany w paragrafach 30–31, 33–33H i B44A–B44C przedstawione poniżej. Okresy poprzedzające nie są przeszacowywane.
- a) Zmiany w paragrafach B44A–B44C stosuje się jedynie do modyfikacji mających miejsce na dzień lub po dniu, w którym jednostka stosuje po raz pierwszy zmiany.
- b) Zmiany w paragrafach 30–31 i 33–33D mają zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji, do których nie nabyto uprawnień na dzień, w którym jednostka stosuje po raz pierwszy zmiany, i do transakcji płatności w formie akcji z dniem przyznania w dniu lub po dniu, w którym jednostka stosuje po raz pierwszy zmiany. W odniesieniu do transakcji płatności w formie akcji, do których nie nabyto uprawnień, przyznanych przed dniem, w którym jednostka stosuje zmiany po raz pierwszy, jednostka dokonuje ponownej wyceny zobowiązania w tym terminie i ujmuje skutki aktualizacji wyceny w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub, w stosownych przypadkach, w innym składniku kapitału) w okresie sprawozdawczym, w którym zmiany są stosowane po raz pierwszy.

▼ M60

c) Zmiany w paragrafach 33E–33H i zmiana w paragrafie 52 mają zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji, do których nie nabyto uprawnień (albo nabyto, lecz nie wykonano) na dzień, w którym jednostka stosuje po raz pierwszy zmiany, i do transakcji płatności w formie akcji z dniem przyznania na dzień lub po dniu, w którym jednostka stosuje po raz pierwszy zmiany. W odniesieniu do transakcji płatności w formie akcji (lub ich części), do których nie nabyto uprawnień (albo nabyto, lecz nie wykonano), które zostały uprzednio sklasyfikowane jako płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych, lecz obecnie są klasyfikowane jako rozliczane w instrumentach kapitałowych zgodnie ze zmianami, jednostka przeklasyfikowuje wartość bilansową danego zobowiązania z tytułu płatności w formie akcji na płatność rozliczaną w instrumentach kapitałowych na dzień, w którym po raz pierwszy zastosowała zmiany.

59B Niezależnie od wymogów określonych w paragrafie 59A, jednostka może stosować zmiany w paragrafie 63D retrospektywnie, z zastrzeżeniem przepisów przejściowych w paragrafach 53–59 niniejszego standardu, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, jeżeli i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystywania wiedzy po fakcie. Jeżeli jednostka zdecyduje się na stosowanie retrospektywne, musi uczynić to w odniesieniu do wszystkich zmian wprowadzonych w dokumencie *Klasyfikacja i wycena transakcji płatności w formie akcji* (Zmiany MSSF 2).

▼ B

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

60 Niniejszy standard stosuje się do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się jego wcześniejsze stosowanie. W przypadku zastosowania niniejszego standardu za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2005 r. fakt ten ujawnia się w sprawozdaniu finansowym.

▼ M22

61 MSSF 3 (zaktualizowany w 2008 r.) i *Zmiany MSSF* wydane w kwietniu 2009 r. zmieniły paragraf 5. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje MSSF 3 (zaktualizowany w 2008 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, zmiany te również będą miały zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M2

62 Jednostka stosuje poniższe zmiany retrospektywnie przy sporządzaniu sprawozdań finansowych za roczne okresy obrotowe rozpoczynające się 1 stycznia 2009 r. i później:

- a) wymogi paragrafu 21A w odniesieniu do podejścia do warunków innych niż warunki nabycia uprawnień,
- b) zaktualizowanej definicji „nabycia uprawnień” i „warunków nabycia uprawnień” w załączniku A,
- c) zmiany w paragrafach 28 i 28A w odniesieniu do anulowań.

Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeśli jednostka zastosuje niniejsze zmiany w okresie obrotowym rozpoczynającym się przed 1 stycznia 2009 r., to ujawnia ten fakt.

▼ M60

63 Jednostka stosuje retrospektywnie poniższe zmiany zawarte w dokumencie *Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych w grupie kapitałowej*, wydanym w czerwcu 2009 r., z zastrzeżeniem przepisów przejściowych w paragrafach 53–59, zgodnie z MSR 8 w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2010 r. i później:

a) zmianę paragrafu 2, usunięcie paragrafu 3 oraz dodanie paragrafów 3A i 43A–43D oraz paragrafów B45, B47, B50, B54, B56–B58 i B60 w załączniku B w odniesieniu do ujmowania transakcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej;

b) zmienione definicje poniższych terminów zawarte w załączniku A:

— transakcja płatności w formie akcji rozliczana w środkach pieniężnych,

— transakcja płatności w formie akcji rozliczana w instrumentach kapitałowych,

— umowa dotycząca płatności w formie akcji, oraz

— transakcja płatności w formie akcji.

Jeżeli informacje niezbędne do retrospektywnego zastosowania nie są dostępne, jednostka odzwierciedla w swoim jednostkowym sprawozdaniu finansowym kwoty ujęte uprzednio w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym grupy kapitałowej. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje zmiany w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed 1 stycznia 2010 r., ujawnia ten fakt.

▼ M32

63A MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe* i MSSF 11, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafie 5 i w załączniku A. Jednostka powinna stosować te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10 i MSSF 11.

▼ M43

63B Na podstawie dokumentu *Annual Improvements to IFRSs 2010–2012 Cycle*, opublikowanego w grudniu 2013 r., zmieniono paragrafy 15 i 19. W załączniku A zmieniono definicje „warunków nabycia uprawnień” i „warunku rynkowego” oraz dodano definicje „warunków związanych z dokonaniem (wynikami)” i „warunków związanych ze świadczeniem usługi”. Jednostka stosuje tę zmianę prospektywnie do transakcji płatności w formie akcji, w przypadku których dzień przyznania przypada 1 lipca 2014 r. lub później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M53

63C Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 6. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 9.

▼ **M60**

- 63D Dokument *Klasyfikacja i wycena transakcji płatności w formie akcji* (Zmiany MSSF 2), wydany w czerwcu 2016 r., zmienił paragrafy 19, 30–31, 33, 52 i 63 i dodał paragrafy 33A–33H, 59A–59B, 63D i B44A–B44C i dotyczące ich nagłówki. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszych okresów, jednostka ujawnia ten fakt.

▼ **M23**

WYCOFANIE INTERPRETACJI

- 64 Dokument *Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych w grupie kapitałowej*, wydany w czerwcu 2009 r., zastępuje KIMSF 8 *Zakres MSSF 2* oraz KIMSF 11 *MSSF 2 – Wydanie akcji w ramach grupy i transakcje w nabytych akcjach własnych*. Zmiany wprowadzone tym dokumentem w następujący sposób uwzględniają wymogi określone dotychczas w KIMSF 8 i KIMSF 11:

- a) zmieniony paragraf 2 i dodany paragraf 13A w odniesieniu do ujmowania transakcji, w przypadku których jednostka nie może wyraźnie zidentyfikować niektórych lub wszystkich otrzymanych dóbr lub usług. Wymogi te były stosowane w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 maja 2006 r. i później.
- b) dodane paragrafy B46, B48, B49, B51–B53, B55, B59 i B61 w załączniku B w odniesieniu do ujmowania transakcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej. Wymogi te były stosowane w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 marca 2007 r. i później.

Wymogi te były stosowane retrospektywnie zgodnie z wymogami MSR 8, z zastrzeżeniem przepisów przejściowych MSSF 2.

▼ **B***Załącznik A***Definicje terminów**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

▼ **M23****Transakcja płatności w formie akcji**

Transakcja, w której jednostka

- a) otrzymuje dobra lub usługi od dostawcy tych dóbr lub usług (w tym pracownika) na podstawie **umowy dotyczącej płatności w formie akcji**, lub
- b) zaciąga zobowiązanie do rozliczenia transakcji z dostawcą na podstawie **umowy dotyczącej płatności w formie akcji**, podczas gdy inna jednostka należąca do grupy kapitałowej otrzymuje dobra lub usługi.

▼ B

Pracownicy oraz inne osoby świadczące podobne usługi	Osoby, które świadczą osobiste usługi na rzecz jednostki i które a) są uważane za pracowników dla celów prawnych lub podatkowych; b) prowadzą indywidualne prace dla jednostki pod jej kierunkiem, w taki sam sposób jak osoby, które są uważane za pracowników dla celów prawnych lub podatkowych; lub c) świadczą usługi, które są podobne do usług świadczonych przez pracowników. Na przykład pojęcie to obejmuje cały personel kierowniczy, tj. te osoby, które mają władzę i odpowiedzialność w zakresie planowania, kierowania i kierowania działaniami jednostki, w tym członkowie rad nadzorczych (lub zbliżonych organów).
Instrument kapitałowy	Umowa, która dokumentuje istnienie udziałów w aktywach jednostki gospodarczej pozostałych po odjęciu wszystkich jej zobowiązań ⁽¹⁾ .
Przyznany instrument kapitałowy	Prawo (warunkowe lub bezwarunkowe) do instrumentu kapitałowego jednostki przyznane przez jednostkę lub inną stronę w ramach umowy dotyczącej płatności w formie akcji .

▼ M23

Transakcja płatności w formie akcji rozliczana w instrumentach kapitałowych	Transakcja płatności w formie akcji , w której jednostka <ul style="list-style-type: none"> a) otrzymuje dobra lub usługi w zamian za własne instrumenty kapitałowe (w tym akcje lub opcje na akcje), lub b) otrzymuje dobra lub usługi, ale nie jest zobowiązana do rozliczenia transakcji z dostawcą.
--	--

▼ B

Wartość godziwa	Kwota, za jaką na warunkach rynkowych składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, zobowiązanie zaspokojone, a przyznany instrument kapitałowy wymieniony, pomiędzy zainteresowanymi, dobrze poinformowanymi i niepowiązanymi stronami transakcji.
-----------------	---

⁽¹⁾ *Założenia koncepcyjne* definiują zobowiązanie jako obecny, wynikający ze zdarzeń przeszłych, obowiązek jednostki gospodarczej, którego wypełnienie – jak się oczekuje – spowoduje wypływ z jednostki środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne (np. wypływ środków pieniężnych lub innych aktywów jednostki).

▼ B

Dzień przyznania	Dzień, w którym jednostka oraz druga strona (w tym pracownik) zawierają umowę dotyczącą płatności w formie akcji , czyli dzień, w którym obie strony przyjmują uzgodnione terminy i warunki porozumienia. W dniu przyznania jednostka przekazuje kontrahentowi prawo do środków pieniężnych, innych aktywów lub własnych instrumentów kapitałowych , przy założeniu, że określone warunki (jeśli istnieją) nabycia uprawnień zostały spełnione. Jeśli umowa wymaga zatwierdzenia (na przykład ze strony akcjonariuszy), dniem przyznania jest dzień, gdy zatwierdzenie to zostanie uzyskane.
Wartość wewnętrzna	Różnica między wartością godziwą akcji, które kontrahent ma prawo (warunkowo lub bezwarunkowo) nabyć lub otrzymać, a ceną (jeżeli została określona), jaką musi za te akcje zapłacić. Na przykład opcja na akcje z ceną wykonania 15 j.p. ⁽¹⁾ , gdy wartość godziwa jednej akcji wynosi 20 j.p., ma wartość wewnętrzną 5 j.p.

▼ M43**Warunek rynkowy**

Warunek związany z dokonaniem (wynikami), w ramach którego cena wykonania, nabycie uprawnienia lub wykonalność **instrumentu kapitałowego** są uzależnione od ceny rynkowej (lub wartości) **instrumentów kapitałowych** jednostki (lub instrumentów kapitałowych innej jednostki należącej do tej samej grupy); warunkiem takim jest np.:

- a) osiągnięcie określonej ceny akcji lub określonej kwoty **wartości wewnętrznej opcji na akcje** lub
- b) osiągnięcie ustalonego wskaźnika, który jest określany jako cena rynkowa (lub wartość) **instrumentów kapitałowych** jednostki (lub instrumentów kapitałowych innej jednostki należącej do tej samej grupy) w relacji do indeksu cen rynkowych **instrumentów kapitałowych** innych podmiotów.

Warunek rynkowy wymaga od kontrahenta świadczenia usługi przez określony czas (tj. spełnienia **warunku związanego ze świadczeniem usługi**); wymóg świadczenia usługi może być wyraźny lub dorozumiany//domyślny.

⁽¹⁾ W niniejszym załączniku kwoty pieniężne denominowane są w „jednostkach pieniężnych” (j.p.).

▼ B

Dzień wyceny

Dzień, na który **wartość godziwa przyznaných instrumentów** jest wyceniana na potrzeby niniejszego MSSF. W transakcjach z **pracownikami oraz osobami świadczącymi podobne usługi** dniem wyceny jest dzień przyznania. W transakcjach z kontrahentami innymi niż pracownicy (lub osoby świadczące podobne usługi) dniem wyceny jest dzień, w którym jednostka otrzymuje dobra lub kontrahent świadczy usługi.

▼ M43

Warunki związane z dokonaniem (wynikami)

Warunek nabycia uprawnień, który:

- a) wymaga od kontrahenta świadczenia usług przez określony czas (tj. do spełnienia **warunku związanego ze świadczeniem usługi**); wymóg świadczenia usług może być wyraźny lub dorozumiany//domyślny; oraz
- b) wymaga osiągnięcia określonych wyników gospodarczych w okresie świadczenia przez kontrahenta usług wymaganego w lit. a).

Okres osiągnięcia wyników gospodarczych:

- a) nie może wykraczać poza koniec okresu świadczenia usług; oraz
- b) może rozpocząć się przed okresem świadczenia usług, pod warunkiem że początkowa data wyników gospodarczych nie przypada znacznie wcześniej od rozpoczęcia okresu świadczenia usług.

Wyniki gospodarcze definiuje się przez odniesienie do:

- a) własnych operacji (lub działalności) jednostki bądź operacji lub działalności innej jednostki należącej do tej samej grupy (tj. do warunku innego niż warunek rynkowy); lub
- b) ceny (lub wartości) **instrumentów kapitałowych** jednostki lub instrumentów kapitałowych innej jednostki należącej do tej samej grupy (w tym akcji i **opcji na akcje**) (tj. do **warunku rynkowego**).

Wyniki gospodarcze mogą dotyczyć albo wyników całej jednostki albo określonej części jednostki (lub części grupy), takiej jak oddział lub pojedynczy pracownik.

▼ B

Odnawialność

Cecha, która przewiduje automatyczne przyznanie dodatkowych **opcji na akcje** w momencie, gdy wcześniej przyznane opcje są rozliczane w akcjach jednostki zamiast w środkach pieniężnych (w celu wypełnienia ceny wykonania).

▼ B

Opcja odnowiona

Nowa **opcja na akcje** przyznawana w momencie, gdy do rozliczenia wcześniejszej przyznanej **opcji na akcje** wykorzystywane są akcje własne jednostki.

▼ M43

Warunki związane ze świadczeniem usługi

Warunki nabycia uprawnień, które wymagają od kontrahenta świadczenia usług przez określony czas, w trakcie którego usługi świadczone są na rzecz jednostki. Jeżeli z jakiegokolwiek powodu kontrahent przestanie świadczyć usługi w trakcie **okresu nabywania uprawnień**, nie spełnia on tych warunków. Warunek związany ze świadczeniem usługi nie wymaga osiągnięcia wyników gospodarczych.

▼ M23

Umowa dotycząca płatności w formie akcji

Umowa między jednostką (lub inną jednostką należącą do grupy kapitałowej ^(a)) lub którymkolwiek akcjonariuszem jakiegokolwiek jednostki należącej do grupy kapitałowej) i drugą stroną (w tym pracownikiem), w wyniku której druga strona (kontrahent) otrzymuje prawo do otrzymania

- a) środków pieniężnych lub innych aktywów jednostki o wartości uzależnionej od ceny (lub wartości) **instrumentów kapitałowych** (w tym akcji lub **opcji na akcje**) jednostki lub innej jednostki należącej do grupy kapitałowej, lub
- b) **instrumentów kapitałowych** (w tym akcji lub **opcji na akcje**) jednostki lub innej jednostki należącej do grupy kapitałowej,

o ile **warunki nabycia uprawnień** zostały spełnione.

^(a) ► **M32** Pojęcie „grupa kapitałowa” zdefiniowane jest w załączniku A do MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe* jako „jednostka dominująca i jej jednostki zależne” z perspektywy jednostki dominującej najwyższego szczebla w stosunku do jednostki sporządzającej sprawozdanie. ◀

Transakcja płatności w formie akcji rozliczana w środkach pieniężnych

Transakcja płatności w formie akcji, w której jednostka nabywa dobra lub usługi w drodze zaciągnięcia zobowiązania wobec dostawcy dóbr lub usług do wydania środków pieniężnych lub innych aktywów o wartości zależnej od ceny (lub wartości) **instrumentów kapitałowych** (w tym akcji lub **opcji na akcje**) jednostki lub innej jednostki należącej do grupy kapitałowej.

▼ B

Opcja na akcje	Umowa dająca posiadaczowi prawo, lecz nie obowiązek, do subskrybowania akcji jednostki po stałej lub możliwej do określenia cenie przez określony okres czasu.
----------------	--

▼ M2

Nabycie uprawnień	Stać się uprawnionym. W ramach umowy dotyczącej płatności w formie akcji , kontrahent staje się uprawniony do otrzymania środków pieniężnych, innych aktywów lub instrumentów kapitałowych jednostki, jeżeli prawo kontrahenta nie jest już uzależnione od spełnienia jakichkolwiek warunków nabycia uprawnień .
-------------------	---

▼ M43

Warunki nabycia uprawnień	Warunki, które określają, czy jednostka otrzyma usługi, które uprawnią kontrahenta (w tym pracownika) do otrzymania środków pieniężnych, innych aktywów lub instrumentów kapitałowych jednostki, w ramach umowy dotyczącej płatności w formie akcji . Warunki nabycia uprawnień mogą być warunkami związanymi ze świadczeniem usługi lub warunkami związanymi z dokonaniami (wynikami) gospodarczymi jednostki.
----------------------------------	---

▼ B

Okres nabywania uprawnień	Okres, w czasie którego wszystkie określone warunki nabycia uprawnień ustalone w umowie dotyczącej płatności w formie akcji muszą zostać spełnione.
---------------------------	---

*Załącznik B***Wytyczne dotyczące stosowania standardu**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

Szacowanie wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych

B1 Paragrafy B2–B41 niniejszego załącznika omawiają wycenę wartości godziwej przyznanych akcji i opcji na akcje, koncentrując się na specyficznych terminach i warunkach, które są charakterystyczne dla akcji lub opcji na akcje przyznawanych pracownikom. Z tego też względu omówienie to nie jest całkowicie wyczerpujące. Co więcej, w związku z tym, że analizowane poniżej zagadnienia związane z wyceną koncentrują się na akcjach i opcjach przyznawanych pracownikom, przyjęto założenie, że wycena ich wartości godziwej dokonywana jest na dzień przyznania. Mimo to wiele aspektów wyceny omówionych poniżej (np. określanie oczekiwanej zmienności) odnosi się również do szacowania wartości godziwej akcji i opcji przyznanych stronom innym niż pracownicy – na dzień otrzymania przez jednostkę dóbr lub świadczenia przez kontrahenta usług.

▼ B*Akcje*

- B2 W przypadku akcji przyznanych pracownikom wartość godziwa akcji własnych jest mierzona na poziomie ich ceny rynkowej (lub oszacowanej ceny rynkowej, jeśli akcje jednostki nie są przedmiotem publicznego obrotu), skorygowanej w taki sposób, aby uwzględniała terminy i warunki, na których akcje przyznano (z wyjątkiem warunków nabycia uprawnień, które nie są uwzględniane w wycenie wartości godziwej zgodnie z paragrafami 19–21).
- B3 Na przykład jeśli pracownik nie jest upoważniony do otrzymywania dywidend w okresie nabywania uprawnień, czynnik ten należy uwzględnić przy szacowaniu wartości godziwej przyznanych akcji. Podobnie wygląda sytuacja, gdy akcje podlegają restrykcjom co do ich przenoszenia po dniu nabycia uprawnień. Czynnik taki należy uwzględnić w szacunku wartości godziwej, jednak tylko w takim zakresie, w jakim restrykcje te wpływałyby na cenę, którą skłonni byłiby zapłacić zainteresowani, dobrze poinformowani i niepowiązani uczestnicy rynku. Na przykład jeśli akcje są przedmiotem aktywnego obrotu na głębokim i płynnym rynku, restrykcje co do ich transferu po dniu nabycia uprawnień mogą mieć niewielki, jeśli jakkolwiek, wpływ na cenę, którą zapłaciliby za te akcje zainteresowani i dobrze poinformowani uczestnicy rynku. W procesie szacowania na dzień przyznania wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych nie należy uwzględniać restrykcji dotyczących transferu lub innych ograniczeń występujących w okresie nabywania uprawnień. Wynika to z faktu, że mają one swoje źródło w istnieniu warunków nabycia uprawnień, które to należy traktować zgodnie z paragrafami 19–21.

Opcje na akcje

- B4 W przypadku wielu opcji na akcje przyznawanych pracownikom ich ceny rynkowe nie są dostępne. Wynika to z tego, że przyznane opcje cechują się terminami i warunkami, których nie mają opcje będące przedmiotem obrotu. Jeśli na rynku nie istnieją opcje z podobnymi terminami i warunkami, to wartość godziwą przyznanych opcji należy oszacować, stosując model wyceny opcji.
- B5 Wybierając model wyceny opcji, jednostka powinna rozważyć czynniki, które wzięliby pod uwagę zainteresowani i dobrze poinformowani uczestnicy rynku, wybierając model wyceny. Na przykład wiele opcji pracowniczych ma długi okres trwania (życia), ich budowa przewiduje zazwyczaj możliwość ich wykonania między dniem nabycia uprawnień a dniem kończącym okres trwania i są one często wykonywane wcześniej – przed końcem okresu trwania. Czynniki te należy rozpatrzyć, szacując wartość godziwą opcji na dzień ich przyznania. W wielu jednostkach wskazane czynniki mogą wykluczyć wykorzystanie modelu Blacka-Scholes'a-Mertona, który nie uwzględnia możliwości wykonania opcji przed końcem okresu trwania i przez to może nie odzwierciedlić skutków oczekiwanego wcześniejszego wykonania opcji. Model ten nie uwzględnia również możliwości zmian oczekiwanego zmienności w okresie trwania opcji, jak również zmian w innych danych wejściowych do modelu w tym przedziale czasu. Jednak w przypadku opcji ze względnie krótkim okresem umownego trwania lub które mają zostać wykonane w krótkim czasie po dniu nabycia uprawnień, wskazane czynniki mogą nie mieć znaczenia. W takich przypadkach z modelu Blacka-Scholes'a-Mertona można otrzymać wartość, która będzie zasadniczo taka sama jak w przypadku zastosowania bardziej elastycznych modeli wyceny opcji.

▼ B

- B6 Wszystkie modele wyceny opcji powinny uwzględniać przynajmniej następujące czynniki:
- a) cenę wykonania (realizacji) opcji;
 - b) czas trwania (życia) opcji;
 - c) bieżącą cenę akcji bazowych;
 - d) oczekiwaną zmienność ceny akcji;
 - e) oczekiwane dywidendy z akcji (jeśli ich uwzględnienie jest wskazane); oraz
 - f) stopę procentową wolną od ryzyka w okresie trwania opcji.
- B7 W procesie szacowania wartości godziwej należy uwzględnić również inne czynniki, które wzięliby pod uwagę (określając cenę) zainteresowani i dobrze poinformowani uczestnicy rynku (z wyjątkiem warunków nabycia uprawnień i odnawialności, które są wyłączone z wyceny wartości godziwej zgodnie z paragrafami 19–22).
- B8 Na przykład opcje na akcje przyznane pracownikowi nie mogą zazwyczaj zostać wykonane w określonym przedziale czasu (np. w okresie nabywania uprawnień lub w okresach określonych przez regulatorów rynków papierów wartościowych). Czynniki te powinny zostać uwzględnione, jeśli zastosowany model wyceny przyjmuje możliwość wykonania opcji w każdym momencie jej trwania (życia). Jeżeli jednak jednostka stosuje model wyceny przeznaczony dla opcji, które mogą zostać wykonane tylko na koniec okresu trwania opcji, żadne korekty nie są potrzebne dla uwzględnienia niemożności wykonania opcji w okresie nabywania uprawnień (lub innych okresach w czasie trwania opcji). Wynika to stąd, że sam model uwzględnia brak możliwości wykonania opcji w tych okresach.
- B9 Podobnie, innym czynnikiem charakterystycznym dla opcji pracowniczych jest prawdopodobieństwo wczesnego wykonania opcji. Podejście takie może wynikać na przykład stąd, że opcje pracownicze nie są swobodnie przenaszalne, lub też dlatego, że pracownik musi wykonać wszystkie opcje, do których nabył uprawnienia w momencie przerwania zatrudnienia. Skutki oczekiwanego wczesnego wykonania opcji powinny zostać odpowiednio uwzględnione, co omówiono w paragrafach B16–B21.
- B10 Jednostka nie powinna uwzględniać przy szacowaniu wartości godziwej przyznanych opcji (lub innych instrumentów kapitałowych) czynników, których nie wzięliby pod uwagę zainteresowani i dobrze poinformowani uczestnicy rynku, określając cenę opcji (lub innego instrumentu kapitałowego). Na przykład w przypadku opcji na akcje przyznanych pracownikom czynniki mogące wpływać na wartość opcji z punktu widzenia pojedynczego tylko pracownika mogą okazać się nieistotne przy szacowaniu ceny, która zostałaby ustalona przez zainteresowanego i dobrze poinformowanego uczestnika rynku.

▼ **B***Dane wejściowe do modeli wyceny opcji*

- B11 Celem procesu szacowania oczekiwanej zmienności oraz dywidendy z akcji bazowych jest przybliżenie oczekiwań, które zostałyby odzwierciedlone w bieżącej cenie rynkowej lub negocjowanej cenie opcji. Podobnie w przypadku szacowania skutków wczesnego wykonania opcji pracowniczych, celem jest przybliżenie oczekiwań, które poczyniłaby zewnętrzna strona mająca dostęp do szczegółowych danych o zachowaniach pracowników w zakresie wykonywania opcji i opierająca się na informacjach dostępnych na dzień przyznania opcji.
- B12 Często dostępny jest przedział racjonalnych oczekiwań co do przyszłej zmienności, dywidend lub zachowań pracowników w zakresie wykonania opcji. W takim przypadku oczekiwane wartości powinny zostać wyliczone poprzez zważenie każdej kwoty z przedziału przez prawdopodobieństwo jej wystąpienia.
- B13 Oczekiwania dotyczące przyszłości są przeważnie oparte na przeszłym doświadczeniu. Dane przeszłe wymagają jednak modyfikacji, jeśli można racjonalnie oczekiwać, że przyszłość będzie się różnić od przeszłości. W niektórych okolicznościach, możliwe do zidentyfikowania czynniki mogą wskazywać, że nieskorygowane dane historyczne są relatywnie ubogim wskaźnikiem stanów przyszłych. Przykładem może być sytuacja, gdy jednostka z dwoma wyraźnie różnymi obszarami działalności gospodarczej zbywa jeden z nich – charakteryzujący się znacząco mniejszym ryzykiem niż drugi. W takim przypadku historyczna zmienność może nie być najlepszą informacją, na podstawie której można by oprzeć racjonalne oczekiwania co do przyszłości.
- B14 W innych okolicznościach historyczne informacje mogą nie być dostępne. Na przykład nowo notowany podmiot ma (jeśli ma) ograniczone dane historyczne co do zmienności ceny własnych akcji. Nienotowane lub nowo notowane podmioty zostały omówione w dalszej części opracowania.
- B15 Podsumowując powyższe rozważania, można stwierdzić, iż jednostka nie powinna opierać szacunków zmienności, zachowań pracowników w zakresie wykonania opcji oraz dywidend jedynie na informacjach historycznych bez rozważenia zakresu, w jakim dane historyczne mogą być racjonalnie uważane za wskaźnikowe dla przyszłości.

Oczekiwane wczesne wykonanie opcji

- B16 Pracownicy często wcześniej wykonują posiadane opcje na akcje, kierując się różnymi względami. Przyczyną takiego postępowania może być na przykład to, że pracownicze opcje na akcje są zazwyczaj nieprzenaszalne. Brak możliwości przeniesienia opcji może skutkować tym, że pracownicy wcześniej wykonają swoje opcje, ponieważ tylko w ten sposób będą mogli zamknąć swoją pozycję. Inną przyczyną wczesnego wykonania opcji może być to, że pracownicy opuszczając miejsce pracy, zostają zazwyczaj zobligowani do wykonania opcji, do których nabyli uprawnienia w krótkim czasie – w przeciwnym wypadku opcje zostaną umorzone. Czynnikiem ten, podobnie jako poprzedni, powoduje wczesne wykonanie opcji. Inną przesłanką wczesnego wykonania opcji może być niechęć do ryzyka lub brak dywersyfikacji zasobów majątkowych.
- B17 Środki, za pomocą których uwzględnia się oczekiwane wczesne wykonanie opcji, zależą od zastosowanego modelu wyceny opcji. Na przykład oczekiwane wczesne wykonanie może zostać uwzględnione poprzez wykorzystanie szacunków oczekiwanego czasu trwania (życia) opcji (który w przypadku opcji pracowniczych jest określany jako czas między dniem przyznania opcji a dniem oczekiwanego jej wykonania) jako zmiennej wejściowej do modelu wyceny opcji (np. modelu wyceny Blacka-Scholes'a-Mertona). Oczekiwane wczesne wykonanie może być ewentualnie odpowiednio modelowane w przypadku zastosowania modelu dwumianowego lub zbliżonego do niego modelu wyceny opcji, który wykorzystuje umowny czas trwania opcji jako zmienną wejściową.

▼ B

- B18 Czynniki, które należy rozważyć w przypadku szacowania wczesnego wykonania opcji, obejmują:
- a) długość okresu nabywania uprawnień, ponieważ opcja na akcje nie może zazwyczaj zostać wykonana przed upływem okresu nabycia uprawnień. Określając wpływ wczesnego wykonania opcji na wycenę, należy założyć, że nastąpi nabycie uprawnień do opcji. Implikacje warunków nabycia uprawnień omówiono w paragrafach 19–21;
 - b) przeciętny okres czasu, przez który podobne opcje pozostawały niewykonane w przeszłości;
 - c) cenę akcji bazowych. Doświadczenie może wskazywać, że pracownicy wykonują swoje opcje, gdy cena akcji osiągnie określony poziom ponad cenę wykonania opcji;
 - d) stanowisko pracownika w organizacji. Na przykład doświadczenie może wskazywać, że pracownicy wyższych szczebli mają zwyczaj wykonywania opcji później niż pracownicy niższych szczebli (zależność omówiona dalej w paragrafie B21);
 - e) oczekiwaną zmienność akcji bazowych. Przeciętnie pracownicy mogą wykonywać wcześniej opcje na akcje charakteryzujące się wysoką zmiennością ceny niż opcje z niską zmiennością.
- B19 Jak wskazano w paragrafie B17, skutki wczesnego wykonania mogą zostać uwzględnione poprzez wykorzystanie szacunku oczekiwanego czasu trwania (życia) opcji jako zmiennej wejściowej do modelu wyceny opcji. Szacując oczekiwany czas trwania opcji przyznanych grupie pracowników, jednostka może oprzeć szacunki na odpowiednio ważonym średnim oczekiwanym czasie trwania, ustalonym dla całej grupy pracowników. Innym rozwiązaniem jest wykorzystanie odpowiednio ważonych średnich czasów trwania dla podgrup pracowników w grupie – opierając się na bardziej szczegółowych danych co do zachowań pracowników w zakresie wykonania opcji (kwestia omówiona dalej).
- B20 Rozdzielenie przyznanych opcji na podgrupy pracowników z relatywnie jednorodnym zachowaniem w zakresie ich wykonywania może mieć istotne znaczenie. Wartość opcji nie jest liniową funkcją czasu trwania opcji – wartość opcji wzrasta w malejącym tempie w miarę wydłużania się tego okresu. Na przykład jeśli wszystkie inne założenia pozostaną niezmiennione, to dwuletnia opcja będzie miała większą wartość niż jednoroczna, ale wartość ta nie będzie dwukrotnie większa od wartości opcji jednorocznej. Oznacza to, iż przeprowadzając szacunki wartości opcji na podstawie pojedynczego średnio ważonego okresu trwania (życia), który obejmowałby szeroki zakres różnych okresów trwania, dokonano by zawyżenia całkowitej wartości godziwej przyznanych opcji na akcje. Rozdzielając przyznane opcje na kilka podgrup, z których każda ma relatywnie wąski przedział okresów trwania (uwzględnionych w średnio ważonym okresie trwania podgrupy), można zredukować to przeszacowanie.
- B21 Podobne okoliczności należy rozpatrzyć, wykorzystując dwumianowy model wyceny lub model podobny do niego. Przykładowo, doświadczenie jednostki, która przyznaje opcje pracownikom na zasadniczo różnych stanowiskach, może wskazywać, że kadra zarządzająca utrzymuje swoje opcje dłużej niż kierownictwo średniego szczebla. Kierownictwo średniego szczebla może zaś utrzymywać opcje dłużej niż pracownicy niżej usytuowani w hierarchii. Obok tego, niektórzy pracownicy mogą być zachęceni lub zobligowani do utrzymywania

▼ B

minimalnej kwoty (lub liczby) swoich instrumentów kapitałowych (w tym opcji), przez co mogą przeciętnie wykonywać swoje opcje później niż inni pracownicy, do których nie odnoszą się takie okoliczności. W przedstawionych sytuacjach rozdzielenie opcji na grupy pracowników z jednorodnym zachowaniem w zakresie wykonywania opcji pozwoli na bardziej dokładne oszacowanie całkowitej wartości godziwej przyznanych opcji na akcje.

Oczekiwana zmienność

- B22 Oczekiwana zmienność jest wielkością obrazującą, o ile (jak można oczekiwać) cena będzie się zmieniać w okresie. Miarą zmienności wykorzystywaną w modelach wyceny opcji jest odchylenie standardowe (w ujęciu rocznym) stopy zwrotu z akcji w określonym przedziale czasu. Stopa zwrotu wyrażona jest jako roczna stopa procentowa przy kapitalizacji ciągłej (roczna ciągła stopa procentowa). Zmienność jest zazwyczaj wyrażana dla okresów rocznych, co umożliwia jej porównywanie niezależnie od przedziałów czasu wykorzystanych w kalkulacji, np. niezależnie od tego, czy są to obserwacje dzienne, tygodniowe czy miesięczne.
- B23 Stopa zwrotu (dodatnia lub ujemna) z akcji dla danego okresu określa, jak dużo akcjonariusz zyskał z dywidend oraz wzrostu (lub spadku) ceny akcji.
- B24 Oczekiwana zmienność akcji w ujęciu rocznym obrazuje przedział, w którym (jak można oczekiwać) roczna ciągła stopa zwrotu będzie się znajdować przez około dwie trzecie czasu. Na przykład jeżeli dla akcji (z oczekiwaną roczną ciągłą stopą zwrotu równą 12 %) zmienność wynosi 30 %, to prawdopodobieństwo, że stopa zwrotu w okresie jednego roku znajdzie się w przedziale -18% ($12\% - 30\%$) i 42% ($12\% + 30\%$) kształtuje się na poziomie zbliżonym do $2/3$. Jeżeli cena akcji wynosi 100 j.p. na początku roku, a żadne dywidendy nie są płacone, to cena akcji na koniec roku znajdzie się w przedziale od $83,53$ ($100 \text{ j.p.} \times e^{-0,18}$) do $152,20$ ($100 \text{ j.p.} \times e^{0,42}$) i będzie w tym przedziale pozostawać przez około $2/3$ roku.
- B25 Czynniki, które należy rozważyć, szacując oczekiwaną zmienność, obejmują:
- a) zmienność stosowaną dla opcji na akcje jednostki będących przedmiotem obrotu na giełdzie lub dla innych notowanych instrumentów jednostki zawierających element opcyjny (np. zamienny instrument dłużny), jeśli zmienność stosowana jest dostępna;
 - b) historyczną zmienność cen akcji w możliwie ostatnim okresie czasu, którego długość jest generalnie współmierna z oczekiwanym okresem trwania opcji (uwzględniającym pozostały okres umownego trwania opcji oraz skutki jej oczekiwanego wczesnego wykonania);
 - c) czas, przez jaki akcje jednostki są przedmiotem publicznego obrotu. Nowo notowane podmioty mogą mieć wysoką historyczną zmienność w porównaniu z podobnymi jednostkami, które są notowane od dłuższego czasu. Dalsze wskazówki odnoszące się do nowo notowanych podmiotów przedstawiono poniżej;
 - d) tendencję zmienności do oscylowania (powrotu) wokół jej średniej, tj. jej długookresowy średni poziom, jak i inne czynniki wskazujące, że oczekiwana przyszła zmienność może różnić się od zmienności przeszłej. Na przykład jeśli cena akcji jednostki była szczególnie niestabilna w pewnym określonym czasie z powodu nieudanej próby przejęcia lub ważnej restrukturyzacji, okres ten może być pominięty w wyliczaniu historycznej średniej zmienności w ujęciu rocznym;

▼ B

- e) właściwe i regularne przedziały czasowe dla obserwacji cen. Obserwacje cen powinny być spójne z okresu na okres. Na przykład jednostka może wykorzystywać cenę zamknięcia z każdego tygodnia lub najwyższą cenę w tygodniu, ale nie powinna wykorzystywać ceny zamknięcia dla niektórych tygodni i najwyższej ceny dla innych tygodni. Obserwowane ceny powinny być również wyrażone w walucie, w której ustalona jest cena wykonania.

Podmioty nowo notowane

- B26 Jak wskazano w paragrafie B25, jednostka powinna rozważyć historyczną zmienność ceny akcji w możliwie ostatnim okresie czasu, którego długość jest generalnie współmierna z oczekiwanym okresem trwania opcji. Jeśli nowo notowany podmiot nie ma wystarczających informacji pozwalających na określenie historycznej zmienności ceny akcji, powinien wyliczyć ją dla możliwie najdłuższego okresu czasu, dla którego notowania są dostępne. Możliwe jest również uwzględnienie historycznej zmienności cen akcji podobnych podmiotów przechodzących porównywalny okres w swym rozwoju. Na przykład jednostka notowana od roku i przyznająca opcje z przeciętnym oczekiwanym okresem trwania (życia) pięciu lat, może wziąć pod uwagę rozkłady i poziom historycznych zmienności cen akcji podmiotów prowadzących działalność w tym samym sektorze, w okresie pierwszych sześciu lat od pojawienia się ich na rynku publicznym.

Podmioty nienotowane

- B27 Podmioty nienotowane nie dysponują historycznymi informacjami pozwalającymi na oszacowanie oczekiwanej zmienności ceny ich akcji. W takim przypadku należy rozważyć czynniki wskazane poniżej.
- B28 W niektórych przypadkach nienotowany podmiot regularnie emitujący opcje lub akcje dla swoich pracowników (lub innych stron) może mieć ukształtowany wewnętrzny rynek dla swych akcji. Zmienność ustalonych na tej drodze cen akcji może być wzięta pod uwagę w szacowaniu oczekiwanej zmienności.
- B29 Alternatywą może być również wykorzystanie (przy szacowaniu oczekiwanej zmienności) historycznych lub stosowanych zmienności cen akcji podobnych, notowanych podmiotów, dla których, z racji tego, że są notowane, można uzyskać ceny akcji lub ceny opcji. Rozwiązanie takie może być właściwe, gdy podmiot określa wartość własnych akcji na podstawie cen akcji podobnych, notowanych podmiotów.
- B30 Jeżeli podmiot, szacując wartość własnych akcji, nie wykorzystuje cen akcji podobnych, notowanych podmiotów, lecz zamiast tego korzysta z innej metodologii wyceny akcji, może oszacować oczekiwaną zmienność spójnie z zastosowaną metodologią. Na przykład podmiot może szacować wartość swoich akcji, odnosząc się do wartości aktywów netto lub stopy zysków. W takim przypadku możliwe jest rozważenie oczekiwanej zmienności aktywów netto lub zysków.

Oczekiwane dywidendy

- B31 Uwzględnienie oczekiwanych dywidend przy określaniu wartości godziwej akcji lub przyznanych opcji uzależnione jest od tego, czy kontrahent ma prawo do dywidend lub ich odpowiedników.

▼ **B**

- B32 Na przykład jeśli pracownikom przyznano opcje i są oni uprawnieni do otrzymywania dywidend z akcji bazowych lub odpowiedników dywidend (które to mogą być płatne w środkach pieniężnych lub obniżać cenę wykonania) między dniem przyznania i dniem wykonania, przyznane opcje powinny być wyceniane, jak gdyby żadne dywidendy nie były płatne, tj. zmienna wejściowa oznaczająca oczekiwane dywidendy powinna wynosić zero.
- B33 Podobnie w przypadku, gdy wartość godziwa akcji przyznanych pracownikom jest szacowana na dzień przyznania, żadne korekty nie są wymagane w związku z oczekiwanymi dywidendami, jeśli pracownik jest upoważniony do ich otrzymywania w okresie nabywania uprawnień.
- B34 Inaczej wygląda sytuacja, gdy pracownicy nie mają prawa do dywidend lub ich ekwiwalentów w okresie nabywania uprawnień (lub przed dniem wykonania w przypadku opcji) – w takim przypadku, wyceniając prawa do akcji lub opcji na dzień przyznania, należy uwzględnić oczekiwane dywidendy. Oznacza to, że szacując wartość godziwą przyznanych opcji, należy wprowadzić do modelu wyceny opcji oczekiwane dywidendy. W przypadku szacowania wartości godziwej przyznanych akcji ustalona wartość powinna zostać zmniejszona o bieżącą wartość oczekiwanych dywidend, które zostaną wypłacone w okresie nabywania uprawnień.
- B35 Wiele modeli wyceny opcji zazwyczaj wymaga wprowadzenia oczekiwanej stopy dywidendy. Modele te mogą jednak zostać zmodyfikowane tak, aby uwzględniały kwotę oczekiwanej dywidendy zamiast jej stopy. Jednostka może zarówno wykorzystać oczekiwaną stopę dywidendy, jak i oczekiwane płatności. Jeśli jednostka wykorzystuje kwoty (płatności), to powinna przeanalizować historyczny schemat wzrostu dywidend. Na przykład jeśli jednostka w ramach swojej polityki przyjmowała dotychczas około 3-procentowy wzrost dywidend rocznie, szacując wartości opcji, nie powinna zakładać stałej kwoty dywidendy przez cały okres trwania (życia) opcji, chyba że istnieją potwierdzające to założenie dowody.
- B36 Generalnie założenia co do oczekiwanych dywidend należy oprzeć na publicznie dostępnych informacjach. Jednostka, która nie płaci dywidend i która nie ma takich planów, powinna przyjąć oczekiwaną stopę dywidendy na poziomie zera. Jednostka wchodząca na rynek, a niemająca przeszłej praktyki płacenia dywidend, może jednak spodziewać się, iż rozpocznie ich płacenie w oczekiwanym czasie trwania opcji pracowniczych. Jednostki takie mogą (przy szacowaniu wartości godziwej) wykorzystać średnią z przeszłej stopy dywidendy (zera) i przeciętnej stopy dywidendy ustalonej dla odpowiednio porównywalnej grupy podmiotów.

Stopa procentowa wolna od ryzyka

- B37 Zazwyczaj stopa wolna od ryzyka określana jest jako stopa zwrotu uzyskana z bieżąco dostępnych zero-kuponowych papierów wartościowych emitowanych przez rząd kraju, w którego walucie wyrażona jest cena wykonania opcji. Wskazane papiery wartościowe powinny się charakteryzować okresem pozostałym do momentu nabycia uprawnień równym oczekiwanemu czasowi trwania wycenianej opcji (który to wynika z czasu pozostałego do końca umownego czasu trwania opcji i oczekiwanego wczesnego wykonania). Czasem konieczne może się okazać wykorzystanie pewnych wielkości

▼ **B**

zastępczych – w przypadku gdy nie istnieją papiery wartościowe emitowane przez rząd lub gdy widoczne są przesłanki świadczące, iż otrzymana stopa zwrotu na zero-kuponowych papierach rządowych nie odzwierciedla stopy procentowej wolnej od ryzyka (przykładem są tutaj gospodarki z wysoką inflacją). Właściwa wielkość zastępcza powinna zostać również wykorzystana, jeśli uczestnicy rynku określając wartość godziwą opcji (z okresem trwania równym oczekiwanemu okresowi trwania opcji wycenianej) wykorzystaliby tę wielkość zamiast stopy zwrotu z zero-kuponowych papierów rządowych.

Wpływ na strukturę kapitału

- B38 Opcje na akcje będące przedmiotem obrotu są zazwyczaj wystawiane przez jednostki trzecie, nie zaś przez emitenta akcji. W momencie wykonania opcji ich wystawca dostarcza akcje posiadaczowi opcji. Chcąc wypełnić przyjęte na siebie zobowiązanie dostarczenia akcji, wystawca opcji musi odkupić je od dotychczasowych akcjonariuszy. Oznacza to, że wykonanie opcji będącej przedmiotem obrotu nie ma skutków rozładniających.
- B39 Inaczej wygląda sytuacja, gdy opcje na akcje są wystawiane przez emitenta akcji. W takim przypadku rozliczenie opcji poprzez dostarczenie akcji traktowane jest jak ich nowa emisja – może mieć ona postać emisji zupełnie nowych akcji lub wyemitowania akcji, które zostały wcześniej odkupione i w momencie odkupu pomniejszyły kapitał własny. Ewentualna emisja akcji po cenie wykonania opcji, nie zaś po ich bieżącej cenie rynkowej z dnia rozliczenia, oznacza rzeczywiste lub potencjalne rozwodnienie, co może doprowadzić do spadku rynkowej ceny akcji. Spadek ceny akcji może oznaczać dla posiadacza opcji zmniejszenie zysku w momencie jej wykonania w porównaniu z sytuacją, gdy opcje są przedmiotem obrotu na rynku i nie wpływają na rozwodnienie ceny akcji.
- B40 To, czy przedstawiona sytuacja ma znaczący wpływ na wartość przyznanych opcji na akcje, zależy od różnych czynników, np. liczby nowych akcji, które zostaną wyemitowane w momencie wykonania opcji w porównaniu z liczbą akcji już wyemitowanych. Inną kwestią jest to, że rynek mógł uwzględnić już potencjalne rozwodnienie w cenie akcji na dzień przyznania, jeśli oczekiwał, że przyznanie opcji będzie miało miejsce.
- B41 Jednostka powinna jednak rozpatrzyć, czy możliwe skutki rozwodnienia w wyniku przyszłego wykonania przyznanych opcji mogą mieć wpływ na ich oszacowaną wartość godziwą na dzień przyznania. Modele wyceny opcji mogą zostać przystosowane do uwzględnienia skutków potencjalnego rozwodnienia.

Modyfikacja umowy dotyczącej płatności w formie akcji rozliczanej w instrumentach kapitałowych

- B42 Paragraf 27 wymaga, aby niezależnie od modyfikacji terminów i warunków, na których instrumenty kapitałowe zostały przyznane, lub też anulowania czy rozliczenia tego przyznania, jednostka ujęła, jako minimum, otrzymane usługi wycenione w wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia przyznania, chyba że do danych instrumentów kapitałowych nie nastąpi nabycie uprawnień na skutek niespełnienia warunku nabycia uprawnień (innego niż warunek rynkowy) określonego na dzień przyznania. Dodatkowo jednostka powinna ująć skutki modyfikacji, w których wyniku nastąpił wzrost całkowitej wartości godziwej umowy dotyczącej płatności w formie akcji lub pojawiły się inne korzyści dla pracownika.

▼ B

B43 W celu wypełnienia wymagań paragrafu 27:

- a) jeśli modyfikacja zwiększa wartość godziwą przyznanych instrumentów kapitałowych (np. poprzez zmniejszenie ceny wykonania określoną bezpośrednio przed i po modyfikacji, to jednostka powinna włączyć przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej wycenę kwoty ujmowanej za świadczone usługi w zamian za przyznane instrumenty kapitałowe. Przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej jest różnicą między wartością godziwą zmodyfikowanych instrumentów kapitałowych i wartością godziwą pierwotnie przyznanych instrumentów kapitałowych, obie wielkości oszacowane na dzień modyfikacji. Jeśli modyfikacja pojawia się w okresie nabywania uprawnień, to przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej jest uwzględniany w kwocie ujmowanej za świadczone usługi przez okres od dnia modyfikacji do dnia, gdy nastąpi nabycie uprawnień do zmodyfikowanych instrumentów kapitałowych. Dodatkowe kwoty są ujmowane obok kwot wynikających z wartości godziwej pierwotnie przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia ich przyznania, które są ujmowane przez pozostający czas pierwotnego okresu nabywania uprawnień. Jeśli modyfikacja pojawia się po dniu wymagalności, przyznany krańcowy przyrost wartości godziwej jest ujmowany bezzwłocznie lub w okresie nabywania uprawnień, jeśli pracownik jest zobligowany do wypełnienia dodatkowego okresu świadczenia pracy zanim stanie się bezwarunkowo upoważniony do zmodyfikowanych instrumentów kapitałowych;
- b) podobnie wygląda sytuacja, gdy modyfikacja zwiększa liczbę przyznanych instrumentów kapitałowych. W takim przypadku jednostka powinna uwzględnić wartość godziwą dodatkowo przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia modyfikacji, w kwocie ujmowanej za otrzymywane usługi w zamian za przyznane instrumenty kapitałowe, spójnie z wymaganiami powyższej pkt a). Na przykład jeśli modyfikacja pojawia się w okresie nabywania uprawnień, wartość godziwa dodatkowo przyznanych instrumentów kapitałowych jest uwzględniana w kwocie ujmowanej za otrzymywane usługi przez okres od dnia modyfikacji do dnia, gdy nastąpi nabycie uprawnień do dodatkowych instrumentów kapitałowych. Dodatkowe kwoty są ujmowane obok kwot wynikających z wartości godziwej pierwotnie przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia ich przyznania, które są ujmowane przez pozostający czas pierwotnego okresu nabywania uprawnień;
- c) jeśli jednostka modyfikuje warunki wymagalności w sposób, który jest korzystny dla pracownika, na przykład poprzez skrócenie okresu nabywania uprawnień lub poprzez zmodyfikowanie lub wyeliminowanie warunków związanych z dokonaniem gospodarczymi jednostki (innych niż warunków rynkowych, którego zmiany są traktowane zgodnie z powyższą pkt a)), jednostka powinna uwzględnić zmodyfikowane warunki wymagalności, stosując się do wymagań paragrafów 19–21.

B44 Jeśli jednostka modyfikuje terminy lub warunki przyznanego instrumentu kapitałowego w sposób, który redukuje całkowitą wartość godziwą umowy dotyczącej płatności w formie akcji, lub w inny sposób niekorzystny dla pracownika, jednostka mimo to powinna dalej ujmować otrzymywane usługi w zamian za przyznane instrumenty kapitałowe w sposób, jak gdyby modyfikacja się nie pojawiła (chyba że jest to anulowanie części lub wszystkich przyznanych instrumentów kapitałowych, co powinno być traktowane zgodnie z paragrafem 28). Na przykład:

▼ B

- a) jeśli modyfikacja redukuje wartość godziwą przyznanych instrumentów kapitałowych ustaloną bezpośrednio przed i po modyfikacji, jednostka nie powinna uwzględniać spadku wartości godziwej i kontynuować wycenę kwoty ujmowanej za otrzymane dobra lub usługi w zamian za instrumenty kapitałowe, opierając się na wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia ich przyznania;
- b) jeśli modyfikacja zmniejsza liczbę instrumentów kapitałowych przyznanych pracownikowi, to redukcja ta powinna być traktowana jako anulowanie części przyznanych instrumentów, zgodnie z wymaganiami paragrafu 28;
- c) jeśli jednostka modyfikuje warunki wymagalności w sposób, który jest niekorzystny dla pracownika, na przykład przez wydłużenie okresu zawieszenia lub przez zmodyfikowanie lub dodanie warunków związanych z dokonaniem gospodarczymi jednostki (innymi niż warunek rynkowy, którego zmiany są traktowane zgodnie z powyższą pkt a)), to nie powinna uwzględniać zmodyfikowanych warunków wymagalności, stosując się do wymagań paragrafów 19–21.

▼ M60**Ujmowanie modyfikacji transakcji płatności w formie akcji, która zmienia jej klasyfikację z rozliczanej w środkach pieniężnych na rozliczaną w instrumentach kapitałowych**

- B44A Jeżeli warunki transakcji płatności w formie akcji rozliczanej w środkach pieniężnych zostaną zmienione tak, by stanowiła transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w instrumentach kapitałowych, transakcja jest ujmowana jako taka z datą wprowadzenia modyfikacji. W szczególności:
- a) Transakcja płatności w formie akcji rozliczana w instrumentach kapitałowych jest wyceniana poprzez odniesienie do wartości godziwej przyznanych instrumentów kapitałowych z dnia modyfikacji. Transakcję płatności w formie akcji rozliczaną w instrumentach kapitałowych ujmuje się w kapitale własnym w dniu modyfikacji w zakresie, w jakim towary lub usługi zostały otrzymane.
 - b) Zobowiązanie z tytułu transakcji płatności w formie akcji rozliczanej w środkach pieniężnych, istniejące w dniu modyfikacji, jest od tego dnia wyłączane z bilansu.
 - c) Wszelkie różnice między wartością bilansową wyłączonego zobowiązania a kwotą kapitału ujętą w dniu modyfikacji ujmuje się niezwłocznie w rachunku zysków lub strat.
- B44B Jeżeli w wyniku modyfikacji okres nabywania uprawnień został przedłużony lub skrócony, stosowanie wymogów zawartych w paragrafie B44A odzwierciedla zmieniony okres nabywania uprawnień. Wymogi zawarte w paragrafie B44A stosuje się, nawet jeśli modyfikacja następuje po okresie nabywania uprawnień.
- B44C Transakcja płatności w formie akcji rozliczana w środkach pieniężnych może być anulowana lub rozliczona (inna niż transakcja umorzona, gdzie umorzenie wynika z niespełnienia warunków nabycia uprawnień). Jeżeli instrumenty kapitałowe są przyznawane i na dzień przyznania jednostka identyfikuje je jako zastępujące anulowaną płatność w formie akcji rozliczaną w środkach pieniężnych, jednostka stosuje paragrafy B44A i B44B.

▼ **M23****Transakcje płatności w formie akcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej (zmiany z 2009 r.)**

- B45 Paragrafy 43A–43C dotyczą ujmowania transakcji płatności w formie akcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej w jednostkowym sprawozdaniu finansowym każdej z jednostek. W paragrafach B46–B61 omówiono kwestie stosowania wymogów zawartych w paragrafach 43A–43C. Jak stwierdzono w paragrafie 43D, transakcje płatności w formie akcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej mogą być dokonywane z różnych powodów, w zależności od okoliczności. W związku z tym poniższe rozważania nie mają charakteru wyczerpującego i założono w nich, że jeżeli jednostka otrzymująca dobra lub usługi nie ma obowiązku rozliczenia transakcji, transakcja stanowi wkład jednostki dominującej na poczet kapitału jednostki zależnej, bez względu na ewentualne wewnętrzgrupowe umowy spłaty.
- B46 Poniższe rozważania koncentrują się wprawdzie na transakcjach z pracownikami, jednak odnoszą się one również do podobnych transakcji płatności w formie akcji dokonywanych z innymi dostawcami dóbr i usług. Umowa między jednostką dominującą i jej jednostką zależną może nakładać na jednostkę zależną wymóg zapłaty jednostce dominującej za przekazanie instrumentów kapitałowych pracownikom. Poniższe rozważania nie dotyczą sposobu ujmowania tego rodzaju wewnętrzgrupowej umowy zapłaty.
- B47 W przypadku transakcji płatności w formie akcji między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej napotyka się cztery zasadnicze kwestie. Dla uproszczenia kwestie te omówiono poniżej na przykładach jednostki dominującej i jednostki zależnej.

Umowy dotyczące płatności w formie akcji, które obejmują własne instrumenty kapitałowe jednostki

- B48 Pierwsza kwestia dotyczy tego, czy następujące transakcje obejmujące własne instrumenty kapitałowe jednostki powinny być zgodnie z wymogami niniejszego MSSF ujmowane jako transakcje rozliczane w instrumentach kapitałowych, czy też jako transakcje rozliczane w środkach pieniężnych:
- a) jednostka przyznaje swoim pracownikom prawa do instrumentów kapitałowych jednostki (np. opcje na akcje) i celem wypełnienia swoich zobowiązań wobec swoich pracowników zamierza zakupić instrumenty kapitałowe (tj. akcje własne) od strony trzeciej lub też jest zobowiązana dokonać zakupu tych instrumentów; oraz
 - b) prawa do instrumentów kapitałowych jednostki (np. opcje na akcje) zostały przyznane pracownikom jednostki bądź przez samą jednostkę, bądź przez jej akcjonariuszy, a akcjonariusze jednostki przekazują wymagane w tym celu instrumenty kapitałowe.
- B49 Jednostka ujmuje transakcje płatności w formie akcji, w ramach których otrzymuje usługi w zamian za własne instrumenty kapitałowe, jako rozliczane w instrumentach kapitałowych. Podejście to ma zastosowanie niezależnie od tego, czy celem wypełnienia swoich zobowiązań wobec swoich pracowników wynikających z umowy dotyczącej płatności w formie akcji jednostka zamierza zakupić instrumenty kapitałowe (tj. akcje własne) od strony trzeciej, czy też jest zobowiązana dokonać zakupu tych instrumentów. Podejście to ma również zastosowanie niezależnie od tego, czy:
- a) prawa do instrumentów kapitałowych jednostki zostały przyznane pracownikom przez samą jednostkę czy też przez jej akcjonariusza/akcjonariuszy, oraz czy
 - b) umowa dotycząca płatności w formie akcji została rozliczona przez samą jednostkę czy też przez jej akcjonariusza/akcjonariuszy.

▼ **M23**

B50 Jeżeli akcjonariusz jest zobowiązany do rozliczenia transakcji z pracownikami jednostki, w której dokonał inwestycji, przekazuje on instrumenty kapitałowe tej jednostki, nie zaś własne instrumenty kapitałowe. Zatem jeżeli jednostka, w której dokonał inwestycji, należy do tej samej grupy kapitałowej co akcjonariusz, zgodnie z paragrafem 43C akcjonariusz wycenia swoje zobowiązanie zgodnie z wymogami mającymi zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych w swoim jednostkowym sprawozdaniu finansowym oraz zgodnie z wymogami mającymi zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Umowy dotyczące płatności w formie akcji, które obejmują instrumenty kapitałowe jednostki dominującej

B51 Druga kwestia dotyczy transakcji płatności w formie akcji między co najmniej dwoma jednostkami należącymi do tej samej grupy kapitałowej, obejmujących instrument kapitałowy innej jednostki należącej do tej grupy kapitałowej. Dla przykładu, pracownikom jednostki zależnej przyznano prawa do instrumentów kapitałowych jednostki dominującej w zamian za usługi świadczone na rzecz jednostki zależnej.

B52 W związku z tym druga kwestia dotyczy następujących umów dotyczących płatności w formie akcji:

- a) jednostka dominująca przyznaje prawa do swoich instrumentów kapitałowych bezpośrednio pracownikom jednostki zależnej: jednostka dominująca (a nie jednostka zależna) jest zobowiązana do przekazania pracownikom jednostki zależnej instrumentów kapitałowych; oraz
- b) jednostka zależna przyznaje swoim pracownikom prawa do instrumentów kapitałowych jednostki dominującej; jednostka zależna jest zobowiązana do przekazania swoim pracownikom instrumentów kapitałowych.

Jednostka dominująca przyznaje prawa do swoich instrumentów kapitałowych pracownikom jednostki zależnej (paragraf B 52 pkt a))

B53 Jednostka zależna nie jest zobowiązana do przekazania swoim pracownikom instrumentów kapitałowych swojej jednostki dominującej. Zatem zgodnie z paragrafem 43B jednostka zależna wycenia usługi otrzymane od swoich pracowników zgodnie z wymogami mającymi zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych i ujmuje odpowiadający im wzrost kapitału własnego jako wkład jednostki dominującej.

B54 Jednostka dominująca jest zobowiązana do rozliczenia transakcji z pracownikami jednostki zależnej poprzez przekazanie własnych instrumentów kapitałowych jednostki dominującej. Zatem zgodnie z paragrafem 43C jednostka dominująca wycenia swoje zobowiązanie zgodnie z wymogami mającymi zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych.

Jednostka zależna przyznaje swoim pracownikom prawa do instrumentów kapitałowych jednostki dominującej (paragraf B 52 pkt b))

B55 Ponieważ jednostka zależna nie spełnia żadnego z warunków określonych w paragrafie 43B, ujmuje ona transakcję ze swoimi pracownikami jako rozliczaną w środkach pieniężnych. Wymóg ten ma zastosowanie niezależnie od tego, w jaki sposób jednostka zależna pozyskuje instrumenty kapitałowe celem wypełnienia swoich zobowiązań wobec pracowników.

▼ **M23**

Umowy dotyczące płatności w formie akcji, które obejmują rozliczane w środkach pieniężnych płatności na rzecz pracowników

B56 Trzecia kwestia dotyczy tego, w jaki sposób jednostka, która otrzymuje dobra lub usługi od swoich dostawców (w tym pracowników), powinna ujmować umowy dotyczące płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych w przypadku, gdy jednostka ta nie jest zobowiązana do dokonania wymaganych płatności na rzecz swoich dostawców. Za przykład mogą służyć poniższe rozwiązania, zgodnie z którymi to jednostka dominująca (a nie sama jednostka) jest zobowiązana do dokonania wymaganych płatności pieniężnych na rzecz pracowników jednostki:

a) płatności pieniężne na rzecz pracowników jednostki są powiązane z ceną instrumentów kapitałowych tej jednostki;

b) płatności pieniężne na rzecz pracowników jednostki są powiązane z ceną instrumentów kapitałowych jej jednostki dominującej.

B57 Jednostka zależna nie jest zobowiązana do rozliczenia transakcji ze swoimi pracownikami. W związku z tym jednostka zależna ujmuje transakcję ze swoimi pracownikami jako rozliczaną w instrumentach kapitałowych oraz ujmuje odpowiadający jej wzrost kapitału własnego jako wkład jednostki dominującej. Jednostka zależna dokonuje aktualizacji wyceny kosztu tej transakcji w przypadku jakichkolwiek zmian wynikających z niespełnienia warunków nabycia uprawnień, innych niż warunki rynkowe, zgodnie z paragrafami 19–21. Stanowi to różnicę w stosunku do wyceny transakcji jako rozliczanej w środkach pieniężnych w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych grupy kapitałowej.

B58 Ponieważ jednostka dominująca jest zobowiązana do rozliczenia transakcji z pracownikami, a zapłatę stanowią środki pieniężne, jednostka dominująca (oraz skonsolidowana grupa) wycenia swoje zobowiązanie zgodnie z wymogami mającymi zastosowanie do transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych zgodnie z paragrafem 43C.

Transfer pracowników między jednostkami należącymi do grupy kapitałowej

B59 Czwarta kwestia dotyczy wewnątrzgrupowych umów dotyczących płatności w formie akcji, które obejmują pracowników więcej niż jednej jednostki należącej do grupy kapitałowej. Przykładowo jednostka dominująca może przyznać prawa do swoich instrumentów kapitałowych pracownikom swoich jednostek zależnych pod warunkiem określonego okresu zatrudnienia w grupie kapitałowej. Zmiana miejsca zatrudnienia pracownika z jednej jednostki zależnej na inną jednostkę zależną w trakcie ustalonego okresu nabycia uprawnień nie narusza jego praw do instrumentów kapitałowych jednostki dominującej przyznanych na podstawie pierwotnej umowy dotyczącej płatności w formie akcji. Jeżeli jednostki zależne nie są zobowiązane do rozliczenia transakcji płatności w formie akcji ze swoimi pracownikami, dokonują jej ujęcia jako transakcji rozliczanej w instrumentach kapitałowych. Każda jednostka zależna wycenia otrzymane od pracownika usługi przy uwzględnieniu wartości godziwej instrumentów kapitałowych w dniu, w którym prawa do tych instrumentów kapitałowych zostały pierwotnie przyznane przez jednostkę dominującą zgodnie z załącznikiem A, oraz tej części okresu nabycia uprawnień, przez którą pracownik był zatrudniony w danej jednostce zależnej.

▼ M23

- B60 Jeżeli jednostka zależna jest zobowiązana do rozliczenia transakcji ze swoimi pracownikami w instrumentach kapitałowych swojej jednostki dominującej, dokonuje ujęcia transakcji jako rozliczanej w środkach pieniężnych. Każda jednostka zależna wycenia otrzymane usługi na podstawie wartości godziwej instrumentów kapitałowych w dniu ich przyznania i dla tej części okresu nabycia uprawnień, przez którą pracownik był zatrudniony w danej jednostce zależnej. Ponadto każda jednostka zależna ujmuje każdą zmianę wartości godziwej instrumentów kapitałowych w trakcie okresu zatrudnienia pracownika w danej jednostce zależnej.
- B61 Po zmianie miejsca zatrudnienia na inną jednostkę grupy kapitałowej pracownik taki może nie spełniać warunków nabycia uprawnień innych niż warunki rynkowe określone w załączniku A, np. jeżeli pracownik opuszcza grupę kapitałową przed upływem określonego okresu zatrudnienia w grupie kapitałowej. W takim przypadku w związku z faktem, iż warunkiem nabycia uprawnień jest świadczenie usług na rzecz grupy kapitałowej, każda jednostka zależna dokonuje korekty kwoty ujętej uprzednio w odniesieniu do usług otrzymanych od pracownika zgodnie z zasadami określonymi w paragrafie 19. W konsekwencji, jeżeli nie nastąpi nabycie praw do instrumentów kapitałowych przyznanych przez jednostkę dominującą, ponieważ pracownik nie spełnia warunków nabycia uprawnień innych niż warunki rynkowe, w ostatecznym rozliczeniu żadna kwota nie jest ujmowana dla usług otrzymanych od tego pracownika w sprawozdaniach finansowych którejkolwiek z jednostek należących do grupy kapitałowej.

▼ M52

▼ **B****MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 5***Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*

CEL

1 Celem niniejszego standardu jest określenie podejścia księgowego do aktywów przeznaczonych do sprzedaży oraz do prezentacji i ujawniania informacji dotyczącej *działalności zaniechanej*. W szczególności niniejszy MSSF wymaga, by:

- a) aktywa, które spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży, były wyceniane w kwocie niższej z wartości bilansowej i *wartości godziwej* pomniejszonej o *koszty doprowadzenia do sprzedaży*, a amortyzacja takich aktywów została zaprzestana; oraz
- b) aktywa, które spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży, były prezentowane oddzielnie w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀, zaś wyniki działalności zaniechanej były prezentowane oddzielnie w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀.

ZAKRES

2 Wymagania niniejszego MSSF odnoszące się do klasyfikacji i prezentacji mają zastosowanie do wszystkich ujętych *aktywów trwałych* ⁽¹⁾ oraz do wszystkich *grup do zbycia* wyróżnionych w jednostce. Wymagania niniejszego MSSF odnoszące się do wyceny mają zastosowanie do wszystkich ujętych aktywów trwałych oraz grup do zbycia (jak wskazano w paragrafie 4), z wyjątkiem aktywów wskazanych w paragrafie 5, które należy nadal wyceniać zgodnie ze wskazanym standardem.

3 Aktywów klasyfikowanych jako trwale zgodnie z MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* ► **M5** ————— ◀ nie przeklasyfikowuje się do *aktywów obrotowych* do czasu, gdy spełnią kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży, zawarte w niniejszym MSSF. Aktywa z grupy (klasy) aktywów, którą jednostka uważałaby normalnie za pozycję trwałą, a które zostały nabyte wyłącznie z zamiarem ich odsprzedaży, nie powinny być klasyfikowane jako obrotowe, chyba że spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży zgodnie z niniejszym MSSF.

4 W niektórych przypadkach jednostka zbywa grupę aktywów, często z bezpośrednio powiązanymi z nimi zobowiązaniami, w całości w ramach pojedynczej transakcji. Taka grupa do zbycia może być grupą ośrodków *wypracowujących środki pieniężne*, pojedynczym

⁽¹⁾ W przypadku aktywów klasyfikowanych według kryterium płynności aktywa trwale obejmują kwoty, których realizacji oczekuje się w okresie dłuższym niż dwanaście miesięcy ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀. Paragraf 3 odnosi się do klasyfikacji takich aktywów.

▼ B

ośrodkiem wypracującym środki pieniężne ⁽¹⁾ lub częścią takiego ośrodka. Grupa może obejmować dowolne aktywa i zobowiązania jednostki, w tym aktywa obrotowe, zobowiązania krótkoterminowe, a także aktywa wyłączone na mocy paragrafu 5 z wymagań niniejszego standardu dotyczących wyceny. Jeśli składnik aktywów trwałych, będący w zakresie wymagań niniejszego standardu dotyczących wyceny, jest częścią grupy do zbycia, to wymagania niniejszego standardu dotyczące wyceny odnoszą się do grupy jako całości. W wyniku tego grupa jest wyceniana w kwocie niższej z jej wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży. Wymagania dotyczące wyceny pojedynczych aktywów i zobowiązań wchodzących w skład grupy do zbycia zostały określone w paragrafach 18, 19 i 23.

▼ M53

- 5 Postanowienia niniejszego MSSF [przypis pominięto] dotyczące wyceny nie odnoszą się do wymienionych poniżej aktywów, objętych postanowieniami wymienionych MSSF, będących bądź pojedynczym składnikiem aktywów bądź elementem grupy do zbycia:

▼ B

- a) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (MSR 12 *Podatek dochodowy*);
- b) aktywa wynikające ze świadczeń pracowniczych (MSR 19 *Świadczenia pracownicze*);

▼ M53

- c) aktywa finansowe wchodzące w zakres standardu MSSF 9 *Instrumenty finansowe*;

▼ B

- d) aktywa trwałe, do których stosowany jest model wartości godziwej przedstawiony w MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne*;

▼ M8

- e) aktywa trwałe, które są wyceniane w wartości godziwej pomniejszonej o oszacowane koszty sprzedaży zgodnie z MSR 41 *Rolnictwo*;

▼ B

- f) prawa umowne wynikające z umów ubezpieczeniowych zdefiniowanych w MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*.

▼ M17

- 5A Wymogi niniejszego MSSF dotyczące klasyfikacji, prezentacji i wyceny mające zastosowanie do aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży mają również zastosowanie do aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) które są przeznaczone do wydania w ramach podziału wyniku właścicielom występującym w charakterze udziałowców (przeznaczone do wydania właścicielom w ramach podziału wyniku).

▼ M22

- 5B Niniejszy standard określa ujawnienia, które są wymagane w związku z aktywami trwałymi (lub grupami przeznaczonymi do zbycia) zaklasyfikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży lub jako działalność zaniechana. Ujawnienia w innych standardach nie mają zastosowania do takich aktywów (lub grup przeznaczonych do zbycia), chyba że standardy te wymagają:

- a) specyficznych ujawnień na temat aktywów trwałych (lub grup do zbycia) zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży lub jako działalność zaniechana; lub

⁽¹⁾ W momencie gdy oczekuje się, że przepływy środków pieniężnych ze składnika aktywów lub grupy aktywów wystąpią przede wszystkim w wyniku jego (ich) sprzedaży, a nie poprzez kontynuację jego (ich) wykorzystania, przepływy te stają się w mniejszym stopniu zależne od przepływów wynikających z innych aktywów, przez co grupa do zbycia, która była częścią ośrodka wypracującego środki pieniężne, staje się osobnym ośrodkiem wypracującym środki pieniężne.

▼ M22

- b) ujawnień na temat wyceny aktywów i zobowiązań w ramach grupy przeznaczonej do zbycia, które nie są objęte wymogami wyceny zawartymi w MSSF 5, i ujawnienia takie nie są już zamieszczone w innych informacjach dodatkowych do sprawozdania finansowego.

Dodatkowe ujawnienia na temat aktywów trwałych (lub grup przeznaczonych do zbycia) zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży lub jako działalność zaniechana mogą być niezbędne dla spełnienia ogólnych wymogów MSR 1, w szczególności paragrafów 15 i 125 tego standardu.

▼ M17

KLASYFIKACJA AKTYWÓW TRWAŁYCH (LUB GRUP DO ZBYCIA) PRZEZNACZONYCH DO SPRZEDAŻY LUB DO WYDANIA WŁAŚCICIELOM W RAMACH PODZIAŁU WYNIKU

▼ B

- 6 Jednostka klasyfikuje składnik aktywów trwałych (lub grupę do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, jeśli jego wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez jego dalsze wykorzystanie.
- 7 Sytuacja taka ma miejsce, gdy składnik aktywów (lub grupa do zbycia) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie, z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów (lub grup do zbycia) oraz jego sprzedaż jest *wysoce prawdopodobna*.

▼ M17

- 8 Sprzedaż jest *wysoce prawdopodobna*, gdy przedstawiciele odpowiedniego poziomu kierownictwa są zdecydowani do wypełnienia planu sprzedaży składnika aktywów (lub grupy do zbycia) oraz aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu został rozpoczęty. Ponadto składnik aktywów (lub grupa do zbycia) musi być aktywnie oferowany na sprzedaż po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej. Dodatkowo należy oczekiwać, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia klasyfikacji, z wyjątkiem sytuacji dopuszczonych przez paragraf 9, a działania potrzebne do zakończenia planu wskazują, że jest mało prawdopodobne, iż zostaną poczynione znaczące zmiany w planie albo że plan zostanie zarzucony. W ramach oceny, czy sprzedaż jest *wysoce prawdopodobna*, należy rozważyć prawdopodobieństwo podjęcia uchwały przez udziałowców (jeżeli uchwała jest wymagana w danym systemie prawnym).

▼ M8

- 8A Jednostka zdecydowana na dokonanie sprzedaży, z którą wiąże się utrata kontroli nad jednostką zależną, klasyfikuje wszystkie aktywa i zobowiązania tej jednostki zależnej jako przeznaczone do sprzedaży, jeżeli kryteria zawarte w paragrafach 6-8 zostały spełnione, niezależnie od tego, czy jednostka ta utrzyma po transakcji sprzedaży niekontrolujące udziały w jednostce będącej wcześniej jej jednostką zależną.

▼ B

- 9 Pewne zdarzenia lub okoliczności mogą wydłużyć okres potrzebny na sfinalizowanie transakcji sprzedaży ponad jeden rok. Wydłużenie okresu wymaganego na zakończenie sprzedaży nie wyklucza klasyfikacji składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, jeśli opóźnienie zostało spowodowane przez zdarzenia lub okoliczności znajdujące się poza kontrolą jednostki oraz gdy istnieją wystarczające dowody, że jednostka jest zdecydowana wypełnić swój plan sprzedaży składnika aktywów (lub grupy do zbycia). Sytuacja taka będzie miała miejsce, gdy zostaną spełnione kryteria wskazane w załączniku B.

▼ B

- 10 Transakcje sprzedaży obejmują wymianę aktywów trwałych na inne aktywa trwałe, gdy wymiana ma charakter komercyjny zgodnie z MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe*.
- 11 Jeśli jednostka nabywa składnik aktywów trwałych (lub grupę do zbycia) wyłącznie z zamiarem jego późniejszego zbycia, to na dzień nabycia klasyfikuje taki składnik (lub grupę do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży jedynie wtedy, gdy wymagany przez paragraf 8 roczny okres zostanie spełniony (z wyjątkiem wyłączeń określonych w paragrafie 9) i jest wysoce prawdopodobne, że inne kryteria zawarte w paragrafach 7 i 8, które nie zostały spełnione na dzień nabycia, zostaną spełnione w krótkim okresie następującym po tym dniu (zazwyczaj w ciągu trzech miesięcy).
- 12 Jeśli kryteria zawarte w paragrafach 7 i 8 zostają spełnione ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, jednostka nie klasyfikuje składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży w tym sprawozdaniu. Jeśli jednak kryteria zostały spełnione ► **M5** po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania do publikacji, to jednostka ujawnia w informacji dodatkowej informacje określone w paragrafie 41 pkt a), b) i d).

▼ M17

- 12A Składnik aktywów trwałych (lub grupa do zbycia) są klasyfikowane jako przeznaczone do wydania właścicielom, jeżeli jednostka jest zobligowana do wydania składnika aktywów (lub grupy do zbycia) właścicielom w ramach podziału wyniku. Sytuacja taka ma miejsce, gdy aktywa są dostępne do natychmiastowego wydania jako dywidenda w ich bieżącym stanie, a wydanie jako dywidenda jest wysoce prawdopodobne. Wydanie aktywów jako dywidendy jest wysoce prawdopodobne, jeżeli działania zmierzające do wydania aktywów jako dywidendy zostały rozpoczęte i należy oczekiwać, że zostaną zakończone w ciągu roku od dnia klasyfikacji. Działania potrzebne do zakończenia wydania aktywów jako dywidendy wskazują, że jest mało prawdopodobne, iż zostaną poczynione znaczące zmiany lub że wydanie aktywów w ramach podziału wyniku zostanie zarzucone. W ramach oceny, czy wydanie aktywów jako dywidendy jest wysoce prawdopodobne, należy rozważyć prawdopodobieństwo podjęcia uchwały przez udziałowców (jeżeli uchwała jest wymagana w danym systemie prawnym).

▼ B**Aktywa trwałe, które mają zostać wycofane z użytkowania (wykorzystania gospodarczego)**

- 13 Jednostka nie klasyfikuje jako przeznaczonego do sprzedaży składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia), który zostanie wycofany z użytkowania (wykorzystania gospodarczego). Wynika to stąd, że wartość bilansowa takiego składnika zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze kontynuacji użytkowania. Mimo to, jeśli grupa do zbycia, która ma zostać wycofana z użytkowania, spełnia kryteria paragrafu 32a)–c), jednostka prezentuje wyniki i przepływy środków pieniężnych grupy do zbycia jako działalność zaniechaną zgodnie z paragrafami 33 i 34 na dzień, na który zaprzestaje jej użytkowania. Aktywa trwałe (lub grupy do zbycia), które mają zostać wycofane z użytkowania, obejmują aktywa trwałe (lub grupy do zbycia), które mają być użytkowane do końca ich ekonomicznego okresu użytkowania, oraz aktywa trwałe (grupy do zbycia), które mają zostać zamknięte, a nie sprzedane.
- 14 Jednostka nie traktuje składnika aktywów trwałych, który został czasowo wyłączony z użytkowania, jako wycofanego z użytkowania.

▼ B**WYCENA AKTYWÓW TRWAŁYCH (LUB GRUP DO ZBYCIA) ZAKLASYFIKOWANYCH JAKO PRZEZNACZONE DO SPRZEDAŻY****Wycena składnika aktywów trwałych (lub grup do zbycia)**

- 15 Jednostka wycenia składnik aktywów trwałych (lub grupę do zbycia) zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży w kwocie niższej z jego wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży.

▼ M17

- 15A Jednostka wycenia składnik aktywów trwałych (lub grupę do zbycia) zaklasyfikowany jako przeznaczony do wydania właścicielom w ramach podziału wyniku w kwocie niższej z jego wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty wydania ⁽¹⁾.

▼ B

- 16 Jeśli nowo nabyty składnik aktywów (lub grupa do zbycia) spełnia kryteria klasyfikacji jako przeznaczony do sprzedaży (zob. paragraf 11), to konsekwencją zastosowania paragrafu 15 będzie wycena tego składnika (lub grupy do zbycia) w momencie początkowego ujęcia w kwocie niższej z jego wartości bilansowej, jaka zostałaby wykazana, gdyby składnik nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (na przykład cena nabycia) i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży. W konsekwencji tego, jeśli składnik aktywów (lub grupa do zbycia) zostaje nabyta jako część transakcji połączenia jednostek gospodarczych, wycenia się go w wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży.

- 17 Jeśli oczekuje się, że sprzedaż nastąpi w okresie dłuższym niż jeden rok, jednostka wycenia koszty doprowadzenia do sprzedaży w ich wartości bieżącej. Wzrost wartości bieżącej kosztów zbycia wynikający z upływu czasu należy prezentować w zysku lub stracie jako koszt finansowy.

- 18 Bezpośrednio przed początkową klasyfikacją składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, jednostka ustala wartość bilansową składnika aktywów (lub wszystkich aktywów i zobowiązań wchodzących w skład grupy) zgodnie z właściwym MSSF.

- 19 W momencie późniejszej korekty wyceny grupy do zbycia wartości bilansowe aktywów i zobowiązań, które nie wchodzą w zakres wymagań niniejszego standardu dotyczących wyceny, ale które wchodzą w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży, są ponownie wyceniane zgodnie z właściwym MSSF przed ustaleniem wartości godziwej grupy do zbycia pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży.

Ujmowanie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości i jego odwracanie

- 20 Jednostka ujmuje odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości w momencie początkowego lub późniejszego przeszacowania składnika aktywów (lub grupy do zbycia) do wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, w zakresie, w jakim odpis ten nie został ujęty zgodnie z paragrafem 19.

- 21 Jednostka ujmuje zysk w związku z późniejszym wzrostem wartości godziwej składnika aktywów pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, jednak w kwocie nie większej niż skumulowany odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości tego składnika, który został ujęty zgodnie z niniejszym standardem lub wcześniej – zgodnie z MSR 36 *Utrata wartości*.

⁽¹⁾ Koszty wydania są kosztami krańcowymi bezpośrednio odnoszącymi się do wydania aktywów w ramach podziału wyniku. Nie obejmują one kosztów finansowych oraz kosztów podatku dochodowego.

▼ B

- 22 Jednostka ujmuje zysk w związku z późniejszym wzrostem wartości godziwej grupy do zbycia pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży:
- w zakresie, w jakim zysk ten nie został już ujęty zgodnie z paragrafem 19; przy czym
 - nie więcej niż skumulowany odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ujęty zgodnie z niniejszym standardem lub wcześniej – zgodnie z MSR 36 *Utrata wartości*, dla aktywów trwałych wchodzących w zakres wymagań niniejszego standardu dotyczących wyceny.
- 23 Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości (lub późniejszy zysk) ujęty dla grupy do zbycia powinien pomniejszyć (lub powiększyć) wartość bilansową aktywów trwałych wchodzących w skład grupy, które wchodzi w zakres wymagań niniejszego standardu dotyczących wyceny, w kolejności zgodnej z procedurami przypisania takiego odpisu określonymi w paragrafach 104 pkt a) i b) oraz 122 MSR 36 (zaktualizowanego w 2004 r.).
- 24 Zysk lub stratę nieujęta przed dniem sprzedaży składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) ujmuje się na dzień usunięcia ► **M5** ze sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ (ksiąg). Wymagania odnoszące się do usuwania ► **M5** ze sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ są określone w:
- paragrafach 67–72 MSR 16 (zaktualizowanego w 2003 r.) dla rzeczowych aktywów trwałych; oraz
 - paragrafach 112–117 MSR 38 *Wartości niematerialne* (zaktualizowanego w 2004 r.) dla wartości niematerialnych.
- 25 Jednostka nie amortyzuje składnika aktywów trwałych, gdy jest on zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży lub gdy wchodzi w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży. Koszty z tytułu odsetek oraz inne koszty przypisane do zobowiązań grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży powinny być nadal ujmowane.

▼ M48***Zmiany w planie sprzedaży lub w planie wydania właścicielom***

- 26 Jeśli jednostka zaklasyfikowała składnik aktywów (lub grupę do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży lub jako przeznaczony do wydania właścicielom, ale kryteria określone w paragrafach 7–9 (w przypadku aktywów przeznaczonych do sprzedaży) lub w paragrafie 12 A (w przypadku aktywów przeznaczonych do wydania właścicielom) nie są już spełniane, jednostka zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży lub, odpowiednio, przeznaczonego do wydania właścicielom. W takich przypadkach jednostka stosuje wytyczne określone w paragrafach 27–29 w celu ujęcia tej zmiany, chyba że zastosowanie ma paragraf 26 A.
- 26A Jeżeli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów (lub grupy do zbycia) bezpośrednio z przeznaczenia do sprzedaży na przeznaczenie do wydania właścicielom lub bezpośrednio z przeznaczenia do wydania właścicielom na przeznaczenie do sprzedaży, zmianę w klasyfikacji uznaje się za kontynuację oryginalnego planu zbycia. Jednostka:
- nie stosuje wskazówek określonych w paragrafach 27–29 w celu ujęcia tej zmiany. Jednostka stosuje wymogi dotyczące klasyfikacji, prezentacji i wyceny określone w niniejszym MSSF, które mają zastosowanie do nowej metody zbycia;
 - dokonyje wyceny składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia), stosując się do wymogów paragrafu 15 (jeżeli został przeklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży) lub 15 A (jeżeli został przeklasyfikowany jako przeznaczony do wydania właścicielom) i ujmuje ograniczenie lub wzrost wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży/koszty wydania składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia), stosując się do wymogów określonych w paragrafach 20–25;

▼ **M48**

- c) nie zmienia daty klasyfikacji zgodnie z paragrafami 8 i 12 A. Nie wyklucza to przedłużenia okresu wymaganego do dokonania sprzedaży lub wydania właścicielom, jeśli spełnione są warunki określone w paragrafie 9.
- 27 Jednostka wycenia składnik aktywów (lub grupy do zbycia), który nie jest już klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży lub przeznaczony do wydania właścicielom (lub nie wchodzi już w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży lub przeznaczona do wydania właścicielom) w niższej z następujących kwot:
- a) jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację tego składnika (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży lub przeznaczonego do wydania właścicielom, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik ten (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży lub przeznaczony do wydania właścicielom; i
- b) jego *wartości odzyskiwalnej* z dnia podjęcia decyzji o jego niesprzedawaniu lub niewydaniu. [przypis pominięty].
- 28 Jednostka uwzględnia wymaganą korektę wartości bilansowej składnika aktywów trwałych, który przestał być klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży lub przeznaczony do wydania właścicielom, w wyniku finansowym [przypis pominięty] z działalności kontynuowanej w okresie, w którym kryteria zawarte odpowiednio w paragrafach 7–9 lub paragrafie 12 A nie są już spełniane. Sprawozdania finansowe za okresy, począwszy od klasyfikacji udziału jako przeznaczonego do sprzedaży lub przeznaczonego do wydania właścicielom, są odpowiednio korygowane, jeżeli grupa do zbycia lub składnik aktywów trwałych, które przestały być klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży lub przeznaczone do wydania właścicielom, to jednostka zależna, wspólne działanie, wspólne przedsięwzięcie, jednostka stowarzyszona lub część udziałów we wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce stowarzyszonej. Jednostka prezentuje korektę w tym samym miejscu sprawozdania z całkowitych dochodów stosowanym do prezentacji zysku lub straty, jeżeli takowe występują, ujętych zgodnie z paragrafem 37.
- 29 Jeśli jednostka usuwa pojedynczy składnik aktywów lub zobowiązanie z grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży, pozostałe aktywa i zobowiązania wchodzące w skład grupy do zbycia, które mają zostać sprzedane, są nadal wyceniane jako grupa, tylko jeśli grupa ta spełnia kryteria zawarte w paragrafach 7–9. 29 Jeśli jednostka usuwa pojedynczy składnik aktywów lub zobowiązanie z grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do wydania właścicielom, pozostałe aktywa i zobowiązania wchodzące w skład grupy do zbycia, które mają zostać wydane właścicielom, są nadal wyceniane jako grupa, tylko jeśli grupa ta spełnia kryteria zawarte w paragrafie 12 A. W przeciwnym wypadku aktywa trwałe pozostałe w grupie, które indywidualnie spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży (lub przeznaczone do wydania właścicielom), powinny być indywidualnie wyceniane w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży (lub koszty doprowadzenia do wydania właścicielom) z tego dnia. Te aktywa trwałe, które nie spełniają wymaganych kryteriów przeznaczenia do sprzedaży, przestają być klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży zgodnie z paragrafem 26. Te aktywa trwałe, które nie spełniają wymaganych kryteriów przeznaczenia do wydania właścicielom, przestają być klasyfikowane jako przeznaczone do wydania właścicielom zgodnie z paragrafem 26.

▼ **B**

PREZENTACJA I UJAWNIANIE INFORMACJI

- 30 Jednostka prezentuje i ujawnia informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę finansowych skutków działalności zaniechanej oraz zbycia aktywów trwałych (lub grup do zbycia).

▼ **B****Prezentacja działalności zaniechanej**

- 31 *Element jednostki gospodarczej* to działalność i przepływy środków pieniężnych, które mogą zostać wyraźnie wydzielone, operacyjnie lub dla celów sprawozdawczości finansowej, z całości jednostki gospodarczej. Innymi słowy, element jednostki gospodarczej to ośrodek wypracowujący środki pieniężne lub grupa takich ośrodków, gdy są one przeznaczone do wykorzystania.
- 32 Działalność zaniechana to element jednostki gospodarczej, który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży oraz:
- stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności;
 - jest częścią pojedynczego, skoordynowanego planu zbycia odrębnej, ważnej dziedziny działalności lub geograficznego obszaru działalności; lub
 - jest jednostką zależną nabytą wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży.
- 33 Jednostka ujawnia:
- w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀ pojedynczą kwotę składającą się łącznie z:
 - zysku lub straty netto (po uwzględnieniu obciążeń podatkowych) działalności zaniechanej; oraz
 - zysku lub straty netto (po uwzględnieniu obciążeń podatkowych), ujętego w momencie przeszacowania do wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży lub w momencie zbycia aktywów lub grupy (grup) do zbycia stanowiących działalność zaniechaną;
 - rozbicie pojedynczej kwoty wskazanej w pkt a) na:
 - przychody, koszty i zysk lub stratę netto (po uwzględnieniu obciążeń podatkowych) działalności zaniechanej;
 - odnoszące się do nich obciążenia podatkowe wymagane przez paragraf 81 h) MSR 12;
 - zysk lub stratę netto (po uwzględnieniu obciążeń podatkowych), ujęte w momencie przeszacowania do wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży lub w momencie zbycia aktywów lub grupy (grup) do zbycia stanowiących działalność zaniechaną; oraz
 - odnoszące się do zysku lub straty obciążenia podatkowe wymagane przez paragraf 81 h) MSR 12.

Powyższe rozbicie pojedynczej kwoty może zostać przedstawione w informacji dodatkowej lub w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀. Jeśli jest ono prezentowane w ► **M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀, to należy je prezentować w części określonej jako odnosząca się do działalności zaniechanej, tj. oddzielnie od działalności kontynuowanej. Rozbicie nie jest wymagane dla grup do zbycia będących nowo nabytymi jednostkami zależnymi, które w momencie nabycia spełniły wymagania klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży (paragraf 11);
 - przepływy środków pieniężnych netto, które można przyporządkować do działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej działalności zaniechanej. Wskazane ujawnienia mogą zostać zaprezentowane w informacji dodatkowej lub w samym ► **M5** sprawozdaniu z ◀ przepływów pieniężnych. Ujawnienia te nie są wymagane dla grup do zbycia będących nowo nabytymi jednostkami zależnymi, które w momencie nabycia spełniają wymagania klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży (paragraf 11);
 - kwotę przychodu z działalności kontynuowanej oraz z działalności zaniechanej możliwą do przypisania właścicielom jednostki dominującej. Wskazane ujawnienia mogą być prezentowane w informacji dodatkowej lub w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

▼ **M11**

▼ M31

- 33A Jeżeli jednostka prezentuje składniki zysków lub strat w odrębnym sprawozdaniu zgodnie ze sposobem przedstawionym w paragrafie 10A MSR 1 (zmienionego w 2011 r.), prezentuje się w tym sprawozdaniu sekcję określoną jako związaną z działalnością zaniechaną.

▼ B

- 34 Jednostka przekształca informacje ujawniane zgodnie z paragrafem 33 dla poprzednich okresów obrotowych prezentowanych w sprawozdaniu finansowym w taki sposób, aby ujawnienia te odnosiły się do wszystkich działalności, które zostały zaniechane przed dniem bilansowym ostatniego prezentowanego okresu.
- 35 Korekty ujęte w bieżącym okresie, dotyczące wielkości wcześniej prezentowanych w ramach działalności zaniechanej, które są bezpośrednio związane ze zbyciem działalności zaniechanej w poprzednim okresie, powinny być klasyfikowane oddzielnie w ramach działalności zaniechanej. Jednostka ujawnia rodzaj i kwoty takich korekt. Przykładowe okoliczności, w których korekty takie mogą wystąpić, obejmują następujące sytuacje:
- a) poznano wynik kwestii niepewnych, które wynikały z warunków transakcji zbycia, takich jak korekta ceny nabycia i kwestie rozliczenia rekompensaty z nabywcą;
 - b) poznano wynik kwestii niepewnych, które wynikają i są bezpośrednio związane z działalnością elementu jednostki gospodarczej sprzed transakcji jego zbycia, takie jak zobowiązania z tytułu ochrony środowiska lub gwarancji na produkty spoczywające na sprzedawcy (działalności zaniechanej);
 - c) rozliczono zobowiązania z tytułu programów świadczeń pracowniczych, przy założeniu, że rozliczenie to jest bezpośrednio związane z transakcją zbycia.
- 36 Jeśli jednostka zaprzestaje klasyfikacji elementu jednostki gospodarczej jako przeznaczonego do sprzedaży, wyniki działalności tego elementu poprzednio prezentowane w działalności zaniechanej zgodnie z paragrafami 33–35, powinny zostać przeklasyfikowane i włączone do wyników z działalności kontynuowanej dla wszystkich prezentowanych okresów. W takiej sytuacji jednostka wskazuje, że kwoty prezentowane dla poprzednich okresów zostały przekształcone.

▼ M8

- 36A Jednostka zdecydowana na dokonanie sprzedaży, z którą wiąże się utrata kontroli nad jednostką zależną, ujawnia informacje wymagane w paragrafach 33-36, jeżeli jednostka zależna stanowi grupę do zbycia, która spełnia kryteria zawarte w definicji działalności zaniechanej zgodnie z paragrafem 32.

▼ B**Zyski lub straty dotyczące działalności kontynuowanej**

- 37 Każdy zysk lub strata powstałe w związku z korektą wartości składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) zaklasyfikowanego jako przeznaczony do sprzedaży, a który nie wypełnia definicji działalności zaniechanej, włącza się do zysku lub straty okresu z działalności kontynuowanej.

Prezentacja składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) zaklasyfikowanego jako przeznaczony do sprzedaży

- 38 Jednostka prezentuje w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ aktywa trwale zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży oraz aktywa wchodzące w skład grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży oddzielnie od innych aktywów. Również zobowiązania grupy do zbycia zaklasyfikowanej jako przeznaczona do sprzedaży prezentuje się w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ oddzielnie od innych zobowiązań jednostki. Jednostka prezentuje wskazane aktywa i zobowiązania w pojedynczych kwotach, nie może jednak kompensować tych kwot ze sobą. Główne grupy (klasy) aktywów i zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczonych do sprzedaży powinny zostać ujawnione oddzielnie w bilansie lub w informacji dodatkowej, z wyjątkiem przypadków dopuszczonych przez paragraf 39. Jednostka prezentuje oddzielnie skumulowany zysk lub koszt ► **M5** ujęty w innych całkowitych dochodach ◀, odnoszący się do składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia) zaklasyfikowanego jako przeznaczony do sprzedaży.

▼ B

39 Jeśli grupa do zbycia jest nowo nabytą jednostką zależną, która spełnia kryteria klasyfikacji jako przeznaczona do sprzedaży w momencie jej nabycia (zobacz paragraf 11), ujawnianie głównych grup (klas) aktywów i zobowiązań nie jest wymagane.

40 Jednostka nie powinna przeklasyfikowywać lub przekształcać kwot prezentowanych dla aktywów trwałych lub aktywów i zobowiązań wchodzących w skład grup do zbycia zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży w ►**M5** sprawozdaniach z sytuacji finansowej ◀ z lat poprzednich dla odzwierciedlenia klasyfikacji zaprezentowanej w ►**M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀ za ostatni prezentowany okres.

Dodatkowe ujawnienia

41 Jednostka ujawnia w informacji dodatkowej następujące informacje, w okresie, w którym składnik aktywów trwałych (lub grupa do zbycia) zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży lub sprzedane:

- a) opis składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia);
- b) opis faktów i okoliczności sprzedaży lub prowadzących do oczekiwanego zbycia oraz oczekiwany sposób i terminy tego zbycia;
- c) zysk lub stratę ujętą zgodnie z paragrafami 20–22 oraz, jeśli nie zostało to przedstawione oddzielnie w ►**M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀, pozycję w ►**M5** sprawozdaniu z całkowitych dochodów ◀, która uwzględnia ten zysk lub stratę;
- d) w stosownych przypadkach segment, w którym składnik aktywów trwałych (lub grupa do zbycia) są prezentowane zgodnie z MSSF 8 *Segmenty operacyjne*.

42 Jeśli zastosowanie ma paragraf 26 lub paragraf 29, jednostka ujawnia w okresie, w którym została podjęta decyzja co do zmiany w planie sprzedaży składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia), opis faktów i okoliczności prowadzących do tej decyzji oraz wpływ tej decyzji na wyniki działalności w danym okresie oraz w prezentowanych okresach poprzednich.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

43 Niniejszy MSSF stosuje się prospektywnie do aktywów trwałych (lub grup do zbycia), które spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży, oraz do działalności, które spełniają kryteria klasyfikacji jako działalności zaniechane, po dniu wejścia w życie tego standardu. Jednostka może stosować wymagania MSSF do wszystkich aktywów trwałych (lub grup do zbycia), które spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży, oraz do działalności, które spełniają kryteria klasyfikacji jako zaniechane po dowolnym dniu przed wejściem w życie standardu, jeśli kwoty oraz inne informacje potrzebne do zastosowania MSSF były uzyskane na dzień, na który kryteria zostały pierwotnie spełnione.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

44 Niniejszy standard stosuje się do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Zaleca się wcześniejsze stosowanie. W przypadku zastosowania niniejszego standardu za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2005 r., fakt ten ujawnia się w sprawozdaniu finansowym.

▼ M5

44A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię zastosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto wprowadził zmiany do paragrafów 3 i 38 oraz dodał paragraf 33A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M11

44B MSR 27 (zmieniony przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w 2008 r.) dodał paragraf 33(d). Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 27 (zmieniony w 2008 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu. Jednostka stosuje niniejsze zmiany w sposób retrospektywny.

▼ M8

44C Paragrafy 8A i 36A zostały dodane na podstawie *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jednakże jednostka nie stosuje zmian w odniesieniu do okresów rozpoczynających się przed 1 lipca 2009 r., o ile nie stosuje jednocześnie MSR 27 (zmienionego w maju 2008 r.). Jeżeli jednostka stosuje zmiany przed 1 lipca 2009 r., fakt ten ujawnia. Jednostka stosuje zmiany prospektywnie począwszy do dnia, w którym po raz pierwszy zastosowała MSSF 5, uwzględniając przepisy przejściowe zawarte w paragrafie 45 MSR 27 (zmienionego w maju 2008 r.).

▼ M17

44D Paragrafy 5A, 12A i 15A zostały dodane, a paragraf 8 został zmieniony w listopadzie 2008 r. przez KIMSF 17 *Przekazanie aktywów niegotówkowych właścicielom*. Zmiany te stosuje się prospektywnie w odniesieniu do aktywów trwałych (lub grup do zbycia), które zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do wydania właścicielom w ramach podziału wyniku, w rocznych okresach rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku i później. Retrospektywne zastosowanie jest niedozwolone. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeśli jednostka stosuje te zmiany do okresu rozpoczynającego się przed 1 lipca 2009 r., to fakt ten ujawnia oraz stosuje jednocześnie MSSF 3 *Połączenia jednostek* (zaktualizowany w 2008 r.), MSR 27 (zmieniony w maju 2008 r.) oraz KIMSF 17.

▼ M22

44E Paragraf 5B został dodany przez *Zmiany MSSF* wydane w kwietniu 2009 r. Jednostka stosuje tę zmianę prospektywnie w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2010 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to fakt ten ujawnia.

▼ M32

44G Na podstawie MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragraf 28. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 11.

▼ M33

44H Na podstawie MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*, wydanego w maju 2011, zmieniono definicję wartości godziwej w załączniku A. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ M31

44I Dokument *Prezentacja składników innych całkowitych dochodów* (zmiany do MSR 1), wydany w czerwcu 2011 r., zmienił paragraf 33A. Przy stosowaniu MSR 1 (zmienionego w czerwcu 2011 r.) jednostka stosuje tę zmianę.

▼ **M53**

44K Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 5 oraz skreślono paragrafy 44F i 44J. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ **M48**

44L Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014*, opublikowanego we wrześniu 2014 r., zmieniono paragrafy 26-29 oraz dodano paragraf 26 A. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* do zmian w metodzie zbycia mających miejsce w okresach rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ **B**

WYCOFANIE MSR 35

45 Niniejszy standard zastępuje MSR 35 *Działalność zaniechana*.

Załącznik A

Definicje terminów

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

Ośrodek wypracowujący środki pieniężne	Najmniejsza możliwa do określenia grupa aktywów, która generuje wpływy środków pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależne od wpływów środków pieniężnych pochodzących z innych aktywów lub ich grup.
Element jednostki gospodarczej	Działalność i przepływy środków pieniężnych, które mogą zostać wyraźnie wydzielone, operacyjnie lub dla celów sprawozdawczości finansowej, z całości jednostki gospodarczej.
Koszty doprowadzenia do sprzedaży	Koszty krańcowe dające się bezpośrednio przyporządkować do czynności zbycia składnika aktywów (lub grupy do zbycia), z wyłączeniem kosztów finansowych i obciążeń z tytułu podatku dochodowego.
Składnik aktywów obrotowych	► M5 Jednostka klasyfikuje aktywa jako obrotowe (krótkoterminowe), jeżeli: <ul style="list-style-type: none"> a) oczekuje, że zrealizuje składnik aktywów lub zamierza go sprzedać lub zużyć w toku normalnego cyklu operacyjnego, b) jest w posiadaniu składnika aktywów przede wszystkim z przeznaczeniem do obrotu, c) oczekuje, że składnik aktywów zostanie zrealizowany w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego lub d) składnik aktywów stanowi środki pieniężne lub ich ekwiwalenty (zgodnie z definicją w MSR 7), chyba że występują ograniczenia dotyczące jego wymiany, czy wykorzystania do zaspokojenia zobowiązania w ciągu przynajmniej dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego. ◀
Działalność zaniechana	Element jednostki gospodarczej , który został zbyty lub jest zakwalifikowany jako przeznaczony do sprzedaży oraz: <ul style="list-style-type: none"> a) stanowi odrębną, ważną dziedzinę działalności lub geograficzny obszar działalności; b) jest częścią pojedynczego, skoordynowanego planu zbycia odrębnej, ważnej dziedziny działalności lub geograficznego obszaru działalności; lub c) jest jednostką zależną nabytą wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży.

▼ **B**

Grupa do zbycia	Grupa aktywów, które zostają w całości przeznaczone do zbycia w drodze pojedynczej transakcji sprzedaży lub transakcji o inny charakterze, wraz z bezpośrednio powiązanymi z tymi aktywami zobowiązaniami, które zostaną również przekazane w tej transakcji. Grupa obejmuje wartość firmy nabytą w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, jeśli grupa jest ośrodkiem wypracującym środki pieniężne , do którego przypisano wartość firmy zgodnie z wymaganiami paragrafów 80–87 MSR 36 <i>Utrata wartości aktywów</i> (zaktualizowanego w 2004 r.) lub jeśli jest to działalność w ramach takiego ośrodka.
-----------------	--

▼ **M33**

Wartość godziwa	Jest ceną, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. (Zob. MSSF 13.)
-----------------	--

▼ **B**

Wiążące zobowiązanie zakupu	Umowa z niepowiązaną stroną, wiążąca obie strony i zazwyczaj prawnie egzekwowalna, która a) określa wszystkie znaczące warunki, w tym cenę i terminy transakcji; oraz b) zawiera klauzule zniechęcające do jej niewykonania, na tyle istotne, że czynią one jej wykonanie wysoce prawdopodobnym .
Wysoce prawdopodobny	Znaczenie bardziej prawdopodobny niż prawdopodobny .
Składnik aktywów trwałych	Składnik aktywów, który nie wypełnia definicji składnika aktywów obrotowych .
Prawdopodobny	Bardziej prawdopodobny niż nie.
Wartość odzyskiwana	Wyższa z wartości godziwej składnika aktywów pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży i jego wartości użytkowej .
Wartość użytkowa	Bieżąca, szacunkowa wartość przyszłych przepływów środków pieniężnych, których wystąpienia oczekuje się z tytułu dalszego użytkowania składnika aktywów oraz jego zbycia na zakończenie okresu użytkowania.

*Załącznik B***Suplement dotyczący stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

WYDŁUŻENIE OKRESU POTRZEBNEGO NA SFINALIZOWANIE TRANSAKCJI SPRZEDAŻY

B1	Jak wskazano w paragrafie 9, wydłużenie okresu potrzebnego na sfinalizowanie transakcji sprzedaży nie wyklucza klasyfikacji składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, jeśli opóźnienie zostało spowodowane przez zdarzenia lub okoliczności znajdujące się poza kontrolą jednostki oraz gdy istnieje wystarczający dowód, że jednostka jest zdecydowana wypełnić swój plan sprzedaży składnika aktywów (lub grupy do zbycia). Wyjątek od rocznego okresu wymaganego przez paragraf 8 odnosi się zatem do następujących sytuacji, w których takie zdarzenia lub okoliczności powstały:
----	---

▼ B

- a) na dzień, gdy jednostka przystępuje do swojego planu sprzedaży składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia), racjonalnie oczekuje, że inne strony (ale nie nabywca) nałożą warunki na przekazanie składnika (lub grupy do zbycia), które wydłużą okres wymagany na sfinalizowanie transakcji sprzedaży oraz:
 - (i) działania konieczne do właściwego zareagowania na te warunki nie mogą zostać rozpoczęte, zanim jednostka nie otrzymała *wiążącego zobowiązania zakupu*; oraz
 - (ii) otrzymanie wiążącego zobowiązania zakupu jest wysoce prawdopodobne w ciągu jednego roku;
- b) jednostka otrzymała wiążące zobowiązanie zakupu, a w jego wyniku nabywca lub inna strona nieoczekiwanie nałożyły warunki dotyczące przekazania składnika aktywów trwałych (lub grupy do zbycia), wcześniej zaklasyfikowanego jako przeznaczony do sprzedaży, co wydłuży okres wymagany na sfinalizowanie transakcji sprzedaży oraz:
 - (i) działania konieczne do właściwego zareagowania na te warunki zostały podjęte w odpowiednim czasie; oraz
 - (ii) oczekiwane jest korzystne rozwiązanie opóźniających czynników;
- c) w czasie początkowego rocznego okresu pojawiły się okoliczności, które wcześniej były traktowane jako mało prawdopodobne, w wyniku czego składnik aktywów trwałych (lub grupa do zbycia) wcześniej zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży nie zostaje sprzedany przed końcem tego okresu, oraz:
 - (i) w czasie początkowego rocznego okresu jednostka podjęła działania konieczne do zareagowania na zmianę okoliczności;
 - (ii) składnik aktywów trwałych (lub grupa do zbycia) jest aktywnie wystawiony na rynku po cenie, która jest racjonalna po uwzględnieniu zmiany w okolicznościach; oraz
 - (iii) zostały spełnione kryteria paragrafów 7 i 8.

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 6*****Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych***

CEL

- 1 Celem niniejszego MSSF jest określenie zasad sprawozdawczości finansowej związanej z *poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych*.
- 2 W szczególności niniejszy MSSF wymaga:
 - a) wprowadzenia minimalnych zmian do praktyk rachunkowości w zakresie *nakładów ponoszonych w związku z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych*;
 - b) aby jednostki ujmuje *aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych* przeprowadzały ocenę tych aktywów pod kątem utraty ich wartości zgodnie z niniejszym MSSF oraz wyceeniały jakąkolwiek utratę wartości zgodnie z MSR 36 *Utrata wartości aktywów*;
 - c) ujawniania informacji identyfikujących i wyjaśniających kwoty wykazane w sprawozdaniu finansowym powstałe w związku z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych oraz pomagających użytkownikom sprawozdania w zrozumieniu kwot, terminów i stopnia pewności przyszłych przepływów pieniężnych związanych z aktywami z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych.

ZAKRES

- 3 Jednostka stosuje niniejszy MSSF w odniesieniu do ponoszonych przez nią nakładów na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych.
- 4 MSSF nie odnosi się do innych aspektów rachunkowości jednostek zaangażowanych w poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych.
- 5 Jednostka gospodarcza nie stosuje niniejszego MSSF w odniesieniu do nakładów poniesionych:
 - a) przed rozpoczęciem poszukiwania i oceny zasobów mineralnych, takich jak nakłady, które zostały poniesione, zanim jednostka uzyskała prawo do prowadzenia prac wydobywczych na określonym obszarze;
 - b) po tym, jak udowodniono techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania zasobów mineralnych.

UJMOWANIE AKTYWÓW Z TYTUŁU POSZUKIWANIA I OCENY
ZASOBÓW MINERALNYCH**Tymczasowe zwolnienie z obowiązku stosowania paragrafów 11
i 12 MSR 8**

- 6 Opracowując zasady (politykę) rachunkowości, jednostka ujmuje *aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych* stosuje postanowienia paragrafu 10 MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

▼B

- 7 Paragrafy 11 i 12 MSR 8 określają źródła miarodajnych wymogów i wytycznych, które kierownictwo powinno rozważać przy opracowywaniu zasad rachunkowości dotyczących określonych pozycji, jeśli żaden inny MSSF nie odnosi się szczegółowo do tych pozycji. Z uwzględnieniem paragrafów 9 i 10 zamieszczonych poniżej, niniejszy MSSF zwalnia jednostkę z obowiązku stosowania postanowień tych paragrafów w odniesieniu do jej zasad (polityki) rachunkowości dotyczących ujmowania i wyceny aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych.

WYCENA AKTYWÓW Z TYTUŁU POSZUKIWANIA I OCENY ZASOBÓW MINERALNYCH

Początkowa wycena

- 8 Aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych wycenia się według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia.

Składniki ceny nabycia lub kosztu wytworzenia

- 9 Jednostka ustala zasady określające, które nakłady ujmuje się jako aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych, i stosuje te zasady w sposób ciągły. Ustalając te zasady, jednostka rozważa stopień, w jakim nakłady można powiązać z odkryciem określonych zasobów mineralnych. Poniżej znajdują się przykłady nakładów, które mogą być uwzględnione w początkowej wycenie aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych (lista nie jest wyczerpująca):

- a) nabycie praw do wydobywania;
- b) analizy topograficzne, geologiczne, geochemiczne i geofizyczne;
- c) wiercenia;
- d) prace odkrywkowe;
- e) próbkowanie; oraz
- f) działania związane z oceną technicznej wykonalności i komercyjnej zasadności wydobywania zasobów mineralnych.

- 10 Nakładów na prace rozwojowe związane z zasobami mineralnymi nie ujmuje się jako aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych. *Założenia koncepcyjne* oraz MSR 38 *Wartości niematerialne* zawierają wytyczne dotyczące ujmowania aktywów z tytułu prac rozwojowych.

- 11 Zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe* jednostka ujmuje zobowiązania z tytułu usunięcia skutków działalności i przywrócenia miejsca do stanu sprzed rozpoczęcia prac, które zostały poniesione w trakcie okresu trwania poszukiwań i oceny zasobów mineralnych.

Wycena po początkowym ujęciu

- 12 Po początkowym ujęciu aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych jednostka stosuje model wyceny oparty na koszcie lub model oparty na wartości przeszacowanej. W przypadku zastosowania modelu opartego na wartości przeszacowanej (omówionego w MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* bądź modelu zaczerpniętego z MSR 38) powinien on być spójny z klasyfikacją aktywów (zob. paragraf 15).

▼ B**Zmiany zasad (polityki) rachunkowości**

- 13 Jednostka może zmienić zasady (politykę) rachunkowości dotyczące ujmowania nakładów na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych, jeśli zmiana sprawi, że sprawozdanie finansowe będzie bardziej przydatne dla użytkowników w procesie podejmowania przez nich decyzji ekonomicznych i równocześnie nie będzie mniej wiarygodne lub będzie bardziej wiarygodne, ale nie mniej przydatne w kontekście tych potrzeb. Jednostka ocenia przydatność i wiarygodność na podstawie kryteriów zawartych w MSR 8.
- 14 W celu uzasadnienia zmiany zasad (polityki) rachunkowości dotyczących nakładów na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych jednostka powinna dowieść, że dzięki zmianie sprawozdanie finansowe będzie w pełniejszym stopniu spełniać kryteria zawarte w MSR 8, ale zmiana ta nie musi prowadzić do osiągnięcia pełnej zgodności z tymi kryteriami.

PREZENTACJA

Klasyfikacja aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych

- 15 Jednostka klasyfikuje aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych jako aktywa rzeczowe lub niematerialne w zależności od rodzaju nabytych aktywów, i stosuje tę klasyfikację w sposób ciągły.
- 16 Niektóre aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych są traktowane jako aktywa niematerialne (np. prawa do dokonywania wierceń), podczas gdy inne są traktowane jako aktywa rzeczowe (np. urządzenia i platformy wiertnicze). W stopniu, w jakim rzeczowy składnik aktywów zostaje użyty w celu wytworzenia składnika aktywów niematerialnych, kwota odzwierciedlająca to zużycie stanowi część kosztu wytworzenia aktywów niematerialnych. Niemniej jednak fakt wykorzystywania składnika aktywów rzeczowych na potrzeby wytworzenia składnika aktywów niematerialnych nie prowadzi do przekształcenia się składnika aktywów rzeczowych w składnik aktywów niematerialnych.

Przeklasyfikowanie aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych

- 17 Aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych nie powinny być dłużej klasyfikowane jako takie po tym, gdy wykazano techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania zasobów mineralnych. Przed przeklasyfikowaniem aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych powinny być ocenione pod kątem utraty wartości, a odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości powinny być ujęte przed przeklasyfikowaniem.

UTRATA WARTOŚCI

Ujmowanie i wycena

- 18 Ocenę aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych z punktu widzenia utraty wartości przeprowadza się wówczas, gdy fakty i okoliczności sugerują, że wartość bilansowa aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych może przewyższać ich wartość odzyskiwaną. Jeżeli fakty i okoliczności wskazują na to, że wartość bilansowa przewyższa wartość odzyskiwaną, jednostka wycenia, prezentuje i ujawnia wszelkie powstałe odpisy, aktualizujące z tytułu utraty wartości zgodnie z MSR 36, z wyjątkiem postanowień określonych przez paragraf 21.
- 19 Wyłącznie na potrzeby identyfikacji aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów naturalnych, w przypadku których mogła nastąpić utrata wartości, stosuje się paragraf 20 niniejszego MSSF zamiast paragrafów 8–17 MSR 36 przy identyfikowaniu aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych, w przypadku których mogła nastąpić utrata wartości. Paragraf 20 posługuje się terminem „aktywa”, odnosząc się jednocześnie do pojedynczych aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych oraz do ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

▼ B

- 20 Jeden lub kilka z poniższych faktów i okoliczności wskazują, że jednostka powinna przeprowadzić test na utratę wartości aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych (lista nie jest wyczerpująca):
- a) okres, przez który jednostka miała prawo do prowadzenia poszukiwań na określonym obszarze, zakończył się w danym okresie obrotowym lub zakończy się w najbliższej przyszłości i nie oczekuje się, że prawo to zostanie wznowione;
 - b) znaczące nakłady na dalsze poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych na danym obszarze nie są ujęte w budżetach ani planach;
 - c) poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych na danym obszarze nie doprowadziły do odkrycia znaczących z ekonomicznego punktu widzenia zasobów mineralnych i jednostka postanowiła zaniechać tych działań na danym obszarze;
 - d) występują wystarczające dane, które wskazują, że mimo kontynuowania prac poszukiwawczych na danym obszarze wartość bilansowa aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych nie zostanie w pełni odzyskana z tytułu pomyślnego zakończenia prac rozwojowych lub sprzedaży.

W każdym tego rodzaju przypadku lub w przypadkach analogicznych jednostka przeprowadza test na utratę wartości zgodnie z MSR 36. Wszelkie odpisy aktualizujące ujmuje jako koszt zgodnie z MSR 36.

Określenie poziomu, na którym przeprowadza się ocenę aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych pod kątem utraty wartości

- 21 Jednostka ustala zasady (politykę) rachunkowości dotyczące przyporządkowania aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne lub grupy ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne na potrzeby oceny tych aktywów pod kątem utraty wartości. *Każdy* ośrodek wypracowujący przepływy pieniężne lub grupa ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne, do których przyporządkowano aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych, nie powinien być większy niż segment operacyjny ustalony zgodnie z MSSF 8 *Segmenty operacyjne*.
- 22 Określony przez jednostkę poziom, na którym przeprowadza się ocenę aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych pod kątem utraty wartości, może składać się z jednego lub z większej liczby ośrodków wypracowujących przepływy pieniężne.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 23 Jednostka ujawnia informacje, w których identyfikuje i wyjaśnia kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym, wynikające z poszukiwania i oceny zasobów mineralnych.
- 24 Spełniając wymogi paragrafu 23, jednostka ujawnia:
- a) zasady (politykę) rachunkowości dotyczące nakładów na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych, w tym ujmowania aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych;
 - b) kwoty aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów oraz operacyjnych i inwestycyjnych przepływów pieniężnych powstałych w związku z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych.

▼ B

- 25 Jednostka traktuje aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych jako osobną grupę aktywów i ujawnia informacje wymagane przez MSR 16 i MSR 38 w zależności od klasyfikacji tych aktywów.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 26 Jednostka stosuje niniejszy MSSF w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2006 r. i później. Zaleca się wcześniejsze stosowanie niniejszego MSSF. Jeśli jednostka zastosuje niniejszy MSSF w okresie rozpoczynającym się przed dniem 1 stycznia 2006 r., to fakt ten ujawnia.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 27 Jeśli niewykonalne w praktyce jest zastosowanie określonego wymogu zawartego w paragrafie 18 w odniesieniu do informacji porównawczych dotyczących rocznych okresów rozpoczynających się przed dniem 1 stycznia 2006 r., to fakt ten podlega ujawnieniu przez jednostkę. MSR 8 wyjaśnia termin „niewykonalny w praktyce”.

*Załącznik A***Definicje terminów**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

Aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych	Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych ujęte jako aktywa zgodnie z zasadami (polityką) rachunkowości.
Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych	Nakłady poniesione przez jednostkę w związku z poszukiwaniem i oceną zasobów mineralnych , zanim możliwe jest dowiedzenie technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania zasobów mineralnych.
Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych	Poszukiwanie zasobów mineralnych, w tym ropy naftowej, gazu ziemnego oraz analogicznych nieodnawialnych zasobów, po tym, gdy jednostka uzyskała prawo do prowadzenia poszukiwań na określonym obszarze, jak też potwierdziła techniczną wykonalność i ekonomiczną zasadność wydobywania zasobów mineralnych.

▼ B**MIĘDZYKRAJOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 7***Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*

CEL

- 1 Celem niniejszego MSSF jest nałożenie na jednostki obowiązku ujawniania w ich sprawozdaniach finansowych informacji, które pozwolą użytkownikom ocenić:
- a) wpływ instrumentów finansowych na sytuację finansową i wyniki działalności jednostki; oraz
 - b) charakter i zakres wynikającego z instrumentów finansowych ryzyka, na które jednostka jest narażona w okresie sprawozdawczym i na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀, jak również sposób zarządzania ryzykiem przez jednostkę.

▼ M53

- 2 Zasady określone w niniejszym MSSF uzupełniają zasady ujmowania, wyceny i prezentacji aktywów finansowych i zobowiązań finansowych przedstawione w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja* i w MSSF 9 *Instrumenty finansowe*.

▼ B

ZAKRES

▼ M53

- 3 Do stosowania niniejszego MSSF zobowiązane są wszystkie jednostki w odniesieniu do wszystkich rodzajów instrumentów finansowych, z wyłączeniem:
- a) tych udziałów w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, które są ujmowane zgodnie z MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*, MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* lub MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*. Jednakże w niektórych przypadkach w MSSF 10, MSR 27 lub MSR 28 wymaga się lub zezwala się, aby jednostka ujmowała udziały w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach w oparciu o MSSF 9; w takich przypadkach jednostki stosują wymogi określone w niniejszym MSSF. Jednostki stosują również niniejszy MSSF do wszystkich instrumentów pochodnych powiązanych z udziałami w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, chyba że dany instrument pochodny spełnia definicję instrumentu kapitałowego określoną w MSR 32;

▼ B

- b) praw i obowiązków pracodawców wynikających z programów świadczeń pracowniczych, do których stosuje się MSR 19 *Świadczenia pracownicze*;

▼ M12**▼ M53**

- d) umów ubezpieczeniowych zgodnie z ich definicją w MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*. Jednakże niniejszy standard stosuje się do instrumentów pochodnych wbudowanych w umowy ubezpieczeniowe, jeśli MSSF 9 wymaga, aby jednostka ujmowała je oddzielnie. Ponadto wystawca stosuje niniejszy standard do *umów gwarancji finansowej*, jeśli stosuje on MSSF 9 do ujmowania i wyceny umów; jednak jeśli zgodnie z paragrafem 4 pkt d) MSSF 4 wystawca podejmie decyzję o stosowaniu MSSF 4 do ich ujmowania i wyceny, stosuje on MSSF 4;

▼ M53

e) instrumentów finansowych, umów i obowiązków wynikających z transakcji płatności w formie akcji, do których ma zastosowanie MSSF 2 *Płatności w formie akcji*, z tym wyjątkiem, że niniejszy MSSF stosuje się do umów objętych zakresem MSSF 9;

▼ M6

f) instrumentów, które należy kwalifikować jako instrumenty kapitałowe zgodnie z paragrafami 16A i 16B lub 16C i 16D MSR 32.

▼ M53

- 4 Niniejszy MSSF ma zastosowanie do ujętych i nieujętych instrumentów finansowych. Ujęte instrumenty finansowe obejmują aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wchodzące w zakres MSSF 9. Nieujęte instrumenty finansowe obejmują określone instrumenty finansowe, które mimo że nie wchodzą w zakres MSSF 9, wchodzą w zakres niniejszego MSSF.
- 5 Niniejszy MSSF ma zastosowanie do umów kupna lub sprzedaży składników niefinansowych objętych zakresem MSSF 9.
- 5A Wymogi w zakresie ujawniania ryzyka kredytowego zawarte w paragrafach 35 A–35N mają zastosowanie do tych praw, które w MSSF 15 *Przychody z umów z klientami* określono jako ujemowane zgodnie z MSSF 9 do celów ujęcia zysków lub strat z tytułu utraty wartości. Jeżeli nie określono inaczej, wszelkie odniesienia do aktywów finansowych lub instrumentów finansowych zawarte w tych paragrafach obejmują te prawa.

▼ B**KATEGORIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH I ZAKRES UJAWNIA-
NYCH INFORMACJI**

- 6 W przypadku gdy niniejszy MSSF narzuca wymóg ujawnienia informacji według kategorii instrumentów finansowych, jednostka zobowiązana jest do przypisania instrumentów finansowych do poszczególnych kategorii, które uwzględniają charakter ujawnianych informacji oraz cechy tych instrumentów finansowych. Jednostka zobowiązana jest przedstawić wystarczające informacje umożliwiające uzgodnienie z wydzielonymi pozycjami ► **M5** sprawozdania z sytuacji finansowej ◀.

**ISTOTNOŚĆ WPŁYWU INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA
SYTUACJĘ FINANSOWĄ I WYNIK DZIAŁALNOŚCI**

- 7 Jednostka ujawnia informacje, które pozwolą użytkownikom jej sprawozdania finansowego na ocenę wpływu instrumentów finansowych na sytuację finansową i wynik działalności tej jednostki.

▼ M5**Sprawozdanie z sytuacji finansowej****▼ B***Kategorie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych***▼ M53**

- 8 Wartość bilansową każdej z określonych poniżej kategorii określonych w MSSF 9 ujawnia się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej lub w informacji dodatkowej:
- a) aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wykazując odrębnie (i) składniki aktywów finansowych wyznaczone jako wyceniane w ten sposób w momencie początkowego ujęcia albo później zgodnie z paragrafem 6.7.1 MSSF 9 oraz (ii) składniki aktywów finansowych obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9;

▼ M53

- b)–d) [usunięte]
- e) zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wykazując odrębnie (i) zobowiązania finansowe wyznaczone jako wyceniane w ten sposób w momencie początkowego ujęcia albo później zgodnie z paragrafem 6.7.1 MSSF 9 oraz (ii) zobowiązania finansowe obowiązkowo spełniające definicję przeznaczonych do obrotu zawartą w MSSF 9;
- f) aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
- g) zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
- h) aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wykazując odrębnie (i) składniki aktywów finansowych wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A MSSF 9; oraz (ii) inwestycje w instrumenty kapitałowe wyznaczone jako wyceniane w ten sposób w momencie początkowego ujęcia zgodnie z paragrafem 5.7.5 MSSF 9.

Aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

- 9 Jeżeli jednostka wyznaczyła składnik aktywów finansowych (lub grupę aktywów finansowych) jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, który to składnik w innym przypadku byłby wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub w zamortyzowanym koszcie, to ujawnia:
- a) maksymalną ekspozycję składnika aktywów finansowych (lub grupy aktywów finansowych) na *ryzyko kredytowe* (zob. paragraf 36 pkt a)) na koniec okresu sprawozdawczego;
- b) kwotę, o którą wszelkie powiązane kredytowe instrumenty pochodne lub podobne instrumenty zmniejszają tę maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe (zob. paragraf 36 pkt b));
- c) kwotę zmiany, w danym okresie i narastająco, wartości godziwej składnika aktywów finansowych (lub grupy aktywów finansowych), która wynika ze zmian ryzyka kredytowego odnoszącego się do składnika aktywów finansowych, ustaloną:

▼ B

- (i) jako kwotę zmiany jego wartości godziwej, która nie wynika ze zmiany warunków rynkowych powodujących *ryzyko rynkowe*; lub
- (ii) w oparciu o alternatywną metodę, która zdaniem jednostki pozwala wierniej odzwierciedlić kwotę zmiany wartości godziwej, która wynika ze zmiany ryzyka kredytowego dla danego składnika aktywów.

Zmiany warunków rynkowych powodujące ryzyko rynkowe obejmują zmiany bazowej (referencyjnej) stopy procentowej, ceny dóbr, kursu wymiany walut lub indeksu cen, stóp lub kursów;

▼ M53

- d) kwotę zmiany wartości godziwej wszelkich powiązanych kredytowych instrumentów pochodnych lub podobnych instrumentów, jaka nastąpiła w danym okresie i narastająco od momentu wyznaczenia składnika aktywów finansowych.

▼ **M53**

- 10 Jeżeli jednostka wyznaczyła zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.2.2 MSSF 9 i wymaga się, by prezentowała skutki zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania w innych całkowitych dochodach (zob. paragraf 5.7.7 MSSF 9), to ujawnia:
- a) kwotę zmiany, narastająco, wartości godziwej zobowiązania finansowego, która wynika ze zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania (zob. paragrafy B5.7.13–B5.7.20 MSSF 9 w celu uzyskania objaśnień dotyczących ustalenia skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania);
 - b) różnicę między wartością bilansową zobowiązania finansowego a kwotą, którą jednostka byłaby zobowiązana na mocy umowy zapłacić beneficjentowi zobowiązania w terminie wymagalności;
 - c) wszelkie przeniesienia skumulowanego zysku lub straty w obrębie kapitału własnego w danym okresie, w tym przyczyny tych przeniesień;
 - d) jeżeli w danym okresie zaprzestano ujmowania zobowiązania, ewentualną kwotę przedstawioną w innych całkowitych dochodach, która została zrealizowana w momencie zaprzestania ujmowania.
- 10A Jeżeli jednostka wyznaczyła zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.2.2 MSSF 9 i wymaga się, by prezentowała wszystkie zmiany wartości godziwej tego zobowiązania (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania) w wyniku finansowym (zob. paragraf 5.7.7 i 5.7.8 MSSF 9), to ujawnia:
- a) kwotę zmiany, w danym okresie i narastająco, wartości godziwej zobowiązania finansowego wynikającą ze zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania (zob. paragrafy B5.7.13–B5.7.20 MSSF 9 w celu uzyskania objaśnień dotyczących ustalenia skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania); oraz
 - b) różnicę między wartością bilansową zobowiązania finansowego a kwotą, którą jednostka byłaby zobowiązana na mocy umowy zapłacić beneficjentowi zobowiązania w terminie wymagalności.
- 11 Jednostka ujawnia również:
- a) szczegółowy opis metod stosowanych w celu zapewnienia zgodności z wymaganiami określonymi w paragrafie 9 pkt c), paragrafie 10 pkt a) i paragrafie 10 A pkt a) oraz w paragrafie 5.7.7 pkt a) MSSF 9, w tym wyjaśnienie, dlaczego metody uznaje się za właściwe;
 - b) jeżeli jednostka jest zdania, że informacje ujawnione przez nią w sprawozdaniu z sytuacji finansowej lub w informacji dodatkowej w celu zapewnienia zgodności z wymaganiami określonymi w paragrafie 9 pkt c), paragrafie 10 pkt a) lub paragrafie 10 A pkt a) lub w paragrafie 5.7.7 pkt a) MSSF 9, nie odzwierciedlają rzetelnie zmiany wartości godziwej składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego wynikającej ze zmian jego ryzyka kredytowego – przyczyny, dla których doszło do takiego wniosku, oraz czynniki, które jej zdaniem są istotne;

▼ M53

- c) szczegółowy opis metodyki lub metodyk stosowanych w celu ustalenia, czy prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach doprowadziłaby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym (zob. paragrafy 5.7.7 i 5.7.8 MSSF 9). Jeżeli wymaga się, by jednostka prezentowała skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w wyniku finansowym (zob. paragraf 5.7.8 MSSF 9), ujawnienie informacji musi obejmować szczegółowy opis powiązania ekonomicznego opisanego w paragrafie B5.7.6 MSSF 9.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

- 11A Jeżeli jednostka wyznaczyła inwestycje w instrumenty kapitałowe jako wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zgodnie z paragrafem 5.7.5 MSSF 9, to ujawnia:

- a) które inwestycje w instrumenty kapitałowe zostały wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- b) przyczyny zastosowania tego wariantu prezentacji;
- c) wartość godziwą każdej takiej inwestycji na koniec okresu sprawozdawczego;
- d) dywidendy ujęte w trakcie danego okresu, wykazując odrębnie dywidendy powiązane z inwestycjami, których ujmowania zaprzestano w trakcie okresu sprawozdawczego, oraz dywidendy powiązane z inwestycjami utrzymywanymi na koniec okresu sprawozdawczego;
- e) wszelkie przeniesienia skumulowanego zysku lub straty w obrębie kapitału własnego w danym okresie, w tym przyczyny tych przeniesień;

- 11B Jeżeli w trakcie okresu sprawozdawczego jednostka zaprzestała ujmowania inwestycji w instrumenty kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, to ujawnia:

- a) przyczyny zbycia tych inwestycji;
- b) wartość godziwą tych inwestycji na dzień zaprzestania ujmowania;
- c) skumulowany zysk lub stratę z tytułu zbycia.

▼ B

Przekwalifikowanie

▼ M53

- 12–12A [usunięte]

- 12B Jednostka ujawnia, czy w bieżącym okresie sprawozdawczym lub w poprzednich okresach sprawozdawczych dokonała przeklasyfikowania jakichkolwiek aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 4.4.1 MSSF 9. W odniesieniu do każdego takiego zdarzenia jednostka ujawnia:

- a) dzień przeklasyfikowania;
- b) szczegółowe objaśnienie zmiany modelu biznesowego oraz jakościowy opis jej wpływu na sprawozdanie finansowe jednostki;
- c) kwotę przekwalifikowaną do i z każdej kategorii.

▼ **M53**

- 12C Dla każdego okresu sprawozdawczego następującego po przeklasyfikowaniu i do momentu zaprzestania ujawniania jednostka ujawnia w odniesieniu do aktywów przeklasyfikowanych z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii wycenianych w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.4.1 MSSF 9:
- a) efektywną stopę procentową ustaloną na dzień przeklasyfikowania; oraz
 - b) ujęte przychody z tytułu odsetek.
- 12D Jeżeli od dnia ostatniego rocznego sprawozdania jednostka dokonała przeklasyfikowania aktywów finansowych z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii wycenianych w zamortyzowanym koszcie lub z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii wycenianych w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, to ujawnia:
- a) wartość godziwą aktywów finansowych na koniec okresu sprawozdawczego; oraz
 - b) wartość godziwą zysku lub straty, które zostałyby ujęte w wyniku finansowym lub w innych całkowitych dochodach w trakcie okresu sprawozdawczego, jeżeli składniki aktywów finansowych nie zostałyby przekwalifikowane.

▼ **M34***Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych*

- 13A Ujawnienia informacji, o których mowa w paragrafach 13B–13E, stanowią uzupełnienie innych wymogów niniejszego MSSF dotyczących ujawniania informacji i są wymagane dla wszystkich ujętych instrumentów finansowych, które są kompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32. Ujawnienia te stosują się również do ujętych instrumentów finansowych, które są objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, niezależnie od tego, czy są one kompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32.
- 13B Jednostka ujawnia informacje, aby umożliwić użytkownikom jej sprawozdań finansowych ocenę wpływu lub potencjalnego wpływu porozumień dotyczących kompensowania na sytuację finansową jednostki. Obejmuje to wpływ lub potencjalny wpływ praw do kompensaty związanych z ujętymi aktywami finansowymi jednostki oraz ujętymi zobowiązaniami finansowymi jednostki, które wchodzą w zakres paragrafu 13A.
- 13C Aby osiągnąć cel określony w paragrafie 13B, jednostka ujawnia na koniec okresu sprawozdawczego następujące informacje ilościowe, odrębnie dla ujętych aktywów finansowych i ujętych zobowiązań finansowych, które wchodzą w zakres paragrafu 13A:
- (a) kwoty brutto tych ujętych aktywów finansowych i ujętych zobowiązań finansowych;
 - (b) kwoty, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w paragrafie 42 MSR 32 przy określaniu kwot netto wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej;
 - (c) kwoty netto wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej;

▼ M34

- (d) kwoty objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, które nie są w inny sposób uwzględnione w paragrafie 13C pkt b), w tym:
- (i) kwoty związane z ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają niektórych lub wszystkich kryteriów kompensowania określonych w paragrafie 42 MSR 32; oraz
 - (ii) kwoty związane z zabezpieczeniami finansowymi (w tym zabezpieczeniami gotówkowymi); oraz
- (e) kwotę netto po odliczeniu kwot określonych w pkt d) powyżej od kwot określonych w pkt c) powyżej.

Informacje wymagane zgodnie z niniejszym paragrafem przedstawia się w formie tabelarycznej, o ile inna forma nie jest bardziej właściwa, odrębnie dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych.

- 13D Łączna kwota ujawniona zgodnie z paragrafem 13C pkt d) dla danego instrumentu jest ograniczona do wysokości kwoty określonej dla tego instrumentu w paragrafie 13C pkt c).
- 13E Jednostka załącza do informacji dotyczących praw do kompensaty związanych z ujętymi przez jednostkę aktywami finansowymi i zobowiązaniami finansowymi, które są objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, i które to informacje są ujawniane zgodnie z paragrafem 13C pkt d), wyjaśnienia, w których opisany jest między innymi charakter tych praw.
- 13F Jeżeli informacje wymagane zgodnie z paragrafami 13B–13E są ujawniane w więcej niż jednej informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego, jednostka umieszcza wzajemne odesłania między tymi informacjami dodatkowymi.

▼ B

Zabezpieczenie

▼ M53

- 14 Jednostka ujawnia:
- a) wartość bilansową aktywów finansowych, które jednostka zastała jako zabezpieczenie zobowiązań lub zobowiązań warunkowych, w tym kwoty przeklasyfikowane zgodnie z paragrafem 3.2.23 pkt a) MSSF 9; oraz
 - b) postanowienia i warunki ustanowienia zastawu.

▼ B

- 15 Jeżeli na rzecz jednostki ustanowiono zabezpieczenie (składnika aktywów finansowych lub niefinansowych) i jeżeli jednostka jest uprawniona do sprzedaży zabezpieczenia lub obciążenia go innym zastawem w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela przedmiotu zabezpieczenia, jednostka ujawnia:
- a) wartość godziwą zabezpieczenia ustanowionego na rzecz jednostki;
 - b) wartość godziwą każdego takiego sprzedanego lub obciążonego innym zastawem zabezpieczenia oraz czy jednostka jest zobowiązana do zwrotu takiego zabezpieczenia; oraz
 - c) postanowienia i warunki związane z wykorzystaniem zabezpieczenia.

Konto rezerw na straty kredytowe

▼ M53

- 16 [usunięty]

▼ **M53**

- 16A Wartość bilansowa aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A MSSF 9 nie zostaje pomniejszona o odpis na oczekiwane straty kredytowe, a jednostka nie prezentuje odrębnie odpisu na oczekiwane straty kredytowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako obniżenia wartości bilansowej składnika aktywów finansowych. Jednostka ujawnia jednakże odpis na oczekiwane straty kredytowe w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego.

▼ **B**

Złożone instrumenty finansowe ze złożeniem cech wielu wbudowanych instrumentów pochodnych

- 17 Jeżeli jednostka wyemitowała instrument zawierający składnik zobowiązaniowy i składnik kapitałowy (zob. paragraf 28 MSR 32) i instrument ten zawiera złożenie cech wielu wbudowanych instrumentów pochodnych, których wartości są współzależne (np. zamienny instrument dłużny z opcją kupna), to ujawnia istnienie takich cech.

Niewywiązanie się z płatności i naruszenie warunków umowy

- 18 W przypadku *zobowiązań z tytułu pożyczek* ujętych na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ jednostka ujawnia:
- a) szczegółowe informacje dotyczące wszelkiego niewywiązania się w danym okresie ze spłaty kapitału, wypłaty odsetek, postanowień powierniczego rachunku rozliczenia zobowiązania lub warunków wykupu tych zobowiązań z tytułu pożyczek;
 - b) wartość bilansową na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ zobowiązań z tytułu pożyczek, w odniesieniu do których nie wywiązano się z płatności; oraz
 - c) czy usunięto naruszenie warunków umowy lub czy renegocjowano warunki dotyczące zobowiązań z tytułu pożyczek przed dniem zatwierdzenia sprawozdania finansowego.
- 19 Jeżeli w danym okresie naruszono inne warunki umowy pożyczki niż te określone w paragrafie 18, jednostka ujawnia informacje wymagane zgodnie z paragrafem 18, jeżeli naruszenia uprawniają pożyczkodawcę do żądania wcześniejszej spłaty (chyba że naruszenia usunięto bądź renegocjowano warunki pożyczki do ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ włącznie).

▼ **M5**

Sprawozdanie z całkowitych dochodów i kapitał własny

▼ **B**

Pozycje przychodów, kosztów, zysków lub strat

▼ **M53**

- 20 Jednostka ujawnia następujące pozycje przychodów, kosztów, zysków lub strat albo w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, albo w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego:

- a) zyski lub straty netto dotyczące:
- (i) aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wykazując odrębnie zyski lub straty netto dotyczące aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w ten sposób w momencie początkowego ujęcia albo później zgodnie z paragrafem 6.7.1 MSSF 9, oraz zyski lub straty netto dotyczące aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9 (np. zobowiązań finansowych spełniających definicję przeznaczonych do obrotu zawartą w MSSF 9). W przypadku zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy jednostka wykazuje odrębnie kwotę zysku lub straty ujętą w innych całkowitych dochodach oraz kwotę ujętą w wyniku finansowym;

▼ M53

- (ii)–(iv) [usunięte]
 - (v) zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
 - (vi) aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie;
 - (vii) inwestycji w instrumenty kapitałowe wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 5.7.5 MSSF 9;
 - (viii) aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A MSSF 9, wykazując odrębnie kwotę zysku lub straty ujętą w trakcie danego okresu w innych całkowitych dochodach oraz kwotę przeklasyfikowaną po zaprzestaniu ujmowania z zakumulowanych innych całkowitych dochodów do wyniku finansowego danego okresu;
- b) przychody z tytułu odsetek ogółem i koszty z tytułu odsetek ogółem (obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej) odnoszące się do aktywów finansowych, które są wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A MSSF 9 (wykazując te kwoty odrębnie), lub zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- c) przychody i koszty z tytułu opłat (inne niż kwoty uwzględnione podczas ustalania efektywnej stopy procentowej), wynikające z:
- (i) aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które nie są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; oraz
 - (ii) działalności powierniczej polegającej na utrzymywaniu lub inwestowaniu aktywów w imieniu osób, powierników, programów świadczeń emerytalnych i innych instytucji.
- d) [usunięty]
- e) [usunięty]

20A Jednostka ujawnia analizę zysków lub strat ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów i wynikających z zaprzestania ujmowania aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie, wykazując odrębnie zyski i straty wynikające z zaprzestania ujmowania tych aktywów finansowych. Ujawnienie to obejmuje informacje dotyczące przyczyn zaprzestania ujmowania tych aktywów finansowych.

▼ B**Ujawnianie innych informacji**

Zasady (polityka) rachunkowości

▼ M49

21 Zgodnie z paragrafem 117 MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowanym w 2007 r.) jednostka ujawnia znaczące zasady (polityki) rachunkowości, obejmujące podstawę (lub podstawy) wyceny przyjęte do sporządzenia sprawozdania finansowego oraz pozostałe zastosowane zasady (politykę) rachunkowości, które są konieczne dla zrozumienia sprawozdania finansowego.

▼ B*Rachunkowość zabezpieczeń*▼ M53

- 21A Jednostka stosuje wymogi dotyczące ujawniania informacji zawarte w paragrafach 21B–24F w odniesieniu do tych ekspozycji na ryzyko, które jednostka zabezpiecza i w przypadku których podejmuje decyzję o stosowaniu rachunkowości zabezpieczeń. Ujawnienia informacji dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zapewniają informacje dotyczące:
- a) strategii zarządzania ryzykiem jednostki oraz sposobu, w jaki jest ona stosowana w celu zarządzania ryzykiem;
 - b) tego, w jaki sposób działalność zabezpieczająca jednostki może mieć wpływ na kwotę, rozkład w czasie i niepewność jej przyszłych przepływów pieniężnych; oraz
 - c) wpływu, jaki rachunkowość zabezpieczeń miała na sprawozdanie z sytuacji finansowej jednostki oraz jej sprawozdanie z całkowitych dochodów i sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym.
- 21B Jednostka przedstawia wymagane informacje w pojedynczej informacji dodatkowej lub w odrębnej sekcji w jej sprawozdaniu finansowym. Jednostka nie musi jednak powielać informacji, które zostały już przedstawione gdzie indziej, pod warunkiem że informacje te są włączone poprzez odniesienie ze sprawozdania finansowego do innego rodzaju sprawozdania, np. sprawozdania zarządu lub sprawozdania na temat ryzyka, do których użytkownicy sprawozdania finansowego mają dostęp na tych samych warunkach i w tym samym czasie jak w przypadku sprawozdania finansowego. Bez informacji włączonych poprzez odniesienie sprawozdanie finansowe jest niekompletne.
- 21C W przypadku gdy przepisy paragrafów 22 A–24F wymagają od jednostki rozróżnienia ujawnianych informacji według kategorii ryzyka, jednostka określa każdą kategorię ryzyka w oparciu o ekspozycje na ryzyko, które jednostka postanawia zabezpieczyć i w przypadku których stosowana jest rachunkowość zabezpieczeń. Jednostka określa kategorie ryzyka spójnie dla wszystkich ujawnień informacji dotyczących rachunkowości zabezpieczeń.
- 21D Aby osiągnąć cele określone w paragrafie 21 A jednostka ustala (o ile poniżej nie określono inaczej) stopień szczegółowości ujawnianych informacji, jaki nacisk kładzie na różne aspekty wymogów dotyczących ujawniania informacji, odpowiedni poziom zagregowania lub rozbicia oraz to, czy użytkownicy sprawozdania finansowego potrzebują dodatkowych wyjaśnień w celu oceny ujawnionych informacji ilościowych. Jednostka stosuje jednakże ten sam poziom zagregowania lub rozbicia, jaki stosuje na potrzeby wymogów dotyczących ujawniania powiązanych informacji określonych w niniejszym MSSF i MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*.

Strategia zarządzania ryzykiem

- 22 [usunięty]
- 22A Jednostka wyjaśnia swoją strategię zarządzania ryzykiem w odniesieniu do każdej kategorii ryzyka ekspozycji na ryzyko, które jednostka postanawia zabezpieczyć i w przypadku których stosowana jest rachunkowość zabezpieczeń. Wyjaśnienie to powinno umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę (przykładowo):
- a) sposobu, w jaki dochodzi do powstania każdego rodzaju ryzyka;
 - b) sposobu, w jaki jednostka zarządza każdym rodzajem ryzyka; obejmuje to kwestię, czy jednostka zabezpiecza pozycję w całości w odniesieniu do wszystkich rodzajów ryzyka, czy też zabezpiecza komponent (lub komponenty) ryzyka danej pozycji i dlaczego;
 - c) zakres ekspozycji na ryzyko, którymi jednostka zarządza.

▼ **M53**

- 22B Aby spełnić wymogi określone w paragrafie 22 A, informacje powinny obejmować między innymi opis:
- a) instrumentów zabezpieczających wykorzystywanych w celu zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko (oraz sposobu, w jaki są one wykorzystywane);
 - b) sposobu, w jaki jednostka ustala powiązanie ekonomiczne między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną do celów oceny efektywności zabezpieczenia; oraz
 - c) sposobu, w jaki jednostka określa wskaźnik zabezpieczenia, jak również źródeł nieefektywności zabezpieczenia.
- 22C W przypadku gdy jednostka wyznacza określony komponent ryzyka jako pozycję zabezpieczaną (zob. paragraf 6.3.7 MSSF 9), przedstawia ona, w uzupełnieniu ujawnienia informacji wymaganych zgodnie z paragrafami 22 A i 22B, jakościowe lub ilościowe informacje dotyczące:
- a) sposobu, w jaki jednostka określiła komponent ryzyka wyznaczony jako pozycja zabezpieczana (w tym opis charakteru powiązania między komponentem ryzyka a całą pozycją); oraz
 - b) sposobu, w jaki komponent ryzyka jest powiązany z całą pozycją (dla przykładu, wyznaczony komponent ryzyka w przeszłości obejmował średnio 80 procent zmian wartości godziwej całej pozycji).
- Kwota, rozkład w czasie oraz niepewność przyszłych przepływów pieniężnych*
- 23 [usunięty]
- 23A Jeżeli nie zachodzi wyłączenie zgodnie z paragrafem 23C, jednostka ujawnia w podziale na kategorie ryzyka informacje ilościowe umożliwiające użytkownikom jej sprawozdania finansowego ocenę postanowień i warunków instrumentów zabezpieczających oraz sposobu, w jaki mają one wpływ na kwotę, rozkład w czasie oraz niepewność przyszłych przepływów pieniężnych jednostki.
- 23B Aby spełnić wymogi określone w paragrafie 23 A, jednostka przedstawia podział, który ujawnia:
- a) profil rozkładu w czasie kwoty nominalnej instrumentu zabezpieczającego; oraz
 - b) w stosownych przypadkach – średnią cenę lub stawkę (na przykład ceny wykonania lub ceny terminowe kontraktu forward itp.) instrumentu zabezpieczającego.
- 23C W sytuacjach, w których jednostka często dokonuje aktualizacji (tj. rozwiązania i ponownego ustanowienia) powiązania zabezpieczającego, ponieważ zarówno instrument zabezpieczający, jak i pozycja zabezpieczana często się zmieniają (tj. jednostka wykorzystuje dynamiczny proces, w którym zarówno ekspozycja, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania tą ekspozycją nie pozostają takie same przez dłuższy okres – jak np. w przykładzie opisanym w paragrafie B6.5.24 pkt b) MSSF 9), jednostka:
- a) jest zwolniona z ujawniania informacji wymaganego zgodnie z paragrafami 23 A i 23B;
 - b) ujawnia:
 - (i) informacje o tym, jaka jest ostateczna strategia zarządzania ryzykiem w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających;

▼ **M53**

- (ii) opis tego, w jaki sposób uwzględnia ona swoją strategię zarządzania ryzykiem poprzez wykorzystanie rachunkowości zabezpieczeń i wyznaczenie tych konkretnych powiązań zabezpieczających; oraz
 - (iii) wskazanie, jak często powiązania zabezpieczające są rozwiązywane i ponownie ustanawiane w ramach procesu jednostki odnoszącego się do tych powiązań zabezpieczających.
- 23D Jednostka ujawnia w podziale na kategorie ryzyka opis źródeł nieefektywności zabezpieczenia, co do których oczekuje się, że będą miały negatywny wpływ na powiązanie zabezpieczające w trakcie jego istnienia.
- 23E Jeżeli w ramach powiązania zabezpieczającego pojawią się inne źródła nieefektywności zabezpieczenia, jednostka ujawnia te źródła w podziale na kategorie ryzyka oraz wyjaśnia wynikającą z nich nieefektywność zabezpieczenia.
- 23F W przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych jednostka ujawnia opis każdej planowanej transakcji, w odniesieniu do której w poprzednim okresie stosowano rachunkowość zabezpieczeń, ale której zrealizowania się już nie oczekuje.
- Skutki rachunkowości zabezpieczeń dla sytuacji finansowej i wyników*
- 24 [usunięty]
- 24A Jednostka ujawnia, w formie tabelarycznej, następujące kwoty związane z pozycjami wyznaczonymi jako instrumenty zabezpieczające odrębnie w podziale na kategorie ryzyka dla każdego rodzaju zabezpieczenia (zabezpieczenie wartości godziwej, zabezpieczenie przepływów pieniężnych lub zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej):
- a) wartość bilansowa instrumentów zabezpieczających (aktywa finansowe odrębnie od zobowiązań finansowych);
 - b) pozycja w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, która zawiera instrument zabezpieczający;
 - c) zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stosowanego jako podstawa ujęcia nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie; oraz
 - d) kwoty nominalne (w tym ilości takie jak tony lub metry sześciennie) instrumentu zabezpieczającego.
- 24B Jednostka ujawnia, w formie tabelarycznej, następujące kwoty związane z pozycjami zabezpieczonymi odrębnie w podziale na kategorie ryzyka dla poniższych rodzajów zabezpieczenia:
- a) w przypadku zabezpieczeń wartości godziwej:
 - (i) wartość bilansową pozycji zabezpieczanej ujętą w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (przedstawiając aktywa odrębnie od zobowiązań);
 - (ii) skumulowaną kwotę korekt zabezpieczenia wartości godziwej pozycji zabezpieczanej zawartą w wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej ujętej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (przedstawiając aktywa odrębnie od zobowiązań);
 - (iii) pozycję w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, która zawiera pozycję zabezpieczaną;

▼ **M53**

- (iv) zmianę wartości pozycji zabezpieczanej stosowanej jako podstawa ujęcia nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie; oraz
 - (v) skumulowaną kwotę korekt zabezpieczenia wartości godziwej pozostających w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dla wszelkich pozycji zabezpieczanych, w przypadku których zaprzestano dokonywania korekt o zyski i straty z tytułu zabezpieczenia zgodnie z paragrafem 6.5.10 MSSF 9.
- b) w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych i zabezpieczeń inwestycji netto w jednostce zagranicznej:
- (i) zmianę wartości pozycji zabezpieczanej stosowanej jako podstawa ujęcia nieefektywności zabezpieczenia w danym okresie (tj. w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych zmianę wartości stosowanej do ustalenia ujętej nieefektywności zabezpieczenia zgodnie z paragrafem 6.5.11 pkt c) MSSF 9);
 - (ii) salda rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych oraz rezerwy z tytułu przewalutowania dla kontynuowanych zabezpieczeń, które są ujmowane zgodnie z paragrafami 6.5.11 i 6.5.13 pkt a) MSSF 9; oraz
 - (iii) salda pozostające w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych oraz rezerwie z tytułu przewalutowania z tytułu wszelkich powiązań zabezpieczających, dla których nie stosuje się już rachunkowości zabezpieczeń.

24C Jednostka ujawnia, w formie tabelarycznej, następujące kwoty odrębnie w podziale na kategorie ryzyka dla poniższych rodzajów zabezpieczenia:

- (a) w przypadku zabezpieczeń wartości godziwej:
 - (i) nieefektywność zabezpieczenia – tj. różnicę między zyskiem lub stratą z tytułu zabezpieczenia na instrumencie zabezpieczającym oraz pozycją zabezpieczaną – ujętą w wyniku finansowym (lub innych całkowitych dochodach w przypadku zabezpieczeń instrumentu kapitałowego, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5 MSSF 9); oraz
 - (ii) pozycję w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, która zawiera ujętą nieefektywność zabezpieczenia;
- (b) w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych i zabezpieczeń inwestycji netto w jednostce zagranicznej:
 - (i) zyski lub straty z tytułu zabezpieczenia dla okresu sprawozdawczego, które zostały ujęte w innych całkowitych dochodach;
 - (ii) nieefektywność zabezpieczenia ujętą w wyniku finansowym;
 - (iii) pozycję w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, która zawiera ujętą nieefektywność zabezpieczenia;
 - (iv) kwotę przeklasyfikowaną z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych lub rezerwy z tytułu przewalutowania do wyniku finansowego jako korektę z tytułu przeklasyfikowania (zob. MSR 1) (rozdzielając między kwotami, w odniesieniu do których stosowano uprzednio rachunkowość zabezpieczeń, ale w przypadku których nie oczekuje się już wystąpienia zabezpieczanych przyszłych przepływów pieniężnych, oraz kwotami, które zostały przeniesione, ponieważ pozycja zabezpieczana miała wpływ na wynik finansowy);
 - (v) pozycję w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, która zawiera korektę z tytułu przeklasyfikowania (zob. MSR 1); oraz

▼ **M53**

- (vi) w przypadku zabezpieczeń pozycji netto, zyski lub straty z tytułu zabezpieczenia ujęte w odrębnej pozycji w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (zob. paragraf 6.6.4 MSSF 9).
- 24D W przypadku gdy wolumen powiązań zabezpieczających, do których zastosowanie ma wyjątek określony w paragrafie 23C, jest niereprezentatywny dla normalnych wolumenów w trakcie okresu (tj. wolumen na dzień sprawozdawczy nie odzwierciedla wolumenów w trakcie okresu), jednostka ujawnia ten fakt oraz powody, dla których sądzi, że wolumen ma charakter niereprezentatywny
- 24E Jednostka przedstawia uzgodnienie każdego składnika kapitału oraz analizę innych całkowitych dochodów zgodnie z MSR 1, które uwzględniane wspólnie:
- a) rozróżniają, co najmniej, między kwotami związanymi z ujawnieniami informacji określonymi w paragrafie 24C pkt b) ppkt (i) oraz pkt b) ppkt (iv) oraz kwotami ujętymi zgodnie z paragrafem 6.5.11 pkt d) ppkt (i) oraz pkt d) ppkt (iii) MSSF 9;
 - b) rozróżniają między kwotami powiązanymi z wartością w czasie opcji, które zabezpieczają pozycje zabezpieczane związane z transakcją, oraz kwotami powiązanymi z wartością w czasie opcji, które zabezpieczają pozycje zabezpieczane związane z okresem, jeżeli jednostka ujmuje wartość opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15 MSSF 9; oraz
 - c) rozróżniają między kwotami powiązanymi z elementami terminowymi (forward) kontraktów forward oraz z walutowymi spreadami bazowymi instrumentów finansowych, które zabezpieczają pozycje zabezpieczane związane z transakcją, oraz kwotami powiązanymi z elementami terminowymi (forward) kontraktów forward oraz z walutowymi spreadami bazowymi instrumentów finansowych, które zabezpieczają pozycje zabezpieczane związane z okresem, jeżeli jednostka ujmuje te kwoty zgodnie z paragrafem 6.5.16 MSSF 9;
- 24F Jednostka ujawnia informacje wymagane zgodnie z paragrafem 24E odrębnie w podziale na kategorie ryzyka. To rozbieżności według ryzyka można przedstawić w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego.
- Możliwość wyznaczenia ekspozycji kredytowej jako wycenianej w wartości godziwej przez wynik finansowy*
- 24G Jeżeli jednostka wyznaczyła instrument finansowy (lub jego część) jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, ponieważ stosuje kredytowy instrument pochodny do zarządzania ryzykiem kredytowym tego instrumentu finansowego, jednostka ujawnia:
- a) w przypadku kredytowych instrumentów pochodnych wykorzystywanych do zarządzania ryzykiem kredytowym instrumentów finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 6.7.1 MSSF 9 – uzgodnienie każdej kwoty nominalnej oraz wartości godziwej na początek i na koniec okresu;
 - b) zysk lub stratę ujęte w wyniku finansowym z tytułu wyznaczenia instrumentu finansowego (lub jego części) jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 6.7.1 MSSF 9; oraz

▼ **M53**

- c) w przypadku zaprzestania wyceny instrumentu finansowego (lub jego części) w wartości godziwej przez wynik finansowy – wartość godziwą tego instrumentu finansowego, która stała się nową wartością bilansową zgodnie z paragrafem 6.7.4 pkt b) MSSF 9 oraz powiązaną kwotą nominalną lub kwotą główną (z wyjątkiem przedstawiania informacji porównawczych zgodnie z MSR 1 jednostka nie musi kontynuować ujawniania tych informacji w kolejnych okresach).

▼ **M70**

Niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej

24H W odniesieniu do powiązań zabezpieczających, do których jednostka stosuje odstępstwa określone w paragrafach 6.8.4–6.8.12 MSSF 9 lub paragrafach 102D–102N MSR 39, jednostka ujawnia:

- a) istotne wskaźniki referencyjne stopy procentowej, wobec których powiązania zabezpieczające jednostki posiadają ekspozycję;
- b) zakres ekspozycji na ryzyko, którą zarządza jednostka, na który to zakres reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ;
- c) sposób, w jaki jednostka zarządza procesem przejścia na alternatywne referencyjne stopy procentowe;
- d) opis istotnych założeń lub osądów dokonanych przez jednostkę w związku ze stosowaniem tych paragrafów (na przykład założenia lub osądy dotyczące tego, kiedy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej); oraz
- e) kwotę nominalną instrumentów zabezpieczających w ramach tych powiązań zabezpieczających.

▼ **M74**

Dodatkowe ujawnienia informacji związane z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej

24I Aby umożliwić użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie wpływu reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej na instrumenty finansowe jednostki oraz na jej strategię zarządzania ryzykiem, jednostka ujawnia informacje dotyczące:

- a) charakteru i zakresu ryzyk, na które jednostka jest narażona, wynikających z instrumentów finansowych objętych reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, jak również sposobu zarządzania tymi ryzykami przez jednostkę; oraz
- b) postępów poczynionych przez jednostkę w procesie przejścia na alternatywne stopy referencyjne oraz sposobu zarządzania przez jednostkę tym procesem.

24J Aby osiągnąć cele wyznaczone w paragrafie 24I jednostka ujawnia:

- a) sposób, w jaki jednostka zarządza procesem przejścia na alternatywne stopy referencyjne, poczynione przez nią na dzień sprawozdawczy postępy oraz wynikające z instrumentów finansowych ryzyka, na które jest narażona w związku z procesem przejścia;

▼ M74

- b) zdezagregowane – według istotnych wskaźników referencyjnych stopy procentowej objętych reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – informacje ilościowe na temat instrumentów finansowych, w przypadku których nie nastąpiło jeszcze przejście na alternatywną stopę referencyjną, na koniec okresu sprawozdawczego, ukazujące odrębnie:
- (i) aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi;
 - (ii) zobowiązania finansowe niebędące instrumentami pochodnymi; oraz
 - (iii) instrumenty pochodne; oraz
- c) jeżeli ryzyka określone w paragrafie 24J pkt a) doprowadziły do zmian w strategii zarządzania ryzykiem jednostki (zob. paragraf 22A) – opis tych zmian.

▼ B*Wartość godziwa*

- 25 Z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafie 29, dla każdej kategorii aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (zob. paragraf 6) jednostka ujawnia informacje o wartości godziwej danej kategorii aktywów i zobowiązań w sposób umożliwiający porównanie tej wartości z wartością bilansową.
- 26 Ujawniając informacje o wartościach godziwych, jednostka dzieli aktywa finansowe i zobowiązania finansowe na kategorie, jednak kompensuje je jedynie w zakresie, w jakim ich wartości bilansowe zostały skompensowane w ► **M5** sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀.

▼ M33**▼ M53**

- 28 W niektórych przypadkach jednostka nie ujmuje zysku lub straty z tytułu początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, ponieważ wartość godziwa ani nie znajduje potwierdzenia w cenie notowanej na aktywnym rynku za identyczny składnik aktywów lub identyczne zobowiązanie (tj. w danych wejściowych poziomu 1), ani nie opiera się na technice wyceny wykorzystującej tylko dane z obserwowalnych rynków (zob. paragraf B5.1.2 A MSSF 9). W takich przypadkach jednostka ujawnia, w podziale na klasę składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego:
- a) swoje zasady rachunkowości dotyczące ujmowania w wyniku finansowym różnicy między wartością godziwą w momencie początkowego ujęcia a ceną transakcyjną w celu odzwierciedlenia zmiany czynników (w tym czasu), które uczestnicy rynku uwzględniliby przy wycenie składnika aktywów lub zobowiązania (zob. paragraf B5.1.2 A pkt b) MSSF 9);
 - b) łączną różnicę wymagającą ujęcia w wyniku finansowym na początek i na koniec okresu oraz uzgodnienie zmian w saldzie tej różnicy;

▼ M53

- c) dlaczego jednostka uznała, że cena transakcyjna nie stanowiła najlepszego dowodu wartości godziwej, wraz z opisem dowodu na poparcie wartości godziwej.

▼ M54

29 Ujawnianie informacji o wartości godziwej nie jest wymagane:

▼ B

- a) gdy wartość bilansowa jest zasadniczo zbliżona do wartości godziwej, np. w przypadku instrumentów finansowych, takich jak krótkoterminowe należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług;

▼ M54

- b) w przypadku inwestycji w instrumenty kapitałowe, które nie posiadają rynkowej ceny notowanej na aktywnym rynku za identyczny instrument (tj. danych wejściowych na poziomie 1), lub w instrumenty pochodne powiązane z takimi instrumentami kapitałowymi, które wycenia się po koszcie zgodnie z MSR 39, ponieważ nie można wiarygodnie ustalić jej wartości godziwej; lub

- c) w przypadku umów zawierających cechę dyskrecjonalnej partycypacji (o których mowa w MSSF 4), jeżeli nie można wiarygodnie wycenić wartości godziwej tej cechy; lub

- d) w odniesieniu do zobowiązań z tytułu leasingu.

▼ M53

30 W przypadku określonym w paragrafie 29 pkt c) jednostka ujawnia informacje, aby pomóc użytkownikom sprawozdania finansowego w dokonaniu przez nich własnej oceny dotyczącej zakresu ewentualnych różnic między wartością bilansową tych umów a ich wartością godziwą, w tym:

▼ B

- a) fakt, że informacje na temat wartości godziwej tych instrumentów nie zostały ujawnione, ponieważ wiarygodna wycena ich wartości godziwej nie jest możliwa;

- b) opis instrumentów finansowych, ich wartości bilansowej oraz wyjaśnienie, dlaczego wiarygodna wycena ich wartości godziwej nie jest możliwa;

- c) informacje na temat rynku dla przedmiotowych instrumentów;

- d) informacje o tym, czy i w jaki sposób jednostka zamierza zbyć instrumenty finansowe; oraz

- e) w przypadku gdy instrumenty finansowe, których wartości godziwej nie można było uprzednio wiarygodnie wycenić, zostały wyłączone – sam fakt wyłączenia, ich wartość bilansową na dzień wyłączenia oraz kwotę ujętego zysku lub straty.

▼ B**CHARAKTER I ZAKRES RYZYKA ZWIĄZANEGO Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI**

- 31 Jednostka ujawnia informacje, które umożliwiają użytkownikom jej sprawozdania finansowego ocenę charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, na które jednostka jest narażona na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀.
- 32 Informacje, których ujawnienie jest wymagane na mocy paragrafów 33–42, dotyczą głównie ryzyka związanego z instrumentami finansowymi oraz sposobu zarządzania ryzykiem. Ryzyko takie zasadniczo, ale nie jedynie, obejmuje *ryzyko kredytowe*, *ryzyko płynności* i *ryzyko rynkowe*.

▼ M29

- 32A Uzupełnienie informacji ilościowych informacjami jakościowymi umożliwia użytkownikom połączenie powiązanych ze sobą informacji, a tym samym stworzenie sobie ogólnego obrazu charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi. Współzależności między informacjami jakościowymi i ilościowymi przyczyniają się do ujawniania informacji w sposób, który umożliwia użytkownikom lepsze oszacowanie ryzyka, na jakie narażona jest jednostka.

▼ B**Ujawnianie informacji jakościowych**

- 33 Dla każdego rodzaju ryzyka związanego z instrumentami finansowymi jednostka ujawnia:
- a) stopień narażenia na ryzyko oraz sposób jego powstania;
 - b) cele, politykę i procesy zarządzania ryzykiem, jak również stosowane metody wyceny ryzyka; oraz
 - c) wszelkie zmiany w zakresie a) lub b) w stosunku do poprzedniego okresu.

Ujawnianie informacji ilościowych**▼ M29**

- 34 Dla każdego rodzaju ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, jednostka ujawnia:
- (a) skrócone dane ilościowe na temat stopnia narażenia na ryzyko na koniec okresu sprawozdawczego. Ujawnione dane oparte są na informacjach przekazanych wewnętrznie kluczowemu personelowi kierowniczemu jednostki (zdefiniowanemu w MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*), na przykład zarządowi lub dyrektorowi generalnemu jednostki;
 - (b) informacje, których ujawnienie jest wymagane na mocy paragrafów 36–42 w zakresie nieobjętym pkt a);
 - (c) koncentrację ryzyka, jeśli informacja o niej nie wynika z pkt a) i b).

▼ B

- 35 Jeżeli dane ilościowe ujawnione na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ nie są reprezentatywne, jeżeli chodzi o stopień narażenia jednostki na ryzyko w danym okresie, jednostka zobowiązana jest do przedstawienia dalszych informacji, które są reprezentatywne.

Ryzyko kredytowe

▼ M53*Zakres i cele*

- 35A Jednostka stosuje wymogi dotyczące ujawniania informacji zawarte w paragrafach 35F–35N w odniesieniu do instrumentów finansowych, do których stosowane są wymogi dotyczące utraty wartości zawarte w MSSF 9. Jednakże:

- a) w przypadku należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów oraz należności leasingowych paragraf 35J stosuje się do tych należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów lub należności leasingowych, w przypadku których oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia ujmuje się zgodnie z paragrafem 5.5.15 MSSF 9, jeżeli te aktywa finansowe ulegają modyfikacji gdy stają się przeterminowane o ponad 30 dni; oraz
- b) paragraf 35K pkt b) nie ma zastosowania do należności leasingowych.

- 35B Ujawnienia informacji dotyczących ryzyka kredytowego dokonane zgodnie z paragrafami 35F–35N mają umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie wpływu ryzyka kredytowego na kwotę, rozkład w czasie oraz niepewność przyszłych przepływów pieniężnych. Aby osiągnąć ten cel, ujawnienia informacji dotyczących ryzyka kredytowego zapewniają:

- a) informacje o praktykach zarządzania ryzykiem kredytowym przez jednostkę oraz ich powiązaniach z ujmowaniem i wyceną oczekiwanych strat kredytowych, w tym informacje o metodach, założeniach i danych wykorzystywanych do wyceny oczekiwanych strat kredytowych;
- b) informacje ilościowe i jakościowe, które umożliwiają użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę kwot zawartych w sprawozdaniu finansowym, które wynikają z oczekiwanych strat kredytowych, w tym zmiany kwoty oczekiwanych strat kredytowych oraz powody takich zmian; oraz
- c) informacje o ekspozycji jednostki na ryzyko kredytowe (tj. ryzyko kredytowe właściwe dla aktywów finansowych jednostki oraz jej zobowiązań do udzielenia kredytu), w tym o znacznych koncentracjach ryzyka kredytowego.

- 35C Jednostka nie musi powielać informacji, które zostały już przedstawione gdzie indziej, pod warunkiem że informacje te są włączone poprzez odniesienie ze sprawozdania finansowego do innych sprawozdań, np. sprawozdania zarządu lub sprawozdania na temat ryzyka, do których użytkownicy sprawozdania finansowego mają dostęp na tych samych warunkach i w tym samym czasie jak w przypadku sprawozdania finansowego. Bez informacji włączonych poprzez odniesienie sprawozdanie finansowe jest niekompletne.

- 35D Aby osiągnąć cele określone w paragrafie 35B jednostka rozważa (o ile poniżej nie określono inaczej) stopień szczegółowości ujawnianych informacji, jaki nacisk kładzie na różne aspekty wymogów dotyczących ujawniania informacji, odpowiedni poziom zagregowania lub rozbicia oraz to, czy użytkownicy sprawozdania finansowego potrzebują dodatkowych wyjaśnień w celu oceny ujawnionych informacji ilościowych.

▼ **M53**

35E Jeżeli informacje ujawnione zgodnie z paragrafami 35F–35N nie wystarczają do osiągnięcia celów określonych w paragrafie 35B, jednostka ujawnia dodatkowe informacje niezbędne do osiągnięcia tych celów.

Praktyki zarządzania ryzykiem kredytowym

35F Jednostka wyjaśnia swoje praktyki zarządzania ryzykiem kredytowym oraz ich powiązania z ujmowaniem i wyceną oczekiwanych strat kredytowych. Aby osiągnąć ten cel jednostka ujawnia informacje, które umożliwiają użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie i ocenę:

- (a) sposobu, w jaki jednostka ustaliła, czy ryzyko kredytowe związane z instrumentami finansowymi znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, w tym czy i w jaki sposób:
 - (i) uznaje się, że instrumenty finansowe mają niskie ryzyko kredytowe zgodnie z paragrafem 5.5.10 MSSF 9, w tym klasy instrumentów finansowych, do których ma to zastosowanie; oraz
 - (ii) odrzucono założenie zawarte w paragrafie 5.5.11 MSSF 9, że ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, w przypadku gdy aktywa finansowe są przeterminowane o ponad 30 dni;
- b) przyjętych przez jednostkę definicji niewykonania zobowiązania, w tym powodów wyboru właśnie tych definicji;
- c) sposobu, w jaki instrumenty zostały pogrupowane, jeżeli oczekiwane straty kredytowe zostały wycenione na zasadzie zbiorowej;
- d) sposobu, w jaki jednostka ustaliła, że aktywa finansowe są aktywami finansowymi dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;
- e) zasad dokonywania odpisów przez jednostkę, obejmujących wskaźniki braku uzasadnionych perspektyw odzyskania należności oraz informacje o zasadach dotyczących aktywów finansowych, które zostały odpisane, ale w dalszym ciągu są przedmiotem działań służących odzyskaniu należności; oraz
- f) sposobu, w jaki zastosowano określone w paragrafie 5.5.12 MSSF 9 wymogi dotyczące modyfikacji wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu aktywów finansowych, w tym informacje o sposobie, w jaki jednostka:
 - (i) ustala, czy ryzyko kredytowe związane ze składnikiem aktywów finansowych, który uległ zmianie, podczas gdy odpis na oczekiwane straty kredytowe został wyceniony w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, zmniejszyło się w takim stopniu, że odpis na oczekiwane straty kredytowe jest wyceniany w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym zgodnie z paragrafem 5.5.5 MSSF 9; oraz
 - (ii) monitoruje zakres, w jakim odpis na oczekiwane straty kredytowe związane z aktywami finansowymi spełniający kryteria określone w ppkt (i) jest następnie ponownie wyceniany w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia zgodnie z paragrafem 5.5.3 MSSF 9.

▼ M53

35G Jednostka wyjaśnia dane wejściowe, założenia oraz techniki szacowania wykorzystywane w celu stosowania wymogów określonych w sekcji 5.5 MSSF 9. W tym celu jednostka ujawnia:

- (a) podstawy danych wejściowych i założeń oraz technik szacowania wykorzystywanych do:
 - (i) wyceny 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych oraz oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia;
 - (ii) ustalenia, czy ryzyko kredytowe związane z instrumentami finansowymi znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia; oraz
 - (iii) ustalenia, czy składnik aktywów finansowych jest składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;
- b) sposób uwzględnienia informacji dotyczących przyszłości przy określeniu oczekiwanych strat kredytowych, w tym wykorzystania informacji makroekonomicznych; oraz
- c) zmiany technik szacowania lub istotnych założeń dokonane w trakcie okresu sprawozdawczego oraz powody dokonania tych zmian.

Informacje ilościowe i jakościowe dotyczące kwot wynikających z oczekiwanych strat kredytowych

35H Aby wyjaśnić zmiany w odpisie na oczekiwane straty kredytowe oraz powody dokonania tych zmian jednostka przedstawia, w podziale na klasy instrumentów finansowych, uzgodnienie między saldem otwarcia a saldem zamknięcia odpisu na oczekiwane straty kredytowe, w formie tabeli, wykazując odrębnie zmiany w trakcie okresu dla:

- (a) odpisu na oczekiwane straty kredytowe wycenianego w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym;
- (b) odpisu na oczekiwane straty kredytowe wycenianego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia dla:
 - (i) instrumentów finansowych, w przypadku których ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, ale które nie stanowią aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;
 - (ii) aktywów finansowych, które na dzień sprawozdawczy są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (ale które nie zostały zakupione lub nie zostały utworzone jako aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe); oraz
 - (iii) należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów oraz należności leasingowych, w przypadku których odpisy na oczekiwane straty kredytowe są wyceniane zgodnie z paragrafem 5.5.15 MSSF 9;
- c) aktywów finansowych, które zostały zakupione lub utworzone jako aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Oprócz uzgodnienia jednostka ujawnia łączną kwotę niedyskontowanych oczekiwanych strat kredytowych w momencie początkowego ujęcia z tytułu aktywów finansowych początkowo ujętych w trakcie okresu sprawozdawczego.

▼ **M53**

- 35I Aby umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie zmian w odpisie na oczekiwane straty kredytowe ujawnionych zgodnie z paragrafem 35H, jednostka przedstawia wyjaśnienie sposobu, w jaki znaczne zmiany wartości bilansowej brutto instrumentów finansowych w trakcie okresu przyczyniły się do zmian w odpisie na oczekiwane straty kredytowe. Informacje te przedstawia się odrębnie dla instrumentów finansowych, które stanowią odpis na oczekiwane straty kredytowe zgodnie z wykazem w paragrafie 35H pkt a)–c), i obejmują one odpowiednie informacje jakościowe i ilościowe. Przykłady zmian wartości bilansowej brutto instrumentów finansowych, które przyczyniły się do zmian w odpisie na oczekiwane straty kredytowe, mogą obejmować:
- a) zmiany wynikające z instrumentów finansowych powstałych lub nabytych w trakcie okresu sprawozdawczego;
 - b) modyfikację wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu aktywów finansowych, która nie prowadzi do zaprzestania ujmowania tych aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9;
 - c) zmiany wynikające z instrumentów finansowych, których ujmowania zaprzestano w trakcie okresu sprawozdawczego (w tym tych, które zostały odpisane); oraz
 - d) zmiany wynikające z tego, czy odpis na oczekiwane straty kredytowe jest wyceniany w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwaniom stratom kredytowym czy też stratom kredytowym oczekiwaniom w całym okresie życia.
- 35J Aby umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie charakteru i wpływu modyfikacji wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu aktywów finansowych, które nie prowadzą do zaprzestania ujmowania, oraz wpływu takich modyfikacji na wycenę oczekiwanych strat kredytowych, jednostka ujawnia:
- a) zamortyzowany koszt przed modyfikacją oraz zysk lub stratę netto z tytułu modyfikacji ujęte dla aktywów finansowych, w przypadku których przepływy pieniężne wynikające z umowy uległy modyfikacji w trakcie okresu sprawozdawczego, podczas gdy odpowiadający im odpis na oczekiwane straty kredytowe był wyceniany w kwocie równej oczekiwaniom stratom kredytowym w całym okresie życia; oraz
 - b) wartość bilansową brutto na koniec okresu sprawozdawczego aktywów finansowych, które od momentu początkowego ujęcia uległy modyfikacji w momencie, w którym odpis na oczekiwane straty kredytowe był wyceniany w kwocie równej oczekiwaniom stratom kredytowym w całym okresie życia, i w przypadku których odpis na oczekiwane straty kredytowe uległ w trakcie okresu sprawozdawczego zmianie na kwotę równą 12-miesięcznym oczekiwaniom stratom kredytowym;
- 35K Aby umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie wpływu zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej na kwoty wynikające z oczekiwanych strat kredytowych, jednostka ujawnia w podziale na klasy instrumentów finansowych:
- a) kwotę, która najlepiej odzwierciedla jej maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe na koniec okresu sprawozdawczego, nie uwzględniając żadnego posiadanego zabezpieczenia ani innych form wsparcia jakości kredytowej (np. porozumień dotyczących rozliczania w kwocie netto niekwalifikujących się do kompensaty zgodnie z MSR 32);
 - b) opis posiadanego zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej, obejmujący:

▼ **M53**

- (i) opis charakteru i jakości posiadanego zabezpieczenia;
 - (ii) wyjaśnienie wszelkich znaczących zmian jakości tego zabezpieczenia lub wsparcia jakości kredytowej wynikających z pogorszenia lub zmian przyjętych przez jednostkę zasad dotyczących zabezpieczeń w trakcie okresu sprawozdawczego; oraz
 - (iii) informacje o instrumentach finansowych, w przypadku których ze względu na zabezpieczenie jednostka nie ujęła odpisu na oczekiwane straty kredytowe;
- c) informacje ilościowe o posiadanym zabezpieczeniu oraz innych formach wsparcia jakości kredytowej (np. kwantyfikacja stopnia, w jakim zabezpieczenie oraz inne formy wsparcia jakości kredytowej ograniczają ryzyko kredytowe) w odniesieniu do aktywów finansowych, które na dzień sprawozdawczy są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.

35L Jednostka ujawnia wynikającą z umowy kwotę pozostałą do spłaty z tytułu aktywów finansowych, które zostały odpisane w trakcie okresu sprawozdawczego i w dalszym ciągu są przedmiotem działań służących odzyskaniu należności.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe

35M Aby umożliwić użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę ekspozycji jednostki na ryzyko kredytowe oraz zrozumienie znaczących koncentracji jej ryzyka kredytowego, jednostka ujawnia, w podziale na *stopnie ratingu ryzyka kredytowego*, wartość bilansową brutto składników finansowych oraz ekspozycję na ryzyko kredytowe z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej. Informacje te przedstawia się odrębnie dla instrumentów finansowych:

- a) w przypadku których odpis na oczekiwane straty kredytowe jest wyceniany w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym;
- b) w przypadku których odpis na oczekiwane straty kredytowe jest wyceniany w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia i które są:
 - (i) instrumentami finansowymi, w przypadku których ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, ale które nie stanowią aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;
 - (ii) aktywami finansowymi, które na dzień sprawozdawczy są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (ale które nie zostały zakupione lub nie zostały utworzone jako aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe); oraz
 - (iii) należnościami z tytułu dostaw i usług, aktywami z tytułu umów oraz należnościami leasingowymi, w przypadku których odpisy na oczekiwane straty kredytowe są wyceniane zgodnie z paragrafem 5.5.15 MSSF 9;
- c) które są zakupionymi lub utworzonymi aktywami finansowymi dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.

35N W przypadku należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów oraz należności leasingowych, w odniesieniu do których jednostka stosuje paragraf 5.5.15 MSSF 9, informacje przedstawione zgodnie z paragrafem 35M mogą opierać się na macierzy rezerw (zob. paragraf 5.5.35 MSSF 9).

▼ M53

36 W odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych, które są objęte zakresem niniejszego MSSF, ale do których nie mają zastosowania wymogi dotyczące utraty wartości określone w MSSF 9, jednostka ujawnia w podziale na klasy instrumentów finansowych:

- (a) kwotę, która najlepiej odzwierciedla jej maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe na koniec okresu sprawozdawczego, nie uwzględniając żadnego posiadanego zabezpieczenia ani innych form wsparcia jakości kredytowej (np. porozumień dotyczących rozliczania w kwocie netto niekwalifikujących się do kompensaty zgodnie z MSR 32); informacja ta nie jest wymagana w przypadku instrumentów finansowych, których wartość bilansowa najlepiej odzwierciedla maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe;
- (b) opis posiadanego zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej, a także ich skutku finansowego (np. kwantyfikacja stopnia, w jakim zabezpieczenie oraz inne formy wsparcia jakości kredytowej ograniczają ryzyko kredytowe) w odniesieniu do kwoty, która najlepiej odzwierciedla maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe (ujawnionej zgodnie z pkt a) lub wyrażonej wartością bilansową instrumentu finansowego);

(c) [usunięty]

▼ M29

(d) [usunięty]

Aktywa finansowe, które są albo zaległe albo w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości

▼ M53

37 [usunięty]

▼ M29

Uzyskane zabezpieczenia i inne elementy powodujące poprawę warunków kredytowania

38 Jeżeli w danym okresie jednostka uzyskuje aktywa finansowe lub niefinansowe, przejmując w posiadanie ustanowione na jej rzecz zabezpieczenie lub wykorzystując inne elementy powodujące poprawę warunków kredytowania (np. gwarancje), a przedmiotowe aktywa spełniają kryteria ujmowania określone w innych MSSF, jednostka ujawnia na dzień sprawozdawczy w odniesieniu do tych aktywów:

- (a) charakter i wartość bilansową składników aktywów; oraz
- (b) jeżeli składniki aktywów nie są łatwo wymienne na środki pieniężne – stosowaną przez nią politykę zbycia tych aktywów lub ich wykorzystania w ramach prowadzonej przez nią działalności.

▼ B

Ryzyko płynności

▼ M19

39 Jednostka ujawnia:

- (a) analizę wymagalności zobowiązań finansowych niebędących instrumentami pochodnymi (w tym udzielonych gwarancji finansowych) prezentującą pozostałe umowne terminy wymagalności.
- (b) analizę wymagalności pochodnych zobowiązań finansowych. Analiza wymagalności obejmuje pozostałe umowne terminy wymagalności dla tych pochodnych zobowiązań finansowych, w przypadku których umowne terminy wymagalności są kluczowe dla zrozumienia momentu wystąpienia przepływów pieniężnych (zob. paragraf B11B).

▼ M19

- (c) opis sposobu zarządzania ryzykiem płynności właściwym dla (a) i (b).

▼ B

Ryzyko rynkowe

Analiza wrażliwości

- 40 Jednostka ujawnia określone poniżej informacje, chyba że spełnia warunki określone w paragrafie 41:

- a) analizę wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które jednostka jest narażona na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀, pokazującą, jaki wpływ na wynik finansowy i kapitał własny miałyby zmiany w zakresie odpowiednich czynników ryzyka, które były potencjalnie możliwe na ten dzień;
- b) metody i założenia stosowane przy sporządzaniu analizy wrażliwości; oraz
- c) zmiany stosowanych metod i założeń w stosunku do poprzedniego okresu oraz przyczyny takich zmian.

- 41 Jeżeli jednostka sporządza analizę wrażliwości, np. określa wartość narażoną na ryzyko, która uwzględnia zależności między czynnikami ryzyka (np. stopami procentowymi i kursami wymiany walut) i którą wykorzystuje w celu zarządzania ryzykiem finansowym, to może ona skorzystać z tej analizy wrażliwości zamiast z analizy określonej w paragrafie 40. Jednostka ujawnia również:

- a) objaśnienie metody stosowanej przy sporządzaniu analizy wrażliwości oraz głównych parametrów i założeń związanych z udostępnionymi danymi; oraz
- b) objaśnienia celu stosowanej metody oraz ograniczeń, w związku z którymi informacje mogą nie odzwierciedlać w pełni wartości godziwej zaangażowanych aktywów i zobowiązań.

Ujawnianie innych informacji dotyczących ryzyka rynkowego

- 42 W przypadku gdy analizy wrażliwości ujawnione zgodnie z paragrafem 40 lub 41 nie są reprezentatywne dla ryzyka związanego z danym instrumentem finansowym (np. ponieważ stopień narażenia na ryzyko na koniec roku nie odzwierciedla stopnia narażenia na ryzyko w ciągu roku), jednostka ujawnia ten fakt oraz przyczyny, dla których w jej opinii przedmiotowe analizy wrażliwości nie są reprezentatywne.

▼ M30**PRZENIESIENIA AKTYWÓW FINANSOWYCH**

- 42A Wymogi dotyczące ujawniania informacji zawarte w paragrafach 42B–42H odnoszące się do przeniesień aktywów finansowych uzupełniają pozostałe wymogi dotyczące ujawniania informacji zawarte w niniejszym MSSF. Jednostka ujawnia informacje wymagane w paragrafach 42B–42H w pojedynczej informacji dodatkowej w sprawozdaniu finansowym. Jednostka ujawnia wymagane informacje w odniesieniu do wszystkich przeniesionych aktywów finansowych, które nie są wyłączone z bilansu, oraz w odniesieniu do wszelkich utrzymanych zaangażowań w przeniesionych aktywach istniejących na dzień sprawozdawczy, niezależnie od tego kiedy dana transakcja przeniesienia miała miejsce. Do celów zastosowania wymogów dotyczących ujawniania informacji zawartych w tych paragrafach, jednostka przenosi całość lub część składnika aktywów finansowych (przeniesiony składnik aktywów finansowych) wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka:

▼ M30

- a) przenosi umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych; lub
- b) zachowuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych, ale w drodze porozumienia przyjmuje na siebie umowny obowiązek przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców.

42B Jednostka ujawnia informacje umożliwiające użytkownikom jej sprawozdań finansowych:

- a) zrozumienie relacji między przeniesionymi aktywami finansowymi, które nie są wyłączone z bilansu w całości, a powiązany z nimi zobowiązaniami; oraz
- b) ocenę istoty utrzymania zaangażowania jednostki w aktywach finansowych wyłączonych z bilansu i związanego z nim ryzyka.

▼ M53

42C Do celów zastosowania wymogów dotyczących ujawniania informacji zawartych w paragrafach 42E–42H, jednostka utrzymuje zaangażowanie w przeniesionym składniku aktywów finansowych, jeżeli w ramach tego przeniesienia jednostka zachowuje jakiegokolwiek umowne prawa lub obowiązki związane z przeniesionym składnikiem aktywów finansowych lub uzyskuje jakiegokolwiek nowe umowne prawa lub obowiązki związane z przeniesionym składnikiem aktywów finansowych. Do celów zastosowania wymogów dotyczących ujawniania informacji zawartych w paragrafach 42E–42H, następujące pozycje nie stanowią utrzymania zaangażowania:

▼ M30

- a) zwykle oświadczenia i gwarancje związane z przeniesieniami mającymi charakter oszustwa oraz koncepcjami zasadności, dobrej wiary i uczciwych transakcji, które mogłyby unieważnić przeniesienie w rezultacie postępowania na drodze sądowej;

▼ M53

- b) porozumienie, w ramach którego jednostka zachowuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie umowny obowiązek przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie jednostek, przy czym spełnione są warunki określone w paragrafie 3.2.5 pkt a)–c) MSSF 9;

▼ M30

- c) porozumienie, w ramach którego jednostka zachowuje umowne prawa do otrzymywania przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie umowny obowiązek przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców, przy czym spełnione są warunki określone w paragrafach 19 pkt a)–c) MSR 39.

Przeniesione aktywa finansowe, które nie są wyłączone z bilansu w całości

▼ M53

42D Jednostka mogła przenieść aktywa finansowe w taki sposób, że część lub całość przeniesionych aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania. Aby spełnić cele określone w paragrafie 42B pkt a), jednostka ujawnia następujące informacje na każdy dzień sprawozdawczy w odniesieniu do każdej klasy przeniesionych aktywów finansowych, w przypadku których zaprzestanie ujmowania nie nastąpiło w całości:

▼ M30

- a) charakter przeniesionych aktywów;
- b) charakter ryzyka właścicielskiego, na jakie jest narażona jednostka, i charakter korzyści właścicielskich, jakie uzyskuje;

▼ M30

- c) opis charakteru relacji między przeniesionymi aktywami a powiązanymi z nimi zobowiązaniami, w tym ograniczeń wynikających z przeniesienia, dotyczących wykorzystania przez jednostkę sprawozdawczą przeniesionych aktywów;
- d) jeżeli kontrahent (kontrahenci) w stosunku do powiązanych zobowiązań odwołuje (odwołują) się tylko do przeniesionych aktywów, wykaz określający wartość godziwą przeniesionych aktywów, wartość godziwą powiązanych z nimi zobowiązań oraz pozycję netto (różnicę między wartością godziwą przeniesionych aktywów a powiązanych z nimi zobowiązań);
- e) jeżeli jednostka w dalszym ciągu ujmuje w bilansie wszystkie przeniesione aktywa, wartości bilansowe przeniesionych aktywów finansowych i powiązanych z nimi zobowiązań;

▼ M53

- f) jeżeli jednostka w dalszym ciągu ujmuje aktywa w stopniu, w jakim utrzymuje zaangażowanie (zob. paragraf 3.2.6 pkt c) ppkt (ii) oraz paragraf 3.2.16 MSSF 9), wartość bilansową ogółem pierwotnych aktywów przed przeniesieniem, wartość bilansową aktywów, które jednostka w dalszym ciągu ujmuje, i wartość bilansową powiązanych z nimi zobowiązań.

▼ M30

Przeniesione aktywa finansowe, które są wyłączone z bilansu w całości

▼ M53

42E

Aby spełnić cele określone w paragrafie 42B pkt b), w przypadku gdy jednostka w całości zaprzestaje ujmowania przeniesionych aktywów finansowych (zob. paragraf 3.2.6 pkt a) i pkt c) ppkt (i) MSSF 9), ale utrzymuje zaangażowanie w tych aktywach, jednostka ujawnia co najmniej następujące informacje na każdy dzień sprawozdawczy w odniesieniu do każdego rodzaju utrzymanego zaangażowania:

▼ M30

- a) wartość bilansową aktywów i zobowiązań, które są ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostki i stanowią utrzymane zaangażowanie jednostki w wyłączonych aktywach finansowych, oraz pozycje, w których ujmowane są wartości bilansowe tych aktywów i zobowiązań;
- b) wartość godziwą aktywów i zobowiązań, które stanowią utrzymane zaangażowanie jednostki w wyłączonych aktywach finansowych;
- c) kwotę, która najlepiej oddaje maksymalną ekspozycję jednostki na stratę z tytułu utrzymanego zaangażowania w wyłączonych aktywach finansowych, oraz informację o sposobie ustalenia maksymalnej ekspozycji na stratę;
- d) niezdyktowane wypływy środków pieniężnych, które byłyby lub mogłyby być wymagane do odkupienia wyłączonych aktywów finansowych (na przykład cena wyjściowa w umowie opcji), lub inne kwoty należne stronie otrzymującej z tytułu przeniesionych aktywów. Jeżeli wypływy środków pieniężnych są zmienne, ujawniona kwota powinna opierać się na warunkach, jakie istnieją na każdy dzień sprawozdawczy;

▼ M30

- e) analizę terminów wymagalności dotyczącą niezdyktowanych wypływów środków pieniężnych, które byłyby lub mogłyby być wymagane do odkupienia wyłączonych aktywów finansowych lub innych kwot należnych stronie otrzymującej z tytułu przeniesionych aktywów, pokazującą pozostałe umowne terminy wymagalności w odniesieniu do utrzymanego zaangażowania jednostki;
- f) informacje jakościowe wyjaśniające i potwierdzające ujawniane informacje ilościowe wymagane w pkt a)–e).

42F Jednostka może agregować informacje wymagane na mocy paragrafu 42E w odniesieniu do danego składnika aktywów, jeżeli jednostka ma więcej niż jeden rodzaj utrzymanego zaangażowania w ten wyłączony składnik aktywów finansowych, i może ujmować je w swojej sprawozdawczości w ramach jednego rodzaju utrzymanego zaangażowania.

42G Ponadto jednostka ujawnia następujące informacje w odniesieniu do każdego rodzaju utrzymanego zaangażowania:

- a) zysk lub stratę ujęte na dzień przeniesienia aktywów;
- b) ujęte przychody i koszty, zarówno w okresie sprawozdawczym, jak i w ujęciu narastającym, związane z utrzymanym zaangażowaniem jednostki w wyłączonych aktywach finansowych (na przykład zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych);
- c) jeżeli całkowita kwota przychodów z przeniesień (które kwalifikują się do wyłączenia) w okresie sprawozdawczym nie jest równomiernie rozłożona w całym okresie sprawozdawczym (na przykład jeżeli znaczna część przeniesień przypada na ostatnie dni okresu sprawozdawczego):
 - (i) kiedy w trakcie okresu sprawozdawczego miała miejsce największa część przeniesień (na przykład w ciągu ostatnich pięciu dni przed końcem okresu sprawozdawczego),
 - (ii) ujętą kwotę (na przykład powiązane zyski lub straty) z tytułu przeniesień w danej części okresu sprawozdawczego, oraz
 - (iii) całkowitą kwotę przychodów z przeniesień w danej części okresu sprawozdawczego.

Jednostka przekazuje powyższe informacje w odniesieniu do każdego okresu, dla którego sporządzane jest sprawozdanie z całkowitych dochodów.

Informacje dodatkowe

42H Jednostka ujawnia wszelkie dodatkowe informacje, które uznaje za konieczne w celu wypełnienia celów w zakresie ujawniania informacji określonych w paragrafie 42B.

▼ M53**PIERWSZE ZASTOSOWANIE MSSF 9**

42I W okresie sprawozdawczym, który obejmuje dzień pierwszego zastosowania MSSF 9, jednostka ujawnia następujące informacje dla każdej klasy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na dzień pierwszego zastosowania:

- a) pierwotną kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną zgodnie z MSR 39 lub zgodnie z poprzednią wersją MSSF 9 (jeżeli wybrane przez jednostkę podejście do stosowania MSSF 9 obejmuje więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania w odniesieniu do różnych wymogów);

▼ **M53**

b) nową kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną zgodnie z MSSF 9;

c) kwotę wszelkich aktywów finansowych i zobowiązań finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, które zostały uprzednio wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ale nie są już w ten sposób wyznaczane, różniąc między tymi aktywami finansowymi i zobowiązaniami finansowymi, w przypadku których MSSF 9 wymaga od jednostki przeklasyfikowania, oraz tymi, w przypadku których jednostka podejmuje decyzję o przeklasyfikowaniu na dzień pierwszego zastosowania.

Zgodnie z paragrafem 7.2.2 MSSF 9, zależnie od wybranego przez jednostkę podejścia do stosowania MSSF 9, okres przejściowy może obejmować jeden lub więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania. W związku z tym przepisy niniejszego paragrafu mogą prowadzić do ujawnienia informacji na więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania. Jednostka przedstawia ujawniane informacje ilościowe w formie tabeli, o ile inny format nie jest bardziej odpowiedni.

42J W okresie sprawozdawczym, który obejmuje dzień pierwszego zastosowania MSSF 9, jednostka ujawnia informacje jakościowe umożliwiające użytkownikom zrozumienie:

a) sposobu, w jaki zastosowała wymogi dotyczące klasyfikacji określone w MSSF 9 w odniesieniu do tych aktywów finansowych, których klasyfikacja uległa zmianie w wyniku zastosowania MSSF 9;

b) powody każdego wyznaczenia lub cofnięcia wyznaczenia aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy na dzień pierwszego zastosowania.

Zgodnie z paragrafem 7.2.2 MSSF 9, zależnie od wybranego przez jednostkę podejścia do stosowania MSSF 9, okres przejściowy może obejmować jeden lub więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania. W związku z tym przepisy niniejszego paragrafu mogą prowadzić do ujawnienia informacji na więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania.

42K W okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych zawarte w MSSF 9 (tj. kiedy jednostka dokonuje przejścia z MSR 39 na MSSF 9 w odniesieniu do aktywów finansowych), przedstawia ona informacje określone w paragrafach 42L–42O niniejszego MSSF zgodnie z wymogami paragrafu 7.2.15 MSSF 9.

42L Jeżeli wymaga tego paragraf 42K, jednostka ujawnia zmiany klasyfikacji aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na dzień pierwszego zastosowania MSSF 9, wykazując odrębnie:

a) zmiany wartości bilansowych na podstawie ich kategorii wyceny zgodnie z MSR 39 (tj. niewynikające ze zmiany atrybutu wyceny w związku z przejściem na MSSF 9); oraz

b) zmiany wartości bilansowych wynikające ze zmiany atrybutu wyceny w związku z przejściem na MSSF 9;

Ujawnień informacji, o których mowa w niniejszym paragrafie, nie trzeba dokonywać po rocznym okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych zawarte w MSSF 9.

▼ **M53**

42M Jeżeli wymaga tego paragraf 42K, jednostka ujawnia następujące informacje dotyczące aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które w wyniku przejścia na MSSF 9 zostały przeklasyfikowane w taki sposób, że są wyceniane w zamortyzowanym koszcie oraz, w przypadku aktywów finansowych, które zostały przeklasyfikowane z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy w taki sposób, że są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody:

- a) wartość godziwą aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych na koniec okresu sprawozdawczego; oraz
- b) wartość godziwą zysku lub straty, które zostałyby ujęte w wyniku finansowym lub w innych całkowitych dochodach w trakcie okresu sprawozdawczego, jeżeli aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe nie zostałyby przekwalifikowane.

Ujawnień informacji, o których mowa w niniejszym paragrafie, nie trzeba dokonywać po rocznym okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych zawarte w MSSF 9.

42N Jeżeli wymaga tego paragraf 42K, jednostka ujawnia następujące informacje dotyczące aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które w wyniku przejścia na MSSF 9 zostały przeklasyfikowane z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- a) efektywną stopę procentową ustaloną na dzień pierwszego zastosowania; oraz
- b) ujęte przychody lub koszty z tytułu odsetek.

Jeżeli jednostka traktuje wartość godziwą składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako nową wartość bilansową brutto na dzień pierwszego zastosowania (zob. paragraf 7.2.11 MSSF 9), ujawnień informacji, o których mowa w niniejszym paragrafie, dokonuje się dla każdego okresu sprawozdawczego aż do zaprzestania ujmowania. Z kolei ujawnień informacji, o których mowa w niniejszym paragrafie, nie trzeba dokonywać po rocznym okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje wymogi dotyczące klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych zawarte w MSSF 9.

42O Jeżeli jednostka przedstawia ujawnienia informacji określone w paragrafach 42K–42N, ujawnienia te, jak również ujawnienia określone w paragrafie 25 niniejszego MSSF, muszą umożliwiać uzgodnienie między:

- a) kategoriami wyceny przedstawionymi zgodnie z MSR 39 i MSSF 9; oraz
- b) klasą instrumentu finansowego

na dzień pierwszego zastosowania.

42P Na dzień pierwszego zastosowania sekcji 5.5 MSSF 9 jednostka jest zobowiązana do ujawnienia informacji, które pozwalałyby na uzgodnienie rezerw zamknięcia z tytułu utraty wartości zgodnie z MSR 39 i rezerw zgodnie z MSR 37 z odpisami otwarcia na oczekiwane straty kredytowe określonymi zgodnie z MSSF 9. W przypadku aktywów finansowych ujawnienie to zapewnia się przez kategorie wyceny powiązanych aktywów finansowych zgodnie z MSR 39 i MSSF 9 i pokazuje ono odrębnie wpływ zmian kategorii wyceny na odpis na oczekiwane straty kredytowe na ten dzień.

▼ M53

42Q W okresie sprawozdawczym, który obejmuje dzień pierwszego zastosowania MSSF 9, jednostka nie jest zobowiązana do ujawnienia kwot pozycji, które zostałyby przedstawione zgodnie z wymogami dotyczącymi klasyfikacji i wyceny (które obejmują wymogi dotyczące wyceny aktywów finansowych w zamortyzowanym koszcie oraz utraty wartości zawarte w sekcjach 5.4 i 5.5 MSSF 9) zawartymi w:

a) MSSF 9 dla poprzednich okresów; oraz

b) MSR 39 dla bieżącego okresu.

42R Zgodnie z paragrafem 7.2.4 MSSF 9, jeżeli na dzień pierwszego zastosowania MSSF 9 jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka oceniła zmienioną wartość pieniądza w czasie zgodnie z paragrafami B4.1.9B–B4.1.9D MSSF 9 na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, jednostka ocenia wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tego składnika aktywów finansowych na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wymogów związanych ze zmianą wartości pieniądza w czasie zawartych w paragrafach B4.1.9B–B4.1.9D MSSF 9. Jednostka ujawnia wartość bilansową na dzień sprawozdawczy aktywów finansowych, których wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tych aktywów finansowych zostały ocenione na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wymogów związanych ze zmianą wartości pieniądza w czasie zawartych w paragrafach B4.1.9B–B4.1.9D MSSF 9, do chwili zaprzestania ujmowania tych składników finansowych.

42S Zgodnie z paragrafem 7.2.5 MSSF 9, jeżeli na dzień pierwszego zastosowania jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka oceniła, czy wartość godziwa przedpłaty nie ma znaczenia zgodnie z paragrafem B4.1.12 pkt d) MSSF 9 na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, jednostka ocenia wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tego składnika aktywów finansowych na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wyjątku dotyczącego przedpłat określonego w paragrafie B4.1.12 MSSF 9. Jednostka ujawnia wartość bilansową na dzień sprawozdawczy aktywów finansowych, których wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tych aktywów finansowych zostały ocenione na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wyjątku dotyczącego przedpłat określonego w paragrafie B4.1.12 MSSF 9, do chwili zaprzestania ujmowania tych składników finansowych.

▼ B**DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE**

43 Jednostka stosuje niniejszy standard do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2007 r. i później. Zaleca się wcześniejsze stosowanie standardu. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard do wcześniejszego okresu, to ujawnia ten fakt.

▼ B

- 44 Jeżeli jednostka zastosuje niniejszy standard do rocznych okresów rozpoczynających się przed dniem 1 stycznia 2006 r., to nie prezentuje informacji porównawczych w stosunku do informacji, które należy ujawnić na mocy paragrafów 31–42, które dotyczą charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi.

▼ M5

- 44A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię zastosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto wpłynął na zmianę paragrafów 20, 21, 23c) i d), 27c) oraz paragrafu B5 Załącznika B. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M29

- 44B MSSF 3 (zaktualizowany w 2008 r.) usunął paragraf 3 pkt c). Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSSF 3 (zaktualizowany w 2008 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, zmiana ta jest również stosowana w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu. Zmiana ta nie jest jednak stosowana w odniesieniu do zapłaty warunkowej wynikającej z połączenia jednostek, w przypadku którego data przejęcia poprzedza zastosowanie MSSF 3 (zaktualizowanego w 2008 r.). Tego rodzaju zapłata jest ujmowana przez jednostkę zgodnie z paragrafami 65A–65E MSSF 3 (zmienionego w 2010 r.).

▼ M6

- 44C Jednostka stosuje zmianę w paragrafie 3 w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających dnia 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje dokument *Instrumenty finansowe z opcją sprzedaży oraz obowiązki związane z likwidacją* (zmiany w MSR 32 i MSR 1) wydany w lutym 2008 r. w odniesieniu do wcześniejszego okresu, zmiana w paragrafie 3 ma zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M8

- 44D Paragraf 3 a) został zmieniony na podstawie *Zmian MSSF* wydanych w maju 2008 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia i stosuje jednocześnie w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu zmiany do paragrafu 1 MSR 28, paragrafu 1 MSR 31 i paragrafu 4 MSR 32 wprowadzone w maju 2008 r. Jednostka może stosować tę zmianę prospektywnie.

▼ M53

44E [usunięty]

44F [usunięty]

▼ M25

- 44G ~~Dokument *Udoskonalenie wymogów dotyczących ujawnień dotyczących instrumentów finansowych* (Zmiany do MSSF 7) opublikowany w marcu 2009 r. zmienił paragrafy 27, 39 i B11 oraz dodał paragrafy 27A, 27B, B10A oraz B11A–B11F. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. lub później. W pierwszym roku stosowania jednostka nie musi przedstawiać danych porównywalnych w ramach ujawnień wymaganych przez te zmiany. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszych okresów, fakt ten ujawnia.~~

▼ **M25**DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

44G Dokument *Udoskonalenie wymogów dotyczących ujawnień dotyczących instrumentów finansowych (Zmiany do MSSF 7)* opublikowany w marcu 2009 r. zmienił paragrafy 27, 39 i B11 oraz dodał paragrafy 27A, 27B, B10A oraz B11A–B11F. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jednostka nie musi ujawniać informacji wymaganych na mocy tych zmian w przypadku:

(a) okresów rocznych lub śródrocznych, w tym sprawozdań z sytuacji finansowej, prezentowanych w trakcie rocznego okresu porównawczego kończącego się przed 31 grudnia 2009 r., lub

(b) sprawozdań z sytuacji finansowej prezentowanych z początkiem najwcześniejszego okresu porównawczego w terminie przed 31 grudnia 2009 r.

Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia. (*)

(*) Paragraf 44G zmieniono w następstwie opublikowania w styczniu 2010 r. dokumentu *Ograniczone zwolnienie jednostek stosujących MSSF po raz pierwszy z ujawniania informacji porównawczych zgodnie z MSSF 7* (zmiana do MSSF 1). Rada zmieniła paragraf 44G celem sprecyzowania jego konkluzji i zamierzonych przepisów przejściowych dla dokumentu *Udoskonalenie wymogów dotyczących ujawnień dotyczących instrumentów finansowych* (Zmiana do MSSF 7).

▼ **M29**

44K Paragraf 44B został zmieniony na podstawie dokumentu *Zmiany MSSF* wydanego w maju 2010 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2010 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone.

44L Dokument *Zmiany MSSF* wydany w maju 2010 r. dodał paragraf 32A oraz zmienił paragrafy 34 i 36–38. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2011 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ **M30**

44M Dokument *Ujawnianie informacji – Przeniesienia aktywów finansowych* (Zmiany do MSSF 7), opublikowany w październiku 2010 r., skreśla paragraf 13 i dodaje paragrafy 42A–42H i B29–B39. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2011 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze zastosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje zmiany wcześniej, ujawnia ten fakt. Jednostka nie musi ujawniać informacji wymaganych na mocy tych zmian w odniesieniu do okresów sprawozdawczych, które rozpoczynają się przed datą pierwszego zastosowania tych zmian.

▼ **M32**

44O MSSF 10 i MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafie 3. Jednostka powinna stosować te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10 i MSSF 11.

▼ **M33**

44P Na podstawie MSSF 13, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragrafy 3, 28, 29, B4 i B26 oraz załącznik A, a także skreślono paragrafy 27–27B. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 13.

▼ M31

44Q Dokument *Prezentacja składników innych całkowitych dochodów* (zmiany do MSR 1), wydany w czerwcu 2011 r., zmienił paragraf 27B. Przy stosowaniu MSR 1 (zmienionego w czerwcu 2011 r.) jednostka stosuje tę zmianę.

▼ M48

44R Na podstawie dokumentu *Ujawnianie informacji – Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (Zmiany MSSF 7)*, opublikowanego w grudniu 2011 r., dodano paragrafy 13 A–13F oraz B40–B53. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Jednostka ujawnia informacje wymagane na mocy tych zmian retrospektywnie.

▼ M38

44X Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27)*, opublikowanego w październiku 2012 r., zmieniono paragraf 3. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje tę zmianę wcześniej, to jednocześnie stosuje również wszystkie zmiany ujęte w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*.

▼ M53

44Z Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragrafy 2–5, 8–11, 14, 20, 28–30, 36, 42C–42E, załącznik A oraz paragrafy B1, B5, B9, B10, B22 i B27, skreślono paragrafy 12, 12 A, 16, 22–24, 37, 44E, 44F, 44H–44J, 44N, 44S–44 W, 44Y, B4 i załącznik D oraz dodano paragrafy 5 A, 10 A, 11 A, 11B, 12B–12D, 16 A, 20 A, 21 A–21D, 22 A–22C, 23 A–23F, 24 A–24G, 35 A–35N, 42I–42S, 44ZA i B8 A–B8J. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9. Zmiany te nie muszą być stosowane w odniesieniu do informacji porównawczych przedstawianych dla okresów przed dniem pierwszego zastosowania MSSF 9.

44ZA Zgodnie z paragrafem 7.1.2 MSSF 9, w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2018 r. jednostka może postanowić o wcześniejszym stosowaniu jedynie wymogów dotyczących prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, zawartych w paragrafie 5.7.1 pkt c) oraz paragrafach 5.7.7–5.7.9, 7.2.14 i B5.7.5–B5.7.20 MSSF 9, bez stosowania pozostałych wymogów MSSF 9. Jeżeli jednostka postanawia stosować jedynie wspomniane paragrafy MSSF 9, ujawnia ten fakt i dokonuje na bieżąco powiązanych ujawnień określonych w paragrafach 10–11 niniejszego MSSF (zmienionego przez MSSF 9 (2010 r.))

▼ M48

44AA Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF Okres 2012-2014*, opublikowanego we wrześniu 2014 r., zmieniono paragrafy 44R i B30 oraz dodano paragraf B30 A. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później, chyba że nie musi ona stosować zmian paragrafów B30 i B30 A do któregośkolwiek okresu rozpoczynającego się przed rocznym okresem, w odniesieniu do którego jednostka po raz pierwszy stosuje te zmiany. Wcześniejsze zastosowanie zmian paragrafów 44R, B30 i B30 A jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M49

44BB Na podstawie dokumentu *Disclosure Initiative (Amendments to IAS 1)*, opublikowanego w grudniu 2014 r., zmieniono paragrafy 21 i B5. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie tych zmian.

▼ **M54**

44CC Na podstawie MSSF 16 *Leasing*, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragrafy 29 i B11D. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 16.

▼ **M70**

44DE Na podstawie wydanego we wrześniu 2019 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej*, którym zmieniono MSSF 9, MSR 39 i MSSF 7, dodano paragrafy 24H i 44DF. Jednostka stosuje te zmiany, gdy stosuje zmiany MSSF 9 lub MSR 39.

44DF W okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje dokument *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej*, wydany we wrześniu 2019 r., jednostka nie ma obowiązku przedstawiania informacji ilościowych wymaganych na podstawie paragrafu 28 lit. f) MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

▼ **M74**

44GG Na podstawie opublikowanego w sierpniu 2020 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2*, który zmienia MSSF 9, MSR 39, MSSF 7, MSSF 4 i MSSF 16, dodano paragrafy 24I–24J i 44HH. Jednostka stosuje te zmiany, gdy stosuje zmiany MSSF 9, MSR 39, MSSF 4 lub MSSF 16.

44HH W okresie sprawozdawczym, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje wymogi określone w dokumencie *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2*, jednostka nie ma obowiązku ujawniania informacji, które w innym przypadku byłyby wymagane na podstawie paragrafu 28 pkt f) MSR 8.

▼ **B**

WYCOFANIE MSR 30

45 Niniejszy MSSF zastępuje MSR 30 *Ujawnianie informacji w sprawozdaniach finansowych banków i podobnych instytucji finansowych*.

Załącznik a

Definicje terminów

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

Ryzyko kredytowe Ryzyko, że jedna ze stron instrumentu finansowego, nie wywiązując się ze swoich zobowiązań, spowoduje poniesienie strat finansowych przez drugą ze stron.

▼ **M53**

Stopnie ratingu ryzyka kredytowego Rating ryzyka kredytowego oparty na ryzyku wystąpienia niewykonania zobowiązania w przypadku określonego instrumentu finansowego.

▼ **B**

Ryzyko walutowe Ryzyko, że wartość godziwa instrumentu finansowego lub przyszłe przepływy środków pieniężnych z nim związane będą ulegać wahaniom ze względu na zmiany kursów wymiany walut.

Ryzyko stopy procentowej Ryzyko, że wartość godziwa instrumentu finansowego lub przyszłe przepływy środków pieniężnych z nim związane będą ulegać wahaniom ze względu na zmiany rynkowych stóp procentowych.

▼ **M19**

liquidity risk Ryzyko wystąpienia trudności w wypełnieniu przez jednostkę obowiązków wynikających z zobowiązań finansowych, których rozliczenie następuje poprzez dostarczenie środków pieniężnych lub innego rodzaju aktywów finansowych.

▼ **B**

Zobowiązania z tytułu pożyczek Zobowiązania z tytułu pożyczek to zobowiązania finansowe inne niż krótkoterminowe zobowiązania z tytułu dostaw i usług na normalnych warunkach kredytowych

Ryzyko rynkowe Ryzyko, że wartość godziwa instrumentu finansowego lub przyszłe przepływy środków pieniężnych z nim związane będą ulegać wahaniom ze względu na zmiany cen rynkowych. Ryzyko rynkowe obejmuje trzy rodzaje ryzyka: **ryzyko walutowe**, **ryzyko stopy procentowej** i **inne ryzyko cenowe**.

▼ **M33****Inne ryzyko cenowe**

Ryzyko, że wartość godziwa instrumentu finansowego lub przyszłe przepływy pieniężne z nim związane będą ulegać wahaniom ze względu na zmiany cen rynkowych (inne niż wynikające z **ryzyka stopy procentowej** lub **ryzyka walutowego**), niezależnie od tego, czy zmiany te spowodowane są czynnikami charakterystycznymi dla poszczególnych instrumentów finansowych lub dla ich emitenta, czy też czynnikami odnoszącymi się do wszystkich podobnych instrumentów finansowych będących przedmiotem obrotu na rynku.

▼ **M53**

Następujące terminy zdefiniowane są w paragrafie 11 MSR 32, paragrafie 9 MSR 39, załączniku A do MSSF 9 lub załączniku A do MSSF 13 oraz są stosowane w niniejszym MSSF w rozumieniu określonym w MSR 32, MSR 39, MSSF 9 i MSSF 13:

- zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego;
- aktywa z tytułu umów;
- aktywa finansowe dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;
- zaprzestanie ujmowania;
- instrument pochodny;
- dywidendy;
- metoda efektywnej stopy procentowej;
- instrument kapitałowy;
- oczekiwane straty kredytowe;
- wartość godziwa;
- składnik aktywów finansowych;
- umowa gwarancji finansowej;
- instrument finansowy;
- zobowiązanie finansowe;
- zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- planowana transakcja;
- wartość bilansowa brutto;
- instrument zabezpieczający;
- przeznaczone do obrotu;
- zysk lub strata z tytułu utraty wartości;
- odpis na oczekiwane straty kredytowe;
- zakupiony lub utworzony składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe;
- dzień przeklasyfikowania;
- standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży.

▼ B*Załącznik B***Objaśnienie stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

**KATEGORIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH I ZAKRES UJAWNIA-
NYCH INFORMACJI (PARAGRAF 6)**

▼ M53

B1 Zgodnie z paragrafem 6 jednostka zobowiązana jest do zgrupowania instrumentów finansowych w klasach, które są właściwe ze względu na charakter ujawnianych informacji oraz uwzględniają cechy tych instrumentów finansowych. Klasy, o których mowa w paragrafie 6, ustalone są przez jednostkę, w związku z czym różnią się od kategorii instrumentów finansowych określonych w MSSF 9 (określającym, w jaki sposób należy wyceniać instrumenty finansowe oraz gdzie należy ująć zmiany wartości godziwej).

▼ B

B2 Określając kategorie instrumentów finansowych, jednostka przynajmniej:

a) odróżnia instrumenty wyceniane w zamortyzowanym koszcie od instrumentów wycenianych w wartości godziwej;

b) przypisuje do odrębnej/odrębnych kategorii instrumenty finansowe niewchodzące w zakres niniejszego MSSF.

B3 Biorąc pod uwagę swoją sytuację, jednostka decyduje, jak szczegółowe informacje udostępni w celu spełnienia wymagań niniejszego MSSF, jaki nacisk kładzie na poszczególne aspekty wymogów oraz w jaki sposób grupuje informacje, aby przedstawić całościową sytuację, nie łącząc informacji o różnych cechach. Konieczne jest zapewnienie równowagi, tak aby sprawozdanie finansowe nie zawierało nadmiernie szczegółowych informacji, które nie będą pomocne dla użytkowników sprawozdania finansowego oraz aby nie ukrywać ważnych informacji w wyniku zbytniego pogrupowania informacji. Na przykład jednostka nie może ukrywać ważnych informacji, umieszczając je pośród licznych szczegółowych informacji o niewielkim poziomie istotności. Podobnie, jednostka nie może ujawniać informacji pogrupowanych w sposób, który powoduje zatarcie istotnych różnic pomiędzy poszczególnymi transakcjami lub powiązanymi rodzajami ryzyka.

**ISTOTNOŚĆ WPLYWU INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA
SYTUACJĘ FINANSOWĄ I WYNIK DZIAŁALNOŚCI**

**Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez
wynik finansowy (paragraf 10 i 11)**

▼ M53

B4 [usunięty]

▼ B

**Ujawnianie innych informacji – zasady (polityka) rachunkowości
(paragraf 21)**

▼ M53

B5 Paragraf 21 wymaga ujawnienia podstawy (lub podstaw) wyceny stosowanych przy sporządzeniu sprawozdania finansowego, jak również innych przyjętych zasad rachunkowości mających znaczenie dla zrozumienia sprawozdania finansowego. W przypadku instrumentów finansowych wymagane może być ujawnienie następujących informacji:

▼ M53

- (a) w odniesieniu do zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy:
 - (i) charakter zobowiązań finansowych, które jednostka wyznaczyła jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;
 - (ii) kryteria wyznaczenia takich zobowiązań finansowych jako wycenianych w ten sposób w momencie początkowego ujęcia; oraz
 - (iii) w jaki sposób jednostka spełniła warunki takiego wyznaczenia określone w paragrafie 4.2.2 MSSF 9;
- (aa) w odniesieniu do aktywów finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy:
 - (i) charakter aktywów finansowych, które jednostka wyznaczyła jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; oraz
 - (ii) w jaki sposób jednostka spełniła kryteria takiego wyznaczenia określone w paragrafie 4.1.5 MSSF 9;
- (b) [usunięty]
- (c) czy standaryzowane transakcje kupna lub sprzedaży składników finansowych ujmuje się na dzień zawarcia, czy na dzień rozliczenia transakcji (zob. paragraf 3.1.2 MSSF 9);

(d) [usunięty]

▼ B

- (e) sposób ustalania zysków lub strat netto dla każdej kategorii instrumentów finansowych (zob. paragraf 20 a)), np. czy zyski lub straty netto od pozycji wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują przychody z tytułu odsetek lub dywidend;

▼ M53

(f) [usunięty]

(g) [usunięty]

▼ M49

Paragraf 122 MSR 1 (zaktualizowanego w 2007 r.) wymaga także, aby jednostka ujawniła, wraz ze znaczącymi zasadami (polityką) rachunkowości lub innymi informacjami dodatkowymi, subiektywne oceny – poza tymi, które wymagają szacunków – których dokonało kierownictwo w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości jednostki, a które mają najbardziej istotny wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym.

▼ B

CHARAKTER I ZAKRES RYZYKA ZWIĄZANEGO Z INSTRUMENTAMI FINANSOWYMI (PARAGRAFY 31–42)

B6 Informacje, których ujawnienie jest wymagane na mocy paragrafów 31–42, powinny zostać przedstawione albo w sprawozdaniu finansowym, albo włączone poprzez odniesienie ze sprawozdania finansowego do innego rodzaju sprawozdania, np. sprawozdania zarządu lub sprawozdania na temat ryzyka, do których użytkownicy sprawozdania finansowego mają dostęp na tych samych warunkach i w tym samym terminie jak w przypadku sprawozdania finansowego. Bez informacji włączonych poprzez odniesienie sprawozdanie finansowe jest niekompletne.

▼ B**Ujawnianie informacji ilościowych (paragraf 34)**

- B7 Zgodnie z paragrafem 34 a) wymagane jest ujawnienie skróconych danych ilościowych na temat stopnia narażenia jednostki na ryzyko w oparciu o informacje przekazane wewnętrznie kluczowemu personelowi kierowniczemu tej jednostki. Kiedy jednostka stosuje wiele metod zarządzania ryzykiem, to ujawnia informacje w oparciu o metodę lub metody, która/które zapewniają najbardziej odpowiednie i wiarygodne informacje. Kwestię znaczenia i wiarygodności omówiono w MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.
- B8 Zgodnie z paragrafem 34 c) wymagane jest ujawnienie informacji o koncentracji ryzyka. Koncentracja ryzyka wynika z instrumentów finansowych, które mają podobne cechy i na które zmiany warunków gospodarczych lub innych warunków mają zbliżony wpływ. Identyfikacja koncentracji ryzyka wymaga dokonania oceny uwzględniającej sytuację finansową jednostki. Ujawnienie informacji o koncentracji ryzyka obejmuje:
- a) opis, w jaki sposób kierownictwo ustala koncentracje;
 - b) opis wspólnych cech wyróżniających dany rodzaj koncentracji (np. kontrahentów, obszaru geograficznego, waluty lub rynku); oraz
 - c) wysokość stopnia narażenia na ryzyko związane ze wszystkimi instrumentami finansowymi mającymi wyżej wymienione cechy.

▼ M53**Praktyki zarządzania ryzykiem kredytowym (paragrafy 35F–35G)**

- B8A Paragraf 35F pkt b) nakłada wymóg ujawnienia informacji dotyczących sposobu, w jaki jednostka zdefiniowała niewykonanie zobowiązania dla różnych instrumentów finansowych oraz powody wyboru tych definicji. Zgodnie z paragrafem 5.5.9 MSSF 9 podstawą ustalenia, czy oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny zostać ujęte, jest wzrost ryzyka niewykonania zobowiązania, jaki nastąpił od momentu początkowego ujęcia. Informacje dotyczące przyjętych przez jednostkę definicji niewykonania zobowiązania, które mają ułatwić użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie sposobu, w jaki jednostka zastosowała wymogi dotyczące oczekiwanych strat kredytowych zawarte w MSSF 9, mogą obejmować:
- a) czynniki jakościowe i ilościowe uwzględnione przy definiowaniu niewykonania zobowiązania;
 - b) informację, czy w odniesieniu do różnych rodzajów instrumentów finansowych zastosowano różne definicje; oraz
 - c) założenia dotyczące wskaźnika poprawy sytuacji (tj. liczby aktywów finansowych, które ponownie otrzymują status niezagrożonych) po tym jak w przypadku składnika aktywów finansowych odnotowano niewykonanie zobowiązania.
- B8B Aby ułatwić użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę przyjętych przez jednostkę zasad restrukturyzacji i modyfikacji, paragraf 35F pkt f) ppkt (i) nakłada wymóg ujawniania informacji o sposobie monitorowania przez jednostkę zakresu, w jakim odpis na oczekiwane straty kredytowe związane z aktywami finansowymi ujawniony uprzednio zgodnie z paragrafem 35F pkt f) ppkt (i) jest po początkowym ujęciu wyceniany w kwocie równej oczekiwanym

▼ **M53**

stratom kredytowym w całym okresie życia zgodnie z paragrafem 5.5.3 MSSF 9. Informacje ilościowe, które ułatwią użytkownikom zrozumienie późniejszego wzrostu ryzyka kredytowego zmodyfikowanych aktywów finansowych, mogą obejmować informacje o zmodyfikowanych aktywach finansowych spełniających kryteria określone w paragrafie 35F pkt f) ppkt (i), w przypadku których odpis na oczekiwane straty kredytowe zmienił się na wyceniany w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia (tj. wskaźnik pogorszenia sytuacji).

- B8C Paragraf 35G pkt a) wymaga ujawnienia informacji o podstawie danych wejściowych i założeń oraz technik szacowania wykorzystywanych w celu stosowania wymogów dotyczących utraty wartości zawartych w MSSF 9. Założenia i dane wejściowe wykorzystywane przez jednostkę do wyceny oczekiwanych strat kredytowych lub ustalenia stopnia wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia mogą obejmować informacje uzyskane z wewnętrznych informacji historycznych lub sprawozdań dotyczących ratingu oraz założenia dotyczące oczekiwanego okresu życia instrumentów finansowych oraz momentu sprzedaży zabezpieczenia.

Zmiany odpisu na oczekiwane straty kredytowe (paragraf 35H)

- B8D Zgodnie z paragrafem 35H jednostka jest zobowiązana wyjaśnić przyczyny zmian w odpisie na oczekiwane straty kredytowe w trakcie okresu. Oprócz uzgodnienia między saldem otwarcia i saldem zamknięcia odpisu na oczekiwane straty kredytowe konieczne może się okazać przedstawienie opisowego wyjaśnienia tych zmian. To opisowe wyjaśnienie może zawierać analizę powodów zmian w odpisie na oczekiwane straty kredytowe w trakcie okresu, obejmującą:

- a) skład portfela;
- b) wolumen zakupionych lub powstałych instrumentów finansowych; oraz
- c) rozmiar oczekiwanych strat kredytowych.

- B8E W przypadku zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej odpis na oczekiwane straty kredytowe ujmuje się jako rezerwę. Jednostka powinna ujawniać informacje o zmianach w odpisie na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych odrębnie od informacji dotyczących zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej. Jeżeli jednak instrument finansowy obejmuje komponent zarówno pożyczki (tj. składnik aktywów finansowych), jak i niewykorzystanego zobowiązania (tj. zobowiązanie do udzielenia pożyczki), a jednostka nie może zidentyfikować oczekiwanych strat kredytowych z tytułu komponentu będącego zobowiązaniem do udzielenia pożyczki odrębnie od oczekiwanych strat kredytowych z tytułu komponentu będącego składnikiem aktywów finansowych, oczekiwane straty kredytowe z tytułu zobowiązania do udzielenia pożyczki powinny zostać ujęte wspólnie z odpisem na oczekiwane straty kredytowe z tytułu składnika aktywów finansowych. W stopniu, w jakim połączone oczekiwane straty kredytowe przekraczają wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych, oczekiwane straty kredytowe należy ująć jako rezerwę.

▼ **M53****Zabezpieczenie (paragraf 35K)**

B8F Paragraf 35K nakłada wymóg ujawniania informacji, które umożliwią użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie wpływu zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej na kwotę oczekiwanych strat kredytowych. Jednostka nie jest zobowiązana ani do ujawniania informacji o wartości godziwej zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej, ani do kwantyfikacji dokładnej wartości zabezpieczenia, która została uwzględniona w obliczeniach oczekiwanych strat kredytowych (tj. straty z tytułu niewykonania zobowiązania).

B8G Opis zabezpieczenia i jego wpływu na kwoty oczekiwanych strat kredytowych może obejmować informacje dotyczące:

- a) głównych rodzajów posiadanego zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej (przykładami tych ostatnich są gwarancje, kredytowe instrumenty pochodne oraz porozumienia dotyczące rozliczania w kwocie netto niekwalifikujące się do kompensaty zgodnie z MSR 32);
- b) wolumenu posiadanego zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej i jego znaczenia w kategoriach odpisu na oczekiwane straty kredytowe;
- c) zasad i procesów wyceny zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej, jak również zasad i procesów zarządzania nimi;
- d) głównych rodzajów kontrahentów w odniesieniu do zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej, jak również wiarygodności kredytowej tych kontrahentów; oraz
- e) informacje o koncentracjach ryzyka w odniesieniu do zabezpieczenia oraz innych form wsparcia jakości kredytowej.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe (paragrafy 35M–35N)

B8H Paragraf 35M nakłada wymóg ujawniania informacji o ekspozycji jednostki na ryzyko kredytowe i o znacznych koncentracjach ryzyka kredytowego na dzień sprawozdawczy. Koncentracja ryzyka kredytowego istnieje wtedy, gdy szereg kontrahentów jest zlokalizowanych w jednym regionie geograficznym lub jest zaangażowanych w podobną działalność i wykazuje podobną charakterystykę pod względem gospodarczym, co sprawiałoby, że ich zdolność do wypełnienia zobowiązań wynikających z umowy byłaby w podobny sposób naruszona przez zmiany warunków gospodarczych lub innych warunków. Jednostka powinna przedstawić informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdania finansowego zrozumienie, czy istnieją grupy lub portfele instrumentów finansowych o szczególnych cechach, które mogłyby mieć wpływ na znaczną część takiej grupy lub portfela instrumentów finansowych, takie jak koncentracja określonych rodzajów ryzyka. Może to przykładowo obejmować grupy oparte o współczynnik pokrycia należności zabezpieczeniem oraz koncentracje pod względem geograficznym, branżowym lub rodzaju emitenta.

B8I Liczba stopni ratingu ryzyka kredytowego wykorzystana na potrzeby ujawnienia informacji zgodnie z paragrafem 35M musi być spójna z liczbą, którą jednostka przedstawia kluczowemu personelowi kierowniczemu do celów zarządzania ryzykiem kredytowym. Jeżeli jedynym dostępnym rodzajem informacji dotyczących pożyczkobiorcy są informacje dotyczące przeterminowanych płatności i jednostka wykorzystuje te informacje w celu oceny, czy doszło do znacznego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia zgodnie z paragrafem 5.5.10 MSSF 9, jednostka przedstawia analizę statusu przeterminowania dla tych aktywów finansowych.

▼ M53

B8J Jeżeli jednostka wyceniła oczekiwane straty kredytowe na zasadzie zbiorowej, jednostka może nie być w stanie przypisać wartości bilansowej brutto pojedynczego składnika aktywów finansowych lub ekspozycji na ryzyko kredytowe z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej do stopni ratingu ryzyka kredytowego, dla których ujęto oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia. W takim przypadku jednostka powinna stosować wymóg zawarty w paragrafie 35M w odniesieniu do tych instrumentów finansowych, które mogą być bezpośrednio przypisane do stopnia ratingu ryzyka kredytowego, oraz ujawniać odrębnie wartość bilansową brutto instrumentów finansowych, w przypadku których oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia zostały wycenione na zasadzie zbiorowej.

▼ B**Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe (paragraf 36 a)****▼ M53**

B9 Paragraf 35K pkt a) oraz paragraf 36 pkt a) wymagają ujawnienia kwoty, która najlepiej odzwierciedla maksymalną ekspozycję jednostki na ryzyko kredytowe. W przypadku składnika aktywów finansowych jest to zwykle wartość bilansowa brutto pomniejszona o:

▼ B

a) wszelkie kwoty kompensowane zgodnie z MSR 32; oraz

▼ M53

b) wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe ujęte zgodnie z MSSF 9.

B10 Działania powodujące powstanie ryzyka kredytowego oraz związanej z tym maksymalnej ekspozycji na ryzyko kredytowe są to przykładowo:

a) udzielanie pożyczek klientom oraz lokowanie depozytów w innych jednostkach. W takich przypadkach maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe odpowiada wartości bilansowej powiązanych aktywów finansowych;

▼ B

b) zawieranie umów w postaci instrumentów pochodnych, np. kontraktów walutowych, transakcji swap na stopy procentowe oraz kredytowych instrumentów pochodnych. Jeżeli uzyskany składnik aktywów wyceniany jest w wartości godziwej, maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ równe jest wartości bilansowej;

c) udzielanie gwarancji finansowych. W tym przypadku maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe odpowiada maksymalnej kwocie, którą jednostka musiałaby zapłacić w przypadku konieczności wypłaty świadczenia z tytułu gwarancji i która może być znacznie wyższa od kwoty ujętej jako zobowiązanie;

d) zaciągnięcie zobowiązania z tytułu pożyczki, które jest nieodwołalne przez okres spłaty pożyczki lub jest odwołalne jedynie w razie istotnej niekorzystnej zmiany. Jeżeli wystawca nie może uregulować zobowiązania z tytułu pożyczki poprzez rozliczenie netto w formie pieniężnej lub w formie innego instrumentu finansowego, wówczas maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe odpowiada całkowitej kwocie zobowiązania. Wynika to z faktu, że nie ma pewności, czy jakkolwiek część dotychczas niewypłaconych zobowiązań będzie podlegać zapłacie w przyszłości. Może ona być znacznie wyższa, niż kwota ujęta jako zobowiązanie.

▼ **M19****Ilościowe ujawnienia na temat ryzyka płynności (paragrafy 34(a) oraz 39(a) i (b))**

B10A Zgodnie z paragrafem 34(a) jednostka ujawnia sumaryczne dane ilościowe dotyczące ekspozycji na ryzyko płynności na podstawie informacji przekazywanych wewnętrznie kluczowemu personelowi kierowniczemu. Jednostka wyjaśnia, w jaki sposób dane te zostały ustalone. Jeżeli wpływ środków pieniężnych (lub innego rodzaju aktywów finansowych) uwzględnionych w tych danych mógłby:

- (a) mieć miejsce znacznie wcześniej niż wykazano to w danych lub
- (b) być znacząco różny od kwot wykazanych w tych danych (na przykład instrument pochodny, który został zaprezentowany w danych przy założeniu rozliczenia netto, w przypadku gdy kontrahent ma możliwość wyboru opcji rozliczenia brutto),

jednostka stwierdza ten fakt oraz przedstawia informacje ilościowe, które umożliwiają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zakresu ryzyka, o ile informacje te nie są zawarte w analizie umownych terminów wymagalności, sporządzonej zgodnie z wymogami paragrafu 39(a) lub (b).

B11 Sporządzając analizę terminów wymagalności zgodnie z wymogami paragrafu 39(a) i (b) jednostka kieruje się osądem, aby ustalić odpowiednią ilość przedziałów czasowych. Na przykład jednostka może ustalić, że odpowiednie są następujące przedziały czasowe:

- (a) do miesiąca,
- (b) od miesiąca do trzech miesięcy,
- (c) od trzech miesięcy do jednego roku oraz
- (d) od roku do pięciu lat.

B11A Spełniając wymogi paragrafu 39(a) i (b) jednostka nie wydziela wbudowanego instrumentu finansowego od hybrydowego (złożonego) instrumentu finansowego. W odniesieniu do takiego instrumentu jednostka stosuje paragraf 39(a).

B11B Paragraf 39(b) wymaga od jednostki ujawnienia ilościowej analizy terminów wymagalności dla zobowiązań finansowych stanowiących pochodne instrumenty finansowe, która prezentuje pozostałe umowne terminy wymagalności, jeżeli są one kluczowe dla zrozumienia terminu wystąpienia przepływów pieniężnych. Tak może być na przykład w przypadku:

- (a) swapów stóp procentowych o pozostałym terminie zapadalności wynoszącym pięć lat, stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązań finansowych opartych na zmiennej stopie procentowej,
- (b) wszystkich zobowiązań do udzielenia pożyczek.

▼ **M19**

B11C Paragraf 39 (a) i (b) wymaga od jednostki ujawnienia analizy terminów wymagalności dla zobowiązań finansowych prezentującej pozostałe umowne terminy wymagalności dla niektórych zobowiązań finansowych. W tym ujawnieniu:

- (a) w przypadku, gdy kontrahent ma wybór co do terminu zapłaty, zobowiązanie przyporządkowuje się do najwcześniejszego terminu, w którym jednostka może być zobowiązana do zapłaty kwoty umownej. Na przykład zobowiązania finansowe, w odniesieniu do których jednostka może być wezwana do spłaty na żądanie (np. depozyty płatne na żądanie), ujmuje się w najwcześniejszym przedziale czasowym.
- (b) w przypadku, gdy jednostka zobowiązana jest do przekazywania kwot w ratach, każda rata przypisywana jest do najwcześniejszego okresu, w którym jednostka może być zobowiązana do jej zapłaty. Na przykład zobowiązanie do udzielenia pożyczki ujmowane jest w przedziale czasowym, w którym przypada najwcześniejszy z terminów ewentualnej wypłaty tej pożyczki.
- (c) w przypadku udzielonych gwarancji finansowych maksymalna kwota gwarancji przypisywana jest do najwcześniejszego terminu, w którym gwarancja może być wymagalna.

▼ **M54**

B11D Kwotami umownymi ujawnianymi w analizach terminów wymagalności, zgodnie z wymogami paragrafu 39 pkt a) i b) są umowne niezdyktowane przepływy pieniężne, na przykład:

- (a) zobowiązania z tytułu leasingu brutto (przed potrąceniem kosztów finansowych),

▼ **M19**

- (b) określone w kontraktach forward ceny zakupu aktywów finansowych w zamian za środki pieniężne,
- (c) kwoty netto dla transakcji wymiany (swapów) zmiennej stopy procentowej na stałą, w przypadku których następuje wymiana przepływów środków pieniężnych netto,
- (d) kwoty umowne podlegające wymianie w ramach pochodnego instrumentu finansowego (np. swapa walutowego), w przypadku którego wymianie podlegają przepływy środków pieniężnych brutto oraz
- (e) zobowiązania do udzielenia pożyczki brutto.

Te niezdyktowane przepływy pieniężne różnią się od kwot ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ kwoty wykazane w tym sprawozdaniu są oparte na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. W przypadku, gdy kwota do zapłaty nie jest stała, ujawnianą kwotę ustala się poprzez odniesienie do warunków istniejących na koniec okresu sprawozdawczego. Na przykład, gdy kwota do zapłaty zmienia się w zależności od zmian indeksu, ujawnianą kwotę można ustalić w oparciu o poziom indeksu na koniec okresu sprawozdawczego.

B11E Paragraf 39(c) wymaga od jednostki opisania, w jaki sposób zarządza ona nieodłącznym ryzykiem płynności dotyczącym pozycji ujawnianych w ramach ujawnień ilościowych zaprezentowanych zgodnie z wymaganiami paragrafu 39(a) i (b). Jednostka ujawnia analizę terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności (np. aktywów finansowych charakteryzujących się dużą płynnością lub w odniesieniu do których oczekuje się generowania wpływu środków pieniężnych równoważących wypływy środków pieniężnych z tytułu zobowiązań finansowych), jeżeli informacje te są niezbędne, aby umożliwić użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę charakteru i zakresu ryzyka płynności.

B11F Inne czynniki, które jednostka może wziąć pod uwagę dokonując ujawnień wymaganych przez paragraf 39(c), obejmują między innymi stwierdzenie, czy jednostka:

- (a) posiada przyręczone źródła finansowania (np. w formie obligacji korporacyjnych) lub inne środki finansowania (np. dostępne linie kredytowe), z których może skorzystać w celu zaspokojenia potrzeb wynikających z braku płynności,
- (b) posiada depozyty w bankach centralnych w celu zaspokojenia potrzeb wynikających z braku płynności,

▼ **M19**

- (c) posiada bardzo zdywersyfikowane źródła finansowania,
- (d) jest narażona na znaczącą koncentrację ryzyka płynności związaną z jej aktywami lub źródłami finansowania,
- (e) posiada procesy kontroli wewnętrznej oraz awaryjne plany zarządzania ryzykiem płynności,
- (f) posiada instrumenty zawierające warunkowe zapisy o przyspieszonych spłatach (np. na wypadek pogorszenia się ratingu kredytowego jednostki),
- (g) posiada instrumenty, które mogłyby wymagać ustanowienia zabezpieczeń (np. wezwania do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego w przypadku instrumentów pochodnych),
- (h) posiada instrumenty z opcją wyboru sposobu uregulowania zobowiązania finansowego poprzez dostawę gotówki (lub innego składnika aktywów finansowych) lub poprzez dostarczenie własnych akcji lub
- (i) posiada instrumenty przewidujące rozliczenia w drodze kompensaty.

▼ **B****Ryzyko rynkowe – analiza wrażliwości (paragrafy 40 i 41)**

B17 Paragraf 40 a) wymaga przeprowadzenia analizy wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które jednostka jest narażona. Zgodnie z paragrafem B3 jednostka decyduje, w jaki sposób ma grupować informacje, aby przedstawić całościową sytuację, nie łącząc informacji o różnych cechach dotyczących stopnia narażenia na poszczególne rodzaje ryzyka zdecydowanie różnych środowiskach gospodarczych. Na przykład:

- a) jednostka zajmująca się obrotem instrumentami finansowymi może ujawniać tego rodzaju informacje odrębnie dla instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu, a oddzielnie dla instrumentów finansowych nieprzeznaczonych do obrotu;
- b) jednostka nie powinna grupować informacji o swoim narażeniu na ryzyko rynkowe w obszarach objętych hiperinflacją z informacjami o jej narażeniu na ryzyko rynkowe w obszarach o bardzo niskim poziomie inflacji.

Jeżeli jednostka jest narażona wyłącznie na jeden rodzaj ryzyka rynkowego jedynie w jednym środowisku gospodarczym, to nie powinna przedstawiać informacji niegrupowanych.

B18 Zgodnie z paragrafem 40 a) wymagane jest przeprowadzenie analizy wrażliwości pokazującej, jaki wpływ na wynik finansowy i kapitał własny mają potencjalnie możliwe zmiany odpowiednich czynników ryzyka (np. obowiązujące rynkowe stopy procentowe, kursy wymiany walut, ceny papierów wartościowych lub ceny towarów). W tym celu:

- a) jednostki nie są zobowiązane do ustalenia, jaki byłby ich wynik finansowy za dany okres, gdyby odpowiednie czynniki ryzyka były inne; jednostki ujawniają natomiast informacje o ich wpływie na wynik finansowy i kapitał własny na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀, zakładając że na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ zaistniała potencjalnie możliwa zmiana odpowiedniego czynnika ryzyka i miała ona wpływ na narażenie na ryzyko istniejące na ten dzień. Na przykład jednostka mająca na koniec roku zobowiązanie oparte na zmiennej stopie procentowej zobowiązana jest ujawnić informacje o wpływie na wynik finansowy (tzn. koszty z tytułu odsetek) za rok bieżący, jeżeli stopy procentowe ulegały zmianom w potencjalnie możliwym zakresie;
- b) jednostki nie są zobowiązane do ujawnienia informacji o wpływie, jaki ma na wynik finansowy i kapitał własny każda zmiana mieszcząca się w ramach potencjalnie możliwej zmiany odpowiedniego czynnika ryzyka. Wystarczające jest ujawnienie informacji o wpływie maksymalnych potencjalnie możliwych zmian.

▼ B

B19 Ustalając, co jest potencjalnie możliwą zmianą odpowiedniego czynnika ryzyka, jednostka powinna uwzględnić:

- a) środowisko gospodarcze, w którym prowadzi działalność. Potencjalnie możliwa zmiana nie powinna obejmować bardzo mało prawdopodobnych oraz najbardziej pesymistycznych scenariuszy ani testów warunków skrajnych (*stress tests*). Ponadto, jeżeli zakres zmian danego czynnika ryzyka jest stabilny, jednostka nie musi modyfikować wykazanej, potencjalnie możliwej zmiany czynnika ryzyka. Na przykład założmy, że stopy procentowe kształtują się na poziomie 5 %, a jednostka ustala, że potencjalnie możliwe są wahania stóp procentowych w granicach ± 50 punktów bazowych. Jednostka musiałaby ujawnić informacje o wpływie na wynik finansowy i kapitał własny, jeżeli stopy procentowe miałyby zmienić się do 4,5 % lub 5,5 %. W kolejnym okresie stopy procentowe wzrosły do 5,5 %. Jednostka w dalszym ciągu uważa, że stopy procentowe mogą wahać się w granicach ± 50 punktów bazowych (tzn. że zakres zmiany stóp procentowych jest stabilny). Jednostka powinna ujawnić informacje o wpływie na wynik finansowy i kapitał własny, jeżeli stopy procentowe miałyby zmienić się do 5 % lub 6 %. Jednostka nie musiałaby zatem zmieniać przyjętego założenia, że stopy procentowe mogą potencjalnie ulegać zmianom w granicach ± 50 punktów bazowych, chyba że istnieją dowody na to, że stopy procentowe stały się znacznie bardziej zmienne;
- b) ramy czasowe, dla których jednostka dokonuje oceny. Analiza wrażliwości powinna pokazać wpływ zmian, które uznano za potencjalnie możliwe w danym okresie, do czasu następnego przedstawienia przez jednostkę ujawnień informacji, co przypada zwykle na kolejny roczny okres sprawozdawczy.

B20 Paragraf 41 zezwala jednostce korzystać z analizy wrażliwości odzwierciedlającej zależności między czynnikami ryzyka, np. z metodologii wartości narażonej na ryzyko (*value at risk methodology*), jeżeli stosuje ją w celu zarządzania ryzykiem finansowym. Ma to zastosowanie, nawet gdy taka metodologia pozwala na oszacowanie jedynie możliwości wystąpienia strat i nie pozwala oszacować możliwości wystąpienia zysków. Jednostka taka może zastosować się do paragrafu 41 a), ujawniając informacje o stosowanym rodzaju modelu *value-at-risk* (np. czy model jest oparty na symulacji Monte Carlo), wyjaśniając sposób funkcjonowania modelu oraz przedstawiając główne założenia (np. okres utrzymywania składnika majątku oraz poziom pewności). Jednostki mogą również ujawnić informacje o historycznym okresie obserwacji i wagi przypisane do obserwacji w ramach tego okresu oraz wyjaśnić, w jaki sposób uwzględnia się w obliczeniach opcje oraz które wahania lub korelacje (lub alternatywnie – symulacje Monte Carlo w zakresie rozkładu prawdopodobieństwa) są stosowane.

B21 Jednostka zobowiązana jest przedstawić analizy wrażliwości dla całej działalności, lecz może przedstawić różne rodzaje analizy wrażliwości dla różnych klas instrumentów finansowych.

Ryzyko stopy procentowej

▼ M53

B22 *Ryzyko stopy procentowej* wynika z oprocentowanych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (np. nabytych lub wyemitowanych instrumentów dłużnych) oraz z niektórych instrumentów finansowych nieujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (np. niektórych zobowiązań do udzielenia pożyczki).

▼ B*Ryzyko walutowe*

- B23 *Ryzyko walutowe* (lub ryzyko kursowe) wynika z instrumentów finansowych denominowanych w walucie obcej, tzn. w walucie innej niż waluta funkcjonalna, w której są wyceniane. Dla celów niniejszego MSSF ryzyko walutowe nie wynika z instrumentów finansowych będących pozycjami niepieniężnymi lub z instrumentów finansowych denominowanych w walucie funkcjonalnej.
- B24 Wymagane jest ujawnienie informacji o analizie wrażliwości w odniesieniu do każdej waluty, w przypadku której jednostka narażona jest na istotne ryzyko walutowe.

Inne ryzyko cenowe

- B25 *Inne ryzyko cenowe* wynika z instrumentów finansowych ze względu na zmiany np. cen towarów lub instrumentów o charakterze kapitałowym. W celu zapewnienia zgodności z paragrafem 40 jednostka może ujawnić informacje o wpływie spadku określonego indeksu giełdowego, ceny towarów lub innego czynnika ryzyka. Na przykład jednostka, która udziela gwarancji wartości końcowej (będących instrumentami finansowymi), zobowiązana jest ujawnić informacje o zwiększeniu lub zmniejszeniu wartości aktywów, których dotyczy taka gwarancja.
- B26 Dwoma przykładami instrumentów finansowych, z którymi związane jest ryzyko ceny instrumentów o charakterze kapitałowym, są inwestycje kapitałowe w innej jednostce oraz inwestycje w fundusz powierniczy inwestujący w instrumenty kapitałowe. Inny przykład to transakcje terminowe typu forward oraz opcje kupna lub sprzedaży określonej ilości instrumentów kapitałowych oraz swapy indeksowane do cen papierów wartościowych. Na wartość godziwą takich instrumentów finansowych wpływają zmiany cen rynkowych bazowych instrumentów kapitałowych.

▼ M53

- B27 Zgodnie z paragrafem 40 pkt a) wrażliwość wyniku finansowego (związaną np. z instrumentami wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy) ujawnia się odrębnie od wrażliwości innych całkowitych dochodów (związanej np. z inwestycjami w instrumenty kapitałowe, w przypadku których zmiany wartości godziwej przedstawiane są w innych całkowitych dochodach).

▼ B

- B28 Instrumenty finansowe zakwalifikowane przez jednostkę jako instrumenty kapitałowe nie podlegają aktualizacji wyceny. Ryzyko ceny instrumentów o charakterze kapitałowym związane z tymi instrumentami nie wpływa na wynik finansowy ani na kapitał własny. W związku z tym analiza wrażliwości nie jest wymagana.

▼ M30

WYŁĄCZENIE (PARAGRAFY 42C–42H)

Utrzymanie zaangażowania (paragraf 42C)

- B29 Oceny utrzymania zaangażowania w przeniesionym składniku aktywów finansowych pod kątem wymogów dotyczących ujawniania informacji określonych w paragrafach 42E–42H dokonuje się na poziomie jednostki sprawozdawczej. Przykładowo, jeżeli jednostka przenosi na niepowiązaną stronę trzecią składnik aktywów finansowych, w którym jednostka dominująca jednostki zależnej utrzymuje zaangażowanie, jednostka zależna nie uwzględnia zaangażowania jednostki dominującej w ocenie tego, czy utrzymuje ona zaangażowanie w tym przeniesionym składniku aktywów finansowych w swoim samodzielnym sprawozdaniu finansowym (tj. gdy jednostka zależna jest jednostką sprawozdawczą). Jednakże jednostka dominująca ujęłaby swoje utrzymane zaangażowanie (lub utrzymane zaangażowanie innego członka grupy kapitałowej) w składniku aktywów finansowych przeniesionym przez jej jednostkę zależną, określając, czy utrzymuje zaangażowanie w przeniesionym składniku aktywów w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (tj. gdy jednostka sprawozdawcza jest grupą kapitałową).

▼ **M48**

B30 Jednostka nie utrzymuje zaangażowania w przeniesionym składniku aktywów finansowych, jeżeli w ramach przeniesienia ani nie zachowuje żadnych umownych praw lub obowiązków związanych z przeniesionym składnikiem aktywów finansowych, ani też nie nabywa nowych umownych praw lub obowiązków związanych z przeniesionym składnikiem aktywów finansowych. Jednostka nie utrzymuje zaangażowania w przeniesionym składniku aktywów finansowych, jeżeli nie ma ani udziału w przyszłych wynikach przeniesionego składnika aktywów finansowych, ani obowiązku dokonywania w przyszłości w jakichkolwiek okolicznościach płatności w odniesieniu do przeniesionego składnika aktywów finansowych. Pojęcie „płatność” w tym kontekście nie obejmuje przepływów pieniężnych przeniesionego składnika aktywów finansowych, które pobiera jednostka i która ma obowiązek przekazać je stronie otrzymującej.

B30A Kiedy jednostka przenosi składnik aktywów finansowych, może pozostawić sobie prawo do obsługi tego składnika za opłatą przewidzianą na przykład w umowie obsługi. Jednostka ocenia umowę o obsługę zgodnie z wytycznymi określonymi w paragrafach 42C i B30 w celu podjęcia decyzji, czy utrzymuje ona zaangażowanie w związku z umową o obsługę do celów spełnienia wymogów dotyczących ujawniania informacji. Na przykład, podmiot obsługujący może utrzymywać zaangażowanie w przeniesionym składniku aktywów finansowych do celów spełnienia wymogów dotyczących ujawniania informacji, jeżeli opłata za obsługę zależy od kwoty lub rozkładu w czasie przepływów pieniężnych z przeniesionego składnika aktywów finansowych. W podobny sposób podmiot obsługujący utrzymuje zaangażowanie do celów spełnienia wymogów dotyczących ujawniania informacji, jeżeli ustalona opłata nie zostałaby wpłacona w całości z powodu niedostatecznych wyników przeniesionego składnika aktywów finansowych. W tych przykładach podmiot obsługujący ma udział w przyszłych wynikach przeniesionego składnika aktywów finansowych. Ocena ta jest niezależna od tego, czy zgodnie z oczekiwaniami opłata, która ma zostać otrzymana, będzie wystarczającą kompensatą za świadczoną przez jednostkę obsługę.

▼ **M30**

B31 Utrzymanie zaangażowania w przeniesionym składniku aktywów finansowych może wynikać z postanowień umownych w umowie przeniesienia lub w osobnej umowie ze stroną otrzymującą lub stroną trzecią zawartej w związku z przeniesieniem.

Przeniesione aktywa finansowe, które nie są wyłączone z bilansu w całości

B32 Paragraf 42D wymaga ujawnienia informacji, gdy część lub całość przeniesionych aktywów finansowych nie kwalifikuje się do wyłączenia. Takie ujawnienia informacji są wymagane na każdy dzień sprawozdawczy, w którym jednostka nadal ujmuje przeniesione aktywa finansowe, niezależnie od tego, kiedy przeniesienia miały miejsce.

Rodzaje utrzymywanego zaangażowania (paragrafy 42E–42H)

B33 Paragrafy 42E–42H wymagają ujawnienia informacji jakościowych i ilościowych w odniesieniu do każdego rodzaju utrzymywanego zaangażowania w aktywach finansowych wyłączonych z bilansu. Jednostka agreguje utrzymywane zaangażowania według rodzajów, które są reprezentatywne pod względem ekspozycji jednostki na ryzyko. Na przykład jednostka może zagregować utrzymywane zaangażowania według rodzajów instrumentu finansowego (na przykład gwarancje lub opcje kupna) lub według rodzajów przeniesienia (na przykład faktoring należności, sekurytyzacje oraz pożyczki papierów wartościowych).

▼ **M30****Analiza terminów wymagalności w odniesieniu do niezdyskontowanych przepływów pieniężnych w celu odkupienia przeniesionych aktywów (paragraf 42E pkt e))**

- B34 Paragraf 42E pkt e) wymaga od jednostki przedstawienia analizy terminów wymagalności niezdyskontowanych przepływów pieniężnych w celu odkupienia wyłączonych aktywów finansowych lub innych kwot należnych stronie otrzymującej w odniesieniu do aktywów finansowych wyłączonych z bilansu, pokazującej pozostałe umowne terminy wymagalności utrzymywanego zaangażowania jednostki. Analiza ta rozróżnia przepływy pieniężne wymagane do zapłaty (na przykład umowy terminowe typu forward), przepływy pieniężne, które mogą być wymagane do zapłaty przez jednostkę (na przykład wystawione opcje sprzedaży) oraz przepływy pieniężne, w przypadku których to jednostka decyduje o zapłacie (na przykład nabyte opcje kupna).
- B35 Przygotowując analizę terminów wymagalności wymaganą na mocy paragrafu 42E pkt e), jednostka posługuje się własnym osądem przy ustalaniu odpowiedniej liczby przedziałów czasowych. Na przykład jednostka może uznać za właściwe następujące przedziały czasowe:
- a) do jednego miesiąca;
 - b) od jednego miesiąca do trzech miesięcy;
 - c) od trzech miesięcy do sześciu miesięcy;
 - d) od sześciu miesięcy do jednego roku;
 - e) od jednego roku do trzech lat;
 - f) od trzech lat do pięciu lat; oraz
 - g) powyżej pięciu lat.
- B36 Jeżeli istnieje zakres możliwych terminów wymagalności, przepływy pieniężne są ujmowane na podstawie najwcześniejszego terminu, w którym od jednostki może być wymagana płatność lub w którym jednostka może mieć pozwolenie na dokonanie płatności.

Informacje jakościowe (paragraf 42E pkt f))

- B37 Informacje jakościowe wymagane na mocy paragrafu 42E pkt f) obejmują opis aktywów finansowych wyłączonych z bilansu oraz charakter i cel utrzymywania zaangażowania zachowanego po przeniesieniu tych aktywów. Obejmują one również opis ryzyka, na które narażona jest jednostka, w tym:
- a) opis tego, jak jednostka zarządza ryzykiem związanym z utrzymywanym zaangażowaniem w aktywa finansowe wyłączone z bilansu;
 - b) opis tego, czy jednostka musi ponosić straty wobec stron trzecich, oraz ranking i kwoty strat ponoszonych przez strony, których udziały plasują się poniżej udziału jednostki w składniku aktywów (tj. jego utrzymywanego zaangażowania w składniku aktywów);
 - c) opis wszelkich czynników sprawczych związanych z obowiązkami udzielania wsparcia finansowego lub odkupienia przeniesionego składnika aktywów finansowych.

▼ **M30****Zysk lub strata z tytułu wyłączenia z bilansu (paragraf 42G pkt a))**

- B38 Paragraf 42G pkt a) wymaga od jednostki ujawnienia zysku lub straty z tytułu wyłączenia z bilansu aktywów finansowych, w których jednostka utrzymuje zaangażowanie. Jednostka ujawnia, czy zysk lub strata z tytułu wyłączenia z bilansu powstały w wyniku tego, że wartości godziwe składników wcześniej ujętych aktywów (tj. udział w składniku aktywów wyłączonym z bilansu oraz udział zachowany przez jednostkę) różniły się od wartości godziwej składnika wcześniej ujętego jako całość. W takiej sytuacji jednostka ujawnia również to, czy wyceny według wartości godziwej obejmowały istotne informacje, które nie były oparte na obserwowanych danych rynkowych, opisanych w paragrafie 27A.

Informacje dodatkowe (paragraf 42H)

- B39 Informacje wymagane na mocy paragrafów 42D–42G mogą być niewystarczające do spełnienia celów w zakresie ujawniania informacji określonych w paragrafie 42B. W takim przypadku jednostka ujawnia wszelkie dodatkowe informacje niezbędne dla spełnienia celów w zakresie ujawniania informacji. Jednostka decyduje, w świetle okoliczności, o tym, ile dodatkowych informacji musi przedstawić w celu sprostania potrzebom informacyjnym użytkowników oraz jaki nacisk kładzie na różne aspekty tych dodatkowych informacji. Konieczne jest znalezienie równowagi pomiędzy obciążeniem sprawozdania finansowego nadmiernymi szczegółami, które mogą nie być pomocne dla użytkowników sprawozdania finansowego, oraz możliwością zaciemnienia informacji w wyniku ich zbyt dużego zagregowania.

▼ **M34****Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (paragrafy 13A–13F)***Zakres (paragraf 13A)*

- B40 Ujawnienia informacji, o których mowa w paragrafach 13B–13E, są wymagane dla wszystkich ujętych instrumentów finansowych, które są kompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32. Ponadto instrumenty finansowe są objęte wymogami dotyczącymi ujawniania informacji określonymi w paragrafach 13B–13E, jeżeli są one objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, które obejmuje podobne instrumenty finansowe i transakcje finansowe, niezależnie od tego, czy instrumenty finansowe są kompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32.
- B41 Podobne porozumienia dotyczące kompensowania, o których mowa w paragrafach 13A i B40, obejmują porozumienia dotyczące rozliczenia instrumentów pochodnych, globalne ramowe umowy odkupu, globalne ramowe umowy pożyczki papierów wartościowych oraz wszelkie prawa związane z zabezpieczeniami finansowymi. Podobne instrumenty finansowe i transakcje finansowe, o których mowa w paragrafie B40, obejmują instrumenty pochodne, umowy z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, umowy z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, umowy udzielenia pożyczki papierów wartościowych i umowy zaciągnięcia pożyczki papierów wartościowych. Przykłady instrumentów finansowych, które nie wchodzą w zakres paragrafu 13A, stanowią kredyty i depozyty klientów w tej samej instytucji (chyba że są one kompensowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej) oraz instrumenty finansowe, które są jedynie przedmiotem umowy zabezpieczającej.

Ujawnienia informacji ilościowych dotyczących ujętych aktywów finansowych i ujętych zobowiązań finansowych, które wchodzą w zakres paragrafu 13A (paragraf 13C)

- B42 Instrumenty finansowe ujawniane zgodnie z paragrafem 13C mogą podlegać różnym wymogom dotyczącym wyceny (np. należność związana z umową odkupu może być wyceniona po zamortyzowanym koszcie, podczas gdy instrument pochodny będzie wyceniany według wartości godziwej). Jednostka wykazuje instrumenty w ich ujętych kwotach i opisuje wszelkie wynikające ewentualnie różnice wyceny w odpowiednich ujawnianych informacjach.

▼ **M34**

Ujawnienia kwot brutto ujętych aktywów finansowych i ujętych zobowiązań finansowych, które wchodzą w zakres paragrafu 13A (paragraf 13C pkt a))

- B43 Kwoty wymagane zgodnie z paragrafem 13C pkt a) dotyczą ujętych instrumentów finansowych, które są kompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32. Kwoty wymagane zgodnie z paragrafem 13C pkt a) dotyczą również ujętych instrumentów finansowych, które są objęte egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, niezależnie od tego, czy spełniają one kryteria kompensowania. Jednakże ujawnienia informacji wymagane zgodnie z paragrafem 13C pkt a) nie dotyczą kwot ujętych w wyniku umów zabezpieczających, które nie spełniają kryteriów kompensowania określonych w paragrafie 42 MSR 32. Zamiast tego kwoty te muszą zostać ujawnione zgodnie z paragrafem 13C pkt d).

Ujawnienia kwot, które są kompensowane zgodnie z kryteriami określonymi w paragrafie 42 MSR 32 (paragraf 13C pkt b))

- B44 Paragraf 13C pkt b) nakłada na jednostki wymóg ujawnienia kwot, które są kompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32, przy określaniu kwot netto wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Kwoty ujętych aktywów finansowych i ujętych zobowiązań finansowych, które podlegają kompensacji na podstawie tego samego porozumienia, są ujawniane zarówno w informacjach dotyczących aktywów finansowych, jak i w informacjach dotyczących zobowiązań finansowych. Ujawniane (np. w tabeli) kwoty są jednak ograniczone do kwot, które podlegają kompensacji. Jednostka może na przykład posiadać ujęty składnik aktywów będący instrumentem pochodnym oraz ujęte zobowiązanie będące instrumentem pochodnym, które spełniają kryteria kompensowania określone w paragrafie 42 MSR 32. Jeżeli kwota brutto składnika aktywów będącego instrumentem pochodnym jest większa od kwoty brutto zobowiązania będącego instrumentem pochodnym, tabela ujawniająca aktywa finansowe będzie zawierać całkowitą kwotę składnika aktywów będącego instrumentem pochodnym (zgodnie z paragrafem 13C pkt a)) oraz całkowitą kwotę zobowiązania będącego instrumentem pochodnym (zgodnie z paragrafem 13C pkt b)). Jednakże podczas gdy tabela ujawniająca zobowiązania finansowe będzie zawierać całkowitą kwotę zobowiązania będącego instrumentem pochodnym (zgodnie z paragrafem 13C pkt a)), to będzie ona zawierać jedynie kwotę składnika aktywów będącego instrumentem pochodnym (zgodnie z paragrafem 13C pkt b)), która jest równa kwocie zobowiązania będącego instrumentem pochodnym.

Ujawnienia kwot netto wykazywanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (paragraf 13C pkt c))

- B45 Jeżeli jednostka posiada instrumenty, które wchodzą w zakres tych ujawnień informacji (jak określono w paragrafie 13A), ale nie spełniają kryteriów kompensowania określonych w paragrafie 42 MSR 32, kwoty, które należy ujawnić zgodnie z paragrafem 13C pkt c), są równe kwotom, które należy ujawnić zgodnie z paragrafem 13C pkt a).
- B46 Kwoty, które należy ujawnić zgodnie z paragrafem 13C pkt c), muszą zostać uzgodnione z kwotami poszczególnych pozycji wykazanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Dla przykładu, jeżeli jednostka uznaje, że zagregowanie lub rozbitcie kwot poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego prowadzi do uzyskania bardziej odpowiednich informacji, musi uzgodnić zagregowane lub rozbite kwoty ujawnione w paragrafie 13C pkt c) z kwotami poszczególnych pozycji wykazanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

▼ **M34**

Ujawnienia kwot objętych egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, które nie są w inny sposób uwzględnione w paragrafie 13C pkt b) (paragraf 13C pkt d))

- B47 Paragraf 13C pkt d) nakłada na jednostki wymóg ujawnienia kwot objętych egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania, które nie są w inny sposób uwzględnione w paragrafie 13C pkt b). Paragraf 13C pkt d) ppkt (i) dotyczy kwot związanych z ujętymi instrumentami finansowymi, które nie spełniają niektórych lub wszystkich kryteriów kompensowania określonych w paragrafie 42 MSR 32 (np. istniejące prawa do kompensaty, które nie spełniają kryterium określonego w paragrafie 42 pkt b) MSR 32, lub warunkowe prawa do kompensaty, które są egzekwowalne i wykonalne jedynie w przypadku niewywiązania się z płatności lub wyłącznie w przypadku niewypłacalności lub upadłości jednego z kontrahentów).
- B48 Paragraf 13C pkt d) ppkt (ii) dotyczy kwot związanych z zabezpieczeniem finansowym, w tym zabezpieczeniem gotówkowym, zarówno otrzymanym, jak i przyrzeczoną. Jednostka ujawnia wartość godziwą tych instrumentów finansowych, które zostały przyręczone lub otrzymane jako zabezpieczenie. Kwoty ujawniane zgodnie z paragrafem 13C pkt d) ppkt (ii) powinny dotyczyć faktycznie otrzymanego lub przyręczonego zabezpieczenia, a nie ewentualnie wynikających zobowiązań lub należności ujętych celem zwrócenia lub otrzymania tego zabezpieczenia.

Ograniczenia wysokości kwot ujawnianych zgodnie z paragrafem 13C pkt d) (paragraf 13D)

- B49 Ujawniając kwoty zgodnie z paragrafem 13C pkt d), jednostka musi uwzględnić skutki nadwyżkowego zabezpieczenia instrumentem finansowym. W tym celu jednostka musi najpierw odliczyć kwoty ujawnione zgodnie z paragrafem 13C pkt d) ppkt (i) od kwot ujawnionych zgodnie z paragrafem 13C pkt c). Następnie jednostka ogranicza wysokość kwoty ujawnianej zgodnie z paragrafem 13C pkt d) ppkt (ii) do kwoty pozostałej w paragrafie 13C pkt c) dla danego instrumentu finansowego. Jeżeli jednak prawa do zabezpieczenia są egzekwowalne z instrumentów finansowych, takie prawa mogą być uwzględnione w informacjach ujawnianych zgodnie z paragrafem 13D.

Opis praw do kompensaty objętych egzekwowalnym porozumieniem ramowym lub podobnym porozumieniem dotyczącym kompensowania (paragraf 13E)

- B50 Jednostka opisuje rodzaje praw do kompensaty i podobnych porozumień ujawnianych zgodnie z paragrafem 13C pkt d), w tym charakter tych praw. Jednostka opisuje np. przysługujące jej prawa warunkowe. W przypadku instrumentów objętych prawami do kompensaty, które nie są uwarunkowane wystąpieniem określonego zdarzenia w przyszłości, ale które nie spełniają pozostałych kryteriów określonych w paragrafie 42 MSR 32, jednostka opisuje powód(-ody), dla którego(-ych) kryteria nie są spełnione. W odniesieniu do każdego otrzymanego lub przyręczonego zabezpieczenia jednostka opisuje warunki uzgodnienia dotyczącego zabezpieczenia (np. sytuacje, w których zabezpieczenie jest ograniczone).

Ujawnienia w podziale na rodzaje instrumentów finansowych lub w podziale na kontrahentów

- B51 Ujawnienia ilościowe wymagane zgodnie z paragrafem 13C pkt a)–e) mogą być zgrupowane w podziale na rodzaje instrumentów finansowych lub transakcji finansowych (np. instrumenty pochodne, umowy z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, umowy z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, umowy udzielenia pożyczki papierów wartościowych i umowy zaciągnięcia pożyczki papierów wartościowych).

▼ M34

B52 Alternatywnie jednostka może zgrupować ujawnienia ilościowe wymagane zgodnie z paragrafem 13C pkt a)–c) w podziale na rodzaje instrumentów finansowych, a ujawnienia ilościowe wymagane zgodnie z paragrafem 13C pkt c)–e) w podziale na kontrahentów. Jeżeli jednostka przedstawia wymagane informacje w podziale na kontrahentów, jednostka nie ma obowiązku podawania ich nazwy. Oznaczenia kontrahentów (kontrahent A, kontrahent B, kontrahent C itd.) muszą jednak pozostać spójne w kolejnych przedstawianych okresach celem zapewnienia porównywalności. Ujawnienia jakościowe należy rozumieć w taki sposób, że możliwe jest przedstawienie dodatkowych informacji o rodzajach kontrahentów. Jeżeli kwoty ujawniane zgodnie z paragrafem 13C pkt c)–e) są podawane w podziale na kontrahentów, odrębnie ujawnia się kwoty, które są indywidualnie znaczące w kategoriach łącznej kwoty dla danego kontrahenta, a pozostałe indywidualnie nieznaczące kwoty dla tego kontrahenta są agregowane w jedną pozycję.

Inne

B53 Informacje szczególne ujawniane zgodnie z paragrafami 13C–13E stanowią wymogi minimalne. Aby osiągnąć cel określony w paragrafie 13B, jednostka może być zmuszona do uzupełnienia ich dodatkowymi (jakościowymi) informacjami, w zależności od warunków egzekwowalnego porozumienia ramowego lub podobnego porozumienia dotyczącego kompensowania, w tym charakteru praw do kompensaty oraz ich wpływu lub potencjalnego wpływu na sytuację finansową jednostki.

▼ B**MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 8***Segmenty operacyjne***ZASADA PODSTAWOWA**

- 1 Jednostka ujawnia informacje mające pomóc użytkownikom jej sprawozdań finansowych w ocenie rodzaju i skutków finansowych działań gospodarczych, w które jest zaangażowana, oraz środowiska gospodarczego, w którym prowadzi działalność.

ZAKRES

- 2 Niniejszy MSSF stosuje się do:
- a) jednostkowych lub oddzielnych sprawozdań finansowych jednostki:
 - (i) która posiada dłużne lub kapitałowe instrumenty będące przedmiotem obrotu na rynku publicznym (krajowej lub zagranicznej giełdzie papierów wartościowych, na rynku pozagiełdowym obejmującym rynki lokalne i regionalne); lub
 - (ii) która składa lub jest w trakcie składania swojego sprawozdania finansowego w komisji papierów wartościowych lub w innym organie regulacyjnym w związku z emisją dowolnej klasy instrumentów na rynku publicznym; oraz
 - b) skonsolidowanych sprawozdań finansowych grupy, w której jednostka dominująca:
 - (i) posiada dłużne lub kapitałowe instrumenty będące przedmiotem obrotu na rynku publicznym (krajowej lub zagranicznej giełdzie papierów wartościowych, na rynku pozagiełdowym obejmującym rynki lokalne i regionalne); lub
 - (ii) składa lub jest w trakcie składania swojego sprawozdania finansowego w komisji papierów wartościowych lub w innym organie regulacyjnym w związku z emisją dowolnej klasy instrumentów na rynku publicznym.
- 3 Jeżeli jednostka, od której nie wymaga się stosowania niniejszego MSSF, postanowi ujawniać informacje na temat segmentów w sposób niezgodny z niniejszym MSSF, nie będzie określała tych informacji jako informacji o segmentach.
- 4 Jeżeli raport finansowy zawiera zarówno skonsolidowane sprawozdania finansowe jednostki dominującej objęte postanowieniami niniejszego MSSF, jak i oddzielne sprawozdania finansowe jednostki dominującej, wymóg prezentowania informacji o segmentach istnieje tylko w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

SEGMENTY OPERACYJNE

- 5 Segment operacyjny jest częścią składową jednostki:
- a) która angażuje się w działalność gospodarczą, w związku z którą może uzyskiwać przychody i ponosić koszty (w tym przychody i koszty związane z transakcjami z innymi częściami składowymi tej samej jednostki);
 - b) której wyniki działalności są regularnie przeglądane przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w jednostce oraz wykorzystujący te wyniki przy podejmowaniu decyzji o zasobach alokowanych do segmentu i przy ocenie wyników działalności segmentu; oraz

▼ B

c) w przypadku której są dostępne oddzielne informacje finansowe.

Segment operacyjny może się angażować w działalność gospodarczą, w związku z którą dopiero będzie uzyskiwał przychody, na przykład jednostki nowo powstałe mogą być segmentami operacyjnymi, zanim jeszcze zaczną uzyskiwać przychody.

- 6 Nie każda część jednostki stanowi segment operacyjny lub część segmentu operacyjnego. Na przykład siedziba główna jednostki lub jej funkcjonalne departamenty mogą nie uzyskiwać przychodów lub uzyskiwać nieznaczne przychody w stosunku do działalności jednostki i nie będą segmentami operacyjnymi. W rozumieniu niniejszego MSSF programy świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia nie stanowią segmentów operacyjnych.
- 7 Termin „główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych” identyfikuje funkcję, niekoniecznie odpowiadającą stanowisku kierownika posiadającego określony tytuł. Funkcja ta polega na alokowaniu zasobów i ocenie wyników działalności segmentów jednostki. Często osobą odpowiedzialną za podejmowanie decyzji w jednostce jest jej dyrektor wykonawczy lub dyrektor operacyjny, ale za podejmowanie decyzji może odpowiadać na przykład organ w postaci grupy dyrektorów wykonawczych lub grupy innych osób.
- 8 W wielu jednostkach trzy cechy przedstawione w paragrafie 5 wyraźnie określają segmenty operacyjne. Niemniej jednak jednostka może opracowywać raporty, w których jej działalność gospodarcza jest prezentowana na wiele różnych sposobów. Jeżeli główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych stosuje więcej niż jeden zestaw informacji o segmentach, inne czynniki mogą określać pojedynczy zestaw części składowych stanowiących segmenty operacyjne, w tym rodzaj działalności każdej z części składowych, fakt istnienia kierownictwa za nie odpowiedzialnego oraz informacje przedstawiane zarządowi.
- 9 Zasadniczo segment operacyjny posiada kierownika segmentu, który bezpośrednio odpowiada i utrzymuje regularne kontakty z głównym organem odpowiedzialnym za podejmowanie decyzji operacyjnych w celu omawiania z nim wyników finansowych, prognoz lub planów związanych z segmentem. Termin „kierownik segmentu” wskazuje na pełnioną funkcję, a niekoniecznie na kierownika posiadającego określony tytuł. Główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji może równocześnie pełnić funkcje kierownika niektórych segmentów operacyjnych. Jeden kierownik może także pełnić swoje obowiązki w więcej niż tylko jednym segmencie operacyjnym. Jeżeli cechy przedstawione w paragrafie 5 stosują się do więcej niż jednej grupy części składowych organizacji jednostki, ale istnieje tylko jedna grupa części składowych, za które odpowiadają kierownicy, ta grupa części składowych tworzy segmenty operacyjne.
- 10 Cechy przedstawione w paragrafie 5 mogą mieć zastosowanie do dwóch lub większej ilości pokrywających się grup części składowych, za które odpowiadają kierownicy. Struktura ta jest niekiedy określana jako forma matrycowa organizacji. Na przykład w niektórych jednostkach kierownicy odpowiadają za różne produkty i linie produkcyjne na świecie, a inni odpowiadają za określone obszary geograficzne. Główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych regularnie dokonuje przeglądów wyników operacyjnych dwóch grup części składowych jednostki, a informacje finansowe są dostępne dla obydwu grup. W tej sytuacji jednostka ustala, która grupa części składowych tworzy segment operacyjny, odwołując się do zasady podstawowej.

▼ B**SEGMENTY SPRAWOZDAWCZE**

11 Jednostka prezentuje odrębnie informacje o każdym segmencie operacyjnym, który:

- a) został określony zgodnie z paragrafami 5–10 lub powstał na skutek połączenia dwóch lub większej ilości segmentów zgodnie z paragrafem 12; oraz
- b) przekroczył progi ilościowe, o których mowa w paragrafie 13.

Paragrafy 14–19 określają inne sytuacje, w których prezentuje się odrębne informacje o segmencie operacyjnym.

Kryteria łączenia

12 Segmenty operacyjne często wykazują podobne długoterminowe wyniki finansowe, jeżeli posiadają podobne właściwości gospodarcze. Na przykład można spodziewać się podobnych długoterminowych średnich marży brutto w przypadku dwóch segmentów operacyjnych, które wykazują podobieństwo cech gospodarczych. Można łączyć dwa lub większą ilość segmentów operacyjnych w jeden segment operacyjny, jeżeli łączenie przebiega zgodnie z zasadą podstawową niniejszego MSSF, segmenty wykazują podobne cechy gospodarcze oraz są podobne w każdym z poniższych aspektów:

- a) rodzaju produktów i usług;
- b) rodzaju procesów produkcyjnych;
- c) rodzaju lub grup klientów na produkty i usługi;
- d) metod stosowanych przy dystrybucji produktów lub świadczeniu usług; oraz
- e) jeśli ma to zastosowanie, rodzaju środowiska regulacyjnego, na przykład obszar bankowości, ubezpieczeń lub użyteczności publicznej.

Progi ilościowe

13 Jednostka wykazuje odrębnie informacje na temat segmentu operacyjnego, który spełnia którykolwiek z następujących progów ilościowych:

- a) wykazywane przychody segmentu, w tym pochodzące zarówno ze sprzedaży na rzecz klientów zewnętrznych, jak i ze sprzedaży i transferów realizowanych z innymi segmentami, stanowią 10 lub więcej procent łącznych zewnętrznych i wewnętrznych przychodów wszystkich segmentów operacyjnych;
- b) wykazywany w wartości bezwzględnej zysk lub strata segmentu stanowi 10 lub więcej procent większej z poniższych wartości bezwzględnych: (i) połączonego zysku wszystkich segmentów operacyjnych, które nie wykazały straty; oraz (ii) połączonej straty wszystkich segmentów, operacyjnych, które wykazały stratę;
- c) aktywa segmentu stanowią 10 lub więcej procent ogółu aktywów wszystkich segmentów operacyjnych.

▼ B

Segmenty operacyjne nieosiągające żadnego z progów ilościowych mogą być uznane za segmenty sprawozdawcze i ujawniane osobno, jeżeli kierownictwo uważa, że informacje o tym segmencie byłyby przydatne użytkownikom sprawozdań finansowych.

- 14 Jednostka może łączyć informacje o segmentach operacyjnych nieosiągających progów ilościowych z informacjami o innych segmentach operacyjnych nieosiągających tych progów, aby stworzyć w ten sposób segment sprawozdawczy, jedynie wówczas, gdy te segmenty operacyjne posiadają podobne cechy gospodarcze i spełniają większość kryteriów łączenia wymienionych w paragrafie 12.
- 15 Jeżeli łączne przychody zewnętrzne, wykazywane przez segmenty operacyjne, stanowią mniej niż 75 procent przychodów jednostki gospodarczej, należy wyodrębnić dodatkowe segmenty operacyjne jako segmenty sprawozdawcze (nawet jeśli nie spełniają kryteriów określonych w paragrafie 13) i postępować tak aż do momentu, kiedy przynajmniej 75 procent przychodów jednostki będzie pochodzić z segmentów sprawozdawczych.
- 16 Informacje na temat innych rodzajów działalności gospodarczej i segmentów operacyjnych nieobjętych odrębnym obowiązkiem sprawozdawczym są łączone i ujawniane w kategorii „wszystkie pozostałe segmenty”, odrębnie od innych pozycji uzgadniających prezentowanych w uzgodnieniach wymaganych zgodnie z paragrafem 28. Należy opisać źródła przychodów uwzględnionych w kategorii „wszystkie pozostałe segmenty”.
- 17 Jeżeli kierownictwo stwierdzi, że segment operacyjny uznany za segment sprawozdawczy w ostatnim okresie ma nadal duże znaczenie, informacje o tym segmencie prezentuje się odrębnie w bieżącym okresie nawet wtedy, gdy nie spełnia on już kryteriów dotyczących sprawozdawczości określonych w paragrafie 13.
- 18 Jeżeli segment operacyjny spełnia w bieżącym okresie wymogi dotyczące progów ilościowych i jest uznany za segment sprawozdawczy, dane dotyczące tego segmentu za poprzedni okres prezentowane dla celów porównawczych przekształca się, aby zaprezentować nowy segment sprawozdawczy jako odrębny segment, mimo iż segment ten nie spełniał w poprzednim okresie określonych w paragrafie 13 kryteriów dotyczących sprawozdawczości, chyba że niezbędne informacje są niedostępne, a ich opracowanie byłoby zbyt kosztowne.
- 19 Może występować praktyczny limit ilości segmentów sprawozdawczych ujawnianych odrębnie przez jednostkę, po przekroczeniu którego informacje o segmentach mogą stać się nadmiernie szczegółowe. Mimo braku precyzyjnego określenia tego limitu, jeżeli liczba segmentów będących segmentami sprawozdawczymi zgodnie z paragrafami 13–18 przekroczy dziesięć, jednostka powinna rozważyć, czy osiągnęła ten limit.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 20 Jednostka ujawnia informacje mające pomóc użytkownikom jej sprawozdań finansowych w ocenie rodzaju i skutków finansowych działań gospodarczych, w które jest zaangażowana, oraz środowiska gospodarczego, w którym prowadzi działalność.
- 21 Wprowadzając w życie postanowienia paragrafu 20, jednostka ujawnia dla każdego okresu, za który przedstawia ► **M5** sprawozdanie z całkowitych dochodów ◀:

a) ogólne informacje opisane w paragrafie 22;

▼ B

- b) informacje dotyczące zysku lub straty segmentu, w tym dotyczące określonych przychodów i kosztów uwzględnionych w rachunku wyników segmentu, informacje o aktywach i zobowiązaniach segmentu oraz informacje o podstawie wyceny, opisane w paragrafach 23–27; oraz
- c) uzgodnienia sum przychodów segmentów, wykazanych zysków lub strat segmentów, aktywów segmentów, zobowiązań segmentów oraz innych istotnych pozycji segmentów z odpowiednimi kwotami dla całej jednostki, tak jak zostało to przedstawione w paragrafie 28.

▼ M5

Uzgodnienia kwot zawartych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej segmentów sprawozdawczych z kwotami zawartymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostki są wymagane na każdy dzień, na który sporządza się sprawozdanie z sytuacji finansowej. Informacje za wcześniejsze okresy przekształca się w sposób przedstawiony w paragrafach 29 i 30.

▼ B**Informacje ogólne****▼ M43**

22

Jednostka ujawnia następujące ogólne informacje:

- a) czynniki przyjęte do określenia segmentów sprawozdawczych jednostki, w tym podstawę systemu organizacji (na przykład czy kierownictwo zdecydowało się na zorganizowanie jednostki w oparciu o kryterium zróżnicowanych produktów i usług, obszarów geograficznych, rodzaju środowiska regulacyjnego czy kombinacji tych czynników, a także czy segmenty operacyjne podlegały łączeniu);
- aa) oceny dokonane przez kierownictwo w ramach zastosowania kryteriów łączenia określonych w paragrafie 12. Obejmuje to krótki opis segmentów operacyjnych, które zostały połączone w ten sposób, oraz wskaźników gospodarczych, które zostały poddane ocenie na potrzeby stwierdzenia, że łączone segmenty operacyjne posiadają podobne właściwości gospodarcze; oraz
- b) rodzaje produktów i usług, z których pochodzą przychody segmentów sprawozdawczych.

▼ B**Informacje o zysku lub stracie, aktywach i zobowiązaniach****▼ M22**

23

Jednostka prezentuje wartość zysku lub straty dla każdego segmentu sprawozdawczego. Jednostka prezentuje sumę aktywów i sumę zobowiązań dla każdego segmentu sprawozdawczego, jeżeli te kwoty są regularnie przedstawiane głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych. Jednostka ujawnia również następujące dane o każdym segmencie sprawozdawczym, jeżeli wymienione kwoty są włączone do wartości zysku lub straty segmentu poddawanej przeglądowi przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych lub w inny sposób są regularnie przedstawiane temu organowi, nawet jeżeli kwoty te nie są włączone do wartości zysku lub straty segmentu:

- a) przychody uzyskiwane od zewnętrznych klientów;

▼ B

- b) przychody uzyskiwane z tytułu transakcji z innymi segmentami operacyjnymi tej samej jednostki;
- c) przychody z tytułu odsetek;
- d) koszty z tytułu odsetek;

▼ B

e) amortyzację;

▼ M5

f) Istotne pozycje przychodów i kosztów ujawnionych zgodnie z paragrafem 97 MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowanym w 2007 r.);

▼ B

g) udział jednostki w zysku lub stracie jednostek stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięć konsolidowanych metodą praw własności;

h) koszty lub przychody podatkowe; oraz

i) istotne pozycje niepieniężne inne niż amortyzacja.

Jednostka prezentuje przychody z tytułu odsetek oddzielnie od kosztów z tytułu odsetek dla każdego segmentu sprawozdawczego, chyba że większość przychodów segmentu pochodzi z tytułu odsetek, a główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych, dokonując oceny wyników działalności segmentu oraz decydując o alokacji zasobów do segmentu, opiera się w głównej mierze na przychodach netto z tytułu odsetek. W tej sytuacji jednostka może zaprezentować przychody segmentu z tytułu odsetek pomniejszone o koszty z tytułu odsetek i ujawnić ten fakt.

▼ M31

24

Dla każdego segmentu objętego obowiązkiem sprawozdawczym, jeżeli określone kwoty zostały uwzględnione w wycenie aktywów segmentu, która była przedmiotem przeglądu dokonywanego przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych lub w inny sposób była okresowo przedstawiana temu organowi, jednostka ujawnia następujące informacje, nawet jeśli nie zostały uwzględnione w wycenie aktywów segmentu:

▼ B

a) kwota inwestycji w jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia konsolidowane metodą praw własności; oraz

▼ M31

b) wysokości wzrostu wartości aktywów trwałych⁽¹⁾ innych niż instrumenty finansowe, aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, aktywów dotyczących świadczeń związanych z zakończeniem stosunku pracy (zob. MSR 19 *Świadczenia pracownicze*) oraz prawa z umów ubezpieczenia.

▼ B

WYCENA

25

Kwoty każdej z wykazywanych pozycji segmentu powinny odpowiadać wartości tych pozycji zaprezentowanych głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych, wykorzystywanych przy podejmowaniu decyzji dotyczących alokacji zasobów do segmentu i przy ocenie wyników działalności segmentu. Korekty i wyłączenia dokonywane w związku ze sporządzaniem sprawozdań finansowych jednostki oraz alokacje przychodów, kosztów oraz zysków i strat należy uwzględnić w wartości zysku lub straty segmentu tylko w zakresie, w jakim zostały ujęte w wartości zysku lub straty segmentu zaprezentowanej organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych. Analogicznie tylko te aktywa i zobowiązania, które zostały ujęte w wartości aktywów i zobowiązań segmentu wykorzystywanych przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych, należy zaprezentować dla danego segmentu. Jeżeli dokonuje się przyporządkowania do wykazywanego zysku lub straty segmentu, aktywów lub zobowiązań, kwoty te należy przyporządkować w oparciu o racjonalne podstawy.

⁽¹⁾ W przypadku aktywów klasyfikowanych według kryterium płynności aktywa trwałe są to aktywa obejmujące kwoty, których realizacji oczekuje się po upływie dwunastu miesięcy od ► **M5** końca okresu sprawozdawczego ◀.

▼ B

- 26 Jeżeli główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji w celu oceny wyników działalności lub zdecydowania o sposobie alokacji zasobów do segmentu korzysta tylko z jednej miary zysku lub straty segmentu, aktywów i zobowiązań segmentu, wówczas zysk lub stratę segmentu oraz jego aktywa i zobowiązania prezentuje się, wykorzystując tę miarę. Jeżeli główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych korzysta z więcej niż tylko z jednej miary zysku lub straty segmentu oraz aktywów lub zobowiązań segmentu, miarami przyjętymi dla celów sprawozdawczych powinny być te, które w opinii kierownictwa zostały ustalone zgodnie z zasadami wyceny najbardziej spójnymi z zasadami, w oparciu o które wyceniono odpowiednie kwoty zawarte w sprawozdaniu finansowym jednostki.
- 27 Jednostka wyjaśnia sposób pomiaru zysku lub straty segmentu, aktywów i zobowiązań segmentu dla każdego segmentu sprawozdawczego. Jednostka ujawnia przynajmniej następujące informacje:
- a) zasady rachunkowości dotyczące wszelkich transakcji między segmentami sprawozdawczymi;
 - b) charakter wszelkich różnic między pomiarem zysków lub strat segmentów sprawozdawczych a pomiarem zysku lub straty brutto jednostki, przed uwzględnieniem działalności zaniechanej (jeżeli nie wynika to z uzgodnień opisanych w paragrafie 28). Różnice te mogą obejmować zasady rachunkowości oraz politykę alokowania centralnie ponoszonych kosztów, które są niezbędne dla zrozumienia prezentowanych informacji dotyczących segmentu;
 - c) charakter wszelkich różnic między wyceną aktywów segmentów sprawozdawczych a wyceną aktywów jednostki (jeżeli nie wynika to z uzgodnień opisanych w paragrafie 28). Różnice te mogą obejmować zasady rachunkowości oraz politykę alokowania wspólnie użytkowanych aktywów, które są niezbędne dla zrozumienia prezentowanych informacji dotyczących segmentu;
 - d) charakter wszelkich różnic między wyceną zobowiązań segmentów sprawozdawczych a wyceną zobowiązań jednostki (jeżeli nie wynika to z uzgodnień opisanych w paragrafie 28). Różnice te mogą obejmować zasady rachunkowości oraz politykę alokowania wspólnie wykorzystywanych zobowiązań, które są niezbędne dla zrozumienia prezentowanych informacji dotyczących segmentu;
 - e) charakter wszelkich zmian w metodach wyceny stosowanych do ustalenia wykazywanego zysku lub straty segmentu oraz wpływ tych zmian, o ile miały miejsce, na wartość zysku lub straty segmentu;
 - f) charakter i skutek wszelkich niesymetrycznych alokacji dotyczących segmentów sprawozdawczych. Na przykład jednostka mogła przypisać koszty amortyzacji do segmentu, nie przypisując jednocześnie do tego segmentu odpowiednich aktywów podlegających amortyzacji.

Uzgodnienia**▼ M43**

- 28 Jednostka przedstawia uzgodnienia wszystkich poniższych pozycji:

▼ B

- a) sumy przychodów segmentów sprawozdawczych z przychodami jednostki;

▼ B

- b) sumy zysków lub strat segmentów sprawozdawczych z zyskiem lub stratą jednostki przed uwzględnieniem obciążenia podatkowego (przychodu podatkowego) oraz działalności zaniechanej. Jeżeli jednak jednostka przypisuje do segmentów sprawozdawczych takie pozycje jak obciążenie podatkowe (przychód podatkowy), jednostka może uzgodnić sumę zysków lub strat segmentów z zyskiem lub stratą netto jednostki;

▼ M43

- c) sumy aktywów segmentów sprawozdawczych z aktywami jednostki, jeśli aktywa segmentu są wykazywane zgodnie z paragrafem 23;

▼ B

- d) sumy zobowiązań segmentów sprawozdawczych ze zobowiązaniami jednostki, jeśli zobowiązania segmentu są wykazywane zgodnie z paragrafem 23;

- e) sumy jakichkolwiek istotnych pozycji segmentów sprawozdawczych z korespondującymi kwotami dla jednostki.

Wszystkie istotne pozycje uzgadniające są odrębnie identyfikowane i opisywane. Na przykład kwotę każdej istotnej korekty niezbędnej do uzgodnienia zysku lub straty segmentu sprawozdawczego z zyskiem lub stratą jednostki, wynikającą z odmiennych zasad (polityki) rachunkowości, odrębnie identyfikuje się i opisuje.

Przekształcenie wcześniej zaprezentowanych informacji

- 29 Jeżeli jednostka dokonuje zmiany jej struktury organizacyjnej w sposób, który sprawia, że następuje zmiana składu jej segmentów sprawozdawczych, wówczas dokonuje się przekształcenia korespondujących informacji za wcześniejsze okresy, w tym okresy śródroczne, chyba że informacje te nie są dostępne, a koszt ich uzyskania byłby nadmierny. Ustalenie, czy informacje są dostępne i czy koszt ich uzyskania byłby nadmierny, dokonuje się w przypadku każdej odrębnej pozycji podlegającej ujawnieniu. W następstwie zmiany składu segmentów sprawozdawczych jednostka ujawnia, czy przekształciła korespondujące pozycje informacji dotyczących segmentów za wcześniejsze okresy.

- 30 Jeżeli jednostka zmieniła swoją strukturę organizacyjną w sposób, który powoduje zmianę składu segmentów sprawozdawczych i jeżeli informacje o segmentach za wcześniejsze okresy, w tym za okresy śródroczne, nie zostały przekształcone w celu odzwierciedlenia tej zmiany, jednostka ujawnia w roku, w którym nastąpiła zmiana, informacje o segmentach w oparciu zarówno o starą, jak i nową podstawę wydobrębnienia segmentów, chyba że niezbędne informacje nie są dostępne i koszt ich uzyskania byłby nadmierny.

UJAWNIANIE INFORMACJI NA TEMAT JEDNOSTKI JAKO CAŁOŚCI

- 31 Paragrafy 32–34 mają zastosowanie do wszystkich jednostek podlegających wymogom tego MSSF, w tym do jednostek posiadających jeden segment sprawozdawczy. W przypadku niektórych jednostek ich działalność gospodarcza nie jest zorganizowana wokół zróżnicowanych produktów i usług lub obszarów geograficznych prowadzonej działalności. Segmenty sprawozdawcze takich jednostek mogą wykazywać przychody z tytułu szerokiego zakresu zasadniczo różnych produktów i usług lub też więcej niż jeden z jej segmentów sprawozdawczych może dostarczać zasadniczo te same produkty i usługi. Analogicznie, segmenty sprawozdawcze jednostki mogą

▼ B

posiadać aktywa w różnych obszarach geograficznych i wykazywać przychody pochodzące od klientów z różnych obszarów geograficznych, bądź więcej niż jeden z jej segmentów sprawozdawczych może prowadzić działalność na danym obszarze geograficznym. Informacje wymagane przez paragrafy 32–34 jednostka przedstawia tylko wtedy, gdy nie są przedstawiane w ramach informacji o segmentach sprawozdawczych wymaganych przez niniejszy MSSF.

Informacje dotyczące produktów i usług

- 32 Jednostka prezentuje uzyskane od klientów zewnętrznych przychody z tytułu każdego produktu i usługi lub każdej grupy podobnych produktów i usług, chyba że niezbędne informacje na ten temat są niedostępne i koszt ich uzyskania byłby nadmierny, w którym to przypadku fakt ten ujawnia się. Kwoty wykazywanych przychodów uzyskuje się w oparciu o informacje finansowe wykorzystywane do sporządzenia sprawozdania finansowego jednostki.

Informacje dotyczące obszarów geograficznych

- 33 Jednostka prezentuje następujące informacje dotyczące obszarów geograficznych, chyba że informacje te są niedostępne, a koszt ich uzyskania jest nadmierny:

a) przychody od klientów zewnętrznych (i) przypisane do kraju, w którym jednostka ma swoją siedzibę; oraz (ii) przypisane do wszystkich pozostałych krajów łącznie, w których jednostka uzyskuje swoje przychody. Jeżeli przychody od zewnętrznych klientów przypisanych do danego pojedynczego kraju są istotne, przychody te ujawnia się odrębnie. Jednostka ujawnia podstawę przypisania przychodów od zewnętrznych klientów do poszczególnych krajów;

b) aktywa trwale ⁽¹⁾ inne niż instrumenty finansowe, aktywa z tytułu podatku odroczonego, aktywa z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia oraz prawa wynikające z umów ubezpieczeniowych (i) zlokalizowane w kraju, w którym jednostka ma swoją siedzibę; (ii) zlokalizowane we wszystkich pozostałych krajach łącznie, w których jednostka utrzymuje swoje aktywa. Jeżeli aktywa znajdujące się w danym pojedynczym kraju są istotne, aktywa te ujawnia się odrębnie.

Kwoty wykazane uzyskuje się na podstawie informacji finansowych wykorzystanych do sporządzenia sprawozdania finansowego jednostki. Jeżeli niezbędne informacje są niedostępne, a koszt ich uzyskania byłby nadmierny, fakt ten ujawnia się. Jednostka może dostarczyć, oprócz informacji wymaganych przez niniejszy paragraf, sumy częściowe informacji dotyczących obszarów geograficznych w odniesieniu do grup krajów.

⁽¹⁾ W przypadku aktywów klasyfikowanych według kryterium płynności aktywa trwałe są to aktywa obejmujące kwoty, których realizacji oczekuje się po upływie dwunastu miesięcy od ► **M5** końca okresu sprawozdawczego ◀.

▼ **B****Informacje dotyczące głównych klientów**▼ **M26**

- 34 Jednostka dostarcza informacje na temat zakresu, w jakim jest zależna od jej głównych klientów. Jeżeli przychody z tytułu transakcji z zewnętrznym pojedynczym klientem stanowią 10 lub więcej procent łącznych przychodów jednostki, jednostka ujawnia ten fakt, łączną kwotę przychodów uzyskanych od każdego tego rodzaju klienta oraz wskazuje segment lub segmenty wykazujące te przychody. Jednostka nie ma obowiązku ujawniania tożsamości głównego klienta, ani określania kwoty przychodów, które każdy z segmentów wykazuje w związku z tym klientem. Na potrzeby niniejszego MSSF grupę jednostek, o których jednostka sprawozdawcza wie, że znajdują się pod wspólną kontrolą, uznaje się za jednego klienta. Jednakże konieczne jest dokonanie oceny tego, czy także rząd (krajowy, stanowy, prowincjonalny, terytorialny, lokalny lub zagraniczny w tym agencje rządowe oraz inne podobne organy lokalne, krajowe lub międzynarodowe) oraz jednostki, które według wiedzy jednostki sprawozdawczej znajdują się pod kontrolą tego rządu, uznaje się za jednego klienta. Dokonując takiej oceny, jednostka sprawozdawcza uwzględni zakres integracji gospodarczej między tymi jednostkami.

▼ **B****OKRES PRZEJŚCIOWY I DATA WEJŚCIA W ŻYCIE**

- 35 Jednostka stosuje niniejszy MSSF w odniesieniu do rocznych sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy sprawozdawcze rozpoczynające się dnia 1 stycznia 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszy MSSF przy sporządzaniu jej sprawozdań finansowych za okres rozpoczynający się przed dniem 1 stycznia 2009 r., fakt ten ujawnia.

▼ **M22**

- 35A Paragraf 23 został zmieniony przez *Zmiany MSSF* wydane w kwietniu 2009 r. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2010 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to fakt ten ujawnia.

- 36 Informacje o segmentach za ubiegłe lata, które prezentuje się jako informacje porównawcze w pierwszym roku stosowania (w tym zastosowanie zmiany paragrafu 23 dokonanej w kwietniu 2009 r.) przekształca się w celu spełnienia wymogów niniejszego standardu, chyba że niezbędne informacje są niedostępne, a koszt ich opracowania byłby nadmierny.

▼ **M5**

- 36A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię zastosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto zmienił paragraf 23 f). Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ **M26**

- 36B MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych* (zaktualizowany w 2009 r.) zmienia paragraf 34 w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2011 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 24 (zaktualizowany w 2009 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, stosuje również zmianę do paragrafu 34 w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

▼ M43

- 36C Na podstawie dokumentu *Annual Improvements to IFRSs 2010–2012 Cycle*, opublikowanego w grudniu 2013 r., zmieniono paragrafy 22 i 28. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 lipca 2014 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ B

WYCOFANIE MSR 14

- 37 Niniejszy MSSF zastępuje MSR 14 *Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności*.

▼ B*Załącznik A***Definicje terminów**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF.

- Segment operacyjny
- Segment operacyjny jest częścią składową jednostki:
- a) która angażuje się w działalność gospodarczą, w związku z którą może uzyskiwać przychody i ponosić koszty (w tym przychody i koszty związane z transakcjami z innymi częściami składowymi tej samej jednostki);
 - b) której wyniki działalności są regularnie przeglądane przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w jednostce oraz wykorzystujący te wyniki przy podejmowaniu decyzji o zasobach alokowanych do segmentu i przy ocenie wyników działalności segmentu; oraz
 - c) w przypadku której są dostępne oddzielne informacje finansowe.

▼ **M53** MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 9

Instrumenty finansowe

ROZDZIAŁ 1 Cel

- 1.1. Celem niniejszego standardu jest ustanowienie zasad sprawozdawczości finansowej dotyczącej *aktywów finansowych* i *zobowiązań finansowych*, która będzie prezentować przydatne i użyteczne informacje potrzebne użytkownikom sprawozdań finansowych do oceny kwot, rozkładu w czasie i niepewności przyszłych przepływów pieniężnych danej jednostki.

ROZDZIAŁ 2 Zakres

- ▼ **M54** 2.1. Niniejszy standard stosują wszystkie jednostki w odniesieniu do wszystkich rodzajów instrumentów finansowych, z wyjątkiem:

- ▼ **M53**
- a) tych udziałów w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, które są ujmowane zgodnie z MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*, MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* lub MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*. Jednakże w niektórych przypadkach w MSSF 10, MSR 27 lub MSR 28 wymaga się lub zezwala się, aby jednostka ujmowała udziały w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach w oparciu o niektóre lub wszystkie wymogi określone w niniejszym standardzie. Jednostki stosują niniejszy standard również w odniesieniu do instrumentów pochodnych powiązanych z udziałami w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, chyba że dane instrumenty pochodne są zgodne z definicją instrumentu kapitałowego jednostki zawartą w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*;

- ▼ **M54**
- b) praw i obowiązków wynikających z umów leasingowych, do których stosuje się MSSF 16 *Leasing*. Zastrzega się jednak, że:
- (i) należności z tytułu leasingu finansowego (tj. inwestycje w odniesieniu do leasingów finansowych netto) oraz należności z tytułu leasingu operacyjnego ujęte przez leasingodawcę objęte są wymogami dotyczącymi usunięcia z bilansu i utraty wartości, o których mowa w niniejszym standardzie;
- (ii) zobowiązania z tytułu leasingu ujęte przez leasingobiorcę objęte są wymogami dotyczącymi usunięcia z bilansu, określonymi w paragrafie 3.3.1 niniejszego standardu; oraz
- (iii) instrumenty pochodne wbudowane w leasing objęte są wymogami dotyczącymi wbudowanych instrumentów pochodnych określonych w niniejszym standardzie;

- ▼ **M53**
- c) praw i obowiązków pracodawców związanych z programami świadczeń pracowniczych, do których stosuje się MSR 19 *Świadczenia pracownicze*;
- d) instrumentów finansowych wyemitowanych przez jednostkę, które spełniają definicję instrumentu kapitałowego zawartą w MSR 32 (w tym opcji i warrantów), lub które należy klasyfikować jako instrumenty kapitałowe zgodnie z paragrafami 16 A i 16B lub 16C i 16D w MSR 32. Jednakże posiadacz takich instrumentów kapitałowych stosuje niniejszy standard w odniesieniu do tych instrumentów, o ile nie stanowią wyjątku, o którym mowa w pkt a);

▼ M53

- e) praw i obowiązków wynikających z tytułu (i) umów ubezpieczeniowych zgodnie z MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*, innych niż prawa i obowiązki wystawcy wynikające z tytułu umów ubezpieczeniowych spełniających warunki definicji umowy gwarancji finansowych, lub (ii) umów wchodzących w zakres MSSF 4, ponieważ zawierają cechy uznaniowych udziałów w zyskach. Niniejszy standard ma jednakże zastosowanie do instrumentów pochodnych wbudowanych w umowy wchodzące w zakres MSSF 4, o ile instrumenty te same w sobie nie stanowią umów wchodzących w zakres MSSF 4. Ponadto, jeśli wystawca umów gwarancji finansowych uprzednio wyraźnie podkreślił, że uważa takie umowy za umowy ubezpieczeniowe, i zastosował zasady rachunkowości, jakie mają zastosowanie do umów ubezpieczeniowych, może on podjąć decyzję o stosowaniu do tego rodzaju umów gwarancji finansowych niniejszego standardu lub MSSF 4 (zob. paragrafy B2.5–B2.6). Wystawca może podjąć taką decyzję oddzielnie dla każdej umowy, z tym że wybór dokonany dla danej umowy jest nieodwołalny;
- f) wszelkich kontraktów forward kupna lub sprzedaży jednostki przejmowanej zawieranych pomiędzy jednostką przejmującą i sprzedającym udziałowcem, których rezultatem będzie połączenie jednostek na dzień przejścia w przyszłości objęte zakresem MSSF 3 *Połączenia jednostek*. Termin kontraktu forward nie powinien być dłuższy od rozsądnego okresu, który jest zwykle niezbędny do uzyskania wszelkich koniecznych pozwoleń i zakończenia transakcji;
- g) zobowiązań do udzielenia pożyczki innych niż zobowiązania do udzielenia pożyczki opisane w paragrafie 2.3. Wystawca zobowiązań do udzielenia pożyczki stosuje jednak wymogi niniejszego standardu w zakresie utraty wartości w odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki, które w innej sytuacji nie byłyby objęte niniejszym standardem. Ponadto wszystkie zobowiązania do udzielenia pożyczki podlegają wymogom niniejszego standardu w zakresie zaprzestania ujmowania;
- h) instrumentów finansowych, umów i zobowiązań w ramach transakcji płatności w formie akcji, do których stosuje się MSSF 2 *Płatności w formie akcji*, z wyjątkiem umów objętych zakresem określonym w paragrafach 2.4–2.7 niniejszego standardu, do których niniejszy standard ma zastosowanie;
- i) praw do płatności pokrywających wydatki poniesione przez jednostkę w celu uregulowania jej zobowiązania, które jednostka ujmuje jako rezerwę zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, albo w związku z którym, w okresie wcześniejszym, jednostka ujęła rezerwę zgodnie z MSR 37;
- j) praw i obowiązków objętych zakresem MSSF 15 *Dochody z umów z klientami*, które są instrumentami finansowymi, z wyjątkiem tych, które w MSSF 15 określono jako ujmowane zgodnie z niniejszym standardem.

2.2. Wymogi niniejszego standardu w zakresie utraty wartości mają zastosowanie do tych praw, które w MSSF 15 określono jako ujmowane zgodnie z niniejszym standardem do celów ujęcia zysków lub strat z tytułu utraty wartości.

▼ **M53**

- 2.3. W zakres niniejszego standardu wchodzi następujące zobowiązania do udzielenia pożyczki:
- a) zobowiązania do udzielenia pożyczki, które jednostka wyznaczyła jako zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zob. paragraf 4.2.2). Jednostka, która w przeszłości dokonywała sprzedaży aktywów powstałych na skutek jej zobowiązań do udzielenia pożyczki w krótkim terminie po ich powstaniu, stosuje niniejszy standard do wszystkich swoich zobowiązań do udzielenia pożyczki tej samej klasy;
 - b) zobowiązania do udzielenia pożyczki, które mogą być rozliczane netto w środkach pieniężnych bądź poprzez dostarczenie lub wyemitowanie innego instrumentu finansowego. Tego rodzaju zobowiązania do udzielenia pożyczki są instrumentami pochodnymi. Nie uznaje się zobowiązania do udzielenia pożyczki za rozliczane netto wyłącznie z powodu wypłaty pożyczki w transzach (np. pożyczki hipoteczne na budowę wyplacane w transzach zgodnie z postępowaniem prac budowlanych);
 - c) zobowiązania do udzielenia pożyczki oprocentowanej poniżej rynkowej stopy procentowej (zob. paragraf 4.2.1 pkt d)).
- 2.4. Niniejszy standard stosuje się do umów kupna lub sprzedaży składników niefinansowych, które mogą być rozliczone netto (w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych w taki sposób, jakby umowa ta była instrumentem finansowym), z wyjątkiem umów, które zostały zawarte i są utrzymywane w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników. Niniejszy standard stosuje się jednak do tych umów, które jednostka wyznaczyła jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 2.5.
- 2.5. Umowa kupna lub sprzedaży składników niefinansowych, która może być rozliczona netto (w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych w taki sposób, jakby umowa ta była instrumentem finansowym), może zostać nieodwołalnie wyznaczona jako wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy, nawet jeśli została zawarta w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników. Wyznaczenie to jest możliwe jedynie w momencie zawarcia umowy i jedynie w przypadku, gdy eliminuje to albo istotnie zmniejsza niespójność ujmowania (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowe”), jaka wynikłaby w przeciwnym razie z nieujęcia tej umowy, ponieważ jest ona wyłączona z zakresu niniejszego standardu (zob. paragraf 2.4).
- 2.6. Istnieje wiele sposobów rozliczania netto umów kupna lub sprzedaży składników niefinansowych w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych. Należą do nich sytuacje, kiedy:
- a) warunki umowy pozwalają obu stronom umowy na jej rozliczenie netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych;

▼ **M53**

- b) możliwość rozliczenia netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych nie wynika wprost z warunków umowy, jednakże jednostka stosuje praktykę rozliczania podobnych umów netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych (albo z kontrahentem, poprzez przystąpienie do umów typu offset, albo w drodze sprzedaży zawartej umowy przed jej wykonaniem lub przedawnieniem);
- c) w przypadku podobnych umów jednostka stosuje praktykę dostarczenia instrumentu bazowego i jego sprzedaży w krótkim okresie w celu osiągnięcia zysków z krótkoterminowych wahań cen albo dla zrealizowania marży pośrednika; oraz
- d) będący przedmiotem umowy składnik niefinansowy jest łatwo wymierny na środki pieniężne.

Umowa, której dotyczy pkt b) lub c), nie została zawarta w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników, a więc jest objęta zakresem niniejszego standardu. Inne umowy, do których ma zastosowanie paragraf 2.4, poddaje się ocenie, aby ustalić, czy zostały zawarte i są utrzymywane w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników, a więc czy są one objęte zakresem niniejszego standardu.

- 2.7. Wystawiona opcja kupna lub sprzedaży składnika niefinansowego, która może być rozliczona netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych, zgodnie z paragrafem 2.6 pkt a) lub d), jest objęta zakresem niniejszego standardu. Taka umowa nie może zostać zawarta w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników.

ROZDZIAŁ 3 Ujmowanie i zaprzestanie ujmowania

3.1 POCZĄTKOWE UJĘCIE

- 3.1.1. **Jednostka ujmuje składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy staje się związana postanowieniami umowy instrumentu (zob. paragrafy B3.1.1 i B3.1.2). Jeśli jednostka ujmuje składnik aktywów finansowych po raz pierwszy, to klasyfikuje go zgodnie z paragrafami 4.1.1–4.1.5 i wycenia go zgodnie z paragrafami 5.1.1–5.1.3. Jeśli jednostka ujmuje zobowiązanie finansowe po raz pierwszy, to klasyfikuje je zgodnie z paragrafami 4.2.1 i 4.2.2 oraz wycenia je zgodnie z paragrafem 5.1.1.**

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży aktywów finansowych

- 3.1.2. **Aktywa finansowe zakupione lub sprzedane w drodze *standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży* odpowiednio ujmuje się lub zaprzestaje ich ujmowania na dzień zawarcia transakcji albo na dzień jej rozliczenia, stosownie do przyjętych zasad rachunkowości (zob. paragrafy B3.1.3–B3.1.6).**

▼ **M53****3.2 ZAPRZESTANIE UJMOWANIA AKTYWÓW FINANSOWYCH**

3.2.1. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, na poziomie skonsolidowanym, stosuje się paragrafy 3.2.2–3.2.9, B3.1.1, B3.1.2 oraz B3.2.1–B3.2.17. W związku z tym jednostka najpierw konsoliduje wszystkie jednostki zależne zgodnie z MSSF 10, a następnie stosuje te paragrafy w odniesieniu do powstałej w ten sposób grupy.

3.2.2. Przed ustaleniem, czy i w jakim zakresie *zaprzestanie ujmowania* jest zgodne z paragrafami 3.2.3–3.2.9, jednostka ustala w podany poniżej sposób, czy paragrafy te powinny mieć zastosowanie do części składnika aktywów finansowych (lub do części grupy podobnych składników aktywów finansowych), czy do całego składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych).

a) Paragrafy 3.2.3–3.2.9 stosuje się do części składnika aktywów finansowych (lub do części grupy podobnych składników aktywów finansowych) wtedy i tylko wtedy, gdy część, której zaprzestanie ujmowania jest rozpatrywane, spełnia jeden z następujących trzech warunków:

(i) część obejmuje wyłącznie specyficznym określone przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera transakcję przeniesienia stóp procentowych, zgodnie z którą kontrahent otrzymuje prawo do przepływów pieniężnych z tytułu odsetek bez prawa do przepływów pieniężnych z tytułu spłaty kwoty głównej instrumentu dłużnego, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do przepływów pieniężnych z tytułu odsetek;

(ii) część obejmuje wyłącznie w pełni proporcjonalny udział w przepływach pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera umowę, na mocy której kontrahent otrzymuje prawo do 90 procent wszystkich przepływów pieniężnych z instrumentu dłużnego, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do 90 procent tych przepływów pieniężnych. W przypadku występowania więcej niż jednego kontrahenta nie ma wymogu, aby posiadali oni proporcjonalne udziały w przepływach pieniężnych, o ile spełniony jest warunek, że jednostka przekazująca posiada w pełni proporcjonalny udział;

(iii) część obejmuje wyłącznie w pełni proporcjonalny udział w dokładnie określonych przepływach środków pieniężnych ze składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera umowę, na mocy której kontrahent otrzymuje prawo do 90 procent przepływów pieniężnych z tytułu odsetek ze składnika aktywów finansowych, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do 90 procent tych przepływów pieniężnych z tytułu odsetek. W przypadku występowania więcej niż jednego kontrahenta, nie ma wymogu, aby posiadali oni proporcjonalne udziały w przepływach środków pieniężnych, o ile spełniony jest warunek, że jednostka przekazująca posiada w pełni proporcjonalny udział.

b) We wszystkich innych przypadkach paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do składnika aktywów finansowych w całości (lub do całości grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, jeśli jednostka przenosi (i) prawo do pierwszych lub ostatnich 90 procent uzyskanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych (lub grupy

▼ M53

składników aktywów finansowych) albo (ii) prawo do 90 procent przepływów pieniężnych z grupy należności, ale jednocześnie udziela gwarancji pokrycia strat kredytowych kupującego do wysokości 8 procent kwoty głównej należności, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych) w całości.

W paragrafach 3.2.3–3.2.12 pojęcie „składnik aktywów finansowych” odnosi się do części składnika aktywów finansowych (lub części grupy podobnych składników aktywów finansowych) zgodnie z pkt a) powyżej, a w innych przypadkach do składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych) w całości.

3.2.3. Jednostka zaprzestaje ujmowania składnika aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy:

- a) wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych; lub
- b) przenosi składnik aktywów finansowych zgodnie z paragrafami 3.2.4 i 3.2.5, a przeniesienie spełnia warunki zaprzestania ujmowania zgodnie z paragrafem 3.2.6.

(Zob. paragraf 3.1.2 w odniesieniu do standaryzowanej transakcji sprzedaży składników aktywów finansowych).

3.2.4. Jednostka przenosi składnik aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy:

- a) przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych; lub
- b) zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale zgodnie z porozumieniem spełniającym warunki określone w paragrafie 3.2.5. przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych na rzecz jednego lub większej liczby odbiorców.

3.2.5. Jeśli jednostka zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych („pierwotny składnik aktywów”), ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania tych przepływów pieniężnych na rzecz jednej lub większej liczby jednostek („ostateczni odbiorcy”), jednostka traktuje tę transakcję jako przeniesienie składnika aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie trzy następujące warunki:

- a) jednostka nie ma obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom dopóki nie otrzyma odpowiadających im kwot, które wynikają z pierwotnego składnika aktywów. Krótkoterminowe zaliczki dokonywane przez jednostkę z prawem do odzyskania pełnej pożyczonej kwoty powiększonej o naliczone odsetki ustalone na podstawie stóp rynkowych nie stanowią naruszenia tego warunku;
- b) na mocy umowy przeniesienia jednostka nie może sprzedać lub zastawić pierwotnego składnika aktywów w inny sposób niż jako ustanowione na rzecz ostatecznych odbiorców zabezpieczenie zobowiązania do przekazywania na ich rzecz przepływów pieniężnych;
- c) jednostka jest zobowiązana do przekazania wszystkich przepływów pieniężnych otrzymanych przez nią w imieniu ostatecznych odbiorców bez istotnej zwłoki. Dodatkowo jednostka nie jest upoważniona do reinwestowania tych przepływów pieniężnych, z wyjątkiem inwestycji w środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych (zgodnie z definicją w MSR 7 *Sprawozdanie z przepływów pieniężnych*) w krótkim okresie rozliczeniowym pomiędzy dniem otrzymania i wymaganym dniem przekazania do ostatecznych odbiorców, przy czym uzyskane odsetki z takich inwestycji są przekazywane ostatecznym odbiorcom.

▼ **M53**

3.2.6. Przenosząc składnik aktywów finansowych (zob. paragraf 3.2.4), jednostka ocenia, w jakim stopniu zachowuje ona ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W takim przypadku:

- a) jeśli jednostka przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to zaprzestaje ujmowania składnika aktywów finansowych i ujmuje oddzielnie jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia;
- b) jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych;
- c) jeśli jednostka nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to ustala, czy zachowała kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych. W takim przypadku:
 - (i) jeśli jednostka nie zachowała kontroli, zaprzestaje ujmowania składnika aktywów finansowych i ujmuje oddzielnie jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia;
 - (ii) jeśli jednostka zachowała kontrolę, w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w stopniu, w jakim utrzymuje zaangażowanie w tym składniku (zob. paragraf 3.2.16).

3.2.7. Przeniesienie ryzyka i korzyści (zob. paragraf 3.2.6) jest oceniane poprzez porównanie narażenia jednostki, przed i po dokonaniu przeniesienia, na ryzyko zmienności kwot i rozkładu w czasie przepływów pieniężnych netto związanych z przeniesionym składnikiem aktywów. Jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, jeśli jej narażenie na ryzyko zmienności wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto ze składnika aktywów finansowych nie zmienia się istotnie w wyniku przeniesienia (np. ponieważ jednostka sprzedała składnik aktywów finansowych podlegający umowie odkupu za ustaloną cenę lub cenę sprzedaży powiększoną o marżę pożyczkodawcy). Jednostka przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, jeśli jej narażenie na ryzyko takiej zmienności przestało być istotne w porównaniu z całkowitą zmiennością wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto związanych ze składnikiem aktywów finansowych (np. dlatego, że jednostka sprzedała składnik aktywów finansowych tylko z opcją jego odkupu po *wartości godziwej* w momencie odkupu, albo dokonała przeniesienia w pełni proporcjonalnego udziału w przepływach pieniężnych wynikających z większego składnika aktywów finansowych na mocy porozumienia, takiego jak np. umowa współdziałania w pożyczce, spełniającego warunki określone w paragrafie 3.2.5).

3.2.8. W wielu przypadkach oczywiste będzie, czy jednostka przeniosła lub zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, a więc nie będzie konieczne przeprowadzenie żadnych obliczeń. W pozostałych przypadkach niezbędne będzie obliczenie i porównanie narażenia jednostki, przed i po dokonaniu przeniesienia, na ryzyko zmienności wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto. Obliczenia i porównania są dokonywane z zastosowaniem jako stopy dyskontowej odpowiedniej bieżącej rynkowej stopy procentowej. Uwzględnia się przy tym każdą racjonalnie prawdopodobną zmienność przepływów pieniężnych netto, przy czym większą wagę przypisuje się wynikom, których prawdopodobieństwo wystąpienia jest większe.

▼ **M53**

- 3.2.9. Zachowanie przez jednostkę kontroli (zob. paragraf 3.2.6 pkt c)) nad przeniesionym składnikiem aktywów zależy od tego, czy jednostka przejmująca ma zdolność sprzedania go. Jeśli jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedania składnika aktywów w całości na rzecz niepowiązanej strony trzeciej i może skorzystać z tej zdolności samodzielnie, bez konieczności nakładania dodatkowych ograniczeń na przeniesienie, to jednostka nie zachowała kontroli. W pozostałych przypadkach jednostka zachowuje kontrolę.

Przeniesienie kwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

- 3.2.10. Jeśli jednostka dokonuje przeniesienia składnika aktywów finansowych, które kwalifikuje do zaprzestania ujmowania w całości, i zachowuje prawo do odpłatnej obsługi tego składnika aktywów finansowych, to ujmuje aktywa lub zobowiązania wynikające z umowy obsługi. Jeśli oczekuje się, że należne wynagrodzenie nie będzie wystarczającą kompensatą świadczonej przez jednostkę obsługi, to ujmuje się zobowiązanie wynikające z umownego obowiązku obsługi w wysokości jego wartości godziwej. Jeśli oczekuje się, że należne wynagrodzenie będzie większe niż wystarczająca kompensata świadczonej przez jednostkę obsługi, to ujmuje się składnik aktywów wynikający z prawa do obsługi w kwocie określonej na podstawie przypisania wartości bilansowej większego składnika aktywów finansowych, zgodnie z paragrafem 3.2.13.
- 3.2.11. Jeśli w wyniku przeniesienia zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych w całości, lecz przeniesienie powoduje powstanie dla jednostki nowego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, albo zobowiązania z tytułu obsługi, jednostka ujmuje nowy składnik aktywów finansowych, zobowiązanie finansowe lub zobowiązanie z tytułu obsługi w wysokości jego wartości godziwej.
- 3.2.12. W momencie zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych w całości, różnicę pomiędzy:
- a) wartością bilansową (wycenioną na dzień zaprzestania ujmowania) oraz
 - b) otrzymaną zapłatą (z uwzględnieniem nowo powstałego składnika aktywów pomniejszonego o wszelkie nowo powstałe zobowiązania)
- ujmuje się w wyniku finansowym.
- 3.2.13. Jeśli przenoszony składnik aktywów jest częścią większego składnika aktywów finansowych (np. kiedy jednostka przenosi przepływy pieniężne z tytułu odsetek będące częścią instrumentu dłużnego, zob. paragraf 3.2.2 pkt a)), a część przenoszona kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania w całości, to poprzednią wartość bilansową większego składnika aktywów finansowych przypisuje się między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, oraz część, którą przestaje się ujmować, w proporcji do odpowiadających tym częściom wartości godziwych na dzień przeniesienia. Do tego celu zatrzymane aktywa z tytułu obsługi traktuje się jako część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. Różnicę pomiędzy:
- a) wartością bilansową (wycenioną na dzień zaprzestania ujmowania) przypisaną części, którą przestaje się ujmować oraz
 - b) zapłatą otrzymaną z tytułu części, którą przestaje się ujmować (z uwzględnieniem nowo powstałego składnika aktywów pomniejszonego o wszelkie nowo powstałe zobowiązania),

ujmuje się w wyniku finansowym.

▼ **M53**

- 3.2.14. W przypadku gdy jednostka przypisuje poprzednią wartość bilansową większego składnika aktywów finansowych między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, oraz część, którą przestaje się ujmować, konieczna jest wycena w wartości godziwej części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. W przypadku gdy jednostka dokonywała w przeszłości sprzedaży części podobnych do części, która w dalszym ciągu będzie ujmowana, albo zawierane są inne transakcje rynkowe dla takich części, to ceny obowiązujące w ostatnich faktycznych transakcjach stanowią najlepsze oszacowanie wartości godziwej części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. Jeśli nie istnieją notowania cenowe lub ostatnio przeprowadzone transakcje rynkowe, na których można oprzeć wartość godziwą części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, to najlepszym oszacowaniem wartości godziwej jest różnica pomiędzy wartością godziwą całego większego składnika aktywów finansowych oraz zapłatą otrzymaną od jednostki przejmującej z tytułu części, którą przestaje się ujmować.

Przeniesienie niekwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

- 3.2.15. Jeśli przeniesienie nie powoduje zaprzestania ujmowania, ponieważ jednostka zachowała zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem przeniesionego składnika aktywów, jednostka w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów w całości, a także ujmuje zobowiązanie finansowe z tytułu otrzymanej zapłaty. W następujących okresach jednostka ujmuje wszelkie przychody z tytułu przeniesionego składnika aktywów oraz wszelkie koszty poniesione w związku ze zobowiązaniem finansowym.

Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach

- 3.2.16. Jeśli jednostka ani nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem przeniesionego składnika aktywów oraz zachowuje kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, to w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie. Zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie w przeniesionym składniku aktywów, jest zakresem, w jakim jest ona narażona na ryzyko zmiany wartości przeniesionego składnika aktywów. Na przykład:

- a) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę gwarancji udzielonej na przeniesiony składnik aktywów, to zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest mniejszą z następujących wartości: (i) kwoty składnika aktywów; (ii) maksymalnej kwoty otrzymanej zapłaty, jaką jednostka może być zobowiązana wypłacić („kwota gwarancyjna”);
- b) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę wystawionej lub zakupionej opcji (lub obu opcji) na przeniesiony składnik aktywów, zakresem, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest kwota przeniesionego składnika aktywów, jaką jednostka może odkupić. Jednakże w przypadku wystawionej opcji sprzedaży składnika aktywów wycenianej w wartości godziwej, zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest ograniczony do mniejszej z następujących wartości: wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów i ceny wykonania opcji (zob. paragraf B3.2.13);
- c) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę opcji rozliczanej w środkach pieniężnych lub podobnych warunków dotyczących przeniesionego składnika aktywów, zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest mierzony w taki sam sposób jak w przypadku opcji, która nie jest rozliczana w środkach pieniężnych, zgodnie z ustaleniem w pkt b) powyżej.

▼ **M53**

3.2.17. Jeśli jednostka w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje zaangażowanie, to ujmuje również związane z nim zobowiązanie. Niezależnie od innych wymagań dotyczących wyceny wynikających z niniejszego standardu, przeniesiony składnik aktywów i związane z nim zobowiązanie wycenia się w sposób uwzględniający prawa i obowiązki zachowane przez jednostkę. Powiązane zobowiązanie jest wyceniane w taki sposób, że wartość bilansowa netto przeniesionego składnika aktywów oraz związanego z nim zobowiązania jest:

- a) zamortyzowanym kosztem praw i obowiązków zachowanych przez jednostkę, jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany w zamortyzowanym koszcie, lub
- b) równa wartości godziwej praw i obowiązków zachowanych przez jednostkę, gdyby były one wyceniane odrębnie, jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany w wartości godziwej.

3.2.18. Jednostka w dalszym ciągu ujmuje wszelkie przychody powstałe w związku z przeniesionym składnikiem aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie, jak też ujmuje wszelkie koszty poniesione w związku z powiązaniem zobowiązaniem.

3.2.19. Do celów wyceny po początkowym ujęciu zmiany wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów oraz powiązanego zobowiązania ujmuje się w sposób wzajemnie spójny zgodnie z paragrafem 5.7.1 i nie poddaje się ich kompensacie.

3.2.20. Jeśli jednostka utrzymuje zaangażowanie jedynie w części składnika aktywów finansowych (np. kiedy jednostka zachowuje opcję odkupu części przeniesionego składnika aktywów albo zachowuje rezydualny udział niepowodujący zachowania zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem, ale przy tym zachowuje kontrolę), poprzednią wartość bilansową składnika aktywów finansowych jednostka przypisuje między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana ze względu na utrzymanie zaangażowania, oraz część, która nie będzie już ujmowana, w proporcji do odpowiednich wartości godziwych tych części na dzień przeniesienia. W tym celu mają zastosowanie wymagania określone w paragrafie 3.2.14. Różnicę pomiędzy:

- a) wartością bilansową (wycenioną na dzień zaprzestania ujmowania) przypisaną do części, która nie będzie w dalszym ciągu ujmowana, a
- b) zapłatą otrzymaną za część, która nie będzie w dalszym ciągu ujmowana;

ujmuje się w wyniku finansowym.

3.2.21. Jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany w zamortyzowanym koszcie, to w odniesieniu do powiązanego z nim zobowiązania nie ma zastosowania wprowadzona w niniejszym standardzie możliwość wyznaczenia zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wszystkie przeniesienia

3.2.22. Jeśli przeniesiony składnik aktywów jest w dalszym ciągu ujmowany, to tego składnika i powiązanego z nim zobowiązania nie poddaje się kompensacie. Podobnie jednostka nie kompensuje żadnych przychodów uzyskiwanych z przeniesionego składnika aktywów z żadnymi kosztami poniesionymi w związku z powiązaniem zobowiązaniem (zob. paragraf 42 w MSR 32).

▼ **M53**

- 3.2.23. Jeśli jednostka przekazująca ustanawia na rzecz jednostki przejmującej zabezpieczenie inne niż środki pieniężne (takie jak instrument dłużny lub kapitałowy), zasady rachunkowości dotyczące tego zabezpieczenia stosowane przez jednostkę przekazującą i jednostkę przejmującą zależą od tego, czy jednostka przejmująca ma prawo sprzedać zabezpieczenie lub ustanowić na nim zastaw, a także od tego, czy jednostka przekazująca nie wykonuje zobowiązania. Jednostka przekazująca oraz jednostka przejmująca ujmują zabezpieczenie w następujący sposób:
- a) jeśli jednostka przejmująca ma wynikające z umowy lub zwyczaju prawo sprzedać zabezpieczenie lub ustanowić na nim zastaw, wtedy jednostka przekazująca przeklasyfikowuje składnik aktywów w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej (np. do pożyczonych składników aktywów, zastawionych instrumentów kapitałowych lub należności do odkupienia) do pozycji oddzielnej od pozostałych aktywów;
 - b) jeśli jednostka przejmująca sprzedaje ustanowione na jej rzecz zabezpieczenie, to ujmuje przychody ze sprzedaży oraz wyceńnione w wartości godziwej zobowiązanie do zwrotu zabezpieczenia;
 - c) jeśli w świetle warunków umowy jednostka przekazująca nie wykonuje zobowiązania i nie jest już uprawniona do odzyskania zabezpieczenia, zaprzestaje ujmowania zabezpieczenia, a jednostka przejmująca ujmuje zabezpieczenie jako swój składnik aktywów wyceniany w momencie początkowego ujęcia w wartości godziwej lub, jeśli sprzedała już zabezpieczenie, to zaprzestaje ujmowania zobowiązania do jego zwrotu;
 - d) z wyjątkiem sytuacji opisanej w pkt c) jednostka przekazująca w dalszym ciągu wykazuje zabezpieczenie jako własny składnik aktywów, natomiast jednostka przejmująca nie ujmuje zabezpieczenia jako składnika aktywów.

3.3 ZAPRZESTANIE UJMOWANIA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

- 3.3.1. Jednostka usuwa zobowiązanie finansowe (lub część zobowiązania finansowego) ze sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie przestało istnieć – to znaczy wtedy, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.
- 3.3.2. Wymianę instrumentów dłużnych o zasadniczo różnych warunkach, dokonywaną pomiędzy dłużnikiem i wierzycielem, ujmuje się jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego lub jego części (niezależnie od tego, czy wynikają one z trudności finansowych dłużnika, czy też nie) ujmuje się jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego.
- 3.3.3. Różnicę pomiędzy wartością bilansową zobowiązania finansowego (lub części zobowiązania finansowego), które wygasło lub zostało przeniesione na inną stronę, a kwotą zapłaty, z uwzględnieniem wszystkich przeniesionych aktywów niebędących środkami pieniężnymi lub przyjętych zobowiązań, ujmuje się w wyniku finansowym.
- 3.3.4. Jeśli jednostka odkupuje część zobowiązania finansowego, to przypisuje poprzednią wartość bilansową zobowiązania finansowego między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, oraz część, którą przestaje się ujmować, w proporcji do wartości godziwych odpowiadających tym częściom na dzień odkupu. Różnicę pomiędzy a) wartością bilansową przypisaną do części którą przestaje się ujmować, oraz b) zapłatą otrzymaną w zamian za część, którą przestaje się ujmować, z uwzględnieniem wszystkich przeniesionych aktywów niebędących środkami pieniężnymi lub przyjętych zobowiązań, ujmuje się w wyniku finansowym.

▼ **M53****ROZDZIAŁ 4** Klasyfikacja

4.1 KLASYFIKACJA AKTYWÓW FINANSOWYCH

4.1.1. O ile nie ma zastosowania paragraf 4.1.5, jednostka klasyfikuje składnik aktywów finansowych jako wyceniany po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie albo w wartości godziwej przez inne całkowite dochody bądź w wartości godziwej przez wynik finansowy na podstawie:

- a) modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz
- b) charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych.

4.1.2. Składnik aktywów finansowych wycenia się w zamortyzowanym koszcie, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Paragrafy B4.1.1–B4.1.26 zawierają wytyczne dotyczące stosowania tych warunków.

4.1.2 A Składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych; oraz
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Paragrafy B4.1.1–B4.1.26 zawierają wytyczne dotyczące stosowania tych warunków.

4.1.3. Na potrzeby stosowania paragrafu 4.1.2 pkt b) i paragrafu 4.1.2 A pkt b):

- a) kwota główna jest wartością godziwą składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia. Paragraf B4.1.7B zawiera dodatkowe wskazówki dotyczące pojęcia kwoty głównej;
- b) odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku. Paragrafy B4.1.7 A oraz B4.1.9 A–B4.1.9E zawierają dodatkowe wskazówki dotyczące pojęcia odsetek, w tym pojęcie wartości pieniądza w czasie.

▼ **M53**

- 4.1.4. Składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy, chyba że jest wyceniany w zamortyzowanym koszcie zgodnie z paragrafem 4.1.2 lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A. Jednostka może jednak w momencie początkowego ujęcia dokonać nieodwołalnego wyboru odnośnie do określonych inwestycji w *instrumenty kapitałowe*, które w przeciwnym razie byłyby wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, aby ujmować późniejsze zmiany wartości godziwej przez inne całkowite dochody (zob. paragrafy 5.7.5–5.7.6).

Możliwość wyznaczenia składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy

- 4.1.5. Niezależnie od postanowień zawartych w paragrafach 4.1.1–4.1.4 jednostka może w momencie początkowego ujęcia nieodwołalnie wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeśli w ten sposób eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowo”), jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (zob. paragrafy B4.1.29–B 4.1.32).

4.2 KLASYFIKACJA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

- 4.2.1. Jednostka klasyfikuje wszystkie zobowiązania finansowe jako wyceniane po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie, z wyjątkiem:

- a) *zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy*. Takie zobowiązania, w tym *instrumenty pochodne* będące zobowiązaniami, wycenia się po początkowym ujęciu w wartości godziwej;
- b) zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, który nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, lub wtedy, gdy ma zastosowanie podejście wynikające z utrzymania zaangażowania. Tego rodzaju zobowiązania finansowe podlegają wycenie zgodnie z zasadami określonymi w paragrafach 3.2.15 i 3.2.17;
- c) *umów gwarancji finansowych*. Po początkowym ujęciu wystawca takiej umowy (o ile nie ma zastosowania paragraf 4.2.1 pkt a) lub b)) w późniejszych okresach wycenia ją według wyższej z następujących wartości:
 - (i) kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe określonej zgodnie z sekcją 5.5 oraz
 - (ii) początkowo ujętej kwoty (zob. paragraf 5.1.1), w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15;
- d) zobowiązań do udzielenia pożyczki oprocentowanej poniżej rynkowej stopy procentowej. Wystawca takiego zobowiązania (o ile nie ma zastosowania paragraf 4.2.1 pkt a)) w późniejszych okresach wycenia ją według wyższej z następujących wartości:
 - (i) kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe określonej zgodnie z sekcją 5.5 oraz
 - (ii) początkowo ujętej kwoty (zob. paragraf 5.1.1), w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15;

▼ **M53**

- e) warunkowej zapłaty ujętej przez jednostkę przejmującą w ramach połączenia jednostek, do którego ma zastosowanie MSSF 3. Taka zapłata warunkowa jest wyceniana w późniejszych okresach w wartości godziwej, a zmiany są ujmowane w wyniku finansowym.

Możliwość wyznaczenia zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy

- 4.2.2. W momencie początkowego ujęcia jednostka może nieodwołalnie wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli zezwala na to paragraf 4.3.5 lub gdy prowadzi to do uzyskania bardziej przydatnych informacji, ponieważ:

- a) eliminuje to lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowe”), jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (zob. paragrafy B 4.1.29–B 4.1.32); lub
- b) grupa zobowiązań finansowych bądź aktywów finansowych i zobowiązań finansowych jest zarządzana, a jej wyniki są oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną, a informacje o tej grupie przygotowane na tej podstawie są przekazywane wewnątrz jednostki kluczowemu personelowi kierowniczemu (zgodnie z definicją zawartą w MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*), na przykład zarządowi lub dyrektorowi wykonawczemu jednostki (zob. paragrafy B4.1.33–B4.1.36).

4.3 WBUDOWANE INSTRUMENTY POCHODNE

- 4.3.1. Wbudowany instrument pochodny jest komponentem kontraktu hybrydowego, który zawiera również niebędącą instrumentem pochodnym umowę zasadniczą, powodującą, że niektóre z przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu łącznego zmieniają się w sposób podobny do przepływów, które wynikałyby z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego. Wbudowany instrument pochodny sprawia, że część lub całość przepływów pieniężnych, które w innym przypadku byłyby wymagane zgodnie z umową, jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs walutowy, indeks cen lub stóp, rating kredytowy lub indeks kredytowy, bądź inną zmienną, pod warunkiem że zmienna niebędąca zmienną finansową nie jest specyficzna dla którejkolwiek ze stron umowy. Instrument pochodny dołączony do *instrumentu finansowego*, który zgodnie z umową może zostać przeniesiony niezależnie od tego instrumentu finansowego, albo którego kontrahentem jest inna strona, nie jest wbudowanym instrumentem pochodnym, lecz oddzielnym instrumentem finansowym.

Kontrakty hybrydowe zawierające umowy zasadnicze będące aktywami finansowymi

- 4.3.2. Jeśli kontrakt hybrydowy zawiera umowę zasadniczą będącą składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 4.1.1–4.1.5 do całego kontraktu hybrydowego.

Inne kontrakty hybrydowe

- 4.3.3. Jeśli kontrakt hybrydowy zawiera umowę zasadniczą, która nie jest składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, wówczas wbudowany instrument pochodny oddziela się od umowy zasadniczej i ujmuje jako instrument pochodny zgodnie z zasadami niniejszego standardu wtedy i tylko wtedy, gdy:
- a) cechy ekonomiczne wbudowanego instrumentu pochodnego oraz ryzyko z nim związane nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwymi dla umowy zasadniczej (zob. paragrafy B4.3.5 i B4.3.8);

▼ **M53**

- b) samodzielny instrument o takich samych warunkach umownych jak wbudowany instrument pochodny spełniałby definicję instrumentu pochodnego; oraz
 - c) kontrakt hybrydowy nie jest wyceniany w wartości godziwej, a zmiany wartości godziwej nie są ujmowane w wyniku finansowym (tj. instrument pochodny, który jest wbudowany w zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, nie jest oddzielany).
- 4.3.4. Jeśli dokonuje się oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego, umowę zasadniczą ujmuje się zgodnie z odpowiednimi standardami. Niniejszy standard nie odnosi się do kwestii, czy wbudowany instrument pochodny wykazuje się oddzielnie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.
- 4.3.5. Niezależnie od postanowień paragrafów 4.3.3 i 4.3.4, jeśli umowa zawiera jeden lub większą liczbę wbudowanych instrumentów pochodnych, a umowa zasadnicza nie jest składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, jednostka może wyznaczyć cały kontrakt hybrydowy jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o ile:
- a) wbudowany instrument pochodny (wbudowane instrumenty pochodne) nie zmienia(ją) znacząco przepływów pieniężnych, które w przeciwnym razie byłyby wymagane zgodnie z warunkami umowy; lub
 - b) jest rzeczą oczywistą bez przeprowadzania analizy lub po pobieżnej analizie przeprowadzonej podczas rozpatrywania po raz pierwszy podobnego hybrydowego instrumentu, że oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego (wbudowanych instrumentów pochodnych) jest zabronione, jak na przykład w przypadku opcji wcześniejszej spłaty wbudowanej w pożyczkę i pozwalającej jej posiadaczowi na wcześniejszą spłatę pożyczki za kwotę zbliżoną do jej zamortyzowanego kosztu.
- 4.3.6. Jeśli zgodnie z niniejszym standardem jednostka jest zobowiązana do oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego od umowy zasadniczej, ale nie jest w stanie oddzielnie wycenić takiego wbudowanego instrumentu pochodnego w momencie nabycia bądź na koniec kolejnego okresu sprawozdawczego, to wyznacza ona cały kontrakt hybrydowy jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- 4.3.7. Jeśli jednostka nie jest w stanie wiarygodnie wycenić w wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego na podstawie postanowień i warunków umowy tego instrumentu, to wartość godziwą wbudowanego instrumentu pochodnego stanowi różnica pomiędzy wartością godziwą kontraktu hybrydowego i wartością godziwą umowy zasadniczej. Jeśli jednostka nie jest w stanie wiarygodnie wycenić w wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego z wykorzystaniem powyższej metody, stosuje się paragraf 4.3.6 i kontrakt hybrydowy wyznacza się jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

4.4 PRZEKLASYFIKOWANIE

- 4.4.1. Wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka zmienia model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, dokonuje ona przeklasyfikowania wszystkich aktywów finansowych, na które zmiana ta miała wpływ, zgodnie z paragrafami 4.1.1–4.1.4. Odnosnie do dalszych wytycznych w zakresie przeklasyfikowania aktywów finansowych zob. paragrafy 5.6.1–5.6.7, B4.4.1–B 4.4.3 i B5.6.1–B5.6.2.
- 4.4.2. Jednostka nie dokonuje przeklasyfikowania żadnych zobowiązań finansowych.
- 4.4.3. Na potrzeby paragrafów 4.4.1–4.4.2 następujące zmiany okoliczności nie stanowią przeklasyfikowania:
- a) gdy pozycja, która uprzednio była wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne lub inwestycję netto, przestała spełniać wymogi kwalifikacyjne;

▼ **M53**

- b) gdy pozycja staje się wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne lub inwestycję netto; oraz
- c) zmiany wyceny zgodnie z sekcją 6.7.

ROZDZIAŁ 5 Wycena**5.1 POCZĄTKOWA WYCENA**

5.1.1. Z wyjątkiem należności z tytułu dostaw i usług objętych zakresem paragrafu 5.1.3, w momencie początkowego ujęcia jednostka wycenia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe w jego wartości godziwej, którą w przypadku aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych niewycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy powiększa się lub pomniejsza o koszty transakcyjne, które można bezpośrednio przypisać do nabycia lub emisji tych aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych.

5.1.1 A Jeśli jednak wartość godziwa składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego w momencie początkowego ujęcia różni się od ceny transakcyjnej, jednostka stosuje paragraf B5.1.2 A.

5.1.2. Jeśli jednostka przyjęła zasady rachunkowości dotyczące ujmowania na dzień rozliczenia w odniesieniu do składnika aktywów, który jest wyceniany po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie, to składnik ten jest początkowo ujmowany w wartości godziwej ustalonej na dzień zawarcia transakcji (zob. paragrafy B3.1.3–B3.1.6).

5.1.3. Niezależnie od wymogu określonego w paragrafie 5.1.1 w momencie początkowego ujęcia jednostka wycenia należności z tytułu dostaw i usług, które nie mają istotnego komponentu finansowania (ustalonego zgodnie z MSSF 15), w ich cenie transakcyjnej (zgodnie z definicją w MSSF 15).

5.2 WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH PO POCZĄTKOWYM UJĘCIU

5.2.1. Po początkowym ujęciu jednostka wycenia składnik aktywów finansowych zgodnie z paragrafami 4.1.1–4.1.5:

- a) w zamortyzowanym koszcie;
- b) w wartości godziwej przez inne całkowite dochody; lub
- c) w wartości godziwej przez wynik finansowy.

5.2.2. Jednostka stosuje określone w sekcji 5.5 wymogi w zakresie utraty wartości w odniesieniu do aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie zgodnie z paragrafem 4.1.2, a do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zgodnie z paragrafem 4.1.2 A.

5.2.3. Jednostka stosuje wymogi rachunkowości zabezpieczeń zawarte w paragrafach 6.5.8–6.5.14 (oraz, w stosownych przypadkach, w paragrafach 89–94 MSR 39 zawierających zasady rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej) w odniesieniu do składnika aktywów finansowych wyznaczonego jako pozycja zabezpieczana ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Zgodnie z paragrafem 7.2.21 jednostka może wybrać jako zasady rachunkowości kontynuowanie stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 zamiast wymogów określonych w rozdziale 6 niniejszego standardu. Jeżeli jednostka dokonała takiego wyboru, zawarte w niniejszym standardzie odniesienia do szczegółowych wymogów rachunkowości zabezpieczeń określonych w rozdziale 6 nie mają zastosowania. Zamiast tego jednostka odwołuje się do odpowiednich wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39.

▼ **M53****5.3 WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PO POCZĄTKOWYM UJĘCIU**

- 5.3.1.** Po początkowym ujęciu jednostka wycenia zobowiązanie finansowe zgodnie z paragrafami 4.2.1-4.2.2.
- 5.3.2.** Jednostka stosuje wymogi rachunkowości zabezpieczeń zawarte w paragrafach 6.5.8–6.5.14 (oraz, w stosownych przypadkach, w paragrafach 89–94 MSR 39 zawierających zasady rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej) w odniesieniu do zobowiązania finansowego wyznaczonego jako pozycja zabezpieczana.

5.4 WYCENA W ZAMORTYZOWANYM KOSZCIE**Aktywa finansowe***Metoda efektywnej stopy procentowej*

- 5.4.1.** Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy zastosowaniu *metody efektywnej stopy procentowej* (zob. załącznik A i paragrafy B5.4.1–B5.4.7). Odpowiednią wartość oblicza się przez zastosowanie *efektywnej stopy procentowej* do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, z wyjątkiem:

- a) *zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.* W odniesieniu do tych składników aktywów finansowych jednostka stosuje *efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe* do wartości *zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych* od momentu początkowego ujęcia;
- b) *składników aktywów finansowych niebędących zakupionymi lub utworzonymi składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.* W przypadku tych składników aktywów finansowych jednostka stosuje *efektywną stopę procentową* do wartości *zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych* w późniejszych okresach sprawozdawczych.

- 5.4.2.** Jednostka, która w danym okresie sprawozdawczym oblicza przychody z tytułu odsetek przez zastosowanie metody efektywnej stopy procentowej do amortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 5.4.1 pkt b), w kolejnych okresach sprawozdawczych oblicza przychody z tytułu odsetek przez zastosowanie efektywnej stopy procentowej do wartości bilansowej brutto, jeżeli ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym spada tak, że składnik aktywów finansowych nie jest już dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, a spadek ten można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem mającym miejsce po zastosowaniu wymogów zawartych w paragrafie 5.4.1 pkt b) (np. poprawa ratingu kredytowego pożyczkobiorcy).

Modyfikacja przepływów pieniężnych wynikających z umowy

- 5.4.3.** Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzi do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych zgodnie z niniejszym standardem, jednostka dokonuje ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje *zysk lub stratę z tytułu modyfikacji* w wyniku finansowym. Wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegotjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów

▼ **M53**

finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) bądź, w stosownych przypadkach, według zaktualizowanej efektywnej stopy procentowej obliczonej zgodnie z paragrafem 6.5.10. Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

Odpisanie

- 5.4.4. **Jednostka bezpośrednio obniża wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych, jeżeli nie ma ona uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części. Odpisanie stanowi zdarzenie prowadzące do zaprzestania ujmowania (zob. paragraf B3.2.16 pkt r)).**

▼ **M74**

Zmiany w podstawie określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej

- 5.4.5. Jednostka stosuje paragrafy 5.4.6–5.4.9 w odniesieniu do składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego wtedy i tylko wtedy, gdy podstawa określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla tego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego ulega zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. Do tego celu termin „reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej” odnosi się do obejmującej cały rynek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej zgodnie z opisem w paragrafie 6.8.2.
- 5.4.6. Podstawa określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego może ulec zmianie:
- w wyniku zmiany warunków umownych określonych w momencie początkowego ujęcia instrumentu finansowego (na przykład warunki umowne zostają zmienione w celu zastąpienia stanowiącego odniesienie wskaźnika referencyjnego stopy procentowej alternatywną stopą referencyjną);
 - w sposób, który nie był brany pod uwagę lub rozważany w warunkach umownych w momencie początkowego ujęcia instrumentu finansowego, bez zmiany warunków umownych (na przykład metoda obliczania wskaźnika referencyjnego stopy procentowej zostaje zmieniona bez zmiany warunków umownych); lub
 - ze względu na uruchomienie istniejącego warunku umownego (na przykład uruchomiono istniejącą klauzulę awaryjną).
- 5.4.7. Jako praktyczne rozwiązanie jednostka stosuje paragraf B5.4.5 w celu ujęcia zmiany w podstawie określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, która jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. To praktyczne rozwiązanie stosuje się wyłącznie do tego rodzaju zmian i tylko w zakresie, w jakim taka zmiana jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej (zob. również paragraf 5.4.9). Do tego celu zmiana w podstawie określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są oba następujące warunki:
- zmiana jest konieczna jako bezpośredni skutek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej; oraz
 - nowa podstawa określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest równoważna pod względem gospodarczym dotychczasowej podstawie (tj. podstawie obowiązującej bezpośrednio przed dokonaniem zmiany).

▼ **M74**

- 5.4.8. Przykładami zmian, które skutkują nową podstawą określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy, która jest równoważna pod względem gospodarczym dotychczasowej podstawie (tj. podstawie obowiązującej bezpośrednio przed dokonaniem zmiany), są:
- a) zastąpienie istniejącego wskaźnika referencyjnego stopy procentowej stosowanego do określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego alternatywną stopą referencyjną – lub wdrożenie takiej reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej poprzez zmianę metody stosowanej do obliczania wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – oraz dodanie stałego spreadu niezbędnego do skompensowania różnicy w podstawie między istniejącym wskaźnikiem referencyjnym stopy procentowej a alternatywną stopą referencyjną;
 - b) zmiany okresu aktualizacji, dat aktualizacji lub liczby dni między datami płatności kuponu w celu wdrożenia reformy wskaźnika referencyjnego stóp procentowych; oraz
 - c) dodanie klauzuli awaryjnej do warunków umownych składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego w celu umożliwienia wdrożenia dowolnej zmiany opisanej w pkt a) i b) powyżej.
- 5.4.9. Jeżeli oprócz zmian w podstawie określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, dokonywane są zmiany w składniku aktywów finansowych lub zobowiązaniu finansowym, jednostka w pierwszej kolejności stosuje praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 5.4.7 w odniesieniu do zmian wymaganych w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. Następnie jednostka stosuje mające zastosowanie wymogi niniejszego standardu do wszelkich dodatkowych zmian, do których praktyczne rozwiązanie nie ma zastosowania. Jeżeli dodatkowa zmiana nie skutkuje zaprzestaniem ujmowania składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, jednostka stosuje paragraf 5.4.3 lub paragraf B5.4.6, stosownie do przypadku, w celu ujęcia tej dodatkowej zmiany. Jeżeli dodatkowa zmiana skutkuje zaprzestaniem ujmowania składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, jednostka stosuje wymogi dotyczące zaprzestania ujmowania.

▼ **M53**

5.5 UTRATA WARTOŚCI

Ujmowanie oczekiwanych strat kredytowych*Podejście ogólne*

- 5.5.1. **Jednostka ujmuje odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu składnika aktywów finansowych, który jest wyceniany zgodnie z paragrafami 4.1.2 lub 4.1.2 A, do należności leasingowych, składnika aktywów z tytułu umów lub zobowiązania do udzielenia pożyczki oraz umowy gwarancji finansowych, do których mają zastosowanie wymogi dotyczące utraty wartości zgodnie z paragrafami 2.1 pkt g), 4.2.1 pkt c) lub 4.2.1 pkt d).**
- 5.5.2. Jednostka stosuje wymogi w zakresie utraty wartości w celu ujęcia i wyceny odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A. Jednakże odpis na oczekiwane straty kredytowe ujmuje się w innych całkowitych dochodach i nie obniża on wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

▼ M53

- 5.5.3. **Z zastrzeżeniem paragrafów 5.5.13–5.5.16, na każdy dzień sprawozdawczy jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego w kwocie równej *oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia*, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.**
- 5.5.4. Celem wymogów w zakresie utraty wartości jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia wszystkich instrumentów finansowych, w odniesieniu do których odnotowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia – niezależnie od tego, czy oceniane one były indywidualnie czy zbiorowo – biorąc pod uwagę wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, włączając w to dane dotyczące przyszłości.
- 5.5.5. **Z zastrzeżeniem paragrafów 5.5.13–5.5.16, jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu tego instrumentu finansowego w kwocie równej *12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym*.**
- 5.5.6. W odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki oraz umów gwarancji finansowych dzień, w którym jednostka staje się stroną nieodwołalnego zobowiązania, uznaje się za datę początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.
- 5.5.7. Jeśli w poprzednim okresie sprawozdawczym jednostka wyceniła odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, ale na bieżący dzień sprawozdawczy ustala, że nie są już spełniane wymogi paragrafu 5.5.3, jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym na bieżący dzień sprawozdawczy.
- 5.5.8. Jednostka ujmuje w wyniku finansowym, jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości, kwotę oczekiwanych strat kredytowych (lub kwotę rozwiązanej rezerwy), jaka jest wymagana, aby dostosować odpis na oczekiwane straty kredytowe na dzień sprawozdawczy do kwoty, którą należy ująć zgodnie z niniejszym standardem.

Ustalenie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego

- 5.5.9. Na każdy dzień sprawozdawczy jednostka dokonuje oceny, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od dnia jego początkowego ujęcia. Dokonując takiej oceny, jednostka posługuje się zmianą ryzyka niewykonania zobowiązania w oczekiwany okresie życia instrumentu finansowego, a nie zmianą kwoty oczekiwanych strat kredytowych. W celu dokonania takiej oceny jednostka porównuje ryzyko niewykonania zobowiązania dla danego instrumentu finansowego na dzień sprawozdawczy z ryzykiem niewykonania zobowiązania dla tego instrumentu finansowego na dzień początkowego ujęcia, biorąc pod uwagę racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które wskazują na znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia.

▼ **M53**

- 5.5.10. Jednostka może zakładać, że ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie zwiększyło się znacznie od momentu początkowego ujęcia, jeżeli instrument finansowy charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym na dzień sprawozdawczy (zob. paragrafy B5.5.22–B 5.5.24).
- 5.5.11. Jeżeli racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przyszłości są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, jednostka nie może się opierać wyłącznie na informacjach dotyczących przeterminowanych płatności przy określaniu, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli jednak informacje, które w większym stopniu dotyczą przyszłości niż informacje dotyczące przeterminowanych płatności (na zasadzie indywidualnej lub zbiorowej), nie są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, jednostka może stosować informacje dotyczące przeterminowanych płatności, aby stwierdzić, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Niezależnie od sposobu, w jaki jednostka ocenia znaczny wzrost ryzyka kredytowego, przyjmuje się możliwe do odrzucenia założenie, że ryzyko kredytowe związane ze składnikiem aktywów finansowych znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, gdy płatności z tytułu umowy są przeterminowane o ponad 30 dni. Jednostka może odrzucić to założenie, jeśli posiada racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które wskazują, że ryzyko kredytowe nie zwiększyło się znacznie od momentu początkowego ujęcia, mimo że płatności z tytułu umowy są przeterminowane o ponad 30 dni. Jeżeli jednostka stwierdzi, że nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego, zanim płatności z tytułu umowy stały się przeterminowane o ponad 30 dni, możliwe do odrzucenia założenie nie ma zastosowania.

Zmodyfikowane aktywa finansowe

- 5.5.12. Jeśli związane ze składnikiem aktywów finansowych przepływy pieniężne wynikające z umowy były renegowane lub modyfikowane i nie zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, jednostka dokonuje oceny, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z danym instrumentem finansowym zgodnie z paragrafem 5.5.3 poprzez porównanie:
- ryzyka niewykonania zobowiązania na dzień sprawozdawczy (na podstawie zmodyfikowanych warunków umowy); oraz
 - ryzyka niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia (na podstawie pierwotnych, niezmodyfikowanych warunków umowy).

Zakupione lub utworzone składniki aktywów finansowych dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

- 5.5.13. **Niezależnie od postanowień paragrafów 5.5.3 i 5.5.5, na dzień sprawozdawczy jednostka ujmuje wyłącznie skumulowane zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia od momentu początkowego ujęcia jako odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.**
- 5.5.14. Na każdy dzień sprawozdawczy jednostka ujmuje w wyniku finansowym kwotę zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości. Jednostka ujmuje korzystne zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk z tytułu utraty wartości, nawet jeśli oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia są niższe niż kwota oczekiwanych strat kredytowych, które zostały uwzględnione w kalkulacji oczekiwanych przepływów pieniężnych w momencie początkowego ujęcia.

▼ M53

Uproszczone podejście w przypadku należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów oraz należności leasingowych

▼ M54

5.5.15. Niezależnie od postanowień zawartych w paragrafach 5.5.3 oraz 5.5.5 jednostka zawsze wycenia rezerwę na straty na kwotę równą przewidywanym długotrwałym stratom kredytowym w odniesieniu do:

▼ M53

a) należności z tytułu dostaw i usług lub aktywa z tytułu umów wynikających z transakcji, które są objęte zakresem MSSF 15 i które:

- (i) nie zawierają istotnego komponentu finansowania (lub gdy jednostka stosuje praktyczne rozwiązanie w stosunku do umów, które obowiązują najwyżej od roku) zgodnie z MSSF 15; lub
- (ii) zawierają istotny komponent finansowania zgodnie z MSSF 15, jeżeli jednostka wybiera jako zasadę rachunkowości wycenianie odpisu na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia. Ta zasada rachunkowości ma zastosowanie do wszystkich takich należności z tytułu dostaw i usług lub aktywów z tytułu umów, ale może być stosowana oddzielnie do należności z tytułu dostaw i usług i do aktywów z tytułu umów;

▼ M54

b) należności leasingowe, które wynikają z transakcji przeprowadzanych w ramach MSSF 16, jeżeli jednostka zdecyduje się w ramach realizowanej przez siebie polityki rachunkowej wycenić rezerwę na straty na kwotę równą przewidywanym długotrwałym stratom rynkowym. Tę politykę rachunkową stosuje się do wszystkich należności leasingowych, lecz może być ona stosowana osobno w odniesieniu do należności z tytułu leasingu finansowego i należności z tytułu leasingu operacyjnego.

▼ M53

5.5.16. Jednostka może wybrać zasadę rachunkowości odnośnie do należności z tytułu dostaw i usług, należności leasingowych i aktywów z tytułu umów w sposób wzajemnie niezależny.

Wycena oczekiwanych strat kredytowych

5.5.17. Jednostka wycenia oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentów finansowych w sposób uwzględniający:

- a) nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników;
- b) wartość pieniądza w czasie; oraz
- c) racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

5.5.18. Dokonując wyceny oczekiwanych strat kredytowych, jednostka nie musi określać wszelkich możliwych scenariuszy. Jednostka ocenia jednak ryzyko lub prawdopodobieństwo wystąpienia straty kredytowej, uwzględniając możliwość wystąpienia straty kredytowej oraz możliwość niewystąpienia straty kredytowej, nawet jeżeli prawdopodobieństwo wystąpienia strat kredytowych jest bardzo niskie.

▼ **M53**

- 5.5.19. Maksymalny okres, który należy brać pod uwagę przy wycenie oczekiwanych strat kredytowych, to maksymalny okres trwania umowy (wliczając możliwość jej przedłużenia), podczas którego jednostka jest narażona na ryzyko kredytowe, a nie dłuższy okres, nawet jeżeli taki dłuższy okres jest zgodny z praktyką biznesową.
- 5.5.20. Niektóre instrumenty finansowe obejmują zarówno pożyczkę, jak i komponent niewykorzystanego przyrzeczenia do udzielenia pożyczki, a wynikająca z umowy zdolność jednostki do żądania zwrotu i anulowania niewykorzystanego przyrzeczenia do udzielenia pożyczki nie ogranicza narażenia jednostki na straty kredytowe do okresu wypowiedzenia umowy. W przypadku takich i tylko takich instrumentów finansowych jednostka wycenia oczekiwane straty kredytowe w okresie, w którym jednostka jest narażona na ryzyko kredytowe, a oczekiwane straty kredytowe nie mogą zostać zmniejszone poprzez działania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, nawet jeśli ten okres wykracza poza okres trwania umowy.

5.6 PRZEKLASYFIKOWANIE SKŁADNIKÓW AKTYWÓW FINANSOWYCH

- 5.6.1. **Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 4.4.1, czyni to prospektywnie, począwszy od dnia przeklasyfikowania. Jednostka nie przekształca żadnych uprzednio ujętych zysków, strat (w tym zysków lub strat z tytułu utraty wartości) ani odsetek. W paragrafach 5.6.2–5.6.7 określono wymogi dotyczące przeklasyfikowania.**
- 5.6.2. **Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wartość godziwą tego składnika wycenia się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych a wartością godziwą ujmują się w wyniku finansowym.**
- 5.6.3. **Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie, wartość godziwą tego składnika na dzień przeklasyfikowania staje się jego nową wartością bilansową brutto. (Odnosnie do wytycznych w sprawie ustalania efektywnej stopy procentowej i odpisu na oczekiwane straty kredytowe na dzień przeklasyfikowania zob. paragraf B5.6.2).**
- 5.6.4. **Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wartość godziwą tego składnika wycenia się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych a wartością godziwą ujmują się w innych całkowitych dochodach. Efektywnej stopy procentowej i wyceny oczekiwanych strat kredytowych nie koryguje się w wyniku przeklasyfikowania. (Zob. paragraf B5.6.1).**

▼ **M53**

- 5.6.5. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie, składnik ten zostaje przeklasyfikowany w jego wartości godziwej na dzień przeklasyfikowania. Skumulowane zyski lub straty ujęte poprzednio w innych całkowitych dochodach zostają jednak usunięte z pozycji kapitału własnego i skorygowane w oparciu o wartość godziwą składnika aktywów finansowych na dzień przeklasyfikowania. W związku z tym składnik aktywów finansowych wycenia się na dzień przeklasyfikowania tak, jak gdyby zawsze był wyceniany w zamortyzowanym koszcie. Korekta ta dotyczy innych całkowitych dochodów, lecz nie wpływa na wynik finansowy i w związku z tym nie stanowi korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*). Efektywnej stopy procentowej i wyceny oczekiwanych strat kredytowych nie koryguje się w wyniku przeklasyfikowania. (Zob. paragraf B5.6.1).
- 5.6.6. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, składnik ten nadal wycenia się w wartości godziwej. (Odnosnie do wytycznych w sprawie ustalania efektywnej stopy procentowej i odpisu na oczekiwane straty kredytowe na dzień przeklasyfikowania zob. paragraf B5.6.2).
- 5.6.7. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, składnik ten nadal wycenia się w wartości godziwej. Skumulowane zyski lub straty ujęte poprzednio w innych całkowitych dochodach zostają przeklasyfikowane z pozycji kapitału własnego do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) na dzień przeklasyfikowania.

5.7. ZYSKI I STRATY

- 5.7.1. Zysk lub stratę na składniku aktywów finansowych lub zobowiązaniu finansowym, wycenianym w wartości godziwej, ujmuje się w wyniku finansowym, chyba że składnik lub zobowiązanie jest:
- a) częścią powiązania zabezpieczającego (odnosnie do zasad rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej zob. paragrafy 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, paragrafy 89–94 w MSR 39);
 - b) inwestycją w instrument kapitałowy i jednostka postanowiła wykazywać zyski i straty z tej inwestycji w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5;
 - c) zobowiązaniem finansowym wyznaczonym jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, a jednostka jest zobowiązana do wykazania w innych całkowitych dochodach skutków zmiany ryzyka kredytowego dla tego zobowiązania zgodnie z paragrafem 5.7.7; lub
 - d) składnikiem aktywów finansowych wycenianym w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, a jednostka jest zobowiązana do ujęcia określonych zmian wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.10.

▼ M53

- 5.7.1 A *Dywidendy* ujmuje się w wyniku finansowym tylko wtedy, gdy:
- a) powstaje uprawnienie jednostki do otrzymania dywidendy;
 - b) istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka uzyska korzyści ekonomiczne związane z dywidendą; oraz
 - c) wysokość dywidendy można wycenić w wiarygodny sposób.

5.7.2. Zysk lub stratę na wycenianym w zamortyzowanym koszcie składniku aktywów finansowych, który nie jest częścią powiązania zabezpieczającego (odnośnie do zasad rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej zob. paragrafy 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, paragrafy 89–94 MSR 39), ujmuje się w wyniku finansowym, gdy zaprzestano ujmowania tego składnika, przeklasyfikowany zgodnie z paragrafem 5.6.2, poprzez amortyzację lub w celu ujęcia zysków lub strat z tytułu utraty wartości. Jednostka stosuje paragrafy 5.6.2 i 5.6.4 w przypadku przeklasyfikowania składników aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie. Zysk lub stratę na wycenianym w zamortyzowanym koszcie zobowiązaniu finansowym, które nie jest częścią powiązania zabezpieczającego (odnośnie do zasad rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej zob. paragrafy 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, paragrafy 89–94 MSR 39), ujmuje się w wyniku finansowym, gdy zaprzestano ujmowania danego zobowiązania finansowego, oraz poprzez amortyzację. (Odnosnie do wytycznych dotyczących zysków lub strat z tytułu różnic kursowych zob. paragraf B5.7.2)

5.7.3. Zysk lub stratę na aktywach finansowych lub zobowiązaniach finansowych, które są pozycjami zabezpieczanymi w powiązaniu zabezpieczającym, ujmuje się zgodnie z paragrafami 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, z paragrafami 89–94 MSR 39 odnośnie do rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej.

5.7.4. Jeśli jednostka ujmuje aktywa finansowe z zastosowaniem zasad rachunkowości dotyczących ujmowania na dzień rozliczenia (zob. paragrafy 3.1.2, B3.1.3 i B3.1.6), to w przypadku aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie nie ujmuje żadnych zmian wartości godziwej składnika aktywów, który ma zostać otrzymany w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji a dniem jej rozliczenia. Jednakże w przypadku aktywów wycenianych w wartości godziwej, zmianę wartości godziwej ujmuje się w wyniku finansowym lub w innych całkowitych dochodach, w zależności od przypadku, zgodnie z paragrafem 5.7.1. Za dzień zawarcia transakcji uznaje się dzień początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe

5.7.5. W momencie początkowego ujęcia jednostka może dokonać nieodwołalnego wyboru dotyczącego przedstawiania w innych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy objęty zakresem niniejszego standardu, który nie jest *przeznaczony do obrotu* ani nie jest warunkową zapłatą ujętą przez jednostkę przejmującą w ramach połączenia jednostek, do którego ma zastosowanie MSSF 3. (Odnosnie do wytycznych dotyczących zysków lub strat z tytułu różnic kursowych zob. paragraf B5.7.3)

5.7.6. Jeśli jednostka dokonała wyboru, o którym mowa w paragrafie 5.7.5, dywidendy wynikające z tej inwestycji ujmuje w wyniku finansowym zgodnie z paragrafem 5.7.1 A.

▼ **M53**

Zobowiązania wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

5.7.7. Jednostka prezentuje zysk lub stratę na zobowiązaniu finansowym, które jest wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, zgodnie z paragrafem 4.2.2 lub 4.3.5 w następujący sposób:

a) kwota zmiany wartości godziwej zobowiązania finansowego przypisywana do zmian ryzyka kredytowego związanego z tym zobowiązaniem jest prezentowana w innych całkowitych dochodach (zob. paragrafy B5.7.13–B5.7.20) oraz

b) pozostała kwota zmiany wartości godziwej zobowiązania jest prezentowana w wyniku finansowym,

chyba że opisane w pkt a) traktowanie skutków zmian ryzyka kredytowego związanego z tym zobowiązaniem doprowadziłoby do powstania lub powiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym jednostki (w takim przypadku zastosowanie ma paragraf 5.7.8). Paragrafy B5.7.5–B5.7.7 i B5.7.10–B5.7.12 zawierają wytyczne pomocne w ustaleniu, czy niedopasowanie księgowe mogłoby powstać lub powiększyć się.

5.7.8. Jeśli wymogi określone w paragrafie 5.7.7 doprowadziłyby do powstania lub powiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym jednostki, to prezentuje ona wszystkie zyski lub straty wynikające z tego zobowiązania (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego związanego z tym zobowiązaniem) w wyniku finansowym.

5.7.9. Niezależnie od wymogów określonych w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8 jednostka prezentuje w wyniku finansowym wszystkie zyski i straty wynikające ze zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowych, które są wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

5.7.10. Zysk lub stratę na składniku aktywów finansowych wycenianym w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A ujmuje się w innych całkowitych dochodach, z wyjątkiem zysku lub straty z tytułu utraty wartości (zob. sekcja 5.5) oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych (zob. paragrafy B5.7.2–B5.7.2 A), do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania. Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostają przeklasyfikowane z pozycji kapitał własny do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1). Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje przeklasyfikowany z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jednostka ujmuje takie skumulowane zyski lub straty, które były uprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach, zgodnie z paragrafami 5.6.5 i 5.6.7. Odsetki obliczone w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej ujmuje się w wyniku finansowym.

5.7.11. Jak opisano w paragrafie 5.7.10, jeżeli składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, to kwoty, które są ujmowane w wyniku finansowym są takie same jak kwoty, które zostałyby ujęte w wyniku finansowym w przypadku, gdyby składnik ten był wyceniany w zamortyzowanym koszcie.

▼ **M53****ROZDZIAŁ 6 Rachunkowość zabezpieczeń****6.1 CEL I ZAKRES RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ**

- 6.1.1. Celem rachunkowości zabezpieczeń jest przedstawienie w sprawozdaniu finansowym konsekwencji prowadzonych przez jednostkę – z wykorzystaniem instrumentów finansowych do zarządzania ekspozycjami wynikającymi z określonych rodzajów ryzyka – działań w zakresie zarządzania ryzykiem, które mogłyby wpływać na wynik finansowy (lub na inne całkowite dochody w przypadku inwestycji w instrumenty kapitałowe, w odniesieniu do których jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5). Takie podejście służy oddaniu kontekstu instrumentów zabezpieczających, do których ma zastosowanie rachunkowość zabezpieczeń, aby umożliwić wgląd w ich cele i skutki.
- 6.1.2. Jednostka może postanowić o wyznaczeniu powiązania zabezpieczającego między instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną zgodnie z paragrafami 6.2.1–6.3.7 i B6.2.1–B6.3.25. W odniesieniu do powiązań zabezpieczających, które spełniają kryteria kwalifikacyjne, jednostka ujmuje zysk lub stratę na instrumencie zabezpieczającym i pozycji zabezpieczanej zgodnie z paragrafami 6.5.1–6.5.14 i B6.5.1–B6.5.28. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest grupą pozycji, jednostka musi spełnić dodatkowe wymogi określone w paragrafach 6.6.1–6.6.6 i B6.6.1–B6.6.16.
- 6.1.3. W odniesieniu do zabezpieczenia wartości godziwej ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane z portfelem aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych (i tylko w odniesieniu do takiego zabezpieczenia) jednostka może stosować wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w MSR 39 w miejsce wymogów określonych w niniejszym standardzie. W takim przypadku jednostka musi również stosować szczegółowe wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w odniesieniu do zabezpieczenia portfela przed ryzykiem stopy procentowej oraz wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną tę część, która jest kwotą gotówkową (zob. paragrafy 81 A, 89 A i OS114–OS132 w MSR 39).

6.2 INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE**Kwalifikujące się instrumenty**

- 6.2.1. **Instrument pochodny wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający, z wyjątkiem niektórych opcji wystawionych (zob. paragraf B6.2.4).**
- 6.2.2. **Składnik aktywów finansowych niebędący instrumentem pochodnym lub zobowiązanie finansowe niebędące instrumentem pochodnym, wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający, o ile nie są one zobowiązaniem finansowym wyznaczonym jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, dla którego wielkość zmiany jego wartości godziwej, którą można przypisać zmianom ryzyka kredytowego tego zobowiązania, jest przedstawiana w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.7. W odniesieniu do zabezpieczenia ryzyka walutowego komponent ryzyka walutowego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niebędących instrumentem pochodnym można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający, pod warunkiem że nie są one inwestycją w instrument kapitałowy, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5.**
- 6.2.3. **Do celów rachunkowości zabezpieczeń jako instrumenty zabezpieczające mogą być wyznaczone wyłącznie umowy zawarte ze stroną zewnętrzną w stosunku do jednostki sprawozdawczej (tj. stroną zewnętrzną w stosunku do grupy lub pojedynczej jednostki, której dotyczy sprawozdawczość).**

▼ **M53****Wyznaczanie instrumentów zabezpieczających**

- 6.2.4. Kwalifikujący się instrument musi być wyznaczony w całości jako instrument zabezpieczający. Dopuszcza się jedynie następujące wyjątki:
- a) oddzielenie wartości wewnętrznej oraz wartości w czasie umowy opcji i wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego wyłącznie zmiany wartości wewnętrznej opcji przy wyłączeniu zmiany jej wartości w czasie (zob. paragrafy 6.5.15 i B6.5.29–B6.5.33);
 - b) oddzielenie elementu terminowego (forward) oraz elementu bieżącego (spot) kontraktu forward i wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego wyłącznie zmiany wartości elementu bieżącego (spot) kontraktu forward przy wyłączeniu elementu terminowego (forward); w podobny sposób walutowy spread bazowy można oddzielić i wyłączyć z wyznaczania instrumentu finansowego jako instrumentu zabezpieczającego (zob. paragrafy 6.5.16 i B6.5.34–B6.5.39); oraz
 - c) część całego instrumentu zabezpieczającego, jak np. 50 procent kwoty nominalnej, można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym. Instrument zabezpieczający nie może jednak być wyznaczony dla części zmiany jego wartości godziwej, która wynika jedynie z części okresu pozostającego do wygaśnięcia instrumentu zabezpieczającego.
- 6.2.5. Jednostka może rozpatrywać łącznie – i wspólnie wyznaczać jako instrument zabezpieczający – dowolne połączenie następujących elementów (z uwzględnieniem takich okoliczności, w których ryzyko lub rodzaje ryzyka wynikające z niektórych instrumentów zabezpieczających kompensują ryzyko lub rodzaje ryzyka wynikające z innych instrumentów):
- a) instrumenty pochodne lub ich część; oraz
 - b) instrumenty niebędące instrumentem pochodnym lub ich część.
- 6.2.6. Instrument pochodny stanowiący połączenie opcji wystawionej i opcji zakupionej (na przykład instrument na górne i dolne pułapy stopy procentowej) nie kwalifikuje się jednak jako instrument zabezpieczający, jeżeli na dzień wyznaczenia jest w istocie opcją wystawioną netto (chyba że kwalifikuje się zgodnie z paragrafem B6.2.4). W podobny sposób dwa lub więcej instrumentów (lub ich części) można wspólnie wyznaczyć jako instrument zabezpieczający jedynie wtedy, gdy – w połączeniu – na dzień wyznaczenia nie są one w istocie opcją wystawioną netto (chyba że kwalifikuje się zgodnie z paragrafem B6.2.4).

6.3 POZYCJE ZABEZPIECZANE**Kwalifikujące się pozycje**

- 6.3.1. **Pozycją zabezpieczaną może być ujęty składnik aktywów lub zobowiązanie, nieujęte *uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, planowana transakcja* lub inwestycja netto w jednostce zagranicznej. Pozycją zabezpieczaną może być:**
- a) pojedyncza pozycja; lub
 - b) grupa pozycji (z zastrzeżeniem paragrafów 6.6.1–6.6.6 i B6.6.1–B6.6.16).

Pozycją zabezpieczaną może również być komponent takiej pozycji lub grupy pozycji (zob. paragrafy 6.3.7 i B6.3.7–B6.3.25).

▼ **M53**

- 6.3.2. Musi być możliwa wiarygodna wycena pozycji zabezpieczanej.
- 6.3.3. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest planowaną transakcją (lub jej komponentem), transakcja ta musi być wysoce prawdopodobna.
- 6.3.4. Zagregowaną ekspozycję będącą połączeniem ekspozycji, która mogłaby się kwalifikować jako pozycja zabezpieczana zgodnie z paragrafem 6.3.1, i instrumentu pochodnego można wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną (zob. paragrafy B6.3.3–B6.3.4). Dotyczy to również planowanej transakcji o zagregowanej ekspozycji (tj. niegwarantowanych, lecz przewidywanych przyszłych transakcji mogących być źródłem ekspozycji, oraz instrumentu pochodnego), jeżeli ta zagregowana ekspozycja jest wysoce prawdopodobna, a gdy wystąpi i tym samym nie jest już planowana, kwalifikuje się jako pozycja zabezpieczana.
- 6.3.5. Do celów rachunkowości zabezpieczeń jako pozycje zabezpieczane mogą być wyznaczone wyłącznie aktywa, zobowiązania, uprawdopodobnione przyszłe zobowiązania lub wysoce prawdopodobne planowane transakcje ze stroną zewnętrzną w stosunku do jednostki sprawozdawczej. Rachunkowość zabezpieczeń może być stosowana do transakcji pomiędzy jednostkami w tej samej grupie kapitałowej jedynie w jednostkowych sprawozdaniach finansowych tych jednostek, natomiast nie może być stosowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym grupy kapitałowej, z wyjątkiem skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki inwestycyjnej, określonej w MSSF 10, w przypadku którego transakcje między jednostką inwestycyjną a jej jednostkami zależnymi wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy nie zostaną wyłączone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.
- 6.3.6. Na zasadzie wyjątku od paragrafu 6.3.5 ryzyko walutowe związane z wewnątrzgrupową pozycją pieniężną (np. zobowiązania/należności pomiędzy dwiema jednostkami zależnymi) może jednak kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, jeżeli powoduje ekspozycję na zyski bądź straty z tytułu zmian kursów walut, które nie zostają w całości wyłączone w procesie konsolidacji zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*. Zgodnie z MSR 21 zyski i straty z tytułu zmian kursów walut w związku z wewnątrzgrupowymi pozycjami pieniężnymi nie zostają w całości wyłączone w procesie konsolidacji, jeżeli wewnątrzgrupowa pozycja pieniężna wynika z transakcji pomiędzy dwiema jednostkami grupy, które posługują się różnymi walutami funkcjonalnymi. Ponadto ryzyko walutowe związane z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją wewnątrzgrupową może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, pod warunkiem że transakcja ta jest denominowana w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki zawierającej tę transakcję, a związane z nią ryzyko walutowe będzie miało wpływ na skonsolidowany wynik finansowy.

Wyznaczanie pozycji zabezpieczanych

- 6.3.7. Jednostka może wyznaczyć całą pozycję lub komponent pozycji jako pozycję zabezpieczaną w powiązaniu zabezpieczającym. Cała pozycja obejmuje wszystkie zmiany w przepływach pieniężnych lub zmiany wartości godziwej danej pozycji. Komponent nie obejmuje całkowitej zmiany wartości godziwej ani całkowitej zmienności przepływów pieniężnych danej pozycji. W takim przypadku jednostka może wyznaczyć jako pozycje zabezpieczane wyłącznie następujące rodzaje komponentów (w tym połączenia):
- a) wyłącznie te zmiany w przepływach pieniężnych lub zmiany wartości godziwej danej pozycji, które można przypisać określonemu ryzyku lub rodzajom ryzyka (komponent ryzyka), pod warunkiem że w oparciu o ocenę w kontekście określonej struktury rynkowej komponent ryzyka można wyodrębnić i wiarygodnie wycenić (zob. paragrafy B6.3.8–B6.3.15). Komponenty ryzyka obejmują wyznaczenie tylko tych zmian w przepływach pieniężnych lub zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, które następują powyżej lub poniżej określonej ceny lub innej zmiennej (ryzyko jednostronne);

▼ **M53**

- b) jeden lub więcej wybranych przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- c) komponenty kwoty nominalnej, tj. określoną część kwoty danej pozycji (zob. paragrafy B6.3.16–B6.3.20).

6.4 KRYTERIA KWALIFIKUJĄCE DO RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ

6.4.1. Powiązanie zabezpieczające kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie następujące kryteria:

- a) powiązanie zabezpieczające obejmuje wyłącznie kwalifikujące się instrumenty zabezpieczające i kwalifikujące się pozycje zabezpieczane;
- b) w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię dokonywania zabezpieczenia. Dokumentacja ta zawiera określenie instrumentu zabezpieczającego, pozycji zabezpieczanej, charakteru zabezpieczanego ryzyka oraz sposobu, w jaki jednostka będzie oceniać, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi efektywności zabezpieczenia (w tym przeprowadzoną przez jednostkę analizę źródeł nieefektywności zabezpieczenia oraz opis sposobu, w jaki ustala ona *wskaźnik zabezpieczenia*);
- c) powiązanie zabezpieczające spełnia wszystkie następujące wymogi efektywności zabezpieczenia:
 - (i) między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym istnieje powiązanie ekonomiczne (zob. paragrafy B6.4.4–B6.4.6);
 - (ii) ryzyko kredytowe nie ma przeważającego wpływu na zmiany wartości wynikające ze wspomnianego powiązania ekonomicznego (zob. paragrafy B6.4.7–B6.4.8); oraz
 - (iii) wskaźnik zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego jest taki sam jak wskaźnik wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej, którą jednostka faktycznie zabezpiecza, oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, którą jednostka faktycznie stosuje do zabezpieczenia tejże wielkości pozycji zabezpieczanej. Takie wyznaczenie nie może odzwierciedlać jednak braku równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy zostałaby ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń (zob. paragrafy B6.4.9–B6.4.11).

6.5 RACHUNKOWOŚĆ KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ POWIĄZAŃ ZABEZPIECZAJĄCYCH

6.5.1. Jednostka stosuje rachunkowość zabezpieczeń do powiązań zabezpieczających, które spełniają kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.4.1 (obejmujące decyzję jednostki o wyznaczeniu powiązania zabezpieczającego).

6.5.2. Istnieją trzy rodzaje powiązań zabezpieczających:

- a) zabezpieczenie wartości godziwej: zabezpieczenie ekspozycji na zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub nieujętego uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, bądź komponentu którejkolwiek z tych pozycji, którą to ekspozycję przypisać można określonemu rodzajowi ryzyka i która mogłaby wpływać na wynik finansowy;

▼ **M53**

- b) zabezpieczenie przepływów pieniężnych: zabezpieczenie ekspozycji na zmienność przepływów pieniężnych, którą przypisać można określonemu rodzajowi ryzyka związanemu z całym ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem bądź jego komponentem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu), lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i która mogłaby wpływać na wynik finansowy;
- c) zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej zgodnie z definicją zawartą w MSR 21.
- 6.5.3. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest instrumentem kapitałowym, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5, zabezpieczana ekspozycja, o której mowa w paragrafie 6.5.2 pkt a), musi być ekspozycją, która mogłaby wpływać na inne całkowite dochody. W takim przypadku – i tylko w takim – ujęta nieefektywność zabezpieczenia jest przedstawiana w innych całkowitych dochodach.
- 6.5.4. Zabezpieczenie ryzyka walutowego związanego z uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem można ujmować jako zabezpieczenie wartości godziwej lub jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.
- 6.5.5. Jeżeli powiązanie zabezpieczające przestaje spełniać wymóg efektywności zabezpieczenia dotyczący wskaźnika zabezpieczenia (zob. paragraf 6.4.1 pkt c) ppkt (iii)), lecz cel zarządzania ryzykiem odnoszący się do tego wyznaczonego powiązania zabezpieczającego pozostaje taki sam, jednostka koryguje wskaźnik zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego w taki sposób, aby spełniało ono ponownie kryteria kwalifikacyjne (sytuacja taka nazywana jest w niniejszym standardzie „przywracaniem równowagi” – zob. paragrafy B6.5.7–B6.5.21).
- 6.5.6. Jednostka przestaje stosować prospektywnie rachunkowość zabezpieczeń jedynie wtedy, gdy powiązanie zabezpieczające (lub część powiązania zabezpieczającego) przestaje spełniać kryteria kwalifikacyjne (po uwzględnieniu, o ile ma to zastosowanie, przywrócenia równowagi powiązania zabezpieczającego). Obejmuje to przypadki, w których instrument zabezpieczający wygasa lub zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany. W tym celu zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu ważności stanowi część udokumentowanego przez jednostkę celu zarządzania ryzykiem i jest z nim spójne. Ponadto w tym celu nie dochodzi do wygaśnięcia lub rozwiązania instrumentu zabezpieczającego, jeśli:
- a) w konsekwencji obowiązujących przepisów ustawowych lub wykonawczych lub wprowadzenia przepisów ustawowych lub wykonawczych strony instrumentu zabezpieczającego zgadzają się, by jeden kontrahent rozliczeniowy – lub większa ich liczba – zastąpił ich pierwotnego kontrahenta, by stać się nowym kontrahentem każdej ze stron. W tym celu kontrahentem rozliczeniowym jest kontrahent centralny (nazywany czasem „systemem rozliczeniowym” lub „agencją rozliczeniową”) bądź jednostka lub jednostki, takie jak na przykład uczestnik rozliczający systemu rozliczeniowego lub klient uczestnika rozliczającego systemu rozliczeniowego, która(-e) działa(ją) w charakterze kontrahenta w celu przeprowadzenia rozliczenia przez kontrahenta centralnego. Jeżeli jednak strony instrumentu zabezpieczającego zastępują swoich pierwotnych kontrahentów różnymi kontrahentami, wymóg zawarty w niniejszym punkcie jest spełniony jedynie wówczas, gdy każda z tych stron przeprowadza rozliczenie z tym samym kontrahentem centralnym;

▼ **M53**

- b) inne ewentualne zmiany instrumentu zabezpieczającego są ograniczone do tych zmian, które są konieczne do przeprowadzenia takiego zastąpienia kontrahenta. Takie zmiany są ograniczone do tych zmian, które są spójne z warunkami, których można byłoby się spodziewać, jeśli instrument zabezpieczający zostałby pierwotnie rozliczony z kontrahentem rozliczeniowym. Do takich zmian zalicza się zmiany w zakresie wymogów dotyczących zabezpieczenia, praw do kompensowania sald należności i zobowiązań oraz w zakresie pobieranych opłat.

Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń może wpływać na całość powiązania zabezpieczającego albo jedynie na jego część (w którym to przypadku rachunkowość zabezpieczeń stosuje się nadal dla pozostałej części powiązania zabezpieczającego).

6.5.7. Jednostka stosuje:

- a) paragraf 6.5.10, jeżeli zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do zabezpieczenia wartości godziwej, w przypadku którego pozycja zabezpieczana jest instrumentem finansowym (lub jego komponentem) wycenianym w zamortyzowanym koszcie; oraz
- b) paragraf 6.5.12, jeżeli zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Zabezpieczenia wartości godziwej

6.5.8. **Dopóki zabezpieczenie wartości godziwej spełnia kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.4.1, powiązanie zabezpieczające ujmuje się w następujący sposób:**

- a) zysk lub stratę na instrumencie zabezpieczającym ujmuje się w wyniku finansowym (lub innych całkowitych dochodach, jeżeli instrument zabezpieczający zabezpiecza instrument kapitałowy, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5);
- b) zysk lub strata z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej korygują wartość bilansową pozycji zabezpieczanej (o ile ma to zastosowanie) i są ujmowane w wyniku finansowym. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest składnikiem aktywów finansowych (lub jego komponentem), który jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, zysk lub stratę z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej ujmuje się w wyniku finansowym. Jeżeli jednak pozycja zabezpieczana jest instrumentem kapitałowym, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5, kwoty te pozostają w innych całkowitych dochodach. W przypadku gdy pozycja zabezpieczana jest nieujętych uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem (lub jego komponentem), skumulowana zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej po jej wyznaczeniu ujmowana jest jako składnik aktywów lub zobowiązanie, z odpowiadającymi im zyskiem lub stratą ujmowanymi w wyniku finansowym.

6.5.9. W przypadku gdy pozycja zabezpieczana w ramach zabezpieczenia wartości godziwej jest uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem (lub jego komponentem) do nabycia składnika aktywów lub przyjęcia zobowiązania, początkowa wartość bilansowa składnika aktywów lub zobowiązania powstałego w wyniku wykonania przez jednostkę uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania jest korygowana o skumulowaną zmianę wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, która została ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

▼ M53

- 6.5.10. Wszelkie korekty wynikające z paragrafu 6.5.8 pkt b) podlegają amortyzacji w wyniku finansowym, jeżeli pozycja zabezpieczana jest instrumentem finansowym (lub jego komponentem) wycenianym w zamortyzowanym koszcie. Amortyzacja może rozpocząć się od momentu dokonania korekty, jednakże nie później niż w momencie zaprzestania korygowania pozycji zabezpieczanej o zyski i straty z tytułu zabezpieczenia. Podstawę amortyzacji stanowi efektywna stopa procentowa przeliczona na dzień rozpoczęcia amortyzacji. W przypadku składnika aktywów finansowych (lub jego komponentu), który jest pozycją zabezpieczaną i jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, amortyzację stosuje się w ten sam sposób, lecz w odniesieniu do kwoty, która reprezentuje skumulowany zysk lub stratę ujęte uprzednio zgodnie z paragrafem 6.5.8 pkt b), a nie poprzez korygowanie wartości bilansowej.

Zabezpieczenia przepływów pieniężnych

- 6.5.11. Dopóki zabezpieczenie przepływów pieniężnych spełnia kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.4.1, powiązanie zabezpieczające ujmuje się w następujący sposób:

- a) oddzielny składnik kapitału własnego związany z pozycją zabezpieczaną (rezerwę z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych) koryguje się o niższą spośród następujących kwot (w wartościach bezwzględnych):

(i) skumulowane od momentu ustanowienia zabezpieczenia zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym; oraz

(ii) skumulowaną od momentu ustanowienia zabezpieczenia zmianę wartości godziwej (obecnej wartości) pozycji zabezpieczanej (tj. obecną wartość skumulowanej zmiany zabezpieczanych oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych);

- b) część zysku lub straty na instrumencie zabezpieczającym, którą określono jako skuteczne zabezpieczenie (tj. część, którą kompensuje się ze zmianą rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych obliczoną zgodnie z pkt a)), ujmuje się w innych całkowitych dochodach;

- c) wszelkie pozostałe zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym (lub wszelkie zyski lub straty wymagane do zrównoważenia zmiany rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych obliczonej zgodnie z pkt a)) stanowią nieefektywność zabezpieczenia, którą ujmuje się w wyniku finansowym;

- d) kwotę skumulowaną w ramach rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z pkt a) ujmuje się w następujący sposób:

(i) jeżeli w wyniku zabezpieczanej planowanej transakcji następuje później ujęcie składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, lub gdy zabezpieczana planowana transakcja dotycząca składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego przeszkadza się w uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, w stosunku do którego stosuje się rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej, jednostka usuwa tę kwotę z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych i uwzględnia ją bezpośrednio w koszcie początkowym lub innej wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązania. Nie stanowi to korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1), a zatem nie wpływa na inne całkowite dochody;

▼ **M53**

- (ii) w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych innych niż zabezpieczenia objęte podpunktem (i) przeprowadza się przeklasyfikowanie tej kwoty z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczane oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wpływają na wynik finansowy (na przykład w okresach, w których ujmowane są dochody z tytułu odsetek lub wydatki z tytułu odsetek bądź gdy następuje planowana sprzedaż);
- (iii) jeżeli jednak kwota ta stanowi stratę, a jednostka spodziewa się, że cała ta strata lub jej część nie zostanie odzyskana w co najmniej jednym z przyszłych okresów, przeprowadza ona natychmiastowe przeklasyfikowanie kwoty, której odzyskanie nie jest spodziewane, do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1).

- 6.5.12. Jeżeli jednostka zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do zabezpieczenia przepływów pieniężnych (zob. paragraf 6.5.6 i paragraf 6.5.7 pkt b)), ujmuje kwotę skumulowaną w ramach rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z paragrafem 6.5.11 pkt a) w następujący sposób:
- a) jeżeli wciąż oczekuje się, że nastąpią zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, kwota ta pozostaje w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych, dopóki przyszłe przepływy pieniężne nie nastąpią lub dopóki nie znajdzie zastosowania paragraf 6.5.11 pkt d) ppkt (iii). Gdy nastąpią przyszłe przepływy pieniężne, zastosowanie ma paragraf 6.5.11 pkt d);
 - b) jeżeli nie oczekuje się już, że nastąpią zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie tej kwoty z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1). W odniesieniu do zabezpieczanego przyszłego przepływu pieniężnego, którego prawdopodobieństwo nastąpienia nie jest już wysokie, można wciąż oczekiwać jego nastąpienia.

Zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce zagranicznej

- 6.5.13. Zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce zagranicznej, w tym zabezpieczenie pozycji pieniężnej ujmowanej jako część inwestycji netto (zob. MSR 21), ujmuje się podobnie do zabezpieczeń przepływów pieniężnych:
- a) część zysku lub straty na instrumencie zabezpieczającym, którą określono jako skuteczne zabezpieczenie, ujmuje się w innych całkowitych dochodach (zob. paragraf 6.5.11); oraz
 - b) część, która nie stanowi skutecznego zabezpieczenia, ujmuje się w wyniku finansowym.
- 6.5.14. Skumulowane zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym związane ze skuteczną częścią zabezpieczenia, które zostały skumulowane w ramach rezerwy z tytułu przewalutowania, przeklasyfikuje się z kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) zgodnie z paragrafami 48-49 MSR 21 dotyczącymi zbycia lub częściowego zbycia jednostki zagranicznej.

Ujęcie wartości opcji w czasie

- 6.5.15. Jeżeli jednostka oddziela wartość wewnętrzną oraz wartość w czasie umowy opcji i wyznacza jako instrument zabezpieczający wyłącznie zmianę wartości wewnętrznej opcji (zob. paragraf 6.2.4 pkt a)), ujmuje ona wartość opcji w czasie w następujący sposób (zob. paragrafy B6.5.29–B6.5.33):

▼ **M53**

- a) jednostka rozróżnia wartość opcji w czasie według rodzaju pozycji zabezpieczanej, którą opcja zabezpiecza (zob. paragraf B6.5.29):
- (i) pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją; lub
 - (ii) pozycji zabezpieczanej związanej z okresem;
- b) zmianę wartości godziwej wartości w czasie opcji, która zabezpiecza pozycję zabezpieczaną związaną z transakcją, ujmuje się w innych całkowitych dochodach w takim zakresie, w jakim jest ona związana z pozycją zabezpieczaną, i kumuluje się ją w oddzielnym składniku kapitału własnego. Skumulowaną zmianę wartości godziwej wynikającą z wartości opcji w czasie, która została skumulowana w oddzielnym składniku kapitału własnego („kwota”), ujmuje się w następujący sposób:
- (i) jeżeli pozycja zabezpieczana prowadzi następnie do ujęcia składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, bądź uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania dotyczącego składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, w stosunku do którego stosuje się rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej, jednostka usuwa kwotę z oddzielnego składnika kapitału własnego i uwzględnia ją bezpośrednio w koszcie początkowym lub innej wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązania. Nie stanowi to korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1), a zatem nie wpływa na inne całkowite dochody;
 - (ii) w odniesieniu do powiązań zabezpieczających innych niż powiązania objęte podpunktem (i) przeprowadza się przeklasyfikowanie kwoty z oddzielnego składnika kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczane oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wpływają na wynik finansowy (na przykład gdy następuje planowana sprzedaż);
 - (iii) jeżeli jednak nie oczekuje się, że cała ta kwota lub jej część zostanie odzyskana w co najmniej jednym z przyszłych okresów, przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie kwoty, której odzyskanie nie jest spodziewane, do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1);
- c) zmianę wartości godziwej wartości w czasie opcji, która zabezpiecza pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, ujmuje się w innych całkowitych dochodach w takim zakresie, w jakim jest ona związana z pozycją zabezpieczaną, i kumuluje się ją w oddzielnym składniku kapitału własnego. Wartość w czasie w dniu wyznaczenia opcji jako instrumentu zabezpieczającego, w zakresie, w jakim jest ona związana z pozycją zabezpieczaną, podlega amortyzacji w systematyczny i racjonalny sposób w okresie, w którym korekta zabezpieczenia ze względu na wartość wewnętrzną opcji mogłaby wpływać na wynik finansowy (lub na inne całkowite dochody, jeżeli pozycja zabezpieczana jest instrumentem kapitałowym, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5). W każdym okresie sprawozdawczym przeprowadza się zatem przeklasyfikowanie kwoty amortyzacji z oddzielnego składnika kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1). Jeżeli jednak zaprzestaje się stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do powiązania zabezpieczającego, które obejmuje zmianę wartości wewnętrznej opcji jako instrument zabezpieczający, przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie kwoty netto (tj. obejmującej skumulowaną amortyzację), która została skumulowana w oddzielnym składniku kapitału własnego, do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1).

▼ **M53****Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktów forward oraz walutowych bazowych spreadów instrumentów finansowych**

- 6.5.16. Jeżeli jednostka oddziela element terminowy (forward) oraz element bieżący (spot) kontraktu forward i jako instrument zabezpieczający wyznacza wyłącznie zmianę wartości elementu bieżącego (spot) kontraktu forward, lub gdy jednostka oddziela walutowy spread bazowy od instrumentu finansowego i wyłącza go z wyznaczenia tego instrumentu finansowego jako instrumentu zabezpieczającego (zob. paragraf 6.2.4 pkt b)), jednostka może stosować paragraf 6.5.15 do elementu terminowego (forward) kontraktu forward lub do walutowego spreadu bazowego w taki sam sposób, w jaki stosuje się go do wartości opcji w czasie. W takim przypadku jednostka stosuje objaśnienia stosowania podane w paragrafach B6.5.34–B6.5.39.

6.6 ZABEZPIECZENIA GRUPY POZYCJI**Możliwość kwalifikowania grupy pozycji jako pozycji zabezpieczanej**

- 6.6.1. Grupa pozycji (w tym grupa pozycji stanowiących pozycję netto; zob. paragrafy B6.6.1–B6.6.8) jest kwalifikującą się pozycją zabezpieczaną wyłącznie w przypadku gdy:**

- a) składa się z pozycji (łącznie z komponentami pozycji), które indywidualnie same są kwalifikującymi się pozycjami zabezpieczanymi;
- b) pozycje w grupie są zarządzane wspólnie na zasadzie grupowej do celów zarządzania ryzykiem; oraz
- c) w przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach grupy pozycji, dla których nie oczekuje się, by ich zmienności w przepływach pieniężnych były w przybliżeniu proporcjonalne do ogólnej zmienności w przepływach pieniężnych w ramach grupy, co pociąga za sobą powstawanie wzajemnie kompensujących się pozycji ryzyka:
 - (i) jest to zabezpieczenie ryzyka walutowego; oraz
 - (ii) przy wyznaczeniu tej pozycji netto określa się okres sprawozdawczy, w którym oczekuje się, że planowane transakcje będą wpływać na wynik finansowy, jak również rodzaj i wielkość tychże transakcji (zob. paragrafy B6.6.7–B6.6.8).

Wyznaczenie komponentu kwoty nominalnej

- 6.6.2. Komponent, który jest częścią kwalifikującej się grupy pozycji, jest kwalifikującą się pozycją zabezpieczaną, pod warunkiem że wyznaczenie jest zgodne z celem zarządzania ryzykiem przez jednostkę.

- 6.6.3. Element warstwowy ogólnej grupy pozycji (na przykład dolna warstwa) kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń wyłącznie w przypadku gdy:

- a) można go wyodrębnić i wiarygodnie wycenić;
- b) celem zarządzania ryzykiem jest zabezpieczenie elementu warstwowego;
- c) pozycje w ogólnej grupie, z której wyodrębniono warstwę, są narażone na to samo zabezpieczane ryzyko (co powoduje, że na wycenę zabezpieczanej warstwy nie wpływa istotnie to, które konkretnie pozycje z ogólnej grupy tworzą część zabezpieczanej warstwy);

▼ **M53**

- d) w celu zabezpieczenia istniejących pozycji (na przykład nieujętego uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania lub ujętego składnika aktywów) jednostka może określić i śledzić ogólną grupę pozycji, w ramach której określono zabezpieczaną warstwę (dzięki czemu jednostka jest w stanie spełnić wymogi dotyczące rachunkowości kwalifikujących się powiązań zabezpieczających); oraz
- e) wszystkie pozycje w grupie, które zawierają opcje wcześniejszej spłaty, spełniają wymogi dotyczące komponentów kwoty nominalnej (zob. paragraf B6.3.20).

Prezentacja

- 6.6.4. W przypadku zabezpieczenia grupy pozycji ze wzajemnie kompensującymi się pozycjami ryzyka (tj. przy zabezpieczeniu pozycji netto), których zabezpieczane ryzyko wpływa na różne pozycje w sprawozdaniu z zysków i strat i innych całkowitych dochodów, wszystkie zyski lub straty z tytułu zabezpieczenia przedstawia się w tym rachunku w pozycji osobnej w stosunku do tych, na które mają wpływ zabezpieczane pozycje. Tak więc w rachunku tym nie ma to wpływu na kwotę w pozycji odnoszącej się do samej pozycji zabezpieczanej (na przykład przychód lub koszt sprzedaży).
- 6.6.5. W przypadku aktywów i zobowiązań, które są zabezpieczane łącznie jako grupa w ramach zabezpieczenia wartości godziwej, zysk lub stratę z tytułu poszczególnych aktywów i zobowiązań ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako korektę wartości bilansowej odpowiednich pojedynczych pozycji składających się na grupę, zgodnie z paragrafem 6.5.8 pkt b).

Zerowe pozycje netto

- 6.6.6. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest grupą będącą zerową pozycją netto (tj. pozycje zabezpieczane między sobą w pełni kompensują ryzyko, które jest zarządzane na zasadzie grupowej), jednostka może ją wyznaczyć w powiązaniu zabezpieczającym, które nie zawiera instrumentu zabezpieczającego, pod warunkiem że:
 - a) zabezpieczenie jest częścią strategii ciągłego zabezpieczania ryzyka netto, w ramach której jednostka w miarę upływu czasu rutynowo zabezpiecza nowe pozycje tego samego rodzaju (na przykład gdy następuje przejście transakcji w horyzont czasowy, dla którego jednostka dokonuje zabezpieczenia);
 - b) w okresie obowiązywania strategii ciągłego zabezpieczania ryzyka netto ma miejsce zmiana wielkości zabezpieczanej pozycji netto, a jednostka stosuje kwalifikujące się instrumenty zabezpieczające do zabezpieczania ryzyka netto (tj. gdy pozycja netto nie jest pozycją zerową);
 - c) rachunkowość zabezpieczeń jest zwykle stosowana w odniesieniu do takich pozycji netto, gdy pozycja netto nie jest pozycją zerową i jest zabezpieczana przy pomocy kwalifikujących się instrumentów zabezpieczających; oraz
 - d) niestosowanie rachunkowości zabezpieczeń do zerowej pozycji netto powodowałoby powstanie niespójnych wyników księgowych, ponieważ rachunkowości nie ujmowałaby wzajemnie kompensujących się pozycji ryzyka, które w przeciwnym przypadku byłyby ujęte w zabezpieczeniu pozycji netto.

▼ **M53****6.7 MOŻLIWOŚĆ WYZNACZENIA EKSPOZYCJI KREDYTOWEJ JAKO WYCENIANEJ W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY**

Możliwość kwalifikowania ekspozycji kredytowych do wyznaczenia ich jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy

6.7.1. Jeżeli jednostka stosuje kredytowy instrument pochodny, który jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, do zarządzania ryzykiem kredytowym całego instrumentu finansowego lub jego części (ekspozycja kredytowa), może ona wyznaczyć ten instrument finansowy w zakresie, w jakim jest on w ten sposób zarządzany (tj. cały instrument lub jego część), jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli:

a) nazwa ekspozycji kredytowej (na przykład pożyczkobiorca lub podmiot, wobec którego zaciągnięto zobowiązanie do udzielenia pożyczki) odpowiada jednostce referencyjnej kredytowego instrumentu pochodnego („zgodność nazw”); oraz

b) uprzywilejowanie instrumentu finansowego odpowiada uprzywilejowaniu instrumentów, które mogą być dostarczone zgodnie z kredytowym instrumentem pochodnym.

Jednostka może dokonać takiego wyznaczenia niezależnie od tego, czy instrument finansowy, który jest zarządzany pod kątem ryzyka kredytowego, jest objęty zakresem niniejszego standardu (na przykład jednostka może wyznaczyć zobowiązania do udzielenia pożyczki, które nie wchodzą w zakres niniejszego standardu). Jednostka może wyznaczyć ten instrument finansowy przy początkowym ujęciu lub później, bądź też gdy nie jest on ujęty. Jednostka jednocześnie dokumentuje to wyznaczenie.

Ujęcie ekspozycji kredytowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

6.7.2. Jeżeli instrument finansowy jest wyznaczony zgodnie z paragrafem 6.7.1 jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy po jego początkowym ujęciu, lub gdy nie był wcześniej ujęty, różnicę istniejącą w momencie wyznaczenia między ewentualną wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się natychmiast w wyniku finansowym. W przypadku aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie skumulowanych zysków lub strat, ujętych uprzednio w innych całkowitych dochodach, z kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1).

6.7.3. Jednostka zaprzestaje wyceniać instrument finansowy, który spowodował powstanie ryzyka kredytowego – lub część tego instrumentu finansowego – w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli:

a) kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.7.1 nie są już spełnione, na przykład:

(i) kredytowy instrument pochodny lub powiązany instrument finansowy, który powoduje powstanie ryzyka kredytowego, wygasa lub zostaje sprzedany, rozwiązany lub rozliczony; lub

(ii) ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie jest już zarządzane przy użyciu kredytowych instrumentów pochodnych. Mogłoby to na przykład mieć miejsce w związku z poprawą jakości kredytowej pożyczkobiorcy lub podmiotu, wobec którego zaciągnięto zobowiązanie do udzielenia pożyczki, bądź w związku ze zmianami w wymogach kapitałowych nałożonych na jednostkę; oraz

▼ **M53**

- b) nie jest wymagane z innych powodów, aby instrument finansowy, który powoduje powstanie ryzyka kredytowego, był wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy (tj. model biznesowy jednostki nie uległ tymczasem zmianie w taki sposób, że wymagane było przeklasyfikowanie zgodnie z paragrafem 4.4.1).
- 6.7.4. Jeżeli jednostka zaprzestaje wyceniać instrument finansowy, który powoduje powstanie ryzyka kredytowego – lub część tego instrumentu finansowego – w wartości godziwej przez wynik finansowy, wartość godziwa tego instrumentu finansowego w dniu zaprzestania staje się jego nową wartością bilansową. Następnie stosuje się tę samą wycenę, którą stosowano przed wyznaczeniem instrumentu finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy (włącznie z amortyzacją wynikającą z nowej wartości bilansowej). Na przykład składnik aktywów finansowych, który został pierwotnie sklasyfikowany jako wyceniany w zamortyzowanym koszcie, byłby ponownie wyceniany w ten sposób, a jego efektywna stopa procentowa zostałaby ponownie obliczona w oparciu o jego nową wartość bilansową brutto istniejącą w dniu zaprzestania wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.

▼ **M70**

- 6.8 Tymczasowe odstępstwa od stosowania szczególnych wymogów rachunkowości zabezpieczeń
- 6.8.1. Jednostka stosuje paragrafy 6.8.4–6.8.12 oraz paragrafy 7.1.8 i 7.2.26 pkt d) w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, na które reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ. Paragrafy te mają zastosowanie wyłącznie do takich powiązań zabezpieczających. Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ na powiązanie zabezpieczające tylko wówczas, gdy reforma ta prowadzi do powstania niepewności co do:
- a) wskaźnika referencyjnego stopy procentowej (określonego w umowie lub określonego inaczej niż w umowie) wyznaczonego jako zabezpieczane ryzyko; lub
- b) harmonogramu lub kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej lub z instrumentu zabezpieczającego.
- 6.8.2. Do celów stosowania paragrafów 6.8.4–6.8.12 termin „reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej” odnosi się do obejmującej cały rynek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, w tym zastąpienia wskaźnika referencyjnego stopy procentowej alternatywnym wskaźnikiem referencyjnym, takim jak wskaźnik wynikający z zaleceń przedstawionych w sprawozdaniu Rady Stabilności Finansowej z lipca 2014 r. pt. „Reforming Major Interest Rate Benchmarks”⁽¹⁾.
- 6.8.3. W paragrafach 6.8.4–6.8.12 zawarto odstępstwa wyłącznie od wymogów określonych w tych paragrafach. Jednostka nadal stosuje wszystkie inne wymogi rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do powiązań zabezpieczających, na które reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ.

Wysoco prawdopodobny wymóg w zakresie zabezpieczeń przepływów pieniężnych

- 6.8.4. Do celów ustalenia, czy planowana transakcja (lub jej komponent) jest wysoco prawdopodobna zgodnie z wymogami paragrafu 6.3.3, jednostka zakłada, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się zabezpieczane przepływy pieniężne (określone w umowie lub określone inaczej niż w umowie), nie ulega zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

⁽¹⁾ Sprawozdanie „Reforming Major Interest Rate Benchmarks” (Reforma głównych wskaźników referencyjnych stopy procentowej) jest dostępne na stronie internetowej http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_140722.pdf.

▼ **M70****Przekwalifikowanie kwoty skumulowanej w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych**

- 6.8.5. Do celów stosowania wymogu określonego w paragrafie 6.5.12, aby ustalić, czy oczekuje się, że wystąpią zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, jednostka zakłada, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się zabezpieczane przepływy pieniężne (określone w umowie lub określone inaczej niż w umowie), nie ulega zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

Ocena powiązania ekonomicznego między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym

- 6.8.6. Do celów stosowania wymogów określonych w paragrafie 6.4.1 pkt c) ppkt (i) oraz w paragrafach B6.4.4–B6.4.6 jednostka zakłada, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się zabezpieczane przepływy pieniężne lub zabezpieczone ryzyko (określone w umowie lub określone inaczej niż w umowie), lub wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się przepływy pieniężne wynikające z instrumentu zabezpieczającego, nie ulegają zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

Wyznaczenie komponentu pozycji jako pozycji zabezpieczanej

- 6.8.7. O ile paragraf 6.8.8 nie ma zastosowania, w odniesieniu do zabezpieczenia komponentu wskaźnika referencyjnego dla ryzyka stopy procentowej, który to komponent określono inaczej niż w umowie, jednostka stosuje wymóg określony w paragrafie 6.3.7 pkt a) i paragrafie B6.3.8 – stanowiący, że musi istnieć możliwość wyodrębnienia komponentu ryzyka – wyłącznie w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego.
- 6.8.8. Jeżeli jednostka, zgodnie z dokumentacją zabezpieczenia, często dokonuje aktualizacji (tj. rozwiązania i ponownego ustanowienia) powiązania zabezpieczającego, ponieważ zarówno instrument zabezpieczający, jak i pozycja zabezpieczana często ulegają zmianie (tj. jednostka wykorzystuje dynamiczny proces, w którym zarówno pozycje zabezpieczane, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania tą ekspozycją nie pozostają takie same przez dłuższy okres), jednostka stosuje wymóg określony w paragrafie 6.3.7 pkt a) i paragrafie B6.3.8 – stanowiący, że musi istnieć możliwość wyodrębnienia komponentu ryzyka – tylko wtedy, gdy początkowo wyznacza pozycję zabezpieczaną w ramach tego powiązania zabezpieczającego. Pozycja zabezpieczana, którą oceniono w momencie jej początkowego wyznaczenia w ramach powiązania zabezpieczającego, bez względu na to, czy miało to miejsce w momencie powstania zabezpieczenia, czy w późniejszym okresie, nie zostaje poddana ponownej ocenie przy żadnym późniejszym ponownym wyznaczeniu w ramach tego samego powiązania zabezpieczającego.

Zaprzestanie stosowania

- 6.8.9. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.4 do pozycji zabezpieczanej z chwilą zaistnienia jednej z następujących okoliczności, przy czym decyduje ta okoliczność, która zaistniała wcześniej:
- w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej;
 - w przypadku gdy powiązanie zabezpieczające, którego częścią jest pozycja zabezpieczana, ulega rozwiązaniu.

▼ **M70**

- 6.8.10. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.5 z chwilą zaistnienia jednej z następujących okoliczności, przy czym decyduje ta okoliczność, która zaistniała wcześniej:
- w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przyszłych przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej;
 - w przypadku gdy całą kwotę skumulowaną w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych w odniesieniu do tego rozwiązania powiązania zabezpieczającego przeklasyfikowano do wyniku finansowego.
- 6.8.11. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.6:
- do pozycji zabezpieczanej, w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do zabezpieczonego ryzyka lub w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej; oraz
 - do instrumentu zabezpieczającego, w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z instrumentu zabezpieczającego.
- Jeżeli powiązanie zabezpieczające, którego częścią są pozycja zabezpieczana i instrument zabezpieczający, ulega rozwiązaniu wcześniej niż w dniu określonym w paragrafie 6.8.11 pkt a) lub dniu określonym w paragrafie 6.8.11 pkt b), jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.6 do tego powiązania zabezpieczającego z dniem rozwiązania powiązania zabezpieczającego.
- 6.8.12. Wyznaczając grupę pozycji jako pozycję zabezpieczaną lub kombinację instrumentów finansowych jako instrument zabezpieczający, jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafów 6.8.4–6.8.6 do danej pozycji lub danego instrumentu finansowego zgodnie z, stosownie do przypadku, paragrafami 6.8.9, 6.8.10 lub 6.8.11, jeżeli niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do zabezpieczonego ryzyka lub w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z tej pozycji lub tego instrumentu finansowego.

▼ **M74**

- 6.8.13. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafów 6.8.7 i 6.8.8 z chwilą zaistnienia jednej z następujących okoliczności, przy czym decyduje ta okoliczność, która zaistniała wcześniej:
- gdy zmiany wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej są dokonywane w odniesieniu do komponentu ryzyka określonego inaczej niż w umowie w zastosowaniu paragrafu 6.9.1; lub
 - w przypadku rozwiązania powiązania zabezpieczającego, w którym wyznaczony jest komponent ryzyka określonego inaczej niż w umowie.
- 6.9. DODATKOWE TYMCZASOWE ODSTĘPSTWA WYNIKAJĄCE Z REFORMY WSKAŹNIKA REFERENCYJNEGO STOPY PROCENTOWEJ
- 6.9.1. W przypadku gdy wymogi określone w paragrafach 6.8.4–6.8.8 przestają mieć zastosowanie do powiązania zabezpieczającego (zob. paragrafy 6.8.9–6.8.13), jednostka zmienia uprzednio udokumentowane formalne wyznaczenie tego powiązania zabezpieczającego, aby odzwierciedlić zmiany wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, tj. zmiany zgodne z wymogami określonymi w paragrafach 5.4.6–5.4.8. W tym kontekście wyznaczenie zabezpieczenia zmienia się wyłącznie w celu dokonania co najmniej jednej z następujących zmian:
- wyznaczenia alternatywnej stopy referencyjnej (określonej w umowie lub określonej inaczej niż w umowie) jako zabezpieczane ryzyko;

▼ **M74**

- b) zmiany opisu pozycji zabezpieczanej, w tym opisu wyznaczonej części zabezpieczanych przepływów pieniężnych lub zabezpieczanej wartości godziwej; lub
 - c) zmiany opisu instrumentu zabezpieczającego.
- 6.9.2. Jednostka stosuje również wymóg określony w paragrafie 6.9.1 pkt c), jeżeli spełnione są następujące trzy warunki:
- a) jednostka dokonuje zmiany wymaganej w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, stosując podejście inne niż zmiana w podstawie określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu instrumentu zabezpieczającego (jak opisano w paragrafie 5.4.6);
 - b) nie zaprzestano ujmowania pierwotnego instrumentu zabezpieczającego; oraz
 - c) wybrane podejście jest pod względem gospodarczym równoważne zmianie w podstawie określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu pierwotnego instrumentu zabezpieczającego (jak opisano w paragrafach 5.4.7 i 5.4.8).
- 6.9.3. Wymogi określone w paragrafach 6.8.4–6.8.8 mogą przestać obowiązywać w różnych momentach. W związku z tym przy stosowaniu paragrafu 6.9.1 jednostka może być zobowiązana zmienić formalne wyznaczenie swoich powiązań zabezpieczających w różnych momentach lub może być zobowiązana zmienić formalne wyznaczenie powiązania zabezpieczającego więcej niż jeden raz. Wtedy i tylko wtedy, gdy taka zmiana jest dokonywana w stosunku do powiązania zabezpieczającego, jednostka stosuje paragrafy 6.9.7–6.9.12, stosownie do przypadku. Jednostka stosuje również paragraf 6.5.8 (w odniesieniu do zabezpieczenia wartości godziwej) lub paragraf 6.5.11 (w odniesieniu do zabezpieczenia przepływów pieniężnych), tak aby ująć wszelkie zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego.
- 6.9.4. Jednostka dokonuje zmiany powiązania zabezpieczającego zgodnie z wymogiem określonym w paragrafie 6.9.1 najpóźniej na koniec okresu sprawozdawczego, w trakcie którego zmiana wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej jest dokonywana w odniesieniu do zabezpieczanego ryzyka, pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego. W celu uniknięcia wątpliwości taka zmiana formalnego wyznaczenia powiązania zabezpieczającego nie stanowi ani rozwiązania powiązania zabezpieczającego, ani wyznaczenia nowego powiązania zabezpieczającego.
- 6.9.5. Jeżeli oprócz zmian, które w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej są wymagane w odniesieniu do składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego wyznaczonych w powiązaniu zabezpieczającym (jak opisano w paragrafach 5.4.6–5.4.8) lub w odniesieniu do wyznaczenia powiązania zabezpieczającego (zgodnie z wymogiem określonym w paragrafie 6.9.1), dokonywane są inne zmiany, jednostka w pierwszej kolejności stosuje mające zastosowanie wymogi niniejszego standardu w celu określenia, czy te dodatkowe zmiany skutkują zaprzestaniem stosowania rachunkowości zabezpieczeń. Jeżeli dodatkowe zmiany nie skutkują zaprzestaniem stosowania rachunkowości zabezpieczeń, jednostka zmienia formalne wyznaczenie powiązania zabezpieczającego zgodnie z paragrafem 6.9.1.
- 6.9.6. W paragrafach 6.9.7–6.9.13 zawarto odstępstwa wyłącznie od wymogów określonych w tych paragrafach. Jednostka stosuje wszystkie inne wymogi rachunkowości zabezpieczeń określone w niniejszym standardzie, w tym kryteria kwalifikujące określone w paragrafie 6.4.1, w odniesieniu do powiązań zabezpieczających, na które reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ.

▼ **M74****Rachunkowość kwalifikujących się powiązań zabezpieczających***Zabezpieczenia przepływów pieniężnych*

- 6.9.7. Do celów stosowania paragrafu 6.5.11, w momencie, w którym jednostka zmienia opis pozycji zabezpieczanej zgodnie z wymogiem określonym w paragrafie 6.9.1 pkt b), uznaje się, że kwota skumulowana w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych opiera się na alternatywnej stopie referencyjnej, według której określa się zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne.
- 6.9.8. W odniesieniu do rozwiązanego powiązania zabezpieczającego, jeżeli wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym oparto zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, zostaje zmieniony zgodnie z wymogami reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, do celów stosowania paragrafu 6.5.12 w celu ustalenia, czy oczekuje się wystąpienia zabezpieczanych przyszłych przepływów pieniężnych, uznaje się, że kwota skumulowana w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych opiera się na alternatywnej stopie referencyjnej, według której określa się zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne.

Grupa pozycji

- 6.9.9. W przypadku gdy jednostka stosuje paragraf 6.9.1 w odniesieniu do grupy pozycji wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane w ramach zabezpieczenia wartości godziwej lub przepływów pieniężnych, jednostka przypisuje pozycje zabezpieczane do podgrup na podstawie zabezpieczanej stopy referencyjnej i wyznacza stopę referencyjną jako zabezpieczane ryzyko dla każdej podgrupy. Na przykład w powiązaniu zabezpieczającym, w ramach którego grupa pozycji jest zabezpieczana przed zmianami wskaźnika referencyjnego stopy procentowej objętego reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, zabezpieczane przepływy pieniężne lub wartość godziwa niektórych pozycji należących do tej grupy mogłyby zostać zmienione w celu odniesienia ich do alternatywnej stopy referencyjnej zanim zmienione zostaną inne pozycje należące do grupy. W tym przykładzie stosując paragraf 6.9.1, jednostka wyznaczyłaby alternatywną stopę referencyjną jako zabezpieczane ryzyko dla tej odpowiedniej podgrupy pozycji zabezpieczanych. Jednostka kontynuowałaby wyznaczanie istniejącego wskaźnika referencyjnego stopy procentowej jako zabezpieczanego ryzyka dla innej podgrupy pozycji zabezpieczanych do czasu zmiany zabezpieczanych przepływów pieniężnych lub wartości godziwej tych pozycji w celu odniesienia ich do alternatywnej stopy referencyjnej lub do czasu wygaśnięcia tych pozycji i zastąpienia ich pozycjami zabezpieczanymi, które odnoszą się do alternatywnej stopy referencyjnej.
- 6.9.10. Jednostka ocenia odrębnie dla każdej podgrupy, czy dana podgrupa spełnia wymogi określone w paragrafie 6.6.1, tak by mogła zostać uznana za kwalifikującą się pozycję zabezpieczaną. Jeżeli jakkolwiek podgrupa nie spełnia wymogów określonych w paragrafie 6.6.1, jednostka zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń prospektywnie w odniesieniu do całego powiązania zabezpieczającego. Jednostka stosuje również wymogi określone w paragrafach 6.5.8 i 6.5.11 w celu ujęcia nieefektywności związanej z całym powiązaniem zabezpieczającym.

Wyznaczenie komponentów ryzyka

- 6.9.11. Uznaje się, że alternatywna stopa referencyjna wyznaczona jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie, który jest niemożliwy do wyodrębnienia (zob. paragrafy 6.3.7 pkt a) i B6.3.8) na dzień jego wyznaczenia, spełnia ten wymóg na ten dzień wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka w uzasadniony sposób stwierdzi, że alternatywna stopa referencyjna będzie możliwa do wyodrębnienia w okresie najbliższych 24 miesięcy. Okres 24 miesięcy ma zastosowanie odrębnie do każdej alternatywnej stopy referencyjnej i jego bieg rozpoczyna się od dnia, w którym jednostka po raz pierwszy wyznacza alternatywną stopę referencyjną jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie (tj. okres 24 miesięcy ma zastosowanie odrębnie do każdej alternatywnej stopy referencyjnej).

▼ **M74**

- 6.9.12. Jeżeli następnie jednostka w uzasadniony sposób stwierdzi, że alternatywna stopa referencyjna nie będzie możliwa do wyodrębnienia w okresie 24 miesięcy od dnia wyznaczenia jej po raz pierwszy jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie, jednostka przestaje stosować wymóg określony w paragrafie 6.9.11 do tej alternatywnej stopy referencyjnej i zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń prospektywnie od dnia tej ponownej oceny w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, w ramach których alternatywna stopa referencyjna była wyznaczona jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie.
- 6.9.13. Oprócz powiązań zabezpieczających określonych w paragrafie 6.9.1 jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 6.9.11 i 6.9.12 do nowych powiązań zabezpieczających, w ramach których alternatywna stopa referencyjna jest wyznaczona jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie (zob. paragrafy 6.3.7 pkt a) i B6.3.8), jeżeli ze względu na reformę wskaźnika referencyjnego stopy procentowej ten komponent ryzyka jest niemożliwy do wyodrębnienia na dzień jego wyznaczenia.

▼ **M53****ROZDZIAŁ 7 Data wejścia w życie i przepisy przejściowe****7.1 DATA WEJŚCIA W ŻYCIE**

- 7.1.1. Jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka postanawia stosować niniejszy standard we wcześniejszym terminie, musi ujawnić ten fakt i jednocześnie stosować wszystkie wymogi niniejszego standardu (lecz zob. również paragrafy 7.1.2, 7.2.21 i 7.3.2). Jednostka stosuje jednocześnie zmiany podane w załączniku C.
- 7.1.2. Niezależnie od wymogów zawartych w paragrafie 7.1.1, w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2018 r. jednostka może postanowić o wcześniejszym stosowaniu jedynie wymogów dotyczących prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, zawartych w paragrafie 5.7.1 pkt c) oraz paragrafach 5.7.7–5.7.9, 7.2.14 i B5.7.5–B5.7.20, bez stosowania pozostałych wymogów niniejszego standardu. Jeżeli jednostka postanawia stosować jedynie wspomniane paragrafy, ujawnia ten fakt i dokonuje na bieżąco powiązanych ujawnień określonych w paragrafach 10–11 MSSF 7 (zmienionym przez MSSF 9 (2010 r.)) (zob. również paragrafy 7.2.2 i 7.2.15).
- 7.1.3. Na podstawie dokumentu *Annual Improvements to IFRSs 2010–2012 Cycle*, wydanego w grudniu 2013 r., zmieniono paragrafy 4.2.1 i 5.7.5 w wyniku zmiany MSSF 3. Jednostka stosuje tę zmianę prospektywnie do połączeń jednostek gospodarczych, do których ma zastosowanie zmiana MSSF 3.
- 7.1.4. Na podstawie MSSF 15, wydanego w maju 2014 r., zmieniono paragrafy 3.1.1, 4.2.1, 5.1.1, 5.2.1, 5.7.6, B3.2.13, B5.7.1, C5 i C42 oraz skreślono paragraf C16 i powiązany z nim nagłówek. Dodano paragrafy 5.1.3 i 5.7.1 A oraz definicję w załączniku A. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 15.

▼ M54

- 7.1.5. Na podstawie MSSF 16 Leasing, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragrafy 2.1, 5.5.15, B4.3.8, B5.5.34 i B5.5.46. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 16.

▼ M62

- 7.1.7. Na podstawie dokumentu *Wcześniejsze spłaty z ujemną rekompensatą* (Zmiany MSSF 9), opublikowanego w październiku 2017 r., dodano paragrafy 7.2.29–7.2.34 i B4.1.12 A oraz zmieniono paragrafy B4.1.11 pkt b) i B4.1.12 pkt b). Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M70

- 7.1.8. Na podstawie wydanego we wrześniu 2019 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej*, którym zmieniono MSSF 9, MSR 39 i MSSF 7, dodano sekcję 6.8 i zmieniono paragraf 7.2.26. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 r. lub później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M75

- 7.1.9. Dokumentem „Roczne zmiany MSSF – Okres 2018-2020”, wydanym w maju 2020 r., dodano paragrafy 7.2.35 i B3.3.6 A oraz zmieniono paragraf B3.3.6. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2022 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M74

- 7.1.10. Na podstawie opublikowanego w sierpniu 2020 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2*, który zmienia MSSF 9, MSR 39, MSSF 7, MSSF 4 i MSSF 16, dodano paragrafy 5.4.5–5.4.9 i 6.8.13, sekcję 6.9 i paragrafy 7.2.43–7.2.46. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 r. lub później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M53**7.2 PRZEPISY PRZEJŚCIOWE**

- 7.2.1. Jednostka stosuje niniejszy standard retrospektywnie, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, z wyjątkiem przypadków wymienionych w paragrafach 7.2.4–7.2.26 i 7.2.28. Niniejszego standardu nie stosuje się w odniesieniu do pozycji, których ujmowania już zaprzestano na dzień jego pierwszego zastosowania.
- 7.2.2. Na potrzeby przepisów przejściowych zawartych w paragrafach 7.2.1, 7.2.3–7.2.28 i 7.3.2 dniem pierwszego zastosowania jest dzień, w którym jednostka stosuje te wymogi niniejszego standardu po raz pierwszy, oraz musi nim być początek okresu sprawozdawczego po wydaniu niniejszego standardu. Zależnie od wybranego przez jednostkę podejścia do stosowania MSSF 9, okres przejściowy może obejmować jeden lub więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania w odniesieniu do różnych wymogów.

▼ M53**Przepisy przejściowe dotyczące klasyfikacji i wyceny (rozdziały 4 i 5)**

- 7.2.3. Na dzień pierwszego zastosowania, na podstawie faktów i okoliczności występujących na ten dzień, jednostka ocenia, czy składnik aktywów finansowych spełnia warunek zawarty w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub paragrafie 4.1.2 A pkt a). Wynikającą stąd klasyfikację stosuje się retrospektywnie niezależnie od tego, jaki był model biznesowy jednostki w poprzednich okresach sprawozdawczych.
- 7.2.4. Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka oceniła zmienioną wartość pieniądza w czasie zgodnie z paragrafami B4.1.9B–B4.1.9D na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, jednostka ocenia wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tego składnika aktywów finansowych na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wymogów związanych ze zmianą wartości pieniądza w czasie zawartych w paragrafach B4.1.9B–B4.1.9D (zob. również paragraf 42R MSSF 7).
- 7.2.5. Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka oceniła, czy wartość godziwa wcześniejszej spłaty nie ma znaczenia zgodnie z paragrafem B4.1.12 pkt c) na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, jednostka ocenia wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tego składnika aktywów finansowych na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wyjątku dotyczącego wcześniejszych spłat określonego w paragrafie B4.1.12 (zob. również paragraf 42S w MSSF 7).
- 7.2.6. Jeżeli jednostka wycenia kontrakt hybrydowy w wartości godziwej zgodnie z paragrafami 4.1.2 A, 4.1.4 lub 4.1.5, lecz wartość godziwa tego kontraktu hybrydowego nie była wyceniana w porównawczych okresach sprawozdawczych, wartość godziwa kontraktu hybrydowego w porównawczych okresach sprawozdawczych jest sumą wartości godziwych komponentów (tj. umowy zasadniczej niebędącej instrumentem pochodnym i wbudowanego instrumentu pochodnego) na koniec każdego porównawczego okresu sprawozdawczego, jeżeli jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów (zob. paragraf 7.2.15).
- 7.2.7. Jeżeli jednostka zastosowała paragraf 7.2.6, to na dzień pierwszego zastosowania jednostka ujmuje wszelkie różnice między wartością godziwą całego kontraktu hybrydowego na dzień pierwszego zastosowania a sumą wartości godziwych komponentów kontraktu hybrydowego na dzień pierwszego zastosowania w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania.

▼ M53

7.2.8. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka może wyznaczyć:

- a) składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.1.5; lub
- b) inwestycję w instrument kapitałowy jako wycenianą w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 5.7.5.

Wyznaczenia takiego dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.9. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka:

- a) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli ten składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku zawartego w paragrafie 4.1.5;
- b) może odwołać swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli ten składnik aktywów finansowych spełnia warunek zawarty w paragrafie 4.1.5.

Odwołania takiego dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.10. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka:

- a) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.2.2 pkt a);
- b) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało miejsce przy początkowym ujęciu zgodnie z warunkiem obecnie zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz nie spełnia tego warunku na dzień pierwszego zastosowania;
- c) może odwołać swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało miejsce przy początkowym ujęciu zgodnie z warunkiem obecnie zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a) oraz spełnia ten warunek na dzień pierwszego zastosowania.

Takiego wyznaczenia i odwołania dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

▼ M53

- 7.2.11. Jeżeli jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka stosowała retrospektywnie metodę efektywnej stopy procentowej, jednostka traktuje:
- a) wartość godziwą składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego na koniec każdego przedstawianego okresu porównawczego jako wartość bilansową brutto tego składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt tego zobowiązania finansowego, jeżeli jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów; oraz
 - b) wartość godziwą składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego na dzień pierwszego zastosowania jako nową wartość bilansową brutto tego składnika aktywów finansowych lub nowy zamortyzowany koszt tego zobowiązania finansowego na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu.
- 7.2.12. Jeżeli jednostka poprzednio ujmowała według kosztu (zgodnie z MSR 39) inwestycję w instrument kapitałowy, dla którego nie ma notowanej na aktywnym rynku ceny za identyczny instrument (tj. danych wejściowych poziomu 1) (lub instrument pochodny będący składnikiem aktywów, który jest powiązany z takim instrumentem kapitałowym i musi być rozliczony przez jego dostarczenie), wycenia ona ten instrument w wartości godziwej na dzień pierwszego zastosowania. Wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania.
- 7.2.13. Jeżeli zgodnie z MSR 39 jednostka poprzednio ujmowała według kosztu instrument pochodny będący zobowiązaniem, który jest powiązany z instrumentem kapitałowym, dla którego nie ma notowanej na aktywnym rynku ceny za identyczny instrument (tj. danych wejściowych poziomu 1), i który musi być rozliczony przez dostarczenie tego instrumentu kapitałowego, wycenia ona taki instrument pochodny będący zobowiązaniem w wartości godziwej na dzień pierwszego zastosowania. Wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się w saldzie początkowym zysków zatrzymanych w okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania.
- 7.2.14. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka ustala, czy podejście opisane w paragrafie 5.7.7 doprowadziłoby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Niniejszy standard stosuje się retrospektywnie na podstawie takiego ustalenia.

▼ **M53**

7.2.15. Niezależnie od wymogu zawartego w paragrafie 7.2.1 jednostka, która przyjmuje wymogi niniejszego standardu dotyczące klasyfikacji i wyceny (obejmujące wymogi związane z wyceną aktywów finansowych w zamortyzowanym koszcie oraz z utratą wartości zawarte w sekcjach 5.4 i 5.5), dokonuje ujawnień określonych w paragrafach 42L–42O MSSF 7, lecz nie musi przekształcać danych dotyczących wcześniejszych okresów. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej *post factum*. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania. Jeżeli jednak jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów, przekształcone sprawozdania finansowe muszą odzwierciedlać wszystkie wymogi niniejszego standardu. Jeżeli wynikiem wybranego przez jednostkę podejścia do stosowania MSSF 9 jest więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania w odniesieniu do różnych wymogów, niniejszy paragraf stosuje się dla każdego dnia pierwszego zastosowania (zob. paragraf 7.2.2). Przykładowo, byłoby tak, gdyby jednostka postanowiła o wcześniejszym stosowaniu jedynie wymogów dotyczących prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 7.1.2 przed zastosowaniem pozostałych wymogów niniejszego standardu.

7.2.16. Jeżeli jednostka sporządza śródroczne raporty finansowe zgodnie z MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*, to nie musi stosować wymogów niniejszego standardu w odniesieniu do okresów śródrocznych poprzedzających dzień pierwszego zastosowania, jeżeli jest to niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8).

Utrata wartości (sekcja 5.5)

7.2.17. Jednostka stosuje retrospektywnie, zgodnie z MSR 8, wymogi dotyczące utraty wartości zawarte w sekcji 5.5, z zastrzeżeniem paragrafów 7.2.15 i 7.2.18–7.2.20.

7.2.18. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka korzysta z racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, w celu określenia ryzyka kredytowego istniejącego w dniu, w którym instrument finansowy został początkowo ujęty (lub w odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej – w dniu, w którym jednostka została stroną nieodwołalnej promesy zobowiązania zgodnie z paragrafem 5.5.6), i porównuje je z ryzykiem kredytowym na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu.

7.2.19. Przy ustalaniu, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, jednostka może stosować:

a) wymogi zawarte w paragrafach 5.5.10 i B5.5.22–B5.5.24; oraz

b) możliwe do odrzucenia założenie zawarte w paragrafie 5.5.11 w odniesieniu do płatności z tytułu umowy, które są przeterminowane o ponad 30 dni, jeżeli jednostka będzie stosować wymogi dotyczące utraty wartości, określając znaczne wzrosty ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia dla tych instrumentów finansowych na podstawie informacji dotyczących przeterminowanych płatności.

▼ **M53**

7.2.20. Jeżeli ustalenie – na dzień pierwszego zastosowania – czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, wymagałoby nadmiernych kosztów lub starań, jednostka ujmuje odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia na każdy dzień sprawozdawczy aż do chwili zaprzestania ujmowania tego instrumentu finansowego (chyba że w danym dniu sprawozdawczym ryzyko kredytowe związane z tym instrumentem finansowym jest niskie, w którym to przypadku stosuje się paragraf 7.2.19 pkt a)).

Przepisy przejściowe dotyczące rachunkowości zabezpieczeń (rozdział 6)

7.2.21. Gdy jednostka stosuje niniejszy standard po raz pierwszy, może wybrać jako swoją zasadę rachunkowości dalsze stosowanie wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 zamiast wymogów zawartych w rozdziale 6 niniejszego standardu. Jednostka stosuje tę zasadę w odniesieniu do wszystkich swoich powiązań zabezpieczających. Jednostka, która wybiera taką zasadę, stosuje również KIMSF 16 *Zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce działającej za granicą* bez zmian, które dostosowują tę interpretację do wymogów zawartych w rozdziale 6 niniejszego standardu.

7.2.22. Z wyjątkiem sytuacji przewidzianej w paragrafie 7.2.26 jednostka stosuje prospektywnie wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w niniejszym standardzie.

7.2.23. Aby móc stosować rachunkowość zabezpieczeń od dnia pierwszego zastosowania wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w niniejszym standardzie, wszystkie kryteria kwalifikacyjne muszą być na ten dzień spełnione.

7.2.24. Powiązania zabezpieczające, które kwalifikowały się do rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39 i które kwalifikują się również do rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z kryteriami określonymi w niniejszym standardzie (zob. paragraf 6.4.1), po uwzględnieniu wszelkich przywróceń równowagi powiązania zabezpieczającego w okresie przejściowym (zob. paragraf 7.2.25 pkt b)), uznaje się za nieprzerwane powiązania zabezpieczające.

7.2.25. Przy pierwszym zastosowaniu wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w niniejszym standardzie jednostka:

a) może rozpocząć stosowanie tych wymogów od tego samego momentu, w którym zaprzestaje stosowania wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39; oraz

b) w stosownych przypadkach uznaje wskaźnik zabezpieczenia zgodnie z MSR 39 jako punkt wyjściowy do przywrócenia równowagi wskaźnika zabezpieczenia nieprzerwanego powiązania zabezpieczającego. Wszelkie zyski lub straty z tytułu takiego przywrócenia równowagi ujmuje się w wyniku finansowym.

7.2.26. Na zasadzie wyjątku od prospektywnego stosowania wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w niniejszym standardzie jednostka:

a) stosuje retrospektywnie ujmowanie wartości opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15, jeżeli zgodnie z MSR 39 jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym wyznaczono jedynie zmianę wartości wewnętrznej opcji. Takie retrospektywne stosowanie stosuje się jedynie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku najwcześniejszego okresu porównawczego lub zostały wyznaczone później;

▼ **M53**

- b) może stosować retrospektywnie ujmowanie elementu terminowego (forward) kontraktów forward zgodnie z paragrafem 6.5.16, jeżeli zgodnie z MSR 39 jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym wyznaczono jedynie zmianę elementu bieżącego (spot) kontraktu forward. Takie retrospektywne stosowanie stosuje się jedynie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku najwcześniejszego okresu porównawczego lub zostały wyznaczone później; Ponadto jeżeli jednostka postanawia stosować retrospektywnie takie ujmowanie, stosuje się je w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, które kwalifikują się do takiego podejścia (tj. w okresie przejściowym nie ma możliwości indywidualnego wyboru powiązań zabezpieczających, do których miałyby ono być stosowane). Ujmowanie walutowych spreadów bazowych (zob. paragraf 6.5.16) można stosować retrospektywnie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku najwcześniejszego okresu porównawczego lub zostały wyznaczone później;
- c) stosuje retrospektywnie wymóg zawarty w paragrafie 6.5.6, zgodnie z którym nie dochodzi do wygaśnięcia lub rozwiązania instrumentu zabezpieczającego, jeśli:
- (i) w konsekwencji obowiązujących przepisów ustawowych lub wykonawczych lub wprowadzenia przepisów ustawowych lub wykonawczych strony instrumentu zabezpieczającego zgadzają się, by jeden kontrahent rozliczeniowy – lub większa ich liczba – zastąpił ich pierwotnego kontrahenta, by stać się nowym kontrahentem każdej ze stron; oraz
 - (ii) inne ewentualne zmiany instrumentu zabezpieczającego są ograniczone do tych zmian, które są konieczne do przeprowadzenia takiego zastąpienia kontrahenta.

▼ **M70**

- d) stosuje wymogi określone w sekcji 6.8 retrospektywnie. To retrospektywne zastosowanie obowiązuje wyłącznie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te wymogi, lub które zostały wyznaczone w późniejszym okresie, oraz do kwoty skumulowanej w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych, która istniała na początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te wymogi.

▼ **M53**

Jednostki, które dokonały wcześniejszego zastosowania MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) lub MSSF 9 (2013 r.)

- 7.2.27. Jednostka stosuje wymogi dotyczące okresu przejściowego zawarte w paragrafach 7.2.1–7.2.26 w odpowiednim dniu pierwszego zastosowania. Jednostka stosuje każdy z przepisów przejściowych zawartych w paragrafach 7.2.3–7.2.14 i 7.2.17–7.2.26 tylko jeden raz (tj. jeżeli jednostka wybiera takie podejście do stosowania MSSF 9, które pociąga za sobą istnienie więcej niż jednego dnia pierwszego zastosowania, nie może stosować żadnego z tych przepisów ponownie, jeżeli zostały już zastosowane wcześniej) (zob. paragrafy 7.2.2 i 7.3.2).
- 7.2.28. Jednostka, która stosowała MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) lub MSSF 9 (2013 r.), a następnie stosuje niniejszy standard:
- a) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu;
 - b) może wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu;

▼ **M53**

- c) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu; oraz
- d) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu.

Takiego wyznaczenia i odwołania dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

▼ **M62**

Przepisy przejściowe w związku z dokumentem *Wcześniejsze splaty z ujemną rekompensatą*

- 7.2.29. Jednostka stosuje zmiany wprowadzone przez dokument *Wcześniejsze splaty z ujemną rekompensatą* (Zmiany MSSF 9) retrospektywnie zgodnie z MSR 8, z wyjątkiem sytuacji określonych w paragrafach 7.2.30–7.2.34.
- 7.2.30. Jednostka, która po raz pierwszy stosuje te zmiany w tym samym czasie, kiedy po raz pierwszy stosuje niniejszy standard, stosuje paragrafy 7.2.1–7.2.28 zamiast paragrafów 7.2.31–7.2.34.
- 7.2.31. Jednostka, która po raz pierwszy stosuje te zmiany po tym, gdy już wcześniej zastosowała po raz pierwszy niniejszy standard, stosuje paragrafy 7.2.32–7.2.34. Jednostka stosuje również inne wymogi przejściowe określone w niniejszym standardzie konieczne do stosowania tych zmian. W tym celu odniesienia do daty pierwszego zastosowania są rozumiane jako odnoszące się do początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te zmiany (data pierwszego zastosowania tych zmian).
- 7.2.32. W odniesieniu do wyznaczenia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy jednostka:
 - a) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania tych zmian;
 - b) może wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania tych zmian;
 - c) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania tych zmian; oraz
 - d) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania tych zmian.

▼ M62

Takiego wyznaczenia i odwołania dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania tych zmian. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

- 7.2.33. Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej post factum, a przekształcone sprawozdania finansowe odzwierciedlają wszystkie wymogi niniejszego standardu. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian.
- 7.2.34. W okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujawnia następujące informacje według stanu na dzień pierwszego zastosowania, dla każdej klasy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, na które wpływ miały te zmiany:
- a) poprzednią kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną bezpośrednio przed zastosowaniem tych zmian;
 - b) nową kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną po zastosowaniu tych zmian;
 - c) ujętą w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość bilansową aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które zostały uprzednio wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ale nie są już w ten sposób wyznaczane; oraz
 - d) powody każdego wyznaczenia lub cofnięcia wyznaczenia aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

▼ M75**Okres przejściowy w odniesieniu do Rocznych zmian MSSF**

- 7.2.35. Jednostka stosuje dokument „Roczne zmiany MSSF – Okres 2018-2020” do zobowiązań finansowych, które są zmieniane lub wymieniane w dniu lub po dniu rozpoczęcia rocznego okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje tę zmianę.

▼ M74**Przejsie do Reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2**

- 7.2.43. Jednostka stosuje wymogi określone w dokumencie *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2* retrospektywnie zgodnie z MSR 8, z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafach 7.2.44–7.2.46.
- 7.2.44. Jednostka wyznacza nowe powiązanie zabezpieczające (na przykład jak opisano w paragrafie 6.9.13) wyłącznie prospektywnie (tj. jednostka nie może wyznaczyć nowego powiązania zabezpieczającego dla poprzednich okresów). Jednostka przywraca natomiast rozwiązane powiązanie zabezpieczające, jednakże wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są następujące warunki:

▼ **M74**

- a) jednostka rozwiązała dane powiązanie zabezpieczające wyłącznie ze względu na zmiany wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, a jednostka nie byłaby zobowiązana do rozwiązania tego powiązania zabezpieczającego, gdyby zmiany te były stosowane w tamtym momencie; oraz
- b) na początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje te zmiany (data pierwszego zastosowania tych zmian), to rozwiązane powiązanie zabezpieczające spełnia kryteria kwalifikujące do rachunkowości zabezpieczeń (po uwzględnieniu tych zmian).
- 7.2.45. Jeżeli w zastosowaniu paragrafu 7.2.44 jednostka przywraca rozwiązane powiązanie zabezpieczające, jednostka traktuje zawarte w paragrafach 6.9.11 i 6.9.12 odniesienia do dnia wyznaczenia po raz pierwszy alternatywnej stopy referencyjnej jako komponentu ryzyka określonego inaczej niż w umowie jako odnoszące się do daty pierwszego zastosowania tych zmian (tj. okres 24 miesiące dla tej alternatywnej stopy referencyjnej wyznaczonej jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie rozpoczyna się z dniem pierwszego zastosowania tych zmian).
- 7.2.46. Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej *post factum*. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian.

▼ **M53**

- 7.3 WYCOFANIE KIMSF 9, MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) i MSSF 9 (2013 r.)
- 7.3.1. Niniejszy standard zastępuje KIMSF 9 *Ponowna ocena wbudowanych instrumentów pochodnych*. Wymogi dodane do MSSF 9 w październiku 2010 r. obejmują wymogi poprzednio określone w paragrafach 5 i 7 KIMSF 9. Na podstawie wprowadzonej w efekcie zmiany, w MSSF1 *Zastosowanie międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej po raz pierwszy* zawarto wymogi poprzednio określone w paragrafie 8 KIMSF 9.
- 7.3.2. Niniejszy standard zastępuje MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) i MSSF 9 (2013 r.) Jednakże w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2018 r. jednostka może zdecydować o zastosowaniu wspomnianych wcześniejszych wersji MSSF 9 w miejsce niniejszego standardu wtedy i tylko wtedy, gdy odpowiedni dzień pierwszego zastosowania przez jednostkę przypada przed 1 lutego 2015 r.

▼ **M53***Załącznik A***Definicje terminów**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe	Część oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia , która reprezentuje oczekiwane straty kredytowe wynikające ze zdarzeń niewykonania zobowiązania w ramach instrumentu finansowego, które są możliwe w ciągu 12 miesięcy po dniu sprawozdawczym.
zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego	Kwota, w jakiej składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w momencie początkowego ujęcia, pomniejszona o spłaty kwoty głównej oraz powiększona lub pomniejszona o ustaloną z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej skumulowaną amortyzację wszelkich różnic pomiędzy tą kwotą początkową a kwotą w terminie wymagalności, oraz – w przypadku składników aktywów finansowych – skorygowana o wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe .
aktywa z tytułu umów	Prawa te, które zostały określone w MSSF 15 <i>Przychody z umów z klientami</i> , są ujmowane zgodnie z niniejszym standardem do celów ujmowania i wyceny zysków lub strat z tytułu utraty wartości.
składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe	Składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, jeżeli wystąpiło zdarzenie, jedno lub więcej, mające ujemny wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne w ramach tego składnika aktywów finansowych. Do dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych ze względu na ryzyko kredytowe zalicza się dające się zaobserwować dane na temat następujących zdarzeń: <ul style="list-style-type: none"> a) znacznych trudności finansowych emitenta lub pożyczkobiorcy; b) naruszenia umowy, takiego jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie; c) przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę(-ów), ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia (udogodnień), którego(-ych) w innym przypadku pożyczkodawca(-cy) by nie udzielił(-li); d) staje się prawdopodobne, że nastąpi upadłość lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy; e) zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub f) kupna lub powstania składnika aktywów finansowych z dużym dyskontem odzwierciedlającym poniesione straty kredytowe. <p>Wskazanie jednego wyraźnego zdarzenia może być niemożliwe, natomiast połączony skutek kilku zdarzeń może powodować utratę wartości składników aktywów finansowych ze względu na ryzyko kredytowe.</p>

▼ **M53****strata kredytowa**

Różnica między wszystkimi wynikającymi z umowy przepływami pieniężnymi należnymi jednostce zgodnie z umową i wszystkimi przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać (tj. wszystkie niedobory środków pieniężnych), dyskontowana według pierwotnej efektywnej stopy procentowej (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe). Jednostka dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie warunki umowy instrumentu finansowego (np. opcje wcześniejszej spłaty, prolongaty, kupna lub podobne) w ciągu całego oczekiwanego okresu życia tego instrumentu finansowego. Do uwzględnianych przepływów pieniężnych zalicza się przepływy pieniężne ze sprzedaży posiadanych zabezpieczeń lub innych elementów powodujących korzystniejsze warunki kredytowania, nierozzerwalnie związanych z warunkami umowy. Przyjmuje się założenie, że oczekiwany okres życia instrumentu finansowego można wiarygodnie oszacować. Jednakże w rzadkich przypadkach, w których nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie oczekiwanego okresu życia instrumentu finansowego, jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o pozostały umowny czas trwania instrumentu finansowego.

efektywna stopa procentowa skorygowana o ryzyko kredytowe

Stopa, za pomocą której szacowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne w ciągu całego oczekiwanego okresu życia składnika aktywów finansowych dyskontowane są dokładnie do **zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych**, będącego **zakupionym lub utworzonym składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe**. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe jednostka dokonuje oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie warunki umowy składnika aktywów finansowych (np. wcześniejsze spłaty, prolongaty, opcje kupna lub podobne) oraz **oczekiwane straty kredytowe**. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone lub otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej (zob. paragrafy B5.4.1–B5.4.3), **koszty transakcyjne** oraz wszystkie pozostałe premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany okres życia grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże w rzadkich przypadkach, w których nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych lub pozostałego okresu życia instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).

zaprzestanie ujmowania

Usunięcie poprzednio ujętego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego ze sprawozdania z sytuacji finansowej jednostki.

▼ **M53**

instrument pochodny	<p>Instrument finansowy lub inny kontrakt objęty zakresem niniejszego standardu, posiadający wszystkie trzy poniższe cechy:</p> <p>a) jego wartość zmienia się wraz ze zmianą określonej stopy procentowej, ceny instrumentu finansowego, ceny towaru, kursu walutowego, indeksu ceny lub stóp, ratingu kredytowego lub indeksu kredytowego czy też innej zmiennej, przy założeniu, że w przypadku zmiennej niefinansowej zmienna ta nie jest specyficzna dla strony kontraktu (czasami zwana „instrumentem bazowym”);</p> <p>b) nie wymaga żadnej początkowej inwestycji netto lub wymaga początkowej inwestycji netto mniejszej niż byłaby wymagana dla innych rodzajów kontraktów, dla których oczekuje się podobnych reakcji na zmiany czynników rynkowych;</p> <p>c) jego rozliczenie nastąpi w przyszłości.</p>
dywidendy	<p>Rozdzielanie zysków pomiędzy posiadaczy instrumentów kapitałowych proporcjonalnie do ich udziałów w poszczególnych rodzajach kapitału.</p>
metoda efektywnej stopy procentowej	<p>Metodę tę stosuje się do obliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz do przypisywania do wyniku finansowego w odpowiednim okresie i ujmowania w tymże wyniku przychodów odsetkowych lub wydatków z tytułu odsetek.</p>
efektywna stopa procentowa	<p>Stopa, za pomocą której szacowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne w ciągu całego oczekiwanego okresu życia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego dyskontowane są dokładnie do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych lub do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej jednostka dokonuje oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie warunki umowy instrumentu finansowego (np. wcześniejsze spłaty, prolongaty, opcje kupna lub podobne), jednakże nie uwzględnia oczekiwanych strat kredytowych. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone lub otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej (zob. paragrafy B5.4.1–B5.4.3), koszty transakcyjne oraz wszystkie pozostałe premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany okres życia grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże w rzadkich przypadkach, w których nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych lub oczekiwanego okresu życia instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).</p>
oczekiwane straty kredytowe	<p>Średnia ważona strat kredytowych z odpowiednimi ryzykami niewykonania zobowiązania występującymi jako wagi.</p>

▼ **M53**

umowa gwarancji finansowej	Umowa zobowiązująca jej wystawcę do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie, zgodnie z pierwotnymi lub zmienionymi warunkami instrumentu dłużnego.
zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Zobowiązanie finansowe spełniające jeden z następujących warunków: a) spełnia definicję przeznaczonego do obrotu ; b) przy początkowym ujęciu jest wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.2.2 lub 4.3.5; c) jest wyznaczone przy początkowym ujęciu albo później jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 6.7.1.
uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie	Wiążące porozumienie dotyczące wymiany ustalonej ilości zasobów, po ustalonej cenie, w ustalonym przyszłym terminie lub przyszłych terminach.
planowana transakcja	Niewiążąca, lecz przewidywana przyszła transakcja.
wartość bilansowa brutto składnika aktywów finansowych	Zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych , przed korektą o wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe .
wskaźnik zabezpieczenia	Związek między wielkością instrumentu zabezpieczającego a wielkością pozycji zabezpieczanej przedstawiony jako ich względna waga.
przeznaczone do obrotu	Składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe, które: a) nabyto lub zaciągnięto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie; b) w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub c) są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi).
zysk lub strata z tytułu utraty wartości	Zyski lub straty ujęte w wyniku finansowym zgodnie z paragrafem 5.5.8, które wynikają z zastosowania wymogów dotyczących utraty wartości określonych w sekcji 5.5.
oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia	Oczekiwane straty kredytowe wynikające z wszystkich ewentualnych zdarzeń niewykonania zobowiązania w całym oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego.

▼ **M53**

odpis na oczekiwane straty kredytowe	Odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych wycenianych zgodnie z paragrafem 4.1.2, należności leasingowych i aktywów z tytułu umów oraz skumulowanej kwoty utraty wartości aktywów finansowych wycenianych zgodnie z paragrafem 4.1.2 A i odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej .
zysk lub strata z tytułu modyfikacji	Kwota wynikająca z takiego skorygowania wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych , aby odzwierciedlała ona renegotjowane lub zmodyfikowane przepływy pieniężne wynikające z umowy. Jednostka przelicza wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych jako obecną wartość szacowanych przyszłych płatności lub wpływów pieniężnych w ciągu całego oczekiwanego okresu życia renegotjowanego lub zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub pierwotnej efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) lub, w stosownych przypadkach, zmienionej efektywnej stopy procentowej obliczonej zgodnie z paragrafem 6.5.10. Przy szacowaniu oczekiwanych przepływów pieniężnych w ramach składnika aktywów finansowych jednostka uwzględnia wszystkie warunki umowy składnika aktywów finansowych (np. wcześniejsze spłaty, opcje kupna lub podobne), jednakże nie uwzględnia oczekiwanych strat kredytowych , chyba że składnik aktywów finansowych jest zakupionym lub utworzonym składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe , w którym to przypadku jednostka uwzględnia również początkowe oczekiwane straty kredytowe, które uwzględniono przy wyliczaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe .
przeterminowany	Składnik aktywów finansowych jest przeterminowany w przypadku gdy kontrahent nie dokonał płatności w umownym terminie wymagalności tejże płatności.
zakupiony lub utworzony składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe	Zakupione lub utworzone składniki aktywów finansowych, które w momencie początkowego ujęcia są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe .
dzień przeklasyfikowania	Pierwszy dzień pierwszego okresu sprawozdawczego, który następuje po zmianie modelu biznesowego, czego skutkiem jest przeklasyfikowanie aktywów finansowych przez jednostkę.

▼ **M53**

standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży	Transakcja kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych zgodnie z umową, której warunki wymagają dostarczenia składnika aktywów w ramach czasowych zwykle określonych przez regulacje lub konwencje przyjęte na danym rynku.
koszty transakcyjne	Koszty transakcyjne są to koszty krańcowe, które można bezpośrednio przyporządkować czynności nabycia, emisji lub zbycia składnika aktywów finansowego lub zobowiązania finansowego (zob. paragraf B5.4.8). Koszt krańcowy to taki koszt, który nie zostałby poniesiony, gdyby jednostka nie dokonała nabycia, emisji lub zbycia instrumentu finansowego.

Następujące terminy zdefiniowane są w paragrafie 11 MSR 32, załączniku A do MSSF 7, załączniku A do MSSF 13 lub załączniku A do MSSF 15 oraz są stosowane w niniejszym standardzie w rozumieniu określonym w MSR 32, MSSF 7, MSSF 13 lub MSSF 15:

- a) ryzyko kredytowe ⁽¹⁾;
- b) instrument kapitałowy;
- c) wartość godziwa;
- d) składnik aktywów finansowych;
- e) instrument finansowy;
- f) zobowiązanie finansowe;
- g) cena transakcyjna.

*Załącznik B***Objaśnienie stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

ZAKRES (ROZDZIAŁ 2)

- B2.1** Niektóre kontrakty wymagają dokonywania płatności w zależności od czynników klimatycznych, geologicznych lub innych czynników naturalnych. (Kontrakty uzależnione od czynników klimatycznych zwane są czasami „pogodowymi instrumentami pochodnymi”). Jeżeli kontrakty te nie są objęte zakresem MSSF 4, wchodzą one w zakres niniejszego standardu.
- B2.2** Niniejszy standard nie zmienia wymogów dotyczących programów świadczeń pracowniczych, które spełniają kryteria MSR 26 *Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych*, ani wymogów odnośnie do umów dotyczących opłat licencyjnych ustalanych na podstawie wielkości sprzedaży lub przychodów z usług, do których stosuje się MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*.

⁽¹⁾ Ten termin (zdefiniowany w MSSF 7) jest stosowany w wymogach dotyczących przedstawiania wpływu zmian ryzyka kredytowego na zobowiązania wyznaczone jako wyceńniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zob. paragraf 5.7.7).

▼ **M53**

- B2.3 Niekiedy jednostka podejmuje działania, które uważa za „strategiczną inwestycję” w instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inną jednostkę, dokonaną z zamiarem ustanowienia lub utrzymania długoterminowych powiązań operacyjnych z jednostką, w którą dokonano inwestycji. Jednostka inwestująca lub wspólnik wspólnego przedsięwzięcia stosuje MSR 28, aby określić, czy w przypadku takiej inwestycji zastosowanie ma metoda praw własności.
- B2.4 Niniejszy standard ma zastosowanie do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych ubezpieczycieli, innych niż prawa i obowiązki, które zostały wyłączone na podstawie paragrafu 2.1 pkt e), ponieważ wynikają one z umów objętych zakresem MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*.
- B2.5 Umowy gwarancji finansowej mogą mieć różne formy prawne, takie jak gwarancja, niektóre rodzaje akredytywy, umowa o poręczenie spłaty wierzytelności lub umowa ubezpieczeniowa. Forma prawna umów gwarancji finansowej nie wpływa na zastosowane wobec nich podejście księgowo. Poniżej podano przykłady właściwego podejścia księgowego (zob. paragraf 2.1 pkt e)).
- a) Jeśli przenoszone ryzyko jest znaczne, to mimo że umowa gwarancji finansowej spełnia warunki definicji umowy ubezpieczeniowej określonej w MSSF 4, wystawca gwarancji stosuje niniejszy standard. Niemniej jednak, jeśli wystawca uprzednio wyraźnie stwierdził, że uważa takie umowy za umowy ubezpieczeniowe, i zastosował zasady rachunkowości, jakie mają zastosowanie do umów ubezpieczeniowych, może on podjąć decyzję o stosowaniu do tego rodzaju umów gwarancji finansowej niniejszego standardu lub MSSF 4. Jeśli niniejszy standard ma zastosowanie, zgodnie z wymogami paragrafu 5.1.1 wystawca początkowo ujmuje umowę gwarancji finansowej w wartości godziwej. Jeśli umowa gwarancji finansowej została wystawiona na rzecz strony niepowiązanej w odrębnej transakcji zawartej na warunkach rynkowych, to jest prawdopodobne, że w momencie jej zawarcia wartość godziwa jest równa otrzymanej premii, chyba że istnieją dowody temu przeczące. Następnie, o ile umowa gwarancji finansowej nie została wyznaczona w momencie jej zawarcia jako wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy lub o ile nie mają zastosowania paragrafy 3.2.15–3.2.23 i B3.2.12–B3.2.17 (w przypadku gdy przeniesienie składnika aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania lub gdy zastosowanie ma podejście wynikające z utrzymania zaangażowania), wystawca tej gwarancji wycenia ją według wyższej z następujących wartości:
- (i) wartości ustalonej zgodnie z sekcją 5.5; oraz
 - (ii) początkowo ujętej kwoty, w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15 (zob. paragraf 4.2.1 pkt c)).
- b) Niektóre gwarancje powiązane z kredytami nie wymagają jako warunku wstępnego dla dokonania płatności, aby posiadacz był narażony na niedokonanie przez określonego dłużnika płatności z tytułu gwarantowanego składnika aktywów finansowych w ustalonym terminie i poniósł stratę z tego tytułu. Przykładem jest gwarancja, która wymaga dokonania płatności na skutek zmian określonych ratingów kredytowych bądź indeksów kredytowych. Tego rodzaju gwarancje nie stanowią umów gwarancji finansowej zgodnie z definicją w niniejszym standardzie, ani nie stanowią umów ubezpieczeniowych zgodnie z definicją określoną w MSSF 4. Takie gwarancje są instrumentami pochodnymi i wystawca stosuje do nich niniejszy standard.

▼ **M53**

- c) Jeśli umowa gwarancji finansowej została wystawiona w związku ze sprzedażą dóbr, przy ustalaniu, kiedy ująć przychody z tytułu gwarancji i ze sprzedaży dóbr, wystawca stosuje MSSF 15.

B2.6 Stwierdzenie, że wystawca traktuje umowy jako umowy ubezpieczeniowe, znajduje się zazwyczaj we wszelkiej korespondencji z klientami i organami regulacyjnymi, w umowach, dokumentacji handlowej i sprawozdaniach finansowych. Ponadto umowy ubezpieczeniowe często podlegają wymogom rachunkowości różnym od wymogów dotyczących innych rodzajów transakcji, takich jak umowy wystawiane przez banki bądź przedsiębiorstwa handlowe. W takich przypadkach sprawozdanie finansowe wystawcy zazwyczaj zawiera oświadczenie stwierdzające zastosowanie przez wystawcę tych wymogów rachunkowości.

Ujmowanie i zaprzestanie ujmowania (rozdział 3)

POCZĄTKOWA WYCENA (SEKCJA 3.1)

B3.1.1 Z zasady określonej w paragrafie 3.1.1 wynika, że jednostka ujmuje wszystkie prawa i obowiązki wynikające z umów o instrumenty pochodne w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odpowiednio jako aktywa lub zobowiązania, z wyjątkiem instrumentów pochodnych powodujących, że przeniesienie aktywów finansowych nie jest ujmowane jako sprzedaż (zob. paragraf B3.2.14). Jeśli przeniesienie aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, jednostka przejmująca nie ujmuje przeniesionych składników aktywów jako swoich aktywów (zob. paragraf B3.2.15).

B3.1.2 Poniżej podano przykłady zastosowania zasady określonej w paragrafie 3.1.1:

- a) bezwarunkowe należności i zobowiązania ujmuje się jako aktywa lub zobowiązania, gdy jednostka staje się stroną umowy, w wyniku czego zyskuje prawo do otrzymania środków pieniężnych lub bierze na siebie obowiązek ich wypłaty;
- b) aktywa, które mają zostać nabyte, i zobowiązania, które mają zostać zaciągnięte w wyniku uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania do zakupu lub sprzedaży dóbr lub usług, zazwyczaj nie są ujmowane aż do chwili, gdy przynajmniej jedna ze stron nie wykona postanowień umowy. Dla przykładu, jednostka, która otrzymuje wiążące zamówienie, zazwyczaj nie ujmuje składnika aktywów (a jednostka, która składa zamówienie, nie ujmuje zobowiązania) w chwili podjęcia zobowiązania, lecz odracza ujęcie do czasu wysyłki lub dostawy dóbr bądź realizacji usług. Jeśli uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jednostki do kupna lub sprzedaży składników niefinansowych jest objęte zakresem niniejszego standardu zgodnie z paragrafami 2.4–2.7, to wartość godziwa netto jest ujmowana jako składnik aktywów lub zobowiązań na dzień podjęcia zobowiązania (zob. paragraf B4.1.30 pkt c)). Ponadto, jeśli poprzednio nieujęte uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jest wyznaczone jako pozycja zabezpieczana w zabezpieczeniu wartości godziwej, to każda zmiana wartości godziwej netto wynikająca z zabezpieczanego ryzyka jest ujmowana jako składnik aktywów lub zobowiązań od momentu ustanowienia zabezpieczenia (zob. paragraf 6.5.8 pkt b) i paragraf 6.5.9);
- c) kontrakt forward, który jest objęty zakresem niniejszego standardu (zob. paragraf 2.1), ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań na dzień podjęcia zobowiązania, a nie na dzień, w którym zostaje on rozliczony. Często w momencie, kiedy jednostka staje się stroną kontraktu forward, wartości godziwe praw i obowiązków z niego wynikających są równe, tak więc wartość godziwa netto kontraktu terminowego jest równa zero. Jeśli wartość godziwa netto praw i obowiązków nie jest równa zero, kontrakt ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań;

▼ **M53**

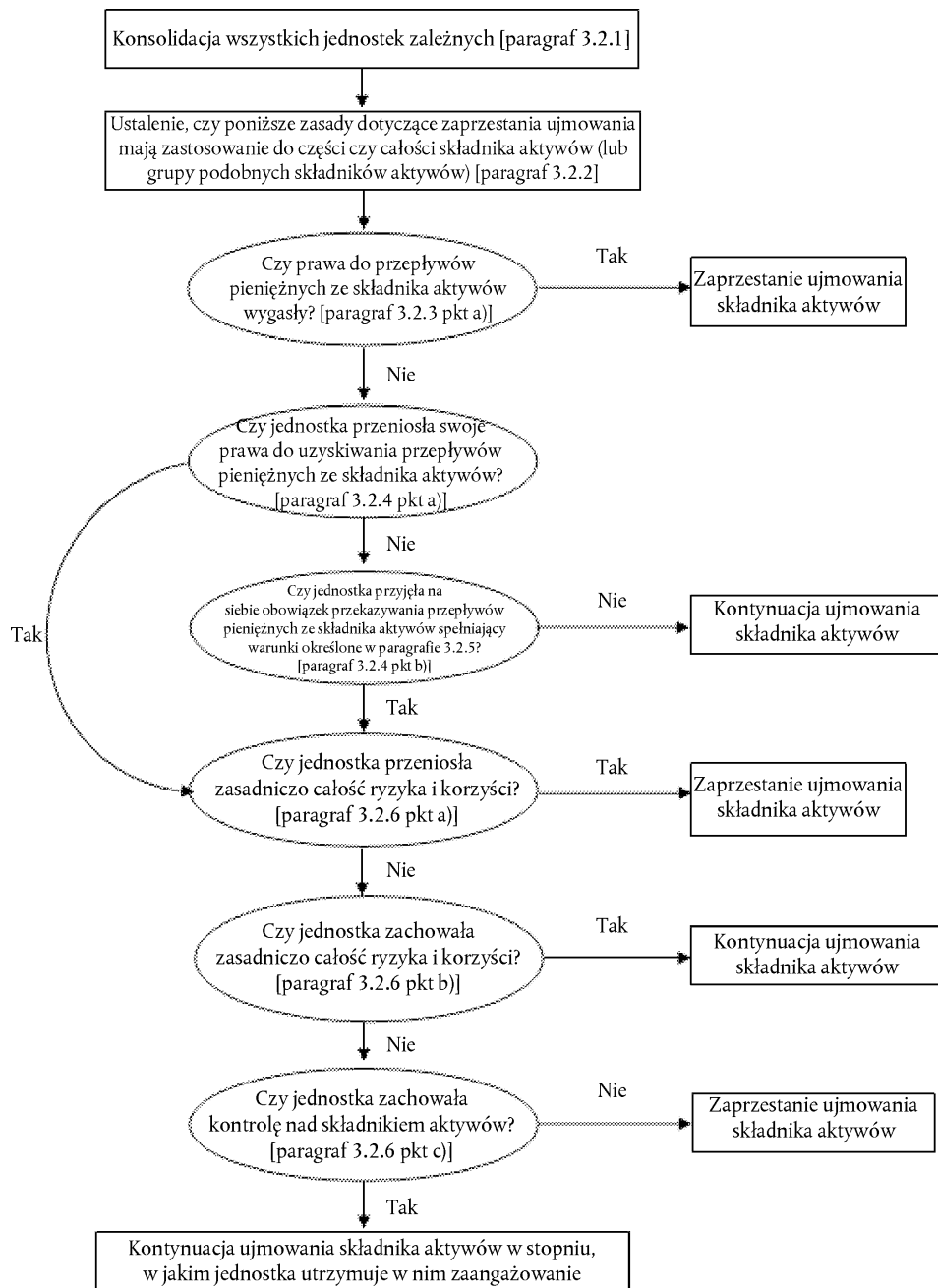
- d) opcje objęte zakresem niniejszego standardu (zob. paragraf 2.1) ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań w chwili, gdy ich posiadacz lub wystawca staje się stroną umowy;
- e) planowane przyszłe transakcje, niezależnie od stopnia prawdopodobieństwa ich realizacji, nie stanowią aktywów ani zobowiązań jednostki, ponieważ jednostka nie stała się stroną umowy.

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży aktywów finansowych

- B3.1.3 Aktywa finansowe zakupione lub sprzedane w drodze standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży ujmuje się na dzień zawarcia transakcji albo na dzień jej rozliczenia, jak opisano w paragrafach B3.1.5 i B3.1.6. Jednostka stosuje tę samą metodę konsekwentnie w odniesieniu do wszystkich transakcji kupna i sprzedaży aktywów finansowych, które są klasyfikowane w ten sam sposób, zgodnie z niniejszym standardem. W tym celu aktywa, które są obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, uznaje się za odrębną kategorię od aktywów wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Ponadto inwestycje w instrumenty kapitałowe ujmowane po dokonaniu wyboru, o którym mowa w paragrafie 5.7.5, stanowią odrębną kategorię.
- B3.1.4 Kontrakt, zgodnie z którym wymagane lub dopuszczalne jest rozliczenie netto zmiany wartości kontraktu, nie stanowi standaryzowanej transakcji. Tego rodzaju kontrakt, w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji a dniem jej rozliczenia, traktuje się jako instrument pochodny.
- B3.1.5 Dniem zawarcia transakcji jest dzień, w którym jednostka zobowiązuje się do zakupu lub sprzedaży składnika aktywów. Zasady rachunkowości dotyczące ujmowania na dzień zawarcia transakcji odnoszą się do a) ujmowania składnika aktywów, który jednostka ma otrzymać, jak też do ujmowania zobowiązania do zapłaty za ten składnik na dzień zawarcia transakcji oraz b) zaprzestania ujmowania sprzedanego składnika aktywów, jak też ujmowania zysku lub straty z tytułu zbycia oraz ujmowania należności od kupującego z tytułu płatności na dzień zawarcia transakcji. Zazwyczaj naliczanie odsetek od składnika aktywów i związanego z nim zobowiązania rozpoczyna się dopiero od dnia rozliczenia, kiedy następuje przeniesienie praw.
- B3.1.6 Dniem rozliczenia jest dzień, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub przez jednostkę. Zasady rachunkowości dotyczące ujmowania na dzień rozliczenia odnoszą się do a) ujmowania składnika aktywów w dniu, w którym jednostka ten składnik otrzymuje, oraz b) zaprzestania ujmowania składnika aktywów i ujmowania zysku lub straty na zbyciu w dniu, w którym jednostka dostarcza ten składnik. W przypadku stosowania zasad rachunkowości dotyczących ujmowania na dzień rozliczenia jednostka ujmuje każdą zmianę wartości godziwej składnika aktywów, który ma otrzymać, w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji i dniem rozliczenia w taki sam sposób jak dla nabytego składnika aktywów. Innymi słowy, zmiana wartości nie jest ujmowana w przypadku aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie; jest ujmowana w wyniku finansowym w przypadku aktywów klasyfikowanych jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; oraz jest ujmowana w innych całkowitych dochodach w przypadku aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, a w przypadku inwestycji w instrumenty kapitałowe jest ujmowana zgodnie z paragrafem 5.7.5.

▼ **M53****Zaprzestanie ujmowania aktywów finansowych (sekcja 3.2)**

B3.2.1 Poniższy schemat przedstawia sposób oceny, czy i w jakim stopniu zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów finansowych.

Porozumienia, zgodnie z którymi jednostka zachowuje wynikające z umowy prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców (paragraf 3.2.4 pkt b)).

B3.2.2 Sytuacja przedstawiona w paragrafie 3.2.4 pkt b) (jednostka zachowuje wynikające z umowy prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców) występuje na przykład wtedy, gdy jednostka będąca instytucją powierniczą wydaje inwestorom udziały w korzyściach z bazowych aktywów finansowych będących w jej posiadaniu i zapewnia ich obsługę. W takim przypadku aktywa finansowe kwalifikują się do zaprzestania ujmowania, o ile spełnione są warunki określone w paragrafach 3.2.5 i 3.2.6.

▼ **M53**

- B3.2.3 Stosując paragraf 3.2.5, jednostka mogłaby na przykład być jednostką inicjującą składnik aktywów finansowych lub mogłaby być grupą obejmującą jednostkę zależną, która nabyła składnik aktywów finansowych i przekazuje przepływy pieniężne na rzecz niepowiązanych inwestorów.

Ocena przeniesienia ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (paragraf 3.2.6)

- B3.2.4 Poniżej przedstawione są przykłady sytuacji, w których jednostka przeniosła zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania:

- a) bezwarunkowa sprzedaż składnika aktywów finansowych;
- b) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją odkupu tego składnika w jego wartości godziwej w momencie odkupu; oraz
- c) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją sprzedaży lub opcją kupna o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej (tzn. jest bardzo mało prawdopodobne, aby opcja nabrała wartości wewnętrznej przed terminem wygaśnięcia).

- B3.2.5 Poniżej przedstawione są przykłady sytuacji, w których jednostka zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania:

- a) transakcja sprzedaży i odkupu, gdy cena odkupu jest ustalona lub równa cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy;
- b) umowa pożyczki papierów wartościowych;
- c) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z zawarciem umowy swapowej zapewniającej pełny zwrot (ang. *total return swap*), która przenosi z powrotem na jednostkę ryzyko rynkowe;
- d) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją sprzedaży lub kupna o znacznej wartości wewnętrznej (tzn. gdy jest bardzo mało prawdopodobne, aby opcja utraciła swą wartość wewnętrzną przed terminem wygaśnięcia); oraz
- e) sprzedaż należności krótkoterminowych, gdy jednostka sprzedająca gwarantuje jednostce przejmującej rekompensatę strat kredytowych, które prawdopodobnie wystąpią.

- B3.2.6 Jeśli jednostka uzna, iż w wyniku przeniesienia przekazała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów finansowych, to nie ujmuje tego składnika aktywów w następnym okresie, chyba że ponownie nabędzie przeniesiony składnik aktywów w drodze nowej transakcji.

Ocena przeniesienia kontroli

- B3.2.7 Jednostka przekazująca nie zachowała kontroli nad przeniesionym składnikiem aktywów, jeśli jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów. Jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, jeśli jednostka przejmująca nie ma praktycznej możliwości sprzedaży przeniesionego składnika aktywów. Jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli jest on przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, ponieważ w takim przypadku jednostka przejmująca ma możliwość odkupu na rynku przeniesionego składnika aktywów, gdyby była zobowiązana zwrócić go jednostce przekazującej. Na przykład jednostka przejmująca może mieć praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli podlega on opcji dającej jednostce przekazującej prawo odkupu, ale jednostka przejmująca może łatwo nabyć

▼ **M53**

przeniesiony składnik aktywów na rynku, gdyby opcja ta została wykonana. Jednostka przejmująca nie ma praktycznej możliwości sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli jednostka przekazująca zachowuje taką opcję odkupu przeniesionego składnika aktywów, a jednostka przejmująca nie mogłaby łatwo nabyć go na rynku, gdyby opcja ta została wykonana.

B3.2.8 Jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów tylko wtedy, gdy może sprzedać przeniesiony składnik aktywów jako całość niepowiązanej z nią osobie trzeciej i jest w stanie jednostronnie skorzystać z tej możliwości, bez nakładania dodatkowych ograniczeń na przeniesienie. Najważniejszą kwestią jest określenie, co jednostka przejmująca jest w stanie zrobić w praktyce, a nie jakie posiada wynikające z umowy prawa dotyczące dysponowania przeniesionym składnikiem aktywów lub jakie są ograniczenia wynikające z umowy. W szczególności:

- a) wynikające z umowy prawo do zbycia przeniesionego składnika aktywów ma niewielkie praktyczne znaczenie, jeśli nie istnieje aktywny rynek dla tego składnika aktywów, oraz
- b) możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów ma niewielkie praktyczne znaczenie, jeśli nie można z niej swobodnie korzystać. Z tego powodu:
 - (i) możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów przez jednostkę przejmującą musi być niezależna od działań osób trzecich (tj. musi to być możliwość, z której można skorzystać jednostronnie) oraz
 - (ii) jednostka przejmująca musi mieć możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów bez konieczności nakładania na transakcję warunków ograniczających (np. warunków, na jakich pożyczony składnik aktywów będzie obsługiwany, lub opcji dającej jednostce przejmującej prawo do odkupu składnika aktywów).

B3.2.9 Fakt, że istnieje bardzo niskie prawdopodobieństwo, że jednostka przejmująca sprzeda przeniesiony składnik aktywów, nie oznacza sam z siebie, że jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów. Jeśli jednak opcja sprzedaży lub gwarancja ogranicza możliwość sprzedaży przez jednostkę przejmującą przeniesionego składnika aktywów, to jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów. Na przykład jeśli opcja sprzedaży lub gwarancja są wystarczająco wartościowe, ograniczają one jednostkę przejmującą w sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, ponieważ w praktyce jednostka przejmująca nie sprzedałaby przeniesionego składnika aktywów osobie trzeciej bez zastosowania podobnej opcji lub innego ograniczającego warunku. Zamiast tego jednostka przejmująca zachowałaby przeniesiony składnik aktywów, aby otrzymać płatności z tytułu gwarancji lub opcji sprzedaży. W takiej sytuacji jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów.

Przeniesienie kwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

B3.2.10 Jednostka może zachować prawo do części płatności odsetkowych z przeniesionego składnika aktywów jako wynagrodzenia za obsługę tych aktywów. Część płatności odsetkowych, z których jednostka zrezygnowałaby w momencie wygaśnięcia lub przeniesienia umowy o obsługę, jest przypisywana do obsługiwanego składnika aktywów lub zobowiązania z tytułu obsługi. Część płatności odsetkowych, z których jednostka by nie zrezygnowała, jest traktowana jako wydzielona należność odsetkowa. Przykładowo, gdyby jednostka nie zrezygnowała z żadnych odsetek w momencie wygaśnięcia lub przeniesienia umowy o obsługę, cały spread odsetkowy byłby traktowany jako wydzielona należność odsetkowa. Stosując paragraf 3.2.13, przy przypisywaniu wartości bilansowej należności pomiędzy część składnika aktywów, która przestaje być ujmowana, i część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, wykorzystuje się wartość godziwą aktywów z tytułu obsługi i wydzielonej należności odsetkowej. Jeśli opłata za obsługę nie została ustalona lub opłata, którą jednostka spodziewa się otrzymać, nie jest wystarczająca dla pokrycia świadczenia obsługi, to zobowiązanie z tytułu obowiązku obsługi ujmuje się w wartości godziwej.

▼ **M53**

- B3.2.11 Do wyceny w wartości godziwej części, która będzie nadal ujmowana, i części, która przestaje być ujmowana, do celów stosowania paragrafu 3.2.13, jednostka stosuje, oprócz paragrafu 3.2.14, wymogi dotyczące wyceny w wartości godziwej określone w MSSF 13.

Przeniesienie niekwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

- B3.2.12 Poniżej przedstawiono zastosowanie zasady określonej w paragrafie 3.2.15. Jeśli udzielona przez jednostkę gwarancja pokrycia strat z tytułu niewykonania zobowiązania związanych z przeniesionym składnikiem aktywów powoduje, że nie zaprzestaje się jego ujmowania, ponieważ jednostka zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów, przeniesiony składnik aktywów nadal jest ujmowany jako całość, a otrzymana zapłata jest ujmowana jako zobowiązanie.

Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach

- B3.2.13 Poniższe przykłady obrazują sposób, w jaki jednostka wycenia przeniesiony składnik aktywów i związane z przeniesieniem zobowiązanie zgodnie z paragrafem 3.2.16.

Wszystkie aktywa

- a) Jeśli udzielona przez jednostkę gwarancja pokrycia strat z tytułu niewykonania zobowiązania związanych z przeniesionym składnikiem aktywów powoduje, że nie zaprzestaje się jego ujmowania w zakresie, w jakim jednostka utrzymuje w nim zaangażowanie, przeniesiony składnik aktywów wyceniany jest na dzień przeniesienia w niższej z następujących wartości: (i) wartości bilansowej składnika aktywów oraz (ii) maksymalnej kwoty zapłaty otrzymanej w wyniku przeniesienia, jaką jednostka byłaby zmuszona zwrócić („kwota gwarancyjna”). Związane z przeniesieniem zobowiązanie jest początkowo wyceniane w wysokości kwoty gwarancyjnej powiększonej o wartość godziwą gwarancji (która zwykle jest zapłatą otrzymaną za udzielenie gwarancji). Następnie początkowa wartość godziwa gwarancji jest ujmowana w wyniku finansowym po wypełnieniu zobowiązania (lub w momencie jego wypełnienia) (zgodnie z zasadami określonymi w MSSF 15), a wartość bilansowa składnika aktywów zostaje pomniejszona o wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Aktywa wyceniane w zamortyzowanym koszcie

- b) Jeśli obowiązek wynikający z wystawionej przez jednostkę opcji sprzedaży lub prawo wynikające z posiadanej przez jednostkę opcji kupna powoduje, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wycenia ten składnik aktywów w zamortyzowanym koszcie, to związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane w koszcie (tj. otrzymanej zapłacie), który koryguje się o amortyzację wszelkich różnic pomiędzy tym kosztem a wartością bilansową brutto przeniesionego składnika aktywów na dzień wygaśnięcia opcji. Dla przykładu zakłada się, że wartość bilansowa brutto składnika aktywów w momencie przeniesienia wynosi 98 j.p., a otrzymana zapłata wynosi 95 j.p. Wartość bilansowa brutto składnika w momencie wykonania opcji będzie wynosiła 100 j.p. Początkowa wartość bilansowa związanego z przeniesieniem zobowiązania wynosi 95 j.p., a różnica pomiędzy 95 j.p. i 100 j.p. jest ujmowana w wyniku finansowym z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeśli opcja zostanie wykonana, wszelkie różnice pomiędzy wartością bilansową związanego z przeniesieniem zobowiązania a ceną wykonania opcji są ujmowane w wyniku finansowym.

▼ **M53***Aktywa wyceniane w wartości godziwej*

- c) Jeśli zachowane przez jednostkę prawo wykonania opcji kupna powoduje, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wyceniała ten składnik aktywów w wartości godziwej, to nadal jest on wyceniany w wartości godziwej. Związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane (i) w cenie wykonania opcji pomniejszonej o wartość opcji w czasie, jeśli opcja posiada wartość wewnętrzną (lub wartość wewnętrzną wynosi zero) lub (ii) w wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów pomniejszonej o wartość opcji w czasie, jeśli opcja nie posiada wartości wewnętrznej. Korekta wyceny związanego z przeniesieniem zobowiązania powoduje, że wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania jest wartością godziwą prawa wykonania opcji kupna. Dla przykładu, jeśli wartość godziwa instrumentu bazowego wynosi 80 j.p., cena wykonania opcji wynosi 95 j.p., a wartość opcji w czasie wynosi 5 j.p., to wartość bilansowa związanego z przeniesieniem zobowiązania wynosi 75 j.p. (80 j.p. – 5 j.p.), a wartość bilansowa przeniesionego składnika aktywów wynosi 80 j.p. (tj. równa jest jego wartości godziwej).
- d) Jeśli opcja sprzedaży wystawiona przez jednostkę powoduje, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wycenia ten składnik aktywów w wartości godziwej, związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane w cenie wykonania opcji powiększonej o jej wartość w czasie. Wycena składnika aktywów w wartości godziwej jest ograniczona do niższej z następujących wartości: wartości godziwej i ceny wykonania opcji, ponieważ jednostka nie ma prawa do zwiększania wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów powyżej ceny wykonania opcji. Dzięki temu pewne jest, że wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania równa się wartości godziwej wynikającego z opcji obowiązku sprzedaży. Dla przykładu, jeśli wartość godziwa instrumentu bazowego wynosi 120 j.p., cena wykonania opcji wynosi 100 j.p., a wartość opcji w czasie wynosi 5 j.p., wartość bilansowa związanego z przeniesieniem zobowiązania wynosi 105 j.p. (100 j.p. + 5 j.p.), a wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 100 j.p. (w tym przypadku jest ona równa cenie wykonania opcji).
- e) Jeśli jednostka zawiera opcję typu collar, składającą się z zakupionej opcji kupna i wystawionej opcji sprzedaży, które powodują, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wyceniała ten składnik aktywów w wartości godziwej, to nadal jest on wyceniany w wartości godziwej. Związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane jako (i) suma ceny wykonania opcji kupna i wartości godziwej opcji sprzedaży, pomniejszona o wartość w czasie opcji kupna, jeśli opcja kupna posiada wartość wewnętrzną (lub wartość wewnętrzną wynosi zero) lub jako (ii) suma wartości godziwej składnika aktywów i wartości godziwej opcji sprzedaży, pomniejszona o wartość w czasie opcji kupna, jeśli opcja kupna nie posiada wartości wewnętrznej. Korekta związanego z przeniesieniem zobowiązania powoduje, że wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania równa się wartości godziwej opcji nabytych i wystawionych przez jednostkę. Dla przykładu zakłada się, że jednostka przenosi składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej i jednocześnie nabywa opcję kupna z ceną wykonania wynoszącą 120 j.p. oraz wystawia opcję sprzedaży z ceną wykonania wynoszącą 80 j.p. Zakłada się także, że wartość godziwa składnika aktywów na dzień jego przeniesienia wynosi 100 j.p. Wartości w czasie opcji

▼ **M53**

sprzedaży i opcji kupna wynoszą odpowiednio 1 j.p. i 5 j.p. W takim przypadku jednostka ujmuje składnik aktywów w wysokości 100 j.p. (wartość godziwa składnika aktywów), a związane z przeniesieniem zobowiązanie w wysokości 96 j.p. [(100 j.p. + 1 j.p.) – 5 j.p.]. Z tego wynika, że wartość bilansowa netto składnika aktywów wynosi 4 j.p., co równa się wartości godziwej opcji nabytych i wystawionych przez jednostkę.

Wszystkie przeniesienia

- B3.2.14 Umowne prawa lub obowiązki jednostki przekazującej wynikające z przeniesienia, w części, w jakiej przenoszony składnik aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, nie są ujmowane oddzielnie jako instrumenty pochodne, jeśli ujęcie zarówno instrumentu pochodnego, jak i przeniesionego składnika aktywów lub zobowiązania wynikającego z przeniesienia, skutkowałoby podwójnym ujęciem tych samych praw lub obowiązków. Na przykład opcja kupna zachowana przez jednostkę przekazującą może powodować, że przeniesienie składnika aktywów finansowych nie jest traktowane jako sprzedaż. W takim przypadku opcja kupna nie jest ujmowana oddzielnie jako instrument pochodny.
- B3.2.15 W części, w jakiej przeniesienie składnika aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, jednostka przejmująca nie ujmuje przenieszonego składnika aktywów jako własnego składnika aktywów. Jednostka przejmująca zaprzestaje ujmowania środków pieniężnych lub zapłaty przekazanej w innej postaci i ujmuje należność od jednostki przekazującej. Jeśli jednostka przekazująca posiada zarówno prawo, jak i obowiązek ponownego przejęcia kontroli nad całym przeniesionym składnikiem aktywów za ustaloną kwotę (np. na podstawie umowy odkupu), jednostka przejmująca może wycenić swoją należność w zamortyzowanym koszcie, o ile spełnia ona kryteria określone w paragrafie 4.1.2.

Przykłady

- B3.2.16 Poniższe przykłady ilustrują zastosowanie określonych w niniejszym standardzie zasad w zakresie zaprzestania ujmowania.
- a) *Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych.* Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje sprzedany na podstawie umowy odkupu po ustalonej cenie lub za kwotę równą cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy lub jeśli składnik jest pożyczony na podstawie umowy zobowiązującej do jego zwrotu jednostce przekazującej, to nie zaprzestaje się jego ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jeśli jednostka przejmująca nabywa prawo do sprzedaży składnika aktywów lub ustanowienia na nim zastawu, jednostka przekazująca dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej, np. klasyfikując go jako pożyczone aktywa lub należności do odkupienia.
 - b) *Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych – dotyczące zasadniczo takich samych składników aktywów.* Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje sprzedany na podstawie umowy odkupu, dotyczącej odkupu tego samego lub zasadniczo takiego samego składnika aktywów po ustalonej cenie lub po cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy, lub składnik aktywów finansowych jest pożyczony na podstawie umowy mówiącej o zwrocie tego samego lub zasadniczo takiego samego składnika aktywów jednostce przekazującej, nie zaprzestaje się jego ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
 - c) *Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych – prawa do zastąpienia aktywów.* Jeśli umowa odkupu po ustalonej cenie odkupu lub cenie równej cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy albo podobna transakcja pożyczania papierów wartościowych zapewnia jednostce przejmującej prawo do zastąpienia składnika aktywów składnikiem podobnym (i o równej wartości godziwej) przeniesionemu składnikowi w momencie odkupu, nie zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów sprzedanego lub pożyczonego na podstawie umowy odkupu lub transakcji pożyczki, ponieważ jednostka przekazująca zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

▼ **M53**

- d) *Prawo odmowy odkupu w wartości godziwej.* Jeśli jednostka sprzedaje składnik aktywów finansowych i zachowuje jedynie prawo odmowy odkupu przeniesionego składnika aktywów po cenie równej wartości godziwej w sytuacji, gdy jednostka przejmująca następnie będzie go sprzedawać, to w takim przypadku jednostka przekazująca zaprzestaje ujmowania składnika aktywów, ponieważ przekazała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- e) *Transakcje typu „przepuszczenia przez rynek”.* Odkupienie składnika aktywów finansowych krótko po dokonaniu transakcji jego sprzedaży jest czasami określane jako „przepuszczenie przez rynek”. Odkupienie składnika w wyniku tego typu transakcji nie wyklucza zaprzestania ujmowania, pod warunkiem że pierwotna transakcja spełnia wymogi dotyczące zaprzestania ujmowania. Jeśli jednak umowa sprzedaży składnika aktywów finansowych jest zawierana jednocześnie z umową odkupu tego samego składnika aktywów po ustalonej cenie lub cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy, to nie zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów.
- f) *Opcje sprzedaży i opcje kupna posiadające wysoką wartość wewnętrzną.* Jeśli przeniesiony składnik aktywów finansowych może zostać odkupiony przez jednostkę przekazującą, a opcja kupna posiada wysoką wartość wewnętrzną, przeniesienie nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Podobnie jeśli składnik aktywów finansowych może zostać odsprzedany przez jednostkę przejmującą, a opcja sprzedaży posiada wysoką wartość wewnętrzną, przeniesienie nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- g) *Opcje sprzedaży oraz opcje kupna o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej.* Zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów finansowych, który podlega tylko posiadanej przez jednostkę przejmującą opcji sprzedaży o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej bądź posiadanej przez jednostkę przekazującą opcji kupna o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej. Wynika to z faktu, że jednostka przekazująca przeniosła zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- h) *Łatwo dostępny składnik aktywów będący przedmiotem opcji kupna, która nie posiada wysokiej wartości wewnętrznej ani znacznej ujemnej wartości wewnętrznej.* Jeśli jednostka posiada opcję kupna składnika aktywów łatwo dostępnego na rynku, a opcja nie posiada wysokiej wartości wewnętrznej ani znacznej ujemnej wartości wewnętrznej, zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów. Wynika to z faktu, że jednostka (i) nie zachowała ani nie przeniosła zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, ani (ii) nie zachowała nad nim kontroli. Jednakże w przypadku, gdy składnik aktywów nie jest łatwo dostępny na rynku, zaprzestanie ujmowania jest ograniczone do wysokości składnika aktywów objętego opcją kupna, ponieważ jednostka zachowała kontrolę nad tym składnikiem.
- i) *Trudno dostępny składnik aktywów, będący przedmiotem wystawionej przez jednostkę opcji sprzedaży, która nie posiada wysokiej wartości wewnętrznej ani znacznej ujemnej wartości wewnętrznej.* Jeśli jednostka przenosi składnik aktywów finansowych, który nie jest łatwo dostępny na rynku, i wystawia opcję sprzedaży, która nie posiada znacznej ujemnej wartości wewnętrznej, jednostka w wyniku wystawienia opcji sprzedaży ani nie zachowuje, ani też nie przenosi zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jednostka zachowuje kontrolę nad składnikiem aktywów w przypadku, gdy opcja sprzedaży posiada wystarczającą wartość, aby zapobiec sprzedaży

▼ M53

składnika aktywów przez jednostkę przejmującą, w którym to przypadku składnik aktywów jest ujmowany w takim zakresie, w jakim jednostka przekazująca utrzymuje w nim zaangażowanie (zob. paragraf B3.2.9). Jednostka przenosi kontrolę nad składnikiem aktywów, jeśli opcja sprzedaży nie ma wystarczającej wartości, aby zapobiec sprzedaży składnika aktywów przez jednostkę przejmującą; w takim przypadku zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów.

- j) *Aktywa będące przedmiotem opcji kupna lub sprzedaży w wartości godziwej bądź terminowej umowy odkupu.* Przeniesienie składnika aktywów finansowych, który jest przedmiotem wyłącznie opcji kupna lub opcji sprzedaży bądź terminowej umowy odkupu, których cena wykonania bądź cena odkupu są równe wartości godziwej składnika aktywów finansowych w momencie odkupu, skutkuje zaprzestaniem ujmowania składnika aktywów ze względu na przeniesienie zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- k) *Opcje kupna lub sprzedaży rozliczane w środkach pieniężnych.* Jednostka ocenia przeniesienie składnika aktywów finansowych będącego przedmiotem opcji kupna lub opcji sprzedaży bądź terminowej umowy odkupu, które będą rozliczone netto w środkach pieniężnych, w celu określenia, czy jednostka zachowała czy przeniosła zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jeśli jednostka nie zachowała zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, to ustala, czy zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów. Fakt, że opcja kupna lub opcja sprzedaży bądź terminowa umowa odkupu są rozliczane netto w środkach pieniężnych, nie jest jednoznaczny z przeniesieniem przez jednostkę kontroli (zob. paragraf B3.2.9, a także pkt g), h) oraz i) powyżej).
- l) *Klauzula „zamknięcia rachunków”.* Klauzula „zamknięcia rachunków” oznacza bezwarunkową opcję odkupu (kupna), która daje jednostce prawo do zażądania zwrotu przeniesionych składników aktywów pod pewnymi warunkami. W przypadku gdy opcja taka powoduje, że jednostka nie zachowuje ani nie przenosi zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, to zaprzestanie ujmowania nie jest możliwe jedynie w zakresie kwoty będącej przedmiotem odkupu (zakładając, że jednostka przejmująca nie może sprzedać aktywów). Przykładowo, jeśli wartość bilansowa i przychody z przeniesienia aktywów z tytułu pożyczek wynoszą 100 000 j.p. i możliwe jest żądanie zwrotu każdej pojedynczej pożyczki, lecz łączna kwota pożyczek, które mogą zostać odkupione, nie może przekroczyć 10 000 j.p., wtedy pożyczki o wartości 90 000 j.p. kwalifikują się do zaprzestania ujmowania.
- (m) *Wezwanie do „zamknięcia salda”.* Jednostka, która może być jednostką przekazującą, obsługująca przeniesione aktywa, może posiadać prawo wezwania do „zamknięcia salda”, tj. do odkupienia pozostałych przeniesionych aktywów wtedy, gdy kwota tych aktywów spadnie do określonego poziomu, przy którym koszt obsługi staje się nadmierny w stosunku do korzyści wynikających ze świadczenia usługi. W przypadku gdy wezwanie do „zamknięcia salda” powoduje, że jednostka nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, a jednostka przejmująca nie może sprzedać tych aktywów, to zaprzestanie ujmowania nie jest możliwe jedynie w zakresie kwoty będącej przedmiotem opcji kupna.
- n) *Podporządkowane zachowane udziały oraz gwarancje kredytowe.* Jednostka może zapewnić jednostce przejmującej korzystniejsze warunki kredytowania, podporządkowując całość lub część zachowanego udziału w przeniesionym składniku aktywów. Alternatywnie jednostka może zapewnić jednostce przejmującej korzystniejsze warunki kredytowania w formie gwarancji kredytowej, która może być nieograniczona albo ograniczona do

▼ **M53**

określonej kwoty. Jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów, to składnik ten jest nadal ujmowany w całości. W przypadku gdy jednostka zachowuje część, a nie zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania składnika aktywów, i zachowała nad nim kontrolę, zaprzestanie ujmowania nie jest możliwe do wysokości kwoty środków pieniężnych lub innych aktywów, którą jednostka byłaby zmuszona wypłacić.

- o) *Umowy swapowe zapewniające pełny zwrot („total return swaps”)*. Jednostka może sprzedać składnik aktywów finansowych jednostce przejmującej i zawrzeć z nią umowę swapową zapewniającą pełny zwrot, który polega na tym, że wszystkie przepływy pieniężne z tytułu płatności odsetek związane z instrumentem bazowym są przekazywane na rzecz jednostki przekazującej w zamian za płatności według stałej lub zmiennej stopy procentowej, przy czym wszystkie zwiększenia lub zmniejszenia wartości godziwej instrumentu bazowego są wchłaniane przez jednostkę przejmującą. W takim zaprzestanie ujmowania całości składnika aktywów jest zakazane.
- p) *Swapy stóp procentowych*. Jednostka może przenieść na jednostkę przejmującą składnik aktywów finansowych o stałej stopie procentowej i zawrzeć z nią swap stóp procentowych powodujący, że jednostka przejmująca otrzymuje kwoty według stałej stopy procentowej i płaci kwoty według zmiennej stopy procentowej, naliczane od kwoty bazowej równej kwocie nominalnej przeniesionego składnika aktywów finansowych. Swap stóp procentowych nie wyklucza zaprzestania ujmowania przeniesionego składnika aktywów, pod warunkiem że płatności wynikające z transakcji swap nie są uwarunkowane płatnościami związanymi z przeniesionym składnikiem aktywów.
- q) *Swapy stóp procentowych z amortyzowaną kwotą bazową*. Jednostka może przenieść na jednostkę przejmującą składnik aktywów finansowych o stałej stopie procentowej, który jest spłacany przez cały okres, i zawrzeć z nią swap stóp procentowych z amortyzowaną kwotą bazową, powodującą, że jednostka przejmująca otrzymuje kwoty według stałej stopy procentowej i płaci kwoty według zmiennej stopy procentowej, naliczane od kwoty bazowej. W przypadku gdy kwota bazowa transakcji swap amortyzuje się w taki sposób, że w każdym momencie równa jest wartości pozostałej do spłaty kwoty nominalnej przeniesionego składnika aktywów finansowych, transakcja swap zazwyczaj powoduje zachowanie przez jednostkę znacznego ryzyka wcześniejszej spłaty, a w takim przypadku jednostka nadal ujmuje przeniesiony składnik aktywów w całości albo nadal ujmuje przeniesiony składnik w takim zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie. Natomiast jeśli amortyzacja kwoty bazowej transakcji swap nie jest powiązana z wartością pozostałej do spłaty kwoty głównej przeniesionego składnika aktywów, to taka transakcja swap nie będzie skutkowałą zachowaniem przez jednostkę ryzyka wcześniejszej spłaty z tytułu tego składnika aktywów. W związku z tym zaprzestanie ujmowania przeniesionego składnika aktywów nie jest zakazane, pod warunkiem że płatności z tytułu transakcji swap nie są uwarunkowane płatnościami z tytułu odsetek, które wynikają z przeniesionego składnika aktywów, a transakcja swap nie skutkuje zachowaniem przez jednostkę innych znaczących rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów.
- r) *Odpisanie*. Jednostka nie ma uzasadnionych perspektyw odzyskania w całości lub części przepływów pieniężnych wynikających z umowy związanych ze składnikiem aktywów finansowych.

▼ M53

B3.2.17 Niniejszy paragraf ilustruje zastosowanie podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania w sytuacji, gdy zaangażowanie jednostki dotyczy części składnika aktywów finansowych.

Przyjmuje się, że jednostka posiada portfel pożyczek z opcją wcześniejszej spłaty, których stopa oprocentowania oraz efektywna stopa procentowa wynoszą 10 procent, a kwota główna i zamortyzowany koszt wynoszą 10 000 j.p. Jednostka zawiera transakcję, w wyniku której w zamian za płatność w wysokości 9 115 j.p. jednostka przejmująca uzyskuje prawo do otrzymania wpływów w wysokości 9 000 j.p., pochodzących ze spłaty kwoty głównej którejkolwiek z pożyczek oraz odsetek od tej kwoty obliczonych według stopy 9,5 %. Jednostka zachowuje prawo do wpływów w wysokości 1 000 j.p. pochodzących ze spłaty kwoty głównej oraz odsetek od tej kwoty obliczonej według stopy o 10 %, a także do marży nadwyżkowej w wysokości 0,5 % od pozostałej do spłaty kwoty głównej w wysokości 9 000 j.p. Wpływy z wcześniejszej spłaty są przypisywane pomiędzy jednostkę i jednostkę przejmującą w proporcji 1:9, natomiast niespłacone przez pożyczkobiorców kwoty są odejmowane od udziału jednostki w kwocie 1 000 j.p. aż do momentu całkowitego wyczerpania tego udziału. Wartość godziwa pożyczek na dzień zawarcia transakcji wynosi 10 100 j.p., a wartość godziwa marży nadwyżkowej w wysokości 0,5 procent wynosi 40 j.p.

Jednostka ustala, że przeniosła część istotnych rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (np. istotne ryzyko wcześniejszej spłaty), ale równocześnie zachowała część istotnych rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (na skutek podporządkowania zachowanego przez jednostkę udziału w aktywach) i zachowała kontrolę. Biorąc powyższe pod uwagę, jednostka stosuje podejście wynikające z utrzymania zaangażowania.

W celu zastosowania niniejszego standardu jednostka – w wyniku przeprowadzonej analizy – uznaje transakcję za a) zachowanie w pełni proporcjonalnego zachowanego udziału w wysokości 1 000 j.p.; oraz b) podporządkowanie zachowanego udziału w celu zapewnienia jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania na wypadek strat kredytowych.

Jednostka oblicza, że 9 090 j.p. (90 % z 10 100 j.p.) z otrzymanej kwoty w wysokości 9 115 j.p. stanowi zapłatę za w pełni proporcjonalny 90-procentowy udział. Pozostała część z otrzymanej kwoty (25 j.p.) odpowiada kwocie otrzymanej z tytułu podporządkowania zachowanego przez jednostkę udziału w celu zapewnienia jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania na wypadek strat kredytowych. Ponadto marża nadwyżkowa w wysokości 0,5 % stanowi zapłatę otrzymaną za zapewnienie jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania. W związku z tym całkowita otrzymana zapłata za zapewnienie jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania wynosi 65 j.p. (25 j.p. + 40 j.p.).

Jednostka oblicza zysk lub stratę z tytułu sprzedaży 90-procentowego udziału w przepływach pieniężnych. Zakładając, że odrębne wartości godziwe 90-procentowej części przeniesionej i 10-procentowej części zachowanej nie są znane na dzień przeniesienia, jednostka dokonuje przypisania wartości bilansowej składnika aktywów zgodnie z paragrafem 3.2.14 MSSF 9 w następujący sposób:

	<i>Wartość godziwa</i>	<i>Procent</i>	<i>Przypisana wartość bilansowa</i>
Część przeniesiona	9 090	90 %	9 000
Część zachowana	1 010	10 %	1 000
Razem	10 100		10 000

▼ M53

Jednostka oblicza swój zysk lub stratę z tytułu sprzedaży 90-procentowego udziału w przepływach pieniężnych, odejmując od otrzymanej zapłaty wartość bilansową przypisaną części przeniesionej, tj. 90 j.p. (9 090 j.p. – 9 000 j.p.). Wartość bilansowa części zachowanej przez jednostkę wynosi 1 000 j.p.

Ponadto jednostka ujmuje utrzymane zaangażowanie, wynikające z podporządkowania swojego zachowanego udziału pod względem strat kredytowych. Jednostka ujmuje więc składnik aktywów w kwocie 1 000 j.p. (maksymalna kwota przepływów, których jednostka nie otrzymałaby w związku z podporządkowaniem udziału) oraz związane z tym zobowiązanie w kwocie 1 065 j.p. (maksymalna kwota przepływów, których jednostka nie otrzymałaby w związku z podporządkowaniem udziału, to jest kwota 1 000 j.p. powiększona o wartość godziwą z tytułu podporządkowania, wynoszącą 65 j.p.).

Jednostka wykorzystuje wszystkie powyższe informacje w celu następującego ujęcia transakcji:

	<i>Winien</i>	<i>Ma</i>
Pierwotny składnik aktywów	—	9 000
Składnik aktywów ujęty z tytułu podporządkowania lub udział rezydualny (końcowy)	1 000	—
Składnik aktywów z tytułu otrzymanej zapłaty w formie marży nadwyżkowej	40	—
Wynik (zysk na przeniesieniu składnika aktywów)	—	90
Zobowiązanie	—	1 065
Otrzymane środki pieniężne	9 115	—
Razem	10 155	10 155

Bezpośrednio po zawarciu transakcji wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 2 040 j.p. i składa się z kwoty 1 000 j.p., odpowiadającej kosztowi przypisanemu części zachowanej, oraz kwoty 1 040 j.p., stanowiącej dodatkowe utrzymane zaangażowanie jednostki z tytułu podporządkowania zachowanego udziału z tytułu strat kredytowych (z uwzględnieniem marży nadwyżkowej w wysokości 40 j.p.).

W następnych okresach jednostka ujmuje otrzymaną zapłatę z tytułu zapewnienia korzystniejszych warunków kredytowania (65 j.p.) proporcjonalnie do upływu czasu, nalicza odsetki od ujętego składnika aktywów z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, a także ujmuje każdą stratę z tytułu utraty wartości dotyczącą ujętego składnika aktywów. Jako przykład w tej ostatniej sytuacji – zakłada się, że w kolejnym roku nastąpiła strata z tytułu utraty wartości przedmiotowych pożyczek w wysokości 300 j.p. Jednostka zmniejsza wartość ujętego przez siebie składnika aktywów o 600 j.p. (300 j.p. odnosi się do zachowanego udziału w składniku aktywów, a 300 j.p. do dodatkowego utrzymanego zaangażowania, które wynika z podporządkowania zachowanego udziału z tytułu utraty wartości) i zmniejsza ujęte przez siebie zobowiązanie o 300 j.p. Wynik netto tej operacji obciążający wynik finansowy stratami z tytułu utraty wartości wynosi 300 j.p.

▼ M53**Zaprzestanie ujmowania zobowiązań finansowych (sekcja 3.3)**

- B3.3.1 Zobowiązanie finansowe (lub jego część) wygasa, gdy dłużnik:
- a) wypełni zobowiązanie (lub jego część) poprzez spłatę wierzyciela, zazwyczaj w środkach pieniężnych, innych aktywach finansowych, dobrach lub usługach; albo
 - b) zostaje prawnie zwolniony z pierwotnej odpowiedzialności za zobowiązanie (lub jego część) na podstawie decyzji sądowej lub decyzji wierzyciela. (Jeśli dłużnik wystawił gwarancję, warunek ten wciąż może zostać spełniony).
- B3.3.2 W przypadku gdy emitent instrumentu dłużnego odkupuje ten instrument, zobowiązanie wygasa nawet wówczas, gdy emitent organizuje rynek dla tego instrumentu lub ma zamiar odsprzedać go w bliskim terminie.
- B3.3.3 Płatność na rzecz osoby trzeciej, w tym instytucji powierniczej, nie zwalnia sama przez się dłużnika z pierwotnego zobowiązania wobec wierzyciela w przypadku braku prawnego zwolnienia z takiego zobowiązania.
- B3.3.4 W przypadku gdy dłużnik płaci stronie trzeciej za przejęcie zobowiązania i informuje wierzyciela o fakcie, że strona trzecia przejęła jego zobowiązanie, dłużnik nie zaprzestaje ujmowania zobowiązania, chyba że spełniony jest warunek określony w paragrafie B3.3.1 pkt b). W przypadku gdy dłużnik płaci osobie trzeciej za przejęcie zobowiązania i otrzymuje prawne zwolnienie od wierzyciela, zobowiązanie dłużnika wygasa. W takim przypadku jednak, jeśli dłużnik zgadza się na dokonywanie płatności z tytułu zobowiązania na rzecz strony trzeciej albo bezpośrednio na rzecz pierwotnego wierzyciela, dłużnik ujmuje nowe zobowiązanie wobec osoby trzeciej.
- B3.3.5 Mimo tego, że prawne zwolnienie, czy to na drodze sądowej, czy na podstawie decyzji wierzyciela, powoduje zaprzestanie ujmowania zobowiązania, jednostka może ująć nowe zobowiązanie, jeśli nie zostały spełnione, w odniesieniu do przeniesionych aktywów finansowych, warunki zaprzestania ujmowania określone w paragrafach 3.2.1–3.2.23. Jeśli warunki te nie zostały spełnione, nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionych aktywów, a jednostka ujmuje nowe zobowiązanie dotyczące przeniesionych aktywów.

▼ M75

- B3.3.6 Do celów zastosowania paragrafu 3.3.2 warunki uznaje się za zasadniczo różne, jeśli zdyskontowana wartość bieżąca przepływów pieniężnych wynikających z nowych warunków, w tym wszelkich opłat zapłaconych, pomniejszonych o opłaty otrzymane i zdyskontowanych przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, różni się o nie mniej niż 10 % od zdyskontowanej wartości bieżącej pozostałych przepływów pieniężnych z tytułu pierwotnego zobowiązania finansowego. Określając opłaty zapłacone, pomniejszone o opłaty otrzymane, kredytobiorca obejmuje wyłącznie opłaty zapłacone lub otrzymane między kredytobiorcą a kredytodawcą, w tym opłaty zapłacone lub otrzymane przez kredytobiorcę lub kredytodawcę w imieniu kredytobiorcy lub kredytodawcy.
- B3.3.6 A Jeśli wymiana instrumentów dłużnych lub modyfikacja postanowień umowy jest traktowana jako wygaśnięcie zobowiązania, wszelkie poniesione koszty i opłaty są ujmowane jako część zysków lub strat powstających w związku z wygaśnięciem zobowiązania. Jeśli wymiana lub modyfikacja nie jest traktowana jako wygaśnięcie zobowiązania, wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zobowiązania i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego zobowiązania.

▼ **M53**

B3.3.7 W niektórych przypadkach wierzyciel zwalnia dłużnika z istniejącego obowiązku dokonania płatności, ale dłużnik przyjmuje na siebie obowiązek gwarantowania zapłaty, jeśli strona, która przyjęła na siebie pierwotną odpowiedzialność, nie wykona zobowiązania. W takim przypadku dłużnik:

- a) ujmuje nowe zobowiązanie finansowe w oparciu o wartość godziwą przyjętego obowiązku wynikającego z udzielonej gwarancji oraz
- b) ujmuje zyski lub straty ustalone na podstawie różnicy pomiędzy (i) wszystkimi zrealizowanymi przychodami oraz (ii) wartością bilansową pierwotnego zobowiązania finansowego pomniejszoną o wartość godziwą nowego zobowiązania finansowego.

KLASYFIKACJA (ROZDZIAŁ 4)

Klasyfikacja aktywów finansowych (sekcja 4.1)***Model biznesowy jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi***

B4.1.1 Paragraf 4.1.1 pkt a) zawiera wymóg, aby jednostka klasyfikowała aktywa finansowe na podstawie modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, chyba że zastosowanie ma paragraf 4.1.5. Jednostka ocenia, czy jej aktywa finansowe spełniają warunek określony w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub warunek określony w paragrafie 4.1.2 A pkt a) na podstawie modelu biznesowego ustalonego przez kluczowy personel kierowniczy jednostki (zdefiniowany w MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*).

B4.1.2 Model biznesowy jednostki ustalany jest na poziomie odzwierciedlającym sposób, w jaki zarządza się łącznie grupami aktywów finansowych, aby zrealizować określony cel biznesowy. Model biznesowy jednostki nie zależy od zamiarów kierownictwa co do pojedynczego instrumentu. W związku z tym powyższy warunek nie oznacza podejścia wymagającego klasyfikacji każdego instrumentu z osobna i powinien być przyjęty dla wyższego poziomu agregacji. Pojedyncza jednostka może mieć jednak więcej niż jeden model biznesowy w zakresie zarządzania instrumentami finansowymi. W rezultacie klasyfikacja nie musi być ustalana na poziomie jednostki sprawozdawczej. Na przykład jednostka może mieć portfel inwestycji, którym zarządza w celu uzyskania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, oraz inny portfel inwestycji, którym zarządza tak, aby poprzez obrót realizować zmiany wartości godziwej. Podobnie w pewnych okolicznościach może być właściwe podzielenie portfela aktywów finansowych na mniejsze portfele w celu odzwierciedlenia poziomu, na którym jednostka zarządza tymi aktywami finansowymi. Na przykład może tak być w przypadku, gdy jednostka ustanawia lub kupuje portfel pożyczek hipotecznych i zarządza niektórymi z tych pożyczek z zamiarem uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, a pozostałymi pożyczkami z zamiarem ich sprzedaży.

B4.1.2 A Model biznesowy jednostki dotyczy sposobu, w jaki jednostka zarządza aktywami finansowymi, by wygenerować przepływy pieniężne. Oznacza to, że model biznesowy jednostki określa, czy przepływy pieniężne będą pochodzić z uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ze sprzedaży aktywów finansowych czy z obu tych źródeł. W związku z tym wspomniana ocena nie jest przeprowadzana na podstawie scenariuszy, których jednostka nie może racjonalnie oczekiwać, takich jak tzw. „najbardziej pesymistyczny scenariusz” lub „scenariusz warunków skrajnych”. Na przykład

▼ **M53**

w przypadku, gdy jednostka oczekuje, że będzie sprzedawać konkretny portfel aktywów finansowych jedynie w scenariuszu warunków skrajnych, scenariusz ten nie będzie miał wpływu na ocenę modelu biznesowego jednostki w odniesieniu do tych aktywów, jeśli jednostka racjonalnie oczekuje, że taki scenariusz nie nastąpi. Jeżeli przepływy pieniężne są realizowane w sposób, który różni się od oczekiwań jednostki w dniu, w którym jednostka dokonała oceny modelu biznesowego (na przykład jeśli jednostka sprzedaje więcej lub mniej aktywów finansowych niż zakładała w momencie klasyfikowania tych aktywów), nie powoduje to powstania błędu wcześniejszego okresu w sprawozdaniu finansowym jednostki (zob. MSR 8) ani nie zmienia klasyfikacji pozostałych aktywów finansowych utrzymywanych zgodnie z tym modelem biznesowym (tj. tych aktywów, które jednostka ujęła w poprzednich okresach i nadal je posiada), o ile jednostka rozpatrzyła wszystkie istotne informacje, które były dostępne w czasie dokonywania oceny modelu biznesowego. Jednak w przypadku, gdy jednostka dokonuje oceny modelu biznesowego dla nowo utworzonych lub nowo zakupionych aktywów finansowych, musi wziąć pod uwagę informacje o tym, w jaki sposób przepływy pieniężne były realizowane w przeszłości, a także wszelkie inne istotne informacje.

B4.1.2B Model biznesowy jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi jest kwestią faktów, a nie deklaracji. Można go zwykle zaobserwować poprzez działania, jakie jednostka podejmuje, aby zrealizować cel modelu biznesowego. Jednostka będzie musiała sama osądzić sytuację przy dokonywaniu oceny swojego modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, a ocena ta nie jest zależna od jednego czynnika lub działania. Jednostka musi wziąć natomiast pod uwagę wszystkie stosowne dowody, które są dostępne na dzień oceny. Takie stosowne dowody obejmują następujące kwestie (ale nie ograniczają się do nich):

- a) sposób, w jaki wyniki modelu biznesowego i aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego są oceniane i przekazywane kluczowemu personelowi kierowniczemu jednostki;
- b) rodzaje ryzyka, które mają wpływ na wyniki modelu biznesowego (i aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego), a w szczególności sposób, w jaki zarządza się tym ryzykiem; oraz
- c) sposób, w jaki wynagradzane są osoby zarządzające działalnością (na przykład, czy wynagrodzenie oparte jest na wartości godziwej zarządzanych aktywów lub na uzyskanych przepływach pieniężnych wynikających z umowy).

▼ **M53**

Model biznesowy zakładający utrzymywanie aktywów celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy

B4.1.2C Aktywa finansowe, które są utrzymywane w ramach modelu biznesowego zakładającego utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, są zarządzane z zamiarem realizowania przepływów pieniężnych poprzez otrzymywanie płatności wynikających z umowy w całym okresie życia instrumentu. Oznacza to, że jednostka zarządza aktywami utrzymywanymi w portfelu w celu uzyskiwania tych konkretnych przepływów pieniężnych wynikających z umowy (zamiast zarządzania ogólnym zwrotem z portfela zarówno poprzez utrzymywanie, jak i sprzedaż aktywów). Przy ustalaniu, czy przepływy pieniężne mają być realizowane poprzez uzyskiwanie wynikających z umowy przepływów pieniężnych z aktywów finansowych, niezbędne jest rozpatrzenie częstotliwości, wartości i rozkładu w czasie sprzedaży we wcześniejszych okresach, powodów tej sprzedaży oraz oczekiwań co do przyszłych operacji sprzedaży. Sprzedaż sama w sobie nie decyduje jednak o modelu biznesowym i w związku z tym nie może być rozpatrywana odrębnie. Natomiast informacje dotyczące wcześniejszej sprzedaży i oczekiwań co do przyszłej sprzedaży stanowią dowody świadczące o tym, w jaki sposób realizowany jest deklarowany cel jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz, w szczególności, w jaki sposób realizowane są przepływy pieniężne. Jednostka musi rozpatrzyć informacje dotyczące wcześniejszej sprzedaży w kontekście powodów tej sprzedaży oraz warunków, jakie istniały w momencie tej sprzedaży, w porównaniu z obecnymi warunkami.

B4.1.3 Mimo że celem modelu biznesowego jednostki może być utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jednostka nie musi utrzymywać wszystkich tych instrumentów do terminu wymagalności. W związku z tym model biznesowy jednostki może zakładać utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy nawet w przypadku, gdy następuje sprzedaż aktywów finansowych lub sprzedaż taka jest przewidywana w przyszłości.

B4.1.3 A Model biznesowy może zakładać utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy nawet wtedy, gdy jednostka dokonuje sprzedaży aktywów finansowych w przypadku, gdy następuje wzrost ryzyka kredytowego związanego z tymi aktywami. W celu stwierdzenia, czy nastąpił wzrost ryzyka kredytowego związanego z aktywami, jednostka uwzględnia racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, w tym informacje dotyczące przyszłości. Bez względu na częstotliwość i wartość sprzedaży, sprzedaż spowodowana wzrostem ryzyka kredytowego związanego z aktywami nie jest sprzeczna z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ponieważ jakość kredytowa aktywów finansowych jest istotna dla możliwości uzyskiwania przez jednostkę przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Działania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, które mają na celu ograniczenie potencjalnych strat kredytowych spowodowanych pogorszeniem jakości kredytowej, są integralną częścią takiego modelu biznesowego. Sprzedaż składnika aktywów finansowych spowodowana tym, że nie spełnia on już kryteriów jakości kredytowej określonych w udokumentowanej polityce inwestycyjnej jednostki, jest przykładem sprzedaży, która nastąpiła z powodu wzrostu ryzyka kredytowego. W przypadku braku takiej polityki jednostka może jednak wykazać w inny sposób, że sprzedaż nastąpiła z powodu wzrostu ryzyka kredytowego.

▼ **M53**

B4.1.3B Sprzedaż, do której dochodzi z innych powodów, jak np. sprzedaż dokonywana w celu zarządzania ryzykiem koncentracji portfela kredytowego (bez wzrostu ryzyka kredytowego aktywów), również może być zgodna z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. W szczególności sprzedaż taka może być zgodna z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeśli jest ona sporadyczna (nawet w przypadku znacznej wartości) lub gdy operacje sprzedaży przedstawiają nieznaczną wartość zarówno pojedynczo, jak i łącznie (nawet jeśli dochodzi do nich często). Jeżeli sprzedaży w ramach danego portfela dokonuje się częściej niż sporadycznie, a wartość tej sprzedaży jest większa od nieznaczonej (pojedynczo lub łącznie), jednostka musi ocenić, czy i w jaki sposób taka sprzedaż jest zgodna z założeniem uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Dla oceny tej nie ma znaczenia, czy wymóg sprzedaży aktywów finansowych nakłada osoba trzecia czy decyzja o tym należy do jednostki. Wzrost częstotliwości lub wartości sprzedaży w danym okresie niekoniecznie jest sprzeczny z założeniem utrzymywania aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeżeli jednostka może wyjaśnić przyczyny tej sprzedaży i wykazać, dlaczego taka sprzedaż nie stanowi zmiany modelu biznesowego jednostki. Ponadto sprzedaż może być zgodna z założeniem utrzymywania aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeśli jest dokonywana w momencie bliskim terminowi wymagalności aktywów finansowych, a przychody ze sprzedaży są w przybliżeniu równe pozostałym do uzyskania przepływom pieniężnym wynikającym z umowy.

B4.1.4 Poniżej przedstawiono przykłady sytuacji, gdy założeniem modelu biznesowego jednostki może być utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Lista przykładów nie jest wyczerpująca. Ponadto przykłady te nie mają na celu omówienia wszystkich czynników, które mogą być istotne dla oceny modelu biznesowego jednostki, ani też określenia względnego znaczenia tych czynników.

Przykład	Analiza
<p>Przykład 1</p> <p>Jednostka utrzymuje inwestycje w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Potrzeby jednostki w zakresie finansowania są przewidywalne, a terminy wymagalności jej aktywów finansowych są dostosowane do jej szacowanych potrzeb w zakresie finansowania.</p> <p>Jednostka prowadzi działania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w celu zminimalizowania strat kredytowych. W przeszłości sprzedaż była zwykle dokonywana, gdy ryzyko kredytowe aktywów finansowych wzrastało do takiego stopnia, że aktywa te nie spełniały już kryteriów kredytowych określonych w udokumentowanej polityce inwestycyjnej jednostki. Ponadto z powodu nieprzewidzianych potrzeb w zakresie finansowania dochodziło do sporadycznej sprzedaży.</p>	<p>Mimo że jednostka rozpatruje, oprócz innych informacji, wartości godziwe aktywów finansowych z punktu widzenia płynności (tj. kwoty środków pieniężnych, które zostałyby uzyskane, gdyby jednostka musiała sprzedać aktywa), założeniem jednostki jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Sprzedaż nie byłaby sprzeczna z tym założeniem, gdyby była dokonywana w odpowiedzi na wzrost ryzyka kredytowego aktywów, na przykład jeżeli aktywa nie spełniają już kryteriów kredytowych określonych w udokumentowanej polityce inwestycyjnej jednostki. Sporadyczna sprzedaż wynikająca z nieprzewidzianych potrzeb w zakresie finansowania (np. w scenariuszu warunków skrajnych) również nie jest sprzeczna z tym założeniem, nawet jeśli taka sprzedaż przedstawia znaczną wartość.</p>

▼ M53

Przykład	Analiza
<p>Sprawozdania dla kluczowego personelu kierowniczego koncentrowały się na jakości kredytowej aktywów finansowych i zwrocie wynikającym z umowy. Jednostka, oprócz innych informacji, monitoruje również wartości godziwe aktywów finansowych.</p>	
<p>Przykład 2</p> <p>Model biznesowy jednostki zakłada nabywanie portfeli aktywów finansowych takich jak pożyczki. Portfele te mogą obejmować aktywa finansowe, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, albo nie mogą obejmować takich aktywów.</p> <p>Jeśli spłata pożyczek nie jest dokonywana terminowo, jednostka stara się realizować przepływy pieniężne wynikające z umowy za pomocą różnych środków – na przykład kontaktując się z dłużnikiem za pośrednictwem poczty, telefonu lub innymi sposobami. Jednostka ma na celu uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy i nie zarządza żadną z pożyczek w tym portfelu z zamiarem realizowania przepływów pieniężnych w drodze ich sprzedaży.</p> <p>W niektórych przypadkach jednostka zawiera transakcje swapu stóp procentowych, aby zamienić stopę procentową konkretnych aktywów finansowych w portfelu ze zmiennej stopy procentowej na stałą stopę procentową.</p>	<p>Założeniem modelu biznesowego jednostki jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p> <p>Ta sama analiza miałaby zastosowanie również wtedy, gdyby jednostka nie spodziewała się otrzymać wszystkich przepływów pieniężnych wynikających z umowy (np. w przypadku gdy niektóre aktywa finansowe w momencie początkowego ujęcia są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe).</p> <p>Ponadto fakt, że jednostka zawiera kontrakty będące instrumentami pochodnymi w celu zmiany przepływów pieniężnych z portfela, sam w sobie nie stanowi zmiany modelu biznesowego jednostki.</p>
<p>Przykład 3</p> <p>Model biznesowy jednostki zakłada udzielanie pożyczek klientom, a następnie sprzedaż tych pożyczek jednostce sekurytyzacyjnej. Jednostka sekurytyzacyjna emituje instrumenty na rzecz inwestorów.</p> <p>Jednostka udzielająca pożyczek kontroluje jednostkę sekurytyzacyjną, a więc konsoliduje ją.</p> <p>Jednostka sekurytyzacyjna uzyskuje wynikające z umowy przepływy pieniężne z pożyczek i przekazuje je inwestorom.</p> <p>Do celów niniejszego przykładu zakłada się, że pożyczki są nadal ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ jednostka sekurytyzacyjna nie zaprzestaje ich ujmowania.</p>	<p>Skonsolidowana grupa udzieliła pożyczek z zamiarem ich utrzymywania w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p> <p>Jednostka udzielająca pożyczek ma jednak zamiar realizować przepływy pieniężne z portfela pożyczek poprzez sprzedaż tych pożyczek jednostce sekurytyzacyjnej, dlatego do celów swoich jednostkowych sprawozdań finansowych nie jest ona uznawana za zarządzającą tym portfelem w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p>
<p>Przykład 4</p> <p>Instytucja finansowa utrzymuje aktywa finansowe w celu zapewnienia płynności w przypadku „scenariusza warunków skrajnych” (np. masowego wycofania depozytów z banku). Jednostka nie przewiduje sprzedaży tych aktywów z wyjątkiem takich scenariuszy.</p> <p>Jednostka monitoruje jakość kredytową aktywów finansowych, a jej celem w zakresie zarządzania aktywami finansowymi jest uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Jednostka ocenia wyniki aktywów na podstawie swych przychodów z odsetek i poniesionych strat kredytowych.</p>	<p>Założeniem modelu biznesowego jednostki jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p> <p>Analiza nie uległaby zmianie, nawet gdyby w poprzednim scenariuszu warunków skrajnych jednostka dokonała sprzedaży o znacznej wartości, aby zapewnić płynność. Podobnie powtarzające się operacje sprzedaży o niewielkiej wartości nie są sprzeczne z założeniem utrzymywania aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p>

▼ M53

Przykład	Analiza
<p>Jednostka monitoruje jednak również wartość godziwą aktywów finansowych z punktu widzenia płynności w celu zapewnienia, by kwota środków pieniężnych, jaka zostałaby zrealizowana, gdyby jednostka była zmuszona sprzedać aktywa w przypadku scenariusza warunków skrajnych, była wystarczająca do zapewnienia płynności jednostki. Okresowo jednostka dokonuje sprzedaży o nieznacznej wartości, aby wykazać płynność.</p>	<p>Natomiast jeśli jednostka utrzymuje aktywa finansowe dla zapewnienia bieżącej płynności i, aby osiągnąć ten cel, dokonuje częstych operacji sprzedaży o znacznej wartości, założeniem modelu biznesowego jednostki nie jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p> <p>Podobnie jeśli jednostka jest zobowiązana przez organ regulacyjny do regularnego sprzedawania aktywów finansowych w celu wykazania, że są one płynne, a wartość sprzedanych aktywów jest znaczna, założeniem modelu biznesowego jednostki nie jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Dla analizy tej nie ma znaczenia, czy wymóg sprzedaży aktywów finansowych nakłada osoba trzecia czy decyzja o tym należy do jednostki.</p>

Model biznesowy, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych

B4.1.4 A Jednostka może utrzymywać aktywa finansowe w ramach modelu biznesowego, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż składników aktywów finansowych. W modelu biznesowym tego rodzaju kluczowy personel kierowniczy jednostki podjął decyzję o tym, że zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizowania celu modelu biznesowego. Istnieją różne cele, które mogą być zgodne z tego rodzaju modelem biznesowym. Na przykład celem modelu biznesowego może być zarządzanie bieżącymi potrzebami w zakresie płynności, utrzymanie określonego profilu przychodów z tytułu odsetek lub dostosowanie okresu życia aktywów finansowych do terminu wymagalności zobowiązań, które są finansowane z tych aktywów. Aby zrealizować taki cel, jednostka będzie zarówno uzyskiwać przepływy pieniężne wynikające z umowy, jak i sprzedawać aktywa finansowe.

B4.1.4B W porównaniu z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów finansowych wynikających z umowy, niniejszy model biznesowy zazwyczaj zakłada większą częstotliwość i wartość sprzedaży. Wynika to z faktu, że sprzedaż aktywów finansowych jest niezbędna do realizacji celu modelu biznesowego, a nie jest tylko jego działaniem sporadycznym. Nie istnieje jednak żaden określony próg częstotliwości lub wartości sprzedaży, który musi zostać osiągnięty w tym modelu biznesowym, ponieważ zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizacji celu tego modelu.

B4.1.4C Poniżej przedstawiono przykłady sytuacji, w których cel modelu biznesowego jednostki można realizować zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych. Lista przykładów nie jest wyczerpująca. Ponadto przykłady te nie mają na celu opisanie wszystkich czynników, które mogą być istotne dla oceny modelu biznesowego jednostki, ani też określenia względnego znaczenia tych czynników.

▼ M53

Przykład	Analiza
<p>Przykład 5</p> <p>Jednostka przewiduje nakłady inwestycyjne za kilka lat. Jednostka inwestuje nadwyżki środków pieniężnych w krótko- i długoterminowe aktywa finansowe, tak aby mogła sfinansować te nakłady, kiedy zaistnieje taka potrzeba. Wiele aktywów finansowych ma wynikający z umowy okres życia, który przekracza długość przewidywanego okresu inwestycji.</p> <p>Jednostka będzie utrzymywać aktywa finansowe w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz, jeśli nadarzy się sposobność, będzie sprzedawać aktywa finansowe w celu reinwestowania środków pieniężnych w aktywa finansowe o wyższej stopie zwrotu.</p> <p>Osoby zarządzające tym portfelem aktywów są wynagradzane na podstawie ogólnej stopy zwrotu z portfela.</p>	<p>Cel modelu biznesowego jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych. Jednostka podejmuje na bieżąco decyzje o tym, czy uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy czy też sprzedaż aktywów finansowych będzie maksymalizować zwrot z portfela aż do momentu, gdy zaistnieje potrzeba wykorzystania zainwestowanych środków pieniężnych.</p> <p>Dla porównania sytuacja jednostki, która spodziewa się za pięć lat wypływu środków pieniężnych w związku z finansowaniem nakładów inwestycyjnych i inwestuje nadwyżki środków pieniężnych w krótkoterminowe aktywa finansowe. Kiedy nadchodzi termin wymagalności inwestycji, jednostka reinwestuje środki pieniężne w nowe krótkoterminowe aktywa finansowe. Jednostka stosuje tę strategię do momentu, w którym potrzebne są środki finansowe i kiedy to jednostka wykorzystuje wpływy z aktywów finansowych osiągających termin wymagalności w celu finansowania nakładów inwestycyjnych. Przed upływem terminu wymagalności dokonywana jest jedynie sprzedaż o nieznacznej wartości (chyba że następuje wzrost ryzyka kredytowego). Celem tego ostatniego modelu biznesowego jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.</p>
<p>Przykład 6</p> <p>Institucja finansowa utrzymuje aktywa finansowe w celu zapewnienia bieżącej płynności. Jednostka dąży do ograniczenia do minimum kosztów zarządzania potrzebami w zakresie płynności i w związku z tym aktywnie zarządza stopą zwrotu z portfela aktywów. Zwrot ten polega na uzyskiwaniu płatności wynikających z umowy, jak również osiągnięciu zysków i strat ze sprzedaży aktywów finansowych.</p> <p>W związku z tym jednostka utrzymuje aktywa finansowe w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz dokonuje sprzedaży aktywów finansowych w celu reinwestowania środków w aktywa finansowe o wyższej stopie zwrotu lub w celu lepszego ich dostosowania do terminów wymagalności zobowiązań. W przeszłości efektem tej strategii były częste operacje sprzedaży, które miały znaczną wartość. Operacje te prawdopodobnie będą kontynuowane w przyszłości.</p>	<p>Celem modelu biznesowego jest maksymalizacja stopy zwrotu z portfela, tak aby zapewnić bieżącą płynność, a jednostka realizuje ten cel zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych. Innymi słowy, zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizacji celu modelu biznesowego.</p>
<p>Przykład 7</p> <p>Ubezpieczyciel utrzymuje aktywa finansowe w celu finansowania zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeniowych. Ubezpieczyciel wykorzystuje wpływy z wynikających z umowy przepływów pieniężnych z aktywów finansowych do uregulowania zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeniowych w terminie ich wymagalności. W celu zapewnienia, by wynikające z umowy przepływy pieniężne z aktywów finansowych były wystarczające do uregulowania tych zobowiązań, ubezpieczyciel regularnie dokonuje transakcji kupna i sprzedaży o znacznej wartości w celu zrównoważenia portfela aktywów i zaspokajania potrzeb w zakresie środków pieniężnych w miarę ich powstawania.</p>	<p>Celem tego modelu biznesowego jest finansowanie zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeniowych. Aby zrealizować ten cel, jednostka uzyskuje przepływy pieniężne wynikające z umowy w terminie wymagalności przedmiotowych zobowiązań oraz dokonuje sprzedaży aktywów finansowych w celu utrzymania pożądanego profilu portfela aktywów. Tym samym zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizacji celu modelu biznesowego.</p>

▼ **M53***Inne modele biznesowe*

- B4.1.5 Aktywa finansowe są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeśli nie są utrzymywane w ramach modelu biznesowego, który zakłada utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, lub modelu biznesowego, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych (zob. również paragraf 5.7.5). Modelem biznesowym, który prowadzi do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy, jest model, w którym jednostka zarządza aktywami finansowymi w celu realizowania przepływów pieniężnych poprzez sprzedaż aktywów. Jednostka podejmuje decyzje w oparciu o wartości godziwe aktywów i zarządza nimi w celu realizowania tych wartości godziwych. W takim przypadku cel jednostki będzie zazwyczaj realizowany poprzez aktywne kupno i sprzedaż. Nawet jeśli jednostka będzie uzyskiwać przepływy pieniężne wynikające z umowy w trakcie utrzymywania aktywów finansowych, cel takiego modelu biznesowego nie jest realizowany poprzez zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych. Wynika to z faktu, że uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy nie jest niezbędne do realizacji celu modelu biznesowego, natomiast jest ono działaniem ubocznym tego modelu.
- B4.1.6 Portfel aktywów finansowych, który jest zarządzany i którego wyniki są oceniane w oparciu o wartość godziwą (jak opisano w paragrafie 4.2.2 pkt b)), nie jest utrzymywany w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ani w celu zarówno uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaży aktywów finansowych. Jednostka koncentruje się przede wszystkim na informacjach dotyczących wartości godziwej i wykorzystuje te informacje, aby oceniać wyniki uzyskiwane na aktywach i podejmować decyzje. Ponadto portfel aktywów finansowych, który spełnia definicję przeznaczonego do obrotu, nie jest utrzymywany w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ani w celu zarówno uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaży aktywów finansowych. W przypadku takich portfeli uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest jedynie działaniem ubocznym realizacji celu modelu biznesowego. W związku z tym takie portfele aktywów finansowych muszą być wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Przepływy pieniężne wynikające z umowy będące jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty

- B4.1.7 Paragraf 4.1.1 pkt b) zawiera wymóg, aby jednostka klasyfikowała składnik aktywów finansowych na podstawie charakterystycznych dla tego składnika przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeśli jest on utrzymywany w ramach modelu biznesowego zakładającego utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy lub modelu biznesowego, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych, o ile nie ma zastosowania paragraf 4.1.5. Aby tego dokonać, jednostka musi ustalić, zgodnie z warunkiem określonym w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b), czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

▼ **M53**

B4.1.7 A Przepływy pieniężne wynikające z umowy, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, są zgodne z podstawową umową pożyczkową. W podstawowej umowie pożyczkowej zapłata za wartość pieniądza w czasie (zob. paragrafy B4.1.9 A–B 4.1.9E) i ryzyko kredytowe są zazwyczaj najistotniejszymi elementami odsetek. Jednakże w przypadku takiej umowy odsetki mogą obejmować również wynagrodzenie za inne podstawowe rodzaje ryzyka związane z udzielaniem kredytów (np. ryzyko płynności) oraz koszty (np. koszty administracyjne) związane z utrzymywaniem składnika aktywów finansowych przez określony okres czasu. Ponadto odsetki mogą obejmować marżę zysku, która jest zgodna z podstawową umową pożyczkową. W skrajnych warunkach gospodarczych odsetki mogą być ujemne, jeśli np. posiadacz składnika aktywów finansowych w sposób jawny lub dorozumiany płaci za złożenie pieniędzy w depozycie na określony termin (a opłata ta przekracza zapłatę, jaką posiadacz ten otrzymuje za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe i inne podstawowe rodzaje ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów). Jednakże warunki umowy wprowadzające ekspozycję na ryzyko lub zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych, która to ekspozycja nie jest związana z podstawową umową pożyczkową (np. ekspozycja na zmiany cen akcji lub towarów), nie powodują powstania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Utworzony lub zakupiony składnik aktywów finansowych może stanowić podstawową umowę pożyczkową niezależnie od tego, czy jest to pożyczka pod względem formy prawnej.

B4.1.7B Zgodnie z paragrafem 4.1.3 pkt a) kwota główna jest wartością godziwą składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia. Kwota główna może jednak ulec zmianie w ciągu całego okresu życia składnika aktywów finansowych (np. w przypadku spłat kwoty głównej).

B4.1.8 Jednostka ocenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty w walucie, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych.

B4.1.9 Dźwignia finansowa to wynikające z umowy przepływy pieniężne charakteryzujące niektóre aktywa finansowe. Dźwignia finansowa zwiększa zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych, w wyniku czego nie mają one ekonomicznych cech właściwych odsetkom. Przykładami aktywów finansowych zawierających dźwignię finansową są samodzielne kontrakty opcyjne, kontrakty forward i kontrakty swap. Takie kontrakty nie spełniają więc warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b) i nie mogą być wyceniane po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Zapłata za wartość pieniądza w czasie

B4.1.9 A Wartość pieniądza w czasie jest elementem odsetek, który stanowi zapłatę jedynie za upływ czasu. Oznacza to, że wartość pieniądza w czasie nie stanowi zapłaty za inne rodzaje ryzyka lub koszty związane z utrzymywaniem składnika aktywów finansowych. Aby ocenić, czy dany element stanowi zapłatę jedynie za upływ czasu, jednostka kieruje się własnym osądem i rozpatruje istotne czynniki, takie jak waluta, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych, oraz okres, na jaki ustalona jest stopa procentowa.

▼ M53

B4.1.9B W niektórych przypadkach wartość pieniądza w czasie może jednak zostać zmieniona (tj. może być niedoskonała). Ma to miejsce np. w przypadku, gdy stopa procentowa składnika aktywów finansowych jest okresowo aktualizowana, ale częstotliwość takiej aktualizacji nie odpowiada terminom stopy procentowej (np. gdy stopa procentowa jest aktualizowana co miesiąc w oparciu o stopę roczną) lub gdy stopa procentowa składnika aktywów finansowych jest okresowo aktualizowana w oparciu o średnią z określonych krótko- i długoterminowych stóp procentowych. W takich przypadkach jednostka musi ocenić zmianę w celu ustalenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W niektórych okolicznościach jednostka może być w stanie dokonać takich ustaleń, przeprowadzając ocenę jakościową wartości pieniądza w czasie, podczas gdy w innych okolicznościach może być konieczne przeprowadzenie oceny ilościowej.

B4.1.9C Celem oceny zmienionej wartości pieniądza w czasie jest ustalenie, jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmieniona (poziom referencyjny przepływów pieniężnych). Przykładowo, jeśli oceniany składnik aktywów finansowych obejmuje zmienną stopę procentową, która jest aktualizowana co miesiąc w oparciu o roczną stopę procentową, jednostka będzie porównywała ten składnik do instrumentu finansowego o identycznych warunkach umowy i identycznym ryzyku kredytowym z wyjątkiem tego, że zmienna stopa procentowa jest aktualizowana co miesiąc w oparciu o miesięczną stopę procentową. Jeżeli zmieniona wartość pieniądza w czasie mogłaby spowodować, że (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy różniłyby się znacznie od referencyjnego poziomu (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b). Aby dokonać tego ustalenia, jednostka musi uwzględnić skutki zmienionej wartości pieniądza w czasie w każdym okresie sprawozdawczym oraz łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego. Powody ustalania stopy procentowej w ten sposób nie są istotne dla tej analizy. Jeżeli oczywiście jest, bez przeprowadzania analizy lub po pobieżnej analizie, czy wynikające z umowy (niezdyskontowane) przepływy pieniężne z ocenianego składnika aktywów finansowych mogłyby (lub nie mogłyby) znacząco się różnić od poziomu referencyjnego (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, jednostka nie musi przeprowadzać szczegółowej oceny.

B4.1.9D Podczas oceny zmienionej wartości pieniądza w czasie jednostka musi rozpatrzyć czynniki, które mogą wpłynąć na przyszłe przepływy pieniężne wynikające z umowy. Przykładowo, jeśli jednostka dokonuje oceny obligacji z pięcioletnim terminem wykupu, a zmienna stopa procentowa jest aktualizowana co sześć miesięcy w oparciu o pięcioletnią stopę procentową, jednostka nie może uznać, że przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty po prostu dlatego, że krzywa stóp procentowych w momencie oceny jest taka, że różnica między pięcioletnią stopą procentową a sześciomiesięczną stopą procentową nie jest znaczna. Jednostka musi natomiast również rozważyć, czy stosunek między pięcioletnią stopą procentową a sześciomiesięczną stopą procentową może zmienić się w okresie życia instrumentu w taki sposób, że wynikające z umowy (niezdyskontowane) przepływy pieniężne w całym okresie życia instrumentu mogą znacznie się różnić od poziomu referencyjnego (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych. Jednostka musi jednak rozważyć tylko racjonalnie prawdopodobne scenariusze, a nie każdy możliwy

▼ **M53**

scenariusz. Jeżeli jednostka stwierdzi, że (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy mogą znacznie się różnić od poziomu referencyjnego (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b), a więc nie może być wyceniany w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

- B4.1.9E W niektórych jurysdykcjach stopy procentowe ustala rząd lub organ regulacyjny. Przykładowo, regulowanie stóp procentowych przez rząd może być częścią szeroko zakrojonej polityki makroekonomicznej lub może być wprowadzone w celu zachęcenia jednostek do inwestowania w określony sektor gospodarki. W niektórych z tych przypadków celem wartości pieniądza w czasie nie jest zapłata jedynie za upływ czasu. Niemniej jednak, niezależnie od paragrafów B4.1.9 A–B4.1.9D, regulowaną stopę procentową uznaje się za wskaźnik zastępczy dla wartości pieniądza w czasie do celów zastosowania warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b) w przypadku, gdy ta regulowana stopa procentowa stanowi zapłatę, która zasadniczo odpowiada upływowi czasu i nie stanowi ekspozycji na ryzyko i zmienność związane z przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy, które są sprzeczne z podstawową umową pożyczkową.

Warunki umowy, które zmieniają rozkład w czasie lub kwotę wynikających z umowy przepływów pieniężnych

- B4.1.10 Jeżeli składnik aktywów finansowych zawiera warunek umowy, który mógłby zmienić rozkład w czasie lub kwotę wynikających z umowy przepływów pieniężnych (na przykład jeśli składnik aktywów może zostać spłacony przed terminem wymagalności lub jego okres życia może zostać przedłużony), jednostka musi ustalić, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne, które mogłyby powstać w okresie życia instrumentu w związku z tym warunkiem umowy, są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Aby dokonać tego ustalenia, jednostka musi ocenić wynikające z umowy przepływy pieniężne, które mogą powstać zarówno przed zmianą, jak i po zmianie wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Może również zaistnieć potrzeba oceny przez jednostkę charakteru zdarzenia warunkowego (tj. zdarzenia inicjującego), które spowodowałoby zmianę rozkładu w czasie lub kwoty wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Chociaż charakter zdarzenia warunkowego sam w sobie nie stanowi czynnika rozstrzygającego przy ocenie, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek, charakter ten może posłużyć jako wskaźnik. Dla przykładu można porównać instrument finansowy o stopie procentowej, która jest podwyższana, jeżeli dłużnik nie dokonuje określonej liczby płatności, z instrumentem finansowym o stopie procentowej, która jest podwyższana, jeżeli dany indeks kapitałowy osiągnie określony poziom. Jest bardziej prawdopodobne, że w pierwszym przypadku, ze względu na stosunek między niedokonanymi płatnościami a wzrostem ryzyka kredytowego, wynikające z umowy przepływy pieniężne w okresie życia instrumentu będą jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. (zob. również paragraf B4.1.18).

▼ **M62**

- B4.1.11 Poniżej podano przykłady warunków umowy, które prowadzą do wynikających z umowy przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty:

- a) zmienna stopa procentowa, która obejmuje zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w danym okresie czasu (zapłata za ryzyko kredytowe może zostać ustalona wyłącznie w momencie początkowego ujęcia, a zatem może być stała) i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku;

▼ M62

- b) warunek umowy, który zezwala emitentowi (tj. dłużnikowi) na wcześniejszą spłatę instrumentu dłużnego lub zezwala posiadaczowi (tj. wierzycielowi) na przedstawienie instrumentu dłużnego emitentowi do wykupienia przed terminem wymagalności, a kwota wcześniejszej spłaty w znacznym stopniu odpowiada niedokonanym płatnościom kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty, co może obejmować uzasadnioną rekompensatę z tytułu wcześniejszego rozwiązania umowy; oraz
- c) warunek umowy, który zezwala emitentowi lub posiadaczowi na przedłużenie przewidzianego w umowie okresu życia instrumentu dłużnego (tj. możliwość przedłużenia), a warunki przedłużenia prowadzą do wynikających z umowy przepływów pieniężnych w okresie przedłużenia będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty, co może obejmować uzasadnioną dodatkową rekompensatę z tytułu przedłużenia umowy.

B4.1.12 Niezależnie od paragrafu B4.1.10 składnik aktywów finansowych, który w przeciwnym razie spełniałby warunek określony w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b), ale nie ma to miejsca wyłącznie w związku z warunkiem umowy, który zezwala emitentowi na wcześniejszą spłatę instrumentu dłużnego (lub wymaga od niego takiej spłaty) lub zezwala posiadaczowi na przedstawienie instrumentu dłużnego emitentowi do wykupienia przed terminem wymagalności (lub wymaga od niego takiego przedstawienia), kwalifikuje się do wyceny w koszcie zamortyzowanym lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (pod warunkiem spełnienia warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub warunku określonego w paragrafie 4.1.2 A pkt a), jeżeli:

- a) jednostka nabywa lub ustanawia składnik aktywów finansowych z premią lub dyskontem w stosunku do umownej kwoty nominalnej;
- b) kwota wcześniejszej spłaty w znacznym stopniu odpowiada umownej kwocie nominalnej i naliczonym (lecz niezapłaconym) odsetkom wynikającym z umowy, co może obejmować uzasadnioną rekompensatę z tytułu wcześniejszego rozwiązania umowy; oraz
- c) w przypadku gdy jednostka dokonuje początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, wartość godziwa wcześniejszej spłaty jest nieznaczną.

B4.1.12 A Do celów stosowania paragrafów B4.1.11 pkt b) i B4.1.12 pkt b), niezależnie od zdarzenia lub okoliczności prowadzących do wcześniejszego rozwiązania umowy, strony mogą wypłacać **lub** otrzymywać uzasadnioną rekompensatę z tytułu wcześniejszego rozwiązania umowy. Na przykład strona może wypłacić lub otrzymać uzasadnioną rekompensatę, jeżeli zdecyduje się na wcześniejsze rozwiązanie umowy (lub w inny sposób doprowadzi do wcześniejszego rozwiązania umowy).

▼ M53

B4.1.13 Poniższe przykłady ilustrują wynikające z umowy przepływy pieniężne będące jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty. Lista przykładów nie jest wyczerpująca.

▼ **M53**

Instrument	Analiza
<p>Instrument A</p> <p>Instrument A jest obligacją o ustalonym terminie wymagalności. Spłata kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty jest powiązana z indeksem inflacji waluty, w której instrument został wyemitowany. Powiązanie inflacyjne nie jest wspomagane dźwignią finansową, a kwota główna jest zabezpieczona.</p>	<p>Wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Powiązanie spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty z niewspomaganiem dźwignią finansową indeksem inflacji powoduje, że wartość pieniądza w czasie zmienia się do poziomu bieżącego. Innymi słowy, stopa procentowa instrumentu odzwierciedla „realną” stopę procentową. Odsetki stanowią zatem zapłatę za wartość pieniądza w czasie od kwoty głównej pozostałej do spłaty.</p> <p>Jeżeli płatności odsetek byłyby jednak indeksowane za pomocą innej zmiennej, takiej jak wyniki działalności dłużnika (np. dochód netto dłużnika) lub indeks kapitałowy, to wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (chyba że indeksowanie do wyników działalności dłużnika prowadzi do korekty, która stanowi dla posiadacza rekompensatę jedynie za zmiany ryzyka kredytowego związanego z instrumentem, w taki sposób, że wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek). Jest tak, ponieważ wynikające z umowy przepływy pieniężne odzwierciedlają zwrot, który jest niezgodny z podstawową umową pożyczkową (zob. paragraf B 4.1.7 A).</p>
<p>Instrument B</p> <p>Instrument B jest instrumentem o zmiennej stopie procentowej i ustalonym terminie wymagalności, który przez cały czas umożliwia pożyczkobiorcy dokonanie wyboru rynkowej stopy procentowej. Na przykład na każdy dzień aktualizacji stopy procentowej pożyczkobiorca może wybrać zapłatę odsetek według trzymiesięcznej stopy LIBOR przez okres trzech miesięcy lub według jednomiesięcznej stopy LIBOR przez okres jednego miesiąca.</p>	<p>Wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty tak długo, jak odsetki płacone przez okres życia instrumentu odzwierciedlają zapłatę za wartość pieniądza w czasie i za ryzyko kredytowe związane z instrumentem oraz za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku (zob. paragraf B4.1.7 A). Fakt aktualizacji stopy LIBOR w okresie życia instrumentu sam w sobie nie prowadzi do tego, że instrument się nie kwalifikuje.</p> <p>Jeśli jednak pożyczkobiorca może wybrać zapłatę odsetek według jednomiesięcznej stopy, która aktualizowana jest co trzy miesiące, stopa ta jest aktualizowana z częstotliwością nieodpowiadającą okresowi obowiązywania stopy procentowej. W związku z tym wartość pieniądza w czasie ulega zmianie. W podobny sposób, jeśli instrument ma określoną w umowie stopę procentową ustaloną na podstawie okresu, który może wykraczać poza pozostały do terminu wymagalności okres życia instrumentu (na przykład w przypadku instrumentu o pięcioletnim terminie wymagalności i zmiennej stopie procentowej, która jest okresowo aktualizowana, ale zawsze odzwierciedla pięcioletni termin wymagalności), wartość pieniądza w czasie ulega zmianie. Wynika to z faktu, że odsetki należne w każdym okresie nie są powiązane z okresem odsetkowym.</p> <p>W takich przypadkach jednostka musi jakościowo lub ilościowo ocenić wynikające z umowy przepływy pieniężne względem przepływów pieniężnych z tytułu instrumentu, który jest identyczny pod każdym względem z wyjątkiem okresu obowiązywania stopy procentowej odpowiadającego okresowi odsetkowemu, aby określić, czy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. (ale zob. paragraf B4.1.9E w zakresie objaśnień dotyczących regulowanych stóp procentowych).</p>

▼ M53

Instrument	Analiza
	<p>Na przykład przy ocenie obligacji o pięcioletnim terminie wymagalności i zmiennej stopie procentowej, która jest aktualizowana co sześć miesięcy, ale zawsze odzwierciedla pięcioletni termin wymagalności, jednostka uwzględnia wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu, w przypadku którego stopa procentowa co sześć miesięcy jest zmieniana na sześciomiesięczną stopę procentową, ale który pod każdym innym względem jest identyczny.</p> <p>Taka sama analiza miałaby zastosowanie, gdyby pożyczkobiorca miał możliwość wyboru między różnymi publikowanymi stopami procentowymi pożyczkodawcy (np. pożyczkobiorca ma możliwość wyboru między publikowaną miesięczną zmienną stopą procentową pożyczkodawcy a publikowaną trzymiesięczną zmienną stopą procentową pożyczkodawcy).</p>
<p>Instrument C</p> <p>Instrument C jest obligacją o ustalonym terminie wymagalności i zmiennej rynkowej stopie procentowej. Zmienna stopa procentowa ma wyznaczony górny pułap.</p>	<p>Wynikające z umowy przepływy pieniężne zarówno z tytułu:</p> <p>a) instrumentu o stałej stopie procentowej oraz</p> <p>b) instrumentu o zmiennej stopie procentowej</p> <p>są spłatą kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty tak długo, jak odsetki odzwierciedlają zapłatę za wartość pieniądza w czasie i za ryzyko kredytowe związane z instrumentem w jego okresie życia oraz za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku (zob. paragraf B4.1.7 A).</p> <p>W związku z tym instrument, który jest kombinacją a) i b) (np. obligacja z górnym pułapem stopy procentowej) może charakteryzować się przepływami pieniężnymi będącymi jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Taki warunek umowy może zmniejszyć zmienność przepływów pieniężnych poprzez ustalenie limitu zmiennej stopy procentowej (np. górny lub dolny pułap stopy procentowej) albo też zwiększyć zmienność przepływów pieniężnych, gdyż stała stopa procentowa staje się zmienną stopą procentową.</p>
<p>Instrument D</p> <p>Instrument D jest zabezpieczoną pożyczką z pełną odpowiedzialnością pożyczkobiorcy.</p>	<p>To, że pożyczka z pełną odpowiedzialnością pożyczkobiorcy jest zabezpieczona, nie wpływa samo w sobie na analizę tego, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.</p>
<p>Instrument E</p> <p>Instrument E jest emitowany przez bank objęty regulacją i posiada ustalony termin wymagalności. Instrument ten jest instrumentem o stałej stopie procentowej, a wszystkie wynikające z umowy przepływy pieniężne mają charakter nieuznaniowy.</p>	<p>Posiadacz dokonałby analizy warunków umowy danego instrumentu finansowego w celu ustalenia, czy warunki te powodują powstanie przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty i w związku z tym są zgodne z podstawową umową pożyczkową.</p>

▼ M53

Instrument	Analiza
<p>Emitent podlega jednak ustawodawstwu, które zezwala krajowemu organowi ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (lub wymaga od takiego organu), w określonych okolicznościach, na przypisanie strat posiadaczom określonych instrumentów, w tym instrumentu E. Na przykład krajowy organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji posiada uprawnienia do obniżenia kwoty nominalnej instrumentu E lub zamianę tego instrumentu na określoną liczbę akcji zwykłych emitenta, jeżeli krajowy organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji uzna, że emitent ma poważne trudności finansowe, potrzebuje dodatkowego kapitału regulacyjnego lub jest zagrożony upadłością.</p>	<p>Analiza ta nie uwzględniałaby płatności, które powstają wyłącznie w wyniku uprawnienia krajowego organu ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji do przypisania strat posiadaczom instrumentu E. Wynika to z tego, że uprawnienie to oraz wynikające z niego płatności nie są warunkami umowy instrumentu finansowego.</p> <p>Natomiast wynikające z umowy przepływy pieniężne nie byłyby jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, jeżeli warunki umowy instrumentu finansowego zezwalają emitentowi lub innej jednostce na przypisanie strat posiadaczom (np. poprzez obniżenie kwoty nominalnej lub zamianę instrumentu na określoną liczbę akcji zwykłych emitenta), bądź wymagają od nich takiego przypisania, tak długo, jak te warunki umowy są prawdziwe, nawet jeśli prawdopodobieństwo przypisania takich strat posiadaczom jest niewielkie.</p>

B4.1.14 Poniższe przykłady ilustrują wynikające z umowy przepływy pieniężne, które nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Lista przykładów nie jest wyczerpująca.

Instrument	Analiza
<p>Instrument F</p> <p>Instrument F jest obligacją zmienną na określoną liczbę instrumentów kapitałowych emitenta.</p>	<p>Posiadacz dokonałby analizy obligacji zamiennej jako całości.</p> <p>Wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, ponieważ odzwierciedlają zwrot niezgodny z podstawową umową pożyczkową (zob. paragraf B4.1.7 A), tj. zwrot jest powiązany z wartością kapitału emitenta.</p>
<p>Instrument G</p> <p>Instrument G jest pożyczką o odwrotnej zmiennej stopie procentowej (tj. stopę procentową cechuje stosunek odwrotnie proporcjonalny do rynkowych stóp procentowych).</p>	<p>Wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.</p> <p>Odsetki nie stanowią zapłaty za wartość pieniądza w czasie od kwoty głównej pozostałej do spłaty.</p>
<p>Instrument H</p> <p>Instrument H to instrument bez ustalonej daty zapadalności (ang. <i>perpetual</i>), ale emitent może go wykupić w dowolnym momencie i zwrócić posiadaczowi kwotę nominalną powiększoną o należne naliczone odsetki.</p> <p>Instrument H jest instrumentem o rynkowej stopie procentowej, ale płatność odsetek nie może zostać dokonana, jeśli emitent nie pozostaje wypłacalny niezwłocznie po dokonaniu płatności.</p> <p>Odroczone odsetki nie powodują naliczania dodatkowych odsetek.</p>	<p>Wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jest tak dlatego, gdyż emitent może być zobowiązany do odroczenia płatności odsetek, a od tych odroczonej kwoty odsetek nie są naliczane dodatkowe odsetki. Odsetki nie stanowią zatem zapłaty za wartość pieniądza w czasie od pozostałej do spłaty kwoty głównej.</p> <p>Jeżeli odsetki byłyby naliczane od tych odroczonej kwoty, wynikające z umowy przepływy pieniężne mogłyby być spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.</p>

▼ M53

Instrument	Analiza
	<p>To, że instrument H jest instrumentem bez ustalonej daty zapadalności, nie oznacza samo w sobie, że wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W rzeczywistości instrument bez ustalonej daty zapadalności jest objęty możliwością ciągłego (wielokrotnego) przedłużenia. Taka możliwość może prowadzić do wynikających z umowy przepływów pieniężnych, które stanowią spłatę kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty w przypadku, gdy płatności odsetek są obowiązkowe i muszą zostać dokonywane ciągle.</p> <p>Ponadto fakt, iż instrument H jest objęty opcją kupna nie oznacza, że wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, chyba że jest on objęty opcją kupna w wysokości, która nie odpowiada w znacznym stopniu spłacie pozostałej do spłaty kwoty głównej i odsetek od pozostałej do spłaty kwoty głównej. Nawet jeśli kwota objęta opcją kupna obejmuje kwotę, która stanowi racjonalną rekompensatę dla posiadacza instrumentu z tytułu wcześniejszego rozwiązania instrumentu, wynikające z umowy przepływy pieniężne mogłyby być spłatą kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. (zob. również paragraf B4.1.12).</p>

- B4.1.15 W niektórych przypadkach ze składnikiem aktywów finansowych mogą być związane wynikające z umowy przepływy pieniężne opisane jako kwota główna i odsetki, lecz te przepływy pieniężne nie stanowią spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty jak określono w paragrafach 4.1.2 pkt b), 4.1.2 A pkt b) i 4.1.3 niniejszego standardu.
- B4.1.16 Taka sytuacja może mieć miejsce wtedy, gdy składnik aktywów finansowych jest inwestycją w określone aktywa lub w przepływy pieniężne, a zatem wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jeżeli na przykład warunki umowy stanowią, że przepływy pieniężne z tytułu składnika aktywów finansowych wznoszą wraz ze wzrostem liczby samochodów korzystających z danej płatnej drogi, te wynikające z umowy przepływy pieniężne są niezgodne z podstawową umową pożyczkową. W konsekwencji instrument nie spełniałby warunku, o którym mowa w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b). Taka sytuacja może zachodzić wtedy, gdy roszczenie wierzyciela jest ograniczone do określonych aktywów dłużnika lub przepływów pieniężnych z tytułu określonych aktywów (na przykład składnika aktywów finansowych „z niepełną odpowiedzialnością dłużnika”).
- B4.1.17 Jednak sam fakt, że składnik aktywów finansowych jest „z niepełną odpowiedzialnością dłużnika”, niekoniecznie wyklucza możliwość spełnienia przez składnik aktywów finansowych warunku określonego w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b). W takich przypadkach wierzyciel ma obowiązek oceny („dokonania wglądu”) określonych bazowych aktywów lub przepływów pieniężnych, aby ustalić, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu poddawanego klasyfikacji składnika aktywów finansowych są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jeśli warunki składnika aktywów finansowych prowadzą do powstania innych przepływów pieniężnych lub ograniczają przepływy pieniężne w sposób niezgodny ze spłatą kwot odpowiadających kwoty głównej i odsetkom, składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku określonego w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b). To, czy bazowe aktywa są aktywami finansowymi czy też aktywami niefinansowymi, samo w sobie nie wpływa na tę ocenę.

▼ **M53**

B4.1.18 Charakterystyka wynikających z umowy przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli mogłaby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika. W celu dokonania tego ustalenia jednostka musi uwzględnić potencjalny wpływ charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego. Ponadto jeżeli charakterystyka wynikających z umowy przepływów pieniężnych mogłaby mieć wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne, który jest większy niż *de minimis* (w jednym okresie sprawozdawczym lub łącznie), ale charakterystyka ta nie jest prawdziwa, pozostaje ona bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych. Charakterystyka przepływów pieniężnych nie jest prawdziwa, jeżeli wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego.

B4.1.19 W przypadku prawie każdej transakcji pożyczkowej instrument wierzyciela zostaje zaszeregowany przez porównanie z instrumentami innych wierzycieli dłużnika. Instrument, który jest podporządkowany innym instrumentom, może obejmować wynikające z umowy przepływy pieniężne będące spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, jeśli niedokonanie spłaty przez dłużnika stanowi naruszenie umowy, a posiadacz tego instrumentu posiada przewidziane w umowie prawo do niespłaconej kwoty minimalnej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty nawet wtedy, gdy dłużnik jest w stanie upadłości. Na przykład należność handlowa, której wierzyciel jest zaliczany do grupy nieotrzymujących zabezpieczenia swojej wierzytelności, byłaby kwalifikowana jako dająca prawa do kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Taka kwalifikacja ma miejsce również wtedy, gdy dłużnik zaciągnął zabezpieczone pożyczki, które w przypadku upadłości dawałyby odpowiednim wierzycielom pierwszeństwo przed wierzycielem zaliczanym do grupy nieotrzymujących zabezpieczenia swojej wierzytelności pod względem zaspokojenia długu z zabezpieczenia, lecz nie ma to wpływu na wynikające z umowy prawo wierzyciela zaliczanego do grupy nieotrzymujących zabezpieczenia swojej wierzytelności do niespłaconej kwoty głównej i innych należnych kwot.

Instrumenty powiązane na podstawie umowy

B4.1.20 W niektórych rodzajach transakcji emitent może nadawać priorytet płatnościom na rzecz posiadaczy aktywów finansowych, stosując w tym celu różne instrumenty powiązane na podstawie umowy, co prowadzi do koncentracji ryzyka kredytowego (transze). Dla każdej transzy jest ustalany poziom podporządkowania, który określa kolejność przypisywania do transz przepływów pieniężnych wygenerowanych przez emitenta. W takiej sytuacji posiadacze transzy mają prawo do spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty wyłącznie wtedy, gdy emitent wygeneruje przepływy pieniężne wystarczające do spłaty transz o wyższym priorytecie.

B4.1.21 W takich transakcjach transzę charakteryzują przepływy pieniężne będące spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty jedynie wtedy, gdy:

- a) warunki umowy związane z transzą ocenianą na potrzeby klasyfikacji (bez dokonywania wglądu w bazową pulę instrumentów finansowych), prowadzą do powstania przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (np. stopa procentowa transzy nie jest powiązana z indeksem towarowym);
- b) bazowa pula instrumentów finansowych posiada charakterystykę przepływów pieniężnych przedstawioną w paragrafach B4.1.23 i B4.1.24; oraz

▼ **M53**

- c) ekspozycja na ryzyko kredytowe bazowej puli instrumentów finansowych właściwa dla transzy jest równa lub niższa od ekspozycji na ryzyko kredytowe bazowej puli instrumentów finansowych (na przykład rating kredytowy transzy ocenianej na potrzeby klasyfikacji jest równy lub wyższy od ratingu kredytowego, który miałby zastosowanie w odniesieniu do pojedynczej transzy, która posłużyła do sfinansowania bazowej puli instrumentów finansowych).
- B4.1.22 Jednostka musi dokonać wglądu, dopóki nie zidentyfikuje puli instrumentów, które kreują (a nie tylko „przekazują dalej”) przepływy pieniężne. Jest to bazowa pula instrumentów finansowych.
- B4.1.23 Bazowa pula musi zawierać jeden lub więcej instrumentów, z którymi związane są wynikające z umowy przepływy pieniężne będące jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.
- B4.1.24 Bazowa pula instrumentów finansowych może także obejmować instrumenty, które:
- a) zmniejszają zmienność przepływów pieniężnych z tytułu instrumentów, o których mowa w paragrafie B4.1.23, a ich powiązanie z instrumentami, o których mowa w paragrafie B4.1.23, prowadzi do przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (np. górny lub dolny pułap stopy procentowej lub umowa, która zmniejsza ryzyko kredytowe niektórych lub wszystkich instrumentów, o których mowa w paragrafie B4.1.23); lub
 - b) prowadzą do dostosowania przepływów pieniężnych z tytułu transz i przepływów pieniężnych z tytułu bazowej puli instrumentów, o których mowa w paragrafie B4.1.23, w celu uwzględnienia różnic wynikających wyłącznie z:
 - (i) tego, czy stopa procentowa jest stała czy zmienna;
 - (ii) waluty, w której przepływy pieniężne są denominowane, w tym z inflacją tej waluty; lub
 - (iii) rozkładu w czasie przepływów pieniężnych.
- B4.1.25 Jeśli którykolwiek instrument z puli nie spełnia warunków określonych w paragrafie B4.1.23 lub paragrafie B4.1.24, warunek z paragrafu B4.1.21 pkt b) nie jest spełniony. Przy dokonywaniu tej oceny nie musi być konieczna szczegółowa analiza poszczególnych instrumentów wchodzących w skład puli. Jednostka musi jednak dokonać osądu i dokonać odpowiedniej analizy w celu ustalenia, czy instrumenty wchodzące w skład puli spełniają warunki określone w paragrafach B4.1.23–B 4.1.24 (zob. również paragraf B 4.1.18 zawierający objaśnienia dotyczące wytycznych w sprawie charakterystyki przepływów pieniężnych wynikających z umowy, których wpływ jest niewielki).
- B4.1.26 Jeśli w momencie początkowego ujęcia posiadacz nie może dokonać oceny warunków określonych w paragrafie B4.1.21, transza musi zostać wyceniona w wartości godziwej przez wynik finansowy. Jeśli bazowa pula instrumentów po początkowym ujęciu może zmienić się w taki sposób, że może nie spełniać warunków określonych w paragrafach B4.1.23–B4.1.24, to transza nie spełnia warunków określonych w paragrafie B4.1.21 i musi być wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Jeżeli jednak pula bazowa zawiera instrumenty zabezpieczone aktywami, które nie spełniają warunków określonych w paragrafach B4.1.23–B4.1.24, zdolność do wejścia w posiadanie takich aktywów nie jest uwzględniana do celów stosowania niniejszego paragrafu, chyba że jednostka nabyła transzę z zamiarem kontroli zabezpieczenia.

▼ **M53****Możliwość wyznaczenia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy (sekcje 4.1 i 4.2)**

- B4.1.27 Z zastrzeżeniem warunków określonych w paragrafach 4.1.5 i 4.2.2 niniejszy standard zezwala jednostce na wyznaczenie składnika aktywów finansowych, zobowiązania finansowego lub grupy instrumentów finansowych (aktywów finansowych, zobowiązań finansowych lub kombinacji obydwu) jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy pod warunkiem że prowadzi to do uzyskania bardziej przydatnych informacji.
- B4.1.28 Decyzja jednostki dotycząca wyznaczenia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy jest podobna do wyboru zasad (polityki) rachunkowości (mimo iż w przeciwieństwie do wyboru zasad (polityki) rachunkowości nie musi być stosowana spójnie w stosunku do wszystkich podobnych transakcji). Jeśli jednostka ma możliwość wyboru, paragraf 14 pkt b) MSR 8 wymaga, aby wybrane zasady (polityka) rachunkowości prowadziły do uzyskiwania na podstawie sprawozdań finansowych bardziej przydatnych i wiarygodnych informacji o wpływie transakcji, innych zdarzeń i warunków na sytuację finansową, wynik finansowy, czy też przepływy pieniężne jednostki. Na przykład w przypadku wyznaczenia zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, paragraf 4.2.2 określa dwie okoliczności, w których spełniony zostanie wymóg uzyskania bardziej przydatnych informacji. W związku z tym, chcąc dokonać takiego wyznaczenia zgodnie z paragrafem 4.2.2, jednostka musi udowodnić, że dotyczy jej jedna (lub obie) z tych okoliczności.

Wyznaczenie usuwa lub znacząco zmniejsza niedopasowanie księgowo

- B4.1.29 Wycena składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz klasyfikacja ujętych zmian ich wartości są uzależnione od klasyfikacji pozycji oraz od tego, czy pozycja jest częścią wyznaczonego powiązania zabezpieczającego. Wymogi te mogą stwarzać niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (określaną niekiedy jako „niedopasowanie księgowo”), na przykład gdyby składnik aktywów finansowych nie został wyznaczony jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy i byłby po początkowym ujęciu klasyfikowany jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, a zobowiązanie, które jednostka uznaje za powiązane, byłoby po początkowym ujęciu wyceniane w koszcie zamortyzowanym (bez ujęcia zmian wartości godziwej). W takich okolicznościach jednostka może stwierdzić, że jej sprawozdanie finansowe będzie dostarczać bardziej przydatnych informacji, jeśli zarówno składnik aktywów, jak i zobowiązanie zostały wycenione w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- B4.1.30 Poniższe przykłady pokazują, kiedy ten warunek mógłby zostać spełniony. We wszystkich przypadkach jednostka może wykorzystać ten warunek do wyznaczenia aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wyłącznie jeśli spełnia zasadę określoną w paragrafie 4.1.5 lub paragrafie 4.2.2 pkt a):

▼ **M53**

- a) jednostka posiada zobowiązania wynikające z umów ubezpieczeniowych, których wycena uwzględnia bieżące informacje (zgodnie z paragrafem 24 MSSF 4), oraz aktywa finansowe uznane przez nią za powiązane, które w innym przypadku byłyby wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub w zamortyzowanym koszcie;
- b) jednostka posiada aktywa finansowe, zobowiązania finansowe lub jedno i drugie, podlegające wspólnemu ryzyku, takiemu jak ryzyko stopy procentowej, prowadzącemu do przeciwstawnych zmian wartości godziwej, które wzajemnie się kompensują. Tylko niektóre z tych instrumentów będą jednak wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (na przykład te, które są instrumentami pochodnymi lub zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu). Może się również zdarzyć, że wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń nie są spełnione, na przykład dlatego, że wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia zawarte w paragrafie 6.4.1 nie są spełnione;
- c) jednostka posiada aktywa finansowe, zobowiązania finansowe lub jedno i drugie, które podlegają wspólnemu ryzyku, takiemu jak ryzyko stopy procentowej, które prowadzi do przeciwstawnych zmian wartości godziwej, które wzajemnie się kompensują i żaden ze składników aktywów finansowych ani żadne ze zobowiązań finansowych nie kwalifikuje się do wyznaczenia jako instrument zabezpieczający, ponieważ nie są one wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Ponadto przy braku rachunkowości zabezpieczeń występuje znaczna niespójność w ujmowaniu zysków i strat. Na przykład jednostka sfinansowała określoną grupę pożyczek drogą emisji obligacji będących przedmiotem obrotu, których zmiany wartości godziwej wzajemnie się kompensują. Jeśli ponadto jednostka regularnie kupuje i sprzedaje obligacje, ale rzadko, o ile kiedykolwiek, kupuje i sprzedaje pożyczki, wykazując zarówno pożyczki, jak i obligacje w ich wartości godziwej przez wynik finansowy, eliminuje w ten sposób niespójność dotyczącą momentu ujęcia zysków i strat, która powstałaby na skutek wyceny obydwu tych pozycji w zamortyzowanym koszcie i ujmowania zysku lub strat każdorazowo w związku z odkupem obligacji.

B4.1.31 W przypadkach takich jak opisane w poprzednim paragrafie wyznaczenie, w momencie początkowego ujęcia, aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, które to aktywa lub zobowiązania w innym przypadku nie byłyby wyceniane w ten sposób, może wyeliminować lub znacznie zmniejszyć niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania i doprowadzić do otrzymania bardziej przydatnych informacji. Ze względów praktycznych jednostka nie musi dokładnie w tym samym czasie zawrzeć transakcji powodujących powstanie aktywów i zobowiązań powodujących niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania. Uzasadniona zwłoka jest dopuszczona pod warunkiem że każda transakcja będzie w momencie początkowego ujęcia wyznaczona jako wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz w tym czasie jednostka będzie oczekiwać wystąpienia wszelkich pozostałych transakcji.

B4.1.32 Niedopuszczalne byłoby wyznaczenie jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy tylko niektórych spośród aktywów finansowych i zobowiązań finansowych prowadzących do powstania niespójności, o ile nie doprowadziłyby to do jej wyeliminowania lub znacznego zmniejszenia, a zatem nie zapewniłyby uzyskania bardziej przydatnych informacji. Dopuszczalne byłoby jednak wyznaczenie tylko pewnej liczby podobnych aktywów finansowych lub podobnych

▼ **M53**

zobowiązań finansowych, jeśli doprowadziłyby to do znacznego zmniejszenia niespójności (potencjalnie większego niż w przypadku innych dopuszczalnych wyznaczeń). Dla przykładu zakłada się, iż jednostka posiada pewną liczbę podobnych zobowiązań finansowych o łącznej wartości 100 j.p. oraz pewną liczbę podobnych aktywów finansowych o łącznej wartości 50 j.p., ale wycenianych według różnych zasad. Jednostka może znacznie zmniejszyć niespójność w wycenie poprzez wyznaczenie w momencie początkowego ujęcia wszystkich aktywów, ale tylko niektórych zobowiązań (na przykład poszczególnych zobowiązań o łącznej wartości 45 j.p.) jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Tym niemniej ze względu na to, że wyznaczenie w wartości godziwej przez wynik finansowy może być zastosowane tylko do całego instrumentu finansowego, w powyższym przykładzie jednostka musi wyznaczyć jedno zobowiązanie lub kilka zobowiązań w całości. Jednostka nie mogłaby wyznaczyć komponentu zobowiązania (np. zmian wartości możliwych do przypisania tylko jednemu ryzyku, na przykład ryzyku zmiany referencyjnych stóp procentowych) lub części (tj. udziału procentowego) zobowiązania.

Zarządzanie grupą zobowiązań finansowych lub grupą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych oraz ocena jej wyników na podstawie wartości godziwej

- B4.1.33 Jednostka może zarządzać grupą zobowiązań finansowych lub grupą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych oraz oceniać jej wyniki w taki sposób, iż wycena grupy w wartości godziwej przez wynik finansowy prowadzi do uzyskania bardziej przydatnych informacji. W tym przypadku nacisk jest położony na sposób, w jaki jednostka zarządza wynikami i ocenia wyniki, a nie na rodzaj jej instrumentów finansowych.
- B4.1.34 Na przykład jednostka może posłużyć się tym warunkiem, aby wyznaczyć zobowiązania finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeśli stosuje się do zasady określonej w paragrafie 4.2.2 pkt b) oraz posiada aktywa finansowe i zobowiązania finansowe, które wspólnie podlegają jednemu lub większej liczbie ryzyk, a ryzyka te są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania aktywami i zobowiązaniami. Przykładem może być jednostka, która wyemitowała „produkty strukturyzowane” zawierające wiele wbudowanych instrumentów pochodnych oraz zarządza wynikającym z nich ryzykami w oparciu o wartość godziwą, wykorzystując w tym celu zbiór różnych pochodnych i niepochodnych instrumentów finansowych.
- B4.1.35 Jak zostało omówione powyżej, warunek ten zależy od sposobu, w jaki jednostka zarządza wynikami i ocenia wyniki grupy określonych instrumentów finansowych. Zatem (z zastrzeżeniem wymogu wyznaczenia w momencie początkowego ujęcia) jednostka, która wyznacza zobowiązania finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy w oparciu o ten warunek, wyznacza w ten sposób wszystkie kwalifikujące się zobowiązania finansowe, które są wspólnie zarządzane i oceniane.
- B4.1.36 Dokumentacja dotycząca strategii jednostki nie musi być obszerna, ale powinna wystarczać do udowodnienia, że wymóg określony w paragrafie 4.2.2 pkt b) jest spełniony. Taka dokumentacja nie jest wymagana dla każdej indywidualnej pozycji, ale może być przygotowana dla całego portfela. Przykładowo, jeśli system zarządzania wynikami działalności danego działu – zatwierdzony przez kluczowy personel kierowniczy jednostki – wyraźnie wskazuje, iż jego wyniki działalności są oceniane na tej podstawie, nie ma potrzeby przygotowywania dalszej dokumentacji potwierdzającej spełnienie wymogu określonego w paragrafie 4.2.2 pkt b).

▼ M53**Wbudowane instrumenty pochodne (sekcja 4.3)**

- B4.3.1 Jeśli jednostka staje się stroną kontraktu hybrydowego, którego umowa zasadnicza nie jest składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, paragraf 4.3.3 wymaga od jednostki zidentyfikowania każdego wbudowanego instrumentu pochodnego, oceny, czy powinien być on oddzielony od umowy zasadniczej, a w przypadku tych wbudowanych instrumentów pochodnych, których dotyczy wymóg oddzielenia, wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie początkowego ujęcia i później.
- B4.3.2 Jeśli umowa zasadnicza nie ma ustalonego lub określonego z góry terminu wymagalności i stanowi rezydualny udział w aktywach netto jednostki, wówczas jej cechy ekonomiczne oraz ryzyko są takie same jak instrumentu kapitałowego, a wbudowany instrument pochodny musi posiadać cechy kapitału własnego związane z tą samą jednostką, aby mógł być uznany za ściśle powiązany. Jeśli umowa zasadnicza nie jest instrumentem kapitałowym oraz odpowiada definicji instrumentu finansowego, wówczas jej cechy ekonomiczne oraz ryzyko są takie same jak instrumentu dłużnego.
- B4.3.3 Wbudowany instrument pochodny inny niż opcja (np. wbudowany forward lub swap) jest oddzielany od umowy zasadniczej na podstawie wynikających z niej wprost lub pośrednio podstawowych warunków, w taki sposób, aby jego wartość godziwa w momencie początkowego ujęcia wynosiła zero. Wbudowane instrumenty pochodne będące opcją (np. wbudowana opcja sprzedaży, opcja kupna, opcja na górny pułap, opcja na dolny pułap, lub opcja na swap), są oddzielane od umowy zasadniczej na podstawie określonych warunków cechujących opcję. Początkową wartością bilansową instrumentu zasadniczego jest wartość rezydualna pozostająca po oddzieleniu wbudowanego instrumentu pochodnego.
- B4.3.4 Połączenie cech wielu wbudowanych instrumentów pochodnych w pojedynczym kontrakcie hybrydowym jest zasadniczo traktowane jako pojedynczy złożony wbudowany instrument pochodny. Jednakże wbudowane instrumenty pochodne klasyfikowane jako kapitał własny (zob. MSR 32) są ujmowane oddzielnie od tych klasyfikowanych jako aktywa lub zobowiązania. Ponadto, jeśli kontrakt hybrydowy zawiera więcej niż jeden wbudowany instrument pochodny i instrumenty te dotyczą różnych ekspozycji na ryzyko, a także są łatwe do oddzielenia i niezależne od siebie, wtedy są one ujmowane osobno.
- B4.3.5 Cechy ekonomiczne i ryzyko wbudowanych instrumentów pochodnych nie są ściśle powiązane z umową zasadniczą (paragraf 4.3.3 pkt a)) w poniższych przykładowych sytuacjach. W tych przypadkach przy założeniu, że warunki określone w paragrafie 4.3.3 pkt b) i c) są spełnione, wbudowane instrumenty pochodne ujmują się oddzielnie od umowy zasadniczej.
- a) Wbudowana w instrument opcja sprzedaży umożliwiającą posiadaczowi żądanie odkupu przez wystawcę instrumentu za kwotę środków pieniężnych lub innych aktywów, która zmienia się zależnie od zmiany ceny lub indeksu instrumentu kapitałowego lub towaru, nie jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym.

▼ **M53**

- b) Opcja lub automatyczna klauzula przedłużenia terminu wymagalności instrumentu dłużnego nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym, chyba że w momencie przedłużenia następuje jednoczesna korekta do przybliżonej bieżącej rynkowej stopy procentowej. Jeśli jednostka emituje instrument dłużny, a posiadacz tego instrumentu dłużnego wystawia opcję kupna na ten instrument dłużny dla osoby trzeciej, emitent traktuje opcję kupna jako przedłużenie terminu wymagalności tego instrumentu dłużnego pod warunkiem że można od niego wymagać uczestniczenia w sprzedaży lub umożliwienia sprzedaży instrumentu dłużnego w wyniku realizacji opcji kupna.
- c) Płatności odsetek lub kwoty głównej indeksowane do instrumentu kapitałowego wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub umową ubezpieczeniową – w przypadku której dokonuje się indeksacji kwoty odsetek lub kwoty głównej na podstawie wartości instrumentów kapitałowych – nie są ściśle powiązane z instrumentem zasadniczym, ponieważ ryzyka typowe dla instrumentu zasadniczego i wbudowanego instrumentu pochodnego są różne.
- d) Płatności odsetek lub kwoty głównej indeksowane do towaru wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub umową ubezpieczeniową – w przypadku której dokonuje się indeksacji kwoty odsetek lub kwoty głównej na podstawie ceny towaru (np. złota) – nie są ściśle powiązane z instrumentem zasadniczym, ponieważ ryzyka typowe dla instrumentu zasadniczego i wbudowanego instrumentu pochodnego są różne.
- e) Opcja kupna, sprzedaży lub wcześniejszej spłaty wbudowana w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub umową ubezpieczeniową nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą, chyba że:
- (i) cena wykonania opcji jest, na każdy dzień wykonania, w przybliżeniu równa wartości zamortyzowanego kosztu umowy zasadniczej będącej instrumentem dłużnym lub wartości bilansowej zasadniczej umowy ubezpieczeniowej; lub
 - (ii) cena wykonania opcji wcześniejszej spłaty skutkuje uzyskaniem przez pożyczkodawcę zwrotu kwoty do poziomu przybliżonego do bieżącej wartości utraconych odsetek za pozostały okres obowiązywania umowy zasadniczej. Utracone odsetki stanowią iloczyn wcześniej spłaconej kwoty głównej i różnicy stóp procentowych. Różnicę stóp procentowych stanowi nadwyżka efektywnej stopy procentowej właściwej dla umowy zasadniczej nad efektywną stopą procentową, którą jednostka uzyskałaby w dniu wcześniejszej spłaty, gdyby dokonała reinwestycji wcześniej spłaconej kwoty głównej, zawierając podobną umowę na pozostały okres obowiązywania umowy zasadniczej.

Ocena tego, czy opcja kupna lub sprzedaży jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym, dokonywana jest przed wydzieleniem składnika kapitałowego z zamiennego instrumentu dłużnego zgodnie z MSR 32.

- f) Kredytowe instrumenty pochodne, które są wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym oraz pozwalają jednej ze stron (beneficjentowi) przenieść ryzyko kredytowe wynikające z określonego składnika aktywów, który może nie znajdować się w posiadaniu tej strony, na inną osobę (gwaranta), nie są ściśle powiązane z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym. Takie kredytowe instrumenty pochodne pozwalają gwarantowi na przejście ryzyka związanego z określonym składnikiem aktywów bez bezpośredniego posiadania tego składnika.

▼ **M53**

B4.3.6 Przykładem kontraktu hybrydowego jest instrument finansowy, który może zostać przez posiadacza przedstawiony emitentowi do odkupienia w zamian za kwotę środków pieniężnych lub innych aktywów finansowych, która zmienia się na podstawie zmiany indeksu kapitałowego lub towarowego, którego wartość może wzrastać lub zmniejszać się („instrument z opcją przedstawienia do odkupienia”). Jeśli emitent w momencie początkowego ujęcia nie wyznacza instrumentu z opcją przedstawienia do odkupienia jako zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, wymaga się, aby wbudowany instrument pochodny (tj. indeksowana płatność kwoty głównej) został oddzielony zgodnie z paragrafem 4.3.3, ponieważ umowa zasadnicza jest instrumentem dłużnym w myśl paragrafu B4.3.2, a indeksowana płatność kwoty głównej nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym zgodnie z paragrafem B4.3.5 pkt a). Ponieważ płatności kwoty głównej mogą się zwiększać lub też maleć, wbudowanym instrumentem pochodnym jest instrument pochodny niebędący opcją, którego wartość jest indeksowana do zmiennej bazowej.

B4.3.7 W przypadku instrumentu z opcją przedstawienia do wykupienia, który może być w każdym momencie przedstawiony do odkupienia za kwotę środków pieniężnych odpowiadającą proporcjonalnemu udziałowi w wartości aktywów netto jednostki (takiego jak na przykład jednostki otwartego funduszu inwestycyjnego lub niektóre produkty inwestycyjne powiązane z takimi jednostkami), skutkiem oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego i ujmowania każdego z komponentów jest wycena kontraktu hybrydowego w wartości wykupu płatnej na koniec okresu sprawozdawczego, gdyby posiadacz instrumentu wykonał swoje prawo przedstawienia go emitentowi do wykupu.

▼ **M54**

B4.3.8 Cechy ekonomiczne oraz ryzyka związane z wbudowanym instrumentem pochodnym są ściśle związane z cechami ekonomicznymi i ryzykami umów zasadniczych w poniższych przypadkach. W takich sytuacjach jednostka nie ujmuje instrumentów wbudowanych oddzielnie od umów zasadniczych.

▼ **M53**

- a) Wbudowany instrument pochodny, w którym zmienną bazową jest stopa procentowa lub indeks stóp procentowych, które mogą zmieniać kwotę odsetek, jakie w innym przypadku byłyby płacone lub otrzymywane z oprocentowanego zasadniczego instrumentu dłużnego lub zasadniczej umowy ubezpieczeniowej, jest ściśle powiązany z umową zasadniczą, chyba że kontrakt hybrydowy może być rozliczony w taki sposób, że posiadacz nie odzyskałby zasadniczo całej ujętej inwestycji lub wbudowany instrument pochodny mógłby co najmniej podwoić początkową wewnętrzną stopę zwrotu posiadacza wynikającą z umowy zasadniczej oraz spowodować, że stopa zwrotu byłaby co najmniej dwukrotnie większa od stopy rynkowej dla umów o takich samych warunkach jak umowa zasadnicza.
- b) Instrument na dolny lub górny pułap stóp procentowych, wbudowany w instrument dłużny lub umowę ubezpieczeniową, jest ściśle powiązany z instrumentem zasadniczym, o ile w momencie zawarcia instrumentu lub umowy górny pułap jest na poziomie lub powyżej rynkowej stopy procentowej, a dolny pułap stopy procentowej jest na poziomie lub poniżej rynkowej stopy procentowej, przy czym dolny lub górny pułap nie jest objęty dźwignią finansową w odniesieniu do umowy zasadniczej. Podobnie klauzule zawarte w umowach dotyczących kupna lub sprzedaży aktywów (np. towarów), które określają dolny lub górny pułap cen do zapłacenia lub do otrzymania za te aktywa, są ściśle związane z umowami zasadniczymi, jeśli obydwa instrumenty na dolny lub górny pułap cen nie posiadały wartości wewnętrznej w momencie zawarcia umowy i nie są objęte dźwignią finansową.

▼ M53

- c) Wbudowany walutowy instrument pochodny powodujący, że strumienie płatności kwoty głównej lub odsetek są wyrażone w walucie obcej, i wbudowany w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym (np. obligacje dwuwalutowe), jest ściśle związany z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym. Taki instrument pochodny nie jest oddzielany od instrumentu zasadniczego, ponieważ zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych* wymagane jest ujmowanie w wyniku finansowym zysków i strat z tytułu różnic kursowych.
- d) Walutowy instrument pochodny wbudowany w umowę zasadniczą będącą umową ubezpieczeniową lub niebędącą instrumentem finansowym (np. umowa kupna lub sprzedaży składnika niefinansowego, w przypadku której cena jest wyrażona w walucie obcej) jest ściśle związany z umową zasadniczą, pod warunkiem że nie jest objęty dźwignią finansową, nie ma cech opcji i wymaga płatności wyrażonych w jednej z poniższych walut:
- (i) w walucie funkcjonalnej którejkolwiek z istotnych stron umowy;
 - (ii) w walucie, w której zazwyczaj w obrocie międzynarodowym ustalana jest cena nabywanego lub dostarczanego dobra lub usługi (np. dla transakcji dotyczących ropy naftowej taką walutą jest dolar amerykański); lub
 - (iii) w walucie powszechnie stosowanej w umowach kupna lub sprzedaży składników niefinansowych w środowisku gospodarczym, w którym dokonano transakcji (tj. stosunkowo stabilna i płynna waluta, która jest powszechnie stosowana w lokalnym obrocie gospodarczym lub w handlu zagranicznym).
- e) Opcja wcześniejszej spłaty wbudowana w strip odsetkowy lub w strip kapitałowy jest ściśle związana z umową zasadniczą, jeśli umowa zasadnicza: (i) powstała na skutek oddzielenia prawa do uzyskiwania wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu instrumentu finansowego, który sam w sobie nie zawierał wbudowanego instrumentu pochodnego, oraz (ii) nie zawiera żadnych warunków, które nie występowałyby również w pierwotnym zasadniczym instrumencie dłużnym.

▼ M54

- f) Instrument pochodny wbudowany w zasadniczą umowę leasingową jest ściśle związany z umową zasadniczą, jeśli wbudowany instrument pochodny jest: (i) indeksacją inflacyjną, taką jak indeksowanie opłat leasingowych na podstawie wskaźnika wzrostu cen artykułów konsumpcyjnych (pod warunkiem że nie on jest zmodyfikowany i indeks ten dotyczy inflacji środowiska gospodarczego, w którym działa jednostka); (ii) zmienną opłatą leasingową zależną od powiązanej sprzedaży; oraz (iii) zmienną opłatą leasingową zależną od zmiennych stóp procentowych.

▼ M53

- g) Instrument pochodny powiązany z jednostkami uczestnictwa, wbudowany w zasadniczy instrument finansowy lub zasadniczą umowę ubezpieczeniową, jest ściśle związany z instrumentem zasadniczym lub umową zasadniczą, jeśli płatności wyrażone w jednostkach uczestnictwa są wyceniane w bieżącej wartości jednostek, która odzwierciedla wartość godziwą aktywów funduszu. Cecha powiązania z jednostkami uczestnictwa to taki warunek umowy, który wymaga płatności wyrażonych w jednostkach uczestnictwa wewnętrznego lub zewnętrznego funduszu inwestycyjnego.

▼ **M53**

- h) Instrument pochodny wbudowany w umowę ubezpieczeniową jest ściśle związany z zasadniczą umową ubezpieczeniową, jeśli wbudowany instrument pochodny oraz zasadnicza umowa ubezpieczeniowa są współzależne do tego stopnia, że jednostka nie jest w stanie odrębnie wycenić wbudowanego instrumentu pochodnego (tj. bez uwzględnienia umowy zasadniczej).

Instrumenty zawierające wbudowane instrumenty pochodne

- B4.3.9 Jak określono w paragrafie B4.3.1, jeśli jednostka staje się stroną kontraktu hybrydowego, którego umowa zasadnicza nie stanowi składnika aktywów objętego zakresem niniejszego standardu i obejmuje jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, paragraf 4.3.3 wymaga od jednostki zidentyfikowania każdego takiego wbudowanego instrumentu pochodnego, oceny, czy powinien być oddzielony od umowy zasadniczej, a w przypadku tych instrumentów pochodnych, których dotyczy wymóg oddzielenia, wyceny instrumentów pochodnych w wartości godziwej w momencie początkowego ujęcia i później. Te wymogi mogą być bardziej złożone lub prowadzić do mniej wiarygodnych wycen niż wycenianie całego instrumentu w wartości godziwej przez wynik finansowy. Z tego względu niniejszy standard zezwala, aby cały kontrakt hybrydowy wyznaczyć jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- B4.3.10 Takie wyznaczenie może być dokonane niezależnie od tego, czy paragraf 4.3.3 wymaga oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego od umowy zasadniczej, czy tego zabrania. Paragraf 4.3.5 nie uzasadniałby jednak wyznaczenia kontraktu hybrydowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy w przypadkach omówionych w paragrafie 4.3.5 pkt a) i b), ponieważ nie prowadziłoby to do zmniejszenia złożoności ani do wzrostu wiarygodności.

Ponowna ocena wbudowanych instrumentów pochodnych

- B4.3.11 Zgodnie z paragrafem 4.3.3 jednostka ocenia, czy wbudowany instrument pochodny należy oddzielić od umowy zasadniczej i ujmować jako instrument pochodny w momencie, gdy jednostka ta staje się po raz pierwszy stroną umowy. Niedozwolone jest dokonywanie późniejszych ponownych ocen, chyba że do warunków umowy wprowadzana jest zmiana w znaczny sposób modyfikująca przepływy pieniężne, które w przeciwnym razie byłyby wymagane zgodnie z umową, w którym to przypadku istnieje obowiązek dokonania ponownej oceny. Jednostka ustala, czy modyfikacja przepływów pieniężnych jest znaczna, biorąc pod uwagę stopień, w jakim zmieniły się oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne powiązane z wbudowanym instrumentem pochodnym, umową zasadniczą bądź obydwoma tymi elementami, a także czy zmiana ta jest znaczna w porównaniu z oczekiwanymi uprzednio przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy.
- B4.3.12 Paragraf B4.3.11 nie ma zastosowania do wbudowanych w umowy instrumentów pochodnych nabytych w wyniku:
- a) połączenia przedsięwzięć (zgodnie z definicją w MSSF 3 *Połączenia jednostek*);
 - b) połączenia jednostek lub przedsięwzięć znajdujących się pod wspólną kontrolą zgodnie z opisem w paragrafach B1–B4 MSSF 3; lub
 - c) utworzenia wspólnego przedsięwzięcia zgodnie z definicją w MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*
- ani też przy ponownej ich ocenie na dzień nabycia ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ MSSF 3 odnosi się do nabycia kontraktów z wbudowanymi instrumentami pochodnymi w ramach połączenia przedsięwzięć.

▼ **M53****Przeklasyfikowanie aktywów finansowych (sekcja 4.4)***Przeklasyfikowanie aktywów finansowych*

B4.4.1 Paragraf 4.4.1 wymaga przeklasyfikowania przez jednostkę aktywów finansowych, jeżeli jednostka zmienia model biznesowy w zakresie zarządzania tymi aktywami finansowymi. Oczekuje się, że tego typu zmiany będą występować rzadko. Zmiany te są ustalane przez kierownictwo wyższego szczebla jednostki i wynikają ze zmian zachodzących na zewnątrz lub wewnątrz jednostki oraz muszą być istotne dla działalności jednostki i możliwe do przedstawienia stronom zewnętrznym. W podobny sposób zmiana modelu biznesowego jednostki ma miejsce jedynie jeśli jednostka rozpoczyna lub kończy wykonywać działanie, które jest istotne dla jej działalności; na przykład w przypadku gdy jednostka nabyła lub sprzedała rodzaj działalności bądź zakończyła jego prowadzenie. Przykładowe zmiany modelu biznesowego obejmują następujące przypadki:

- a) jednostka posiada portfel pożyczek komercyjnych, które są przeznaczone do sprzedaży w krótkim okresie. Jednostka przejmuje spółkę zarządzającą pożyczkami komercyjnymi, która stosuje model biznesowy utrzymywania pożyczek w celu uzyskania wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Portfel pożyczek komercyjnych przestaje być przeznaczony do sprzedaży i jest zarządzany razem z nabytymi pożyczkami komercyjnymi, a całość jest utrzymywana w celu uzyskania wynikających z umowy przepływów pieniężnych;
- b) podmiot świadczący usługi finansowe postanawia zakończyć działalność związaną z detalicznymi pożyczkami hipotecznymi. W ramach tej działalności nie są już zawierane nowe transakcje, wobec czego podmiot świadczący usługi finansowe aktywnie oferuje do sprzedaży swój portfel pożyczek hipotecznych.

B4.4.2 Zmiana celu modelu biznesowego jednostki musi być dokonana przed dniem przeklasyfikowania. Dla przykładu, jeśli 15 lutego podmiot świadczący usługi finansowe postanawia zakończyć działalność związaną z detalicznymi pożyczkami hipotecznymi i w związku z tym 1 kwietnia (tj. pierwszego dnia kolejnego okresu sprawozdawczego) musi przeklasyfikować wszystkie właściwe aktywa finansowe, to po 15 lutego jednostce nie wolno zawierać nowych transakcji związanych z detalicznymi pożyczkami hipotecznymi ani w inny sposób angażować się w działalność związaną z poprzednim modelem biznesowym.

B4.4.3 Za zmiany modelu biznesowego nie uważa się:

- a) zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- b) tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- c) przeniesienia aktywów finansowych między segmentami jednostki stosującymi różne modele biznesowe.

WYCENA (ROZDZIAŁ 5)

Początkowa wycena (sekcja 5.1)

B5.1.1 Wartość godziwą instrumentu finansowego w momencie początkowego ujęcia stanowi zwykle cena transakcyjna (tj. wartość godziwą uiszczonej lub otrzymanej zapłaty, zob. również paragraf B5.1.2 A i MSSF 13). Jeśli jednak część uiszczonej lub otrzymanej zapłaty dotyczy płatności za coś innego niż instrument

▼ **M53**

finansowy, jednostka ustala wartość godziwą instrumentu finansowego. Na przykład wartość godziwa nieoprocentowanej długoterminowej pożyczki lub należności może zostać wyceniona jako wartość bieżąca wszystkich przyszłych przychodów gotówkowych zdyskontowanych przy użyciu przeważającej na rynku stopy procentowej lub przeważających na rynku stóp procentowych stosowanych w odniesieniu do podobnego instrumentu (podobnego pod względem waluty, okresu życia, rodzaju stopy procentowej i innych czynników) z podobnym ratingiem kredytowym. Każda dodatkowo pożyczona kwota stanowi koszt lub pomniejsza przychód, chyba że kwalifikuje się do ujęcia jako innego rodzaju składnik aktywów.

B5.1.2 Jeśli jednostka udziela pożyczki oprocentowanej według stopy odbiegającej od stóp rynkowych (np. 5 %, podczas gdy stopa rynkowa dla podobnych pożyczek wynosi 8 %) i z góry otrzymuje pewną opłatę jako rekompensatę, to ujmuje pożyczkę w wartości godziwej, tj. bez tej otrzymanej początkowej opłaty.

B5.1.2 A Najlepszym dowodem wartości godziwej instrumentu finansowego w momencie początkowego ujęcia jest zazwyczaj cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty, zob. również MSSF 13). Jeżeli jednostka ustali, że wartość godziwa w momencie początkowego ujęcia różni się od ceny transakcyjnej, o której mowa w paragrafie 5.1.1 A, to ujmuje ten instrument na ten dzień w następujący sposób:

a) zgodnie z wyceną wymaganą w paragrafie 5.1.1, jeżeli wartość godziwa znajduje potwierdzenie w cenie notowanej na aktywnym rynku za identyczny składnik aktywów lub identyczne zobowiązanie (tj. w danych wejściowych poziomu 1) lub opiera się na technice wyceny, w której wykorzystuje się tylko dane z obserwowalnych rynków. Jednostka ujmuje różnicę między wartością godziwą w momencie początkowego ujęcia a ceną transakcyjną jako zysk lub stratę;

b) we wszystkich innych przypadkach – zgodnie z wyceną wymaganą w paragrafie 5.1.1 – skorygowaną w celu odroczenia różnicy między wartością godziwą w momencie początkowego ujęcia a ceną transakcyjną. Po początkowym ujęciu jednostka ujmuje odroczone różnicę jako zysk lub stratę tylko do wysokości, jaka wynika ze zmiany czynnika (w tym czasu), którą uczestnicy rynku uwzględniliby przy wycenie składnika aktywów lub zobowiązania.

Wycena po początkowym ujęciu (sekcje 5.2 i 5.3)

B5.2.1 Jeśli instrument finansowy, który został poprzednio ujęty jako składnik aktywów finansowych, jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy i jego wartość godziwa spada poniżej zera, to staje się on, zgodnie z paragrafem 4.2.1, zobowiązaniem finansowym. Kontrakty hybrydowe zawierające umowy zasadnicze, które są aktywami objętymi zakresem niniejszego standardu, są jednak zawsze wyceniane zgodnie z paragrafem 4.3.2.

B5.2.2 Poniższy przykład ilustruje ujęcie kosztów transakcyjnych przy początkowej wycenie oraz wycenie po początkowym ujęciu składnika aktywów finansowych, który jest wyceniany w wartości godziwej ze zmianami uwzględnianymi w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5 lub 4.1.2 A. Jednostka nabywa składnik aktywów finansowych za kwotę 100 j.p. powiększoną o prowizję od zakupu wynoszącą 2 j.p. Początkowo jednostka ujmuje ten składnik aktywów w wartości 102 j.p. Okres sprawozdawczy kończy się następnego dnia, kiedy rynkowa cena tego składnika aktywów wynosi 100 j.p. Gdyby składnik aktywów został sprzedany, zapłacona zostałaby prowizja w wysokości 3 j.p. Na ten dzień jednostka wycenia składnik aktywów w kwocie 100 j.p. (bez uwzględniania ewentualnej prowizji od sprzedaży) i ujmuje stratę w wysokości 2 j.p. w innych całkowitych dochodach. Jeżeli składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, koszty transakcyjne podlegają amortyzacji przez wynik finansowy przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

▼ M53

B5.2.2 A Wycena po początkowym ujęciu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz późniejsze ujęcie zysków i strat opisane w paragrafie B5.1.2 A muszą być zgodne z wymogami niniejszego standardu.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe i umowy o te inwestycje

B5.2.3 Wszystkie inwestycje w instrumenty kapitałowe i umowy o te instrumenty muszą być wyceniane w wartości godziwej. Jednakże w ściśle określonych okolicznościach koszt może być właściwym szacunkiem wartości godziwej. Może tak być w przypadku, gdy niedostępne są wystarczające aktualne informacje w celu ustalenia wartości godziwej lub gdy istnieje szeroki przedział możliwych wycen w wartości godziwej, a koszt stanowi najlepszy szacunek wartości godziwej w tym przedziale.

B5.2.4 Wskaźniki świadczące o tym, że koszt może nie odpowiadać wartości godziwej, obejmują:

- a) znaczną zmianę wyników działalności jednostki, w której dokonano inwestycji, w porównaniu z budżetami, planami lub celami pośrednimi;
- b) zmiany co do oczekiwanego osiągnięcia przez jednostkę, w której dokonano inwestycji, technicznych celów pośrednich w zakresie produktu;
- c) znaczną zmianę na rynku kapitału własnego, rynku produktów lub potencjalnych produktów jednostki, w której dokonano inwestycji;
- d) znaczną zmianę w światowej gospodarce lub środowisku gospodarczym, w którym działa jednostka, w której dokonano inwestycji;
- e) znaczną zmianę wyników działalności porównywanych jednostek lub wycen wynikających z ogólnych warunków rynkowych;
- f) wewnętrzne sprawy jednostki, w której dokonano inwestycji, takie jak nadużycia finansowe, spory handlowe, postępowania sądowe, zmiany w zarządzaniu bądź strategii;
- g) dowody wynikające z zewnętrznych transakcji obejmujących kapitał własny jednostki, w której dokonano inwestycji, dokonane przez samą jednostkę (np. nowa emisja instrumentów kapitałowych) lub w drodze przeniesienia instrumentów kapitałowych między osobami trzecimi.

B5.2.5 Lista zawarta w paragrafie B5.2.4 nie jest wyczerpująca. Jednostka wykorzystuje wszystkie informacje dotyczące wyników i działalności jednostki, w której dokonano inwestycji, które zostaną udostępnione po dacie początkowego ujęcia. W zakresie, w jakim występuje jakikolwiek z tych czynników, mogą one oznaczać, że koszt nie odpowiada wartości godziwej. W takich przypadkach jednostka musi ustalić wartość godziwą.

B5.2.6 Koszt nigdy nie stanowi najlepszego szacunku wartości godziwej inwestycji w notowane instrumenty kapitałowe (lub umów o te notowane instrumenty kapitałowe).

▼ **M53****Wycena w zamortyzowanym koszcie (sekcja 5.4)***Metoda efektywnej stopy procentowej*

- B5.4.1 Przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej jednostka określa opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego. Opis opłat za usługi finansowe nie może wskazywać charakteru i przedmiotu świadczonych usług. Opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego są traktowane jako korekta efektywnej stopy procentowej, chyba że instrument finansowy jest wyceniany w wartości godziwej, a zmiana wartości godziwej jest ujmowana w wyniku finansowym. W takich przypadkach opłaty są ujmowane jako przychód lub koszt w momencie początkowego ujęcia danego instrumentu.
- B5.4.2 Opłaty, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego, obejmują:
- a) opłaty początkowe otrzymane przez jednostkę z tytułu powstania lub nabycia składnika aktywów finansowych. Opłaty te mogą obejmować wynagrodzenie za takie działania jak ocena sytuacji finansowej pożyczkobiorcy, ocena i zarejestrowanie gwarancji, zabezpieczenia i innych mechanizmów zabezpieczających, negocjowanie warunków instrumentu, opracowanie i przetwarzanie dokumentów oraz zamknięcie transakcji. Opłaty te stanowią integralną część ustanowienia zaangażowania w powstający instrument finansowy;
 - b) opłaty za zaangażowanie otrzymane przez jednostkę za udzielenie pożyczki, kiedy zobowiązanie do udzielenia pożyczki nie jest wyceniane zgodnie z paragrafem 4.2.1 pkt a) i jest prawdopodobne, że jednostka zawrze szczególną umowę pożyczkową. Opłaty te są uważane za wynagrodzenie za utrzymanie zaangażowania w nabycie instrumentu finansowego. Jeśli zobowiązanie wygasa, a jednostka nie udziela pożyczki, opłata jest ujmowana jako przychód z chwilą wygaśnięcia;
 - c) opłaty początkowe wnoszone z tytułu emisji zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie. Opłaty te stanowią integralną część ustanowienia zaangażowania w zobowiązanie finansowe. Jednostka rozróżnia opłaty i koszty, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej stosowanej względem zobowiązania finansowego, od opłat początkowych i kosztów transakcyjnych związanych z prawem do świadczenia usług, takich jak usługi w zakresie zarządzania inwestycjami.
- B5.4.3 Opłaty, które nie stanowią integralnej części efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i są ujmowane zgodnie z MSSF 15, obejmują:
- a) opłaty naliczane za obsługę pożyczki;
 - b) opłaty za zaangażowanie do udzielenia pożyczki, kiedy zobowiązanie do udzielenia pożyczki nie jest wyceniane zgodnie z paragrafem 4.2.1 pkt a) i jest mało prawdopodobne, że zawarte zostanie szczególna umowa pożyczkowa; oraz
 - c) opłaty za konsorcjum kredytowe otrzymane przez jednostkę, która organizuje pożyczkę i nie zachowuje żadnej części pakietu pożyczek dla siebie (lub zachowuje część o tej samej efektywnej stopie procentowej za porównywalne ryzyko jaka obowiązuje w przypadku pozostałych uczestników).

▼ **M53**

- B5.4.4 Przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej jednostka zasadniczo dokonuje amortyzacji wszelkich opłat, punktów zapłaconych lub otrzymanych, kosztów transakcyjnych oraz pozostałych premii lub dyskonta, uwzględnionych w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego. Może to być jednak okres krótszy, jeśli jest to okres, którego dotyczą opłaty, punkty zapłacone lub otrzymane, koszty transakcyjne oraz premie lub dyskonto. Sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku, gdy zmienna, od której zależą opłaty, punkty zapłacone lub otrzymane, koszty transakcyjne, premie lub dyskonto, jest przeszacowywana do stóp rynkowych przed upływem oczekiwanego terminu wymagalności instrumentu finansowego. W takim przypadku właściwym okresem amortyzacji jest okres do dnia następnego takiego przeszacowania. Na przykład jeśli premia lub dyskonto od instrumentu finansowego o zmiennej stopie odzwierciedla odsetki naliczone od tego instrumentu finansowego od dnia ostatniej płatności odsetek lub zmian stóp rynkowych w okresie od ostatniej aktualizacji zmiennej stopy procentowej do stóp rynkowych, będą one zamortyzowane w okresie do następnego dnia aktualizacji zmiennej stopy procentowej do stóp rynkowych. Jest tak dlatego, że premia lub dyskonto dotyczą okresu do dnia następnej aktualizacji, ponieważ w tym dniu zmienna, od której zależy premia lub dyskonto (tj. stopy procentowe) zostaje zaktualizowana do stóp rynkowych. Jeśli jednak premia lub dyskonto wynikają ze zmiany spreadu kredytowego ponad zmienną stopę procentową określoną dla instrumentu finansowego, lub innych zmiennych, które nie są aktualizowane do stóp rynkowych, są one amortyzowane przez oczekiwany okres życia instrumentu finansowego.
- B5.4.5 W przypadku aktywów finansowych o zmiennej stopie i zobowiązań finansowych o zmiennej stopie okresowe przeszacowanie przepływów pieniężnych mające odzwierciedlać zmiany rynkowych stóp procentowych powoduje zmianę efektywnej stopy procentowej. Jeśli składnik aktywów finansowych o zmiennej stopie lub zobowiązanie finansowe o zmiennej stopie zostały początkowo ujęte w kwoty głównej należnej lub przypadającej do zapłaty w terminie wymagalności, przeszacowanie przyszłych płatności odsetek zazwyczaj nie ma znacznego wpływu na wartość bilansową tego składnika aktywów lub zobowiązania.
- B5.4.6 W przypadku gdy jednostka zmienia oszacowania płatności lub wpływów (z wyłączeniem zmian zgodnie z paragrafem 5.4.3 i zmian oszacowań oczekiwanych strat kredytowych), koryguje wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt zobowiązania finansowego (lub grupy instrumentów finansowych) tak, aby wartość ta odzwierciedlała rzeczywiste i zmienne oszacowane przepływy pieniężne wynikające z umowy. Jednostka przelicza wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt zobowiązania finansowego jako wartość bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są dyskontowane według pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) bądź, w stosownych przypadkach, według zmienionej efektywnej stopy procentowej obliczonej zgodnie z paragrafem 6.5.10. Korekta jest ujmowana jako przychody lub koszty w wyniku finansowym.
- B5.4.7 W niektórych przypadkach uznaje się, że w momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, ponieważ jest ono jest bardzo wysokie, a w przypadku zakupu składnik ten został nabyty z dużym dyskontem. Jednostka jest zobowiązana do uwzględnienia początkowych oczekiwanych strat kredytowych w szacowanych przepływach pieniężnych, obliczając efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe w przypadku aktywów finansowych, które w momencie początkowego ujęcia są uznawane za zakupione jako dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe lub utworzone w takiej wartości. Nie oznacza to jednak, że efektywna stopa procentowa skorygowana o ryzyko kredytowe powinna być stosowana wyłącznie z uwagi na wysokie ryzyko kredytowe składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia.

▼ **M53*****Koszty transakcyjne***

- B5.4.8 Do kosztów transakcyjnych zalicza się opłaty i prowizje wypłacane agentom (w tym pracownikom działającym w roli sprzedawców), doradcom, pośrednikom i maklerom, opłaty nakładane przez agencje regulacyjne i giełdy oraz podatki i cła. Koszty transakcyjne nie obejmują premii lub dyskonta od instrumentów dłużnych, kosztów finansowania, ani też wewnętrznych kosztów administracyjnych czy kosztów związanych z utrzymywaniem instrumentów.

Odpisanie

- B5.4.9 Odpisy mogą odnosić się do składnika aktywów finansowych w całości lub do jego części. Przykładowo, jednostka zamierza wyegzekwować zabezpieczenie składnika aktywów finansowych i oczekuje odzyskania z zabezpieczenia nie więcej niż 30 procent wartości składnika aktywów finansowych. Jeżeli jednostka nie ma uzasadnionych perspektyw odzyskania dalszych przepływów pieniężnych z tytułu składnika aktywów finansowych, powinna ona odpisać pozostałych 70 procent wartości składnika aktywów finansowych.

Utrata wartości (sekcja 5.5)***Podstawa oceny indywidualnej i zbiorowej***

- B5.5.1 Aby osiągnąć cel, jakim jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia w przypadku znacznego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, konieczne może być przeprowadzenie oceny znacznego wzrostu ryzyka kredytowego na zasadzie zbiorowej poprzez uwzględnienie informacji, które wskazują na znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego, na przykład, z grupą lub podgrupą instrumentów finansowych. Ma to zagwarantować, że jednostka spełnia cel, jakim jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia w przypadku znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, nawet jeśli dowody na taki znaczny wzrost ryzyka kredytowego na poziomie indywidualnego instrumentu nie są jeszcze dostępne.
- B5.5.2 Oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny być zasadniczo ujmowane zanim instrument finansowy staje się przeterminowany. Zazwyczaj ryzyko kredytowe znacznie wzrasta zanim instrument finansowy staje się przeterminowany lub zanim można zaobserwować inne czynniki związane z opóźniającym się ze spłatami pożyczkobiorcą (na przykład modyfikację lub restrukturyzację). W związku z tym jeżeli bez nadmiernych kosztów lub starań dostępne są racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które w większym stopniu dotyczą przyszłości niż informacje dotyczące przeterminowanych płatności, należy zastosować te informacje do oceny zmian ryzyka kredytowego.
- B5.5.3 W zależności od charakteru instrumentów finansowych i informacji dotyczących ryzyka kredytowego dostępnych w odniesieniu do danych grup instrumentów finansowych jednostka może nie być jednak w stanie stwierdzić znacznych zmian ryzyka kredytowego związanego z poszczególnymi instrumentami finansowymi, zanim dany instrument finansowy stanie się przeterminowany. Może tak być w przypadku instrumentów finansowych, takich jak pożyczki detaliczne, w przypadku których do momentu naruszenia przez klienta warunków umowy jest bardzo niewiele regularnie otrzymywanych i monitorowanych aktualizowanych informacji dotyczących ryzyka kredytowego w odniesieniu do poszczególnych instrumentów (lub w ogóle brak jest takich informacji). Jeżeli zmiany ryzyka kredytowego związanego z poszczególnymi instrumentami finansowymi nie zostaną zauważone, zanim instrumenty te staną się przeterminowane, odpis na oczekiwane straty kredytowe wyłącznie na podstawie informacji dotyczących kredytu na poziomie poszczególnych instrumentów finansowych nie odzwierciedlałby rzetelnie zmian ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia.

▼ M53

B5.5.4 W pewnych okolicznościach jednostka nie posiada racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, na potrzeby wyceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia na poziomie poszczególnych instrumentów. W takim przypadku oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia są ujmowane na zasadzie zbiorowej, która uwzględnia kompleksowe informacje dotyczące ryzyka kredytowego. Te kompleksowe informacje dotyczące ryzyka kredytowego muszą zawierać nie tylko informacje dotyczące przeterminowanych płatności, ale również wszystkie istotne informacje dotyczące kredytów, w tym informacje dotyczące prognoz makroekonomicznych, w celu uzyskania przybliżonego wyniku ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, jeżeli nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia na poziomie poszczególnych instrumentów.

B5.5.5 W celu ustalenia znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i ujęcia odpisu na oczekiwane straty kredytowe na zasadzie zbiorowej jednostka może grupować instrumenty finansowe w oparciu o wspólną charakterystykę ryzyka kredytowego w celu ułatwienia analizy, która ma umożliwić szybkie identyfikowanie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego. Jednostka nie powinna utrudniać zrozumienia tych informacji poprzez grupowanie instrumentów finansowych o różnej charakterystyce ryzyka. Przykłady wspólnej charakterystyki ryzyka kredytowego mogą obejmować między innymi:

- a) rodzaj instrumentu;
 - b) ratingi ryzyka kredytowego;
 - c) rodzaj zabezpieczenia;
 - d) datę początkowego ujęcia;
 - e) okres pozostały do terminu wymagalności;
 - f) branżę;
 - g) położenie geograficzne pożyczkobiorcy; oraz
- h) wartość zabezpieczenia w stosunku do składnika aktywów finansowych, jeżeli ma ono wpływ na prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (na przykład w niektórych jurysdykcjach pożyczki z niepełną odpowiedzialnością dłużnika lub współczynnik pokrycia należności zabezpieczeniem).

B5.5.6 Paragraf 5.5.4 wymaga, aby oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia były ujmowane w odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Aby osiągnąć ten cel, jeżeli jednostka nie jest w stanie zgrupować instrumentów finansowych, w przypadku których uważa się w oparciu o wspólną charakterystykę ryzyka kredytowego, że ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, jednostka powinna ująć oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia w odniesieniu do części aktywów finansowych, w przypadku których uznaje się, że ryzyko kredytowe znacznie wzrosło. Grupowanie instrumentów finansowych w celu oceny na zasadzie zbiorowej, czy nastąpiły zmiany ryzyka kredytowego, może ulegać zmianom w czasie wraz z udostępnieniem nowych informacji dotyczących grup instrumentów finansowych lub poszczególnych instrumentów finansowych.

▼ **M53*****Termin ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia***

- B5.5.7 Podstawą oceny tego, czy oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny być ujmowane, jest znaczny wzrost prawdopodobieństwa lub ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie od momentu początkowego ujęcia (bez względu na to, czy dany instrument finansowy został przeszacowany, aby odzwierciedlić wzrost ryzyka kredytowego), a nie dowody świadczące o obniżeniu wartości składnika aktywów finansowych na dzień sprawozdawczy lub rzeczywiste niewykonania zobowiązania. Znaczny wzrost ryzyka kredytowego ma zazwyczaj miejsce przed obniżeniem wartości składnika aktywów finansowych lub rzeczywistym niewykonaniem zobowiązania.
- B5.5.8 W przypadku zobowiązań do udzielenia pożyczki jednostka uwzględnia zmiany w zakresie ryzyka niewykonania zobowiązania w odniesieniu do pożyczki, do której odnosi się zobowiązanie do udzielenia pożyczki. W przypadku umów gwarancji finansowej jednostka uwzględnia zmiany w zakresie ryzyka niewykonania przez danego dłużnika zobowiązania określonego w umowie.
- B5.5.9 Znaczenie zmiany ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia zależy od ryzyka niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia. W związku z tym dana zmiana, w wartościach bezwzględnych, w zakresie ryzyka niewykonania zobowiązania będzie miała większe znaczenie w przypadku instrumentu finansowego o niższym początkowym ryzyku niewykonania zobowiązania w porównaniu z instrumentem finansowym o wyższym początkowym ryzyku niewykonania zobowiązania.
- B5.5.10 Ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku instrumentów finansowych o porównywalnym ryzyku kredytowym jest tym wyższe, im dłuższy jest oczekiwany okres życia danego instrumentu; przykładowo, ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku obligacji o ratingu AAA o oczekiwany okresie życia wynoszącym 10 lat jest wyższe niż ryzyko niewykonania zobowiązania obligacji o ratingu AAA o oczekiwany okresie życia wynoszącym pięć lat.
- B5.5.11 Ze względu na zależność pomiędzy oczekiwany okres życia a ryzykiem niewykonania zobowiązania zmiany ryzyka kredytowego nie można oceniać wyłącznie na podstawie porównania zmiany bezwzględnego ryzyka niewykonania zobowiązania w czasie. Dla przykładu, jeżeli ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku instrumentu finansowego o oczekiwany okresie życia wynoszącym 10 lat w momencie początkowego ujęcia jest takie samo jak ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku tego instrumentu finansowego, gdy jego oczekiwany okres życia w następnym okresie wynosi tylko pięć lat, może to świadczyć o wzroście ryzyka kredytowego. Wynika to z faktu, że ryzyko niewykonania zobowiązania w oczekiwany okresie życia zwykle zmniejsza się z upływem czasu, jeżeli ryzyko kredytowe pozostaje bez zmian, a instrument finansowy zbliża się do terminu wymagalności. Jednak w przypadku instrumentów finansowych, w przypadku których znaczne zobowiązania płatnicze występują jedynie w okresie bliskim terminu wymagalności instrumentu finansowego, ryzyko niewykonania zobowiązania niekoniecznie będzie się zmniejszać w miarę upływu czasu. W takim przypadku jednostka powinna rozważyć również inne czynniki jakościowe, które mogłyby wykazać, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.
- B5.5.12 Jednostka może stosować różne podejścia przy ocenie, czy ryzyko kredytowe instrumentu finansowego znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia lub przy wycenie oczekiwanych strat kredytowych. Jednostka może stosować różne podejścia w odniesieniu do różnych instrumentów finansowych. Podejście, które nie uwzględnia wyraźnego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania jako danych wejściowych, takie jak podejście dotyczące wskaźnika strat kredytowych, może być zgodne z wymogami niniejszego standardu, pod warunkiem że jednostka jest w stanie oddzielić zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania od zmiany innych czynników wiążących się oczekiwany stratami kredytowymi, takich jak zabezpieczenie, i podczas oceny uwzględnia, co następuje:

▼ **M53**

- a) zmianę ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie od momentu początkowego ujęcia;
- b) oczekiwany okres życia instrumentu finansowego; oraz
- c) racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, które mogą wpłynąć na ryzyko kredytowe.

B5.5.13 Metody stosowane do określenia, czy ryzyko kredytowe instrumentu finansowego znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, powinny uwzględniać charakterystykę instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych) i znane z przeszłości sytuacje niewykonania zobowiązania w przeszłości w przypadku podobnych instrumentów finansowych. Pomimo wymogu określonego w paragrafie 5.5.9, w przypadku instrumentów finansowych, w odniesieniu do których znane z przeszłości sytuacje niewykonania zobowiązania nie są skoncentrowane w konkretnym momencie w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego, zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy mogą stanowić racjonalne przybliżenie zmian ryzyka niewykonania zobowiązania w całym okresie życia instrumentu. W takich przypadkach jednostka może wykorzystać zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy w celu ustalenia, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, chyba że okoliczności wskazują, że konieczna jest ocena dla całego okresu życia.

B5.5.14 Jednakże w przypadku niektórych instrumentów finansowych lub w pewnych okolicznościach wykorzystanie zmian ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy w celu ustalenia, czy oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny zostać ujęte, może nie być właściwe. Na przykład zmiana ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy może nie stanowić odpowiedniej podstawy do określenia, czy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy wzrosło, jeżeli:

- a) w przypadku instrumentu finansowego znaczące zobowiązania płatnicze występują w okresie następującym po następnych 12 miesiącach;
- b) mają miejsce zmiany w zakresie odpowiednich czynników makroekonomicznych lub innych czynników związanych z kredytami, które nie są odpowiednio uwzględnione w ryzyku niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy;
- c) zmiany czynników związanych z kredytami mają wpływ na ryzyko kredytowe instrumentu finansowego (lub większe skutki dla tego ryzyka) dopiero w okresie następującym po następnych 12 miesiącach.

Ustalenie, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia

B5.5.15 Przy ustalaniu, czy ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jest konieczne, jednostka uwzględnia racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które mogą wpłynąć na ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym zgodnie z paragrafem 5.5.17 pkt c). Jednostka nie musi przeprowadzać gruntownych poszukiwań informacji przy określaniu, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.

▼ M53

B5.5.16 Analiza ryzyka kredytowego stanowi wieloczynnikową i całościową analizę; to, czy dany czynnik jest istotny i jego waga w porównaniu z innymi czynnikami będą uzależnione od rodzaju produktu, charakterystyki instrumentów finansowych i pożyczkobiorcy oraz obszaru geograficznego. Jednostka uwzględni racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, istotne dla danego instrumentu finansowego poddawane ocenie. Niewykluczone jest, że niektórych czynników lub wskaźników nie można zidentyfikować na poziomie poszczególnych instrumentów finansowych. W takim przypadku należy ocenić czynniki lub wskaźniki dla odpowiednich portfeli, grup portfeli lub części portfela instrumentów finansowych w celu ustalenia, czy wymóg określony w paragrafie 5.5.3 w odniesieniu do ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia został spełniony.

B5.5.17 Poniższa niewyczerpująca lista informacji może mieć znaczenie przy ocenie zmian ryzyka kredytowego:

- a) znaczne zmiany wewnętrznych wskaźników cenowych ryzyka kredytowego w wyniku zmiany ryzyka kredytowego od momentu powstania, obejmujące między innymi spread kredytowy, który miałby zastosowanie, gdyby dany instrument finansowy lub podobny instrument finansowy mający te same warunki i tego samego kontrahenta został na nowo utworzony lub wyemitowany na dzień sprawozdawczy;
- b) inne zmiany stawek lub warunków istniejącego instrumentu finansowego, które znacznie by się różniły, gdyby instrument został na nowo utworzony lub wyemitowany w dniu sprawozdawczym (np. bardziej rygorystyczne zobowiązania umowne, zwiększenie kwot zabezpieczenia lub gwarancji, wyższe dochody), z powodu zmiany ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym od momentu początkowego ujęcia;
- c) znaczne zmiany zewnętrznych wskaźników rynkowych ryzyka kredytowego związanego z danym instrumentem finansowym lub podobnymi instrumentami finansowymi o tym samym oczekiwanym okresie życia. Zmiany wskaźników rynkowych ryzyka kredytowego obejmują między innymi:
 - (i) spread kredytowy;
 - (ii) ceny swapa ryzyka kredytowego (CDS) dla pożyczkobiorcy;
 - (iii) długość okresu lub zakres, w jakim wartość godziwa składnika aktywów finansowych jest niższa od jego zamortyzowanego kosztu; oraz
 - (iv) inne informacje rynkowe dotyczące pożyczkobiorcy, takie jak zmiany cen instrumentów dłużnych i kapitałowych pożyczkobiorcy;
- d) faktyczne lub spodziewane znaczne zmiany zewnętrznego ratingu kredytowego instrumentu finansowego;
- e) faktyczne lub przewidywane obniżenie wewnętrznego ratingu kredytowego pożyczkobiorcy lub zmniejszenie wyniku punktowego wykorzystywanego do wewnętrznej oceny ryzyka kredytowego. Wewnętrzne ratingi kredytowe i wewnętrzny wynik punktowy są bardziej wiarygodne, gdy są dopasowane do zewnętrznych ratingów lub gdy towarzyszą im badania dotyczące niewykonania zobowiązania;

▼ **M53**

- f) istniejące lub prognozowane niekorzystne zmiany warunków biznesowych, finansowych lub gospodarczych, które prawdopodobnie spowodują znaczną zmianę zdolności pożyczkobiorcy do wypełniania jego zobowiązań dłużnych, takie jak faktyczny lub przewidywany wzrost stóp procentowych lub faktyczny lub przewidywany znaczny wzrost stóp bezrobocia;
- g) faktyczne lub przewidywane znaczne zmiany wyników działalności pożyczkobiorcy. Przykłady takich zmian obejmują faktyczny lub przewidywany spadek przychodów lub marż, wzrost ryzyka operacyjnego, niedobory kapitału obrotowego, obniżenie jakości aktywów, zwiększenie dźwigni finansowej w bilansie, problemy z płynnością lub z zarządzaniem lub zmiany zakresu działalności lub struktury organizacyjnej (takie jak zaprzestanie prowadzenia segmentu działalności), co prowadzi do znacznej zmiany zdolności pożyczkobiorcy do wypełniania jego zobowiązań dłużnych;
- h) znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z innymi instrumentami finansowymi tego samego pożyczkobiorcy;
- i) faktyczne lub przewidywane znaczne niekorzystne zmiany w środowisku prawnym, gospodarczym lub technologicznym pożyczkobiorcy, takie jak spadek popytu na produkty pożyczkobiorcy ze względu na zmiany w zakresie technologii, co powoduje znaczną zmianę zdolności pożyczkobiorcy do wypełniania jego zobowiązań dłużnych;
- j) znaczne zmiany wartości zabezpieczenia zobowiązania lub jakości gwarancji lub korzystniejszych warunków kredytowania udzielanych przez osoby trzecie, które, jak się oczekuje, zmniejszą zachętę ekonomiczną pożyczkobiorcy do dokonywania planowanych płatności z tytułu umowy lub w inny sposób wpłyną na prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania. Przykładowo, jeśli z powodu spadku cen nieruchomości wartość zabezpieczenia spada, pożyczkobiorcy w niektórych jurysdykcjach są w mniejszym stopniu zmotywowani do spłacania swoich pożyczek hipotecznych;
- k) znaczna zmiana jakości gwarancji udzielonej przez udziałowca (lub rodziców osoby fizycznej), jeżeli udziałowiec (lub rodzice) mają motywację i możliwości finansowe do zapobiegnięcia niewykonaniu zobowiązania w drodze zastrzyku kapitału lub środków pieniężnych;
- l) znaczne zmiany, takie jak obniżenie wsparcia finansowego ze strony jednostki dominującej lub innej jednostki stowarzyszonej bądź faktyczne lub przewidywane znaczne zmiany korzystniejszych warunków kredytowania, które, jak się oczekuje, zmniejszą zachętę ekonomiczną pożyczkobiorcy do dokonywania planowanych płatności z tytułu umowy. Ocena wsparcia jakości kredytowej obejmuje rozważenie sytuacji finansowej gwaranta lub, w przypadku udziałów wyemitowanych w ramach sekurytyzacji, tego, czy oczekuje się, że udziały podporządkowane będą w stanie pokryć oczekiwane straty kredytowe (na przykład z tytułu pożyczek stanowiących podstawę zabezpieczenia);
- m) przewidywane zmiany w dokumentacji kredytowej, w tym przewidywane naruszenie umowy, które może prowadzić do uchylenia niektórych warunków umowy lub ich zmiany, przerw w płatnościach odsetek lub wzrostów stóp procentowych, wymagających dodatkowego zabezpieczenia lub gwarancji; bądź inne zmiany ram umownych instrumentu;

▼ **M53**

- n) znaczne zmiany oczekiwanych wyników działalności i zachowania pożyczkobiorcy, w tym zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (na przykład wzrost oczekiwanej liczby lub skali opóźnionych płatności z tytułu umowy lub znaczny wzrost oczekiwanej liczby posiadaczy kart kredytowych, którzy zbliżają się do limitu kredytowego lub przekraczają go lub w przypadku których oczekuje się, że będą spłacać minimalną kwotę miesięczną);
- o) zmiany w podejściu jednostki do zarządzania kredytami w odniesieniu do instrumentu finansowego, tj. w oparciu o pojawiające się wskaźniki świadczące o zmianach ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym oczekuje się, że praktyka zarządzania ryzykiem kredytowym przez jednostkę stanie się bardziej aktywna lub ukierunkowana na zarządzanie instrumentem, co obejmuje sytuację, w której instrument staje się objęty ściślejszym monitorowaniem lub kontrolą, bądź sytuację, w której jednostka interweniuje w związku z pożyczkobiorcą;
- p) informacje dotyczące przeterminowanych płatności, w tym możliwe do odrzucenia założenie określone w paragrafie 5.5.11.

B5.5.18 W niektórych przypadkach dostępne informacje jakościowe i niestatystyczne informacje ilościowe mogą być wystarczające do stwierdzenia, że instrument finansowy spełnia kryterium dotyczące ujęcia odpisu na oczekiwane straty kredytowe w kwocie odpowiadającej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia. Oznacza to, że informacje nie muszą być przetwarzane w ramach modelu statystycznego lub procesu ratingu kredytowego w celu stwierdzenia, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym. W innych przypadkach jednostka może będzie musiała uwzględnić inne informacje, w tym informacje wynikające z modeli statystycznych lub procesów ratingów kredytowych. Alternatywnie jednostka może oprzeć ocenę na obu rodzajach informacji, tj. czynnikach jakościowych nieuwzględnionych w procesie wewnętrznych ratingów oraz odrębnej kategorii wewnętrznych ratingów na dzień sprawozdawczy, uwzględniając charakterystykę ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia, jeżeli obydwa rodzaje informacji są istotne.

Możliwe do odrzucenia założenie dotyczące płatności, które są przeterminowane o ponad 30 dni

B5.5.19 Możliwe do odrzucenia założenie zawarte w paragrafie 5.5.11 nie stanowi absolutnego wskazania, że należy ująć oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia, lecz zakłada się, że jest to ostatni moment, w którym powinno się ująć oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia, nawet przy wykorzystaniu informacji dotyczących przyszłości (w tym czynników makroekonomicznych na poziomie portfela).

B5.5.20 Jednostka może odrzucić to założenie. Może jednak tak postąpić jedynie wtedy, gdy dysponuje racjonalnymi i możliwymi do udokumentowania informacjami, z których wynika, że nawet jeżeli płatności z tytułu umowy stają się przeterminowane o ponad 30 dni, nie stanowi to znacznego wzrostu ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym – na przykład jeżeli brak płatności wynikał z przeoczenia administracyjnego, a nie z trudności finansowych pożyczkobiorcy, lub gdy jednostka ma dostęp do danych historycznych wykazujących, że brak jest związku między znacznym wzrostem ryzyka niewykonania zobowiązania a aktywami finansowymi, w przypadku których płatności są przeterminowane o ponad 30 dni, lecz te same dane wskazują na taki związek, gdy płatności są przeterminowane o ponad 60 dni.

▼ **M53**

B5.5.21 Jednostka nie może dopasowywać momentu wystąpienia znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia do chwili uznania, że składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, ani do stosowanej przez jednostkę wewnętrznej definicji niewykonania zobowiązania.

Instrumenty finansowe charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym na dzień sprawozdawczy

B5.5.22 Ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym uznaje się za niskie do celów paragrafu 5.5.10, jeżeli instrument finansowy wiąże się z niskim ryzykiem niewykonania zobowiązania, pożyczkobiorca ma wysoką krótkoterminową zdolność spełniania swych obowiązków w zakresie wynikających z umowy przepływów pieniężnych, a niekorzystne zmiany warunków gospodarczych i biznesowych w dłuższej perspektywie mogą – lecz niekoniecznie muszą – ograniczyć zdolność pożyczkobiorcy do wypełniania jego obowiązków w zakresie wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Nie uznaje się, że instrumenty finansowe charakteryzują się niskim ryzykiem kredytowym, jeżeli uważa się, że wiążą się one z niskim ryzykiem straty jedynie ze względu na wartość zabezpieczenia, a sam instrument finansowy bez tego zabezpieczenia nie byłby uznawany za charakteryzujący się niskim ryzykiem kredytowym. Nie uznaje się również, że instrumenty finansowe charakteryzują się niskim ryzykiem kredytowym jedynie dlatego, że wiąże się z nimi niższe ryzyko niewykonania zobowiązania niż w przypadku innych instrumentów finansowych jednostki lub w porównaniu z ryzykiem kredytowym występującym w jurysdykcji, w ramach której jednostka działa.

B5.5.23 Aby ustalić, czy instrument finansowy charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym, jednostka może korzystać ze swych wewnętrznych ratingów ryzyka kredytowego lub innych metod zgodnych z powszechnym rozumieniem definicji niskiego ryzyka kredytowego oraz uwzględniających rodzaje ryzyka i instrumentów finansowych podlegających ocenie. Zewnętrzny rating „jakości inwestycyjnej” stanowi przykład instrumentu finansowego, który można uznać za charakteryzujący się niskim ryzykiem kredytowym. Aby móc uznać instrumenty finansowe za charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym, nie wymaga się jednak, aby były one przedmiotem ratingu zewnętrznego. Powinny one jednak być uznane za charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym z perspektywy uczestnika rynku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień i warunków dotyczących danego instrumentu finansowego.

B5.5.24 Nie ujmuje się oczekiwanych strat kredytowych na instrumencie finansowym w całym okresie życia jedynie dlatego, że w poprzednim okresie sprawozdawczym uznawano, iż instrument ten charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym, a na dzień sprawozdawczy nie uznaje się, że charakteryzuje się on niskim ryzykiem kredytowym. W takim przypadku jednostka ustala, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia i czy w związku z tym wymagane jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia zgodnie z paragrafem 5.5.3.

Modyfikacje

B5.5.25 W pewnych okolicznościach renegotiacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych zgodnie z niniejszym standardem. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za „nowy” składnik aktywów finansowych do celów niniejszego standardu.

▼ **M53**

- B5.5.26 Datę modyfikacji traktuje się odpowiednio jako datę początkowego ujęcia tego składnika aktywów finansowych przy stosowaniu wymogów dotyczących utraty wartości w odniesieniu do zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych. Oznacza to zwykle, że odpis na oczekiwane straty kredytowe wycenia się w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym, dopóki nie zostaną spełnione wymogi dotyczące ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia zawarte w paragrafie 5.5.3. Jednakże w pewnych nietypowych okolicznościach, w związku z modyfikacją skutkującą zaprzestaniem ujmowania pierwotnego składnika aktywów finansowych, mogą istnieć dowody na to, że zmodyfikowany składnik aktywów finansowych jest przy początkowym ujęciu dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, a zatem składnik aktywów finansowych należy ująć jako utworzony składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Mogłoby to mieć miejsce, przykładowo, w sytuacji, w której nastąpiła znaczna modyfikacja zagrożonego składnika aktywów finansowych zaprzestaniem ujmowania pierwotnego składnika aktywów finansowych. W takim przypadku możliwe jest, że modyfikacja powoduje powstanie nowego składnika aktywów finansowych, który przy początkowym ujęciu jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.
- B5.5.27 Jeżeli związane ze składnikiem aktywów finansowych przepływy pieniężne wynikające z umowy były renegotjowane lub w inny sposób zmodyfikowane, lecz nie zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, nie uznaje się automatycznie, że ten składnik aktywów finansowych wiąże się z niższym ryzykiem kredytowym. Jednostka ocenia, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, opierając się na racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacjach, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań. Obejmuje to informacje historyczne i informacje dotyczące przyszłości oraz ocenę ryzyka kredytowego w całym oczekiwany okresie życia składnika aktywów finansowych, co z kolei obejmuje informacje o okolicznościach, które doprowadziły do modyfikacji. Dowody na to, że kryteria dotyczące ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia nie są już spełnione, mogą obejmować historię aktualnych i terminowych płatności dokonywanych na podstawie zmodyfikowanych warunków umowy. Klient zazwyczaj musi wykazać się systematycznym prawidłowym regulowaniem płatności przez określony czas, zanim ryzyko kredytowe zostanie uznane za zmniejszone. Przykładowo, historia brakujących lub niepełnych płatności zwykle nie zostaje anulowana jedynie dlatego, że dokonano jednej terminowej płatności po modyfikacji warunków umowy.

Wycena oczekiwanych strat kredytowych*Oczekiwane straty kredytowe*

- B5.5.28 Oczekiwane straty kredytowe to ważony prawdopodobieństwem szacunek strat kredytowych (tj. obecnej wartości wszystkich niedoborów środków pieniężnych) w całym oczekiwany okresie życia instrumentu finansowego. Niedobór środków pieniężnych jest to różnica między przepływami pieniężnymi należnymi jednostce zgodnie z umową a przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać. Ponieważ oczekiwane straty kredytowe uwzględniają kwotę i terminy płatności, strata kredytowa powstaje nawet wtedy, gdy jednostka spodziewa się otrzymać całą płatność, lecz po początkowym ujęciu niż przewidziany w umowie.
- B5.5.29 W odniesieniu do aktywów finansowych strata kredytowa jest obecną wartością różnicy między:
- a) przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy, należnymi jednostce na mocy umowy; oraz
 - b) przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać.

▼ **M53**

- B5.5.30 W odniesieniu do niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia pożyczki strata kredytowa jest obecną wartością różnicy między:
- przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy, należnymi jednostce w przypadku gdy podmiot, wobec którego zaciągnięto zobowiązanie do udzielenia pożyczki, zaciąga pożyczkę; oraz
 - przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać w przypadku gdy pożyczka zostaje zaciągnięta.
- B5.5.31 Dokonywany przez jednostkę szacunek oczekiwanych strat kredytowych z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki musi być zgodny z jej oczekiwaniami dotyczącymi zaciągnięcia pożyczek na podstawie tych zobowiązań, tj. jednostka musi uwzględnić spodziewaną część pożyczki, która zostanie zaciągnięta na podstawie zobowiązania do jej udzielenia w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego, przy szacowaniu 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych, a spodziewaną część pożyczki, która zostanie zaciągnięta na podstawie zobowiązania do jej udzielenia w całym oczekiwanym okresie trwania tego zobowiązania – przy szacowaniu oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia.
- B5.5.32 W przypadku umowy gwarancji finansowej jednostka jest zobowiązana do dokonywania płatności jedynie w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika zgodnie z warunkami instrumentu będącego przedmiotem gwarancji. Niedobory środków pieniężnych są to zatem oczekiwane płatności mające na celu zrekompensowanie posiadaczowi gwarancji poniesionej straty kredytowej, pomniejszone o wszelkie kwoty, które jednostka spodziewa się otrzymać od posiadacza gwarancji, dłużnika lub jakiegokolwiek innej strony. Jeżeli składnik aktywów objęty jest pełną gwarancją, oszacowanie niedoborów środków pieniężnych w odniesieniu do umowy gwarancji finansowej jest zgodne z oszacowaniami niedoborów środków pieniężnych w odniesieniu do składnika aktywów podlegającego gwarancji.
- B5.5.33 W odniesieniu do składnika aktywów finansowych, który na dzień sprawozdawczy jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, lecz który nie jest zakupionym lub utworzonym składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, jednostka wycenia oczekiwane straty kredytowe jako różnicę między wartością bilansową brutto składnika aktywów a obecną wartością szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych. Wszelkie korekty ujmuje się w wyniku finansowym jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości.

▼ **M54**

- B5.5.34 Podczas wyceny rezerwy na straty z tytułu należności leasingowych przepływy pieniężne stosowane do określania przewidywanych strat kredytowych są zgodne z przepływami pieniężnymi stosowanymi w celu wyceny należności z tytułu leasingu, zgodnie z *MSSF 16 Leasing*.

▼ **M53**

- B5.5.35 Jednostka może stosować praktyczne rozwiązania przy wycenie oczekiwanych strat kredytowych, jeżeli rozwiązania te są zgodne z zasadami zawartymi w paragrafie 5.5.17. Przykładem praktycznego rozwiązania jest obliczanie oczekiwanych strat kredytowych związanych z należnościami z tytułu dostaw i usług przy użyciu macierzy rezerw. Jednostka stosuje swoje dane historyczne dotyczące strat kredytowych (skorygowane w stosownych przypadkach zgodnie z paragrafami B5.5.51–B5.5.52) w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, aby oszacować – odpowiednio – 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe lub oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia z tytułu aktywów finansowych. W macierzy rezerw można przykładowo określić stałe stawki rezerw w zależności od liczby dni, o jaką dana należność z tytułu dostaw i usług jest przeterminowana (na przykład 1 procent, jeżeli należność nie jest przeterminowana, 2 procent, jeżeli jest przeterminowana o mniej niż 30 dni, 3 procent, jeżeli jest przeterminowana o więcej niż 30 dni, lecz mniej niż 90 dni, 20 procent, jeżeli jest przeterminowana o 90–180 dni itd.). W zależności od zróżnicowania swojej bazy klientów jednostka

▼ **M53**

stosuje odpowiednie grupowanie, jeżeli jej dane historyczne dotyczące strat kredytowych wskazują na znaczne różnice w układzie strat dla różnych segmentów klientów. Do przykładowych kryteriów, które można stosować do grupowania aktywów, zaliczają się region geograficzny, typ produktu, rating klientów, zabezpieczenie lub ubezpieczenie kredytu handlowego oraz rodzaj klienta (np. hurtowy lub detaliczny).

Definicja niewykonania zobowiązania

- B5.5.36 Paragraf 5.5.9 zawiera wymóg, aby przy ustalaniu, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło, jednostka uwzględniła zmianę ryzyka niewykonania zobowiązania, jaka nastąpiła od momentu początkowego ujęcia.
- B5.5.37 Przy definiowaniu niewykonania zobowiązania do celów określenia ryzyka wystąpienia niewykonania zobowiązania jednostka stosuje definicję niewykonania zobowiązania zgodną z definicją stosowaną do celów wewnętrznego zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do odpowiedniego instrumentu finansowego oraz w stosownych przypadkach bierze pod uwagę wskaźniki jakościowe (na przykład finansowe warunki umowy). Istnieje jednak możliwe do odrzucenia założenie, że do niewykonania zobowiązania dochodzi nie później niż wtedy, gdy składnik aktywów finansowych jest przeterminowany o 90 dni, chyba że jednostka dysponuje racjonalnymi i możliwymi do udokumentowania informacjami pozwalającymi wykazać, że właściwsze jest kryterium, zgodnie z którym do niewykonania zobowiązania dochodzi po upływie dłuższego czasu. Definicję niewykonania zobowiązania wykorzystywaną do tych celów stosuje się konsekwentnie w odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych, chyba że dostępne stają się informacje, zgodnie z którymi inna definicja niewykonania zobowiązania jest właściwsza w odniesieniu do określonego instrumentu finansowego.

Okres, za który należy szacować oczekiwane straty kredytowe

- B5.5.38 Zgodnie z paragrafem 5.5.19 maksymalnym okresem, za który wycenia się oczekiwane straty kredytowe, jest maksymalny okres trwania umowy, podczas którego jednostka jest narażona na ryzyko kredytowe. W przypadku zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej jest to maksymalny okres trwania umowy, podczas którego jednostka ma aktualne zobowiązanie umowne do udzielenia kredytu.
- B5.5.39 Jednakże zgodnie z paragrafem 5.5.20 niektóre instrumenty finansowe obejmują zarówno pożyczkę, jak i komponent niewykorzystanego zobowiązania do udzielenia pożyczki, a wynikająca z umowy zdolność jednostki do żądania spłaty oraz do anulowania niewykorzystanego zobowiązania do udzielenia pożyczki nie ogranicza narażenia jednostki na straty kredytowe do okresu wypowiedzenia umowy. Na przykład odnawialne instrumenty kredytowe, takie jak karty kredytowe i kredyty w rachunku bieżącym, mogą zgodnie z umową zostać cofnięte przez kredytodawcę z zastosowaniem okresu wypowiedzenia nie dłuższego niż jeden dzień. W praktyce jednak kredytodawcy nadal udzielają kredytu przez dłuższy okres i mogą cofnąć dany instrument dopiero gdy ryzyko kredytowe związane z danym pożyczkobiorcą wzrośnie, co może nastąpić zbyt późno, aby zapobiec niektórym lub wszystkim oczekiwany stratom kredytowym. Te instrumenty finansowe mają ogólnie następujące właściwości wynikające z charakteru instrumentu finansowego, sposobu zarządzania instrumentami finansowymi oraz charakteru dostępnych informacji na temat znacznego wzrostu ryzyka kredytowego:
- a) instrumenty finansowe nie mają ustalonego okresu obowiązywania ani stałego schematu spłaty i zwykle posiadają krótki umowny okres anulowania (na przykład jeden dzień);
 - b) wynikająca z umowy możliwość anulowania umowy nie jest egzekwowana w ramach bieżącego zarządzania instrumentem finansowym, a umowę można anulować jedynie wtedy, gdy jednostka dowie się o wzroście ryzyka kredytowego na poziomie instrumentu; oraz
 - c) instrumentami finansowymi zarządza się na zasadzie zbiorowej.

▼ **M53**

- B5.5.40 Przy ustalaniu okresu, za który spodziewane jest, że jednostka będzie narażona na ryzyko kredytowe, lecz w którym oczekiwane straty kredytowe nie będą ograniczane przez zwykłe działania jednostki w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, jednostka powinna uwzględnić takie czynniki jak informacje i doświadczenia historyczne dotyczące:
- a) okresu, w którym jednostka była narażona na ryzyko kredytowe związane z podobnymi instrumentami finansowymi;
 - b) długości okresu, po jakim następowało powiązane niewykonanie zobowiązania z tytułu podobnych instrumentów finansowych, począwszy od wystąpienia znacznego wzrostu ryzyka kredytowego; oraz
 - c) działań w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, jakie jednostka spodziewa się podjąć z chwilą wystąpienia wzrostu ryzyka kredytowego z tytułu danego instrumentu finansowego, takich jak ograniczenie lub cofnięcie niewykorzystanych limitów.

Wynik ważony prawdopodobieństwem

- B5.5.41 Celem szacowania oczekiwanych strat kredytowych nie jest określenie najbardziej pesymistycznego ani najbardziej optymistycznego scenariusza. Oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedla natomiast zawsze możliwość, że wystąpi strata kredytowa, oraz możliwość, że nie wystąpi strata kredytowa, nawet jeżeli najbardziej prawdopodobnym wynikiem jest brak straty kredytowej.
- B5.5.42 Paragraf 5.5.17 pkt a) zawiera wymóg, aby oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedlało nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników. W praktyce nie musi to być złożona analiza. W niektórych przypadkach wystarczyć może stosunkowo proste modelowanie, bez potrzeby uciekania się do znacznej liczby szczegółowych symulacji różnych scenariuszy. Na przykład średnie straty kredytowe związane z dużą grupą instrumentów finansowych o wspólnej charakterystyce ryzyka mogą stanowić racjonalne oszacowanie kwoty ważonej prawdopodobieństwem. W innych sytuacjach potrzebne będzie prawdopodobnie określenie scenariuszy precyzujących kwoty i umiejscowienie w czasie przepływów środków pieniężnych związanych z poszczególnymi wynikami oraz szacowane prawdopodobieństwo tychże wyników. W takich sytuacjach oczekiwane straty kredytowe odzwierciedlają co najmniej dwa wyniki zgodnie z paragrafem 5.5.18.
- B5.5.43 W odniesieniu do oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jednostka szacuje ryzyko wystąpienia niewykonania zobowiązania w związku z instrumentem finansowym w całym jego oczekiwanym okresie życia. 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe stanowią część oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia i reprezentują niedobory środków pieniężnych w całym okresie życia, do których dojdzie, jeżeli niewykonanie zobowiązania nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego (lub w krótszym okresie, jeżeli oczekiwany okres życia instrumentu finansowego jest krótszy niż 12 miesięcy), ważone prawdopodobieństwem wystąpienia tego niewykonania zobowiązania. 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe nie są zatem oczekiwanymi stratami kredytowymi w całym okresie życia, które jednostka poniesie w związku z instrumentami finansowymi, co do których przewiduje, że w ciągu następných 12 miesięcy dojdzie do niewykonania zobowiązania, ani niedoborami środków pieniężnych przewidywanymi podczas następnych 12 miesięcy.

Wartość pieniądza w czasie

- B5.5.44 Oczekiwane straty kredytowe dyskontuje się na dzień sprawozdawczy, a nie na dzień oczekiwanego niewykonania zobowiązania ani inną datę, stosując efektywną stopę procentową ustaloną przy początkowym ujęciu lub jej przybliżenie. Jeżeli instrument finansowy ma zmienną stopę procentową, oczekiwane straty kredytowe dyskontuje się, stosując bieżącą efektywną stopę procentową ustaloną zgodnie z paragrafem B5.4.5.

▼ **M53**

B5.5.45 W odniesieniu do zakupionych lub utworzonych aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oczekiwane straty kredytowe dyskontuje się, stosując efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe, ustaloną przy początkowym ujęciu.

▼ **M54**

B5.5.46 Przewidywane straty kredytowe z tytułu należności leasingowych są dyskontowane z zastosowaniem tej samej stopy dyskontowej stosowanej do wyceny należności z tytułu leasingu, zgodnie z MSSF 16.

▼ **M53**

B5.5.47 Oczekiwane straty kredytowe z tytułu zobowiązania do udzielenia pożyczki dyskontuje się, stosując efektywną stopę procentową – lub jej przybliżenie – która zostanie zastosowana przy ujęciu składnika aktywów finansowych wynikającego z tego zobowiązania do udzielenia pożyczki. Dzieje się tak dlatego, że do celów stosowania wymogów dotyczących utraty wartości składnik aktywów finansowych, który zostaje ujęty po wykorzystaniu zobowiązania do udzielenia pożyczki, traktuje się jako kontynuację tego zobowiązania, a nie jako nowy instrument finansowy. Oczekiwane straty kredytowe z tytułu składnika aktywów finansowych wycenia się zatem, uwzględniając początkowe ryzyko kredytowe z tytułu zobowiązania do udzielenia pożyczki od daty, z którą jednostka stała się stroną nieodwołalnego zobowiązania.

B5.5.48 Oczekiwane straty kredytowe z tytułu umów gwarancji finansowej lub zobowiązań do udzielenia pożyczki, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej, dyskontuje się, stosując stopę dyskontową, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynkową wartości pieniądza w czasie oraz rodzaje ryzyka specyficzne dla przepływów pieniężnych, lecz jedynie jeżeli – i jedynie w zakresie, w jakim ma to miejsce – rodzaje ryzyka są uwzględniane poprzez korektę stopy dyskontowej, a nie poprzez korektę dyskontowanych niedoborów środków pieniężnych.

Racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje

B5.5.49 Do celów niniejszego standardu racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje są to informacje, które są racjonalnie dostępne na dzień sprawozdawczy bez nadmiernych kosztów lub starań, w tym informacje o przeszłych zdarzeniach, obecnych warunkach i prognozach przyszłych warunków gospodarczych. Informacje, które są dostępne do celów sprawozdawczości finansowej, uznaje się za dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań.

B5.5.50 Jednostka nie jest zobowiązana do włączania prognoz dotyczących przyszłych warunków w całym okresie życia instrumentu finansowego. Stopień wnikliwości osądu wymagany do oszacowania oczekiwanych strat kredytowych zależy od dostępności szczegółowych informacji. Wraz z wydłużaniem się horyzontu czasowego prognozy dostępność szczegółowych informacji maleje, a stopień wnikliwości osądu wymagany do oszacowania oczekiwanych strat kredytowych rośnie. Oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych nie wymaga szczegółowych szacunków dotyczących okresów oddalonych w przyszłości – w odniesieniu do takich okresów jednostka może ekstrapolować przewidywania wynikające z dostępnych szczegółowych informacji.

B5.5.51 Jednostka nie musi podejmować drobiazgowych poszukiwań informacji, lecz uwzględnia wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które są istotne dla oszacowania oczekiwanych strat

▼ **M53**

kredytowych, w tym skutki oczekiwanych wcześniejszych spłat. W wykorzystywanych informacjach uwzględnia się czynniki specyficzne dla pożyczkobiorcy, ogólne warunki gospodarcze oraz ocenę zarówno obecnych, jak i prognozowanych warunków na dzień sprawozdawczy. Jednostka może korzystać z różnych źródeł danych, które mogą być zarówno wewnętrzne (specyficzne dla jednostki), jak i zewnętrzne. Do możliwych źródeł danych zalicza się wewnętrzne dane historyczne dotyczące strat kredytowych, ratingi wewnętrzne, dane dotyczące strat kredytowych innych jednostek oraz zewnętrzne ratingi, raporty i dane statystyczne. Jednostki, które nie dysponują źródłami danych specyficznych dla jednostki, lub dysponują niewystarczającymi źródłami takich danych, mogą korzystać z danych dotyczących porównywalnej grupy jednostek w odniesieniu do porównywalnego instrumentu finansowego (lub grup instrumentów finansowych).

B5.5.52 Informacje historyczne stanowią ważne oparcie lub podstawę dla wyceny oczekiwanych strat kredytowych. Jednostka koryguje jednak dane historyczne, takie jak dane dotyczące strat kredytowych, w oparciu o bieżące dające się zaobserwować dane, aby odzwierciedlić skutki obecnych warunków i jej prognozy przyszłych warunków, które nie miały wpływu na okres, którego dotyczą dane historyczne, oraz aby usunąć skutki tych warunków w okresie historycznym, które są nieistotne dla przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z umowy. W niektórych przypadkach najlepszymi racjonalnymi i możliwymi do udokumentowania informacjami mogłyby być nieskorygowane informacje historyczne, zależnie od charakteru informacji historycznych i momentu ich obliczenia, zestawione z okolicznościami na dzień sprawozdawczy i właściwościami rozpatrywanego instrumentu finansowego. Szacunki zmian w oczekiwanych stratach kredytowych powinny odzwierciedlać zmiany powiązanych dających się zaobserwować danych w kolejnych okresach (takie jak zmiany stóp bezrobocia, cen nieruchomości, cen towarów, statusu płatności lub innych czynników, które wskazują na straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego lub w grupie instrumentów finansowych oraz na wielkość strat) – i zasadniczo powinny być zgodne z takimi zmianami. Jednostka poddaje regularnemu przeglądowi metodykę i założenia stosowane do szacowania oczekiwanych strat kredytowych, aby zmniejszyć wszelkie różnice między szacunkami a rzeczywistymi danymi dotyczącymi strat kredytowych.

B5.5.53 W przypadku stosowania historycznych danych dotyczących strat kredytowych do szacowania oczekiwanych strat kredytowych istotne jest, aby informacje o historycznych wskaźnikach strat kredytowych były stosowane w odniesieniu do grup zdefiniowanych w podobny sposób jak grupy, dla których zgromadzono historyczne wskaźniki strat kredytowych. Stosowana metoda musi zatem umożliwiać powiązanie każdej grupy aktywów finansowych z informacjami na temat strat kredytowych w przeszłości w grupach aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka oraz z odpowiednimi dającymi się zaobserwować danymi odzwierciedlającymi obecne warunki.

B5.5.54 Oczekiwane straty kredytowe odzwierciedlają własne oczekiwania jednostki co do strat kredytowych. Jednakże uwzględniając przy szacowaniu oczekiwanych strat kredytowych wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, jednostka powinna również uwzględnić dające się zaobserwować informacje rynkowe dotyczące ryzyka kredytowego z tytułu określonego instrumentu finansowego lub podobnych instrumentów finansowych.

▼ **M53****Zabezpieczenie**

B5.5.55 Do celów wyceny oczekiwanych strat kredytowych oszacowanie oczekiwanych niedoborów środków pieniężnych musi odzwierciedlać przepływy pieniężne oczekiwane z tytułu zabezpieczenia i innych elementów powodujących korzystniejsze warunki kredytowania, które stanowią część warunków umowy i nie są odrębnie ujmowane przez jednostkę. Oszacowanie oczekiwanych niedoborów środków pieniężnych związanych z zabezpieczonym instrumentem finansowym odzwierciedla kwotę i umiejscowienie w czasie przepływów pieniężnych oczekiwanych w wyniku egzekucji zabezpieczenia, pomniejszonych o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia, niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne (tj. oszacowanie oczekiwanych przepływów pieniężnych uwzględnia prawdopodobieństwo egzekucji i przepływów pieniężnych, które by z niej wynikły). Wskutek tego w analizie tej należy uwzględnić wszelkie przepływy pieniężne oczekiwane w związku z realizacją zabezpieczenia po przewidzianym w umowie terminie jej wygaśnięcia. Zabezpieczenia uzyskanego w wyniku egzekucji nie ujmuje się jako składnika aktywów odrębnego w stosunku do zabezpieczonego instrumentu finansowego, o ile nie spełnia ono stosownych kryteriów ujmowania składników aktywów zawartych w niniejszym standardzie lub innych standardach.

Przeklasyfikowanie aktywów finansowych (sekcja 5.6)

B5.6.1 Jeżeli jednostka dokonuje przeklasyfikowania aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 4.4.1, to zgodnie z paragrafem 5.6.1 wymagane jest, by przeklasyfikowanie stosować prospektywnie, począwszy od dnia przeklasyfikowania. Zarówno kategoria wyceny w zamortyzowanym koszcie, jak i kategoria wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody wymaga ustalenia efektywnej stopy procentowej przy początkowym ujęciu. Obie te kategorie wyceny wymagają również stosowania w ten sam sposób wymogów dotyczących utraty wartości. Wskutek tego gdy jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych pomiędzy kategoriami wyceny w zamortyzowanym koszcie i w wartości godziwej przez inne całkowite dochody:

- a) ujęcie przychodów z tytułu odsetek nie zmienia się, a zatem jednostka nadal stosuje tę samą efektywną stopę procentową;
- b) wycena oczekiwanych strat kredytowych nie zmienia się, ponieważ w ramach obu kategorii wyceny stosuje się to samo podejście do utraty wartości. Jeżeli jednak dokonuje się przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii wyceny w zamortyzowanym koszcie, odpis na oczekiwane straty kredytowe ujmuje się jako korektę wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania. Jeżeli dokonuje się przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny w zamortyzowanym koszcie do kategorii wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zaprzestaje się ujmowania odpisu na oczekiwane straty kredytowe (która tym samym nie jest już ujmowana jako korekta wartości bilansowej brutto), za to ujmuje się ją jako skumulowaną kwotę utraty wartości (tej samej wielkości) w innych całkowitych dochodach i ujawnia się ją od dnia przeklasyfikowania.

B5.6.2 Nie wymaga się jednak, by jednostka oddzielnie ujmowała przychody z tytułu odsetek bądź zyski lub straty z tytułu utraty wartości dla składnika aktywów finansowych wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wskutek tego gdy jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy, efektywną stopę procentową ustala się na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania. Ponadto, na potrzeby stosowania sekcji 5.5 w odniesieniu do składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania, dzień przeklasyfikowania traktuje się jako dzień początkowego ujęcia.

▼ **M53****Zyski i straty (sekcja 5.7)**

- B5.7.1 Zgodnie z paragrafem 5.7.5 zezwala się jednostce na dokonanie nieodwołalnego wyboru w sprawie prezentowania w innych całkowitych dochodach zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy, który nie jest instrumentem przeznaczonym do obrotu. Wyboru tego dokonuje się, analizując oddzielnie poszczególne instrumenty (tj. poszczególne udziały). Kwot prezentowanych w innych całkowitych dochodach nie można później przenieść do wyniku finansowego. Jednostka może jednak przenosić skumulowany zysk lub stratę w obrębie kapitału własnego. Dywidendy z takich inwestycji są ujmowane w wyniku finansowym zgodnie z paragrafem 5.7.6, chyba że dywidendy te w oczywisty sposób stanowią odzyskanie części kosztów inwestycji.
- B5.7.1 A O ile nie ma zastosowania paragraf 4.1.5, zgodnie z paragrafem 4.1.2 A wymaga się, by składnik aktywów finansowych był wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jeżeli warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, a składnik aktywów jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych. W ramach tej kategorii wyceny ujmuje się informacje w wyniku finansowym tak, jakby składnik aktywów finansowych był wyceniany w zamortyzowanym koszcie, podczas gdy w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jest on wyceniany w wartości godziwej. Zyski i straty inne niż zyski i straty ujęte w wyniku finansowym zgodnie z paragrafami 5.7.10–5.7.11 ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Gdy zaprzestaje się ujmowania tych aktywów finansowych, dokonuje się przeklasyfikowania do wyniku finansowego skumulowanych zysków lub strat wcześniej ujętych w innych całkowitych dochodach. Odzwierciedla to zysk lub stratę, które byłyby ujęte w wyniku finansowym po zaprzestaniu ujmowania, gdyby składnik aktywów finansowych był wyceniany w zamortyzowanym koszcie.
- B5.7.2 Jednostka stosuje MSR 21 w odniesieniu do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które stanowią pozycje pieniężne w rozumieniu MSR 21 i są wyrażone w walucie obcej. Zgodnie z MSR 21 wszelkie dodatnie i ujemne różnice kursowe z tytułu aktywów pieniężnych i zobowiązań pieniężnych należy ujmować w wyniku finansowym. Wyjątkiem od tej reguły jest pozycja pieniężna wyznaczona jako instrument zabezpieczający w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych (zob. paragraf 6.5.11), zabezpieczenie inwestycji netto (zob. paragraf 6.5.13) lub zabezpieczenie wartości godziwej instrumentu kapitałowego, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5 (zob. paragraf 6.5.8).
- B5.7.2 A Do celów ujmowania dodatnich i ujemnych różnic kursowych zgodnie z MSR 21 składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A traktuje się jako pozycję pieniężną. Taki składnik aktywów finansowych traktuje się odpowiednio jako składnik aktywów wyceniany w zamortyzowanym koszcie w walucie obcej. Różnice kursowe związane z zamortyzowanym kosztem ujmuje się w wyniku finansowym, a pozostałe zmiany wartości bilansowej ujmuje się zgodnie z paragrafem 5.7.10.
- B5.7.3 Zgodnie z paragrafem 5.7.5 zezwala się jednostce na dokonanie nieodwołalnego wyboru w sprawie prezentowania w innych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej poszczególnych inwestycji w instrumenty kapitałowe. Taka inwestycja nie jest pozycją pieniężną. W związku z tym zyski lub straty prezentowane zgodnie z paragrafem 5.7.5 w innych całkowitych dochodach obejmują wszelkie powiązane komponenty walutowe.

▼ **M53**

B5.7.4 Jeżeli istnieje powiązanie zabezpieczające pomiędzy pieniężnym składnikiem aktywów niebędącym instrumentem pochodnym a pieniężnym zobowiązaniem niebędącym instrumentem pochodnym, zmiany komponentu walutowego tych instrumentów finansowych prezentuje się w wyniku finansowym.

Zobowiązania wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

B5.7.5 W przypadku gdy jednostka wyznacza zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, musi ustalić, czy prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania w innych całkowitych dochodach doprowadziłaby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym. Niedopasowanie księgowe powstałoby lub zwiększyłoby się, jeżeli prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach powodowałaby większe niedopasowanie w wyniku finansowym niż wtedy, gdyby kwoty te były prezentowane w wyniku finansowym.

B5.7.6 Aby dokonać takiego ustalenia, jednostka musi ocenić, czy oczekuje, że skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania zostaną zrównoważone w wyniku finansowym przez zmianę wartości godziwej innego instrumentu finansowego wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie oczekiwanie musi być oparte na powiązaniu ekonomicznym między właściwościami zobowiązania i właściwościami innego instrumentu finansowego.

B5.7.7 Ustalenia takiego dokonuje się przy początkowym ujęciu i nie podlega ono ponownej ocenie. Ze względów praktycznych jednostka nie musi dokładnie w tym samym czasie zawrzeć wszystkich transakcji powodujących powstanie aktywów i zobowiązań prowadzących do niedopasowania księgowego. Dopuszcza się uzasadnione opóźnienie, pod warunkiem że oczekiwane jest nastąpienie wszystkich pozostałych transakcji. Jednostka musi konsekwentnie stosować swoją metodykę ustalania, czy prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach doprowadziłaby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym. Jednostka może jednak stosować inną metodykę, jeżeli istnieją odmienne powiązania ekonomiczne między właściwościami zobowiązań wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy i właściwościami innych instrumentów finansowych. Zgodnie z MSSF 7 wymaga się, aby w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego jednostka ujawniała informacje jakościowe odnoszące się do jej metodyki dokonywania takiego ustalenia.

B5.7.8 Jeżeli wspomniane niedopasowanie powstanie lub się zwiększy, wymaga się, aby jednostka prezentowała wszystkie zmiany wartości godziwej (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania) w wyniku finansowym. Jeżeli takie niedopasowanie nie powstanie ani się nie zwiększy, wymaga się, aby jednostka prezentowała skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach.

B5.7.9 Kwot prezentowanych w innych całkowitych dochodach nie można później przenosić do wyniku finansowego. Jednostka może jednak przenosić skumulowany zysk lub stratę w obrębie kapitału własnego.

B5.7.10 W poniższym przykładzie opisano sytuację, w której powstałoby niedopasowanie księgowe w wyniku finansowym, gdyby skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania były prezentowane w innych całkowitych dochodach. Bank hipoteczny udziela klientom pożyczek i finansuje te pożyczki, sprzedając na rynku obligacje o dopasowanych właściwościach (np. w zakresie pozostałej do spłaty kwoty, profilu spłaty, okresu i waluty). Warunki umowy pożyczki pozwalają klientowi na wcześniejszą spłatę pożyczki hipotecznej (tj. na wypełnienie swojego zobowiązania wobec banku) poprzez zakup na rynku odpowiedniej obligacji w wartości godziwej i dostarczenie jej do banku

▼ **M53**

hipotecznego. W wyniku przewidzianego w umowie prawa wcześniejszej spłaty, w przypadku gdy jakość kredytowa obligacji pogarsza się (przez co spada wartość godziwa zobowiązania banku hipotecznego), wartość godziwa składnika aktywów w postaci pożyczek banku hipotecznego również maleje. Zmiana wartości godziwej składnika aktywów odzwierciedla przewidziane w umowie prawo klienta do wcześniejszej spłaty pożyczki hipotecznej poprzez zakup powiązanej z nią obligacji w wartości godziwej (która w tym przypadku zmalała) i dostarczenie jej do banku hipotecznego. Wskutek tego skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania (obligacji) zostaną zrównoważone w wyniku finansowym przez odpowiednią zmianę wartości godziwej składnika aktywów finansowych (pożyczki). Gdyby skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania były prezentowane w innych całkowitych dochodach, powstałoby niedopasowanie księgowe w wyniku finansowym. Dlatego wymaga się, aby bank hipoteczny prezentował wszystkie zmiany wartości godziwej zobowiązania (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania) w wyniku finansowym.

B5.7.11 W przykładzie przedstawionym w paragrafie B5.7.10 istnieje wynikające z umowy powiązanie pomiędzy skutkami zmian ryzyka kredytowego zobowiązania a zmianami wartości godziwej składnika aktywów finansowych (tj. w wyniku przewidzianego w umowie prawa klienta do wcześniejszej spłaty pożyczki hipotecznej poprzez zakup obligacji w wartości godziwej i dostarczenie jej do banku hipotecznego). Niedopasowanie księgowe może jednak powstać również w przypadku braku powiązania wynikającego z umowy.

B5.7.12 Do celów stosowania wymogów zawartych w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8 niedopasowanie księgowe nie jest spowodowane wyłącznie metodą wyceny, którą jednostka stosuje w celu ustalenia skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania. Niedopasowanie księgowe w wyniku finansowym powstanie wyłącznie wtedy, gdy oczekiwane jest zrównoważenie skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania (jak określono w MSSF 7) przez zmiany wartości godziwej innego instrumentu finansowego. Niedopasowanie powstałe wyłącznie na skutek metody wyceny (tj. ponieważ jednostka nie oddziela zmian ryzyka kredytowego zobowiązania od niektórych innych zmian jego wartości godziwej) nie wpływa na ustalenie wymagane w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8. Jednostka może na przykład nie oddzielać zmian ryzyka kredytowego zobowiązania od zmian ryzyka płynności. Jeżeli jednostka prezentuje łączny skutek obu czynników w innych całkowitych dochodach, może powstać niedopasowanie, ponieważ zmiany ryzyka płynności mogą być zawarte w wycenie wartości godziwej aktywów finansowych jednostki, a cała zmiana wartości godziwej tych aktywów jest prezentowana w wyniku finansowym. Takie niedopasowanie jest jednak spowodowane nieprecyzyjną wyceną, a nie relacją równoważenia opisaną w paragrafie B5.7.6, a zatem nie wpływa na ustalenie wymagane w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8.

Znaczenie „ryzyka kredytowego” (paragrafy 5.7.7 i 5.7.8)

B5.7.13 W MSSF 7 określa się ryzyko kredytowe jako „ryzyko, że jedna ze stron instrumentu finansowego, nie wywiązując się ze swoich zobowiązań, spowoduje poniesienie strat finansowych przez drugą ze stron”. Wymóg zawarty w paragrafie 5.7.7 pkt a) odnosi się do ryzyka, że emitent nie wywiąże się ze wskazanego określonego zobowiązania. Niekoniecznie odnosi się on do wiarygodności kredytowej emitenta. Na przykład jeżeli jednostka emituje zobowiązania zabezpieczone i niezabezpieczone, które poza tym są identyczne, ryzyko kredytowe tych zobowiązań będzie inne, mimo że zostały wyemitowane przez tę samą jednostkę. Ryzyko kredytowe zobowiązania zabezpieczonego będzie mniejsze niż ryzyko kredytowe zobowiązania niezabezpieczonego. Ryzyko kredytowe zobowiązania zabezpieczonego może być bliskie zeru.

▼ **M53**

B5.7.14 Do celów stosowania wymogu zawartego w paragrafie 5.7.7 pkt a) ryzyko kredytowe różni się od ryzyka właściwego dla wyników działalności na danym składniku aktywów. Ryzyko właściwe dla wyników działalności na danym składniku aktywów nie jest powiązane z ryzykiem, że jednostka nie wywiąże się z określonego zobowiązania, lecz odnosi się do ryzyka, że pojedynczy składnik aktywów lub grupa aktywów przyniosą słabe wyniki działalności (lub nie przyniosą żadnych).

B5.7.15 Oto przykłady ryzyka właściwego dla wyników działalności na danym składniku aktywów:

- a) zobowiązanie z cechą powiązania z jednostkami uczestnictwa, wskutek czego kwota należna inwestorom jest zgodnie z umową ustalana na podstawie wyników działalności na danych składnikach aktywów. Skutkiem takiego powiązania wpływającym na wartość godziwą zobowiązania jest ryzyko właściwe dla wyników działalności na danym składniku aktywów, a nie ryzyko kredytowe;
- b) zobowiązanie wyemitowane przez jednostkę strukturyzowaną posiadającą poniższe cechy. Jednostka jest prawnie wydzielona i w związku z tym aktywa tej jednostki są wyodrębnione wyłącznie dla dobra inwestorów, nawet w razie upadłości. Jednostka nie dokonuje żadnych innych transakcji, a aktywa tej jednostki nie mogą być przedmiotem zastawu hipotecznego. Inwestorom posiadającym udziały w tej jednostce przysługują należne kwoty jedynie wtedy, gdy wyodrębnione aktywa generują przepływy pieniężne. Dlatego zmiany wartości godziwej zobowiązania odzwierciedlają przede wszystkim zmiany wartości godziwej aktywów. Wpływ wyników działalności na aktywach na wartość godziwą zobowiązania jest ryzykiem właściwym dla wyników działalności na danym składniku aktywów, a nie ryzykiem kredytowym.

Ustalenie skutków zmian ryzyka kredytowego

B5.7.16 Do celów stosowania wymogu zawartego w paragrafie 5.7.7 pkt a) jednostka ustala kwotę zmiany wartości godziwej zobowiązania finansowego wynikającą ze zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania w następujący sposób:

- a) jako kwotę zmiany jego wartości godziwej, która nie jest wynikiem zmiany warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe (zob. paragrafy B5.7.17 i B5.7.18); albo
- b) w oparciu o alternatywną metodę, która zdaniem jednostki pozwala wierniej odzwierciedlić kwotę zmiany wartości godziwej zobowiązania, która wynika ze zmiany ryzyka kredytowego.

B5.7.17 Zmiany warunków rynkowych powodujące ryzyko rynkowe obejmują zmiany referencyjnej stopy procentowej, ceny instrumentu finansowego innej jednostki, ceny towaru, kursu walutowego, indeksu cen lub stóp.

B5.7.18 Jeżeli jedynymi istotnymi dla zobowiązania zmianami warunków rynkowych są zmiany obserwowanej (referencyjnej) stopy procentowej, to kwotę, o której mowa w paragrafie B5.7.16 pkt a), można oszacować w następujący sposób:

- a) Po pierwsze, jednostka oblicza wewnętrzną stopę zwrotu zobowiązania na początek okresu w oparciu o wartość godziwą zobowiązania oraz związane z nim przepływy pieniężne wynikające z umowy na początek okresu. Od tej stopy zwrotu odejmuje zaobserwowaną (referencyjną) stopę procentową na początek okresu, tak aby uzyskać specyficzny dla instrumentu komponent wewnętrznej stopy zwrotu.

▼ **M53**

- b) Następnie jednostka oblicza wartość bieżącą przepływów pieniężnych związanych z danym zobowiązaniem w oparciu o związane z nim przepływy pieniężne wynikające z umowy na koniec okresu oraz stopę dyskontową równą sumie (i) zaobserwowanej (referencyjnej) stopy procentowej na koniec okresu oraz (ii) specyficznego dla instrumentu komponentu wewnętrznej stopy zwrotu ustalonego zgodnie z pkt a).
- c) Różnica między wartością godziwą zobowiązania na koniec okresu a kwotą ustaloną w pkt b) stanowi zmianę wartości godziwej niewynikającą ze zmian zaobserwowanej (referencyjnej) stopy procentowej. Jest to kwota, którą należy prezentować w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.7 pkt a).

B5.7.19 W przykładzie przedstawionym w paragrafie B5.7.18 przyjęto, że zmiany wartości godziwej wynikające z czynników innych niż zmiany ryzyka kredytowego danego instrumentu lub zmiany zaobserwowanych (referencyjnych) stóp procentowych nie są istotne. Metoda ta nie będzie właściwa, jeżeli zmiany wartości godziwej wynikające z innych czynników są znaczne. W takich przypadkach wymagane jest zastosowanie przez jednostkę alternatywnej metody, która pozwala wierniej wycenić skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania (zob. paragraf B5.7.16 pkt b)). Na przykład jeżeli instrument omawiany w przykładzie zawiera wbudowany instrument pochodny, zmiana wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego nie jest brana pod uwagę przy ustalaniu kwoty, którą należy prezentować w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.7 pkt a).

B5.7.20 Podobnie jak w przypadku wszystkich wycen w wartości godziwej, metoda wyceny stosowana przez jednostkę w celu ustalenia, jaką część zmiany wartości godziwej zobowiązania można przypisać zmianom jego ryzyka kredytowego, musi w maksymalnym stopniu opierać się na odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych, a w minimalnym stopniu – na nieobserwowalnych danych wejściowych.

RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ (ROZDZIAŁ 6)

Instrumenty zabezpieczające (sekcja 6.2)

Kwalifikujące się instrumenty

- B6.2.1 Instrumentów pochodnych, które są wbudowane w kontrakty hybrydowe, lecz nie są odrębnie ujmowane, nie można wyznaczać jako odrębnych instrumentów zabezpieczających.
- B6.2.2 Własne instrumenty kapitałowe jednostki nie stanowią jej aktywów finansowych ani zobowiązań finansowych i dlatego nie mogą być wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające.
- B6.2.3 W przypadku zabezpieczeń ryzyka walutowego komponent ryzyka walutowego instrumentu finansowego niebędącego instrumentem pochodnym ustala się zgodnie z MSR 21.

Opcje wystawione

- B6.2.4 Niniejszy standard nie ogranicza okoliczności, w których instrument pochodny wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy może zostać wyznaczony jako instrument zabezpieczający, z wyjątkiem niektórych opcji wystawionych. Opcja wystawiona nie kwalifikuje się jako instrument zabezpieczający, chyba że została wyznaczona w celu skompensowania opcji zakupionej, w tym opcji wbudowanej w inny instrument finansowy (np. wystawiona opcja kupna wykorzystywana do zabezpieczenia zobowiązania z opcją wcześniejszego wykupu).

▼ **M53****Wyznaczanie instrumentów zabezpieczających**

- B6.2.5 W przypadku zabezpieczeń innych niż zabezpieczenia ryzyka walutowego, jeżeli jednostka wyznacza jako instrument zabezpieczający składnik aktywów finansowych niebędący instrumentem pochodnym lub zobowiązanie finansowe niebędące instrumentem pochodnym, które są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, może jedynie wyznaczyć instrument finansowy niebędący instrumentem pochodnym w całości lub wyznaczyć jego część.
- B6.2.6 Pojedynczy instrument zabezpieczający może zostać wyznaczony jako instrument zabezpieczający dla więcej niż jednego rodzaju ryzyka, pod warunkiem że instrument zabezpieczający – i różne pozycje ryzyka jako pozycje zabezpieczane – zostały specyficznym wyznaczony. Te pozycje zabezpieczane mogą znajdować się w różnych powiązaniach zabezpieczających.

Pozycje zabezpieczane (sekcja 6.3)**Kwalifikujące się pozycje**

- B6.3.1 Uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie do nabycia jednostki w drodze połączenia jednostek nie może stanowić pozycji zabezpieczanej, z wyjątkiem zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym, ponieważ inne rodzaje zabezpieczanego ryzyka nie mogą zostać specyficznym zidentyfikowane i wycenione. Te inne rodzaje ryzyka stanowią ogólne ryzyko działalności gospodarczej.
- B6.3.2 Inwestycja dokonana metodą praw własności nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu wartości godziwej. Dzieje się tak dlatego, że zgodnie z metodą praw własności w wyniku finansowym ujmuje się przypadający na inwestora udział w wyniku finansowym jednostki, w której dokonano inwestycji, a nie zmiany wartości godziwej inwestycji. Z podobnej przyczyny inwestycja w skonsolidowanej jednostce zależnej nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu wartości godziwej. Powodem tego jest fakt, że w ramach konsolidacji w wyniku finansowym ujmuje się wynik finansowy jednostki zależnej, a nie zmiany wartości godziwej inwestycji. W przypadku zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce zagranicznej sytuacja jest inna, ponieważ jest to zabezpieczenie ekspozycji na ryzyko walutowe, a nie zabezpieczenie wartości godziwej przed zmianami wartości inwestycji.
- B6.3.3 Zgodnie z paragrafem 6.3.4 zezwala się jednostce na wyznaczenie jako pozycji zabezpieczanych zagregowanych ekspozycji będących połączeniem ekspozycji i instrumentu pochodnego. Wyznaczając taką pozycję zabezpieczaną, jednostka ocenia, czy zagregowana ekspozycja stanowi takie połączenie ekspozycji z instrumentem pochodnym, że tworzy ono inną zagregowaną ekspozycję, która jest zarządzana jako jedna ekspozycja pod kątem określonego ryzyka (lub określonych rodzajów ryzyka). W takim przypadku jednostka może wyznaczyć pozycję zabezpieczaną na podstawie zagregowanej ekspozycji. Na przykład:
- a) jednostka może zabezpieczyć przed ryzykiem cenowym (przyjmując za podstawę dolary amerykańskie) daną wielkość wysoce prawdopodobnych zakupów kawy w 15-miesięcznym okresie, wykorzystując 15-miesięczne kontrakty futures na zakup kawy. Połączenie wysoce prawdopodobnych zakupów kawy i kontraktów futures na zakup kawy można postrzegać – do celów zarządzania ryzykiem – jako 15-miesięczną ekspozycję na ryzyko walutowe stałej kwoty wyrażonej w dolarach amerykańskich (tj. jak każdy wpływ środków pieniężnych, w stałej kwocie wyrażonej w dolarach amerykańskich, w okresie 15 miesięcy);

▼ M53

b) jednostka może zabezpieczyć ryzyko walutowe na cały okres 10-letniego instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu denominowanego w walucie obcej. Jednostka potrzebuje jednak ekspozycji na ryzyko stałej stopy procentowej w swojej walucie funkcjonalnej jedynie na krótki lub średni okres (na przykład dwa lata), a na pozostały okres aż do terminu wymagalności – ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej w swojej walucie funkcjonalnej. Na koniec każdego z dwuletnich okresów (tj. w sposób ciągły co dwa lata) jednostka ustala ekspozycję na ryzyko stopy procentowej w następnym dwuletnim okresie (jeżeli poziom oprocentowania jest taki, że jednostka pragnie ustalić stopy procentowe). W takiej sytuacji jednostka może skorzystać z 10-letniego swapa walutowo-procentowego z przejściem ze stałego na zmienne oprocentowanie, w ramach którego następuje zamiana instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu w walucie obcej na ekspozycję na ryzyko zmiennej stopy procentowej w walucie funkcjonalnej. Na to nakłada się dwuletni swap stóp procentowych, w ramach którego – w oparciu o walutę funkcjonalną – następuje zamiana instrumentu dłużnego o zmiennym oprocentowaniu na instrument dłużny o stałym oprocentowaniu. W rezultacie instrument dłużny o stałym oprocentowaniu w walucie obcej w połączeniu z 10-letnim swapem walutowo-procentowym z przejściem ze stałego na zmienne oprocentowanie postrzegane są – do celów zarządzania ryzykiem – jako 10-letnia ekspozycja instrumentu dłużnego na ryzyko zmiennej stopy procentowej w walucie funkcjonalnej.

B6.3.4 Wyznaczając pozycję zabezpieczaną w oparciu o zagregowaną ekspozycję, jednostka uwzględni połączony skutek pozycji stanowiących zagregowaną ekspozycję do celów oceny efektywności zabezpieczenia i wyceny nieefektywności zabezpieczenia. Pozycje stanowiące zagregowaną ekspozycję ujmuje się jednak nadal oddzielnie. Oznacza to na przykład, że:

a) instrumenty pochodne będące częścią zagregowanej ekspozycji ujmuje się jako odrębne aktywa lub zobowiązania wyceniane w wartości godziwej; oraz

b) jeżeli wyznacza się powiązanie zabezpieczające między pozycjami stanowiącymi zagregowaną ekspozycję, sposób, w jaki dany instrument pochodny jest włączany jako część zagregowanej ekspozycji, musi być spójny z wyznaczeniem tego instrumentu pochodnego jako instrumentu zabezpieczającego na poziomie zagregowanej ekspozycji. Na przykład jeżeli jednostka wyłącza element terminowy (forward) instrumentu pochodnego z wyznaczenia tego instrumentu jako instrumentu zabezpieczającego w powiązaniu zabezpieczającym między pozycjami stanowiącymi zagregowaną ekspozycję, musi ona również wyłączyć element terminowy (forward), włączając ten instrument pochodny jako pozycję zabezpieczaną będącą częścią zagregowanej ekspozycji. W przeciwnym przypadku zagregowana ekspozycja musi obejmować instrument pochodny, w całości albo w części.

B6.3.5 Paragraf 6.3.6 stanowi, że w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym ryzyko walutowe związane z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją wewnątrzgrupową może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana w zabezpieczeniach przepływów pieniężnych, pod warunkiem że transakcja ta jest denominowana w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki zawierającej tę transakcję, a ryzyko walutowe będzie miało wpływ na skonsolidowany wynik finansowy. Do tego celu jednostka może być jednostką dominującą, jednostką zależną, jednostką stowarzyszoną, wspólnym przedsięwzięciem lub oddziałem. Jeżeli ryzyko walutowe związane z planowaną transakcją wewnątrzgrupową nie ma wpływu na skonsolidowany wynik finansowy, taka transakcja wewnątrzgrupowa nie może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana. Ma to zazwyczaj miejsce w przypadku opłat licencyjnych, płatności odsetek lub opłat zarządczych pomiędzy

▼ **M53**

członkami tej samej grupy, chyba że transakcja wewnątrzgrupowa jest związana z transakcją zewnętrzną. Jednak w sytuacji gdy ryzyko walutowe planowanej transakcji wewnątrzgrupowej będzie miało wpływ na skonsolidowany wynik finansowy, transakcja wewnątrzgrupowa może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana. Przykładem jest planowana sprzedaż bądź zakup zapasów pomiędzy członkami tej samej grupy, która wiąże się z przewidywaną w następnej kolejności sprzedażą tych zapasów jednostce zewnętrznej w stosunku do grupy. Podobnie planowana sprzedaż wewnątrzgrupowa maszyn i urządzeń przez należącą do danej grupy jednostkę będącą ich producentem innej należącej do tej grupy jednostce, która będzie z nich korzystała w swojej działalności, może mieć wpływ na skonsolidowany wynik finansowy. Przykładowo taka sytuacja mogłaby mieć miejsce, ponieważ amortyzacji maszyn i urządzeń dokonywać będzie jednostka nabywająca, a kwota początkowego ujęcia maszyn i urządzeń może się zmienić, jeżeli planowana transakcja wewnątrzgrupowa jest denominowana w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki nabywającej.

- B6.3.6 Jeżeli zabezpieczenie planowanej transakcji wewnątrzgrupowej kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń, wszelkie zyski i straty ujmuje się w innych całkowitych dochodach – i usuwa się z nich – zgodnie z paragrafem 6.5.11. Odpowiednim okresem lub okresami, w których ryzyko walutowe zabezpieczonej transakcji wpływa na wynik finansowy, są okresy, w których wpływa ono na skonsolidowany wynik finansowy.

Wyznaczanie pozycji zabezpieczanych

- B6.3.7 Komponent jest to pozycja zabezpieczana, która nie stanowi całej pozycji. Wskutek tego komponent odzwierciedla tylko niektóre rodzaje ryzyka związanego z pozycją, której jest częścią, lub odzwierciedla te rodzaje ryzyka tylko do pewnego stopnia (na przykład przy wyznaczeniu części pozycji).

Komponenty ryzyka

- B6.3.8 Aby kwalifikować się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana, komponent ryzyka musi być dającym się oddzielnie zidentyfikować komponentem pozycji finansowej lub niefinansowej, a zmiany przepływów pieniężnych lub wartości godziwej pozycji wynikające ze zmian tego komponentu ryzyka muszą dawać się wiarygodnie wycenić.
- B6.3.9 Określając, jakie komponenty ryzyka kwalifikują się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana, jednostka ocenia takie komponenty ryzyka w kontekście określonej struktury rynkowej, z którą związane jest ryzyko lub rodzaje ryzyka i w ramach której ma miejsce działalność zabezpieczająca. Takie ustalenie wymaga oceny odpowiednich faktów i okoliczności, które różnią się w zależności od ryzyka i rynku.
- B6.3.10 Wyznaczając komponenty ryzyka jako pozycje zabezpieczane, jednostka bierze pod uwagę, czy komponenty ryzyka są wprost określone w umowie (komponenty ryzyka określone w umowie), czy też wynikają domyślnie z wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z pozycją, której część stanowią (komponenty ryzyka nieokreślone w umowie). Komponenty ryzyka nieokreślone w umowie mogą odnosić się do pozycji, które nie są umową (na przykład planowane transakcje), lub umów, w których nie określono wprost komponentów (na przykład uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie zawierające tylko jedną cenę, a nie formułę cenową odnoszącą się do różnych instrumentów bazowych). Na przykład:

▼ **M53**

- a) Jednostka A posiada długoterminową umowę dostawy gazu ziemnego, w ramach której ceny ustalane są przy użyciu określonej w umowie formuły cenowej odnoszącej się do towarów i innych czynników (na przykład cen oleju napędowego, oleju opałowego i innych komponentów takich jak opłaty transportowe). Jednostka A zabezpiecza komponent oleju napędowego w tej umowie dostawy, wykorzystując kontrakt forward na olej napędowy. Ponieważ komponent oleju napędowego jest określony w postanowieniach i warunkach umowy dostawy, jest on komponentem ryzyka określonym w umowie. Tak więc ze względu na formułę cenową jednostka A stwierdza, że ekspozycję na cenę oleju napędowego można oddzielnie zidentyfikować. Jednocześnie istnieje rynek kontraktów forward na olej napędowy. Jednostka A stwierdza w związku z tym, że ekspozycję na cenę oleju napędowego można wiarygodnie wycenić. Wskutek tego ekspozycja na cenę oleju napędowego w umowie dostawy stanowi komponent ryzyka, który kwalifikuje się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana.
- b) Jednostka B zabezpiecza swoje przyszłe zakupy kawy w oparciu o swoją prognozę produkcji. Zabezpieczanie rozpoczyna się do 15 miesięcy przed dostawą części planowanego wolumenu zakupów. Jednostka B zwiększa zabezpieczony wolumen z upływem czasu (w miarę jak zbliża się data dostawy). Jednostka B stosuje dwa różne typy umów w celu zarządzania swoim ryzykiem związanym z ceną kawy:
- (i) giełdowe kontrakty futures na zakup kawy; oraz
 - (ii) umowy na dostawę kawy Arabica z Kolumbii dostarczanej do określonego miejsca produkcji. W umowach tych cena tony kawy ustalana jest w oparciu o cenę w giełdowych kontraktach futures na zakup kawy, powiększoną o ustaloną różnicę cenową oraz o zmienną opłatę za usługi logistyczne, z użyciem formuły cenowej. Umowa na dostawę kawy jest umową niewykonaną, zgodnie z którą jednostka B przyjmuje faktyczne dostawy kawy.

W odniesieniu do dostaw związanych z bieżącym zbiorem zawarcie umów na dostawę kawy pozwala jednostce B ustalić różnicę cenową między faktyczną jakością zakupionej kawy (kawy Arabica z Kolumbii) a jakością referencyjną, która stanowi podstawę giełdowego kontraktu futures. Jednakże w odniesieniu do dostaw związanych z następnym zbiorem umowy na dostawę kawy nie są jeszcze dostępne, a zatem nie można ustalić różnicy cenowej. Jednostka B stosuje giełdowe kontrakty futures na zakup kawy, aby zabezpieczyć komponent jakości referencyjnej swojego ryzyka związanego z ceną kawy w odniesieniu do dostaw związanych zarówno z bieżącym, jak i następnym zbiorem. Jednostka B ustala, że jest narażona na trzy różne rodzaje ryzyka: ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające jakość referencyjną, ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające różnicę (spread) między cenami kawy o jakości referencyjnej i określonej kawy Arabica z Kolumbii, którą faktycznie otrzymuje, oraz zmienne koszty logistyczne. W odniesieniu do dostaw związanych z bieżącym zbiorem, po zawarciu przez jednostkę B umowy na dostawę kawy, ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające jakość referencyjną stanowi komponent ryzyka określony w umowie, ponieważ w formule cenowej zawarta jest indeksacja w stosunku do ceny w giełdowych kontraktach futures na zakup kawy. Jednostka B stwierdza, że ten komponent ryzyka można oddzielnie

▼ **M53**

zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. W odniesieniu do dostaw związanych z następnym zbiorem jednostka B nie zawarła jeszcze żadnych umów na dostawę kawy (czyli dostawy te są planowanymi transakcjami). Tak więc ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające jakość referencyjną stanowi komponent ryzyka nieokreślony w umowie. Dokonana przez jednostkę B analiza struktury rynkowej uwzględnia sposób, w jaki ustalane są ceny ostatecznych dostaw określonej kawy, które otrzymuje. Tak więc w oparciu o tę analizę struktury rynkowej jednostka B stwierdza, że w związku z planowanymi transakcjami również ma do czynienia z ryzykiem związanym z ceną kawy odzwierciedlającym jakość referencyjną jako komponentem ryzyka, który można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, nawet jeśli nie jest on określony w umowie. W rezultacie jednostka B może wyznaczyć powiązania zabezpieczające na podstawie komponentów ryzyka (w odniesieniu do ryzyka związanego z ceną kawy odzwierciedlającego jakość referencyjną) zarówno dla umów na dostawę kawy, jak i planowanych transakcji.

- c) Jednostka C zabezpiecza część swoich przyszłych zakupów paliwa lotniczego w oparciu o swoją prognozę zużycia w okresie do 24 miesięcy przed dostawą i zwiększa zabezpieczany wolumen w miarę upływu czasu. Jednostka C zabezpiecza tę ekspozycję, wykorzystując różne rodzaje umów w zależności od horyzontu czasowego zabezpieczenia, co wpływa na płynność rynkową instrumentów pochodnych. Dla dłuższych horyzontów czasowych (12–24 miesięcy) jednostka C wykorzystuje umowy dotyczące ropy naftowej, ponieważ tylko one mają wystarczającą płynność rynkową. Dla horyzontów czasowych wynoszących 6–12 miesięcy jednostka C wykorzystuje instrumenty pochodne dotyczące oleju napędowego, ponieważ mają one wystarczającą płynność. Dla horyzontów czasowych nie dłuższych niż sześć miesięcy jednostka C wykorzystuje umowy dotyczące paliwa lotniczego. Dokonana przez jednostkę C analiza struktury rynkowej w zakresie ropy naftowej i produktów naftowych oraz jej ocena odpowiednich faktów i okoliczności jest następująca:

- (i) Jednostka C działa na obszarze geograficznym, w którym ropa Brent stanowi punkt odniesienia dla ropy naftowej. Ropa naftowa stanowi punkt odniesienia w zakresie surowców, wpływając na cenę różnych rafinowanych produktów naftowych jako najbardziej podstawowy czynnik ich produkcji. Olej napędowy jest punktem odniesienia dla rafinowanych produktów naftowych, wykorzystywanym ogólniej jako wartość odniesienia do ustalania cen produktów destylacji ropy naftowej. Znajduje to odzwierciedlenie w rodzajach pochodnych instrumentów finansowych dla rynków ropy naftowej i rafinowanych produktów naftowych w środowisku, w którym działa jednostka C, takich jak:

— referencyjny kontrakt futures na ropę naftową, dotyczący ropy naftowej Brent;

— referencyjny kontrakt futures na olej napędowy, wykorzystywany jako wartość odniesienia do ustalania cen produktów destylacji – na przykład spreadowe instrumenty pochodne dotyczące paliwa lotniczego obejmują różnicę ceny między paliwem lotniczym a wspomnianym referencyjnym olejem napędowym; oraz

▼ **M53**

- referencyjny instrument pochodny na marżę rafinerijną, ang. *crack spread* (tj. instrument pochodny dotyczący różnicy cenowej między ropą naftową a olejem napędowym – marży rafinerijnej), który jest indeksowany w stosunku do ropy naftowej Brent.

- (ii) Ustalanie cen rafinowanych produktów naftowych nie zależy od tego, jaka konkretnie ropa naftowa jest przetwarzana przez określoną rafinerię, ponieważ te rafinowane produkty naftowe (takie jak olej napędowy lub paliwo lotnicze) są to produkty standaryzowane.

Tak więc jednostka C stwierdza, że ryzyko cenowe związane z jej zakupami paliwa lotniczego zawiera komponent ryzyka dotyczący ceny ropy naftowej, bazujący na ropie naftowej Brent, oraz komponent ryzyka dotyczący ceny oleju napędowego, nawet jeżeli ropa naftowa i olej napędowy nie są określone w żadnym ustaleniu umownym. Jednostka C stwierdza, że te dwa komponenty ryzyka można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, nawet jeśli nie są one określone w umowie. W rezultacie jednostka C może wyznaczyć powiązania zabezpieczające dla planowanych zakupów paliwa lotniczego na podstawie komponentów ryzyka (w odniesieniu do ropy naftowej lub oleju napędowego). Ta analiza oznacza również, że jeżeli na przykład jednostka C wykorzystywałaby instrumenty pochodne dotyczące ropy naftowej oparte na ropie naftowej West Texas Intermediate (WTI), zmiany różnicy cenowej między ropą naftową Brent a ropą naftową WTI spowodowałyby nieefektywność zabezpieczenia.

- d) Jednostka D posiada instrument dłużny o stałym oprocentowaniu. Instrument ten jest emitowany w otoczeniu rynkowym, w którym duża ilość podobnych instrumentów dłużnych jest porównywana poprzez swoje spready do stopy referencyjnej (na przykład LIBOR), a instrumenty o zmiennym oprocentowaniu są w tym otoczeniu zwykle indeksowane w stosunku do tej stopy referencyjnej. Swapy stóp procentowych są często wykorzystywane do zarządzania ryzykiem stopy procentowej w oparciu o tę stopę referencyjną, niezależnie od spreadu instrumentów dłużnych w stosunku do tej stopy referencyjnej. Cena instrumentów dłużnych o stałym oprocentowaniu zmienia się bezpośrednio w odpowiedzi na zmiany stopy referencyjnej w miarę ich występowania. Jednostka D stwierdza, że wspomniana stopa referencyjna jest komponentem, który można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. W rezultacie jednostka D może wyznaczyć powiązania zabezpieczające dla instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu na podstawie komponentu ryzyka w odniesieniu do ryzyka referencyjnej stopy procentowej.

- B6.3.11 Przy wyznaczaniu komponentu ryzyka jako pozycji zabezpieczanej wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń mają zastosowanie do tego komponentu ryzyka w taki sam sposób, w jaki stosowane są wobec innych pozycji zabezpieczanych, które nie są komponentami ryzyka. Zastosowanie mają na przykład kryteria kwalifikacyjne, włącznie z tym, które stanowią, że powiązanie zabezpieczające musi spełniać wymogi efektywności zabezpieczenia, a wszelka nieefektywność zabezpieczenia musi być wyceniona i ujęta.

▼ **M53**

- B6.3.12 Jednostka może także wyznaczyć zmiany w przepływach pieniężnych lub zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej następujące tylko powyżej lub poniżej określonej ceny lub innej zmiennej („ryzyko jednostronne”). Wartość wewnętrzna opcji zakupionej będącej instrumentem zabezpieczającym (przy założeniu, że posiada ona te same podstawowe warunki co wyznaczone ryzyko), a nie jej wartość w czasie, odzwierciedla ryzyko jednostronne związane z pozycją zabezpieczaną. Na przykład jednostka może wyznaczyć zmienność przyszłych wyników związanych z przepływami pieniężnymi wynikającą ze wzrostu ceny planowanego zakupu towaru. W takiej sytuacji jednostka wyznacza jedynie straty w przepływach pieniężnych, które są skutkiem wzrostu ceny powyżej określonego poziomu. Zabezpieczane ryzyko nie obejmuje wartości w czasie opcji zakupionej, ponieważ wartość w czasie nie jest komponentem planowanej transakcji, który wpływa na wynik finansowy.
- B6.3.13 Istnieje możliwe do odrzucenia założenie, że o ile ryzyko inflacji nie jest określone w umowie, nie można go oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, a zatem nie można go wyznaczyć jako komponent ryzyka instrumentu finansowego. W ograniczonej liczbie przypadków jest jednak możliwa identyfikacja komponentu ryzyka w odniesieniu do ryzyka inflacji, który można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić ze względu na szczególne okoliczności dotyczące otoczenia inflacyjnego i odpowiedniego rynku długu.
- B6.3.14 Na przykład jednostka emituje dług w otoczeniu, w którym wolumen i struktura terminowa obligacji indeksowanych inflacją powodują powstanie wystarczająco płynnego rynku, który umożliwi skonstruowanie struktury terminowej zerokuponowych realnych stóp procentowych. Oznacza to, że dla odpowiedniej waluty inflacja jest istotnym czynnikiem, który jest oddzielnie uwzględniany przez rynki długu. W takich okolicznościach komponent ryzyka inflacji mógłby być ustalany poprzez dyskontowanie przepływów pieniężnych z tytułu zabezpieczanego instrumentu dłużnego z użyciem struktury terminowej zerokuponowych realnych stóp procentowych (tj. w sposób podobny do tego, w jaki można ustalić komponent wolnej od ryzyka (nominalnej) stopy procentowej). Z kolei w wielu przypadkach komponentu ryzyka inflacji nie można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. Na przykład jednostka emituje jedynie dług o nominalnej stopie procentowej w otoczeniu, w którym rynek obligacji indeksowanych inflacją nie jest wystarczająco płynny, aby umożliwić skonstruowanie struktury terminowej zerokuponowych realnych stóp procentowych. W tym przypadku analiza struktury rynkowej oraz faktów i okoliczności nie daje jednostce podstaw do stwierdzenia, że inflacja jest istotnym czynnikiem, który jest oddzielnie uwzględniany przez rynki długu. Jednostka nie może zatem obalić możliwego do odrzucenia założenia, zgodnie z którym ryzyka inflacji, które nie jest określone w umowie, nie można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. Wskutek tego komponent ryzyka inflacji nie będzie się kwalifikować do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana. Ma to zastosowanie niezależnie od jakiegokolwiek instrumentu zabezpieczającego przed inflacją, z którego jednostka faktycznie korzysta. W szczególności jednostka nie może po prostu przypisać postanowień i warunków faktycznego instrumentu zabezpieczającego przed inflacją, przenosząc jego postanowienia i warunki na dług o nominalnej stopie procentowej.
- B6.3.15 Określony w umowie komponent ryzyka inflacji związany z przepływami pieniężnymi z ujętej obligacji indeksowanej inflacją (przy założeniu, że nie jest wymagane odrębne ujęcie wbudowanego instrumentu pochodnego) można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, o ile komponent ryzyka inflacji nie wywiera wpływu na inne przepływy pieniężne z instrumentu.

▼ **M53***Komponenty kwoty nominalnej*

- B6.3.16 Istnieją dwa rodzaje komponentów kwoty nominalnej, które można wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną w powiązaniu zabezpieczającym: komponent, który jest częścią całej pozycji, lub element warstwowy. Rodzaj komponentu zmienia wynik księgowy. Jednostka wyznacza komponent do celów rachunkowości zgodnie ze swoim celem zarządzania ryzykiem.
- B6.3.17 Przykładem komponentu, który jest częścią, jest 50 procent przepływów pieniężnych wynikających z umowy pożyczki.
- B6.3.18 Element warstwowy można wyodrębnić ze zdefiniowanej, lecz otwartej populacji lub ze zdefiniowanej kwoty nominalnej. Przykłady obejmują:
- a) część wolumenu transakcji pieniężnej, na przykład następne przepływy pieniężne ze sprzedaży, w postaci 10 w.o., denominowane w walucie obcej, następujące po pierwszych 20 w.o. w marcu 201X r. ⁽¹⁾;
 - b) część wielkości fizycznej, na przykład liczącą 5 mln metrów sześciennych dolną warstwę gazu ziemnego, składowaną w miejscu XYZ;
 - c) część fizycznego lub innego wolumenu transakcji, na przykład pierwsze 100 baryłek w ramach zakupów ropy w czerwcu 201X r. lub pierwsze 100 MWh w ramach sprzedaży energii elektrycznej w czerwcu 201X r.; lub
 - d) warstwę z kwoty nominalnej pozycji zabezpieczanej, na przykład ostatnie 80 mln j.p. z uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania o wartości 100 mln j.p., dolną warstwę w postaci 20 mln j.p. z obligacji o stałym oprocentowaniu i wartości 100 mln j.p. lub górną warstwę w postaci 30 mln j.p. z wynoszącej 100 mln j.p. całkowitej kwoty instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu, który może zostać wcześniej spłacony według wartości godziwej (zdefiniowana kwota nominalna wynosi 100 mln j.p.).
- B6.3.19 Jeżeli element warstwowy jest wyznaczony w zabezpieczeniu wartości godziwej, jednostka wyodrębnia go ze zdefiniowanej kwoty nominalnej. Aby spełnić wymogi dotyczące kwalifikacji zabezpieczeń wartości godziwej, jednostka dokonuje ponownej wyceny pozycji zabezpieczanej pod kątem zmian wartości godziwej (tj. dokonuje ponownej wyceny pozycji pod kątem zmian wartości godziwej wynikających z zabezpieczanego ryzyka). Korekta zabezpieczenia wartości godziwej musi zostać ujęta w wyniku finansowym nie później niż w chwili zaprzestania ujmowania pozycji. W związku z powyższym konieczne jest śledzenie pozycji, do której odnosi się korekta zabezpieczenia wartości godziwej. W odniesieniu do elementu warstwowego w zabezpieczeniu wartości godziwej wymaga się, aby jednostka śledziła kwotę nominalną, z której został on określony. Na przykład w sytuacji opisanej w paragrafie B6.3.18 pkt d) należy śledzić całkowitą zdefiniowaną kwotę nominalną o wartości 100 mln j.p., aby śledzona była dolna warstwa o wartości 20 mln j.p. lub górna warstwa o wartości 30 mln j.p.
- B6.3.20 Element warstwowy zawierający opcję wcześniejszej spłaty nie kwalifikuje się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana w zabezpieczeniu wartości godziwej, jeżeli zmiany zabezpieczanego ryzyka mają wpływ na wartość godziwą opcji wcześniejszej spłaty, chyba że w wyznaczonej warstwie uwzględniono skutki powiązanej opcji wcześniejszej spłaty przy ustalaniu zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

⁽¹⁾ W niniejszym standardzie kwoty pieniężne są denominowane w „jednostkach pieniężnych” (j.p.) i „jednostkach waluty obcej” (w.o.).

▼ **M53**

Związek między komponentami a całkowitymi przepływami pieniężnymi z pozycji

- B6.3.21 Jeżeli komponent przepływów pieniężnych z pozycji finansowej lub niefinansowej zostaje wyznaczony jako pozycja zabezpieczana, komponent ten musi być mniejszy lub równy całkowitym przepływom pieniężnym z całej pozycji. Wszystkie przepływy pieniężne z całej pozycji mogą być jednak wyznaczone jako pozycja zabezpieczana i zabezpieczane tylko w odniesieniu do jednego określonego ryzyka (na przykład tylko w odniesieniu do tych zmian, które wynikają ze zmian LIBOR lub ceny referencyjnej towaru).
- B6.3.22 Na przykład w przypadku zobowiązania finansowego, którego efektywna stopa procentowa jest niższa niż LIBOR, jednostka nie może wyznaczyć:
- a) komponentu zobowiązania, równego odsetkom w wysokości LIBOR (powiększonego o kwotę główną w przypadku zabezpieczenia wartości godziwej); oraz
 - b) ujemnego komponentu rezydualnego.
- B6.3.23 Jednakże w przypadku zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu, którego efektywna stopa procentowa jest (przykładowo) o 100 punktów bazowych niższa od LIBOR, jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną zmianę wartości całego tego zobowiązania (tj. kwoty głównej powiększonej o odsetki w wysokości LIBOR minus 100 punktów bazowych) wynikającą ze zmian LIBOR. Jeżeli instrument finansowy o stałym oprocentowaniu jest zabezpieczany po pewnym czasie od jego powstania, a stopy procentowe uległy w tym czasie zmianie, jednostka może wyznaczyć komponent ryzyka równy stopie referencyjnej, która jest wyższa od ustalonego umownie oprocentowania płaconego z tytułu danej pozycji. Jednostka może postąpić w ten sposób, pod warunkiem że stopa referencyjna jest niższa od efektywnej stopy procentowej obliczonej przy założeniu, iż jednostka zakupiła instrument w dniu, w którym po raz pierwszy wyznacza pozycję zabezpieczaną. Na przykład zakłada się, że jednostka ustanawia składnik aktywów finansowych o stałym oprocentowaniu i wartości 100 j.p., dla którego efektywna stopa procentowa wynosi 6 procent w czasie, gdy LIBOR wynosi 4 procent. Jednostka rozpoczyna zabezpieczanie tego składnika aktywów po pewnym czasie, gdy LIBOR wzrósł do 8 procent, a wartość godziwa składnika aktywów spadła do 90 j.p. Jednostka oblicza, że gdyby zakupiła składnik aktywów w dniu, w którym po raz pierwszy wyznacza powiązane ryzyko stopy procentowej LIBOR jako pozycję zabezpieczaną, efektywna stopa zwrotu ze składnika aktywów, w oparciu o jego ówczesną wartość godziwą wynoszącą 90 j.p., wyniosłaby 9,5 procent. Ponieważ LIBOR jest niższy od tej efektywnej stopy zwrotu, jednostka może wyznaczyć komponent LIBOR w wysokości 8 procent, który składa się po części z wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu odsetek, a częściowo z różnicy pomiędzy bieżącą wartością godziwą (tj. 90 j.p.) i kwotą podlegającą spłacie w terminie wymagalności (tj. 100 j.p.).
- B6.3.24 Jeżeli zobowiązanie finansowe o zmiennym oprocentowaniu przynosi odsetki równe (przykładowo) trzymiesięcznej stopie LIBOR pomniejszonej o 20 punktów bazowych (przy dolnym pułapie na poziomie zera punktów bazowych), jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną zmianę przepływów pieniężnych z tytułu całego tego zobowiązania (tj. trzymiesięczną stopę LIBOR pomniejszoną o 20 punktów bazowych, z uwzględnieniem dolnego pułapu) wynikającą ze zmian LIBOR. Tak więc dopóki krzywa terminowa trzymiesięcznej

▼ **M53**

stopy LIBOR na pozostały okres życia tego zobowiązania nie spadnie poniżej 20 punktów bazowych, pozycja zabezpieczana ma taką samą zmienność przepływów pieniężnych jak zobowiązanie, które przynosi odsetki równe trzymiesięcznej stopie LIBOR z zerowym lub dodatnim spreadem. Jeżeli jednak krzywa terminowa trzymiesięcznej stopy LIBOR na pozostały okres życia tego zobowiązania (lub na jego część) spadnie poniżej 20 punktów bazowych, pozycja zabezpieczana ma niższą zmienność przepływów pieniężnych niż zobowiązanie, które przynosi odsetki równe trzymiesięcznej stopie LIBOR z zerowym lub dodatnim spreadem.

- B6.3.25 Podobnym przykładem pozycji niefinansowej jest określony rodzaj ropy naftowej z konkretnego pola naftowego, którego cena jest ustalana w oparciu o odnośną cenę referencyjną ropy naftowej. Jeżeli jednostka sprzedaje tę ropę naftową na podstawie umowy, stosując ustaloną w umowie formułę cenową, zgodnie z którą cena baryłki jest równa referencyjnej cenie ropy naftowej, pomniejszonej o 10 j.p. i z dolnym pułapem wynoszącym 15 j.p., jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną całkowitą zmienność przepływów pieniężnych w ramach umowy sprzedaży będącą wynikiem zmiany referencyjnej ceny ropy naftowej. Jednostka nie może jednak wyznaczyć komponentu, który jest równy całej zmianie referencyjnej ceny ropy naftowej. Tak więc dopóki cena terminowa kontraktu forward (za każdą dostawę) nie spadnie poniżej 25 j.p., pozycja zabezpieczana ma tę samą zmienność przepływów pieniężnych jak sprzedaż ropy naftowej po referencyjnej cenie ropy naftowej (lub z dodatnim spreadem). Jeżeli jednak cena terminowa kontraktu forward za jakąkolwiek dostawę spadnie poniżej 25 j.p., pozycja zabezpieczana ma niższą zmienność przepływów pieniężnych niż sprzedaż ropy naftowej po referencyjnej cenie ropy naftowej (lub z dodatnim spreadem).

Kryteria kwalifikujące do rachunkowości zabezpieczeń (sekcja 6.4)

Efektywność zabezpieczenia

- B6.4.1 Efektywność zabezpieczenia oznacza stopień, w jakim zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym kompensują zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną (jeśli na przykład pozycja zabezpieczana jest komponentem ryzyka, odpowiednia zmiana wartości godziwej lub przepływów pieniężnych danej pozycji jest zmianą, którą można przypisać zabezpieczanemu ryzyku). Nieefektywność zabezpieczenia oznacza stopień, w jakim zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym są większe lub mniejsze niż te związane z pozycją zabezpieczaną.
- B6.4.2 Przy wyznaczaniu powiązania zabezpieczającego oraz w sposób ciągły jednostka analizuje źródła nieefektywności zabezpieczenia, które, jak się oczekuje, będą miały wpływ na powiązanie zabezpieczające w czasie jego trwania. Analiza ta (w tym wszelkie aktualizacje zgodnie z paragrafem B6.5.21 wynikające z przywrócenia równowagi powiązania zabezpieczającego) stanowi podstawę oceny jednostki w zakresie spełniania wymogów dotyczących efektywności zabezpieczenia.
- B6.4.3 Dla uniknięcia wątpliwości skutki zastąpienia pierwotnego kontrahenta kontrahentem rozliczeniowym oraz dokonania związanych z tym zmian zgodnie z paragrafem 6.5.6 muszą zostać odzwierciedlone w wycenie instrumentu zabezpieczającego, a w związku z tym w ocenie efektywności zabezpieczenia i w wycenie efektywności zabezpieczenia.

▼ **M53*****Powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym***

- B6.4.4 Wymóg istnienia powiązania ekonomicznego oznacza, że wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej zasadniczo zmieniają się przeciwstawnie ze względu na takie samo ryzyko, które jest zabezpieczanym ryzykiem. W związku z tym należy oczekiwać, że wartość instrumentu zabezpieczającego i wartość pozycji zabezpieczanej będą się regularnie zmieniać w reakcji na zmiany tego samego instrumentu bazowego albo tych samych instrumentów bazowych, które są powiązane ekonomicznie w taki sposób, że podobnie reagują na zabezpieczane ryzyko (np. ropa naftowa Brent i WTI).
- B6.4.5 Jeżeli instrumenty bazowe nie są takie same, ale są powiązane ekonomicznie, mogą zaistnieć sytuacje, w których wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej zmieniają się w tym samym kierunku, na przykład ze względu na to, że różnica cen pomiędzy dwoma powiązаныmi instrumentami bazowymi zmienia się, a same instrumenty bazowe nie zmieniają się w istotny sposób. Jest to nadal zgodne z powiązaniem ekonomicznym między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną, jeśli nadal oczekuje się, że wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej będą się zwykle zmieniać przeciwstawnie, w przypadku zmiany instrumentów bazowych.
- B6.4.6 Ocena tego, czy istnieje powiązanie ekonomiczne, obejmuje analizę możliwego zachowania powiązania zabezpieczającego w czasie jego trwania, aby sprawdzić, czy można oczekiwać, że osiągnie cel zarządzania ryzykiem. Samo istnienie korelacji statystycznej pomiędzy dwiema zmiennymi nie pozwala na wyciągnięcie uzasadnionego wniosku o istnieniu powiązania ekonomicznego.

Wpływ ryzyka kredytowego

- B6.4.7 Ponieważ model rachunkowości zabezpieczeń jest oparty na ogólnym pojęciu kompensowania zysków i strat na instrumencie zabezpieczającym i pozycji zabezpieczanej, efektywność zabezpieczenia określa się nie tylko na podstawie powiązania ekonomicznego między tymi pozycjami (tj. zmian ich instrumentów bazowych), lecz także na podstawie wpływu ryzyka kredytowego na wartość zarówno instrumentu zabezpieczającego, jak i pozycji zabezpieczanej. Wpływ ryzyka kredytowego oznacza, że nawet jeśli istnieje powiązanie ekonomiczne pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną, poziom kompensowania może się okazać nieprzewidywalny. Może to wynikać z tak dużej zmiany ryzyka kredytowego instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej, że ryzyko kredytowe ma przeważający wpływ na zmiany wartości wynikające z powiązania ekonomicznego (tj. wpływ zmian w instrumentach bazowych). Poziom wielkości prowadzący do powstania takiego przeważającego wpływu jest poziomem, który skutkowałby stratą (lub zyskiem) z tytułu ryzyka kredytowego, udaremniającym wpływ zmian w instrumentach bazowych na wartość instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej, nawet gdyby te zmiany były znaczne. Jeśli natomiast w danym okresie zmiana w instrumentach bazowych jest niewielka, fakt, że nawet małe związane z ryzykiem kredytowym zmiany wartości instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej mogą mieć większy wpływ na wartość niż instrumenty bazowe, nie prowadzi do powstania takiego przeważającego wpływu.

▼ **M53**

B6.4.8 Przykładem przeważającego wpływu ryzyka kredytowego na powiązanie zabezpieczające jest zabezpieczenie przez jednostkę narażenia na ryzyko cen towarów z zastosowaniem niezabezpieczonego instrumentu pochodnego. W przypadku poważnego pogorszenia się zdolności kredytowej kontrahenta tego instrumentu pochodnego wpływ zmian w zdolności kredytowej kontrahenta może być większy niż wpływ zmian cen towarów na wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego, podczas gdy zmiany wartości pozycji zabezpieczanej zależą w dużej mierze od zmian cen towarów.

Wskaźnik zabezpieczenia

B6.4.9 Zgodnie z wymogami dotyczącymi efektywności zabezpieczenia wskaźnik zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego musi być taki sam jak wskaźnik wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej, które jednostka faktycznie zabezpiecza, oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, które jednostka faktycznie stosuje do zabezpieczenia tejże wielkości pozycji zabezpieczanej. Z tego względu, jeśli jednostka zabezpiecza mniej niż 100 procent ekspozycji danej pozycji, np. 85 procent, to wyznacza powiązanie zabezpieczające, stosując wskaźnik zabezpieczenia, który jest taki sam jak wskaźnik wynikający z 85 procent ekspozycji, oraz wielkość instrumentu zabezpieczającego, którą jednostka faktycznie stosuje do zabezpieczenia tych 85 procent. W podobny sposób, jeśli na przykład jednostka zabezpiecza ekspozycję, stosując kwotę nominalną 40 jednostek instrumentu finansowego, to wyznacza powiązanie zabezpieczające, stosując wskaźnik zabezpieczenia, który jest taki sam jak wskaźnik wynikający z tej ilości 40 jednostek (tj. jednostka nie może stosować wskaźnika opartego na większej ilości jednostek, które może łącznie posiadać, ani mniejszej ilości jednostek) oraz wielkości pozycji zabezpieczanej, którą faktycznie zabezpiecza tymi 40 jednostkami.

B6.4.10 Wyznaczanie powiązania zabezpieczającego przy użyciu takiego samego wskaźnika zabezpieczenia, jak wskaźnik wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, którą jednostka faktycznie stosuje, nie odzwierciedla jednak braku równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy została ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń. W związku z tym w celu wyznaczenia powiązania zabezpieczającego jednostka musi skorygować wskaźnik zabezpieczenia, który wynika z wielkości pozycji zabezpieczanej oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, które jednostka faktycznie stosuje, jeśli jest to konieczne, aby uniknąć takiego braku równowagi.

B6.4.11 Przykłady elementów istotnych dla oceny, czy wynik księgowy jest niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń:

a) czy planowany wskaźnik zabezpieczenia określono, aby uniknąć ujmowania nieefektywności zabezpieczenia w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych, lub aby skorygować zabezpieczenie wartości godziwej dla większej wielkości pozycji zabezpieczanych, w celu szerszego stosowania księgowania według wartości godziwej, ale bez kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego; oraz

▼ **M53**

b) czy istnieje powód biznesowy szczególnych współczynników ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, mimo że powodują one nieefektywność zabezpieczenia. Na przykład jednostka zawiera transakcję i wyznacza wielkość instrumentu zabezpieczającego, która nie jest wielkością określoną jako najlepsze zabezpieczenie pozycji zabezpieczanej, ponieważ standardowa wielkość instrumentów zabezpieczających nie pozwala jej na zawarcie transakcji na dokładnie taką samą wielkość tego instrumentu zabezpieczającego („problem wielkość partii”). Przykładem może być jednostka, która zabezpiecza zakup 100 ton kawy za pomocą standardowych kontraktów futures na kawę o wielkości umowy 37 500 funtów. Jednostka mogła wykorzystać jedynie pięć albo sześć kontraktów (co odpowiada odpowiednio 85,0 ton i 102,1 tony) do zabezpieczenia zakupu o wielkości 100 ton. W takim przypadku jednostka wyznacza powiązanie zabezpieczające przy użyciu wskaźnika zabezpieczenia, który wynika z liczby kontraktów futures na kawę, które faktycznie stosuje, ponieważ nieefektywność zabezpieczenia wynikająca z rozbieżności we współczynnikach ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego nie prowadziłyby do wyniku księgowego niezgodnego z celem rachunkowości zabezpieczeń.

Częstotliwość oceny, czy spełnione są wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia

B6.4.12 Jednostka ocenia, w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego oraz w sposób ciągły, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Jednostka dokonuje co najmniej bieżącej oceny na każdy dzień sprawozdawczy lub po znaczącej zmianie okoliczności wpływających na wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia, w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. Ocena dotyczy oczekiwań co do efektywności zabezpieczenia i w związku z tym dotyczy jedynie przyszłości.

Metody oceny, czy spełnione są wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia

B6.4.13 Niniejszy standard nie precyzuje metody służącej do oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Jednostka musi jednak stosować metodę, która oddaje odpowiednie cechy powiązania zabezpieczającego, w tym źródła nieefektywności zabezpieczenia. W zależności od tych czynników, metoda ta może obejmować ocenę jakościową lub ilościową.

B6.4.14 Na przykład jeżeli najważniejsze warunki (takie jak kwota nominalna, termin wymagalności i instrument bazowy) instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej są zgodne lub ściśle uzgodnione, jednostka może na podstawie oceny jakościowej tych najważniejszych warunków stwierdzić, że wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej zasadniczo będą zmieniać się przeciwnie ze względu na takie samo ryzyko, a tym samym istnieje powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym (zob. paragrafy B6.4.4–B6.4.6).

B6.4.15 Fakt, że dany instrument pochodny ma wartość wewnętrzną lub nie ma wartości wewnętrznej, gdy jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający, nie oznacza jeszcze, że ocena jakościowa jest niewłaściwa. Zależy to od tego, czy wynikająca z tego faktu nieefektywność zabezpieczenia może mieć wielkość, której nie oddawałaby należycie ocena jakościowa.

▼ M53

- B6.4.16 Jeśli natomiast najważniejsze warunki instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej nie są ściśle uzgodnione, istnieje większa niepewność co do zakresu kompensowania. W związku z tym trudniej jest przewidzieć efektywność zabezpieczenia w czasie trwania powiązania zabezpieczającego. W takiej sytuacji jednostka może jedynie stwierdzić na podstawie oceny ilościowej, że istnieje powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym (zob. paragrafy B6.4.4–B6.4.6). W niektórych sytuacjach ocena ilościowa może być również konieczna do oceny, czy wskaźnik zabezpieczenia używany do wyznaczania powiązania zabezpieczającego spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia (zob. paragrafy B6.4.9–B6.4.11). Jednostka może stosować te same lub różne metody w odniesieniu do tych dwóch różnych celów.
- B6.4.17 W przypadku zmian okoliczności, które wpływają na efektywność zabezpieczenia, jednostka może być zmuszona do zmiany metody oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia, aby mieć pewność, że nadal oddane są istotne cechy powiązania zabezpieczającego, w tym źródła nieefektywności zabezpieczenia.
- B6.4.18 System zarządzania jednostki jest głównym źródłem informacji do przeprowadzenia oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Oznacza to, że informacje (lub analizy) dotyczące zarządzania, wykorzystywane do celów podejmowania decyzji, można wykorzystać jako podstawę do oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia.
- B6.4.19 Dokumentacja jednostki dotycząca powiązania zabezpieczającego obejmuje zasady przeprowadzania oceny wymogów dotyczących efektywności zabezpieczenia, w tym stosowanej metody lub metod. Dokumentację dotyczącą powiązania zabezpieczającego należy aktualizować w razie jakichkolwiek zmian metod (zob. paragraf B6.4.17).

Rachunkowość kwalifikujących się powiązań zabezpieczających (sekcja 6.5)

- B6.5.1 Przykładem zabezpieczenia wartości godziwej jest zabezpieczenie ekspozycji na zmiany wartości godziwej instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej na skutek zmian stóp procentowych. Takie zabezpieczenie może zostać ustanowione przez emitenta albo przez posiadacza instrumentu.
- B6.5.2 Celem zabezpieczenia przepływów pieniężnych jest odroczenie zysków lub strat na instrumencie zabezpieczającym na okres lub okresy, w których zabezpieczone oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wywierają wpływ na zyski lub straty. Przykładem zabezpieczenia przepływów pieniężnych jest zastosowanie transakcji swap w celu zamiany zobowiązania finansowego o zmiennym oprocentowaniu (wycenianego w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej) na zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu (tj. zabezpieczenie przyszłej transakcji, gdzie przyszłe zabezpieczone przepływy pieniężne stanowią przyszłe płatności z tytułu odsetek). Z kolei planowany zakup instrumentu kapitałowego, który, po nabyciu, będzie ujmowany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jest przykładem pozycji, która nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych, ponieważ wszelkie zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym, które zostałyby odroczone, nie mogły zostać odpowiednio przeklasyfikowane do zysku lub straty w okresie, w którym pozycja ta zostałaby skompensowana. Z tego samego powodu planowany zakup instrumentu kapitałowego, który, po nabyciu, będzie ujmowany w wartości godziwej, a zmiany wartości godziwej będą przedstawione w innych całkowitych dochodach, również nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych.

▼ **M53**

B6.5.3 Zabezpieczeniem uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania (np. zabezpieczeniem przed zmianą ceny paliwa w związku z nieujęty, umownym, powziętym przez elektrownię zobowiązaniem do zakupu paliwa po ustalonej cenie) jest zabezpieczeniem ryzyka zmian wartości godziwej. W związku z powyższym takie zabezpieczenie jest zabezpieczeniem wartości godziwej. Jednak, zgodnie z paragrafem 6.5.4, zabezpieczenie uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania przed ryzykiem walutowym może być również ujmowane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

Wycena nieefektywności zabezpieczenia

B6.5.4 Przy wycenie nieefektywności zabezpieczenia jednostka bierze pod uwagę wartość pieniądza w czasie. Jednostka określa zatem wartość pozycji zabezpieczanej na podstawie wartości bieżącej, a w związku z tym zmiana wartości pozycji zabezpieczanej obejmuje również wpływ wartości pieniądza w czasie.

B6.5.5 W celu obliczenia zmiany wartości pozycji zabezpieczanej do celów wyceny nieefektywności zabezpieczenia, jednostka może wykorzystać instrument pochodny, którego warunki odpowiadają najważniejszym warunkom pozycji zabezpieczanej (określa się go zazwyczaj „hipotetycznym instrumentem pochodnym”) i który, na przykład w przypadku zabezpieczenia planowanej transakcji, byłby kalibrowany za pomocą zabezpieczonego poziomu ceny (lub stopy). Na przykład jeżeli zabezpieczenie dotyczyło ryzyka dwustronnego na obecnym poziomie rynkowym, hipotetyczny instrument pochodny przedstawiałby hipotetyczny kontrakt forward, który jest kalibrowany do wartości równej zero w momencie wyznaczenia powiązania zabezpieczającego. Przykładowo, jeżeli zabezpieczenie dotyczyło ryzyka jednostronnego, hipotetyczny instrument pochodny przedstawiałby wartość wewnętrzną hipotetycznej opcji, która w momencie wyznaczenia powiązania zabezpieczającego ma zerową wartość wewnętrzną, jeśli zabezpieczany poziom ceny jest obecnym poziomem rynkowym, lub nie ma wartości wewnętrznej, jeśli zabezpieczany poziom ceny jest wyższy (lub, w przypadku zabezpieczenia pozycji długiej, niższy) od obecnego poziomu rynkowego. Stosowanie hipotetycznego instrumentu pochodnego jest jednym z możliwych sposobów obliczania zmiany wartości pozycji zabezpieczanej. Hipotetyczny instrument pochodny przedstawia pozycję zabezpieczaną, a tym samym prowadzi do takiego samego rezultatu, jak gdyby ta zmiana wartości została ustalona poprzez zastosowanie innego podejścia. Dlatego też stosowanie „hipotetycznego instrumentu pochodnego” nie jest odrębną metodą, ale sposobem matematycznym, który można wykorzystywać wyłącznie do obliczenia wartości pozycji zabezpieczanej. W związku z tym „hipotetycznego instrumentu pochodnego” nie można stosować w celu uwzględnienia w wartości pozycji zabezpieczanej cech istniejących jedynie w instrumencie zabezpieczającym (ale nie w pozycji zabezpieczanej). Przykładem jest dług wyrażony w walucie obcej (niezależnie od tego, czy jest to dług o oprocentowaniu stałym czy zmiennym). Podczas stosowania hipotetycznego instrumentu pochodnego w celu obliczenia zmiany wartości takiego długu lub wartości bieżącej skumulowanych zmian w jego przepływach pieniężnych, w ramach hipotetycznego instrumentu pochodnego nie można po prostu naliczyć opłaty z tytułu wymiany różnych walut, mimo że rzeczywiste instrumenty pochodne, w przypadku których wymieniane są różne waluty, mogą obejmować taką opłatę (np. walutowe swapy stóp procentowych).

B6.5.6 Zmiana wartości pozycji zabezpieczanej ustalona przy użyciu hipotetycznego instrumentu pochodnego może być również wykorzystywana do oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia.

▼ **M53*****Przywracanie równowagi powiązania zabezpieczającego oraz zmiany wskaźnika zabezpieczenia***

- B6.5.7 Przywracanie równowagi odnosi się do korekt wprowadzanych do wyznaczonych wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego istniejącego już powiązania zabezpieczającego w celu utrzymania wskaźnika zabezpieczenia, który spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Zmiany wyznaczonych wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego w innym celu nie stanowią przywracania równowagi do celów niniejszego standardu.
- B6.5.8 Przywracanie równowagi ujmuje się jako kontynuację powiązania zabezpieczającego, zgodnie z paragrafami B6.5.9–B6.5.21. W trakcie przywracania równowagi nieefektywność zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego określa się i ujmuje bezpośrednio przed korektą powiązania zabezpieczającego.
- B6.5.9 Korygowanie wskaźnika zabezpieczenia pozwala jednostce reagować na zmiany w powiązaniu między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną wynikające z ich instrumentów bazowych lub czynników ryzyka. Na przykład powiązanie zabezpieczające, w którym instrument zabezpieczający i pozycja zabezpieczana mają różne, ale powiązane instrumenty bazowe, zmienia się w reakcji na zmiany w stosunku między tymi dwoma instrumentami bazowymi (np. różne, lecz powiązane ze sobą wskaźniki odniesienia, stopy procentowe lub ceny). W związku z tym przywracanie równowagi umożliwia utrzymanie powiązania zabezpieczającego w sytuacjach, w których stosunek pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną zmienia się w sposób, który może być kompensowany poprzez korygowanie wskaźnika zabezpieczenia.
- B6.5.10 Na przykład jednostka zabezpiecza ekspozycję na ryzyko walutowe związane z walutą obcą A, wykorzystując walutowy instrument pochodny odnoszący się do waluty obcej B, a waluty obce A i B są powiązane (tj. ich kurs wymiany utrzymuje się w wyznaczonym przedziale lub jest określony przez bank centralny lub inny organ). W przypadku zmiany kursu wymiany między walutą obcą A i walutą obcą B (tj. ustalenia nowego przedziału lub kursu) przywrócenie równowagi powiązania zabezpieczającego w celu odzwierciedlenia nowego kursu wymiany zapewniłoby w nowych okolicznościach dalsze spełnianie przez powiązanie zabezpieczające wymogu efektywności zabezpieczenia dla wskaźnika zabezpieczenia. Natomiast w przypadku niewykonania zobowiązania z tytułu walutowego instrumentu pochodnego, zmiana wskaźnika zabezpieczenia nie może zapewnić dalszego spełniania przez powiązanie zabezpieczające wymogu efektywności zabezpieczenia. W związku z tym przywracanie równowagi nie ułatwia utrzymania powiązania zabezpieczającego w sytuacjach, w których stosunek pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną zmienia się w sposób, który nie może być kompensowany poprzez korygowanie wskaźnika zabezpieczenia.
- B6.5.11 Nie każda zmiana zakresu kompensowania pomiędzy zmianami wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych stanowi zmianę w stosunku między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną. Jednostka analizuje źródła nieefektywności zabezpieczenia, które zgodnie z jej oczekiwaniami mają wpływ na powiązanie zabezpieczające w czasie jego trwania, i ocenia, czy zmiany zakresu kompensowania:
- a) stanowią wahania wokół wskaźnika zabezpieczenia, który pozostaje ważny (tj. cały czas właściwie odzwierciedla stosunek między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną); lub

▼ **M53**

- b) wskazują, że wskaźnik zabezpieczenia przestaje właściwie odzwierciedlać stosunek pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną.

Jednostka dokonuje tej oceny na podstawie wymogu efektywności zabezpieczenia dla wskaźnika zabezpieczenia, tj. aby zagwarantować, że powiązanie zabezpieczające nie odzwierciedla braku równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy została ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń. W związku z tym ocena ta wymaga osądu.

- B6.5.12 Wahań wokół stałego wskaźnika zabezpieczenia (a zatem związanej z nimi nieefektywności zabezpieczenia) nie można ograniczać, korygując wskaźnik zabezpieczenia w reakcji na każdy konkretny wynik. W takich okolicznościach zmiana zakresu kompensowania jest zatem kwestią wyceny i ujmowania nieefektywności zabezpieczenia, ale nie wymaga przywracania równowagi.

- B6.5.13 Jeżeli natomiast zmiany w zakresie kompensowania wskazują, że wahania występują wokół wskaźnika zabezpieczenia, który różni się od wskaźnika zabezpieczenia obecnie stosowanego do tego powiązania zabezpieczającego, lub że istnieje tendencja prowadząca do oddalenia od tego wskaźnika zabezpieczenia, nieefektywność zabezpieczenia można ograniczyć, korygując wskaźnik zabezpieczenia, podczas gdy zachowanie wskaźnika zabezpieczenia prowadziło do coraz większej nieefektywności zabezpieczenia. W takich okolicznościach jednostka musi zatem ocenić, czy powiązanie zabezpieczające odzwierciedla brak równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy została ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń. Korekta wskaźnika zabezpieczenia wpływa również na wycenę i ujmowanie nieefektywności zabezpieczenia, ponieważ w trakcie przywracania równowagi nieefektywność zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego należy określić i ująć bezpośrednio przed skorygowaniem powiązania zabezpieczającego zgodnie z paragrafem B6.5.8.

- B6.5.14 Przywracanie równowagi oznacza, że do celów rachunkowości zabezpieczeń, po ustanowieniu powiązania zabezpieczającego jednostka koryguje wielkości instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej w reakcji na zmiany okoliczności, które wpływają na wskaźnik zabezpieczenia tego powiązania zabezpieczającego. Zazwyczaj korekta ta powinna odzwierciedlać korekty wielkości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, które jednostka faktycznie stosuje. Jednostka musi jednak skorygować wskaźnik zabezpieczenia wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego, które faktycznie stosuje, jeżeli:

- a) wskaźnik zabezpieczenia wynikający ze zmian w wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego faktycznie stosowanych przez jednostkę odzwierciedlałby brak równowagi, który powodowałby nieefektywność zabezpieczenia mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń; lub

▼ **M53**

b) jednostka utrzymałaby wielkości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, które faktycznie stosuje, co prowadziłoby do wskaźnika zabezpieczenia, który w nowej sytuacji odzwierciedlałby brak równowagi powodujący nieefektywność zabezpieczenia mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń (tj. jednostka nie może powodować braku równowagi poprzez nieskorygowanie wskaźnika zabezpieczenia).

B6.5.15 Przywracania równowagi nie stosuje się, jeżeli zmienił się cel zarządzania ryzykiem dla powiązania zabezpieczającego. Zamiast tego należy zaniechać rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do tego powiązania zabezpieczającego (mimo że jednostka może wyznaczyć nowe powiązanie zabezpieczające obejmujące instrument zabezpieczający lub pozycję zabezpieczaną poprzedniego powiązania zabezpieczającego, zgodnie z opisem w paragrafie B6.5.28).

B6.5.16 Jeżeli przywrócono równowagę powiązania zabezpieczającego, korekta wskaźnika zabezpieczenia może się odbyć w różny sposób:

a) można zwiększyć współczynnik ważenia pozycji zabezpieczanej (co jednocześnie zmniejsza współczynnik ważenia instrumentu zabezpieczającego) poprzez:

(i) zwiększenie wielkości pozycji zabezpieczanej; lub

(ii) zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego;

b) można zwiększyć współczynnik ważenia instrumentu zabezpieczającego (co jednocześnie zmniejsza współczynnik ważenia pozycji zabezpieczanej) poprzez:

(i) zwiększenie wielkości instrumentu zabezpieczającego; lub

(ii) zmniejszenie wielkości pozycji zabezpieczanej.

Zmiany wielkości odnoszą się do wielkości stanowiących część powiązania zabezpieczającego. Zmniejszenia wielkości nie muszą zatem oznaczać, że pozycje lub transakcje już nie istnieją, lub że nie oczekuje się już, iż nastąpią, ale że nie stanowią one części powiązania zabezpieczającego. Na przykład zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego może skutkować zatrzymaniem przez jednostkę instrumentu pochodnego, ale tylko jego część może pozostać instrumentem zabezpieczającym powiązania zabezpieczającego. Sytuacja taka mogłaby mieć miejsce, gdyby przywracanie równowagi mogło być dokonane tylko przez zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego w powiązaniu zabezpieczającym, lecz z utrzymaniem przez jednostkę wielkości, która nie jest już potrzebna. W takim przypadku niewyznaczona część instrumentu pochodnego byłaby ujmowana w wartości godziwej przez wynik finansowy (o ile nie została wyznaczona jako instrument zabezpieczający w innym powiązaniu zabezpieczającym).

B6.5.17 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zwiększenie wielkości pozycji zabezpieczanej, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Wycena zmian wartości pozycji zabezpieczanej powiązanej z wcześniej wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi zmiany wartości pozycji zabezpieczanej obejmują również zmianę wartości dodatkowej wielkości pozycji zabezpieczanej. Zmiany te są wyceniane począwszy od i w odniesieniu do dnia przywrócenia równowagi zamiast dnia, w którym wyznaczono powiązanie zabezpieczające. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała 100 ton towaru po cenie

▼ **M53**

terminowej kontraktu forward wynoszącej 80 j.p. (cena terminowa kontraktu forward w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego) oraz dodała 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi przy cenie terminowej kontraktu forward wynoszącej 90 j.p., pozycja zabezpieczana po przywróceniu równowagi obejmowałaby dwie warstwy: 100 ton zabezpieczonych przy cenie 80 j.p. i 10 ton zabezpieczonych przy cenie 90 j.p.

- B6.5.18 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości pozycji zabezpieczanej. Wycena zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego powiązanego z nadal wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi wielkość, o którą zmniejszono instrument zabezpieczający, nie stanowi już części powiązania zabezpieczającego. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała ryzyko cenowe związane z towarem, stosując instrument pochodny odpowiadający ilości 100 ton jako instrument zabezpieczający, i zmniejszyła tę ilość o 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi, pozostałaby kwota nominalna 90 ton wielkości instrumentu zabezpieczającego (zob. paragraf B6.5.16 w odniesieniu do skutków dla wielkości instrumentu pochodnego (tj. 10 ton), która nie jest już częścią powiązania zabezpieczającego).
- B6.5.19 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zwiększenie wielkości instrumentu zabezpieczającego, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości pozycji zabezpieczanej. Wycena zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego powiązanego z wcześniej wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego obejmują również zmiany wartości dodatkowej wielkości instrumentu zabezpieczającego. Zmiany te są wyceniane począwszy od i w odniesieniu do dnia przywrócenia równowagi zamiast dnia, w którym wyznaczono powiązanie zabezpieczające. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała ryzyko cenowe związane z towarem, stosując instrument pochodny odpowiadający ilości 100 ton jako instrument zabezpieczający, i dodała 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi, instrument zabezpieczający po przywróceniu równowagi obejmowałby łącznie instrument pochodny odpowiadający ilości 110 ton. Zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stanowi łączną zmianę wartości godziwej instrumentów pochodnych odpowiadających łącznie ilości 110 ton. Te instrumenty pochodne mogą cechować (i prawdopodobnie cechują) różne najważniejsze warunki, takie jak ich ceny terminowe, ponieważ dotyczące ich transakcje zostały zawarte w różnym w czasie (łącznie z możliwością wyznaczenia instrumentów pochodnych do powiązań zabezpieczających po ich początkowym ujęciu).
- B6.5.20 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zmniejszenie wielkości pozycji zabezpieczanej, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Wycena zmian wartości pozycji zabezpieczanej powiązanej z nadal wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi, wielkość, o którą zmniejszono pozycję zabezpieczaną, nie stanowi już części powiązania zabezpieczającego. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała 100 ton towaru po cenie terminowej kontraktu forward wynoszącej 80 j.p. i zmniejszyła tę ilość o 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi, pozycja zabezpieczana po przywróceniu równowagi wynosiłaby 90 ton zabezpieczonych przy cenie 80 j.p. 10 ton pozycji zabezpieczanej, które nie są już częścią powiązania zabezpieczającego, ujmowano by zgodnie z wymogami dotyczącymi zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń (zob. paragrafy 6.5.6–6.5.7 i B6.5.22–B6.5.28).

▼ **M53**

B6.5.21 Przywracając równowagę powiązania zabezpieczającego, jednostka musi zaktualizować swoją analizę źródeł nieefektywności zabezpieczenia, które, jak się oczekuje, będą miały wpływ na powiązanie zabezpieczające w (pozostałym) czasie jego trwania (zob. paragraf B6.4.2). Należy odpowiednio uaktualnić dokumentację powiązania zabezpieczającego.

Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

B6.5.22 Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń stosuje się prospektywnie od dnia, w którym kryteria kwalifikacyjne nie są już spełniane.

B6.5.23 Jednostka nie wyłącza z wyznaczenia i nie rozwiązuje w ten sposób powiązania zabezpieczającego, które:

a) nadal odpowiada celowi zarządzania ryzykiem, na podstawie którego kwalifikowało się do rachunkowości zabezpieczeń (tj. jednostka nadal realizuje ten cel zarządzania ryzykiem); oraz

b) w dalszym ciągu spełnia wszystkie inne kryteria kwalifikacyjne (po uwzględnieniu, o ile ma to zastosowanie, przywrócenia równowagi powiązania zabezpieczającego).

B6.5.24 Do celów niniejszego standardu odróżnia się strategię zarządzania ryzykiem jednostki od jej celów zarządzania ryzykiem. Strategia zarządzania ryzykiem jest ustalana na najwyższym poziomie, na którym jednostka ustala, w jaki sposób zarządza ryzykiem. Strategie zarządzania ryzykiem zwykle identyfikują ryzyka, na jakie jest narażona jednostka, i określają, w jaki sposób jednostka na nie reaguje. Strategia zarządzania ryzykiem obowiązuje zwykle przez dłuższy okres i może obejmować pewną elastyczność umożliwiającą reagowanie na zmiany okoliczności, które następują w czasie obowiązywania strategii (np. różne poziomy stóp procentowych lub cen towarów, których skutkiem jest różny zakres zabezpieczenia). Jest to zwykle określone w dokumencie ogólnym, który jest przekazywany w jednostce kaskadowo, za pomocą zasad zawierających bardziej szczegółowe wytyczne. Natomiast cel zarządzania ryzykiem dla powiązania zabezpieczającego ma zastosowanie na poziomie konkretnego powiązania zabezpieczającego. Dotyczy on sposobu stosowania danego wyznaczonego instrumentu zabezpieczającego do zabezpieczenia przed konkretną ekspozycją na ryzyko, która została wyznaczona jako pozycja zabezpieczana. W związku z tym strategia zarządzania ryzykiem może obejmować wiele różnych powiązań zabezpieczających, których cele zarządzania ryzykiem odnoszą się do realizacji tej ogólnej strategii zarządzania ryzykiem. Na przykład:

a) jednostka posiada strategię zarządzania ryzykiem stopy procentowej w odniesieniu do finansowania dłużnego, która ustanawia zakresy dla całej jednostki w odniesieniu do proporcji finansowania o oprocentowaniu stałym i zmiennym. Celem strategii jest utrzymanie długu o stałym oprocentowaniu w granicach 20–40 procent. Jednostka od czasu do czasu ustala, w jaki sposób realizować tę strategię (tj. jaką zająć pozycję w zakresie 20–40 procent dla ekspozycji na ryzyko stałej stopy procentowej) w zależności od wysokości stóp procentowych. Jeżeli stopy procentowe są niskie, jednostka wybiera stałe oprocentowanie dla większej części długu niż w czasie, gdy stopy procentowe są wysokie. Dług jednostki stanowi 100 j.p. długu o zmiennym oprocentowaniu, z czego 30 j.p. wymienia się za pomocą transakcji swap na ekspozycję na ryzyko stałej stopy procentowej. Jednostka korzysta z niskich stóp procentowych, aby wyemitować dodatkowych 50 j.p. długu na finansowanie znacznych inwestycji, co czyni poprzez emisję obligacji o stałym oprocentowaniu. Ze względu na niskie stopy

▼ M53

procentowe jednostka postanawia ustalić swoją ekspozycję na ryzyko stałej stopy procentowej na 40 procent całkowitej kwoty zadłużenia, zmniejszając o 20 j.p. stopień, w jakim poprzednio zabezpieczyła swoją ekspozycję na ryzyko zmiennej stopy procentowej, co prowadzi do ekspozycji na ryzyko stałej stopy procentowej w wysokości 60 j.p. W tej sytuacji sama strategia zarządzania ryzykiem pozostaje bez zmian. Jednak w tym przypadku nastąpiła zmiana w realizacji tej strategii przez jednostkę, co oznacza, że zmienił się cel zarządzania ryzykiem (na poziomie powiązania zabezpieczającego) w odniesieniu do 20 j.p. ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej, która była wcześniej zabezpieczona. W związku z tym w takiej sytuacji należy zaprzestać stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do 20 j.p. uprzednio zabezpieczonej ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej. Może to obejmować zmniejszenie pozycji z tytułu swapu o kwotę nominalną 20 j.p., ale, w zależności od okoliczności, jednostka może zachować wolumen tego swapu i wykorzystać go na przykład do zabezpieczenia innej ekspozycji na ryzyko lub może się on stać częścią portfela handlowego. Gdyby natomiast jednostka wymieniła za pomocą transakcji typu „swap” część swojego nowego długu o stałym oprocentowaniu na ekspozycję na ryzyko zmiennej stopy procentowej, rachunkowość zabezpieczeń musiałaby być kontynuowana w odniesieniu do wcześniej zabezpieczanej ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej;

- b) niektóre ekspozycje wynikają z pozycji, które często się zmieniają, na przykład z tytułu ryzyka stopy procentowej otwartego portfela instrumentów dłużnych. Dodawanie nowych instrumentów dłużnych i zaprzestawanie ujmowania instrumentów dłużnych ciągle zmienia tę ekspozycję (tj. różni się to od zwykłego wygasania pozycji portfela w terminie wymagalności). Jest to proces dynamiczny, w którym zarówno ekspozycja, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania nią nie pozostają takie same na długo. W związku z tym jednostka o takiej ekspozycji często koryguje instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania ryzykiem stopy procentowej w miarę zmiany ekspozycji. Na przykład instrumenty dłużne o pozostałym terminie wymagalności wynoszącym 24 miesiące są wyznaczone jako pozycja zabezpieczana w przypadku ryzyka stopy procentowej dla 24 miesięcy. Ta sama procedura stosowana jest w odniesieniu do innych przedziałów czasowych lub terminów wymagalności. Po krótkim czasie jednostka rozwiązuje wszystkie, niektóre lub część z wcześniej wyznaczonych powiązań zabezpieczających dla terminów wymagalności i wyznacza nowe powiązania zabezpieczające dla terminów wymagalności w oparciu o ich rozmiar i istniejące w tym czasie instrumenty zabezpieczające. Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń odzwierciedla w tej sytuacji fakt, że te powiązania zabezpieczające zostały ustanowione w taki sposób, iż jednostka uwzględnia nowy instrument zabezpieczający i nową pozycję zabezpieczaną zamiast instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, które zostały wcześniej wyznaczone. Strategia zarządzania ryzykiem pozostaje niezmienną, ale brak jest celu zarządzania ryzykiem kontynuowanego dla tych poprzednio wyznaczonych powiązań zabezpieczających, które jako takie już nie istnieją. W takiej sytuacji zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń odnosi się do stopnia, w jakim zmienił się cel zarządzania ryzykiem. Zależy to od sytuacji jednostki i może na przykład wpływać na wszystkie lub tylko niektóre powiązania zabezpieczające danego terminu wymagalności, lub tylko na część powiązania zabezpieczającego;
- c) jednostka posiada strategię zarządzania ryzykiem, zgodnie z którą zarządza ryzykiem walutowym planowanej sprzedaży oraz wynikającymi z niej należnościami. W ramach tej strategii jednostka zarządza ryzykiem walutowym jako szczególnym powiązaniem zabezpieczającym tylko do momentu ujęcia należności. Odtąd jednostka nie zarządza już ryzykiem walutowym na podstawie tego konkretnego powiązania zabezpieczającego. Zamiast tego

▼ **M53**

zarządza ona łącznie ryzykiem walutowym związanym z należnościami, zobowiązaniami i instrumentami pochodnymi (nieodnoszącymi się do planowanych transakcji, które są ciągle w toku) wyrażonymi w tej samej walucie obcej. Do celów rachunkowości stanowi to zabezpieczenie „naturalne” ze względu na to, że zyski i straty z tytułu ryzyka walutowego dla wszystkich tych pozycji są niezwłocznie ujmowane w wyniku finansowym. W związku z tym do celów rachunkowości, jeżeli powiązanie zabezpieczające jest wyznaczane na okres do daty płatności, musi być ono rozwiązane, gdy ujmuje się należność, ponieważ cel zarządzania ryzykiem pierwotnego powiązania zabezpieczającego nie ma już zastosowania. Ryzykiem walutowym zarządza się teraz w ramach tej samej strategii, ale na innej podstawie. Gdyby natomiast jednostka miała inny cel zarządzania ryzykiem i zarządzała ryzykiem walutowym w ramach jednego, nieprzerwanego powiązania zabezpieczającego specjalnie dla tej planowanej wartości sprzedaży i wynikających z niej należności aż do dnia rozliczenia, rachunkowość zabezpieczeń byłaby stosowana do tego dnia.

B6.5.25 Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń może wpływać na:

- a) całość powiązania zabezpieczającego; lub
- b) część powiązania zabezpieczającego (co oznacza, że rachunkowość zabezpieczeń stosuje się nadal dla pozostałej części powiązania zabezpieczającego).

B6.5.26 Powiązanie zabezpieczające zostaje rozwiązane w całości, gdy jako całość przestaje spełniać kryteria kwalifikacyjne. Na przykład:

- a) powiązanie zabezpieczające nie odpowiada już celowi zarządzania ryzykiem, na podstawie którego kwalifikowało się do rachunkowości zabezpieczeń (tj. jednostka nie realizuje już tego celu zarządzania ryzykiem);
- b) instrument lub instrumenty zabezpieczające zostały sprzedane lub rozwiązane (w odniesieniu do całej wielkości, która była częścią powiązania zabezpieczającego); lub
- c) nie istnieje już powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną i instrumentem zabezpieczającym lub ryzyko kredytowe zaczyna mieć przeważający wpływ na zmiany wartości wynikające ze wspomnianego powiązania ekonomicznego.

B6.5.27 Rozwiązuje się część powiązania zabezpieczającego (a rachunkowość zabezpieczeń stosuje się nadal dla jego pozostałej części), w przypadku gdy tylko część powiązania zabezpieczającego przestaje spełniać kryteria kwalifikacyjne. Na przykład:

- a) przy przywróceniu równowagi powiązania zabezpieczającego wskaźnik zabezpieczenia może zostać skorygowany w taki sposób, że część wielkości pozycji zabezpieczanej nie stanowi już części powiązania zabezpieczającego (zob. paragraf B6.5.20); w związku z tym zaprzestaje się stosowania rachunkowości zabezpieczeń tylko w odniesieniu do wielkości pozycji zabezpieczanej, która nie jest już częścią powiązania zabezpieczającego; lub
- b) jeśli prawdopodobieństwo wystąpienia części wielkości pozycji zabezpieczanej, która stanowi planowaną transakcję (lub jej komponent), nie jest już wysokie, zaprzestaje się stosowania rachunkowości zabezpieczeń tylko w odniesieniu do wielkości pozycji zabezpieczanej, której prawdopodobieństwo wystąpienia nie jest już wysokie. Jeżeli jednak jednostka w przeszłości wyznaczała zabezpieczenia planowanych transakcji, a następnie stwierdziła, że transakcje te prawdopodobnie już nie nastąpią, kwestionuje się zdolność jednostki do dokładnego prognozowania planowanych transakcji przy prognozowaniu podobnych planowanych transakcji. Ma to wpływ na ocenę, czy podobne planowane transakcje są wysoce prawdopodobne (zob. paragraf 6.3.3), a co za tym idzie czy kwalifikują się jako pozycje zabezpieczane.

▼ **M53**

B6.5.28 Jednostka może wyznaczyć nowe powiązanie zabezpieczające, które obejmuje instrument zabezpieczający lub pozycję zabezpieczaną poprzedniego powiązania zabezpieczającego, w odniesieniu do którego zaprzestano stosowania rachunkowości zabezpieczeń (częściowo lub całkowicie). Nie stanowi to kontynuacji powiązania zabezpieczającego, ale ponowne rozpoczęcie. Na przykład:

- a) następuje tak poważne pogorszenie jakości kredytowej instrumentu zabezpieczającego, że jednostka zastępuje go nowym instrumentem zabezpieczającym. Oznacza to, że pierwotne powiązanie zabezpieczające nie zdołało osiągnąć celu zarządzania ryzykiem i w związku z tym całkowicie je rozwiązano. Nowy instrument zabezpieczający jest wyznaczony jako zabezpieczenie tej samej ekspozycji, która była wcześniej objęta zabezpieczeniem i tworzy nowe powiązanie zabezpieczające. Zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną są zatem wyceńniane począwszy od i w odniesieniu do dnia wyznaczenia nowego powiązania zabezpieczającego zamiast dnia wyznaczenia pierwotnego powiązania zabezpieczającego;
- b) powiązanie zabezpieczające rozwiązuje się przed końcem jego trwania. Instrument zabezpieczający w tym powiązaniu zabezpieczającym może być wyznaczony jako instrument zabezpieczający w innym powiązaniu zabezpieczającym (np. korygując wskaźnik zabezpieczenia przy przywracaniu równowagi poprzez zwiększenie wielkości instrumentu zabezpieczającego lub przy wyznaczaniu całego nowego powiązania zabezpieczającego).

Ujęcie wartości opcji w czasie

B6.5.29 Można uznać, że opcja odnosi się do okresu czasu, ponieważ jej wartość w czasie stanowi opłatę za zapewnienie ochrony posiadaczowi opcji przez określony okres. Jednak istotnym aspektem do celów oceny, czy opcja zabezpiecza transakcję lub pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, są cechy tej pozycji zabezpieczanej, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy. Jednostka ocenia zatem rodzaj pozycji zabezpieczanej (zob. paragraf 6.5.15 pkt a)) na podstawie charakteru pozycji zabezpieczanej (niezależnie od tego, czy powiązanie zabezpieczające jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, czy zabezpieczeniem wartości godziwej):

- a) wartość opcji w czasie dotyczy pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, jeśli pozycja zabezpieczana ma charakter transakcji, w odniesieniu do której wartość w czasie ma charakter kosztów tej transakcji. Przykładem jest sytuacja, gdy wartość opcji w czasie dotyczy pozycji zabezpieczanej, która prowadzi do ujęcia pozycji, której początkowa wycena obejmuje koszty transakcji (np. jednostka zabezpiecza zakup towarów, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, przed ryzykiem cen towarów i obejmuje koszty transakcji w początkowej wycenie zapasów). W związku z uwzględnieniem wartości opcji w czasie w początkowej wycenie danej pozycji zabezpieczanej, wartość w czasie wpływa na wynik finansowy w tym samym czasie co pozycja zabezpieczana. Podobnie jednostka, która zabezpiecza sprzedaż towaru, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, uwzględnia wartość opcji w czasie jako część kosztów związanych z tą sprzedażą (wartość w czasie ujmuje się zatem w wyniku finansowym w tym samym okresie co przychody z zabezpieczonej sprzedaży);

▼ M53

- b) wartość opcji w czasie odnosi się do pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, jeśli ze względu na charakter pozycji zabezpieczanej wartość w czasie ma charakter kosztu uzyskania ochrony przed ryzykiem w danym okresie czasu (ale pozycja zabezpieczana nie prowadzi do transakcji obejmującej pojęcie kosztu transakcji zgodnie z pkt a)). Przykładowo, jeżeli zapas towaru jest zabezpieczony przed spadkiem wartości godziwej przez sześć miesięcy przy użyciu opcji towarowej o odpowiednim okresie trwania, wartość opcji w czasie byłaby przypisana do wyniku finansowego (tj. amortyzowana w systematyczny i racjonalny sposób) przez ten okres sześciu miesięcy. Innym przykładem jest zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej, zabezpieczonej przez 18 miesięcy przy użyciu opcji walutowej, które prowadziłyby do przypisania wartości opcji w czasie przez ten okres 18 miesięcy.

B6.5.30 Charakterystyka zabezpieczanej pozycji, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy, mają również wpływ na okres, w którym amortyzowana jest wartość w czasie opcji zabezpieczającej pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, który jest spójny z okresem, w którym wartość wewnętrzna opcji może wpływać na wynik finansowy zgodnie z wymogami rachunkowości zabezpieczeń. Przykładowo, jeśli opcja na stopy procentowe (opcja cap) jest wykorzystywana w celu zapewnienia ochrony przed wzrostem kosztów odsetek od obligacji o zmiennej stopie procentowej, wartość w czasie opcji cap jest amortyzowana w wyniku finansowym w tym samym okresie, w którym wartość wewnętrzna tej opcji wpływałaby na wynik finansowy:

- a) jeżeli opcja cap zabezpiecza przed wzrostami stóp procentowych w okresie pierwszych trzech lat łącznego okresu życia pięcioletniej obligacji o zmiennej stopie procentowej, wartość tej opcji w czasie jest amortyzowana w ciągu pierwszych trzech lat; lub
- b) jeżeli opcja cap jest opcją z odroczonym startem (ang. *forward starting*), która zabezpiecza przed wzrostami stóp procentowych w drugim i trzecim roku łącznego okresu życia pięcioletniej obligacji o zmiennej stopie procentowej, wartość opcji w czasie jest amortyzowana w drugim i trzecim roku.

B6.5.31 Ujęcie wartości opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15 ma również zastosowanie do połączenia opcji zakupionej z wystawioną (z których jedna jest opcją sprzedaży, a druga jest opcją kupna), które na dzień wyznaczenia jako instrument zabezpieczający mają zerową wartość netto w czasie (powszechnie określanego jako „zerokosztowa strategia opcyjna typu collar”). W takim przypadku jednostka ujmuje wszelkie zmiany w wartości w czasie w innych całkowitych dochodach, chociaż skumulowana zmiana wartości w czasie w całym okresie powiązania zabezpieczającego wynosi zero. Z tego względu, jeśli wartość opcji w czasie odnosi się do:

- a) pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, wartość w czasie na koniec powiązania zabezpieczającego, która koryguje pozycję zabezpieczaną lub jest przeklasyfikowana do zysku lub straty (zob. paragraf 6.5.15 b)), wynosiłaby zero;
- b) pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, kwota amortyzacji w odniesieniu do wartości w czasie wynosi zero.

▼ M53

B6.5.32 Ujęcie wartości opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15 ma zastosowanie jedynie w zakresie, w jakim wartość w czasie odnosi się do pozycji zabezpieczanej (uzgodniona wartość w czasie). Wartość opcji w czasie odnosi się do pozycji zabezpieczanej, jeżeli najważniejsze warunki opcji (takie jak kwota nominalna, okres życia i instrument bazowy) są uzgodnione z pozycją zabezpieczaną. Jeśli zatem najważniejsze warunki opcji i pozycja zabezpieczana nie są w pełni dopasowane, jednostka określa skorygowaną wartość w czasie, tj. jaka część wartości w czasie wliczonej do premii (rzeczywista wartość w czasie) odnosi się do pozycji zabezpieczanej (i w związku z tym powinna być traktowana zgodnie z paragrafem 6.5.15). Jednostka ustala skorygowaną wartość w czasie, stosując wycenę opcji, której najważniejsze warunki dokładnie odpowiadałyby pozycji zabezpieczanej.

B6.5.33 Jeżeli rzeczywista wartość w czasie oraz skorygowana wartość w czasie różnią się, jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego zgodnie z paragrafem 6.5.15 w następujący sposób:

a) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego rzeczywista wartość w czasie jest wyższa niż uzgodniona wartość w czasie, jednostka:

(i) ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego w oparciu o uzgodnioną wartość w czasie; oraz

(ii) uwzględnia różnice w zmianach wartości godziwej między obiema wartościami w czasie w wyniku finansowym;

b) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego rzeczywista wartość w czasie jest niższa niż skorygowana wartość w czasie, jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego, poprzez odniesienie do niższej z poniższych skumulowanych zmian wartości godziwej:

(i) rzeczywista wartość w czasie; oraz

(ii) uzgodniona wartość w czasie.

Pozostałą zmianę wartości godziwej rzeczywistej wartości w czasie ujmuje się w wyniku finansowym.

Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktów forward oraz walutowych spreadów bazowych instrumentów finansowych

B6.5.34 Można uznać, że kontrakt forward odnosi się do okresu czasu, ponieważ jego element terminowy (forward) stanowi opłatę za określony okres (tj. okres wymagalności, dla którego został ustalony). Jednak istotnym aspektem do celów oceny, czy instrument zabezpieczający zabezpiecza transakcję lub pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, są cechy tej pozycji zabezpieczanej, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy. Jednostka ocenia zatem rodzaj pozycji zabezpieczanej (zob. paragrafy 6.5.16 i 6.5.15 pkt a)) na podstawie charakteru pozycji zabezpieczanej (niezależnie od tego, czy powiązanie zabezpieczające jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, czy zabezpieczeniem wartości godziwej):

▼ **M53**

- a) element terminowy (forward) kontraktu forward dotyczy pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, jeśli pozycja zabezpieczana ma charakter transakcji, w odniesieniu do której element terminowy (forward) ma charakter kosztów tej transakcji. Przykładem jest sytuacja, gdy element terminowy (forward) dotyczy pozycji zabezpieczanej, która prowadzi do ujęcia pozycji, której początkowa wycena obejmuje koszty transakcji (np. jednostka zabezpiecza zakup zapasów wyrażony w walucie obcej, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, przed ryzykiem walutowym i obejmuje koszty transakcji w początkowej wycenie zapasów). W związku z uwzględnieniem elementu terminowego (forward) w początkowej wycenie danej pozycji zabezpieczanej, element terminowy (forward) wpływa na wynik finansowy w tym samym czasie co pozycja zabezpieczana. Podobnie jednostka, która zabezpiecza sprzedaż towaru wyrażoną w walucie obcej przed ryzykiem walutowym, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, obejmowałaby element terminowy (forward) jako część kosztów związanych z tą sprzedażą (element terminowy (forward) ujmuje się zatem w wyniku finansowym w tym samym okresie co przychody z zabezpieczonej sprzedaży);
- b) element terminowy (forward) kontraktu forward odnosi się do pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, jeśli ze względu na charakter pozycji zabezpieczanej element terminowy (forward) ma charakter kosztu uzyskania ochrony przed ryzykiem w danym okresie czasu (ale pozycja zabezpieczana nie prowadzi do transakcji obejmującej pojęcie kosztu transakcji zgodnie z pkt a)). Przykładowo, jeżeli zapas towaru jest zabezpieczony przed zmianami wartości godziwej przez sześć miesięcy przy użyciu towarowego kontraktu terminowego o odpowiednim okresie życia, element terminowy (forward) towarowego kontraktu terminowego przypisuje się do wyniku finansowego (tj. amortyzuje się w systematyczny i racjonalny sposób) przez ten okres sześciu miesięcy. Innym przykładem jest zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej, zabezpieczonej na 18 miesięcy przy użyciu walutowego kontraktu forward, które prowadziłyby do przypisania elementu terminowego (forward) kontraktu forward przez ten okres 18 miesięcy.

B6.5.35 Charakterystyka pozycji zabezpieczanej, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy, również mają wpływ na okres, w którym amortyzowany jest element terminowy (forward) kontraktu forward, który zabezpiecza pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, co odpowiada okresowi, do którego odnosi się element terminowy (forward). Przykładowo, jeśli kontrakt forward zabezpiecza przed ekspozycją na zmienność trzymiesięcznych stóp procentowych przez okres trzech miesięcy, który rozpoczyna się za sześć miesięcy, element terminowy (forward) jest amortyzowany w okresie, który obejmuje miesiące od siódmego do dziewiątego.

B6.5.36 Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktu forward zgodnie z paragrafem 6.5.16 ma również zastosowanie, jeżeli w dniu, w którym kontrakt forward jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający, wartość elementu terminowego (forward) wynosi zero. W takim przypadku jednostka ujmuje wszelkie zmiany wartości godziwej, które można przypisać elementowi terminowemu (forward), w innych całkowitych dochodach, chociaż skumulowana zmiana wartości godziwej, którą można przypisać elementowi terminowego (forward) w całym okresie powiązania zabezpieczającego wynosi zero. Z tego względu, jeśli element terminowy (forward) kontraktu forward odnosi się do:

- a) pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, to kwota w odniesieniu do elementu terminowego (forward) na koniec powiązania zabezpieczającego, która koryguje pozycję zabezpieczaną lub jest przeklasyfikowana do zysku lub straty (zob. paragrafy 6.5.15 pkt b) i 6.5.16) wynosi zero;

▼ **M53**

b) pozycji zabezpieczonej związanej z okresem, kwota amortyzacji w odniesieniu do elementu terminowego (forward) wynosi zero.

B6.5.37 Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktów forward zgodnie z paragrafem 6.5.16 ma zastosowanie jedynie w zakresie, w jakim element terminowy (forward) odnosi się do pozycji zabezpieczonej (dopasowany element terminowy (forward)). Element terminowy (forward) kontraktu forward odnosi się do pozycji zabezpieczonej, jeżeli najważniejsze warunki kontraktu forward (takie jak kwota nominalna, okres życia i instrument bazowy) są uzgodnione z pozycją zabezpieczaną. Jeśli zatem najważniejsze warunki kontraktu forward i pozycja zabezpieczana nie są w pełni dopasowane, jednostka określa dopasowany element terminowy (forward), tj. jaka część elementu terminowego (forward) uwzględniona w kontrakcie forward (rzeczywisty element terminowy (forward)) odnosi się do pozycji zabezpieczonej (i w związku z tym powinna być traktowana zgodnie z paragrafem 6.5.16). Jednostka ustala dopasowany element terminowy (forward), stosując wycenę kontraktu forward, który miałby najważniejsze warunki dokładnie odpowiadające pozycji zabezpieczonej.

B6.5.38 Jeżeli rzeczywisty element terminowy (forward) oraz dopasowany element terminowy (forward) różnią się, jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego zgodnie z paragrafem 6.5.16 w następujący sposób:

a) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego wartość bezwzględna rzeczywistego elementu terminowego (forward) jest wyższa niż wartość bezwzględna dopasowanego elementu terminowego (forward), jednostka:

(i) ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego w oparciu o dopasowany element terminowy (forward); oraz

(ii) ujmuje różnice w zmianach wartości godziwej między obydwooma elementami terminowymi (forward) wyniku finansowym;

b) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego wartość bezwzględna rzeczywistego elementu terminowego (forward) jest niższa niż wartość bezwzględna dopasowanego elementu terminowego (forward), jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego, poprzez odniesienie do niższej z poniższych skumulowanych zmian wartości godziwej:

(i) wartość bezwzględna rzeczywistego elementu terminowego (forward); oraz

(ii) wartość bezwzględna uzgodnionego elementu terminowego (forward).

Pozostałą zmianę wartości godziwej rzeczywistego elementu terminowego (forward) ujmuje się w wyniku finansowym.

B6.5.39 Jeżeli jednostka oddziela walutowy spread bazowy od instrumentu finansowego i wyłącza go z wyznaczenia tego instrumentu finansowego jako instrumentu zabezpieczającego (zob. paragraf 6.2.4 pkt b)), objaśnienia stosowania podane w paragrafach B6.5.34–B6.5.38 odnoszą się do walutowego spreadu bazowego w taki sam sposób, w jaki odnoszą się do elementu terminowego (forward) kontraktu forward.

▼ **M53****Zabezpieczenie grupy pozycji (sekcja 6.6)***Zabezpieczenie pozycji netto*

Możliwość kwalifikowania do rachunkowości zabezpieczeń i wyznaczenie pozycji netto

- B6.6.1 Pozycja netto kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń jedynie wówczas, gdy jednostka zabezpiecza w ujęciu netto do celów zarządzania ryzykiem. Jednostka musi faktycznie zabezpieczać w ten sposób (nie wystarczy stwierdzenie ani dokumentacja). Jednostka nie może zatem stosować rachunkowości zabezpieczeń w ujęciu netto wyłącznie aby osiągnąć określony wynik księgowy, jeśli nie odzwierciedla to jej podejścia do zarządzania ryzykiem. Zabezpieczanie w ujęciu netto musi stanowić część ustalonej strategii zarządzania ryzykiem. Zwykle byłoby to zatwierdzone przez kluczowy personel kierowniczy zgodnie z definicją zawartą w MSR 24.
- B6.6.2 Na przykład jednostka A, której walutą funkcjonalną jest jej waluta lokalna, posiada uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie zapłaty za dziewięć miesięcy 150 000 FC (jednostek waluty obcej) za koszty reklamy i uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie do sprzedaży za 15 miesięcy wyrobów gotowych za 150 000 FC. Jednostka A zawiera transakcję dotyczącą walutowego instrumentu pochodnego, który ma zostać rozliczony po upływie dziewięciu miesięcy, na podstawie której otrzymuje 100 FC i płaci 70 j.p. Jednostka A nie posiada innych ekspozycji walutowych. Jednostka A nie zarządza ryzykiem walutowym w ujęciu netto. Jednostka A nie może zatem stosować rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do powiązania zabezpieczającego między walutowym instrumentem pochodnym i pozycją netto w wysokości 100 FC (składającą się ze 150 000 FC wiążącego zobowiązania zakupu dotyczącego usług reklamowych i 149 900 FC (ze 150 000 FC) uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania do sprzedaży) na okres dziewięciu miesięcy.
- B6.6.3 Gdyby jednostka A zarządzała ryzykiem walutowym w ujęciu netto i nie zawarła transakcji dotyczącej walutowego instrumentu pochodnego (ponieważ zwiększa on jej ekspozycję na ryzyko walutowe zamiast je zmniejszać), wówczas jednostka znalazłaby się w naturalnej pozycji zabezpieczanej przez dziewięć miesięcy. Zwykle ta pozycja zabezpieczana nie byłaby odzwierciedlona w sprawozdaniu finansowym, ponieważ transakcje ujmują się w różnych okresach sprawozdawczych w przyszłości. Pozycja zerowa netto kwalifikowałaby się do rachunkowości zabezpieczeń wyłącznie w przypadku spełnienia warunków określonych w paragrafie 6.6.6.
- B6.6.4 W przypadku, gdy grupa pozycji, które stanowią pozycję netto, jest wyznaczona jako pozycja zabezpieczana, jednostka wyznacza ogólną grupę pozycji obejmującą pozycje, które mogą stanowić pozycję netto. Jednostka nie może wyznaczyć nieokreślonej abstrakcyjnej kwoty pozycji netto. Na przykład jednostka posiada grupę wiążących zobowiązań sprzedaży za dziewięć miesięcy w wysokości 100 FC oraz grupę wiążących zobowiązań zakupu za 18 miesięcy w wysokości 120 FC. Jednostka nie może wyznaczyć abstrakcyjnej kwoty pozycji netto do wysokości 20 FC. Zamiast tego musi wyznaczyć wartość zakupów brutto oraz wartość sprzedaży brutto, które razem prowadzą do pozycji zabezpieczanej netto. Jednostka wyznacza pozycję brutto, które stanowią podstawę pozycji netto, w taki sposób, by jednostka była w stanie spełnić wymogi dotyczące ujmowania kwalifikujących się powiązań zabezpieczających.

Stosowanie wymogów w zakresie efektywności zabezpieczenia do zabezpieczania pozycji netto

- B6.6.5 Kiedy jednostka ustala, czy wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia określone w paragrafie 6.4.1 pkt c) są spełnione w przypadku, gdy jednostka zabezpiecza pozycję netto, bierze ona pod uwagę zmiany wartości pozycji w pozycji netto, które mają podobne skutki jak instrument zabezpieczający w powiązaniu ze zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Na przykład jednostka posiada grupę wiążących zobowiązań sprzedaży za dziewięć

▼ **M53**

miesiący w wysokości 100 FC oraz grupę wiążących zobowiązań zakupu za 18 miesięcy w wysokości 120 FC. Jednostka zabezpiecza przed ryzykiem walutowym pozycję netto w wysokości 20 FC przy użyciu walutowej transakcji terminowej dla 20 FC. Ustalając, czy wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia określone w paragrafie 6.4.1 pkt c) są spełnione, jednostka bierze pod uwagę związek między:

- a) zmianą wartości godziwej walutowej transakcji terminowej wraz ze zmianami wartości wiążących zobowiązań sprzedaży związanymi z ryzykiem walutowym; oraz
- b) zmianami wartości wiążących zobowiązań zakupu związanymi z ryzykiem walutowym.

B6.6.6 Podobnie, gdyby w przykładzie w paragrafie B6.6.5 jednostka miała zerową pozycję netto, to ustalając, czy wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia określone w paragrafie 6.4.1 pkt c) są spełnione, wzięłaby ona pod uwagę związek między zmianami wartości wiążących zobowiązań sprzedaży związanymi z ryzykiem walutowym a zmianami wartości wiążących zobowiązań zakupu związanymi z ryzykiem walutowym.

Zabezpieczenia przepływów pieniężnych, które stanowią pozycję netto

B6.6.7 W przypadku gdy jednostka zabezpiecza grupę pozycji z wzajemnie kompensującymi się pozycjami ryzyka (tj. pozycję netto), możliwość kwalifikowania do rachunkowości zabezpieczeń zależy od rodzaju zabezpieczenia. Jeżeli zabezpieczenie jest zabezpieczeniem wartości godziwej, wówczas pozycja netto może się kwalifikować jako pozycja zabezpieczana. Jeśli jednak zabezpieczenie jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, wówczas pozycja netto może się kwalifikować jako pozycja zabezpieczana jedynie w przypadku zabezpieczenia ryzyka walutowego oraz gdy wyznaczenie pozycji netto określa okres sprawozdawczy, w którym oczekuje się, że planowane transakcje będą wpływać na wynik finansowy, jak również ich rodzaj i wielkość.

B6.6.8 Na przykład jednostka posiada pozycję netto, która składa się z dolnej warstwy w kwocie 100 FC sprzedaży i dolnej warstwy w kwocie 150 FC zakupów. Zarówno sprzedaż, jak i zakupy są wyrażone w tej samej walucie obcej. W celu wystarczająco dokładnego określenia wyznaczenia zabezpieczanej pozycji netto, jednostka określa w pierwotnej dokumentacji powiązania zabezpieczającego, że sprzedaż może dotyczyć produktu A lub produktu B, a zakupy mogą dotyczyć maszyn typu A, maszyn typu B oraz surowców typu A. Jednostka określa również wielkości transakcji każdego rodzaju. Jednostka dokumentuje, że dolna warstwa sprzedaży (100 FC) składa się z planowanej wielkości sprzedaży pierwszych 70 FC produktu A i pierwszych 30 FC produktu B. Jeśli oczekuje się, że te wielkości sprzedaży będą wpływać na wynik finansowy w różnych okresach sprawozdawczych, jednostka uwzględni to w dokumentacji – na przykład pierwszych 70 FC ze sprzedaży produktu A, które mają wpływać na wynik finansowy w pierwszym okresie sprawozdawczym oraz pierwszych 30 FC ze sprzedaży produktu B, które mają wpływać na wynik finansowy

▼ **M53**

w drugim okresie sprawozdawczym. Jednostka dokumentuje również, że dolna warstwa zakupów (150 FC) składa się z zakupów pierwszych 60 FC maszyn typu A, pierwszych 40 FC maszyn typu B oraz pierwszych 50 FC surowców typu A. Jeśli oczekuje się, że te wielkości zakupów będą wpływać na wynik finansowy w różnych okresach sprawozdawczych, jednostka uwzględni w dokumentacji rozbitcie wielkości zakupów na okresy sprawozdawcze, w których mają wpływać na wynik finansowy (podobnie jak dokumentuje wielkości sprzedaży). Na przykład planowana transakcja zostałaby określona jako:

- a) pierwszych 60 FC zakupów maszyn typu A, które mają wpływać na wynik finansowy od trzeciego okresu sprawozdawczego w ciągu następnych dziesięciu okresów sprawozdawczych;
- b) pierwszych 40 FC zakupów maszyn typu B, które mają wpływać na wynik finansowy od czwartego okresu sprawozdawczego w ciągu następnych 20 okresów sprawozdawczych; oraz
- c) pierwszych 50 FC zakupów surowca A, które mają być otrzymane w trzecim okresie sprawozdawczym oraz mają zostać sprzedane, tj. mają wpływać na wynik finansowy, w tym i następnym okresie sprawozdawczym.

Określanie charakteru planowanych wielkości transakcji obejmuje takie aspekty jak model amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych tego samego rodzaju, jeżeli w związku z charakterem tych pozycji model amortyzacji może się różnić w zależności od tego, w jaki sposób jednostka wykorzystuje te pozycje. Przykładowo, jeśli jednostka wykorzystuje maszyny typu A w dwóch różnych procesach produkcyjnych, które skutkują odpowiednio amortyzacją liniową w ciągu dziesięciu okresów sprawozdawczych oraz metodą opartą na liczbie wytworzonych produktów, w swojej dokumentacji planowanej wielkości zakupu maszyn typu A dokonuje podziału tej wielkości w zależności od stosowanego modelu amortyzacji.

B6.6.9 W przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych pozycji netto kwoty określone zgodnie z paragrafem 6.5.11 uwzględniają zmiany wartości pozycji w pozycji netto, które mają podobne skutki jak instrument zabezpieczający w powiązaniu ze zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Jednak zmiany wartości pozycji w pozycji netto, które mają podobne skutki jak instrument zabezpieczający, ujmuje się dopiero po ujęciu transakcji, których dotyczy, np. gdy planowaną sprzedaż ujęto jako przychody. Na przykład jednostka posiada grupę wysoce prawdopodobnych planowanych sprzedaży za dziewięć miesięcy w kwocie 100 FC oraz grupę wysoce prawdopodobnych planowanych zakupów za 18 miesięcy w kwocie 120 FC. Jednostka zabezpiecza przed ryzykiem walutowym pozycję netto w wysokości 20 FC przy użyciu walutowej transakcji terminowej dla 20 FC. Ustalając kwoty, które są ujmowane w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z paragrafami 6.5.11 pkt a)–6.5.11 pkt b), jednostka porównuje:

- a) zmianę wartości godziwej walutowej transakcji terminowej wraz ze zmianami wartości wysoce prawdopodobnych planowanych sprzedaży związanymi z ryzykiem walutowym; ze
- b) zmianami wartości wysoce prawdopodobnych planowanych zakupów związanymi z ryzykiem walutowym.

▼ **M53**

Jednostka ujmuje jednak tylko kwoty związane z walutową transakcją terminową do czasu ujęcia wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji sprzedaży w sprawozdaniu finansowym, kiedy to ujmuje się wynik finansowy z tytułu tych planowanych transakcji (tj. zmianę wartości, którą można przypisać zmianie kursu walutowego między wyznaczeniem powiązania zabezpieczającego i ujęciem przychodów).

- B6.6.10 Podobnie, gdyby w przykładzie jednostka miała zerową pozycję netto, porównałaby zmiany wartości wysoce prawdopodobnych planowanych sprzedaży związane z ryzykiem walutowym ze zmianami wartości wysoce prawdopodobnych planowanych zakupów związanymi z ryzykiem walutowym. Kwoty te ujmuje się jednak dopiero po ujęciu powiązanych planowanych transakcji w sprawozdaniu finansowym.

Warstwy grup pozycji wyznaczone jako pozycja zabezpieczana

- B6.6.11 Z powodów wskazanych w paragrafie B6.3.19 wyznaczanie elementów warstwowych grup istniejących pozycji wymaga szczegółowej identyfikacji kwoty nominalnej grupy pozycji, w ramach której określa się zabezpieczany element warstwowy.

- B6.6.12 Powiązanie zabezpieczające może obejmować warstwy z wielu różnych grup pozycji. Przykładowo, w przypadku zabezpieczenia pozycji netto grupy aktywów i grupy zobowiązań, powiązanie zabezpieczające może obejmować, w połączeniu, element warstwowy grupy aktywów oraz element warstwowy grupy zobowiązań.

Prezentacja wyniku finansowego związanego z instrumentem zabezpieczającym

- B6.6.13 Jeżeli pozycje są zabezpieczane wspólnie jako grupa w ramach zabezpieczania przepływów pieniężnych, mogą one mieć wpływ na różne pozycje w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Prezentacja w tym sprawozdaniu wyniku finansowego z tytułu zabezpieczenia zależy od grupy pozycji.

- B6.6.14 Jeżeli grupa pozycji nie obejmuje żadnych wzajemnie kompensujących się pozycji ryzyka (np. grupy kosztów w walucie obcej wpływających na poszczególne pozycje w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, które są zabezpieczane przed ryzykiem walutowym), wówczas przeklasyfikowany wynik finansowy związany z instrumentem zabezpieczającym rozdziela się na pozycje, na które wpływają pozycje zabezpieczane. Podział ten dokonywany jest w sposób systematyczny i racjonalny i nie może on powodować ubruttowienia wyniku finansowego netto z tytułu pojedynczego instrumentu zabezpieczającego.

- B6.6.15 Jeżeli grupa pozycji posiada wzajemnie kompensujące się pozycje ryzyka (na przykład grupę sprzedaży i kosztów wyrażonych w walucie obcej zabezpieczonych wspólnie przed ryzykiem walutowym), wówczas jednostka przedstawia wynik finansowy z tytułu zabezpieczenia jako oddzielną pozycję w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Jako przykład może służyć zabezpieczenie ryzyka walutowego związanego z pozycją netto sprzedaży w walucie obcej w wysokości 100 FC i kosztów w walucie obcej w wysokości 80 FC przy użyciu walutowej transakcji terminowej dla 20 FC. Zyski lub straty z walutowej transakcji terminowej przeklasyfikowane z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych do zysku lub straty (w przypadku gdy pozycja netto wpływa na wynik finansowy) prezentuje się w pozycji oddzielnej od zabezpieczanych

▼ **M53**

sprzedaży i kosztów. Ponadto, jeśli sprzedaż ma miejsce w okresie wcześniejszym niż koszty, przychody ze sprzedaży nadal wycenia się, stosując natychmiastowy kurs wymiany zgodnie z MSR 21. Odnośne zysk lub stratę z tytułu zabezpieczenia prezentuje się jako oddzielną pozycję, tak aby zysk lub strata odzwierciedlały skutek zabezpieczenia pozycji netto, wraz z odpowiadającą im korektą rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych. Jeśli zabezpieczane koszty wpływają na zysk lub stratę w późniejszym okresie, zysk lub stratę z tytułu zabezpieczenia poprzednio ujęte w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych ze sprzedaży przeklasyfikowuje się do zysku lub straty i przedstawia w pozycji oddzielnej od tych, które obejmują zabezpieczone koszty wyceniane po natychmiastowym kursie wymiany zgodnie z MSR 21.

- B6.6.16 W przypadku niektórych rodzajów zabezpieczeń wartości godziwej, celem zabezpieczenia nie jest głównie skompensowanie zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, ale przekształcanie przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną. Na przykład jednostka zabezpiecza się ryzyko wartości godziwej związane ze stopą procentową instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu przy zastosowaniu swapu stóp procentowych. Celem zabezpieczenia jednostki jest przekształcenie przepływów pieniężnych o stałym oprocentowaniu w przepływy pieniężne o zmiennym oprocentowaniu. Cel ten jest odzwierciedlony w rachunkowości powiązania zabezpieczającego poprzez naliczenie odsetek netto z tytułu swapu stóp procentowych w wyniku finansowym. W przypadku zabezpieczenia pozycji netto (np. pozycji netto aktywów o stałym oprocentowaniu i zobowiązań o stałym oprocentowaniu) to naliczenie odsetek netto musi być prezentowane w oddzielnej pozycji w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Ma to zapobiec ubruttowieniu zysków lub strat netto pojedynczego instrumentu w celu kompensowania kwot brutto i ujmowania ich w różnych pozycjach (na przykład pozwoli to uniknąć ubruttowienia wpływów z odsetek netto z pojedynczego swapu stóp procentowych do przychodów z tytułu odsetek brutto i kosztów z tytułu odsetek brutto).

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE (ROZDZIAŁ 7)

Przepisy przejściowe (sekcja 7.2)

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

- B7.2.1 Na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu jednostka musi ustalić, czy cel jej modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi spełnia warunek określony w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub w paragrafie 4.1.2 A pkt a) lub czy składnik aktywów finansowych kwalifikuje się do wyboru określonego w paragrafie 5.7.5. W tym celu jednostka ustala, czy aktywa finansowe spełniają definicję przeznaczonych do obrotu tak, jakby jednostka zakupiła aktywa na dzień pierwszego zastosowania.

Utrata wartości

- B7.2.2 W okresie przejściowym jednostka powinna dążyć do przybliżenia ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia, uwzględniając wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań. Jednostka nie musi przeprowadzić gruntownych poszukiwań informacji ustalając, na dzień przejścia, czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli jednostka nie jest w stanie tego ustalić bez nadmiernych kosztów lub wysiłku, zastosowanie ma paragraf 7.2.20.

▼ **M53**

- B7.2.3 W celu ustalenia odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu początkowo ujętych instrumentów finansowych (lub zobowiązań do udzielenia pożyczki lub umów gwarancji finansowej, w przypadku których jednostka stała się stroną umowy) przed dniem pierwszego zastosowania, zarówno w okresie przejściowym, jak i do momentu zaprzestania ujmowania tych pozycji jednostka uwzględnia informacje, które są istotne przy określaniu lub szacowaniu ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia. W celu określenia lub przybliżenia początkowego ryzyka kredytowego jednostka może uwzględnić informacje wewnętrzne i zewnętrzne, w tym informacje dotyczące portfela, zgodnie z paragrafami B5.5.1–B5.5.6.
- B7.2.4 Jednostka posiadająca niewiele informacji historycznych może w stosownych przypadkach wykorzystywać informacje pochodzące ze sprawozdań i statystyk wewnętrznych (które mogły zostać uzyskane przy podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu do obrotu nowego produktu), informacje na temat podobnych produktów lub dane dotyczące grupy porównywalnych instrumentów finansowych.

DEFINICJE (ZAŁĄCZNIK A)

Instrumenty pochodne

- BA.1 Typowymi przykładami instrumentów pochodnych są kontrakty futures oraz forward, transakcje swap i opcje. Zazwyczaj instrument pochodny ma oznaczoną kwotę bazową, która odpowiada pewnej kwocie wyrażonej w środkach pieniężnych, liczbie akcji, liczbie jednostek wagi lub objętości lub też innym jednostkom określonym w umowie. Instrument pochodny nie wymaga jednak od posiadacza ani wystawcy zainwestowania lub przyjęcia kwoty bazowej w momencie zawarcia umowy. W innych przypadkach instrument pochodny może wymagać dokonania płatności ustalonej kwoty lub kwoty zmiennej (ale nie proporcjonalnie do zmiany instrumentu bazowego), na skutek zaistnienia w przyszłości pewnego zdarzenia, które nie ma związku z kwotą bazową. Np. umowa może wymagać dokonania płatności w stałej wysokości 1 000 j.p., jeśli sześciomiesięczny LIBOR wzrośnie o 100 punktów bazowych. Taki kontrakt jest instrumentem pochodnym, nawet jeśli nie określono kwoty bazowej.
- BA.2 W niniejszym standardzie definicja instrumentu pochodnego obejmuje kontrakty, które są rozliczane brutto poprzez dostawę instrumentu bazowego (np. kontrakt forward na zakup instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej). Jednostka może zawrzeć kontrakt na zakup lub sprzedaż składnika niefinansowego, który może być rozliczony netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym, lub poprzez wymianę instrumentów finansowych (np. kontrakt kupna lub sprzedaży towaru po ustalonej cenie w przyszłości). Taki kontrakt jest objęty zakresem niniejszego standardu, chyba że został zawarty i jest utrzymywany z zamiarem dostawy składnika niefinansowego zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania. Niniejszy standard ma jednak zastosowanie do takich kontraktów w zakresie oczekiwanych przez jednostkę potrzeb otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania, jeżeli jednostka dokonuje wyznaczenia, zgodnie z paragrafem 2.5 (zob. paragrafy 2.4–2.7).
- BA.3 Jedną z cech definiujących instrument pochodny jest to, że wymagana inwestycja początkowa netto jest mniejsza w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych. Opcja spełnia kryteria tej definicji, ponieważ premia jest mniejsza niż inwestycja, jakiej wymagałoby nabycie instrumentu bazowego, z którym opcja jest związana. Swap walutowy, który wymaga początkowej wymiany różnych walut o równej wartości godziwej, spełnia kryteria definicji, ponieważ inwestycja początkowa netto jest równa zero.

▼ **M53**

- BA.4 W wyniku zawarcia standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży powstaje zobowiązanie do zachowania stałej ceny w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji i dniem rozliczenia, co sprawia, iż spełnione są kryteria definicji instrumentu pochodnego. Jednak z powodu krótkiego okresu trwania zobowiązania nie jest ono ujmowane jako pochodny instrument finansowy. Zamiast tego niniejszy standard określa szczególne zasady rachunkowości dla tego typu standaryzowanych transakcji (zob. paragrafy 3.1.2 i B3.1.3–B3.1.6).
- BA.5 Definicja instrumentu pochodnego odwołuje się do zmiennych niefinansowych, które nie są specyficzne dla strony kontraktu. Obejmują one współczynniki strat wywołanych trzęsieniami ziemi w określonym regionie lub wskaźniki temperatury w określonym mieście. Zmienne niefinansowe specyficzne dla strony kontraktu obejmują wystąpienie lub niewystąpienie pożaru powodującego zniszczenie składnika aktywów należącego do strony kontraktu. Zmiana wartości godziwej niefinansowego składnika aktywów jest specyficzna dla posiadacza, jeśli wartość godziwa odzwierciedla nie tylko zmiany cen rynkowych dla tego składnika aktywów (zmienna finansowa), ale również stan określonego posiadanego składnika aktywów niefinansowych (zmienna niefinansowa). Przykładowo, jeśli gwarancja ceny rezydualnej określonego samochodu wystawia gwarantującego na ryzyko zmian fizycznych właściwości samochodu, zmiana ceny rezydualnej jest specyficzna dla właściciela samochodu.

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

- BA.6 Obrót zasadniczo oznacza aktywne i częste zawieranie transakcji kupna i sprzedaży, dlatego instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu są, generalnie, wykorzystywane w celu osiągnięcia zysku dzięki krótkoterminowym wahaniom cen lub marży maklerskiej.
- BA.7 Do zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się:
- instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, które nie są ujmowane jako instrumenty zabezpieczające;
 - obowiązek dostarczenia aktywów finansowych pożyczonych w przypadku sprzedaży z zajęciem tzw. „krótkiej pozycji” (tj. jednostka dokonuje sprzedaży aktywów finansowych, które pożyczyla, ale których jeszcze nie posiada);
 - zobowiązania finansowe, które zostały zaciągnięte z zamiarem ich odkupienia w najbliższej przyszłości (np. notowany instrument dłużny, który może być odkupiony przez jego emitenta w najbliższej przyszłości w zależności od tego, jak zmieni się jego wartość godziwa); oraz
 - zobowiązania finansowe wchodzące w skład portfela określonych instrumentów finansowych, zarządzanych łącznie, dla których istnieją dowody osiągnięcia krótkoterminowych zysków w ostatnim czasie.
- BA.8 Fakt, iż zobowiązanie finansuje działalność handlową, nie stanowi jednoznacznie, że zobowiązanie to staje się zobowiązaniem przeznaczonym do obrotu.

▼ M32MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 10*Skonsolidowane sprawozdania finansowe*

CEL

- 1 Niniejszy MSSF ma na celu ustanowienie zasad prezentacji i sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych w przypadku, gdy dana jednostka kontroluje jedną jednostkę lub większą ich liczbę.

Realizacja celu▼ M38

- 2 Aby spełnić wymóg określony w paragrafie 1, niniejszy MSSF:

▼ M32

- (a) zobowiązuje daną jednostkę (*jednostka dominująca*), która kontroluje jedną jednostkę lub większą ich liczbę (*jednostki zależne*), do prezentacji skonsolidowanych sprawozdań finansowych;
- (b) definiuje zasadę *kontroli* oraz ustanawia sprawowanie kontroli jako podstawę konsolidacji;

▼ M38

- (c) określa sposób stosowania zasady kontroli w celu ustalenia, czy dany inwestor sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, i w związku z tym musi dokonywać konsolidacji tej jednostki;
- (d) określa wymogi rachunkowości w zakresie sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych; oraz
- (e) definiuje jednostkę inwestycyjną oraz określa wyjątek w zakresie konsolidacji określonych jednostek zależnych jednostki inwestycyjnej.

▼ M32

- 3 Niniejszy MSSF nie obejmuje wymogów rachunkowości dotyczących połączeń jednostek gospodarczych i wpływu tych połączeń na konsolidację, w tym wartości firmy powstającej w wyniku takiego połączenia (patrz MSSF 3 *Połączenia jednostek*).

ZAKRES

▼ M51

- 4 Podmiot, który jest jednostką dominującą, prezentuje skonsolidowane sprawozdania finansowe. Niniejszy MSSF stosuje się do wszystkich jednostek, z następującymi wyjątkami:

- (a) jednostka dominująca nie musi prezentować skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli spełnia wszystkie następujące kryteria:
- (i) jest jednostką zależną od jednostki, która posiada w niej całościowy udział, albo od jednostki posiadającej w niej udział częściowy i jej pozostali właściciele, w tym nieuprawnieni do głosowania w innych okolicznościach, zostali poinformowani, że jednostka dominująca nie będzie prezentować skonsolidowanego sprawozdania finansowego i nie zgłosili sprzeciwu w tej sprawie;
- (ii) jej instrumenty dłużne lub kapitałowe nie znajdują się w publicznym obrocie (na krajowej lub zagranicznej giełdzie papierów wartościowych lub na rynku pozagiełdowym, w tym na rynkach lokalnych i regionalnych);

▼ **M51**

- (iii) nie złożyła, ani nie jest w trakcie składania, swojego sprawozdania finansowego w komisji papierów wartościowych, ani w innym organie regulującym, dla celów wprowadzenia instrumentów dowolnej klasy do publicznego obrotu; oraz
 - (iv) jednostka dominująca najwyższego lub średniego szczebla dla danej jednostki dominującej sporządza sprawozdania finansowe, które są publicznie dostępne i są zgodne z MSSF, w których jednostki zależne są skonsolidowane lub wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z niniejszym MSSF.
- (b) [usunięty].
- (c) [usunięty].
- 4A Niniejszego MSSF nie stosuje się do programów świadczeń po okresie zatrudnienia lub pozostałych programów długoterminowych świadczeń pracowniczych, do których ma zastosowanie MSR 19 *Świadczenia pracownicze*.
- 4B Jednostka dominująca, która jest jednostką inwestycyjną, nie musi prezentować skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jeżeli zgodnie z paragrafem 31 niniejszego MSSF musi dokonać wyceny wszystkich swoich jednostek zależnych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

▼ **M32****Kontrola**

- 5 **Inwestor, niezależnie od charakteru jego zaangażowania w daną jednostkę (jednostce, w której dokonano inwestycji), określa swój status jednostki dominującej, oceniając, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji.**
- 6 **Inwestor sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, w przypadku, gdy z tytułu swojego zaangażowania w tę jednostkę podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe, lub gdy ma prawa do zmiennych wyników finansowych, oraz ma możliwość wywierania wpływu na wysokość tych wyników finansowych poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.**
- 7 **Tak więc inwestor sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, wtedy i tylko wtedy, gdy inwestor ten jednocześnie:**
- (a) **sprawuje władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy 10–14);**
 - (b) **z tytułu swojego zaangażowania w jednostkę, w której dokonano inwestycji, podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych (zob. paragrafy 15 i 16), oraz**
 - (c) **posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji, do wywierania wpływu na wysokość swoich wyników finansowych (zob. paragrafy 17 i 18).**
- 8 Oceniając, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, inwestor bierze pod uwagę wszystkie fakty i okoliczności. Inwestor dokonuje ponownej oceny, czy sprawuje kontrolę nad tą jednostką, jeżeli fakty i okoliczności wskazują, iż nastąpiła zmiana jednego lub więcej elementów z trzech elementów kontroli wymienionych w paragrafie 7 (zob. paragrafy B80–B85).
- 9 Dwóch lub więcej inwestorów wspólnie sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji w przypadku, gdy muszą oni działać wspólnie w celu kierowania istotnymi działaniami. W tego rodzaju przypadkach, żaden inwestor pojedynczo nie sprawuje kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji, ponieważ pojedynczo żaden inwestor nie może kierować tą jednostką. Każdy inwestor ujmowałby swój udział w jednostce, w której dokonano inwestycji, zgodnie z odpowiednimi MSSF, np. MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach* czy MSSF 9 *Instrumenty finansowe*.

▼ M32**Władza**

- 10 Inwestor posiada władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, w przypadku, gdy dysponuje aktualnymi prawami dającymi mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami, tj. działaniami, które znacząco wpływają na wyniki finansowe tej jednostki.
- 11 Władza wynika z posiadanych praw. Niekiedy ocena władzy jest oczywista, np. w przypadku, gdy władza nad jednostką, w której dokonano inwestycji, jest uzyskiwana bezpośrednio i wyłącznie z praw głosu przyznanych na podstawie takich instrumentów kapitałowych, jak akcje i wówczas można ją ocenić biorąc pod uwagę prawa głosu z tych akcji. W innych przypadkach ocena jest bardziej złożona i będzie wymagać rozważenia więcej niż jednego czynnika, na przykład wówczas, gdy władza wynika z jednego lub więcej ustaleń umownych.
- 12 Inwestor mający możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami posiada władzę nawet wówczas, gdy te prawa do kierowania nie były jeszcze wykonywane. Dowód potwierdzający wykonywanie przez inwestora prawa do kierowania istotnymi działaniami może pomóc w ustaleniu, czy inwestor posiada władzę, natomiast tego rodzaju dowód sam w sobie nie jest rozstrzygający dla ustalenia, czy inwestor posiada władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji.
- 13 Jeżeli każdy z dwóch lub więcej inwestorów posiada aktualne prawa, które dają im jednostronną możliwość kierowania różnymi istotnymi działaniami, inwestor, który posiada możliwość bieżącego kierowania działaniami mającymi najbardziej znaczący wpływ na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji, posiada władzę nad tą jednostką.
- 14 Inwestor może posiadać władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, nawet wówczas, gdy inne podmioty, które mają aktualne prawa dające im możliwość bieżącego uczestniczenia w kierowaniu istotnymi działaniami, na przykład w sytuacji, gdy inny podmiot wywiera *znaczący wpływ*. Jednakże inwestor, który dysponuje jedynie prawami ochronnymi, nie posiada władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy B26–B28) i w konsekwencji nie sprawuje kontroli nad tą jednostką.

Wyniki finansowe

- 15 Z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, inwestor podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych w przypadku, gdy istnieje możliwość zmiany wyników finansowych inwestora w zależności od wyników tej jednostki. Wyniki finansowe uzyskiwane przez inwestora mogą być wyłącznie dodatnie, wyłącznie ujemne lub zarówno dodatnie, jak i ujemne.
- 16 Mimo że tylko jeden inwestor może sprawować kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, więcej niż jeden podmiot może mieć udział w wynikach wypracowywanych przez tę jednostkę. Na przykład posiadacze udziałów niekontrolujących mogą mieć udział w zyskach lub w wypłatach z zysku jednostki, w której dokonano inwestycji.

Związek między władzą i wynikami finansowymi

- 17 Inwestor sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, nie tylko w przypadku, gdy posiada władzę nad tą jednostką i gdy podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do zmiennych wyników finansowych z tytułu zaangażowania w tę jednostkę, ale także wówczas, gdy ma możliwość korzystania ze swojej władzy w celu wywierania wpływu na przypisane mu wyniki finansowe związane z jego zaangażowaniem w tę jednostkę.

▼ **M32**

- 18 Tak więc inwestor posiadający prawo podejmowania decyzji określa, czy jest mocodawcą czy agentem. Inwestor, będący agentem zgodnie z paragrafami B58–B72, nie sprawuje kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji, w przypadku, gdy wykonuje przekazane mu prawa podejmowania decyzji.

WYMOGI RACHUNKOWOŚCI

- 19 **Jednostka dominująca sporządza skonsolidowane sprawozdania finansowe, stosując jednolite zasady (politykę) rachunkowości w odniesieniu do podobnych transakcji oraz innych zdarzeń następujących w zbliżonych okolicznościach.**

- 20 Konsolidacja jednostki, w której dokonano inwestycji, rozpoczyna się od dnia, w którym inwestor uzyskuje kontrolę nad tą jednostką, a ustaje wtedy, gdy inwestor traci nad nią kontrolę.

- 21 Paragrafy B86–B93 zawierają wytyczne w sprawie sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Udziały niekontrolujące

- 22 W swoim skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostka dominująca przedstawia udziały niekontrolujące w kapitale własnym, oddzielnie od kapitału własnego właścicieli jednostki dominującej.

- 23 Zmiany w udziale własnościowym jednostki dominującej w jednostce zależnej, które nie skutkują utratą przez jednostkę dominującą kontroli nad jednostką zależną, stanowią transakcje kapitałowe (tj. transakcje z właścicielami działającymi jako właściciele jednostki).

- 24 Paragrafy B94–B96 zawierają wytyczne w sprawie ujmowania udziałów niekontrolujących w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych.

Utrata kontroli

- 25 Jeśli jednostka dominująca utraci kontrolę nad jednostką zależną, to jednostka dominująca:

(a) wyłącza aktywa i zobowiązania byłej jednostki zależnej ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej;

(b) ujmuje wszelkie inwestycje utrzymane w byłej jednostce zależnej w ich wartości godziwej na dzień utraty kontroli, a następnie ujmuje je i wszelkie kwoty wzajemnych zobowiązań byłej jednostki zależnej i jednostki dominującej zgodnie z odpowiednimi MSSF. Wartość godziwą uznaje się jako wartość godziwą w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9 lub, jeżeli właściwe, jako koszt w momencie początkowego ujęcia inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub we wspólnym przedsięwzięciu;

(c) ujmuje zyski lub straty związane z utratą kontroli, które można przyporządkować byłemu udziałowi kontrolującemu.

- 26 Paragrafy B97–B99 zawierają wytyczne w sprawie księgowego ujęcia utraty kontroli.

▼ **M38**

USTALENIE, CZY JEDNOSTKA JEST JEDNOSTKĄ INWESTYCYJNĄ

27 **Jednostka dominująca określa, czy jest jednostką inwestycyjną. Jednostka inwestycyjna to jednostka, która:**

- (a) **uzyskuje środki finansowe od jednego lub większej liczby inwestorów w celu świadczenia temu inwestorowi (tym inwestorom) usług w zakresie zarządzania inwestycjami;**
- (b) **zobowiązuje się wobec swojego inwestora (swoich inwestorów), że przedmiotem jej działalności jest inwestowanie środków finansowych jedynie w celu uzyskiwania zwrotów pochodzących ze wzrostu wartości inwestycji, z przychodów z inwestycji lub z obu tych źródeł; oraz**
- (c) **dokonuje wyceny i oceny wyników działalności w odniesieniu do zasadniczo wszystkich swoich inwestycji według wartości godziwej.**

W paragrafach B85A–B85M przedstawiono odnośne objaśnienia stosowania.

28 Dokonując oceny swojej zgodności z definicją zawartą w paragrafie 27, jednostka rozpatruje, czy posiada następujące cechy charakterystyczne jednostki inwestycyjnej, tj. czy:

- (a) posiada więcej niż jedną inwestycję (zob. paragrafy B85O–B85P);
- (b) posiada więcej niż jednego inwestora (zob. paragrafy B85Q–B85S);
- (c) posiada inwestorów, którzy nie są podmiotami powiązаныmi z jednostką (zob. paragrafy B85T–B85U); oraz
- (d) posiada udziały własnościowe w formie kapitału własnego lub podobne udziały (zob. paragrafy B85V–B85W).

Brak którejkolwiek z tych cech charakterystycznych niekoniecznie oznacza, że danej jednostki nie można sklasyfikować jako jednostki inwestycyjnej. Jednostka inwestycyjna, której nie można przypisać wszystkich powyższych cech charakterystycznych, ujawnia dodatkowe informacje wymagane w paragrafie 9A MSSF 12 *Ujawnianie udziałów w innych jednostkach*.

29 Jeżeli fakty i okoliczności wskazują, że nastąpiły zmiany w zakresie co najmniej jednego z trzech elementów, które składają się na definicję jednostki inwestycyjnej, określoną w paragrafie 27, lub w zakresie cech charakterystycznych jednostki inwestycyjnej, określonych w paragrafie 28, jednostka dominująca dokonuje ponownej oceny, czy jest ona jednostką inwestycyjną.

30 Jednostka dominująca, która przestaje być jednostką inwestycyjną lub staje się jednostką inwestycyjną, uwzględnia tę zmianę swojego statusu prospektywnie od dnia wystąpienia zmiany statusu (zob. paragrafy B100–B101).

JEDNOSTKI INWESTYCYJNE: WYJĄTEK W ZAKRESIE KONSOLIDACJI

31 **Z wyjątkiem przypadku opisanego w paragrafie 32 jednostka inwestycyjna nie dokonuje konsolidacji swoich jednostek zależnych ani nie stosuje MSSF 3, gdy uzyskuje kontrolę nad inną jednostką. Zamiast tego jednostka inwestycyjna dokonuje wyceny inwestycji w jednostce zależnej według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9 ⁽¹⁾.**

⁽¹⁾ W paragrafie C7 MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe* stwierdza się, że „jeżeli jednostka stosuje niniejszy MSSF, ale jeszcze nie stosuje MSSF 9, odniesienie niniejszego MSSF do MSSF 9 należy rozumieć jako odniesienie do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*”.

▼ **M51**

- 32 Niezależnie od wymogu określonego w paragrafie 31, jeżeli jednostka inwestycyjna posiada jednostkę zależną, która sama nie jest jednostką inwestycyjną i której głównym przedmiotem działalności i działalnością jest świadczenie usług związanych z działalnością inwestycyjną jednostki inwestycyjnej (zob. paragrafy B85C–B85E), jednostka inwestycyjna dokonuje konsolidacji tej jednostki zależnej zgodnie z paragrafami 19–26 niniejszego MSSF i stosuje wymogi MSSF 3 w odniesieniu do przejścia takiej jednostki zależnej.

▼ **M38**

- 33 Jednostka dominująca jednostki inwestycyjnej dokonuje konsolidacji wszystkich jednostek, które kontroluje, w tym jednostek kontrolowanych za pośrednictwem jednostki zależnej będącej jednostką inwestycyjną, chyba że sama jednostka dominująca jest jednostką inwestycyjną.

▼ **M32***Załącznik A***Definicje pojęć**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część tego MSSF.

skonsolidowane sprawozdania finansowe	Sprawozdania finansowe grupy kapitałowej , w których aktywa, zobowiązania, kapitał własny przychody, koszty i przepływy środków pieniężnych jednostki dominującej i jej jednostek zależnych są prezentowane w taki sposób, jakby należały one do pojedynczej jednostki.
kontrola jednostki, w której dokonano inwestycji	Inwestor sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, w przypadku, gdy z tytułu swojego zaangażowania w tę jednostkę podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe, lub gdy ma prawa do zmiennych wyników finansowych, oraz ma możliwość wywierania wpływu na wysokość tych wyników finansowych poprzez sprawowanie władzy nad tą jednostką.
podmiot podejmujący decyzje	Podmiot posiadający prawo podejmowania decyzji, który jest mocodawcą lub agentem innych podmiotów.
grupa kapitałowa	Jednostka dominująca i jej jednostki zależne .

▼ **M38**

- jednostka inwestycyjna** Jednostka, która:
- (a) uzyskuje środki finansowe od jednego lub większej liczby inwestorów w celu świadczenia temu inwestorowi (tym inwestorom) usług w zakresie zarządzania inwestycjami;
 - (b) zobowiązuje się wobec swojego inwestora (swoich inwestorów), że przedmiotem jej działalności jest inwestowanie środków finansowych jedynie w celu uzyskiwania zwrotów pochodzących ze wzrostu wartości inwestycji, z przychodów z inwestycji lub z obu tych źródeł; oraz
 - (c) dokonuje wyceny i oceny wyników działalności w odniesieniu do zasadniczo wszystkich swoich inwestycji według wartości godziwej.

▼ **M32**

udział niekontrolujący	Kapitał własny jednostki zależnej , którego nie można przyporządkować bezpośrednio lub pośrednio, jednostce dominującej .
jednostka dominująca	Jednostka, która sprawuje kontrolę nad jedną jednostką lub nad większą liczbą jednostek.
władza	Aktualne prawa, które dają możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami .
prawa ochronne	Prawa przewidziane w celu ochrony interesów podmiotu posiadającego te prawa, bez udzielania temu podmiotowi władzy nad jednostką gospodarczą, do której te prawa się odnoszą.
istotne działania	Do celów niniejszego MSSF, istotne działania to działania jednostki, w której dokonano inwestycji, wywierające znaczący wpływ na wyniki finansowe tej jednostki.
prawo odwoływania	Prawa umożliwiające pozbawienie podmiotu podejmującego decyzje, jego uprawnień decyzyjnych.
jednostka zależna	Jednostka, nad którą inna jednostka sprawuje kontrolę.

Poniższe pojęcia są zdefiniowane w MSSF 11, MSSF 12 *Ujawnianie udziałów w innych jednostkach*, MSR 28 (zmieniony w 2011 r.) lub MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych* i są stosowane w niniejszym MSSF w znaczeniu podanym w wymienionych MSSF:

- jednostka stowarzyszona
- udział w innej jednostce
- wspólne przedsięwzięcie
- kluczowy personel kierowniczy
- podmiot powiązany
- znaczący wpływ.

*Załącznik B***Objaśnienia stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF. Zawiera opis stosowania paragrafów 1–26 oraz ma taką samą moc obowiązującą, jak pozostałe części niniejszego MSSF.

- B1 Przykłady podane w niniejszym załączniku ilustrują sytuacje hipotetyczne. Pomimo że niektóre aspekty tych przykładów mogą występować w rzeczywistym rozwoju zdarzeń, wszelkie fakty i okoliczności konkretnego rozwoju wydarzeń należy oceniać stosując MSSF 10.

▼ **M32****OCENA KONTROLI**

- B2** W celu ustalenia, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, inwestor ocenia jednoczesne spełnienie przez siebie wszystkich poniższych warunków:
- (a) posiadanie władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji;
 - (b) ekspozycja na zmienne wyniki finansowe z tytułu zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji lub posiadanie praw do tych zmiennych wyników finansowych, oraz
 - (c) posiadanie zdolności do wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji, do wywierania wpływu na wysokość osiągniętych przez siebie wyników finansowych.
- B3** Rozważenie poniższych elementów może być pomocne przy dokonywaniu omawianego ustalenia:
- (a) cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy B5–B8);
 - (b) charakter istotnych działań i sposób podejmowania decyzji w kwestii tych działań (zob. paragrafy B11–B13);
 - (c) czy prawa posiadane przez inwestora zapewniają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami (zob. paragrafy B14–B54);
 - (d) czy z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, inwestor podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub czy posiada prawa do tych zmiennych wyników finansowych (zob. paragrafy B55–B57), oraz
 - (e) czy inwestor posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji, do wywierania wpływu na wysokość uzyskiwanych przez siebie wyników finansowych (zob. paragrafy B58–B72).
- B4** Oceniając kwestię kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji, inwestor bierze pod uwagę charakter swoich relacji z innymi podmiotami (zob. paragrafy B73–B75).
- Cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji**
- B5** Oceniając kwestię kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji, inwestor bierze pod uwagę cel i model tej jednostki w celu zidentyfikowania istotnych działań, sposobu podejmowania decyzji w kwestii tych działań, określenia podmiotu posiadającego możliwość bieżącego kierowania tymi działaniami oraz podmiotu będącego beneficjentem wyników finansowych uzyskiwanych w wyniku tych działań.
- B6** W przypadku, gdy rozpatruje się cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji, może być oczywiste, że kontrola nad tą jednostką sprawowana jest za pomocą instrumentów kapitałowych, które dają posiadaczowi proporcjonalne prawa głosu, np. akcje zwykłe tej jednostki. W tym przypadku, w razie braku dodatkowych ustaleń zmieniających proces podejmowania decyzji, ocena kontroli koncentruje się na tym, który podmiot – jeżeli taki istnieje – jest zdolny wykonywać prawa głosu wystarczające do określania polityki operacyjnej i finansowej prowadzonej przez daną jednostkę (zob. paragrafy B34–B50). W najprostszym przypadku, inwestor posiadający większość tych praw głosu, wobec braku jakichkolwiek innych czynników, sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji.
- B7** W celu ustalenia w bardziej złożonych przypadkach, czy inwestor sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, konieczne może się okazać rozważenie niektórych lub wszystkich czynników wymienionych w paragrafie B3.

▼ **M32**

B8 Model jednostki, w której dokonano inwestycji, może być tego rodzaju, że prawa głosu nie stanowią czynnika dominującego przy podejmowaniu decyzji co do tego, kto sprawuje kontrolę nad daną jednostką, np. wówczas, gdy wszelkie prawa głosu odnoszą się wyłącznie do zadań administracyjnych, a kierowanie istotnymi działaniami odbywa się w drodze ustaleń umownych. W tego rodzaju przypadkach, rozpatrując cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji, inwestor także uwzględni analizę ryzyka, na jakie narażona jest ta jednostka i które przewidziano przy jej projektowaniu oraz ryzyka, które zgodnie z projektem, miała przenosić na podmioty zaangażowane w daną jednostkę oraz czy inwestor podlega ekspozycji na niektóre bądź wszystkie określone rodzaje ryzyka. Analiza ryzyka obejmuje nie tylko ryzyko spadku, ale także możliwość wystąpienia wzrostu.

Władza

B9 Inwestor, aby posiadać władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, musi mieć aktualne prawa, które dają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Do celów oceny władzy, bierze się pod uwagę wyłącznie prawa znaczące i prawa, które nie są prawami ochronnymi (zob. paragrafy B22–B28).

B10 Stwierdzenie, czy dany inwestor posiada władzę, zależy od istotnych działań, sposobu podejmowania decyzji dotyczących istotnych działań oraz od praw posiadanych przez inwestora i inne podmioty w stosunku do jednostki, w której dokonano inwestycji.

Istotne działania i kierowanie istotnymi działaniami

B11 Na wyniki finansowe uzyskiwane przez wiele jednostek, w których dokonano inwestycji, znaczący wpływ ma zakres czynności operacyjnych i finansowych. Przykłady działań, które w zależności od okoliczności, mogą być istotnymi działaniami, obejmują, lecz nie ograniczają się do:

- (a) sprzedaży i kupna towarów i usług;
- (b) zarządzania aktywami finansowymi w okresie ich istnienia (włącznie z niewykonaniem zobowiązania);
- (c) dokonywania wyboru, nabywania i zbywania aktywów;
- (d) prowadzenia prac badawczo-rozwojowych nad nowymi produktami i procesami, oraz
- (e) ustalania struktury finansowania lub pozyskiwania finansowania.

B12 Przykłady decyzji dotyczących istotnych działań obejmują, lecz nie ograniczają się do:

- (a) podejmowania decyzji operacyjnych i kapitałowych dotyczących jednostki, w której dokonano inwestycji, włącznie z ustalaniem budżetów, oraz
- (b) powoływania i wynagradzania kluczowego personelu kierowniczego jednostki, w której dokonano inwestycji lub dostawców usług oraz rozwiązywania z nimi umów o świadczenie usług bądź umów o pracę.

B13 W niektórych sytuacjach, istotnymi działaniami mogą być działania podejmowane zarówno przed pojawieniem się konkretnego układu okoliczności czy przed wystąpieniem określonego zdarzenia, jak i w okresie późniejszym. W przypadku, gdy dwóch lub więcej inwestorów posiada możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami i te działania występują w różnych okresach, inwestorzy określają, który z nich jest w stanie kierować działaniami wpływającymi w sposób najbardziej znaczący na uzyskiwane wyniki finansowe, przy konsekwentnym stosowaniu odnośnych praw podejmowania decyzji (zob. paragraf 13). Inwestorzy ponownie dokonują tej oceny w miarę upływu czasu, jeżeli istotne fakty lub okoliczności ulegają zmianie.

▼ **M32****Przykłady stosowania****Przykład 1**

Dwaj inwestorzy tworzą jednostkę, w której dokonano inwestycji, aby opracować i wprowadzić do obrotu produkt leczniczy. Jeden inwestor odpowiada za opracowanie produktu leczniczego i za uzyskanie jego zatwierdzenia przez organ regulacyjny—ten zakres odpowiedzialności obejmuje możliwość podejmowania jednostronnie wszelkich decyzji dotyczących opracowania omawianego produktu i uzyskania jego zatwierdzenia przez organ regulacyjny. W momencie zatwierdzenia produktu przez organ regulacyjny, drugi inwestor będzie ten produkt wytwarzać i wprowadzać do obrotu—inwestor ten ma jednostronną możliwość podejmowania wszelkich decyzji dotyczących wytwarzania i wprowadzania omawianego produktu do obrotu. Jeżeli wszystkie działania—opracowanie i uzyskanie zatwierdzenia przez organ regulacyjny, jak również wytwarzanie produktu leczniczego i wprowadzanie go do obrotu —są istotnymi działaniami, każdy inwestor musi określić, czy jest w stanie kierować działaniami mających *najbardziej* znaczący wpływ na wyniki finansowe uzyskiwane przez jednostkę, w której dokonano inwestycji. Stosownie do tego, każdy inwestor musi zastanowić się, czy opracowanie produktu leczniczego i uzyskanie jego zatwierdzenia przez organ regulacyjny lub też wytwarzanie produktu leczniczego i wprowadzanie go do obrotu to działanie mające *najbardziej* znaczący wpływ na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji, a także – czy jest on w stanie kierować tym działaniem. Określając, który inwestor posiada władzę, inwestorzy braliby pod uwagę:

- (a) cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji;
- (b) czynniki określające marżę zysku, przychody i wartość jednostki, w której dokonano inwestycji, jak również wartość produktu leczniczego;
- (c) konsekwencje płynące z uprawnień każdego inwestora do podejmowania decyzji w kontekście czynników wymienionych w punkcie (b), dla wyników finansowych jednostki, w której dokonano inwestycji, oraz
- (d) ekspozycję inwestorów na zmienność wyników finansowych;

W tym konkretnym przykładzie, inwestorzy braliby także pod uwagę:

- (e) niepewność związaną z uzyskaniem zatwierdzenia produktu przez organ regulacyjny oraz wysiłek z tym związany (z uwzględnieniem dotychczasowej historii inwestora w zakresie udanego opracowywania produktów leczniczych i uzyskiwania ich zatwierdzenia przez organ regulacyjny); oraz
- (f) który inwestor sprawuje kontrolę nad produktem leczniczym po pomyślnym zakończeniu fazy opracowania.

Przykład 2

Powstaje jednostka inwestycyjna (jednostka, w której dokonano inwestycji) i jest finansowana przy pomocy instrumentu dłużnego posiadanego przez danego inwestora (inwestora lokującego środki w instrumenty dłużne) oraz instrumentów kapitałowych posiadanych przez szereg innych inwestorów. Transza kapitału własnego ma na celu pokrycie pierwszych strat i uzyskanie rezydualnego wyniku finansowego przez jednostkę, w której dokonano inwestycji. Jeden z inwestorów kapitałowych, posiadający 30 % kapitału, jest również podmiotem zarządzającym aktywami. Jednostka, w której dokonano inwestycji, wykorzystuje swoje wpływy pieniężne na zakup portfela aktywów finansowych, co powoduje ekspozycję tej jednostki na ryzyko kredytowe związane z ewentualnym niewywiązaniem się z wypłat kapitału i odsetek dotyczących tych aktywów. Transakcję tę zaoferowano inwestorowi lokującemu środki w instrumenty dłużne jako inwestycję o minimalnej ekspozycji na ewentualne ryzyko kredytowe związane z tymi aktywami znajdującymi się w portfelu, ze względu na charakter tych aktywów i ze względu na to, że transza kapitału własnego przewidziana jest na pokrycie pierwszych strat jednostki, w której dokonano inwestycji. Na wyniki finansowe omawianej jednostki znaczący wpływ ma zarządzanie portfelem aktywów tej jednostki, które obejmuje decyzje dotyczące wyboru,

▼ **M32**

pozyskiwania i zbywania składników aktywów w ramach wytycznych dotyczących tego portfela oraz zarządzanie portfelem aktywów z chwilą niewykonania zobowiązań. Wszystkimi tymi działaniami kieruje podmiot zarządzający aktywami do czasu, gdy poziom niewykonania zobowiązań nie osiągnie określonej części wartości portfela (tj. do czasu, gdy wartość portfela osiągnie taki poziom, że transza kapitału własnego jednostki, w której dokonano inwestycji, zostaje wykorzystana). Od tego momentu, aktywami zarządza instytucja powiernicza, zgodnie z instrukcjami inwestora lokującego środki w instrumenty dłużne. Zarządzanie portfelem aktywów jednostki, w której dokonano inwestycji, to istotne działanie jednostki, w której dokonano inwestycji. Podmiot zarządzający aktywami ma możliwość kierowania istotnymi działaniami do czasu osiągnięcia przez aktywa z chwilą niewykonania zobowiązań określonej części wartości portfela; inwestor lokujący środki w instrumenty dłużne ma możliwość kierowania istotnymi działaniami wtedy, gdy wartość aktywów z chwilą niewykonania zobowiązań przekracza tę określoną część wartości portfela. Zarówno podmiot zarządzający aktywami, jak i inwestor lokujący środki w instrumenty dłużne muszą potwierdzić, czy są w stanie kierować działaniami mających *najbardziej* znaczący wpływ na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji, z uwzględnieniem celu i modelu jednostki, w której dokonano inwestycji, a także ekspozycji każdej ze stron na zmienność wyników finansowych.

Prawa dające inwestorowi władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji

- B14 Władza wynika z posiadanych praw. Inwestor, aby posiadać władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, musi mieć aktualne prawa, które dają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Prawa, które mogą dać inwestorowi władzę, mogą się różnić w zależności od jednostki, w której dokonano inwestycji.
- B15 Przykłady praw, które oddzielnie lub w połączeniu, mogą dać inwestorowi władzę, obejmują, lecz nie ograniczają się do:
- (a) prawa w postaci praw głosu (lub potencjalnych praw głosu) w jednostce, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy B34–B50);
 - (b) prawa do powoływania, ponownego powoływania lub do odwoływania członków kluczowego personelu kierowniczego tej jednostki, którzy mają możliwość kierowania istotnymi działaniami;
 - (c) prawa do wyznaczania lub odwoływania innego podmiotu, który kieruje istotnymi działaniami;
 - (d) prawa kierowania jednostką, w której dokonano inwestycji, aby z korzyścią dla inwestora zawierała transakcje lub korzystała z prawa weta w odniesieniu do zmian w tych transakcjach, oraz
 - (e) innych praw (np. prawa podejmowania decyzji wymienione w umowie o zarządzanie), które dają posiadaczowi możliwość kierowania istotnymi działaniami.
- B16 Generalnie w przypadku, gdy jednostka, w której dokonano inwestycji, ma szeroki zakres działań operacyjnych i finansowych znacząco wpływających na wyniki finansowe tej jednostki i gdy konieczne jest nieprzerwane podejmowanie ważnych decyzji, wówczas prawa głosu lub prawa podobne - oddzielnie lub w połączeniu z innymi ustaleniami - dają inwestorowi władzę.
- B17 W przypadku, gdy prawa głosu nie mogą mieć znaczącego wpływu na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji, np. wówczas, gdy prawa głosu odnoszą się wyłącznie do zadań administracyjnych, a ustalenia umowne określają kierowanie istotnymi działaniami, inwestor musi ocenić te ustalenia umowne w celu określenia, czy posiada prawa wystarczające do przyznania mu władzy nad tą jednostką. Aby określić, czy ma prawa wystarczające do przyznania mu władzy, inwestor musi wziąć pod uwagę cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy B5–B8) oraz wymogi wymienione w paragrafach B51–B54 w powiązaniu z paragrafami B18–B20.

▼ M32

B18 W pewnych okolicznościach może być trudne do ustalenia, czy prawa inwestora są wystarczające do tego, aby mu zapewnić władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji. W takich przypadkach w celu umożliwienia dokonania oceny posiadanej władzy, inwestor bierze pod uwagę dowody świadczące o tym, że ma praktyczną możliwość kierowania istotnymi działaniami w sposób jednostronny. Uwaga jest skierowana na następujące -choć nie ogranicza się do nich - elementy, które rozpatrywane łącznie z prawami inwestora i oznakami wymienionymi w paragrafach B19 i B20, mogą dostarczyć dowodów na to, że prawa inwestora są wystarczające, aby mu zapewnić władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji:

- (a) Nie mając stosownego prawa wynikającego z umowy, inwestor może powoływać lub zatwierdzać członków kluczowego personelu kierowniczego danej jednostki, którzy mają możliwość kierowania istotnymi działaniami.
- (b) nie mając stosownego prawa wynikającego z umowy, inwestor może decydować o tym, że jednostka, w której dokonano inwestycji, zawiera transakcje o znacznej wartości lub że może korzystać z prawa weta w odniesieniu do zmian w tych transakcjach, z korzyścią dla inwestora.
- (c) inwestor może zdominować proces nominacji dotyczący wyboru członków organu zarządzającego jednostką, w której dokonano inwestycji lub proces uzyskiwania pełnomocnictw od innych posiadaczy praw głosu.
- (d) kluczowy personel kierowniczy jednostki, w której dokonano inwestycji, to osoby powiązane z inwestorem (przykładowo dyrektor wykonawczy jednostki, w której dokonano inwestycji i dyrektor wykonawczy inwestora to ta sama osoba).
- (e) Większość członków organu zarządzającego jednostką, w której dokonano inwestycji, to osoby powiązane z inwestorem.

B19 Niekiedy będą występowały oznaki, że inwestor ma szczególne powiązania z jednostką, w której dokonano inwestycji, co sugeruje, że zainteresowanie inwestora tą jednostką jest więcej niż bierne. Występowanie pojedynczych oznak lub szczególnego połączenia tych oznak niekoniecznie oznacza, że spełnione jest kryterium dotyczące sprawowania władzy. Jednakże posiadanie więcej niż biernego zainteresowania daną jednostką, może wskazywać, że inwestor ma inne powiązane prawa wystarczające do zapewnienia mu władzy lub do przedstawienia dowodu istniejącej władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji. Na przykład poniższe elementy sugerują, że zainteresowanie inwestora daną jednostką jest więcej niż bierne i w połączeniu z innymi prawami, mogą wskazywać na posiadanie przez niego władzy:

- (a) kluczowy personel kierowniczy jednostki, w której dokonano inwestycji, mający możliwość kierowania istotnymi działaniami to obecni lub byli pracownicy inwestora;
- (b) operacje jednostki, w której dokonano inwestycji, zależą od inwestora, np. w następujących sytuacjach:
 - (i) finansowanie znacznej części operacji jednostki, w której dokonano inwestycji, zależy od inwestora;
 - (ii) inwestor gwarantuje znaczną część zobowiązań jednostki, w której dokonano inwestycji;
 - (iii) jednostka, w której dokonano inwestycji, jest zależna od inwestora w sprawach usług o decydującym znaczeniu, technologii, zaopatrzenia lub surowców;
 - (iv) inwestor sprawuje kontrolę nad takimi składnikami aktywów, jak licencje i znaki towarowe, które mają decydujące znaczenie dla operacji jednostki, w której dokonano inwestycji;

▼ **M32**

- (v) jednostka, w której dokonano inwestycji, jest zależna od inwestora w sprawach dotyczących kluczowego personelu kierowniczego, np. wówczas, gdy personel inwestora posiada wiedzę specjalistyczną na temat operacji tej jednostki.
 - (c) znaczna część działań jednostki, w której dokonano inwestycji, dotyczy inwestora lub jest prowadzona w imieniu inwestora;
 - (d) ekspozycja lub prawa inwestora, dotyczące wyników finansowych z tytułu zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji, są niewspółmiernie większe niż jego prawa głosu lub inne podobne prawa. Na przykład może wystąpić sytuacja, w której inwestor jest uprawniony do otrzymywania ponad połowy wyników finansowych tej jednostki lub podlega ekspozycji na ponad połowę wyników finansowych, ale posiada mniej niż połowę praw głosu w danej jednostce.
- B20 Im większa ekspozycja inwestora na zmienność wyników finansowych z tytułu zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji lub większe prawa do tych zmiennych wyników finansowych, tym większa zachęta dla inwestora, aby uzyskać prawa wystarczające do zapewnienia mu władzy. Dlatego duża ekspozycja na zmienność wyników finansowych jest oznaką, że inwestor może mieć władzę. Jednakże sam zakres ekspozycji inwestora nie przesądza, czy inwestor ma władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji.
- B21 W przypadku, gdy czynniki przedstawione w paragrafie B18 i oznaki przedstawione w paragrafach B19 i B20 rozpatruje się łącznie z prawami inwestora, większą wagę przypisuje się dowodowi potwierdzającemu sprawowanie władzy opisanemu w paragrafie B18.

Prawa znaczące

- B22 Inwestor oceniając, czy ma władzę, bierze pod uwagę jedynie prawa znaczące odnoszące się do jednostki, w której dokonano inwestycji (jednostki posiadanej przez inwestora i inne podmioty). Aby prawo było prawem znaczącym, jego posiadacz musi mieć praktyczną zdolność wykonywania tego prawa.
- B23 Ustalenie, czy dane prawa są prawami znaczącymi, wymaga oceny sytuacji, z uwzględnieniem wszystkich faktów i okoliczności. Czynniki, które należy brać pod uwagę przy dokonywaniu tego ustalenia, obejmują (lecz nie ograniczają się do) następujące elementy:
- (a) czy występuj¹ jakiegokolwiek przeszkody (ekonomiczne lub inne), które uniemożliwiaj¹ posiadaczowi (lub posiadaczom) wykonywanie tych praw. Przyk³ady tego rodzaju przeszkód obejmuj¹, lecz nie ograniczaj¹ się do:
 - (i) finansowych kar i zachęt, które uniemożliwiałyby posiadaczowi wykonywanie tych praw (lub utrudniałyby ich wykonywanie);
 - (ii) ceny konwersji lub ceny wykonania, tworzącej przeszkodę finansową, która uniemożliwiałaby posiadaczowi wykonywanie jego praw (lub utrudniałaby ich wykonanie);
 - (iii) warunków, które powodują, że wykonanie tych praw byłoby nieprawdopodobne, na przykład warunki, które ściśle ograniczają czas wykonywania tych praw;
 - (iv) braku jasnego, rozsądnego mechanizmu w dokumentach założycielskich jednostki, w której dokonano inwestycji lub w mających zastosowanie przepisach bądź regulacjach, które pozwalałyby posiadaczowi na wykonywanie jego praw;
 - (v) niemożności uzyskania przez posiadacza praw do informacji koniecznych do wykonywania jego praw.
 - (vi) przeszkód i zachęt operacyjnych, które uniemożliwiałyby posiadaczowi wykonywanie (lub utrudniałyby wykonywanie) jego praw (np. brak innych menedżerów zamierzających lub mogących zapewnić specjalistyczne usługi bądź zapewniających te usługi i przejąć inne udziały posiadane przez zarządzającego menedżera);

▼ **M32**

(vii) wymogów prawnych lub regulacyjnych, które uniemożliwiają posiadaczowi wykonywanie jego praw (np. w przypadku, gdy inwestorowi zagranicznemu nie wolno wykonywać jego praw);

(b) w przypadku, w którym wykonywanie praw wymaga zgody więcej niż jednego podmiotu lub gdy prawa są w posiadaniu więcej niż jednego podmiotu - czy istnieje mechanizm, który zapewnia tym podmiotom praktyczną możliwość wspólnego korzystania z tych praw, jeżeli się na to decydują. Brak takiego mechanizmu stanowi oznakę, że prawa te nie są prawami znaczącymi. Im więcej podmiotów, które muszą wyrazić zgodę na wykonywanie tych praw, tym mniej prawdopodobne jest, że prawa te są prawami znaczącymi. Jednakże zarząd, którego członkowie są niezależni od podmiotu podejmującego decyzje, dla wielu inwestorów stanowić może mechanizm umożliwiający wspólne działanie w wykonywaniu ich praw. Dlatego prawa odwoływania wykonywane przez niezależny zarząd prawdopodobnie mają bardziej znaczący charakter niż w przypadku, gdy te same prawa byłyby wykonywane indywidualnie przez dużą liczbę inwestorów.

(c) czy strona (lub strony), która posiada (które posiadają) dane prawa, mogłaby (mogłyby) odnieść korzyści z ich wykonania. Na przykład posiadacz potencjalnych praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy B47–B50), bierze pod uwagę cenę konwersji lub cenę wykonania danego instrumentu. Istnieje większe prawdopodobieństwo, że warunki potencjalnych praw głosu mają charakter znaczący wówczas, gdy cena danego instrumentu jest niższa od ceny rynkowej lub gdy z innych względów (np. poprzez realizację synergii między inwestorem i jednostką, w której dokonano inwestycji) inwestor będzie korzystał z wykonania lub konwersji danego instrumentu.

B24 Aby mieć charakter znaczący, prawa muszą także być wykonalne przy podejmowaniu koniecznych decyzji dotyczących istotnych działań. Aby mieć charakter znaczący, prawa zazwyczaj muszą być możliwe do wykonania na bieżąco. Jednakże niekiedy prawa mogą mieć charakter znaczący nawet wówczas, gdy ich bieżące wykonanie nie jest możliwe.

Przykłady stosowania

Przykład 3

W jednostce, w której dokonano inwestycji, odbywają się coroczne zgromadzenia akcjonariuszy i wówczas podejmowane są decyzje dotyczące istotnych działań. Najbliższe zaplanowane zgromadzenie ma się odbyć za osiem miesięcy. Jednakże akcjonariusze, którzy posiadają oddzielnie lub wspólnie co najmniej 5 procent praw głosu, mogą zwołać posiedzenie nadzwyczajne w celu zmiany istniejących zasad kierowania istotnymi działaniami, ale wymóg powiadomienia innych akcjonariuszy oznacza, że tego rodzaju posiedzenie nie może się odbyć przynajmniej przez najbliższe 30 dni. Zasady dotyczące istotnych działań można zmieniać wyłącznie na nadzwyczajnych lub planowanych zgromadzeniach akcjonariuszy. Dotyczy to również zatwierdzania znaczących sprzedaży składników aktywów, jak również dokonywania lub zbywania znacznych inwestycji.

Powyższy rozwój wydarzeń ma zastosowanie do przykładów 3A–3D opisanych poniżej. Każdy przykład jest rozpatrywany oddzielnie.

Przykład 3A

Inwestor posiada większość praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Prawa głosu posiadane przez inwestora są prawami znaczącymi, ponieważ inwestor może w odpowiednim czasie podejmować konieczne decyzje w zakresie kierowania istotnymi działaniami. Fakt, iż musi upłynąć 30 dni, zanim inwestor może wykorzystać swoje prawa głosu, nie stanowi przeszkody, by inwestor posiadał możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami od momentu, w którym inwestor pozyskuje większościowy pakiet akcji.

▼ **M32****Przykład 3B**

Inwestor jest stroną kontraktu terminowego typu forward w celu uzyskania większości akcji w jednostce, w której dokonano inwestycji. Termin rozliczenia kontraktu terminowego typu forward przypada za 25 dni. Obecni akcjonariusze nie są w stanie zmienić istniejących zasad dotyczących istotnych działań, ponieważ zgromadzenie nadzwyczajne nie może się odbyć przez co najmniej 30 dni, a do tego czasu nastąpi rozliczenie kontraktu terminowego typu forward. W ten sposób inwestor posiada prawa, które w gruncie rzeczy są równorzędne z prawami akcjonariusza większościowego w przykładzie 3A powyżej (tj. inwestor posiadający kontrakt terminowy typu forward może w odpowiednim czasie podejmować konieczne decyzje dotyczące kierowania istotnymi działaniami). Kontrakt terminowy typu forward, którego stroną jest inwestor, stanowi prawo znaczące dające inwestorowi możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami jeszcze przed rozliczeniem tego kontraktu terminowego.

Przykład 3C

Inwestor posiada znaczącą opcję uzyskania większości akcji tej jednostki, w której dokonano inwestycji, a wykonanie tej opcji jest możliwe za 25 dni i znacznie poniżej ceny rynkowej. Wniosek byłby taki sam, jak w przykładzie 3B.

Przykład 3D

Inwestor jest stroną kontraktu terminowego typu forward w celu uzyskania większości akcji w jednostce, w której dokonano inwestycji, bez żadnych innych powiązanych praw dotyczących tej jednostki. Termin rozliczenia kontraktu terminowego typu forward przypada za sześć miesięcy. W odróżnieniu od wcześniejszych przykładów, inwestor nie posiada możliwości bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Obecni akcjonariusze mają możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami, ponieważ do czasu rozliczenia kontraktu terminowego typu forward mogą zmieniać istniejące zasady dotyczące istotnych działań.

- B25 Prawa znaczące wykonywane przez inne podmioty mogą uniemożliwić inwestorowi sprawowanie kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji i do której to jednostki prawa te się odnoszą. Tego rodzaju prawa znaczące nie wymagają, aby posiadacz miał możliwość inicjowania decyzji. Tak długo, jak te prawa nie są jedynie prawami ochronnymi (zob. paragrafy B26–B28), prawa znaczące posiadane przez inne podmioty mogą uniemożliwić inwestorowi sprawowanie kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji nawet wtedy, gdy prawa te dają posiadaczom tylko możliwość bieżącego zatwierdzania lub blokowania decyzji odnoszących się do istotnych działań.

Prawa ochronne

- B26 Ustalając, czy posiadane prawa dają inwestorowi władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, inwestor ocenia, czy jego prawa oraz prawa posiadane przez inne podmioty są prawami ochronnymi. Prawa ochronne odnoszą się do zasadniczych zmian w działaniach jednostki, w której dokonano inwestycji lub też mają zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach. Jednakże nie wszystkie prawa, które mają zastosowanie w wyjątkowych sytuacjach lub które są zależne od określonych zdarzeń, są prawami ochronnymi (zob. paragrafy B13 i B53).
- B27 Z uwagi na to, że prawa ochronne są przewidziane w celu ochrony interesów ich posiadacza bez zapewniania mu władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji i do której to jednostki prawa te się odnoszą, inwestor posiadający wyłącznie prawa ochronne nie może mieć władzy nad tą jednostką, ani nie może innemu podmiotowi uniemożliwić wykonywanie tej władzy (zob. paragraf 14).

▼ **M32**

B28 Przykłady praw ochronnych obejmują, lecz nie ograniczają się do:

- (a) prawa kredytodawcy do ograniczania możliwości podejmowania przez kredytobiorcę działań, które w znacznym stopniu zmieniłyby ryzyko kredytowe kredytobiorcy ze szkodą dla kredytodawcy;
- (b) prawa podmiotu posiadającego udział niekontrolujący w jednostce, w której dokonano inwestycji, do zatwierdzania wydatków kapitałowych wyższych niż wydatki wymagane w ramach zwykłej działalności gospodarczej lub do zatwierdzania emisji instrumentów kapitałowych bądź dłużnych;
- (c) prawa kredytodawcy do przejmowania aktywów kredytobiorcy w przypadku, gdy kredytobiorca nie wypełnia określonych warunków spłaty kredytu.

Umowy franczyzy

B29 Umowa franczyzy, gdzie franczyzobiorcą jest jednostka, w której dokonano inwestycji, często daje franczyzodawcy prawa, których celem jest ochrona marki franczyzy. Umowy franczyzy zazwyczaj dają franczyzodawcom pewne prawa podejmowania decyzji w odniesieniu do działalności franczyzobiorcy.

B30 Na ogół prawa franczyzodawcy nie ograniczają możliwości podmiotów innych niż franczyzodawca, do podejmowania decyzji mających znaczący wpływ na wyniki finansowe osiągnięte przez franczyzobiorcę. Prawa franczyzodawcy zawarte w umowach franczyzy niekoniecznie też dają franczyzodawcy możliwość bieżącego kierowania działaniami, które mają znaczący wpływ na wyniki finansowe osiągnięte przez franczyzobiorcę.

B31 Konieczne jest rozróżnienie pomiędzy posiadaniem możliwości bieżącego podejmowania decyzji, które mają znaczący wpływ na wyniki finansowe franczyzobiorcy, a posiadaniem możliwości bieżącego podejmowania decyzji, które chronią markę franczyzy. Franczyzodawca nie ma władzy nad franczyzobiorcą, jeżeli inne podmioty mają aktualne prawa, które dają im możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami franczyzobiorcy.

B32 Zawierając umowę franczyzy, franczyzobiorca podejmuje jednostronną decyzję o prowadzeniu działalności gospodarczej zgodnie z warunkami określonymi w umowie franczyzy, lecz na własny rachunek.

B33 Kontrola nad tak zasadniczymi decyzjami, jak forma prawna franczyzobiorcy i jego struktura finansowania, może być określona przez podmioty inne niż franczyzodawca i może mieć znaczący wpływ na wyniki finansowe franczyzobiorcy. Im niższy poziom wsparcia finansowego zapewnianego przez franczyzodawcę i im niższa ekspozycja franczyzodawcy na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych przez franczyzobiorcę, tym bardziej prawdopodobne, że franczyzodawca ma jedynie prawa ochronne.

Prawa głosu

B34 Dzięki posiadanym prawom głosu lub prawom podobnym inwestor często ma możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Inwestor bierze pod uwagę wymagania określone w niniejszym dziale (paragrafy B35–B50), jeżeli kierowanie istotnymi działaniami jednostki, w której dokonano inwestycji, odbywa się poprzez wykorzystanie praw głosu.

Władza w przypadku posiadania większości praw głosu

B35 Inwestor dysponujący ponad połową praw głosu jednostki, w której dokonano inwestycji, posiada władzę w następujących przypadkach, o ile nie ma zastosowania paragraf B36 lub paragraf B37:

▼ M32

- (a) kierowanie istotnymi działaniami odbywa się poprzez głosowanie posiadacza większości praw głosu lub
- (b) większość organu zarządzającego, który kieruje istotnymi działaniami, jest powołana w drodze głosowania posiadacza większości praw głosu.

Większość praw głosu, bez żadnej władzy

B36 Aby inwestor, dysponujący ponad połową praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, miał władzę nad tą jednostką, jego prawa głosu muszą być prawami znaczącymi, zgodnie z paragrafami B22–B25 oraz muszą zapewniać inwestorowi możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami, co często będzie realizowane poprzez ustalanie polityki operacyjnej i finansowej. Jeżeli inny podmiot ma aktualne prawa, które zapewniają mu prawo do kierowania istotnymi działaniami i jeżeli podmiot ten nie jest agentem inwestora, inwestor nie ma władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji.

B37 Inwestor nie ma władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji, pomimo posiadania większości praw głosu w tej jednostce w przypadku, gdy te prawa głosu nie są prawami znaczącymi. Na przykład inwestor dysponujący ponad połową praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, nie może posiadać władzy, jeżeli istotne działania znajdują się pod kontrolą rządu, sądu, administratora, odbiorcy, likwidatora lub organu nadzoru.

Władza w przypadku nieposiadania większości praw głosu

B38 Inwestor może mieć władzę nawet wtedy, gdy dysponuje mniej niż większością praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Na przykład inwestor może mieć władzę nie dysponując większością praw głosu w tej jednostce dzięki:

- (a) ustaleniom umownym pomiędzy inwestorem i innymi posiadaczami praw głosu (zob. paragraf B39);
- (b) prawom wynikającym z innych ustaleń umownych (zob. paragraf B40);
- (c) prawom głosu posiadanym przez inwestora (zob. paragrafy B41–B45);
- (d) potencjalnym prawom głosu (zob. paragrafy B47–B50), lub
- (e) połączeniu punktów a)–d).

Ustalenia umowne z innymi posiadaczami praw głosu

B39 Ustalenia umowne pomiędzy inwestorem i innymi posiadaczami praw głosu mogą dawać inwestorowi uprawnienie do wykonywania praw głosu wystarczające do zapewnienia inwestorowi władzy nawet wtedy, gdy bez wymienionych ustaleń umownych inwestor nie dysponuje prawami głosu wystarczającymi do zapewnienia mu władzy. Ustalenia umowne mogą jednak sprawić, że inwestor może na tyle wpływać na sposób głosowania innych posiadaczy praw głosu, że umożliwi mu to podejmowanie decyzji w zakresie istotnych działań.

Prawa wynikające z innych ustaleń umownych

B40 Inne prawa podejmowania decyzji, w połączeniu z prawami głosu, mogą zapewnić inwestorowi możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Na przykład prawa wymienione w ustaleniach umownych w połączeniu z prawami głosu mogą być wystarczające do zapewnienia inwestorowi możliwości bieżącego kierowania procesami wytwarzania w jednostce, w której dokonano inwestycji lub do kierowania innymi czynnościami operacyjnymi bądź finansowymi danej jednostki, które mają znaczący wpływ na jej wyniki finansowe. Jednakże w przypadku braku jakichkolwiek innych praw, zależność ekonomiczna tej jednostki od inwestora (np. stosunki dostawcy z jego głównym klientem) nie skutkują posiadaniem przez inwestora władzy nad daną jednostką.

▼ **M32***Prawa głosu posiadane przez inwestora*

- B41 Inwestor, który dysponuje mniej niż większością praw głosu, dysponuje prawami, które są wystarczające do zapewnienia mu władzy wówczas, gdy ma on praktyczną możliwość kierowania istotnymi działaniami w sposób jednostronny.
- B42 Oceniając, czy prawa głosu posiadane przez inwestora są wystarczające, by mu zapewnić władzę, dany inwestor uwzględnia wszystkie fakty i okoliczności, w tym:
- (a) wielkość posiadanego przez inwestora pakietu akcji z prawem głosu w porównaniu z wielkością i stopniem rozproszenia pakietów akcji z prawem głosu posiadanych przez inne podmioty, mając na uwadze, że:
 - (i) im inwestor posiada więcej praw głosu, tym bardziej prawdopodobne jest, że inwestor posiada aktualne prawa, które zapewniają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami;
 - (ii) im inwestor posiada więcej praw głosu w porównaniu z pozostałymi podmiotami posiadającymi prawa głosu, tym bardziej prawdopodobne jest, że inwestor posiada aktualne prawa, które zapewniają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami;
 - (iii) im więcej podmiotów musiałoby podjąć wspólne działanie w celu przegłosowania danego inwestora, tym bardziej prawdopodobne jest, że inwestor posiada aktualne prawa, które zapewniają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami;
 - (b) potencjalne prawa głosu posiadane przez inwestora, przez innych posiadaczy praw głosu lub przez inne podmioty (zob. paragrafy B47–B50);
 - (c) prawa wynikające z innych ustaleń umownych (zob. paragraf B40), oraz
 - (d) wszelkie dodatkowe fakty i okoliczności, które wskazują na to, że inwestor ma możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami lub że jej nie ma w odpowiednim czasie, w którym dane decyzje muszą być podjęte, łącznie z rozkładem głosów podczas poprzednich zgromadzeń akcjonariuszy.
- B43 W przypadku, gdy kierowanie istotnymi działaniami zależy od większości głosów, a dany inwestor posiada znacznie więcej praw głosu niż jakikolwiek inny posiadacz praw głosu lub zorganizowana grupa posiadaczy praw głosu i pozostałe pakiety akcji są w dużym stopniu rozproszone, może być oczywiste - po uwzględnieniu czynników wymienionych w samym paragrafie 42 a)–c) - że inwestor ma władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji.

Przykłady stosowania**Przykład 4**

Inwestor pozyskuje 48 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Pozostałe prawa głosu znajdują się w posiadaniu tysięcy akcjonariuszy, z których żaden nie dysponuje więcej niż 1 procentem praw głosu. Żaden z akcjonariuszy nie posiada żadnych ustaleń z którymkolwiek innym akcjonariuszem w sprawie konsultacji lub w sprawie podejmowania decyzji wspólnych. Oceniając część praw głosu, jaką należy pozyskać—na podstawie relatywnej wielkości innych pakietów akcji - inwestor ustalił, że udział rzędu 48 procent będzie wystarczający, by zapewnić mu kontrolę. W tym przypadku, na podstawie absolutnej wielkości jego pakietu i relatywnej wielkości innych pakietów akcji, inwestor wnioskuje, że ma wystarczająco dominujący udział w prawach głosu, by spełnić kryterium sprawowania władzy, bez potrzeby uwzględniania jakichkolwiek dowodów posiadania władzy.

▼ **M32****Przykład 5**

Inwestor A posiada 40 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, a dwunastu innych inwestorów posiada po 5 procent praw głosu w tej jednostce. Porozumienie akcjonariuszy przyznaje inwestorowi A prawo do mianowania i odwoływania członków kierownictwa oraz ustalania wynagrodzenia tych członków odpowiedzialnych za kierowanie istotnymi działaniami. Aby to porozumienie zmienić, konieczne jest uzyskanie większości dwóch trzecich głosów. W omawianym przypadku inwestor A uznaje, że sama bezwzględna wielkość posiadanego przez niego pakietu i względna wielkość innych pakietów akcji nie są rozstrzygające dla ustalenia, czy inwestor dysponuje prawami wystarczającymi dla zapewnienia mu władzy. Jednakże inwestor A ustala, że wynikające z porozumienia jego prawo do powoływania i odwoływania członków kierownictwa oraz do ustalania wynagrodzenia tych członków jest wystarczające, by stwierdzić, że posiada on władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji. Fakt, iż inwestor A może nie wykonywać tego prawa lub prawdopodobieństwo, że inwestor A będzie wykonywał swoje prawo do wybierania, powoływania lub odwoływania członków kierownictwa, nie będzie brany pod uwagę przy ocenianiu tego, czy inwestor A ma władzę.

- B44 W innych sytuacjach, po uwzględnieniu czynników wymienionych w samym paragrafie B42 a)–c), może być jasne, że dany inwestor nie ma władzy.

Przykład stosowania

Przykład 6

Inwestor A posiada 45 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Dwóch innych inwestorów posiada po 26 procent praw głosu w tej jednostce. Pozostałe prawa głosu znajdują się w posiadaniu trzech innych akcjonariuszy, z których każdy ma 1 procent głosów. Nie ma żadnych innych ustaleń, które miałyby wpływ na podejmowanie decyzji. W omawianym przypadku wielkość udziału inwestora A w prawach głosu i wielkość ta w porównaniu z innymi pakietami akcji wystarcza, by uznać, że inwestor A nie ma władzy. Zaledwie tych dwóch innych inwestorów musiałoby ze sobą współpracować, by być w stanie uniemożliwić inwestorowi A kierowanie istotnymi działaniami jednostki, w której dokonano inwestycji.

- B45 Jednakże czynniki wymienione w samym paragrafie B42 a)–c) mogą nie być rozstrzygające. Jeżeli po uwzględnieniu tych czynników inwestor nie ma jasności, czy posiada władzę, bierze pod uwagę dodatkowe fakty i okoliczności, np. czy inni akcjonariusze są z natury bierni, jak wykazał rozkład głosów podczas poprzednich zgromadzeń akcjonariuszy. Obejmuje to ocenę czynników określonych w paragrafie 18 oraz oznak wymienionych w paragrafach B19 i B20. Im inwestor posiada mniej praw głosu i im mniej podmiotów musiałoby podjąć wspólne działanie w celu przegłosowania danego inwestora, tym większe zaufanie związane byłoby z dodatkowymi faktami i okolicznościami przy dokonywaniu oceny, czy prawa inwestora są wystarczające do zapewnienia mu władzy. W przypadku, gdy fakty i okoliczności wymienione w paragrafach B18–B20 rozpatrywane są łącznie z prawami inwestora, większą wagę przywiązuje się do dowodów potwierdzających władzę zgodnie z paragrafem B18, aniżeli do oznak władzy wymienionych w paragrafach B19 i B20.

Przykłady stosowania

Przykład 7

Inwestor A posiada 45 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Jedenastu innych inwestorów posiada po 5 procent praw głosu w tej jednostce. Żaden z akcjonariuszy nie posiada ustaleń umownych z którymkolwiek innym akcjonariuszem w sprawie konsultacji lub w sprawie podejmowania decyzji wspólnych. W omawianym przypadku sama bezwzględna wielkość pakietu posiadanego przez inwestora i względna wielkość innych pakietów akcji nie są rozstrzygające dla ustalenia, czy inwestor dysponuje prawami wystarczającymi do zapewnienia mu władzy. Bierze się wówczas pod uwagę dodatkowe fakty i okoliczności, które mogą stanowić dowód potwierdzający, że inwestor ma władzę lub że jej nie ma.

▼ **M32****Przykład 8**

Inwestor posiada 35 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, Trzech innych akcjonariuszy posiada po 5 procent praw głosu w tej jednostce. Pozostałe prawa głosu znajdują się w posiadaniu licznych akcjonariuszy, z których żaden nie dysponuje więcej niż 1 procentem praw głosu. Żaden z akcjonariuszy nie posiada żadnych ustaleń z którymkolwiek innym akcjonariuszem w sprawie konsultacji lub w sprawie podejmowania decyzji wspólnych. Decyzje dotyczące istotnych działań jednostki, w której dokonano inwestycji, wymagają zatwierdzenia większością głosów oddanych na stosownych zgromadzeniach akcjonariuszy—podczas ostatnich odnośnych zgromadzeń akcjonariuszy oddano 75 procent głosów w tej jednostce. W omawianym przypadku, aktywny udział innych akcjonariuszy w ostatnim zgromadzeniu akcjonariuszy wskazuje, że inwestor nie miałby możliwości jednostronnego kierowania istotnymi działaniami, niezależnie od tego, czy inwestor kierował istotnymi działaniami ze względu na to, że wystarczająca liczba innych akcjonariuszy głosowała w sposób analogiczny jak dany inwestor.

- B46 Jeżeli po uwzględnieniu czynników wymienionych w paragrafie B42 a)–d) nie jest oczywiste, że inwestor ma władzę, inwestor ten nie sprawuje kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji.

Potencjalne prawa głosu

- B47 Oceniając kwestię kontroli, inwestor bierze pod uwagę własne potencjalne prawa głosu, jak również potencjalne prawa głosu posiadane przez inne podmioty, w celu ustalenia, czy posiada władzę. Potencjalne prawa głosu to prawa do uzyskania praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, np. prawa wynikające z instrumentów lub opcji zamiennych, w tym kontraktów terminowych typu forward. Potencjalne prawa głosu brane są pod uwagę jedynie wówczas, gdy prawa te są prawami znaczącymi (zob. paragrafy B22–B25).
- B48 Uwzględniając potencjalne prawa głosu, inwestor bierze pod uwagę cel i model danego instrumentu, jak również cel i model innego typu zaangażowania inwestora w jednostce, w której dokonano inwestycji. Obejmuje to ocenę różnych warunków związanych z danym instrumentem, jak również oczywiste oczekiwania inwestora, motywy jego działania i powody, dla których przystał na dane warunki.
- B49 Jeżeli inwestor dysponuje również prawami głosu lub innymi prawami do podejmowania decyzji w odniesieniu do działań jednostki, w której dokonano inwestycji, ocenia, czy te prawa, w połączeniu w potencjalnymi prawami głosu zapewniają mu władzę.
- B50 Znaczące potencjalne prawa głosu - jako takie lub w połączeniu z innymi prawami - mogą zapewniać inwestorowi możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Na przykład będzie to prawdopodobne w przypadku, gdy inwestor posiada 40 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji, a zgodnie z paragrafem B23, posiada prawa znaczące wynikające z opcji na uzyskanie dalszych 20 procent praw głosu.

*Przykłady stosowania***Przykład 9**

Inwestor A posiada 70 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Inwestor B posiada 30 procent praw głosu w tej jednostce, jak również opcję na uzyskanie połowy praw głosu należących do inwestora A. Opcja ta może być wykonana w ciągu następujących dwóch lat, po stałej cenie, która jest znacznie wyższa niż cena rynkowa (i przewiduje się, że taka pozostanie w ciągu tego dwuletniego okresu). Inwestor A wykonywał i wykonuje swoje prawa głosu oraz czynnie kieruje istotnymi działaniami jednostki,

▼ **M32**

w której dokonano inwestycji. W takim przypadku istnieje prawdopodobieństwo, że inwestor A spełnia kryterium dotyczące sprawowania władzy, ponieważ wygląda na to, że ma możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami. Chociaż inwestor B posiada obecnie wykonalne opcje na nabycie dodatkowych praw głosu (które, o ile zostałyby wykonane, dałyby mu większość praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji), warunki związane w wymienionych opcjach są tego rodzaju, że opcje te nie uznaje się za opcje znaczące.

Przykład 10

Inwestor A i dwóch innych inwestorów posiadają po jednej trzeciej praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Działalność gospodarza tej jednostki jest ściśle związana z inwestorem A. Niezależnie od posiadanych instrumentów kapitałowych inwestor A posiada także instrumenty dłużne, zamienne na akcje zwykłe jednostki, w której dokonano inwestycji, w dowolnym czasie po cenie stałej, która jest wyższa od ceny rynkowej (lecz nie jest dużo wyższa od ceny rynkowej). W razie konwersji długu inwestor A posiadałby 60 procent praw głosu w jednostce, w której dokonano inwestycji. Inwestor A odniósłby korzyści z realizacji synergii, jeżeli doszłoby do konwersji instrumentów dłużnych na akcje zwykłe. Inwestor A posiada władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, ponieważ posiada prawa głosu w tej jednostce, łącznie ze znaczącymi potencjalnymi prawami głosu, które mu zapewniają możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami.

Władza w przypadku, gdy prawa głosu lub prawa podobne nie mają znaczącego wpływu na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji

- B51 Oceniając cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji (zob. paragrafy B5–B8), inwestor bierze pod uwagę zaangażowanie i decyzje podjęte w związku z powstaniem tej jednostki stanowiące element jej modelu i ocenia, czy warunki tej transakcji oraz cechy zaangażowania zapewniają inwestorowi prawa wystarczające do zapewnienia mu władzy. Zaangażowanie w samo opracowywanie modelu omawianej jednostki nie jest wystarczające, aby zapewnić inwestorowi kontrolę. Jednakże zaangażowanie w to opracowanie może wskazywać, że inwestor miał możliwość uzyskania praw, które są wystarczające do zapewnienia mu władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji.
- B52 Ponadto inwestor bierze pod uwagę ustalenia umowne, np. prawa kupna, prawa zbycia i prawa w zakresie likwidacji, ustanowione w momencie powstania jednostki, w której dokonano inwestycji. W przypadku, gdy wymienione ustalenia umowne obejmują czynności ściśle związane z daną jednostką, wówczas czynności te stanowią w istocie integralną część ogólnej działalności danej jednostki, nawet jeżeli mogą mieć miejsce poza granicami prawnymi tej jednostki. Dlatego bezpośrednie lub pośrednie prawa podejmowania decyzji wbudowane w ustalenia umowne ściśle związane z jednostką, w której dokonano inwestycji, muszą być uwzględnione jako istotne działania, przy określaniu władzy nad tą jednostką.
- B53 W przypadku pewnych jednostek, w których dokonano inwestycji, istotne działania występują jedynie wówczas, gdy pojawiają się konkretne okoliczności lub gdy dochodzi do konkretnych zdarzeń. Jednostka, w której dokonano inwestycji, może być skonstruowana w taki sposób, że kierowanie jej działaniami oraz jej wyniki finansowe są z góry ustalone, chyba że – i do czasu gdy to nastąpi – pojawią się te konkretne okoliczności bądź gdy dojdzie do tych konkretnych zdarzeń. W tym przypadku na wyniki finansowe mogą mieć znaczący wpływ jedynie decyzje dotyczące działalności tej jednostki podjęte w momencie wystąpienia tych okoliczności lub zdarzeń i w związku z tym będą to istotne działania. Okoliczności lub zdarzenia nie muszą dotyczyć inwestora, który ma możliwość podejmowania tych decyzji, by miał on władzę. Fakt, iż prawo podejmowania decyzji zależy od pojawienia się okoliczności lub wystąpienia danego zdarzenia, sam w sobie nie powoduje, że prawa te stają się prawami ochronnymi.

▼ **M32****Przykłady stosowania****Przykład 11**

Zgodnie z dokumentami założycielskimi, jedyną działalnością gospodarczą jednostki, w której dokonano inwestycji, jest nabywanie należności i ich bieżąca obsługa dla inwestorów. Bieżąca obsługa obejmuje ściąganie kapitału i odsetek, gdy stają się wymagalne. W razie nieuregulowania należności jednostka, w której dokonano inwestycji, automatycznie przedstawia tę należność inwestorowi, co oddzielnie uzgodniono pomiędzy investorem a tą jednostką w umowie zbycia. Jedyne istotne działanie polega na zarządzaniu nieuregulowanymi należnościami, ponieważ jest to jedyne działanie, które może mieć znaczący wpływ na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji. Zarządzanie należnościami, zanim dojdzie do ich nieuregulowania, nie stanowi istotnego działania, ponieważ nie wymaga podejmowania istotnych decyzji, które mogą mieć znaczący wpływ na wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji—działania przed niewykonaniem zobowiązania są ustalone z góry i polegają jedynie na gromadzeniu przepływów pieniężnych w miarę jak stają się one wymagalne i na przekazywaniu ich inwestorom. Dlatego oceniając ogólne działania jednostki, w której dokonano inwestycji, mające znaczący wpływ na jej wyniki finansowe, należy brać pod uwagę jedynie prawa inwestora do zarządzania aktywami z chwilą niewykonania zobowiązania. W danym przykładzie model jednostki, w której dokonano inwestycji, sprawia, że inwestor posiada uprawnienia decyzyjne dotyczące działań mających znaczący wpływ na wyniki finansowe, jedynie w czasie gdy tego rodzaju uprawnienia są wymagane. Warunki umowy zbycia stanowią integralną część ogólnej transakcji i utworzenia jednostki, w której dokonano inwestycji. Dlatego warunki umowy zbycia, łącznie z dokumentami założycielskimi jednostki, w której dokonano inwestycji, prowadzą do wniosku, że inwestor posiada władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji nawet wtedy, gdy inwestor przejmuje własność wyłącznie należności przeterminowanych i zarządza należnościami przeterminowanymi poza granicami prawnymi jednostki, w której dokonano inwestycji.

Przykład 12

Jedynymi aktywami jednostki, w której dokonano inwestycji, są należności. W momencie rozważania celu i modelu jednostki, w której dokonano inwestycji, ustala się, że jedynym istotnym działaniem jest zarządzanie należnościami przeterminowanymi. Podmiot, który ma możliwość zarządzania należnościami przeterminowanymi, posiada władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, niezależnie od tego, czy któryś z kredytobiorców nie wykonał zobowiązania.

- B54 Inwestor może być wprost lub pośrednio zobowiązany do zapewnienia nieprzerwanego funkcjonowania jednostki, w której dokonano inwestycji, w sposób zaplanowany. Tego rodzaju zobowiązanie może powodować zwiększenie ekspozycji inwestora na zmienność wyników finansowych i w ten sposób zwiększać motywację inwestora do uzyskania praw wystarczających do zapewnienia mu władzy. Dlatego zobowiązanie do zapewnienia funkcjonowania tej jednostki w sposób zaplanowany, może stanowić oznakę, że inwestor posiada władzę, ale jako takie nie daje inwestorowi tej władzy, ani nie uniemożliwia posiadania władzy przez inny podmiot.

Ekspozycja na zmienne wyniki finansowe jednostki, w której dokonano inwestycji lub prawa do tych zmiennych wyników

- B55 Inwestor oceniając, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, ustala, czy podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe tej jednostki lub czy ma prawa do tych zmiennych wyników.

▼ **M32**

B56 Zmienne wyniki finansowe to wyniki, które nie są stałe i mogą podlegać wahaniom w zależności od wyników jednostki, w której dokonano inwestycji. Wyniki finansowe mogą być wyłącznie dodatnie, wyłącznie ujemne lub zarówno dodatnie, jak i ujemne (zob. paragraf 15). Inwestor ocenia, czy wyniki finansowe tej jednostki są zmienne i na ile są zmienne w związku z treścią ustaleń oraz niezależnie od formy prawnej tych wyników. Na przykład inwestor może posiadać obligację o stałym oprocentowaniu. Do celów niniejszego MSSF to stałe oprocentowanie jest zmienne, ponieważ obciążone jest ryzykiem niewykonania zobowiązań i powoduje ekspozycję inwestora na ryzyko kredytowe emitenta tej obligacji. Zakres zmienności (tj. na ile zmienne są te wyniki finansowe) zależy od ryzyka kredytowego związanego z daną obligacją. Podobnie stałe opłaty za wyniki zarządzania aktywami jednostki, w której dokonano inwestycji, stanowią zmienne wyniki finansowe, ponieważ powodują ekspozycję inwestora na ryzyko wynikowe tej jednostki. Zakres zmienności zależy od możliwości generowania przez daną jednostkę wystarczającego dochodu, by tę opłatę uiszczyć.

B57 Przykłady wyników finansowych obejmują:

- (a) dywidendy, inne rodzaje podziału korzyści ekonomicznych uzyskiwanych przez jednostkę, w której dokonano inwestycji (np. odsetki z dłużnych papierów wartościowych wyemitowanych przez tę jednostkę) oraz zmiany wartości inwestycji dokonanych przez inwestora w danej jednostce;
- (b) wynagrodzenie za obsługę: aktywów tej jednostki lub jej zobowiązań, opłat i ekspozycji na stratę wynikającą z zapewnienia kredytu bądź wsparcia płynności, udziałów rezydualnych w aktywach i zobowiązaniach tej jednostki w momencie jej likwidacji, korzyści podatkowych i dostępu do przyszłej płynności, wynikającej z zaangażowania inwestora w tę jednostce;
- (c) wyniki finansowe, które nie są dostępne dla pozostałych posiadaczy udziałów. Na przykład inwestor może wykorzystywać własne aktywa łącznie z aktywami jednostki, w której dokonano inwestycji, np. łącząc funkcje operacyjne w celu uzyskania ekonomii skali, oszczędności kosztów, pozyskiwania rzadkich produktów, uzyskania dostępu do wiedzy zastrzeżonej dla właściciela czy ograniczając niektóre operacje lub wielkość niektórych składników aktywów, w celu zwiększenia wartości swoich pozostałych aktywów.

Związki władzy z wynikami finansowymi**Władza delegowana**

B58 W przypadku, gdy inwestor posiadający prawo podejmowania decyzji (podmiot podejmujący decyzję) ocenia, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, ustala on, czy jest mocodawcą, czy agentem. Inwestor ustala również, czy inny podmiot dysponujący prawem podejmowania decyzji działa jako jego agent. Agent to podmiot wyznaczony głównie do działania w imieniu i na rzecz innego podmiotu lub innych podmiotów (mocodawcy/mocodawców) i dlatego nie sprawuje kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji w przypadku, gdy wykonuje posiadane uprawnienia decyzyjne (zob. paragrafy 17 i 18). W ten sposób niekiedy władza mocodawcy może być w posiadaniu agenta i przez niego może być wykonywana, lecz w imieniu mocodawcy. Podmiot podejmujący decyzję nie jest agentem tylko z tego powodu, że inne podmioty mogą odnosić korzyści z podejmowanych przez niego decyzji.

B59 Inwestor może przekazać agentowi swoje uprawnienia decyzyjne w pewnym określonym zakresie lub w odniesieniu do wszystkich istotnych działań. Inwestor oceniając, czy sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, traktuje prawa podejmowania decyzji przekazane swojemu agentowi jako prawa posiadane bezpośrednio przez siebie samego. W sytuacjach, w których występuje więcej niż jeden mocodawca, każdy z nich ocenia, czy ma władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji, uwzględniając wymogi określone w paragrafach B5–B54. Paragrafy B60–B72 zawierają wytyczne dotyczące ustalenia, czy podmiot podejmujący decyzje jest agentem czy mocodawcą.

▼ **M32**

B60 Oceniając, czy jest agentem, podmiot podejmujący decyzje bierze pod uwagę całokształt relacji pomiędzy sobą, zarządzaną jednostką, w której dokonano inwestycji i innymi podmiotami zaangażowanymi w danej jednostce, w szczególności wszystkie czynniki wymienione poniżej:

- (a) zakres swoich uprawnień decyzyjnych w stosunku do jednostki, w której dokonano inwestycji (paragrafy B62 i B63);
- (b) prawa posiadane przez inne podmioty (paragrafy B64–B67);
- (c) wynagrodzenie, do jakiego jest uprawniony na podstawie umowy dotyczącej (umów dotyczących) wynagrodzenia (paragrafy B68–B70);
- (d) ekspozycję podmiotu podejmującego decyzje na zmienność wyników finansowych związanych z innymi udziałami, które posiada w jednostce, w której dokonano inwestycji (paragrafy B71 i B72).

W zależności od konkretnych faktów i okoliczności stosuje się różne wagi w odniesieniu do każdego z tych czynników.

B61 Ustalenie, czy podmiot podejmujący decyzje jest agentem, wymaga oceny wszystkich czynników wymienionych w paragrafie B60 chyba że jeden podmiot dysponuje prawami znaczącymi, które umożliwiają odwołanie podmiotu podejmującego decyzje (prawa odwoływania) i że może on odwołać podmiot podejmujący decyzje, bez podania przyczyny (zob. paragraf B65).

Zakres uprawnień decyzyjnych

B62 Zakres uprawnień decyzyjnych podmiotu podejmującego decyzje ocenia się uwzględniając:

- (a) czynności dozwolone na podstawie porozumienia (porozumień) w sprawie podejmowania decyzji i określone przez prawo oraz
- (b) zakres swobody, jaki posiada podmiot podejmujący decyzje przy podejmowaniu decyzji związanych z tymi czynnościami.

B63 Podmiot podejmujący decyzje bierze pod uwagę cel i model jednostki, w której dokonano inwestycji, rodzaje ryzyka przewidziane w momencie powstawania tej jednostki, rodzaje ryzyka, przewidziane do przeniesienia na inne zaangażowane podmioty oraz stopień zaangażowania podmiotu podejmującego decyzje, w proces konstruowania tej jednostki. Na przykład w przypadku, gdy podmiot podejmujący decyzje jest poważnie zaangażowany w proces konstruowania jednostki, w której dokonano inwestycji, (włącznie z ustaleniem zakresu uprawnień decyzyjnych), zaangażowanie takie może wskazywać na to, iż podmiot podejmujący decyzje miał okazję i motywację do uzyskania praw, które skutkują możliwością kierowania istotnymi działaniami przez ten podmiot.

Prawa posiadane przez inne podmioty

B64 Posiadane przez inne podmioty prawa znaczące mogą mieć wpływ na możliwość kierowania istotnymi działaniami jednostki, w której dokonano inwestycji, przez podmiot podejmujący decyzje. Znaczące prawa odwoływania lub inne prawa mogą wskazywać, że podmiot podejmujący decyzje jest agentem.

▼ M32

B65 W przypadku, gdy jeden podmiot dysponuje znaczącymi prawami odwoływania i może odwoływać podmiot podejmujący decyzje, bez podania powodu, sam ten fakt wystarczy, aby wnioskować, że podmiot podejmujący decyzje jest agentem. Jeżeli więcej niż jeden podmiot dysponuje tego rodzaju prawami (a żaden podmiot nie może sam odwołać podmiotu podejmującego decyzje, bez porozumienia z innymi podmiotami) prawa te jako takie, nie są rozstrzygające dla ustalenia, czy podmiot podejmujący decyzje działa głównie w imieniu i na rzecz innych podmiotów. Ponadto im większa jest liczba podmiotów, które muszą działać wspólnie w celu wykonania prawa do odwoływania podmiotu podejmującego decyzje i im większa skala innych interesów ekonomicznych podmiotu podejmującego decyzje oraz zmienność tych interesów (tj. wynagrodzenia i innych interesów), tym mniejszą wagę przypisuje się wymienionemu czynnikowi.

B66 Oceniając, czy podmiot podejmujący decyzje jest agentem, bierze się pod uwagę posiadane przez inne podmioty prawa znaczące, które ograniczają swobodę działania podmiotu podejmującego decyzje, w sposób analogiczny, jak w przypadku praw odwoływania. Na przykład podmiot podejmujący decyzje, który musi uzyskać aprobatę swoich działań przez niewielką liczbę innych podmiotów, na ogół jest agentem. (Dodatkowe wskazówki dotyczące praw i informacje na temat ich znaczącego charakteru - zob. paragrafy B22–B25).

B67 Analiza praw posiadanych przez inne podmioty obejmuje ocenę wszelkich praw wykonywanych przez zarząd (lub inny organ zarządzający) jednostki, w której dokonano inwestycji i ich wpływu na uprawnienia decyzyjne (zob. paragraf B23(b)).

Wynagrodzenie

B68 Im większa wysokość wynagrodzenia podmiotu podejmującego decyzje i zmienność tego wynagrodzenia związanego z oczekiwanymi wynikami finansowymi uzyskiwanymi przez jednostkę, w której dokonano inwestycji, tym większe prawdopodobieństwo, że podmiot podejmujący decyzje jest mocodawcą.

B69 Ustalając, czy jest mocodawcą czy agentem, podmiot podejmujący decyzje, bierze również pod uwagę, czy istnieją następujące warunki:

(a) wynagrodzenie podmiotu podejmującego decyzje jest proporcjonalne do świadczonych usług;

(b) umowa dotycząca wynagrodzenia obejmuje jedynie warunki lub kwoty, które zwyczajowo występują w uzgodnieniach dotyczących podobnych usług i podobnego poziomu umiejętności, wynegocjowanych na zasadach rynkowych.

B70 Podmiot podejmujący decyzje nie może być agentem, chyba że istnieją warunki określone w paragrafie B69 a) i b). Jednakże samo spełnienie tych warunków nie wystarczy, aby wnioskować, że podmiot podejmujący decyzje jest agentem.

Ekspozycja na zmienność wyników finansowych pochodzących z innych udziałów

B71 Oceniając, czy jest agentem, podmiot podejmujący decyzje, który posiada inne udziały w jednostce, w której dokonano inwestycji, (np. inwestycje w tej jednostce lub zapewnia gwarancje odnoszące się do wyników tej jednostki), bierze pod uwagę swoją ekspozycję na zmienność wyników finansowych pochodzących z tych innych udziałów. Posiadanie innych udziałów w jednostce, w której dokonano inwestycji, wskazuje, że podmiot podejmujący decyzje może być mocodawcą.

▼ **M32**

B72 Oceniając swoją ekspozycję na zmienność wyników finansowych pochodzących z innych udziałów w jednostce, w której dokonano inwestycji, podmiot podejmujący decyzje bierze pod uwagę następujące elementy:

- (a) im większa skala interesów ekonomicznych i jej zmienność, z uwzględnieniem łącznie jego wynagrodzenia i innych interesów, tym większe prawdopodobieństwo, że podmiot podejmujący decyzje jest mocodawcą;
- (b) czy istnieje różnica między jego ekspozycją na zmienność wyników finansowych a ekspozycją innych podmiotów, a jeżeli tak, czy może to mieć wpływ na jego działania. Na przykład może to mieć miejsce w przypadku, gdy podmiot podejmujący decyzje posiada w jednostce, w której dokonano inwestycji, udziały podporządkowane lub gdy zapewnia tej jednostce inne formy zwiększenia kredytu.

Podmiot podejmujący decyzje ocenia swoją ekspozycję w odniesieniu do ogólnej zmienności wyników finansowych jednostki, w której dokonano inwestycji. Oceny tej dokonuje się głównie na podstawie wyników finansowych oczekiwanych w związku z działaniami tej jednostki, natomiast nie ignoruje się maksymalnej ekspozycji podmiotu podejmującego decyzje na zmienność omawianych wyników finansowych, wynikającej z innych udziałów, jakimi dysponuje dany podmiot podejmujący decyzje.

Przykłady stosowania

Przykład 13

Podmiot podejmujący decyzje (zarządzający funduszem) tworzy publiczny fundusz inwestycyjny, wprowadza go do obrotu publicznego i nim zarządza, według ściśle określonych parametrów ustalonych w zezwoleniu na utworzenie funduszu inwestycyjnego, zgodnie z wymogami wynikającymi z prawa miejscowego i z regulacji miejscowych. Fundusz oferowano inwestorom jako inwestycję w zdywersyfikowany portfel kapitałowych papierów wartościowych związanych z podmiotami w obrocie publicznym. W granicach określonych parametrów towarzystwo funduszu inwestycyjnego ma swobodę co do wyboru składników aktywów, w jakie zamierza inwestować. Towarzystwo funduszu inwestycyjnego dokonało 10. procentowej proporcjonalnej inwestycji w ten fundusz i za swoje usługi otrzymuje opłatę według stawek rynkowych w wysokości 1 procenta wartości aktywów netto tego funduszu. Opłaty są współmierne do świadczonych usług. Towarzystwo funduszu inwestycyjnego nie ma obowiązku pokrywania strat wykraczających poza swoją 10. procentową inwestycję. Od funduszu nie wymagano – i fundusz tego nie uczynił – ustanowienia niezależnego zarządu. Inwestorzy nie posiadają żadnych praw znaczących, które miałyby wpływ na uprawnienia decyzyjne towarzystwa funduszu inwestycyjnego, ale mogą wykupić swoje udziały w pewnych granicach określonych przez fundusz.

Chociaż działając w granicach parametrów określonych w zezwoleniu na utworzenie funduszu inwestycyjnego i zgodnie z wymogami regulacyjnymi, towarzystwo funduszu inwestycyjnego posiada prawa podejmowania decyzji, które zapewniają mu możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami funduszu—inwestorzy nie posiadają praw znaczących, które mogłyby mieć wpływ na uprawnienia decyzyjne towarzystwa funduszu inwestycyjnego. Za swoje usługi towarzystwo funduszu inwestycyjnego otrzymuje opłatę według stawek rynkowych, proporcjonalnie do świadczonych usług, a także dokonało proporcjonalnych inwestycji w ten fundusz. Wynagrodzenie oraz dokonane inwestycje powodują ekspozycję towarzystwa funduszu inwestycyjnego na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych przez fundusz, bez tworzenia ekspozycji, która byłaby tak znaczna, że wskazywałaby, iż towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest mocodawcą.

W tym przykładzie, widoczne jest, że towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest agentem, zważywszy na ekspozycję towarzystwa funduszu inwestycyjnego na zmienność wyników finansowych funduszu łącznie z uprawnieniami decyzyjnymi w ramach ograniczonych parametrów. W ten sposób towarzystwo funduszu inwestycyjnego wnioskuję, że nie sprawuje kontroli nad tym funduszem.

▼ **M32****Przykład 14**

Podmiot podejmujący decyzje tworzy fundusz zapewniający możliwości inwestycyjne dla kilku inwestorów, wprowadza ten fundusz do obrotu i nim zarządza. Podmiot podejmujący decyzje (towarzystwo funduszu inwestycyjnego) musi podejmować decyzje w najlepszym interesie wszystkich inwestorów i zgodnie z umowami o zarządzanie funduszem. Niemniej jednak towarzystwo funduszu inwestycyjnego ma dużą swobodę w podejmowaniu decyzji. Za swoje usługi towarzystwo funduszu inwestycyjnego otrzymuje opłatę według stawek rynkowych, wynoszącą 1 procent zarządzanych aktywów oraz 20 procent wszystkich zysków funduszu, jeżeli osiągnięty jest określony poziom tych zysków. Opłaty są współmierne do świadczonych usług.

Towarzystwo funduszu inwestycyjnego, pomimo że musi podejmować decyzje w najlepszym interesie wszystkich inwestorów, posiada szerokie uprawnienia decyzyjne w zakresie kierowania istotnymi działaniami funduszu. Towarzystwu funduszu inwestycyjnego wypłacane są stałe i związane z wynikami opłaty, współmierne do świadczonych usług. Ponadto wynagrodzenie to wyrównuje korzyści towarzystwa funduszu inwestycyjnego z korzyściami innych inwestorów, bez tworzenia ekspozycji, która byłaby tak znaczna, że wynagrodzenie rozpatrywane oddzielnie wskazywałoby, iż towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest mocodawcą.

Powyższy rozwój zdarzeń i powyższa analiza ma zastosowanie do przykładów 14A–14C opisanych poniżej. Każdy przykład jest rozpatrywany oddzielnie.

Przykład 14A

Towarzystwo funduszu inwestycyjnego ma także 2. procentową inwestycję w funduszu, która wyrównuje jego udziały z udziałami innych inwestorów. Towarzystwo funduszu inwestycyjnego nie ma żadnego obowiązku pokrywania strat funduszu wykraczających poza tę 2 procentową inwestycję. Inwestorzy mogą odwołać towarzystwo funduszu inwestycyjnego zwykłą większością głosów, lecz jedynie z powodu naruszenia umowy.

Dwuprocentowa inwestycja towarzystwa funduszu inwestycyjnego zwiększa jego ekspozycję na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych przez fundusz, bez tworzenia ekspozycji, która byłaby tak znaczna, że wskazywałaby, iż towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest mocodawcą. Prawa pozostałych inwestorów do odwołania towarzystwa funduszu inwestycyjnego uznane są za prawa ochronne, ponieważ można je wykonać jedynie w przypadku naruszenia umowy. W tym przykładzie pomimo że towarzystwo funduszu inwestycyjnego posiada szerokie uprawnienia decyzyjne i podlega ekspozycji na zmienność wyników finansowych z tytułu udziałów i wynagrodzenia, ekspozycja towarzystwa funduszu inwestycyjnego wskazuje, że towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest agentem. W ten sposób towarzystwo funduszu inwestycyjnego wnioskuje, że nie sprawuje kontroli nad tym funduszem.

Przykład 14B

Towarzystwo funduszu inwestycyjnego posiada znacznie większą proporcjonalną inwestycję w funduszu, ale nie ma żadnego obowiązku pokrywania strat wykraczających poza tę inwestycję. Inwestorzy mogą odwołać towarzystwo funduszu inwestycyjnego zwykłą większością głosów, lecz jedynie z powodu naruszenia umowy.

W tym przykładzie prawa pozostałych inwestorów do odwołania towarzystwa funduszu inwestycyjnego uznane są za prawa ochronne, ponieważ można je wykonać jedynie w przypadku naruszenia umowy. Pomimo że towarzystwu funduszu inwestycyjnego wypłacane są stałe i związane z wynikami opłaty, współmierne do świadczonych usług, połączenie inwestycji towarzystwa funduszu inwestycyjnego z jego wynagrodzeniem mogłoby powodować powstanie ekspozycji na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych przez fundusz, która byłaby tak znaczna, że wskazywałaby, iż towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest mocodawcą. Im większa skala interesów ekonomicznych towarzystwa funduszu inwestycyjnego i jej zmienność (z uwzględnieniem łącznie jego wynagrodzenia i innych interesów), tym większy nacisk towarzystwo funduszu inwestycyjnego kładłoby w analizie na te interesy ekonomiczne i tym bardziej prawdopodobne byłoby, że towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest mocodawcą.

▼ M32

Na przykład po uwzględnieniu jego wynagrodzenia i innych czynników, towarzystwo funduszu inwestycyjnego mogłoby uznać, że dwudziestoprocentowa inwestycja jest wystarczająca, aby wnioskować, że towarzystwo to sprawuje kontrolę nad funduszem. Jednakże w rozmaitych okolicznościach (np. w przypadku, gdy inne są wynagrodzenia czy pozostałe czynniki), kontrola może powstać przy innym poziomie inwestycji.

Przykład 14C

Towarzystwo funduszu inwestycyjnego posiada dwudziestoprocentową proporcjonalną inwestycję w funduszu, ale nie ma żadnego obowiązku pokrywania strat wykraczających poza tę dwudziestoprocentową inwestycję. Fundusz posiada zarząd, a wszyscy jego członkowie są niezależni od towarzystwa funduszu inwestycyjnego i są powoływani przez innych inwestorów. Zarząd wyznacza rokrocznie towarzystwo funduszu inwestycyjnego. Jeżeli zarząd postanowiłby nie odnawiać umowy z towarzystwem funduszu inwestycyjnego, usługi wykonywane przez to towarzystwo mogłyby być realizowane przez innych zarządców w tym sektorze.

Pomimo że towarzystwu funduszu inwestycyjnego wypłacane są stałe i związane z wynikami opłaty, współmierne do świadczonych usług, połączenie dwudziestoprocentowej inwestycji towarzystwa funduszu inwestycyjnego z jego wynagrodzeniem powoduje powstanie ekspozycji na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych przez fundusz, która byłaby tak znaczna, że wskazywałaby, iż towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest mocodawcą. Jednakże inwestorzy mają prawa znaczące umożliwiające odwołanie towarzystwa funduszu inwestycyjnego—zarząd zapewnia mechanizm, dzięki któremu inwestorzy mogą odwołać towarzystwo funduszu inwestycyjnego, jeżeli postanowią to uczynić.

W tym przykładzie towarzystwo funduszu inwestycyjnego kładzie w analizie większy nacisk na znaczące prawa odwoływania. W ten sposób pomimo że towarzystwo funduszu inwestycyjnego posiada szerokie uprawnienia decyzyjne i podlega ekspozycji na zmienność wyników finansowych funduszu z tytułu swojego wynagrodzenia i inwestycji, prawa znaczące posiadane przez innych inwestorów wskazują, że towarzystwo funduszu inwestycyjnego jest agentem. W ten sposób towarzystwo funduszu inwestycyjnego wnioskuje, że nie sprawuje kontroli nad tym funduszem.

Przykład 15

Powstaje jednostka, w której dokonuje się inwestycji, w celu nabycia portfela papierów wartościowych o stałym oprocentowaniu zabezpieczonych aktywami finansowanymi instrumentami dłużnymi o stałym oprocentowaniu i instrumentami kapitałowymi. Instrumenty kapitałowe mają na celu zapewnić inwestorom, lokującym środki w instrumenty dłużne, ochronę przed pierwszymi stratami i otrzymanie rezydualnych wyników finansowych jednostki, w której dokonano inwestycji. Transakcję tę zaoferowano potencjalnym inwestorom, lokującym środki w instrumenty dłużne, jako inwestycję w papiery wartościowe zabezpieczone aktywami z ekspozycją na ryzyko kredytowe związane z ewentualnym niewykonaniem zobowiązań przez emitentów papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami znajdujących się w portfelu oraz na ryzyko stopy procentowej związane z zarządzaniem tym portfelem. W momencie tworzenia danej jednostki, instrumenty kapitałowe stanowią 10 procent wartości nabytych aktywów. Podmiot podejmujący decyzje (podmiot zarządzający aktywami) zarządza aktywnym portfelem aktywów podejmując decyzje inwestycyjne w ramach parametrów określonych w prospekcie jednostki, w której dokonuje się inwestycji. Za te usługi podmiot zarządzający aktywami otrzymuje stałą opłatę według stawek rynkowych (tj. 1 procent zarządzanych aktywów) oraz opłaty związane z wynikami (tj. 10 procent zysków), jeżeli zyski jednostki, w której dokonano inwestycji, przekroczą określony poziom. Opłaty są współmierne do świadczonych usług. Podmiot zarządzający aktywami posiada 35 procent kapitału jednostki, w której dokonano inwestycji.

▼ **M32**

Pozostałe 65 procent kapitału i wszystkie instrumenty dłużne znajdują się w posiadaniu dużej liczby bardzo rozproszonych niepowiązanych inwestorów. Podmiot zarządzający aktywami może być odwołany, bez podania przyczyny, w drodze decyzji pozostałych inwestorów podjętej zwykłą większością głosów.

Podmiotowi zarządzającemu aktywami wypłacana jest stała opłata oraz opłata związana z wynikami; opłaty te są współmierne do świadczonych usług. Wynagrodzenie to wyrównuje korzyści towarzystwa funduszu inwestycyjnego z korzyściami innych inwestorów, w celu zwiększenia wartości funduszu. Podmiot zarządzający aktywami podlega ekspozycji na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych w działalności funduszu, ponieważ podmiot ten posiada 35 procent kapitału i otrzymywane przez niego wynagrodzenie jest zmienne.

Pomimo działania w granicach parametrów określonych w prospekcie jednostki, w której dokonano inwestycji, podmiot zarządzający aktywami ma możliwość bieżącego podejmowania decyzji inwestycyjnych, które w sposób znaczący wpływają na wyniki finansowe tej jednostki—w analizie małą wagę przypisuje się prawom odwoływania posiadanym przez pozostałych inwestorów, ponieważ prawami tymi dysponuje duża liczba bardzo rozproszonych inwestorów. W omawianym przykładzie podmiot zarządzający aktywami kładzie większy nacisk na swoją ekspozycję na zmienność wyników finansowych funduszu uzyskiwanych z posiadanego udziału w kapitale własnym, co jest zależne od instrumentów dłużnych. Posiadanie 35 procent kapitału powoduje podporządkowaną ekspozycję na straty i stwarza prawa do wyników finansowych jednostki, w której dokonano inwestycji, co w sumie jest tak znaczne, iż wskazuje, że podmiot zarządzający aktywami jest mocodawcą. W ten sposób podmiot zarządzający aktywami wnioskuje, że sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonano inwestycji.

Przykład 16

Podmiot podejmujący decyzje (sponsor) finansuje tzw. multi-seller conduit (podmiot, który kupuje i utrzymuje aktywa finansowe od wielu zbywających), który emituje krótkoterminowe instrumenty dłużne przeznaczone dla niepowiązanych inwestorów. Transakcja była zaoferowana potencjalnym inwestorom jako inwestycja w portfel wysoko ocenianych średnioterminowych aktywów o minimalnej ekspozycji na ryzyko kredytowe związane z ewentualnym niewykonaniem zobowiązań przez emitentów aktywów znajdujących się w portfelu. Rozmaici zbywający sprzedają temu podmiotowi portfele aktywów wysokiej jakości. Każdy zbywający obsługuje portfel aktywów sprzedawany temu podmiotowi i zarządza należnościami przeterminowanymi pobierając opłatę za obsługę według stawek rynkowych. Każdy zbywający zapewnia także ochronę przed poniesieniem pierwszych strat z powodu strat kredytowych związanych z portfelem aktywów poprzez nadwyżkowe zabezpieczenie aktywów przekazywanych do omawianego podmiotu. Sponsor określa warunki funkcjonowania tego podmiotu i zarządza jego operacjami, otrzymując opłatę według stawek rynkowych. Opłata jest współmierna do świadczonych usług. Sponsor akceptuje zbywających, którzy mogą realizować sprzedaż do tego podmiotu, zatwierdza aktywa, które mają być nabyte przez ten podmiot oraz podejmuje decyzje dotyczące finansowania tego podmiotu. Sponsor musi działać w najlepszym interesie wszystkich inwestorów.

Sponsor jest uprawniony do otrzymywania wszelkich rezydualnych wyników omawianego podmiotu, a także zapewnia mu zwiększenie kredytu i instrumenty wsparcia płynności. Zwiększenie kredytu przez sponsora pokrywa straty do wysokości 5 procent wszystkich aktywów omawianego podmiotu, po pokryciu strat przez zbywających. Instrumenty wsparcia płynności nie są uruchamiane w odniesieniu do aktywów z chwilą niewykonania zobowiązań. Inwestorzy nie posiadają praw znaczących, które mogłyby mieć wpływ na uprawnienia decyzyjne sponsora.

▼ **M32**

Chociaż sponsorowi za jego usługi wypłacana jest opłata według stawek rynkowych, współmierna do świadczonych usług, sponsor podlega ekspozycji na zmienność wyników finansowych omawianego podmiotu ze względu na posiadane prawa do rezydualnych wyników finansowych uzyskiwanych przez ten podmiot i z uwagi na zapewnienie zwiększenia kredytu oraz instrumentów wsparcia płynności (tj. omawiany podmiot podlega ekspozycji na ryzyko utraty płynności poprzez wykorzystywanie krótkoterminowych instrumentów dłużnych do finansowania aktywów średnioterminowych). Pomimo że każdy zbywający posiada prawa podejmowania decyzji, które mają wpływ na wartość aktywów omawianego podmiotu, sponsor ma szerokie uprawnienia decyzyjne, dające mu możliwość bieżącego kierowania działaniami, które mają *najbardziej* znaczący wpływ na wyniki finansowe tego podmiotu (tj. sponsor ustanowił warunki funkcjonowania tego podmiotu, posiada prawa podejmowania decyzji dotyczących aktywów (akceptując nabywane składniki aktywów i podmioty zbywające te aktywa) i finansowanie tego podmiotu (należy systematycznie szukać nowego instrumentu na potrzeby tego finansowania)). Prawa do rezydualnych wyników finansowych oraz zapewnienie zwiększenia kredytu i instrumentów wsparcia płynności powodują ekspozycję sponsora na zmienność wyników finansowych uzyskiwanych przez omawiany podmiot, które różnią się od wyników finansowych dotyczących pozostałych inwestorów. Zatem ekspozycja ta wskazuje, że sponsor jest mocodawcą i w ten sposób sponsor wnioskuje, że sprawuje kontrolę nad omawianym podmiotem. Obowiązek sponsora związany z działaniem w najlepszym interesie wszystkich inwestorów nie uniemożliwia sponsorowi, by był mocodawcą.

Relacje z innymi podmiotami

- B73 Oceniając kwestię kontroli, inwestor bierze pod uwagę charakter własnych relacji z innymi podmiotami oraz ustala, czy te podmioty działają w jego imieniu (tj. czy są „faktycznymi agentami”). Ustalenie, czy inne podmioty działają jako faktyczni agenci, wymaga oceny sytuacji, z uwzględnieniem nie tylko charakteru tych relacji, ale także sposobu, w jaki te podmioty współdziałają między sobą i z inwestorem.
- B74 Tego rodzaju relacje nie muszą wiązać się z ustaleniami umownymi. Podmiot jest faktycznym agentem w przypadku, gdy inwestor - lub podmioty kierujące działalnością inwestora - ma możliwość kierowania danym podmiotem tak, by działał w imieniu inwestora. W takich okolicznościach, oceniając kwestię kontroli nad jednostką, w której dokonano inwestycji, inwestor bierze pod uwagę prawa faktycznego agenta do podejmowania decyzji i pośrednią ekspozycję na zmienne wyniki lub prawa do zmiennych wyników za pośrednictwem faktycznego agenta, łącznie z ekspozycją własną.
- B75 Poniżej podane są przykłady tego rodzaju innych podmiotów, które ze względu na ich relacje, mogą działać jako faktyczni agenci inwestora:
- (a) podmioty powiązane z inwestorem;
 - (b) podmiot otrzymujący w jednostce, w której dokonano inwestycji, udział jako wkład lub pożyczkę od inwestora;
 - (c) podmiot, który zgodził się na to, by nie zbywać, nie przekazywać ani nie obciążać swoich udziałów w danej jednostce bez uprzedniej zgody inwestora (z wyjątkiem sytuacji, w których inwestor i ten inny podmiot mają prawo do wyrażania uprzedniej zgody, a prawa te opierają się na warunkach dobrowolnie uzgodnionych przez niezależne strony);
 - (d) podmiot, który nie może finansować swojej działalności bez podporządkowanego wsparcia finansowego ze strony inwestora;

▼ **M32**

- (e) jednostka, w której dokonano inwestycji, gdzie większość członków organu zarządzającego lub kluczowy personel kierowniczy to te same osoby, które występują u inwestora;
- (f) podmiot, który ma ściśle relacje biznesowe z inwestorem, np. relacje pomiędzy profesjonalnym dostawcą usług i jednym z jego ważnych klientów.

Kontrola określonych składników aktywów

- B76 Inwestor rozważa, czy traktuje część jednostki, w której dokonano inwestycji, jako uznany za odrębny podmiot, a jeżeli tak, to czy sprawuje kontrolę nad tym uznanym za odrębny podmiotem.
- B77 Inwestor traktuje część jednostki, w której dokonano inwestycji, jako uznany za odrębny podmiot wtedy i tylko wtedy, gdy spełniony jest następujący warunek:

Określone składniki aktywów jednostki, w której dokonano inwestycji (i związane z tym zwiększenia kredytu, jeżeli występują) są wyłącznym źródłem płatności za określone zobowiązania tej jednostki lub za inne określone udziały w tej jednostce. Podmioty inne niż podmioty posiadające określone zobowiązanie nie mają prawa do określonych składników aktywów i nie mają obowiązków związanych z tymi składnikami aktywów ani też do rezydualnych przepływów pieniężnych wynikających z tych składników. W istocie żaden wynik finansowy pochodzący z tych określonych składników aktywów nie może być wykorzystany przez pozostałą część jednostki, w której dokonano inwestycji, a żadne ze zobowiązań tego uznanego za odrębny podmiotu nie może być regulowane przy pomocy aktywów pozostałej części omawianej jednostki. A zatem w istocie wszystkie aktywa, zobowiązania i kapitał własny uznanego za odrębny podmiotu są wydzielone z całej jednostki, w której dokonano inwestycji. Tego rodzaju uznany za odrębny podmiot jest często nazywany „silosem”.

- B78 W przypadku, gdy spełniony jest warunek określony w paragrafie B77, inwestor identyfikuje działania, które mają znaczący wpływ na wyniki finansowe uznanego odrębnego podmiotu i na sposób kierowania tymi działaniami, aby ocenić, czy ma władzę nad tą częścią jednostki, w której dokonano inwestycji. Oceniając kontrolę nad tym uznanym odrębnym podmiotem, inwestor bierze również pod uwagę, czy podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub czy ma prawa do zmiennych wyników z tytułu zaangażowania w tym uznanym odrębnym podmiocie oraz czy ma możliwość wykorzystywania swojej władzy nad omawianą częścią jednostki w celu wywierania wpływu na swoje wyniki finansowe.
- B79 Jeżeli inwestor sprawuje kontrolę nad uznanym odrębnym podmiotem, dokonuje konsolidacji tej części jednostki, w której dokonano inwestycji. W takim przypadku, oceniając kwestię kontroli nad omawianą jednostką oraz dokonując konsolidacji tej jednostki, inne podmioty wykluczają tę wyodrębnioną część danej jednostki.

Stala ocena

- B80 Inwestor ponownie ocenia, czy sprawuje kontrolę nad daną jednostką, w której dokonano inwestycji, jeżeli fakty i okoliczności wskazują, że nastąpiły zmiany w przypadku jednego lub więcej z trzech elementów kontroli wymienionych w paragrafie 7.
- B81 Jeżeli następuje zmiana w sposobie, w jaki może być wykonywana władza nad jednostką, w której dokonano inwestycji, zmiana ta musi zostać odzwierciedlona w sposobie, w jaki inwestor ocenia swoją władzę nad daną jednostką. Na przykład zmiany dotyczące praw podejmowania decyzji mogą oznaczać, że kierowanie istotnymi działaniami nie odbywa się już poprzez wykorzystanie praw głosu, lecz że inne ustalenia, np. umowy, zapewniają innemu podmiotowi lub innym podmiotom możliwość bieżącego kierowania istotnymi działaniami.

▼ **M32**

- B82 Przyczyną uzyskania lub utraty władzy nad jednostką, w której dokonano inwestycji, może być określone zdarzenie, pomimo iż inwestor w nim nie uczestniczy. Na przykład inwestor może uzyskać władzę nad jednostką, w której dokonano inwestycji z uwagi na to, iż wygasły prawa podejmowania decyzji posiadane przez inny podmiot lub inne podmioty, które to prawa uprzednio uniemożliwiały inwestorowi sprawowanie kontroli nad daną jednostką.
- B83 Inwestor bierze również pod uwagę zmiany mające wpływ na jego ekspozycję na zmienne wyniki finansowe lub na jego prawa do zmiennych wyników finansowych z tytułu zaangażowania w jednostce, w której dokonano inwestycji. Na przykład inwestor posiadający władzę nad daną jednostką może utracić nad nią kontrolę, jeżeli ustają jego uprawnienia do otrzymywania wyników finansowych lub jeżeli nie podlega już ekspozycji na zobowiązania z uwagi na to, że nie spełnia warunku określonego w paragrafie 7 b) (np. zakończyła się umowa dotycząca opłaty związanej z wynikami).
- B84 Inwestor rozważa, czy uległa zmianie ocena dotycząca jego statusu jako agenta lub mocodawcy. Zmiany w całości kształcie relacji pomiędzy inwestorem i innymi podmiotami mogą oznaczać, że inwestor nie działa już jako agent, pomimo że wcześniej działał jako agent i *vice versa*. Na przykład jeżeli dochodzi do zmiany w prawach inwestora lub innych podmiotów, inwestor ponownie bada swój status jako mocodawcy lub agenta.
- B85 Początkowa ocena dokonana przez inwestora dotycząca kontroli lub jego statusu jako mocodawcy czy agenta nie uległaby zmianie tylko z powodu zmian warunków rynkowych (np. zmian wyników finansowych jednostki, w której dokonano inwestycji, spowodowanych warunkami rynkowymi), chyba że zmiany warunków rynkowych powodują zmianę jednego lub więcej z trzech elementów kontroli wymienionych w paragrafie 7 albo zmianę całości kształtu relacji pomiędzy mocodawcą i agentem.

▼ **M38**

USTALENIE, CZY JEDNOSTKA JEST JEDNOSTKĄ INWESTYCYJNĄ

- B85A Jednostka, oceniając, czy jest ona jednostką inwestycyjną, rozpatruje wszystkie fakty i okoliczności, w tym przedmiot swojej działalności i swoją strukturę. Jednostka, która posiada trzy elementy definicji jednostki inwestycyjnej określonej w paragrafie 27, jest jednostką inwestycyjną. Elementy definicji opisano bardziej szczegółowo w paragrafach B85B–B85M.

Przedmiot działalności

- B85B W definicji jednostki inwestycyjnej wymaga się, aby przedmiotem działalności jednostki było inwestowanie wyłącznie w celu osiągnięcia wzrostu wartości inwestycji, przychodów z inwestycji (na przykład dywidendy, odsetek lub czynszu) lub w obu tych celach. Dokumenty wskazujące cele inwestycyjne jednostki, takie jak prospekt emisyjny jednostki, publikacje rozpowszechniane przez jednostkę oraz inne dokumenty dotyczące osoby prawnej lub spółki osobowej, zazwyczaj świadczą o przedmiocie działalności jednostki inwestycyjnej. Kolejnym dowodem może być sposób, w jaki jednostka przedstawia się innym podmiotom (na przykład potencjalnym inwestorom lub potencjalnym jednostkom, w których dokona inwestycji); na przykład jednostka może przedstawiać swoją działalność jako prowadzenie średnioterminowych inwestycji mających na celu wzrost ich wartości. Natomiast w przypadku jednostki, która przedstawia się jako inwestor, którego celem jest opracowywanie, wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu produktów wspólnie ze swoimi jednostkami, w których dokonuje inwestycji, przedmiot działalności jest niezgodny z przedmiotem działalności jednostki inwestycyjnej, ponieważ taka jednostka będzie uzyskiwać zwroty z działalności w zakresie opracowywania, wytwarzania i wprowadzania do obrotu produktów oraz ze swoich inwestycji (zob. paragraf B85I).

▼ **M51**

B85C Jednostka inwestycyjna może świadczyć usługi związane z inwestycjami (na przykład usługi w zakresie doradztwa inwestycyjnego, zarządzania inwestycjami, wsparcie inwestycyjne i usługi administracyjne), bezpośrednio bądź też za pośrednictwem jednostki zależnej, stronom trzecim, jak również swoim inwestorom, nawet jeżeli działalność ta jest znacząca dla jednostki, pod warunkiem że jednostka ta zachowuje zgodność z definicją jednostki inwestycyjnej.

▼ **M38**

B85D Jednostka inwestycyjna może również uczestniczyć w następujących usługach związanych z inwestycjami, bezpośrednio bądź też za pośrednictwem jednostki zależnej, jeżeli działalność ta jest podejmowana w celu maksymalizacji zwrotów z inwestycji (wzrostu wartości inwestycji lub przychodów z inwestycji) w swoich jednostkach, w których dokonano inwestycji, i nie stanowi oddzielnej znaczącej działalności ani oddzielnego znaczącego źródła przychodu dla jednostki inwestycyjnej:

- (a) świadczenie usług w zakresie zarządzania oraz doradztwa strategicznego na rzecz jednostki, w której dokonano inwestycji; oraz
- (b) udzielanie wsparcia finansowego na rzecz jednostki, w której dokonano inwestycji, na przykład pożyczki, zobowiązania kapitałowego lub gwarancji.

▼ **M51**

B85E Jeżeli jednostka inwestycyjna posiada jednostkę zależną, która sama nie jest jednostką inwestycyjną i której głównym przedmiotem działalności i działalnością jest świadczenie usług związanych z inwestycjami lub prowadzenie działalności związanej z działalnością inwestycyjną jednostki inwestycyjnej, opisane w paragrafach B85C–B85D, na rzecz jednostki lub innych podmiotów, jednostka inwestycyjna dokonuje konsolidacji tej jednostki zależnej zgodnie z paragrafem 32. Jeżeli jednostka zależna, która świadczy usługi związane z inwestycjami lub prowadzi działalność związaną z inwestycjami, sama jest jednostką inwestycyjną, jednostka dominująca jednostki inwestycyjnej wycenia tę jednostkę zależną według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 31.

▼ **M38***Strategie wyjścia*

B85F Plany inwestycyjne jednostki również świadczą o przedmiocie jej działalności. Jedną z cech, która odróżnia jednostkę inwestycyjną od innych jednostek, jest to, że jednostka inwestycyjna nie planuje utrzymywać swoich inwestycji bezterminowo; utrzymuje je przez określony okres. Ponieważ inwestycje kapitałowe oraz inwestycje w aktywa niefinansowe mogą być potencjalnie utrzymywane bezterminowo, jednostka inwestycyjna musi mieć strategię wyjścia dokumentującą, w jaki sposób jednostka ta planuje zrealizować wzrost wartości w przypadku zasadniczo wszystkich swoich inwestycji kapitałowych i inwestycji w aktywa niefinansowe. Jednostka inwestycyjna musi również mieć strategię wyjścia w odniesieniu do wszelkich instrumentów dłużnych, które potencjalnie mogą być utrzymywane bezterminowo, na przykład inwestycji w wieczyste instrumenty dłużne. Jednostka nie dokumentuje konkretnych strategii wyjścia dla każdej indywidualnej inwestycji, ale wskazuje różne potencjalne strategie dotyczące różnych rodzajów lub portfeli inwestycji, obejmujące konkretne ramy czasowe wyjścia z inwestycji. Mechanizmów wyjścia, które wprowadzono jedynie na potrzeby wystąpienia zdarzeń niewykonania zobowiązania, takich jak naruszenie lub niedotrzymanie umowy, nie uznaje się za strategię wyjścia dla potrzeb niniejszej oceny.

B85G Strategie wyjścia mogą się różnić w zależności od rodzaju inwestycji. W przypadku inwestycji na niepublicznym rynku kapitałowym przykłady strategii wyjścia obejmują pierwszą ofertę publiczną, ofertę na rynku niepublicznym, sprzedaż przedsiębiorstwa (trade sale), dystrybucje (wśród inwestorów) udziałów własnościowych jednostek, w których dokonano inwestycji, oraz sprzedaż aktywów (w tym

▼ **M38**

sprzedaż aktywów jednostki, w której dokonano inwestycji, a następnie likwidację jednostki, w której dokonano inwestycji). W przypadku inwestycji kapitałowych, które są przedmiotem obrotu na rynku publicznym, przykłady strategii wyjścia obejmują sprzedaż inwestycji w ofercie na rynku niepublicznym lub na rynku publicznym. W przypadku inwestycji w nieruchomości przykładem strategii wyjścia jest sprzedaż nieruchomości za pośrednictwem specjalistycznych biur handlu nieruchomościami lub w wolnym obrocie.

- B85H Jednostka inwestycyjna może posiadać inwestycje w innej jednostce inwestycyjnej, która jest tworzona w związku z tą jednostką z przyczyn prawnych, regulacyjnych, podatkowych lub podobnych przyczyn związanych z prowadzeniem działalności. W takim przypadku jednostka inwestycyjna nie musi posiadać strategii wyjścia w odniesieniu do tej inwestycji, pod warunkiem że jednostka, w której jednostka inwestycyjna dokonała inwestycji, ma odpowiednie strategie wyjścia w odniesieniu do swoich inwestycji.

Zyski z inwestycji

- B85I Jednostka nie inwestuje wyłącznie w celu uzyskania wzrostu wartości inwestycji, przychodów z inwestycji lub w obu tych celach, jeżeli jednostka ta lub inny członek grupy kapitałowej, w skład której wchodzi jednostka (tj. grupy kapitałowej, która jest kontrolowana przez jednostkę dominującą najwyższego szczebla w stosunku do jednostki inwestycyjnej), uzyskuje lub ma na celu uzyskanie innych korzyści z inwestycji jednostki, które nie są dostępne innym podmiotom, które nie są powiązane z jednostką, w której dokonano inwestycji. Korzyści takie obejmują:

- (a) nabycie, wykorzystanie, wymianę lub eksploatację procesów, aktywów lub technologii jednostki, w której dokonano inwestycji. Dotyczy to jednostki lub innego członka grupy kapitałowej mającego niewspółmierne lub wyłączne prawa nabycia aktywów, technologii, produktów lub usług jakiegokolwiek jednostki, w której dokonano inwestycji; na przykład posiadając opcję nabycia aktywów od jednostki, w której dokonano inwestycji, jeżeli tworzenie aktywów uznaje się za pomyślne;
- (b) wspólne ustalenia umowne (określone w MSSF 11) lub inne porozumienia między jednostką lub innym członkiem grupy kapitałowej a jednostką, w której dokonano inwestycji, w celu opracowywania, wytwarzania, wprowadzania do obrotu lub zapewniania produktów bądź świadczenia usług;
- (c) gwarancje lub aktywa finansowe przekazane przez jednostkę, w której dokonano inwestycji, jako zabezpieczenie umów kredytowych jednostki lub innego członka grupy kapitałowej (jednak jednostka inwestycyjna nadal byłaby w stanie wykorzystać inwestycje w jednostce, w której dokonano inwestycji, jako zabezpieczenie jakiegokolwiek ze swoich pożyczek);
- (d) opcję posiadaną przez podmiot powiązany z jednostką dotyczącą kupna, od tej jednostki lub innego członka grupy kapitałowej, udziału własnościowego w jednostce, w której jednostka dokonała inwestycji;
- (e) z wyjątkiem przypadku opisanego w paragrafie B85J transakcje między jednostką lub innym członkiem grupy kapitałowej a jednostką, w której dokonano inwestycji, które:
 - (i) są oparte na warunkach niedostępnych jednostkom, które nie są podmiotami powiązanymi ani z jednostką, ani z innym członkiem grupy kapitałowej ani z jednostką, w której dokonano inwestycji;
 - (ii) nie są oparte na wartości godziwej; lub

▼ **M38**

(iii) stanowią znaczącą część działalności jednostki, w której dokonano inwestycji, lub jednostki, w tym działalności innych jednostek grupy kapitałowej.

B85J Jednostka inwestycyjna może mieć strategię inwestowania w więcej niż jedną jednostkę w tej samej branży, na tym samym rynku lub na tym samym obszarze geograficznym, tak aby wykorzystywać efekty synergii, które pobudzają wzrost wartości oraz zwiększają przychody z inwestycji w tych jednostkach, w których dokonano inwestycji. Niezależnie od paragrafu B85I pkt e) jednostka nie jest pozbawiona możliwości bycia sklasyfikowaną jako jednostka inwestycyjna jedynie dlatego, że takie jednostki, w których dokonano inwestycji, prowadzą ze sobą wymianę handlową.

Wycena w wartości godziwej

B85K Zasadniczym elementem definicji jednostki inwestycyjnej jest to, że dokonuje ona wyceny i oceny wyników działalności w odniesieniu do zasadniczo wszystkich swoich inwestycji według wartości godziwej, gdyż dzięki zastosowaniu wartości godziwej uzyskuje się bardziej miarodajne dane niż, na przykład, w przypadku dokonywania konsolidacji swoich jednostek zależnych lub wykorzystywania metody praw własności w odniesieniu do swoich udziałów w jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach. Aby wykazać swoją zgodność z tym elementem definicji, jednostka inwestycyjna:

- (a) przekazuje inwestorom dane dotyczące wartości godziwej i dokonuje wyceny zasadniczo wszystkich swoich inwestycji według wartości godziwej w swoich sprawozdaniach finansowych, gdy tylko wartość godziwa jest wymagana lub dozwolona zgodnie z MSSF; oraz
- (b) w ramach jednostki przekazuje dane dotyczące wartości godziwej kluczowym członkom kierownictwa jednostki (określonym w MSR 24), którzy wykorzystują wartość godziwą jako podstawowy atrybut wyceny służący dokonaniu oceny wyników działalności zasadniczo wszystkich swoich inwestycji oraz podejmowaniu decyzji inwestycyjnych.

B85L W celu spełnienia wymogu określonego w B85K pkt a) jednostka inwestycyjna:

- (a) wybiera opcję ujmowania nieruchomości inwestycyjnych przy użyciu modelu wartości godziwej określonego w MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne*;
- (b) wybiera zwolnienie ze stosowania metody praw własności określonej w MSR 28 w przypadku swoich inwestycji w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach; oraz
- (c) dokonuje wyceny swoich aktywów finansowych według wartości godziwej, stosując wymogi MSSF 9.

B85M Jednostka inwestycyjna może posiadać pewne aktywa nieinwestycyjne, takie jak nieruchomości, w której mieści się siedziba główna, i odnośne wyposażenie, oraz może mieć również zobowiązania finansowe. Element dotyczący wyceny w wartości godziwej ujęty w definicji jednostki inwestycyjnej w paragrafie 27 pkt c) ma zastosowanie do inwestycji dokonywanych przez jednostkę inwestycyjną. W związku z tym jednostka inwestycyjna nie musi dokonywać wyceny swoich aktywów nieinwestycyjnych ani swoich zobowiązań według wartości godziwej.

Cechy charakterystyczne jednostki inwestycyjnej

B85N Ustalając, czy jednostka spełnia definicję jednostki inwestycyjnej, jednostka ta rozpatruje, czy wykazuje cechy charakterystyczne jednostki inwestycyjnej (zob. paragraf 28). Brak jednej lub kilku z tych cech charakterystycznych niekoniecznie oznacza, że danej jednostki nie można sklasyfikować jako jednostki inwestycyjnej, ale wskazuje, że do ustalenia, czy jednostka jest jednostką inwestycyjną, wymagana jest dodatkowa ocena.

▼ **M38***Więcej niż jedna inwestycja*

- B85O Jednostka inwestycyjna zazwyczaj posiada kilka inwestycji w celu dywersyfikacji ryzyka i maksymalizacji zwrotów. Jednostka może posiadać portfel inwestycji bezpośrednio lub pośrednio, na przykład poprzez posiadanie pojedynczej inwestycji w innej jednostce inwestycyjnej, która sama posiada kilka inwestycji.
- B85P Mogą wystąpić okresy, w których jednostka posiada pojedynczą inwestycję. Jednak posiadanie pojedynczej inwestycji niekoniecznie uniemożliwia jednostce zachowanie zgodności z definicją jednostki inwestycyjnej. Na przykład jednostka inwestycyjna może posiadać tylko pojedynczą inwestycję, gdy jednostka ta:
- (a) rozpoczyna działalność i jeszcze nie określiła odpowiednich inwestycji, a tym samym nie wykonała jeszcze swojego planu inwestycyjnego w celu nabycia kilku inwestycji;
 - (b) nie dokonała jeszcze innych inwestycji w celu zastąpienia tych, które zbyła;
 - (c) została stworzona w celu gromadzenia środków inwestorów celem inwestowania w pojedynczą inwestycję, gdy inwestycja ta jest niemożliwa do uzyskania przez pojedynczych inwestorów (na przykład gdy wymagana minimalna inwestycja jest zbyt wysoka dla pojedynczego inwestora); lub
 - (d) jest w procesie likwidacji.

Więcej niż jeden inwestor

- B85Q Zazwyczaj jednostka inwestycyjna posiada kilku inwestorów, którzy łączą swoje środki w celu uzyskania dostępu do usług w zakresie zarządzania inwestycjami oraz możliwości inwestycyjnych, do których nie mieliby dostępu pojedynczo. Obecność kilku inwestorów czyni o wiele mniej prawdopodobną sytuację, w której jednostka lub inni członkowie grupy kapitałowej, w skład której wchodzi jednostka, uzyskają korzyści inne niż wzrost wartości inwestycji lub przychód z inwestycji (zob. paragraf B85I).
- B85R Alternatywnie jednostka inwestycyjna może zostać utworzona przez lub dla pojedynczego inwestora, który reprezentuje lub wspiera interesy szerszej grupy inwestorów (dotyczy to na przykład funduszu emerytalnego, rządowego funduszu inwestycyjnego lub rodzinnego funduszu powierniczego).
- B85S Mogą również występować okresy, w których jednostka tymczasowo ma pojedynczego inwestora. Na przykład jednostka inwestycyjna może mieć tylko pojedynczego inwestora, gdy jednostka ta:
- (a) jest w trakcie pierwszego terminu ofert, który nie upłynął, a jednostka aktywnie wyszukuje odpowiednich inwestorów;
 - (b) nie znalazła jeszcze odpowiednich inwestorów w celu zastąpienia udziałów własnościowych, które zostały umorzone; lub
 - (c) jest w procesie likwidacji.

Inwestorzy niepowiązani

- B85T Zazwyczaj jednostka inwestycyjna posiada kilku inwestorów, którzy nie są podmiotami powiązаныmi (określonymi w MSR 24) z jednostką lub innymi członkami grupy kapitałowej, w skład której wchodzi jednostka. Obecność inwestorów niepowiązanych czyni o wiele mniej prawdopodobną sytuację, w której jednostka lub inni członkowie grupy kapitałowej, w skład której wchodzi jednostka, uzyskają korzyści inne niż wzrost wartości inwestycji lub przychód z inwestycji (zob. paragraf B85I).

▼ **M38**

B85U Jednak nawet jeżeli inwestorzy są z powiązani z jednostką, jednostka może mimo to być uznana za jednostkę inwestycyjną. Na przykład jednostka inwestycyjna może utworzyć oddzielny „równoległy” fundusz dla grupy swoich pracowników (na przykład kluczowych członków kierownictwa) lub innych powiązanych inwestorów, który odzwierciedla inwestycje głównego funduszu inwestycyjnego jednostki. Ten „równoległy” fundusz może być uznany za jednostkę inwestycyjną, mimo że wszyscy jego inwestorzy są podmiotami powiązanymi.

Udziały własnościowe

B85V Jednostka inwestycyjna jest zazwyczaj oddzielnym podmiotem prawnym, choć nie musi nim być. Udziały własnościowe w jednostce inwestycyjnej zwykle mają formę kapitału własnego lub podobnych udziałów (na przykład udziałów w spółce osobowej), którym przypisuje się proporcjonalne części aktywów netto jednostki inwestycyjnej. Obecność różnych kategorii inwestorów, z których niektórzy mają prawa jedynie do konkretnej inwestycji lub grup inwestycji lub którzy mają różne proporcjonalne udziały w aktywach netto, nie oznacza, że jednostka nie może być jednostką inwestycyjną.

B85W Ponadto jednostka, która ma znaczące udziały własnościowe w formie wierzytelności, które zgodnie z innymi obowiązującymi MSSF nie są zgodne z definicją kapitału własnego, może mimo to być uznana za jednostkę inwestycyjną, pod warunkiem że posiadacze wierzytelności są obciążeni ryzykiem zmiennych zwrotów wynikającym ze zmian wartości godziwej aktywów netto jednostki.

▼ **M32**

WYMOGI RACHUNKOWOŚCI

Procedury konsolidacji

- B86 Skonsolidowane sprawozdania finansowe:
- (a) łączą podobne pozycje aktywów, zobowiązań, kapitału własnego, przychodów, kosztów i przepływów pieniężnych jednostki dominującej oraz jej jednostek zależnych;
 - (b) kompensuje (wyłącza) wartość bilansową inwestycji jednostki dominującej w każdej z jednostek zależnych oraz tej części kapitału własnego każdej z jednostek zależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej (MSSF 3 zawiera wyjaśnienie sposobu ujęcia powstałej stąd wartości firmy);
 - (c) wyłącza w całości aktywa i zobowiązania, kapitał własny, przychody, koszty i przepływy pieniężne grupy kapitałowej odnoszące się do transakcji między jednostkami tej grupy kapitałowej (zyski i straty na transakcjach wewnątrz tej grupy, które są ujęte jako aktywa takie jak zapasy i środki trwałe, wyłącza się w całości). Straty na transakcjach wewnątrz grupy mogą oznaczać utratę wartości, która wymaga ujęcia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Różnice przejściowe, wynikające z wyłączenia zysków i strat na transakcjach wewnątrz grupy kapitałowej, ujmuje się zgodnie z MSR 12 *Podatek dochodowy*.

Jednolite zasady (polityka) rachunkowości

B87 Jeżeli członek grupy kapitałowej stosuje zasady rachunkowości odmienne od zasad (polityki) rachunkowości przyjętych w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych do podobnych transakcji i zdarzeń występujących w zbliżonych okolicznościach, sprawozdanie tego członka grupy należy odpowiednio skorygować w trakcie sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego w celu uzyskania zgodności z zasadami (polityką) rachunkowości danej grupy kapitałowej.

▼ **M32****Wycena**

- B88 W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostka ujmuje przychody i koszty jednostki zależnej od dnia, w którym uzyskuje kontrolę nad jednostką zależną do dnia, w którym ustaje jej kontrola nad tą jednostką. Przychody i koszty jednostki zależnej opierają się na wartości aktywów i zobowiązań ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na dzień przejścia. Na przykład koszty amortyzacji ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów po dacie przejścia opierają się na wartości godziwej odpowiednich składników aktywów podlegających amortyzacji ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na dzień przejścia.

Potencjalne prawa głosu

- B89 Przygotowując skonsolidowane sprawozdania finansowe w przypadku, gdy występują potencjalne prawa głosu lub inne instrumenty pochodne zawierające potencjalne prawa głosu, część zysków lub strat i zmiany w kapitale własnym odnoszące się do jednostki dominującej i do udziałów niekontrolujących, ustala się na podstawie istniejących udziałów własnościowych i nie odzwierciedla to ewentualnego wykonywania lub konwersji potencjalnych praw głosu i innych instrumentów pochodnych, chyba że zastosowanie ma paragraf B90.
- B90 W pewnych okolicznościach dana jednostka posiada w istocie aktualne udziały własnościowe w wyniku transakcji, która obecnie daje tej jednostce dostęp do wyników finansowych związanych z tymi udziałami. W tego rodzaju sytuacjach, przygotowując skonsolidowane sprawozdania finansowe, część przydzieloną jednostce dominującej i udziałom niekontrolującym ustala się poprzez uwzględnienie faktycznego wykonywania tych potencjalnych praw głosu lub innych instrumentów pochodnych, które obecnie dają tej jednostce dostęp do wyników finansowych.
- B91 MSSF 9 nie ma zastosowania w odniesieniu do udziałów w jednostkach zależnych, które są skonsolidowane. W przypadku, gdy instrumenty zawierające potencjalne prawa głosu w istocie dają obecnie dostęp do wyników finansowych związanych z udziałami w jednostce zależnej, instrumenty te nie podlegają wymogom standardu MSSF 9. We wszystkich innych przypadkach instrumenty zawierające potencjalne prawa głosu w jednostce zależnej ujmuje się zgodnie ze standardem MSSF 9.

Dzień bilansowy

- B92 Sprawozdania finansowe jednostki dominującej i jej jednostek zależnych wykorzystane do sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego dotyczą stanu na ten sam dzień bilansowy. W przypadku, gdy koniec okresu sprawozdawczego jednostki dominującej różni się od końca okresu sprawozdawczego jednostki zależnej, jednostka zależna przygotowuje, do celów konsolidacji, dodatkowe informacje finansowe według stanu na ten sam dzień, na jaki sporządzane jest sprawozdanie finansowe jednostki dominującej, w celu umożliwienia jednostce dominującej dokonania konsolidacji informacji finansowych jednostki zależnej, chyba że jest to niewykonalne.
- B93 Jeżeli jest to niewykonalne, jednostka dominująca konsoliduje informacje finansowe jednostki zależnej wykorzystując w tym celu najświeższe sprawozdanie finansowe jednostki zależnej, skorygowane pod kątem wpływu znacznych transakcji lub zdarzeń, jakie miały miejsce pomiędzy dniem, na który sporządzono dane sprawozdanie finansowe, a dniem, na który sporządzane jest skonsolidowane sprawozdanie finansowe. W każdym razie przedział czasowy między datą sprawozdania finansowego jednostki zależnej a datą skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest nie większy niż trzy miesiące, a długość okresów sprawozdawczych i jakkolwiek rozbieżność dat sprawozdań finansowych jest taka sama z okresu na okres.

▼ **M32****Udziały niekontrolujące**

- B94 Jednostka przypisuje zysk lub stratę i każdy składnik innych całkowitych dochodów, do właścicieli jednostki dominującej oraz do udziałów niekontrolujących. Jednostka przypisuje również łączne całkowite dochody, do właścicieli jednostki dominującej oraz do udziałów niekontrolujących nawet wtedy, gdy w rezultacie udziały niekontrolujące przybierają wartość ujemną.
- B95 Jeżeli jednostka zależna wyemitowała akcje uprzywilejowane dające prawo do skumulowanych dywidend, które sklasyfikowała jako kapitał własny i które są w posiadaniu udziałów niekontrolujących, jednostka oblicza swój udział w zyskach i w stratach po skorygowaniu ich o dywidendy od takich akcji, niezależnie od tego, czy dywidendy zostały zadeklarowane, czy nie.

Zmiany w części posiadanej przez udziały niekontrolujące

- B96 W przypadku, gdy zmienia się część kapitału własnego posiadanego przez udziały niekontrolujące, jednostka dokonuje korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących i niekontrolujących, w celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej jednostka odnosi bezpośrednio na kapitał własny i przypisuje to do właścicieli jednostki dominującej.

Utrata kontroli

- B97 Jednostka dominująca może utracić kontrolę nad jednostką zależną w wyniku dwóch lub więcej umów (transakcji). Jednakże czasami okoliczności wskazują, że takie wielokrotne umowy powinny być rozliczone jako jedna transakcja. Podejmując decyzję o tym, czy dane umowy należy rozliczać jako jedną transakcję, jednostka dominująca powinna rozważyć wszystkie postanowienia i warunki umów oraz ich skutki ekonomiczne. Jedna lub kilka z następujących okoliczności może wskazywać na to, że jednostka dominująca powinna rozliczyć takie umowy jako jedną transakcję:
- (a) umowy zawarto w tym samym czasie lub odwołują się one do siebie;
 - (b) umowy składają się na jedną transakcję ukierunkowaną na osiągnięcie celu komercyjnego;
 - (c) zawarcie jednej umowy zależy bezpośrednio od zawarcia przynajmniej jednej innej umowy;
 - (d) dana umowa rozpatrywana jako niezależna nie ma uzasadnienia ekonomicznego, natomiast ma uzasadnienie ekonomiczne, gdy jest rozpatrywana wspólnie z innymi umowami. Przykładem może być zbycie akcji poniżej ceny rynkowej, które następnie jest kompensowane zbyciem akcji powyżej ceny rynkowej.
- B98 Jeżeli jednostka dominująca utraci kontrolę nad jednostką zależną, to:
- (a) wyłącza:
 - (i) aktywa (w tym wartość firmy) oraz zobowiązania jednostki zależnej w ich wartości bilansowej na dzień utraty kontroli i
 - (ii) wartość bilansową udziałów niekontrolujących byłej jednostki zależnej na dzień utraty kontroli (w tym przypisane do nich wszelkie składniki innych całkowitych dochodów);
 - (b) ujmuje:
 - (i) wartość godziwą otrzymanej zapłaty wynikającej z transakcji, zdarzenia lub okoliczności, które doprowadziły do utraty kontroli;

▼ **M32**

- (ii) wydanie akcji, w przypadku, gdy transakcja, zdarzenie lub okoliczności, które doprowadziły do utraty kontroli wiąże się z wydaniem akcji jednostki zależnej właścicielom występującym jako udziałowcy, i
 - (iii) wszelkie inwestycje utrzymane w byłej jednostce zależnej w ich wartości godziwej na dzień utraty kontroli.
- (c) kwotę, ujętą w innych całkowitych dochodach związaną z jednostką zależną zgodnie z paragrafem B99, poddaje przekwalifikowaniu do rachunku zysków i strat lub przenosi bezpośrednio do zysków zatrzymanych, jeżeli tego wymagają inne MSSF;
- (d) ujmuje wszelkie powstałe różnice jako zysk lub stratę w rachunku zysków i strat możliwych do przypisania jednostce dominującej.

B99 Jeśli jednostka dominująca utraci kontrolę nad jednostką zależną, to jednostka dominująca rozlicza wszelkie kwoty ujęte w innych całkowitych dochodach związane z tą jednostką zależną na takich zasadach, jakie byłyby wymagane w przypadku, gdyby jednostka dominująca bezpośrednio zbyła odnośne aktywa lub zobowiązania. W związku z tym, jeżeli zysk lub strata poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostałyby przeklasyfikowane do zysków i strat w momencie zbycia odnośnych aktywów lub zobowiązań, to jednostka dominująca dokonuje przeklasyfikowania zysków lub strat z kapitału własnego do zysków i strat (jako korektę polegającą na przeklasyfikowaniu) w momencie utraty kontroli nad jednostką zależną. Jeżeli nadwyżkę z aktualizacji wyceny poprzednio ujętą w innych całkowitych dochodach przeniesiono by bezpośrednio do zysków zatrzymanych w momencie zbycia odnośnych aktywów, to jednostka dominująca przenosi tę nadwyżkę z aktualizacji wyceny bezpośrednio do zysków zatrzymanych w momencie utraty kontroli nad jednostką zależną.

▼ **M38**

UWZGLĘDNIANIE ZMIANY STATUSU JEDNOSTKI INWESTYCYJNEJ

- B100 Gdy jednostka przestaje być jednostką inwestycyjną, stosuje MSSF 3 wobec każdej jednostki zależnej, którą uprzednio wyceniano według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 31. Dzień zmiany statusu uznaje się za dzień przejęcia. Wartość godziwa jednostki zależnej na datę uznaną za dzień przejęcia stanowi przeniesioną uznaną kwotę zapłaty podczas wyceny wartości firmy lub zysku z tytułu zakupu po okazyniej cenie, które wynikają z uznanego przejęcia. Dokonuje się konsolidacji wszystkich jednostek zależnych zgodnie z paragrafami 19–24 niniejszego MSSF od dnia zmiany statusu.
- B101 Gdy jednostka staje się jednostką inwestycyjną, przestaje dokonywać konsolidacji swoich jednostek zależnych w dniu zmiany statusu, z wyjątkiem każdej jednostki zależnej, której konsolidacji nadal się dokonuje zgodnie z paragrafem 32. Jednostka inwestycyjna stosuje wymogi określone w paragrafach 25 i 26 wobec tych jednostek zależnych, które przestaje konsolidować, jak gdyby w tym dniu jednostka inwestycyjna utraciła kontrolę nad tymi jednostkami zależnymi.

▼ **M32***Załącznik C***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF i ma taką samą moc obowiązującą, jak pozostałe części niniejszego MSSF.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- C1 Jednostka zastosuje ten MSSF do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka wcześniej zastosuje niniejszy MSSF, to fakt ten ujawnia i jednocześnie stosuje MSSF 11, MSSF 12, MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* i MSR 28 (zaktualizowany w 2011 r.).

▼ M37

C1A Na podstawie dokumentu *Skonsolidowane sprawozdania finansowe, Wspólne ustalenia umowne oraz Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach: Wytyczne dotyczące przejścia na stosowanie MSSF* (Zmiany MSSF 10, MSSF 11 oraz MSSF 12), opublikowanego w czerwcu 2012 r., zmieniono paragrafy C2–C6 oraz dodano paragrafy C2A–C2B, C4A–C4C, C5A i C6A–C6B. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSSF 10 w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to stosuje również te zmiany w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

▼ M38

C1B Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27), opublikowanego w październiku 2012 r., zmieniono paragrafy 2, 4, C2A, C6A i załącznik A oraz dodano paragrafy 27–33, B85A–B85W, B100–B101 i C3A–C3F. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany wcześniej, to fakt ten ujawnia i stosuje jednocześnie wszystkie zmiany ujęte w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*.

▼ M51

C1D Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne: stosowanie wyjątku w zakresie konsolidacji* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28), opublikowanego w grudniu 2014 r., zmieniono paragrafy 4, 32, B85C, B85E i C2 A oraz dodano paragrafy 4 A–4B. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ M32

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

▼ M37

C2 Jednostka stosuje niniejszy MSSF retrospektywnie, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, z wyjątkiem przypadków wymienionych w paragrafach C2A–C6.

▼ M51

C2A Niezależnie od wymogów określonych w paragrafie 28 MSR 8, gdy niniejszy MSSF stosuje się po raz pierwszy, oraz gdy, później, stosuje się po raz pierwszy zmiany niniejszego MSSF określone w dokumentach *Jednostki inwestycyjne* oraz *Jednostki inwestycyjne: Stosowanie wyjątku w zakresie konsolidacji*, jednostka musi przedstawić wyłącznie informacje ilościowe wymagane na podstawie paragrafu 28 pkt f) MSR 8 dla okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania niniejszego MSSF („bezpośrednio poprzedzającego okresu”). Jednostka może przedstawić te informacje również dla okresu bieżącego lub dla wcześniejszych okresów porównawczych, ale nie ma takiego obowiązku.

▼ M37

C2B Do celów niniejszego MSSF dzień pierwszego zastosowania stanowi początek rocznego okresu sprawozdawczego, w którym niniejszy MSSF jest stosowany po raz pierwszy.

C3 Na dzień pierwszego zastosowania jednostka nie ma obowiązku dokonywania korekt poprzedniego ujęcia swojego zaangażowania w:

- (a) jednostkach, które w tym dniu byłyby konsolidowane zgodnie z MSR 27 *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* i SKI-12 *Konsolidacja—Jednostki specjalnego przeznaczenia* i które są nadal konsolidowane zgodnie z niniejszym MSSF; lub

▼ **M37**

- (b) jednostkach, które w tym dniu nie byłyby konsolidowane zgodnie z MSR 27 i SKI-12 i które nie są konsolidowane zgodnie z niniejszym MSSF.

▼ **M38**

C3A Na dzień pierwszego zastosowania jednostka dokonuje oceny, czy jest jednostką inwestycyjną, na podstawie faktów i okoliczności, które istnieją w tym dniu. Jeżeli jednostka stwierdzi, że na dzień pierwszego zastosowania jest jednostką inwestycyjną, stosuje wymogi określone w paragrafach C3B–C3F zamiast wymogów określonych w paragrafach C5–C5A.

C3B Z wyjątkiem każdej jednostki zależnej, której konsolidacji dokonuje się zgodnie z paragrafem 32 (do którego odnoszą się odpowiednio paragrafy C3 i C6 lub paragrafy C4–C4C), jednostka inwestycyjna dokonuje wyceny swoich inwestycji w każdej jednostce zależnej według wartości godziwej przez wynik finansowy, jak gdyby wymogi niniejszego MSSF zawsze obowiązywały. Jednostka inwestycyjna retrospektywnie dokonuje korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania oraz kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu w odniesieniu do różnicy między:

- (a) poprzednią wartością bilansową jednostki zależnej; a
- (b) wartością godziwą inwestycji jednostki inwestycyjnej w jednostce zależnej.

Łączna kwota korekty wartości godziwej uprzednio ujętej w innych całkowitych dochodach zostaje przeniesiona do zysków zatrzymanych z początkiem okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego datę pierwszego zastosowania.

C3C Przed datą przyjęcia MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej* jednostka inwestycyjna stosuje kwoty wartości godziwej zgłoszone uprzednio inwestorom lub kierownictwu, jeżeli kwoty te stanowią kwotę, za jaką na dzień wyceny inwestycja ta mogłaby zostać wymieniona w ramach transakcji zawartej na warunkach rynkowych pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami transakcji.

C3D Jeżeli dokonanie wyceny inwestycji w jednostce zależnej zgodnie z paragrafami C3B–C3C jest niewykonalne w praktyce (w rozumieniu MSR 8), jednostka inwestycyjna stosuje wymogi niniejszego MSSF z początkiem najwcześniejszego okresu, w odniesieniu do którego zastosowanie paragrafów C3B–C3C jest wykonalne w praktyce, a którym może być okres bieżący. Inwestor retrospektywnie dokonuje korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania, o ile początek najwcześniejszego okresu, w odniesieniu do którego zastosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne w praktyce, nie przypada w okresie bieżącym. W takim przypadku korektę kapitału własnego ujmuje się na początku okresu bieżącego.

C3E Jeżeli jednostka inwestycyjna zbyła inwestycję w jednostce zależnej lub utraciła nad nią kontrolę przed dniem pierwszego zastosowania niniejszego MSSF, jednostka inwestycyjna nie musi dokonywać korekt wcześniejszych zapisów księgowych dotyczących tej jednostki zależnej.

C3F Jeżeli jednostka stosuje zmiany określone w dokumencie *Jednostki inwestycyjne* w odniesieniu do okresu późniejszego niż okres, w którym po raz pierwszy stosuje MSSF 10, odniesienia do „dnia pierwszego zastosowania” w paragrafach C3A–C3E oznaczają „początek rocznego okresu sprawozdawczego, w odniesieniu do którego zmiany określone w dokumencie *Jednostki inwestycyjne* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27), opublikowanym w październiku 2012 r., stosuje się po raz pierwszy”.

▼ **M37**

C4 Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania inwestor stwierdza, że należy dokonać konsolidacji jednostki, w której dokonano inwestycji, a która dotychczas nie była konsolidowana zgodnie z MSR 27 i SKI-12, to:

(a) jeżeli jednostka, w której dokonano inwestycji, jest przedsięwzięciem (określonym w MSSF 3 *Połączenia jednostek*), inwestor dokonuje wyceny aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących w tej uprzednio niekonsolidowanej jednostce tak, jak gdyby ta jednostka była konsolidowana (a zatem tak, jakby stosował rachunkowość przejść zgodnie z MSSF 3) od dnia, w którym inwestor uzyskał kontrolę nad tą jednostką w oparciu o wymogi niniejszego MSSF. Inwestor dokonuje retrospektywnie korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania. Jeżeli dzień uzyskania kontroli przypada wcześniej niż początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, inwestor ujmuje, jako korektę kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, każdą różnicę między:

(i) wartością ujętych aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących oraz

(ii) poprzednią wartością bilansową zaangażowania inwestora w jednostkę, w której dokonano inwestycji.

(b) jeżeli jednostka, w której dokonano inwestycji, nie jest przedsięwzięciem (określonym w MSSF 3), inwestor dokonuje wyceny aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących w tej uprzednio niekonsolidowanej jednostce tak, jak gdyby ta jednostka była konsolidowana (stosując metodę przejścia przedstawioną w MSSF 3, ale bez ujmowania wartości firmy tej jednostki) od dnia, w którym inwestor uzyskał kontrolę nad tą jednostką w oparciu o wymogi niniejszego MSSF. Inwestor dokonuje retrospektywnie korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania. Jeżeli dzień uzyskania kontroli przypada wcześniej niż początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, inwestor ujmuje, jako korektę kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, każdą różnicę między:

(i) wartością ujętych aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących oraz

(ii) poprzednią wartością bilansową zaangażowania inwestora w jednostkę, w której dokonano inwestycji.

C4A Jeżeli wycena aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących jednostki, w której dokonano inwestycji, zgodnie z paragrafem C4 pkt (a) lub (b) jest niewykonalna (zgodnie z MSR 8), to:

(a) jeżeli jednostka, w której dokonano inwestycji, jest przedsięwzięciem, inwestor stosuje wymogi MSSF 3 na dzień uznany za dzień przejścia. Dzień uznany za dzień przejścia stanowi początek najwcześniejszego okresu, w jakim stosowanie paragrafu C4 pkt (a) jest wykonalne, którym może być okres bieżący.

(b) jeżeli jednostka, w której dokonano inwestycji, nie jest przedsięwzięciem, inwestor stosuje metodę przejścia przedstawioną w MSSF 3, ale bez ujmowania wartości firmy tej jednostki według stanu na dzień uznany za dzień przejścia. Dzień uznany za dzień przejścia stanowi początek najwcześniejszego okresu, w jakim stosowanie paragrafu C4 pkt (b) jest wykonalne, którym może być okres bieżący.

▼ **M37**

Investor dokonuje retrospektywnie korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania, chyba że początkiem najwcześniejszego okresu, w jakim stosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne, jest okres bieżący. Jeżeli dzień uznany za dzień przejścia przypada wcześniej niż początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, inwestor ujmuje, jako korektę kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, każdą różnicę między:

- (c) wartością ujętych aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących oraz
- (d) poprzednią wartością bilansową zaangażowania inwestora w jednostkę, w której dokonano inwestycji.

Jeżeli najwcześniejszy okres, w jakim stosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne, stanowi okres bieżący, korektę kapitału własnego ujmuje się na początek okresu bieżącego.

C4B Jeżeli inwestor stosuje paragrafy C4–C4A, a dzień uzyskania kontroli zgodnie z niniejszym MSSF przypada później niż data wejścia w życie MSSF 3 w wersji zmienionej w 2008 r. (MSSF 3 (2008)), odniesienie do MSSF 3 w paragrafach C4 i C4A należy rozumieć jako odniesienie do MSSF 3 (2008). Jeżeli kontrolę uzyskano przed datą wejścia w życie MSSF 3 (2008), inwestor stosuje MSSF 3(2008) albo MSSF 3 (opublikowany w 2004 r.).

C4C Jeżeli inwestor stosuje paragrafy C4–C4A, a dzień uzyskania kontroli zgodnie z niniejszym MSSF przypada później niż data wejścia w życie MSR 27 w wersji zmienionej w 2008 r. (MSR 27 (2008)), inwestor stosuje wymogi niniejszego MSSF w odniesieniu do wszystkich okresów, w których jednostka, w której dokonano inwestycji, jest retrospektywnie konsolidowana zgodnie z paragrafami C4 i C4A. Jeżeli kontrolę uzyskano przed datą wejścia w życie MSR 27 (2008), inwestor stosuje:

- (a) wymogi niniejszego MSSF w odniesieniu do wszystkich okresów, w których jednostka, w której dokonano inwestycji, jest retrospektywnie konsolidowana zgodnie z paragrafami C4 i C4A; albo
- (b) wymogi MSR 27 w wersji opublikowanej w 2003 r. (MSR 27 (2003)) w odniesieniu do okresów poprzedzających datę wejścia w życie MSR 27 (2008), a w odniesieniu do późniejszych okresów – wymogi niniejszego MSSF.

C5 Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania inwestor stwierdza, że nie będzie już dokonywał konsolidacji jednostki, w której dokonano inwestycji, a która była uprzednio konsolidowana zgodnie z MSR 27 i SKI-12, inwestor wycenia swoje udziały w tej jednostce w wartości, w jakiej byłyby wycenione, gdyby wymogi niniejszego MSSF obowiązywały w dniu, w którym inwestor zaangażował się w tej jednostce (ale nie uzyskał nad nią kontroli zgodnie z niniejszym MSSF) lub gdy utracił nad nią kontrolę. Inwestor dokonuje retrospektywnie korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania. Jeżeli dzień, w którym inwestor zaangażował się w jednostce, w której dokonano inwestycji (ale nie uzyskał nad nią kontroli zgodnie z niniejszym MSSF), lub w którym utracił nad nią kontrolę, przypada wcześniej niż początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, inwestor ujmuje, jako korektę kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, każdą różnicę między:

- (a) poprzednią wartością bilansową aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących oraz
- (b) ujętą wartością udziałów inwestora w jednostce, w której dokonano inwestycji.

▼ M37

C5A Jeżeli wycena udziałów w jednostce, w której dokonano inwestycji, zgodnie z paragrafem C5 jest niewykonalna (zgodnie z MSR 8), inwestor stosuje wymogi niniejszego MSSF na początku najwcześniejszego okresu, w jakim stosowanie paragrafu C5 jest wykonalne, którym może być okres bieżący. Inwestor dokonuje retrospektywnie korekty okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania, chyba że początkiem najwcześniejszego okresu, w jakim stosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne, jest okres bieżący. Jeżeli dzień, w którym inwestor zaangażował się w jednostce, w której dokonano inwestycji (ale nie uzyskał nad nią kontroli zgodnie z niniejszym MSSF), lub w którym utracił nad nią kontrolę, przypada wcześniej niż początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, inwestor ujmuje, jako korektę kapitału własnego na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu, każdą różnicę między:

- (a) poprzednią wartością bilansową aktywów, zobowiązań i udziałów niekontrolujących oraz
- (b) ujętą wartością udziałów inwestora w jednostce, w której dokonano inwestycji.

Jeżeli najwcześniejszym okresem, w jakim stosowanie niniejszego paragrafu jest wykonalne, jest okres bieżący, korektę kapitału własnego ujmuje się na początek okresu bieżącego.

C6 Paragrafy 23, 25, B94 i B96–B99 stanowiły zmiany do MSR 27 wprowadzone w roku 2008, które zostały przeniesione do MSSF 10. Z wyjątkiem sytuacji, w której jednostka stosuje paragraf C3 lub jest zobowiązana do stosowania paragrafów C4–C5A, jednostka stosuje wymagania określone w wymienionych paragrafach jak następuje:

▼ M32

- (a) jednostka nie przekształca przypisanych zysków lub strat za okresy sprawozdawcze przed datą przyjęcia do stosowania zmian w paragrafie B94 po raz pierwszy;
- (b) wymogi w paragrafach 23 i B96 dotyczące ujmowania zmian w udziałach własnościowych w jednostce zależnej po objęciu kontroli, nie stosuje się do zmian, które wystąpiły zanim jednostka zastosowała te poprawki po raz pierwszy;
- (c) jednostka nie przekształca wartości bilansowej inwestycji w byłej jednostce zależnej, jeżeli utrata kontroli nastąpiła przed przyjęciem poprawek w paragrafach 25 i B97–B99 do stosowania po raz pierwszy. Dodatkowo jednostka nie dokonuje przeliczenia zysków lub strat z tytułu utraty kontroli nad jednostką zależną, która nastąpiła przed przyjęciem tych poprawek do stosowania po raz pierwszy.

▼ M37

Odniesienia do „bepośrednio poprzedzającego okresu”

▼ M38

C6A Pomimo że w paragrafach C3B–C5A mowa jest tylko o okresie rocznym bezpośrednio poprzedzającym dzień pierwszego zastosowania („bepośrednio poprzedzającym okresie”), jednostka może również przedstawić skorygowane informacje porównawcze za wcześniejsze prezentowane okresy, choć nie ma ona takiego obowiązku. Jeżeli jednostka faktycznie przedstawia skorygowane informacje porównawcze za wcześniejsze okresy, wszystkie odniesienia do „bepośrednio poprzedzającego okresu” w paragrafach C3B–C5A należy rozumieć jako odniesienia do „najwcześniejszego prezentowanego skorygowanego okresu porównawczego”.

▼ M37

C6B Jeżeli jednostka przedstawia nieskorygowane informacje porównawcze dla dowolnego wcześniejszego okresu, wyraźnie wskazuje informacje, które nie zostały skorygowane, oraz informuje o tym, że zostały one przygotowane na innej podstawie, jak również wyjaśnia tę podstawę.

▼ **M32**

Odniesienie do MSSF 9

- C7 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy MSSF, ale jeszcze nie stosuje MSSF 9, odniesienie niniejszego MSSF do MSSF 9 należy rozumieć jako odniesienie do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*.

WYCOFANIE INNYCH MSSF

- C8 Niniejszy MSSF zastępuje wymogi odnoszące się do skonsolidowanych sprawozdań finansowych w MSR 27 (zaktualizowanego w 2008 r.).
- C9 Niniejszy MSSF zastępuje także SKI-12 *Konsolidacja—jednostki specjalnego przeznaczenia*

▼ **M32****MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 11***Wspólne ustalenia umowne*

CEL

- 1** Celem niniejszego standardu jest ustanowienie zasad sprawozdawczości finansowej jednostek, które mają udziały we wspólnokontrolowanych ustaleniach (tj. we *wspólnych ustaleniach umownych*).

Osiągnięcie celu

- 2** Aby osiągnąć cel określony w ust. 1, w niniejszym standardzie zdefiniowano pojęcie *wspólnokontroli* i wprowadzono wymóg, zgodnie z którym jednostka, która jest *stroną wspólnego ustalenia umownego*, określa rodzaj wspólnego ustalenia umownego, w który jest zaangażowana, oceniając swoje prawa i obowiązki, oraz rozlicza się z tych praw i obowiązków zgodnie z tym rodzajem wspólnego ustalenia umownego.

ZAKRES

- 3** Niniejszy standard stosują wszystkie jednostki, które są stronami we *wspólnych ustaleniach umownych*.

WSPÓLNE USTALENIA UMOWNE

- 4** Wspólne ustalenie umowne to umowa, w ramach której dwie strony lub większa ich liczba sprawują *wspólnokontrolę*.

- 5** Wspólne ustalenie umowne ma następujące cechy:

- (a) strony są związane umową (zob. paragrafy B2–B4);
- (b) na podstawie umowy dwie strony lub większa ich liczba sprawują *wspólną kontrolę* nad ustaleniem umownym (zob. paragrafy 7–13).

- 6** Wspólne ustalenie umowne ma formę albo *wspólnego działania*, albo *wspólnego przedsięwzięcia*.

Wspólnokontrola

- 7** Wspólnokontrola jest umownie ustalonym podziałem kontroli w ramach ustalenia umownego, który występuje tylko wówczas, gdy decyzje dotyczące istotnych działań wymagają jednogłośnej zgody stron dzielących kontrolę.

- 8** Jednostka, która jest stroną ustalenia umownego, ocenia, czy umowa daje wszystkim stronom lub grupie stron zbiorową kontrolę nad ustaleniem umownym. Wszystkie strony lub grupa stron zbiorowo kontrolują ustalenie, kiedy muszą działać razem w celu kierowania działaniami, które mają znaczący wpływ na wysokość zwrotów wypracowanych przez ustalenie umowne (np. istotne działania).

- 9** Po ustaleniu, czy wszystkie strony, czy też grupa stron, zbiorowo kontrolują ustalenie umowne, *wspólnokontrola* istnieje tylko wtedy, gdy decyzje w sprawie istotnych działań wymagają jednogłośnej zgody stron, które zbiorowo kontrolują ustalenie umowne.

- 10** W ramach wspólnego ustalenia umownego żadna ze stron nie kontroluje ustalenia samodzielnie. Strona sprawująca *wspólnokontrolę* nad ustaleniem może uniemożliwiać wszelkim innym stronom lub grupie stron kontrolowanie ustalenia umownego.

▼ M32

- 11 Ustalenie umowne może być wspólnym ustaleniem umownym nawet wtedy, gdy nie wszystkie strony sprawują współkontrolę nad tym ustaleniem. W niniejszym standardzie wprowadzono rozróżnienie między stronami, które sprawują współkontrolę nad wspólnym ustaleniem umownym (*wspólnicy wspólnego działania lub wspólnego przedsięwzięcia*), a stronami, które uczestniczą we wspólnym ustaleniu umownym, lecz nie sprawują nad nim współkontroli.
- 12 Jednostka będzie musiała osądzić, czy wszystkie strony, lub grupa stron, sprawują współkontrolę nad ustaleniem. Dokonując oceny, jednostka uwzględnia wszystkie fakty i okoliczności (zob. paragrafy B5–B11).
- 13 Jeżeli fakty i okoliczności ulegną zmianie, jednostka ponownie ocenia, czy wciąż sprawuje współkontrolę nad ustaleniem.

Rodzaje wspólnych ustaleń umownych

- 14 **Jednostka określa rodzaj wspólnego ustalenia umownego, w które jest zaangażowana. Zakwalifikowanie wspólnego ustalenia umownego jako wspólnego działania lub wspólnego przedsięwzięcia zależy od praw i obowiązków stron ustalenia umownego.**
- 15 **Wspólne działanie jest wspólnym ustaleniem umownym, w którym strony sprawujące współkontrolę nad ustaleniem umownym mają prawa do aktywów, i obowiązki dotyczące zobowiązań, powiązanych z ustaleniem umownym. Strony te są nazywane współnikami wspólnego działania.**
- 16 **Wspólne przedsięwzięcie jest wspólnym ustaleniem umownym, w którym strony sprawujące współkontrolę nad ustaleniem mają prawa do aktywów netto wynikających z ustalenia umownego. Strony te są nazywane współnikami wspólnego przedsięwzięcia.**
- 17 Ustalając, czy wspólne ustalenie umowne jest wspólnym działaniem czy wspólnym przedsięwzięciem jednostka kieruje się własnym osądem. Jednostka ustala rodzaj wspólnego ustalenia umownego, w które jest zaangażowana, uwzględniając swoje prawa i obowiązki wynikające z ustalenia. Jednostka ocenia swoje prawa i obowiązki, uwzględniając strukturę i formę prawną ustalenia, uzgodnione przez strony warunki umowy oraz, w stosownym przypadku, inne fakty i okoliczności (zob. paragrafy B12–B33).
- 18 Niekiedy strony są związane umową ramową, która określa ogólne warunki umowne podejmowania jednego działania lub większej ich liczby. Umowa ramowa może stanowić, że strony przyjmują różne wspólne ustalenia umowne w celu prowadzenia konkretnych działań będących częścią umowy. Nawet gdy takie wspólne ustalenia umowne są powiązane z tą samą umową ramową, ich rodzaj może być inny, jeżeli prawa i obowiązki stron różnią się w momencie podejmowania różnych działań w kontekście umowy ramowej. W konsekwencji wspólne działania i wspólne przedsięwzięcia mogą współistnieć, kiedy strony podejmują różne działania stanowiące część tej samej umowy ramowej.
- 19 W przypadku zmiany faktów i okoliczności jednostka ponownie ocenia, czy rodzaj wspólnego ustalenia umownego, w które jest zaangażowana, uległ zmianie.

▼ **M32**

SPRAWOZDANIA FINANSOWE STRON WSPÓLNEGO USTALENIA UMOWNEGO

Wspólne działania

- 20 **W związku z udziałami we wspólnym działaniu wspólnik wspólnego działania ujmuje:**
- (a) **swoje aktywa, w tym udział w aktywach posiadanych wspólnie;**
 - (b) **swoje zobowiązania, w tym udział w zobowiązaniach zaciągniętych wspólnie;**
 - (c) **przychody ze sprzedaży swojego udziału w wynikach wspólnego działania;**
 - (d) **swoją część przychodów ze sprzedaży produkcji w ramach wspólnego działania oraz**
 - (e) **swoje koszty, w tym udział we wspólnie poniesionych kosztach.**
- 21 Wspólnik wspólnego działania rozlicza aktywa, zobowiązania, przychody i koszty związane z jego udziałem we wspólnym działaniu zgodnie z MSSF mającymi zastosowanie do tych konkretnych aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów.

▼ **M46**

- 21 A Jeżeli jednostka nabywa udział we wspólnym działaniu, w którym działalność wspólnego działania stanowi przedsięwzięcie, zgodnie z definicją w MSSF 3, stosuje ona, w zakresie jej udziału zgodnie z paragrafem 20, wszystkie zasady dotyczące rachunkowości połączeń jednostek w MSSF 3, a także inne MSSF, które nie są sprzeczne z wytycznymi zawartymi w niniejszym MSSF, oraz dokonuje ujawnienia informacji wymaganych w tych MSSF w odniesieniu do połączeń jednostek. Ma to zastosowanie zarówno do nabycia początkowego udziału, jak i dodatkowych udziałów we wspólnym działaniu, w którym działalność wspólnego działania stanowi przedsięwzięcie. Rozliczanie nabycia udziału w takim wspólnym działaniu określono w paragrafach B33 A–B33D.

▼ **M32**

- 22 Rozliczanie transakcji takich jak sprzedaż, wniesienie lub nabycie aktywów między jednostką a wspólnym działaniem, w które jest zaangażowany jako wspólnik, określono szczegółowo w paragrafach B34–B37.
- 23 Strona, która uczestniczy we wspólnym działaniu, lecz nie sprawuje nad nim współkontroli, również rozlicza swój udział w ustaleniu zgodnie z paragrafami 20–22, jeżeli ma prawa do aktywów i obowiązki wynikające ze zobowiązań powiązane ze wspólnym działaniem. Jeżeli strona, która uczestniczy we wspólnym działaniu, lecz nie sprawuje nad nim współkontroli, nie ma praw do aktywów ani obowiązków wynikających ze zobowiązań powiązanych z tym wspólnym działaniem, rozlicza swój udział we wspólnym działaniu zgodnie z MSSF mającymi zastosowanie do tego udziału.

Wspólne przedsięwzięcia

- 24 **Wspólnik wspólnego przedsięwzięcia ujmuje swój udział we wspólnym przedsięwzięciu jako inwestycję i rozlicza tę inwestycję przy użyciu metody praw własności zgodnie z MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólne przedsięwzięcia*, chyba że jednostka jest zwolniona ze stosowania metody praw własności zgodnie z tym standardem.**
- 25 Strona, która uczestniczy we wspólnym przedsięwzięciu, lecz nie sprawuje nad nim współkontroli, rozlicza swój udział w ustaleniu zgodnie z MSSF 9 *Instrumenty finansowej*, chyba że wywiera znaczący wpływ na wspólne przedsięwzięcie i wówczas rozlicza się zgodnie z MSR 28 (zmienionym w 2011 r.).

▼ **M32**

JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIA FINANSOWE

- 26 W jednostkowych sprawozdaniach finansowych wspólnik wspólnego działania lub wspólnego przedsięwzięcia ujmuje swój udział w:
- (a) wspólnym działaniu zgodnie z paragrafami 20–22;
 - (b) wspólnym przedsięwzięciu zgodnie z paragrafem 10 MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe*.
- 27 W jednostkowych sprawozdaniach finansowych strona, która uczestniczy we wspólnym ustaleniu umownym, lecz nie sprawuje nad nim współkontroli, ujmuje swój udział w:
- (a) wspólnym działaniu zgodnie z paragrafem 23;
 - (b) wspólnym przedsięwzięciu zgodnie z MSSF 9, chyba że jednostka wywiera znaczący wpływ na wspólne przedsięwzięcie i wówczas stosuje paragraf 10 MSR 27 (zmienionego w 2011 r.).

*Załącznik A***Definicje terminów**

Załącznik stanowi integralną część MSSF.

wspólne ustalenie umowne	Ustalenie umowne, nad którym dwie strony lub większa ich liczba sprawują współkontrolę .
współkontrola	Umownie ustalony podział kontroli w ramach ustalenia umownego, który występuje tylko wówczas, gdy decyzje dotyczące istotnych działań wymagają jednogłośnej zgody stron dzielących kontrolę.
wspólne działanie	Wspólne ustalenie umowne , w którym strony sprawujące współkontrolę nad ustaleniem mają prawa do aktywów i obowiązki wynikające ze zobowiązań powiązane z ustaleniem.
wspólnik wspólnego działania	Strona wspólnego działania , która sprawuje współkontrolę nad tym wspólnym działaniem.
wspólne przedsięwzięcie	Wspólne ustalenie umowne , w którym strony sprawujące współkontrolę nad ustaleniem mają prawa do aktywów netto ustalenia umownego.
wspólnik wspólnego przedsięwzięcia	Strona wspólnego przedsięwzięcia , która sprawuje współkontrolę nad tym wspólnym przedsięwzięciem.
strona wspólnego ustalenia umownego	Jednostka, która uczestniczy we wspólnym ustaleniu umownym bez względu na to, czy sprawuje współkontrolę nad tym ustaleniem.

▼ **M32**

oddzielna jednostka	Oddzielnie identyfikowalna struktura finansowa, w tym oddzielne jednostki prawne lub jednostki uznane za takie na podstawie statutu spółki, bez względu na to, czy jednostki te mają osobowość prawną.
----------------------------	--

Następujące terminy zostały zdefiniowane w MSR 27 (zmienionym w 2011 r.), MSR 28 (zmienionym w 2011 r.) lub MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe* i są używane w niniejszym standardzie w znaczeniu określonym w wyżej wymienionych standardach:

- kontrola jednostki, w której dokonano inwestycji;
- metoda praw własności;
- władza;
- prawa ochronne;
- istotne działania;
- jednostkowe sprawozdania finansowe;
- znaczący wpływ.

*Załącznik B***Objaśnienie stosowania**

Załącznik stanowi integralną część MSSF. W załączniku opisano stosowanie ustępów 1-27. Ma on takie samo znaczenie jak inne części MSSF.

- B1 Przykłady w niniejszym załączniku dotyczą sytuacji hipotetycznych. Chociaż niektóre aspekty przykładów mogą znajdować odzwierciedlenie w rzeczywistych wydarzeniach, stosując MSSF 11 należy ocenić wszystkie istotne fakty i okoliczności danego wydarzenia.

WSPÓLNE USTALENIA UMOWNE**Umowa (paragraf 5)**

- B2 Umowę można udokumentować na wiele sposobów. Egzekwowalna umowa ma często, choć nie zawsze, formę pisemną; zazwyczaj jest to forma kontraktu lub udokumentowanych rozmów między stronami. Mechanizmy statutowe również mogą tworzyć egzekwowalną umowę, albo same w sobie, albo w połączeniu z kontraktami między stronami.
- B3 Kiedy wspólne ustalenia umowne mają strukturę *oddzielnej jednostki* (zob. paragrafy B19–B33), umowa lub niektóre aspekty umowy zostaną w niektórych przypadkach włączone do statutu lub regulaminu oddzielnej jednostki.

▼ M32

- B4 Umowa określa zasady uczestnictwa stron w działalności, która jest przedmiotem ustalenia. Umowa reguluje zazwyczaj takie kwestie jak:
- (a) cel, działalność i czas trwania wspólnego ustalenia umownego;
 - (b) sposób wyznaczania członków zarządu lub równoważnego organu zarządczego wspólnego ustalenia umownego;
 - (c) proces podejmowania decyzji: kwestie wymagające decyzji stron, prawa głosu stron i wymagany poziom poparcia dla tych kwestii. Proces podejmowania decyzji znajdujący odzwierciedlenie w umowie jest formą ustanowienia współkontroli nad ustaleniem (zob. paragrafy B5–B11).
 - (d) kapitał lub inne wymagane wkłady stron.
 - (e) sposób podziału między stronami aktywów, zobowiązań, przychodów, kosztów lub wyniku finansowego związanych ze wspólnym ustaleniem umownym.

Współkontrola (paragrafy 7–13)

- B5 Oceniając, czy jednostka sprawuje współkontrolę nad ustaleniem umownym, należy najpierw sprawdzić, czy wszystkie strony, lub grupa stron, kontrolują ustalenie. MSSF 10 zawiera definicję kontroli. Standard ten należy stosować do ustalenia, czy wszystkie strony, lub grupa stron, podlegają ekspozycji lub posiadają prawa do zmiennych zwrotów wypracowanych w wyniku zaangażowania w ustalenie umowne, a także czy posiadają zdolność do sprawowania władzy nad ustaleniem w celu wpłynięcia na wysokość zwrotów wypracowanych przez ustalenie. Kiedy wszystkie strony lub grupa stron ujęte zbiorowo są w stanie kierować działaniami, które wywierają istotny wpływ na zwroty wypracowane przez ustalenie umowne (istotne działania), strony zbiorowo kontrolują ustalenie umowne.
- B6 Po ustaleniu, czy wszystkie strony, lub grupa stron, zbiorowo kontrolują ustalenie umowne, jednostka ocenia, czy sprawuje współkontrolę nad ustaleniem umownym. Współkontrola istnieje tylko wtedy, gdy decyzje dotyczące istotnych działań wymagają jednogłośnej zgody stron, które zbiorowo kontrolują ustalenie umowne. Stwierdzenie, czy ustalenie jest współkontrolowane przez wszystkie strony lub przez grupę stron, czy też kontrolowane samodzielnie przez jedną ze stron, może wymagać własnego osądu.
- B7 Niekiedy proces podejmowania decyzji ustalony przez strony w umowie pośrednio prowadzi do współkontroli. Załóżmy na przykład, że dwie strony podejmują ustalenie umowne, w którym każda ze stron ma 50 procent praw głosu, a z umowy między stronami wynika, że do podjęcia decyzji w sprawie istotnych działań potrzebne jest 51 procent praw głosu. W takim przypadku strony pośrednio uzgodniły, że sprawują współkontrolę nad ustaleniem umownym, ponieważ decyzji w sprawie istotnych działań nie można podjąć bez zgody obu stron.

▼ **M32**

- B8 W innych okolicznościach umowa zawiera wymóg posiadania minimalnej proporcji praw głosu do podejmowania decyzji w sprawie istotnych działań. Kiedy wymaganą minimalną proporcję praw głosu można osiągnąć w wyniku więcej niż jednej kombinacji stron osiągniętych zgodę, ustalenie nie jest wspólnym ustaleniem umownym, o ile umowa nie precyzuje, które strony (lub kombinacje stron) muszą jednogłośnie podejmować decyzje w sprawie istotnych działań w ramach ustalenia.

Przykłady stosowania**Przykład 1**

Załóżmy, że trzy strony podejmują ustalenie umowne: strona A posiada 50 procent praw głosu w ustaleniu, strona B posiada 30 procent, zaś strona C 20 procent. Umowa między stronami A, B i C stanowi, że do podejmowania decyzji dotyczących istotnych działań realizowanych w ramach umowy konieczne jest posiadanie 75 procent praw głosu. Chociaż strona A może zablokować dowolną decyzję, nie ma kontroli nad wspólnym ustaleniem, ponieważ wymaga to zgody strony B. Zawarty w umowie wymóg posiadania co najmniej 75 procent praw głosu do podjęcia decyzji w sprawie istotnych działań oznacza, że strony A i B sprawują współkontrolę nad wspólnym ustaleniem, ponieważ decyzji w sprawie istotnych działań realizowanych w ramach umowy nie można podjąć bez zgody zarówno strony A, jak i strony B.

Przykład 2

Załóżmy, że wspólne ustalenie obejmuje trzy strony: Strona A posiada 50 procent praw głosu w ustaleniu, a strony B i C po 25 procent. Umowa między stronami A, B i C stanowi, że do podejmowania decyzji dotyczących istotnych działań realizowanych w ramach umowy konieczne jest posiadanie 75 procent praw głosu. Chociaż strona A może zablokować dowolną decyzję, nie ma kontroli nad wspólnym ustaleniem, ponieważ wymaga to zgody strony B lub C. W tym przykładzie kontrolę nad ustaleniem sprawują zbiorowo strony A, B i C. Istnieje jednak więcej niż jedna kombinacja stron, które mogą porozumieć się w celu zgromadzenia 75 procent praw głosu (tj. albo A i B, albo A i C). W takiej sytuacji, aby działalność taka kwalifikowała się jako wspólne ustalenie umowne, umowa między stronami musi precyzować, która kombinacja stron jest wymagana do jednogłośnie podejmowania decyzji o istotnych działaniach w ramach ustalenia

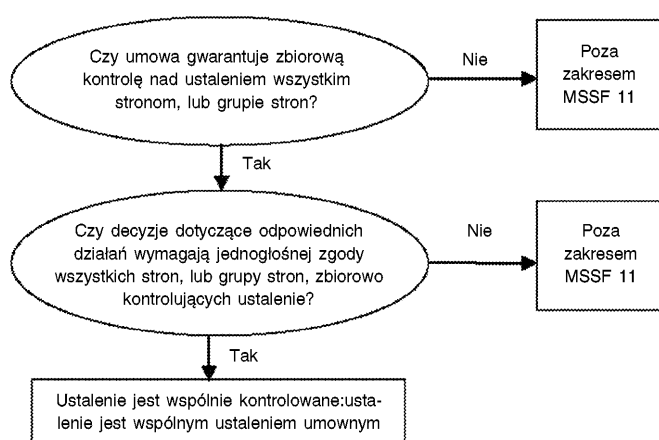
Przykład 3

Załóżmy, że strony A i B posiadają po 35 procent praw głosu w ustaleniu umownym, a pozostałe 30 procent praw głosu jest znacznie rozproszone. Decyzje w sprawie istotnych działań są zatwierdzane większością praw głosu. Strony A i B sprawują współkontrolę nad ustaleniem tylko wtedy, gdy umowa precyzuje, że decyzje w sprawie istotnych działań realizowanych w ramach ustalenia wymagają zgody zarówno strony A, jak i strony B.

- B9 Wymóg jednogłośnie zgody oznacza, że każda strona sprawująca współkontrolę nad ustaleniem może przeszkodzić innym stronom lub grupie stron w podjęciu jednogłośnie decyzji (w sprawie istotnych działań) bez ich zgody. Jeżeli wymóg jednogłośnie zgody dotyczy tylko decyzji, które zapewniają stronie prawa ochronne, nie zaś decyzji w sprawie istotnych działań realizowanych w ramach ustalenia, strona ta nie jest stroną sprawującą współkontrolę nad ustaleniem.

▼ **M32**

- B10 Umowa może zawierać klauzule w sprawie rozwiązywania sporów, na przykład dotyczące arbitrażu. Postanowienia te mogą dopuszczać podejmowanie decyzji przy braku jednogłośnej zgody stron, które sprawują współkontrolę. Postanowienia te nie są przeszkodą dla sprawowania współkontroli nad ustaleniem, co oznacza, że nie ma przeszkody, aby ustalenie było wspólnym ustaleniem umownym.

Ocena wspólnej kontroli

- B11 Kiedy ustalenie wychodzi poza zakres stosowania MSSF 11, jednostka rozlicza swoje udziały w ustaleniu zgodnie z odpowiednimi standardami, tj. MSSF 10, MSR 28 (zmienionym w 2011 r.) lub MSSF 9.

RODZAJE WSPÓLNYCH USTALEŃ UMOWNYCH (PARAGRAFY 14–19)

- B12 Wspólne ustalenia umowne są ustanawiane w wielu różnych celach (np. jako sposób podziału kosztów i ryzyka przez strony lub sposób zapewnienia stronom dostępu do nowej technologii lub nowych rynków) i mogą mieć różne struktury i formy prawne.
- B13 W przypadku niektórych ustaleń działalność będąca przedmiotem ustalenia nie musi być realizowana za pośrednictwem oddzielnej jednostki. Jednakże inne ustalenia zakładają powołanie oddzielnej jednostki.
- B14 Klasyfikacja wspólnych ustaleń umownych zgodnie z wymogami MSSF zależy od praw i obowiązków stron wynikających z ustalenia w normalnym toku działalności. Niniejszy standard klasyfikuje wspólne ustalenia umowne jako wspólne działania lub wspólne przedsięwzięcia. Kiedy jednostka ma prawa do aktywów i obowiązki wynikające ze zobowiązań w związku z ustaleniem, ustalenie jest wspólnym działaniem. Kiedy jednostka ma prawa do aktywów netto wynikających z ustalenia, ustalenie jest wspólnym przedsięwzięciem. W paragrafach B16–B33 wprowadzono ocenę, którą jednostka przeprowadza w celu stwierdzenia, czy posiada udziały we wspólnym działaniu czy we wspólnym przedsięwzięciu.

▼ M32**Klasyfikacja wspólnych ustaleń umownych**

B15 Zgodnie z paragrafem B14 klasyfikacja wspólnych ustaleń umownych wymaga przeprowadzenia przez strony oceny praw i obowiązków wynikających z ustalenia. Dokonując oceny, jednostka uwzględnia:

(a) strukturę wspólnego ustalenia umownego (zob. paragrafy B16–B21).

(b) kiedy wspólne ustalenie umowne jest realizowane za pośrednictwem oddzielnej jednostki:

(i) formę prawną oddzielnej jednostki (zob. paragrafy B22–B24);

(ii) warunki umowy (zob. paragrafy B25–B28) oraz

(iii) w stosownym przypadku, inne fakty i okoliczności (zob. paragrafy B29–B33).

Struktura wspólnego ustalenia umownego

Wspólne ustalenia umowne nie realizowane za pośrednictwem oddzielnej jednostki

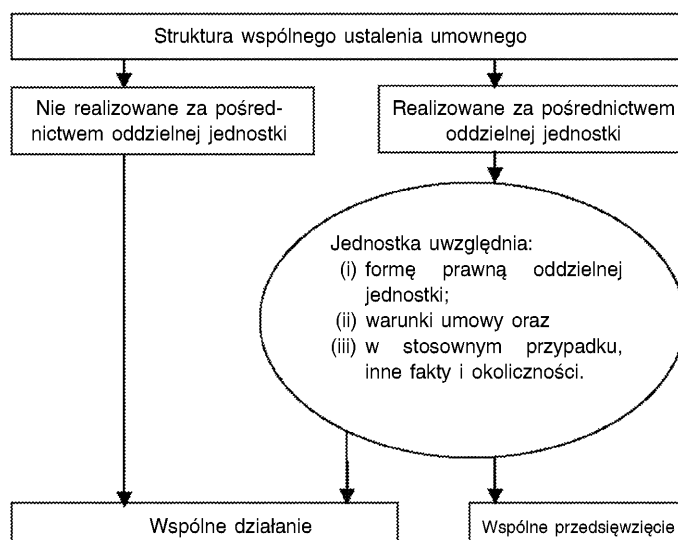
B16 Wspólne ustalenie umowne, które nie jest realizowane za pośrednictwem oddzielnej jednostki, jest wspólnym działaniem. W takich przypadkach umowa określa prawa stron do aktywów i obowiązki stron z tytułu zobowiązań związane z ustaleniem, a także prawa stron do odpowiednich przychodów i obowiązki stron z tytułu odpowiednich kosztów.

B17 Umowa często określa charakter działań, które są przedmiotem ustalenia, oraz sposób, w jaki strony zamierzają realizować wspólnie te działania. Na przykład strony wspólnego ustalenia umownego mogą ustalić, że będą razem wytwarzać produkt, a każda ze stron będzie odpowiedzialna za konkretne zadanie, używając własnych aktywów i zaciągając własne zobowiązania. Umowa może również precyzować podział wspólnych przychodów i kosztów między stronami. W takich przypadkach każdy wspólnik wspólnego działania ujmuje w sprawozdaniach finansowych aktywa i zobowiązania wykorzystywane do realizacji konkretnego zadania, a także przypadającą na niego część przychodów i kosztów zgodnie z umową.

B18 W innych przypadkach strony wspólnego ustalenia umownego mogą uzgodnić na przykład podział i wspólną eksploatację składnika aktywów. W takim przypadku umowa określa prawa stron do wspólnie eksploatowanego składnika aktywów oraz sposób, w jaki strony dzielą między sobą produkt lub przychód uzyskany w ramach eksploatacji danego składnika aktywów, a także koszty operacyjne. Każdy wspólnik wspólnego działania rozlicza przypadającą na niego udział we wspólnym składniku aktywów i uzgodniony udział w każdym zobowiązaniu, a także ujmuje swój udział w produkcji, przychodach i kosztach zgodnie z umową.

▼ **M32***Wspólne ustalenia umowne realizowane za pośrednictwem oddzielnej jednostki*

- B19 Wspólne ustalenie umowne, w którym aktywa i zobowiązania związane z ustaleniem są przypisane do oddzielnej jednostki, może być albo wspólnym przedsięwzięciem, albo wspólnym działaniem.
- B20 To, czy strona jest współnikiem wspólnego działania czy wspólnego przedsięwzięcia zależy od praw strony do aktywów i obowiązków strony z tytułu zobowiązań związanych z ustaleniem, które ma formę oddzielnej jednostki.
- B21 Zgodnie z paragrafem B15, kiedy strony realizują wspólne ustalenie umowne za pośrednictwem oddzielnej jednostki, muszą ocenić, czy forma prawna oddzielnej jednostki, warunki umowy i, w stosownym przypadku, wszelkie inne fakty i okoliczności dają im:
- (a) prawa do aktywów i obowiązki wynikające ze zobowiązań w związku z ustaleniem (tj. ustalenie jest wspólnym działaniem) lub
 - (b) prawa do aktywów netto ustalenia umownego (tj. ustalenie jest wspólnym przedsięwzięciem).

Klasyfikacja wspólnego ustalenia umownego: ocena praw i obowiązków stron wynikających z ustalenia umownego**Forma prawna oddzielnej jednostki**

- B22 Przy ustalaniu rodzaju wspólnego ustalenia umownego uwzględnia się formę prawną oddzielnej jednostki. Forma prawna pomaga wstępnie określić prawa stron do aktywów i obowiązki stron z tytułu zobowiązań w ramach oddzielnej jednostki, w tym: czy strony posiadają udziały w aktywach przypisanych do oddzielnej jednostki i czy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania przypisane do oddzielnej jednostki.
- B23 Na przykład strony mogą realizować wspólne ustalenie umowne za pośrednictwem oddzielnej jednostki, której forma prawna powoduje, że oddzielna jednostka jest postrzegana w świetle własnego prawa (tj. aktywa i zobowiązania przypisane oddzielnej jednostce są aktywami i zobowiązaniami oddzielnej jednostki, nie zaś aktywami i zobowiązaniami stron). W takim przypadku ocena praw i obowiązków stron

▼ **M32**

wynikających z formy prawnej oddzielnej jednostki wskazuje, że ustalenie jest wspólnym przedsięwzięciem. Jednak warunki ustalone przez strony w umowie (zob. paragrafy B25–B28), a w stosownym przypadku inne fakty i okoliczności (zob. paragrafy B29–B33) mogą pomijać ocenę praw i obowiązków stron wynikających z formy prawnej oddzielnej jednostki.

- B24 Ocena praw i obowiązków stron wynikających z formy prawnej oddzielnej jednostki jest dostateczna, aby stwierdzić, że ustalenie jest wspólnym działaniem tylko wtedy, gdy strony realizują wspólne ustalenie umowne za pośrednictwem oddzielnej jednostki, której forma prawna nie wiąże się z rozdzieleniem stron i oddzielnej jednostki (tj. aktywa i zobowiązania przypisane oddzielnej jednostce są aktywami i zobowiązaniami stron).

Ocena warunków umowy

- B25 W wielu przypadkach prawa i obowiązki uzgodnione przez strony w umowie są spójne lub nie są sprzeczne z prawami i obowiązkami stron wynikającymi z formy prawnej oddzielnej jednostki, za pośrednictwem której ustalenie jest realizowane.
- B26 W innych przypadkach strony stosują umowę do odwrócenia lub zmiany praw i obowiązków wynikających z formy prawnej oddzielnej jednostki, za pośrednictwem której ustalenie jest realizowane.

Przykład stosowania**Przykład 4**

Załóżmy, że dwie strony realizują wspólne ustalenie umowne w ramach spółki posiadającej osobowość prawną. Każda strona posiada 50 procent udziałów własnościowych w spółce posiadającej osobowość prawną. Osobowość prawna umożliwia oddzielenie jednostki od jej właścicieli, a w konsekwencji aktywa i zobowiązania przypisane jednostce są aktywami i zobowiązaniami spółki posiadającej osobowość prawną. W takim przypadku ocena praw i obowiązków stron wynikających z formy prawnej oddzielnej jednostki wskazuje, że strony mają prawa do aktywów netto wynikających z ustalenia.

Jednakże strony zmieniły cechy spółki za pomocą umowy, tak że każda z nich ma udziały w aktywach spółki posiadającej osobowość prawną i każda jest związana zobowiązaniami spółki posiadającej osobowość prawną w określonej proporcji. W wyniku takich umownych zmian cech spółki ustalenie może zostać sklasyfikowane jako wspólne działanie.

- B27 W tabeli poniżej porównano wspólne warunki w umowach stron wspólnego działania i wspólne warunki w umowach stron wspólnego przedsięwzięcia. Przykłady umów w niniejszej tabeli nie są wyczerpujące.

Ocena warunków umowy

	Wspólne działanie	Wspólne przedsięwzięcie
Warunki umowy	Umowa stanowi, że strony wspólnego ustalenia umownego mają prawa do aktywów i obowiązki z tytułu zobowiązań związane z ustaleniem.	Umowa stanowi, że strony wspólnego ustalenia umownego mają prawa do aktywów netto wynikających z ustalenia (tj. to nie strony, lecz oddzielna jednostka posiada prawa do aktywów i obowiązki z tytułu zobowiązań związane z ustaleniem).

▼ M32

	Wspólne działanie	Wspólne przedsięwzięcie
Prawa do aktywów	Umowa stanowi, że strony wspólnego ustalenia umownego dzielą się wszystkimi udziałami (np. prawami, tytułem prawnym lub własnością) w aktywach związanych z ustaleniem w określonej proporcji (np. w proporcji odpowiadającej udziałom własnościowym stron w ramach ustalenia lub w proporcji odpowiadającej działalności realizowanej za pośrednictwem ustalenia, która jest im bezpośrednio przypisana)	Umowa stanowi, że aktywa wniesione w ramach ustalenia lub nabyte później przez wspólne ustalenie umowne są aktywami wynikającymi z tego ustalenia umownego. Strony nie mają udziałów (tj. nie mają praw, tytułu prawnego ani własności) w aktywach wynikających z ustalenia.
Obowiązki z tytułu zobowiązań	Umowa stanowi, że strony wspólnego ustalenia umownego dzielą się wszystkimi zobowiązaniami, obowiązkami, kosztami i wydatkami w określonej proporcji (np. w proporcji odpowiadającej udziałom własnościowym stron w ustaleniu lub w proporcji odpowiadającej działalności realizowanej za pośrednictwem ustalenia, która jest im bezpośrednio przypisana).	Umowa stanowi, że wspólne ustalenie umowne odpowiada za długi i obowiązki wynikające z ustalenia. Umowa stanowi, że strony wspólnego ustalenia umownego odpowiadają wobec ustalenia umownego tylko w zakresie odpowiadającym ich inwestycjom w ustalenie lub ich obowiązkom związanym z pokryciem albo niezapłaconego, albo dodatkowego kapitału w ramach ustalenia lub jednego i drugiego.
	Umowa stanowi, że strony wspólnego ustalenia umownego odpowiadają za roszczenia stron trzecich.	Umowa stanowi, że wierzyciele wspólnego ustalenia umownego nie mogą wysuwać żądań wobec którejkolwiek ze stron w związku z długami lub zobowiązaniami wynikającymi z ustalenia umownego.
Przychody, koszty, wynik finansowy	Umowa ustanawia przypisanie przychodów i kosztów na podstawie relatywnego wyniku każdej strony wspólnego ustalenia umownego. Na przykład umowa może stanowić, że przychody i koszty są przypisywane na podstawie mocy produkcyjnych wykorzystywanych przez każdą ze stron we wspólnie prowadzonym zakładzie, które mogą różnić się od udziałów własnościowych we wspólnym ustaleniu umownym. W innych przypadkach strony mogą ustalić podział wyniku finansowego związanego z ustaleniem na podstawie określonej proporcji, np. udziałów własnościowych stron w ustaleniu. Nie oznacza to, że ustalenie nie jest wspólnym działaniem, jeżeli strony mają prawa do aktywów i obowiązki z tytułu zobowiązań związane z ustaleniem.	Umowa ustanawia udział każdej strony w wyniku finansowym związanym z działaniami realizowanymi w ramach ustalenia.
Gwarancje	Strony wspólnych ustaleń umownych często muszą udzielić gwarancji stronom trzecim, że, na przykład, wspólne ustalenie umowne świadczy konkretną usługę na ich rzecz lub że zapewniają finansowanie wspólnego ustalenia umownego. Udzielenie takich gwarancji lub zobowiązanie stron do ich udzielenia samo w sobie nie klasyfikuje wspólnego ustalenia umownego jako wspólnego działania. Cechą determinującą sklasyfikowanie wspólnego ustalenia umownego jako wspólnego działania lub wspólnego przedsięwzięcia jest posiadanie przez strony obowiązków z tytułu zobowiązań związanych z ustaleniem (w przypadku niektórych z nich strony muszą lub nie muszą udzielać gwarancji).	

▼ **M32**

B28 Jeżeli umowa stanowi, że strony mają prawa do aktywów i obowiązki z tytułu zobowiązań w związku z ustaleniem, są one stronami wspólnego działania i nie muszą uwzględniać innych faktów i okoliczności (paragrafy B29–B33) do celów klasyfikacji wspólnego ustalenia umownego.

Ocena innych faktów i okoliczności

B29 Jeżeli warunki umowy nie precyzują, czy strony mają prawa do aktywów i obowiązki z tytułu zobowiązań w związku z ustaleniem, strony uwzględniają inne fakty i okoliczności w celu stwierdzenia, czy ustalenie jest wspólnym działaniem czy wspólnym przedsięwzięciem.

B30 Wspólne ustalenie umowne może być realizowane za pośrednictwem oddzielnej jednostki, której forma prawna zapewnia rozdział między stronami a oddzielną jednostką. Uzgodnione między stronami warunki umowy mogą nie precyzować praw stron do aktywów ani obowiązków z tytułu zobowiązań, zatem uwzględnienie innych faktów i okoliczności może prowadzić do sklasyfikowania takiego ustalenia jako wspólnego działania. Może tak być w przypadku, gdy z innych faktów i okoliczności wynika, że strony mają prawa do aktywów i obowiązki z tytułu zobowiązań w związku z ustaleniem.

B31 Kiedy zgodnie z pierwotnymi założeniami działania realizowane w ramach ustalenia mają służyć zapewnieniu produkcji stronom, oznacza to, że strony mają prawa do zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych generowanych przez aktywa wynikające z ustalenia. Strony takich ustaleń często zapewniają dostęp do produkcji w ramach ustalenia, uniemożliwiając ustaleniu umownemu sprzedaż produkcji stronom trzecim.

B32 Z ustalenia o takim kształcie i celu wynika, że zobowiązania zaciągnięte przez ustalenie są, co do istoty, pokrywane przez przepływy pieniężne pozyskane przez strony poprzez zakup produkcji. Kiedy strony są zasadniczo jedynym źródłem przepływów pieniężnych przyczyniających się do ciągłości działalności ustalenia, oznacza to, że strony mają obowiązek z tytułu zobowiązań związanych z ustaleniem.

Przykład stosowania**Przykład 5**

Załóżmy, że dwie strony realizują wspólne ustalenie umowne w ramach spółki posiadającej osobowość prawną (jednostka C), w której każda strona posiada 50 procent udziałów własnościowych. Celem ustalenia jest wytwarzanie materiałów, których strony potrzebują do własnych indywidualnych procesów produkcji. Ustalenie zapewnia stronom prowadzenie zakładu produkującego materiały zgodnie ze specyfikacjami stron dotyczącymi ilości i jakości.

Forma prawna jednostki C (spółka posiadająca osobowość prawną), za pośrednictwem której realizowane są działania, wskazuje początkowo, że aktywa i zobowiązania przypisane jednostce C są aktywami i zobowiązaniami jednostki C. Umowa między stronami nie precyzuje, czy strony mają prawa do aktywów lub obowiązki z tytułu zobowiązań jednostki C. Zatem forma prawna jednostki C i warunki umowy wskazują, że ustalenie jest wspólnym przedsięwzięciem.

▼ **M32**

Jednak strony uwzględniają również następujące aspekty ustalenia:

- Strony uzgodniły, że kupują całą produkcję jednostki C w stosunku 50:50. Jednostka C nie może sprzedać żadnej części produkcji stronom trzecim, o ile nie uzyska zgody dwóch stron ustalenia. Ponieważ celem ustalenia jest zapewnianie stronom potrzebnej im produkcji, oczekuje się, że sprzedaż stronom trzecim wystąpi tylko w rzadkich przypadkach i będzie nieistotna.
- Cena produkcji sprzedawanej stronom jest wyznaczana przez obie strony na poziomie, który ma pokryć koszty produkcji i wydatki administracyjne poniesione przez jednostkę C. Na podstawie tego modelu operacyjnego oczekuje się, że ustalenie funkcjonuje na poziomie prognozy rentowności.

Z powyższych informacji wynika, że należy uwzględnić następujące fakty i okoliczności:

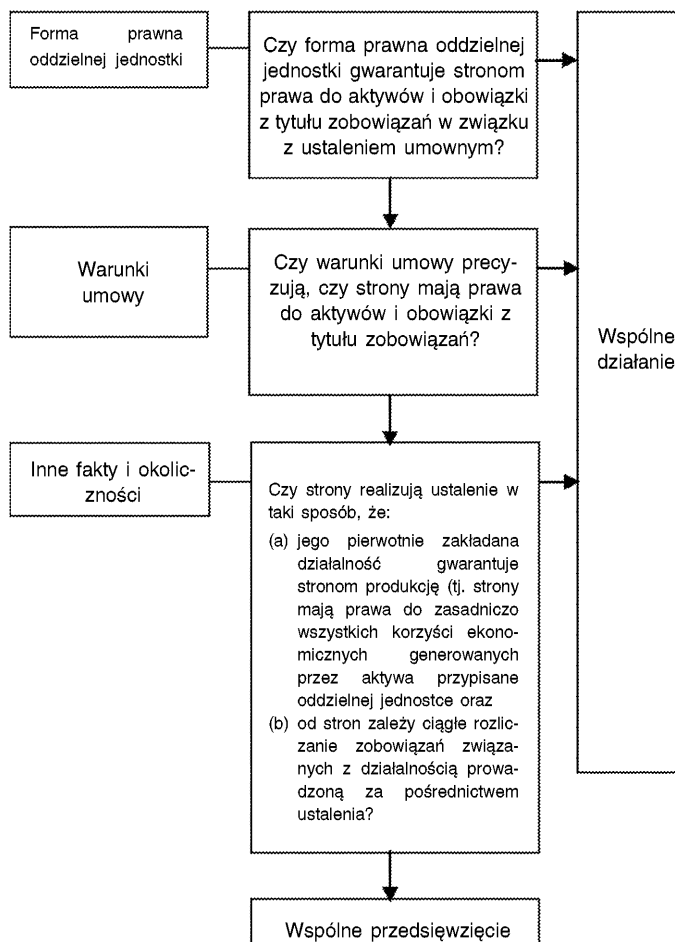
- Obowiązek zakupu przez strony całej produkcji jednostki C odzwierciedla wyłączną zależność jednostki C od stron w zakresie generowania przepływów pieniężnych, co oznacza, że strony mają obowiązek finansowania rozliczenia zobowiązań jednostki C.
- Fakt, że strony mają prawa do całej produkcji jednostki C oznacza, że strony czerpią wszystkie korzyści ekonomiczne generowane przez aktywa jednostki C, a zatem mają do nich prawa.

Te fakty i okoliczności wskazują, że ustalenie jest wspólnym działaniem. Wniosek dotyczący sklasyfikowania wspólnego ustalenia umownego w tych okolicznościach nie uległby zmianie, gdyby strony sprzedawały swoją część produkcji stronom trzecim zamiast wykorzystywać ją w kolejnym procesie wytwarzania.

Jeżeli strony zmieniły warunki umowy w taki sposób, że ustalenie może sprzedawać produkcję stronom trzecim, oznacza to, że jednostka C odpowiada na popyt, posiada stany magazynowe i ponosi ryzyko kredytowe. Przy takim założeniu zmiana faktów i okoliczności wymaga ponownej oceny klasyfikacji wspólnego ustalenia umownego. Fakty i okoliczności wskazywałyby wówczas, że ustalenie jest wspólnym przedsięwzięciem.

- B33 Poniższy schemat odzwierciedla ocenę przeprowadzaną przez jednostkę w celu sklasyfikowania ustalenia w przypadku, gdy wspólne ustalenie umowne jest realizowane za pośrednictwem oddzielnej jednostki.

Klasyfikacja wspólnego ustalenia umownego realizowanego za pośrednictwem oddzielnej jednostki

▼ **M32**▼ **M46**

SPRAWOZDANIA FINANSOWE STRON WSPÓLNEGO USTALENIA UMOWNEGO (PARAGRAFY 21 A–22)

Rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach

B33 A Jeżeli jednostka nabywa udział we wspólnym działaniu, w którym działalność wspólnego działania stanowi przedsięwzięcie, zgodnie z definicją w MSSF 3, stosuje ona, w zakresie jej udziału zgodnie z paragrafem 20, wszystkie zasady dotyczące rachunkowości połączeń jednostek w MSSF 3, a także inne MSSF, które nie są sprzeczne z wytycznymi zawartymi w niniejszym MSSF, oraz dokonuje ujawnienia informacji wymaganych na podstawie tych MSSF w odniesieniu do połączeń jednostek. Zasady dotyczące rachunkowości połączeń jednostek, które nie są sprzeczne z wytycznymi zawartymi w niniejszym MSSF, obejmują między innymi, lecz nie wyłącznie:

- a) wycenę według wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań, innych niż pozycje, których dotyczą wyjątki wskazane w MSSF 3 oraz w innych MSSF;

▼ **M46**

- b) ujmowanie kosztów związanych z nabyciem jako koszty w okresach, w których koszty zostały poniesione i usługi zostały otrzymane, z wyjątkiem dotyczącym ujmowania kosztów emisji dłużnych lub kapitałowych papierów wartościowych zgodnie z MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja* oraz MSSF 9 ⁽¹⁾;
 - c) ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, które wynikają z początkowego ujęcia aktywów lub zobowiązań, z wyjątkiem rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego, które wynikają z początkowego ujęcia wartości firmy, zgodnie z wymogami MSSF 3 i MSR 12 *Podatek dochodowy* w odniesieniu do połączeń jednostek;
 - d) ujmowanie jako wartość firmy ewentualnej nadwyżki przekazanego wynagrodzenia nad określonymi w dacie nabycia kwotami netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań; oraz
 - e) sprawdzanie utraty wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego została przypisana wartość firmy, przynajmniej raz w roku oraz za każdym razem, gdy istnieją wskazówki, że mogła nastąpić utrata wartości ośrodka, zgodnie z wymogami MSR 36 *Utrata wartości aktywów* w odniesieniu do wartości firmy nabytej w ramach połączenia jednostek.
- B33B Paragrafy 21 A i B33 A stosuje się również do utworzenia wspólnego działania, wyłącznie jeżeli istniejące przedsięwzięcie, zgodnie z definicją w MSSF 3, stanowi wkład do wspólnego działania w chwili jego utworzenia wnoszony przez jedną ze stron uczestniczących we wspólnym działaniu. Paragrafy te nie mają jednak zastosowania do utworzenia wspólnego działania, jeżeli wszystkie strony uczestniczące we wspólnym działaniu wnoszą do wspólnego działania jedynie aktywa lub grupy aktywów, które nie stanowią przedsięwzięć w chwili jego utworzenia.
- B33C Wspólnik wspólnego działania może zwiększyć swój udział we wspólnym działaniu, w którym działalność wspólnego działania stanowi przedsięwzięcie, zgodnie z definicją w MSSF 3, poprzez nabycie dodatkowego udziału we wspólnym działaniu. W takich przypadkach uprzednio posiadane udziały we wspólnym działaniu nie podlegają ponownej wycenie, o ile wspólnik wspólnego działania zachowuje współkontrolę.

▼ **M67**

- B33CA Strona, która uczestniczy we wspólnym działaniu, lecz nie sprawuje nad nim współkontroli, może uzyskać wspólną kontrolę nad wspólnym działaniem, w którym działalność wspólnego działania stanowi przedsięwzięcie zgodnie z definicją w MSSF 3. W takich przypadkach uprzednio posiadane udziały we wspólnym działaniu nie podlegają ponownej wycenie.

▼ **M46**

- B33D Paragrafy 21 A i B33 A–B33C nie mają zastosowania do nabycia udziału we wspólnym działaniu, jeżeli strony sprawujące współkontrolę, w tym jednostka nabywająca udział we wspólnym działaniu, znajdują się pod wspólną kontrolą tej samej jednostki dominującej lub jednostek dominujących najwyższego szczebla zarówno przed nabyciem, jak i po nabyciu, a kontrola ta nie jest tymczasowa.

▼ **M32****Rozliczanie sprzedaży aktywów na rzecz wspólnego działania lub wkładu aktywów we wspólne działanie**

- B34 Kiedy jednostka zawiera transakcję ze wspólnym działaniem, w którym jest współnikiem, np. sprzedaży lub wkładu aktywów, przeprowadza transakcję z pozostałymi stronami wspólnego działania i, w związku z tym, wspólnik wspólnego działania ujmuje zyski i straty wynikające z takiej transakcji tylko w zakresie odpowiadającym udziałom pozostałych stron we wspólnym działaniu.

⁽¹⁾ Jeżeli jednostka stosuje te zmiany, lecz jeszcze nie stosuje MSSF 9, odniesienie do MSSF 9 w tych zmianach należy rozumieć jako odniesienie do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*.

▼ M32

B35 Kiedy takie transakcje stanowią dowód na zmniejszenie możliwej do uzyskania (realizacji) wartości netto aktywów przeznaczonych do zbycia lub wniesienia do wspólnego działania, lub na stratę z tytułu utraty wartości tych aktywów, wspólnik wspólnego działania ujmuje w całości takie straty.

Rozliczanie nabycia aktywów od wspólnego działania

B36 Kiedy jednostka zawiera transakcję ze wspólnym działaniem, w którym jest współnikiem, np. nabycia aktywów, nie ujmuje swojego udziału w zyskach lub stratach do czasu odsprzedaży tych aktywów stronie trzeciej.

B37 Kiedy takie transakcje stanowią dowód zmniejszenia możliwej do uzyskania (realizacji) wartości netto aktywów przeznaczonych do nabycia lub na wykonanie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tych aktywów, wspólnik we wspólnym przedsięwzięciu ujmuje swój udział w tych stratach.

*Załącznik C***Data wejścia w życie, przepisy przejściowe i wycofanie innych MSSF**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF i ma takie samo znaczenie jak inne części MSSF.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

C1 Jednostka stosuje niniejszy MSSF do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy MSSF wcześniej, ujawnia ten fakt i stosuje równocześnie MSSF 10, MSSF 12 *Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach*, MSR 27 (zmieniony w 2011 r.) i MSR 28 (zmieniony w 2011 r.).

▼ M37

C1A Na podstawie dokumentu *Skonsolidowane sprawozdania finansowe, Wspólne ustalenia umowne oraz Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach: Wytoczne dotyczące przejścia na stosowanie MSSF* (Zmiany MSSF 10, MSSF 11 oraz MSSF 12), opublikowanego w czerwcu 2012 r., zmieniono paragrafy C2–C5, C7–C10 i C12 oraz dodano paragrafy C1B i C12A–C12B. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSSF 11 w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to stosuje również te zmiany w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

▼ M46

C1AA Na podstawie dokumentu *Rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach* (Zmiany MSSF 11), opublikowanego w maju 2014 r., zmieniono nagłówki po paragrafie B33 oraz dodano paragrafy 21 A, B33 A–B33D i C14 A i dotyczące ich nagłówki. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M67

C1AB Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF – Okres 2015-2017*, opublikowanego w grudniu 2017 r., dodano paragraf B33CA. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do transakcji, w których uzyskuje współkontrolę w dniu lub po dniu rozpoczęcia pierwszego rocznego okresu sprawozdawczego rozpoczynającego się 1 stycznia 2019 r. lub później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **M32**

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

▼ **M37**

C1B Niezależnie od wymogów paragrafu 28 MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, jeżeli niniejszy MSSF jest stosowany po raz pierwszy, jednostka musi przedstawić wyłącznie informacje ilościowe wymagane na podstawie paragrafu 28 pkt f) MSR 8 dla okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego pierwszy okres roczny, w którym zastosowano MSSF 11 („bezpośrednio poprzedzającego okresu”). Jednostka może przedstawić te informacje również dla okresu bieżącego lub dla wcześniejszych okresów porównawczych, ale nie ma takiego obowiązku.

Wspólne przedsięwzięcia—przejście z metody konsolidacji proporcjonalnej na metodę praw własności

C2 Przechodząc z metody konsolidacji proporcjonalnej na metodę praw własności, jednostka ujmuje inwestycje we wspólne przedsięwzięcie według stanu na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu. Początkową inwestycję wycenia się jako łączną wartość bilansową aktywów i zobowiązań, które jednostka wcześniej skonsolidowała proporcjonalnie, w tym wartość firmy wynikającą z przejęcia. Jeżeli wartość firmy należała wcześniej do większego ośrodka wypracowującego środki pieniężne lub grupy ośrodków wypracowujących środki pieniężne, jednostka przypisuje wartość firmy do wspólnego przedsięwzięcia na podstawie względnej wartości bilansowej wspólnego przedsięwzięcia i ośrodka wypracowującego środki pieniężne lub grupy ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których należała.

C3 Saldo bilansu otwarcia inwestycji ustalone zgodnie z paragrafem C2 traktuje się jako zakładany koszt inwestycji w początkowym ujęciu. Jednostka stosuje paragrafy 40–43 MSR 28 (zmienionego w 2011 r.) w odniesieniu do salda bilansu otwarcia inwestycji, aby ocenić, czy nastąpiła utrata wartości inwestycji, i ujmuje odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości jako korektę zatrzymanych zysków na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu. Wyjątek od zasady początkowego ujęcia, o którym mowa w paragrafach 15 i 24 MSR 12 *Podatek dochodowy*, nie ma zastosowania wtedy, gdy jednostka ujmuje wcześniej proporcjonalnie skonsolidowaną inwestycję we wspólne przedsięwzięcie w wyniku stosowania przepisów przejściowych dotyczących wspólnych przedsięwzięć.

C4 Jeżeli wynikiem agregacji wszystkich wcześniej proporcjonalnie skonsolidowanych aktywów i zobowiązań jest ujemna kwota aktywów netto, jednostka ocenia, czy posiada prawne lub zwyczajowe obowiązki w stosunku do ujemnej kwoty aktywów netto, a jeżeli tak, jednostka ujmuje wynikające stąd zobowiązanie. Jeżeli jednostka stwierdza, że nie ma prawnych lub zwyczajowych obowiązków w stosunku do ujemnej kwoty aktywów netto, nie ujmuje wynikającego z tego zobowiązania, lecz koryguje zyski zatrzymane na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu. Jednostka ujawnia ten fakt wraz z łączną nieujęta częścią strat swoich wspólnych przedsięwzięć na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu oraz na dzień, w którym niniejszy MSSF został zastosowany po raz pierwszy.

C5 Jednostka ujawnia strukturę aktywów i zobowiązań, które zostały zagregowane w pojedyncze saldo inwestycji na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu. Ujawnienie informacji należy przygotować łącznie w odniesieniu do wszystkich wspólnych przedsięwzięć, w przypadku których jednostka stosuje przepisy przejściowe ujęte w paragrafach C2–C6.

▼ **M32**

C6 Po początkowym ujęciu jednostka rozlicza inwestycję we wspólne przedsięwzięcie przy użyciu metody praw własności zgodnie z MSR 28 (zmienionym w 2011 r.).

▼ **M37****Wspólne działania—przejście z metody praw własności na rozliczanie aktywów i zobowiązań**

- C7 Przechodząc z metody praw własności na rozliczanie aktywów i zobowiązań w odniesieniu do swoich udziałów we wspólnym działaniu, jednostka – na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu – wyłącza inwestycję, która wcześniej była rozliczana przy użyciu metody praw własności, a także wszelkie inne pozycje będące częścią inwestycji netto jednostki w ustalenie umowne zgodnie z paragrafem 38 MSR 28 (zmienionego w 2011 r.) i ujmuje przypadającą na nią część każdego składnika aktywów i zobowiązań w odniesieniu do swoich udziałów we wspólnym działaniu, w tym wartość firmy, która mogła stanowić część wartości bilansowej inwestycji.
- C8 Jednostka określa przypadającą na nią część aktywów i zobowiązań odnoszących się do wspólnego działania na podstawie jej praw i obowiązków w określonej proporcji zgodnie z umową. Jednostka wycenia początkową wartość bilansową aktywów i zobowiązań, wyłączając je z wartości bilansowej inwestycji na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu na podstawie informacji wykorzystywanych przez jednostkę podczas stosowania metody praw własności.
- C9 Jakakolwiek różnica między inwestycją rozliczaną wcześniej przy użyciu metody praw własności, wraz z wszelkimi innymi pozycjami, które wchodziły w skład inwestycji netto jednostki w ustalenie umowne zgodnie z paragrafem 38 MSR 28 (zmienionego w 2011 r.), a ujmowaną kwotą netto aktywów i zobowiązań, w tym wartością firmy:
- (a) jest skompensowana z wartością firmy związanej z inwestycją, przy czym ewentualnie pozostająca różnica koryguje zyski zatrzymane na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu, jeżeli ujęta kwota netto aktywów i zobowiązań, w tym wartość firmy, jest wyższa od wyłączonej inwestycji (i wszelkich innych pozycji wchodzących w skład inwestycji netto jednostki).
 - (b) koryguje zyski zatrzymane na początku bezpośrednio poprzedzającego okresu, jeżeli ujęta kwota netto aktywów i zobowiązań, w tym wartość firmy, jest niższa od wyłączonej inwestycji (i wszelkich innych pozycji wchodzących w skład inwestycji netto jednostki).
- C10 Jednostka, która przechodzi z metody praw własności na metodę rozliczania aktywów i zobowiązań, przedstawia na początek bezpośrednio poprzedzającego okresu uzgodnienie wyłączonych inwestycji z ujętymi aktywami i zobowiązaniami oraz ewentualną pozostającą różnicą korygującą zyski zatrzymane.

▼ **M32**

- C11 Wyjątek od zasady początkowego ujęcia, o którym mowa w paragrafach 15 i 24 MSR 12 nie ma zastosowania wtedy, gdy jednostka ujmuje aktywa i zobowiązania związane z udziałem we wspólnym działaniu.

▼ **M37****Przepisy przejściowe dotyczące jednostkowych sprawozdań finansowych jednostki**

- C12 Jednostka, która zgodnie z paragrafem 10 MSR 27 rozliczała wcześniej w swoich jednostkowych sprawozdaniach finansowych swoje udziały we wspólnym działaniu jako inwestycję według kosztu lub zgodnie z MSSF 9:
- (a) wyłącza inwestycję i ujmuje przypadającą na nią część aktywów i zobowiązań wspólnego działania według kwot określonych zgodnie z paragrafami C7–C9.
 - (b) przedstawia na początek prezentowanego bezpośrednio poprzedzającego okresu uzgodnienie wyłączonej inwestycji z ujętymi aktywami i zobowiązaniami oraz ewentualną pozostającą różnicą korygującą zyski zatrzymane.

Odniesienia do „bezpośrednio poprzedzającego okresu”

- C12A Niezależnie od odniesień do „bezpośrednio poprzedzającego okresu” w paragrafach C2–C12, jednostka może również przedstawić skorygowane informacje porównawcze dla dowolnego prezentowanego wcześniejszego okresu, ale nie ma takiego obowiązku. Jeżeli jednostka przedstawia skorygowane informacje porównawcze dla dowolnego wcześniejszego okresu, wszystkie odniesienia do „bezpośrednio poprzedzającego okresu” w paragrafach C2–C12 należy rozumieć jako odniesienia do „najwcześniejszego prezentowanego skorygowanego okresu porównawczego”.
- C12B Jeżeli jednostka przedstawia nieskorygowane informacje porównawcze dla dowolnego wcześniejszego okresu, wyraźnie wskazuje informacje, które nie zostały skorygowane, oraz informuje o tym, że zostały one przygotowane na innej podstawie, jak również wyjaśnia tę podstawę.

▼ **M32**

- C13 Wyjątek dotyczący początkowego ujmowania, o którym mowa w paragrafach 15 i 24 MSR 12, nie ma zastosowania, kiedy jednostka ujmuje przypadającą na nią część aktywów i zobowiązań wspólnego działania w jednostkowych sprawozdaniach finansowych wynikających ze stosowania przepisów przejściowych dotyczących wspólnych działań, o których mowa w paragrafie C12.

Odniesienia do MSSF 9

- C14 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard, lecz jeszcze nie stosuje MSSF 9, wszelkie odniesienia do MSSF 9 należy rozumieć jako odniesienia do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*.

▼ **M46****Rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach**

- C14A Na podstawie dokumentu *Rozliczanie nabycia udziałów we wspólnych działaniach* (Zmiany MSSF 11), opublikowanego w maju 2014 r., zmieniono nagłówki po paragrafie B33 oraz dodano paragrafy 21 A, B33 A–B33D i C1AA i dotyczące ich nagłówki. Jednostka stosuje te zmiany prospektywnie w odniesieniu do nabycia udziałów we wspólnych działaniach, w których działalność wspólnego działania stanowi przedsięwzięcie, zgodnie z definicją w MSSF 3, do tych przypadków nabycia, które mają miejsce od początku pierwszego okresu, w którym jednostka stosuje te zmiany. W związku z tym nie dokonuje się korekty kwot ujętych z tytułu przypadków nabycia udziałów we wspólnych działaniach, które miały miejsce w poprzednich okresach.

▼ **M32****WYCOFANIE INNYCH MSSF**

- C15 Niniejszy standard zastępuje następujące standardy:
- (a) MSR 31 *Udziały we wspólnych przedsięwzięciach* oraz
 - (b) SKI-13 *Wspólnie kontrolowane jednostki—niepieniężny wkład wspólników*.

▼ **M32****MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 12***Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach*

CEL

1 Celem niniejszego standardu jest nałożenie na jednostkę wymogu ujawniania informacji, które pozwolą użytkownikom jej sprawozdania finansowego ocenić następujące kwestie:

- (a) charakter posiadanych *udziałów w innych jednostkach* i związane z tym ryzyko oraz
- (b) oddziaływanie tych udziałów na jej sytuację finansową, wyniki finansowe i przepływy pieniężne.

Osiągnięcie celu▼ **M38**

2 Aby osiągnąć cel wyznaczony w paragrafie 1 jednostka ujawnia:

- (a) znaczące subiektywne oceny i założenia poczynione przy określaniu:
 - (i) charakteru jej udziałów w innej jednostce lub innym ustaleniu umownym;
 - (ii) rodzaju wspólnego ustalenia umownego, w którym ma udziały (paragrafy 7–9);
 - (iii) że w stosownych przypadkach jest zgodna z definicją jednostki inwestycyjnej, (paragraf 9A); oraz

▼ **M32**

(b) informacje na temat udziałów w:

- (i) jednostkach zależnych (paragrafy 10–19);
- (ii) wspólnych ustaleniach umownych i jednostkach stowarzyszonych (paragrafy 20–23) oraz
- (iii) *jednostkach strukturyzowanych*, które nie są kontrolowane przez jednostkę (jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji) (paragrafy 24–31).

3 Jeżeli po ujawnieniu informacji zgodnie z wymogami w niniejszym MSSF oraz w innych MSSF cel określony w paragrafie 1 nie zostanie osiągnięty, jednostka ujawnia wszelkie dodatkowe informacje niezbędne do osiągnięcia tego celu.

4 Jednostka uwzględnia stopień szczegółowości niezbędny do osiągnięcia celu ujawniania informacji oraz znaczenie przypisywane każdemu z wymogów w niniejszym standardzie. Jednostka prezentuje ujawniane informacje łącznie lub rozdzielnie, tak aby nie utrudniać zrozumienia użytecznych informacji poprzez podanie wielu nieistotnych szczegółów lub agregację pozycji, które mają inne cechy (zob. paragrafy B2–B6).

▼ **M32**

ZAKRES

- 5 Niniejszy standard stosują jednostki posiadające udziały w jednej z poniższych struktur:
- (a) jednostkach zależnych;
 - (b) wspólnych ustaleniach umownych (tj. wspólnych działaniach lub wspólnych przedsięwzięciach);
 - (c) jednostkach stowarzyszonych;
 - (d) jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji.

▼ **M59**

- 5A Z wyjątkiem zapisu w paragrafie B17 wymogi określone w niniejszym MSSF mają zastosowanie do udziałów jednostki wymienionych w ust. 5, które zostały sklasyfikowane (lub włączone do grupy do zbycia, która została sklasyfikowana) jako przeznaczone do sprzedaży lub jako działalność zaniechana zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*.

▼ **M32**

- 6 Niniejszy standard nie ma zastosowania do:
- (a) programów świadczeń po okresie zatrudnienia lub pozostałych długoterminowych świadczeń pracowniczych, do których ma zastosowanie MSR 19 *Świadczenia pracownicze*;

▼ **M51**

- (b) jednostkowych sprawozdań finansowych jednostki, do których ma zastosowanie MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe*. Jednakże:
 - (i) jeżeli jednostka posiada udziały w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji i sporządza tylko jednostkowe sprawozdania finansowe, sporządzając wspomniane jednostkowe sprawozdania finansowe, stosuje wymogi z paragrafów 24–31;
 - (ii) jednostka inwestycyjna, która sporządza sprawozdania finansowe, w którym wszystkie jej jednostki zależne są wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 31 MSSF 10, ujawnia informacje dotyczące jednostek inwestycyjnych zgodnie z wymogami tego MSSF.

▼ **M32**

- (c) udziałów posiadanych przez jednostkę, która uczestniczy we wspólnym ustaleniu umownym, lecz nie sprawuje nad nim wspólnej kontroli, chyba że udziały skutkują wywieraniem znaczącego wpływu na ustalenie lub są udziałami w jednostce strukturyzowanej.
- (d) udziałów w innej jednostce, która rozlicza się zgodnie z MSSF 9 *Instrumenty finansowe*. Jednak jednostka stosuje niniejszy MSSF:
 - (i) kiedy takie udziały są udziałami w jednostce stowarzyszonej lub we wspólnym przedsięwzięciu, które – zgodnie z MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólne przedsięwzięcia* – są wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy lub
 - (ii) kiedy takie udziały są udziałami w jednostce strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji.

ZNACĄCE SUBIEKTYWNE OCENY I ZAŁOŻENIA

- 7 **Jednostka ujawnia informacje dotyczące znaczących subiektywnych ocen i założeń (oraz zmiany tych ocen i założeń), przyjętych w trakcie ustalania:**
- (a) czy sprawuje kontrolę nad inną jednostką, tj. jednostką, w której dokonano inwestycji, zgodnie z opisem w paragrafie 5 i 6 MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*;
 - (b) czy sprawuje wspólną kontrolę nad ustaleniem umownym lub wywiera znaczący wpływ na inną jednostkę oraz

▼ **M32**

- (c) **rodzaju wspólnego ustalenia umownego (tj. wspólnego działania lub wspólnego przedsięwzięcia), kiedy ustalenie jest realizowane za pośrednictwem oddzielna jednostki.**
- 8 Znaczące subiektywne oceny i założenia ujawnione zgodnie z paragrafem 7 obejmują oceny i założenia przyjęte przez jednostkę, kiedy zmiany faktów i okoliczności dotyczą stwierdzenie, czy jednostka sprawuje kontrolę, wspólną kontrolę, czy też wywiera znaczący wpływ w okresie sprawozdawczym.
- 9 W celu zapewnienia zgodności z paragrafem 7 jednostka ujawnia na przykład znaczące subiektywne oceny i założenia przyjęte podczas ustalania, że:
- (a) nie sprawuje kontroli nad inną jednostką, nawet jeżeli posiada ponad połowę praw głosu w innej jednostce;
 - (b) sprawuje kontrolę nad inną jednostką, nawet jeżeli posiada mniej niż połowę praw głosu w innej jednostce;
 - (c) jest agentem lub mocodawcą (zob. paragrafy 58–72 MSSF 10);
 - (d) nie wywiera znaczącego wpływu, nawet jeżeli posiada 20 procent lub więcej praw głosu w innej jednostce;
 - (e) wywiera znaczący wpływ, nawet jeżeli posiada mniej niż 20 procent praw głosu w innej jednostce.

▼ **M38****Status jednostki inwestycyjnej**

- 9A **Gdy jednostka dominująca ustali, że jest jednostką inwestycyjną zgodnie z paragrafem 27 MSSF 10, jednostka inwestycyjna ujawnia informacje dotyczące znaczących subiektywnych ocen i założeń, których dokonała, ustalając, że jest jednostką inwestycyjną. Jeżeli dana jednostka inwestycyjna nie posiada jednej lub kilku cech charakterystycznych jednostki inwestycyjnej (zob. paragraf 28 MSSF 10), ujawnia powody, dla których stwierdziła, że mimo wszystko jest jednostką inwestycyjną.**
- 9B Gdy jednostka staje się lub przestaje być jednostką inwestycyjną, ujawnia zmianę statusu jednostki inwestycyjnej oraz przyczyny zmiany. Ponadto jednostka, która staje się jednostką inwestycyjną, ujawnia wpływ zmiany statusu na sprawozdanie finansowe za prezentowany okres, w tym:
- (a) całkowitą wartość godziwą, począwszy od dnia zmiany statusu, jednostek zależnych, w przypadku których przestaje być dokonywana konsolidacja;
 - (b) całkowity zysk lub całkowitą stratę, o ile takie są, wyliczone zgodnie z paragrafem B101 MSSF 10; oraz
 - (c) pozycję(-e) w wyniku finansowym, w której(-ych) ujęto zysk lub stratę (jeżeli nie są przedstawione oddzielnie).

▼ **M32****UDZIAŁY W JEDNOSTKACH ZALEŻNYCH**

- 10 **Jednostka ujawnia informacje, które pozwalają użytkownikom jej skonsolidowanych sprawozdań finansowych**
- (a) **zrozumieć:**
 - (i) **skład grupy oraz**
 - (ii) **udział udziałów niekontrolujących w działaniach grupy i przepływy pieniężne (paragraf 12) oraz**
 - (b) **ocenić:**
 - (i) **charakter i zakres znaczących ograniczeń możliwości dostępu jednostki do aktywów lub ich używania oraz rozliczenia zobowiązań grupy (paragraf 13);**

▼ **M32**

- (ii) **charakter i zmiany ryzyka związanego z udziałami w jednostkach strukturyzowanych podlegających konsolidacji (paragrafy 14–17);**
 - (iii) **wpływ zmian udziałów własnościowych w jednostce zależnej, które powodują lub nie powodują utraty kontroli (paragraf 18) oraz**
 - (iv) **konsekwencje utraty kontroli nad jednostką zależną w okresie sprawozdawczym (paragraf 19).**
- 11 Jeżeli sprawozdania finansowe jednostki zależnej używane do przygotowania skonsolidowanych sprawozdań finansowych mają inny dzień sporządzenia lub dotyczą innego okresu niż skonsolidowane sprawozdania finansowe (zob. paragrafy B92 i B93 MSSF 10), jednostka ujawnia:
- (a) dzień zakończenia okresu sprawozdawczego sprawozdań finansowych jednostki zależnej oraz
 - (b) powód wykorzystania innego dnia lub innego okresu.
- Udział udziałów niekontrolujących w działaniach grupy i przepływy pieniężne**
- 12 W przypadku każdej jednostki zależnej, która posiada udziały niekontrolujące, które są istotne dla jednostki sporządzającej sprawozdanie, jednostka ujawnia:
- (a) nazwę jednostki zależnej;
 - (b) główne miejsce prowadzenia działalności (i kraj rejestracji jednostki, jeżeli jest inny od głównego miejsca prowadzenia działalności) jednostki zależnej;
 - (c) proporcję udziałów własnościowych posiadanych przez udziały niekontrolujące;
 - (d) proporcję praw głosu posiadanych przez udziały niekontrolujące, jeżeli różni się od proporcji posiadanych udziałów własnościowych;
 - (e) wynik finansowy przypisany udziałom niekontrolującym jednostki zależnej w trakcie okresu sprawozdawczego;
 - (f) łączne udziały niekontrolujące jednostki zależnej na koniec okresu sprawozdawczego.
 - (g) skrócone informacje finansowe na temat jednostki zależnej (zob. paragraf B10).
- Charakter i zakres znaczących ograniczeń**
- 13 Jednostka ujawnia:
- (a) znaczące ograniczenia (np. statutowe, umowne i regulacyjne) możliwości dostępu aktywów lub ich używania oraz rozliczania zobowiązań grupy, w tym:
 - (i) ograniczenia możliwości transferu środków pieniężnych lub innych aktywów przez jednostkę dominującą lub jej jednostki zależne do (lub z) innych jednostek w ramach grupy;
 - (ii) gwarancji lub innych wymogów, które mogą ograniczać wypłatę dywidendy i inne rodzaje dystrybucji kapitału lub wypłatę albo spłatę pożyczek i zaliczek innym jednostkom (lub przez inne jednostki) w grupie;
 - (b) charakter i zakres, w jakim prawa ochronne udziałów niekontrolujących mogą znacząco ograniczać jednostce możliwość dostępu do aktywów lub ich używania oraz rozliczania zobowiązań grupy (na przykład kiedy jednostka dominująca ma obowiązek rozliczać zobowiązania jednostki zależnej przed rozliczeniem własnych zobowiązań lub dostęp do aktywów albo rozliczenie zobowiązań jednostki zależnej wymaga zatwierdzenia udziałów niekontrolujących);

▼ **M32**

- (c) wartość bilansową aktywów i zobowiązań, do których odnosi się ograniczenie, w skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych.

Charakter ryzyka powiązanego z udziałami jednostki w jednostkach strukturyzowanych podlegających konsolidacji

- 14 Jednostka ujawnia warunki wszystkich umów, z których może wynikać, że jednostka dominująca lub jej jednostki zależne mają obowiązek zapewnić wsparcie finansowe jednostce strukturyzowanej podlegającej konsolidacji, w tym wydarzenia lub okoliczności, które mogą narazić jednostkę sporządzającą sprawozdanie na straty (np. ustalenia dotyczące płynności albo działania uruchamiające rating kredytowy (tzw. cyngle ratingowe) powiązane z obowiązkiem nabycia aktywów jednostki strukturyzowanej lub zapewnienia wsparcia finansowego).
- 15 Jeżeli w trakcie okresu sprawozdawczego jednostka dominująca lub którakolwiek z jego jednostek zależnych zapewniła wsparcie finansowe lub inne jednostce strukturyzowanej podlegającej konsolidacji (np. poprzez nabycie aktywów lub instrumentów wyemitowanych przez jednostkę strukturyzowaną), chociaż nie były do tego zobowiązane umową, jednostka ujawnia:
- (a) rodzaj i kwotę udzielonego wsparcia, w tym sytuacje, w których jednostka dominująca lub jej jednostki zależne wspomagały jednostkę strukturyzowaną w uzyskaniu wsparcia finansowego oraz
- (b) powody udzielenia wsparcia.
- 16 Jeżeli w trakcie okresu sprawozdawczego jednostka dominująca lub którakolwiek z jej jednostek zależnych udzieliły wsparcia finansowego lub innego wsparcia jednostce strukturyzowanej wcześniej niepodlegającej konsolidacji, chociaż nie były do tego zobowiązane umową, a w wyniku wsparcia jednostka przejęła kontrolę nad jednostką strukturyzowaną, jednostka przedstawia wyjaśnienia dotyczące odpowiednich czynników, które doprowadziły do podjęcia takiej decyzji.
- 17 Jednostka ujawnia aktualny zamiar udzielenia wsparcia finansowego lub innego wsparcia jednostce strukturyzowanej podlegającej konsolidacji, w tym zamiar wspomagania jednostki strukturyzowanej w uzyskaniu wsparcia finansowego.

Konsekwencje zmian udziału własnościowego jednostki dominującej w jednostce zależnej, które nie prowadzą do utraty kontroli

- 18 Jednostka przedstawia schemat ukazujący wpływ na kapitał własny przypisywany właścicielom jednostki dominującej wszelkich zmian udziałów własnościowych w jednostce zależnej, które nie prowadzą do utraty kontroli.

Konsekwencje utraty kontroli nad jednostką zależną w okresie sprawozdawczym

- 19 Jednostka ujawnia zysk lub stratę, jeżeli takowe występują, obliczone zgodnie z paragrafem 25 MSSF 10 oraz:
- (a) część zysku lub straty przypisywaną wycenie wszelkich zachowanych inwestycji w dawnej jednostce zależnej według jej wartości godziwej na dzień utraty kontroli oraz
- (b) pozycję(-e) wyniku finansowego, w której(-ych) ujęto zysk lub stratę (jeżeli nie są przedstawiane oddzielnie).

▼ **M38****UDZIAŁY W NIESKONSOLIDOWANYCH JEDNOSTKACH ZALEŻNYCH (JEDNOSTKI INWESTYCYJNE)**

- 19A Jednostka inwestycyjna, która zgodnie z MSSF 10 musi stosować wyjątek w zakresie konsolidacji i zamiast tego musi ujawnić swoje inwestycje w jednostce zależnej według wartości godziwej przez wynik finansowy, ujawnia ten fakt.
- 19B W przypadku każdej nieskonsolidowanej jednostki zależnej jednostka inwestycyjna ujawnia:
- (a) nazwę jednostki zależnej;
 - (b) podstawowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej (oraz państwo rejestracji, jeżeli jest ono inne niż podstawowe miejsce prowadzenia działalności gospodarczej) jednostki zależnej; oraz
 - (c) odsetek udziałów własnościowych posiadanych przez jednostkę inwestycyjną oraz odsetek posiadanych praw głosu w przypadku różnicy między tymi wartościami.
- 19C Jeżeli jednostka inwestycyjna jest jednostką dominującą innej jednostki inwestycyjnej, jednostka dominująca ujawnia również informacje określone w paragrafie 19B pkt a)–c) w odniesieniu do inwestycji, które są kontrolowane przez jej jednostkę zależną będącą jednostką inwestycyjną. Informacje mogą być ujawnione poprzez ujęcie w sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej sprawozdania finansowego jednostki zależnej (lub jednostek zależnych), zawierającego powyższe informacje.
- 19D Jednostka inwestycyjna ujawnia:
- (a) charakter i zakres wszelkich istotnych ograniczeń (na przykład wynikających z umów kredytowych, wymogów regulacyjnych lub ustaleń umownych) dotyczących zdolności nieskonsolidowanej jednostki zależnej do przeniesienia środków do jednostki inwestycyjnej w formie dywidend pieniężnych lub w celu spłaty pożyczek lub zaliczek udzielonych nieskonsolidowanej jednostce zależnej przez jednostkę inwestycyjną; oraz
 - (b) wszelkie bieżące zobowiązania lub zamiary w zakresie udzielenia nieskonsolidowanej jednostce zależnej wsparcia finansowego lub innego wsparcia, w tym zobowiązania lub zamiary w zakresie pomocy jednostce zależnej w uzyskaniu wsparcia finansowego.
- 19E Jeżeli w okresie sprawozdawczym jednostka inwestycyjna lub którakolwiek z jej jednostek zależnych udzieliła, nie mając ku temu obowiązku umownego, wsparcia finansowego lub innego wsparcia nieskonsolidowanej jednostce zależnej (na przykład poprzez nabycie aktywów jednostki zależnej lub instrumentów przez nią wyemitowanych lub poprzez pomoc jednostce zależnej w uzyskaniu wsparcia finansowego), jednostka ujawnia:
- (a) rodzaj i kwotę wsparcia udzielonego każdej nieskonsolidowanej jednostce zależnej; oraz
 - (b) powody udzielenia wsparcia.
- 19F Jednostka inwestycyjna ujawnia warunki ustaleń umownych, które mogą zawierać wymóg, aby jednostka lub jej nieskonsolidowane jednostki zależne udzieliły wsparcia finansowego nieskonsolidowanej, kontrolowanej, strukturyzowanej jednostce, w tym zdarzenia lub okoliczności, które mogłyby narazić jednostkę sporządzającą sprawozdanie na stratę (na przykład uzgodnienia dotyczące płynności lub czynniki wpływające na rating kredytowy związane z obowiązkami nabycia aktywów jednostki strukturyzowanej lub udzielenia wsparcia finansowego).

▼ **M38**

- 19G Jeżeli w okresie sprawozdawczym jednostka inwestycyjna lub którakolwiek z jej nieskonsolidowanych jednostek zależnych udzieliła, nie mając ku temu obowiązku umownego, wsparcia finansowego lub innego wsparcia nieskonsolidowanej, strukturyzowanej jednostce, której jednostka inwestycyjna nie kontrolowała, oraz jeżeli udzielenie wsparcia skutkowało objęciem przez jednostkę inwestycyjną kontroli nad jednostką strukturyzowaną, jednostka inwestycyjna ujawnia wyjaśnienie istotnych czynników prowadzących do podjęcia decyzji o udzieleniu wsparcia.

▼ **M32****UDZIAŁY WE WSPÓLNYCH USTALENIACH UMOWNYCH I JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH****20 Jednostka ujawnia informacje, które pozwalają ocenić użytkownikom jej skonsolidowanych sprawozdań finansowych:**

- (a) **charakter, zakres i oddziaływanie finansowe jej udziałów we wspólnych ustaleniach umownych i jednostkach stowarzyszonych, w tym charakter i wpływ jej stosunków umownych z innymi inwestorami sprawującymi wspólną kontrolę nad wspólnymi ustaleniami umownymi i jednostkami stowarzyszonymi lub wywierającymi na nie znaczący wpływ (paragrafy 21 i 22) oraz**
- (b) **charakter i zmiany ryzyka związanego z jej udziałami we wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych (paragraf 23);**

Charakter, zakres i oddziaływanie finansowe udziałów jednostki we wspólnych ustaleniach umownych i jednostkach stowarzyszonych

21 Jednostka ujawnia:

- (a) w przypadku każdego wspólnego ustalenia umownego i każdej jednostki stowarzyszonej, które są istotne dla jednostki sporządzającej sprawozdanie:
 - (i) nazwę wspólnego ustalenia umownego lub jednostki stowarzyszonej;
 - (ii) charakter stosunków jednostki ze wspólnym ustaleniem umownym lub jednostką stowarzyszoną (np. w postaci opisu charakteru działań wspólnego ustalenia umownego lub jednostki stowarzyszonej oraz informacji, czy mają one strategiczne znaczenie dla działań jednostki);
 - (iii) główne miejsce prowadzenia działalności (i kraj rejestracji jednostki, jeżeli ma zastosowanie i jest inny od głównego miejsca prowadzenia działalności) wspólnego ustalenia umownego lub jednostki stowarzyszonej;
 - (iv) proporcję udziałów własnościowych lub udział posiadany w jednostce oraz, jeżeli jest inna, posiadaną proporcję praw głosu (jeżeli ma to zastosowanie);
- (b) w przypadku każdego wspólnego przedsięwzięcia i każdej jednostki stowarzyszonej, które są istotne dla jednostki sporządzającej sprawozdanie:
 - (i) czy inwestycja we wspólne przedsięwzięcie lub jednostkę stowarzyszoną jest wyceniana przy użyciu metody praw własności czy według wartości godziwej;
 - (ii) skrócone informacje finansowe o wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce stowarzyszonej zgodnie z paragrafami B12 i B13;
 - (iii) jeżeli wspólne przedsięwzięcie lub jednostka stowarzyszona są rozliczane za pomocą metody własności, wartość godziwą jej inwestycji we wspólne przedsięwzięcie, jeżeli inwestycja posiada cenę notowaną na rynku;

▼ **M32**

- (c) informacje finansowe, o których mowa w paragrafie B16, na temat inwestycji jednostki we wspólne przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszone, które w ujęciu indywidualnym nie są istotne:
- (i) łącznie, w odniesieniu do wszystkich indywidualnie nieistotnych wspólnych przedsięwzięć, oraz oddzielnie;
 - (ii) łącznie w odniesieniu do wszystkich indywidualnie nieistotnych jednostek stowarzyszonych.

▼ **M38**

21A Jednostka inwestycyjna nie musi ujawniać informacji wymaganych w paragrafie 21 pkt b) i c).

▼ **M32**

22 Jednostka ujawnia również:

- (a) charakter i zakres wszelkich istotnych ograniczeń (np. wynikających z ustaleń w zakresie pożyczek, wymogów regulacyjnych lub umów między inwestorami sprawującymi wspólną kontrolę nad wspólnym przedsięwzięciem lub jednostką stowarzyszoną albo wywierającymi na nie znaczący wpływ) możliwości transferu środków do jednostki przez wspólne przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszone w postaci dywidend pieniężnych lub spłaty pożyczek lub zaliczek wypłaconych przez jednostkę;
- (b) kiedy sprawozdania finansowe wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej wykorzystywane przy zastosowaniu metody praw własności mają inny dzień sporządzenia lub obejmują inny okres sprawozdawczy niż sprawozdania finansowe jednostki:
 - (i) dzień zakończenia okresu sprawozdawczego sprawozdań finansowych wspólnego przedsięwzięcia i jednostki stowarzyszonej oraz
 - (ii) powód wykorzystania innego dnia lub innego okresu;
- (c) nieujęty udział w stratach wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej zarówno w okresie sprawozdawczym, jak i łącznie, jeżeli jednostka przestała ujmować udział w stratach wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, stosując metodę praw własności.

Ryzyko powiązane z udziałami jednostki we wspólnych przedsięwzięciach i jednostkach stowarzyszonych

23 Jednostka ujawnia:

- (a) posiadane zobowiązania związane z jej wspólnymi przedsięwzięciami oddzielnie od kwoty innych zobowiązań, zgodnie z paragrafami B18–B20;
- (b) zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, o ile prawdopodobieństwo straty nie jest odległe, zaciągnięte zobowiązania warunkowe, które są powiązane z jej udziałami we wspólnych przedsięwzięciach lub jednostkach stowarzyszonych (w tym jej udział w zobowiązaniach warunkowych zaciągniętych wspólnie z innymi inwestorami sprawującymi wspólną kontrolę nad wspólnymi przedsięwzięciami lub jednostkami stowarzyszonymi albo wywierającymi na nie znaczący wpływ) oddzielnie od kwoty innych zobowiązań warunkowych.

UDZIAŁY W JEDNOSTKACH STRUKTURYZOWANYCH NIEPODLEGAJĄCYCH KONSOLIDACJI

24 **Jednostka ujawnia informacje, które pozwalają użytkownikom jej skonsolidowanych sprawozdań finansowych:**

- (a) zrozumieć charakter i zakres jej udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji (paragrafy 26–28) oraz
- (b) ocenić charakter i zmiany ryzyka związanego z jej udziałami w strukturyzowanych jednostkach niepodlegających konsolidacji (paragrafy 29–31);

▼ M32

- 25 Informacje wymagane w paragrafie 24 b) obejmują informacje na temat ekspozycji jednostki na ryzyko wynikające z zaangażowania w jednostki strukturyzowane niepodlegające konsolidacji w poprzednich okresach (np. sponsorowania jednostki strukturyzowanej), nawet jeżeli jednostka nie jest już zaangażowana na podstawie umowy w jednostkę strukturyzowaną na dzień sporządzania sprawozdania.

▼ M38

- 25A Jednostka inwestycyjna nie musi ujawniać informacji wymaganych w paragrafie 24 w odniesieniu do nieskonsolidowanej jednostki strukturyzowanej, którą kontroluje oraz w przypadku której ujawnia informacje wymagane w paragrafach 19A–19G.

▼ M32**Charakter udziałów**

- 26 Jednostka ujawnia informacje o charakterze ilościowym i jakościowym na temat swoich udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji, w tym – lecz nie wyłącznie – charakter, cel, wielkość i działania jednostki strukturyzowanej oraz sposób jej finansowania.

- 27 Jeżeli jednostka sponsorowała jednostkę strukturyzowaną niepodlegającą konsolidacji i z tego tytułu nie dostarcza informacji wymaganych w paragrafie 29 (np. ponieważ nie posiada udziałów w tej jednostce na dzień sporządzania sprawozdania), jednostka ujawnia:

(a) ustalenia z jednostkami strukturyzowanymi, które sponsorowała;

(b) *przychody z jednostek strukturyzowanych* w trakcie okresu sprawozdawczego, w tym opis rodzajów przychodów objętych sprawozdaniem oraz

(c) wartość bilansową (w momencie transferu) wszystkich aktywów przeniesionych do jednostek strukturyzowanych w okresie sprawozdawczym.

- 28 Jednostka przedstawia informacje, o których mowa w paragrafie 27 b) i c) w formie tabeli, o ile inna forma nie jest stosowniejsza, i klasyfikuje działalność sponsoringową w odpowiednich kategoriach (zob. paragrafy B2–B6).

Rodzaj ryzyka

- 29 Jednostka ujawnia w formie tabeli, o ile inna forma nie jest stosowniejsza, zestawienia:

(a) wartości bilansowych aktywów i zobowiązań ujmowanych w sprawozdaniach finansowych dotyczących jej udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji;

(b) pozycji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, w których te aktywa i zobowiązania są ujmowane;

(c) kwoty, która najlepiej odzwierciedla maksymalną ekspozycję jednostki na stratę z tytułu udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji, w tym sposób w jaki określono maksymalną ekspozycję na stratę. Jeżeli jednostka nie może określić ilościowo maksymalnej ekspozycji na stratę z tytułu udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji, ujawnia ten fakt oraz powody;

▼ **M32**

- (d) porównanie wartości bilansowej aktywów i zobowiązań jednostki powiązanych z jej udziałami w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji oraz maksymalną ekspozycję jednostki na stratę w tych jednostkach.
- 30 Jeżeli w okresie sprawozdawczym jednostka udzielała wsparcia finansowego lub innego wsparcia jednostce strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji, w której wcześniej miała lub ma obecnie udziały (np. nabycie aktywów lub instrumentów wyemitowanych przez jednostkę strukturyzowaną), chociaż nie była do tego zobowiązana umową, jednostka ujawnia:
- (a) rodzaj i kwotę udzielonego wsparcia, w tym sytuacje, w których jednostka wspomagała jednostkę strukturyzowaną w uzyskaniu wsparcia finansowego oraz
- (b) powody udzielenia wsparcia.
- 31 Jednostka ujawnia aktualny zamiar udzielenia wsparcia finansowego lub innego wsparcia jednostce strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji, w tym zamiar wspomaganie jednostki strukturyzowanej w uzyskaniu wsparcia finansowego.

*Załącznik A***Definicje terminów**

Załącznik stanowi integralną część MSSF.

przychody z jednostki strukturyzowanej

Do celów niniejszego standardu, przychody z **jednostki strukturyzowanej** obejmują – choć nie ograniczają się do – powtarzalne i jednorazowe opłaty, odsetki, dywidendy, zyski lub straty z tytułu ponownej wyceny lub zaprzestania ujmowania udziałów w jednostce strukturyzowanej oraz zyski lub straty z tytułu przeniesienia aktywów i zobowiązań do jednostki strukturyzowanej.

udziały w innej jednostce

Do celów niniejszego standardu udziały w innej jednostce odnoszą się do umownego i nieumownego zaangażowania, które wiąże się z ekspozycją jednostki na zmienność zwrotu z wyników innej jednostki. Potwierdzeniem udziałów w innej jednostce może być – choć nie jest ograniczone do – posiadanie kapitału własnego lub instrumentów dłużnych, a także inne formy zaangażowania, na przykład zapewnianie finansowania, wspieranie płynności, zwiększanie kredytów i gwarancje. Obejmują one środki, za pomocą których jednostka sprawuje kontrolę lub wspólną kontrolę nad inną jednostką albo wywiera na nią znaczący wpływ. Jednostka nie musi koniecznie posiadać udziałów w innej jednostce tylko z powodu typowej relacji między klientem a dostawcą.

Paragrafy B7–B9 zawierają dodatkowe informacje na temat udziałów w innych jednostkach.

▼ M32

Paragrafy B55–B57 MSSF 10 zawierają wyjaśnienie zmienności zwrotu.

jednostka strukturyzowana

Jednostka, która jest zorganizowana w taki sposób, że prawa głosu lub uprawnienia o podobnym charakterze nie są najważniejszym czynnikiem decydującym o sprawowaniu w niej kontroli, np. kiedy prawa głosu dotyczą tylko zadań administracyjnych, a odpowiednimi działaniami zarządza się na podstawie umów.

Paragrafy B22–B24 zawierają dodatkowe informacje na temat jednostek strukturyzowanych.

▼ M38

Następujące terminy zostały zdefiniowane w MSR 27 (zmienionym w 2011 r.), MSR 28 (zmienionym w 2011 r.), MSSF 10 i MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne* i są używane w niniejszym standardzie w znaczeniu sprecyzowanym w wyżej wymienionych MSSF:

- jednostka stowarzyszona
- skonsolidowane sprawozdania finansowe
- kontrola nad jednostką
- metoda praw własności
- grupa
- jednostka inwestycyjna
- wspólne ustalenie umowne

▼ M32

- wspólna kontrola
- wspólne działanie
- wspólne przedsięwzięcie
- udział niekontrolujący
- jednostka dominująca
- prawa ochronne
- istotne działania
- jednostkowe sprawozdania finansowe
- oddzielna jednostka
- znaczący wpływ
- jednostka zależna.

*Załącznik B***Objaśnienie stosowania**

Załącznik stanowi integralną część MSSF. W załączniku opisano stosowanie ustępów 1-31. Ma on takie samo znaczenie jak inne części MSSF.

- B1 Przykłady w niniejszym załączniku dotyczą sytuacji hipotetycznych. Chociaż niektóre aspekty przykładów mogą znajdować odzwierciedlenie w rzeczywistych wydarzeniach, stosując MSSF 12 należy ocenić wszystkie istotne fakty i okoliczności danego wydarzenia.

▼ M32**AGREGACJA (PARAGRAF 4)**

- B2 W świetle właściwych dla niej okoliczności jednostka podejmuje decyzje o stopniu szczegółowości informacji, które przekazuje w celu zaspokojenia potrzeb użytkowników, o znaczeniu przypisywanym różnym aspektom wymogów oraz o sposobie agregacji informacji. Należy znaleźć równowagę między obciążaniem sprawozdań finansowych niepotrzebnymi szczegółami, które nie muszą być przydatne dla użytkowników sprawozdań finansowych oraz mogą utrudniać zrozumienie informacji w wyniku nadmiernej agregacji.
- B3 Jednostka może agregować ujawnienia wymagane w niniejszym standardzie, jeżeli chodzi o udziały w podobnych jednostkach, o ile agregacja jest spójna z celem ujawniania informacji i wymogiem w paragrafie B4 oraz nie utrudnia zrozumienia przekazanych informacji. Jednostka ujawnia sposób agregowania udziałów w podobnych jednostkach.
- B4 Jednostka przedstawia oddzielnie informacje o udziałach w:
- (a) jednostkach zależnych;
 - (b) wspólnych przedsięwzięciach;
 - (c) wspólnych działaniach;
 - (d) jednostkach stowarzyszonych oraz
 - (e) jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji.
- B5 Przy ustalaniu, czy agregować informacje, jednostka uwzględnia informacje o charakterze ilościowym i jakościowym na temat różnego rodzaju ryzyka i charakterystyki zwrotu w odniesieniu do każdej jednostki, którą ujmuje w ramach agregacji, oraz znaczenie każdej jednostki dla jednostki sporządzającej sprawozdanie. Jednostka prezentuje ujawnienia w sposób pozwalający użytkownikom sprawozdań finansowych łatwo zrozumieć charakter i zakres udziałów w tych innych jednostkach.
- B6 Przykłady poziomów agregacji w ramach klas jednostek wymienionych w paragrafie B4, które mogą być stosowne:
- (a) charakter działań (np. jednostka zajmująca się badaniami i rozwojem, jednostka sekurytyzacyjna w obszarze odnawialnych kard kredytowych);
 - (b) klasyfikacja przemysłowa;
 - (c) geografia (np. kraj lub region).

UDZIAŁY W INNYCH JEDNOSTKACH

- B7 Udziały w innej jednostce odnoszą się do umownego i nieumownego zaangażowania, które wiąże się z ekspozycją jednostki na zmienność zwrotu z wyników innej jednostki. Uwzględnienie celu i organizacji innej jednostki może pomóc jednostce sporządzającej sprawozdanie w ocenie, czy posiada udziały w tej jednostce, a zatem czy musi ujawniać informacje zgodnie z niniejszym MSSF. Tego rodzaju ocena obejmuje uwzględnienie ryzyka, które inna jednostka może tworzyć, oraz ryzyka, które inna jednostka może przenosić na jednostkę sporządzającą sprawozdanie oraz na inne strony.

▼ **M32**

- B8 Jednostka sporządzająca sprawozdanie narażona jest zazwyczaj na zmienność zwrotu z wyników innej jednostki, posiadając instrumenty (takie jak instrumenty kapitałowe lub dłużne wyemitowane przez inną jednostkę) lub inne zaangażowanie absorbujące zmienność. Załóżmy na przykład, że jednostka strukturyzowana posiada portfel pożyczek. Jednostka strukturyzowana otrzymuje swap ryzyka kredytowego od innej jednostki (jednostki sporządzającej sprawozdanie) w celu ochrony przed ryzykiem utraty odsetek i spłaty rat kapitałowych. Jednostka sporządzająca sprawozdanie posiadała zaangażowanie wiążące się z ekspozycją na zmienność zwrotu z wyników jednostki strukturyzowanej, ponieważ swap ryzyka kredytowego absorbuje zmienność zwrotu jednostki strukturyzowanej.
- B9 Niektóre instrumenty mają na celu przenoszenie ryzyka z jednostki sporządzającej sprawozdanie na inną jednostkę. Takie instrumenty mogą tworzyć zmienność zwrotu dla innej jednostki, lecz zazwyczaj nie powodują ekspozycji jednostki sporządzającej sprawozdanie na zmienność zwrotu z wyników innej jednostki. Załóżmy na przykład, że jednostka strukturyzowana została utworzona, aby zapewniać możliwości inwestycyjne inwestorom, którzy chcą ekspozycji na ryzyko kredytowe jednostki Z (jednostka Z nie jest powiązana z żadną stroną zaangażowaną w ustalenie umowne). Jednostka strukturyzowana pozyskuje finansowanie, emitując na rzecz tych inwestorów papiery dłużne, które są powiązane z ryzykiem kredytowym jednostki Z (papiery dłużne indeksowane ryzykiem kredytowym) i wykorzystuje przychody do inwestowania w portfel wolnych od ryzyka aktywów finansowych. Jednostka strukturyzowana uzyskuje ekspozycję na ryzyko kredytowe jednostki Z, wchodząc w swap ryzyka kredytowego z kontrahentem w ramach swapu. Swap ryzyka kredytowego przenosi ryzyko kredytowe jednostki Z na jednostkę strukturyzowaną w zamian za opłatę wnoszoną przez kontrahenta w ramach swapu. Inwestorzy inwestujący w jednostkę strukturyzowaną otrzymują wyższy zwrot, który odzwierciedla zarówno zwrot jednostki strukturyzowanej z jej portfela aktywów, jak i opłatę z tytułu swapu ryzyka kredytowego. Kontrahent w ramach swapu nie jest zaangażowany w jednostkę strukturyzowaną, która posiada ekspozycję na zmienność zwrotu z wyników jednostki strukturyzowanej, ponieważ swap ryzyka kredytowego raczej przenosi zmienność na jednostkę strukturyzowaną, niż absorbuje zmienność zwrotu jednostki strukturyzowanej.

SKRÓCONE INFORMACJE FINANSOWEJ DOTYCZĄCE JEDNOSTEK ZALEŻNYCH, WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH (PARAGRAFY 12 I 21)

- B10 W przypadku każdej jednostki zależnej posiadającej udziały niekontrolujące, które są istotne dla jednostki sporządzającej sprawozdanie, jednostka ujawnia:
- (a) dywidendy wypłacone udziałom niekontrolującym;
 - (b) skrócone informacje finansowe dotyczące aktywów, zobowiązań, wyniku finansowego i przepływów pieniężnych jednostki zależnej, które pozwalają użytkownikom zrozumieć udział udziałów niekontrolujących w działaniach grupy i przepływach pieniężnych; informacje mogą obejmować na przykład aktywa obrotowe, aktywa trwałe, zobowiązania krótkoterminowe, zobowiązania długoterminowe, przychody, wynik finansowy i całkowite dochody ogółem, lecz nie ograniczają się do tych elementów.
- B11 Skrócone informacje finansowe wymagane w paragrafie B10 b) odpowiadają kwotom przed wyłączeniami wewnątrzgrupowymi.

▼ M32

- B12 W przypadku każdego wspólnego przedsięwzięcia i każdej jednostki stowarzyszonej, które są istotne dla jednostki sporządzającej sprawozdanie, jednostka ujawnia:
- (a) dywidendy od wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej
 - (b) skrócone informacje finansowe dotyczące wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej (zob. paragrafy B14 i B15), w tym, lecz nie wyłącznie:
 - (i) aktywa obrotowe;
 - (ii) aktywa trwałe;
 - (iii) zobowiązania krótkoterminowe;
 - (iv) zobowiązania długoterminowe;
 - (v) przychody;
 - (vi) wynik finansowy z działalności kontynuowanej;
 - (vii) wynik finansowy z działalności zaniechanej po opodatkowaniu;
 - (viii) inne całkowite dochody;
 - (ix) całkowite dochody ogółem.
- B13 Oprócz skróconych informacji finansowych wymaganych w paragrafie B12 jednostka ujawnia w przypadku każdego wspólnego przedsięwzięcia, które jest istotne dla jednostki sporządzającej sprawozdanie, kwotę:
- (a) środków pieniężnych i ekwiwalentów środków pieniężnych uwzględnionych w paragrafie B12 b) (i);
 - (b) krótkoterminowych zobowiązań finansowych (z wyłączeniem zobowiązań z tytułu dostaw i usług i innych zobowiązań oraz rezerw) uwzględnionych w paragrafie B12 b) (iii);
 - (c) długoterminowych zobowiązań finansowych (z wyłączeniem zobowiązań z tytułu dostaw i usług i innych zobowiązań oraz rezerw) uwzględnionych w paragrafie B12 b) (iv);
 - (d) umorzenia i amortyzacji;
 - (e) przychodu z tytułu odsetek;
 - (f) kosztów odsetek;
 - (g) obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego lub przychodu z tytułu podatku dochodowego.
- B14 Skrócone informacje finansowe przedstawione zgodnie z paragrafami B12 i B13 odpowiadają kwotom uwzględnionym w sprawozdaniach finansowych wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej sporządzonych według MSSF (nie zaś udziałowi jednostki w tych kwotach). Jeżeli jednostka rozlicza się z udziałów we wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce stowarzyszonej za pomocą metody praw własności:
- (a) kwoty uwzględnione w sprawozdaniach finansowych wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej sporządzonych według MSSF są korygowane w taki sposób, aby odzwierciedlać korekty wprowadzone przez jednostkę podczas stosowania metody praw własności, takie jak korekty wartości godziwej wprowadzone w momencie nabycia i korekty różnic w zasadach (polityce) rachunkowości;
 - (b) jednostka uzgadnia przedstawione skrócone informacje finansowe z wartością bilansową udziałów we wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce stowarzyszonej.

▼ **M32**

B15 Jednostka może przedstawić skrócone informacje finansowe wymagane w paragrafach B12 i B13 na podstawie sprawozdań finansowych wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej, jeżeli:

- (a) jednostka wycenia swoje udziały we wspólnym przedsięwzięciu lub w jednostce stowarzyszonej według wartości godziwej zgodnie z MSR 28 (zmienionym w 2011 r.) oraz
- (b) wspólne przedsięwzięcie lub jednostka stowarzyszona nie przygotowują sprawozdań finansowych według MSSF, a zatem przygotowanie informacji na tej podstawie byłoby niepraktyczne i generowałoby niepotrzebne koszty.

W takim przypadku jednostka ujawnia podstawę przygotowania skróconych informacji finansowych.

B16 Jednostka ujawnia łączną wartość bilansową udziałów we wszystkich indywidualnie nieistotnych wspólnych przedsięwzięciach lub jednostkach stowarzyszonych, które są rozliczane według metody praw własności. Jednostka ujawnia również oddzielnie łączną kwotę przypadającą na nią części:

- (a) wyniku finansowego z działalności kontynuowanej;
- (b) wyniku finansowego z działalności zaniechanej po opodatkowaniu;
- (c) innych całkowitych dochodów;
- (d) całkowitych dochodów ogółem

tych wspólnych przedsięwzięć lub jednostek stowarzyszonych. Jednostka ujawnia oddzielnie informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć i jednostek stowarzyszonych.

▼ **M59**

B17 Kiedy udziały jednostki w jednostce zależnej, wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce stowarzyszonej (lub część jej udziałów we wspólnym przedsięwzięciu lub jednostce stowarzyszonej) zostaną sklasyfikowane (lub włączone do grupy do zbycia, która zostanie sklasyfikowana) jako przeznaczone do zbycia zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*, jednostka nie musi ujawniać skróconych informacji finansowych dotyczących tej jednostki zależnej, tego wspólnego przedsięwzięcia lub tej jednostki stowarzyszonej zgodnie z paragrafami B10–B16.

▼ **M32**

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ (PARAGRAF 23 (A))

B18 Jednostka ujawnia wszystkie zobowiązania zaciągnięte, lecz nie ujęte w dniu sporządzania sprawozdania (w tym przypadającą na nią część zobowiązań zaciągniętych wspólnie z innymi inwestorami, z którymi sprawuje wspólną kontrolę nad wspólnym przedsięwzięciem) dotyczące jej udziałów we wspólnych przedsięwzięciach. Zobowiązania obejmują pozycje, które mogą prowadzić do przyszłych wpływów pieniężnych lub wpływu innych zasobów.

B19 Nieujęte zobowiązania, które mogą prowadzić do przyszłych wpływów pieniężnych lub wpływu innych zasobów, obejmują.

- (a) Nieujęte zobowiązania do zapewnienia finansowania lub zasobów, na przykład w wyniku:
 - (i) zawarcia umowy nabycia wspólnego przedsięwzięcia (która nakłada na przykład na jednostkę obowiązek zapewnienia środków finansowych przez określony czas);
 - (ii) projektów kapitałochłonnych realizowanych przez wspólne przedsięwzięcie;
 - (iii) bezwarunkowych zobowiązań do zakupu obejmujących dostarczenie sprzętu, uzupełnienie zapasów lub usługi, które jednostka zobowiązała się nabyć od wspólnego przedsięwzięcia lub w jego imieniu;

▼ **M32**

- (iv) nieujętych zobowiązań do udzielenia wspólnemu przedsięwzięciu pożyczek lub innego wsparcia finansowego;
 - (v) nieujętych zobowiązań do przekazania wspólnemu przedsięwzięciu zasobów takich jak aktywa lub usługi;
 - (vi) Innych nieodwołalnych nieujętych zobowiązań związanych ze wspólnym przedsięwzięciem;
- (b) nieujęte zobowiązania do nabycia udziałów własnościowych (lub części tych udziałów własnościowych) innej strony w przedsięwzięciu, jeżeli konkretne wydarzenie nastąpi lub nie nastąpi w przyszłości.
- B20 Wymogi i przykłady, o których mowa w paragrafach B18 i B19 ilustrują niektóre rodzaje ujawnień wymaganych w paragrafie 18 MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*.

UDZIAŁY W JEDNOSTKACH STRUKTURYZOWANYCH NIEPODLEGAJĄCYCH KONSOLIDACJI (PARAGRAFY 24–31)**Jednostki strukturyzowane**

- B21 Jednostka strukturyzowana jest jednostką, która jest zorganizowana w taki sposób, że prawa głosu lub uprawnienia o podobnym charakterze nie są najważniejszym czynnikiem decydującym o sprawowaniu w niej kontroli, np. kiedy prawa głosu dotyczą tylko zadań administracyjnych, a odpowiednimi działaniami zarządza się na podstawie umów.
- B22 Jednostka strukturyzowana często posiada niektóre lub wszystkie następujące cechy lub atrybuty:
- (a) ograniczona działalność;
 - (b) wąski i dobrze określony cel, np. efektywny podatkowo leasing, prowadzenie działalności w zakresie badań i rozwoju, zapewnianie źródeł kapitału lub finansowania jednostce lub zapewnianie możliwości inwestycyjnych inwestorom poprzez przenoszenie ryzyka i korzyści powiązanych z aktywami jednostki strukturyzowanej na inwestorów;
 - (c) niedostateczny kapitał własny, aby pozwolić jednostce strukturyzowanej na finansowanie własnej działalności bez podporządkowanego wsparcia finansowego;
 - (d) finansowanie w postaci wielu powiązanych umownie instrumentów na rzecz inwestorów, którzy tworzą koncentrację ryzyka kredytowego lub innych rodzajów ryzyka (transze);
- B23 Wśród przykładów jednostek, które są postrzegane jako jednostki strukturyzowane, znajdują się, lecz nie wyłącznie:
- (a) jednostki sekurytyzacyjne;
 - (b) jednostki oferujące finansowanie zabezpieczone aktywami;
 - (c) niektóre fundusze inwestycyjne.
- B24 Jednostka, która jest kontrolowana prawami głosu, nie jest jednostką strukturyzowaną po prostu dlatego, że na przykład otrzymuje finansowanie od stron trzecich w wyniku restrukturyzacji.
- Charakter ryzyka związanego z udziałami w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji (paragrafy 29–31)**
- B25 Oprócz informacji wymaganych w paragrafach 29–31 jednostka ujawnia dodatkowe informacje, które są konieczne do osiągnięcia celu ujawniania informacji, o którym mowa w paragrafie 24 b).

▼ **M32**

- B26 Przykłady dodatkowych informacji, które w zależności od okoliczności mogą być właściwe do oceny ryzyka, na które jednostka jest narażona, kiedy posiada udziały w jednostce strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji, są następujące:
- (a) warunki umowy, które mogą nakładać na jednostkę obowiązek udzielenia wsparcia finansowego jednostce strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji (np. ustalenia dotyczące płynności albo działania uruchamiające rating kredytowy (tzw. cyngle ratingowe) powiązane z obowiązkiem nabycia aktywów jednostki strukturyzowanej lub zapewnienia wsparcia finansowego), w tym:
 - (i) opis wydarzeń lub okoliczności, które prowadzą do ekspozycji jednostki sporządzającej sprawozdanie na stratę;
 - (ii) czy istnieją zapisy, które ograniczałyby obowiązek;
 - (iii) czy występują inne strony udzielające wsparcia finansowego, a jeśli tak, jak obowiązek jednostki sporządzającej sprawozdanie plasuje się względem obowiązków innych stron;
 - (b) straty poniesione przez jednostkę w trakcie okresu sprawozdawczego odnoszącego się do jej udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji;
 - (c) rodzaje przychodów uzyskanych przez jednostkę w trakcie okresu sprawozdawczego z tytułu udziałów w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji;
 - (d) czy jednostka ma obowiązek absorpcji strat jednostki strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji przed innymi stronami, maksymalna granica takich strat dla jednostki i (jeżeli stosowne) hierarchia i kwoty potencjalnych strat poniesionych przez strony, których udziały plasują się niżej w stosunku do udziałów jednostki w jednostce strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji;
 - (e) informacja o ustaleniach dotyczących płynności, gwarancji lub innych zobowiązań ze stronami trzecimi, które mogą oddziaływać na wartość godziwą lub ryzyko udziałów jednostki w jednostkach strukturyzowanych niepodlegających konsolidacji;
 - (f) wszelkie trudności jednostki strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji dotyczące finansowania jej działalności w okresie sprawozdawczym;
 - (g) jeżeli chodzi o finansowanie jednostki strukturyzowanej niepodlegającej konsolidacji, formy finansowania (np. papier komercyjny lub instrumenty dłużne średnioterminowe) oraz ich średni ważony okres trwania. Informacje mogą obejmować analizy wymagalności aktywów i finansowanie jednostki strukturyzowanej, jeżeli jednostka strukturyzowana posiada aktywa o dłuższym terminie finansowane środkami o krótszym terminie.

*Załącznik C***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF i ma takie samo znaczenie jak inne części MSSF.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- C1 Jednostka stosuje niniejszy MSSF do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie.

▼ **M37**

C1A Na podstawie dokumentu *Skonsolidowane sprawozdania finansowe, Wspólne ustalenia umowne oraz Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach: Wytyczne dotyczące przejścia na stosowanie MSSF* (Zmiany MSSF 10, MSSF 11 oraz MSSF 12), opublikowanego w czerwcu 2012 r., dodano paragrafy C2A–C2B. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSSF 12 w odniesieniu do wcześniejszego okresu, to stosuje również te zmiany w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

▼ **M38**

C1B Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27), opublikowanego w październiku 2012 r., zmieniono paragraf 2 i załącznik A oraz dodano paragrafy 9A–9B, 19A–19G, 21A i 25A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany wcześniej, to fakt ten ujawnia i stosuje jednocześnie wszystkie zmiany ujęte w dokumencie *Jednostki inwestycyjne*.

▼ **M51**

C1C Na podstawie dokumentu *Jednostki inwestycyjne: stosowanie wyjątku w zakresie konsolidacji* (Zmiany MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28), opublikowanego w grudniu 2014 r., zmieniono paragraf 6. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **M59**

C1D Na podstawie dokumentu *Roczne zmiany MSSF – Okres 2014–2016*, opublikowanego w grudniu 2016 r., dodano paragraf 5A oraz zmieniono paragraf B17. Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2017 r. lub po tej dacie.

▼ **M32**

C2 Zachęca się jednostkę do dostarczania informacji wymaganych w niniejszym MSSF wcześniej niż w rocznych okresach rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Dostarczanie niektórych informacji, których ujawnienie jest wymagane w niniejszym MSSF, nie wiąże się dla jednostki z obowiązkiem wcześniejszego dostosowania się do wszystkich wymogów niniejszego MSSF lub stosowania MSSF 10, MSSF 11, MSR 27 (zmienionego w 2011 r.) i MSR 28 (zmienionego w 2011 r.).

▼ **M37**

C2A Wymogi dotyczące ujawniania informacji określone w niniejszym MSSF nie muszą być stosowane w odniesieniu do jakiegokolwiek prezentowanego okresu, który rozpoczyna się wcześniej niż okres roczny bezpośrednio poprzedzający pierwszy okres roczny, w którym zastosowano MSSF 12.

C2B Wymogi dotyczące ujawniania informacji określone w paragrafach 24–31 oraz odpowiednie objaśnienia określone w paragrafach B21–B26 niniejszego MSSF nie muszą być stosowane w odniesieniu do jakiegokolwiek prezentowanego okresu, który rozpoczyna się wcześniej niż pierwszy okres roczny, w którym zastosowano MSSF 12.

▼ **M32**

ODNIESIENIA DO MSSF 9

C3 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard, lecz jeszcze nie stosuje MSSF 9, wszelkie odniesienia do MSSF 9 należy rozumieć jako odniesienia do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*.

▼ **M33****MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 13***Ustalanie wartości godziwej*

CEL

- 1 Niniejszy standard:**
- (a) zawiera definicję *wartości godziwej*;
 - (b) wyznacza ramy ustalania wartości godziwej w jednym MSSF;
 - (c) wprowadza wymóg ujawniania informacji o pomiarach wartości godziwej.
- 2** Wycena w wartości godziwej nie jest wyceną specyficzną dla danej jednostki, lecz wyceną opartą na danych rynkowych. W przypadku niektórych aktywów i zobowiązań może istnieć dostęp do obserwowalnych transakcji rynkowych lub informacji rynkowych. W przypadku innych aktywów i zobowiązań obserwowalne transakcje rynkowe lub informacje rynkowe mogą nie być dostępne. W obydwu przypadkach cel ustalenia wartości godziwej jest jednak taki sam – chodzi o oszacowanie, jaka byłaby cena w *transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach* sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania między *uczestnikami rynku* w dniu wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych (tj. *cena wyjścia* na dzień wyceny z perspektywy uczestnika rynku, który posiada składnik aktywów lub ma zobowiązanie).
- 3** Kiedy nie można zaobserwować ceny za identyczny składnik aktywów lub identyczne zobowiązanie, jednostka ustala wartość godziwą za pomocą innej techniki wyceny, w ramach której w jak największym stopniu wykorzystuje się odpowiednie *obserwowalne dane wejściowe* i w jak najmniejszym stopniu stosuje się *nieobserwowalne dane wejściowe*. Ponieważ wartość godziwa opiera się na danych rynkowych, przy jej wycenie przyjmuje się założenia, które zastosowałby uczestnicy rynku do ustalenia ceny składnika aktywów lub zobowiązania, w tym założenia dotyczące ryzyka. Zatem przy ustalaniu wartości godziwej nie ma znaczenia zamiar posiadania przez jednostkę składnika aktywów czy też rozliczenia zobowiązania lub wypełnienia go w inny sposób.
- 4** W definicji wartości godziwej kładzie się nacisk na aktywa i zobowiązania, ponieważ są one podstawowym przedmiotem wyceny bilansowej. Ponadto niniejszy standard ma zastosowanie do własnych instrumentów kapitałowych jednostki wycenianych w wartości godziwej.

ZAKRES

- 5** **Niniejszy MSSF ma zastosowanie, kiedy inny MSSF zawiera możliwość lub wymóg stosowania wyceny w wartości godziwej lub ujawniania informacji o wycenie w wartości godziwej (dotyczy to także wycen, takich jak wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży, opartych na wartości godziwej lub ujawniania informacji o tych wycenach) oprócz wyjątków opisanych w paragrafach 6 i 7.**

▼ **M54**

- 6** Wymogi dotyczące wyceny i ujawniania informacji zawarte w niniejszym standardzie nie mają zastosowania do:

▼ **M33**

- (a) transakcji płatności w formie akcji objętych zakresem MSSF 2 *Płatności w formie akcji*;

▼ **M54**

- (b) transakcji leasingowych ujmowanych zgodnie z MSSF 16 *Leasing*; oraz

▼ **M33**

- (c) wycen, które wykazują pewne podobieństwa do wartości godziwej, lecz nie są wartością godziwą, takich jak możliwa do uzyskania wartość netto w MSR 2 *Zapasy* lub wartość użytkowa w MSR 36 *Utrata wartości aktywów*.

▼ **M33**

- 7 Ustanowiony w niniejszym standardzie wymóg ujawniania informacji nie ma zastosowania do:
- (a) aktywów programu świadczeń pracowniczych wycenianych według wartości godziwej zgodnie z MSR 19 *Świadczenia pracownicze*;
 - (b) inwestycji w ramach programów świadczeń emerytalnych wycenianych według wartości godziwej zgodnie z MSR 26 *Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych* oraz
 - (c) aktywów, w przypadku których wartość odzyskiwalna stanowi wartość godziwą pomniejszoną o koszty zbycia zgodnie z MSR 36.
- 8 Zasady ustalania wartości godziwej opisane w niniejszym MSSF mają zastosowanie zarówno do wyceny początkowej, jak i wyceny po początkowym ujęciu, jeżeli inne MSSF zawierają wymóg wyceny w wartości godziwej lub ją dopuszczają.

WYCENA

Definicja wartości godziwej

- 9 **W niniejszym MSSF wartość godziwa została zdefiniowana jako cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.**
- 10 W paragrafie B2 opisano ogólne podejście do ustalania wartości godziwej.
- Składnik aktywów lub zobowiązanie**
- 11 **Ustalenie wartości godziwej odnosi się do konkretnego składnika aktywów lub zobowiązania. Zatem przy ustalaniu wartości godziwej jednostka uwzględnia cechy składnika aktywów lub zobowiązania, jeżeli uczestnicy rynku uwzględniliby takie cechy przy ustalaniu ceny składnika aktywów lub zobowiązania na dzień wyceny. Cechy te obejmują na przykład:**
- (a) **stan i lokalizację składnika aktywów oraz**
 - (b) **ewentualne ograniczenia dotyczące sprzedaży lub użycia składnika aktywów.**
- 12 Wpływ poszczególnych cech na wycenę będzie różnił się w zależności od tego, w jaki sposób cechy te uwzględniliby uczestnicy rynku.
- 13 Składnik aktywów lub zobowiązanie wycenione według wartości godziwej mogłyby mieć następującą postać:
- (a) odrębnego składnika aktywów lub zobowiązania (np. instrumentu finansowego lub składnika aktywów niefinansowych) lub
 - (b) grupy aktywów lub grupy zobowiązań, albo też grupy aktywów i zobowiązań (np. ośrodka wypracowującego środki pieniężne lub przedsięwzięcia).
- 14 Zakwalifikowanie składnika aktywów lub zobowiązania jako odrębnego składnika aktywów lub zobowiązania, grupy aktywów, grupy zobowiązań lub grupy aktywów i zobowiązań do celów ujawniania informacji zależy od ich *jednostki rozliczeniowej*. Jednostkę rozliczeniową składnika aktywów lub zobowiązania określa się zgodnie z MSSF, który zawiera wymóg wyceny w wartości godziwej lub dopuszcza taką wycenę, o ile niniejszy MSSF nie stanowi inaczej.

▼ **M33****Transakcja**

- 15 **Ustalenie wartości godziwej opiera się na założeniu, że składnik aktywów lub zobowiązanie podlega wymianie w ramach przeprowadzonej na zwykłych warunkach transakcji sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania między uczestnikami rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych.**
- 16 **Ustalenie wartości godziwej opiera się na założeniu, że transakcja sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania odbywa się:**
- (a) **na głównym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania lub**
- (b) **w przypadku braku głównego rynku na najkorzystniejszym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania.**
- 17 W celu określenia głównego rynku lub - w przypadku braku głównego rynku - najkorzystniejszego rynku jednostka nie musi przeprowadzić gruntownych poszukiwań wszystkich możliwych rynków, lecz uwzględnić wszystkie racjonalnie dostępne informacje. Wobec braku dowodu przeciwnego za główny rynek lub - w przypadku braku głównego rynku - za najkorzystniejszy rynek uważa się rynek, na którym jednostka zawarłaby w normalnych warunkach transakcję sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania.
- 18 Jeżeli istnieje główny rynek dla danego składnika aktywów lub zobowiązania, ustalona wartość godziwa odpowiada cenie na takim rynku (niezależnie od tego, czy jest to cena bezpośrednio obserwowalna, czy oszacowana przy zastosowaniu innej techniki wyceny), nawet jeżeli na dzień wyceny cena na innym rynku jest potencjalnie korzystniejsza.
- 19 Jednostka musi mieć dostęp do głównego (lub najkorzystniejszego) rynku w dniu wyceny. Ponieważ różne jednostki (i przedsięwzięcia w ramach tych jednostek) z różnymi rodzajami działalności mogą mieć dostęp do różnych rynków, główny (lub najkorzystniejszy) rynek dla tego samego składnika aktywów lub zobowiązania może być inny w przypadku różnych jednostek (przedsięwzięć w ramach tych jednostek). Zatem główny (lub najbardziej korzystny) rynek (a więc i uczestników rynku) należy postrzegać z perspektywy jednostki, dopuszczając różnice między jednostkami i wśród jednostek o różnych rodzajach działalności.
- 20 Chociaż jednostka musi mieć możliwość dostępu do rynku, to nie musi być zdolna do sprzedaży konkretnego składnika aktywów lub przeniesienia konkretnego zobowiązania na dzień wyceny, aby móc ustalić wartość godziwą na podstawie ceny na tym rynku.
- 21 Nawet w przypadku braku obserwowalnego rynku pozwalającego uzyskać informacje o cenie sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania na dzień wyceny ustalenie wartości godziwej opiera się na założeniu, że transakcja odbywa się w tym dniu, i jest postrzegana z perspektywy uczestnika rynku, który posiada składnik aktywów lub ma zobowiązanie. Zakładana transakcja stanowi podstawę do oszacowania ceny sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania.

Uczestnicy rynku

- 22 **Jednostka ustala wartość godziwą składnika aktywów lub zobowiązania na podstawie założeń, które przyjęliby uczestnicy rynku w celu ustalenia ceny składnika aktywów lub zobowiązania, przyjmując założenie, że uczestnicy rynku działają w swoim najlepszym interesie gospodarczym.**

▼ **M33**

- 23 Przyjmując takie założenia, jednostka nie musi określać konkretnych uczestników rynku. Powinna raczej sprecyzować cechy ogólnie odróżniające uczestników rynku, uwzględniając czynniki właściwe dla:
- (a) składnika aktywów lub zobowiązania;
 - (b) głównego (lub najkorzystniejszego) rynku dla składnika aktywów lub zobowiązania oraz
 - (c) uczestników rynku, z którymi jednostka chciałaby zawrzeć transakcję na tym rynku.

Cena

- 24 **Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. ceną wyjścia) bez względu na to, czy cena ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny.**

- 25 Ceny na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku stosowane do ustalenia wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania nie koryguje się o *koszty transakcyjne*. Koszty transakcyjne ujmują się zgodnie z innymi MSSF. Koszty transakcyjne nie są cechą składnika aktywów lub zobowiązania, a raczej właściwością transakcji i będą różne w zależności od tego, jak jednostka zawiera transakcję dotyczącą składnika aktywów lub zobowiązania.

- 26 Koszty transakcyjne nie obejmują *kosztów transportu*. Jeżeli lokalizacja jest cechą składnika aktywów (a może tak być na przykład w przypadku towaru), cenę na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku koryguje się o ewentualne koszty poniesione w celu przewozu składnika aktywów z aktualnej lokalizacji na ten rynek.

Zastosowanie do aktywów niefinansowych**Największe i najlepsze wykorzystanie w przypadku aktywów niefinansowych**

- 27 **Wycena w wartości godziwej składnika aktywów niefinansowych uwzględnia zdolność uczestnika rynku do osiągnięcia korzyści ekonomicznych poprzez *jak największe i najlepsze* wykorzystanie składnika aktywów lub jego sprzedaż innemu uczestnikowi rynku, który zapewniłby *jak największe i jak najlepsze* wykorzystanie tego składnika aktywów.**

- 28 Największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych uwzględnia wykorzystanie składnika aktywów, które jest fizycznie możliwe, dopuszczalne prawnie i wykonalne finansowo, zgodnie z poniższym opisem:

- (a) wykorzystanie, które jest fizycznie możliwe, uwzględnia cechy fizyczne składnika aktywów, które uczestnicy rynku uwzględniłby przy ustalaniu ceny składnika aktywów (np. lokalizacja lub wielkość nieruchomości);
- (b) wykorzystanie, które jest prawnie dopuszczalne, uwzględnia wszelkie ograniczenia prawne nałożone na wykorzystanie składnika aktywów, które uczestnicy rynku uwzględniłby przy ustalaniu ceny składnika aktywów (np. strefowe regulacje mające zastosowanie w odniesieniu do nieruchomości);
- (c) wykorzystanie, które jest wykonalne finansowo, uwzględnia, czy użycie składnika aktywów, które jest fizycznie możliwe i dopuszczalne prawnie, prowadzi do wytworzenia odpowiedniego dochodu lub odpowiednich przepływów pieniężnych (z uwzględnieniem kosztów przekształcenia składnika aktywów na potrzeby takiego wykorzystania) w celu uzyskania zwrotu inwestycji, którego uczestnicy rynku wymagaliby w przypadku inwestycji w ten składnik aktywów wykorzystany w taki sposób.

▼ **M33**

- 29 Największe i najlepsze wykorzystanie określa się z perspektywy uczestników rynku, nawet jeżeli jednostka przewiduje inne wykorzystanie. Zakłada się jednak, że aktualne wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych przez jednostkę jest największe i najlepsze, chyba że czynniki rynkowe lub inne wskazują, że inne wykorzystanie przez uczestników rynku skutkowałoby maksymalnym zwiększeniem wartości składnika aktywów.
- 30 W celu ochrony pozycji konkurencyjnej lub z innych powodów jednostka może nie zamierzać używać aktywnie nabytego składnika aktywów niefinansowych lub może nie zamierzać używać składnika aktywów zgodnie z największym i najlepszym wykorzystaniem. Może być tak na przykład w przypadku nabytego składnika wartości niematerialnych, który planuje się wykorzystywać defensywnie, uniemożliwiając innym jego używanie. Niemniej jednak jednostka ustala wartość godziwą składnika aktywów niefinansowych, zakładając jego największe i najlepsze wykorzystanie przez uczestników rynku.

Podstawa wyceny aktywów niefinansowych

- 31 Największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych stanowi podstawę wyceny używaną do ustalania wartości godziwej składnika aktywów zgodnie z poniższymi wskazówkami:
- (a) Największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych może zapewniać maksymalną wartość uczestnikom rynku w wyniku wykorzystania go w połączeniu z innymi aktywami w formie grupy ((jako składnika zainstalowanego lub inaczej skonfigurowanego do użycia) lub w połączeniu z innymi aktywami i zobowiązaniami (np. przedsięwzięcie);
- (i) jeżeli największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów polega na użyciu składnika aktywów w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami, wartością godziwą składnika aktywów jest cena, którą otrzymano by w aktualnej transakcji sprzedaży składnika aktywów przy założeniu, że składnik aktywów zostałby wykorzystany z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami, a te aktywa i zobowiązania (tj. aktywa uzupełniające i powiązane zobowiązania) byłyby dostępne dla uczestników rynku;
- (ii) zobowiązania powiązane ze składnikiem aktywów i aktywami uzupełniającymi obejmują zobowiązania, które finansują kapitał obrotowy, lecz nie obejmują zobowiązań będących źródłem finansowania aktywów innych niż aktywa umieszczone w grupie aktywów;
- (iii) założenia dotyczące największego i najlepszego użycia składnika aktywów niefinansowych są spójne w przypadku wszystkich aktywów (dla których jest właściwe założenie największego i najlepszego wykorzystania) w grupie aktywów lub grupie aktywów i zobowiązań, w ramach której składnik aktywów byłby wykorzystany.
- (b) Największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych może zapewniać maksymalną wartość uczestnikom rynku w wyniku jego odrębnego wykorzystania. Jeżeli największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów ma miejsce w wyniku jego odrębnego wykorzystania, wartością godziwą składnika aktywów jest cena, którą otrzymano by w aktualnej transakcji sprzedaży składnika aktywów uczestnikom rynku, którzy wykorzystaliby składnik aktywów w sposób odrębny.

▼ **M33**

32 Wartość godziwa składnika aktywów niefinansowych opiera się na założeniu, że składnik aktywów podlega sprzedaży zgodnie z jednostką rozliczeniową określoną w innych MSSF (może to być pojedynczy składnik aktywów). Dzieje się tak, nawet jeżeli ustalenie wartości godziwej opiera się na założeniu, że największym i najlepszym wykorzystaniem składnika aktywów jest użycie go w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami, ponieważ ustalenie wartości godziwej opiera się na założeniu, że uczestnik rynku posiada już aktywa uzupełniające i powiązane zobowiązania.

33 W paragrafie B3 opisano stosowanie koncepcji podstawy wyceny w odniesieniu do aktywów niefinansowych.

Zastosowanie w odniesieniu do zobowiązań i własnych instrumentów kapitałowych jednostki

Zasady ogólne

34 **Ustalenie wartości godziwej opiera się na założeniu, że zobowiązanie finansowe lub niefinansowe albo też własny instrument kapitałowy jednostki (na przykład udziały kapitałowe wyemitowane jako zapłata w ramach połączenia jednostek gospodarczych) jest przenieszone na uczestnika rynku w dniu wyceny. Przeniesienie zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki opiera się na następujących założeniach:**

(a) **zobowiązanie pozostałoby nieuregulowane, a przejmujący uczestnik rynku musiałby wypełnić zobowiązanie. Zobowiązanie nie zostałoby w dniu wyceny rozliczone z kontrahentem ani nie zostałoby uregulowane w inny sposób;**

(b) **własny instrument kapitałowy jednostki pozostałby w obrocie, a przejmujący uczestnik rynku przejąłby prawa i obowiązki powiązane z instrumentem. W dniu wyceny instrument nie zostałby umorzony ani nie zostałby uregulowany w inny sposób.**

35 Nawet kiedy nie ma obserwowalnego rynku, na którym można by było uzyskać informacje o cenie przeniesienia zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki (np. ponieważ ograniczenia umowne lub inne ograniczenia prawne uniemożliwiają przeniesienie takich pozycji), może istnieć obserwowalny rynek takich pozycji, jeżeli inne strony posiadają je jako aktywa (np. obligacja korporacyjna lub opcja kupna udziałów jednostki).

36 We wszystkich przypadkach jednostka musi wykorzystać w maksymalnym stopniu obserwowalne dane wejściowe i w minimalnym stopniu uwzględnić nieobserwowalne dane wejściowe, aby osiągnąć cel pomiaru wartości godziwej, którym jest oszacowanie ceny, która zostałaby osiągnięta w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach transakcji przeniesienia zobowiązania lub instrumentu kapitałowego między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych.

Zobowiązania i instrumenty kapitałowe posiadane przez inne strony jako aktywa

37 **Kiedy notowana cena przeniesienia identycznego lub podobnego zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki nie jest dostępna, a inna strona posiada identyczną pozycję jako składnik aktywów, jednostka ustala wartość godziwą zobowiązania lub instrumentu kapitałowego z perspektywy uczestnika rynku, który posiada identyczną pozycję jako składnik aktywów na dzień wyceny.**

38 W takich przypadkach jednostka ustala wartość godziwą zobowiązania lub instrumentu kapitałowego w następujący sposób:

(a) przy użyciu ceny notowanej na *aktywnym rynku* za identyczną pozycję, którą inna strona posiada jako składnik aktywów, jeżeli taka cena jest dostępna.

▼ **M33**

- (b) jeżeli cena ta nie jest dostępna, przy użyciu innych obserwowalnych danych wejściowych takich jak cena notowana na rynku, który nie jest rynkiem aktywnym, za identyczną pozycję, którą inna strona posiada jako składnik aktywów.
- (c) jeżeli obserwowalne ceny, o których mowa w pkt. a) i b), nie są dostępne, przy użyciu innej techniki wyceny takiej jak:
 - (i) *podejście dochodowe* (np. technika wartości bieżącej uwzględniająca przyszłe przepływy pieniężne, które uczestnik rynku spodziewa się uzyskać z tytułu posiadania zobowiązania lub instrumentu kapitałowego jako składnika aktywów; zob. paragrafy B10 i B11);
 - (ii) *podejście rynkowe* (np. przy użyciu notowanych cen podobnych zobowiązań lub instrumentów kapitałowych posiadanych przez inne strony jako aktywa; zob. paragrafy B5–B7).

39 Jednostka koryguje notowaną cenę zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki posiadanej przez inną stronę jako składnik aktywów tylko wtedy, gdy istnieją czynniki właściwe dla składnika aktywów, które nie mają zastosowania do ustalenia wartości godziwej zobowiązania lub instrumentu kapitałowego. Jednostka zapewnia, że cena składnika aktywów nie odzwierciedla skutku ograniczenia uniemożliwiającego sprzedaż składnika aktywów. Czynniki, które mogą wskazywać na to, że notowana cena składnika aktywów powinna zostać skorygowana, są na przykład:

- (a) notowana cena składnika aktywów odnosi się do podobnego (lecz nie identycznego) zobowiązania lub instrumentu kapitałowego posiadanej przez inną stronę jako składnik aktywów. Na przykład zobowiązanie lub instrument kapitałowy mogą mieć szczególną cechę (np. jakość kredytowa emitenta), która różni się od cechy znajdującej odzwierciedlenie w wartości godziwej podobnego zobowiązania lub instrumentu kapitałowego posiadanej jako składnik aktywów;
- (b) jednostka rozliczeniowa składnika aktywów nie jest taka sama jak w przypadku zobowiązania lub instrumentu kapitałowego. Jeżeli chodzi na przykład o zobowiązania, w niektórych przypadkach cena składnika aktywów odzwierciedla łączną cenę pakietu obejmującą zarówno kwoty należne od emitenta i wsparcie jakości kredytowej przez stronę trzecią. Jeżeli jednostką rozliczeniową zobowiązania nie jest łączny pakiet, celem nie jest ustalenie wartości godziwej łącznego pakietu, lecz wartości godziwej zobowiązania emitenta. Zatem w takich przypadkach jednostka skorygowałaby zaobserwowaną cenę składnika aktywów w celu wykluczenia skutku wsparcia jakości kredytowej przez stronę trzecią.

Zobowiązania i instrumenty kapitałowe nieposiadane przez inne strony jako aktywa

40 **Kiedy notowana cena przeniesienia identycznego lub podobnego zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki nie jest dostępna, a inna strona nie posiada identycznej pozycji jako składnika aktywów, jednostka ustala wartość godziwą zobowiązania lub instrumentu kapitałowego przy użyciu techniki wyceny z perspektywy uczestnika rynku, który ma zobowiązanie lub wysunął roszczenie z tytułu kapitału.**

41 Na przykład przy stosowaniu techniki wartości bieżącej jednostka może uwzględnić jedną z następujących możliwości:

- (a) przyszłe wypływy środków pieniężnych, które uczestnik rynku spodziewałby się ponieść w związku ze wypełnianiem obowiązku włącznie ze świadczeniem, którego uczestnik rynku domagałby się z tytułu przyjęcia obowiązku (zob. paragrafy B31–B33);

▼ **M33**

- (b) kwotę, którą uczestnik rynku otrzymałby za zaciągnięcie lub wyemitowanie identycznego zobowiązania lub instrumentu kapitałowego na podstawie założeń, które uczestnicy rynku zastosowałiby do ustalenia ceny identycznej pozycji (np. o takich samych cechach kredytowych) na głównym (lub najbardziej korzystnym) rynku w celu wyemitowania zobowiązania lub instrumentu kapitałowego o takich samych warunkach umownych.

Ryzyko niewykonania świadczenia

42 **Wartość godziwa zobowiązania odzwierciedla skutek ryzyka niewykonania świadczenia. Ryzyko niewykonania świadczenia obejmuje własne ryzyko kredytowe jednostki (zgodnie z definicją w MFFS 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*), lecz nie może się do niego ograniczać. Zakłada się, że ryzyko niewykonania świadczenia jest takie samo przed przeniesieniem i po przeniesieniu zobowiązania.**

43 Ustalając wartość godziwą zobowiązania, jednostka uwzględnia skutek swojego ryzyka kredytowego (zdolności kredytowej) i wszystkie inne czynniki, które mogłyby mieć wpływ na prawdopodobieństwo, że obowiązek nie zostanie wypełniony. Skutek ten może być różny w zależności od zobowiązania, na przykład zależy od:

- (a) tego, czy zobowiązanie jest obowiązkiem przekazania środków pieniężnych (zobowiązanie finansowe) lub obowiązkiem dostarczenia towarów lub usług (zobowiązanie niefinansowe);

- (b) warunków wsparcia jakości kredytowej powiązanego ze zobowiązaniem, o ile występuje.

44 Wartość godziwa zobowiązania odzwierciedla skutek ryzyka niewykonania świadczenia na podstawie jego jednostki rozliczeniowej. Emitent zobowiązania wyemitowanego przy nierozzerwalnym wsparciu jakości kredytowej przez stronę trzecią, które jest rozliczane oddzielnie od zobowiązania, nie uwzględnia skutku wsparcia jakości kredytowej (np. zabezpieczenie długu przez stronę trzecią) przy ustalaniu wartości godziwej zobowiązania. Jeżeli wsparcie jakości kredytowej jest ujmowane oddzielnie od zobowiązania, przy ustalaniu wartości godziwej zobowiązania emitent powinien uwzględnić własną zdolność kredytową, nie zaś zdolność kredytową gwaranta będącego stroną trzecią.

Ograniczenie uniemożliwiające przeniesienie zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki

45 Ustalając wartość godziwą zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki jednostka nie uwzględnia oddzielnych danych wejściowych lub korekty względem innych *danych wejściowych* dotyczących występowania ograniczenia uniemożliwiającego przeniesienie pozycji. Skutek ograniczenia uniemożliwiającego przeniesienie zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jednostki jest pośrednio lub bezpośrednio włączony w inne dane wejściowe związane z ustaleniem wartości godziwej.

46 Na przykład w dniu transakcji zarówno wierzyciel, jak i dłużnik zaakceptowali cenę transakcyjną zobowiązania z pełną świadomością, że obowiązek obejmuje ograniczenie uniemożliwiające jego przeniesienie. W wyniku ograniczenia uwzględnionego w cenie transakcyjnej oddzielne dane wejściowe lub korekta względem istniejących danych wejściowych nie są wymagane na dzień transakcji w celu odzwierciedlenia wpływu ograniczenia na przeniesienie. Podobnie oddzielne dane wejściowe lub korekta względem istniejących danych wejściowych nie są wymagane w kolejnych dniach wyceny w celu odzwierciedlenia wpływu ograniczenia na przeniesienie.

▼ **M33****Zobowiązanie finansowe płatne na żądanie**

- 47 Wartość godziwa zobowiązania finansowego płatnego na żądanie (np. depozyt na żądanie) nie jest mniejsza niż kwota płatna na żądanie, zdyskontowana od pierwszego dnia, w którym mogłoby pojawić się żądanie zapłaty kwoty.

Zastosowanie do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych z pozycjami przeciwstawnymi w ryzyku rynkowym lub ryzyku kredytowym kontrahenta

- 48 Jednostka, która posiada grupę aktywów finansowych i zobowiązań finansowych jest objęta ekspozycją na ryzyko rynkowe (określone w MSSF 7) i na ryzyko kredytowe (określone w MSSF 7) każdego z kontrahentów. Jeżeli jednostka zarządza grupą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na podstawie ekspozycji netto na ryzyko rynkowe, albo na ryzyko kredytowe, jednostka może zastosować wyjątek od tego MSSF w celu ustalenia wartości godziwej. Wyjątek pozwala jednostce ustalić wartość godziwą grupy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na podstawie ceny, którą otrzymano by za doprowadzenie do sprzedaży pozycji długiej netto (tj. składnika aktywów) w przypadku ekspozycji na konkretne ryzyko lub za przeniesienie pozycji krótkiej netto (tj. zobowiązania) w przypadku ekspozycji na konkretne ryzyko w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych. Odpowiednio jednostka ustala wartość godziwą grupy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych tak, jak uczestnicy rynku wyceniliby ekspozycję netto na ryzyko na dzień wyceny.
- 49 Jednostka może zastosować wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, tylko wtedy, gdy spełni łącznie wszystkie poniższe warunki:
- (a) zarządza grupą aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych na podstawie ekspozycji netto jednostki na konkretne ryzyko rynkowe (lub rodzaje ryzyka rynkowego) lub na ryzyko kredytowe konkretnego kontrahenta zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub inwestowania jednostki;
 - (b) dostarcza na tej podstawie informacji o grupie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych kluczowym pracownikom szczebla zarządczego w tej jednostce, zgodnie z definicją w MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych* oraz
 - (c) ma obowiązek lub zdecydowała się wyceniać te aktywa finansowe i zobowiązania finansowe według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na koniec każdego okresu sprawozdawczego.
- 50 Wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, nie dotyczy prezentacji sprawozdania finansowego. W niektórych przypadkach podstawa prezentacji instrumentów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej różni się od podstawy wyceny instrumentów finansowych, na przykład gdy MSSF nie wymaga lub nie zezwala na prezentację instrumentów finansowych w ujęciu netto. W takich przypadkach jednostka może być zmuszona przypisać korekty na poziomie portfela (zob. paragrafy 53-56) do poszczególnych aktywów lub zobowiązań, które tworzą grupę aktywów finansowych i zobowiązań finansowych zarządzanych na podstawie ekspozycji netto jednostki na ryzyko. Jednostka stosuje takie korekty w sposób racjonalny i konsekwentny przy zastosowaniu metodologii odpowiedniej do okoliczności.

▼ **M33**

- 51 Jednostka podejmuje decyzję w sprawie zasad rachunkowości zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* w celu zastosowania wyjątku, o którym mowa w paragrafie 48. Jednostka stosująca wyjątek wdraża te zasady rachunkowości, w tym zasady dokonywania korekt w odniesieniu do różnicy między ceną kupna a ceną sprzedaży (zob. paragrafy 53–55) i korekt kredytowych (zob. paragrafy 56), o ile mają zastosowanie, konsekwentnie w każdym okresie dla danego portfela.

▼ **M53**

- 52 Wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, ma zastosowanie tylko do aktywów finansowych, zobowiązań finansowych oraz innych umów objętych zakresem MSSF 9 *Instrumenty finansowe* (lub MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*, jeżeli MSSF 9 nie został jeszcze przyjęty). Odniesienia do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych w paragrafach 48–51 i 53–56 należy rozumieć jako mające zastosowanie do wszystkich umów objętych zakresem (i ujmowanych zgodnie z) MSSF 9 (lub MSR 39, jeżeli MSSF 9 nie został jeszcze przyjęty), bez względu na to, czy spełniają one definicje aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych zawarte w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*.

▼ **M33****Ekspozycja na ryzyko rynkowe**

- 53 Stosując wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, do ustalenia wartości godziwej grupy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych zarządzanych na podstawie ekspozycji netto jednostki na konkretne ryzyko rynkowe (lub rodzaje ryzyka rynkowego), jednostka przyjmuje cenę w obrębie widełek ceny kupna i ceny sprzedaży, która jest najbardziej reprezentatywna dla wartości godziwej w danych okolicznościach w odniesieniu do ekspozycji netto jednostki na te rodzaje ryzyka rynkowego (zob. paragrafy 70 i 71).

- 54 Stosując wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, jednostka zapewnia, że ryzyko rynkowe (lub rodzaje ryzyka rynkowego), na które jest narażona w obrębie tej grupy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, jest co do istoty takie samo. Na przykład jednostka nie łączyłaby ryzyka stopy procentowej powiązanego ze składnikiem aktywów finansowych z ryzykiem cen towarów powiązanych ze zobowiązaniem finansowym, ponieważ robiąc to, nie złagodziłaby ekspozycji na ryzyko stopy procentowej lub ryzyko cen towarów. Stosując wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, każde ryzyko bazowe wynikające z parametrów ryzyka rynkowego, które nie jest identyczne, jest uwzględniane przy ustalaniu wartości godziwej aktywów finansowych i zobowiązań finansowych w ramach grupy.

- 55 Podobnie czas trwania ekspozycji jednostki na konkretne ryzyko rynkowe (lub rodzaje ryzyka rynkowego) wynikające z aktywów finansowych i zobowiązań finansowych jest co do istoty taki sam. Na przykład jednostka, która zawiera 12-miesięczny kontrakt terminowy typu *futures* w zamian za przepływy pieniężne powiązane z 12-miesięczną wartością ekspozycji na ryzyko stopy procentowej w ramach pięcioletniego instrumentu finansowego w obrębie grupy składającej się tylko z takich aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, ustala wartość godziwą ekspozycji na 12-miesięczne ryzyko stopy procentowej w ujęciu netto, a pozostałą ekspozycję na ryzyko stopy procentowej (tj. w latach 2–5) – w ujęciu brutto.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe konkretnego kontrahenta

- 56 Stosując wyjątek, o którym mowa w paragrafie 48, w celu ustalenia wartości godziwej grupy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych w ramach transakcji zawartej z konkretnym kontrahentem,

▼ **M33**

jednostka uwzględni przy ustalaniu wartości godziwej skutek ekspozycji netto jednostki na ryzyko kredytowe kontrahenta lub ekspozycję netto kontrahenta na ryzyko kredytowe jednostki, kiedy uczestnicy rynku uwzględniliby wszelkie istniejące ustalenia, które łągodzą ekspozycję na ryzyko kredytowe w razie niewykonania zobowiązania (np. umowa o kompensowanie zobowiązań z kontrahentem lub umowa zawierająca wymóg wymiany zabezpieczeń na podstawie ekspozycji każdej strony na ryzyko kredytowe drugiej strony). Wycena w wartości godziwej ma odzwierciedlać oczekiwania uczestników rynku co do prawdopodobieństwa prawnej egzekwowalności takiego ustalenia w razie niewykonania zobowiązania.

Wartość godziwa w początkowym ujęciu

- 57 Kiedy składnik aktywów zostaje nabyty lub zobowiązanie zaciągnięte w ramach transakcji wymiany tego składnika aktywów lub tego zobowiązania, ceną transakcji jest cena zapłacona za nabycie składnika aktywów lub otrzymana za zaciągnięcie zobowiązania (*cena wejścia*). Natomiast wartością godziwą składnika aktywów lub zobowiązania jest cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono za przeniesienie zobowiązania (*cena wyjścia*). Jednostki nie koniecznie sprzedają aktywa po cenach zapłaconych za ich nabycie. Podobnie jednostki nie koniecznie przenoszą zobowiązania po cenach otrzymanych za ich zaciągnięcie.
- 58 W wielu przypadkach cena transakcyjna będzie równoważna z wartością godziwą (np. mogłoby tak być w przypadku, gdy na dzień transakcji transakcja nabycia składnika aktywów ma miejsce na rynku, na którym składnik aktywów zostałby sprzedany).
- 59 Ustalając, czy wartość godziwa w początkowym ujęciu jest równoważna cenie transakcji, jednostka uwzględnia czynniki właściwe dla transakcji i dla składnika aktywów lub zobowiązania. W paragrafie B4 opisano sytuacje, w których cena transakcji może nie odpowiadać wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania w początkowym ujęciu.
- 60 Jeżeli inny MSSF wymaga początkowej wyceny składnika aktywów lub zobowiązania przez jednostkę według wartości godziwej lub dopuszcza taką wycenę, a cena transakcji różni się od wartości godziwej, jednostka ujmuje wynikające z tej różnicy zysk lub stratę w wyniku finansowym, o ile MSSF nie stanowi inaczej.

Techniki wyceny

- 61 **Jednostka stosuje techniki wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których są dostępne dostateczne dane do ustalenia wartości godziwej, przy maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych.**
- 62 Celem zastosowania danej techniki wyceny jest oszacowanie ceny w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach transakcji sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania, która zostałaby zawarta między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych. Trzy powszechnie stosowane techniki wyceny to podejście rynkowe, podejście kosztowe i podejście dochodowe. Najważniejsze aspekty tych podejść streszczono w paragrafach B5–B11. W celu ustalenia wartości godziwej jednostka stosuje techniki wyceny zgodne z jedną lub z kilkoma z tych podejść.

▼ **M33**

- 63 W niektórych przypadkach odpowiednia będzie tylko jedna technika wyceny (np. przy wycenie składnika aktywów lub zobowiązania przy użyciu cen notowanych na aktywnym rynku za identyczne aktywa lub zobowiązania). W innych przypadkach odpowiednie będzie zastosowanie kilku technik wyceny (np. może tak być w przypadku wyceny ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Jeżeli stosuje się kilka technik wyceny w celu ustalenia wartości godziwej, wyniki (tj. odpowiednie wskazania wartości godziwej) są oceniane przy uwzględnieniu racjonalności przedziału wartości tych wyników. Ustalenie wartości godziwej polega na wyznaczeniu takiej wielkości w tym przedziale, która najbardziej odpowiada wartości godziwej w danych okolicznościach.
- 64 Jeżeli cena transakcyjna jest wartością godziwą w początkowym ujęciu, a technika wyceny stosowana do ustalenia wartości godziwej w kolejnych okresach opiera się na nieobserwowalnych danych wejściowych, technika wyceny jest tak kalibrowana, aby w początkowym ujęciu wynik techniki wyceny odpowiadał cenie transakcji. Kalibrowanie gwarantuje, że technika wyceny odzwierciedla aktualne warunki rynkowe i pomaga jednostce ustalić, czy korekta techniki wyceny jest konieczna (np. może istnieć cecha składnika aktywów lub zobowiązania, która nie została wychwycona w technice wyceny). Po początkowym ujęciu, ustalając wartość godziwą przy zastosowaniu techniki lub technik wyceny z wykorzystaniem nieobserwowalnych danych wejściowych, jednostka gwarantuje, że zastosowane techniki wyceny odzwierciedlają obserwowalne dane rynkowe (np. cenę za podobny składnik aktywów lub zobowiązanie) na dzień wyceny.
- 65 Techniki wyceny stosowane do ustalenia wartości godziwej są stosowane w sposób ciągły. Zmiana techniki wyceny lub jej stosowania (np. zmiana ważenia, kiedy stosuje się kilka technik wyceny lub zmiana korekty stosowanej w odniesieniu do techniki wyceny) jest jednak odpowiednia, jeżeli zmiana skutkuje wyceną tak samo lub bardziej odpowiadającą wartości godziwej w danych okolicznościach. Może tak być na przykład w którejkolwiek z następujących sytuacji:
- (a) powstają nowe rynki;
 - (b) dostępne są nowe informacje;
 - (c) informacje wcześniej stosowane nie są już dostępne;
 - (d) techniki wyceny zostają udoskonalone lub
 - (e) warunki rynkowe ulegają zmianie.
- 66 Zmiany wynikające ze zmiany techniki wyceny lub jej stosowania traktuje się jako zmianę wartości szacunkowych zgodnie z MSR 8. Jednak w MSR 8 ujawnianie informacji o zmianie wartości szacunkowych nie jest wymagane w przypadku zmian wynikających ze zmiany techniki wyceny lub jej stosowania.

Dane wejściowe w technikach wyceny**Zasady ogólne**

- 67 **Techniki wyceny stosowane do ustalania wartości godziwej powinny opierać się na maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych.**
- 68 Przykłady rynków, na których dane wejściowe mogą być obserwowalne w przypadku niektórych aktywów i zobowiązań (np. instrumentów finansowych) obejmują giełdy, rynki dealerskie, rynki brokerskie i rynki transakcji bezpośrednich (zob. paragraf B34).

▼ **M33**

- 69 Jednostka wybiera dane wejściowe które są zgodne z cechami składnika aktywów lub zobowiązania, które uczestnicy rynku uwzględniłyby w transakcji dotyczącej składnika aktywów lub zobowiązania (zob. paragrafy 11 i 12). W niektórych przypadkach te cechy skutkują zastosowaniem korekty, np. premii lub dyskonta (np. premii za kontrolę lub dyskonta niekontrolującego udziału). Jednakże ustalenie wartości godziwej nie obejmuje premii lub dyskonta, które nie są zgodne z jednostką rozliczeniową przyjętą w MSSF, który zawiera wymóg wyceny w wartości godziwej lub dopuszcza taką wycenę (zob. paragrafy 13 i 14). Premie lub dyskonta, które odzwierciedlają wielkość jako cechę udziału jednostki (szczególnie czynnik blokujący, który koryguje cenę notowaną składnika aktywów lub zobowiązania, ponieważ normalny dzienny wolumen obrotu na rynku jest niewystarczający, aby wchłonąć ilość posiadaną przez jednostkę, zgodnie z opisem w paragrafie 80), nie zaś cechę składnika aktywów lub zobowiązania (np. premia za kontrolę przy wycenie w wartości godziwej udziału kontrolującego) nie są dopuszczalne w wycenie w wartości godziwej. We wszystkich przypadkach, jeżeli istnieje cena notowana na rynku aktywnym (tj. *dane wejściowe na poziomie 1*) dla składnika aktywów lub zobowiązania, przy wycenie w wartości godziwej jednostka stosuje tę cenę bez korekty poza wyjątkiem, o którym mowa w paragrafie 79.

Dane wejściowe oparte na cenach kupna i sprzedaży

- 70 Jeżeli składnik aktywów lub zobowiązanie wycenione według wartości godziwej mają cenę kupna i cenę sprzedaży (np. dane wejściowe z rynku dealerskiego), do ustalenia wartości godziwej jest stosowana cena mieszcząca się w widełkach cen kupna i cen sprzedaży, która najlepiej odpowiada wartości godziwej w danych okolicznościach, bez względu na to, gdzie dane wejściowe plasują się w hierarchii wartości godziwej (tj. na poziomie 1, 2 lub 3; zob. paragraf 72–90). Stosowanie cen kupna w odniesieniu do pozycji aktywów i cen sprzedaży do pozycji zobowiązań jest dopuszczalne, lecz nie jest wymagane.
- 71 Niniejszy MSSF nie wyklucza użycia średnich rynkowych cen lub innych konwencji cenowych używanych przez uczestników rynku jako praktycznego sposobu ustalenia wartości godziwej w widełkach cen kupna i cen sprzedaży.

Hierarchia wartości godziwej

- 72 W celu zwiększenia spójności i porównywalności pomiarów wartości godziwej i powiązanych ujawnianych informacji w niniejszym standardzie ustanowiono hierarchię wartości godziwej, która klasyfikuje na trzech poziomach (zob. paragrafy 76–90) dane wejściowe dla technik wyceny stosowanych do ustalania wartości godziwej. W hierarchii wartości godziwej najwyższy priorytet nadano cenom notowanym (nieskorygowanym) na aktywnych rynkach za identyczne aktywa lub zobowiązania (dane wejściowe na poziomie 1), zaś najniższy priorytet – nieobserwowalnym danym wejściowym (*dane wejściowe na poziomie 3*).
- 73 W niektórych przypadkach dane wejściowe stosowane do ustalenia wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania mogą zostać sklasyfikowane na różnych poziomach hierarchii wartości godziwej. W takich przypadkach pomiar wartości godziwej zostaje sklasyfikowany w całości na tym samym poziomie hierarchii wartości godziwej co dane wejściowe z najniższego poziomu, które są znaczące dla całej wyceny. Ocena znaczenia poszczególnych danych wejściowych dla całej wyceny wymaga osądu uwzględniającego czynniki właściwe dla składnika aktywów lub zobowiązania. Korekty dokonywane w celu ustalenia wartości godziwej, takie jak koszty sprzedaży przy wycenie w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, nie są uwzględniane przy określaniu poziomu hierarchii wartości godziwej, na którym klasyfikuje się pomiar wartości godziwej.

▼ **M33**

74 Dostępność odpowiednich danych wejściowych i ich względna subiektywność mogą mieć wpływ na wybór odpowiednich technik wyceny (zob. paragraf 61). Jednak w hierarchii wartości godziwej rangę nadaje się nie technikom wyceny stosowanym do ustalenia wartości godziwej, lecz danym wejściowym w technikach wyceny. Na przykład ustalenie wartości godziwej dokonane przy użyciu techniki wartości bieżącej może zostać sklasyfikowane na poziomie 2 lub poziomie 3 w zależności od tych danych wejściowych, które są znaczące dla całej wyceny, i poziomu hierarchii wartości godziwej, na którym dane te są sklasyfikowane.

75 Jeżeli obserwowalne dane wejściowe wymagają korekty przy użyciu nieobserwowalnych danych wejściowych, a korekta prowadzi do znacznie wyższej lub niższej wartości godziwej, uzyskany pomiar byłby sklasyfikowany na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej. Jeżeli na przykład uczestnik rynku chciałby uwzględnić skutek ograniczenia sprzedaży składnika aktywów przy oszacowywaniu ceny składnika aktywów, jednostka skorygowałaby notowaną cenę w celu odzwierciedlenia skutku tego ograniczenia. Jeżeli notowana cena stanowi *dane wejściowe na poziomie 2* a korekta stanowi nieobserwowalne dane wejściowe, które są znaczące dla całej wyceny, ustalona wartość godziwa zostałaby sklasyfikowana na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej.

Dane wejściowe na poziomie 1

76 Dane wejściowe na poziomie 1 są cenami notowanymi (nieskorygowanymi) na aktywnych rynkach za identyczne aktywa lub zobowiązania, do których jednostka ma dostęp w dniu wyceny.

77 Cena notowana na aktywnym rynku zapewnia najbardziej wiarygodny dowód wartości godziwej i jest stosowana bez korekty przy ustaleniu wartości godziwej, jeżeli tylko jest dostępna, poza wyjątkiem, o którym mowa w paragrafie 79.

78 Dane wejściowe na poziomie 1 będą dostępne w przypadku wielu aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, przy czym niektóre z nich mogą być przedmiotem wymiany na wielu aktywnych rynkach (np. na różnych giełdach). Zatem na poziomie 1 nacisk kładzie się na ustalenie obu następujących kwestii:

(a) głównego rynku dla składnika aktywów lub zobowiązania lub, w przypadku braku głównego rynku, najkorzystniejszego rynku dla składnika aktywów lub zobowiązania,

(b) faktu, czy jednostka może przeprowadzić transakcję, której przedmiotem jest składnik aktywów lub zobowiązanie, po cenie z tego rynku na dzień wyceny.

79 Jednostka nie koryguje danych wejściowych na poziomie 1 z wyjątkiem następujących okoliczności:

(a) kiedy jednostka posiada znaczną liczbę podobnych (lecz nie identycznych) aktywów lub zobowiązań (np. dłużnych papierów wartościowych), które są wyceniane według wartości godziwej, a cena notowana na aktywnym rynku jest dostępna, lecz nie jest łatwo do niej dotrzeć w przypadku każdego z tych aktywów i zobowiązań oddzielnie (tj. mając na uwadze dużą liczbę podobnych aktywów lub zobowiązań posiadanych przez jednostkę, trudno byłoby uzyskać informacje na temat ceny każdego poszczególnego składnika aktywów lub zobowiązania na dzień wyceny). W takim przypadku, ustalając wartość godziwą, jednostka może zastosować jako praktyczny sposób alternatywną

▼ **M33**

metodę ustalania ceny, która nie opiera się wyłącznie na cenach notowanych (np. macierzowa kalkulacja cen). Jednakże wynikiem stosowania alternatywnej metody ustalania cen jest klasyfikacja ustalonej wartości godziwej na niższym poziomie hierarchii wartości godziwej;

- (b) kiedy cena notowana na aktywnym rynku nie odpowiada wartości godziwej na dzień wyceny. Może tak być w przypadku, gdy na przykład znaczące wydarzenia (takie jak transakcje na rynku transakcji bezpośrednich, obrót na rynku brokerskim lub ogłoszenia) mają miejsce po zamknięciu rynku, lecz przed datą wyceny. Jednostka ustala i konsekwentnie stosuje zasady określania takich zdarzeń, które mogą wpływać na pomiary wartości godziwej. Jeżeli jednak cena notowana jest korygowana w wyniku nowych informacji, korekta skutkuje klasyfikacją ustalonej wartości godziwej na niższym poziomie hierarchii wartości godziwej;
- (c) kiedy wartość godziwa zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego jest ustalana przy użyciu ceny notowanej za identyczną pozycję będącą przedmiotem obrotu jako składnik aktywów na aktywnym rynku i wymaga korekty uwzględniającej czynniki właściwe dla danej pozycji lub składnika aktywów (zob. paragraf 39). Jeżeli korekta ceny notowanej składnika aktywów nie jest wymagana, ustalona wartość godziwa jest klasyfikowana na poziomie 1 hierarchii wartości godziwej. Jednakże jakakolwiek korekta ceny notowanej składnika aktywów skutkuje klasyfikacją ustalonej wartości godziwej na niższym poziomie hierarchii wartości godziwej.

80 Jeżeli jednostka posiada pozycję z tytułu jednego składnika aktywów lub zobowiązania (w tym pozycję obejmującą znaczną liczbę identycznych aktywów lub zobowiązań, taką jak pakiet instrumentów finansowych), a składnik aktywów lub zobowiązanie jest przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, wartość godziwa składnika aktywów lub zobowiązania jest ustalana na poziomie 1 jako iloczyn ceny notowanej za pojedynczy składnik aktywów lub pojedyncze zobowiązanie i ilości posiadanej przez jednostkę. Dzieje się tak nawet jeżeli normalny dzienny wolumen obrotu na rynku nie jest dostateczny, aby wchłonąć posiadaną ilość, a złożenie zleceń sprzedaży pozycji w ramach pojedynczej transakcji mogłoby wpłynąć na cenę notowaną.

Dane wejściowe na poziomie 2

81 Dane wejściowe na poziomie 2 to dane wejściowe inne niż ceny notowane uwzględnione na poziomie 1, które są obserwowalne w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, albo pośrednio, albo bezpośrednio.

82 Jeżeli składnik aktywów lub zobowiązanie ma określony (umowny) termin, dane wejściowe na poziomie 2 muszą być obserwowalne zasadniczo przez cały okres trwania składnika aktywów lub zobowiązania. Dane wejściowe na poziomie 2 obejmują:

- (a) ceny podobnych aktywów lub zobowiązań notowane na rynkach aktywnych;

▼ **M33**

- (b) ceny identycznych lub podobnych aktywów lub zobowiązań notowane na rynkach, które nie są aktywne;
 - (c) dane wejściowe inne niż ceny notowane, które są obserwowalne w odniesieniu do danego składnika aktywów lub zobowiązania, na przykład:
 - (i) stopy procentowe i krzywe dochodowości obserwowalne w powszechnie przyjętych przedziałach kwotowań;
 - (ii) zakładaną zmienność oraz
 - (iii) spread kredytowy.
 - (d) *dane wejściowe potwierdzone przez rynek.*
- 83 Korekty danych wejściowych na poziomie 2 będą różnić się w zależności od czynników właściwych dla danego składnika aktywów lub zobowiązania. Czynniki te obejmują:
- (a) stan lub lokalizację składnika aktywów;
 - (b) stopień, w jakim dane wejściowe są powiązane z pozycjami porównywalnymi do składnika aktywów lub zobowiązania (włącznie z czynnikami opisanymi w paragrafie 39); oraz
 - (c) wolumen lub poziom aktywności na rynkach, na których dane wejściowe są obserwowalne.
- 84 Korekta danych wejściowych na poziomie 2, która jest istotna dla całej wyceny, może skutkować klasyfikacją ustalonej wartości godziwej na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej, jeżeli do korekty są wykorzystywane istotne nieobserwowalne dane wejściowe.
- 85 Opis wykorzystania danych wejściowych z poziomu 2 w odniesieniu do wybranych aktywów i zobowiązań znajduje się w paragrafie B35.
- Dane wejściowe na poziomie 3**
- 86 Dane wejściowe na poziomie 3 to nieobserwowalne dane wejściowe dotyczące danego składnika aktywów lub zobowiązania.
- 87 Nieobserwowalne dane wejściowe są używane do ustalenia wartości godziwej w zakresie, w jakim odpowiednie obserwowalne dane wejściowe są niedostępne, co pozwala uwzględnić sytuacje, w których aktywność rynkowa związana z danym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem na dzień wyceny jest niewielka, o ile w ogóle istnieje. Jednakże cel ustalenia wartości godziwej pozostaje taki sam: chodzi o ustalenie ceny wyjścia na dzień wyceny z perspektywy uczestnika rynku, który posiada składnik aktywów lub ma zobowiązanie. Zatem nieobserwowalne dane wejściowe odzwierciedlają założenia, które przyjęliby uczestnicy rynku na potrzeby kalkulacji ceny składnika aktywów lub zobowiązania, w tym założenia dotyczące ryzyka.

▼ **M33**

- 88 Założenia dotyczące ryzyka obejmują ryzyko nierozzerwalnie związane z konkretną techniką wyceny stosowaną w odniesieniu do ustalenia wartości godziwej (taką jak model ustalania ceny) i ryzyko związane z danymi wejściowymi w technice wyceny. Pomiar, który nie obejmuje korekty ze względu na ryzyko, nie odpowiadałby pomiarowi wartości godziwej, jeżeli uczestnicy rynku zastosowaliby taką korektę w odniesieniu do wyceny składnika aktywów lub zobowiązania. Przykładowo, uwzględnienie korekty ryzyka mogłoby okazać się konieczne w przypadku istotnej niepewności (np. kiedy wystąpił istotny spadek wolumenu lub poziomu aktywności w porównaniu z normalną aktywnością rynkową dla danego składnika aktywów lub zobowiązania albo podobnych aktywów lub zobowiązań, a jednostka ustaliła, że cena transakcyjna lub cena notowana nie odpowiada wartości godziwej, zgodnie z opisem w paragrafach B37–B47).
- 89 Jednostka opracowuje nieobserwowalne dane wejściowe, wykorzystując najlepsze informacje dostępne w danych okolicznościach, które mogą obejmować własne dane jednostki. Opracowując nieobserwowalne dane wejściowe, jednostka może na początku wykorzystać własne dane, lecz koryguje je, jeżeli z racjonalnie dostępnych informacji wynika, że inni uczestnicy rynku wykorzystaliby inne dane lub istnieje pewna specyfika jednostki, która nie jest dostępna dla innych uczestników rynku (np. właściwa dla jednostki synergia). Jednostka nie musi podejmować wyczerpujących starań w celu uzyskania informacji na temat założeń przyjmowanych przez uczestników rynku. Uwzględnia jednak wszystkie racjonalnie dostępne informacje na temat założeń przyjmowanych przez uczestników rynku. Nieobserwowalne dane wejściowe opracowane w sposób opisany powyżej uznaje się za założenia uczestników rynku, które spełniają cel ustalenia wartości godziwej.
- 90 Opis wykorzystania danych wejściowych z poziomu 3 w odniesieniu do wybranych aktywów i zobowiązań znajduje się w paragrafie B36.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 91 **Jednostka ujawnia informacje, które pomagają użytkownikom jej sprawozdań finansowych w ocenie:**
- (a) w przypadku aktywów i zobowiązań wycenionych według wartości godziwej powtarzalnie lub jednorazowo w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po początkowym ujęciu – technik wyceny i danych wejściowych wykorzystanych do wyceny; oraz
- (b) w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej przy użyciu istotnych nieobserwowalnych danych wejściowych (poziom 3) – wpływu wycen na wynik finansowy albo na inne całkowite dochody za dany okres.

▼ **M33**

92 Aby osiągnąć cele, o których mowa w paragrafie 91, jednostka uwzględnia wszystkie wymienione poniżej elementy:

- (a) poziom szczegółowości niezbędny do spełnienia wymogów ujawnienia informacji;
- (b) znaczenie, które należy przypisać każdemu z poszczególnych wymogów;
- (c) zakres agregacji lub dezagregacji; oraz
- (d) potrzebę dodatkowych informacji dla użytkowników sprawozdań finansowych w celu oceny ujawnionych informacji ilościowych.

Jeżeli ujawnienie informacji zgodnie z niniejszym standardem lub innymi MSSF okaże się niedostateczne, aby osiągnąć cele, o których mowa w paragrafie 91, jednostka ujawnia dodatkowe informacje niezbędne do osiągnięcia tych celów.

93 Aby osiągnąć cele, o których mowa w paragrafie 91, jednostka ujawnia co najmniej następujące informacje dotyczące każdej klasy aktywów i zobowiązań (zob. paragraf 94 w odniesieniu do informacji na temat ustalania odpowiednich klas aktywów i zobowiązań) wycenionych według wartości godziwej (wraz z wycenami opartymi na wartości godziwej wchodzącymi w zakres niniejszego MSSF) w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po początkowym ujęciu:

- (a) w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej – wycenę w wartości godziwej na koniec okresu sprawozdawczego, a w przypadku jednorazowych wycen w wartości godziwej – powody wyceny. Powtarzalne wyceny w wartości godziwej aktywów lub zobowiązań są wycenami wymaganymi lub dopuszczanymi przez inne MSSF w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Jednorazowe wyceny w wartości godziwej aktywów lub zobowiązań są wycenami wymaganymi lub dopuszczanymi przez inne MSSF w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w szczególnych okolicznościach (np. kiedy jednostka wycenia składnik aktywów przeznaczony do sprzedaży w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*, ponieważ wartość godziwa składnika aktywów pomniejszona o koszty sprzedaży jest niższa niż jego wartość bilansowa);
- (b) w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej – poziom hierarchii wartości godziwej, na którym sklasyfikowano pomiary wartości godziwej w ujęciu całościowym (poziom 1, 2 lub 3);
- (c) w przypadku aktywów i zobowiązań posiadanych na koniec okresu sprawozdawczego i powtarzalnie wycenianych według wartości godziwej – kwoty wszelkich przeniesień między poziomem 1 a poziomem 2 hierarchii wartości godziwej, powody tych przeniesień i stosowane przez jednostkę zasady ustalania, kiedy uznaje się, że nastąpiły przeniesienia między poziomami (zob. paragraf 95). Informacje o przeniesieniu na każdy poziom są ujawniane i omawiane oddzielnie od informacji o przeniesieniu z każdego poziomu;

▼ M33

- (d) w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 2 i poziomie 3 hierarchii wartości godziwej – opis techniki(technik) wyceny oraz dane wejściowe wykorzystane dla ustalenia wartości godziwej. Jeżeli nastąpiła zmiana techniki wyceny (np. zastąpienie podejścia rynkowego podejściem dochodowym lub zastosowanie dodatkowej techniki wyceny), jednostka ujawnia zmianę i jej powody. W przypadku pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej jednostka dostarcza informacje ilościowe na temat istotnych nieobserwowalnych danych wejściowych wykorzystanych dla ustalenia wartości godziwej. Jednostka nie musi tworzyć ilościowych informacji w celu spełnienia wymogu ujawniania informacji, jeżeli ilościowe nieobserwowalne dane wejściowe nie zostały opracowane przez jednostkę przy okazji ustalania wartości godziwej (np. kiedy jednostka wykorzystuje ceny z wcześniejszych transakcji lub informacje o cenach strony trzeciej bez korekty). Ujawniając informacje, jednostka nie może jednak pomijać ilościowych nieobserwowalnych danych wejściowych, które są istotne dla ustalenia wartości godziwej i do których jednostka ma racjonalny dostęp;
- (e) w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej – uzgodnienie bilansu otwarcia i bilansu zamknięcia, przy czym należy oddzielnie ujawnić zmiany, które w trakcie okresu zostały przypisane do następujących pozycji:
- (i) łącznych zysków lub strat za okres ujętych w wyniku finansowym oraz pozycji wyniku finansowego, w których ujęto te zyski lub straty;
 - (ii) łącznych zysków lub strat za okres ujętych w innych całkowitych dochodach oraz pozycji innych całkowitych dochodów, w których ujęto te zyski lub straty;
 - (iii) operacji kupna, sprzedaży, emisji i rozliczeń (każdy z tych rodzajów zmian ujawnia się oddzielnie);
 - (iv) kwot wszelkich przeniesień na poziom lub z poziomu 3 hierarchii wartości godziwej, powodów tych przeniesień i stosowanych przez jednostkę zasad ustalania, kiedy uznaje się, że nastąpiły przeniesienia między poziomami (zob. paragraf 95). Informacje o przeniesieniu na poziom 3 są ujawniane i omawiane oddzielnie od informacji o przeniesieniu z poziomu 3;
- (f) w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej – kwotę łącznych zysków lub strat za okres, o którym mowa w pkt. e) ppkt (i), ujętą w wyniku finansowym, która jest przypisywana zmianie niezrealizowanych zysków lub strat związanych z tymi aktywami lub zobowiązaniami posiadanymi na koniec okresu sprawozdawczego oraz pozycję(pozycje) wyniku finansowego, w której ujęto niezrealizowane zyski lub straty;
- (g) w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej – opis procesu wyceny przeprowadzonego przez jednostkę (w tym na przykład informacje, jak jednostka podejmuje decyzje w sprawie zasad i procedur wyceny oraz analizuje zmiany wycen w wartości godziwej w kolejnych okresach);

▼ **M33**

- (h) w przypadku powtarzalnych pomiarów wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej:
- (i) w przypadku wszystkich takich pomiarów – opisowa prezentacja wrażliwości wyceny w wartości godziwej na zmiany nieobserwowalnych danych wejściowych, jeżeli zmiana w tych danych wejściowych na inną kwotę może prowadzić do ustalenia wartości godziwej na wyraźnie wyższym lub niższym poziomie. Jeżeli istnieją powiązania między tymi danymi wejściowymi a innymi nieobserwowalnymi danymi wejściowymi wykorzystywanymi w przy ustalaniu wartości godziwej, jednostka przedstawia również opis tych powiązań i sposobu, w jaki mogą wzmocnić lub złagodzić wpływ zmian nieobserwowalnych danych wejściowych na pomiar wartości godziwej. Aby spełnić ten wymóg dotyczący ujawniania informacji, w opisowej prezentacji wrażliwości na zmiany nieobserwowalnych danych wejściowych należy uwzględnić ujawnione nieobserwowalne dane wejściowe zgodnie z pkt. d);
 - (ii) w przypadku aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, jeżeli zmiana jednego elementu lub większej liczby nieobserwowalnych danych wejściowych w celu odzwierciedlenia racjonalnie możliwych alternatywnych założeń znacznie zmieniłaby wartość godziwą, jednostka stwierdza ten fakt i ujawnia skutek tych zmian. Jednostka ujawnia informacje na temat tego, jak obliczono skutek zmiany w celu odzwierciedlenia racjonalnie możliwego alternatywnego założenia. W tym celu znaczenie ocenia się w odniesieniu do wyniku finansowego oraz łącznych aktywów lub łącznych zobowiązań albo, kiedy zmiany wartości godziwej są ujęte w innych całkowitych dochodach, łącznego kapitału własnego;
 - (i) w przypadku powtarzalnych i jednorazowych pomiarów wartości godziwej, jeżeli największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych różni się od jego aktualnego wykorzystania, jednostka ujawnia ten fakt oraz informacje, dlaczego składnik aktywów niefinansowych jest wykorzystywany w sposób inny niż wynikający z jego największego i najlepszego użycia.

94 Jednostka określa odpowiednie klasy aktywów i zobowiązań na podstawie:

- (a) właściwości, cech i ryzyk związanych ze składnikiem aktywów lub zobowiązaniem; oraz
- (b) poziomu hierarchii wartości godziwej, na którym sklasyfikowano ustaloną wartość godziwą.

Może występować konieczność zwiększenia liczby klas ustalonych wartości godziwych sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej, ponieważ pomiary te charakteryzują się większym stopniem niepewności i subiektywności. Określenie odpowiednich klas aktywów i zobowiązań, na temat których należy ujawnić informacje dotyczące pomiarów wartości godziwej, wymaga osądu. Klasa aktywów i zobowiązań często wymaga większej dezagregacji niż pozycja przedstawiona w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Jednak jednostka dostarcza dostateczne informacje, aby umożliwić uzgodnienie z pozycjami przedstawionymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Jeżeli w innym MSSF określono klasę danego składnika aktywów lub zobowiązania, jednostka może wykorzystać tę klasę przy ujawnianiu informacji wymaganych w tym standardzie, jeżeli klasa spełnia wymogi określone w niniejszym paragrafie.

▼ **M33**

- 95 Jednostka ujawnia i w sposób ciągły stosuje swoje zasady określania sytuacji, w których uznaje się, że nastąpiły przeniesienia między poziomami hierarchii wartości godziwej zgodnie z paragrafem 93 pkt. c) oraz pkt. e) ppkt (iv). Zasady dotyczące momentu ujmowania przeniesień powinny być takie same w przypadku przeniesień na dane poziomy, jak i w przypadku przeniesień z danych poziomów. Przykłady zasad określania momentu przeniesień obejmują:
- (a) datę wydarzenia lub zmiany okoliczności, które wywołały przeniesienie;
 - (b) początek okresu sprawozdawczego;
 - (c) koniec okresu sprawozdawczego.
- 96 Jeżeli jednostka podejmuje decyzję o stosowaniu - jako zasady rachunkowości - wyjątku, o którym mowa w paragrafie 48, ujawnia ten fakt.
- 97 W przypadku każdej klasy aktywów i zobowiązań, które nie są wyceniane według wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, lecz informacje na ich temat są ujawniane, jednostka ujawnia informacje wymagane w paragrafie 93 pkt. b), d) oraz i). Jednostka nie musi jednak ujawnić ilościowych informacji na temat istotnych nieobserwowalnych danych wejściowych wykorzystywanych do ustalania wartości godziwej sklasyfikowanych na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej zgodnie z wymogiem w paragrafie 93 pkt. d). W przypadku takich aktywów i zobowiązań jednostka nie musi ujawniać innych informacji wymaganych w niniejszym standardzie.
- 98 W przypadku zobowiązania wycenionego według wartości godziwej i wyemitowanego przy nierozzerwalnym wsparciu jakości kredytowej przez stronę trzecią emitent ujawnia istnienie takiego wsparcia jakości kredytowej oraz informację, czy znajduje ono odzwierciedlenie w wycenie w wartości godziwej zobowiązania.
- 99 Jednostka ujawnia dane ilościowe wymagane w niniejszym standardzie w formie tabeli, o ile inny format nie jest odpowiedniejszy.

*Załącznik A***Definicje terminów**

Załącznik stanowi integralną część MSSF.

aktywny rynek	Rynek, na którym transakcje dotyczące składnika aktywów lub zobowiązania odbywają się z dostateczną częstotliwością i mają dostateczny wolumen, aby dostarczać w sposób ciągły informacji na temat cen.
podejście kosztowe	Technika wyceny odzwierciedlająca kwotę wymaganą obecnie, aby zastąpić zdolność użytkową danego składnika aktywów (często określana jako bieżący koszt zastąpienia).
cena wejścia	Cena zapłacona za nabycie składnika aktywów lub otrzymana za zaciągnięcie zobowiązania w ramach transakcji wymiany.
cena wyjścia	Cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania.
oczekiwane przepływy pieniężne	Średnia ważona prawdopodobieństwem (tj. średni rozkład) ewentualnych przyszłych przepływów pieniężnych.

▼ **M33**

wartość godziwa	Cena, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji między uczestnikami rynku przeprowadzonej na zwykłych warunkach na dzień wyceny.
największe i najlepsze wykorzystanie	Wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych przez uczestników rynku w sposób zapewniający maksymalną wartość składnika aktywów lub grupy aktywów i zobowiązań (np. przedsięwzięcia), w której składnik aktywów zostałby wykorzystany.
podejście dochodowe	Technika wyceny pozwalająca przeliczyć przyszłe kwoty (np. przepływy pieniężne lub dochody i koszty) na jedną bieżącą (tj. zdyskontowaną) kwotę. Ustalenie wartości godziwej opiera się na wartości wynikającej z bieżących oczekiwań rynku co do tych przyszłych kwot.
dane wejściowe	<p>Założenia, na podstawie których uczestnicy rynku dokonaliby wyceny składnika aktywów lub zobowiązania, w tym założenia dotyczące ryzyka, takie jak:</p> <p>(a) ryzyko związane z konkretną techniką wyceny stosowaną do ustalania wartości godziwej (taką jak model ustalania ceny); oraz</p> <p>(b) ryzyko związane z danymi wejściowymi w technice wyceny.</p> <p>Dane wejściowe mogą być obserwowalne lub nieobserwowalne.</p>
dane wejściowe na poziomie 1	Ceny notowane (nieskorygowane) na rynkach aktywnych za identyczne aktywa lub zobowiązania, do których jednostka ma dostęp w dniu wyceny.
dane wejściowe na poziomie 2	Dane wejściowe inne niż ceny notowane uwzględnione na poziomie 1, które są pośrednio albo bezpośrednio obserwowalne w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania.
dane wejściowe na poziomie 3	Nieobserwowalne dane wejściowe dotyczące składnika aktywów lub zobowiązania.
podejście rynkowe	Technika wyceny wykorzystująca ceny i inne odpowiednie informacje generowane przez transakcje rynkowe dotyczące identycznych lub porównywalnych (tj. podobnych) aktywów, zobowiązań, bądź grupy aktywów i zobowiązań, takiej jak przedsięwzięcie.
dane wejściowe potwierdzone przez rynek	Dane wywodzące się głównie z obserwowalnych danych rynkowych lub potwierdzone przez takie dane poprzez korelację lub w inny sposób.

▼ **M33****uczestnicy rynku**

Nabywcy i sprzedawcy na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania, którzy posiadają wszystkie następujące cechy:

- (a) są od siebie niezależni, tj. nie są podmiotami powiązаныmi zgodnie z definicją w MSR 24, chociaż cena w transakcji między podmiotami powiązаныmi może zostać wykorzystana jako element danych wejściowych przy ustalaniu wartości godziwej, jeżeli jednostka posiada dowód, że transakcja została zawarta na warunkach rynkowych;
- (b) są dobrze poinformowani, mają stosowną wiedzę na temat składnika aktywów lub zobowiązania i transakcji opartą na wszystkich dostępnych informacjach, w tym informacjach, które można uzyskać, podejmując działania wynikające z należytej staranności, które są normalne i zwyczajowo przyjęte;
- (c) są w stanie zawrzeć transakcję, której przedmiotem jest dany składnik aktywów lub dane zobowiązanie;
- (d) są zainteresowani zawarciem transakcji, której przedmiotem jest dany składnik aktywów lub dane zobowiązanie, tj. mają motywację do jej zawarcia, lecz nie są do tego zmuszeni ani w inny sposób zobligowani.

najkorzystniejszy rynek

Rynek, na którym można otrzymać najwyższą kwotę za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacić najniższą kwotę za przeniesienie zobowiązania, po uwzględnieniu kosztów transakcji i kosztów transportu.

ryzyko niewykonania świadczenia

Ryzyko, że jednostka nie spełni obowiązku. Ryzyko niewykonania świadczenia obejmuje własne ryzyko kredytowe jednostki, lecz nie musi się do niego ograniczać.

obserwowalne dane wejściowe

Dane wejściowe opracowane na podstawie danych rynkowych, takich jak ogólnodostępne informacje na temat rzeczywistych zdarzeń lub transakcji, i odzwierciedlające założenia, które przyjęliby uczestnicy rynku podczas wyceny składnika aktywów lub zobowiązania.

transakcja przeprowadzona na zwykłych warunkach

Transakcja, która zakłada ekspozycję na rynek przez okres poprzedzający datę wyceny w celu umożliwienia działań handlowych normalnie i zwyczajowo przyjętych w transakcjach obejmujących takie aktywa lub zobowiązania; nie jest to transakcja przymusowa (np. przymusowa likwidacja lub sprzedaż w obliczu trudnej sytuacji).

▼ **M33**

główny rynek	Rynek o największym wolumenie i poziomie aktywności dla danego składnika aktywów lub zobowiązania.
premia z tytułu ryzyka	rekompensata oczekiwana przez uczestników rynku nieskłonnych do ryzyka z tytułu niepewności związanej z przepływami pieniężnymi dotyczącymi składnika aktywów lub zobowiązania. Określana również jako „korekta ryzyka”.
koszty transakcyjne	Koszty sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania na głównym (lub najbardziej korzystnym) rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania, które są bezpośrednio przypisane sprzedaży składnika aktywów lub przeniesieniu zobowiązania i spełniają oba poniższe kryteria: <ul style="list-style-type: none"> (a) wynikają bezpośrednio z transakcji i są dla niej niezbędne; (b) nie zostałyby poniesione przez jednostkę, gdyby decyzja o sprzedaży składnika aktywów lub przeniesieniu zobowiązania nie została podjęta (podobnie jak w przypadku kosztów sprzedaży zgodnie z definicją w MSSF 5).
koszty transportu	Koszty, które zostałyby poniesione w celu transportu składnika aktywów z aktualnej lokalizacji na główny (lub najkorzystniejszy) rynek.
jednostka rozliczeniowa	Poziom, na którym składnik aktywów lub zobowiązanie są agregowane lub dezagregowane w MSSF w celu ich ujęcia.
nieobserwowalne dane wejściowe	Dane wejściowe, w przypadku których nie ma dostępnych danych rynkowych i które opracowuje się przy użyciu najlepszych dostępnych informacji na temat założeń, na podstawie których uczestnicy rynku ustaliliby cenę składnika aktywów lub zobowiązania.

*Załącznik B***Objaśnienie stosowania**

Załącznik stanowi integralną część MSSF. W załączniku opisano stosowanie ustępów 1–99. Ma on takie samo znaczenie jak inne części MSSF.

B1 Osądy stosowane w różnych sytuacjach wyceny mogą się różnić. W niniejszym załączniku opisano osądy, które mogą mieć zastosowanie, kiedy jednostka ustala wartość godziwą w różnych sytuacjach wyceny.

▼ **M33****METODA USTALANIA WARTOŚCI GODZIWEJ**

- B2** Celem ustalenia wartości godziwej jest oszacowanie ceny w transakcji przeprowadzanej na zwykłych warunkach sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych. Ustalając wartość godziwą, jednostka musi ustalić wszystkie następujące czynniki:
- (a) konkretny składnik aktywów lub zobowiązanie, które jest przedmiotem wyceny (zgodnie z jednostką rozliczeniową).
 - (b) w przypadku składnika aktywów niefinansowych podstawę wyceny, która jest właściwa dla wyceny (zgodnie z jego największym wykorzystaniem).
 - (c) główny (lub najkorzystniejszy) rynek dla składnika aktywów lub zobowiązania.
 - (d) techniki wyceny odpowiednie do wyceny z uwzględnieniem dostępności danych, na podstawie których zostaną opracowane dane wejściowe odpowiadające założeniom, które uczestnicy rynku przyjęliby przy wycenie składnika aktywów lub zobowiązania oraz poziom hierarchii wartości godziwej, na którym dane wejściowe są sklasyfikowane.

PODSTAWA WYCENY AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH (PARAGRAFY 31–33)

- B3** W momencie ustalania wartości godziwej składnika aktywów niefinansowych używanego w połączeniu z innymi aktywami w grupie (zainstalowanego lub inaczej skonfigurowanego do użycia) lub w połączeniu z innymi aktywami i zobowiązaniami (np. jednostka gospodarcza) efekt podstawy wyceny zależy od okoliczności. Na przykład:
- (a) wartość godziwa składnika aktywów może być taka sama bez względu na to, czy składnik aktywów jest używany odrębnie czy w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami. Może tak być w przypadku, gdy składnik aktywów jest jednostką gospodarczą, którą uczestnicy rynku nadal by prowadzili. Wówczas transakcja obejmuje wycenę jednostki gospodarczej w całości. Wykorzystanie aktywów w formie grupy w prowadzeniu bieżącej działalności gospodarczej tworzyłoby synergię dostępną uczestnikom rynku (tj. synergię pomiędzy uczestnikami rynku, a więc taką, która powinna mieć wpływ na wartość godziwą składnika aktywów wykorzystywanego w sposób odrębny lub w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami);
 - (b) wykorzystanie składnika aktywów w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami może zostać włączone do ustalenia wartości godziwej poprzez korekty wartości składnika aktywów wykorzystanego w sposób odrębny. Może tak być w przypadku, gdy składnikiem aktywów jest maszyna, a jej wartość godziwą ustala się przy użyciu obserwowanej ceny za podobną maszynę (niezainstalowaną ani nieskonfigurowaną w inny sposób do użycia) skorygowanej o koszty transportu i instalacji, tak aby ustalona wartość godziwa odzwierciedlała aktualny stan i lokalizację maszyny (zainstalowanej i skonfigurowanej do użycia);
 - (c) wykorzystanie składnika aktywów w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami może zostać włączone do ustalenia wartości godziwej poprzez założenia uczestników rynku wykorzystane do wyceny w wartości godziwej składnika aktywów. Na przykład, jeżeli składnikiem aktywów są zapasy produkcji w toku, które są niepowtarzalne, a uczestnicy rynku przekształciłiby zapasy w wyroby gotowe, wartość godziwa zapasów opierałaby się na założeniu, że uczestnicy rynku nabyli lub nabyliby specjalne urządzenia niezbędne do przekształcenia zapasów w wyroby gotowe;

▼ **M33**

- (d) wykorzystanie składnika aktywów w połączeniu z innymi aktywami lub z innymi aktywami i zobowiązaniami może zostać włączone do techniki wyceny wykorzystanej do ustalenia wartości godziwej składnika aktywów. Może tak być w przypadku, gdy wykorzystuje się metodę wielookresowej nadwyżki dochodów w celu wyceny w wartości godziwej składnika wartości niematerialnych, ponieważ ta technika wyceny w sposób szczególnie uwzględnia wkład wszelkich aktywów uzupełniających i powiązanych zobowiązań w grupę, w której taki składnik wartości niematerialnych zostałby użyty;
- (e) w rzadszych sytuacjach, kiedy jednostka wykorzystuje składnik aktywów w grupie aktywów, może wycenić składnik aktywów w kwocie, która jest zbliżona do jego wartości godziwej, kiedy przypisuje wartość godziwą grupy aktywów do poszczególnych aktywów w grupie. Może tak być w przypadku, gdy wycena obejmuje nieruchomości, a wartość godziwa ulepszonej nieruchomości (tj. grupa aktywów) jest przypisana do wchodzących w jej skład aktywów (takich jak grunt i ulepszenia).

WARTOŚĆ GODZIWA W POCZĄTKOWYM UJĘCIU (PARAGRAFY 57–60)

B4 Ustalając, czy wartość godziwa w początkowym ujęciu jest równa cenie transakcyjnej, jednostka uwzględnia czynniki właściwe dla transakcji i dla składnika aktywów lub zobowiązania. Na przykład cena transakcyjna może nie odpowiadać wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania w początkowym ujęciu, jeżeli występuje jeden z następujących warunków:

- (a) transakcję zawierają powiązane strony, chociaż cena w transakcji między powiązаныmi stronami może zostać wykorzystana jako dane wejściowe do ustalenia wartości godziwej, jeżeli jednostka ma dowód, że transakcja została zawarta na warunkach rynkowych;
- (b) transakcja odbywa się pod przymusem lub sprzedawca jest zmuszony zaakceptować cenę transakcyjną. Może tak być na przykład w przypadku, gdy sprzedawca doświadcza trudności finansowych;
- (c) jednostka rozliczeniowa, której odpowiada cena transakcyjna, różni się od jednostki rozliczeniowej składnika aktywów lub zobowiązania wycenionego według wartości godziwej. Na przykład może tak być w przypadku, gdy składnik aktywów lub zobowiązanie wycenione według wartości godziwej są tylko jednym z elementów transakcji (np. w połączeniu jednostek gospodarczych), transakcja obejmuje niestwierdzone prawa i przywileje, które są wyceniane oddzielnie zgodnie z innym MSSF lub cena transakcyjna obejmuje koszty transakcyjne;
- (d) rynek, na którym transakcja odbywa się, różni się od głównego (lub najkorzystniejszego) rynku. Na przykład rynki te mogą różnić się, jeżeli jednostka jest pośrednikiem, który zawiera transakcje z klientami na rynku detalicznym, lecz głównym (lub najkorzystniejszym) rynkiem dla transakcji wyjściowej jest rynek pośredników, na którym odbywają się transakcje z innymi pośrednikami.

▼ **M33****TECHNIKI WYCENY (PARAGRAFY 61–66)****Podejście rynkowe**

- B5 Podejście rynkowe opiera się na wykorzystaniu cen i innych odpowiednich informacji generowanych przez transakcje rynkowe obejmujące identyczne lub porównywalne (tj. podobne) aktywa, zobowiązania bądź grupę aktywów i zobowiązań, taką jak przedsięwzięcie.
- B6 Na przykład techniki wyceny spójne z podejściem rynkowym często opierają się na wykorzystaniu mnożników rynkowych wywodzących się z zestawu porównywalnych danych. Mnożniki mogą znajdować się w przedziałach z innym mnożnikiem dla każdego elementu danych porównywalnych. Wybór odpowiedniego mnożnika w ramach przedziału wymaga osądu opierającego się na uwzględnieniu czynników jakościowych i ilościowych właściwych dla wyceny.
- B7 Techniki wyceny zgodne z podejściem rynkowym obejmują macierzową kalkulację cen. Macierzowa kalkulacja cen jest techniką matematyczną stosowaną głównie do wyceny niektórych rodzajów instrumentów finansowych, takich jak dłużne papiery wartościowe, która nie opiera się wyłącznie na notowanych cenach konkretnych papierów wartościowych, lecz na powiązaniu papierów wartościowych z innymi referencyjnymi notowanymi papierami wartościowymi.

Podejście kosztowe

- B8 Podejście kosztowe odzwierciedla kwotę, która byłaby wymagana aktualnie, aby odtworzyć wydajność danego składnika aktywów (często określana jako bieżący koszt zastąpienia).
- B9 Z perspektywy sprzedającego uczestnika rynku cena, którą otrzymano by za składnik aktywów, opiera się na koszcie poniesionym przez kupującego uczestnika rynku w celu nabycia lub skonstruowania zamiennego składnika aktywów o podobnej użyteczności, skorygowanym o utratę przydatności. Dzieje się tak dlatego, że kupujący uczestnik rynku nie zapłaciłby więcej za składnik aktywów niż kwotę, za którą odtworzyłby wydajność składnika aktywów. Utrata przydatności obejmuje fizyczne starzenie się, funkcjonalną (technologiczną) przestarzałość i ekonomiczną (zewnętrzną) przestarzałość, jest też pojęciem szerszym niż amortyzacja na potrzeby sprawozdawczości finansowej (przypisanie kosztu historycznego) lub do celów podatkowych (użycie określonych okresów eksploatacji). W wielu przypadkach metoda bieżącego kosztu zastąpienia jest używana do ustalenia wartości godziwej aktywów materialnych, które są wykorzystywane w połączeniu z innymi aktywami lub innymi aktywami i zobowiązaniami.

Podejście dochodowe

- B10 Podejście dochodowe opiera się na przeliczaniu przyszłych kwot (np. przepływów pieniężnych lub dochodów i kosztów) na jedną bieżącą (tj. zdyskontowaną) kwotę. Kiedy stosuje się podejście dochodowe, wycena w wartości godziwej odzwierciedla aktualne oczekiwania rynku co do tych przyszłych kwot.
- B11 Wymienione techniki wyceny obejmują na przykład:
- (a) techniki wartości bieżącej (zob. paragrafy B12–B30);
 - (b) modele wyceny opcji, np. równanie Blacka-Scholesa-Mertona lub model dwumianowy (tj. model siatki), który zawiera techniki wartości bieżącej i odzwierciedla zarówno wartość czasową, jak i wewnętrzną wartość opcji oraz

▼ **M33**

- (c) metodę wielookresowej nadwyżki dochodów, która jest stosowana do ustalania wartości godziwej niektórych składników wartości niematerialnych

Techniki wartości bieżącej

- B12 W paragrafach B13–B30 opisano użycie technik wartości bieżącej do ustalania wartości godziwej. Położono w nich nacisk na technikę korekty stopy dyskontowej oraz technikę *oczekiwanych przepływów pieniężnych* (oczekiwanej wartości bieżącej). Paragrafy nie zawierają ani nakazu stosowania jednej konkretnej techniki wartości bieżącej, ani nie ograniczają stosowania technik wartości bieżącej do wyceny w wartości godziwej w odniesieniu do omawianych technik. Technika wartości bieżącej stosowana do wyceny w wartości godziwej będzie zależała od faktów i okoliczności właściwych dla wycenianego składnika aktywów lub zobowiązania (np. od tego, czy ceny porównywalnych aktywów lub zobowiązań można zaobserwować na rynku) oraz dostępności dostatecznych danych.

Komponenty ustalania wartości bieżącej

- B13 Wartość bieżąca (tj. stosowanie podejścia dochodowego) jest narzędziem wykorzystywanym do powiązania przyszłych kwot (np. przepływów pieniężnych lub wartości gotówkowych) z bieżącą kwotą przy użyciu stopy dyskontowej. Wycena w wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania przy użyciu techniki wartości bieżącej uwzględni wszystkie następujące elementy z perspektywy uczestników rynku na dzień wyceny:

- (a) szacowane przyszłe przepływy pieniężne w odniesieniu do wycenianego składnika aktywów lub zobowiązania;
- (b) oczekiwania dotyczące ewentualnych wahań kwoty i czasu przepływów pieniężnych reprezentujących niepewność właściwą dla przepływów pieniężnych;
- (c) wartość pieniądza w czasie odpowiadającą oprocentowaniu aktywów pieniężnych nieobciążonych ryzykiem, których terminy zapadalności lub czas trwania pokrywają się z okresem objętym przepływami pieniężnymi i które nie wiążą się ani z niepewnością czasową, ani ryzykiem niewykonania zobowiązań dla posiadacza (tj. wolnej od ryzyka stopie procentowej);
- (d) cenę niepewności związanej z przepływami pieniężnymi (tj. premię z tytułu ryzyka);
- (e) inne czynniki, które uczestnicy rynku uwzględniliby w danych okolicznościach;
- (f) w przypadku zobowiązania, ryzyko niewykonania świadczenia powiązane ze zobowiązaniem, w tym własne ryzyko kredytowe jednostki (tj. dłużnika).

Zasady ogólne

- B14 Techniki wartości bieżącej różnią się tym, w jaki sposób uwzględniają elementy określone w paragrafie B13. Jednakże wszystkie z poniższych zasad ogólnych regulują stosowanie dowolnej techniki wartości bieżącej w celu ustalenia wartości godziwej:

- (a) przepływy pieniężne i stopy dyskontowe powinny odzwierciedlać założenia, które uczestnicy rynku przyjęliby, wyceniając składnik aktywów lub zobowiązanie;
- (b) przepływy pieniężne i stopy dyskontowe powinny uwzględniać tylko czynniki przypisywane składnikowi aktywów lub zobowiązaniu, które podlegają wycenie;

▼ **M33**

- (c) aby uniknąć podwójnego obliczania lub pominięcia skutków czynników ryzyka, stopy dyskontowe powinny odzwierciedlać założenia, które są zgodnie z założeniami związanymi z przepływami pieniężnymi. Na przykład stopa dyskontowa, która odzwierciedla niepewność oczekiwań co do przyszłych przypadków niewypelnienia zobowiązań, jest odpowiednia, jeżeli opiera się na umownych przepływach pieniężnych kredytu (technika korekty stopy dyskontowej). Ta sama stopa nie powinna być stosowana, jeżeli stosuje się oczekiwane (tj. ważone prawdopodobieństwem) przepływy pieniężne (technika oczekiwanej wartości bieżącej), ponieważ oczekiwane przepływy pieniężne już odzwierciedlają założenia dotyczące niepewności co do przyszłych przypadków niewypelnienia zobowiązań; natomiast należy zastosować stopę dyskontową, która jest współmierna do ryzyka związanego z oczekiwanymi przepływami pieniężnymi;
- (d) założenia dotyczące przepływów pieniężnych i stóp dyskontowych powinny być wewnętrznie spójne. Na przykład nominalne przepływy pieniężne, które obejmują wpływ inflacji, powinny zostać zdyskontowane według stopy, która zawiera wpływ inflacji. Nominalna wolna od ryzyka stopa procentowa obejmuje wpływ inflacji. Rzeczywiste przepływy pieniężne, które nie obejmują wpływu inflacji, powinny zostać zdyskontowane według stopy, która nie zawiera wpływu inflacji. Podobnie, przepływy pieniężne po opodatkowaniu powinny zostać zdyskontowane przy użyciu stopy dyskontowej po opodatkowaniu. Przepływy pieniężne przed opodatkowaniem powinny zostać zdyskontowane według stopy zgodnej z tymi przepływami pieniężnymi;
- (e) stopy dyskontowe powinny być spójne z podstawowymi czynnikami ekonomicznymi waluty, w której przepływy pieniężne są denominowane.

Ryzyko i niepewność

- B15 Ustalenie wartości godziwej przy użyciu technik wartości bieżącej jest dokonywane w warunkach niepewności, ponieważ stosowane przepływy pieniężne raczej nie są znanymi kwotami, lecz mają charakter szacunkowy. W wielu przypadkach zarówno kwota, jak i czas przepływów pieniężnych są niepewne. Nawet umownie ustalone kwoty, takie jak płatności z tytułu kredytu, są niepewne, jeżeli istnieje ryzyko niewypelnienia zobowiązania.
- B16 Uczestnicy rynku zazwyczaj domagają się rekompensaty (tj. premii z tytułu ryzyka) w związku z ponoszoną niepewnością nierozzerwalnie związaną z przepływami pieniężnymi dotyczącymi składnika aktywów lub zobowiązania. Wycena w wartości godziwej powinna obejmować premię z tytułu ryzyka odzwierciedlającą kwotę, której uczestnicy rynku domagaliby się jako rekompensaty z tytułu niepewności związanej z przepływami pieniężnymi. W innym razie wycena nie odzwierciedlałaby wiarygodnie wartości godziwej. W niektórych przypadkach ustalenie odpowiedniej premii z tytułu ryzyka może być trudne. Jednak sam stopień trudności nie jest dostatecznym powodem do pominięcia premii z tytułu ryzyka.
- B17 Techniki wartości bieżącej różnią się tym, w jaki sposób uwzględniają korektę z tytułu ryzyka, i rodzajem stosowanych przepływów pieniężnych. Na przykład:
 - (a) technika korekty stopy dyskontowej (zob. paragrafy B18–B22) opiera się na zastosowaniu stopy dyskontowej skorygowanej względem ryzyka oraz na umownych, przyrzeczonych lub najbardziej prawdopodobnych przepływach pieniężnych;
 - (b) metoda 1 techniki oczekiwanej wartości bieżącej (zob. paragraf B25) opiera się na oczekiwanych przepływach pieniężnych skorygowanych pod względem ryzyka i wolnej od ryzyka stopie;
 - (c) metoda 2 techniki oczekiwanej wartości bieżącej (zob. paragraf B26) opiera się na oczekiwanych przepływach pieniężnych, które nie zostały skorygowane względem ryzyka, i skorygowanej stopie dyskontowej, która uwzględnia premię z tytułu ryzyka, której domagają się uczestnicy rynku. Stopa ta różni się od stopy stosowanej w technice korekty stopy dyskontowej.

▼ **M33***Technika korekty stopy dyskontowej*

- B18 Technika korekty stopy dyskontowej opiera się na pojedynczym zbiorze przepływów pieniężnych z przedziału możliwych szacowanych kwot, czy to umownych, czy przyrzeczonych (tak jak w przypadku obligacji), czy też najbardziej prawdopodobnych przepływów pieniężnych. We wszystkich przypadkach te przepływy pieniężne są uzależnione występowaniem określonych zdarzeń (np. umowne lub przyrzeczone przepływy pieniężne za obligację są uwarunkowane brakiem niewykonania zobowiązania przez dłużnika). Stopa dyskontowa zastosowana w technice korekty stopy dyskontowej pochodzi z obserwowanych stóp zwrotu za porównywalne aktywa lub zobowiązania, które są przedmiotem obrotu na rynku. Odpowiednio, umowne, przyrzeczone lub najbardziej prawdopodobne przepływy pieniężne są dyskontowane według obserwowanej lub szacunkowej stopy rynkowej w przypadku takich warunkowych przepływów pieniężnych (rynkowa stopa zwrotu).
- B19 Technika korekty stopy dyskontowej opiera się na wymogu analizy danych rynkowych dotyczących porównywalnych aktywów lub zobowiązań. Porównywalność ustanawia się poprzez uwzględnienie charakteru przepływów pieniężnych (np. czy przepływy pieniężne są umowne lub nieumowne, czy mogą podobnie zareagować na zmiany warunków ekonomicznych), a także innych czynników (np. zdolności kredytowej, zabezpieczenie, czas trwania, ograniczające warunki i płynność). Alternatywnie, jeżeli pojedynczy porównywalny składnik aktywów lub pojedyncze porównywalne zobowiązanie nie odzwierciedlają wiarygodnie ryzyka związanego z przepływami pieniężnymi wycenianego składnika aktywów lub zobowiązania, istnieje możliwość ustalenia stopy dyskontowej przy użyciu danych dotyczących kilku porównywalnych aktywów lub zobowiązań w połączeniu z wolną od ryzyka krzywą dochodowości (tj. przy zastosowaniu metody składania).
- B20 Aby zilustrować metodę składania, załóżmy, że składnik aktywów A stanowi umowne prawo do otrzymania 800 j.p. ⁽¹⁾ w jednym roku (tj. nie występuje niepewność czasowa). Istnieje ukształtowany rynek porównywalnych aktywów, a informacje o tych aktywach, w tym informacje o cenach, są dostępne. Z tych porównywalnych aktywów:
- (a) składnik aktywów B stanowi umowne prawo do otrzymania 1 200 j.p. w jednym roku i ma rynkową cenę 1 083 j.p. Zatem zakładana roczna stopa zwrotu (tj. jednoroczna rynkowa stopa zwrotu) wynosi 10,8 procent $[(1\ 200\ \text{j.p.}/1\ 083\ \text{j.p.}) - 1]$;
 - (b) składnik aktywów C stanowi umowne prawo do otrzymania 700 j.p. w ciągu dwóch lat i ma cenę rynkową wynoszącą 566 j.p. Zatem zakładana roczna stopa zwrotu (tj. dwuletnia rynkowa stopa zwrotu) wynosi 11,2 procent $[(700\ \text{j.p.}/566\ \text{j.p.})^{0.5} - 1]$;
 - (c) wszystkie trzy aktywa są porównywalne, jeżeli chodzi o ryzyko (tj. dyspersja ewentualnych wypłat i ryzyko kredytowe).
- B21 Na podstawie czasu płatności umownych do uzyskania za składnik aktywów A w stosunku do czasu związanego ze składnikiem aktywów B i składnikiem aktywów C (tj. jednym rokiem w przypadku składnika aktywów A wobec dwóch lat w przypadku składnika aktywów C), uważa się, że składnik aktywów B jest bardziej porównywalny do składnika aktywów A. Po zastosowaniu płatności umownej do uzyskania za składnik aktywów A (800 j.p.) i jednorocznej rynkowej stopy zwrotu wynikającej ze składnika aktywów B (10,8 procent) wartość godziwa składnika aktywów A wynosi 722 j.p. (800 j.p./1 108). Alternatywnie, wobec braku dostępnych informacji rynkowych dotyczących składnika aktywów B, jednoroczna rynkowa stopa zwrotu może zostać wyprowadzona ze składnika aktywów C przy użyciu metody składania. W takim przypadku dwuletnia rynkowa stopa zwrotu wskazana przez składnik aktywów C (11,2 procent) zostałaby skorygowana o jednoroczną rynkową stopę zwrotu przy użyciu struktury czasowej wolnej od ryzyka krzywej dochodowości. Dodatkowe informacje i analizy mogą okazać się konieczne do ustalenia, czy premie z tytułu ryzyka za aktywa jednoroczne i dwuletnie są takie same. Jeżeli zostanie ustalone, że premie z tytułu ryzyka za aktywa jednoroczne i dwuletnie nie są takie same, dwuletnia rynkowa stopa zwrotu zostanie skorygowana w tym zakresie.

⁽¹⁾ W niniejszym standardzie kwoty pieniężne są wyrażone w „jednostkach pieniężnych” (j.p.).

▼ **M33**

B22 W momencie zastosowania techniki korekty stopy dyskontowej do stałych wpływów lub płatności, korekta względem ryzyka związanego z przepływami pieniężnymi wycenianego składnika aktywów lub zobowiązania jest uwzględniona w stopie dyskontowej. W niektórych przypadkach zastosowania techniki korekty stopy dyskontowej w odniesieniu do przepływów pieniężnych, które nie są stałymi wpływami lub płatnościami, korekta przepływów pieniężnych może okazać się konieczna, aby zapewnić porównywalność z obserwowanym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem, z którego wyprowadzona została stopa dyskontowa.

Technika oczekiwanej wartości bieżącej

B23 W technice oczekiwanej wartości bieżącej jako punkt wyjścia stosuje się zbiór przepływów pieniężnych, który odzwierciedla ważoną prawdopodobieństwem średnią wszystkich możliwych przyszłych przepływów pieniężnych (tj. oczekiwanych przepływów pieniężnych). Otrzymane szacunki są identyczne z oczekiwaną wartością, która – w ujęciu statystycznym – jest średnią ważoną ewentualnych wartości zmiennej losowej skokowej z odpowiednim prawdopodobieństwem jako wagą. Ponieważ wszystkie możliwe przepływy pieniężne są ważone prawdopodobieństwem, uzyskany oczekiwany przepływ pieniężny nie jest uwarunkowany wystąpieniem jakiegokolwiek specjalnego zdarzenia (w przeciwieństwie do przepływów pieniężnych użytych w technice korekty stopy dyskontowej).

B24 Podejmując decyzję inwestycyjną, uczestnicy rynku nieskłonni do ryzyka uwzględniliby ryzyko, że faktyczne przepływy pieniężne mogą różnić się od oczekiwanych przepływów pieniężnych. W teorii portfela rozróżnia się dwa rodzaje ryzyka:

- (a) niesystematyczne (dywersyfikowalne) ryzyko, które jest ryzykiem właściwym dla konkretnego składnika aktywów lub zobowiązania;
- (b) systematyczne (niedywersyfikowalne) ryzyko, które jest ryzykiem wspólnym dla składnika aktywów lub zobowiązania i innych pozycji w zróżnicowanym portfelu.

Zgodnie z teorią portfela, na zrównoważonym rynku uczestnicy rynku otrzymają rekompensatę tylko za ponoszenie systematycznego ryzyka związanego z przepływami pieniężnymi. (Na rynkach, które są nieefektywne lub niezrównoważone, mogą być dostępne inne formy zwrotu lub rekompensaty).

B25 Metoda 1 techniki oczekiwanej wartości bieżącej opiera się na korekcie oczekiwanych przepływów pieniężnych składnika aktywów względem systematycznego (tj. rynkowego) ryzyka poprzez potrącenie premii gotówkowej z tytułu ryzyka (tj. oczekiwane przepływy pieniężne skorygowane względem ryzyka). Skorygowane względem ryzyka oczekiwane przepływy pieniężne stanowią pewne co do wystąpienia przepływy pieniężne, które są dyskontowane według wolnej od ryzyka stopy procentowej. Pewne co do wystąpienia przepływy pieniężne odnoszą się do oczekiwanych przepływów pieniężnych (zgodnie z definicją) skorygowanych o ryzyko, tak że uczestnikowi rynku jest obojętne, czy wprowadza do obrotu pewne przepływy pieniężne za oczekiwane przepływy pieniężne. Na przykład, jeżeli uczestnik rynku zamierza wprowadzić do obrotu oczekiwane przepływy pieniężne o wartości 1 200 j.p. za pewne przepływy pieniężne o wartości 1 000 j.p., 1 000 j.p. jest pewnością odpowiadającą 1 200 j.p. (tj. 200 j.p. stanowi premię gotówkową z tytułu ryzyka). W takim przypadku uczestnik rynku okazywałby obojętność co do posiadanego składnika aktywów.

▼ **M33**

B26 Natomiast metoda 2 techniki oczekiwanej wartości bieżącej opiera się na korekcie systematycznego (tj. rynkowego) ryzyka poprzez stosowanie premii z tytułu ryzyka w odniesieniu do wolnej od ryzyka stopy oprocentowania. Odpowiednio oczekiwane przepływy pieniężne są dyskontowane według stopy, która odpowiada oczekiwanej stopie powiązanej z ważonymi prawdopodobieństwem przepływami pieniężnymi (tj. oczekiwana stopa zwrotu). Modele stosowane do wyceny ryzykownych aktywów, takie jak kapitałowy model wyceny aktywów, mogą być używane do oszacowania oczekiwanej stopy zwrotu. Ponieważ stopa dyskontowa stosowana w technice korekty stopy dyskontowej jest stopą zwrotu odnoszącą się do warunkowych przepływów pieniężnych, prawdopodobnie będzie ona wyższa niż stopa dyskontowa stosowana w metodzie 2 techniki oczekiwanej wartości bieżącej, która jest oczekiwaną stopą zwrotu związaną z oczekiwanymi lub ważonymi prawdopodobieństwem przepływami pieniężnymi.

B27 Aby zilustrować metodę 1 i 2, załóżmy, że w przypadku danego składnika aktywów oczekuje się w jednym roku przepływów pieniężnych o wartości 780 j.p. określonych na podstawie ewentualnych przepływów pieniężnych i prawdopodobieństw przedstawionych poniżej. Mająca zastosowanie wolna od ryzyka stopa procentowa przepływów pieniężnych o jednorocznym horyzoncie czasowym wynosi 5 procent, a premia z tytułu systematycznego ryzyka dla składnika aktywów o takim samym profilu ryzyka wynosi 3 procent.

Ewentualne przepływy pieniężne	Prawdopodobieństwo	Przepływy pieniężne ważone prawdopodobieństwem
500 j.p.	15 %	75 j.p.
800 j.p.	60 %	480 j.p.
900 j.p.	25 %	225 j.p.
Oczekiwane przepływy pieniężne		780 j.p.

B28 W tym prostym przykładzie oczekiwane przepływy pieniężne (780 j.p.) stanowią ważoną prawdopodobieństwem średnią trzech możliwych wyników. W bardziej realistycznych sytuacjach mogłoby być wiele możliwych wyników. Jednakże, aby zastosować technikę oczekiwanej wartości bieżącej, nie zawsze należy uwzględnić rozkład wszystkich możliwych przepływów pieniężnych przy użyciu skomplikowanych modeli i technik. Istnieje raczej możliwość opracowania ograniczonej liczby scenariuszy dyskretnych i prawdopodobieństw, które uwzględniają szereg możliwych przepływów pieniężnych. Na przykład jednostka mogłaby zastosować zrealizowane przepływy pieniężne za odpowiedni okres w przeszłości, skorygowane o zmiany okoliczności, które wystąpiły później (np. zmiany czynników zewnętrznych, w tym warunków ekonomicznych lub rynkowych, tendencji przemysłowych i konkurencji, a także zmiany czynników wewnętrznych wpływających w bardziej specyficzny sposób na jednostkę), uwzględniając założenia uczestników rynku.

B29 W teorii wartość bieżąca (tj. wartość godziwa) przepływów pieniężnych składnika aktywów jest taka sama, bez względu na to czy została ustalona przy użyciu metody 1, czy metody 2:

▼ **M33**

- (a) przy zastosowaniu metody 1 oczekiwane przepływy pieniężne są korygowane względem systematycznego (tj. rynkowego) ryzyka. Wobec braku danych rynkowych bezpośrednio wskazujących kwotę korekty ryzyka, taka korekta mogłaby wywodzić się z modelu wyceny aktywów opierającego się na koncepcji odpowiedników pewności. Na przykład korekta ryzyka (tj. premia gotówkowa z tytułu ryzyka w wysokości 22 j.p.) mogłaby zostać ustalona przy użyciu premii z tytułu systematycznego ryzyka w wysokości 3 procent (780 j.p. – $[780 \text{ j.p.} \times (1,05/1,08)]$), co daje oczekiwane przepływy pieniężne skorygowane względem ryzyka w wysokości 758 j.p. (780 j.p. – 22 j.p.). Kwota 758 j.p. jest odpowiednikiem pewności kwoty 780 j.p. i jest zdyskontowana według wolnej od ryzyka stopy procentowej (5 procent). Wartość bieżąca (tj. wartość godziwa) składnika aktywów wynosi 722 j.p. (758 j.p./1,05);
- (b) przy zastosowaniu metody 2 oczekiwane przepływy pieniężne nie są korygowane względem systematycznego (tj. rynkowego) ryzyka. Korekta względem ryzyka jest raczej uwzględniona w stopie dyskontowej. Zatem oczekiwane przepływy pieniężne są dyskontowane według oczekiwanej stopy zwrotu wynoszącej 8 procent (tj. 5-procentowej wolnej od ryzyka stopy procentowej powiększonej o 3-procentową premię z tytułu ryzyka systematycznego). Wartość bieżąca (tj. wartość godziwa) składnika aktywów wynosi 722 j.p. (780 j.p./1,08).

B30 Stosując technikę oczekiwanej wartości bieżącej do ustalenia wartości godziwej, można używać metody 1 lub metody 2. Wybór metody 1 lub metody 2 będzie zależał od faktów i okoliczności właściwych dla wycenianego składnika aktywów lub zobowiązania, zakresu, w jakim dostępne są dostateczne dane, i zastosowanych osądów.

STOSOWANIE TECHNIK WARTOŚCI BIEŻĄCEJ DO ZOBOWIĄZAŃ I WŁASNYCH INSTRUMENTÓW KAPITAŁOWYCH JEDNOSTKI NIEPOSIADANYCH PRZEZ INNE STRONY JAKO AKTYWA (PARAGRAFY 40 I 41).

- B31 Stosując technikę wartości bieżącej do ustalenia wartości godziwej zobowiązania, którego inna strona nie posiada jako składnika aktywów (np. zobowiązanie z tytułu wycofania z eksploatacji), jednostka szacuje między innymi przyszłe wypływy pieniężne, których członkowie rynku oczekiwaliby w ramach wypełnienia obowiązku). Przyszłe wypływy pieniężne powinny obejmować oczekiwania uczestników rynku co do kosztów wypełnienia obowiązku i rekompensaty, której uczestnik rynku wymagałby w celu przejęcia zobowiązania. Taka rekompensata obejmuje zwrot, którego uczestnik rynku domagałby się z tytułu:
- (a) podjęcia działania (tj. wartość wypełnienia zobowiązania; np. poprzez użycie zasobów, które można wykorzystać do innych rodzajów działalności oraz
- (b) przyjęcia ryzyka powiązanego z obowiązkiem (*premia z tytułu ryzyka* odzwierciedlająca ryzyko, że faktyczne wypływy pieniężne mogą różnić się od oczekiwanych wypływów pieniężnych; zob. paragraf B33).

B32 Na przykład zobowiązanie niefinansowe nie zawiera umownej stopy zwrotu i nie ma obserwowalnej dochodowości rynkowej tego zobowiązania. W niektórych przypadkach komponenty zwrotu, którego domagaliby się uczestnicy rynku, będą niemożliwe do rozróżnienia od siebie (np. stosując cenę, którą przedsiębiorca będący stroną trzecią, nałożyłby jako opłatę stałą). W innych przypadkach jednostka musi oszacować te komponenty oddzielnie (np. stosując cenę, którą przedsiębiorca będący stroną trzecią zastosowałby jako dodatkowy koszt, ponieważ przedsiębiorca w tym wypadku nie ponosiłby ryzyka przyszłych zmian kosztów.

▼ **M33**

B33 Jednostka może uwzględnić premię z tytułu ryzyka w wycenie w wartości godziwej zobowiązania lub własnego instrumentu kapitałowego, którego inna strona nie posiada jako składnika aktywów w jeden z następujących sposobów:

- (a) korygując przepływy pieniężne (jako wzrost kwoty wypływów pieniężnych) lub
- (b) korygując stopę stosowaną do zdyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych do ich wartości bieżących (obniżenie stopy dyskontowej).

Jednostka upewnia się, że nie uwzględni podwójnie lub nie pominię korekt z tytułu ryzyka. Na przykład, jeżeli szacowane przepływy pieniężne zostają zwiększone w celu uwzględnienia świadczenia za ponoszenie ryzyka związanego z obowiązkiem, stopa dyskontowa nie powinna być korygowana w celu odzwierciedlenia tego ryzyka.

DANE WEJŚCIOWE W TECHNIKACH WYCENY (PARAGRAFY 67–71)

B34 Przykłady rynków, na których dane wejściowe mogą być obserwowalne w przypadku niektórych aktywów i zobowiązań (np. instrumentów finansowych, obejmują:

- (a) *giełdy*. Na giełdzie ceny zamknięcia mogą być łatwo dostępne i ogólnie odpowiadać wartości godziwej. Przykładem takiego rynku jest *London Stock Exchange* (Londyńska Giełda);
- (b) *rynki dealerskie*. Na rynku dealerskim, pośrednicy są gotowi do obrotu (kupna lub sprzedaży na własny rachunek), zapewniając płynność poprzez wykorzystanie swojego kapitału do posiadania zapasu pozycji, dla których tworzą rynek. Zazwyczaj ceny kupna i sprzedaży (reprezentujące odpowiednio cenę, za którą pośrednik zamierza dokonać zakupu, i cenę, za którą pośrednik zamierza dokonać sprzedaży) są łatwiej dostępne niż ceny zamknięcia. Rynki pozagiełdowe (w przypadku których ceny są podawane do publicznej wiadomości) są rynkami dealerskimi. Rynki dealerskie istnieją również w przypadku niektórych innych aktywów i zobowiązań, w tym niektórych instrumentów finansowych, towarów i aktywów fizycznych (np. zużytego sprzętu);
- (c) *rynki brokerskie*. Na rynkach brokerskich brokerzy próbują skojarzyć kupców ze sprzedawcami, lecz nie są gotowi do obrotu na własny rachunek. Innymi słowy brokerzy nie używają własnego kapitału do posiadania zapasu pozycji, dla których tworzą rynek. Brokerzy znają ceny zakupu i sprzedaży przedstawione przez odpowiednie strony, lecz każda strona zazwyczaj nie zna wymogów cenowych drugiej strony. Niekiedy dostępne są ceny zakończonych transakcji. Rynki brokerskie obejmują sieci komunikacji elektronicznej, na których są dopasowywane zlecenia kupna i sprzedaży, oraz rynki nieruchomości handlowych i mieszkaniowych;
- (d) *rynki transakcji bezpośrednich*. Na rynku transakcji bezpośrednich transakcje, zarówno pierwotne, jak i odsprzedaży, są negocjowane niezależnie bez pośredników. Niewiele informacji na temat tych transakcji może być dostępnych publicznie.

HIERARCHIA WARTOŚCI GODZIWEJ (PARAGRAFY 72–90)

Dane wejściowe na poziomie 2 (paragrafy 81–85)

B35 Przykłady danych wejściowych na poziomie 2 w przypadku poszczególnych aktywów i zobowiązań obejmują:

- (a) *swap stóp procentowych typu receive-fixed, pay-variable (kontra-hent otrzymuje odsetki określone przez stawkę stałą i dokonuje płatności determinowanych przez stawkę zmienną) oparty na stopie swapowej kredytów oferowanych na rynku międzybankowym w Londynie (LIBOR - London Interbank Offered Rate)* Danymi wejściowymi na poziomie 2 byłaby stopa swapowa LIBOR, jeżeli jest ona obserwowalna we wspólnie notowanych przedziałach przez zasadniczo cały termin swapu;

▼ M33

- (b) *swap stóp procentowych typu receive-fixed, pay-variable (kontra-hent otrzymuje odsetki określone przez stawkę stałą i dokonuje płatności determinowanych przez stawkę zmienną) oparty na krzywej dochodowości denominowanej w walucie obcej.* Danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby stopa swapowa oparta na krzywej dochodowości denominowanej w walucie obcej, która jest obserwowalna we wspólnie notowanych przedziałach przez zasadniczo cały termin swapu. Byłoby tak w przypadku, gdy termin swapu wynosiłby 10 lat, a stopa byłaby obserwowalna we wspólnie notowanych przedziałach przez 9 lat, o ile racjonalna ekstrapolacja krzywej dochodowości za 10. rok nie byłaby znacząca dla wyceny w wartości godziwej swapu w całości;
- (c) *swap stóp procentowych typu receive-fixed, pay-variable (kontra-hent otrzymuje odsetki określone przez stawkę stałą i dokonuje płatności determinowanych przez stawkę zmienną) oparty na specjalnej stopie bazowej banku.* Danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby stopa bazowa banku otrzymana w wyniku ekstrapolacji, jeżeli ekstrapolowane wartości znajdują potwierdzenie w obserwowalnych danych rynkowych, na przykład przez korelację ze stopą procentową, która jest obserwowalna przez zasadniczo cały termin swapu;
- (d) *trzyletnia opcja na udziały notowane na giełdzie.* Danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby zakładana zmienność w przypadku udziałów uzyskanych poprzez ekstrapolację do 3. roku, jeżeli spełnione zostaną obydwa następujące warunki:
- (i) ceny za jednoroczne i dwuletnie opcje na udziały są obserwowalne;
 - (ii) ekstrapolowana zakładana zmienność trzyletniej opcji znajduje potwierdzenie w obserwowalnych danych rynkowych za zasadniczo cały termin opcji.

W takim przypadku zakładana zmienność mogłaby zostać ustalona poprzez ekstrapolację na podstawie zakładanej zmienności jednorocznych i dwuletnich opcji na udziały i potwierdzona zakładaną zmiennością trzyletnich opcji na porównywalne udziały jednostki, o ile korelacja z jednoroczną i dwuletnią zakładaną zmiennością zostałyby potwierdzone.

- (e) *umowa licencyjna.* W przypadku umowy licencyjnej nabytej w ramach połączenia jednostek gospodarczych i ostatnio negocjowanej z niepowiązaną stroną przez przejętą jednostkę (stronę umowy licencyjnej) danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby stawka opłaty licencyjnej w umowie z niepowiązaną stroną w momencie rozpoczęcia umowy;
- (f) *zapasy wyrobów gotowych w punkcie sprzedaży detalicznej.* W przypadku zapasów wyrobów gotowych, które zostały nabyte w ramach połączenia jednostek gospodarczych, danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby albo cena oferowana konsumentom na rynku detalicznym, albo cena oferowana detalistom na rynku hurtowym, skorygowana o różnice między stanem i lokalizacją pozycji zapasów a porównywalnymi (tj. podobnymi) pozycjami zapasów, tak aby wycena w wartości godziwej odzwierciedlała cenę, którą otrzymano by w ramach transakcji sprzedaży zapasów innemu detalście, który dołożyłby niezbędnych starań związanych ze sprzedażą. Konceptyjnie wycena w wartości godziwej byłaby taka sama bez względu na to, czy korekty odnoszą się do ceny detalicznej (w dół), czy do ceny hurtowej (w górę). Zazwyczaj cena, która wymaga najmniejszych kwotowo subiektywnych korekt, powinna być wykorzystana do wyceny w wartości godziwej;
- (g) *posiadany lub użytkowany budynek.* Danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby cena za metr kwadratowy budynku (wycena oparta na mnożniku) wynikająca z obserwowalnych danych rynkowych, np. mnożnikach wynikających z cen występujących w obserwowanych transakcjach obejmujących porównywalne (tj. podobne) budynki w podobnej lokalizacji;

▼ **M33**

- (h) *ośrodek wypracowujący środki pieniężne*. Danymi wejściowymi na poziomie 2 byłyby wycena mnożnikowa (np. mnożnikowa wycena zysków lub przychodów lub podobny miernik wyniku działalności) wynikająca z obserwowalnych danych rynkowych, np. wielokrotna wycena wynikająca z cen występujących w obserwowanych transakcjach obejmujących porównywalne (tj. podobne) przedsięwzięcia z uwzględnieniem czynników operacyjnych, rynkowych, finansowych i niefinansowych.

Dane wejściowe na poziomie 3 (paragrafy 86-90)

B36 Przykłady danych wejściowych na poziomie 3 w przypadku poszczególnych aktywów i zobowiązań obejmują:

- (a) *długoterminowy swap walutowy*. Przykładem danych wejściowych na poziomie 3 byłyby stopa procentowa w konkretnej walucie, która nie jest obserwowalna i zasadniczo nie może zostać potwierdzona obserwowalnymi danymi we wspólnie notowanych przedziałach lub inaczej w przypadku pełnego terminu swapu walutowego. Stopy procentowe w swapie walutowym są stopami swapu obliczonymi z perspektywy krajowych krzywych dochodowości;
- (b) *trzyletnia opcja na udziały notowane na giełdzie*. Dane wejściowe na poziomie 3 odpowiadałyby historycznej zmienności, tj. zmienności w przypadku udziałów pochodzących z historycznych cen udziałów. Historyczna zmienność typowo nie odzwierciedla aktualnych oczekiwań uczestników rynku dotyczących przyszłej zmienności, nawet jeżeli jest to jedyna dostępna informacja pozwalająca wycenić opcję;
- (c) *swap stóp procentowych*. Dane wejściowe na poziomie 3 odpowiadałyby korekcie ceny średniego rynkowego uzgodnionego stanowiska (niewiążącej) za swap przy użyciu danych, które nie są bezpośrednio obserwowalne i nie mogą być w inny sposób potwierdzone obserwowalnymi danymi rynkowymi;
- (d) *zobowiązanie z tytułu wycofania z eksploatacji zaciągnięte w ramach połączenia jednostek gospodarczych*. Danymi wejściowymi na poziomie 3 byłyby aktualne szacunki przeprowadzone przy użyciu własnych danych jednostki na temat przyszłych wpływów pieniężnych do zapłacenia w celu wypełnienia obowiązku (w tym oczekiwania uczestników rynku dotyczące kosztów wypełnienia obowiązku i rekompensaty, której domagałby się uczestnik rynku za zaciągnięcie zobowiązania do zdemontowania składnika aktywów), jeżeli nie ma racjonalnie dostępnych informacji, które wskazują, że uczestnicy rynku przyjęliby inne założenia. Dane wejściowe na poziomie 3 zostałyby wykorzystane w technice wartości bieżącej wraz z innymi danymi wejściowymi, np. aktualną wolną od ryzyka stopą procentową, lub wolną od ryzyka stopą skorygowaną względem ryzyka kredytowego, jeżeli wpływ zdolności kredytowej jednostki na wartość godziwą zobowiązania znajduje odzwierciedlenie raczej w stopie dyskontowej niż w szacowanych przyszłych wpływach pieniężnych;
- (e) *ośrodek wypracowujący środki pieniężne*. Danymi wejściowymi na poziomie 3 byłyby prognozy finansowe (np. przepływy pieniężne lub wynik finansowy) opracowane przy użyciu własnych danych jednostki, jeżeli nie ma racjonalnie dostępnych informacji, które wskazywałyby, że uczestnicy rynku przyjęliby inne założenia.

▼ **M33****USTALENIE WARTOŚCI GODZIWEJ, KIEDY WOLUMEN LUB POZIOM AKTYWNOŚCI W PRZYPADKU DANEGO SKŁADNIKA AKTYWÓW LUB ZOBOWIĄZANIA ULEGŁ ZNA CZNEMU SPADKOWI**

- B37 Znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku składnika aktywów lub zobowiązania w stosunku do normalnej aktywności rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania (albo podobnych aktywów lub zobowiązań) może mieć wpływ na wartość godziwą składnika aktywów lub zobowiązania. Aby ustalić, czy – na podstawie dostępnych dowodów – wystąpił znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności składnika aktywów lub zobowiązania, jednostka ocenia znaczenie i właściwość następujących czynników:
- (a) istnieje niewiele nowych transakcji;
 - (b) notowania cen nie są aktualne;
 - (c) notowania cen znacznie się różnią albo w czasie, albo wśród animatorów rynku (np. niektóre rynki brokerskie);
 - (d) przesłanki, które wcześniej były ściśle powiązane z wartością godziwą składnika aktywów lub zobowiązania, są wyraźnie niepowiązane z ostatnimi danymi na temat wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania;
 - (e) występuje znaczący wzrost premii z tytułu ryzyka utraty płynności, dochodowości lub wskaźników wyników (takich jak wskaźniki zaległości płatniczych lub rozmiar strat) w przypadku obserwowanych transakcji lub notowanych cen porównywanych z szacunkami jednostki dotyczącymi oczekiwanych przepływów pieniężnych przy uwzględnieniu wszystkich dostępnych danych rynkowych na temat ryzyka kredytowego i innych rodzajów ryzyka niewykonania świadczenia w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania;
 - (f) występuje wyraźna różnica pomiędzy ceną kupna a ceną sprzedaży lub znaczący wzrost różnicy między ceną kupna a ceną sprzedaży;
 - (g) występuje znaczący spadek aktywności lub brak aktywności rynku nowych emisji (np. rynku pierwotnego) w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania albo podobnych aktywów lub zobowiązań;
 - (h) publiczny dostęp do informacji jest nieznaczny (np. na temat transakcji, które są zawierane na rynku transakcji bezpośrednich).
- B38 Jeżeli jednostka stwierdzi, że nastąpił znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania w stosunku do normalnej aktywności rynku dla tego składnika aktywów lub zobowiązania (albo podobnych aktywów lub zobowiązań), konieczne są dodatkowe analizy cen transakcyjnych lub notowanych. Spadek wolumenu lub poziomu aktywności nie musi sam w sobie oznaczać, że cena transakcyjna lub cena notowana nie odpowiada wartości godziwej lub że transakcja na rynku nie została zawarta na zwykłych warunkach. Jeżeli jednak jednostka stwierdzi, że cena transakcyjna lub notowana nie odpowiada wartości godziwej (np. mogą występować transakcje, które nie są przeprowadzone na zwykłych warunkach), konieczna będzie korekta cen transakcyjnych lub notowanych, o ile jednostka wykorzystuje te ceny jako podstawę do ustalenia wartości godziwej, a korekta może być istotna dla ustalonej wartości godziwej w całości. Korekty mogą być konieczne również w innych okolicznościach (np. kiedy cena za podobny składnik aktywów wymaga znacznej korekty, aby mogła być porównywalna do wycenianego składnika aktywów lub kiedy cena jest nieaktualna).

▼ **M33**

- B39 Niniejszy standard nie narzuca metodyki stosowania znaczących korekt cen transakcyjnych lub notowanych. Zob. paragrafy 61–66 i B5–B11 w celu omówienia wykorzystania technik wyceny do ustalenia wartości godziwej. Bez względu na zastosowaną technikę wyceny jednostka uwzględnia odpowiednie korekty ryzyka, w tym premię z tytułu ryzyka odzwierciedlającą kwotę, której uczestnicy rynku domagaliby się jako rekompensaty z tytułu niepewności wiążącej się z przepływami pieniężnymi składnika aktywów lub zobowiązania (zob. paragraf B17). W innym razie wycena nie odzwierciedla wiarygodnie wartości godziwej. W niektórych przypadkach określenie odpowiedniej korekty z tytułu ryzyka może być trudne. Jednak sam stopień trudności nie jest dostateczną podstawą dla pominięcia korekty z tytułu ryzyka. Korekta z tytułu ryzyka powinna odzwierciedlać transakcję przeprowadzoną na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych.
- B40 Jeżeli występuje poważny spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, może istnieć potrzeba zmiany techniki wyceny lub zastosowania kilku technik wyceny (np. zastosowanie podejścia rynkowego i techniki wartości bieżącej). Ważąc wskazania wartości godziwej wynikające z zastosowania kilku technik wyceny, jednostka uwzględnia racjonalność przedziału pomiarów wartości godziwej. Celem jest ustalenie punktu w obrębie przedziału, który najlepiej odpowiada wartości godziwej w aktualnych warunkach rynkowych. Szeroki przedział pomiarów wartości godziwej może wskazywać na konieczność przeprowadzenia dalszej analizy.
- B41 Nawet jeżeli wystąpił znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, cel wyceny w wartości godziwej pozostaje taki sam. Wartość godziwa jest ceną, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach (tj. nie w przypadku przymusowej likwidacji lub sprzedaży w obliczu trudnej sytuacji) między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych.
- B42 Oszacowanie ceny, która skłoniłaby uczestników rynku do zawarcia transakcji na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych, jeżeli nastąpiłby znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, zależy od faktów i okoliczności na dzień wyceny i wymaga osądu. Zamiar posiadania składnika aktywów lub rozliczenia albo innego wypełnienia zobowiązania przez jednostkę nie ma znaczenia dla wyceny w wartości godziwej, ponieważ wycena w wartości godziwej opiera się na danych rynkowych i nie jest wyceną specyficzną dla jednostki.

Określenie transakcji, które nie są przeprowadzone na zwykłych warunkach

- B43 Ustalenie, czy transakcja jest przeprowadzona na zwykłych warunkach (lub nie) jest trudniejsze, jeżeli nastąpił znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania w stosunku do normalnej aktywności rynkowej dla danego składnika aktywów lub zobowiązania (albo podobnych aktywów lub zobowiązań). W takich okolicznościach nie należy stwierdzać, że wszystkie transakcje na takim rynku nie są przeprowadzone na zwykłych warunkach (tj. przymusowe likwidacje lub sprzedaż w obliczu trudnej sytuacji finansowej). Okoliczności, które mogą wskazywać, że transakcja nie jest przeprowadzona na zwykłych warunkach, są następujące:
- (a) nie występowała odpowiednia ekspozycja na rynek w okresie poprzedzającym datę wyceny w celu umożliwienia działań rynkowych, które są normalne i zwyczajowo przyjęte w transakcjach obejmujących takie aktywa lub zobowiązania w aktualnych warunkach rynkowych;
 - (b) występował normalny i zwyczajowo przyjęty okres sprzedaży, lecz sprzedawca sprzedał składnik aktywów lub zobowiązanie pojedynczemu uczestnikowi;

▼ **M33**

- (c) sprzedawca znajduje się w sytuacji upadłości lub przejęcia albo jest zagrożony takimi sytuacjami (tj. sprzedawca znajduje się w trudnej sytuacji finansowej);
- (d) sprzedawca był zmuszony do sprzedaży, aby sprostać wymogom regulacyjnym lub prawnym (tj. sprzedawca znajdował się w sytuacji przymusu);
- (e) cena transakcyjna jest wartością odstającą w porównaniu z innymi ostatnimi transakcjami dotyczącymi tego samego lub podobnego składnika aktywów lub zobowiązania.

Jednostka ocenia okoliczności, aby ustalić, w świetle wagi dostępnych dowodów, czy transakcja jest przeprowadzona na zwykłych warunkach.

B44 Jednostka uwzględnia następujące czynniki, ustalając wartość godziwą lub szacując premie z tytułu ryzyka rynkowego:

- (a) jeżeli dowody wskazują, że transakcja nie jest przeprowadzona na zwykłych warunkach, jednostka przywiązuje niewielką lub nie przywiązuje żadnej wagi (w porównaniu z innymi danymi na temat wartości godziwej) do ceny transakcyjnej.
- (b) jeżeli dowody wskazują, że transakcja jest przeprowadzona na zwykłych warunkach, jednostka uwzględnia cenę transakcyjną. Kwota wagi ceny transakcyjnej w porównaniu z innymi danymi dotyczącymi wartości godziwej będzie zależała od faktów i okoliczności takich jak:
 - (i) wolumen transakcji;
 - (ii) porównywalność transakcji do wycenianego składnika aktywów lub zobowiązania.
 - (iii) zawarcie transakcji w momencie nieodległym do dnia wyceny.
- (c) jeżeli jednostka nie posiada dostatecznych informacji, aby stwierdzić, czy transakcja jest przeprowadzona na zwykłych warunkach, uwzględnia cenę transakcyjną. Jednakże cena transakcyjna może nie odpowiadać wartości godziwej (tj. cena transakcyjna nie koniecznie jest jedyną lub główną podstawą do ustalenia wartości godziwej lub oszacowania premii z tytułu ryzyka rynkowego). Kiedy jednostka nie posiada dostatecznych informacji, aby stwierdzić, czy konkretne transakcje są przeprowadzone na zwykłych warunkach, przywiązuje mniejszą wagę do tych transakcji w porównaniu z innymi transakcjami, które są znane jako przeprowadzone na zwykłych warunkach.

Jednostka nie musi podejmować wyczerpujących działań, aby ustalić, czy transakcja jest przeprowadzona na zwykłych warunkach, lecz nie może pomijać informacji, które są racjonalnie dostępne. Kiedy jednostka jest stroną transakcji, zakłada się, że posiada dostateczne informacje, aby stwierdzić, czy transakcja jest przeprowadzona na zwykłych warunkach.

Stosowanie cen notowanych przekazanych przez strony trzecie

B45 Niniejszy standard nie wyklucza wykorzystania cen notowanych przekazanych przez strony trzecie, takie jak podmioty zajmujące się wyceną lub brokerzy, jeżeli jednostka ustaliła, że ceny notowane przekazane przez te strony zostały opracowane zgodnie z niniejszym standardem.

B46 Jeżeli wystąpił znaczący spadek wolumenu lub poziomu aktywności w przypadku danego składnika aktywów lub zobowiązania, jednostka ocenia, czy ceny notowane przekazane przez strony trzecie zostały opracowane przy użyciu aktualnych informacji, które odzwierciedlają transakcje zawarte na zwykłych warunkach, lub technikę wyceny, która odzwierciedla założenia uczestników rynku (w tym założenia dotyczące ryzyka). Ważąc cenę notowaną jako daną wejściową na potrzeby ustalenia wartości godziwej, jednostka przywiązuje mniejszą wagę (w porównaniu z innymi wskazaniami wartości godziwej, które odzwierciedlają wyniki transakcji) do notowań, które nie odzwierciedlają wyniku transakcji.

B47 Ponadto ważąc dostępne dowody, należy uwzględnić charakter notowania (np. czy notowanie jest ceną indykatywną czy wiążącą ofertą), przy czym większą wagę przywiązuje się do notowań przekazanych przez strony trzecie, które reprezentują wiążące oferty.

▼ M33*Załącznik C***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część MSSF i ma takie samo znaczenie jak inne części MSSF.

- C1 Jednostka stosuje niniejszy standard do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard we wcześniejszym okresie, fakt ten ujawnia.
- C2 Niniejszy standard jest stosowany w sposób prospektywny od początku okresu rocznego, w którym został po raz pierwszy zastosowany.
- C3 Wymogów niniejszego standardu dotyczących ujawniania informacji nie należy stosować w odniesieniu do porównywalnych informacji dotyczących okresów przed pierwszym zastosowaniem niniejszego standardu.

▼ M42

- C4 Na podstawie dokumentu *Annual Improvements Cycle 2011–2013* opublikowanego w grudniu 2013 r. zmieniono paragraf 52. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2014 r. i później. Jednostka stosuje tę zmianę w sposób prospektywny od początku okresu rocznego, w którym MSSF 13 został po raz pierwszy zastosowany. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ M53

- C5 Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 52. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 9.

▼ M54

- C6 Na podstawie MSSF 16 *Leasing*, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragraf 6. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 16.

▼ **M52****MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 15***Przychody z umów z klientami*

CEL

1. **Celem niniejszego standardu jest ustanowienie zasad, które jednostka stosuje do przedstawiania użytkownikom sprawozdań finansowych użytecznych informacji dotyczących charakteru, kwot, rozkładu w czasie oraz niepewności co do przychodów i przepływów pieniężnych wynikających z umów z klientami.**

Osiągnięcie celu

2. Aby osiągnąć cel określony w paragrafie 1, zgodnie z podstawową zasadą niniejszego standardu jednostka ujmuje przychody w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie ona uprawniona w zamian za te dobra lub usługi.
3. Stosując niniejszy standard, jednostka uwzględnia warunki umowy oraz wszystkie istotne fakty i okoliczności. Jednostka stosuje niniejszy standard, w tym wszelkie praktyczne rozwiązania, konsekwentnie w odniesieniu do umów o podobnych cechach i w podobnych okolicznościach.
4. Niniejszy standard określa zasady rachunkowości dotyczące pojedynczej umowy z klientem. Jednak jako praktyczne rozwiązanie jednostka może stosować niniejszy standard w odniesieniu do portfela umów (lub zobowiązań do wykonania świadczenia) o podobnych cechach, jeśli jednostka racjonalnie oczekuje, iż wpływ na sprawozdanie finansowe w związku z zastosowaniem niniejszego standardu w stosunku do portfela nie będzie istotnie różnił się od zastosowania niniejszego standardu w stosunku do pojedynczych umów (lub zobowiązań do wykonania świadczenia) w ramach tego portfela. Przy ujmowaniu portfela jednostka stosuje szacunki i założenia, które odzwierciedlają wielkość i skład portfela.

ZAKRES

▼ **M54**

5. Niniejszy standard stosuje się do wszystkich umów z klientami, z wyjątkiem:

a) umów leasingowych objętych zakresem MSSF 16 *Leasing*;

▼ **M52**

b) umów ubezpieczeniowych objętych zakresem MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*;

c) instrumentów finansowych i innych praw lub zobowiązań umownych objętych zakresem MSSF 9 *Instrumenty finansowe*, MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*, MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*, MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* i MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*; oraz

d) wymian niepieniężnych między jednostkami prowadzącymi taki sam rodzaj działalności mających na celu ułatwienie sprzedaży klientom lub potencjalnym klientom. Na przykład niniejszego standardu nie stosuje się do umów pomiędzy dwoma spółkami naftowymi, które uzgadniają wymianę ropy naftowej, aby w sposób terminowy zaspokajać zapotrzebowanie swoich klientów w różnych lokalizacjach.

▼ **M52**

6. Jednostka stosuje niniejszy standard do umów innych niż umowy wymienione w paragrafie 5, jedynie gdy stroną umowy jest klient. Klient jest stroną, która zawarła umowę z jednostką w celu otrzymania – w zamian za wynagrodzenie – dóbr lub usług, które są wynikiem działalności operacyjnej jednostki. Strony umowy nie uznaje się za klienta, jeśli – przykładowo – zawarła z daną jednostką umowę dotyczącą wzięcia udziału w przedsięwzięciu lub procesie, w ramach którego strony umowy wspólnie ponoszą ryzyko i mogą uzyskać korzyści wynikające z tego przedsięwzięcia lub procesu (takiego jak wytworzenie składnika aktywów w ramach porozumienia o współpracy), a nie umowę dotyczącą otrzymania wyniku działalności operacyjnej jednostki.
7. Umowa z klientem może być objęta częściowo zakresem niniejszego standardu, a częściowo zakresem innych standardów wymienionych w paragrafie 5.
- a) Jeżeli w innych standardach określono, w jaki sposób wyodrębnić lub początkowo wycenić jedną lub więcej części umowy, wówczas jednostka stosuje w pierwszej kolejności wymogi dotyczące wyodrębnienia lub określone w tych standardach. Jednostka wyłącza z *ceny transakcyjnej* kwotę odpowiadającą części lub częściom umowy, które są początkowo wyceniane zgodnie z innymi standardami, i stosuje paragrafy 73–86 w celu przypisania pozostałej kwoty (o ile występuje) ceny transakcyjnej do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia objętego zakresem niniejszego standardu oraz do wszelkich innych części umowy określonych w paragrafie 7 pkt b).
- b) Jeżeli w innych standardach nie określono, w jaki sposób wyodrębnić lub początkowo wycenić jedną lub więcej części umowy, wówczas jednostka stosuje niniejszy standard do wyodrębnienia lub początkowej wyceny jednej (lub więcej) części umowy.
8. Niniejszy standard określa zasady rachunkowości dotyczące dodatkowych kosztów pozyskania umowy z klientem oraz kosztów poniesionych w związku z wykonaniem umowy z klientem, jeżeli koszty te nie są objęte zakresem innego standardu (zob. paragrafy 91–104). Jednostka stosuje te paragrafy tylko w odniesieniu do poniesionych kosztów, które odnoszą się do umowy z klientem (lub jej części) objętej zakresem niniejszego standardu.

UJMOWANIE

Identyfikacja umowy

9. **Jednostka ujmuje umowę z klientem objętą zakresem niniejszego standardu tylko wówczas, gdy spełnione są wszystkie następujące kryteria:**
- a) **strony umowy zawarły umowę (w formie pisemnej, ustnej lub zgodnie z innymi zwyczajowymi praktykami handlowymi) i są zobowiązane do wykonania swoich obowiązków;**
- b) **jednostka jest w stanie zidentyfikować prawa każdej ze stron dotyczące dóbr lub usług, które mają zostać przekazane;**
- c) **jednostka jest w stanie zidentyfikować warunki płatności za dobra lub usługi, które mają zostać przekazane;**

▼ **M52**

- d) umowa ma treść ekonomiczną (tzn. można oczekiwać, że w wyniku umowy ulegnie zmianie ryzyko, rozkład w czasie lub kwota przyszłych przepływów pieniężnych jednostki); oraz
- e) jest prawdopodobne, że jednostka otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi. Oceniając, czy otrzymanie kwoty wynagrodzenia jest prawdopodobne, jednostka uwzględnia jedynie zdolność i zamiar zapłaty kwoty wynagrodzenia przez klienta w odpowiednim terminie. Kwota wynagrodzenia, które będzie przysługiwało jednostce, może być niższa niż cena określona w umowie, jeśli wynagrodzenie jest zmienne, ponieważ jednostka może zaoferować klientowi ulgę cenową (zob. paragraf 52).
10. Umowa to porozumienie między dwiema lub więcej stronami, powodujące powstanie egzekwowlanych praw i obowiązków. Możliwość egzekwowania praw i obowiązków określonych w umowie stanowi zagadnienie prawne. Umowy mogą być zawierane pisemnie, ustnie lub w sposób dorozumiany na podstawie zwyczajowych praktyk handlowych jednostki. Praktyki i procesy związane z zawieraniem umów z klientami różnią się w poszczególnych porządkach prawnych, branżach i jednostkach. Ponadto mogą się one różnić w ramach jednej jednostki (na przykład mogą zależeć od kategorii klientów lub rodzaju przyrzeczonych dóbr lub usług). Jednostka uwzględnia te praktyki i procesy przy określaniu, czy i kiedy umowa z klientem powoduje powstanie egzekwowlanych praw i obowiązków.
11. Niektóre umowy z klientami mogą nie mieć ustalonego okresu obowiązywania i mogą zostać rozwiązane lub zmodyfikowane przez każdą ze stron w dowolnym momencie. Inne umowy mogą być automatycznie przedłużane na kolejne okresy w sposób określony w umowie. Jednostka stosuje niniejszy standard do okresu obowiązywania umowy (tj. okresu umowy), w którym strony umowy mają egzekwowlalne prawa i obowiązki.
12. Na potrzeby stosowania niniejszego standardu uznaje się, że umowa nie istnieje, jeśli każda ze stron umowy ma jednostronne prawo do rozwiązania całkowicie niewykonanej umowy bez obowiązku zapłaty odszkodowania drugiej stronie (lub stronom). Umowa jest całkowicie niewykonana, jeżeli są spełnione obydwa następujące warunki:
- a) jednostka nie przekazała jeszcze przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi; oraz
- b) jednostka nie otrzymała jeszcze ani nie ma jeszcze prawa do otrzymania jakiegokolwiek wynagrodzenia w zamian za przyrzeczone dobra lub usługi.
13. Jeżeli umowa z klientem spełnia kryteria określone w paragrafie 9 w momencie zawarcia umowy, jednostka nie dokonuje ponownej oceny tych kryteriów, chyba że istnieją przesłanki istotnej zmiany faktów i okoliczności. Na przykład jeżeli znacznie obniży się zdolność klienta do zapłaty wynagrodzenia, jednostka dokonuje ponownej oceny tego, czy jest prawdopodobne, że otrzyma wynagrodzenie, do którego będzie uprawniona w zamian za pozostałe dobra lub usługi, które mają zostać przekazane klientowi.

▼ M52

14. Jeżeli umowa z klientem nie spełnia kryteriów określonych w paragrafie 9, jednostka kontynuuje dokonywanie oceny umowy celem ustalenia, czy kryteria określone w paragrafie 9 zostały spełnione w późniejszym terminie.
15. Jeżeli umowa z klientem nie spełnia kryteriów określonych w paragrafie 9, a jednostka otrzyma od klienta wynagrodzenie, jednostka ujmuje otrzymane wynagrodzenie jako przychód tylko w przypadku wystąpienia jednego z następujących zdarzeń:
- a) jednostka nie ma żadnych innych zobowiązań do przekazania dóbr lub usług klientowi i otrzymała całe lub zasadniczo całe wynagrodzenie przyrządzone przez klienta, przy czym wynagrodzenie to nie podlega zwrotowi; lub
 - b) umowa została rozwiązana, a wynagrodzenie otrzymane od klienta nie podlega zwrotowi.
16. Jednostka ujmuje wynagrodzenie otrzymane od klienta jako zobowiązanie do momentu wystąpienia jednego ze zdarzeń, o których mowa w paragrafie 15, lub spełnienia kryteriów określonych w paragrafie 9 (zob. paragraf 14). Zależnie od faktów i okoliczności dotyczących umowy, tak ujęte zobowiązanie przedstawia obowiązek przekazania przez jednostkę dóbr lub usług w przyszłości lub zwrotu przez nią otrzymanego wynagrodzenia. W obu przypadkach zobowiązanie wycenia się w kwocie wynagrodzenia otrzymanego od klienta.

Łączenie umów

17. Jednostka łączy dwie lub więcej umów, które zostały zawarte jednocześnie lub niemal jednocześnie z tym samym klientem (lub podmiotami powiązаныmi z klientem), i ujmuje je jako jedną umowę, jeżeli spełnione jest co najmniej jedno z poniższych kryteriów:
- a) umowy są negocjowane jako pakiet i dotyczą tego samego celu handlowego;
 - b) kwota wynagrodzenia należnego w ramach jednej umowy zależy od ceny lub wykonania innej umowy; lub
 - c) dobra lub usługi przyrządzone w umowach (lub niektóre dobra lub usługi przyrządzone w każdej z umów) stanowią zgodnie z paragrafami 22–30 pojedyncze zobowiązanie do wykonania świadczenia.

Zmiany umowy

18. Zmiana umowy to zmiana zakresu umowy lub określonej w niej ceny (lub obu tych zmiennych), która została zatwierdzona przez strony umowy. W niektórych branżach i porządkach prawnych termin „zmiana umowy” może występować pod nazwą modyfikacji, zmiany lub korekty umowy. Zmiana umowy ma miejsce, gdy strony umowy zatwierdzą zmianę, która powoduje powstanie nowych lub zmianę istniejących egzekwowalnych praw i obowiązków stron umowy. Zmiana umowy może zostać zatwierdzona w formie pisemnej, ustnej lub w sposób dorozumiany na podstawie zwyczajowych praktyk handlowych. Jeżeli strony umowy nie zatwierdziły zmiany umowy, jednostka w dalszym ciągu stosuje niniejszy standard do istniejącej umowy do czasu zatwierdzenia zmiany umowy.

▼ M52

19. Zmiana umowy może mieć miejsce, nawet jeśli strony umowy pozostają w sporze co do zmiany zakresu lub ceny (lub obu tych zmiennych) lub jeśli strony zatwierdziły zmianę zakresu umowy, ale nie ustaliły jeszcze odpowiedniej zmiany ceny. Przy ustalaniu, czy nowo powstałe lub zmienione prawa i obowiązki są egzekwowlalne, jednostka uwzględnia wszystkie istotne fakty i okoliczności, w tym warunki umowy i inne informacje. Jeżeli strony umowy zatwierdziły zmianę zakresu umowy, ale nie ustaliły jeszcze odpowiedniej zmiany ceny, jednostka szacuje zmianę ceny transakcyjnej wynikającą ze zmiany umowy zgodnie z paragrafami 50–54 odnośnie do szacowania wynagrodzenia zmiennego oraz zgodnie z paragrafami 56–58 odnośnie do granicznych wartości szacunkowych wynagrodzenia zmiennego.
20. Jednostka ujmuje zmianę umowy jako oddzielną umowę, jeżeli spełnione są obydwa poniższe warunki:
- a) zakres umowy zwiększa się ze względu na dodanie przyrzeczonych dóbr lub usług, które są uznawane za odrębne (zgodnie z paragrafami 26–30); oraz
 - b) cena określona w umowie zwiększa się o kwotę wynagrodzenia, odzwierciedlającą określone przez jednostkę *indywidualne ceny sprzedaży* dodatkowych przyrzeczonych dóbr lub usług oraz wszelkie odpowiednie korekty tej ceny dokonane w celu uwzględnienia okoliczności konkretnej umowy. Na przykład jednostka może skorygować indywidualną cenę sprzedaży dodatkowego dobra lub dodatkowej usługi o wysokość upustu udzielonego klientowi, ponieważ jednostka ta nie będzie musiała ponieść kosztów związanych ze sprzedażą, jakie poniosłaby w przypadku sprzedaży podobnych dóbr lub usług nowemu klientowi.
21. Jeżeli zmiana umowy nie jest ujmowana jako oddzielna umowa zgodnie z paragrafem 20, jednostka ujmuje przyrzczone dobra lub usługi, które na dzień zmiany umowy nie zostały jeszcze przekazane (tj. pozostałe przyrzczone dobra lub usługi), w jeden z następujących sposobów:
- a) jeśli pozostałe dobra lub usługi można wyodrębnić od dóbr lub usług przekazanych w dniu lub przed dniem zmiany umowy, jednostka ujmuje zmianę umowy tak, jak gdyby doszło do rozwiązania obowiązującej umowy i zawarcia nowej umowy. Kwota wynagrodzenia, jaka powinna zostać przypisana do pozostałych zobowiązań do wykonania świadczenia (lub do pozostałych odrębnych dóbr lub usług w ramach pojedynczego zobowiązania do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem 22 pkt b)), jest sumą:
 - (i) wynagrodzenia przyrzczonego przez klienta (w tym kwot już otrzymanych od klienta), które zostało uwzględnione w szacowanej wysokości ceny transakcyjnej i nie zostało wcześniej ujęte jako przychód; oraz
 - (ii) wynagrodzenia przyrzczonego na mocy zmiany umowy;

▼ **M52**

- b) jeśli pozostałe dobra lub usługi nie są odrębne, a zatem stanowią część pojedynczego zobowiązania do wykonania świadczenia, które zostało częściowo spełnione do dnia zmiany umowy, jednostka ujmuje zmianę umowy tak, jakby była ona częścią obowiązującej umowy. Wpływ zmiany umowy na cenę transakcyjną oraz na dokonywaną przez jednostkę ocenę stopnia spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia ujmuje się jako korektę przychodów (jako ich zwiększenie lub zmniejszenie) na dzień zmiany umowy (tj. dokonuje się łącznej korekty przychodów);
- c) jeśli w odniesieniu do pozostałych dóbr lub usług zachodzą okoliczności przewidziane zarówno w punkcie a), jak i b), jednostka ujmuje wpływ zmiany umowy dotyczącej niespełnionych (w tym także częściowo niespełnionych) zobowiązań do wykonania świadczenia w zmienionej umowie w sposób zgodny z celami niniejszego paragrafu.

Identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia

22. **W momencie zawarcia umowy jednostka dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta:**

- a) **dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić; lub**
- b) **grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter (zob. paragraf 23).**

23. Przekazanie grupy odrębnych dóbr lub usług na rzecz klienta ma taki sam charakter, jeżeli spełnione są obydwa następujące warunki:

- a) każde odrębne dobro lub każda odrębna usługa w danej grupie, którą jednostka zobowiązuje się przekazać klientowi, spełnia kryteria określone w paragrafie 35 dotyczące uznania dobra lub usługi za zobowiązanie do wykonania świadczenia spełniane w czasie; oraz
- b) zgodnie z paragrafami 39–40, ta sama metoda byłaby wykorzystywana do oceny stopnia całkowitego spełnienia przez jednostkę zobowiązania do wykonania świadczenia polegającego na przekazaniu klientowi każdego odrębnego dobra lub każdej odrębnej usługi w danej grupie.

Przyrzeczenia w umowach z klientami

24. Co do zasady umowa z klientem wyraźnie określa dobra lub usługi, które jednostka zobowiązuje się przekazać klientowi. Zobowiązania do wykonania świadczenia określone w umowie z klientem mogą jednakże nie ograniczać się do dóbr lub usług, które są wyraźnie określone w umowie. Wynika to z faktu, że umowa z klientem może obejmować również przyrzeczenia wynikające ze zwyczajowych praktyk handlowych jednostki lub konkretnych oświadczeń, pod warunkiem że w momencie zawierania umowy przyrzeczenia te prowadzą do powstania uzasadnionego oczekiwania klienta, że jednostka przekaze na jego rzecz dobro lub usługę.

▼ M52

25. Zobowiązania do wykonania świadczenia nie obejmują czynności, które jednostka musi podjąć w celu wypełnienia umowy, chyba że czynności te stanowią przekazanie dobra lub usługi na rzecz klienta. Na przykład dostawcy usług mogą być zobowiązani do wykonywania różnych zadań administracyjnych w celu przygotowania umowy. Wykonywanie tych zadań nie prowadzi do przekazania usługi klientowi. W związku z tym takie czynności przygotowawcze nie stanowią zobowiązania do wykonania świadczenia.

Odrębne dobra lub usługi

▼ M55

26. W zależności od umowy przyręczone dobra lub usługi mogą obejmować między innymi:
- a) sprzedaż dóbr wytworzonych przez jednostkę (na przykład zapasów produktów w przypadku przedsiębiorstwa produkcyjnego);
 - b) odsprzedaż dóbr nabytych przez jednostkę (na przykład towarów handlowych w przypadku sprzedawcy detalicznego);
 - c) odsprzedaż praw do dóbr lub usług nabytych przez jednostkę (na przykład odsprzedaż biletów przez jednostkę działającą jako zleceńodawca, zgodnie z treścią paragrafów B34–B38);
 - d) wykonywanie na rzecz klienta zadania lub zadań określonych w umowie;
 - e) świadczenie usługi polegającej na pozostawaniu w gotowości do dostarczania dóbr lub świadczenia usług (na przykład niesprecyzowanych dokładnie aktualizacji oprogramowania, które są dokonywane zgodnie z zasadą „w miarę dostępności”) lub udostępnianiu klientowi dóbr lub usług do użytku w momencie, gdy klient tak zdecyduje;
 - f) świadczenie usługi polegającej na zorganizowaniu przekazania dóbr lub usług na rzecz klienta przez inny podmiot (na przykład działając jako przedstawiciel innego podmiotu, zgodnie z treścią paragrafów B34–B38);
 - g) przyznanie praw do dóbr lub usług, które mają być dostarczone lub świadczone w przyszłości i które będą mogły zostać przez klienta odsprzedane lub przekazane na rzecz jego klienta (na przykład jednostka sprzedająca produkt sprzedawcy detalicznemu zobowiązuje się do przekazania dodatkowych dóbr lub usług osobie, która nabywa produkt od sprzedawcy detalicznego);
 - h) budowę, produkcję lub wytworzenie aktywów w imieniu klienta;
 - i) udzielenie licencji (zob. paragrafy B52–B63B); oraz
 - j) przyznanie opcji zakupu dodatkowych dóbr lub usług (o ile opcje te dają klientowi istotne prawo, zgodnie z treścią paragrafów B39–B43).
27. Dobro lub usługa przyręczone klientowi są odrębne, jeżeli spełnione są obydwa następujące warunki:
- a) klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne (tj. dobro lub usługa mogą być odrębne); oraz

▼ M55

- b) przyrzeczenie jednostki do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne w stosunku do innych zobowiązań określonych w umowie (tj. przyrzeczenie przekazania dobra lub usługi jest odrębne w ramach umowy).

▼ M52

28. Klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi zgodnie z paragrafem 27 pkt a), w przypadku gdy dobra lub usługi mogą być używane, zużywane, sprzedane za kwotę przewyższającą wartość likwidacyjną lub mogą być przechowywane w inny sposób przynoszący korzyści gospodarcze. W przypadku niektórych dóbr lub usług klient może mieć możliwość odnoszenia korzyści z dobra lub usługi w sposób bezpośredni. W odniesieniu do innych dóbr lub usług klient może mieć możliwość odnoszenia korzyści z dóbr lub usług jedynie przy połączeniu z innymi łatwo dostępnymi zasobami. Łatwo dostępny zasób to dobro lub usługa, które są sprzedawane oddzielnie (przez daną jednostkę lub inną jednostkę) lub zasób już otrzymany przez klienta od jednostki (w tym dobra lub usługi, które jednostka już przekazała klientowi na podstawie umowy) lub zasób pochodzący z innych transakcji lub zdarzeń. Różne czynniki mogą stanowić dowód na to, że klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo w powiązaniu z innymi łatwo dostępnymi zasobami. Na przykład fakt, że jednostka regularnie sprzedaje dobro lub usługę oddzielnie, wskazywałby, że klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi bezpośrednio lub w powiązaniu z innymi łatwo dostępnymi zasobami.

▼ M55

29. Podczas przeprowadzania oceny, czy przyrzeczenia jednostki do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne zgodnie z paragrafem 27 pkt b), celem jest określenie, czy na podstawie umowy przyrzeczenie polega na przekazaniu każdego z tych dóbr lub usług indywidualnie, czy też na przekazaniu połączonej pozycji lub szeregu pozycji, których przyrzczone dobra lub usługi są częściami składowymi. Czynniki, które wskazują, że dwóch przyrzeczeń jednostki do przekazania dóbr lub usług na rzecz klienta lub większej liczby takich przyrzeczeń nie można zidentyfikować jako odrębnych, obejmują między innymi następujące okoliczności:
- a) jednostka świadczy istotną usługę polegającą na łączeniu dóbr lub usług z innymi dobrami lub usługami przyrzczone w umowie w pakiety dóbr lub usług, które po połączeniu stanowią połączony przedmiot lub szereg przedmiotów umowy zawartej przez klienta. Innymi słowy, jednostka używa dobra lub usługi jako nakładu do produkcji lub dostarczenia połączonego przedmiotu lub szeregu przedmiotów określonych przez klienta. Połączone przedmioty lub szereg przedmiotów mogą obejmować więcej niż jedną fazę, element lub jednostkę.
- b) jedno dobro lub usługa, lub większa ich liczba znacznie zmieniają lub dostosowują, bądź też są znacznie zmieniane lub dostosowywane przez jedno dobro lub usługę przyrzczone w umowie, lub przez większą ich liczbę.
- c) dobra lub usługi są w wysokim stopniu powiązane lub wysoce wzajemnie od siebie zależne. Innymi słowy, każde z tych dóbr lub usług znajduje się pod znaczącym wpływem jednego dobra lub usługi przyrzczone w umowie, lub pod wpływem większej ich liczby. Przykładowo w niektórych przypadkach dwa dobra lub dwie usługi, lub większa ich liczba znajdują się pod znaczącym wzajemnym wpływem, ponieważ jednostka nie byłaby w stanie zrealizować swojego przyrzeczenia poprzez niezależne przekazanie każdego z dóbr lub towarów.

▼ **M52**

30. Jeśli przyrzczone dobra lub usługi nie są odrębne, jednostka łączy je z innymi przyrzczoneymi dobrami lub usługami tak długo, aż będzie możliwe uznanie takiego pakietu dóbr lub usług za odrębny. W niektórych przypadkach może to prowadzić do tego, że jednostka ujmuje wszystkie dobra i usługi przyrzczone w umowie jako pojedyncze zobowiązanie do wykonania świadczenia.

Spełnianie zobowiązań do wykonania świadczenia

31. **Jednostka ujmuje przychody w momencie spełnienia (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie przyrzczonego dobra lub usługi (tj. składnika aktywów) klientowi. Przekazanie składnika aktywów następuje w momencie, gdy klient uzyskuje kontrolę nad tym składnikiem aktywów.**

32. Dla każdego zobowiązania do wykonania świadczenia zidentyfikowanego zgodnie z paragrafami 22–30 jednostka ustala w momencie zawarcia umowy, czy będzie spełniać zobowiązanie do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu (zgodnie z paragrafami 35–37) czy też spełni je w określonym momencie (zgodnie z paragrafem 38). Jeśli jednostka nie spełnia zobowiązania do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu, zobowiązanie do wykonania świadczenia jest spełniane w określonym momencie.

33. Dobra i usługi stanowią aktywa, nawet gdy są uznawane za nie tylko chwilowo, jeśli zostały otrzymane i są używane (jak jest w przypadku wielu usług). Kontrola nad składnikiem aktywów odnosi się do zdolności do bezpośredniego rozporządzania tym składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści. Kontrola nad składnikiem aktywów obejmuje zdolność do niedopuszczenia innych jednostek do rozporządzania składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego korzyści. Korzyści ze składnika aktywów to potencjalne przepływy pieniężne (wpływy lub zmniejszenia wypływów), które można uzyskać bezpośrednio lub pośrednio na wiele sposobów – na przykład poprzez:

- a) wykorzystywanie składnika aktywów do produkcji dóbr lub świadczenia usług (w tym usług publicznych);
- b) wykorzystywanie składnika aktywów w celu zwiększenia wartości innych aktywów;
- c) wykorzystywanie składnika aktywów do rozliczenia zobowiązań lub obniżenia kosztów;
- d) sprzedaż lub wymianę składnika aktywów;
- e) zastawienie składnika aktywów celem zabezpieczenia pożyczki; oraz
- f) utrzymywanie składnika aktywów.

34. Oceniając, czy klient uzyskuje kontrolę nad składnikiem aktywów, jednostka uwzględnia wszelkie porozumienia dotyczące odkupu składnika aktywów (zob. paragrafy B64–B76).

Zobowiązania do wykonania świadczenia spełniane w czasie

35. Jednostka przenosi kontrolę nad dobrem lub usługą w miarę upływu czasu i tym samym spełnia zobowiązanie do wykonania świadczenia oraz ujmuje przychody w miarę upływu czasu, jeżeli spełniony jest jeden z następujących warunków:

▼ **M52**

- a) klient jednocześnie otrzymuje i czerpie korzyści płynące ze świadczenia jednostki, w miarę wykonywania przez jednostkę tego świadczenia (zob. paragrafy B3–B4);
- b) w wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów (na przykład produkcja w toku), a kontrolę nad tym składnikiem aktywów – w miarę jego powstawania lub ulepszania – sprawuje klient (zob. paragraf B5); lub
- c) w wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla jednostki (zob. paragraf 36), a jednostce przysługuje egzekwowne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie (zob. paragraf 37).
36. Składnik aktywów wytworzony w wyniku spełnienia zobowiązania przez jednostkę nie ma alternatywnego zastosowania dla jednostki, jeśli jednostka jest objęta ograniczeniami umownymi co do możliwości swobodnego przeznaczenia składnika aktywów do innego zastosowania w trakcie tworzenia lub ulepszenia tego składnika aktywów lub jeśli jednostka jest w praktyce ograniczona co do możliwości przeznaczenia tego składnika aktywów w stanie ukończonym do innego zastosowania. Oceny tego, czy składnik aktywów ma dla jednostki alternatywne zastosowanie, dokonuje się w momencie zawarcia umowy. Po zawarciu umowy jednostka nie zmienia oceny alternatywnego zastosowania składnika aktywów, chyba że strony umowy zatwierdzą zmianę umowy stanowiącą istotną zmianę zobowiązania do wykonania świadczenia. Paragrafy B6–B8 zawierają objaśnienia dotyczące oceny tego, czy składnik aktywów ma dla jednostki alternatywne zastosowanie.
37. Oceniając, czy jednostka ma egzekwowne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie zgodnie z paragrafem 35 pkt c), jednostka uwzględnia warunki umowy oraz wszelkie przepisy, które mają zastosowanie do umowy. Prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie nie musi dotyczyć stałej kwoty. Jednakże przez cały czas obowiązywania umowy jednostka musi być uprawniona do otrzymania kwoty równej co najmniej wynagrodzeniu za dotychczas wykonane świadczenie, jeśli umowa zostanie rozwiązana przez klienta lub inną stronę z powodów innych niż niewykonanie świadczenia przez jednostkę. Paragrafy B9–B13 zawierają objaśnienia dotyczące oceny istnienia i możliwości wyegzekwowania prawa do zapłaty oraz oceny tego, czy przysługujące jednostce prawo do zapłaty upoważnia ją do otrzymania zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

Zobowiązania do wykonania świadczenia spełniane w określonym momencie

38. Jeżeli zobowiązanie do wykonania świadczenia nie jest spełniane w czasie zgodnie z paragrafami 35–37, jednostka spełnia zobowiązanie do wykonania świadczenia w określonym momencie. W celu określenia momentu, w którym klient uzyskuje kontrolę nad przyrzeczonego składnikiem aktywów, a jednostka spełnia zobowiązanie do wykonania świadczenia, jednostka uwzględnia wymogi dotyczące kontroli określone w paragrafach 31–34. Ponadto jednostka uwzględnia okoliczności wskazujące na to, że miało miejsce przeniesienie kontroli, między innymi gdy:
- a) Jednostka ma bieżące prawo do zapłaty za składnik aktywów – jeśli klient jest w danym momencie zobowiązany do zapłaty za składnik aktywów, może to oznaczać, że klient uzyskał możliwość rozporządzania składnikiem aktywów oraz uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści.

▼ **M52**

- b) Klient posiada tytuł prawny do składnika aktywów – tytuł prawny może wskazywać, która strona umowy ma możliwość rozporządzenia składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści lub ograniczenia dostępu innych jednostek do tych korzyści. W związku z tym przeniesienie tytułu prawnego do składnika aktywów może wskazywać, że klient uzyskał kontrolę nad tym składnikiem aktywów. Jeżeli jednostka zachowuje tytuł prawny wyłącznie jako zabezpieczenie przed niedokonaniem zapłaty przez klienta, prawa jednostki nie wykluczają możliwości uzyskania kontroli nad składnikiem aktywów przez klienta.
- c) Jednostka fizycznie przekazała składnik aktywów – jeśli klient fizycznie posiada składnik aktywów, może to wskazywać na to, że ma on możliwość rozporządzenia składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści lub ograniczenia dostępu innych jednostek do tych korzyści. Jednak fizyczne posiadanie składnika aktywów nie musi być jednoznaczne z kontrolą nad tym składnikiem aktywów. Na przykład w przypadku niektórych umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu oraz w przypadku niektórych umów komisji klient lub odbiorca może fizycznie posiadać składnik aktywów, nad którym kontrolę sprawuje jednostka. Z kolei w przypadku niektórych umów sprzedaży ze wstrzymaną dostawą jednostka może fizycznie posiadać składnik aktywów, nad którym kontrolę sprawuje klient. Paragrafy B64–B76, B77–B78 i B79–B82 zawierają objaśnienia dotyczące ujmowania – odpowiednio – umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, umów komisji i umów sprzedaży ze wstrzymaną dostawą.
- d) Klient ponosi istotne ryzyko i uzyskuje istotne korzyści wynikające z własności składnika aktywów – przeniesienie istotnego ryzyka i istotnych korzyści wynikających z własności składnika aktywów na klienta może wskazywać, że klient uzyskał możliwość rozporządzenia składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści. Oceniając ryzyko i korzyści wynikające z własności przyzręczonego składnika aktywów, jednostka wyłącza jednak wszelkie ryzyko, które jest przedmiotem oddzielnego zobowiązania do wykonania świadczenia, oprócz zobowiązania do przekazania składnika aktywów. Na przykład jednostka mogła przekazać kontrolę nad składnikiem aktywów klientowi, nie spełniwszy jeszcze dodatkowego zobowiązania do wykonania świadczenia z tytułu świadczenia usług związanych z utrzymaniem przekazanego składnika aktywów.
- e) Klient przyjął składnik aktywów – przyjęcie składnika aktywów przez klienta może wskazywać, że uzyskał on możliwość rozporządzenia tym składnikiem aktywów i uzyskiwania z niego zasadniczo wszystkich pozostałych korzyści. W celu dokonania oceny wpływu klauzuli umownej dotyczącej przyjęcia składnika aktywów przez klienta odnośnie do momentu przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów jednostka uwzględni objaśnienia zawarte w paragrafach B83–B86.

Pomiar stopnia całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia

39. Dla każdego zobowiązania do wykonania świadczenia spełnianego w miarę upływu czasu zgodnie z paragrafami 35–37 jednostka ujmuje przychody w miarę upływu czasu, mierząc stopień całkowitego spełnienia tego zobowiązania do wykonania świadczenia. Celem pomiaru jest określenie postępu w spełnianiu zobowiązania jednostki do przeniesienia kontroli nad dobrami lub usługami przyrzeczonymi klientowi (tj. stopnia spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia).

▼ **M52**

40. Jednostka stosuje jedną metodę pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania w odniesieniu do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia spełnianego w miarę upływu czasu oraz stosuje tę metodę konsekwentnie w odniesieniu do podobnych zobowiązań do wykonania świadczenia i w podobnych okolicznościach. Na koniec każdego okresu sprawozdawczego jednostka ponownie ocenia stopień całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia spełnianego w miarę upływu czasu.

Metody pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania

41. Odpowiednie metody pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania obejmują metody oparte na wynikach i metody oparte na nakładach. Paragrafy B14–B19 zawierają objaśnienia dotyczące stosowania metod opartych na wynikach i metod opartych na nakładach do pomiaru stopnia całkowitego spełnienia przez jednostkę zobowiązania do wykonania świadczenia. Przy ustalaniu odpowiedniej metody pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania jednostka bierze pod uwagę charakter dobra lub usługi, które jednostka zobowiązała się przenieść na rzecz klienta.
42. Stosując metodę pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania, jednostka wyłącza z pomiaru wszelkie dobra lub usługi, w odniesieniu do których jednostka nie przenosi kontroli na rzecz klienta. Natomiast jeśli wraz ze spełnieniem zobowiązania do wykonania świadczenia jednostka przenosi kontrolę nad dobrem lub usługą na rzecz klienta, wówczas uwzględnia takie dobra lub usługi w pomiarze stopnia spełnienia zobowiązania.
43. W przypadku zmiany okoliczności w miarę upływu czasu jednostka aktualizuje swój pomiar stopnia spełnienia zobowiązania tak, aby odzwierciedlić zmiany zachodzące w wyniku spełniania zobowiązania do wykonania świadczenia. Takie zmiany w pomiarze stopnia spełnienia zobowiązania jednostka ujmuje jako zmianę wartości szacunkowych zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

Racjonalny pomiar stopnia spełnienia zobowiązania

44. Jednostka ujmuje przychody z tytułu spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia w miarę upływu czasu tylko wtedy, gdy może dokonać racjonalnego pomiaru stopnia całkowitego spełnienia tego zobowiązania do wykonania świadczenia. Jednostka nie jest w stanie dokonać racjonalnego pomiaru stopnia całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia, jeśli nie posiada wiarygodnych informacji, które są niezbędne do zastosowania odpowiedniej metody pomiaru.
45. W pewnych okolicznościach (na przykład na wczesnych etapach realizacji umowy) jednostka może nie być w stanie dokonać racjonalnego pomiaru wyników spełniania zobowiązania do wykonania świadczenia, ale oczekuje, że odzyska koszty poniesione podczas spełniania zobowiązania do wykonania świadczenia. W takich okolicznościach jednostka ujmuje przychody wyłącznie do wysokości kosztów poniesionych do momentu, w którym można dokonać racjonalnego pomiaru wyników spełniania zobowiązania do wykonania świadczenia.

WYCENA

46. **Po spełnieniu (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia jednostka ujmuje jako przychód kwotę równą cenie transakcyjnej (z wyłączeniem szacowanych wartości zmiennej wynagrodzenia, które są ograniczone zgodnie z paragrafami 56–58), która została przypisana do tego zobowiązania do wykonania świadczenia.**

▼ M52**Ustalenie ceny transakcyjnej**

47. W celu ustalenia ceny transakcyjnej jednostka uwzględni warunki umowy oraz stosowane przez nią zwyczajowe praktyki handlowe. Cena transakcyjna to kwota wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie jej przysługiwać w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich (na przykład niektórych podatków od sprzedaży). Wynagrodzenie określone w umowie z klientem może obejmować kwoty stałe, kwoty zmienne lub oba te rodzaje kwot.
48. Charakter, rozkład w czasie i kwota wynagrodzenia przyrzczonego przez klienta mają wpływ na oszacowanie ceny transakcyjnej. Przy ustalaniu ceny transakcyjnej jednostka uwzględni skutki wszystkich poniższych okoliczności:
- a) wynagrodzenie zmienne (zob. paragrafy 50–55 oraz 59);
 - b) graniczne wartości szacunkowe wynagrodzenia zmiennego (zob. paragrafy 56–58);
 - c) występowanie istotnego elementu finansowania w umowie (zob. paragrafy 60–65);
 - d) wynagrodzenie niegotówkowe (zob. paragrafy 66–69); oraz
 - e) wynagrodzenie należne klientowi (zob. paragrafy 70–72).
49. Do celów ustalenia ceny transakcyjnej jednostka zakłada, że dobra lub usługi będą przenoszone na rzecz klienta zgodnie z obowiązującą umową i że umowa ta nie zostanie rozwiązana, przedłużona ani zmieniona.

Wynagrodzenie zmienne

50. Jeśli wynagrodzenie określone w umowie obejmuje kwotę zmienną, jednostka oszacowuje kwotę wynagrodzenia, do którego będzie uprawniona w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta.
51. Kwota wynagrodzenia może zmieniać się w związku z udzielaniem upustów, rabatów, zwrotu wynagrodzenia, kredytów, ustępstw cenowych, dodatków, premii za wyniki, nakładaniem kar i innymi podobnymi czynnikami. Przyrzczone wynagrodzenie może także zmieniać się, jeżeli prawo jednostki do wynagrodzenia uzależnione jest od wystąpienia lub braku wystąpienia określonego zdarzenia w przyszłości. Na przykład kwotę wynagrodzenia należy uznać za zmienną, jeśli produkt jest sprzedawany z prawem do zwrotu lub jeśli przyrzczone zapłatę stałej kwoty jako premię za wyniki po osiągnięciu określonego etapu.
52. Zmienny charakter wynagrodzenia przyrzczonego przez klienta może być wyraźnie określony w umowie. Ponadto przyrzczone wynagrodzenie jest zmienne, jeśli zajdzie którakolwiek z wymienionych okoliczności:

▼ **M52**

- a) na podstawie zwyczajowych praktyk handlowych, opublikowanej polityki lub konkretnych oświadczeń jednostki klient ma uzasadnione oczekiwanie, że jednostka zaakceptuje kwotę wynagrodzenia niższą niż cena określona w umowie. Oznacza to, że istnieje oczekiwanie, że jednostka udzieli klientowi ustępstwa cenowego. W zależności od porządku prawnego, branży lub klienta takie ustępstwo cenowe może zostać określone jako upust, rabat, zwrot wynagrodzenia lub kredyt;
- b) inne fakty i okoliczności wskazują, że jednostka zamierza, w momencie zawarcia umowy z klientem, udzielić klientowi ustępstwa cenowego.
53. Jednostka szacuje kwotę wynagrodzenia zmiennego, stosując jedną z następujących metod w zależności od tego, która z nich pozwoli jednostce dokładniej przewidzieć kwotę wynagrodzenia, do którego jest uprawniona:
- a) Wartość oczekiwana – wartość oczekiwana to suma iloczynów możliwych kwot wynagrodzenia i odpowiadających im prawdopodobieństw wystąpienia. Wartość oczekiwana może być właściwym szacunkiem kwoty wynagrodzenia zmiennego, jeśli jednostka zawiera dużą liczbę podobnych umów.
- b) Wartość najbardziej prawdopodobna – wartość najbardziej prawdopodobna to pojedyncza, najbardziej prawdopodobna kwota z przedziału możliwych kwot wynagrodzenia (tj. pojedynczy najbardziej prawdopodobny wynik umowy). Wartość najbardziej prawdopodobna może być właściwym szacunkiem kwoty wynagrodzenia zmiennego, jeśli umowa ma tylko dwa możliwe wyniki (na przykład jednostka albo uzyskuje premię za wyniki, albo nie).
54. Jednostka stosuje konsekwentnie przez cały czas trwania umowy jedną metodę do szacowania wpływu niepewności na wysokość wynagrodzenia zmiennego, do którego jest uprawniona. Ponadto jednostka uwzględnia wszystkie informacje (historyczne, bieżące i prognozy), które są w sposób racjonalny dostępne dla danej jednostki, oraz identyfikuje odpowiednią liczbę możliwych kwot wynagrodzenia. Informacje, które jednostka wykorzystuje w celu oszacowania kwoty wynagrodzenia zmiennego, są zwykle podobne do informacji, które kierownictwo jednostki wykorzystuje w trakcie procesu składania ofert oraz do ustalenia cen za przyrządzone dobra lub usługi.

Zobowiązania z tytułu zwrotu wynagrodzenia

55. Jednostka ujmuje zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia, jeżeli po jego otrzymaniu oczekuje, że zwróci jego część lub całość klientowi. Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia wycenia się w kwocie otrzymanego wynagrodzenia (lub należności), do którego – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – nie jest ona uprawniona (tj. w wysokości kwot nieujętych w cenie transakcyjnej). Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia (oraz odpowiednia zmiana ceny transakcyjnej oraz wynikająca z niej zmiana *zobowiązania z tytułu umowy*) jest aktualizowane na koniec każdego okresu sprawozdawczego w związku z zmianami okoliczności. W przypadku zobowiązania do zwrotu wynagrodzenia w związku ze sprzedażą z prawem do zwrotu jednostka stosuje objaśnienia określone w paragrafach B20–B27.

▼ M52*Graniczne wartości szacunkowe wynagrodzenia zmiennego*

56. Jednostka zalicza do ceny transakcyjnej część lub całość kwoty wynagrodzenia zmiennego oszacowanego zgodnie z paragrafem 53 wyłącznie w takim zakresie, w jakim istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi odwrócenie znaczącej części kwoty wcześniej ujętych skumulowanych przychodów w momencie, kiedy ustanie niepewność co do wysokości wynagrodzenia zmiennego.
57. Podczas oceny tego, czy istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi odwrócenie znaczącej części kwoty wcześniej skumulowanych przychodów w momencie, kiedy ustanie niepewność co do wysokości wynagrodzenia zmiennego, jednostka uwzględnia zarówno prawdopodobieństwo, jak i wysokość wyksięgowania przychodów. Czynniki, które mogą zwiększyć prawdopodobieństwo lub wysokość wyksięgowania przychodów obejmują między innymi następujące okoliczności:
- a) kwota wynagrodzenia jest bardzo podatna na wpływ czynników zewnętrznych wobec jednostki. Czynniki te mogą obejmować wahania na rynku, oceny lub działania osób trzecich, warunki pogodowe i wysokie ryzyko utraty przydatności przyrzeczonych dóbr lub usług;
 - b) fakt, iż nie oczekuje się ustania niepewności co do kwoty wynagrodzenia w długim okresie;
 - c) doświadczenie jednostki (lub inne informacje) dotyczące podobnych umów jest ograniczone lub na podstawie doświadczenia jednostki (lub innych dowodów) nie da się sporządzić odpowiednich prognoz;
 - d) jednostka oferuje w szerokim zakresie ustępstwa cenowe lub dokonuje zmian warunków płatności i warunków podobnych umów w podobnych okolicznościach;
 - e) umowa przewiduje dużą liczbę i szeroki przedział możliwych kwot wynagrodzenia.
58. Jednostka stosuje paragraf B63 przy ujmowaniu, w oparciu o wartość sprzedaży lub częstość użytkowania, wynagrodzenia w formie opłaty przyrzeczonej z tytułu udzielenia licencji do praw dotyczących własności intelektualnej.

Ponowna ocena wynagrodzenia zmiennego

59. Na koniec każdego okresu sprawozdawczego jednostka dokonuje aktualizacji szacowanych cen transakcyjnych (w tym aktualizacji swojej oceny tego, czy wartości szacunkowe wynagrodzenia zmiennego podlegają ograniczeniom), tak aby w rzetelny sposób odzwierciedlały one okoliczności występujące na koniec okresu sprawozdawczego oraz zmiany okoliczności w trakcie okresu sprawozdawczego. Jednostka ujmuje zmiany cen transakcyjnych zgodnie z paragrafami 87–90.

▼ M52*Występowanie istotnego elementu finansowania w umowie*

60. Ustalając cenę transakcyjną, jednostka koryguje przyrzeczoną kwotę wynagrodzenia o zmianę wartości pieniądza w czasie, jeśli rozkład w czasie płatności uzgodniony przez strony umowy (w sposób wyraźny lub domyślny) daje klientowi lub jednostce istotnie korzyści z tytułu finansowania przekazania dóbr lub usług klientowi. W takich okolicznościach uznaje się, że umowa zawiera istotny element finansowania. Istotny element finansowania może występować bez względu na to, czy przyrzeczenie finansowania jest wyraźnie określone w umowie czy też wynika z warunków płatności uzgodnionych przez strony umowy.
61. Celem skorygowania przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o istotny element finansowania jest ujęcie przez jednostkę przychodu w kwocie odzwierciedlającej cenę, którą klient zapłaciłby za przyrzczone dobra lub usługi, gdyby zapłacił gotówką za te dobra lub usługi w chwili przekazania ich klientowi (tj. cenę sprzedaży gotówkowej). Oceniając, czy umowa zawiera element finansowania oraz czy ten element finansowania jest istotny dla umowy, jednostka uwzględnia wszystkie istotne fakty i okoliczności, w tym obydwie następujące okoliczności:
- a) ewentualną różnicę między kwotą przyrzeczonego wynagrodzenia a ceną sprzedaży gotówkowej przyreczonych dóbr lub usług; oraz
 - b) łączny wpływ obu następujących czynników:
 - (i) przewidywany okres od momentu, w którym jednostka przekazuje przyrzczone dobra lub usługi klientowi do momentu, w którym klient płaci za te dobra lub usługi; oraz
 - (ii) stopy procentowe obowiązujące na danym rynku.
62. Niezależnie od oceny, o której mowa w paragrafie 61, istotny element finansowania nie występuje w umowie z klientem, jeśli zachodzi którakolwiek z niżej wymienionych okoliczności:
- a) klient zapłacił za dobra lub usługi z wyprzedzeniem i to on decyduje o momencie przekazania tych dóbr lub usług;
 - b) znaczna część kwoty wynagrodzenia przyrzeczonego przez klienta ma charakter zmienny, a kwota lub rozkład w czasie tego wynagrodzenia zależy od wystąpienia lub niewystąpienia w przyszłości określonego zdarzenia, na które ani klient, ani jednostka zasadniczo nie mają wpływu (np. gdy wynagrodzenie stanowi opłatę uzależnioną od wielkości sprzedaży);

▼ M52

- c) różnica między przyrzeczoną wynagrodzeniem a ceną sprzedaży gotówkowej dobra lub usługi (zgodnie z paragrafem 61) wynika z powodów innych niż udostępnienie finansowania klientowi lub jednostce oraz różnica między tymi kwotami jest proporcjonalna do jej przyczyny. Na przykład zgodnie z warunkami płatności jednostka lub klient może być zabezpieczony przed brakiem właściwego wywiązania się z części lub całości zobowiązań umownych przez drugą stronę umowy.
63. Z praktycznego punktu widzenia jednostka nie musi korygować przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok.
64. W celu spełnienia wymogu określonego w paragrafie 61, korygując przyrzoną kwotę wynagrodzenia o istotny element finansowania, jednostka stosuje stopę dyskontową, która zostałaby zastosowana w przypadku zawarcia oddzielnej transakcji finansowania pomiędzy jednostką a jej klientem w momencie zawarcia umowy. Stopa ta odzwierciedla charakterystykę kredytową strony otrzymującej finansowanie w ramach umowy, jak również wszelkie zastawy i zabezpieczenia dostarczane przez klienta lub jednostkę, w tym aktywa przenieszone na mocy umowy. Jednostka może ustalić wysokość tej stopy, określając stopę dyskontującą wartość nominalną przyrzonego wynagrodzenia do ceny, którą klient ma zapłacić w gotówce za dobra lub usługi w chwili przekazania ich klientowi. Po zawarciu umowy jednostka nie aktualizuje stopy dyskontowej w celu odzwierciedlenia zmian stóp procentowych ani innych okoliczności (np. zmian w ocenie ryzyka kredytowego klienta).
65. Jednostka przedstawia skutki finansowania (przychody lub koszty z tytułu odsetek) oddzielnie od przychodów z tytułu umów z klientami w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Jednostka ujmuje przychody lub koszty z tytułu odsetek tylko w takim zakresie, w jakim wcześniej ujęła *składnik aktywów z tytułu umowy* (lub należność) lub zobowiązanie z tytułu umowy wynikające z umowy z klientem.

Wynagrodzenie niegotówkowe

66. W celu ustalenia ceny transakcyjnej w przypadku umów, w których klient zobowiązał się do zapłaty wynagrodzenia w formie innej niż pieniężna, jednostka wycenia wynagrodzenie niepieniężne (lub przyrzeczenie zapłaty wynagrodzenia niepieniężnego) w wartości godziwej.
67. Jeśli jednostka nie może racjonalnie oszacować wartości godziwej wynagrodzenia niepieniężnego, wycenia je pośrednio przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży dóbr lub usług przyrzonego klientowi (lub klasie klientów) w zamian za wynagrodzenie.
68. Wartość godziwa wynagrodzenia niegotówkowego może różnić się ze względu na formę wynagrodzenia (na przykład w przypadku zmiany cen akcji, które jednostka ma prawo otrzymać od klienta). Jeżeli wartość godziwa wynagrodzenia niegotówkowego przyrzonego przez klienta może się zmieniać z innych powodów niż sama forma wynagrodzenia (na przykład wartość godziwa może zmieniać się w zależności od wykonania zobowiązania przez jednostkę), jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 56–58.

▼ **M52**

69. Jeżeli klient wnosi wkład w postaci dóbr lub usług (np. materiały, sprzęt lub pracę) w celu ułatwienia jednostce realizacji umowy, jednostka ocenia, czy uzyskuje kontrolę nad wniesionymi dobrami lub usługami. Jeśli tak jest, jednostka ujmuje wniesione dobra lub usługi jako wynagrodzenie niepieniężne otrzymane od klienta.

Wynagrodzenie należne klientowi

70. Wynagrodzenie należne klientowi obejmuje środki pieniężne, które jednostka płaci lub zamierza zapłacić klientowi (lub innym podmiotom, które kupują dobra lub usługi jednostki od klienta). Wynagrodzenie należne klientowi obejmuje również kredyty lub inne korzyści (np. kupony lub bony), które można przeznaczyć na pokrycie zobowiązań wobec jednostki (lub wobec innych podmiotów, które kupują dobra lub usługi jednostki od klienta). Jednostka ujmuje wynagrodzenie należne klientowi jako obniżenie ceny transakcyjnej, a tym samym obniżenie przychodów, chyba że wynagrodzenie to jest należne klientowi w zamian za odrębne dobra lub usługi (zgodnie z treścią paragrafów 26–30), które klient przekazuje na rzecz jednostki. Jeśli wynagrodzenie należne klientowi obejmuje kwotę zmienną, jednostka oszacowuje cenę transakcyjną (w tym ocenia, czy oszacowana wysokość wynagrodzenia zmiennego podlega ograniczeniom) zgodnie z paragrafami 50–58.

71. Jeśli wynagrodzenie należne klientowi stanowi zapłatę klienta za odrębne dobro lub odrębną usługę, wówczas jednostka ujmuje zakup dobra lub usługi w taki sam sposób, w jaki ujmuje inne zakupy od dostawców. Jeżeli kwota wynagrodzenia należnego klientowi przekracza wartość godziwą odrębnego dobra lub odrębnej usługi, które jednostka otrzymuje od klienta, wówczas jednostka ujmuje tę nadwyżkę jako zmniejszenie ceny transakcyjnej. Jeżeli jednostka nie może racjonalnie oszacować wartości godziwej dóbr lub usług otrzymanych od klienta, ujmuje całość wynagrodzenia należnego klientowi jako obniżenie ceny transakcyjnej.

72. W związku z tym, jeżeli jednostka ujmuje wynagrodzenie należne klientowi jako obniżenie ceny transakcyjnej, obniżenie przychodów ujmuje się w chwili wystąpienia późniejszego z poniższych zdarzeń:

- a) ujęcie przez jednostkę przychodów z tytułu przekazania powiązanych dóbr lub usług klientowi; oraz
- b) zapłata lub zobowiązanie się przez jednostkę do zapłaty wynagrodzenia (nawet jeśli zapłata wynagrodzenia jest uzależniona od wystąpienia określonego zdarzenia w przyszłości). Zobowiązanie do zapłaty może mieć formę dorozumianą na podstawie zwyczajowych praktyk handlowych jednostki.

Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia

73. **Jednostka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.**

▼ **M52**

74. Aby osiągnąć cel określony w paragrafie 73, jednostka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia określonego w umowie, na podstawie proporcjonalnej indywidualnej ceny sprzedaży zgodnie z paragrafami 76–80, z wyjątkiem sytuacji określonych w paragrafach 81–83 (dotyczących przypisywania upustów) oraz paragrafach 84–86 (dotyczących przypisywania wynagrodzenia obejmującego kwoty zmienne).
75. Paragrafy 76–86 nie mają zastosowania, jeżeli umowa zawiera tylko jedno zobowiązanie do wykonania świadczenia. Paragrafy 84–86 mogą jednak mieć zastosowanie, jeśli jednostka zobowiązuje się do przekazania grupy odrębnych dóbr lub usług określonych jako pojedyncze zobowiązanie do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem 22 pkt b), a przyręczone wynagrodzenie obejmuje kwoty zmienne.

Przypisanie w oparciu o indywidualne ceny sprzedaży

76. Aby przypisać cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia na podstawie proporcjonalnej indywidualnej ceny sprzedaży, jednostka ustala na moment zawarcia umowy indywidualną cenę sprzedaży odrębnego dobra lub odrębnej usługi będącej przedmiotem każdego zobowiązania do wykonania świadczenia i przypisuje cenę transakcyjną proporcjonalnie do tych indywidualnych cen sprzedaży.
77. Indywidualna cena sprzedaży to cena, po której jednostka sprzedałaby oddzielnie przyręczone dobra lub usługi klientowi. Najlepszym dowodem indywidualnej ceny sprzedaży jest obserwowalna cena dobra lub usługi w przypadku, gdy jednostka sprzedaje dobro lub usługę oddzielnie w podobnych okolicznościach i podobnym klientom. Cena określona w umowie lub cenniku, w którym wymieniono dobro lub usługę, może być (ale nie należy zakładać, że jest) indywidualną ceną sprzedaży tego dobra lub usługi.
78. Jeżeli indywidualna cena sprzedaży nie jest bezpośrednio obserwowalna, jednostka szacuje indywidualną cenę sprzedaży w kwocie, która wynikałaby z przypisania ceny transakcyjnej spełniającej cel przypisania określony w paragrafie 73. Przy szacowaniu indywidualnej ceny sprzedaży jednostka uwzględnia wszystkie informacje (w tym warunki rynkowe, czynniki specyficzne dla jednostki oraz informacje o kliencie lub klasie klientów), które są racjonalnie dla niej dostępne. Jednostka maksymalnie wykorzystuje przy tym dające się zaobserwować dane wejściowe i konsekwentnie stosuje te same metody szacowania w podobnych okolicznościach.
79. Odpowiednie metody szacowania indywidualnej ceny sprzedaży dobra lub usługi obejmują między innymi:
- a) Podejście polegające na dostosowanej ocenie rynku – jednostka może ocenić rynek, na którym sprzedaje dobra lub usługi, oraz oszacować cenę, którą klient na tym rynku byłby skłonny zapłacić za te dobra lub usługi. W podejściu tym jednostka może również posłużyć się cenami stosowanymi przez jej konkurentów dla podobnych dóbr lub usług oraz dostosować te ceny tak, aby odzwierciedlały jej koszty i marżę.
 - b) Podejście opierające się na oczekiwanych kosztach powiększonych o marżę – jednostka może przewidzieć oczekiwane koszty wypełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia, a następnie doliczyć odpowiednią marżę określoną dla danego dobra lub danej usługi.

▼ **M52**

- c) Podejście opierające się na wartości rezydualnej – jednostka może oszacować indywidualną cenę sprzedaży przez odniesienie do całkowitej ceny transakcyjnej pomniejszonej o sumę obserwowalnych indywidualnych cen sprzedaży innych dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie. Jednostka może jednak stosować podejście opierające się na wartości rezydualnej do oszacowania – zgodnie z paragrafem 78 – indywidualnej ceny sprzedaży dobra lub usługi tylko wówczas, gdy spełniony jest jeden z następujących warunków:
- (i) jednostka sprzedaje to samo dobro lub tę samą usługę różnym klientom (jednocześnie lub niemal jednocześnie) po bardzo zróżnicowanych cenach (tj. cena sprzedaży jest bardzo zróżnicowana, ponieważ nie da się wyodrębnić reprezentatywnej indywidualnej ceny sprzedaży na podstawie wcześniejszych transakcji lub innych obserwowalnych dowodów); lub
 - (ii) jednostka nie określiła jeszcze ceny za dane dobro lub daną usługę, a dobro lub usługa nie były wcześniej sprzedawane odrębnie (tj. cena sprzedaży jest niepewna).
80. Jeżeli dwa dobra lub dwie usługi lub większa liczba dóbr lub usług, do dostarczenia których jednostka zobowiązała się w umowie, ma bardzo zróżnicowane lub niepewne indywidualne ceny sprzedaży, jednostka może oszacować te indywidualne ceny sprzedaży, stosując różne metody łącznie. Przykładowo jednostka może zastosować podejście opierające się na wartości rezydualnej do oszacowania łącznej indywidualnej ceny sprzedaży tych przyrzeczonych dóbr lub usług, które mają bardzo zróżnicowane lub niepewne indywidualne ceny sprzedaży, a następnie zastosować inną metodę do oszacowania indywidualnych cen sprzedaży poszczególnych dóbr lub usług w odniesieniu do oszacowanej wcześniej łącznej indywidualnej ceny sprzedaży ustalonej przy użyciu podejścia opierającego się na wartości rezydualnej. Jeśli do oszacowania indywidualnej ceny sprzedaży każdego dobra lub usługi, do dostarczenia których jednostka zobowiązała się w umowie, jednostka stosuje różne metody łącznie, ocenia ona, czy przypisanie ceny transakcyjnej w wysokości równej szacowanym indywidualnym cenom sprzedaży jest zgodne z celem przypisania określonym w paragrafie 73 oraz z wymogami dotyczącymi szacowania indywidualnych cen sprzedaży określonymi w paragrafie 78.

Przypisanie upustu

81. Klient otrzymuje upust za nabycie pakietu dóbr lub usług, jeżeli suma indywidualnych cen sprzedaży tych dóbr lub usług, do których dostarczenia jednostka zobowiązała się w umowie, przekracza przyrzczone w umowie wynagrodzenie. Z wyjątkiem sytuacji, gdy – zgodnie z paragrafem 82 – jednostka ma obserwowalne dowody, że cała kwota upustu dotyczy tylko jednego lub kilku, lecz nie wszystkich, zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowie, jednostka przypisuje upust proporcjonalnie do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowie. Proporcjonalne przypisanie upustu w takich okolicznościach wynika z tego, że jednostka przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia w oparciu o proporcjonalną indywidualną cenę sprzedaży poszczególnych odrębnych dóbr lub usług.
82. Jednostka przypisuje upust w całości do jednego zobowiązania lub większej ich liczby, lecz nie do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowie, jeśli spełnione są wszystkie następujące kryteria:
- a) jednostka regularnie sprzedaje oddzielnie każdy z odrębnych dóbr lub z odrębnych usług (lub każdy pakiet odrębnych dóbr lub usług) określonych w umowie;

▼ **M52**

- b) ponadto jednostka regularnie sprzedaje oddzielnie pakiet (lub pakiety) niektórych spośród tych odrębnych dóbr lub usług z upustem w stosunku do indywidualnej ceny sprzedaży dóbr lub usług w każdym pakiecie; oraz
 - c) upust, który można przypisać do każdego pakietu dóbr lub usług określonych w paragrafie 82 pkt b), jest zasadniczo taki sam jak upust określony w umowie, a analiza dóbr lub usług w każdym pakiecie stanowi obserwowalny dowód istnienia zobowiązania (lub zobowiązań) do wykonania świadczenia, do którego (lub których) ma zastosowanie całkowity upust określony w umowie.
83. Jeżeli zgodnie z paragrafem 82 upust jest w całości przypisany do jednego lub więcej zobowiązań do wykonania świadczenia określonego w umowie, jednostka przypisuje upust przed zastosowaniem podejścia opierającego się na wartości rezydualnej do oszacowania indywidualnej ceny sprzedaży dobra lub usługi zgodnie z paragrafem 79 pkt c).

Przypisanie wynagrodzenia zmiennego

84. Wynagrodzenie zmienne, które jest określone w umowie, można przypisać do całej lub określonej części umowy – w jeden z poniższych sposobów:
- a) do jednego lub więcej zobowiązań do wykonania świadczenia, lecz nie do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowie (np. otrzymanie premii może zależeć od tego, czy jednostka przekazuje przyręczone dobro lub usługę w określonym czasie); lub
 - b) do jednego lub więcej odrębnych dóbr lub usług, lecz nie do wszystkich odrębnych dóbr lub usług przyręczonych w ramach grupy odrębnych dóbr lub usług, która stanowi część pojedynczego zobowiązania do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem 22 pkt b) (na przykład wynagrodzenie przyręczone za drugi rok dwuletniej umowy o usługi sprzątania wzrośnie po uwzględnieniu zmiany określonego wskaźnika inflacji).
85. Jednostka przypisuje zmienną kwotę wynagrodzenia (oraz jej późniejsze zmiany) w całości do zobowiązania do wykonania świadczenia lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi, które stanowią część pojedynczego zobowiązania do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem 22 pkt b), jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:
- a) warunki wynagrodzenia zmiennego odnoszą się w szczególności do dążeń jednostki do spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia lub przekazania odrębnego dobra lub odrębnej usługi (lub do konkretnego wyniku spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia lub przekazania odrębnego dobra lub odrębnej usługi); oraz
 - b) przypisanie zmiennej kwoty wynagrodzenia w całości do zobowiązania do wykonania świadczenia lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi musi być zgodne z celem przypisania, o którym mowa w paragrafie 73, przy uwzględnieniu wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia i warunków płatności określonych w umowie.
86. Do przypisania pozostałej kwoty ceny transakcyjnej, która nie spełnia kryteriów określonych w paragrafie 85, stosuje się wymogi dotyczące przypisania określone w paragrafach 73–83.

▼ **M52****Zmiany ceny transakcyjnej**

87. Po zawarciu umowy cena transakcyjna może zmienić się z różnych powodów, w tym w wyniku wystąpienia niepewnych zdarzeń lub innych zmian okoliczności mających wpływ na kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie jej przysługiwać w zamian za przyrządzone dobra lub usługi.
88. Jednostka przypisuje do zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowie wszelkie późniejsze zmiany ceny transakcyjnej na takich samych zasadach jak w momencie zawarcia umowy. W związku z tym jednostka nie przypisuje ponownie ceny transakcyjnej w celu odzwierciedlenia zmian w indywidualnych cenach sprzedaży po zawarciu umowy. Kwoty przypisane do spełnionych zobowiązań do wykonania świadczenia ujmuje się jako przychody lub jako zmniejszenie przychodów w okresie, w którym cena transakcyjna uległa zmianie.
89. Jednostka przypisuje zmianę ceny transakcyjnej w całości do jednego lub większej liczby zobowiązań do wykonania świadczenia, lecz nie do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia czy też do wyodrębnionych dóbr lub usług przyrzeczonych w grupach, które stanowią część pojedynczego zobowiązania do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem 22 pkt b) tylko w przypadku, gdy są spełnione kryteria dotyczące przypisania zmiennego wynagrodzenia określone w paragrafie 85.
90. Jednostka ujmuje zmianę ceny transakcyjnej, która wynika ze zmiany umowy zgodnie z paragrafami 18–21. Jednak w przypadku zmiany ceny transakcyjnej, która nastąpiła po zmianie umowy, do przypisania zmiany ceny transakcyjnej jednostka stosuje paragrafy 87–89 w którymkolwiek z następujących sposobów:
- a) jednostka przypisuje zmianę ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowie przed zmianą umowy, jeżeli – i w zakresie w jakim – zmianę ceny transakcyjnej można przyporządkować do kwoty zmiennego wynagrodzenia przyrządzonego przed zmianą umowy, oraz jeśli zmiana umowy jest ujmowana zgodnie z paragrafem 21 pkt a);
 - b) we wszystkich innych przypadkach, w których zmiana umowy nie została ujęta jako oddzielna umowa zgodnie z paragrafem 20, jednostka przypisuje zmianę ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w zmienionej umowie (tzn. do zobowiązań do wykonania świadczenia, które bezpośrednio po zmianie umowy pozostawały w całości lub części niespełnione).

KOSZTY UMOWY**Dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy**

91. **Jednostka ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli spodziewa się, że koszty te odzyska.**
92. Dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy to koszty ponoszone przez jednostkę w celu doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem, których jednostka nie poniosłaby, jeżeli umowa nie zostałaby zawarta (na przykład prowizja od sprzedaży).
93. Koszty doprowadzenia do zawarcia umowy ponoszone bez względu na to, czy umowa została zawarta, ujmuje się jako koszty w momencie ich poniesienia, chyba że koszty te wyraźnie obciążają klienta bez względu na to, czy umowa zostanie zawarta.

▼ **M52**

94. Z praktycznego punktu widzenia jednostka może ująć dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałby ujęty przez jednostkę, wynosi jeden rok lub krócej.

Koszty wykonania umowy

95. **Jeżeli koszty poniesione w związku z wykonywaniem umowy zawartej z klientem nie są objęte zakresem innego standardu (na przykład MSR 2 *Zapasy*, MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* lub MSR 38 *Wartości niematerialne*), jednostka ujmuje składnik aktywów będący wynikiem poniesienia kosztów wykonania umowy jedynie w przypadku, gdy koszty te spełniają wszystkie następujące kryteria:**

a) koszty te są bezpośrednio powiązane z umową lub z przewidywaną umową, którą jednostka może wyraźnie zidentyfikować (na przykład koszty związane z usługami, które mają zostać świadczone na podstawie przedłużenia istniejącej umowy, lub koszty zaprojektowania składnika aktywów, który zostanie przekazany w ramach konkretnej umowy, która nie została jeszcze zatwierdzona);

b) koszty te prowadzą do wytworzenia lub ulepszenia zasobów jednostki, które będą wykorzystywane do spełnienia (lub do dalszego spełnienia) zobowiązań do wykonania świadczenia w przyszłości; oraz

c) jednostka spodziewa się, że koszty te odzyska.

96. Jeśli koszty poniesione w związku z wykonywaniem umowy z klientem są objęte zakresem innych standardów, jednostka ujmuje je zgodnie z tymi standardami.

▼ **M54**

97. Koszty bezpośrednio związane z umową (lub z konkretną przewidywaną umową) obejmują:

▼ **M52**

a) bezpośrednie koszty pracy (np. wynagrodzenia pracowników, którzy świadczą przyręczone usługi bezpośrednio na rzecz klienta);

b) materiały bezpośrednie (na przykład materiały wykorzystywane podczas świadczenia przyręczonych usług na rzecz klienta);

▼ **M54**

c) przypisania kosztów, które są bezpośrednio związane z umową lub z czynnościami dotyczącymi umowy (np. kosztów zarządzania i nadzoru nad umową, ubezpieczenia i amortyzacji narzędzi, sprzętu oraz składników aktywów z tytułu prawa do użytkowania wykorzystywanych podczas wykonywania umowy);

▼ **M52**

d) koszty, które zgodnie z umową wyraźnie obciążają klienta; oraz

e) pozostałe koszty, które są ponoszone wyłącznie w związku z faktem zawarcia umowy przez jednostkę (np. płatności na rzecz podwykonawców).

98. Jednostka ujmuje następujące koszty w momencie ich poniesienia:

a) koszty ogólne i administracyjne (chyba że koszty te – zgodnie z umową – wyraźnie obciążają klienta; w takim przypadku jednostka szacuje te koszty zgodnie z paragrafem 97);

▼ **M52**

- b) koszty strat materiałów, siły roboczej lub innych zasobów zużytych do wykonania umowy, które nie zostały odzwierciedlone w cenie określonej w umowie;
- c) koszty związane ze spełnionymi (w części lub całości) zobowiązaniami do wykonania świadczenia określonymi w umowie (tj. koszty odnoszące się do wyników osiągniętych w przeszłości); oraz
- d) koszty, co do których jednostka nie jest w stanie rozróżnić, czy związane są z niespełnionymi czy spełnionymi zobowiązaniami do wykonania świadczenia (lub częściowo spełnionymi zobowiązaniami do wykonania świadczenia).

Amortyzacja i utrata wartości

99. Składnik aktywów ujęty zgodnie z paragrafem 91 lub 95 jest systematycznie amortyzowany, z uwzględnieniem okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi jest powiązany. Składnik aktywów może być powiązany z dobrami lub usługami, które mają zostać przekazane w ramach konkretnej przewidywanej umowy (jak opisano w paragrafie 95 pkt a)).
100. Jednostka dokonuje aktualizacji okresu amortyzacji, aby odzwierciedlić istotną zmianę oczekiwanego przez nią okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi powiązany jest składnik aktywów. Zmianę tę ujmuje się jako zmianę wartości szacunkowych zgodnie z MSR 8.
101. Jednostka ujmuje stratę z tytułu utraty wartości w wyniku finansowym w stopniu, w jakim wartość bilansowa składnika aktywów ujętego zgodnie z paragrafem 91 lub 95 przekracza następującą wartość:
- a) pozostała kwota wynagrodzenia, którą jednostka spodziewa się otrzymać w zamian za dobra lub usługi, z którymi powiązany jest dany składnik aktywów; minus
 - b) nakłady związane bezpośrednio z dostarczeniem tych dóbr i usług, które to nakłady nie zostały ujęte jako koszty (zob. paragraf 97).
102. Dla celów stosowania paragrafu 101, określając kwotę wynagrodzenia, jakie jednostka spodziewa się otrzymać, stosuje ona zasady ustalania ceny transakcyjnej (z wyjątkiem wymogów określonych w paragrafach 56–58 dotyczących granicznych wartości szacunkowych wynagrodzenia zmiennego) i koryguje tę kwotę tak, aby odzwierciedlała wpływ ryzyka kredytowego klienta.
103. Przed ujęciem straty z tytułu utraty wartości składnika aktywów wykazanego zgodnie z paragrafem 91 lub 95 jednostka ujmuje wszelkie straty z tytułu utraty wartości aktywów związanych z umową, które zostały ujęte zgodnie z innym standardem (na przykład MSR 2, MSR 16 i MSR 38). Po przeprowadzeniu testu na utratę wartości, o którym mowa w paragrafie 101, jednostka uwzględni otrzymaną wartość bilansową składnika aktywów ujętego zgodnie z paragrafem 91 lub 95 w wartości bilansowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego on należy, dla celów zastosowania MSR 36 *Utrata wartości aktywów* do tego ośrodka wypracowującego środki pieniężne.

▼ **M52**

104. Jednostka ujmuje w wyniku finansowym kwotę odwrócenia części lub całości straty z tytułu utraty wartości ujętej zgodnie z paragrafem 101, jeśli warunki utraty wartości przestały istnieć lub uległy poprawie. Zwiększona wartość bilansowa składnika aktywów nie może przekraczać kwoty, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu amortyzacji), jeśli wcześniej nie ujęto by straty z tytułu utraty wartości.

PREZENTACJA

105. **Jeżeli jedna ze stron umowy spełniła zobowiązanie, w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostka przedstawia umowę jako składnik aktywów z tytułu umowy lub zobowiązanie z tytułu umowy – w zależności od stosunku pomiędzy spełnieniem zobowiązania przez jednostkę a płatnością dokonywaną przez klienta. Jednostka przedstawia wszelkie bezwarunkowe prawa do otrzymania wynagrodzenia oddzielnie jako należność.**
106. Jeżeli klient dokonuje płatności wynagrodzenia lub jednostka ma prawo do kwoty wynagrodzenia, które jest bezwarunkowe (tj. należność), zanim jednostka przekaze dobra lub usługi klientowi, jednostka przedstawia umowę jako zobowiązanie z tytułu umowy w chwili dokonania płatności lub gdy płatność staje się należna (w zależności od tego, co nastąpi wcześniej). Zobowiązanie z tytułu umowy to obowiązek jednostki do przekazania na rzecz klienta dóbr lub usług, w zamian za które jednostka otrzymała wynagrodzenie (lub kwota wynagrodzenia jest należna) od klienta.
107. Jeśli jednostka spełnia zobowiązanie, dokonując przekazania dóbr lub usług klientowi, zanim klient zapłaci wynagrodzenie lub przed terminem jego wymagalności, jednostka przedstawia umowę jako składnik aktywów z tytułu umowy, z wyłączeniem wszelkich kwot przedstawianych jako należności. Składnik aktywów z tytułu umowy to prawo jednostki do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które jednostka przekazała klientowi. Jednostka ocenia, czy nie nastąpiła utrata wartości składnika aktywów z tytułu umowy zgodnie z MSSF 9. Utrata wartości składnika aktywów z tytułu umowy jest wyceniana, przedstawiana i ujawniana na takiej samej zasadzie jak w przypadku składnika aktywów finansowych, który jest objęty zakresem MSSF 9 (zob. również paragraf 113 pkt b)).
108. Należność to bezwarunkowe prawo jednostki do wynagrodzenia. Prawo do wynagrodzenia jest bezwarunkowe, jeśli jedynym warunkiem wymagalności wynagrodzenia jest upływanie określonego czasu. Przykładowo jednostka ujmuje należność, jeżeli ma aktualne prawo do wynagrodzenia, nawet jeśli wynagrodzenie to może w przyszłości podlegać zwrotowi. Jednostka ujmuje należność zgodnie z MSSF 9. W momencie początkowego ujęcia należności z tytułu umowy z klientem wszelkie różnice między wyceną należności zgodnie z MSSF 9 a odpowiadającą jej ujętą wcześniej kwotą przychodów przedstawia się jako koszt (na przykład z tytułu utraty wartości).
109. W niniejszym standardzie użyto terminów „składnik aktywów z tytułu umowy” i „zobowiązanie z tytułu umowy”, ale jednostka może używać innych określeń w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w odniesieniu do tych pozycji. Jeżeli jednostka używa innych określeń dla składnika aktywów z tytułu umowy, przedstawia użytkownikom sprawozdań finansowych informacje wystarczające do rozróżnienia należności od aktywów z tytułu umów.

▼ **M52**

UJAWNIANIE INFORMACJI

110. Wymogi dotyczące ujawniania informacji mają zapewnić, aby jednostka ujawniała wystarczające informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych zapoznanie się z charakterem, kwotą, terminami uzyskania oraz niepewnością związaną z przychodami i przepływami pieniężnymi wynikającymi z umów z klientami. W tym celu jednostka ujawnia informacje jakościowe i ilościowe dotyczące wszystkich poniższych elementów:

- a) jej umów z klientami (zob. paragrafy 113–122);
- b) znaczących osądów i zmian tych osądów, dokonanych podczas stosowania niniejszego standardu do tych umów (zob. paragrafy 123–126); oraz
- c) wszelkich składników aktywów będących wynikiem poniesienia kosztów doprowadzenia do zawarcia lub wykonania umowy z klientem zgodnie z paragrafem 91 lub 95 (zob. paragrafy 127–128).

111. Jednostka uwzględnia stopień szczegółowości niezbędny do osiągnięcia celu ujawniania informacji oraz znaczenie przypisywane każdemu z poszczególnych wymogów. Jednostka prezentuje ujawniane informacje łącznie lub rozdzielnie w taki sposób, aby nie utrudniać zrozumienia użytecznych informacji poprzez podanie wielu nieistotnych szczegółów lub agregację pozycji, których cechy znacząco się różnią.

112. Jednostka nie musi ujawniać informacji zgodnie z niniejszym standardem, jeśli ujawniła je zgodnie z innym standardem.

Umowy z klientami

113. Jednostka ujawnia wszystkie następujące kwoty dla danego okresu sprawozdawczego, chyba że kwoty te są przedstawione oddzielnie w sprawozdaniu z całkowitych dochodów zgodnie z innymi standardami:

- a) przychody ujęte z tytułu umów z klientami, które jednostka ujawnia oddzielnie od innych źródeł przychodów; oraz
- b) wszelkie ujęte straty z tytułu utraty wartości (zgodnie z MSSF 9) w odniesieniu do wszelkich należności lub aktywów z tytułu umów z klientami, które jednostka ujawnia oddzielnie od strat z tytułu utraty wartości dotyczących innych umów.

Podział przychodów

114. Jednostka przedstawia ujęte przychody z tytułu umów z klientami w podziale na kategorie, które odzwierciedlają sposób, w jaki czynniki ekonomiczne wpływają na charakter, kwotę, termin płatności oraz niepewność przychodów i przepływów pieniężnych. Przy wyborze kategorii stosowanych na potrzeby podziału przychodów jednostka stosuje objaśnienia określone w paragrafach B87–B89.

▼ M52

115. Jednostka ujawnia ponadto wystarczające informacje, które umożliwią użytkownikom sprawozdań finansowych zrozumienie powiązania między ujawnieniem przychodów w podziale na kategorie (zgodnie z paragrafem 114) a informacjami o przychodach, które jednostka ujawnia dla każdego segmentu sprawozdawczego, jeżeli stosuje MSSF 8 *Segmenty operacyjne*.

Salda dotyczące umowy

116. Jednostka ujawnia następujące informacje:
- a) salda na początek i koniec okresu dla należności, aktywów oraz zobowiązań z tytułu umów z klientami, jeśli informacje te nie zostały już odrębnie zaprezentowane lub ujawnione;
 - b) przychody ujęte w danym okresie sprawozdawczym, uwzględnione w saldzie zobowiązań z tytułu umów na początek okresu; oraz
 - c) przychody ujęte w danym okresie sprawozdawczym dotyczące zobowiązań do wykonania świadczenia spełnionych (lub częściowo spełnionych) w poprzednich okresach (na przykład zmiany ceny transakcyjnej).
117. Jednostka wyjaśnia, w jaki sposób termin wypełnienia jej zobowiązań do wykonania świadczenia (zob. paragraf 119 pkt a)) odpowiada zwykle stosowanemu terminowi płatności (zob. paragraf 19 pkt b)) oraz jaki jest wpływ tych czynników na salda odpowiednio aktywów i zobowiązań z tytułu umów. Wyjaśnienia mogą zawierać informacje jakościowe.
118. Jednostka przedstawia wyjaśnienie istotnych zmian sald aktywów oraz zobowiązań z tytułu umów, jakie miały miejsce w okresie sprawozdawczym. Wyjaśnienia zawierają informacje jakościowe i ilościowe. Przykładowe zmiany sald aktywów oraz zobowiązań z tytułu umów jednostki obejmują:
- a) zmiany wynikające z połączenia jednostek;
 - b) łączne korekty przychodów, wpływające na odpowiedni składnik aktywów lub zobowiązanie z tytułu umów, w tym korekty wynikające ze zmiany sposobu pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania, zmiany wartości szacunkowej ceny transakcyjnej (w tym wszelkich zmian w ocenie, czy oszacowana wysokość wynagrodzenia zmiennego podlega ograniczeniom) lub ze zmiany umowy;
 - c) utrata wartości składnika aktywów z tytułu umów;
 - d) zmiana okresu, w którym prawo do wynagrodzenia staje się bezwarunkowe (tj. przeklasyfikowanie składnika aktywów z tytułu umów do należności); oraz
 - e) zmiana terminu spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia (tj. ujęcie przychodu wynikającego z zobowiązania z tytułu umowy).

▼ **M52***Zobowiązania do wykonania świadczenia*

119. Jednostka ujawnia informacje na temat swoich zobowiązań do wykonania świadczenia określonych w umowach z klientami, w tym przedstawia opis wszystkich następujących elementów:
- a) moment, w którym jednostka zwykle spełnia swoje zobowiązania do wykonania świadczenia (na przykład wraz z wysłaniem dóbr, w momencie ich dostawy, w trakcie świadczenia usługi lub po zakończeniu świadczenia usługi), z uwzględnieniem specyfiki spełniania zobowiązań do wykonania świadczenia na podstawie umów sprzedaży ze wstrzymaną dostawą;
 - b) istotne warunki płatności (np. kiedy płatność zazwyczaj staje się wymagalna, czy umowa zawiera istotny element finansowania, czy kwota wynagrodzenia jest zmienna oraz czy wartość szacunkowa wynagrodzenia zmiennego podlega zwykle ograniczeniom zgodnie z paragrafami 56–58);
 - c) charakter dóbr lub usług, które jednostka zobowiązała się przekazać na rzecz klienta, z uwzględnieniem informacji o wszelkich zobowiązaniach do wykonania świadczenia dotyczących zaangażowania innej strony do przekazania dóbr lub usług (np. w przypadku gdy jednostka działa jako pośrednik);
 - d) zobowiązania do przyjęcia zwrotów, dokonania zwrotów wynagrodzenia i inne podobne zobowiązania; oraz
 - e) rodzaje gwarancji i powiązanych zobowiązań.

Cena transakcyjna przypisana do pozostałych zobowiązań do wykonania świadczenia

120. Jednostka ujawnia następujące informacje na temat swoich pozostałych zobowiązań do wykonania świadczenia:
- a) łączna kwota ceny transakcyjnej przypisanej do zobowiązań do wykonania świadczenia, które pozostały niespełnione (lub częściowo niespełnione) na koniec okresu sprawozdawczego; oraz
 - b) wyjaśnienie dotyczące tego, kiedy jednostka spodziewa się ująć jako przychody kwoty przedstawiane zgodnie z paragrafem 120 pkt a), które jednostka ujawnia w jeden z następujących sposobów:
 - (i) w oparciu o kryteria ilościowe ze wskazaniem przedziałów czasowych, które są najbardziej odpowiednie z uwagi na czas spełniania pozostałych zobowiązań do wykonania świadczenia; lub
 - (ii) na podstawie informacji jakościowych.
121. Z praktycznego punktu widzenia jednostka nie musi ujawniać informacji określonych w paragrafie 120 w odniesieniu do zobowiązania do wykonania świadczenia, jeżeli spełniony jest jeden z poniższych warunków:
- a) zobowiązanie do wykonania świadczenia stanowi część umowy, której przewidywany pierwotny okres obowiązywania wynosi jeden rok lub krócej; lub
 - b) jednostka ujmuje przychody z tytułu spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafem B16.

▼ **M52**

122. Jednostka wyjaśnia (w oparciu o dane jakościowe), czy stosuje praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 121 oraz czy jakiegokolwiek wynagrodzenie z tytułu umów z klientami nie zostało uwzględnione w cenie transakcyjnej i – co za tym idzie – nie zostało uwzględnione w informacjach ujawnianych zgodnie z paragrafem 120. Na przykład wartość szacunkowa ceny transakcyjnej nie będzie obejmować szacunkowych kwot wynagrodzenia zmiennego, które podlegają ograniczeniom (zob. paragrafy 56–58).

Znaczące subiektywne oceny dotyczące stosowania niniejszego standardu

123. Jednostka ujawnia dokonane w trakcie stosowania niniejszego standardu subiektywne oceny (i zmiany tych ocen), które w znaczący sposób wpływają na ustalenie kwoty i terminu uzyskania przychodów z tytułu umów z klientami. W szczególności jednostka przedstawia wyjaśnienia dotyczące subiektywnych ocen (i zmian tych ocen), które stosuje do ustalenia obu następujących elementów:
- a) terminu spełnienia zobowiązań do wykonania świadczenia (zob. paragrafy 124–125); oraz
 - b) ceny transakcyjnej oraz kwoty przypisanej do zobowiązań do wykonania świadczenia (zob. paragraf 126).

Określenie terminu spełnienia zobowiązań do wykonania świadczenia

124. W przypadku zobowiązań do wykonania świadczenia, które jednostka spełnia w miarę upływu czasu, jednostka ujawnia oba następujące elementy:
- a) metody stosowane do ujęcia przychodów (na przykład opis stosowanych metod opartych na wynikach lub metod opartych na nakładach oraz opis sposobu stosowania tych metod); oraz
 - b) wyjaśnienie, dlaczego stosowane metody zapewniają rzetelny obraz przekazania dóbr lub usług.

125. W przypadku zobowiązań do wykonania świadczenia, które jednostka spełnia w określonym momencie, jednostka ujawnia informacje dotyczące znaczących subiektywnych ocen dokonywanych przy ustalaniu momentu uzyskania przez klienta kontroli nad przyrzeczonymi dobrami lub usługami.

Określenie ceny transakcyjnej oraz kwot przypisanych do zobowiązań do wykonania świadczenia

126. Jednostka ujawnia informacje dotyczące metod, danych wejściowych i założeń stosowanych dla wszystkich poniższych celów:
- a) ustalenia ceny transakcyjnej, w tym między innymi oszacowania wynagrodzenia zmiennego, skorygowania wynagrodzenia o zmianę wartości pieniądza w czasie oraz wyceny wynagrodzenia niegotówkowego;
 - b) ustalenia, czy oszacowana wartość wynagrodzenia zmiennego podlega ograniczeniom;
 - c) przypisania ceny transakcyjnej, w tym oszacowania indywidualnych cen sprzedaży przyrzeczonych dóbr lub usług oraz przypisania upustów i wynagrodzenia zmiennego do poszczególnych części umowy (jeśli dotyczy); oraz

▼ **M52**

- d) wyceny zobowiązań z tytułu zwrotów wynagrodzenia i innych podobnych zobowiązań.

Składniki aktywów będące wynikiem poniesienia kosztów doprowadzenia do zawarcia lub wykonania umowy z klientem

127. Jednostka opisuje oba następujące elementy:
- a) subiektywne oceny dokonane podczas ustalania kwoty kosztów poniesionych w celu uzyskania lub wykonania umowy z klientem (zgodnie z paragrafem 91 lub 95); oraz
- b) metodę stosowaną przez jednostkę do ustalenia amortyzacji w każdym okresie sprawozdawczym.
128. Jednostka ujawnia następujące informacje:
- a) salda na koniec okresu dla składników aktywów odnoszących się do poniesionych kosztów doprowadzenia do zawarcia lub wykonania umowy z klientem (zgodnie z paragrafem 91 lub 95) z podziałem na główne kategorie aktywów (na przykład koszty związane z doprowadzeniem do zawarcia umów z klientami, koszty poniesione przed zawarciem umowy i koszty przygotowania umowy); oraz
- b) kwotę amortyzacji i straty z tytułu utraty wartości ujęte w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwiązania praktyczne

129. Jeżeli jednostka zdecyduje się stosować rozwiązania praktyczne określone w paragrafie 63 (dotyczące istnienia istotnego elementu finansowania) lub w paragrafie 94 (dotyczące dodatkowych kosztów doprowadzenia do zawarcia umowy), jednostka ujawnia ten fakt.

Załącznik A

Definicje terminów

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

Umowa	Porozumienie między dwiema stronami lub większą liczbą stron, które powoduje powstanie egzekwowlanych praw i obowiązków.
Składnik aktywów z tytułu umowy	Prawo jednostki do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które jednostka przekazała klientowi , jeżeli prawo to jest uzależnione od warunku innego niż upływ czasu (na przykład od przyszłych świadczeń jednostki).
Zobowiązanie z tytułu umowy	Obowiązek jednostki przekazania klientowi dóbr lub usług, za które jednostka otrzymała od klienta wynagrodzenie (lub kwota wynagrodzenia jest należna).
Klient	Strona, która zawarła z jednostką umowę w celu otrzymania dóbr lub usług – stanowiących wynik działalności operacyjnej jednostki – w zamian za wynagrodzenie.

▼ **M52**

Dochód	Wzrost korzyści ekonomicznych w danym okresie sprawozdawczym w postaci wpływu aktywów lub zwiększenia ich wartości lub zmniejszenia wartości zobowiązań, które prowadzą do przyrostu kapitału własnego w inny sposób niż wniesienie wkładu przez udziałowców lub właścicieli.
Zobowiązanie do wykonania świadczenia	Obietnica określona w umowie z klientem dotycząca przekazania klientowi: <ul style="list-style-type: none"> a) dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić; lub b) grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i ich przekazanie klientowi ma taki sam charakter.
Przychody	Dochód uzyskany w ramach zwykłej działalności jednostki.
Indywidualna cena sprzedaży (dobra lub usługi)	Cena, po której jednostka odrębnie sprzedalaby klientowi przyrządzone dobra lub usługi.
Cena transakcyjna (w odniesieniu do umowy z klientem)	Kwota wynagrodzenia, które zgodnie z oczekiwaniem jednostki będzie jej przysługiwać w zamian za przekazanie klientowi przyrządzonych dóbr lub usług, z wyłączeniem kwot pobranych w imieniu osób trzecich.

Załącznik B

Objaśnienia dotyczące stosowania standardu

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu. Zawiera on opis stosowania paragrafów 1–129 oraz ma taką samą moc obowiązującą jak pozostałe części niniejszego standardu.

▼ **M55**

B1 Niniejsze objaśnienia zostały podzielone na następujące kategorie:

▼ **M52**

- a) zobowiązania do wykonania świadczenia spełniane w miarę upływu czasu (paragrafy B2–B13);
- b) metody pomiaru stopnia całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia (paragrafy B14–B19);
- c) sprzedaż z prawem do zwrotu (paragrafy B20–B27);
- d) gwarancje (paragrafy B28–B33);
- e) wynagrodzenie zleceniodawcy a wynagrodzenie pośrednika (paragrafy B34–B38);
- f) możliwości uzyskania dodatkowych dóbr lub usług przez klientów (paragrafy B39–B43);

▼ **M52**

- g) niewykonane prawa klientów (paragrafy B44–B47);
- h) bezzwrotne opłaty płatne z góry (i niektóre powiązane koszty) (paragrafy B48–B51);

▼ **M55**

- i) udzielanie licencji (paragrafy B52–B63B);

▼ **M52**

- j) umowy odkupu (paragrafy B64–B76);
- k) umowy komisu (paragrafy B77–B78);
- l) umowy sprzedaży ze wstrzymaną dostawą (paragrafy B79–B82);
- m) akceptacja przez klienta (paragrafy B83–B86); oraz
- n) ujawnianie przychodów w podziale na kategorie (paragrafy B87–B89).

Zobowiązania do wykonania świadczenia spełniane w miarę upływu czasu

B2 Zgodnie z paragrafem 35 zobowiązanie do wykonania świadczenia jest spełniane w miarę upływu czasu, jeśli spełniony jest jeden z następujących warunków:

- a) klient jednocześnie otrzymuje i czerpie korzyści płynące ze świadczenia jednostki, w miarę wykonywania przez jednostkę tego świadczenia (zob. paragrafy B3–B4);
- b) w wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę powstaje lub zostaje ulepszony składnik aktywów (na przykład produkcja w toku), a kontrolę nad tym składnikiem aktywów – w miarę jego powstawania lub ulepszania – sprawuje klient (zob. paragraf B5); lub
- c) w wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu dla jednostki (zob. paragrafy B6–B8), a jednostka ma egzekwowlalne prawo do otrzymania zapłaty za świadczenie wykonane do tej pory (zob. paragrafy B9–B13).

Jednoczesne otrzymywanie i czerpanie korzyści ze świadczenia jednostki (paragraf 35 pkt a))

B3 W przypadku niektórych rodzajów zobowiązań do wykonania świadczenia można w prosty sposób dokonać oceny tego, czy klient otrzymuje korzyści z wykonania świadczenia przez jednostkę w miarę, jak jednostka je wykonuje, oraz czy równocześnie czerpie korzyści z tego świadczenia w miarę ich otrzymywania. Przykłady obejmują usługi rutynowe lub powtarzające się (np. usługi sprzątania), co do których można łatwo stwierdzić, że otrzymywanie korzyści i czerpanie korzyści ze świadczenia wykonanego przez jednostkę zachodzi równocześnie.

▼ **M52**

B4 W przypadku innych rodzajów zobowiązań do wykonania świadczenia jednostka może nie być w stanie łatwo stwierdzić, czy klient otrzymuje i jednocześnie czerpie korzyści ze świadczenia wykonanego przez jednostkę w miarę, jak jest ono przez nią wykonywane. W takim przypadku zobowiązanie do wykonania świadczenia jest spełniane w miarę upływu czasu, jeśli jednostka stwierdzi, że praca dotychczas przez nią wykonana nie musiałaby w znacznym stopniu zostać ponownie wykonana przez inną jednostkę, jeżeli ta inna jednostka miałaby spełnić pozostałe zobowiązanie do wykonania świadczenia wobec klienta. Aby określić, czy inna jednostka nie musiałaby w znacznym stopniu ponownie wykonać pracy, jaką dotychczas wykonała jednostka, jednostka dokonuje obu następujących założeń:

- a) pomija ewentualne ograniczenia praktyczne lub umowne, które uniemożliwiłyby jednostce przeniesienie pozostałej części zobowiązania do wykonania świadczenia na inną jednostkę; oraz
- b) zakłada, że inna jednostka, która spełni pozostałą część zobowiązania do wykonania świadczenia, nie korzystałaby z żadnych aktywów, które obecnie znajdują się pod kontrolą jednostki i pozostałyby pod kontrolą jednostki, jeśli zobowiązanie do wykonania świadczenia zostałyby przeniesione na inną jednostkę.

Kontrola nad składnikiem aktywów – w miarę jego tworzenia lub ulepszania – sprawowana przez klienta (paragraf 35 pkt b))

B5 Przy ustalaniu, czy klient sprawuje kontrolę nad składnikiem aktywów w miarę jego tworzenia lub ulepszania zgodnie z paragrafem 35 pkt b), jednostka stosuje wymogi dotyczące kontroli określone w paragrafach 31–34 i 38. Tworzony lub ulepszany składnik aktywów (np. produkcja w toku) może mieć charakter rzeczowy lub niematerialny.

W wyniku wykonania świadczenia przez jednostkę nie powstaje składnik aktywów o alternatywnym zastosowaniu (paragraf 35 pkt c))

B6 Oceniając, czy składnik aktywów może być zastosowany przez jednostkę w sposób alternatywny zgodnie z paragrafem 36, jednostka uwzględnia skutki ograniczeń praktycznych i umownych dotyczących jej możliwości łatwego przeznaczenia tego składnika aktywów do innego zastosowania, np. do sprzedania go innemu klientowi. Możliwość rozwiązania umowy z klientem nie jest istotna dla oceny, czy jednostka jest w stanie łatwo przeznaczyć składnik aktywów do innego zastosowania.

B7 Ograniczenie umowne możliwości przeznaczenia składnika aktywów do innego zastosowania przez jednostkę musi być znaczące, by można było uznać, że dany składnik nie ma dla jednostki alternatywnego zastosowania. Ograniczenie umowne jest znaczące, jeśli klient może dochodzić swoich praw do przyrzeczonego składnika aktywów w sytuacji, gdy jednostka zamierzała przeznaczyć składnik aktywów do innego zastosowania. Ograniczenie umowne nie jest natomiast znaczące, jeśli na przykład składnik aktywów można w dużej mierze zastąpić innymi składnikami aktywów, które jednostka może przekazać na rzecz innego klienta bez naruszenia umowy i bez ponoszenia znacznych kosztów, których w innym przypadku nie musiałaby ponieść w związku z tą umową.

▼ **M52**

B8 Ograniczenie praktyczne możliwości przeznaczenia składnika aktywów do innego zastosowania przez jednostkę występuje wtedy, gdy jednostka musiałaby ponieść istotne straty ekonomiczne w celu przeznaczenia składnika aktywów do innego zastosowania. Istotne straty ekonomiczne mogłyby wystąpić, gdy jednostka musiałaby ponieść znaczące koszty modyfikacji składnika aktywów lub miałyby możliwość sprzedaży składnika aktywów wyłącznie z istotną stratą. Na przykład jednostka może mieć ograniczoną praktyczną możliwość zmiany przeznaczenia aktywów, które zostały wytworzone zgodnie ze specyfikacją projektu opracowaną dla konkretnego klienta lub które znajdują się w odległych lokalizacjach.

Prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie (paragraf 35 pkt c))

B9 Zgodnie z paragrafem 37 jednostka ma prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie, jeśli w przypadku rozwiązania umowy przez klienta lub inną stronę z powodów innych niż niewywiązanie się przez jednostkę z zobowiązania określonego w umowie, jednostka byłaby uprawniona do kwoty wynagrodzenia co najmniej w wysokości rekompensaty za dotychczas wykonane świadczenie. Kwota wynagrodzenia, która mogłaby stanowić rekompensatę jednostki za dotychczas wykonane świadczenie, to kwota, która jest zbliżona do ceny sprzedaży dotychczas przekazanych dóbr lub usług (np. odzyskanie kosztów poniesionych przez jednostkę podczas spełniania zobowiązania do wykonania świadczenia powiększonych o uzasadnioną marżę zysku), lecz nie stanowi rekompensaty wyłącznie za potencjalną utratę zysku przez jednostkę w przypadku rozwiązania umowy. Rekompensata z tytułu uzasadnionej marży zysku nie musi być równa oczekiwanej marży zysku, jeżeli zobowiązanie określone w umowie zostało spełnione zgodnie z przyrzeczeniem, jednakże jednostce powinna przysługiwać rekompensata równa jednej z następujących kwot:

- a) proporcjonalnej części oczekiwanej marży zysku określonej w umowie, która w uzasadniony sposób odzwierciedla zakres świadczenia wykonanego przez jednostkę w ramach umowy przed rozwiązaniem umowy przez klienta (lub inną stronę umowy); lub
- b) uzasadnionej stopie zwrotu z kapitału jednostki dla podobnych umów (lub zwykłej marży operacyjnej jednostki dla podobnych umów), jeżeli marża stosowana w odniesieniu do konkretnej umowy jest wyższa niż stopa zwrotu, jaką jednostka zazwyczaj uzyskuje w przypadku podobnych umów.

B10 Prawo jednostki do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie nie musi stanowić bieżącego bezwarunkowego prawa do zapłaty. W wielu przypadkach jednostka ma bezwarunkowe prawo do zapłaty wyłącznie po osiągnięciu ustalonego etapu pośredniego lub po pełnym spełnieniu zobowiązania do wykonania świadczenia. Oceniając, czy jednostka ma prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie, jednostka rozważa, czy w przypadku rozwiązania umowy przed zakończeniem spełniania świadczenia z innego powodu niż niewywiązanie się przez jednostkę z zobowiązania określonego w umowie jednostce przysługiwałoby egzekwowne prawo do żądania lub do zatrzymania zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie.

▼ **M52**

- B11 W przypadku niektórych umów klient może mieć prawo do rozwiązania umowy jedynie w określonym czasie w okresie obowiązywania umowy lub może w ogóle nie mieć prawa do rozwiązania umowy. Jeżeli klient podejmuje czynności w celu rozwiązania umowy, gdy w danym czasie nie przysługuje mu do tego prawo (także w sytuacji, gdy klient nie wykona swoich zobowiązań), umowa lub inne przepisy mogą upoważniać jednostkę do dalszego przekazywania klientowi dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie oraz zobowiązywać klienta do zapłaty przyrzczonego wynagrodzenia w zamian za te dobra lub usługi. W takim przypadku jednostka ma prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie, ponieważ ma ona prawo do spełniania w dalszym ciągu zobowiązania zgodnie z umową oraz do żądania, aby klient spełnił swoje zobowiązania (w tym zobowiązanie do zapłaty przyrzczonego wynagrodzenia).
- B12 Oceniając, czy prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie istnieje i jest egzekwowalne, jednostka uwzględnia warunki umowne, a także wszelkie przepisy prawne lub precedensy prawne, które mogą uzupełniać lub uchylać te warunki umowne. Ocena ta obejmuje sprawdzenie, czy:
- a) zgodnie z przepisami, praktyką administracyjną lub precedensami prawnymi jednostka ma prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie, nawet jeżeli to prawo nie jest określone w umowie z klientem;
 - b) istnieje precedens prawny, z którego wynika, że podobne prawa do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenia określone w podobnych umowach nie mają wiążącej mocy prawnej; lub
 - c) zwyczajowe praktyki handlowe jednostki, zgodnie z którymi jednostka decyduje się nie egzekwować prawa do zapłaty, doprowadziły do tego, że prawo to stało się nieegzekwowalne w danym środowisku prawnym. Niezależnie jednak od tego, że jednostka może zrezygnować z prawa do zapłaty w podobnych umowach, nadal przysługuje jej prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie, jeśli określone w umowie z klientem prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie jest egzekwowalne.
- B13 Harmonogram płatności określony w umowie niekoniecznie musi wskazywać, czy jednostce przysługuje egzekwowalne prawo do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie. Mimo że w harmonogramie płatności określonym w umowie wskazane są terminy i kwoty wynagrodzenia do zapłaty przez klienta, harmonogram ten niekoniecznie musi stanowić potwierdzenie prawa jednostki do zapłaty za dotychczas wykonane świadczenie. Wynika to z faktu, że przykładowo w umowie może być określone, że wynagrodzenie otrzymywane od klienta podlega zwrotowi z powodów innych niż niewywiązanie się przez jednostkę z zobowiązań określonych w umowie.

Metody pomiaru stopnia całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia

- B14 Metody, które mogą być stosowane do pomiaru stopnia całkowitego spełnienia przez jednostkę zobowiązania do wykonania świadczenia spełnianego w czasie, zgodnie z paragrafami 35–37, obejmują:

▼ M52

a) metody oparte na wynikach (zob. paragrafy B15–B17); oraz

b) metody oparte na nakładach (zob. paragrafy B18–B19).

Metody oparte na wynikach

B15 Metody oparte na wynikach polegają na ujmowaniu przychodów na podstawie bezpośredniego pomiaru wartości dla klienta dóbr lub usług, które zostały dotychczas przekazane na rzecz klienta, w stosunku do pozostałych dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie. Metody oparte na wynikach obejmują metody takie jak analizy dotychczas wykonanych świadczeń, ocenę osiągniętych wyników i etapów, czasu trwania wykonywania świadczenia oraz liczby wyprodukowanych lub dostarczonych jednostek. Oceniając, czy do mierzenia stopnia spełnienia zobowiązania należy zastosować metodę opartą na wynikach, jednostka rozważa, czy wybrane wyniki będą w rzetelny sposób odzwierciedlać stopień spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia przez jednostkę. Jeśli na podstawie wybranych wyników nie można wycenić niektórych dóbr lub usług, nad którymi kontrolę jednostka przenosi na rzecz klienta, oznacza to, że wybrana metoda oparta na wynikach nie daje rzetelnego obrazu świadczenia wykonywanego przez jednostkę. Na przykład metody oparte na liczbie wyprodukowanych lub dostarczonych jednostek nie będą wiernie odzwierciedlać wyników jednostki dotyczących spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia, jeżeli na koniec okresu sprawozdawczego wyniki jednostki obejmują produkcję w toku lub wyroby gotowe, nad którymi kontrolę sprawuje klient i które nie są uwzględniane w pomiarze wyników.

B16 Z praktycznego punktu widzenia, jeżeli jednostka ma prawo do otrzymania wynagrodzenia od klienta w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane przez jednostkę (na przykład w przypadku umowy o świadczenie usług, w ramach której jednostka nalicza klientowi stałą kwotę za każdą godzinę wykonanej usługi), jednostka może ująć przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

B17 Wadą metod opartych na wynikach jest to, że wyniki wykorzystywane do pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania mogą nie być bezpośrednio obserwowalne, a informacje wymagane do ich stosowania mogą nie być dostępne dla jednostki bez ponoszenia dodatkowych kosztów. W związku z tym może być konieczne zastosowanie metody opartej na nakładach.

Metody oparte na nakładach

B18 Zgodnie z metodami opartymi na nakładach przychody ujmuje się w oparciu o działania jednostki lub nakłady poniesione przez jednostkę przy spełnianiu zobowiązania do wykonania świadczenia (na przykład zużyte zasoby, przepracowane roboczogodziny, poniesione koszty, wykorzystany czas lub maszynogodziny) w stosunku do całkowitych oczekiwanych nakładów koniecznych do wypełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia. Jeżeli działania lub nakłady jednostki są wykorzystywane równomiernie przez cały okres spełniania zobowiązania, jednostka może ujmować przychody metodą liniową.

B19 Wadą metod opartych na nakładach jest możliwy brak bezpośredniego związku między nakładami jednostki a przeniesieniem kontroli nad dobrami lub usługami na klienta. W związku z tym, stosując metodę opartą na nakładach, jednostka nie uwzględnia wpływu tych nakładów, które – zgodnie z celem pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania określonym w paragrafie 39 – nie odzwierciedlają świadczenia wykonanego przez jednostkę polegającego na przeniesieniu kontroli nad dobrami lub usługami na klienta. Przykładowo w przypadku stosowania metody opartej na kosztach dokonanie korekty pomiaru stopnia spełnienia zobowiązania może być konieczne w następujących okolicznościach:

▼ **M52**

- a) jeśli poniesione koszty nie przyczyniają się do zwiększenia stopnia spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia przez jednostkę. Przykładowo jednostka nie ujmuje przychodów w oparciu o poniesione koszty wynikające z istotnych niedociągnięć przy spełnianiu zobowiązania przez jednostkę, które nie zostały uwzględnione w cenie określonej w umowie (na przykład koszty nieprzewidzianych wcześniej strat materiałów, robocizny lub innych zasobów, które zostały poniesione w celu spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia);
- b) jeśli poniesiony koszt nie jest proporcjonalny do stopnia spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia przez jednostkę. W takim przypadku aby lepiej odzwierciedlić stopień spełnienia zobowiązania przez jednostkę, można dostosować metodę opartą na nakładach w taki sposób, aby ująć wyłącznie te przychody, które odpowiadają poniesionym kosztom. Na przykład wiernym obrazem spełnienia zobowiązania przez jednostkę może być ujęcie przychodów w kwocie równej kosztom dóbr wykorzystanych do wykonania zobowiązania, jeżeli jednostka oczekuje w momencie zawarcia umowy, że zostaną spełnione wszystkie z następujących warunków:
- (i) składnik dóbr nie jest wyodrębniony;
 - (ii) jednostka oczekuje, że klient uzyska kontrolę nad dobrem znacząco wcześniej przed otrzymaniem usług powiązanych z tym dobrem;
 - (iii) koszt przekazanego dobra jest znaczący w odniesieniu do całkowitych oczekiwanych kosztów, których poniesienie jest konieczne do całkowitego spełnienia zobowiązania; oraz
 - (iv) jednostka nabywa dobro od osoby trzeciej i nie jest w sposób znaczący zaangażowana w jego projektowanie ani wytwarzanie (ale występuje jako zleceniodawca zgodnie z paragrafami B34–B38).

Sprzedż z prawem do zwrotu

B20 W przypadku niektórych umów jednostka przenosi kontrolę nad produktem na klienta, a także udziela klientowi prawa do zwrotu produktu z różnych powodów (np. niezadowolenie z produktu) i otrzymania w zamian jakiegokolwiek kombinacji następujących elementów:

- a) pełnego lub częściowego zwrotu zapłaconego wynagrodzenia;
- b) kredytu, który klient może zbilansować z bieżącymi lub przyszłymi należnościami wobec jednostki; oraz
- c) innego produktu.

B21 W przypadku przekazania produktów sprzedawanych z prawem do zwrotu (a także niektórych usług, które mogą podlegać zwrotowi) jednostka ujmuje wszystkie poniższe elementy:

- a) przychody z tytułu przekazanych produktów w kwocie wynagrodzenia, do którego – zgodnie z oczekiwaniami jednostki – będzie ona uprawniona (a zatem jednostka nie ujmuje przychodów z tytułu produktów, które – zgodnie z oczekiwaniami – mają zostać zwrócone);

▼ M52

- b) zobowiązanie do zwrotu zapłaty; oraz
- c) składnik aktywów (wraz z odpowiednią korektą kosztów sprzedaży) z tytułu prawa jednostki do odzyskania produktów od klientów po wywiązaniu się ze zobowiązania do zwrotu zapłaty.
- B22 Jednostka nie ujmuje swojego zobowiązania do pozostawania w gotowości do przyjęcia zwrotu produktu w określonym do tego terminie jako zobowiązania do wykonania świadczenia (ujmuje wyłącznie zobowiązanie do zwrotu zapłaty).
- B23 Jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 47–72 (w tym wymogi dotyczące oszacowanych granicznych wartości szacunkowych wynagrodzenia zmiennego określone w paragrafach 56–58) w celu ustalenia kwoty wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniami jednostki – będzie jej przysługiwać (tj. z wyłączeniem produktów, które mogą zostać zwrócone). Jeśli jednostka oczekuje, że nie będzie uprawniona do otrzymanej już kwoty lub należności płatnej w przyszłości, nie ujmuje ich jako przychody w chwili przekazania produktów klientowi, lecz ujmuje otrzymaną kwotę lub należność jako zobowiązanie do zwrotu zapłaty. Następnie, na koniec każdego okresu sprawozdawczego, jednostka aktualizuje oszacowane wcześniej kwoty wynagrodzenia, do których – zgodnie z jej oczekiwaniami – będzie uprawniona w zamian za przekazane produkty, i dokonuje odpowiedniej zmiany ceny transakcyjnej oraz, w konsekwencji, kwoty ujętych przychodów.
- B24 W razie zmian oczekiwań co do kwoty zwrotu zapłaty jednostka dokonuje aktualizacji wyceny zobowiązania do zwrotu zapłaty na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Jednostka ujmuje odpowiednie korekty jako przychody (lub zmniejszenia przychodów).
- B25 Jednostka wycenia początkowo składnik aktywów ujęty z tytułu prawa jednostki do odzyskania produktów od klienta z chwilą rozliczenia zobowiązania do zwrotu zapłaty we wcześniejszej wartości bilansowej produktu (na przykład zapasów) pomniejszonej o koszty, które – zgodnie z oczekiwaniami jednostki – zostaną poniesione na odzyskanie tych produktów (z uwzględnieniem ewentualnego obniżenia wartości zwracanych produktów). Na koniec każdego okresu sprawozdawczego jednostka dokonuje aktualizacji wyceny aktywów wynikającej ze zmiany jej oczekiwań co do produktów, które mają zostać zwrócone. Jednostka prezentuje składnik aktywów oddzielnie od zobowiązania do zwrotu zapłaty.
- B26 Dla celów stosowania niniejszego standardu wymiana jednego produktu na inny produkt tego samego rodzaju, tej samej jakości, będący w takim samym stanie lub sprzedawany w tej samej cenie (na przykład wymiana produktu w jednym kolorze lub rozmiarze na produkt w innym kolorze lub rozmiarze) nie jest uznawana za zwrot produktu.
- B27 Umowy, zgodnie z którymi klient może zwrócić wadliwy produkt w zamian za produkt działający, należy oceniać zgodnie z objaśnieniami dotyczącymi gwarancji określonymi w paragrafach B28–B33.

▼ **M52****Gwarancje**

- B28 Zazwyczaj jednostka – zgodnie z umową, przepisami prawa lub swoimi zwyczajowymi praktykami handlowymi – udziela gwarancji na sprzedawany produkt (dobro lub usługę). Charakter udzielanej gwarancji może się znacznie różnić w zależności od branży i umowy. Niektóre gwarancje stanowią zapewnienie klienta, że dany produkt będzie działać zgodnie z zamierzeniem stron, ponieważ jest on zgodny z ustaloną przez strony specyfikacją. W ramach innych gwarancji, oprócz tego zapewnienia, klientowi dodatkowo świadczona jest oddzielna usługa.
- B29 Jeżeli klient ma możliwość zakupu gwarancji oddzielnie (np. gdy gwarancja ma odrębną cenę lub jest negocjowana oddzielnie), gwarancja stanowi oddzielną usługę, ponieważ jednostka zobowiązuje się do świadczenia usługi klientowi jako dodatek do produktu, który ma funkcjonalność opisaną w umowie. W takim przypadku jednostka ujmuje przyrzeczoną gwarancję jako zobowiązanie do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafami 22–30 i przypisuje część ceny transakcyjnej do tego zobowiązania do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafami 73–86.
- B30 Jeżeli klient nie ma możliwości zakupu gwarancji oddzielnie, jednostka ujmuje gwarancję zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, chyba że przyrzeczone gwarancja lub jej część zapewnia klientowi dostęp do dodatkowej usługi (w uzupełnieniu zapewnienia, że produkt jest zgodny z ustaloną specyfikacją).
- B31 Oceniając, czy gwarancja zapewnia klientowi dostęp do dodatkowej usługi w uzupełnieniu zapewnienia, że produkt jest zgodny z ustaloną specyfikacją, jednostka rozważa następujące czynniki:
- a) Czy gwarancja jest wymagana przez prawo – jeśli jednostka jest zobowiązana na mocy przepisów prawa do zapewnienia gwarancji, z faktu istnienia takich przepisów wynika, że przyrzeczone gwarancja nie jest zobowiązaniem do wykonania świadczenia, ponieważ takie wymogi istnieją zwykle w celu ochrony konsumentów przed ryzykiem zakupu wadliwych produktów.
 - b) Długość okresu obowiązywania gwarancji – im dłuższy okres obowiązywania gwarancji, tym bardziej prawdopodobne, że przyrzeczone gwarancja stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia, ponieważ jest bardziej prawdopodobne, że stanowi ona dodatkową usługę w stosunku do zapewnienia, że produkt jest zgodny z ustaloną specyfikacją.
 - c) Charakter zadań, do wykonania których zobowiązuje się jednostka – jeśli jednostka musi wykonać określone zadania w celu zapewnienia, że produkt jest zgodny z ustaloną specyfikacją (np. wysyłka zwrotna wadliwego produktu), w takim przypadku zadania te mogą nie prowadzić do powstania zobowiązania do wykonania świadczenia.

▼ **M52**

- B32 Jeśli gwarancja lub jej część zapewnia klientowi dostęp do dodatkowej usługi w uzupełnieniu zapewnienia, że produkt jest zgodny z ustaloną specyfikacją, przyrzeczona usługa stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia. W związku z tym jednostka przypisuje cenę transakcyjną do produktu i usługi. Jeżeli jednostka udziela zarówno gwarancji stanowiącej zapewnienie, jak i gwarancji stanowiącej dodatkową usługę, ale nie jest w stanie racjonalnie ująć ich oddzielnie, ujmuje oba rodzaje gwarancji łącznie jako jedno zobowiązanie do wykonania świadczenia.
- B33 Przepis, zgodnie z którym jednostka jest zobowiązana do wypłaty odszkodowania, jeżeli jej produkty spowodują powstanie szkody, nie prowadzi do powstania zobowiązania do wykonania świadczenia. Na przykład producent może sprzedawać produkty w ramach systemu prawnego, zgodnie z którym producent ponosi odpowiedzialność za wszelkie szkody (na przykład szkody na mieniu osobistym), które mogą zostać wyrządzone przez konsumenta używającego produkt zgodnie z jego przeznaczeniem. Analogicznie, zobowiązanie jednostki do wypłacenia odszkodowania klientowi za szkody z tytułu roszczeń patentowych, do praw autorskich, znaków towarowych lub innych naruszeń spowodowanych przez produkty jednostki nie prowadzi do powstania zobowiązania do wykonania świadczenia. Jednostka ujmuje te zobowiązania zgodnie z MSR 37.

Wynagrodzenie zleceniodawcy a wynagrodzenie pośrednika▼ **M55**

- B34 W przypadku gdy w dostarczanie klientowi dóbr lub usług zaangażowany jest inny podmiot, jednostka określa, czy charakter jej przyrzeczenia stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na dostarczeniu przez samą jednostkę określonych dóbr lub usług (w tym przypadku jednostka jest zleceniodawcą) czy też na zleceniu innemu podmiotowi dostarczenia tych dóbr lub usług (w tym przypadku jednostka jest pośrednikiem). Jednostka określa, czy jest zleceniodawcą czy pośrednikiem w odniesieniu do każdego konkretnego dobra lub usługi przyrzeczonych klientowi. Konkretnie dobro lub usługa jest odrębnym dobrem lub usługą (lub odrębnym pakietem dóbr lub usług), które mają zostać dostarczone klientowi (zob. paragrafy 27-30). Jeżeli umowa z klientem obejmuje więcej niż jedno konkretne dobro lub usługę, jednostka może być zleceniodawcą w odniesieniu do niektórych konkretnych dóbr lub usług i pośrednikiem w odniesieniu do innych.
- B34A Aby określić charakter swojego przyrzeczenia (zgodnie z paragrafem B34), jednostka podejmuje następujące działania:
- a) identyfikuje konkretne dobra lub usługi, które mają być dostarczone klientowi (którymi przykładowo może być prawo do dobra lub usługi, które mają być dostarczone przez inny podmiot, zob. paragraf 26); oraz
 - b) ocenia, czy sprawuje kontrolę (zgodnie z paragrafem 33) nad każdym konkretnym dobrem lub usługą przed ich przekazaniem klientowi.
- B35 Jednostka jest zleceniodawcą, jeśli sprawuje kontrolę nad konkretnym dobrem lub usługą przed ich przekazaniem klientowi. Jednostka nie musi jednak sprawować kontroli nad konkretnym dobrem, jeśli uzyskuje ona tytuł prawny do danego dobra tylko chwilowo, zanim zostanie on przeniesiony na klienta. Jednostka będąca zleceniodawcą może sama wypełnić swoje zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na dostarczeniu konkretnego dobra lub usługi lub może powierzyć wypełnienie tego zobowiązania lub jego części innemu podmiotowi (np. podwykonawcy) w jej imieniu.

▼ **M55**

- B35A W przypadku gdy w dostarczanie klientowi dóbr lub usług zaangażowany jest inny podmiot, jednostka będąca zleceniodawcą uzyskuje kontrolę nad jednym z poniższych:
- a) nad dobrem lub innym składnikiem aktywów tego innego podmiotu, które to dobro lub składnik aktywów następnie przekazuje klientowi;
 - b) nad prawem do usługi, która będzie świadczona przez inny podmiot, co daje jednostce zdolność do zlecenia temu podmiotowi świadczenia tej usługi na rzecz klienta w imieniu podmiotu;
 - c) nad dobrem lub usługą dostarczonymi przez inny podmiot, które jednostka łączy następnie z innymi dobrami lub usługami, dostarczając klientowi konkretne dobro lub usługę. Przykładowo, jeżeli jednostka dostarcza istotną usługę polegającą na łączeniu dóbr lub usług (zob. paragraf 29 pkt a)) dostarczanych przez inny podmiot w konkretne dobro lub usługę stanowiące przedmiot umowy zawartej przez klienta, jednostka sprawuje kontrolę nad tym konkretnym dobrem lub usługą, zanim to dobro lub usługa zostaną przekazane klientowi. Dzieje się tak, ponieważ jednostka po pierwsze uzyskuje kontrolę nad nakładami do dostarczenia dobra lub usługi (co obejmuje dobra lub usługi dostarczane przez inne strony), a następnie rozporządza możliwością ich wykorzystania w celu stworzenia połączonego przedmiotu umowy, którym jest konkretne dobro lub usługa.
- B35B Kiedy (lub począwszy od momentu, w którym) jednostka będąca zleceniodawcą wypełni zobowiązanie do wykonania świadczenia, ujmuje ona przychody w kwocie wynagrodzenia brutto, do którego – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie uprawniona w zamian za to przekazane konkretne dobro lub usługę.
- B36 Jednostka jest pośrednikiem, jeśli jej zobowiązanie do wykonania świadczenia polega na zleceniu dostarczenia konkretnego dobra lub usługi przez inny podmiot. Jednostka, która jest pośrednikiem, nie sprawuje kontroli nad konkretnym dobrem lub usługą dostarczonymi przez inny podmiot przed przekazaniem ich klientowi. Kiedy (lub począwszy od momentu, w którym) jednostka będąca pośrednikiem wypełni zobowiązanie do wykonania świadczenia, ujmuje ona przychody w kwocie jakiegokolwiek opłaty lub prowizji, do której – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie uprawniona w zamian za zlecenie dostarczenia konkretnych dóbr lub usług przez inny podmiot. Opłata lub prowizja należna jednostce może być kwotą wynagrodzenia netto, które jednostka zachowuje po zapłaceniu innemu podmiotowi wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi dostarczane przez ten podmiot.
- B37 Między innymi następujące cechy wskazują, że jednostka sprawuje kontrolę nad konkretnym dobrem lub usługą przed przekazaniem ich klientowi (a zatem jest zleceniodawcą, zob. paragraf B35):
- a) jednostka ponosi główną odpowiedzialność za wypełnienie przyrzeczenia dostarczenia konkretnego dobra lub usługi. Zazwyczaj obejmuje to odpowiedzialność za akceptowalność konkretnego dobra lub usługi (na przykład główną odpowiedzialność za spełnianie przez dobro lub usługę specyfikacji określonych przez klienta). Jeżeli jednostka ponosi główną odpowiedzialność za spełnienie przyrzeczenia dostarczenia konkretnego dobra lub usługi, może to świadczyć o tym, że inny podmiot zaangażowany w dostarczenie konkretnego dobra lub usługi działa w imieniu jednostki;

▼ **M55**

- b) jednostka ponosi ryzyko przechowywania zapasów, zanim konkretne dobro lub usługa zostaną przekazane klientowi lub po przekazaniu kontroli klientowi (na przykład jeżeli klient ma prawo zwrotu). Na przykład jeżeli jednostka uzyskuje lub zobowiązuje się uzyskać konkretne dobro lub usługę przed uzyskaniem umowy z klientem, może to oznaczać, że jednostka posiada zdolność rozporządzania możliwością korzystania z dobra lub usługi i uzyskuje zasadniczo wszelkie pozostałe korzyści z nich wynikające przed przekazaniem ich klientowi;
- c) jednostka może swobodnie ustalać cenę konkretnego dobra lub usługi. Ustalanie ceny, którą klient płaci za konkretne dobro lub usługę, może świadczyć o tym, że jednostka posiada zdolność rozporządzania możliwością korzystania z tego dobra lub usługi i uzyskuje zasadniczo wszelkie pozostałe korzyści z nich wynikające. Możliwe jest jednak, że w niektórych przypadkach pośrednik może swobodnie ustalać ceny. Na przykład pośrednik może dysponować pewną elastycznością w ustalaniu cen w celu wygenerowania dodatkowego przychodu z tytułu świadczonej przez niego usługi polegającej na zleceniu dostarczenia dóbr lub usług przez inne podmioty na rzecz klientów.

B37A Cechy wymienione w paragrafie B37 mogą być mniej lub bardziej odpowiednie do przeprowadzenia oceny kontroli, w zależności od charakteru konkretnego dobra lub usługi oraz warunków umowy. Ponadto różne cechy mogą mieć bardziej decydujący wpływ w różnych umowach.

B38 Jeżeli inna jednostka przejmuje zobowiązania jednostki do wykonania świadczenia i jej prawa wynikające z umowy, w wyniku czego jednostka nie jest już zobowiązana do wykonania świadczenia polegającego na przekazaniu klientowi konkretnego dobra lub usługi (tj. jednostka nie działa już w charakterze zleceniodawcy), jednostka nie ujmuje przychodów z tytułu tego zobowiązania do wykonania świadczenia. Zamiast tego jednostka ocenia, czy powinna ująć przychody z tytułu wypełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia polegającego na doprowadzeniu do zawarcia umowy na rzecz innego podmiotu (tj. czy jednostka działa jako pośrednik).

▼ **M52****Opcje uzyskania dodatkowych dóbr lub usług przez klienta**

B39 Opcje uzyskania dodatkowych dóbr lub usług przez klienta nieodpłatnie lub po obniżonej cenie mogą przybierać różną formę, np. dodatków, punktów lojalnościowych zbieranych przez klientów, możliwości przedłużenia umowy lub innego rodzaju upustów dotyczących dóbr lub usług, które będą dostarczane w przyszłości.

B40 Jeżeli jednostka w umowie zapewnia klientowi opcję uzyskania dodatkowych dóbr lub usług, opcja ta powoduje powstanie zobowiązania do wykonania świadczenia w umowie jedynie w przypadku, gdy daje klientowi prawo materialne, którego nie uzyskałby, jeśli nie zawarłby przedmiotowej umowy (na przykład upust, który jest większy niż upusty zwykle stosowane dla określonych dóbr lub usług w przypadku tej kategorii klientów na tym obszarze geograficznym lub rynku). Jeśli opcja ta daje klientowi prawo materialne, klient w rzeczywistości płaci jednostce z wyprzedzeniem za przyszłe dobra lub usługi, a jednostka ujmuje przychody w momencie przekazania tych dóbr lub usług w przyszłości lub w chwili wygaśnięcia takiej opcji.

▼ M52

- B41 Jeżeli klient ma opcję uzyskania dodatkowych dóbr lub usług w cenie, która odzwierciedla indywidualną cenę sprzedaży danego dobra lub usługi, opcja ta nie daje klientowi prawa materialnego, nawet jeśli klient może skorzystać z tej opcji wyłącznie poprzez zawarcie wcześniejszej umowy. W tych przypadkach uznaje się, że jednostka złożyła ofertę handlową, którą ujmuje zgodnie z niniejszym standardem wyłącznie w sytuacji, gdy klient korzysta z opcji uzyskania dodatkowych dóbr lub usług.
- B42 Zgodnie z paragrafem 74 jednostka zobowiązana jest do przypisania ceny transakcyjnej do zobowiązania do wykonania świadczenia w oparciu o proporcjonalną indywidualną cenę sprzedaży. Jeżeli indywidualna cena sprzedaży odnosząca się do opcji uzyskania dodatkowych dóbr lub usług przez klienta nie jest bezpośrednio obserwowalna, jednostka dokonuje jej oszacowania. Oszacowanie to uwzględnia upust, który klient uzyskałby, gdyby skorzystał z danej opcji, z uwzględnieniem zarówno:
- a) wszelkich upustów, które klient mógłby uzyskać, gdyby nie skorzystał z tej opcji; oraz
 - b) prawdopodobieństwa, że skorzysta z tej opcji.
- B43 Jeżeli klient ma materialne prawo do uzyskania dóbr lub usług w przyszłości, przy czym dobra te lub usługi są podobne do dóbr lub usług pierwotnie określonych w umowie i są dostarczane zgodnie z warunkami pierwotnej umowy, to jednostka może – jako alternatywne rozwiązanie praktyczne dla oszacowania indywidualnej ceny sprzedaży takiej opcji – przypisać cenę transakcyjną do dóbr lub usług objętych tą opcją przez odniesienie do dóbr lub usług, które – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – zostaną dostarczone, oraz odpowiadającego im wynagrodzenia. Zazwyczaj tego rodzaju opcje dotyczą przedłużania umowy.

Niewykonane prawa klientów

- B44 Zgodnie z paragrafem 106, po otrzymaniu zaliczki od klienta jednostka ujmuje zobowiązanie z tytułu umowy w kwocie zaliczki z tytułu zobowiązania jednostki do wykonania świadczenia w postaci przekazania lub gotowości do przekazania dóbr lub usług w przyszłości. Jednostka zaprzestaje ujmowania tego zobowiązania z tytułu umowy (i ujmuje przychód) w momencie gdy przenosi owe dobra lub usługi, spełniając w ten sposób swoje zobowiązanie do wykonania świadczenia.
- B45 Jeśli klient płaci jednostce zaliczkę, która nie podlega zwrotowi, uzyskuje prawo do otrzymania dóbr lub usług w przyszłości (a jednostka jest zobowiązana do pozostawania w gotowości do przekazania dobra lub usługi). Klienci mogą jednak nie wykonać wszystkich praw wynikających z umowy. Te niewykorzystane prawa często określane są jako prawa przepadłe.
- B46 Jeżeli jednostka oczekuje, że w ramach zobowiązania z tytułu umowy będzie przysługiwało jej prawo do kwoty z tytułu praw przepadłych wynikających z umownego zobowiązania, jednostka ujmuje kwotę z tytułu niewykorzystanego prawa umownego jako przychód proporcjonalnie do części praw wykonanych przez klienta. Jeśli jednostka nie oczekuje, że będzie przysługiwało jej prawo do kwoty z tytułu praw przepadłych wynikających z umownego zobowiązania, ujmuje przewidywaną kwotę jako przychód, jeśli prawdopodobieństwo, że klient wykona pozostałe prawa, staje się znikome. W celu ustalenia, czy jednostka oczekuje, że będzie przysługiwać jej prawo do otrzymania kwoty z tytułu praw przepadłych, jednostka uwzględnia wymogi określone w paragrafach 56–58 dotyczące granicznych wartości szacunkowych zmiennych składników wynagrodzenia.

▼ **M52**

- B47 Jednostka ujmuje jako zobowiązanie (a nie jako przychody) wszelkie otrzymane wynagrodzenia z tytułu niewykorzystania praw umownych przez klienta, które to wynagrodzenia jednostka ma obowiązek przekazać innemu podmiotowi, na przykład jednostce rządowej zgodnie z obowiązującymi przepisami o nieodebranej własności.

Bezzwrotne opłaty płatne z góry (i niektóre powiązane koszty)

- B48 Zgodnie z niektórymi umowami w momencie zawarcia umowy lub w terminie zbliżonym do tego momentu jednostka obciąża klienta bezzwrotną opłatą płatną z góry. Przykłady obejmują opłaty za przystąpienie do klubów odnowy biologicznej, opłaty aktywacyjne w umowach dotyczących usług telekomunikacyjnych, opłaty początkowe w niektórych umowach o świadczenie usług lub niektórych umowach dotyczących dostaw dóbr.
- B49 W celu zidentyfikowania zobowiązań do wykonania świadczenia w takich umowach jednostka ocenia, czy opłata dotyczy przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi. W wielu przypadkach, mimo że bezzwrotna opłata płatna z góry dotyczy czynności, którą w celu realizacji umowy jednostka jest zobowiązana wykonać w momencie zawarcia umowy lub w terminie zbliżonym do tego momentu, czynność ta nie skutkuje przekazaniem przyrzeczonego dobra lub usługi (zob. paragraf 25). Zamiast tego opłata ta stanowi zaliczkę za dobra lub usługi, które zostaną przekazane w przyszłości, a zatem byłaby ujęta jako przychód w chwili ich dostarczenia w przyszłości. Jeżeli jednostka zapewnia klientowi możliwość przedłużenia umowy, a możliwość ta daje klientowi prawo materialne określone w paragrafie B40, okres ujmowania przychodów może przekraczać początkowy okres obowiązywania umowy.
- B50 Jeżeli bezzwrotna opłata płatna z góry dotyczy dobra lub usługi, jednostka ocenia, czy należy ująć to dobro lub usługę jako oddzielne zobowiązanie do wykonania świadczenia zgodnie z paragrafami 22–30.
- B51 Jednostka może obciążyć klienta bezzwrotną opłatą stanowiącą częściowo wynagrodzenie z tytułu kosztów poniesionych w związku z przygotowaniem umowy (lub innymi zadaniami administracyjnymi, zgodnie z paragrafem 25). Jeśli te czynności przygotowawcze nie są równoważne ze spełnieniem zobowiązania do wykonania świadczenia, jednostka nie uwzględnia tych czynności (i powiązanych kosztów) przy pomiarze stopnia spełnienia zobowiązania zgodnie z paragrafem B19. Wynika to z faktu, iż koszty czynności przygotowawczych nie odzwierciedlają przekazania usług na rzecz klienta. Jednostka ocenia, czy koszty poniesione na przygotowanie umowy doprowadziły do powstania składnika aktywów, który należy ująć zgodnie z paragrafem 95.

Udzielanie licencji▼ **M55**

- B52 Licencja ustanawia prawa klienta do własności intelektualnej jednostki. Licencje dotyczące własności intelektualnej mogą obejmować między innymi licencje dotyczące:

- a) oprogramowania i technologii;
- b) filmów, muzyki i innych rodzajów mediów i rozrywki;
- c) franczyzy; oraz
- d) patentów, znaków handlowych i praw autorskich.

▼ M55

B53 Oprócz przyrzeczenia udzielenia licencji klientowi jednostka może również zobowiązać się do przekazania klientowi innych dóbr lub usług. Takie przyrzeczenie może być wyraźnie wymienione w umowie lub może wynikać w sposób dorozumiany ze stosowanych przez jednostkę zwyczajowych praktyk handlowych, udostępnionej publicznie polityki jednostki lub jej stosownych oświadczeń (zob. paragraf 24). Podobnie jak w przypadku innych rodzajów umów, jeżeli umowa z klientem oprócz zobowiązania do dostarczenia dóbr lub usług obejmuje także przyrzeczenie udzielenia licencji, jednostka stosuje paragrafy 22–30 w celu zidentyfikowania każdego zobowiązania do wykonania świadczenia określonego w umowie.

▼ M52

B54 Jeżeli przyrzeczenie udzielenia licencji nie jest odrębne od innych przyrzeczonych w umowie dóbr lub usług zgodnie z paragrafami 26–30, jednostka ujmuje przyrzeczenie udzielenia licencji oraz te pozostałe przyrzczone dobra i usługi łącznie jako jedno zobowiązanie do wykonania świadczenia. Przykłady licencji, które nie są odrębne od innych dóbr lub usług określonych w umowie, to m.in.:

- a) licencja stanowiąca składnik dobra oraz integralną część funkcjonalności dobra; oraz
- b) licencja, z której klient może korzystać wyłącznie w połączeniu z powiązaną usługą (np. usługa internetowa świadczona przez jednostkę, która to usługa daje klientowi – poprzez przyznanie licencji – dostęp do pewnej treści).

B55 Jeżeli licencja nie jest odrębna, jednostka stosuje paragrafy 31–38 do określenia, czy zobowiązanie do wykonania świadczenia (które obejmuje przyrzczone licencję) stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia spełniane w miarę upływu czasu czy też stanowi ono zobowiązanie do wykonania świadczenia spełniane w określonym momencie.

B56 Jeżeli przyrzeczenie udzielenia licencji jest odrębne od innych dóbr lub usług przyrzczone w umowie, a zatem stanowi oddzielne zobowiązanie do wykonania świadczenia, jednostka ustala, czy przekazanie na rzecz klienta w ramach licencji następuje w określonym momencie czy też w miarę upływu czasu. Przy ustalaniu tej okoliczności jednostka rozważa, czy przyrzeczenie udzielenia licencji klientowi przez jednostkę ma na celu zapewnienie klientowi:

- a) prawa do dostępu do własności intelektualnej jednostki w formie, w jakiej istnieje ona przez cały okres ważności licencji; lub
- b) prawa do korzystania z własności intelektualnej jednostki w formie, w jakiej istnieje ona w momencie udzielenia licencji.

Ustalenie charakteru przyrzeczenia jednostki

▼ M55

B57 [skreślony]

B58 Przyrzeczenie udzielenia licencji przez jednostkę stanowi przyrzeczenie do zapewnienia prawa do dostępu do własności intelektualnej jednostki, jeśli spełnione są wszystkie następujące kryteria:

▼ **M55**

- a) zgodnie z wymogami określonymi w umowie lub uzasadnionymi oczekiwaniami klienta jednostka podejmie działania, które będą miały znaczący wpływ na własność intelektualną, do której klient uzyskał prawo (zob. paragrafy B59 i B59 A);
- b) prawa przyznane na mocy licencji wystawiają klienta bezpośrednio na pozytywne lub negatywne skutki działań jednostki określonych w paragrafie B58 pkt a); oraz
- c) działania te – w toku ich podejmowania – nie prowadzą do przekazania dóbr lub usług klientowi (zob. paragraf 25).

▼ **M52**

B59

Czynniki, które mogą wskazywać, że klient może w uzasadniony sposób spodziewać się, że jednostka podejmie działania, które mają znaczący wpływ na własność intelektualną, obejmują zwyczajowe praktyki handlowe jednostki, jej opublikowaną politykę lub stosowne oświadczenia. Istnienie wspólnych interesów gospodarczych – choć nie jest ono rozstrzygające – (np. opłata licencyjna uzależniona od wielkości sprzedaży) między jednostką a klientem w związku z własnością intelektualną, do której klient uzyskał prawo, może również wskazywać, że klient może w uzasadniony sposób spodziewać się, że jednostka podejmie takie działania.

▼ **M55**

B59A

Działania jednostki mają znaczący wpływ na własność intelektualną, do której klient uzyskał prawa, jeżeli spełniony jest jeden z następujących warunków:

- a) przewiduje się, że działania te znacząco zmieniają formę (na przykład wzór i model lub zawartość) lub funkcjonalność (na przykład zdolność pełnienia funkcji lub wykonywania zadania) własności intelektualnej; albo
- b) zdolność klienta do czerpania korzyści z własności intelektualnej w znaczący sposób wynika z tych działań i zależy od nich. Na przykład korzyści z marki często wynikają z bieżących działań jednostki wspierających lub utrzymujących wartość własności intelektualnej lub zależą od tych działań.

W związku z tym, jeżeli własność intelektualna, do której klient posiada prawa, ma znaczącą funkcjonalność sama w sobie, znaczna część korzyści płynących z tej własności intelektualnej wynika z tej funkcjonalności. W konsekwencji działania jednostki nie będą miały znaczącego wpływu na zdolność klienta do czerpania korzyści z tej własności intelektualnej, chyba że działania te znacząco zmienią jej formę lub funkcjonalność. Do rodzajów własności intelektualnej, które często mają znaczącą funkcjonalność same w sobie, należą: oprogramowanie, związki biologiczne lub receptury leków, a także ukończone treści medialne (na przykład filmy, programy telewizyjne i nagrania muzyczne).

▼ **M52**

B60

Jeżeli spełnione są kryteria zawarte w paragrafie B58, jednostka ujmuje przyrzeczenie udzielenia licencji jako zobowiązanie do wykonania świadczenia spełniane w miarę upływu czasu, ponieważ klient będzie jednocześnie otrzymywał i czerpał korzyści ze świadczenia wykonywanego przez jednostkę, polegającego na zapewnieniu dostępu do jej własności intelektualnej w czasie wykonywania świadczenia (zob. paragraf 35 pkt a)). Jednostka stosuje paragrafy 39–45 w celu wyboru odpowiedniej metody pomiaru stopnia całkowitego spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia polegającego na zapewnieniu dostępu.

▼ **M52**

B61 Jeżeli kryteria zawarte w paragrafie B58 nie są spełnione, przyrzeczenie jednostki obejmuje zapewnienie prawa do korzystania z własności intelektualnej jednostki w formie, w jakiej ta własność intelektualna istnieje (pod względem struktury i funkcjonalności) w momencie udzielenia licencji klientowi. Oznacza to, że klient może rozporządzać możliwością korzystania z licencji i uzyskiwać zasadniczo wszelkie pozostałe korzyści wynikające z licencji w momencie przekazania licencji. Jednostka ujmuje przyrzeczenie zapewnienia prawa do korzystania z własności intelektualnej jednostki jako zobowiązania do wykonania świadczenia spełniane w określonym momencie. Jednostka stosuje paragraf 38, aby określić moment przekazania licencji klientowi. Nie można natomiast ujmować przychodów w przypadku licencji, która zapewnia prawo do korzystania z własności intelektualnej jednostki przed początkiem okresu, w którym klient ma możliwość korzystania i uzyskiwania korzyści z licencji. Na przykład jeżeli okres ważności licencji oprogramowania rozpoczyna się zanim jednostka poda (lub w inny sposób udostępni) klientowi kod, który umożliwia klientowi niezwłoczne stosowanie oprogramowania, jednostka nie ujmuje przychodów zanim ten kod nie zostanie podany (lub w inny sposób udostępni).

B62 Przy ustalaniu, czy licencja zapewnia prawo do dostępu do własności intelektualnej jednostki lub prawo do korzystania z jej własności intelektualnej, jednostka nie uwzględnia następujących czynników:

- a) ograniczeń czasowych, terytorialnych lub dotyczących sposobu wykorzystania, ponieważ ograniczenia te określają cechy przyrzczonej licencji, a nie określają tego, czy dana jednostka spełnia swoje zobowiązanie do wykonania świadczenia w określonym momencie lub też w miarę upływu czasu;
- b) gwarancji przedstawionych przez jednostkę, świadczących o tym, że posiada ona pozostające w mocy prawo patentowe do własności intelektualnej oraz że będzie chronić to prawo przed nieuprawnionym wykorzystaniem, ponieważ przyrzeczenie ochrony praw patentowych nie stanowi zobowiązania do wykonania świadczenia; ochrona praw patentowych odnosi się bowiem do wartości własności intelektualnej jednostki i stanowi zapewnienie dla klienta, że przekazana licencja odpowiada specyfikacji przyrzczonej w umowie.

Oplaty licencyjne uzależnione od wielkości sprzedaży lub częstotliwości użytkowania

B63 Niezależnie od wymogów określonych w paragrafach 56–59 jednostka ujmuje przychody z tytułu opłat licencyjnych uzależnionych od wielkości sprzedaży lub częstotliwości użytkowania, przyrzczonej w zamian za udzielenie licencji do praw dotyczącej własności intelektualnej, dopiero gdy (lub począwszy od momentu, w którym) ma miejsce późniejsze z następujących zdarzeń:

- a) kolejna sprzedaż lub kolejne wykorzystanie; oraz
- b) wykonanie (lub częściowe wykonanie) zobowiązania do wykonania świadczenia, do którego przypisano niektóre lub wszystkie opłaty licencyjne uzależnione od wielkości sprzedaży lub częstotliwości użytkowania.

▼ **M55**

B63A Wymóg, by opłata licencyjna była uzależniona od wielkości sprzedaży lub częstotliwości użytkowania przewidziany w paragrafie B63, ma zastosowanie, jeżeli opłata licencyjna dotyczy wyłącznie licencji do praw dotyczących własności intelektualnej lub jeżeli licencja do praw dotyczących własności intelektualnej jest główną pozycją, której dotyczy opłata licencyjna (na przykład licencja do praw dotyczących własności intelektualnej może być główną pozycją, której dotyczy opłata licencyjna, jeżeli jednostka posiada uzasadnione oczekiwania, że klient przypisałby znacznie większą wartość licencji niż innym dobrom lub usługom, których dotyczy opłata licencyjna).

▼ M55

B63B Jeżeli spełniony jest wymóg określony w paragrafie B63 A, przychody z opłaty licencyjnej uzależnionej od wielkości sprzedaży lub częstotliwości użytkowania ujmowane są całkowicie zgodnie z paragrafem B63. Jeżeli wymóg określony w paragrafie B63 A nie jest spełniony, w odniesieniu do opłaty licencyjnej uzależnionej od wielkości sprzedaży lub częstotliwości użytkowania zastosowanie mają wymogi dotyczące zmiennych składników wynagrodzenia określone w paragrafach 50-59.

▼ M52**Umowy z udzielonym przyrzeczeniem odkupu**

B64 Umowa z udzielonym przyrzeczeniem odkupu jest umową, na podstawie której jednostka sprzedaje składnik aktywów i (w ramach tej samej lub innej umowy) przyrzeka odkupić składnik aktywów lub posiada taką możliwość. Odkupiony składnik aktywów może być składnikiem aktywów, który został pierwotnie sprzedany klientowi, składnikiem aktywów, który jest zasadniczo taki sam jak składnik aktywów pierwotnie sprzedany, lub innym składnikiem aktywów, którego częścią jest składnik aktywów pierwotnie sprzedany.

B65 Umowy z udzielonym przyrzeczeniem odkupu zazwyczaj przyjmują trzy formy:

- a) zobowiązania jednostki do odkupu składnika aktywów (kontrakt terminowy typu forward);
- b) prawa jednostki do odkupu składnika aktywów (opcja kupna); oraz
- c) zobowiązania jednostki do odkupu składnika aktywów na wniosek klienta (opcja sprzedaży).

Kontrakt terminowy typu forward lub opcja kupna

▼ M54

B66 Jeżeli jednostka ma obowiązek lub prawo do odkupu składnika aktywów (kontrakt terminowy typu forward lub opcja kupna), klient nie uzyskuje kontroli nad składnikiem aktywów, ponieważ klient ma ograniczoną możliwość rozporządzania składnikiem aktywów i uzyskiwania zasadniczo wszelkich pozostałych korzyści ze składnika aktywów, nawet jeżeli klient może mieć składnik aktywów w fizycznym posiadaniu. W związku z tym jednostka ujmuje daną umowę jako:

- a) leasing, zgodnie z MSSF 16 *Leasing*, jeżeli jednostka może lub musi odkupić składnik aktywów za kwotę, która jest niższa od pierwotnej ceny sprzedaży składnika aktywów, chyba że umowa jest częścią sprzedaży i leasingu zwrotnego. Jeżeli umowa jest częścią sprzedaży i leasingu zwrotnego, jednostka nadal rozpoznaje składnik aktywów oraz rozpoznaje zobowiązanie finansowe w odniesieniu do wszelkiej zapłaty otrzymanej od klienta. Jednostka ujmuje zobowiązanie finansowe zgodnie z MSSF 9; lub

▼ M52

- b) umowę o finansowanie zgodnie z paragrafem B68, jeżeli jednostka może lub musi odkupić składnik aktywów za kwotę, która jest równa pierwotnej cenie sprzedaży składnika aktywów lub jest od niej wyższa.

B67 Porównując cenę odkupu z ceną sprzedaży, jednostka bierze pod uwagę wartość pieniądza w czasie.

B68 Jeżeli umowa z udzielonym przyrzeczeniem odkupu jest umową o finansowanie, jednostka w dalszym ciągu ujmuje dany składnik aktywów, a także ujmuje zobowiązanie finansowe z tytułu wynagrodzenia otrzymanego od klienta. Jednostka ujmuje różnicę między kwotą wynagrodzenia otrzymanego od klienta a kwotą wynagrodzenia, która ma zostać wypłacona klientowi z tytułu odsetek oraz, w stosownych przypadkach, z tytułu kosztów przetwarzania lub przechowywania (na przykład ubezpieczenie).

B69 Jeżeli opcja ulega przedawnieniu zanim zostanie wykorzystana, jednostka zaprzestaje ujmowania zobowiązania i ujmuje przychód.

▼ **M52***Opcja sprzedaży*▼ **M54**

B70 Jeżeli jednostka ma obowiązek odkupu składnika aktywów na wniosek klienta (opcja sprzedaży) po cenie niższej od pierwotnej ceny sprzedaży składnika aktywów, w momencie zawarcia umowy jednostka rozważa, czy klient ma istotną motywację ekonomiczną do skorzystania z tego prawa. Skorzystanie przez klienta z tego prawa prowadzi do faktycznego płacenia przez klienta wynagrodzenia na rzecz jednostki z tytułu prawa do wykorzystywania określonego składnika aktywów przez pewien okres. Dlatego jeżeli klient ma istotną motywację ekonomiczną do skorzystania z tego prawa, jednostka ujmuje umowę jako leasing zgodnie z MSSF 16, chyba że umowa jest częścią sprzedaży i leasingu zwrotnego. Jeżeli umowa jest częścią sprzedaży i leasingu zwrotnego jednostka nadal ujmuje składnik aktywów oraz ujmuje zobowiązanie finansowe w odniesieniu do wszelkiej zapłaty otrzymanej od klienta. Jednostka ujmuje zobowiązanie finansowe zgodnie z MSSF 9.

▼ **M52**

B71 W celu ustalenia, czy klient ma istotną motywację ekonomiczną do skorzystania ze swojego prawa, jednostka analizuje różne czynniki, w tym związek między ceną odkupu a przewidywaną wartością rynkową składnika aktywów w dniu odkupu oraz okres czasu pozostały do wygaśnięcia tego prawa. Na przykład jeżeli przewiduje się, że cena odkupu znacznie przekroczy wartość rynkową składnika aktywów, może to oznaczać, że klient ma istotną motywację ekonomiczną do skorzystania z opcji sprzedaży.

B72 Jeżeli klient nie ma istotnej motywacji ekonomicznej do skorzystania ze swojego prawa po cenie niższej od pierwotnej ceny sprzedaży składnika aktywów, jednostka ujmuje umowę, tak jakby to była sprzedaż produktu z prawem do zwrotu zgodnie z opisem w paragrafach B20–B27.

B73 Jeżeli cena odkupu składnika aktywów jest równa pierwotnej cenie sprzedaży składnika aktywów lub od niej wyższa oraz jest wyższa od przewidywanej wartości rynkowej składnika aktywów, umowa jest faktycznie umową o finansowanie i w związku z tym ujmuje się ją zgodnie z opisem w paragrafie B68.

B74 Jeżeli cena odkupu składnika aktywów jest równa pierwotnej cenie sprzedaży składnika aktywów lub od niej wyższa, ale jest niższa od przewidywanej wartości rynkowej składnika aktywów lub równa tej przewidywanej wartości, a klient nie ma istotnej motywacji ekonomicznej do skorzystania ze swojego prawa, wówczas jednostka ujmuje umowę, tak jakby to była sprzedaż produktu z prawem do zwrotu zgodnie z opisem w paragrafach B20–B27.

B75 Porównując cenę odkupu z ceną sprzedaży, jednostka bierze pod uwagę wartość pieniądza w czasie.

B76 Jeżeli opcja ulega przedawnieniu zanim zostanie wykorzystana, jednostka zaprzestaje ujmowania zobowiązania i ujmuje przychód.

Umowy komisji

B77 Jeżeli jednostka dostarcza produkt innemu podmiotowi (takiej jak pośrednik lub dystrybutor) w celu sprzedaży klientom końcowym, jednostka ocenia, czy ten inny podmiot uzyskał kontrolę nad tym produktem w danym momencie. Produkt, który został dostarczony innemu podmiotowi, może stanowić przedmiot umowy komisji, jeżeli ten inny podmiot nie uzyskał kontroli nad produktem. W związku z tym, jeżeli dostarczony produkt jest przedmiotem umowy komisji, jednostka nie ujmuje przychodu w momencie dostawy produktu innemu podmiotowi.

▼ M52

B78 Okoliczności świadczące o tym, że porozumienie stanowi umowę komisnu, obejmują między innymi:

- a) produkt znajduje się pod kontrolą jednostki do wystąpienia określonego zdarzenia, takiego jak sprzedaż produktu klientowi pośrednika, lub do upłynięcia określonego terminu;
- b) jednostka może zażądać zwrotu produktu lub przekazać produkt stronie trzeciej (takiej jak inny pośrednik); oraz
- c) pośrednik nie ma bezwarunkowego zobowiązania do zapłaty za produkt (choć może być wymagana zapłata zaliczki).

Umowy sprzedaży ze wstrzymaną dostawą

B79 Umowa sprzedaży ze wstrzymaną dostawą jest umową, na mocy której jednostka wystawia klientowi fakturę za produkt, ale zatrzymuje produkt w swoim fizycznym posiadaniu do czasu przekazania go klientowi w określonym momencie w przyszłości. Na przykład klient może zażądać, aby jednostka zawarła taką umowę, ponieważ nie posiada on dostępnego miejsca na produkt lub ze względu na swoje opóźnienia w produkcji.

B80 Jednostka ustala, kiedy wypełniła swoje zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na przekazaniu produktu poprzez dokonanie oceny, kiedy klient uzyskał kontrolę nad tym produktem (zob. paragraf 38). W przypadku niektórych umów kontrola przekazywana jest wtedy, kiedy produkt jest dostarczany do lokalizacji klienta lub kiedy produkt jest wysyłany, w zależności od warunków umowy (w tym warunków dostawy i wysyłki). Jednak w przypadku niektórych umów klient może uzyskać kontrolę nad produktem, nawet jeśli produkt pozostaje w fizycznym posiadaniu danej jednostki. W takim przypadku klient posiada możliwość rozporządzania produktem i uzyskiwania zasadniczo wszelkich pozostałych korzyści wynikających z produktu, mimo że postanowił on nie skorzystać z przysługującego mu prawa do fizycznego posiadania tego produktu. W rezultacie produkt nie znajduje się pod kontrolą jednostki. Zamiast tego jednostka świadczy na rzecz klienta usługi powiernicze w stosunku do aktywów klienta.

B81 Oprócz stosowania wymogów określonych w paragrafie 38, aby klient uzyskał kontrolę nad produktem na podstawie umowy sprzedaży ze wstrzymaną dostawą, muszą zostać spełnione wszystkie poniższe warunki:

- a) przyczyna zawarcia umowy sprzedaży ze wstrzymaną dostawą musi być istotna (na przykład klient zwrócił się o taką umowę);
- b) produkt musi być wyodrębniony jako należący do klienta;
- c) w danym momencie produkt musi być gotowy do fizycznego przekazania go klientowi; oraz
- d) jednostka nie ma możliwości korzystania z produktu lub przekazania go innemu klientowi.

▼ **M52**

- B82 Jeżeli jednostka ujmuje przychody ze sprzedaży produktu na podstawie umowy sprzedaży ze wstrzymaną dostawą, jednostka rozważa, czy posiada pozostałe zobowiązania do wykonania świadczenia (na przykład w odniesieniu do usług powierniczych) zgodnie z paragrafami 22–30, do których to zobowiązań jednostka przypisuje część ceny transakcyjnej zgodnie z paragrafami 73–86.

Przyjęcie przez klienta

- B83 Zgodnie z paragrafem 38 pkt e) przyjęcie składnika aktywów przez klienta może wskazywać, że uzyskał on kontrolę nad tym składnikiem aktywów. Klauzule dotyczące przyjęcia przez klienta umożliwiają klientowi odstąpienie od umowy lub nałożenie na jednostkę wymogu podjęcia działań naprawczych w przypadku, gdy dobro lub usługa nie spełniają ustalonych specyfikacji. Jednostka uwzględni takie klauzule przy ustalaniu, kiedy klient uzyskał kontrolę nad dobrem lub usługą.

- B84 Jeżeli jednostka może obiektywnie stwierdzić, że kontrola nad dobrem lub usługą została przeniesiona na klienta zgodnie z uzgodnionymi w umowie specyfikacjami, przyjęcie przez klienta stanowi formalność, która nie ma wpływu na ustalenie przez jednostkę, kiedy klient uzyskał kontrolę nad dobrem lub usługą. Na przykład jeżeli klauzula dotycząca przyjęcia przez klienta opiera się spełnieniu wymogów dotyczących określonych rozmiarów i wagi, jednostka mogłaby stwierdzić, czy kryteria te zostały spełnione przed otrzymaniem potwierdzenia przyjęcia przez klienta. Doświadczenia jednostki w odniesieniu do umów dotyczących podobnych dóbr lub usług mogą świadczyć o tym, że dobro dostarczone klientowi lub świadczona na jego rzecz usługa są zgodne z uzgodnionymi w umowie specyfikacjami. Jeżeli przychód ujmuje się przed przyjęciem przez klienta, jednostka musi jeszcze rozważyć, czy istnieją jakiegokolwiek pozostałe zobowiązania do wykonania świadczenia (na przykład instalacja urządzeń) oraz czy należy ująć je osobno.

- B85 Jeżeli jednak jednostka nie może obiektywnie ustalić, czy dobro dostarczone klientowi lub świadczona na jego rzecz usługa są zgodne z uzgodnionymi w umowie specyfikacjami, wówczas jednostka nie może stwierdzić, czy klient uzyskał kontrolę, dopóki nie otrzyma potwierdzenia przyjęcia przez klienta. Wynika to z faktu, że w tym przypadku jednostka nie może ustalić, czy klient posiada możliwość rozporządzania dobrem lub usługą i uzyskiwania zasadniczo wszelkich pozostałych korzyści wynikających z dobra lub usługi.

- B86 Jeżeli jednostka dostarcza produkty klientowi celem przeprowadzenia prób lub oceny, a klient nie jest zobowiązany do zapłaty jakiegokolwiek wynagrodzenia do czasu zakończenia okresu próbnego, kontrola nad produktem nie zostaje przeniesiona na klienta do momentu przyjęcia produktu przez klienta lub zakończenia okresu próbnego.

Ujawnianie przychodów w podziale na kategorie

- B87 Paragraf 114 zobowiązuje jednostkę do prezentacji przychodów z tytułu umów z klientami w podziale na kategorie odzwierciedlające, w jaki sposób czynniki ekonomiczne wpływają na charakter, kwotę, termin płatności oraz niepewność przychodów i przepływów pieniężnych. W związku z tym zakres, w jakim następuje podział przychodów dla celów tego ujawniania, zależy od faktów i okoliczności,

▼ M52

które dotyczą umów zawartych przez jednostkę z klientami. Niektóre jednostki mogą być zmuszone do stosowania więcej niż jednego rodzaju kategorii, aby osiągnąć cel wyznaczony w paragrafie 114 w odniesieniu do podziału przychodów. Inne jednostki mogą osiągnąć ten cel przy zastosowaniu tylko jednego rodzaju kategorii podziału przychodów.

B88 Wybierając rodzaj kategorii, które zostaną zastosowane przy podziale przychodów, jednostka rozważa, w jaki sposób informacje na temat jej przychodów zostały przedstawione dla innych celów, w tym wszystkie następujące informacje:

- a) informacje ujawnione poza sprawozdaniami finansowymi (na przykład w komunikatach na temat wynagrodzeń, raportach rocznych lub prezentacjach dla inwestorów);
- b) informacje poddawane regularnemu przeglądowi przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w celu oceny wyników finansowych segmentów operacyjnych; oraz
- c) inne informacje, które są podobne do rodzajów informacji określonych w paragrafie B88 pkt a) i b) i które są wykorzystywane przez jednostkę lub użytkowników sprawozdań finansowych jednostki do oceny jej wyników finansowych lub na potrzeby podjęcia decyzji o alokacji zasobów.

B89 Przykłady kategorii, które mogą być odpowiednie, obejmują między innymi:

- a) rodzaj dobra lub usługi (na przykład główne linie produktów);
- b) region geograficzny (np. kraj lub region);
- c) rynek lub rodzaj klienta (na przykład klienci z sektora rządowego lub pozarządowego);
- d) rodzaj umowy (na przykład umowy oparte na stałej cenie, ang. *fixed-price contracts*, oraz umowy rozliczane w oparciu o zużycie czasu i nakłady, ang. *time-and-materials contracts*);
- e) okres obowiązywania umowy (na przykład umowy krótkoterminowe i długoterminowe);
- f) termin przekazania dóbr lub usług (na przykład przychody z tytułu dóbr lub usług przekazanych klientowi w określonym momencie i przychód z tytułu dóbr lub usług przekazywanych w miarę upływu czasu); oraz
- g) kanały sprzedaży (na przykład dobra sprzedawane bezpośrednio klientom i dobra sprzedawane przez pośredników).

▼ **M52***Załącznik C***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu i ma taką samą moc obowiązującą jak inne części standardu.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

C1 Jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **M54**

C1A Na podstawie MSSF 16 *Leasing*, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragrafy 5, 97, B66 i B70. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 16.

▼ **M55**

C1B Na podstawie dokumentu *Wyjaśnienia do MSSF 15 Przychody z umów z klientami* wydanego w kwietniu 2016 r. zmieniono paragrafy 26, 27, 29, B1, B34–B38, B52–B53, B58, C2, C5 i C7, skreślono paragraf B57 oraz dodano paragrafy B34 A, B35 A, B35B, B37 A, B59 A, B63 A, B63B, C7 A i C8 A. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.

▼ **M52****PRZEPISY PRZEJŚCIOWE**▼ **M55**

C2 Na potrzeby wymogów przejściowych określonych w paragrafach C3–C8 A:

- a) data pierwszego zastosowania to początek okresu sprawozdawczego, w którym jednostka stosuje niniejszy standard po raz pierwszy; oraz
- b) zakończona umowa to umowa, w ramach której jednostka przekazała wszystkie dobra lub usługi identyfikowane zgodnie z MSR 11 *Umowy o usługę budowlaną*, MSR 18 *Przychody* i ze związanymi z nimi interpretacjami.

▼ **M52**

C3 Jednostka stosuje niniejszy standard z zastosowaniem jednej z następujących dwóch metod:

- a) retrospektywnie dla każdego wcześniejszego okresu sprawozdawczego prezentowanego zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, z zastrzeżeniem wskazówek zawartych w paragrafie C5; albo
- b) retrospektywnie z łącznym efektem pierwszego zastosowania niniejszego standardu ujętym w dniu pierwszego zastosowania zgodnie z paragrafami C7–C8.

C4 Niezależnie od wymogów określonych w paragrafie 28 MSR 8, przy zastosowaniu niniejszego standardu po raz pierwszy jednostka musi przedstawić wyłącznie informacje ilościowe wymagane na podstawie paragrafu 28 pkt f) MSR 8 dla okresu rocznego bezpośrednio poprzedzającego pierwszy okres roczny, w odniesieniu do którego zastosowano niniejszy standard („okresu bezpośrednio poprzedzającego”) i tylko jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard retrospektywnie zgodnie z paragrafem C3 pkt a). Jednostka może przedstawić te informacje również dla okresu bieżącego lub dla wcześniejszych okresów porównawczych, ale nie ma takiego obowiązku.

▼ M55

- C5 Stosując niniejszy standard retrospektywnie zgodnie z paragrafem C3 pkt a), jednostka może korzystać z jednego lub więcej następujących praktycznych rozwiązań:
- a) w odniesieniu do zakończonych umów nie ma obowiązku przekształcania umów, które:
 - (i) rozpoczynają się i kończą w tym samym rocznym okresie sprawozdawczym; albo
 - (ii) zostały zakończone przed rozpoczęciem najwcześniejszego prezentowanego okresu;
 - b) w odniesieniu do zakończonych umów, które przewidują wynagrodzenie zmienne, jednostka może stosować ceny transakcyjne na dzień zakończenia umowy i nie szacować kwot wynagrodzenia zmiennego w porównawczych okresach sprawozdawczych;
 - c) w odniesieniu do umów, które zostały zmienione przed rozpoczęciem najwcześniejszego prezentowanego okresu, jednostka nie ma obowiązku retrospektywnie przekształcać umowy w związku z tymi zmianami umowy zgodnie z paragrafami 20-21. Zamiast tego jednostka odzwierciedla zagregowany efekt wszystkich zmian, które miały miejsce przed rozpoczęciem najwcześniejszego prezentowanego okresu podczas:
 - (i) identyfikowania spełnionych i niespełnionych zobowiązań do wykonania świadczenia;
 - (ii) ustalania ceny transakcyjnej; oraz
 - (iii) przypisywania ceny transakcyjnej do spełnionych i niespełnionych zobowiązań do wykonania świadczenia;
 - d) w odniesieniu do wszystkich okresów sprawozdawczych przedstawionych przed datą pierwszego zastosowania jednostka nie musi ujawniać kwoty ceny transakcyjnej przypisanej do pozostałych zobowiązań do wykonania świadczenia ani wyjaśniać, kiedy – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – może ona ująć tę kwotę jako przychody (zob. paragraf 120).

▼ M52

- C6 Jeżeli chodzi o wszystkie stosowane przez jednostkę praktyczne rozwiązania opisane w paragrafie C5, jednostka stosuje te rozwiązania konsekwentnie do wszystkich umów we wszystkich przedstawianych okresach sprawozdawczych. Ponadto jednostka ujawnia wszystkie następujące informacje:
- a) rozwiązania, z których skorzystano; oraz
 - b) w racjonalnie możliwym zakresie, jakościową ocenę szacunkowego wpływu zastosowania każdego z tych rozwiązań.

▼ M55

- C7 Jeżeli jednostka zdecyduje się na stosowanie niniejszego standardu retrospektywnie zgodnie z paragrafem C3 pkt b), ujmuje łączny efekt pierwszego zastosowania niniejszego standardu jako korektę salda początkowego zysków zatrzymanych (lub odpowiednio innego składnika kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania. W ramach tej przejściowej metody jednostka może zdecydować się na stosowanie niniejszego standardu retrospektywnie jedynie do umów, które nie są zakończone na dzień pierwszego zastosowania (na przykład na dzień 1 stycznia 2018 r. w odniesieniu do jednostki, której rok obrotowy kończy się 31 grudnia).

▼ M55

- C7A Jednostka stosująca niniejszy standard retrospektywnie zgodnie z paragrafem C3 pkt b) może również stosować praktyczne rozwiązanie opisane w paragrafie C5 pkt c) w odniesieniu do:
- wszystkich zmian umowy, które miały miejsce przed rozpoczęciem najwcześniejszego prezentowanego okresu; albo
 - wszystkich zmian umowy, które miały miejsce przed datą pierwszego zastosowania.

Jeżeli jednostka stosuje to praktyczne rozwiązanie, stosuje ona to rozwiązanie konsekwentnie do wszystkich umów i ujawnia informacje zgodnie z wymogami określonymi w paragrafie C6.

▼ M52

- C8 Jeżeli niniejszy standard stosuje się retrospektywnie zgodnie z paragrafem C3 pkt b), w odniesieniu do okresów sprawozdawczych, które obejmują dzień pierwszego zastosowania, jednostka przedstawia obie następujące dodatkowe informacje:
- kwotę, która wpływa na każdą pozycję sprawozdania finansowego w bieżącym okresie sprawozdawczym w wyniku zastosowania niniejszego standardu w porównaniu z MSR 11, MSR 18 i związanymi z nimi interpretacjami, które obowiązywały przed zmianą; oraz
 - wyjaśnienie przyczyn istotnych zmian określonych w paragrafie C8 pkt a).

▼ M55

- C8A Jednostka stosuje *Wyjaśnienia do MSSF 15* (zob. paragraf C1B) retrospektywnie zgodnie z MSR 8. Stosując zmiany retrospektywnie, jednostka stosuje zmiany, jakby były one włączone do MSSF 15 w dniu pierwszego zastosowania. W konsekwencji jednostka nie stosuje zmian do okresów sprawozdawczych lub umów, do których nie mają zastosowania wymogi MSSF 15 zgodnie z paragrafami C2-C8. Przykładowo, jeżeli jednostka stosuje MSSF 15 zgodnie z paragrafem C3 lit. b) tylko do umów, które nie są zakończone w dniu pierwszego zastosowania, jednostka nie przekształca zakończonych umów w dniu pierwszego zastosowania MSSF 15 ze względu na te zmiany.

▼ M52**Odniesienia do MSSF 9**

- C9 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard, ale nie stosuje jeszcze MSSF 9 *Instrumenty finansowe*, wszelkie odniesienia do MSSF 9 zawarte w niniejszym standardzie należy rozumieć jako odniesienia do MSR 39 *Instrumenty finansowe: Ujmowanie i wycena*.

WYCOFANIE INNYCH STANDARDÓW

- C10 Niniejszy standard zastępuje następujące standardy:
- MSR 11 *Umowy o usługę budowlaną*;
 - MSR 18 *Przychody*;
 - KIMSF 13 *Programy lojalnościowe*;
 - KIMSF 15 *Umowy dotyczące budowy nieruchomości*;
 - KIMSF 18 *Przekazanie aktywów przez klientów*; oraz
 - SKI- 31 *Przychody – transakcje barterowe obejmujące usługi reklamowe*.

▼ **M54****MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 16***Leasing*

CEL

1. **W niniejszym standardzie określono zasady ujmowania, wyceny, prezentacji i ujawniania *leasingu*. Celem jest zapewnienie, aby *leasingobiorcy* i *leasingodawcy* dostarczali przydatnych informacji w sposób, który wiernie odzwierciedla te transakcje. Informacje te stanowią podstawę dla użytkowników sprawozdań finansowych do przeprowadzenia oceny wpływu *leasingu* na sytuację finansową, wyniki finansowe oraz przepływy pieniężne jednostki.**
2. Stosując niniejszy standard, jednostka uwzględnia warunki *umów* oraz wszystkie istotne fakty i okoliczności. Niniejszy standard stosuje się konsekwentnie w odniesieniu do *umów* o podobnych cechach i w podobnych okolicznościach.

ZAKRES STOSOWANIA

3. Niniejszy standard stosuje się do wszystkich rodzajów *leasingu*, w tym do *aktywów z tytułu prawa do użytkowania* w przypadku *subleasingu*, z wyjątkiem:
 - a) *leasingów* dotyczących poszukiwania lub wykorzystywania *minerałów*, ropy naftowej, gazu ziemnego oraz podobnych nieodnawialnych zasobów,
 - b) *leasingu* aktywów biologicznych objętych zakresem MSR 41 *Rolnictwo* będących w posiadaniu *leasingobiorcy*,
 - c) *umów* na usługi koncesjonowane objętych zakresem KIMSF 12 *Umowy na usługi koncesjonowane*,
 - d) licencji na wartość intelektualną przyznanych przez *leasingodawcę* objętych zakresem MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*, oraz
 - e) *praw leasingobiorcy* wynikających z *umów licencyjnych* objętych zakresem MSR 38 *Aktywa niematerialne* w odniesieniu do pozycji takich jak filmy kinowe, nagrania wideo, sztuki, rękopisy, patenty i prawa autorskie.
4. *Leasingobiorca* może stosować niniejszy standard do *leasingu* aktywów niematerialnych, innych niż te opisane w paragrafie 3 (e), lecz nie jest do tego zobowiązany.

ZWOLNIENIA Z UJMOWANIA (PARAGRAFY B3–B8)

5. *Leasingobiorca* może zdecydować o niestosowaniu się do wymogów opisanych w paragrafach 22–49 w odniesieniu do:
 - a) *leasingów krótkoterminowych*, oraz
 - b) *leasingów*, w odniesieniu do których *bazowy składnik aktywów* ma niską wartość (zgodnie z opisem w paragrafach B3–B8).
6. Jeżeli *leasingobiorca* postanowi nie stosować wymogów opisanych w paragrafach 22–49 w odniesieniu do *leasingów krótkoterminowych* albo do *leasingów*, w przypadku których *bazowy składnik aktywów* ma niską wartość, *leasingobiorca* ujmuje *opłaty leasingowe* jako koszty metodą liniową w trakcie *okresu leasingu* lub w inny systematyczny sposób. *Leasingobiorca* stosuje inny systematyczny sposób, jeżeli jest on bardziej reprezentatywny w odniesieniu do korzyści osiągniętych przez *leasingobiorcę*.

▼ **M54**

7. Jeżeli leasingobiorca ujmuje leasing krótkoterminowy z zastosowaniem paragrafu 6, do celów niniejszego standardu przyjmuje on, że leasing jest nowym leasingiem, jeżeli:
- a) ma miejsce *zmiana leasingu*, lub
 - b) zaszła jakakolwiek zmiana dotycząca okresu leasingu (na przykład kiedy leasingobiorca korzysta z opcji, która wcześniej nie była uwzględniona w ustaleniach dotyczących okresu leasingu).
8. Wyboru zwolnienia dla leasingu krótkoterminowego należy dokonać według klasy bazowego składnika aktywów, do którego odnosi się prawo użytkowania. Klasa bazowego składnika aktywów jest zespołem bazowych składników aktywów podobnego rodzaju oraz zastosowania w działalności prowadzonej przez jednostkę. Wybór zwolnienia dla leasingów, w przypadku których bazowy składnik aktywów ma niską wartość, można dokonać w odniesieniu do poszczególnych leasingów.

IDENTYFIKACJA LEASINGU (PARAGRAFY B9–B33)

9. **Na początku umowy jednostka ocenia, czy umowa jest leasingiem, czy zawiera leasing. Umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeżeli na jej mocy przekazuje się prawo do kontroli użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie. W paragrafach B9–B31 określono wytyczne służące do oceny tego, czy umowa jest leasingiem, czy zawiera leasing.**
10. Okres można sprecyzować pod względem ilości użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów (na przykład liczba jednostek produkcji, do wytworzenia których będzie stosowane urządzenie).
11. Jednostka ocenia ponownie, czy umowa jest leasingiem lub czy zawiera leasing tylko wtedy, gdy warunki umowy ulegną zmianie.

Wyodrębnianie elementów umowy

12. W przypadku umowy, która jest leasingiem lub zawiera leasing, jednostka ujmuje każdy element leasingowy w ramach umowy jako leasing odrębnie od elementów nieleasingowych, chyba że stosuje praktyczne rozwiązanie, o którym mowa w paragrafie 15. Paragrafy B32–B33 określają wytyczne dotyczące wyodrębniania elementów umowy.

Leasingobiorca

13. W przypadku umowy, która zawiera element leasingowy i jeden lub więcej dodatkowych elementów leasingowych lub elementów nieleasingowych, leasingobiorca alokuje wynagrodzenie w umowie do każdego elementu leasingowego na podstawie względnej jednostkowej ceny elementu leasingowego oraz całkowitej jednostkowej ceny elementów nieleasingowych.
14. Względną jednostkową cenę elementów leasingowych i elementów nieleasingowych należy ustalić w oparciu o cenę, której leasingodawca lub podobny dostawca zażądałby od jednostki osobno za dany element, lub za podobny element. W przypadku braku bezpośrednio dostępnej obserwowalnej ceny jednostkowej leasingobiorca dokonuje oszacowania ceny jednostkowej, wykorzystując tak dalece jak to możliwe obserwowalne informacje.

▼ **M54**

15. Jako praktyczne rozwiązanie leasingobiorca może wybrać, według klasy bazowego składnika aktywów, aby nie wyodrębnić elementów nieleasingowych od elementów leasingowych, i zamiast tego ujmować każdy element leasingowy oraz jakiegokolwiek towarzyszące elementy nieleasingowe jako pojedynczy element leasingowy. Leasingobiorca nie stosuje wspomnianego praktycznego rozwiązania w odniesieniu do wbudowanych instrumentów pochodnych, które spełniają kryteria wymienione w paragrafie 4.3.3. MSSF 9 *Instrumenty finansowe*.
16. Jeżeli nie zostanie zastosowane praktyczne rozwiązanie, o którym mowa w paragrafie 15, leasingobiorca ujmuje elementy nieleasingowe, stosując inne obowiązujące standardy.

Leasingodawca

17. W przypadku umowy, która zawiera element leasingu i jeden lub więcej dodatkowych elementów leasingowych lub elementów nieleasingowych, leasingobiorca alokuje wynagrodzenie w umowie stosując się do paragrafów 73–90 MSSF 15.

OKRES LEASINGU (PARAGRAFY B34–B41)

18. Jednostka ustala okres leasingu jako nieodwołalny okres leasingu wraz z:
- a) okresami, w których istnieje opcja przedłużenia leasingu, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji, oraz
 - b) okresami, w których istnieje opcja wypowiedzenia leasingu, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca nie skorzysta z tej opcji.
19. Oceniając, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z opcji przedłużenia leasingu, lub że nie skorzysta z opcji wypowiedzenia leasingu, jednostka uwzględnia wszystkie istotne fakty i okoliczności, które stanowią dla leasingobiorcy zachętę ekonomiczną do tego, aby skorzystał z opcji przedłużenia leasingu lub nie skorzystał z opcji wypowiedzenia leasingu, jak to określono w paragrafach B37–B40.
20. Leasingobiorca ponownie ocenia, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że skorzysta on z opcji przedłużenia leasingu lub że nie skorzysta z opcji wypowiedzenia leasingu w przypadku wystąpienia znaczącego zdarzenia albo znaczącej zmiany w okolicznościach:
- a) które leasingobiorca kontroluje oraz
 - b) które wpływają na to, że można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z opcji, która nie została wcześniej uwzględniona w ustaleniach dotyczących okresu leasingu, lub że nie skorzysta z opcji, która została wcześniej uwzględniona w tych ustaleniach (zgodnie z paragrafem B41).
21. Jednostka aktualizuje okres leasingu, gdy zaszła zmiana dotycząca nieodwołalnego okresu leasingu. Na przykład nieodwołalny okres leasingu ulegnie zmianie, jeżeli:
- a) leasingobiorca skorzysta z opcji nieuwzględnionej wcześniej w ustaleniach jednostki dotyczących okresu leasingu,
 - b) leasingobiorca nie skorzysta z opcji uwzględnionej wcześniej w ustaleniach jednostki dotyczących okresu leasingu,

▼ **M54**

- c) wystąpi zdarzenie, wskutek którego na mocy umowy leasingobiorca będzie zobowiązany skorzystać z opcji nieuwzględnionej wcześniej w ustaleniach jednostki dotyczących okresu leasingu, lub
- d) wystąpi zdarzenie, wskutek którego na mocy umowy leasingobiorcy nie będzie wolno skorzystać z opcji uwzględnionej wcześniej w ustaleniach jednostki dotyczących okresu leasingu.

LEASINGOBIORCA

Ujmowanie

22. **W dacie rozpoczęcia leasingobiorca ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązanie z tytułu leasingu.**

Wycena***Początkowa wycena***

Początkowa wycena składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania

23. **W dacie rozpoczęcia leasingobiorca wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania według kosztu.**
24. Koszt składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania powinien obejmować:
- a) kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu zgodnie z paragrafem 26,
 - b) wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane *zachęty leasingowe*,
 - c) wszelkie *początkowe koszty bezpośrednie* poniesione przez leasingobiorcę, oraz
 - d) szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z demontażem i usunięciem bazowego składnika aktywów, przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował, lub przeprowadzeniem renowacji bazowego składnika aktywów do stanu wymaganego przez warunki leasingu, chyba że te koszty są ponoszone w celu wytworzenia zapasów. Leasingobiorca przyjmuje na siebie obowiązek pokrycia tych kosztów w dacie rozpoczęcia albo w wyniku używania bazowego składnika aktywów przez dany okres.
25. Leasingobiorca ujmuje koszty zgodnie z paragrafem 24 (d) jako część składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania, jeżeli zaciąga zobowiązanie w odniesieniu do tych kosztów. Leasingobiorca stosuje MSR 2 *Zapasy* w odniesieniu do kosztów, które ponosi on w danym okresie w wyniku użytkowania składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania celem wytwarzania zapasów w tym okresie. Zobowiązania w zakresie tych kosztów ujmowanych z zastosowaniem niniejszego standardu lub MSR 2 ujmuje się i wycenia stosując MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*.

▼ **M54***Początkowa wycena zobowiązania z tytułu leasingu*

26. **W dacie rozpoczęcia leasingobiorca wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie. Opłaty leasingowe dyskontuje się z zastosowaniem stopy procentowej leasingu, jeżeli stopę tę można z łatwością ustalić. W przeciwnym razie leasingobiorca stosuje krańcową stopę procentową leasingobiorcy.**
27. W dacie rozpoczęcia opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące opłaty za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów podczas okresu leasingu, które pozostają do zapłaty w tej dacie:
- a) *stałe opłaty leasingowe* (w tym zasadniczo stałe opłaty leasingowe określone w paragrafie B42) pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe;
 - b) *zmiennie opłaty leasingowe*, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem tego indeksu lub tej stawki zgodnie z ich wartością w dacie rozpoczęcia (zgodnie z paragrafem 28),
 - c) kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach *gwarantowanej wartości końcowej*,
 - d) cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji (ocenionej z uwzględnieniem czynników określonych w paragrafach B37–B40), oraz
 - e) kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.
28. Zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, o których mowa w paragrafie 27 (b), obejmują na przykład opłaty powiązane z indeksem cen konsumpcyjnych, opłaty powiązane z referencyjną stopą procentową (taką jak LIBOR) lub opłaty, które zmieniają się, aby odzwierciedlić zmiany w stawkach czynszów na wolnym rynku.

*Późniejsza wycena**Późniejsza wycena składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania*

29. **Po dacie rozpoczęcia leasingobiorca wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania, stosując model kosztu, chyba że leasingobiorca stosuje któryś z modeli wyceny opisanych w paragrafach 34 i 35.**
- Model kosztu*
30. W celu zastosowania modelu kosztu leasingobiorca wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania według kosztu:
- a) pomniejszonego o łączne odpisy amortyzacyjne (umorzenie) i łączne straty z tytułu utraty wartości; oraz
 - b) skorygowanego z tytułu jakiegokolwiek aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu określonej w paragrafie 36 (c).
31. Leasingobiorca stosuje wymogi w zakresie amortyzacji przewidziane w MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwale* do amortyzowania składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania, biorąc pod uwagę wymogi określone w paragrafie 32.

▼ **M54**

32. Jeżeli w ramach leasingu przeniesione zostanie prawo własności do bazowego składnika aktywów na rzecz leasingobiorcy pod koniec okresu leasingu lub jeżeli koszt składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania uwzględnia to, że leasingobiorca skorzysta z opcji kupna, leasingobiorca dokonuje amortyzacji składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania, począwszy od daty rozpoczęcia aż do końca *okresu użytkowania* bazowego składnika aktywów. W przeciwnym razie leasingobiorca dokonuje amortyzacji składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania od daty rozpoczęcia leasingu aż do końca *okresu użytkowania* tego składnika lub do końca okresu leasingu, w zależności od tego, która z tych dat jest wcześniejsza.

33. Leasingobiorca stosuje MSR 36 *Utrata wartości aktywów* w celu określenia, czy składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania utracił wartość oraz w celu ujęcia jakiegokolwiek zidentyfikowanej straty z tytułu utraty wartości.

Inne modele wyceny

34. Jeżeli leasingobiorca stosuje model wartości godziwej określony w MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne* w odniesieniu do swoich nieruchomości inwestycyjnych, stosuje on model wartości godziwej również w odniesieniu do aktywów z tytułu prawa do użytkowania, które spełniają definicję nieruchomości inwestycyjnej zawartej w MSR 40.

35. Jeżeli aktywa z tytułu prawa do użytkowania odnoszą się do klasy rzeczowych aktywów trwałych, do których leasingobiorca stosuje model wartości przeszacowanej określony w MSR 16, leasingobiorca może wybrać zastosowanie modelu wartości przeszacowanej w odniesieniu do wszystkich aktywów z tytułu prawa do użytkowania, które odnoszą się do tej klasy rzeczowych aktywów trwałych.

Późniejsza wycena zobowiązania z tytułu leasingu

36. **Po dacie rozpoczęcia leasingobiorca wycenia zobowiązanie z tytułu leasingu poprzez:**

- a) **zwiększenie wartości bilansowej w celu odzwierciedlenia odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu,**
- b) **zmniejszenie wartości bilansowej w celu uwzględnienia zapłaconych opłat leasingowych oraz**
- c) **zaktualizowanie wyceny wartości bilansowej w celu uwzględnienia wszelkiej ponownej oceny lub zmiany leasingu, o której mowa w paragrafach 39–46, lub w celu uwzględnienia zaktualizowanych zasadniczo stałych opłat leasingowych (zob. paragraf B42).**

37. Odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu w każdym terminie w ciągu okresu leasingu są kwotą, w ramach której uzyskuje się stałą okresową stopę procentową w stosunku do nieuregulowanego salda zobowiązania z tytułu leasingu. Okresowa stopa oprocentowania jest stopą dyskontową, o której mowa w paragrafie 26, lub, w stosownych przypadkach, zaktualizowaną stopą dyskontową, o której mowa w paragrafie 41, 43 lub 45 (c).

38. Po dacie rozpoczęcia, o ile koszty nie zostały uwzględnione w wartości bilansowej innego składnika aktywów zgodnie z innymi obowiązującymi standardami, leasingobiorca ujmuje w wyniku zarówno:

- a) odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu oraz
- b) zmienne opłaty leasingowe nieuwzględnione w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu w okresie, w którym ma miejsce zdarzenie lub zachodzi warunek, które uruchamiają te płatności.

▼ M54**Ponowna ocena zobowiązania z tytułu leasingu**

39. Po dacie rozpoczęcia leasingobiorca stosuje się do wytycznych określonych w paragrafach 40–43 w celu aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu, aby uwzględnić zmiany w opłatach leasingowych. Leasingobiorca uznaje kwotę aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu jako korektę składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Jeżeli jednak wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania została zmniejszona do zera i ma miejsce dalsze zmniejszenie wyceny zobowiązania z tytułu leasingu, leasingobiorca ujmuje pozostałą kwotę aktualizacji wyceny w wyniku.
40. Leasingobiorca aktualizuje wycenę zobowiązania z tytułu leasingu poprzez dyskontowanie zaktualizowanych opłat leasingowych, stosując zaktualizowaną stopę dyskontową, jeżeli:
- a) zaistnieje zmiana w odniesieniu do okresu leasingu, o której mowa w paragrafach 20–21. Leasingobiorca określa zaktualizowane opłaty leasingowe na podstawie zaktualizowanego okresu leasingu lub
 - b) zaistnieje zmiana dotycząca oceny opcji kupna bazowego składnika aktywów, ocenionego z uwzględnieniem zdarzeń i okoliczności, o których mowa w paragrafach 20–21 w kontekście opcji kupna. Leasingobiorca określa zaktualizowane opłaty leasingowe w celu uwzględnienia zmiany w kwotach, które należy zapłacić w ramach opcji kupna.
41. Stosując paragraf 40, leasingobiorca określa zaktualizowaną stopę dyskontową jako stopę procentową leasingu na pozostały do końca okres leasingu, w przypadku gdy stopę tę można z łatwością ustalić, lub krańcową stopę procentową leasingobiorcy w dniu ponownej oceny, jeżeli stopy procentowej leasingu nie można z łatwością ustalić.
42. Leasingobiorca dokonuje aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu poprzez dyskontowanie zaktualizowanych opłat leasingowych, gdy:
- a) zaistnieje zmiana w kwocie, której zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej. Leasingobiorca ustala zaktualizowane opłaty leasingowe w celu uwzględnienia zmiany w kwotach, których zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej.
 - b) zaistnieje zmiana w przyszłych opłatach leasingowych wynikająca ze zmiany w indeksie lub stawce stosowanej do ustalania tych opłat, wliczając w to na przykład zmianę w celu uwzględnienia zmian w stawkach czynszów na wolnym rynku w następstwie przeglądu tych czynszów. Leasingobiorca dokonuje aktualizacji wyceny zobowiązania z tytułu leasingu w celu uwzględnienia tych zaktualizowanych opłat leasingowych tylko wtedy, gdy nastąpi zmiana przepływów pieniężnych (tj. kiedy korekta opłat leasingowych wchodzi w życie). Leasingobiorca ustala zaktualizowane opłaty leasingowe na pozostały do końca okres leasingu w oparciu o zaktualizowane opłaty umowne.
43. Stosując zapisy paragrafu 42, leasingobiorca stosuje niezmienną stopę dyskontową, chyba że zmiana w opłatach leasingowych wynika ze zmiany zmiennych stóp procentowych. W tym przypadku leasingobiorca stosuje zaktualizowaną stopę dyskontową, która odzwierciedla zmiany w stopie procentowej.

▼ **M54***Zmiany leasingu*

44. Leasingobiorca ujmuje zmianę leasingu jako odrębny leasing, jeżeli:
- a) zmiana zwiększa zakres leasingu poprzez przyznanie prawa do użytkowania jednego lub większej liczby bazowych składników aktywów oraz
 - b) wynagrodzenie za leasing zwiększa się o kwotę wspólną do ceny jednostkowej za zwiększenie zakresu oraz wszelkie właściwe korekty tej ceny jednostkowej w celu uwzględnienia okoliczności danej umowy.
45. W przypadku zmiany leasingu, która nie jest ujmowana jako odrębny leasing, w *dacie uzgodnienia zmiany* leasingobiorca:
- a) alokuje wynagrodzenie w zmodyfikowanej umowie, stosując się do postanowień paragrafów 13–16,
 - b) ustala okres zmodyfikowanego leasingu, stosując się do postanowień paragrafów 18–19, oraz
 - c) aktualizuje wycenę zobowiązania z tytułu leasingu poprzez dyskontowanie zaktualizowanych opłat leasingowych z zastosowaniem zaktualizowanej stopy dyskontowej. Zaktualizowana stopa dyskontowa jest określana jako stopa procentowa leasingu na pozostały do końca okres leasingu, gdy można z łatwością ustalić tę stopę, lub końcową stopę procentową leasingobiorcy obowiązującą w dacie uzgodnienia zmiany, jeżeli nie można z łatwością ustalić stopy procentowej leasingu.
46. W przypadku zmiany leasingu, która nie jest ujmowana jako odrębny leasing, leasingobiorca ujmuje aktualizację wyceny zobowiązania z tytułu leasingu poprzez:
- a) zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania w celu uwzględnienia częściowego lub całkowitego zakończenia leasingu w przypadku zmian leasingu, które zmniejszają zakres leasingu. Leasingobiorca ujmuje w wyniku wszelki zysk lub stratę odnoszącą się do częściowego lub całkowitego zakończenia leasingu,
 - b) skorygowanie składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania w odniesieniu do wszystkich pozostałych zmian leasingu.

▼ **M72**

- 46A. Jako praktyczne rozwiązanie leasingobiorca może zdecydować o nieprzeprowadzeniu oceny, czy ulga w czynszu, która spełnia warunki określone w paragrafie 46B, stanowi zmianę leasingu. Leasingobiorca, który podejmuje taką decyzję, ujmuje wszelkie zmiany opłat leasingowych wynikające z ulgi w czynszu w taki sam sposób, w jaki ująłby zmianę przy zastosowaniu niniejszego standardu, gdyby zmiana ta nie stanowiła zmiany leasingu.

▼ **M76**

- 46B. Praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 46 A stosuje się jedynie do ulg w czynszach przyznawanych bezpośrednio w związku pandemią Covid-19 i tylko wtedy, gdy spełniono wszystkie poniższe warunki:
- a) zmiana opłat leasingowych prowadzi do zaktualizowanego wynagrodzenia za leasing, które jest zasadniczo takie samo bądź niższe niż wynagrodzenie za leasing obowiązujące bezpośrednio przed tą zmianą;
 - b) jakiegokolwiek obniżenie opłat leasingowych dotyczy jedynie płatności pierwotnie wymagalnych w dniu 30 czerwca 2022 r. lub przed tą datą (na przykład ulga w czynszu spełniałaby ten warunek, jeżeli skutkowałaby obniżeniem opłat leasingowych w dniu 30 czerwca 2022 r. lub przed tą datą i większymi opłatami leasingowymi wymagalnymi po dniu 30 czerwca 2022 r.); oraz
 - c) inne warunki leasingu nie zostały znacząco zmienione.

▼ **M54****Prezentacja**

47. Leasingobiorca prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej albo ujawnia w informacji dodatkowej:
- a) aktywa z tytułu prawa do użytkowania oddzielnie od innych aktywów. Jeżeli leasingobiorca nie przedstawi odrębnie aktywów z tytułu prawa do użytkowania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, leasingobiorca:
 - (i) uwzględnia aktywa z tytułu prawa do użytkowania w ramach tej samej pozycji, w ramach której przedstawione zostałyby odpowiednie bazowe składniki aktywów, gdyby były własnością leasingobiorcy, oraz
 - (ii) ujawnia, które pozycje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują wspomniane aktywa z tytułu prawa do użytkowania,
 - b) zobowiązania z tytułu leasingu oddzielnie od innych zobowiązań. Jeżeli leasingobiorca nie przedstawi odrębnie zobowiązań z tytułu leasingu w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, leasingobiorca ujawnia informacje dotyczące tego, które pozycje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują te zobowiązania.
48. Wymóg, o którym mowa w paragrafie 47 (a), nie ma zastosowania do aktywów z tytułu prawa do użytkowania, które spełniają definicję nieruchomości inwestycyjnej, które powinny być zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako nieruchomości inwestycyjne.
49. W sprawozdaniu z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów leasingobiorca przedstawia koszt odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu odrębnie od kosztu amortyzacji składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Koszt odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu jest elementem kosztów finansowych, który zgodnie z paragrafem 82 (b) MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* należy przedstawiać odrębnie w sprawozdaniu z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów.
50. W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych leasingobiorca klasyfikuje:
- a) płatności pieniężne głównej części zobowiązania z tytułu leasingu w ramach działalności finansowej,
 - b) płatności pieniężne części odsetkowej zobowiązania z tytułu leasingu, stosując wymogi MSR 7 *Sprawozdanie z przepływów pieniężnych* w odniesieniu do odsetek zapłaconych, oraz
 - c) opłaty z tytułu leasingu krótkoterminowego, opłaty za leasingi obejmujące aktywa o niskiej wartości oraz zmienne opłaty leasingowe nieuwzględnione w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu w ramach działalności operacyjnej.

Ujawnianie informacji

51. **Celem ujawniania informacji jest ujawnienie przez leasingobiorców w informacjach dodatkowych, wraz z informacjami zawartymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, sprawozdaniu z wyniku oraz sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, informacji stanowiących dla użytkowników sprawozdań finansowych podstawę do oceny wpływu, jaki leasingi wywierają na sytuację finansową, wyniki finansowe oraz przepływy pieniężne leasingobiorcy. W paragrafach 52–60 określono wymogi dotyczące sposobów realizacji tego celu.**
52. Leasingobiorca ujawnia informacje o swoich leasingach, w których jest leasingobiorcą, w pojedynczej informacji dodatkowej lub w odrębnej sekcji sprawozdań finansowych. Leasingobiorca nie musi jednak powtarzać informacji, które zostały już przedstawione gdzieś indziej w sprawozdaniach finansowych, pod warunkiem że informacje te są włączone do sprawozdań finansowych poprzez zamieszczenie odsyłacza do pojedynczej informacji dodatkowej lub odrębnej sekcji dotyczącej leasingów.

▼ **M54**

53. Leasingobiorca ujawnia następujące kwoty dla danego okresu sprawozdawczego:
- a) koszt amortyzacji w odniesieniu do aktywów z tytułu prawa do użytkowania w podziale na klasy bazowego składnika aktywów,
 - b) koszt odsetek od zobowiązań z tytułu leasingu,
 - c) koszt związany z leasingami krótkoterminowymi ujmowanymi zgodnie z paragrafem 6. Koszt ten nie musi obejmować kosztu związanego z leasingami o okresie leasingu nie dłuższym niż jeden miesiąc,
 - d) koszt związany z leasingami aktywów o niskiej wartości ujmowanych zgodnie z paragrafem 6. Koszt ten nie obejmuje kosztu związanego z leasingiem krótkoterminowym aktywów o niskiej wartości, o których mowa w paragrafie 53 (c),
 - e) koszt związany ze zmiennymi opłatami leasingowymi nieuwjętymi w wycenie zobowiązań z tytułu leasingu,
 - f) dochód uzyskany poprzez subleasing aktywów z tytułu prawa do użytkowania,
 - g) całkowity wpływ środków pieniężnych z tytułu leasingów,
 - h) zwiększenia aktywów z tytułu prawa do użytkowania,
 - i) zyski lub straty ze sprzedaży i leasingu zwrotnego oraz
 - j) wartość bilansową aktywów z tytułu prawa do użytkowania na koniec okresu sprawozdawczego w podziale na klasy bazowego składnika aktywów.
54. Leasingobiorca ujawnia informacje określone w paragrafie 53 w formie tabelarycznej, chyba że bardziej odpowiedni jest inny format. Ujawniane kwoty obejmują koszty, które leasingobiorca zawarł w wartości bilansowej innego składnika aktywów podczas okresu sprawozdawczego.
55. Leasingobiorca ujawnia kwoty przyszłych płatności, do których jest zobligowany z tytułu leasingów krótkoterminowych ujmowanych z zastosowaniem paragrafu 6, jeżeli portfel leasingów krótkoterminowych, do których jest on zobligowany pod koniec okresu sprawozdawczego, różni się od portfela leasingów krótkoterminowych, do których odnosi się koszt leasingów krótkoterminowych ujawniony zgodnie z paragrafem 53 (c).
56. Jeżeli aktywa z tytułu prawa do użytkowania spełniają definicję nieruchomości inwestycyjnej, leasingobiorca stosuje wymogi w zakresie ujawniania informacji zawarte w MSR 40. W tym przypadku leasingobiorca nie jest zobowiązany do ujawniania informacji, o których mowa w paragrafie 53 (a), (f), (h) lub (j) w odniesieniu do tych aktywów z tytułu prawa do użytkowania.
57. Jeżeli leasingobiorca wycenia aktywa z tytułu prawa do użytkowania w kwotach przeszacowanych stosując MSR 16, ujawnia on informacje określone w paragrafie 77 MSR 16 w odniesieniu do tych aktywów z tytułu prawa do użytkowania.
58. Leasingobiorca ujawnia analizę terminów wymagalności zobowiązań z tytułu leasingu stosując paragrafy 39 i B11 MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji* oddzielnie od analiz terminów wymagalności innych zobowiązań finansowych.

▼ M54

59. Poza ujawnianiem informacji wymaganych zgodnie paragrafami 53–58, leasingobiorca ujawnia dodatkowe informacje jakościowe i ilościowe w zakresie czynności związanych z leasingiem niezbędne do zrealizowania celu dotyczącego ujawniania informacji, o którym mowa w paragrafie 51 (określonego w paragrafie B48). Wspomniane dodatkowe informacje mogą obejmować między innymi informacje, które pomagają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić:
- a) charakter działalności leasingowej leasingobiorcy,
 - b) przyszłe wpływy pieniężne, na które leasingobiorca jest potencjalnie narażony i które nie są uwzględnione w wycenie zobowiązań z tytułu leasingu. Obejmuje to narażenie wynikające:
 - (i) ze zmiennych opłat leasingowych (określonych w paragrafie B49),
 - (ii) z opcji przedłużenia leasingu i opcji wypowiedzenia leasingu (określonych w paragrafie B50),
 - (iii) z gwarantowanej wartości końcowej (określonej w paragrafie B51), oraz
 - (iv) z nierozpoczętych jeszcze leasingów, do których zobligowany jest leasingobiorca,
 - c) ograniczenia lub kowenanty nałożone przez leasing oraz
 - d) sprzedaż i leasing zwrotny (określony w paragrafie B52).
60. Leasingobiorca, który ujmuje leasingi krótkoterminowe lub leasingi o niskiej wartości zgodnie z paragrafem 6, ujawnia ten fakt.

▼ M72

- 60A. Jeżeli leasingobiorca stosuje praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 46 A, leasingobiorca ujawnia:
- a) że zastosował praktyczne rozwiązanie do wszystkich ulg w czynszach, które spełniają warunki określone w paragrafie 46B, lub, jeżeli nie zastosował go do wszystkich takich ulg w czynszach, informacje o charakterze umów, do których zastosował praktyczne rozwiązanie (zob. paragraf 2); oraz
 - b) kwotę ujętą w rachunku zysków i strat za okres sprawozdawczy w celu odzwierciedlenia zmian w opłatach leasingowych wynikających z ulg w czynszach, w odniesieniu do których leasingobiorca zastosował praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 46A.

▼ M54**LEASINGODAWCA****Klasyfikacja leasingu (paragrafy B53–B58)**

61. Leasingodawca klasyfikuje każdy ze swoich leasingów jako *leasing operacyjny lub leasing finansowy*.
62. Leasing jest zaliczany do leasingu finansowego, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów. Leasing jest zaliczany do leasingu operacyjnego, jeżeli nie następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów.

▼ **M54**

63. To, czy dany leasing jest leasingiem finansowym czy leasingiem operacyjnym, zależy od treści transakcji a nie od formy umowy. Poniżej podano przykłady sytuacji, które osobno lub łącznie powodują, że leasing zostanie zazwyczaj zaliczony do leasingu finansowego:
- a) na mocy leasingu następuje przeniesienie na leasingobiorcę własności bazowego składnika aktywów przed końcem okresu leasingu,
 - b) leasingobiorca ma opcję zakupu bazowego składnika aktywów za cenę, która według przewidywań będzie na tyle niższa od *wartości godziwej* ustalonej na dzień, gdy opcja zakupu składnika będzie mogła zostać zrealizowana, iż w *dacie początkowej* można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji,
 - c) okres leasingu stanowi większą część *ekonomicznego okresu użytkowania* bazowego składnika aktywów, nawet jeżeli tytuł prawny nie ulega przeniesieniu,
 - d) wartość bieżąca opłat leasingowych w *dacie początkowej* wynosi zasadniczo prawie tyle, ile wynosi łączna wartość *godziwa* bazowego składnika aktywów, oraz
 - e) bazowy składnik aktywów ma na tyle specjalistyczny charakter, że tylko leasingobiorca może z niego korzystać bez dokonywania większych modyfikacji.
64. Poniżej podano sytuacje, z których każda z osobna lub w połączeniu mogą również powodować, że dany leasing zostanie zaliczony do leasingu finansowego:
- a) jeżeli leasingobiorca może wypowiedzieć leasing, straty leasingodawcy z tytułu tego wypowiedzenia ponosi leasingobiorca;
 - b) zyski lub straty z tytułu wahań wartości *godziwej* przypisanej do wartości końcowej przypadają leasingobiorcy (na przykład w formie obniżki opłaty leasingowej równej większości przychodów ze sprzedaży na koniec leasingu), oraz
 - c) leasingobiorca ma możliwość kontynuowania leasingu przez dodatkowy okres za opłatą, która jest znacznie niższa od opłat obowiązujących na rynku.
65. Przykładowe sytuacje podane w paragrafach 63–64 nie zawsze pozwalają na dokonanie ostatecznego rozstrzygnięcia. Jeżeli inne powody wskazują na to, że leasing nie przenosi zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów, leasing należy sklasyfikować jako leasing operacyjny. Na przykład może wystąpić sytuacja, kiedy tytuł własności do bazowego składnika aktywów przechodzi przed końcem okresu leasingu w zamian za zmienną opłatę, której wysokość jest równa ówczesnej wartości *godziwej*, lub gdy występują zmienne opłaty leasingowe, w wyniku których leasingodawca nie ponosi zasadniczo całego ryzyka i korzyści.
66. Klasyfikacji leasingu dokonuje się w *dacie początkowej*, a jej ponownej oceny dokonuje się tylko w przypadku, gdy zaistnieje zmiana leasingu. Zmiany szacunków (na przykład zmiany szacowanego ekonomicznego okresu użytkowania bądź wartości końcowej bazowego składnika aktywów) lub zmiany okoliczności (np. niedopełnienie warunków leasingu przez leasingobiorcę) nie upoważniają do zmiany klasyfikacji leasingu dla celów rachunkowych.

▼ M54**Leasing finansowy***Ujmowanie i wycena*

67. **W dacie rozpoczęcia leasingodawca ujmuje aktywa oddane w leasing finansowy w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i prezentuje je jako należności w kwocie równej *inwestycji leasingowej netto*.**

Początkowa wycena

68. Leasingodawca stosuje stopę procentową leasingu w celu wyceny inwestycji leasingowej netto. W przypadku subleasingu, jeżeli stopy procentowej subleasingu nie można z łatwością ustalić, leasingodawca pośredni może wykorzystać stopę dyskontową stosowaną w leasingu głównym (skorygowaną o wszelkie początkowe koszty bezpośrednie związane z subleasingiem) w celu wyceny inwestycji subleasingowej netto.
69. Początkowe koszty bezpośrednie, inne niż te poniesione przez leasingodawców będących producentami lub pośrednikami, są ujęte w początkowej wycenie inwestycji leasingowej netto oraz zmniejszają kwotę przychodu ujmowanego w okresie leasingu. Stopa procentowa leasingu została zdefiniowana w taki sposób, że początkowe koszty bezpośrednie są automatycznie uwzględniane w inwestycji leasingowej netto i nie ma potrzeby ich dodatkowego uwzględniania.

Początkowa wycena opłat leasingowych uwzględnionych w inwestycji leasingowej netto

70. W dacie rozpoczęcia opłaty leasingowe uwzględnione w wycenie inwestycji leasingowej netto obejmują następujące opłaty za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów podczas okresu leasingu, które nie są otrzymane w dacie rozpoczęcia:
- a) stałe opłaty leasingowe (w tym zasadniczo stałe opłaty leasingowe określone w paragrafie B42), pomniejszone o zachęty leasingowe przypadające do zapłaty,
 - b) zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem tego indeksu lub tej stawki zgodnie z ich wartością w dacie rozpoczęcia,
 - c) wszelkie gwarantowane wartości końcowe udzielone leasingodawcy przez leasingobiorcę, podmiot powiązany z leasingobiorcą lub niezależną osobę trzecią zdolną finansowo do wywiązania się ze swoich zobowiązań w ramach tej gwarancji,
 - d) cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji (ocenionej z uwzględnieniem czynników określonych w paragrafach B37) oraz
 - e) kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

▼ **M54**

Leasingodawcy będący producentami lub pośrednikami

71. W dacie rozpoczęcia leasingodawca będący producentem lub pośrednikiem ujmuje następujące kwoty w przypadku każdego ze swoich leasingów finansowych:
- a) przychody będące wartością godziwą bazowego składnika aktywów lub, jeżeli ich kwota jest niższa od wartości godziwej, wartością bieżącą opłat leasingowych przypisanych leasingodawcy, dyskontowanych z zastosowaniem rynkowej stopy procentowej,
 - b) koszt sprzedaży będący kosztem lub wartością bilansową, jeżeli są różne, bazowego składnika aktywów pomniejszony o wartość bieżącą *niegwarantowanej wartości końcowej*, oraz
 - c) zysk lub strata ze sprzedaży (które stanowią różnicę między przychodami i kosztami sprzedaży) zgodnie z polityką leasingodawcy w zakresie zwykłych sprzedaży, do których ma zastosowanie MSSF 15. Leasingodawca będący producentem lub pośrednikiem ujmuje zyski lub straty ze sprzedaży dotyczące leasingu finansowego w dacie rozpoczęcia, niezależnie od tego, czy leasingodawca przenosi bazowy składnik aktywów jak określono w MSSF 15.
72. Niejednokrotnie producenci lub pośrednicy oferują klientowi wybór między kupnem a leasingiem danego składnika aktywów. Oddanie w leasing finansowy bazowego składnika aktywów przez leasingodawcę będącego producentem lub pośrednikiem powoduje zysk lub stratę odpowiadające zyskowi lub stracie ze zwykłej sprzedaży bazowego składnika aktywów po normalnych cenach sprzedaży uwzględniających wszelkie stosowane rabaty ilościowe lub handlowe.
73. Aby przyciągnąć klientów, leasingodawcy będący producentami lub pośrednikami czasami proponują sztucznie zaniżone stopy procentowe. Stosowanie takich stóp powodowałoby ujmowanie nadmiernej części łącznych przychodów z transakcji już w dacie rozpoczęcia. Jeżeli stosowane są sztucznie zaniżone stopy procentowe, leasingodawca będący producentem lub pośrednikiem ogranicza zysk ze sprzedaży do tego, który zostałby uzyskany w przypadku zastosowania rynkowej stopy procentowej.
74. Leasingodawca będący producentem lub pośrednikiem ujmuje jako koszt nakłady poniesione w związku z uzyskaniem leasingu finansowego w dacie rozpoczęcia, ponieważ są one głównie związane z uzyskaniem przez producenta lub pośrednika zysku ze sprzedaży. Koszty poniesione przez leasingodawców będących producentami lub pośrednikami w związku z uzyskaniem leasingu finansowego nie są objęte definicją początkowych kosztów bezpośrednich i w związku z tym są wyłączone z inwestycji leasingowej netto.

▼ **M54***Późniejsza wycena*

75. **Ujmowanie dochodów finansowych w okresie leasingu przebiega w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu z inwestycji leasingowej netto dokonanej przez leasingodawcę w ramach leasingu finansowego.**
76. Leasingodawca powinien ujmować dochody finansowe przez okres leasingu w systematyczny i racjonalny sposób. Opłaty leasingowe dotyczące danego okresu zmniejszają *inwestycję leasingową brutto*, obniżając zarówno należność główną, jak i *kwotę niezrealizowanych dochodów finansowych*.
77. Leasingodawca stosuje do inwestycji leasingowej netto wymogi w zakresie zaprzestania ujmowania oraz wymogi w zakresie utraty wartości przewidziane w MSSF 9. Leasingodawca dokonuje weryfikacji oszacowanych niegwarantowanych wartości końcowych wykorzystywanych do obliczania inwestycji leasingowej brutto. Jeżeli nastąpiło zmniejszenie szacunkowej niegwarantowanej wartości końcowej, leasingodawca modyfikuje sposób rozliczenia w czasie przychodów w okresie leasingu i niezwłocznie ujmuje ewentualne zmniejszenie odroczonej kwoty.
78. Leasingodawca, który klasyfikuje składnik aktywów w ramach leasingu finansowego jako przeznaczony do sprzedaży (lub włącza go w skład grupy do zbycia, która została zaklasyfikowana jako przeznaczona do sprzedaży) stosując MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*, wykazuje ten składnik aktywów zgodnie z tym standardem.

Zmiany leasingu

79. Leasingodawca ujmuje zmianę leasingu finansowego jako osobny leasing w przypadku, gdy:
- a) zmiana zwiększa zakres leasingu poprzez przyznanie prawa do użytkowania jednego lub większej liczby bazowych składników aktywów oraz
 - b) wynagrodzenie za leasing zwiększa się o kwotę współmierną do ceny jednostkowej za zwiększenie zakresu oraz wszelkie właściwe korekty tej ceny jednostkowej w celu uwzględnienia okoliczności danej umowy.
80. W przypadku zmiany leasingu finansowego, który nie jest ujmowany jako odrębny leasing, leasingodawca ujmuje tę zmianę w następujący sposób:
- a) jeżeli leasing zostałby zaklasyfikowany jako leasing operacyjny, gdy zmiana leasingu obowiązywała w dacie początkowej, leasingodawca:
 - (i) ujmuje zmianę leasingu jako nowy leasing od daty uzgodnienia zmiany oraz

▼ M54

(ii) wycenia wartość bilansową bazowego składnika aktywów jako inwestycję leasingową netto tuż przed datą uzgodnienia zmiany leasingu,

b) w przeciwnym razie leasingodawca stosuje się do wymogów MSSF 9.

Leasing operacyjny*Ujmowanie i wycena*

81. **Leasingodawca ujmuje opłaty leasingowe z leasingów operacyjnych jako dochód metodą liniową albo w inny systematyczny sposób. Leasingobiorca stosuje inną systematyczną metodę, jeżeli zastosowanie tej metody lepiej odzwierciedla zmniejszenie się korzyści czerpanych z wykorzystywania bazowego składnika aktywów.**
82. Leasingodawca ujmuje w kosztach koszty, łącznie z amortyzacją, poniesione w celu uzyskania dochodów z tytułu leasingu.
83. Leasingodawca dodaje początkowe koszty bezpośrednie poniesione w celu uzyskania leasingu operacyjnego do wartości bilansowej bazowego składnika aktywów i ujmuje te koszty jako koszty poniesione w okresie leasingu na tej samej podstawie co dochody z tytułu leasingu.
84. Sposób amortyzowania oddanych w leasing bazowych składników aktywów podlegających amortyzacji powinien być zgodny ze zwykłymi zasadami amortyzacji przyjętymi przez leasingodawcę w odniesieniu do podobnych aktywów. Leasingodawca oblicza amortyzację zgodnie z MSR 16 i MSR 38.
85. Leasingodawca stosuje MSR 36, aby określić, czy bazowy składnik aktywów objęty leasingiem operacyjnym utracił wartość oraz aby ująć jakkolwiek zidentyfikowaną stratę z tytułu utraty wartości.
86. Leasingodawca będący producentem lub pośrednikiem nie ujmuje żadnych zysków ze sprzedaży przy leasingu operacyjnym, ponieważ nie jest on równoważny sprzedaży.

Zmiany leasingu

87. Leasingodawca ujmuje zmianę leasingu operacyjnego jako nowy leasing z datą uzgodnienia zmiany, biorąc pod uwagę wszelkie przedpłaty lub opłaty naliczane z tytułu leasingu odnoszącego się do pierwotnego leasingu jako część opłat leasingowych na rzecz nowego leasingu.

Prezentacja

88. Leasingodawca prezentuje bazowe składniki aktywów objęte leasingiem operacyjnym w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej zgodnie z charakterem bazowego składnika aktywów.

Ujawnianie informacji

89. **Celem ujawniania informacji w odniesieniu do leasingodawców jest ujawnianie w informacjach dodatkowych, że informacja uwzględniona w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, sprawozdaniu z wyniku oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych daje użytkownikom sprawozdań finansowych podstawę do oceny wpływu jaki leasingi wywierają na sytuację finansową, wyniki finansowe oraz przepływy pieniężne leasingodawcy. W paragrafach 90–97 określono wymogi dotyczące sposobów realizacji tego celu.**

▼ M54

90. Leasingodawca ujawnia następujące kwoty dla danego okresu sprawozdawczego:
- a) w odniesieniu do leasingów finansowych:
 - (i) zysk lub stratę ze sprzedaży,
 - (ii) dochody finansowe z inwestycji leasingowej netto oraz
 - (iii) dochody odnoszące się do zmiennych opłat leasingowych nieuwzględnionych w wycenie inwestycji leasingowej netto,
 - b) w odniesieniu do leasingów operacyjnych, dochód z tytułu leasingu, oddzielnie ujawniając dochody odnoszące się do zmiennych opłat leasingowych, które nie są zależne od indeksu lub stopy.
91. Leasingodawca ujawnia informacje określone w paragrafie 90 w formie tabelarycznej, chyba że bardziej odpowiedni jest inny format.
92. Leasingodawca ujawnia dodatkowe informacje jakościowe i ilościowe w zakresie czynności związanych z leasingiem, niezbędne w celu spełnienia obowiązku ujawniania informacji przewidzianego w paragrafie 89. Wspomniane dodatkowe informacje obejmują między innymi informacje, które pomagają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić:
- a) charakter działalności leasingowej leasingodawcy oraz
 - b) sposób zarządzania ryzykiem przez leasingodawcę związanym z wszelkimi prawami, jakie zachowuje on w odniesieniu do bazowych składników aktywów. Leasingodawca ujawnia w szczególności strategię zarządzania ryzykiem w odniesieniu do praw, które zachowuje w odniesieniu do bazowych składników aktywów z uwzględnieniem wszelkich środków, dzięki którym leasingodawca zmniejsza to ryzyko. Do takich środków mogą należeć, na przykład, umowy odkupu, gwarantowane wartości końcowe lub zmienne opłaty leasingowe za korzystanie przekraczające określone limity.

Leasing finansowy

93. Leasingodawca przedstawia jakościowe i ilościowe wyjaśnienie dotyczące istotnych zmian w wartości bilansowej inwestycji leasingowej netto.
94. Leasingodawca ujawnia analizę terminów wymagalności należnych opłat leasingowych, wykazując niedyskontowane opłaty leasingowe do otrzymania w skali roku za co najmniej każdy rok z pierwszych pięciu lat oraz sumę kwot za pozostałe lata. Leasingodawca uzgadnia niedyskontowane opłaty leasingowe z inwestycją leasingową netto. Uzgodnienie powinno pokazywać niezrealizowane dochody finansowe odnoszące się do należnych opłat leasingowych oraz wszelkie zdyskontowane niegwarantowane wartości końcowe.

Leasing operacyjny

95. W przypadku rzeczowych aktywów trwałych objętych leasingiem operacyjnym leasingodawca stosuje się do wymogów ujawniania informacji określonych w MSR 16. Stosując wymóg ujawniania informacji określony w MSR 16, leasingodawca dzieli każdą klasę rzeczowych aktywów trwałych na aktywa objęte leasingiem operacyjnym i na aktywa nieobjęte leasingiem operacyjnym. W związku z tym leasingodawca ujawnia informacje, których wymaga MSR 16 w odniesieniu do aktywów objętych leasingiem operacyjnym (w podziale na klasy bazowego składnika aktywów) odrębnie od aktywów własnych w posiadaniu i użytkowaniu leasingodawcy.

▼ **M54**

96. Leasingodawca stosuje się do wymogów ujawniania informacji określonych w MSR 36, MSR 38, MSR 40 i MSR 41 w odniesieniu do aktywów objętych leasingiem operacyjnym.
97. Leasingodawca ujawnia analizę terminów zapadalności opłat leasingowych, wykazując niezdykontowane opłaty leasingowe, które będą otrzymane w skali roku za minimum każdy z pierwszych pięciu lat oraz sumę kwot za pozostałe lata.

SPRZEDAŻ I LEASING ZWROTNY

98. Jeżeli jednostka (sprzedawca-leasingobiorca) przekazuje składnik aktywów innej jednostce (nabywcy-leasingodawcy) i z powrotem bierze w leasing ten składnik aktywów od nabywcy-leasingodawcy, zarówno sprzedawca-leasingobiorca, jak i nabywca-leasingodawca ujmują umowę przeniesienia i leasing zgodnie z paragrafami 99–103.

Ocena, czy przeniesienie składnika aktywów stanowi sprzedaż

99. Jednostka stosuje wymogi dotyczące ustalania, kiedy spełniono zobowiązanie do wykonania świadczenia określone w MSSF 15, aby określić, czy przeniesienie składnika aktywów traktuje się jako sprzedaż tego składnika aktywów.

Przeniesienie składnika aktywów jest sprzedażą

100. Jeżeli przeniesienie składnika aktywów przez sprzedawcę-leasingobiorcę spełnia wymogi MSSF 15 dotyczące ujęcia jako sprzedaż składnika aktywów:

- a) sprzedawca-leasingobiorca określa składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania w ramach leasingu zwrotnego w proporcji do poprzedniej wartości bilansowej składnika aktywów, która odnosi się do prawa do użytkowania zachowanego przez sprzedawcę-leasingobiorcę. W związku z tym sprzedawca-leasingobiorca uznaje jedynie kwotę wszelkich zysków lub strat, która odnosi się do praw przeniesionych na nabywcę-leasingodawcę,
- b) nabywca-leasingodawca ujmuje zakup składnika aktywów, stosując obowiązujące standardy, oraz leasing, stosując wymogi rachunkowości określone dla leasingodawcy w niniejszym standardzie.

101. Jeżeli wartość godziwa wynagrodzenia za sprzedaż składnika aktywów nie jest równa wartości godziwej składnika aktywów lub jeżeli opłaty z tytułu leasingu nie odpowiadają stawkom rynkowym, jednostka wprowadza następujące korekty, aby wycenić przychody za sprzedaży w wartości godziwej:

- a) wszelkie opłaty poniżej warunków rynkowych ujmuje się jako przedpłaty opłat leasingowych oraz
- b) wszelkie opłaty powyżej warunków rynkowych ujmuje się jako dodatkowe finansowanie zapewnione przez nabywcę-leasingodawcę sprzedawcy-leasingobiorcy.

102. Jednostka wycenia wszelkie potencjalne korekty wymagane zgodnie z paragrafem 101 na podstawie łatwiejszej do ustalenia:

- a) różnicy między wartością godziwą wynagrodzenia za sprzedaż a wartością godziwą składnika aktywów oraz
- b) różnicy między wartością bieżącą opłat wynikających z leasingu a wartością bieżącą opłat z tytułu leasingu odpowiadających stawkom rynkowym.

Przeniesienie składnika aktywów nie jest sprzedażą

103. Jeżeli przeniesienie składnika aktywów przez sprzedawcę-leasingobiorcę nie spełnia wymogów MSSF 15 dotyczących ujęcia jako sprzedaż składnika aktywów:

▼ **M54**

- a) sprzedawca-leasingobiorca w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów, a także ujmuje zobowiązanie finansowe odpowiadające wpływom z przeniesienia. Zobowiązanie finansowe ujmuje zgodnie z MSSF 9,
- b) nabywca-leasingodawca nie ujmuje przeniesionego składnika aktywów, natomiast ujmuje składnik aktywów finansowych odpowiadający wpływom z przeniesienia. Składnik aktywów finansowych ujmuje zgodnie z MSSF 9.

▼ **M74**

TYMCZASOWE ODSTĘPSTWA WYNIKAJĄCE Z REFORMY WSKAŹNIKA REFERENCYJNEGO STOPY PROCENTOWEJ

- 104. Leasingobiorca stosuje paragrafy 105–106 w odniesieniu do wszystkich zmian leasingu, które zmieniają podstawę określenia przyszłych opłat leasingowych w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej (zob. paragrafy 5.4.6 i 5.4.8 MSSF 9). Paragrafy te mają zastosowanie wyłącznie do takich zmian leasingu. Do tego celu termin „reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej” odnosi się do obejmującej cały rynek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej zgodnie z opisem w paragrafie 6.8.2 MSSF 9.
- 105. Jako praktyczne rozwiązanie leasingobiorca stosuje paragraf 42 w celu ujęcia zmiany leasingu, która jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. To praktyczne rozwiązanie stosuje się wyłącznie do tego rodzaju zmian. Do tego celu zmianę leasingu uznaje się za wymaganą w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są oba następujące warunki:
 - a) zmiana jest konieczna jako bezpośredni skutek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej; oraz
 - b) nowa podstawa określenia opłat leasingowych jest równoważna pod względem gospodarczym dotychczasowej podstawie (tj. podstawie obowiązującej bezpośrednio przed dokonaniem zmiany).
- 106. Jeżeli jednak oprócz tych zmian leasingu, które są wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, dokonywane są inne zmiany, leasingobiorca stosuje mające zastosowanie wymogi niniejszego standardu w celu ujęcia wszystkich zmian leasingu dokonanych w tym samym czasie, w tym zmian wymaganych w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

▼ **M54**

Załącznik A

Definicje terminów

Niniejszy załącznik stanowi integralną część niniejszego standardu.

data rozpoczęcia okresu leasingu (data rozpoczęcia)	Data, w której leasingodawca udostępnia bazowy składnik aktywów do użytkowania przez leasingobiorcę .
ekonomiczny okres użytkowania	Okres, w trakcie którego według przewidywań składnik aktywów może być gospodarczo wykorzystany przez jednego lub większą liczbę użytkowników albo liczba jednostek produkcji lub podobnych jednostek, które według przewidywań ze składnika aktywów uzyska jeden lub większą liczbę użytkowników.
data uzgodnienia zmiany	Data, w której obie strony zgadzają się na zmianę leasingu .

▼ **M54**

wartość godziwa	Na potrzeby stosowania wymogów rachunkowości dla leasingodawcy określonych w niniejszym standardzie jest to kwota, za jaką składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, lub zobowiązanie uregulowane pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami bezpośrednio zawieranej transakcji.
leasing finansowy	Leasing przenoszący zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania bazowego składnika aktywów .
stałe opłaty leasingowe	Opłaty dokonywane przez leasingobiorcę na rzecz leasingodawcy za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów w okresie leasingu z wyłączeniem zmiennych opłat leasingowych .
inwestycja leasingowa brutto	Suma: a) opłat leasingowych należnych leasingodawcy wynikających z leasingu finansowego ; oraz b) ewentualnej niegwarantowanej wartości końcowej przypisanej leasingodawcy.
data początkowa leasingu (data początkowa)	Wcześniejsza z dwóch dat: zawarcia umowy leasingowej lub zobowiązania się stron do przestrzegania zasadniczych postanowień leasingu.
początkowe koszty bezpośrednie	Koszty krańcowe uzyskania leasingu , których by nie poniesiono, jeżeli nie uzyskano by leasingu, z wyjątkiem kosztów poniesionych przez producenta lub pośrednika leasingowego w związku z leasingiem finansowym .
stopa procentowa leasingu	Stopa procentowa, która powoduje, że wartość bieżąca: a) opłat leasingowych ; oraz b) niegwarantowanej wartości końcowej równa się sumie: (i) wartości godziwej bazowego składnika aktywów ; oraz (ii) wszelkich początkowych kosztów bezpośrednich poniesionych przez leasingodawcę.
leasing	Umowa lub część umowy, w której przekazuje się prawo do użytkowania składnika aktywów (bazowego składnika aktywów) przez dany okres w zamian za wynagrodzenie.
zachęty leasingowe	Wyплаты dokonane przez leasingodawcę na rzecz leasingobiorcy związane z leasingiem lub zwrot lub pokrycie kosztów leasingobiorcy przez leasingodawcę.
zmiana leasingu	Zmiana zakresu leasingu lub wynagrodzenia za leasing, która nie była częścią pierwotnych postanowień i warunków leasingu (np. dodanie lub zakończenie prawa do użytkowania jednego lub większej ilości bazowych składników aktywów bądź wydłużenie lub skrócenie umownego okresu leasingu).

▼ **M54**

opłaty leasingowe Opłaty dokonywane przez **leasingobiorcę** na rzecz **leasingodawcy** z tytułu prawa do użytkowania **bazowego składnika aktywów** w okresie **leasingu** obejmujące:

- a) **stałe opłaty leasingowe** (w tym zasadniczo stałe opłaty leasingowe) pomniejszone o **zachęty leasingowe**;
- b) **zmienne opłaty leasingowe**, które zależą od indeksu lub stawki;
- c) cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji; oraz
- d) kary pieniężne za wypowiedzenie **leasingu**, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

W przypadku leasingobiorcy opłaty leasingowe obejmują również kwoty, których zapłaceniami przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach **gwarantowanych wartości końcowych**. Opłaty leasingowe nie obejmują opłat z tytułu elementów nieleasingowych umowy, chyba że leasingobiorca postanowił połączyć elementy nieleasingowe z elementami leasingowymi i ująć je jako pojedynczy element leasingowy.

W przypadku leasingodawcy opłaty leasingowe obejmują również wszelkie gwarantowane wartości końcowe udzielone leasingodawcy przez leasingobiorcę, podmiot powiązany z leasingobiorcą lub niezależną osobę trzecią zdolną finansowo do wywiązania się ze swoich zobowiązań w ramach tej gwarancji. Opłaty leasingowe nie obejmują opłat z tytułu elementów nieleasingowych.

okres leasingu Nieodwołalny okres, przez który **leasingobiorca** ma prawo do użytkowania **bazowego składnika aktywów**, wraz z:

- a) okresami, na które można przedłużyć **leasing**, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tego prawa; oraz
- b) okresami, w których można wypowiedzieć leasing, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca nie skorzysta z tego prawa.

leasingobiorca Jednostka, która uzyskuje prawo do użytkowania **bazowego składnika aktywów** przez dany okres w zamian za wynagrodzenie.

krańcowa stopa procentowa leasingobiorcy Stopa procentowa, jaką **leasingobiorca** musiałby zapłacić, aby na podobny okres i przy podobnych zabezpieczeniach pożyczyć środki niezbędne do zakupu składnika aktywów o podobnej wartości co **składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania** w podobnym środowisku gospodarczym.

▼ **M54**

leasingodawca	Jednostka, która zapewnia prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez dany okres w zamian za wynagrodzenie.
inwestycja leasingowa netto	Inwestycja leasingowa brutto zdyskontowana stopą procentową leasingu .
leasing operacyjny	Leasing , na mocy którego zasadniczo nie następuje przeniesienie całego ryzyka i pożytków wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów .
opcjonalne opłaty leasingowe	Opłaty płacone przez leasingobiorcę na rzecz leasingodawcy za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów w okresach, na które można przedłużyć leasing lub w których można wypowiedzieć leasing , których to okresów nie wliczono do okresu leasingu .
okres użytkowania	Całkowity okres, w którym korzysta się ze składnika aktywów w celu realizacji umowy zawartej z klientem (w tym wszelkie nienastępujące po sobie okresy).
gwarancja wartości końcowej	Gwarancja udzielona leasingodawcy przez osobę niepowiązaną z leasingodawcą na to, że wartość (lub część wartości) bazowego składnika aktywów na koniec okresu leasingu nie spadnie poniżej określonej kwoty.
składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania	Składnik aktywów, który reprezentuje prawo leasingobiorcy do użytkowania bazowego składnika aktywów przez okres leasingu .
leasing krótkoterminowy	Leasing , który w dacie rozpoczęcia ma okres leasingu nie dłuższy niż 12 miesięcy. Leasing, w którym wprowadzono opcję kupna, nie jest leasingiem krótkoterminowym.
umowa subleasingu	Transakcja, w ramach której bazowy składnik aktywów jest dalej oddawany w leasing przez leasingobiorcę („pośredniego leasingodawcę”) osobie trzeciej, a leasing („główny leasing”) między głównym leasingodawcą a leasingobiorcą pozostaje w mocy.
bazowy składnik aktywów	Składnik aktywów, który stanowi przedmiot leasingu i w przypadku którego leasingodawca zapewnił leasingobiorcy prawo do użytkowania tego składnika aktywów.
niezrealizowane dochody finansowe	Różnica pomiędzy: <ul style="list-style-type: none"> a) inwestycją leasingową brutto a b) inwestycją leasingową netto.

▼ **M54**

niegwarantowana wartość końcowa	Ta część wartości końcowej bazowego składnika aktywów , której uzyskanie przez leasingodawcę nie jest zapewnione lub jest gwarantowane wyłącznie przez podmiot powiązany z leasingodawcą
zmiennie opłaty leasingowe	Ta część opłat płaconych przez leasingobiorcę na rzecz leasingodawcy za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów w okresie leasingu , która jest zmienna ze względu na zmiany faktów lub okoliczności pojawiające się po dacie rozpoczęcia , inne niż upływ czasu.

Terminy zdefiniowane w innych standardach i używane w niniejszym standardzie w tym samym znaczeniu:

umowa	Umowa między co najmniej dwiema stronami, która powoduje powstanie egzekwowalnych praw i obowiązków.
okres użytkowania	Przedział czasu, w którym według przewidywań dany składnik aktywów będzie użytkowany przez jednostkę; lub liczba jednostek produkcji lub podobnych jednostek, które według przewidywań jednostka uzyska z danego składnika aktywów.

*Załącznik B***Objaśnienia stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część niniejszego standardu. Zawiera on opis stosowania paragrafów 1–103 oraz ma taką samą moc obowiązującą jak pozostałe części niniejszego standardu.

Stosowanie portfela

- B1 W niniejszym standardzie określono zasady rachunkowości dla pojedynczego leasingu. Jednostka może jednak, przy zastosowaniu praktycznego rozwiązania, stosować niniejszy standard do portfela leasingów o podobnych cechach, jeżeli racjonalnie oczekuje, że wpływ, jaki zastosowanie niniejszego standardu w stosunku do portfela będzie miało na sprawozdanie finansowe, nie będzie istotnie różnił się od wpływu zastosowania niniejszego standardu do pojedynczych leasingów w ramach tego portfela. Przy ujmowaniu portfela jednostka stosuje szacunki i założenia, które odzwierciedlają wielkość i skład portfela.

Łączenie umów

- B2 Zgodnie z niniejszym standardem jednostka łączy dwie umowy lub więcej umów, które zostały zawarte jednocześnie lub niemal jednocześnie z tym samym kontrahentem (lub podmiotami powiązanymi z kontrahentem), i ujmuje je jako jedną umowę, jeżeli spełnione jest co najmniej jedno z poniższych kryteriów:
- umowy są negocjowane jako pakiet i dotyczą całościowego celu handlowego, którego nie można zrozumieć bez odwołania się do wszystkich umów razem,
 - kwota wynagrodzenia należnego w ramach jednej umowy zależy od ceny lub wykonania innej umowy lub

▼ **M54**

- c) prawa do użytkowania bazowych aktywów przekazane umowami (lub niektóre prawa do użytkowania bazowych aktywów przekazane każdą z umów) tworzą jeden element leasingowy, jak opisano w paragrafie B32.

Zwolnienie w zakresie ujmowania: leasingi, w przypadku których bazowy składnik aktywów ma niską wartość (zgodnie z opisem w paragrafach 5–8).

- B3 Z wyjątkiem postanowień paragrafu B7, w niniejszym standardzie zezwala się leasingobiorcy na stosowanie paragrafu 6 w celu ujmowania leasingów, w przypadku których bazowy składnik aktywów ma niską wartość. Leasingobiorca wycenia wartość bazowego składnika aktywów w oparciu o wartość nowego składnika aktywów bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem.
- B4 Oceny tego, czy bazowy składnik aktywów ma niską wartość, dokonuje się w oparciu o bezwzględną podstawę. Leasing aktywów o niskiej wartości kwalifikuje się do podejścia księgowego określonego w paragrafie 6 bez względu na to, czy leasing ten jest istotny dla leasingobiorcy. Na ocenę nie wpływa wielkość, charakter ani sytuacja leasingobiorcy. W związku z tym oczekuje się, że różni leasingobiorcy dojdą do tych samych wniosków w zakresie tego, czy dany bazowy składnik aktywów ma niską wartość.
- B5 Bazowy składnik aktywów może mieć niską wartość tylko wtedy, gdy:
- a) leasingobiorca może odnosić korzyści z użytkowania samego bazowego składnika aktywów lub wraz z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne, oraz
 - b) bazowy składnik aktywów nie jest w dużym stopniu zależny od innych aktywów ani nie jest z nimi w dużym stopniu powiązany.
- B6 Leasing bazowego składnika aktywów nie kwalifikuje się jako leasing składnika aktywów o niskiej wartości, jeżeli charakter składnika aktywów przejawia się w tym, że nowy składnik aktywów nie ma zazwyczaj niskiej wartości. Przykładowo leasing samochodów nie będzie kwalifikował się jako leasing aktywów o niskiej wartości, ponieważ nowy samochód zazwyczaj nie ma niskiej wartości.
- B7 Jeżeli leasingobiorca przekazuje składnik aktywów w subleasing lub spodziewa się przekazania składnika aktywów w subleasing, wówczas główny leasing nie kwalifikuje się jako leasing składnika aktywów o niskiej wartości.
- B8 Przykłady bazowych aktywów o niskiej wartości mogą obejmować tablety czy komputery przenośne, małe elementy wyposażenia biura i telefony.
- Identyfikacja leasingu (paragrafy 9–11)**
- B9 Aby ocenić, czy umową przekazuje się prawo sprawowania kontroli nad użytkowaniem danego składnika aktywów (zob. paragrafy B13–B20) przez dany okres, jednostka ocenia, czy przez cały *okres użytkowania* klient dysponuje łącznie następującymi prawami:
- a) prawem do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów (jak opisano w paragrafach B21–B23) oraz
 - b) prawem do kierowania użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów (jak opisano w paragrafach B24–B30).

▼ **M54**

- B10 Jeżeli klient ma prawo do sprawowania kontroli nad użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów jedynie przez część okresu obowiązywania umowy, umowa zawiera leasing w odniesieniu do tej części okresu.
- B11 Umowę o dostarczanie dóbr lub usług można zawrzeć poprzez wspólne ustalenie umowne lub w imieniu wspólnego ustalenia umownego, jak określono w MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*. W tym przypadku wspólne ustalenie umowne uważa się za klienta w umowie. W związku z tym oceniając, czy taka umowa zawiera leasing, jednostka sprawdza, czy wspólne ustalenie umowne ma prawo do sprawowania kontroli nad użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów przez cały okres użytkowania.
- B12 Jednostka ocenia, czy umowa zawiera leasing w odniesieniu do każdego potencjalnego odrębnego elementu leasingowego. W celu uzyskania wytycznych dotyczących odrębnych elementów leasingowych należy odnieść się do paragrafu B32.

Zidentyfikowany składnik aktywów

- B13 Identyfikacji składnika aktywów dokonuje się zazwyczaj poprzez wyraźne określenie go w umowie. Składnik aktywów można jednak zidentyfikować również w sposób dorozumiany w momencie, w którym składnik aktywów udostępnia się do użytkowania klientowi.

Znaczące prawa do zastąpienia

- B14 Nawet jeżeli składnik aktywów określono, klient nie ma prawa do użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów, jeżeli dostawca ma znaczące prawo do zastąpienia składnika aktywów przez cały okres użytkowania. Prawo dostawcy do zastąpienia składnika aktywów jest znaczące tylko wtedy, gdy łącznie zachodzą następujące warunki:

- a) dostawca ma praktyczną możliwość podstawienia alternatywnych aktywów przez cały okres użytkowania (np. klient nie może przeszkodzić dostawcy w zastąpieniu składnika aktywów i alternatywne aktywa są łatwo dostępne dla dostawcy lub dostawca może je pozyskać w rozsądnym terminie) oraz
- b) dostawca osiągnąłby korzyść ekonomiczną z wykonania swojego prawa do zastąpienia składnika aktywów (tj. oczekuje się, że korzyści ekonomiczne związane z zastąpieniem składnika aktywów przewyższą koszty związane z zastąpieniem składnika aktywów).

- B15 Jeżeli dostawca ma prawo lub obowiązek zastąpienia składnika aktywów tylko w określonej dacie lub w chwili wystąpienia danego zdarzenia bądź po określonej dacie lub po wystąpieniu danego zdarzenia, prawo dostawcy do zastąpienia nie jest znaczące, ponieważ dostawca nie ma praktycznej możliwości podstawienia alternatywnych aktywów przez cały okres użytkowania.

- B16 Dokonywana przez jednostkę ocena, czy prawo dostawcy do zastąpienia jest znaczące, opiera się na faktach i okolicznościach w dacie początkowej umowy i wyklucza uwzględnienie przyszłych faktów, których nie uznaje się za prawdopodobne w dacie początkowej umowy. Przykłady przyszłych zdarzeń, których nie uznano by za prawdopodobne w dacie początkowej umowy, a zatem które należy wyłączyć z oceny, obejmują:

- a) zgodę przyszłego klienta na płacenie za użytkowanie składnika aktywów powyżej stawki rynkowej,

▼ **M54**

- b) wprowadzenie nowej technologii, której nie opracowano w znacznym stopniu w dacie początkowej umowy,
- c) istotną różnicę między użytkowaniem składnika aktywów przez klienta lub wynikami danego składnika aktywów a użytkowaniem lub wynikami, które uznaje się za prawdopodobne w dacie początkowej umowy, oraz
- d) istotną różnicę między ceną rynkową danego składnika aktywów przez okres użytkowania a ceną rynkową, którą uznaje się za prawdopodobną w dacie początkowej umowy.

B17 Jeżeli składnik aktywów znajduje się w siedzibie klienta lub w innym miejscu, koszty związane z zastąpieniem są generalnie wyższe wówczas, gdy składnik ten znajduje się w siedzibie dostawcy, a zatem jest bardziej prawdopodobne, że koszty te przewyższą korzyści związane z zastąpieniem składnika aktywów.

B18 Prawo lub obowiązek zastąpienia składnika aktywów przez dostawcę w celu naprawy lub utrzymania, jeżeli składnik aktywów nie działa we właściwy sposób lub jeżeli udostępniona zostaje nowsza pod względem technicznym wersja składnika aktywów, nie stoją na przeszkodzie, aby klient miał prawo do użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów.

B19 Jeżeli klient nie może w łatwy sposób określić, czy dostawca ma znaczące prawo do zastąpienia, klient zakłada, że żadne prawo do zastąpienia nie jest znaczące.

Części aktywów

B20 Część zdolności użytkowej składnika aktywów stanowi zidentyfikowany składnik aktywów, jeżeli jest fizycznie odrębna (np. podłoga budynku). Zdolność użytkowa lub inna część składnika aktywów, która nie jest fizycznie odrębna (np. część zdolności użytkowej przewodu światłowodowego), nie stanowi zidentyfikowanego składnika aktywów, chyba że obejmuje zasadniczo całą zdolność użytkową danego składnika aktywów, a zatem zapewnia klientowi zasadniczo wszystkie korzyści ekonomiczne z użytkowania składnika aktywów.

Prawo do uzyskania korzyści ekonomicznych z użytkowania

B21 Aby sprawować kontrolę nad użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów, klient musi mieć prawo do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania danego składnika aktywów przez cały okres użytkowania (np. poprzez posiadanie wyłącznego prawa do użytkowania składnika aktywów przez cały ten czas). Klient może uzyskać korzyści ekonomiczne z użytkowania składnika aktywów pośrednio lub bezpośrednio wiele sposobów, takich jak użytkowanie, posiadanie lub subleasing składnika aktywów. Korzyści ekonomiczne z użytkowania składnika aktywów obejmują podstawowe produkty i produkty uboczne wytworzone za pomocą składnika aktywów (w tym potencjalne przepływy pieniężne z tych produktów), a także inne korzyści ekonomiczne z użytkowania składnika aktywów, które można osiągnąć w wyniku transakcji handlowej ze stroną trzecią.

B22 Oceniając prawo do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania składnika aktywów, jednostka uwzględnia korzyści ekonomiczne, które wynikają z użytkowania składnika aktywów w określonym zakresie prawa klienta do użytkowania składnika aktywów (zob. paragraf B30). Na przykład:

▼ **M54**

- a) jeżeli w umowie ograniczono użytkowanie pojazdu silnikowego do wyłącznie jednego określonego obszaru przez okres użytkowania, jednostka uwzględnia jedynie korzyści ekonomiczne z użytkowania pojazdu silnikowego na tym obszarze, a nie poza nim,
- b) jeżeli w umowie określono, że klient może jeździć pojazdem silnikowym wyłącznie do momentu przejechania określonej liczby mil w okresie użytkowania, jednostka uwzględnia jedynie korzyści ekonomiczne z użytkowania pojazdu silnikowego w ramach dozwolonego przebiegu, a nie po jego przekroczeniu.

B23 Jeżeli w umowie zobowiązano klienta do przekazania dostawcy lub innej stronie części przepływów pieniężnych uzyskanych z użytkowania składnika aktywów jako wynagrodzenie, te przepływy pieniężne przekazane jako wynagrodzenie uznaje się za część korzyści ekonomicznych, które klient uzyskuje z użytkowania składnika aktywów. Przykładowo, jeżeli klient jest zobowiązany do przekazania dostawcy części przychodów ze sprzedaży z użytkowania powierzchni wykorzystywanej do sprzedaży detalicznej jako wynagrodzenia za to użytkowanie, wymóg ten nie stoi na przeszkodzie, aby klient miał prawo do uzyskania zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania powierzchni wykorzystywanej do sprzedaży detalicznej. Jest tak, ponieważ przepływy pieniężne z tej sprzedaży uznaje się za korzyści ekonomiczne, które klient uzyskuje z użytkowania powierzchni wykorzystywanej do sprzedaży detalicznej i których część przekazuje następnie dostawcy jako wynagrodzenie za prawo do użytkowania tej powierzchni.

Prawo do kierowania użytkowaniem

B24 Klient ma prawo do kierowania użytkowaniem zidentyfikowanego składnika aktywów przez cały okres użytkowania tylko wtedy, gdy:

- a) klient ma prawo do kierowania tym, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów przez cały okres użytkowania (jak opisano w paragrafach B25–B30) lub
- b) podjęto wcześniej odpowiednie decyzje dotyczące tego, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów oraz:
 - (i) klient ma prawo do posługiwania się składnikiem aktywów (lub do pokierowania innymi, aby posługiwali się składnikiem aktywów w ustalony przez niego sposób) przez cały okres użytkowania, a dostawca nie ma prawa zmieniać jego poleceń dotyczących posługiwania się składnikiem aktywów lub
 - (ii) klient zaprojektował składnik aktywów (lub określone aspekty składnika aktywów) w sposób, który z góry określa, w jaki sposób i w jakim celu składnik aktywów będzie wykorzystywany przez cały okres użytkowania.

Sposób i cel użytkowania składnika aktywów

B25 Klient ma prawo do kierowania tym, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów, jeżeli w ramach zakresu swojego prawa do użytkowania określonego w umowie może on zmieniać sposób i cel użytkowania składnika aktywów przez cały okres użytkowania. Dokonując oceny, jednostka uwzględnia prawa podejmowania decyzji, które mają największe znaczenie dla zmiany sposobu i celu użytkowania składnika aktywów przez cały okres użytkowania. Prawa podejmowania decyzji mają znaczenie, jeżeli wpływają na korzyści ekonomiczne uzyskiwane z użytkowania. Prawa podejmowania decyzji, które mają największe znaczenie będą prawdopodobnie odmienne w przypadku różnych umów w zależności od charakteru składnika aktywów oraz postanowień i warunków umowy.

▼ **M54**

B26 Przykłady praw podejmowania decyzji, które w zależności od okoliczności wiążą się z prawami do zmiany sposobu i celu użytkowania składnika aktywów wchodzącymi w określony zakres prawa klienta do użytkowania, obejmują:

- a) prawa do zmiany rodzaju produktów wytwarzanych za pomocą składnika aktywów (np. decydowanie o tym, czy należy wykorzystać kontener do transportu towarów, czy do ich przechowywania, bądź decydowanie o asortymencie produktów sprzedawanych na powierzchni wykorzystywanej do sprzedaży detalicznej),
- b) prawa do zmiany czasu, w jakim produkty są wytwarzane (np. decydowanie o tym, kiedy używana będzie maszyna lub kiedy wykorzystywana będzie elektrownia),
- c) prawa do zmiany miejsca, w którym produkty są wytwarzane (np. decydowanie o miejscu docelowym samochodu ciężarowego lub statku bądź też decydowanie o tym, gdzie użytkowane będzie urządzenie) oraz
- d) prawa do zmiany decyzji, czy produkty są wytwarzane, i do zmiany liczby tych produktów (np. decydowanie o tym, czy elektrownia ma wytwarzać energię i jak dużo energii powinna wytwarzać).

B27 Przykłady praw podejmowania decyzji, które nie wiążą się z prawami do zmiany sposobu i celu użytkowania składnika aktywów obejmują prawa, które są ograniczone do posługiwania się składnikiem aktywów lub jego utrzymywania. Takie prawa posiadać może klient lub dostawca. Chociaż prawa takie jak prawa do posługiwania się lub utrzymywania składnika aktywów są często niezbędne do jego efektywnego użytkowania, nie stanowią one praw do kierowania tym, w jaki sposób i w jakim celu wykorzystuje się składnik aktywów, i często zależą od decyzji dotyczących sposobu i celu użytkowania składnika aktywów. Prawa do posługiwania się składnikiem aktywów mogą jednak wiązać się z prawem klienta do kierowania jego użytkowaniem, jeżeli wcześniej podjęto odpowiednie decyzje dotyczącego sposobu i celu użytkowania tego składnika aktywów (zob. paragraf B24 (b) (i)).

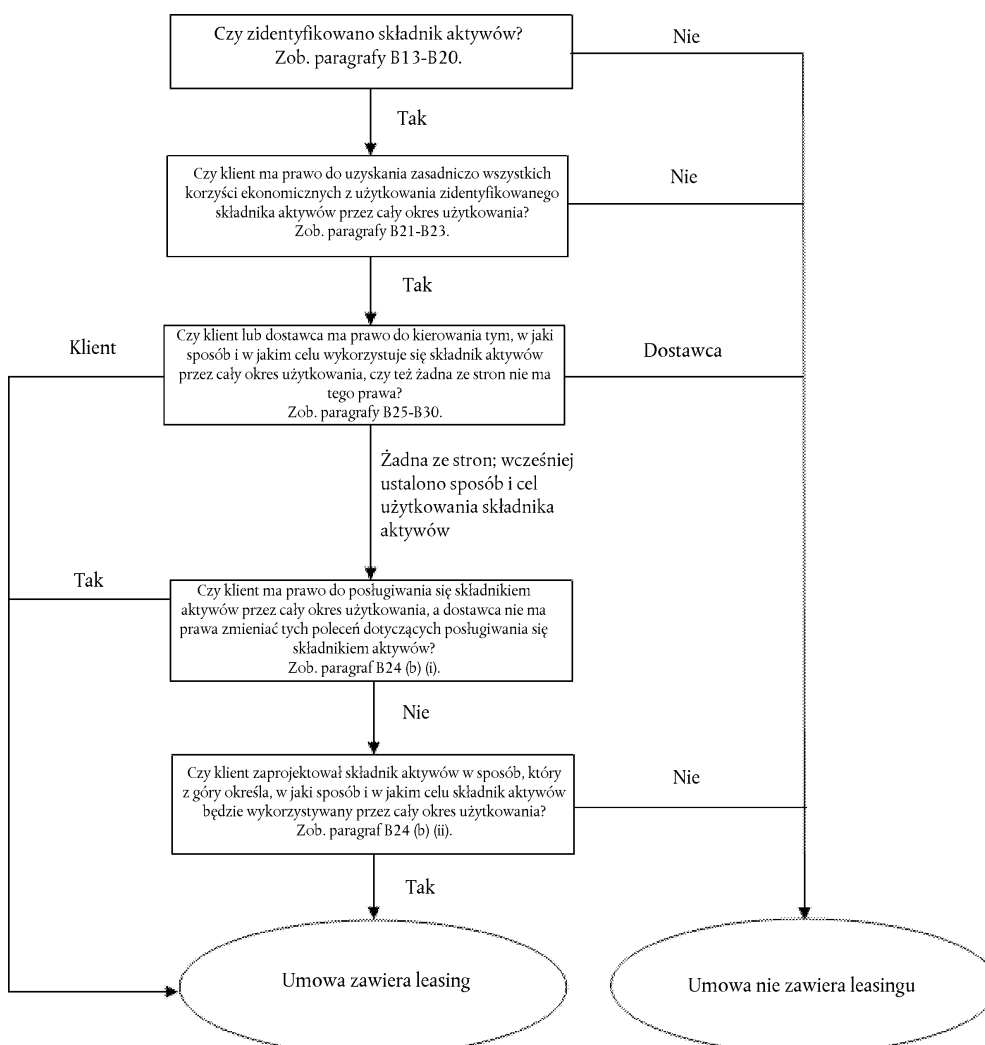
Decyzje podjęte w okresie użytkowania i przed jego rozpoczęciem

B28 Odpowiednie decyzje dotyczące sposobu i celu użytkowania składnika aktywów można podjąć wcześniej na wiele sposobów. Przykładowo odpowiednie decyzje można podjąć wcześniej poprzez zaprojektowanie składnika aktywów lub poprzez wprowadzenie ograniczeń umownych w zakresie użytkowania składnika aktywów.

B29 Oceniając, czy klient ma prawo do kierowania użytkowaniem składnika aktywów, jednostka uwzględnia wyłącznie prawa do podejmowania decyzji o użytkowaniu składnika aktywów w okresie użytkowania, chyba że klient zaprojektował składnik aktywów (lub określone aspekty składnika aktywów, jak opisano w paragrafie B24 (b) (ii)). W rezultacie jednostka nie uwzględnia decyzji, które podjęto przed rozpoczęciem okresu użytkowania, chyba że zachodzą warunki określone w paragrafie B24 (b) (ii). Przykładowo, jeżeli klient przed rozpoczęciem okresu użytkowania może jedynie określić produkty wytwarzane za pomocą składnika aktywów, klient ten nie ma prawa do kierowania użytkowaniem tego składnika aktywów. Możliwość określenia produktów w umowie przed rozpoczęciem okresu użytkowania, bez posiadania jakichkolwiek innych praw podejmowania decyzji związanych z użytkowaniem składnika aktywów, wiąże się dla klienta z tymi samymi prawami, które posiada jakikolwiek klient nabywający towary lub usługi.

▼ **M54****Prawa ochronne**

- B30 Umowa może zawierać postanowienia i warunki określone w celu ochrony interesów dostawcy w odniesieniu do składnika aktywów lub innych aktywów, ochrony jego pracowników lub zapewnienia, aby dostawca przestrzegał przepisów ustawowych i wykonawczych. Są to przykłady praw ochronnych. Przykładowo w umowie można: (i) określić maksymalne zużycie składnika aktywów bądź wyznaczyć, w jakim miejscu lub czasie klient może korzystać ze składnika aktywów, (ii) wprowadzić wobec klienta wymóg przestrzegania określonych praktyk posługiwania się składnikiem aktywów lub (iii) wprowadzić wobec klienta wymóg informowania dostawcy o zmianach w sposobie użytkowania składnika aktywów. Za pomocą praw ochronnych określa się zazwyczaj zakres prawa klienta do użytkowania składnika aktywów, aczkolwiek same te prawa nie wykluczają posiadania przez klienta prawa do kierowania użytkowaniem składnika aktywów.
- B31 Poniższy wykres może pomóc jednostkom w ocenie, czy umowa jest leasingiem czy zawiera leasing.

▼ M54**Wyodrębnianie elementów umowy (paragrafy 12–17)**

B32 Prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów jest odrębnym elementem leasingowym, jeżeli łącznie spełniono oba z następujących warunków:

a) leasingobiorca może odnosić korzyści z użytkowania bazowego składnika aktywów samodzielnie lub wraz z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne. Łatwo dostępne zasoby to towary lub usługi, które są sprzedawane lub oddawane w leasing oddzielnie (przez leasingodawcę lub innych dostawców) bądź zasoby już otrzymane przez leasingobiorcę (od leasingodawcy lub pochodzące z innych transakcji lub zdarzeń) oraz

b) bazowy składnik aktywów nie jest w dużym stopniu zależny od pozostałych bazowych składników aktywów w umowie ani nie jest z nimi w dużym stopniu powiązany. Przykładowo fakt, że leasingobiorca może postanowić o niebraniu w leasing bazowego składnika aktywów, przy czym decyzja ta nie ma znaczącego wpływu na jego prawo do użytkowania pozostałych bazowych składników aktywów, może wskazywać, że ten bazowy składnik aktywów nie jest w dużym stopniu zależny od pozostałych bazowych składników aktywów ani nie jest z nimi w dużym stopniu powiązany.

B33 W umowie można wskazać kwotę płaconą przez leasingobiorcę za działania i koszty, które nie powodują przeniesienia towaru lub usługi na leasingobiorcę. Przykładowo leasingodawca może określić w ramach łącznej należnej kwoty opłatę za zadania administracyjne lub inne koszty, które ponosi w związku z leasingiem, a które nie powodują przeniesienia towaru lub usługi na leasingobiorcę. Takie należne kwoty nie powodują powstania odrębnego elementu umowy, ale uznaje się, że stanowią one część łącznego wynagrodzenia przyporządkowanego odrębnie zidentyfikowanym elementom umowy.

Okres leasingu (paragrafy 18–21)

B34 Określając okres leasingu i szacując długość nieodwołalnego okresu leasingu, jednostka stosuje definicję umowy i określa okres egzekwowalności umowy. Leasing przestaje być egzekwowalny gdy zarówno leasingobiorca, jak i leasingodawca ma prawo wypowiedzenia leasingu bez konieczności uzyskania zezwolenia drugiej strony, czego konsekwencją jest najwyżej nieznaczna kara.

B35 Jeżeli tylko leasingobiorca ma prawo wypowiedzenia leasingu, prawo to uznaje się za opcję wypowiedzenia leasingu przysługującą leasingobiorcy, którą jednostka uwzględnia przy określaniu okresu leasingu. Jeżeli tylko leasingodawca ma prawo wypowiedzenia leasingu, nieodwołalny okres leasingu obejmuje okres objęty opcją wypowiedzenia leasingu.

B36 Okres leasingu rozpoczyna się w dacie rozpoczęcia i obejmuje wszelkie okresy beczynszowe przyznane leasingobiorcy przez leasingodawcę.

B37 W dacie rozpoczęcia jednostka ocenia, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z opcji przedłużenia leasingu lub z opcji nabycia bazowego składnika aktywów, bądź też że nie skorzysta z opcji wypowiedzenia leasingu. Jednostka uwzględnia wszystkie istotne fakty i okoliczności, które tworzą zachętę ekonomiczną dla leasingobiorcy do skorzystania lub nieskorzystania z tych opcji, w tym wszelkie przewidywane zmiany w faktach i okolicznościach od daty rozpoczęcia do daty skorzystania z danej opcji. Przykłady czynników, które należy uwzględnić, obejmują m.in.:

▼ **M54**

- a) postanowienia i warunki umowne dotyczące okresów opcjonalnych w porównaniu ze stawkami rynkowymi, takie jak:
- (i) kwota opłat z tytułu leasingu w jakimkolwiek okresie opcjonalnym,
 - (ii) kwota jakichkolwiek zmiennych opłat z tytułu leasingu lub innych opłat warunkowych, takich jak opłaty wynikające z kar za wypowiedzenie i gwarantowanych wartości końcowych oraz
 - (iii) postanowienia i warunki jakiegokolwiek z tych opcji, które można zrealizować po upływie początkowych okresów opcjonalnych (np. opcja kupna, którą można zrealizować na koniec okresu przedłużenia po stawce będącej obecnie poniżej stawek rynkowych),
- b) istotne inwestycje w przedmiocie leasingu podejmowane (lub które zgodnie z przewidywaniami mają zostać podjęte) w okresie obowiązywania umowy, które zgodnie z przewidywaniami mają przynieść znaczne korzyści ekonomiczne dla leasingobiorcy w momencie, w którym można skorzystać z opcji przedłużenia lub wypowiedzenia leasingu bądź opcji kupna bazowego składnika aktywów),
- c) koszty związane z wypowiedzeniem leasingu, takie jak koszty negocjacji, koszty relokacji, koszty zidentyfikowania innego bazowego składnika aktywów odpowiadającego potrzebom leasingobiorcy, koszty zintegrowania nowego składnika aktywów z działalnością leasingobiorcy lub kary za wypowiedzenie i podobne koszty, w tym koszty związane ze zwrotem bazowego składnika aktywów w stanie określonym w umowie lub na miejsce wskazane w umowie,
- d) znaczenie tego bazowego składnika aktywów dla działalności leasingobiorcy, uwzględniając przykładowo, czy bazowy składnik aktywów jest wyspecjalizowanym składnikiem aktywów, umiejscowienie bazowego składnika aktywów i dostępność odpowiednich rozwiązań alternatywnych, oraz
- e) uwarunkowania związane ze skorzystaniem z opcji (tj. jeżeli można skorzystać z opcji tylko w sytuacji, w której spełniono jeden lub większą liczbę warunków) i prawdopodobieństwo, że te warunki zaistnieją.
- B38 Opcja przedłużenia lub wypowiedzenia leasingu może być połączona z jednym lub większą liczbą elementów umownych (np. gwarantowaną wartością końcową) tak, aby leasingobiorca zagwarantował leasingodawcy minimalny lub stały zwrot środków pieniężnych na zasadniczo takim samym poziomie bez względu na to, czy skorzystano z opcji. W takich przypadkach, niezależnie od wytycznych dotyczących zasadniczo stałych opłat leasingowych, o których mowa w paragrafie B42, jednostka przyjmuje, że można z wystarczającą pewnością założyć, iż leasingobiorca skorzysta z opcji przedłużenia leasingu lub nie skorzysta z opcji wypowiedzenia leasingu.
- B39 Im krótszy nieodwołalny okres leasingu, tym bardziej prawdopodobne, że leasingobiorca skorzysta z opcji przedłużenia leasingu lub nie skorzysta z opcji wypowiedzenia leasingu. Jest tak, ponieważ koszty związane z uzyskaniem zastępczego składnika aktywów będą prawdopodobnie tym wyższe, im krótszy będzie nieodwołalny okres leasingu.

▼ **M54**

B40 Dotychczasowa praktyka leasingobiorcy odnosząca się do okresu, przez który zazwyczaj użytkował określone rodzaje aktywów (niezależnie od tego, czy otrzymał je w leasing, czy był ich właścicielem) oraz gospodarcze przyczyny jego działań mogą dostarczać informacji, które będą pomocne w ocenie tego, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta lub nie skorzysta z opcji. Przykładowo, jeżeli leasingobiorca zazwyczaj korzystał z określonych rodzajów składników aktywów przez określony czas lub jeżeli leasingobiorca ma zwyczaj często korzystać z opcji w odniesieniu do leasingu określonych rodzajów bazowych składników aktywów, leasingobiorca uwzględni gospodarcze przyczyny dotychczasowej praktyki w ocenie tego, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że skorzysta on z opcji w odniesieniu do leasingu tych składników aktywów.

B41 W paragrafie 20 sprecyzowano, że po dacie rozpoczęcia leasingobiorca dokonuje ponownego oszacowania długości okresu leasingu w przypadku zajścia istotnego zdarzenia lub istotnej zmiany w okolicznościach, które pozostają pod kontrolą leasingobiorcy i mają wpływ na to, czy można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z opcji, która nie została wcześniej uwzględniona w ustaleniach dotyczących okresu leasingu, lub że nie skorzysta z opcji, która została uwzględniona w tych ustaleniach. Przykłady znaczących zdarzeń lub zmian w okolicznościach obejmują:

- a) istotne inwestycje w przedmiocie leasingu, których nie przewidziano w dacie rozpoczęcia i które zgodnie z przewidywaniami mają przynieść znaczne korzyści ekonomiczne dla leasingobiorcy w momencie, w którym można zrealizować opcję przedłużenia leasingu lub wypowiedzenia leasingu bądź opcję kupna bazowego składnika aktywów,
- b) znaczącą modyfikację lub dostosowanie bazowego składnika aktywów, których nie spodziewano się w dacie rozpoczęcia,
- c) rozpoczęcie subleasingu bazowego składnika aktywów przez okres dłuższy niż wcześniej określony okres leasingu oraz
- d) decyzję biznesową podjętą przez leasingobiorcę, która ma bezpośrednie znaczenie w kontekście skorzystania lub nieskorzystania z opcji (np. decyzję o przedłużeniu leasingu składnika aktywów komplementarnych, o zbyciu alternatywnego składnika aktywów lub zbyciu jednostki gospodarczej, w której wykorzystuje się składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania).

Zasadniczo stałe opłaty leasingowe (paragrafy 27 (a), 36 (c) i 70 (a))

B42 Opłaty leasingowe obejmują wszelkie zasadniczo stałe opłaty leasingowe. Zasadniczo stałe opłaty leasingowe są płatnościami, które mogą w swojej postaci zawierać element zmienności, ale są zasadniczo niemienniknione. Zasadniczo stałe opłaty leasingowe występują przykładowo, jeżeli:

- a) opłaty mają strukturę zmiennych opłat leasingowych, ale nie zawierają żadnego elementu prawdziwej zmienności. Te opłaty zawierają elementy zmienne, które nie mają realnego znaczenia gospodarczego. Przykłady tego rodzaju opłat obejmują:
 - (i) opłaty, które podlegają zapłacie tylko wtedy, gdy okaże się, że składnik aktywów jest w stanie umożliwiającym jego eksploatację, lub tylko wtedy, gdy zachodzi zdarzenie, w przypadku którego nie ma realnych możliwości, aby zdarzenie takie nie wystąpiło, lub

▼ **M54**

- (ii) opłaty, które początkowo mają strukturę zmiennych opłat leasingowych powiązanych z użytkowaniem bazowego składnika aktywów, ale w pewnym momencie po dacie rozpoczęcia tracą swój zmienny charakter, w związku z czym opłaty stają się stałe przez pozostały okres leasingu. Te opłaty stają się zasadniczo stałymi opłatami leasingowymi w momencie utracenia zmiennego charakteru,
- b) leasingobiorca mógłby zrealizować więcej niż jeden zestaw opłat, ale tylko jeden z tych zestawów opłat jest realistyczny. W tym przypadku jednostka uznaje realistyczny zestaw opłat za opłaty leasingowe,
- c) leasingobiorca mógłby zrealizować więcej niż jeden realistyczny zestaw opłat, musi natomiast zrealizować co najmniej jeden z tych zestawów opłat. W tym przypadku jednostka uznaje zestaw opłat o najniższej łącznej (zdyskontowanej) kwocie za opłaty leasingowe.

Zaangażowanie leasingobiorcy związane z bazowym składnikiem aktywów przed datą rozpoczęcia

Koszty ponoszone przez leasingobiorcę związane z budową lub projektem bazowego składnika aktywów

- B43 Jednostka może negocjować warunki leasingu przed udostępnieniem bazowego składnika aktywów do użytkowania przez leasingobiorcę. W przypadku niektórych umów może wystąpić konieczność zbudowania lub ponownego zaprojektowania bazowego składnika aktywów do użytkowania przez leasingobiorcę. W zależności od postanowień i warunków umowy można zobowiązać leasingobiorcę do zapłaty opłat związanych z budową lub projektem składnika aktywów.
- B44 Jeżeli leasingobiorca ponosi koszty związane z budową lub projektem bazowego składnika aktywów, leasingobiorca ujmuje te koszty, stosując inne mające zastosowanie standardy takie jak MSR 16. Koszty ponoszone przez leasingobiorcę w związku z budową lub projektem bazowego składnika aktywów nie obejmują opłat płatnych przez leasingobiorcę za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów. Opłaty za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów są opłatami za leasing niezależnie od terminu ich zapłaty.

Tytuł prawny do bazowego składnika aktywów

- B45 Leasingobiorca może uzyskać tytuł prawny do bazowego składnika aktywów przed przeniesieniem tego tytułu prawnego na leasingodawcę i oddaniem składnika aktywów w leasing leasingobiorcy. Uzyskanie tytułu prawnego samo w sobie nie stanowi o tym, jak należy rozliczyć transakcję.
- B46 Jeżeli leasingobiorca sprawuje kontrolę (lub uzyskuje kontrolę) nad bazowym składnikiem aktywów przed przekazaniem tego składnika aktywów leasingodawcy, transakcja ta stanowi transakcję sprzedaży i leasingu zwrotnego, którą ujmuje się zgodnie z paragrafami 98–103.

▼ **M54**

B47 Jeżeli leasingobiorca nie uzyska jednak kontroli nad bazowym składnikiem aktywów przed przekazaniem tego składnika aktywów leasingodawcy, transakcja ta nie stanowi transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego. Sytuacja ta może mieć miejsce, jeżeli producent, leasingodawca i leasingobiorca negocjują transakcję zakupu składnika aktywów od producenta przez leasingodawcę, który z kolei oddaje składnik w leasing leasingobiorcy. Leasingobiorca może uzyskać tytuł prawny do bazowego składnika aktywów przed przeniesieniem tego tytułu prawnego na leasingodawcę. W tym przypadku, jeżeli leasingobiorca uzyska tytuł prawny do bazowego składnika aktywów, ale nie uzyska kontroli nad składnikiem aktywów przed przekazaniem tego składnika aktywów leasingodawcy, transakcji nie ujmuje się jako transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego, lecz jako leasing.

Ujawnianie informacji przez leasingobiorcę (paragraf 59)

B48 Określając, czy dodatkowe informacje dotyczące czynności związanych z leasingiem są niezbędne do realizacji celu ujawniania informacji określonego w paragrafie 51, leasingobiorca uwzględni:

a) czy informacje te mają znaczenie dla użytkowników sprawozdań finansowych. Leasingobiorca zapewnia dodatkowe informacje określone w paragrafie 59 tylko wtedy, gdy oczekuje się, że informacje te są przydatne dla użytkowników sprawozdań finansowych. W tym kontekście będzie to prawdopodobnie miało miejsce, jeżeli pomoże użytkownikom zrozumieć:

- (i) elastyczność zapewnianą przez leasing. Leasing może zapewniać elastyczność, jeżeli przykładowo leasingobiorca może zmniejszyć swoją ekspozycję poprzez skorzystanie z opcji wypowiedzenia lub przedłużenia leasingu na korzystnych warunkach,
- (ii) ograniczenia wynikające z leasingu. W leasingu można wprowadzić ograniczenia przykładowo poprzez zobowiązanie leasingobiorcy do utrzymywania określonych wskaźników finansowych,
- (iii) wrażliwość zaprezentowanych informacji na kluczowe zmienne. Zaprezentowane informacje mogą wykazywać przykładowo wrażliwość na przyszłe zmienne opłaty leasingowe,
- (iv) narażenie na inne rodzaje ryzyk wynikających z leasingu,
- (v) odstępstwa od praktyk branżowych. Takie odstępstwa mogą obejmować, przykładowo, niespotykane lub wyjątkowe warunki i postanowienia leasingu, które mają wpływ na portfel leasingów leasingobiorcy,

b) czy te informacje wynikają jasno z informacji przedstawionych w podstawowych sprawozdaniach finansowych czy z informacji ujawnionych w informacji dodatkowej. Leasingobiorca może nie powielać informacji, które zostały już przedstawione gdzieś indziej w sprawozdaniu finansowym.

B49 Dodatkowe informacje dotyczące zmiennych opłat leasingowych, które w zależności od okoliczności mogą być potrzebne do realizacji celu ujawniania informacji określonego w paragrafie 51, mogą obejmować informacje, które ułatwiają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić przykładowo:

- a) powody, dla których leasingobiorca stosuje zmienne opłaty leasingowe, i częstość stosowania tych opłat,

▼ M54

- b) względną wielkość zmiennych opłat leasingowych w stosunku do stałych opłat leasingowych,
 - c) kluczowe zmienne, od których zależą zmienne opłaty leasingowe, oraz przewidywane zmiany w opłatach w przypadku zmian tych kluczowych zmiennych, oraz
 - d) inne skutki operacyjne i finansowe zmiennych opłat leasingowych.
- B50 Dodatkowe informacje dotyczące opcji przedłużenia lub wypowiedzenia, które w zależności od okoliczności mogą być potrzebne do realizacji celu ujawniania informacji określonego w paragrafie 51, mogą obejmować informacje ułatwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić przykładowo:
- a) powody, dla których leasingobiorca korzysta z opcji przedłużenia leasingu lub opcji wypowiedzenia leasingu, i częstość korzystania z tych opcji,
 - b) względną wielkość *opcjonalnych opłat leasingowych* w stosunku do opłat leasingowych,
 - c) częstość korzystania z opcji, których nie ujęto w wycenie zobowiązań z tytułu leasingu, oraz
 - d) inne skutki operacyjne i finansowe tych opcji.
- B51 Dodatkowe informacje dotyczące gwarantowanych wartości końcowych, które w zależności od okoliczności mogą być potrzebne do realizacji celu ujawniania informacji określonego w paragrafie 51, mogą obejmować informacje, które ułatwiają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić przykładowo:
- a) powody, dla których leasingobiorca udziela gwarancji wartości końcowych, i częstość udzielania tych gwarancji,
 - b) skalę narażenia leasingobiorcy na ryzyko wartości końcowej,
 - c) charakter bazowych składników aktywów, na które udzielono tych gwarancji, oraz
 - d) inne skutki operacyjne i finansowe tych gwarancji.
- B52 Dodatkowe informacje dotyczące transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego, które w zależności od okoliczności mogą być potrzebne do realizacji celu ujawniania informacji określonego w paragrafie 51, mogą obejmować informacje, które ułatwiają użytkownikom sprawozdań finansowych ocenić przykładowo:
- a) powody, dla których leasingobiorca dokonuje transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego, i częstość dokonywania tych transakcji,
 - b) kluczowe postanowienia i warunki poszczególnych transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego,
 - c) opłaty nieujęte w wycenie zobowiązań z tytułu leasingu oraz
 - d) wpływ transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego na przepływy pieniężne w okresie sprawozdawczym.

▼ **M54****Klasyfikacja leasingu leasingodawcy (paragrafy 61–66)**

- B53 Klasyfikacja leasingów leasingodawców w niniejszym standardzie opiera się na zakresie, w jakim na mocy leasingu dochodzi do przeniesienia ryzyka i pożytków wynikających z posiadania bazowego składnika aktywów. Na ryzyko składa się możliwość poniesienia strat z powodu niewykorzystania zdolności produkcyjnych, utraty przydatności technicznej lub zmian poziomu osiąganego zwrotu, spowodowanych zmianami warunków ekonomicznych. Do pożytków można zaliczyć oczekiwanie zyskowego funkcjonowania bazowego składnika aktywów przez ekonomiczny okres użytkowania oraz oczekiwanie zysku wynikającego ze wzrostu jego wartości lub realizacji wartości końcowej.
- B54 Leasing może zawierać postanowienia i warunki służące dostosowaniu opłat leasingowych z tytułu określonych zmian, które następują między datą początkową a datą rozpoczęcia (takich jak zmiana ponoszonego przez leasingodawcę kosztu bazowego składnika aktywów lub zmiana ponoszonego przez leasingodawcę kosztu finansowania leasingu). W tym przypadku do celów klasyfikacji leasingu uznaje się, że skutki jakiegokolwiek z takich zmian nastąpiły w dacie początkowej.
- B55 Jeżeli leasingiem objęty jest zarówno grunt, jak i budynki, leasingodawca odrębnie klasyfikuje każdy z tych elementów jako leasing finansowy lub leasing operacyjny, stosując paragrafy 62–66 i B53–B54. Ustalając, czy grunt należy zaklasyfikować jako leasing operacyjny czy leasing finansowy, ważnym czynnikiem, który należy uwzględnić jest fakt, że grunt ma zwykle nieograniczony ekonomiczny okres użytkowania.
- B56 Jeżeli zachodzi konieczność klasyfikacji i ujęcia leasingu gruntów i budynków, leasingodawca przypisuje opłaty leasingowe (w tym wszelkie zaliczki) odpowiednio do elementu dotyczącego gruntów i elementu dotyczącego budynków, proporcjonalnie do względnych wartości godziwych opłat za udostępnienie elementu gruntu oraz budynku w dacie początkowej. Jeżeli nie jest możliwe rzetelne przypisanie opłat leasingowych do tych dwóch elementów, cały leasing traktuje się jak leasing finansowy, chyba że nie ulega wątpliwości, że oba elementy stanowią leasing operacyjny – w takim przypadku cały leasing jest traktowany jak leasing operacyjny.
- B57 W przypadku leasingu gruntów i budynków, w którym kwota za element dotyczący gruntów nie jest istotna z perspektywy leasingu, leasingodawca może potraktować grunty i budynki jako jedno dla celów klasyfikacji leasingu i zaliczyć je do leasingu finansowego lub operacyjnego stosownie do paragrafów 62–66 i B53–B54. W takim przypadku leasingodawca uznaje ekonomiczny okres użytkowania budynków za ekonomiczny okres użytkowania całego bazowego składnika aktywów.

Klasyfikacja subleasingu

- B58 Klasyfikując subleasing, pośredni leasingodawca klasyfikuje każdy subleasing jako leasing finansowy lub jako leasing operacyjny w następujący sposób:
- a) jeżeli leasing główny jest leasingiem krótkoterminowym, który jednostka jako leasingobiorca rozliczyła zgodnie z paragrafem 6, subleasing klasyfikuje się jako leasing operacyjny,
 - b) w innym przypadku subleasing klasyfikuje się raczej poprzez odniesienie do składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania wynikającego z leasingu głównego niż poprzez odniesienie do bazowego składnika aktywów (przykładowo składnika rzeczowych aktywów trwałych, który stanowi przedmiot leasingu).

▼ **M54***Załącznik C***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu i ma taką samą moc obowiązującą jak inne części standardu.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- C1 Jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone w przypadku jednostek, które stosują MSSF 15 *Przychody z umów z klientami* od daty lub przed datą pierwszego zastosowania niniejszego standardu. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **M72**

- C1A Na podstawie dokumentu *Ulgi w czynszach związane z Covid-19*, opublikowanego w maju 2020 r., dodano paragrafy 46A, 46B, 60A, C20A i C20B. Leasingobiorca stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 czerwca 2020 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie, w tym w sprawozdaniach finansowych, które nie zostały zatwierdzone do publikacji na dzień 28 maja 2020 r.

▼ **M74**

- C1B Na podstawie opublikowanego w sierpniu 2020 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2*, który zmienia MSSF 9, MSR 39, MSSF 7, MSSF 4 i MSSF 16, dodano paragrafy 104–106 i C20C–C20D. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2021 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

▼ **M76**

- C1C Na podstawie dokumentu *Ulgi w czynszach związane z Covid-19 po dniu 30 czerwca 2021 r.*, opublikowanego w marcu 2021 r., zmieniono paragraf 46B oraz dodano paragrafy C20BA–C20BC. Leasingobiorca stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 kwietnia 2021 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie, w tym w sprawozdaniach finansowych, które na dzień 31 marca 2021 r. nie zostały zatwierdzone do publikacji.

▼ **M54****PRZEPISY PRZEJŚCIOWE**

- C2 Do celów wymogów określonych w paragrafach C1–C19 datą pierwszego zastosowania jest początek rocznego okresu sprawozdawczego, w którym jednostka stosuje niniejszy standard po raz pierwszy.

Definicja leasingu

- C3 Jako praktyczne rozwiązanie jednostka nie jest zobowiązana do ponownej oceny tego, czy umowa jest leasingiem czy zawiera leasing w dniu pierwszego zastosowania. Zamiast tego jednostka może:

- a) stosować niniejszy standard do umów, które wcześniej zidentyfikowano jako leasingi zgodnie z MSR 17 *Leasing* oraz KIMSF 4 *Ustalenie, czy umowa zawiera leasing*. Jednostka stosuje do tych leasingów wymogi przejściowe określone w paragrafach C5–C18,
- b) nie stosować niniejszego standardu do umów, których wcześniej nie zidentyfikowano jako umowy zawierające leasing zgodnie z MSR 17 oraz KIMSF 4.

- C4 Jeżeli jednostka wybiera rozwiązanie praktyczne z paragrafu C3, ujawnia ten fakt i stosuje to rozwiązanie praktyczne do wszystkich swoich umów. W rezultacie jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 9–11 jedynie do umów, które zawarła (lub zmieniła) w dniu pierwszego zastosowania lub po tym dniu.

▼ **M54****Leasingobiorcy**

- C5 Leasingobiorca stosuje niniejszy standard do swoich umów leasingu:
- a) retrospektywnie do każdego poprzedniego okresu sprawozdawczego przedstawionego zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* lub
 - b) retrospektywnie z łącznym efektem pierwszego zastosowania niniejszego standardu ujętym w dniu pierwszego zastosowania zgodnie z paragrafami C7–C13.
- C6 Leasingobiorca stosuje rozwiązanie opisane w paragrafie C5 spójnie do swoich wszystkich leasingów, w których jest leasingobiorcą.
- C7 Jeżeli leasingobiorca decyduje się stosować niniejszy standard zgodnie z paragrafem C5 (b), leasingobiorca nie przekształca danych porównawczych. Zamiast tego leasingobiorca ujmuje łączny efekt pierwszego zastosowania niniejszego standardu jako korektę bilansu otwarcia zysków zatrzymanych (lub w stosownych przypadkach w innym składniku kapitału własnego) w dniu pierwszego zastosowania.

Leasingi wcześniej sklasyfikowane jako leasingi operacyjne

- C8 Jeżeli leasingobiorca decyduje o stosowaniu niniejszego standardu zgodnie z paragrafem C5 (b), leasingobiorca:
- a) ujmuje zobowiązanie z tytułu leasingu w dniu pierwszego zastosowania w przypadku leasingów wcześniej sklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17. Leasingobiorca wycenia to zobowiązanie z tytułu leasingu w wartości bieżącej pozostałych opłat leasingowych, zdyskontowanych poprzez zastosowanie krańcowej stopy procentowej leasingobiorcy w dniu pierwszego zastosowania,
 - b) ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania w dniu pierwszego zastosowania w przypadku leasingów wcześniej sklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17. Leasingobiorca postanawia w odniesieniu do poszczególnych leasingów wycenić składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania albo:
 - (i) w wartości bilansowej, tak jakby niniejszy standard był stosowany od daty rozpoczęcia, lecz przy zastosowaniu stopy dyskontowej w wysokości krańcowej stopy procentowej leasingobiorcy w dniu pierwszego zastosowania, lub
 - (ii) w kwocie równej zobowiązaniu z tytułu leasingu, skorygowanej o kwoty wszelkich przedpłat lub naliczonych opłat leasingowych odnoszących się do tego leasingu, ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio sprzed dnia pierwszego zastosowania,
 - c) stosuje MSR 36 *Utrata wartości aktywów* w odniesieniu do składników aktywów z tytułu prawa do użytkowania w dniu pierwszego zastosowania, chyba że leasingobiorca stosuje praktyczne rozwiązanie opisane w paragrafie C10 (b).
- C9 Niezależnie od wymogów określonych w paragrafie C8 w przypadku leasingów wcześniej sklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17, leasingobiorca:
- a) nie jest zobowiązany do wprowadzania jakichkolwiek korekt przy przejściu w przypadku leasingów, w których bazowy składnik aktywów ma niską wartość (jak opisano w paragrafach B3–B8) i które będą kontynuowane zgodnie z paragrafem 6. Leasingobiorca ujmuje te leasingi zgodnie z niniejszym standardem od dnia pierwszego zastosowania,
 - b) nie jest zobowiązany do wprowadzania jakichkolwiek korekt przy przejściu w przypadku leasingów, które wcześniej wykazano jako nieruchomości inwestycyjne, stosując model wartości godziwej z MSR 40 *Nieruchomości inwestycyjne*. Leasingobiorca ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązanie z tytułu leasingu wynikające z tych leasingów zgodnie z MSR 40 i niniejszym standardem od dnia pierwszego zastosowania,

▼ **M54**

- c) wycenia składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania według wartości godziwej w dniu pierwszego zastosowania w przypadku leasingów, które wcześniej ujmowano jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17 i które będą ujmowane jako nieruchomości inwestycyjne przy użyciu modelu wartości godziwej z MSR 40 od dnia pierwszego zastosowania. Leasingobiorca ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązanie z tytułu leasingu wynikające z tych leasingów zgodnie z MSR 40 i niniejszym standardem od dnia pierwszego zastosowania.

C10 Leasingobiorca może korzystać z jednego lub większej liczby następujących praktycznych rozwiązań, stosując niniejszy standard retrospektywnie zgodnie z paragrafem C5 (b) do leasingów wcześniej sklasyfikowanych jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17. Leasingobiorca może stosować te rozwiązania praktyczne w odniesieniu do poszczególnych leasingów:

- a) leasingobiorca może zastosować pojedynczą stopę dyskontową do portfela leasingów o w miarę podobnych cechach (takich jak leasingi o podobnym pozostałym okresie leasingu dla podobnej klasy bazowego składnika aktywów w podobnym środowisku gospodarczym),
- b) leasingobiorca może oprzeć się na swojej ocenie tego, czy leasingi rodzą obciążenia zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe* bezpośrednio przed dniem pierwszego zastosowania, traktując tę ocenę jako alternatywę wobec oceny utraty wartości. Jeżeli leasingobiorca wybiera to praktyczne rozwiązanie, leasingobiorca koryguje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania w dniu pierwszego zastosowania o kwotę jakiegokolwiek rezerwy z tytułu leasingów rodzących obciążenia ujętej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio sprzed dnia pierwszego zastosowania,
- c) leasingobiorca może zdecydować o niestosowaniu wymogów, o których mowa w paragrafie C8 do leasingów, których okres leasingu kończy się po upływie 12 miesięcy od dnia pierwszego zastosowania. W tym przypadku leasingobiorca:
 - (i) ujmuje te leasingi jako leasingi krótkoterminowe, jak określono w paragrafie 6, oraz
 - (ii) przedstawia koszty związane z tymi leasingami w ramach ujawniania informacji dotyczących kosztów odnoszących się do leasingu krótkoterminowego w rocznym okresie sprawozdawczym, który obejmuje dzień pierwszego zastosowania,
- d) leasingobiorca może wyłączyć początkowe koszty bezpośrednie z wyceny składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania w dniu pierwszego zastosowania,
- e) leasingobiorca może wykorzystać wiedzę zdobytą po fakcie, taką jak w przypadku określenia okresu leasingu, jeżeli umowa przewiduje opcję przedłużenia leasingu lub opcję wypowiedzenia leasingu.

Leasingi wcześniej sklasyfikowane jako leasingi finansowe

C11 Jeżeli leasingobiorca decyduje się stosować niniejszy standard zgodnie z paragrafem C5 (b) w przypadku leasingów, które sklasyfikowano jako leasingi finansowe zgodnie z MSR 17, wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązania z tytułu leasingu w dniu pierwszego zastosowania jest wartością bilansową składnika aktywów objętego leasingiem i zobowiązania z tytułu leasingu bezpośrednio sprzed tego dnia wycenioną zgodnie z MSR 17. W przypadku tych leasingów leasingobiorca ujmuje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązanie z tytułu leasingu stosując niniejszy standard od dnia pierwszego zastosowania.

▼ **M54****Ujawnianie informacji**

- C12 Jeżeli leasingobiorca decyduje się stosować niniejszy standard zgodnie z paragrafem C5 (b), leasingobiorca ujawnia informacje dotyczące pierwszego zastosowania zgodnie z wymogami paragrafu 28 MSR 8 z wyjątkiem informacji określonych w paragrafie 28 (f) MSR 8. Zamiast informacji określonych w paragrafie 28 (f) MSR 8, leasingobiorca ujawnia:
- a) średnią ważoną krańcową stopę procentową leasingobiorcy zastosowaną do zobowiązań z tytułu leasingu ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w dniu pierwszego zastosowania oraz
 - b) wyjaśnienie jakiegokolwiek różnicy między:
 - (i) kwotami przyszłych opłat, do których jest zobowiązany z tytułu leasingu operacyjnego, ujawnionymi zgodnie z MSR 17 na koniec rocznego okresu sprawozdawczego bezpośrednio poprzedzającego dzień pierwszego zastosowania, zdyskontowanymi przy zastosowaniu krańcowej stopy procentowej w dniu pierwszego zastosowania, jak opisano w paragrafie C8 (a), oraz
 - (ii) zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w dniu pierwszego zastosowania.

- C13 Jeżeli leasingobiorca stosuje jedno lub większą liczbę praktycznych rozwiązań określonych w paragrafie C10, ujawnia ten fakt.

Leasingodawcy

- C14 Z wyjątkiem jak opisano w paragrafie C15, leasingodawca nie jest zobowiązany do wprowadzenia jakichkolwiek korekt przy przejściu w przypadku leasingów, w których jest leasingodawcą i ujmuje te leasingi zgodnie z niniejszym standardem od dnia pierwszego zastosowania.

- C15 Pośredni leasingodawca:
- a) ponownie ocenia subleasingi, które sklasyfikowano jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17 i które są kontynuowane w dniu pierwszego zastosowania, aby określić, czy każdy subleasing należy sklasyfikować jako leasing operacyjny lub leasing finansowy zgodnie z niniejszym standardem. Pośredni leasingodawca dokonuje tej oceny w dniu pierwszego zastosowania na podstawie pozostałych postanowień i warunków umownych leasingu głównego i subleasingu w tej dacie,
 - b) dla subleasingów, które sklasyfikowano jako leasingi operacyjne zgodnie z MSR 17, lecz jako leasingi finansowe zgodnie z niniejszym standardem, ujmuje subleasing jako nowy leasing finansowy zawarty w dniu pierwszego zastosowania.

Transakcje sprzedaży i leasingu zwrotnego sprzed dnia pierwszego zastosowania

- C16 Jednostka nie dokonuje ponownej oceny transakcji sprzedaży i leasingu zwrotnego dokonanych przed dniem pierwszego zastosowania, aby określić, czy przekazanie bazowego składnika aktywów spełnia wymogi MSSF 15 do ujęcia jako sprzedaż.
- C17 Jeżeli transakcję sprzedaży i leasingu zwrotnego ujęto jako sprzedaż i leasing finansowy zgodnie z MSR 17, sprzedawca-leasingobiorca:
- a) ujmuje leasing zwrotny w ten sam sposób, w jaki ujmuje każdy inny leasing finansowy, który istnieje w dniu pierwszego zastosowania, oraz
 - b) dalej amortyzuje wszelkie zyski ze sprzedaży przez okres leasingu.

▼ M54

- C18 Jeżeli transakcję sprzedaży i leasingu zwrotnego ujęto jako sprzedaż i leasing operacyjny zgodnie z MSR 17, sprzedawca-leasingobiorca:
- a) ujmuje leasing zwrotny w ten sam sposób, w jaki ujmuje każdy inny leasing operacyjny, który istnieje w dniu pierwszego zastosowania, oraz
 - b) dokonuje korekty składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania z leasingu zwrotnego, uwzględniając wszelkie odroczone zyski lub straty, które wiążą się z warunkami odbiegającymi od warunków rynkowych, ujętymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej bezpośrednio przed dniem pierwszego zastosowania.

Kwoty poprzednio ujęte w odniesieniu do połączeń przedsięwzięć

- C19 Jeżeli leasingobiorca wcześniej ujął składnik aktywów lub zobowiązanie zgodnie z MSSF 3 *Połączenia przedsięwzięć* w związku z korzystnymi lub niekorzystnymi warunkami leasingu operacyjnego uzyskanymi w ramach połączenia przedsięwzięć, leasingobiorca zaprzestaje ujmować ten składnik aktywów lub to zobowiązanie i dokonuje korekty wartości bilansowej składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania o tę korespondującą kwotę w dniu pierwszego zastosowania.

Odniesienia do MSSF 9

- C20 Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard, ale nie stosuje jeszcze MSSF 9 *Instrumenty finansowe*, wszelkie odniesienia do MSSF 9 zawarte w niniejszym standardzie należy rozumieć jako odniesienia do MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*.

▼ M72**Ulgi w czynszach dla leasingobiorców związane z Covid-19**

- C20A Leasingobiorca stosuje przepisy zawarte w dokumencie *Ulgi w czynszach związane z Covid-19* (zob. paragraf C1A) retrospektywnie, ujmując łączny efekt pierwotnego zastosowania tej zmiany jako korektę salda początkowego zysków zatrzymanych (lub, w stosownych przypadkach, innych składników kapitału własnego) na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym leasingobiorca po raz pierwszy stosuje tę zmianę.
- C20B W okresie sprawozdawczym, w którym leasingobiorca po raz pierwszy stosuje przepisy zawarte w dokumencie *Ulgi w czynszach związane z Covid-19*, leasingobiorca nie musi ujawniać informacji wymaganych na podstawie paragrafu 28 lit. f) MSR 8.

▼ M76

- C20BA Leasingobiorca stosuje przepisy zawarte w dokumencie *Ulgi w czynszach związane z Covid-19 po dniu 30 czerwca 2021 r.* (zob. paragraf C1C) retrospektywnie, ujmując łączny efekt pierwotnego zastosowania tej zmiany jako korektę salda początkowego zysków zatrzymanych (lub, w stosownych przypadkach, innych składników kapitału własnego) na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym leasingobiorca po raz pierwszy stosuje tę zmianę.
- C20BB W okresie sprawozdawczym, w którym leasingobiorca po raz pierwszy stosuje przepisy zawarte w dokumencie *Ulgi w czynszach związane z Covid-19 po dniu 30 czerwca 2021 r.*, leasingobiorca nie musi ujawniać informacji wymaganych na podstawie paragrafu 28 lit. f) MSR 8.
- C20BC Stosując paragraf 2 niniejszego standardu, leasingobiorca stosuje praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 46 A konsekwentnie w odniesieniu do kwalifikujących się umów o podobnych cechach i w podobnych okolicznościach niezależnie od tego, czy dana umowa kwalifikuje się do stosowania praktycznego rozwiązania w wyniku zastosowania przez leasingobiorcę przepisów zawartych w dokumencie *Ulgi w czynszach związane z Covid-19* (zob. paragraf C1 A) czy też przepisów zawartych w dokumencie *Ulgi w czynszach związane z Covid-19 po dniu 30 czerwca 2021 r.* (zob. paragraf C1C).

▼ **M74****Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2**

- C20C Jednostka stosuje te zmiany retrospektywnie zgodnie z MSR 8, z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafie C20D.
- C20D Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej post factum. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian.

▼ **M54****WYCOFANIE INNYCH STANDARDÓW**

- C21 Niniejszy standard zastępuje następujące standardy i interpretacje:
- a) MSR 17 *Leasing*,
 - b) KIMSF 4 *Ustalenie, czy umowa zawiera leasing*,
 - c) SKI-15 *Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne oraz*
 - d) SKI-27 *Ocena istoty transakcji wykorzystujących prawną formę leasingu*.

*Załącznik D***Zmiany innych standardów**

W niniejszym załączniku przedstawiono zmiany innych standardów, które wynikają z wydania przez RMSR niniejszego standardu. Jednostka stosuje zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie. Jeżeli jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do wcześniejszego okresu, stosuje również te zmiany w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

Jednostka nie może stosować MSSF 16 przed stosowaniem MSSF 15 Przychody z umów z klientami (zob. paragraf C1).

W rezultacie w przypadku standardów, które obowiązywały w dniu 1 stycznia 2016 r., zmiany w niniejszym załączniku przedstawiono w oparciu o treść tych standardów, która obowiązywała w dniu 1 stycznia 2016 r. z późniejszymi zmianami wprowadzonymi MSSF 15. Treść tych standardów w niniejszym załączniku nie obejmuje żadnych innych zmian, które nie obowiązywały w dniu 1 stycznia 2016 r.

W przypadku standardów, które nie obowiązywały w dniu 1 stycznia 2016 r., zmiany w niniejszym załączniku przedstawiono w oparciu o treść pierwszej opublikowanej wersji tego standardu z późniejszymi zmianami wprowadzonymi MSSF 15. Treść tych standardów w niniejszym załączniku nie obejmuje żadnych innych zmian, które nie obowiązywały w dniu 1 stycznia 2016 r.

▼ B**INTERPRETACJA KIMSF 1*****Zmiany istniejących zobowiązań z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji i zobowiązań o podobnym charakterze***

ODWOŁANIA

▼ M54— MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)**▼ B**— MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*— MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* (zaktualizowanego w 2003 r.)— MSR 23 *Koszty finansowania zewnętrznego*— MSR 36 *Utrata wartości aktywów* (zaktualizowanego w 2004 r.)— MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe***▼ M54**— MSSF 16 *Leasing***▼ B**

WPROWADZENIE

1 Wiele jednostek jest zobowiązanych do demontażu, usunięcia i rekultywacji rzeczowych aktywów trwałych. W niniejszej interpretacji zobowiązania te określa się jako „zobowiązania z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji i zobowiązania o podobnym charakterze”. Zgodnie z MSR 16 na cenę nabycia lub koszt wytworzenia pozycji rzeczowych aktywów trwałych składają się szacowane koszty demontażu, usunięcia składnika aktywów oraz rekultywacji miejsca, na którym dana pozycja się znajduje, a które to koszty jednostka staje się zobligowana ponieść w momencie nabycia lub na skutek używania składnika rzeczowych aktywów trwałych przez określony okres dla celów innych niż produkcja wyrobów gotowych. MSR 37 zawiera wymogi mówiące o tym, w jaki sposób należy wyceniać zobowiązania z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji i inne podobne zobowiązania. Interpretacja zawiera wytyczne dotyczące ujęcia księgowego skutków zmian wartości istniejących zobowiązań z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji i podobnych zobowiązań.

ZAKRES

▼ M54

2 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie do zmian w wycenie istniejących zobowiązań z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji lub podobnych zobowiązań, które zarówno:

a) są uznane są jako część kosztu składnika rzeczowych aktywów trwałych zgodnie z MSR 16 lub jako część kosztu składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania zgodnie z MSSF 16; oraz

▼ B

b) są ujmowane jako zobowiązanie zgodnie z MSR 37.

Na przykład zobowiązanie z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji lub podobne zobowiązanie może występować w związku z likwidacją fabryki, usunięciem zniszczeń w środowisku naturalnym spowodowanych przez przemysł wydobywczy lub usunięciem urządzeń.

PROBLEM

3 Niniejsza interpretacja dotyczy sposobu traktowania skutków poniższych zdarzeń, zmieniających wartość istniejących zobowiązań z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji lub podobnych zobowiązań:

▼ B

- a) zmiany szacowanego wpływu zasobów reprezentujących korzyści ekonomiczne (np. przepływów środków pieniężnych) niezbędnych do uregulowania zobowiązania;
- b) zmiany bieżącej rynkowej stopy dyskontowej, która została zdefiniowana w paragrafie 47 MSR 37 (obejmuje zmiany wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z danym zobowiązaniem); oraz
- c) zwiększenia odzwierciedlającego upływ czasu (określanego także jako odwracanie dyskonta).

UZGODNIONE STANOWISKO

- 4 Zmiany wartości istniejącego zobowiązania z tytułu wycofania z eksploatacji, rekultywacji lub podobnego zobowiązania, które wynikają ze zmiany szacowanego czasu lub kwot wpływu zasobów reprezentujących korzyści ekonomiczne, niezbędnych do uregulowania zobowiązania lub ze zmiany stopy dyskontowej, rozlicza się zgodnie z paragrafami 5–7.
- 5 Jeżeli odnośny składnik aktywów jest wyceniany zgodnie z modelem ceny nabycia lub kosztu wytworzenia:
- a) z zastrzeżeniem pkt b), zmiany wartości zobowiązania należy dodać lub odjąć od ceny nabycia lub kosztu wytworzenia odnośnego składnika aktywów w bieżącym okresie;
 - b) kwota odjęta od ceny nabycia lub kosztu wytworzenia składnika aktywów nie powinna przewyższać jego wartości bilansowej. Jeśli zmniejszenie zobowiązania będzie większe od wartości bilansowej składnika aktywów, kwotę tej nadwyżki należy ująć niezwłocznie w zysku lub stracie;
 - c) jeżeli korekta prowadzi do zwiększenia ceny nabycia lub kosztu wytworzenia składnika aktywów, jednostka powinna rozważyć, czy istnieje przesłanka wskazująca, iż nowa wartość bilansowa składnika aktywów nie jest w pełni odzyskiwalna. Jeżeli taka przesłanka istnieje, jednostka powinna przeprowadzić test na utratę wartości składnika aktywów, dokonując szacunku jego wartości odzyskiwalnej, oraz rozliczyć odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości zgodnie z MSR 36.
- 6 Jeżeli odnośny składnik aktywów jest wyceniany zgodnie z modelem przeszacowania:
- a) zmiany wartości zobowiązania powodują zmianę nadwyżki lub straty z przeszacowania wcześniej ujętej dla tego składnika aktywów, dlatego:
 - **M5** (i) zmniejszenie zobowiązania (z zastrzeżeniem punktu b)) ujmuje się w innych całkowitych dochodach oraz zwiększa nadwyżkę z przeszacowania w kapitale własnym ◀, z wyjątkiem sytuacji, gdy zostaje ujęte w zysku lub stracie w stopniu, w jakim odwraca stratę z przeszacowania tego składnika aktywów, która wcześniej została ujęta w zysku lub stracie;
 - **M5** (ii) zwiększenie zobowiązania ujmuje się w zyskach lub stratach, chyba że ma być ujęte w innych dochodach i zmniejsza nadwyżkę z przeszacowania w kapitale własnym ◀ wykazana jest nadwyżka z aktualizacji wyceny odnośnego składnika aktywów i wówczas zwiększenie zobowiązania pomniejsza tę nadwyżkę;
 - b) w przypadku gdy zmniejszenie zobowiązania przewyższa wartość bilansową, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów był wykazywany w oparciu o model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, nadwyżkę należy niezwłocznie ująć w zysku lub stracie;

▼ B

- c) zmiana wartości zobowiązania może wskazywać, że składnik aktywów powinien zostać przeszacowany w celu zapewnienia, iż wartość bilansowa nie różni się w sposób istotny od jego wartości godziwej ustalonej na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀.
► **M5** Wszelkie takie przeszacowania uwzględnia się przy ustalaniu kwot, które zostaną ujęte w zyskach lub stratach lub w innych całkowitych dochodach zgodnie z wymogami punktu a). Jeżeli przeszacowanie jest niezbędne, przeszacowuje się wszystkie aktywa należące do tej samej klasy; ◀

▼ M5

- d) MSR 1 wymaga ujawnienia w sprawozdaniu z całkowitych dochodów każdej pozycji innych całkowitych przychodów lub kosztów. Spełniając ten wymóg, zmianę nadwyżki z przeszacowania będącą skutkiem zmiany wartości zobowiązania identyfikuje się odrębnie i ujawnia jako taką.

▼ B

- 7 Skorygowana wartość składnika aktywów podlegająca amortyzacji jest amortyzowana w ciągu jego okresu użytkowania. Z tego względu w momencie zakończenia okresu użytkowania odnośnego składnika aktywów wszystkie późniejsze zmiany wartości zobowiązania ujmują się w zysku lub stracie w miarę ich powstawania. Przedstawione podejście ma zastosowanie zarówno w przypadku stosowania modelu wyceny opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, jak i modelu wyceny opartego na wartości przeszacowanej.

▼ M1

- 8 Okresowe odwracanie dyskonta powinno ujmować się w rachunku zysków i strat jako koszt finansowy w momencie poniesienia. Aktywowanie zgodnie z MSR 23 jest niedozwolone.

▼ B

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 9 Jednostka powinna stosować niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się dnia 1 września 2004 r. i później. Zaleca się wcześniejsze zastosowanie interpretacji. Jeśli jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 września 2004 r., to fakt ten ujawnia.

▼ M5

- 9A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto wpłynął na zmianę paragrafu 6. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M54

- 9B Na podstawie MSSF 16, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragraf 2. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 16.

▼ B

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 10 Zmiany zasad (polityki) rachunkowości rozlicza się zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Jeżeli jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 stycznia 2005 r., zobowiązana jest stosować wymogi poprzedniej wersji MSR 8 *Zysk lub strata netto okresu sprawozdawczego, podstawowe błędy i zmiany zasad (polityki) rachunkowości*, o ile jednostka nie stosuje zaktualizowanej wersji MSR 8 w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

▼ B**INTERPRETACJA KIMSF 2***Udziały członkowskie w spółdzielniach i podobne instrumenty*

ODWOŁANIA

— MSR 32 *Instrumenty finansowe: ujawnianie i prezentacja* (zaktualizowany w 2003 r.)⁽¹⁾

▼ M53

— MSSF 9 *Instrumenty finansowe*

▼ M33

— MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*

▼ B

WPROWADZENIE

- 1 Spółdzielnie i inne podobne do nich jednostki tworzone są przez grupy osób na potrzeby zaspokajania określonych potrzeb gospodarczych i społecznych tworzących je osób. Krajowe przepisy zazwyczaj definiują spółdzielnię jako społeczność dążącą do promowania rozwoju gospodarczego własnych członków poprzez podejmowanie wspólnych działań gospodarczych (zasada samopomocy). Udziały członkowskie w spółdzielni określa się zwykle mianem udziałów lub jednostek członkowskich itp. i na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto określenie „udziały członkowskie”.
- 2 MSR 32 określa zasady, na podstawie których dokonuje się klasyfikacji instrumentów finansowych na zobowiązania finansowe i kapitał własny. W szczególności zasady te stosuje się w odniesieniu do instrumentów z opcją sprzedaży, która daje posiadaczowi możliwość sprzedaży tych instrumentów emitentowi w zamian za środki pieniężne bądź inne instrumenty finansowe. Zastosowanie tych zasad w odniesieniu do udziałów członkowskich w spółdzielni oraz do podobnych instrumentów jest trudne. Niektórzy użytkownicy standardów zwrócili się do Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości o pomoc w zrozumieniu, w jaki sposób zasady MSR 32 mają zastosowanie do udziałów członkowskich i podobnych instrumentów posiadających określone cechy, oraz w zrozumieniu okoliczności, w których cechy te wpływają na zaklasyfikowanie instrumentów jako zobowiązań lub kapitału własnego.

ZAKRES

- 3 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie do instrumentów finansowych objętych postanowieniami MSR 32, w tym także do instrumentów finansowych wyemitowanych dla członków spółdzielni, które stwierdzają właścicielskie prawa członków do udziału w jednostce. Interpretacja nie ma zastosowania do instrumentów finansowych, które będą lub mogą być rozliczone poprzez wydanie własnych instrumentów kapitałowych jednostki.

PROBLEM

- 4 Wiele instrumentów finansowych, w tym udziały członkowskie, posiadają cechy instrumentów kapitałowych, przykładowo prawa głosu oraz prawa do otrzymywania dywidend. Niektóre instrumenty finansowe dają ich posiadaczowi prawo domagania się wykupu w zamian za środki pieniężne lub inny składnik aktywów finansowych, ale mogą zawierać w sobie ograniczenia lub podlegać ograniczeniom w zakresie prawa ich wykupu. W jaki sposób należy więc traktować warunki wykupu przy określaniu, czy instrumenty finansowe należy zaklasyfikować jako zobowiązania finansowe lub kapitał własny?

⁽¹⁾ ► **M6** W sierpniu 2005 r. zmieniono MSR 32 i wydano go jako MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*. W lutym 2008 r. IASB wprowadziła zmiany w MSR 32 wymagające, aby instrumenty były kwalifikowane jako instrumenty kapitałowe pod warunkiem, że posiadają wszystkie cechy lub spełniają warunki przedstawione w paragrafach 16A i 16B lub w paragrafach 16C i 16D MSR 32. ◀

▼ B

UZGODNIONE STANOWISKO

- 5 Umowne prawo posiadacza instrumentu finansowego (w tym udziałów członkowskich w spółdzielni) do żądania wykupu nie sprawia samo w sobie, że ten instrument finansowy należy zaklasyfikować jako zobowiązanie finansowe. Jednostka powinna raczej rozważyć wszystkie postanowienia i warunki związane z danym instrumentem finansowym, aby na ich podstawie zaklasyfikować go jako zobowiązanie finansowe lub kapitał własny. Te postanowienia i warunki dotyczą odnośnych lokalnych przepisów prawa, regulacji oraz statutu jednostki, które obowiązują na dzień przeprowadzania klasyfikacji, nie uwzględniając oczekiwanych w przyszłości zmian tych przepisów, regulacji lub statutu.

▼ M6

- 6 Udziały członkowskie, które zostałyby zaklasyfikowane jako kapitał własny, gdyby członkowie nie posiadali prawa żądania ich wykupu, stanowią kapitał własny, jeżeli spełnione są warunki opisane w paragrafach 7 i 8, albo udziały członkowskie posiadają wszystkie cechy i spełniają warunki przedstawione w paragrafach 16A i 16B lub w paragrafach 16C i 16D MSR 32. Depozyty płatne na żądanie, w tym rachunki bieżące, depozyty terminowe i podobne kontrakty, które powstają, gdy członkowie występują w charakterze klientów, stanowią zobowiązania finansowe jednostki.

▼ B

- 7 Udziały członkowskie stanowią kapitał własny, jeśli jednostka posiada bezwarunkowe prawo odmowy wykupu udziałów członkowskich.
- 8 Lokalne przepisy prawa, regulacje lub też statut jednostki mogą nakładać różne rodzaje ograniczeń w zakresie wykupu udziałów członkowskich, np. ograniczenia bezwarunkowe lub ograniczenia uzależnione od spełnienia kryteriów utrzymania płynności. Jeżeli wykup jest bezwarunkowo zakazany przez lokalnie obowiązujące przepisy prawa, regulacje lub statut jednostki, udziały członkowskie uznaje się za kapitał własny. Niemniej jednak, jeśli lokalnie obowiązujące przepisy prawa, regulacje lub statut jednostki zakazują wykupu tylko w przypadku spełnienia (lub niespełnienia) pewnych warunków – np. ograniczeń związanych z płynnością – wówczas udziałów członkowskich nie uznaje się za kapitał własny.

▼ M6

- 9 Bezwarunkowy zakaz może być całkowity, to jest wszystkie umorzenia są zakazane. Bezwarunkowy zakaz może być częściowy, to jest zakazane jest umarzenie udziałów członkowskich, jeżeli umorzenie doprowadziłoby do spadku liczby udziałów członkowskich lub kapitału utworzonego z wpłat na udziały członkowskie poniżej określonego poziomu. Udziały członkowskie powyżej wielkości objętej zakazem umorzenia stanowią zobowiązania, chyba że jednostka posiada bezwarunkowe prawo odmowy wykupu, jak opisano w paragrafie 7, albo udziały posiadają wszystkie cechy i spełniają warunki określone w paragrafach 16A i 16B lub w paragrafach 16C i 16D MSR 32. W niektórych przypadkach liczba udziałów lub kwota wpłaconego kapitału, których dotyczy zakaz umorzenia, mogą zmieniać się w czasie. Taka zmiana w zakresie działania zakazu umorzenia prowadzi do przesunięć między zobowiązaniami finansowymi i kapitałem własnym.

▼ B

- 10 W momencie początkowego ujęcia jednostka wycenia swoje zobowiązanie finansowe do wykupu w wartości godziwej. W przypadku udziałów członkowskich posiadających cechę wykupu jednostka wycenia wartość godziwą zobowiązania finansowego do wykupu w kwocie nie mniejszej niż maksymalna kwota przypadająca do zapłaty na podstawie statutu jednostki lub mających zastosowanie przepisów prawa, zdyskontowana począwszy od pierwszego dnia, w którym kwota ta byłaby wymagana do zapłaty (zob. przykład 3).

▼ **M36**

- 11 Zgodnie z wymogami paragrafu 35 MSR 32 wypłaty na rzecz posiadaczy instrumentów kapitałowych ujmują się bezpośrednio w kapitale własnym. Odsetki, dywidendy i innego rodzaju przychody dotyczące instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako zobowiązania finansowe stanowią koszty, niezależnie od tego, czy w rozumieniu prawa kwoty te posiadają cechy dywidend, odsetek czy innych świadczeń.

▼ **B**

- 12 Załącznik stanowiący integralną część uzgodnionego stanowiska zawiera przykłady jego zastosowania.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- 13 Jeśli zmiana w zakresie obowiązywania zakazu wykupu powoduje przeniesienie pomiędzy pozycjami zobowiązań finansowych oraz kapitału własnego, jednostka osobno ujawnia kwotę, terminy oraz przyczyny powodujące przeniesienie.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 14 Data wejścia w życie i przepisy przejściowe dotyczące niniejszej interpretacji są takie same jak w przypadku MSR 32 (zaktualizowanego w 2003 r.). Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2005 r. i później. Jeśli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 stycznia 2005 r., to fakt ten ujawnia. Interpretację niniejszą stosuje się retrospektywnie.

▼ **M6**

- 14A Jednostka stosuje zmiany paragrafów 6, 9, A1 i A12 w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje dokument *Instrumenty finansowe z opcją sprzedaży oraz obowiązki związane z likwidacją* (zmiany w MSR 32 i MSR 1) wydany w lutym 2008 r. w odniesieniu do wcześniejszego okresu, zmiany paragrafów 6, 9, A1 i A12 mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ **M33**

- 16 Na podstawie MSSF 13, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragraf A8. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ **M36**

- 17 Na podstawie dokumentu *Annual Improvements 2009–2011 Cycle*, opublikowanego w maju 2012 r., zmieniono paragraf 11. Jednostka stosuje tę zmianę retrospektywnie zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje tę zmianę MSR 32, stanowiącą część dokumentu *Annual Improvements 2009–2011 Cycle* (opublikowanego w maju 2012 r.), w odniesieniu do wcześniejszego okresu, również zmianę paragrafu 11 stosuje się do tego wcześniejszego okresu.

▼ **M53**

- 19 Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf A8 i A10 oraz skreślono paragrafy 15 i 18. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ **B***Załącznik***Przykłady zastosowania uzgodnionego stanowiska**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część interpretacji

▼ **M6**

- A1 Niniejszy załącznik zawiera siedem przykładów zastosowania uzgodnionego stanowiska KIMSF. Przykłady nie stanowią wyczerpującej listy i możliwy jest inny rozwój wydarzeń. W każdym z przykładów przyjęto założenie, że nie ma innych warunków aniżeli wynikające z danych przedstawionych w przykładzie, które wymagałyby zakwalifikowania instrumentu finansowego jako zobowiązania finansowego, oraz że instrumenty finansowe nie mają wszystkich cech lub nie spełniają warunków przedstawionych w paragrafach 16A i 16B lub w paragrafach 16C i 16D MSR 32.

▼B**BEZWARUNKOWE PRAWO ODMOWY WYKUPU (paragraf 7)****Przykład 1***Dane*

- A2 Statut jednostki stanowi, że wykup dokonywany jest według wyłącznego uznania jednostki. Statut nie zawiera dalszych wyjaśnień ani nie nakłada żadnych ograniczeń w związku z uznaniowym charakterem wykupu. Nigdy w przeszłości nie miał miejsca przypadek odmowy wykupu udziałów członkowskich, mimo iż organ zarządzający ma takie prawo.

Klasyfikacja

- A3 Jednostka posiada bezwarunkowe prawo odmowy wykupu, dlatego udziały członkowskie stanowią kapitał własny. MSR 32 określa zasady klasyfikacji w oparciu o warunki instrumentu finansowego i stwierdza, że dotychczasowa praktyka lub zamiar dokonywania uznaniowych płatności nie powoduje klasyfikacji instrumentu jako zobowiązania. Paragraf OS 26 MSR 32 stanowi, że:

Udziały uprzywilejowane, które nie reprezentują praw lub obowiązków dotyczących wykupienia, klasyfikuje się na podstawie innych praw z nimi związanych. Klasyfikacja następuje na podstawie oceny treści ekonomicznej postanowień umowy oraz definicji zobowiązania finansowego i instrumentu kapitałowego. Jeśli wypłaty dla posiadaczy związane z uprzywilejowanymi udziałami, skumulowane lub nieskumulowane zależą od wyłącznego uznania emitenta, to udziały takie uznaje się za instrumenty kapitałowe. Na klasyfikację uprzywilejowanych udziałów do instrumentów kapitałowych lub zobowiązań finansowych nie mają wpływu, na przykład:

- a) historia wypłat dokonywanych na rzecz udziałowców;
- b) intencja dokonywania wypłat na rzecz udziałowców w przyszłości;
- c) możliwość negatywnego wpływu na cenę zwykłych udziałów emitenta, w przypadku gdy wypłaty z tych udziałów nie będą dokonane (wypłata dywidendy dla posiadaczy zwykłych udziałów zostaje wstrzymana ze względu na brak wypłaty dywidendy dla posiadaczy udziałów uprzywilejowanych);
- d) stan kapitału rezerwowego emitenta;
- e) ocena emitenta co do spodziewanego zysku lub straty za okres; lub
- f) możliwość lub brak możliwości wpływania przez emitenta na poziom zysków lub strat za dany okres.

Przykład 2*Dane*

- A4 Statut jednostki stanowi, że wykup dokonywany jest według wyłącznego uznania jednostki. Niemniej jednak dalej precyzuje, że zatwierdzenie żądania wykupu następuje automatycznie, chyba że jednostka nie ma możliwości dokonania płatności bez naruszenia lokalnych regulacji dotyczących płynności lub wymogów kapitałowych.

Klasyfikacja

- A5 Jednostka nie ma bezwarunkowego prawa odmowy wykupu, dlatego udziały członkowskie stanowią zobowiązanie finansowe. Powyższe ograniczenia opierają się na zdolności jednostki do uregulowania własnych zobowiązań. Ograniczają one wykup tylko wówczas, gdy nie zostały spełnione wymogi dotyczące płynności i wymogów kapitałowych, które to ograniczenie obowiązuje do czasu, gdy wymogi te zostaną spełnione. Dlatego też, zgodnie z postanowieniami MSR 32, ograniczenia te nie prowadzą do klasyfikacji instrumentu finansowego jako elementu kapitału własnego. Paragraf OS 25 MSR 32 stwierdza:

▼ B

Udziały uprzywilejowane mogą reprezentować różne prawa. W celu ustalenia, czy uprzywilejowany udział jest zobowiązaniem finansowym, czy też jest instrumentem kapitałowym, emitent ocenia prawa wynikające z udziału, aby stwierdzić, czy udział wykazuje charakter zobowiązania finansowego. Na przykład uprzywilejowany udział z określonym terminem umorzenia lub dający posiadaczowi opcję przedstawienia do wykupienia zawiera zobowiązanie finansowe, ponieważ obciąża emitenta obowiązkiem przekazania udziałowcowi aktywów finansowych. *Potencjalna niezdolność emitenta do spełnienia obowiązku wykupu uprzywilejowanego udziału na żądanie wynikające z umowy, spowodowana brakiem funduszy, ograniczeniami prawnymi albo niewystarczającymi zyskami lub rezerwami, nie zwalnia emitenta z tego obowiązku.* [Podkreślenia dodano].

ZAKAZ WYKUPU (paragrafy 8 i 9)

Przykład 3*Dane*

A6 Spółdzielnia wyemitowała w przeszłości dla swoich członków udziały w następujących terminach i kwotach:

a) dnia 1 stycznia 20x1 r. 100 000 udziałów o wartości 10 j.p. każdy (1 000 000 j.p.);

b) dnia 1 stycznia 20x2 r. 100 000 udziałów o wartości 20 j.p. każdy (następne 2 000 000 j.p., w związku z tym łączna wartość wyemitowanych udziałów wyniosła 3 000 000 j.p.).

Udziały podlegają wykupowi na żądanie w kwocie równej kwocie ich emisji.

A7 Statut jednostki stwierdza, że łączne wykupy nie mogą przekroczyć 20 procent kiedykolwiek występującej najwyższej liczby udziałów członkowskich. Na dzień 31 grudnia 20x2 r. liczba udziałów wynosiła 200 000 i stanowiła najwyższą liczbę udziałów członkowskich kiedykolwiek występujących; w przeszłości nie umarzano żadnych udziałów. Dnia 1 stycznia 20x3 r. jednostka wprowadziła zmianę do statutu, która podniosła poziom łącznych wykupów do 25 procent kiedykolwiek występującej najwyższej liczby udziałów członkowskich.

*Klasyfikacja**Przed wprowadzeniem zmiany do statutu***▼ M53**

A8 Udziały członkowskie nieobjęte zakazem wykupu stanowią zobowiązania finansowe. Przy początkowym ujęciu spółdzielnia wycenia takie zobowiązanie finansowe w wartości godziwej. Ze względu na to, że udziały te podlegają wykupowi na żądanie, spółdzielnia ustala wartość godziwą takich zobowiązań finansowych zgodnie z wymogami paragrafu 47 MSSF 13, który stanowi: „Wartość godziwa zobowiązania finansowego płatnego na żądanie (np. depozyt na żądanie) nie może być niższa od kwoty płatnej na żądanie...”. Zatem spółdzielnia maksymalną kwotę płatną na żądanie na mocy postanowień dotyczących wykupu klasyfikuje jako zobowiązanie finansowe.

▼ B

- A9 W dniu 1 stycznia 20x1 r. maksymalna kwota przypadająca do zapłaty na mocy przepisów dotyczących wykupu odpowiada 20 000 udziałów o wartości 10 j.p. każda, a zatem jednostka klasyfikuje 200 000 j.p. jako zobowiązanie finansowe, a 800 000 j.p. jako kapitał własny. Niemniej jednak w dniu 1 stycznia 20x2 r., ze względu na nową emisję udziałów o wartości 20 j.p. każdy, maksymalna kwota przypadająca do zapłaty na mocy postanowień dotyczących wykupu zwiększa się do 40 000 udziałów o wartości 20 j.p. każdy. Emisja dodatkowych udziałów o wartości 20 j.p. każdy stwarza nowe zobowiązanie, które w momencie jego początkowego ujęcia wycenia się w wartości godziwej. Zobowiązanie powstałe na skutek emisji tych udziałów wynosi 20 procent łącznych wyemitowanych udziałów (200 000) wycenionych po 20 j.p. lub w wysokości 800 000 j.p. Wymaga to ujęcia dodatkowego zobowiązania w kwocie 600 000 j.p. W niniejszym przykładzie nie ujmuje się żadnego zysku ani straty. Jednostka klasyfikuje zatem 800 000 j.p. jako zobowiązanie finansowe, a 2 200 000 j.p. jako kapitał własny. W niniejszym przykładzie przyjęto założenie, że kwoty te nie zmieniły się między dniem 1 stycznia 20x1 r. a 31 grudnia 20x2 r.

Po wprowadzeniu zmiany do statutu

▼ M53

- A10 W związku ze zmianą w statucie spółdzielni można żądać od niej wykupu maksymalnie 25 procent istniejących udziałów lub maksymalnie 50 000 udziałów o wartości 20 j.p. każdy. W związku z powyższym spółdzielnia w dniu 1 stycznia 20x3 r. zaklasyfikowała jako zobowiązanie finansowe kwotę 1 000 000 j.p. stanowiącą maksymalną kwotę płatną na żądanie na mocy postanowień dotyczących wykupu, ustaloną zgodnie z paragrafem 47 MSSF 13. Z tego względu w dniu 1 stycznia 20x3 r. jednostka przenosi kwotę 200 000 j.p. z kapitału własnego do zobowiązań finansowych, pozostawiając kwotę 2 000 000 j.p. jako kapitał własny. W niniejszym przykładzie jednostka nie ujmuje zysku ani straty z tytułu przeniesienia.

▼ B**Przykład 4**

Dane

- A11 Lokalne przepisy prawa dotyczące prowadzenia działalności przez spółdzielnię lub też postanowienia statutu spółdzielni zakazują jej wykupu udziałów członkowskich, jeśli na skutek wykupu nastąpi zmniejszenie kapitału wpłaconego utworzonego z udziałów członkowskich do poziomu poniżej 75 procent najwyższej kwoty kapitału wpłaconego utworzonego z udziałów członkowskich. Najwyższą kwotę dla tej spółdzielni stanowi 1 000 000 j.p. Na ► **M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀ stan kapitału wpłaconego wynosi 900 000 j.p.

Klasyfikacja

- A12 W tym przypadku 750 000 j.p. byłyby zaklasyfikowane jako kapitał własny, a 150 000 j.p. jako zobowiązanie finansowe. Oprócz powyżej cytowanych paragrafów, paragraf 18 b) MSR 32 stwierdza:

▼ M6

...instrument finansowy dający posiadaczowi prawo przedstawienia go emitentowi do wykupienia za środki pieniężne lub inny składnik aktywów finansowych (tzw. „instrument z opcją sprzedaży”) jest zobowiązaniem finansowym, z wyjątkiem tych instrumentów, które są kwalifikowane jako instrumenty kapitałowe zgodnie z paragrafami 16A i 16B lub paragrafami 16C i 16D. Instrument finansowy jest zobowiązaniem finansowym nawet wtedy, gdy kwota środków pieniężnych lub innych aktywów finansowych jest ustalona na podstawie indeksu lub innego czynnika, który charakteryzuje zdolność do zwiększania lub zmniejszania się. Występowanie opcji dającej posiadaczowi prawo przedstawienia instrumentu emitentowi do wykupienia za środki pieniężne lub inny składnik aktywów finansowych oznacza, że instrument z opcją sprzedaży spełnia definicję zobowiązania finansowego, z wyjątkiem instrumentów zakwalifikowanych jako instrumenty kapitałowe zgodnie z paragrafami 16A i 16B lub paragrafami 16C i 16D.

▼ B

- A13 Zakaz wykupu opisany w tym przykładzie różni się od ograniczeń opisanych w paragrafach 19 i OS25 MSR 32. Ograniczenia te wiążą się ze zdolnością jednostki do wypłaty kwoty należnej z tytułu zobowiązania finansowego, tj. ograniczenia te zapobiegają uregulowaniu zobowiązania tylko wówczas, gdy spełnione są określone warunki. Natomiast niniejszy przykład opisuje bezwarunkowy zakaz wykupu wykraczającego poza określoną kwotę, niezależnie od zdolności jednostki do wykupu udziałów członkowskich (np. posiadania środków pieniężnych, wypracowanych zysków i przeznaczonych do wypłaty rezerw). W konsekwencji zakaz wykupu uniemożliwia jednostce podejmowania jakichkolwiek zobowiązań finansowych do wykupu wyższych niż określona kwota wpłaconego kapitału. Dlatego część udziałów objętych zakazem wykupu nie stanowi zobowiązania finansowego. O ile udziały każdego z członków mogą być wykupione indywidualnie, pewna część całości wyemitowanych udziałów jest nieumarzalna w żadnych okolicznościach z wyjątkiem likwidacji jednostki.

Przykład 5*Dane*

- A14 Dane w tym przykładzie są takie same jak w przykładzie 4. Ponadto w dniu bilansowym wymogi dotyczące płynności obowiązujące zgodnie z lokalnymi przepisami zakazują jednostce wykupu udziałów członkowskich, o ile posiadane przez nią środki pieniężne i inwestycje krótkoterminowe nie są większe od określonej kwoty. Na skutek wymogów dotyczących utrzymania płynności jednostka nie może na ►M5 koniec okresu sprawozdawczego ◀ wypłacić więcej niż 50 000 j.p. w celu wykupu udziałów członkowskich.

Klasyfikacja

- A15 Tak jak w przykładzie 4, jednostka klasyfikuje 750 000 j.p. jako kapitał własny, a 150 000 jako zobowiązanie finansowe. Wynika to z faktu, iż kwota zaklasyfikowana jako zobowiązanie opiera się na bezwarunkowym prawie jednostki do odmowy wykupu, a nie na warunkowych ograniczeniach, które uniemożliwiają wykup tylko wtedy, gdy warunki dotyczące utrzymania płynności lub inne warunki nie są spełnione, które to ograniczenia obowiązują do czasu, gdy warunki te zostaną spełnione. W tym przypadku zastosowanie mają paragrafy 19 i 25 OS MSR 32.

Przykład 6*Dane*

- A16 Statut jednostki zakazuje jej wykupu udziałów członkowskich, chyba że w stopniu odpowiadającym wpływowi z tytułu emisji dodatkowych udziałów dla nowych lub istniejących członków mającej miejsce w ciągu poprzednich trzech lat. Wpływy z emisji udziałów członkowskich należy wykorzystać do wykupu udziałów członkowskich objętych wyrażonym przez członków żądaniem wykupu. W ciągu poprzedzających trzech lat wpływy z emisji udziałów członkowskich wyniosły 12 000 j.p. i nie wykupiono żadnych udziałów członkowskich.

Klasyfikacja

- A17 Jednostka klasyfikuje 12 000 j.p. udziałów członkowskich jako zobowiązania finansowe. Zgodnie z wnioskami przedstawionymi w przykładzie 4, udziały członkowskie objęte bezwarunkowym zakazem wykupu nie są zobowiązaniami finansowymi. Taki bezwarunkowy zakaz odnosi się do kwoty odpowiadającej wpływowi z tytułu udziałów wyemitowanych w okresie poprzedzającym trzy poprzednie lata, a zatem kwota ta jest zaklasyfikowana jako kapitał własny. Jednakże kwota wpływów z tytułu jakichkolwiek udziałów wyemitowanych w ciągu trzech poprzednich lat nie jest objęta bezwarunkowym zakazem wykupu. Zatem powstałe w ciągu trzech poprzednich lat wpływy z emisji udziałów członkowskich powodują powstanie zobowiązań finansowych do momentu, do kiedy mogą być wykorzystane na potrzeby wykupu udziałów członkowskich. W konsekwencji jednostka posiada zobowiązanie finansowe odpowiadające wpływowi z tytułu udziałów wyemitowanych w ciągu trzech poprzednich lat, pomniejszone o wszelkie wykupy dokonane w tym okresie.

▼ B**Przykład 7***Dane*

- A18 Jednostka jest bankiem spółdzielczym. Lokalne przepisy prawa dotyczące banków spółdzielczych określają, że przynajmniej 50 procent „niespłaconych zobowiązań” (zgodnie z definicją zawartą w regulacjach termin ten obejmuje rozrachunki udziałów członkowskich) musi mieć formę kapitału wpłaconego. Z regulacji tej wynika, że jeśli wszystkie niespłacone zobowiązania spółdzielni są w formie udziałów członkowskich, jest ona w stanie wszystkie je wykupić. W dniu 31 grudnia 20x1 r. niespłacone zobowiązania jednostki wynoszą 200 000 j.p., z czego 125 000 j.p. odpowiada rozrachunkom udziałów członkowskich. Warunki dotyczące rozrachunków udziałów członkowskich zezwalają posiadaczowi na ich wykup na żądanie i statutu jednostki nie zawiera żadnych ograniczeń dotyczących wykupu.

Klasyfikacja

- A19 W tym przykładzie udziały członkowskie są zaklasyfikowane do zobowiązań finansowych. Zakaz wykupu opisany w tym przykładzie jest podobny w swym charakterze do ograniczeń opisanych w paragrafach 19 i OS25 MSR 32. Ograniczenia te wiążą się z warunkową zdolnością jednostki do wypłaty kwoty należnej z tytułu zobowiązania finansowego, tj. ograniczenia te uniemożliwiają uregulowanie zobowiązania tylko wówczas, gdy spełnione są określone warunki. Innymi słowy, można wymagać od jednostki wykupu całej kwoty udziałów członkowskich (125 000 j.p.), jeśli spłaci wszystkie pozostałe zobowiązania (75 000 j.p.). Zatem zakaz wykupu nie zapobiega powstaniu zobowiązania finansowego jednostki do wykupu większej niż ustalona liczby udziałów lub wpłaconego kapitału. Pozwala on jedynie jednostce na odroczenie wykupu aż do czasu spełnienia wymogu, tj. spłaty innych zobowiązań. Udziały członkowskie w niniejszym przykładzie nie są objęte bezwarunkowym zakazem wykupu, dlatego klasyfikuje się je jako zobowiązania finansowe.

▼ B**INTERPRETACJA KIMSF 4***Ustalenie, czy umowa zawiera leasing*

ODWOŁANIA

- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwale* (zaktualizowanego w 2003 r.)
- MSR 17 *Leasing* (zaktualizowanego w 2003 r.)
- MSR 38 *Wartości niematerialne* (zaktualizowanego w 2004 r.)

▼ M33

- MSSF 13 *Ustalenie wartości godziwej*

▼ B

WPROWADZENIE

- 1 Jednostka może zawrzeć umowę dotyczącą transakcji lub serii powiązanych transakcji, które nie mają prawnej formy leasingu, ale przekazują prawo do użytkowania składnika aktywów (np. składnika rzeczowych aktywów trwałych) w zamian za zapłatę lub serię płatności. Przykłady umów, w ramach których jednostka (dostawca) może przekazywać innej jednostce (nabywcy) takie prawo do użytkowania składnika aktywów, często wraz z powiązanymi usługami, obejmują:
 - umowy dotyczące zlecenia zadań do realizacji poza jednostką (np. zlecenie przetwarzania danych jednostki),
 - umowy zawierane w przemyśle telekomunikacyjnym, kiedy dostawcy przepustowości sieci zawierają umowy w celu przekazania nabywcom prawa do tej przepustowości,
 - umowy typu *takeorpay* oraz podobne umowy, w których nabywcy muszą dokonać ustalonych płatności niezależnie od tego, czy odbierają dostawę wynikających z umowy produktów lub usług (np. umowa *takeorpay* dotycząca nabycia zasadniczo całej produkcji wytworzonej przez generator energii elektrycznej dostawcy).
- 2 Niniejsza interpretacja zawiera wytyczne pomocne przy ustaleniu, czy tego rodzaju umowy są umowami leasingu bądź umowami, które zawierają leasing, który rozlicza się zgodnie z MSR 17. Interpretacja nie dostarcza wytycznych służących ustaleniu, w jaki sposób tego rodzaju leasing należy zaklasyfikować zgodnie z tym standardem.
- 3 W przypadku niektórych umów podstawowy składnik aktywów będący przedmiotem leasingu jest częścią większego aktywa. Niniejsza interpretacja nie rozstrzyga, w jaki sposób ustalić, kiedy część większego aktywa jest w istocie podstawowym składnikiem aktywów dla celów zastosowania MSR 17. Niemniej jednak umowa, w której podstawowy składnik aktywów stanowiłby jednostkowy składnik aktywów w myśl MSR 16 lub MSR 38, jest objęta postanowieniami niniejszej interpretacji.

ZAKRES

▼ M9

- 4 Niniejsza interpretacja nie ma zastosowania do umów, które:
 - (a) stanowią lub obejmują leasing wyłączony z zakresu MSR 17; lub
 - (b) sa publiczno-prywatnymi umowami na usługi koncesjonowane podlegającymi KIMSF 12 Umowy na usługi koncesjonowane.

▼B

PROBLEM

- 5 Kwestie będące przedmiotem niniejszej interpretacji są następujące:
- a) w jaki sposób ustalić, czy umowa jest umową leasingu, czy zawiera leasing, zgodnie z definicją w MSR 17;
 - b) kiedy należy dokonać oceny lub ponownej oceny tego, czy umowa jest umową leasingu bądź zawiera leasing; oraz
 - c) jeżeli umowa jest umową leasingu bądź umową, która zawiera leasing, w jaki sposób płatności z tytułu leasingu należy oddzielić od płatności z tytułu innych elementów umowy.

UZGODNIONE STANOWISKO

Ustalenie, czy umowa jest umową leasingu bądź umową, która zawiera leasing

- 6 Ustalenie, czy umowa jest umową leasingu bądź umową, która zawiera leasing, dokonuje się w oparciu o istotę umowy i wymaga to oceny, czy:
- a) wywiązanie się z umowy zależy od korzystania z określonego aktywa lub aktywów (składnik aktywów); oraz
 - b) umowa przekazuje prawo do użytkowania składnika aktywów.

Wywiązanie się z umowy zależy od korzystania z określonego składnika aktywów

- 7 Mimo iż określony składnik aktywów może być wyraźnie wymieniony w umowie, nie stanowi on przedmiotu leasingu, jeżeli wywiązanie się z umowy nie jest uzależnione od korzystania z tego składnika aktywów. Jeśli na przykład dostawca jest zobowiązany do dostarczenia określonej ilości towarów lub usług i posiada prawo i zdolność dostarczenia tych towarów lub usług przy wykorzystaniu innych aktywów niewymienionych w umowie, wówczas wywiązanie się z umowy nie jest uzależnione od określonego składnika aktywów i umowa nie zawiera leasingu. Zobowiązanie gwarancyjne, które zezwala bądź wymaga zastąpienia danego niedziałającego należycie składnika aktywów przez te same lub analogiczne aktywa, nie wyklucza potraktowania jako leasingu. Ponadto przepisy umowne (warunkowe lub inne) zezwalające lub wymagające od dostawcy zastąpienia innych aktywów z dowolnej przyczyny na określoną datę lub po niej nie wykluczają potraktowania jako leasingu przed datą dokonania zastąpienia.

- 8 Składnik aktywów został określony nie wprost, jeżeli na przykład dostawca posiada lub przekazuje w leasing tylko jeden składnik aktywów, za pomocą którego może wypełnić zobowiązanie i wypełnienie przez dostawcę zobowiązania z wykorzystaniem alternatywnych aktywów jest nieopłacalne lub niewykonalne w praktyce.

Umowa przekazuje prawo do użytkowania składnika aktywów

- 9 Umowa przekazuje prawo do użytkowania składnika aktywów, jeśli umowa przekazuje kupującemu (leasingobiorcy) prawo do sprawowania kontroli nad użytkowaniem danego składnika aktywów. Prawo do sprawowania kontroli nad danym składnikiem aktywów jest przekazane, jeśli został spełniony jeden z następujących warunków:
- a) nabywca ma zdolność lub prawo do posługiwania się składnikiem aktywów lub pokierowania innymi, aby posługiwali się składnikiem aktywów w ustalony przez niego sposób, jednocześnie uzyskując lub kontrolując więcej niż nieznaczną część produkcji lub innych pożytków płynących z danego składnika aktywów;

▼B

- b) nabywca ma zdolność lub prawo do sprawowania kontroli nad fizycznym dostępem do danego składnika aktywów, jednocześnie uzyskując lub kontrolując więcej niż nieznaczną część produkcji lub innych pożytków płynących z danego składnika aktywów;
- c) fakty i okoliczności wskazują na mało prawdopodobne, że jedna lub więcej stron, innych niż nabywca, przejmą więcej aniżeli nieznaczną część produkcji lub innych pożytków, które zostaną wyprodukowane lub wytworzone przez dany składnik aktywów w czasie trwania umowy, i cena, jaką nabywca zapłaci za produkcję, nie została umownie ustalona w przeliczeniu na jednostkę produkcyjną ani nie odpowiada bieżącej cenie rynkowej ustalonej w przeliczeniu na jednostkę produkcyjną na dzień dostarczenia produkcji.

Ocena lub ponowna ocena tego, czy umowa jest leasingiem lub czy zawiera leasing

10 Ocenę tego, czy umowa zawiera leasing, należy przeprowadzić w momencie rozpoczęcia umowy, którym jest wcześniejsza z dat: data umowy lub data zobowiązania się przez strony umowy do przestrzegania jej najważniejszych postanowień przy uwzględnieniu wszystkich faktów i okoliczności. Ponowną ocenę tego, czy umowa zawiera leasing, po rozpoczęciu umowy należy przeprowadzić tylko wtedy, gdy został spełniony jeden z następujących warunków:

- a) następuje zmiana warunków umownych, chyba że zmiana ma tylko charakter odnowienia lub przedłużenia obowiązywania umowy;
- b) wykorzystywana jest opcja odnowienia umowy lub strony umowy ustalają przedłużenie obowiązywania umowy, chyba że warunki odnowienia lub przedłużenia umowy były od początku określone w warunkach leasingu zgodnie z paragrafem 4 MSR 17. Odnowienie lub przedłużenie umowy, które nie wiąże się z modyfikacją żadnego z warunków pierwotnej umowy przed zakończeniem okresu jej obowiązywania, ocenia się zgodnie z paragrafami 6–9 tylko w odniesieniu do okresu, którego dotyczy odnowienie lub przedłużenie;
- c) następuje zmiana w określeniu, czy spełnienie jest zależne od określonego składnika aktywów;
- d) następuje znacząca zmiana składnika aktywów, na przykład znacząca fizyczna zmiana rzeczowych aktywów trwałych.

11 Ponowna ocena umowy powinna opierać się na faktach i okolicznościach występujących na dzień przeprowadzenia ponownej oceny, z uwzględnieniem pozostałego okresu umowy. Zmiana wartości szacunkowych (na przykład szacowanej kwoty produkcji, która ma zostać dostarczona nabywcy lub innym potencjalnym nabywcom) nie powinna prowadzić do ponownej oceny. Jeżeli dokonano ponownej oceny umowy i ustalono, że zawiera ona leasing (lub też, że go nie zawiera), stosuje się rachunkowość leasingu (lub zaprzestaje jej stosowania) od:

- a) w przypadku paragrafu 10 a), c) lub d), od momentu wystąpienia zmiany okoliczności prowadzących do ponownej oceny;
- b) w przypadku paragrafu 10 b), od rozpoczęcia okresu odnowienia lub przedłużenia.

▼ **B****Oddzielenie płatności leasingowych od innych płatności**

- 12 Jeżeli umowa zawiera leasing, strony umowy stosują wymogi MSR 17 w odniesieniu do leasingowego elementu umowy, chyba że są wyłączone z tych wymogów zgodnie z ustępem 2 MSR 17. Zatem jeżeli umowa zawiera leasing, klasyfikuje się go jako leasing finansowy lub jako leasing operacyjny zgodnie z paragrafami 7–19 MSR 17. Inne elementy umowy nieobjęte zakresem MSR 17 rozlicza się zgodnie z innymi standardami.
- 13 Na potrzeby zastosowania wymogów MSR 17 płatności oraz inne formy zapłaty wymagane umową przyporządkowuje się w momencie rozpoczęcia umowy lub przy ponownej jej ocenie do leasingu oraz do innych elementów umowy w oparciu o ich względne wartości godziwe. Minimalne opłaty leasingowe, zgodnie z tym jak definiuje je paragraf 4 MSR 17, zawierają tylko płatności z tytułu leasingu (tj. z tytułu prawa do użytkowania składnika aktywów) i wyłączają płatności z tytułu innych elementów zawartych w umowie (np. z tytułu usług i kosztów produkcji).
- 14 W niektórych przypadkach oddzielenie płatności z tytułu leasingu od płatności z tytułu innych elementów zawartych w umowie wymaga od nabywcy zastosowania technik szacunkowych. Na przykład nabywca może oszacować płatności z tytułu leasingu, biorąc za punkt odniesienia umowę leasingu dotyczącą porównywalnego składnika aktywów, która nie zawiera innych elementów, lub też może oszacować płatności z tytułu innych elementów zawartych w umowie poprzez odniesienie do porównywalnych umów, a następnie odjąć te płatności od łącznych płatności w związku z umową.
- 15 Jeżeli nabywca stwierdzi, że oddzielenie płatności jest niewykonalne w praktyce, wówczas:
- a) w przypadku leasingu finansowego, ujmuje on składnik aktywów i zobowiązanie w kwocie równej ⁽¹⁾ odnośnego składnika aktywów, który został zidentyfikowany w paragrafie 7 i 8 jako przedmiot leasingu. Następnie zmniejsza się zobowiązanie w miarę dokonywanych płatności oraz ujmuje się przypisane koszty finansowe z tytułu zobowiązania, stosując w tym celu krańcową stopę procentową właściwą dla pożyczek nabywcy ⁽²⁾;
 - b) w przypadku leasingu operacyjnego traktuje on wszystkie płatności z tytułu umowy jako płatności leasingowe w celu spełnienia wymogów MSR 17 dotyczących ujawniania informacji, ale
 - (i) ujawnia te płatności odrębnie od minimalnych opłat leasingowych wynikających z innych umów, które nie obejmują płatności z tytułu elementów nieleasingowych; oraz
 - (ii) stwierdza, że ujawnione płatności także obejmują płatności z tytułu nieleasingowych elementów umowy.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 16 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2006 r. i później. Zaleca się jej wcześniejsze zastosowanie. Jeżeli jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 stycznia 2006 r., fakt ten ujawnia.

⁽¹⁾ ► **M33** W MSR 17 stosuje się termin „wartość godziwa” w sposób, który różni się w niektórych aspektach od definicji wartości godziwej w MSSF 13. Zatem stosując MSR 17, jednostka ustala wartość godziwą zgodnie z MSR 17, a nie MSSF13. ◀

⁽²⁾ Tj. krańcową stopę procentową leasingobiorcy, zdefiniowaną w paragrafie 4 MSR 17.

▼B

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 17 MSR 8 określa, w jaki sposób jednostka powinna stosować zmianę zasad (polityki) rachunkowości powstałą w wyniku początkowego zastosowania interpretacji. Jednostka nie jest zobowiązana do przestrzegania tych wymogów, stosując niniejszą interpretację po raz pierwszy. Jeżeli jednostka zastosuje to zwolnienie, stosuje wówczas paragrafy 6–9 interpretacji w odniesieniu do umów istniejących na początku najwcześniejszego okresu, za który sporządzono porównawcze informacje zgodnie z MSSF, na podstawie faktów i okoliczności istniejących na początku tego okresu.

▼ B**INTERPRETACJA KIMSF 5*****Prawa do udziałów wynikające z uczestnictwa w funduszach likwidacyjnych, rekultywacyjnych oraz funduszach na naprawę środowiska*****ODWOŁANIA**

— MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*

▼ M32

— MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*

▼ B

— MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*

▼ M53

— MSSF 9 *Instrumenty finansowe*

▼ M32

— MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*

— MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*

▼ B

— SKI-12 *Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia* (zaktualizowany w 2004 r.)

WPROWADZENIE

- 1 Celem funduszy rozliczających zobowiązania z tytułu likwidacji, rekultywacji i przywrócenia środowiska naturalnego do stanu poprzedniego, dalej zwanych „funduszami likwidacyjnymi” lub „funduszami”, jest wydzielenie aktywów, przeznaczonych na sfinansowanie części lub całości kosztów związanych z likwidacją instalacji przemysłowych (np. elektrowni jądrowej), konkretnych maszyn i urządzeń (np. samochodów) lub z podjęciem przedsięwzięć związanych z przywróceniem środowiska naturalnego do stanu poprzedniego (np. oczyszczanie wód lub rekultywacja terenów pokopalnianych), czyli z działaniami ogólnie określanymi mianem likwidacji szkód.
- 2 Wpłaty na te fundusze mogą być dobrowolne lub też wymagane na mocy osobnych regulacji lub przepisów prawa. Fundusze te mogą mieć następujące formy:
 - a) fundusze tworzone przez pojedynczych uczestników celem sfinansowania ich własnych zobowiązań związanych z likwidacją szkód powstałych zarówno w określonym miejscu, jak i w wielu miejscach rozproszonych geograficznie;
 - b) fundusze tworzone przez wielu uczestników w celu sfinansowania ich indywidualnych lub wspólnych zobowiązań związanych z likwidacją szkody, w ramach których uczestnicy są uprawnieni do otrzymania zwrotu wydatków związanych z likwidacją szkody do wysokości wniesionych przez siebie składek, powiększonych o rzeczywiste zyski z tytułu tych składek oraz pomniejszych o ich udział w kosztach zarządzania funduszem. Uczestnicy funduszu mogą mieć obowiązek wniesienia dodatkowych składek, na przykład w przypadku bankructwa jednego z uczestników;
 - c) fundusze tworzone przez wielu uczestników w celu sfinansowania ich indywidualnych lub wspólnych zobowiązań związanych z likwidacją szkody, w ramach których wysokość składki zależy od bieżącej działalności uczestnika, a osiągnięte przez danego uczestnika korzyści zależą od jego działalności w przeszłości. W takich sytuacjach istnieje potencjalne niedopasowanie w kwocie składek wniesionych przez uczestnika (ustalonych na podstawie jego bieżącej działalności) i zwrotów uzyskiwanych z funduszu (ustalonych na podstawie działalności w przeszłości).
- 3 Tego rodzaju fundusze mają zazwyczaj następujące cechy:
 - a) fundusz jest osobno zarządzany przez niezależną instytucję powierzoną;

▼ B

- b) jednostki (uczestnicy) wpłacają składki na rzecz funduszu, które są inwestowane w aktywa, zarówno o charakterze instrumentów dłużnych, jak i kapitałowych, i są dostępne w celu sfinansowania ponoszonych przez uczestników kosztów związanych z likwidacją szkód. Instytucje powiernicze decydują o sposobie inwestowania składek w ramach ograniczeń wynikających z wewnętrznych dokumentów funduszu, obowiązujących przepisów prawa lub innych mających zastosowanie regulacji;
- c) uczestnicy funduszu zachowują obowiązek ponoszenia kosztów likwidacji szkód. Jednakże mogą oni otrzymać ze środków funduszu zwrot kosztów poniesionych w związku z likwidacją szkody do wysokości niższej z poniesionych kosztów likwidacji szkody oraz udziałów uczestnika w aktywach funduszu;
- d) uczestnicy funduszu mogą mieć ograniczone prawo lub nie mieć prawa do nadwyżki aktywów funduszu pozostałych po pokryciu uprawnionych kosztów likwidacji szkód.

ZAKRES

- 4 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie w odniesieniu do ujęcia księgowego – w sprawozdaniu finansowym uczestników funduszu – udziałów w funduszach likwidacyjnych mających dwie poniższe cechy:
 - a) aktywa funduszu są odrębnie zarządzane (czy to przez fakt, że są posiadane przez osobną jednostkę prawną, czy też jako wydzielone aktywa w ramach innej jednostki); oraz
 - b) dostęp uczestnika funduszu do aktywów funduszu jest ograniczony.

▼ M53

- 5 Udział rezydualny (końcowy) w funduszu wykraczający poza prawo do zwrotu kosztów, taki jak umowne prawo do otrzymania środków z podziału funduszu w momencie zakończenia działań związanych z likwidacją wszystkich szkód lub w momencie likwidacji funduszu, może stanowić instrument kapitałowy objęty postanowieniami MSSF 9, i nie jest objęty postanowieniami niniejszej interpretacji.

▼ B

PROBLEM

- 6 Kwestie będące przedmiotem niniejszej interpretacji są następujące:
 - a) w jaki sposób uczestnik funduszu powinien ujmować swój udział w funduszu?
 - b) w sytuacji gdy uczestnik funduszu jest zobowiązany do wpłaty dodatkowych składek, na przykład w przypadku bankructwa innego uczestnika, jak należy ujmować ten obowiązek?

UZGODNIONE STANOWISKO

Księgowe ujęcie udziałów w funduszu

- 7 Uczestnik funduszu ujmuje ciężący na nim obowiązek ponoszenia kosztów likwidacji szkody jako zobowiązanie i odrębnie ujmuje swoje udziały w funduszu, chyba że uczestnik funduszu nie jest zobowiązany do ponoszenia kosztów likwidacji szkody, nawet wtedy, gdy koszty te nie zostaną pokryte ze środków funduszu.

▼ M32

- 8 Uczestnik funduszu poprzez odniesienie do zapisów MSSF 10, MSSF 11 i MSR 28 ocenia, czy sprawuje kontrolę lub wspólną kontrolę nad funduszem albo czy wywiera znaczący wpływ na fundusz. Jeżeli stwierdzi, że któraś z powyższych sytuacji ma miejsce, ujmuje udziały w funduszu zgodnie z powyższymi standardami.

▼ M32

- 9 Jeżeli uczestnik funduszu nie sprawuje kontroli, współkontroli ani nie wywiera znaczącego wpływu na fundusz, ujmuje swoje prawo do otrzymania zwrotu poniesionych kosztów ze środków funduszu jako zwrot nakładów zgodnie z MSR 37. Zwrot ten wycenia się w niższej z dwóch wartości:

▼ B

- a) ujętej kwoty obowiązku z tytułu likwidacji szkody; oraz
b) udziału uczestnika funduszu w wartości godziwej aktywów netto funduszu, które można przypisać uczestnikom funduszu.

Zmiany wartości bilansowej prawa do otrzymania zwrotu, inne niż wpłaty do i wypłaty z funduszu, ujmuje się w zysku lub stracie okresu, w którym zmiany te wystąpiły.

Księgowe ujęcie zobowiązania z tytułu dodatkowych składek

- 10 Gdy na uczestniku funduszu ciąży potencjalny obowiązek wpłaty dodatkowych składek, na przykład w momencie bankructwa innego uczestnika, lub gdy wartość aktywów inwestycyjnych będących w posiadaniu funduszu zmaleje do wielkości, która nie zapewni zwrotu przez fundusz kosztów poniesionych w związku z likwidacją szkody, tego rodzaju obowiązek jest zobowiązaniem warunkowym, które wchodzi w zakres MSR 37. Uczestnik funduszu ujmuje zobowiązanie tylko wtedy, gdy jest prawdopodobne, że dodatkowe składki zostaną wniesione.

Ujawnianie informacji

- 11 Uczestnik funduszu ujawnia charakter swoich udziałów w funduszu oraz wszystkie ograniczenia związane z dostępem do aktywów funduszu.
12 W momencie gdy uczestnik funduszu jest zobowiązany do dokonania potencjalnych dodatkowych wpłat nieujmowanych jako zobowiązanie (zob. paragraf 10), to ujawnia informacje wymagane na mocy paragrafu 86 MSR 37.
13 Jeżeli uczestnik funduszu ujmuje udziały w funduszu zgodnie z paragrafem 9, ujawnia informacje zgodnie z paragrafem 85 c) MSR 37.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 14 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2006 r. i później. Zaleca się jej wcześniejsze zastosowanie. Jeśli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresów rozpoczynających się przed dniem 1 stycznia 2006 r., to fakt ten ujawnia.

▼ M32

- 14B MSSF 10 i MSSF 11, wydane w maju 2011 r., spowodowały zmiany w paragrafach 8 i 9. Jednostka stosuje te zmiany wtedy, gdy stosuje MSSF 10 i MSSF 11.

▼ M53

- 14D Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragraf 5 oraz skreślono paragrafy 14 A i 14C. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ B**PRZEPISY PRZEJŚCIOWE**

- 15 Zmiany zasad (polityki) rachunkowości ujmuje się zgodnie z wymogami MSR 8.

INTERPRETACJA KIMSF 6

Zobowiązania wynikające z uczestnictwa w specyficznym rynku – zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

ODWOŁANIA

— MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*

— MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*

WPROWADZENIE

- 1 Paragraf 17 MSR 37 definiuje zdarzenie obligujące jako zdarzenie przeszłe, powodujące powstanie obowiązku, którego jednostka nie ma realnej możliwości nie wypełnić.
- 2 W paragrafie 19 MSR 37 stwierdza się, że rezerwy są ujmowane w sprawozdaniu finansowym jedynie w przypadku „obowiązków wynikających ze zdarzeń przeszłych, istniejących niezależnie od przyszłych działań jednostki”.
- 3 Dyrektywa Unii Europejskiej w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego regulująca kwestie zbiórki, przetwarzania, odzysku i przyjaznego dla środowiska likwidowania zużytego sprzętu spowodowała wątpliwości odnośnie do tego, kiedy należy ujmować zobowiązanie wynikające z likwidacji zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Dyrektywa dokonuje rozróżnienia pomiędzy odpadami „nowymi” i „historycznymi” oraz pomiędzy odpadami pochodzącymi z prywatnych gospodarstw domowych, i odpadami ze źródeł innych niż prywatne gospodarstwa domowe. Określenie „odpady nowe” odnosi się do produktów sprzedanych po dniu 13 sierpnia 2005 r. Wszelki sprzęt gospodarstwa domowego sprzedany przed wymienioną datą, dla celów wspomnianej dyrektywy, po wycofaniu z użytkowania uznaje się za odpady historyczne.
- 4 Dyrektywa stanowi, że koszty zarządzania odpadami historycznymi pochodzącymi z gospodarstw domowych powinny być ponoszone przez producentów tego typu sprzętu, którzy są obecni na rynku przez okres, który będzie określony w mających zastosowanie odpowiednich przepisach prawnych każdego państwa członkowskiego (okres wyceny). Zgodnie z dyrektywą każde państwo członkowskie ustanowi mechanizm obligujący producentów do proporcjonalnego udziału w kosztach, „np. proporcjonalnie do ich udziału w rynku danego typu sprzętu”.
- 5 Niektóre zastosowane w interpretacji pojęcia, takie jak „udział w rynku” i „okres wyceny”, mogą być rozmaicie definiowane w mających zastosowanie przepisach prawnych poszczególnych państw członkowskich. Przykładowo, długość okresu wyceny może wynosić od zaledwie jednego miesiąca aż do roku. Podobnie ustalenie udziału w rynku oraz wzór na obliczenie zobowiązania mogą się różnić w poszczególnych ustawodawstwach krajowych. Jednak wszystkie podane przykłady dotyczą jedynie wyceny zobowiązania, co nie wchodzi w zakres niniejszej interpretacji.

ZAKRES

- 6 Niniejsza interpretacja zawiera wskazówki dotyczące ujmowania w sprawozdaniach finansowych producentów zobowiązań wynikających z zarządzania odpadami, na mocy dyrektywy UE w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w odniesieniu do sprzedaży starego (historycznego) sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych.

▼ B

- 7 Interpretacja nie zajmuje się ani odpadami nowymi, ani historycznymi pochodzącymi ze źródeł innych niż prywatne gospodarstwa domowe. Zasady ujmowania zobowiązania wynikającego z obowiązku zarządzania tego rodzaju odpadami są określone w MSR 37. Jednak jeśli w przepisach krajowych nowe odpady pochodzące z prywatnych gospodarstw domowych traktuje się podobnie jak odpady historyczne pochodzące z prywatnych gospodarstw domowych, zasady niniejszej interpretacji stosuje się na podstawie hierarchii określonej w paragrafach 10–12 MSR 8. Hierarchia MSR 8 jest właściwa również dla innych przepisów nakładających obowiązki w sposób podobny do określonego we wspomnianej dyrektywie UE modelu obciążania kosztami jednostek prowadzących działalność gospodarczą.

PROBLEM

- 8 Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej został poproszony o ustalenie, co w kontekście likwidacji zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego stanowi zdarzenie obligujące zgodnie z paragrafem 14 a) MSR 37 do utworzenia rezerwy na koszty zarządzania odpadami:
- wyprodukowanie lub sprzedaż starego (historycznego) sprzętu gospodarstwa domowego?
 - uczestnictwo w rynku w okresie wyceny?
 - ponoszenie kosztów przy wykonywaniu działań związanych z zarządzaniem odpadami?

UZGODNIONE STANOWISKO

- 9 Zdarzeniem obligującym zgodnie z paragrafem 14 a) MSR 37 jest uczestnictwo w rynku w okresie wyceny. W konsekwencji zobowiązanie wynikające z kosztów zarządzania odpadami w postaci starego (historycznego) sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych nie powstaje z chwilą wyprodukowania bądź sprzedaży produktów. Z racji tego, że obowiązek związany ze starym (historycznym) sprzętem pochodzącym z gospodarstw domowych jest powiązany z uczestnictwem w rynku w okresie wyceny, nie zaś z produkcją bądź sprzedażą przedmiotów przeznaczonych do usunięcia, obowiązek powstaje jedynie w przypadku zaistnienia udziału w rynku w okresie wyceny i trwa tak długo, jak długo istnieje ten udział. Ustalenie czasu zaistnienia zdarzenia obligującego może być niezależne od konkretnego okresu, w którym podejmowane są działania na rzecz zarządzania odpadami i w którym powstają związane z tym koszty.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 10 Jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 grudnia 2005 r. i później. Zachęca się do wcześniejszego zastosowania interpretacji. Jeżeli jednostka zastosuje interpretację w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 grudnia 2005 r., fakt ten ujawnia.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 11 Zmiany zasad (polityki) stosuje się zgodnie z przepisami określonymi w MSR 8.

▼ B

INTERPRETACJA KIMSF 7

Zastosowanie metody przekształcenia w ramach MSR 29 Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji

ODWOŁANIA

- MSR 12 *Podatek dochodowy* (zaktualizowany w 1996 r.)
- MSR 29 *Sprawozdawczość finansowa w warunkach hiperinflacji*

WPROWADZENIE

- 1 Niniejsza interpretacja zawiera wskazówki dotyczące stosowania wymagań MSR 29 w okresie sprawozdawczym, w którym jednostka stwierdza ⁽¹⁾ zaistnienie hiperinflacji w gospodarce jej waluty funkcjonalnej, jeśli w okresie ubiegłym gospodarka ta nie była hiperinflacyjna i w związku z tym jednostka dokonuje przekształcenia swoich sprawozdań finansowych zgodnie z MSR 29.

PROBLEM

- 2 Niniejsza interpretacja porusza następujące kwestie:
- a) jak należy interpretować wymaganie określone w paragrafie 8 w MSR 29: „wyrażone w jednostkach miary obowiązujących na ►**M5** koniec okresu sprawozdawczego ◀”, gdy jednostka stosuje standard?
 - b) w jaki sposób jednostka powinna ujmować pozycje dotyczące podatku odroczonego w bilansie otwarcia w swoich przekształconych sprawozdaniach finansowych?

UZGODNIONE STANOWISKO

- 3 W okresie sprawozdawczym, w którym jednostka stwierdza zaistnienie hiperinflacji w gospodarce jej waluty funkcjonalnej, przy czym w okresie ubiegłym gospodarka ta nie była hiperinflacyjna, jednostka stosuje wymogi MSR 29, postępując tak, jakby gospodarka od zawsze działała w warunkach hiperinflacji. Tym samym w odniesieniu do pozycji niepieniężnych wycenianych według kosztu historycznego jednostka przekształca swój bilans otwarcia na początku najwcześniejszego okresu prezentowanego w sprawozdaniu finansowym tak, aby odzwierciedlić skutki inflacji od dnia, w którym aktywa zostały nabyte, zaś zobowiązania zaciągnięte lub przejęte, ►**M5** do dnia zakończenia okresu sprawozdawczego ◀. Natomiast w przypadku pozycji niepieniężnych wykazywanych w bilansie otwarcia w wartościach obowiązujących na dzień inny niż dzień nabycia aktywów bądź dzień zaciągnięcia zobowiązań przekształcenie to odzwierciedla skutki inflacji od dnia, w którym wykazywane wartości bilansowe zostały ustalone ►**M5** do dnia zakończenia okresu sprawozdawczego ◀.
- 4 Pozycje dotyczące podatku odroczonego są ujmowane i wyceniane na ►**M5** dzień zakończenia okresu sprawozdawczego ◀ zgodnie z MSR 12. Jednakże kwoty podatku odroczonego ustalone są w bilansie otwarcia za okres sprawozdawczy w następujący sposób:
- a) jednostka ponownie wycenia pozycje dotyczące podatku odroczonego zgodnie z MSR 12 po przekształceniu nominalnych wartości bilansowych swoich pozycji niepieniężnych na dzień otwarcia ►**M5** sprawozdania z sytuacji finansowej ◀ okresu sprawozdawczego, stosując jednostki miary obowiązujące na ten dzień;

⁽¹⁾ Jednostka stwierdza istnienie hiperinflacji, kierując się własną oceną kryteriów określonych w paragrafie 3 w MSR 29.

▼ B

- b) pozycje dotyczące podatku odroczonego ponownie wycenione zgodnie z pkt a) przekształcane są z powodu zmian w jednostkach miary od dnia bilansu otwarcia okresu sprawozdawczego do ► **M5** dnia zakończenia okresu sprawozdawczego ◀.

Jednostka stosuje zasady, o których mowa powyżej w pkt a) i b), do przekształcania pozycji dotyczących podatku odroczonego w bilansie otwarcia wszystkich porównawczych okresów prezentowanych w przekształconym sprawozdaniu finansowym za okres sprawozdawczy, w którym jednostka stosuje MSR 29.

- 5 Po dokonaniu przez jednostkę przekształcenia sprawozdania finansowego wszystkie dane porównawcze w sprawozdaniu finansowym za kolejny okres sprawozdawczy, w tym pozycje dotyczące podatku odroczonego, przekształcane są przy zastosowaniu zmiany w jednostkach miary za ten kolejny okres sprawozdawczy jedynie do przekształconego sprawozdania finansowego za poprzedni okres sprawozdawczy.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 6 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 marca 2006 r. i później. Zaleca się wcześniejsze stosowanie interpretacji. Jeżeli jednostka zastosuje interpretację w odniesieniu do sprawozdania finansowego za okres rozpoczynający się przed dniem 1 marca 2006 r., to fakt ten ujawnia.

▼ M23

▼ M53

▼ B**INTERPRETACJA KIMSF 10***Śródroczna sprawozdawczość finansowa a utrata wartości*

ODWOŁANIA

— MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*— MSR 36 *Utrata wartości aktywów***▼ M53**— MSSF 9 *Instrumenty finansowe***▼ B**

WPROWADZENIE

▼ M53

1. Na koniec każdego okresu sprawozdawczego jednostka jest zobowiązana przeprowadzić ocenę wartości firmy pod kątem utraty przez nią wartości oraz, jeśli jest to konieczne, ująć odpis z tytułu utraty wartości na dany dzień zgodnie z MSR 36. Jednak na koniec kolejnego okresu sprawozdawczego warunki mogą ulec zmianie w taki sposób, że gdyby oceny pod kątem utraty wartości dokonano jedynie na ten dzień, odpis z tytułu utraty wartości byłby niższy lub nie zostałyby w ogóle utworzone. Niniejsza interpretacja przedstawia wytyczne, czy odpisy z tytułu utraty wartości powinny kiedykolwiek podlegać odwróceniu.
2. Interpretacja odnosi się do interakcji między wymaganiami MSR 34 i ujmowaniem odpisów z tytułu utraty wartości firmy zgodnie z MSR 36, a także jej wpływu na późniejsze śródroczne i roczne sprawozdania finansowe.

▼ B

PROBLEM

- 3 MSR 34 w paragrafie 28 wymaga, aby jednostka stosowała takie same zasady (politykę) rachunkowości w swoim śródrocznym sprawozdaniu finansowym, jakie stosuje w swoim rocznym sprawozdaniu finansowym. Paragraf ten stwierdza również, że „częstotliwość sporządzania sprawozdań finansowych przez jednostkę gospodarczą (raz na rok, raz na pół roku, raz na kwartał) nie powinna wpływać na ustalenie wyników rocznych. W tym celu wycena na potrzeby sprawozdawczości śródrocznej obejmuje okres od początku roku do danego dnia”.
- 4 Paragraf 124 MSR 36 stwierdza, że „odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości wartości firmy nie może zostać odwrócony w kolejnym okresie”.

▼ M53

- 5 [usunięty]
- 6 [usunięty]
- 7 Interpretacja odnosi się do następującego problemu:

Czy jednostka powinna odwrócić odpisy z tytułu utraty wartości ujęte w okresie śródrocznym w odniesieniu do wartości firmy, jeśli odpis nie zostałyby w ogóle ujęte lub zostałyby ujęte w niższej kwocie, gdyby oceny pod kątem utraty wartości dokonano jedynie na koniec kolejnego okresu sprawozdawczego?

▼ B

UZGODNIONE STANOWISKO

▼ M53

8 Jednostka nie odwraca odpisu z tytułu utraty wartości ujętego we wcześniejszym okresie śródrocznym w odniesieniu do wartości firmy.

▼ B

9 Jednostka nie odnosi przedstawionego, uzgodnionego stanowiska poprzez analogię do innych obszarów potencjalnego konfliktu między MSR 34 i innymi standardami.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

10 Jednostka zastosuje interpretację w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się dnia 1 listopada 2006 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest zalecane. Jeśli jednostka stosuje interpretację w odniesieniu do okresów rozpoczynających się przed dniem 1 listopada 2006 r., fakt ten ujawnia. Jednostka stosuje interpretację w odniesieniu do wartości firmy prospektywnie od dnia, gdy po raz pierwszy stosuje MSR 36, a w odniesieniu do inwestycji w instrumenty kapitałowe lub aktywa finansowe wykazywane w koscie prospektywnie od dnia, gdy po raz pierwszy stosuje zasady wyceny przewidziane w MSR 39.

▼ M53

14 Na podstawie MSSF 9 wydanego w maju 2014 r. zmieniono paragrafy 1, 2, 7 i 8 oraz skreślono paragrafy 5, 6, 11–13. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ M23

▼ M52

▼ M4

INTERPRETACJA IFRIC 14

MSR 19 – Limit wyceny aktywów z tytułu określonych świadczeń, minimalne wymogi finansowania oraz ich wzajemne zależności

DOTYCZY

- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*
- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 19 *Świadczenia pracownicze* ► M31 (zmieniony w czerwcu 2011 r.) ◀
- MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*

KONTEKST

▼ M31

- 1 W paragrafie 64 w MSR 19 wycena składnika aktywów netto z tytułu określonych świadczeń zostaje ograniczona do wysokości nadwyżki w programie określonych świadczeń albo do wysokości pułapu aktywów, w zależności od tego, która z tych kwot jest niższa. W paragrafie 8 w MSR 19 określono pułap aktywów jako „wartość bieżąca wszelkich korzyści ekonomicznych dostępnych w formie refundacji z programu świadczeń pracowniczych lub obniżek przyszłych składek na rzecz programu”. Powstały wątpliwości, kiedy należy uznać za dostępną korzyść w postaci refundacji lub obniżki przyszłych składek, w szczególności gdy obowiązuje minimalny wymóg finansowania.

▼ M4

- 2 Minimalne wymogi finansowania są stosowane w wielu krajach w celu zwiększenia bezpieczeństwa świadczeń po okresie zatrudnienia przyrzeczonych uczestnikom określonych programów świadczeń emerytalnych. Wymogi takie z reguły zastrzegają minimalny poziom składek, które muszą być wpłacane do danego programu przez ustalony okres czasu. Dlatego też minimalne wymogi finansowania mogą ograniczać zdolność jednostki do obniżenia przyszłych składek.
- 3 Ograniczenie wyceny aktywów z tytułu określonych świadczeń może również sprawić, że minimalne wymogi finansowania staną się uciążliwe. Zazwyczaj obowiązek wpłaty składek do programu nie wpływa na wycenę aktywów lub zobowiązań z tytułu programu określonych świadczeń. Wynika to z tego, że raz wpłacone składki stają się aktywami programu, a zatem dodatkowe zobowiązanie netto wynosi zero. Jednakże minimalne wymogi finansowania mogą prowadzić do powstania zobowiązania, jeśli jednostka nie będzie miała dostępu do wymaganych składek w momencie, gdy zostaną zapłacone.

▼ M27

- 3A W listopadzie 2009 r. Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości zmieniła interpretację IFRIC 14, tak by usunąć niezamierzone konsekwencje wynikające z traktowania przedpłat z tytułu przyszłych składek w niektórych okolicznościach, w których istnieją minimalne wymogi finansowania.

▼ M4

ZAKRES

- 4 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie do wszystkich określonych świadczeń po okresie zatrudnienia oraz pozostałych długoterminowych programów określonych świadczeń.
- 5 Dla celów niniejszej interpretacji, minimalne wymogi finansowania stanowią dowolne wymogi finansowania programów określonych świadczeń po okresie zatrudnienia lub pozostałych długoterminowych programów określonych świadczeń.

▼ **M4**

ZAGADNIENIA

▼ **M31**

- 6 Niniejsza interpretacja dotyczy następujących kwestii:
- (a) kiedy należy uznać za dostępną korzyść w postaci refundacji lub obniżenia przyszłych składek zgodnie z definicją pułapu aktywów zawartą w paragrafie 8 w MSR 19;

▼ **M4**

- (b) w jaki sposób minimalne wymogi finansowania mogą wpływać na możliwość obniżenia przyszłych składek;
- (c) kiedy minimalne wymogi finansowania mogą doprowadzić do powstania zobowiązania.

UZGODNIONE STANOWISKO

Dostępność zwrotu lub obniżenia przyszłych składek

- 7 Jednostka powinna określić dostępność zwrotu lub obniżenia przyszłych składek w zgodzie z założeniami i warunkami programu oraz wymogami ustawowymi właściwymi dla systemu prawnego, w którym funkcjonuje program.
- 8 Korzyść ekonomiczna w postaci zwrotu lub obniżenia przyszłych składek jest dostępna, jeśli jednostka może ją zrealizować w dowolnym momencie w czasie trwania programu lub gdy uregulowane są zobowiązania wynikające z programu. W szczególności taka korzyść ekonomiczna może być dostępna nawet wtedy, gdy na dzień bilansowy nie jest możliwa do bezzwłocznego zrealizowania.
- 9 Dostępna korzyść ekonomiczna nie zależy od sposobu, w jaki jednostka zamierza wykorzystać nadwyżkę. Jednostka powinna określić maksymalną korzyść ekonomiczną, która jest dostępna z tytułu zwrotu lub obniżenia przyszłych składek lub połączenia tych obu elementów. Jednostka nie ujmuje korzyści ekonomicznych wynikających z połączenia zwrotu i obniżenia przyszłych składek ustalonych na podstawie założeń, które się wzajemnie wykluczają.
- 10 Zgodnie z MSR 1, jednostka powinna ujawnić informacje o kluczowych źródłach niepewności szacunków na dzień bilansowy, które niosą ze sobą znaczące ryzyko powstania istotnych korekt ► **M5** składników aktywów lub zobowiązania netto ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej ◀. Może to być na przykład ujawnienie ograniczeń w zakresie bieżącej realizacji nadwyżki lub ujawnienie zastosowanej podstawy oszacowania wielkości dostępnej korzyści ekonomicznej.

Korzyść ekonomiczna dostępna w postaci zwrotu

Prawo do zwrotu

- 11 Zwrot jest dostępny dla jednostki tylko wtedy, gdy jednostka ma bezwarunkowe prawo do zwrotu:
- (a) w czasie trwania programu, z pominięciem założenia, że w celu otrzymania zwrotu zobowiązania z tytułu programu muszą być uregulowane (na przykład w niektórych systemach prawnych jednostka może uzyskać prawo do zwrotu w czasie trwania programu niezależnie od rozliczenia zobowiązań z tytułu programu) lub
- (b) zakładając stopniowe rozliczenie zobowiązań z tytułu programu w czasie, aż do momentu opuszczenia programu przez wszystkich uczestników; lub

▼ M4

(c) zakładając pełne uregulowanie zobowiązań z tytułu programu w wyniku jednorazowego zdarzenia (tj. w drodze rozwiązania programu).

Bezwarunkowe prawo do zwrotu może istnieć niezależnie od poziomu finansowania programu na dzień bilansowy.

- 12 Jeśli prawo jednostki do zwrotu nadwyżki zależy od wystąpienia lub braku jednego lub wielu zdarzeń, które jednostka nie w pełni kontroluje, jednostka nie ma bezwarunkowego prawa i nie ujmuje składnika aktywów.
- 13 Jednostka powinna wycenić korzyść ekonomiczną dostępną w postaci zwrotu jako nadwyżkę na dzień bilansowy (która odpowiada wartości godziwej aktywów programu pomniejszonej o bieżącą wartość zobowiązań z tytułu określonych świadczeń), którą jednostka ma prawo otrzymać w formie zwrotu, pomniejszonego o koszty z nim związane. Na przykład, jeśli zwrot podlega opodatkowaniu innemu niż podatek dochodowy, jednostka wycenia kwotę zwrotu w wartości pomniejszonej o podatek.
- 14 Wyceniając kwotę dostępnego zwrotu na dzień rozwiązania programu (paragraf 11(c)), jednostka powinna uwzględnić koszty uregulowania zobowiązań programu oraz dokonania zwrotu. Na przykład, jednostka odlicza wynagrodzenia, jeśli są one wypłacane z programu a nie przez jednostkę oraz koszty składek ubezpieczeniowych, które mogą być wymagane w celu zabezpieczenia zobowiązań rozwiązywanego programu.
- 15 Jeśli kwota zwrotu jest ustalona w pełnej kwocie nadwyżki lub też jako część nadwyżki, nie zaś jako stała kwota, to jednostka nie ma obowiązku dokonywania korekty dla potrzeb uwzględnienia wartości pieniądza w czasie, nawet wówczas, gdy zwrot jest możliwy do realizacji dopiero w przyszłości.

Korzyść ekonomiczna dostępna w postaci obniżenia składki

▼ M27

- 16 Jeśli nie istnieją minimalne wymogi finansowania w odniesieniu do składek związanych z przyszłym zatrudnieniem, korzyścią ekonomiczną dostępną w postaci obniżenia przyszłych składek są:

- (a) [usunięty];
- (b) przyszłe koszty zatrudnienia dla jednostki w każdym okresie oczekiwanego czasu trwania programu lub oczekiwanego czasu istnienia jednostki, w zależności od tego, który z nich jest krótszy. Przyszłe koszty zatrudnienia dla jednostki nie obejmują kwot, które będą ponoszone przez pracowników.

▼ M31

- 17 Jednostka określa przyszłe koszty zatrudnienia, stosując założenia spójne z założeniami zastosowanymi do określenia zobowiązań z tytułu określonych świadczeń oraz z sytuacją panującą na koniec okresu sprawozdawczego zgodnie z MSR 19. Z tego względu jednostka nie powinna zakładać żadnych zmian świadczeń wynikających z programu do momentu dokonania zmian w programie przy jednoczesnym założeniu stałego poziomu zatrudnienia w przyszłości, chyba że na koniec okresu sprawozdawczego jednostka dokonuje redukcji liczby pracowników objętych programem określonych świadczeń. W tym drugim przypadku założenia dotyczące przyszłego poziomu zatrudnienia powinny uwzględniać tę redukcję.

▼ M27**Wpływ minimalnych wymogów finansowania na korzyści ekonomiczne dostępne w postaci obniżenia przyszłych składek**

- 18 Jednostka analizuje minimalne wymogi finansowania na dany dzień pod kątem składek, które muszą pokryć a) dotychczasowe niedobory składek z tytułu przeszłego zatrudnienia określonych na podstawie zasad minimalnego finansowania oraz b) przyszłe zatrudnienie.

▼ M4

- 19 Składki na pokrycie istniejących niedoborów składek ustalonych przy minimalnych zasadach finansowania związanych z przeszłą pracą nie mają wpływu na przyszłe składki związane z przyszłą pracą. Mogą one powodować powstanie zobowiązania zgodnie z paragrafami 23–26.

▼ M27

- 20 Jeśli istnieją minimalne wymogi finansowania w odniesieniu do składek związanych z przyszłym zatrudnieniem, korzyścią ekonomiczną dostępną w postaci obniżenia przyszłych składek jest suma:

- (a) wszelkich kwot obniżających przyszłe składki w ramach minimalnych wymogów finansowania związane z przyszłym zatrudnieniem, ponieważ jednostka dokonała przedpłaty (tzn. zapłaciła daną kwotę przed wymaganym terminem); oraz
- (b) przyszłych kosztów zatrudnienia w każdym okresie oszacowanych zgodnie z paragrafami 16 i 17, pomniejszonych o oszacowane składki w ramach minimalnych wymogów finansowania, które byłyby wymagane w związku z przyszłym zatrudnieniem w tych okresach, jeżeli nie zostałyby dokonana przedpłata określona w pkt (a).

- 21 Jednostka szacuje przyszłe składki w ramach minimalnych wymogów finansowania związane z przyszłym zatrudnieniem, biorąc pod uwagę wpływ istniejących nadwyżek określonych na podstawie zasad minimalnego finansowania, ale z wyłączeniem przedpłaty opisanej w paragrafie 20 pkt (a). Jednostka przyjmuje założenia spójne z zasadami minimalnego finansowania oraz, w przypadku czynników nie określonych przez te zasady, założenia spójne z założeniami zastosowanymi do określenia zobowiązań z tytułu określonych świadczeń oraz z sytuacją, która istniała na koniec okresu sprawozdawczego zgodnie z MSR 19. Szacunkowe wyliczenie uwzględnia wszelkie spodziewane zmiany wynikające z zapłaty przez jednostkę minimalnych składek, kiedy są one wymagane. To szacunkowe wyliczenie nie uwzględnia jednak wpływu spodziewanych zmian zasad oraz warunków podstawy minimalnego finansowania, które na koniec okresu sprawozdawczego faktycznie nie obowiązywały lub nie zostały określone w umowie.

- 22 Jeśli jednostka określa kwotę, o której mowa w paragrafie 20 pkt (b), i przyszłe składki w ramach minimalnych wymogów finansowania związane z przyszłym zatrudnieniem przekraczają w jakimkolwiek okresie przyszłe koszty zatrudnienia określone zgodnie z MSR 19, nadwyżka ta zmniejsza kwotę korzyści ekonomicznych dostępnych w postaci obniżenia przyszłych składek. Jednakże kwota określona w paragrafie 20 pkt (b) nie może być nigdy niższa niż zero.

▼ M4**Kiedy minimalne wymogi finansowania mogą doprowadzić do powstania zobowiązania**

- 23 Jeśli jednostka, zgodnie z minimalnymi wymogami finansowania, ma obowiązek zapłaty składek w celu pokrycia istniejącego niedoboru minimalnego finansowania obliczonego w związku z przeszłym zatrudnieniem, to powinna określić, czy składki płatne do programu określonych składek będą dostępne jako zwrot lub obniżenie przyszłych składek po ich wpłacie do programu.

▼ M31

- 24 W zakresie, w jakim składki płatne do programu nie będą dostępne po ich wpłacie do programu, jednostka ujmuje zobowiązanie w momencie powstania obowiązku zapłaty. Zobowiązanie powinno zmniejszać aktywa z tytułu określonych świadczeń lub zwiększyć zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń tak, aby w momencie zapłaty składek nie powstały zysk ani strata na skutek zastosowania paragrafu 64 MSR 19.

▼ M4

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 27 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 stycznia 2008 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone.

▼ M5

- 27A MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSRF. Ponadto wprowadził zmianę do paragrafu 26. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów oborowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka stosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, zmiany będą dotyczyły tego wcześniejszego okresu.

▼ M27

- 27B Dokument *Przedpłaty w ramach minimalnych wymogów finansowania* dodaje paragraf 3A i zmienia paragrafy 16-18 i 20-22. Jednostka stosuje wspomniane zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2011 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. W przypadku zastosowania tych zmian w stosunku do wcześniejszego okresu jednostka ujawnia ten fakt.

▼ M31

- 27C W MSR 19 (zmienionym w 2011 r.) wprowadzono zmiany do paragrafu 1, 6, 17 i 24 oraz usunięto paragrafy 25 i 26. Przy stosowaniu MSR 19 (zmienionego w 2011 r.) jednostka jest obowiązana stosować te zmiany.

▼ M4

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 28 Jednostka stosuje niniejszą interpretację z początkiem pierwszego okresu zaprezentowanego w pierwszym sprawozdaniu finansowym, do którego ma zastosowanie niniejsza interpretacja. Jednostka ujmuje wszelkie początkowe korekty wynikające z zastosowania niniejszej interpretacji w zyskach zatrzymanych na początku tego okresu.

▼ M27

- 29 Jednostka stosuje zmiany wprowadzone w paragrafach 3A, 16-18 i 20-22 z początkiem najwcześniejszego porównawczego okresu zaprezentowanego w pierwszym sprawozdaniu finansowym sporządzonym przy zastosowaniu niniejszej interpretacji. Jeżeli jednostka stosowała niniejszą interpretację wcześniej, przed zastosowaniem wspomnianych zmian, ujmuje ona wszelkie korekty wynikające z zastosowania zmian w zyskach zatrzymanych z początkiem najwcześniejszego zaprezentowanego okresu porównawczego.

▼ M52

▼ **M10****INTERPRETACJA KIMSF 16***Zabezpieczenie udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą*

ODWOŁANIA

- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*
- MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena*

▼ **M53**

- MSSF 9 *Instrumenty finansowe*

▼ **M10**

WPROWADZENIE

- 1 Wiele jednostek sprawozdawczych posiada inwestycje w jednostkach działających za granicą (zdefiniowanych w paragrafie 8 MSR 21). Mogą to być jednostki zależne, jednostki stowarzyszone, wspólne przedsięwzięcia lub oddziały. MSR 21 wymaga od jednostki, aby ustaliła walutę funkcjonalną każdej ze swoich jednostek działających za granicą jako walutę podstawowego środowiska gospodarczego tej jednostki działającej za granicą. Przeliczając wyniki i pozycję finansową jednostki działającej za granicą na walutę prezentacji wymaga się od jednostki, aby do czasu zbycia tej jednostki działającej za granicą ujmowała różnice kursowe w innych całkowitych dochodach.
- 2 Rachunkowość zabezpieczeń udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą z tytułu ryzyka walutowego stosuje się tylko w sytuacjach, gdy aktywa netto tej jednostki działającej za granicą są uwzględnione w sprawozdaniu finansowym ► **M32** ⁽¹⁾ ◀. Pozycją zabezpieczoną przed ryzykiem walutowym wynikającym z udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą może być kwota aktywów netto równa lub mniejsza od wartości bilansowej aktywów netto tej jednostki działającej za granicą.

▼ **M53**

- 3 W ramach powiązania zabezpieczającego MSSF 9 wymaga wyznaczenia pozycji zabezpieczanej oraz instrumentów zabezpieczających, które kwalifikują się do wyznaczenia zgodnie z wymogami rachunkowości zabezpieczeń. Jeżeli ustanowiono powiązanie zabezpieczające, w przypadku zabezpieczenia udziałów w aktywach netto w jednostce działającej za granicą, zysk lub stratę z tytułu instrumentu zabezpieczającego uznanego za efektywne zabezpieczenie udziałów w aktywach netto ujmuje się w innych całkowitych dochodach i uwzględnia w różnicach kursowych wynikających z przeliczenia wyników finansowych oraz sytuacji majątkowej jednostki działającej za granicą.

▼ **M10**

- 4 Jednostka posiadająca wiele jednostek działających za granicą może być narażona na wiele rodzajów ryzyka walutowego. Niniejsza interpretacja przedstawia wytyczne dotyczące identyfikacji ryzyka walutowego kwalifikującego się do zabezpieczenia w zabezpieczeniach udziałów w aktywach netto w jednostce działającej za granicą.

▼ **M53**

- 5 MSSF 9 zezwala jednostce na wyznaczenie zarówno instrumentów pochodnych, jak i instrumentów finansowych niebędących instrumentami pochodnymi (lub kombinacji instrumentów pochodnych i instrumentów finansowych niebędących instrumentami pochodnymi) na instrumenty zabezpieczające przed ryzykiem walutowym. Niniejsza interpretacja przedstawia wytyczne dotyczące tego, w której jednostce w ramach grupy kapitałowej mogą znajdować się instrumenty zabezpieczające stanowiące zabezpieczenie udziałów w aktywach netto w jednostce działającej za granicą, aby mogły być ujmowane zgodnie z wymogami rachunkowości zabezpieczeń.

⁽¹⁾ Dotyczy to skonsolidowanych sprawozdań finansowych, sprawozdań finansowych, w których inwestycje takie jak jednostki stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia, wykazuje się metodą praw własności, i sprawozdań finansowych, które obejmują oddział lub wspólne działanie zgodnie z definicją w MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*.

▼ **M53**

- 6 MSR 21 i MSSF 9 wymagają, aby łączne kwoty – ujęte w innych całkowitych dochodach i dotyczące zarówno różnic kursowych z tytułu przeliczenia wyników i pozycji finansowej oraz zysku i straty z tytułu instrumentu zabezpieczającego uznanego za efektywne zabezpieczenie udziałów w aktywach netto – były przeniesione z kapitału własnego do zysków lub strat jako korekta w wyniku reklasyfikacji w momencie zbycia jednostki działającej za granicą przez jednostkę dominującą. Niniejsza interpretacja zawiera wytyczne dotyczące sposobu, w jaki jednostka powinna ustalić kwoty, które należy przenieść z kapitału własnego do zysków lub strat, dotyczące zarówno instrumentu zabezpieczającego, jak i pozycji zabezpieczanej.

▼ **M10**

ZAKRES

▼ **M53**

- 7 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie do jednostki, która zabezpiecza się przed ryzykiem walutowym wynikającym z posiadanych przez nią udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą i chce podlegać zasadom rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSSF 9. Dla ułatwienia, na potrzeby niniejszej interpretacji jednostkę taką określa się „jednostką dominującą”, a sprawozdania finansowe, w których ujmowane są aktywa netto jednostki działającej za granicą, określa się „skonsolidowanymi sprawozdaniami finansowymi”. Wszystkie odniesienia do jednostki dominującej odnoszą się w równym stopniu do jednostki, która posiada udziały w aktywach netto jednostki działającej za granicą będącej wspólnym przedsięwzięciem, jednostką stowarzyszoną lub oddziałem.

▼ **M10**

- 8 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie wyłącznie do zabezpieczeń udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą; nie należy jej stosować poprzez analogię do innych rodzajów rachunkowości zabezpieczeń.

PROBLEM

- 9 Inwestycje w jednostkach działających za granicą mogą należeć bezpośrednio do jednostki dominującej lub pośrednio do jej jednostki zależnej lub jednostek zależnych. Następujące zagadnienia są przedmiotem niniejszej interpretacji:

a) *rodzaj zabezpieczanego ryzyka oraz wartość zabezpieczanej pozycji, która może zostać wyznaczona w ramach powiązania zabezpieczającego:*

- i) czy jednostka dominująca może wyznaczyć jako zabezpieczane ryzyko wyłącznie różnice kursowe wynikające z różnicy między walutą funkcjonalną jednostki dominującej a walutą funkcjonalną jej jednostki działającej za granicą lub czy może również wyznaczyć jako zabezpieczane ryzyko różnice kursowe wynikające z różnicy między walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki dominującej a walutą funkcjonalną jednostki działającej za granicą;
- ii) jeżeli jednostka dominująca posiada jednostkę działającą za granicą w sposób pośredni, czy zabezpieczane ryzyko może obejmować wyłącznie różnice kursowe wynikające z różnic między walutą funkcjonalną jednostki działającej za granicą i jej jednostki dominującej najniższego szczebla, czy też zabezpieczane ryzyko może również obejmować wszelkie różnice kursowe wynikające z różnic między walutą funkcjonalną jednostki działającej za granicą i jej jednostek dominujących pośredniego i najwyższego szczebla (tj. czy fakt posiadania udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą poprzez jednostkę dominującą pośredniego szczebla wpływa na ryzyko gospodarcze jednostki dominującej najwyższego szczebla).

▼ **M10**

- b) *która jednostka w grupie kapitałowej może posiadać instrument zabezpieczający:*
- i) czy powiązanie zabezpieczające zgodne z wymogami rachunkowości zabezpieczeń może być ustanowione tylko wtedy, gdy jednostka zabezpieczająca posiadane udziały w aktywach netto jest stroną instrumentu zabezpieczającego, czy też jakakolwiek jednostka z grupy kapitałowej, niezależnie od jej waluty funkcjonalnej, może być posiadaczem instrumentu zabezpieczającego;
 - ii) czy rodzaj instrumentu zabezpieczającego (pochodny lub niepochodny) lub metoda konsolidacji wpływa na ocenę efektywności zabezpieczenia.
- c) *jakie kwoty należy przenieść z kapitału własnego do zysków lub strat jako korektę reklasyfikacyjną w momencie zbycia jednostki działającej za granicą:*
- i) jeżeli objęta zabezpieczeniem jednostka działająca za granicą została zbyta, jakie kwoty należy przenieść z pozycji kapitału z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych jednostki dominującej do zysków lub strat w związku z instrumentem zabezpieczającym i w związku ze zbyciem jednostką działającą za granicą w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej;
 - ii) czy metoda konsolidacji wpływa na ustalenie kwot, które należy przenieść z kapitału własnego do zysków lub strat.

UZGODNIONE STANOWISKO

Rodzaj zabezpieczanego ryzyka oraz wartość zabezpieczanej pozycji, która może zostać wyznaczona w ramach powiązania zabezpieczającego

- 10 Rachunkowość zabezpieczeń można stosować wyłącznie w odniesieniu do różnic kursowych powstających między walutą funkcjonalną jednostki działającej za granicą a walutą funkcjonalną jednostki dominującej.
- 11 W przypadku zabezpieczenia ryzyka walutowego związanego z udziałami w aktywach netto jednostki działającej za granicą pozycją zabezpieczaną może być kwota aktywów netto równa lub niższa od wartości bilansowej aktywów netto jednostki działającej za granicą wykazanej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej. Wartość bilansowa aktywów netto jednostki działającej za granicą, która może być wyznaczona jako pozycja zabezpieczana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej zależy od tego, czy jednostka dominująca niższego szczebla jednostki działającej za granicą zastosowała rachunkowość zabezpieczeń w odniesieniu do wszystkich czy też do części aktywów netto tej jednostki działającej za granicą i czy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej utrzymano stosowanie tej rachunkowości zabezpieczeń.
- 12 Zabezpieczanym ryzykiem może być ryzyko walutowe powstające w wyniku różnic pomiędzy walutą funkcjonalną jednostki działającej za granicą a walutą funkcjonalną jednostki dominującej któregośkolwiek szczebla (najniższego, pośredniego i najwyższego) tej jednostki działającej za granicą. Fakt posiadania udziałów w aktywach netto poprzez jednostkę dominującą pośredniego szczebla nie wpływa na rodzaj ryzyka gospodarczego wynikającego z narażenia na ryzyko walutowe, na które narażona jest jednostka dominująca najwyższego szczebla.

▼ M10

- 13 Dana ekspozycja na ryzyko walutowe związane z jednostką działającą za granicą może stanowić zabezpieczone ryzyko tylko w jednym powiązaniu zabezpieczającym ujętym w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Dlatego, jeżeli te same aktywa netto jednostki działającej za granicą są zabezpieczone przed tym samym ryzykiem przez więcej niż jedną jednostkę dominującą w grupie (na przykład zarówno przez bezpośrednią, jak i pośrednią jednostkę dominującą), tylko jedno powiązanie zabezpieczające kwalifikuje się do ujęcia zgodnie z wymogami rachunkowości zabezpieczeń w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej najwyższego szczebla. Powiązanie zabezpieczające wyznaczone przez jednostkę dominującą w jej skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie musi być utrzymane przez inną jednostkę dominującą wyższego szczebla. Jeżeli jednak nie jest ono utrzymane przez jednostkę dominującą wyższego szczebla, rachunkowość zabezpieczeń stosowana przez jednostkę dominującą niższego szczebla musi być odwrócona w ramach korekt konsolidacyjnych, zanim rachunkowość zabezpieczeń jednostki dominującej wyższego szczebla zostanie ujęta.

Która jednostka w grupie może posiadać instrument zabezpieczający?**▼ M53**

- 14 Zarówno instrument pochodny, jak i instrument finansowy niebędący instrumentem pochodnym (lub kombinacja instrumentów pochodnych i instrumentów finansowych niebędących instrumentami pochodnymi) może być wyznaczony na instrument zabezpieczający w zabezpieczeniach udziałów w aktywach netto jednostki działającej za granicą. Instrument(-y) zabezpieczający(-e) może(mogą) być utrzymywany(-e) przez jakąkolwiek jednostkę lub jednostki w grupie tak długo, jak wymogi paragrafu 6.4.1 MSSF 9 dotyczące wyznaczenia, dokumentacji i efektywności zabezpieczenia udziałów w aktywach netto są spełnione. W szczególności strategia zabezpieczania grupy kapitałowej powinna być przejrzyste udokumentowana ze względu na możliwość odmiennego wyznaczenia na różnych poziomach grupy.

▼ M10

- 15 Na potrzeby oceny efektywności zmianę wartości instrumentu zabezpieczającego związaną z ryzykiem walutowym oblicza się poprzez odwołanie do waluty funkcjonalnej jednostki dominującej, w stosunku do której mierzone jest zabezpieczane ryzyko, zgodnie z dokumentacją rachunkowości zabezpieczeń. Zależnie od tego, gdzie znajduje się instrument zabezpieczający, w przypadku niestosowania rachunkowości zabezpieczeń łączna zmiana wartości instrumentu zabezpieczającego może zostać ujęta w zyskach lub stratach, w innych całkowitych dochodach lub obu tych kwotach. Jednak na ocenę efektywności nie wpływa to, czy zmianę wartości instrumentu zabezpieczającego ujęto w zyskach lub stratach, czy też w innych całkowitych dochodach. Elementem stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń jest ujmowanie łącznej, efektywnej części zmiany w innych całkowitych dochodach. Na ocenę efektywności nie wpływa to, czy instrument zabezpieczający jest instrumentem pochodnym lub niepochodnym, ani metoda konsolidacji.

Zbycie jednostki działającej za granicą**▼ M53**

- 16 Jeżeli objęta zabezpieczeniem jednostka działająca za granicą została zbyt, kwota, którą w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej przeniesiono z pozycji kapitału z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych do zysków lub strat w ramach korekty w wyniku reklasyfikacji związanej z instrumentem zabezpieczającym, jest kwotą, której zidentyfikowania wymaga paragraf 6.5.14 MSSF 9. Kwota ta stanowi zakumulowany zysk lub stratę z tytułu instrumentu zabezpieczającego uznanego za efektywne zabezpieczenie.

▼ M10

- 17 Kwota, którą w związku z udziałami w aktywach netto jednostki działającej za granicą przeniesiono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej z pozycji kapitału z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych do zysków lub strat, zgodnie z paragrafem 48 MSR 21, jest kwotą ujętą w pozycji kapitału z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych jednostki dominującej dotyczącą tej jednostki działającej za granicą. Metoda konsolidacji

▼ M10

nie wpływa na łączną kwotę ujętą w pozycji kapitału z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej najwyższego szczebla, związaną z wszystkimi jej jednostkami działającymi za granicą. Jednakże zastosowanie przez jednostkę dominującą najwyższego szczebla bezpośredniej lub pośredniej metody konsolidacji⁽¹⁾ może mieć wpływ na kwotę ujętą w jej kapitale z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych, dotyczącą danej jednostki działającej za granicą. Stosowanie pośredniej metody konsolidacji może prowadzić do przeniesienia do zysków lub strat kwoty innej od tej, którą zastosowano do ustalenia efektywności zabezpieczenia. Różnicę tę można wyeliminować poprzez ustalenie kwoty odnoszącej się do tej jednostki działającej za granicą, która powstałaby, gdyby zastosowano bezpośrednią metodę konsolidacji. MSR 21 nie wymaga przeprowadzania tej korekty. Postępowanie w takich przypadkach jest jednakże wyborem zasad (polityki) rachunkowości, które należy stosować w sposób spójny w odniesieniu do wszystkich udziałów w aktywach netto jednostek działających za granicą.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

▼ M22

18 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 października 2008 r. i później. Jednostka stosuje zmianę paragrafu 14 wprowadzoną przez *Zmiany MSSF* wydane w kwietniu 2009 r. w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie interpretacji i zmiany paragrafu 14 jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed 1 października 2008 r. lub zmianę paragrafu 14 przed 1 lipca 2009 r., to ujawnia ten fakt.

▼ M53

18B Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragrafy 3, 5–7, 14, 16, OS1 i OS8 oraz skreślono paragraf 18 A. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ M10

OKRES PRZEJŚCIOWY

19 MSR 8 określa, w jaki sposób jednostka stosuje zmianę zasad (polityki) rachunkowości powstałą na skutek zastosowania interpretacji po raz pierwszy. Jednostka nie ma obowiązku przestrzegania tych wymogów stosując interpretację po raz pierwszy. Jeżeli jednostka wyznaczyła instrument zabezpieczający jako zabezpieczenie udziałów w aktywach netto, a zabezpieczenie to nie spełnia zasad rachunkowości zabezpieczeń określonych w niniejszej interpretacji, jednostka powinna zgodnie z MSR 39 zaprzestać w sposób prospektywny stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do takich zabezpieczeń.

Załącznik

Objaśnienie stosowania

Niniejszy załącznik stanowi integralną część interpretacji.

▼ M53

OS1 Niniejszy załącznik ilustruje zastosowanie interpretacji na przykładzie grupy kapitałowej przedstawionej poniżej. We wszystkich przypadkach powiązania zabezpieczające powinny być poddane testowi efektywności zgodnie z MSSF 9, mimo iż test ten nie został omówiony w niniejszym załączniku. Jednostka dominująca będąca jednostką dominującą najwyższego szczebla sporządza swoje skonsolidowane

⁽¹⁾ Bezpośrednia metoda konsolidacji jest metodą, w ramach której sprawozdanie finansowe jednostki działającej za granicą jest przeliczane bezpośrednio na walutę funkcjonalną jednostki dominującej najwyższego szczebla. Pośrednia metoda konsolidacji jest metodą, w ramach której sprawozdanie finansowe jednostki działającej za granicą jest najpierw przeliczane na walutę funkcjonalną jednostki(ek) dominującej(ych) pośredniego szczebla, a następnie przeliczane na walutę funkcjonalną jednostki dominującej najwyższego szczebla (lub na walutę prezentacji jeśli nie jest tożsama z walutą funkcjonalną).

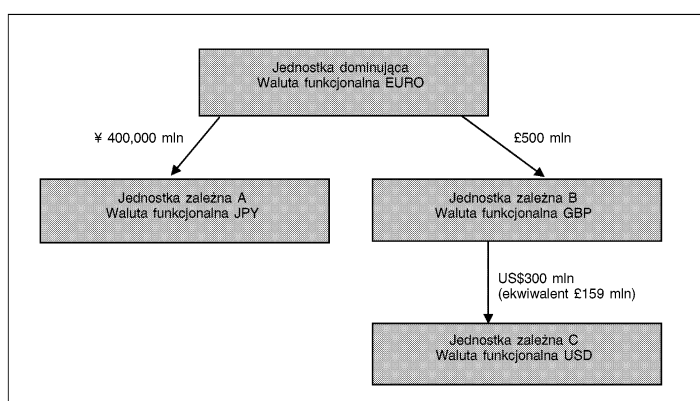
▼ **M53**

sprawozdanie finansowe w walucie funkcjonalnej, którą jest euro (EUR). Każda z jednostek zależnych jest w całości jej własnością. Udziały jednostki dominującej w aktywach netto jednostki zależnej B (waluta funkcjonalna funt szterling (GBP)) w wysokości 500 mln GBP obejmują 159 mln GBP, będących ekwiwalentem udziałów jednostki zależnej B w aktywach netto jednostki zależnej C (waluta funkcjonalna dolar amerykański (USD)), o wartości 300 milionów USD. Innymi słowy, aktywa netto jednostki dominującej B, nie licząc jej inwestycji w jednostce zależnej C, wynoszą 341 mln GBP.

▼ **M10**

Rodzaj zabezpieczanego ryzyka, dla którego można ustanowić powiązanie zabezpieczające (paragrafy 10–13)

OS2 Jednostka dominująca może zabezpieczyć udziały w aktywach netto w każdej z jednostek zależnych A, B i C w związku z ryzykiem walutowym między ich odnośnymi walutami funkcjonalnymi (japoński jen (JPY), funt szterling i dolar amerykański) oraz euro. Ponadto jednostka dominująca może zabezpieczyć ryzyko walutowe między walutami funkcjonalnymi USD/GBP jednostki zależnej B i jednostki zależnej C. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostka zależna B może zabezpieczyć swoje udziały w aktywach netto jednostki zależnej C w związku z ryzykiem walutowym występującym między ich walutami funkcjonalnymi tj. dolarem amerykańskim i funtem szterlingiem. W zaprezentowanych przykładach wyznaczone ryzyko jest ryzykiem zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut, ponieważ instrumenty zabezpieczające nie są instrumentami pochodnymi. Gdyby instrumenty zabezpieczające były kontraktami forward, jednostka dominująca mogłaby wyznaczyć ryzyko zmiany kursu wymiany forward.

Wartość pozycji zabezpieczanej, która może zostać wyznaczona w ramach powiązania zabezpieczającego (paragrafy 10–13)

OS3 Jednostka dominująca zamierza zabezpieczyć ryzyko walutowe związane z jej udziałami w aktywach netto jednostki zależnej C. Przyjmijmy, że jednostka zależna A zaciągnęła zewnętrzną pożyczkę w kwocie 300 milionów USD. Aktywa netto jednostki zależnej A na początku okresu sprawozdawczego wynoszą 400 000 milionów JPY i uwzględniają wpływy z tytułu zaciągnięcia zewnętrznej pożyczki w kwocie 300 milionów USD.

▼ **M10**

OS4 Pozycją zabezpieczoną może być wartość aktywów netto równa lub mniejsza od wartości bilansowej udziałów jednostki dominującej w aktywach netto jednostki zależnej C (300 milionów USD) wykazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej. W swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostka dominująca może wyznaczyć zewnętrzną pożyczkę jednostki zależnej A w kwocie 300 milionów USD jako zabezpieczenie ryzyka zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut EUR/USD związanego z jej udziałami w aktywach netto jednostki zależnej C o wartości 300 milionów USD. W tym przypadku po zastosowaniu rachunkowości zabezpieczeń zarówno różnice kursowe EUR/USD związane z zewnętrzną pożyczką jednostki zależnej A w wysokości 300 milionów USD, jak i różnice kursowe EUR/USD związane z udziałami w aktywach netto jednostki zależnej C w kwocie 300 milionów USD są ujmowane w pozycji kapitału z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej.

OS5 W przypadku niezastosowania rachunkowości zabezpieczeń łączną różnicę kursową USD/EUR z tytułu 300 milionów USD zewnętrznego pożyczki jednostki zależnej A należy ująć w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej w następujący sposób:

— w zyskach lub stratach – zmianę natychmiastowego kursu wymiany walut USD/JPY, przeliczoną na euro oraz

— w innych całkowitych dochodach – zmianę natychmiastowego kursu wymiany walut JPY/EUR.

Zamiast wyznaczenia, o którym mowa w paragrafie OS4, jednostka dominująca może w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wyznaczyć zewnętrzną pożyczkę jednostki zależnej A w kwocie 300 mln USD jako zabezpieczenie ryzyka zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut GBP/USD między jednostką zależną C i jednostką zależną B. W takim przypadku różnica kursowa EUR/USD związana z zewnętrzną pożyczką 300 mln USD jednostki zależnej A powinna być ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej w następujący sposób:

— w kapitale z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych dotyczącym jednostki zależnej C – zmianę natychmiastowego kursu wymiany walut GBP/USD,

— w zyskach lub stratach – zmianę natychmiastowego kursu wymiany walut GBP/JPY przeliczoną na euro oraz

— w innych całkowitych dochodach – zmianę natychmiastowego kursu wymiany walut JPY/EUR.

OS6 Jednostka dominująca nie może wyznaczyć w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zewnętrznego pożyczki jednostki zależnej A w kwocie 300 mln USD jako zabezpieczenia zmiany zarówno natychmiastowego kursu wymiany walut EUR/USD, jak i natychmiastowego kursu wymiany walut GBP/USD. Pojedynczy instrument zabezpieczający może zabezpieczyć to samo wyznaczone ryzyko tylko raz. Jednostka dominująca B nie może zastosować rachunkowości zabezpieczeń w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ponieważ instrument zabezpieczający znajduje się poza grupą, w skład której wchodzi jednostka zależna B i jednostka zależna C.

▼ M10**Która jednostka w grupie może posiadać instrument zabezpieczający? (paragrafy 14 i 15)**

OS7 Jak pokazano w paragrafie OS5, całkowita zmiana wartości zewnętrznej pożyczki w kwocie 300 mln USD zaciągniętej przez jednostkę zależną A wynikająca z ryzyka kursowego, w przypadku niestosowania rachunkowości zabezpieczeń zostanie ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej zarówno w zyskach lub stratach (ryzyko zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut USD/JPY), jak i w innych całkowitych dochodach (ryzyko zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut EUR/JPY). Obie kwoty uwzględnia się w celu oceny efektywności zabezpieczenia ustanowionego w paragrafie OS4, gdyż zmianę wartości zarówno instrumentu zabezpieczającego, jak i pozycji zabezpieczanej oblicza się poprzez odniesienie do euro, będącego walutą funkcjonalną jednostki dominującej do dolara amerykańskiego, będącego walutą funkcjonalną jednostki zależnej C, zgodnie z dokumentacją rachunkowości zabezpieczeń. Na skuteczność zabezpieczenia nie wpływa metoda konsolidacji (tj. metoda bezpośrednia lub pośrednia).

Kwoty przeniesione do zysków lub strat w momencie zbycia jednostki działającej za granicą (paragrafy 16 i 17)**▼ M53**

OS8 Jeżeli jednostka C została zbyta, w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej kwoty przeniesione z pozycji kapitału z tytułu przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych (KFX) do zysków lub strat są następujące:

a) w związku z zewnętrzną pożyczką 300 mln USD jednostki zależnej A jest to kwota, której zidentyfikowania wymaga MSSF 9, tj. całkowita zmiana wartości związana z ryzykiem kursowym, która została ujęta w innych całkowitych dochodach jako efektywna część zabezpieczenia; oraz

▼ M10

b) w związku z 300 mln USD udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C jest to kwota ustalona w wyniku zastosowanej przez jednostkę metody konsolidacji. Jeżeli jednostka dominująca stosuje metodę bezpośrednią, jej KFX związany z jednostką zależną C będzie ustalony bezpośrednio za pomocą kursu wymiany EUR/USD. Jeżeli jednostka dominująca stosuje pośrednią metodę konsolidacji, jej KFX związany z jednostką zależną C ustala się za pomocą KFX ujętego przez jednostkę zależną B, który uwzględnia kurs wymiany walut GBP/USD, przeliczonego na walutę funkcjonalną jednostki dominującej przy zastosowaniu kursu wymiany EUR/GBP. Stosowanie przez jednostkę dominującą metody pośredniej konsolidacji w poprzednich okresach nie wymaga ani nie wyklucza możliwości ustalenia kwoty KFX, którą należy przenieść w momencie zbycia jednostki zależnej C, jako kwoty, która zostałaby ujęta, gdyby jednostka dominująca od zawsze stosowała metodę bezpośrednią, w zależności od jej zasad (polityki) rachunkowości.

Zabezpieczanie więcej niż jednej jednostki działającej za granicą (paragrafy 11, 13 i 15)

OS9 Następujące przykłady pokazują, że w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej ryzykiem, które można zabezpieczyć, jest zawsze ryzyko związane z relacją między jej walutą funkcjonalną (euro) a walutą funkcjonalną jednostek zależnych B i C. Niezależnie od tego, w jaki sposób ustanowiono zabezpieczenie, maksymalne kwoty, które z tytułu efektywności zabezpieczenia mogą być ujmowane w kapitale z tytułu przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej – przy objęciu zabezpieczeniem obydwu jednostek działających za granicą – to 300 mln USD z tytułu ryzyka walutowego EUR/USD oraz 341 mln GBP z tytułu ryzyka walutowego EUR/GBP. Inne zmiany wartości spowodowane zmianami kursów wymiany walut są ujęte w skonsolidowanych zyskach lub stratach jednostki dominującej. Oczywiście byłoby możliwe, aby jednostka dominująca wyznaczyła wyłącznie 300 mln USD w ramach zabezpieczenia ryzyka zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut USD/GBP lub wyłącznie 500 mln GBP w ramach zabezpieczenia ryzyka zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut GBP/EUR.

▼ **M10****Jednostka dominująca posiada instrumenty zabezpieczające zarówno USD, jak i GBP**

- OS10 Jednostka dominująca chce zabezpieczyć ryzyko walutowe związane z jej udziałami w aktywach netto jednostki zależnej B oraz jednostki zależnej C. Załóżmy, że jednostka dominująca jest w posiadaniu odpowiednich instrumentów zabezpieczających denominowanych zarówno w dolarach, jak i w funtach szterlingach, które mogłyby wyznaczyć jako zabezpieczenie swoich udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B i jednostki zależnej C. W swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostka dominująca może ustanowić przykładowo następujące zabezpieczenia, nie ograniczające się do przedstawionych poniżej przykładów:
- (a) Instrument zabezpieczający w wysokości 300 mln USD ustanowiony jako zabezpieczenie 300 mln USD udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C przed ryzykiem zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut (EUR/USD), powstającym między jednostką dominującą a jednostką zależną C, oraz instrument zabezpieczający do kwoty 341 mln GBP ustanowiony jako zabezpieczenie 341 mln GBP udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B przed ryzykiem zmiany natychmiastowego kursu wymiany (EUR/GBP), powstającym między jednostką dominującą a jednostką zależną B.
 - (b) Instrument zabezpieczający w wysokości 300 mln USD ustanowiony jako zabezpieczenie 300 mln USD udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C przed ryzykiem zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut (GBP/USD), powstającym między jednostką zależną B a jednostką zależną C, oraz instrument zabezpieczający do kwoty 500 mln GBP ustanowiony jako zabezpieczenie 500 mln GBP udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B przed ryzykiem zmiany natychmiastowego kursu wymiany (EUR/GBP), powstającym między jednostką dominującą a jednostką zależną B.
- OS11 Ryzyko walutowe EUR/USD związane z udziałami jednostki dominującej w aktywach netto jednostki zależnej C jest różne od ryzyka walutowego EUR/GBP związanego z udziałami jednostki dominującej w aktywach netto jednostki zależnej B. Jednakże w przypadku przedstawionym w paragrafie OS10 pkt (a), wyznaczając posiadany instrument zabezpieczający w USD, jednostka dominująca już w pełni zabezpieczyła ryzyko walutowe EUR/USD wynikające ze swoich udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C. Gdyby jednostka dominująca wyznaczyła także będący w jej posiadaniu instrument w GBP jako zabezpieczenie swoich udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B w wysokości 500 mln GBP, wówczas 159 mln GBP tych udziałów w aktywach netto – będące ekwiwalentem w GBP udziałów w USD jednostki zależnej B w aktywach netto jednostki zależnej C – będzie podwójnie zabezpieczone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej z tytułu ryzyka walutowego GBP/EUR.
- OS12 W przypadku przedstawionym w paragrafie OS10 pkt (b) jeżeli jednostka dominująca wyznaczy do zabezpieczenia ryzyko zmiany natychmiastowego kursu wymiany walut (GBP/USD) między jednostką zależną B i jednostką zależną C, to w kapitale z przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych w sprawozdaniu jednostki dominującej dotyczącym jednostki zależnej C znajdzie się tylko kwota odzwierciedlająca zmianę kursu wymiany walut GBP/USD wynikająca z przeszacowania wartości instrumentu zabezpieczającego o nominale 300 mln USD. Pozostała część zmiany (ekwiwalent przeszacowania 159 mln GBP na skutek zmiany kursu wymiany walut GBP/EUR) jest uwzględniona w skonsolidowanych zyskach lub stratach jednostki dominującej, jak opisano w paragrafie OS5. W związku z tym, że ryzyko walutowe USD/GBP między jednostką zależną B i C nie obejmuje ryzyka walutowego GBP/EUR, jednostka dominująca może także wyznaczyć do zabezpieczenia kwotę do wysokości 500 mln GBP swoich udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B przed ryzykiem zmiany natychmiastowego kursu wykonania (GBP/EUR) między jednostką dominującą a jednostką zależną B.

▼ **M10****Jednostka zależna B posiadająca instrument zabezpieczający USD**

- OS13 Załóżmy, że jednostka zależna B posiada zewnętrzną pożyczkę w kwocie 300 mln USD, która została przetransferowana do jednostki dominującej w wyniku udzielenia pożyczki wewnątrzgrupowej denominowanej w funtach szterlingach. Ponieważ zarówno jej aktywa i zobowiązania wzrosły o 159 mln GBP, aktywa netto jednostki zależnej B pozostają niezmienione. Jednostka zależna B w swoim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym mogłaby wyznaczyć zewnętrzną pożyczkę jako zabezpieczenie ryzyka walutowego GBP/USD związanego z udziałami w aktywach netto jednostki zależnej C. Jednostka dominująca mogłaby utrzymać ten wyznaczony przez jednostkę zależną B instrument zabezpieczający jako zabezpieczenie jej udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C w wysokości 300 mln USD w związku z ryzykiem walutowym GBP/USD (zob. paragraf 13) oraz jednostka dominująca mogłaby wyznaczyć posiadany przez nią instrument zabezpieczający GBP jako zabezpieczenie całości swoich udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B w kwocie 500 mln GBP. Pierwsze zabezpieczenie ustanowione przez jednostkę zależną B powinno być oceniane w odniesieniu do waluty funkcjonalnej jednostki zależnej B (funt szterling) a drugie zabezpieczenie ustanowione przez jednostkę dominującą powinno być oceniane w odniesieniu do waluty funkcjonalnej jednostki dominującej (euro). W tym przypadku w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej za pomocą instrumentu zabezpieczającego w USD zostało zabezpieczone tylko ryzyko GBP/USD wynikające z udziałów jednostki dominującej w aktywach netto jednostki zależnej C, a nie całe ryzyko walutowe wynikające z kursu EUR/USD. Dlatego też całe ryzyko wynikające z relacji między EUR/GBP związane z udziałami jednostki dominującej w aktywach netto jednostki zależnej B o wartości 500 mln USD może być zabezpieczone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej.
- OS14 Należy jednak rozważyć także ujęcie księgowe 159 mln GBP pożyczki zaciągniętej przez jednostkę dominującą w jednostce zależnej B. Jeżeli pożyczka jednostki dominującej nie jest uznawana za część jej udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B, ponieważ nie spełnia ona warunków zawartych w paragrafie 15 MSR 21, różnica kursowa wynikająca z przeliczenia pożyczki z GBP na EUR powinna być uwzględniona w skonsolidowanych zyskach lub stratach jednostki dominującej. Jeżeli pożyczka przypadająca do zwrotu jednostce zależnej B jest uznawana za część udziałów w aktywach netto przez jednostkę dominującą, te udziały będą wynosiły tylko 341 mln GBP, a kwota, którą jednostka dominująca mogłaby ustanowić jako pozycję zabezpieczaną z tytułu ryzyka walutowego GBP/EUR zostałaby odpowiednio zmniejszona z kwoty 500 mln GBP do 341 mln GBP.
- OS15 Gdyby jednostka dominująca odwróciła powiązanie zabezpieczające ustanowione przez jednostkę zależną B, jednostka dominująca mogłaby wyznaczyć zewnętrzną pożyczkę 300 mln USD będącą w posiadaniu jednostki zależnej B jako zabezpieczenie 300 mln USD jej udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C w związku z ryzykiem walutowym EUR/USD oraz wyznaczyć instrument zabezpieczający w GBP, będący w jej posiadaniu, jako zabezpieczenie do wysokości 341 mln GBP jej udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B. W tym przypadku efektywność obydwu zabezpieczeń powinna być obliczona przez odwołanie do waluty funkcjonalnej jednostki dominującej (euro). W takim przypadku, zarówno zmiana wartości zewnętrznej pożyczki będącej w posiadaniu jednostki zależnej B, wynikająca ze zmiany kursy wymiany walut USD/GBP, jak i zmiana wartości pożyczki jednostki dominującej przypadającej do zwrotu na rzecz jednostki zależnej B wynikająca z przeliczenia GBP/EUR (łącznie odpowiednik przeliczenia kursu USD/EUR), powinny być ujęte w pozycji kapitału z tytułu przeliczenia pozycji wyrażonych w walutach obcych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej. Ponieważ jednostka dominująca w pełni zabezpieczyła ryzyko EUR/USD wynikające z jej udziałów w aktywach netto jednostki zależnej C, może zabezpieczyć wyłącznie kwotę do wysokości 341 mln GBP z tytułu ryzyka jej udziałów w aktywach netto jednostki zależnej B.

▼ **M17****INTERPRETACJA KIMSF 17*****Przekazanie aktywów niegotówkowych właścicielom***

Odwołania

- MSSF 3 *Połączenia jednostek* (zaktualizowany w 2008 r.)
- MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana*
- MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*

▼ **M32**

- MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*

▼ **M33**

- MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*

▼ **M17**

- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)
- MSR 10 *Zdarzenia następujące po dniu bilansowym*
- MSR 27 *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* (zmieniony w maju 2008 r.)

WPROWADZENIE

- 1 Jednostka wypłaca niekiedy dywidendę swoim właścicielom występującym w charakterze udziałowców⁽¹⁾ w postaci aktywów innych niż środki pieniężne (aktywa niegotówkowe). W takich sytuacjach jednostka może zaoferować swoim właścicielom prawo wyboru czy dywidenda ma być wypłacona w postaci aktywów niegotówkowych czy też w środkach pieniężnych. IFRIC poproszono o wytyczne, w jaki sposób jednostka powinna ujmować takie dywidendy.
- 2 Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) nie dają wytycznych na temat sposobu wyceny przez jednostkę podziału zysku na rzecz właścicieli (powszechnie określanego jako dywidendy). MSR 1 wymaga od jednostki przedstawienia szczegółowych informacji na temat dywidend ujętych jako podział zysku na rzecz właścicieli w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym lub w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego.

ZAKRES

- 3 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie do następujących typów, niemających charakteru wzajemnego, przekazania aktywów przez jednostkę na rzecz jej właścicieli występujących w charakterze udziałowców:
 - a) przekazania aktywów niegotówkowych (np. w postaci rzeczowych aktywów trwałych, przedsięwzięć zgodnie z definicją w MSSF 3, udziałów w innej jednostce lub grup do zbycia zgodnie z definicją w MSSF 5); oraz
 - b) wypłat dających właścicielom prawo wyboru formy przekazania aktywów: aktywów niegotówkowych lub środków pieniężnych.
- 4 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie tylko do takiego przekazania aktywów niegotówkowych, w którym wszyscy właściciele tej samej klasy instrumentów kapitałowych są traktowani w jednakowy sposób.

⁽¹⁾ Paragraf 7 MSR 1 definiuje właścicieli jako posiadaczy instrumentów zaklasyfikowanych jako kapitał własny.

▼ M17

- 5 Niniejsza interpretacja nie ma zastosowania do przekazania aktywów niegotówkowych, w wyniku którego aktywa są ostatecznie kontrolowane przez tę samą stronę lub strony zarówno przed przekazaniem, jak i po przekazaniu. Niniejsze ograniczenie zakresu stosuje się do jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych jednostki przekazującej aktywa.
- 6 Zgodnie z paragrafem 5 niniejsza interpretacja nie ma zastosowania, kiedy niegotówkowy składnik aktywów ostatecznie podlega kontroli tych samych stron zarówno przed przekazaniem, jak i po przekazaniu. Paragraf B2 MSSF 3 stwierdza, że „grupę osób uznaje się za sprawującą kontrolę nad jednostką, gdy, w wyniku uzgodnień umownych, są łącznie zdolne do kierowania polityką finansową i operacyjną tej jednostki w celu osiągnięcia korzyści z jej działalności”. Dlatego, aby przekazanie aktywów niegotówkowych nie było objęte zakresem niniejszej interpretacji ze względu na fakt, że te same strony kontrolują aktywa zarówno przed przekazaniem, jak i po przekazaniu aktywów, grupa poszczególnych udziałowców otrzymujących takie aktywa niegotówkowe musi łącznie, w wyniku uzgodnień umownych, sprawować władzę nad jednostką przekazującą aktywa.

▼ M32

- 7 Zgodnie z paragrafem 5, niniejsza interpretacja nie ma zastosowania, jeżeli jednostka przekazuje część swoich udziałów w jednostce zależnej, ale zachowuje kontrolę nad jednostką zależną. Jeżeli przekazanie skutkuje ujęciem udziałów niekontrolujących w jednostce zależnej, to przekazanie ujmuje się zgodnie z wymogami MSSF 10.

▼ M17

- 8 Niniejsza interpretacja odnosi się tylko do ujmowania przekazania aktywów niegotówkowych przez tę jednostkę, która przekazuje aktywa. Nie odnosi się do ujmowania przez udziałowców otrzymujących tego rodzaju aktywa niegotówkowe.

PROBLEM

- 9 Jeżeli jednostka deklaruje podział wyniku i ma obowiązek wydania niegotówkowych aktywów jej właścicielom w wyniku tego podziału, musi ująć zobowiązanie z tytułu dywidendy. W związku z tym interpretacja odnosi się do następujących problemów:
- Kiedy jednostka powinna ujmować zobowiązanie z tytułu dywidendy?
 - W jaki sposób jednostka wycenia zobowiązanie z tytułu dywidendy?
 - W jaki sposób na moment wypłaty dywidendy ujmuje się różnicę między wartością bilansową aktywów wydawanych w ramach podziału wyniku a wartością bilansową zobowiązania z tytułu dywidendy?

UZGODNIONE STANOWISKO

Kiedy należy ujmować zobowiązanie z tytułu dywidendy

- 10 Zobowiązanie do zapłaty dywidendy ujmuje się, gdy wypłata dywidendy została uchwalona przez uprawniony do tego organ jednostki i decyzja o jej wypłacie nie leży już w gestii jednostki, to jest wtedy, gdy:
- dywidenda zadeklarowana, np. przez kierownictwo lub przez zarząd, została zatwierdzona/uchwalona przez uprawniony do tego organ, np. przez udziałowców, jeżeli w danym systemie prawnym wymagana jest taka uchwała, lub
 - dywidenda została zadeklarowana, np. przez kierownictwo lub przez zarząd, jeżeli w danym systemie prawnym nie wymaga się dalszego zatwierdzenia/uchwalenia przez udziałowców.

▼ M17**Wycena zobowiązania z tytułu dywidendy**

- 11 Jednostka wycenia zobowiązanie do przekazania aktywów niegotówkowych jako dywidendy na rzecz właścicieli w wartości godziwej aktywów, które mają być przekazane.
- 12 Jeżeli jednostka daje swoim właścicielom prawo wyboru formy otrzymania dywidendy: w postaci aktywów niegotówkowych lub środków pieniężnych, jednostka szacuje zobowiązanie z tytułu dywidendy, biorąc pod uwagę zarówno wartość godziwą każdej z dostępnych form, jak również związane z tym prawdopodobieństwo wyboru każdej z form przez właścicieli.
- 13 Na koniec każdego okresu sprawozdawczego oraz na dzień wypłaty dywidendy jednostka dokonuje weryfikacji i koryguje wartość bilansową zobowiązania z tytułu dywidendy, a wszelkie zmiany wartości bilansowej zobowiązania z tytułu dywidendy ujmuje w kapitale własnym jako korektę wartości podzielonego wyniku.

Ujmowanie różnicy między wartością bilansową przekazywanych aktywów a wartością bilansową zobowiązania z tytułu dywidendy na moment uregulowania zobowiązania z tytułu dywidendy

- 14 W momencie uregulowania zobowiązania z tytułu dywidendy/wypłaty dywidendy jednostka ujmuje w zysku lub stracie różnicę, o ile występuje, między wartością bilansową aktywów wydawanych w ramach podziału wyniku a wartością bilansową zobowiązania z tytułu dywidendy.

Prezentacja i ujawnianie informacji

- 15 Jednostka prezentuje różnice opisane w paragrafie 14 w odrębnej pozycji zysku lub straty.
- 16 Jednostka ujawnia następujące informacje, jeśli ma to zastosowanie:
- a) wartość bilansową zobowiązania z tytułu dywidendy na początek i na koniec okresu; oraz
 - b) wzrost lub spadek wartości bilansowej ujętej w okresie zgodnie z paragrafem 13 na skutek zmiany wartości godziwej aktywów, które mają być wydane w ramach podziału wyniku.

▼ M33

- 17 Jeżeli po zakończeniu okresu sprawozdawczego, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji, jednostka zadeklaruje dywidendę niegotówkową, ujawnia wówczas:

▼ M17

- a) charakter aktywów, które mają być wydane w ramach podziału wyniku;
- b) wartość bilansową aktywów, które mają być wydane w ramach podziału wyniku, na koniec okresu sprawozdawczego; oraz

▼ M33

- c) wartość godziwą aktywów, które mają być wydane w ramach podziału wyniku na koniec okresu sprawozdawczego, jeżeli różni się od ich wartości bilansowej, oraz informacje wymagane w paragrafie 93 b), d), g) i i) oraz paragrafie 99 MSSF 13 dotyczące metody zastosowanej (metod zastosowanych) do ustalenia tej wartości godziwej.

▼ M17

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

18 Jednostka stosuje niniejszą interpretację do rocznych okresów rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku i później. Retrospektywne zastosowanie jest niedozwolone. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. Jeśli jednostka zastosuje niniejszą interpretację do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 lipca 2009 r., to fakt ten ujawnia oraz stosuje jednocześnie MSSF 3 (zaktualizowany w 2008 r.), MSR 27 (zmieniony w maju 2008 r.) oraz MSFF 5 (zmieniony przez niniejszą interpretację).

▼ M32

19 MSSF 10, wydany w maju 2011 r., spowodował zmianę w paragrafie 7. Jednostka stosuje tę zmianę wtedy, gdy stosuje MSSF 10.

▼ M33

20 Na podstawie MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragraf 17. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ M52

▼ **M28****INTERPRETACJA KIMSF 19****Regulowanie zobowiązań finansowych przy pomocy instrumentów kapitałowych**

ODWOŁANIA

- *Założenia koncepcyjne sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych* ⁽¹⁾
- *MSSF 2 Płatności w formie akcji*
- *MSSF 3 Połączenia jednostek gospodarczych*

▼ **M53**

- *MSSF 9 Instrumenty finansowe*

▼ **M33**

- *MSSF 13 Ustalanie wartości godziwej*

▼ **M28**

- *MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych*
- *MSR 8 Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- *MSR 32 Instrumenty finansowe: prezentacja*

▼ **M53**

▼ **M28**

WPROWADZENIE

- 1 Dłużnik i wierzyciel mogą renegotjować warunki zobowiązania finansowego i uzgodnić, że dłużnik reguluje zobowiązanie w całości lub części poprzez emisję instrumentów kapitałowych przeznaczonych dla wierzyciela. Takie transakcje są czasami nazywane „zamianą długu na kapitał własny” (ang. *debt for equity swaps*). Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) otrzymał zapytania o wytyczne w sprawie ujmowania takich transakcji.

ZAKRES

- 2 Niniejsza interpretacja dotyczy ujmowania transakcji przez jednostkę w przypadku renegotjacji warunków zobowiązania finansowego, w wyniku której jednostka emituje instrumenty kapitałowe przeznaczone dla wierzyciela jednostki w celu uregulowania całości lub części zobowiązania finansowego. Nie dotyczy ona ujęcia księgowego przez wierzyciela.
- 3 Jednostka nie stosuje niniejszej interpretacji do powyższych transakcji, jeżeli:
 - a) wierzyciel jest również bezpośrednim lub pośrednim akcjonariuszem/udziałowcem i działa w tym charakterze;
 - b) wierzyciel i jednostka znajdują się pod kontrolą tej samej strony lub tych samych stron zarówno przed, jak i po transakcji, a istota transakcji obejmuje dystrybucję akcji przez jednostkę lub wniesienie wkładu kapitałowego do jednostki;
 - c) uregulowanie zobowiązania finansowego przez emisję instrumentów kapitałowych jest zgodne z pierwotnymi warunkami zobowiązania finansowego.

PROBLEM

▼ **M53**

- 4 Niniejsza interpretacja dotyczy następujących kwestii:
 - a) Czy instrumenty kapitałowe jednostki wyemitowane w celu uregulowania całości lub części zobowiązania finansowego stanowią „zapłatę” w rozumieniu paragrafu 3.3.3 MSSF 9?

⁽¹⁾ ► **M68** Odniesienie stanowi odwołanie do opracowanych przez KMSR *Założeń koncepcyjnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych* przyjętych przez Radę w 2001 r., czyli faktycznie wówczas, gdy opracowano interpretację. ◀

▼ M28

- b) W jaki sposób jednostka powinna dokonać początkowej wyceny instrumentów kapitałowych wyemitowanych w celu uregulowania takiego zobowiązania finansowego?
- c) W jaki sposób jednostka powinna ujmować różnice między wartością bilansową uregulowanego zobowiązania finansowego a kwotą początkowej wyceny wyemitowanych instrumentów kapitałowych?

UZGODNIONE STANOWISKO

▼ M53

- 5 Emisja instrumentów kapitałowych jednostki przeznaczonych dla wierzyciela w celu uregulowania całości lub części zobowiązania finansowego jest zapłatą w rozumieniu paragrafu 3.3.3 MSSF 9. Jednostka usuwa ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część) wtedy i tylko wtedy, gdy zostało ono uregulowane zgodnie z paragrafem 3.3.1 MSSF 9.

▼ M28

- 6 Kiedy instrumenty kapitałowe wyemitowane dla wierzyciela w celu uregulowania całości lub części zobowiązania finansowego są ujmowane po raz pierwszy, jednostka wycenia je według wartości godziwej, chyba że wartość godziwa nie może zostać wiarygodnie wyceniona.

▼ M53

- 7 Jeżeli wartość godziwa wyemitowanych instrumentów kapitałowych nie może zostać wiarygodnie ustalona, wówczas instrumenty kapitałowe wycenia się tak, by odzwierciedlały wartość godziwą uregulowanego zobowiązania finansowego. Przy wycenie wartości godziwej uregulowanego zobowiązania finansowego obejmującego płatność na żądanie (np. depozyt na żądanie) nie ma zastosowania paragraf 47 MSSF 13.

▼ M28

- 8 Jeżeli uregulowano tylko część zobowiązania finansowego, jednostka ocenia, czy jakkolwiek część dokonanej zapłaty ma wpływ na zmianę warunków zobowiązania, które pozostaje do spłaty. Jeżeli jakkolwiek część dokonanej zapłaty ma wpływ na zmianę warunków pozostałej części zobowiązania, jednostka dokonuje podziału zapłaty między uregulowaną część zobowiązania i część zobowiązania, która pozostaje do spłaty. Dokonując takiego podziału, jednostka uwzględnia wszystkie istotne fakty i okoliczności dotyczące transakcji.

▼ M53

- 9 Różnicę pomiędzy wartością bilansową uregulowanego zobowiązania finansowego (lub uregulowaną częścią zobowiązania finansowego) a wartością zapłaty ujmuje się w rachunku zysków lub strat zgodnie z paragrafem 3.3.3 MSSF 9. Wyemitowane instrumenty kapitałowe są ujmowane początkowo i wyceniane na dzień uregulowania zobowiązania finansowego (lub jego części).
- 10 Jeżeli tylko część zobowiązania finansowego zostaje uregulowana, zapłata zostaje przypisana zgodnie z paragrafem 8. Zapłata przypisana do pozostałego do spłaty zobowiązania finansowego jest uwzględniana w ocenie, czy warunki pozostałego do spłaty zobowiązania zostały znacząco zmienione. Jeżeli pozostałe do spłaty zobowiązanie zostało znacząco zmienione, jednostka ujmuje zmianę jako uregulowanie pierwotnego zobowiązania i ujęcie nowego zobowiązania zgodnie z wymogami paragrafu 3.3.2 MSSF 9.

▼ M28

- 11 Jednostka wykazuje zysk lub stratę ujęte zgodnie z paragrafami 9 i 10 jako osobną pozycję w rachunku zysków i strat lub w informacji dodatkowej.

▼ M28

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 12 Jednostka stosuje niniejszą interpretację do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 lipca 2010 r. i później. Wcześniejsze zastosowanie jest dozwolone. W przypadku zastosowania niniejszej interpretacji w odniesieniu do okresu rozpoczynającego się przed dniem 1 lipca 2010 r., jednostka ujawnia ten fakt.
- 13 Jednostka stosuje zmianę w polityce rachunkowości zgodnie z MSR 8 z początkiem najwcześniejszego zaprezentowanego okresu porównawczego.

▼ M33

- 15 Na podstawie MSSF 13 *Ustalanie wartości godziwej*, wydanego w maju 2011 r., zmieniono paragraf 7. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 13.

▼ M53

- 17 Na podstawie MSSF 9 wydanego w lipcu 2014 r. zmieniono paragrafy 4, 5, 7, 9 i 10 oraz skreślono paragrafy 14 i 16. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 9.

▼ **M33****INTERPRETACJA KIMSF 20*****Koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji w kopalniach odkrywkowych***

ODWOŁANIA

— *Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej* ⁽¹⁾

— MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*

— MSR 2 *Zapasy*

— MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe*

— MSR 38 *Wartości niematerialne*

WPROWADZENIE

- 1 W przypadku odkrywkowych prac wydobywczych jednostki mogą być zmuszone do usuwania odpadów górniczych (tzw. „nadkładu”) celem uzyskania dostępu do złóż rud mineralnych. Tego rodzaju działalność w zakresie usuwania odpadów określa się angielskim terminem „stripping” (dalej jako „usuwanie nadkładu”).
- 2 Na etapie budowy i rozruchu kopalni (przed rozpoczęciem produkcji) koszty usuwania nadkładu są zazwyczaj kapitalizowane jako część podlegających amortyzacji kosztów budowy i rozruchu kopalni. Z chwilą rozpoczęcia produkcji te skapitalizowane koszty są systematycznie amortyzowane, zazwyczaj z zastosowaniem metody opartej na liczbie wytworzonych produktów.
- 3 Jednostka eksploatująca kopalnię może kontynuować usuwanie nadkładu i w związku z tym ponosić koszty usuwania nadkładu również po rozpoczęciu produkcji przez kopalnię.
- 4 Materiał usunięty w trakcie usuwania nadkładu prowadzonego na etapie produkcji niekoniecznie będzie w całości miał charakter odpadów – często będzie to połączenie rudy i odpadów. Stosunek ilości rudy do ilości odpadów może być z ekonomicznego punktu widzenia nieopłacalnie niski, bywa też jednak wysoki. Usuwanie materiału o niskim stosunku ilości rudy do ilości odpadów może prowadzić do uzyskania pewnych ilości dających się wykorzystać materiałów, które mogą posłużyć do wytworzenia składników zapasów. Usuwanie takie może również prowadzić do uzyskania dostępu do głębiej położonych warstw materiału, w których stosunek ilości rudy do ilości odpadów jest wyższy. W związku z tym usuwanie nadkładu może przynieść jednostce dwa rodzaje korzyści: dającą się wykorzystać rudę, która może posłużyć do wytworzenia składników zapasów, oraz łatwiejszy dostęp do dodatkowych ilości materiału, który zostanie wydobyty w przyszłości.
- 5 W niniejszej interpretacji zanalizowano, kiedy i w jaki sposób należy odrębnie ujmować te dwa rodzaje korzyści wynikających z usuwania nadkładu, jak również sposoby wyceny tych korzyści – zarówno początkowej, jak i w kolejnych okresach.

ZAKRES

- 6 Niniejsza interpretacja ma zastosowanie w stosunku do kosztów usuwania odpadów ponoszonych na etapie produkcji w kopalniach odkrywkowych (koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji).

⁽¹⁾ ► **M68** Odniesienie stanowi odwołanie do *Założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej* wydanych w 2010 r., czyli faktycznie wówczas, gdy opracowano interpretację. ◀

▼ **M33****PROBLEM**

- 7 Niniejsza interpretacja dotyczy następujących kwestii:
- (a) ujmowania kosztów usuwania nadkładu na etapie produkcji jako składnika aktywów;
 - (b) początkowej wyceny składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu; oraz
 - (c) późniejszej wyceny składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu.

UZGODNIONE STANOWISKO**Ujmowanie kosztów usuwania nadkładu na etapie produkcji jako składnika aktywów**

- 8 W zakresie, w jakim korzyści z usuwania nadkładu przyjmują postać wytworzonego składnika zapasów, jednostka ujmuje koszty usuwania nadkładu zgodnie z zasadami MSR 2 *Zapasy*. W zakresie, w jakim korzyści te przyjmują postać ułatwionego dostępu do rudy, jednostka ujmuje te koszty jako składnik aktywów trwałych, o ile spełnione są kryteria określone w paragrafie 9. Niniejsza interpretacja odwołuje się do składnika aktywów trwałych jako do „składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu”.
- 9 Jednostka ujmuje składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu wyłącznie, jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:
- (a) prawdopodobne jest uzyskanie przez jednostkę przyszłych korzyści ekonomicznych (łatwiejszego dostępu do złoża rudy) związanych z usuwaniem nadkładu;
 - (b) jednostka jest w stanie zidentyfikować tę część złoża rudy, do której dostęp został ułatwiony; oraz
 - (c) koszty związane z usuwaniem nadkładu dotyczącym tej części złoża mogą zostać wiarygodnie wycenione.
- 10 Składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu ujmuje się jako uzupełnienie lub powiększenie istniejącego składnika aktywów. Innymi słowy, składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu będzie ujmowany jako część istniejącego składnika aktywów.
- 11 Klasyfikacja składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu jako składnika rzeczowych aktywów trwałych lub jako składnika wartości niematerialnych jest taka sama jak istniejącego składnika aktywów. Innymi słowy, charakter istniejącego składnika aktywów decyduje o tym, czy jednostka klasyfikuje składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu jako składnik rzeczowych aktywów trwałych czy też jako składnik wartości niematerialnych.

Początkowa wycena składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu

- 12 Jednostka wycenia początkowo składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, będących sumą kosztów poniesionych bezpośrednio w związku z usuwaniem nadkładu ułatwiającym dostęp do zidentyfikowanej części złóż rudy, powiększonych o przypisane bezpośrednio powiązane koszty ogólne. W tym samym czasie co usuwanie nadkładu na etapie produkcji mogą być prowadzone pewne działania poboczne, które nie są jednak konieczne do planowej kontynuacji usuwania nadkładu na etapie produkcji. Koszty związane z tymi działaniami pobocznymi nie są uwzględniane w koszcie składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu.

▼ M33

- 13 Jeżeli nie można wyodrębnić kosztów składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu oraz kosztów wytworzonego składnika zapasów, jednostka przyporządkowuje koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji pomiędzy wytworzony składnik zapasów oraz składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu, stosując podstawę przyporządkowania opartą na odpowiednim mierniku produkcji. Miernik produkcji oblicza się dla zidentyfikowanej części złoża rudy i stosuje się jako punkt odniesienia celem określenia stopnia, w jakim miała miejsce dodatkowa działalność prowadząca do stworzenia przyszłych korzyści. Przykłady takich mierników to:
- (a) koszt wytworzonego składnika zapasów w porównaniu z przewidywanym kosztem;
 - (b) ilość wydobytych odpadów w porównaniu z ilością przewidzianą, dla danej ilości wyprodukowanej rudy; oraz
 - (c) zawartość minerałów w wydobytej rudzie w porównaniu z przewidywaną zawartością minerałów, które miałyby zostać uzyskane, dla danej ilości wyprodukowanej rudy.

Późniejsza wycena składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu

- 14 Po początkowym ujęciu składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu wykazuje się według jego ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, albo w wartości przeszacowanej pomniejszonej o amortyzację oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości, w ten sam sposób jak istniejący składnik aktywów, którego stanowi on część.
- 15 Składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu jest systematycznie amortyzowany przez oczekiwany okres użytkowania zidentyfikowanej części złoża rudy, do której dostęp stał się łatwiejszy w wyniku usuwania nadkładu. Metodę opartą na liczbie wytworzonych produktów stosuje się dopóty, dopóki inna metoda nie okaże się bardziej właściwa.
- 16 Oczekiwany okres użytkowania zidentyfikowanej części złoża rudy, który jest uwzględniany na potrzeby amortyzacji składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu, będzie się różnił od oczekiwanego okresu użytkowania, który jest uwzględniany na potrzeby amortyzacji samej kopalni oraz składników aktywów związanych z okresem użytkowania kopalni. Wyjątek stanowią te ograniczone co do zakresu okoliczności, kiedy to usuwanie nadkładu zapewnia ułatwiony dostęp do całości pozostałego złoża rudy. Mogą one wystąpić przykładowo pod koniec okresu użytkowania kopalni, kiedy to zidentyfikowana część złoża stanowi ostatnią część złoża rudy, która ma zostać wydobyta.

▼ **M33***Załącznik A***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część interpretacji i ma takie samo znaczenie jak inne części interpretacji.

- A1 Jednostka stosuje niniejszą interpretację do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 r. i później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie interpretacji. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do wcześniejszego okresu, jednostka ujawnia ten fakt.
- A2 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do kosztów usuwania nadkładu na etapie produkcji poniesionych z początkiem najwcześniejszego opisywanego okresu lub później.
- A3 Na początek najwcześniejszego opisywanego okresu każde uprzednio ujęte saldo składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu prowadzonego na etapie produkcji („poprzedzającego składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu”) jest przeklasyfikowywane jako część istniejącego składnika aktywów, z którym związane jest usuwanie nadkładu, pod warunkiem że istnieje zidentyfikowana część złoża rudy, z którą może zostać powiązany poprzedzający składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu. Salda te są amortyzowane przez pozostający oczekiwany okres użytkowania zidentyfikowanej części złoża rudy, z którą związane jest każde saldo poprzedzającego składnika aktywów stanowiącego wynik usuwania nadkładu.
- A4 Jeżeli nie istnieje żadna zidentyfikowana część złoża rudy, z którą związany jest ten poprzedzający składnik aktywów stanowiący wynik usuwania nadkładu, jest on ujmowany w saldzie początkowym zysków zatrzymanych na początek najwcześniejszego prezentowanego okresu.

▼ **M41****KIMSF 21***Interpretacja KIMSF 21 Oplaty* ⁽¹⁾

ODWOŁANIA

- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*
- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 12 *Podatek dochodowy*
- MSR 20 *Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej*
- MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*
- MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*
- MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*
- KIMSF 6 *Zobowiązania wynikające z uczestnictwa w specyficznym rynku — zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny*

WPROWADZENIE

1. Rząd może nałożyć na jednostkę różnego rodzaju opłaty. Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej został poproszony o wytyczne w zakresie ujmowania opłat w sprawozdaniu finansowym jednostki, która je uiszcza. Problem dotyczy tego, kiedy należy ująć zobowiązanie do uiszczenia opłaty, które jest księgowane zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*.

ZAKRES

2. Niniejsza interpretacja dotyczy kwestii księgowania zobowiązania do uiszczenia opłaty, jeżeli zobowiązanie to wchodzi w zakres MSR 37. Dotyczy ona również kwestii księgowania zobowiązania do uiszczenia opłaty, której harmonogram i kwota są określone.
3. Niniejsza interpretacja nie dotyczy kwestii księgowania kosztów, które powstają w związku z ujęciem zobowiązania do uiszczenia opłaty. Jednostki powinny stosować inne standardy w celu ustalenia, czy ujęcie zobowiązania do uiszczenia opłaty prowadzi do powstania składnika aktywów lub kosztu.
4. Do celów niniejszej interpretacji „opłata” stanowi wypływ środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, który został nałożony na jednostkę przez rząd zgodnie z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi, inny niż:
 - a) wypływ środków, który jest objęty zakresem innych standardów (taki jak podatek dochodowy objęty zakresem MSR 12 *Podatek dochodowy*); oraz
 - b) grzywny lub inne kary pieniężne, które są nakładane w związku z naruszeniem przepisów.

Pojęcie „rząd” odnosi się do rządu, agencji rządowych oraz innych podobnych organów lokalnych, krajowych lub międzynarodowych.

⁽¹⁾ Powielanie dozwolone w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Wszystkie istniejące prawa są zastrzeżone poza EOG, z wyjątkiem prawa do powielania na użytek własny lub w innych uczciwych celach. Więcej informacji można uzyskać na stronie RMSR www.iasb.org.

▼ **M41**

5. Opłata uiszczana przez jednostkę w związku z nabyciem składnika aktywów lub w związku ze świadczeniem usług w ramach umowy z rządem nie spełnia definicji „opłaty”.
6. Jednostka nie jest zobowiązana do stosowania niniejszej interpretacji w odniesieniu do zobowiązań wynikających z systemów handlu uprawnieniami do emisji.

PROBLEM

7. Aby wyjaśnić kwestię ujmowania zobowiązania do uiszczenia opłaty, niniejsza interpretacja dotyczy następujących kwestii:
 - a) co stanowi zdarzenie obligujące, które prowadzi do ujęcia zobowiązania do uiszczenia opłaty?
 - b) czy gospodarczy przymus kontynuacji działalności w przyszłym okresie tworzy zwyczajowo oczekiwany obowiązek uiszczenia opłaty, której nałożenie będzie skutkiem prowadzenia działalności w tym przyszłym okresie?
 - c) czy założenie kontynuacji działalności oznacza, że jednostka posiada bieżące zobowiązanie do uiszczenia opłaty, której nałożenie będzie skutkiem prowadzenia działalności w tym przyszłym okresie?
 - d) czy do ujęcia zobowiązania do uiszczenia opłaty dochodzi w określonym momencie, czy też — w pewnych okolicznościach — dochodzi do niego stopniowo z biegiem czasu?
 - e) co stanowi zdarzenie obligujące, które prowadzi do ujęcia zobowiązania do uiszczenia opłaty, której nałożenie jest skutkiem osiągnięcia określonego minimalnego progu?
 - f) czy zasady ujmowania zobowiązania do uiszczenia opłaty w rocznym sprawozdaniu finansowym oraz w śródrocznym sprawozdaniu finansowym są takie same?

Uzgodnione stanowisko

8. Zdarzenie obligujące, które prowadzi do powstania zobowiązania do uiszczenia opłaty, stanowi działanie, które wywołuje konieczność uiszczenia opłaty zgodnie z przepisami. Przykładowo, jeżeli działaniem, które wywołuje konieczność uiszczenia opłaty, jest osiągnięcie przychodu w bieżącym okresie, a podstawę obliczenia tej opłaty stanowi przychód osiągnięty w poprzednim okresie, zdarzenie obligujące w przypadku tej opłaty stanowi osiągnięcie przychodu w bieżącym okresie. Osiągnięcie przychodu w poprzednim okresie jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym do powstania bieżącego zobowiązania.
9. Jednostka nie ma zwyczajowo oczekiwanego obowiązku uiszczenia opłaty, której nałożenie będzie skutkiem prowadzenia działalności w przyszłym okresie w związku z tym, iż jednostka jest gospodarczo zmuszona do kontynuacji działalności w tym przyszłym okresie.
10. Sporządzenie sprawozdania finansowego przy założeniu kontynuacji działalności nie oznacza, że jednostka posiada bieżące zobowiązanie do uiszczenia opłaty, której nałożenie będzie skutkiem prowadzenia działalności w przyszłym okresie.
11. Zobowiązanie do uiszczenia opłaty jest ujmowane stopniowo, jeżeli zdarzenie obligujące dokonuje się w pewnym okresie czasu (tj. jeżeli działanie, które wywołuje konieczność uiszczenia opłaty zgodnie z przepisami, następuje przez pewien okres czasu). Przykładowo, jeżeli zdarzeniem obligującym jest osiąganie przychodu przez pewien okres czasu, odpowiadające mu zobowiązanie jest ujmowane, gdy jednostka osiąga ten przychód.

▼ M41

12. Jeżeli obowiązek uiszczenia opłaty powstaje z chwilą osiągnięcia określonego minimalnego progu, ujęcie zobowiązania wynikającego z tego obowiązku musi być spójne z zasadami określonymi w paragrafach 8–14 niniejszej interpretacji (w szczególności z paragrafami 8 i 11). Przykładowo, jeżeli zdarzeniem obligującym jest osiągnięcie minimalnego progu związanego z działaniem (jak np. minimalnej kwoty przychodu lub sprzedaży lub minimalnej liczby wytworzonych produktów), odpowiadające mu zobowiązanie jest ujmowane, gdy ten minimalny próg związany z działaniem zostaje osiągnięty.
13. W śródrocznym sprawozdaniu finansowym jednostka stosuje te same zasady ujmowania, które stosuje w rocznym sprawozdaniu finansowym. W związku z tym w śródrocznym sprawozdaniu finansowym zobowiązanie do uiszczenia opłaty:
 - a) nie jest ujmowane, jeżeli na koniec śródrocznego okresu sprawozdawczego nie istnieje bieżące zobowiązanie do uiszczenia opłaty; oraz
 - b) jest ujmowane, jeżeli na koniec śródrocznego okresu sprawozdawczego istnieje bieżące zobowiązanie do uiszczenia opłaty.
14. Jednostka ujmuje składnik aktywów, jeżeli uiszcza opłatę z wyprzedzeniem, mimo iż nie ma jeszcze bieżącego zobowiązania do jej uiszczenia.

▼ M41*Załącznik A***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część interpretacji i ma takie samo znaczenie jak inne części interpretacji.

- A1 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2014 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do wcześniejszego okresu, jednostka ujawnia ten fakt.
- A2 Zmiany zasad (polityki) rachunkowości wynikające z pierwszego zastosowania niniejszej interpretacji są ujmowane retrospektywnie zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

▼ **M63****Interpretacja KIMSF 22*****Transakcje w walucie obcej oraz wynagrodzenie wypłacane lub otrzymywane z góry***

ODNIESIENIA

- Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej ⁽¹⁾
- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*

KONTEKST

1. Paragraf 21 MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych* nakłada wymóg, by jednostka przy początkowym ujęciu transakcję w walucie obcej ujmowała w walucie funkcjonalnej, stosując do przeliczenia kwoty wyrażonej w walucie obcej natychmiastowy kurs wymiany waluty funkcjonalnej na walutę obcą, obowiązujący na dzień zawarcia transakcji. Paragraf 22 MSR 21 stanowi, że dzień zawarcia transakcji to dzień, w którym transakcja po raz pierwszy spełnia warunki ujęcia jej zgodnie z MSSF (standardy).
2. Jeżeli jednostka wypłaca lub otrzymuje wynagrodzenie z góry w walucie obcej, to zasadniczo ujmuje niepieniężny składnik aktywów lub niepieniężne zobowiązanie ⁽²⁾ przed ujęciem powiązanego składnika aktywów, wydatku lub dochodu. Powiązany składnik aktywów, wydatek lub dochód (lub ich część) jest kwotą ujętą z zastosowaniem odpowiednich standardów, co prowadzi do usunięcia z bilansu niepieniężnego składnika aktywów lub niepieniężnego zobowiązania wynikających z wynagrodzenia wypłaconego lub otrzymanego z góry.
3. Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) otrzymał pierwotnie pytanie o sposób określania „dnia zawarcia transakcji” do celów stosowania paragrafów 21–22 MSR 21 w przypadku ujmowania przychodów. Pytanie to dotyczyło konkretnie okoliczności, w których jednostka ujmuje niepieniężne zobowiązanie wynikające z otrzymania wynagrodzenia z góry, zanim ujmie ona powiązany z tym przychód. Podczas omawiania tej kwestii KIMSF stwierdził, że otrzymanie lub wypłacenie wynagrodzenia z góry w walucie obcej nie ogranicza się do transakcji związanych z przychodem. W związku z tym KIMSF postanowił wyjaśnić pojęcie „dzień zawarcia transakcji” do celów ustalenia kursu wymiany, który ma zostać zastosowany w momencie początkowego ujęcia powiązanego składnika aktywów, wydatku lub dochodu, jeżeli jednostka otrzymała lub wypłaciła wynagrodzenie z góry w walucie obcej.

ZAKRES

4. Niniejsza interpretacja ma zastosowanie do transakcji w walucie obcej (lub części transakcji), jeżeli jednostka ujmuje niepieniężny składnik aktywów lub niepieniężne zobowiązanie wynikające z wypłacenia lub otrzymania wynagrodzenia z góry, zanim jednostka ujmie powiązany składnik aktywów, wydatek lub dochód (lub ich części).
5. Niniejsza interpretacja nie ma zastosowania, jeżeli jednostka wycenia powiązany składnik aktywów, wydatek lub dochód w momencie początkowego ujęcia:
 - a) według wartości godziwej; lub
 - b) według wartości godziwej wynagrodzenia wypłaconego lub otrzymanego w dniu innym niż dzień początkowego ujęcia niepieniężnego składnika aktywów lub niepieniężnego zobowiązania wynikających z wynagrodzenia wypłaconego lub otrzymanego z góry (na przykład wycena wartości firmy z zastosowaniem MSSF 3 *Połączenia jednostek*).

⁽¹⁾ ► **M68** Odniesienie stanowi odwołanie do *Założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej* wydanych w 2010 r., czyli faktycznie wówczas, gdy opracowano interpretację. ◀

⁽²⁾ Na przykład w paragrafie 106 MSSF 15 *Przychody z umów z klientami* nałożono wymóg, by – jeżeli klient dokonuje płatności wynagrodzenia lub jednostka ma prawo do kwoty wynagrodzenia, które jest bezwarunkowe (tj. należność), zanim jednostka przekaże dobra lub usługi klientowi – jednostka prezentowała umowę jako zobowiązanie z tytułu umowy w chwili dokonania płatności lub gdy płatność staje się należna (w zależności od tego, co nastąpi wcześniej).

▼ M63

6. Jednostka nie jest zobowiązana do stosowania niniejszej interpretacji w odniesieniu do:
 - a) podatku dochodowego; lub
 - b) umów ubezpieczenia (w tym umów reasekuracji), które jednostka wystawia, lub umów reasekuracji, które posiada.

PORUSZANA KWESTIA

7. Niniejsza interpretacja dotyczy sposobu określania dnia zawarcia transakcji do celów ustalenia kursu wymiany, który ma zostać zastosowany w momencie początkowego ujęcia powiązanego składnika aktywów, wydatku lub dochodu (lub ich części) w momencie usunięcia z bilansu niepieniężnego składnika aktywów lub niepieniężnego zobowiązania wynikających z wypłacenia lub otrzymania wynagrodzenia z góry w walucie obcej.

UZGODNIONE STANOWISKO

8. Z zastosowaniem paragrafów 21–22 MSR 21 dniem zawarcia transakcji do celów ustalenia kursu wymiany, który ma zostać zastosowany w momencie początkowego ujęcia powiązanego składnika aktywów, wydatku lub dochodu (lub ich części), jest dzień, w którym jednostka początkowo ujmuje niepieniężny składnik aktywów lub niepieniężne zobowiązanie wynikające z wypłacenia lub otrzymania wynagrodzenia z góry.
9. Jeżeli istnieje wiele przypadków wypłacenia lub otrzymania płatności z góry, wówczas jednostka określa dzień zawarcia transakcji w odniesieniu do każdego przypadku wypłacenia lub otrzymania płatności z góry.

▼ **M63***Załącznik A***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część KIMSF 22 i ma takie samo znaczenie jak inne części KIMSF 22.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- A1 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie interpretacji. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

OKRES PRZEJŚCIOWY

- A2 W momencie pierwszego zastosowania jednostka stosuje niniejszą interpretację:
- a) retrospektywnie, stosując MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* lub
 - b) prospektywnie w odniesieniu do aktywów, wydatków i dochodu objętych zakresem niniejszej interpretacji, które zostały początkowo ujęte w dniu lub po dniu:
 - (i) rozpoczęcia okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała niniejszą interpretację, lub
 - (ii) rozpoczęcia wcześniejszego okresu sprawozdawczego przedstawionego jako informacje porównawcze w sprawozdaniu finansowym dla okresu sprawozdawczego, w którym jednostka stosuje niniejszą interpretację po raz pierwszy.
- A3 Jednostka, która stosuje paragraf A2 lit. b), w momencie pierwszego zastosowania stosuje niniejszą interpretację do aktywów, wydatków i dochodów początkowo ujętych w dniu lub po dniu rozpoczęcia okresu sprawozdawczego, o którym mowa w paragrafie A2 lit. b) ppkt (i) lub (ii), w odniesieniu do których jednostka ujęła niepieniężne aktywa lub niepieniężne zobowiązania wynikające z wypłacenia lub otrzymania wynagrodzenia z góry przed tą datą.

▼ M63*Załącznik B*

Zmiana określona w niniejszym załączniku ma zastosowanie do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 r. lub po tej dacie. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsza zmiana ma zastosowanie w odniesieniu do tego wcześniejszego okresu.

▼ **M64****KIMSF 23***Niepewność co do traktowania podatkowego dochodu*

ODNIESIENIA

- MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*
- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 10 *Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego*
- MSR 12 *Podatek dochodowy*

WPROWADZENIE

1. MSR 12 *Podatek dochodowy* określa wymogi dotyczące bieżących należności i zobowiązań podatkowych oraz aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Jednostka stosuje wymogi określone w MSR 12 w oparciu o mające zastosowanie przepisy podatkowe.
2. Możliwe jest, że nie jest jasne, w jaki sposób przepisy podatkowe mają zastosowanie do określonej transakcji lub w określonych okolicznościach. Dopuszczalność określonego traktowania podatkowego na podstawie przepisów podatkowych może nie być znana do czasu podjęcia w przyszłości odnośnej decyzji przez odpowiedni organ podatkowy lub organ sądowy. W związku z tym spór lub badanie konkretnego traktowania podatkowego przez organ podatkowy może wpłynąć na sposób, w jaki jednostka księgowo ujmuje bieżące należności i zobowiązania podatkowe lub aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.
3. W niniejszej interpretacji:
 - a) „traktowanie podatkowe” odnosi się do traktowania, jakie jednostka stosuje lub planuje stosować w jej deklaracjach dotyczących podatku dochodowego;
 - b) „organ podatkowy” oznacza organ lub organy, które decydują, czy dane traktowanie podatkowe jest dopuszczalne na podstawie przepisów podatkowych. Organem tym może być organ sądowy;
 - c) „niepewne traktowanie podatkowe” oznacza traktowanie podatkowe, w odniesieniu do którego istnieje niepewność, czy odpowiedni organ podatkowy zaakceptuje to traktowanie podatkowe na podstawie przepisów podatkowych. Na przykład decyzja jednostki, że nie złoży ona deklaracji dotyczącej podatku dochodowego w danej jurysdykcji podatkowej lub nie uwzględni konkretnego dochodu w dochodzie podlegającym opodatkowaniu, stanowi niepewne traktowanie podatkowe, jeżeli jej dopuszczalność nie jest pewna na podstawie przepisów podatkowych.

ZAKRES

4. Niniejsza interpretacja wyjaśnia sposoby stosowania wymogów dotyczących ujmowania i wyceny zawartych w MSR 12, jeżeli istnieje niepewność co do traktowania podatkowego dochodu. W takich okolicznościach jednostka ujmuje i wycenia swoje bieżące należności i zobowiązania podatkowe lub aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego zgodnie z wymogami MSR 12 w oparciu o dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową), podstawy opodatkowania, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe ustalone z zastosowaniem niniejszej interpretacji.

ZAGADNIENIA

5. W przypadku niepewności co do traktowania podatkowego dochodu, niniejsza interpretacja dotyczy:
 - a) odrębnego uwzględniania przez jednostkę przypadków niepewnego traktowania podatkowego;

▼ **M64**

- b) założeń czynionych przez jednostkę co do badania traktowania podatkowego przez organy podatkowe;
- c) sposobu, w jaki jednostka ustala dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową), podstawy opodatkowania, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe; oraz
- d) sposobu, w jaki jednostka uwzględnia zmiany faktów i okoliczności.

UZGODNIONE STANOWISKO

Odrębne uwzględnianie przez jednostkę przypadków niepewnego traktowania podatkowego

- 6. Jednostka ustala, czy każdy przypadek niepewnego traktowania podatkowego uwzględniać odrębnie czy łącznie z innym przypadkiem niepewnego traktowania podatkowego lub większą ich liczbą w zależności od tego, które podejście stanowi lepsze założenie dotyczące rozwiązania kwestii niepewności. Ustalając podejście, które stanowi lepsze założenie dotyczące rozwiązania kwestii niepewności, jednostka może uwzględnić na przykład: a) sposób, w jaki przygotowuje swoje deklaracje dotyczące podatku dochodowego i uzasadnia określone traktowanie podatkowe; lub b) sposób, w jaki według oczekiwań jednostki organ podatkowy zbada i rozwiąże kwestie, które mogą pojawić się w wyniku tego badania.
- 7. Jeżeli stosując paragraf 6, jednostka uwzględnia łącznie więcej niż jeden przypadek niepewnego traktowania podatkowego, wówczas odniesienia do „niepewnego traktowania podatkowego” w niniejszej interpretacji rozumie ona jako odniesienia do grupy przypadków niepewnego traktowania podatkowego uwzględnianych łącznie.

Badanie przeprowadzane przez organy podatkowe

- 8. Oceniając, czy i w jaki sposób niepewne traktowanie podatkowe wpływa na ustalanie dochodu podlegającego opodatkowaniu (straty podatkowej), podstaw opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych i stawek podatkowych, jednostka zakłada, że organ podatkowy zbada kwoty, do zbadania których ma prawo, oraz posiada pełną wiedzę na temat wszystkich odnośnych informacji przy przeprowadzaniu tego badania.

Ustalanie dochodu podlegającego opodatkowaniu (straty podatkowej), podstaw opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych i stawek podatkowych

- 9. Jednostka uwzględnia, czy jest prawdopodobne, że organ podatkowy zaakceptuje dany przypadek niepewnego traktowania podatkowego.
- 10. Jeżeli jednostka stwierdzi, że jest prawdopodobne, iż organ podatkowy zaakceptuje dany przypadek niepewnego traktowania podatkowego, wówczas ustala ona dochód podlegający opodatkowaniu (stratę podatkową), podstawy opodatkowania, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe w sposób zgodny z traktowaniem podatkowym, które stosuje ona lub planuje stosować w jej deklaracjach dotyczących podatku dochodowego.
- 11. Jeżeli jednostka stwierdzi, że nie jest prawdopodobne, by organ podatkowy zaakceptował dany przypadek niepewnego traktowania podatkowego, wówczas odzwierciedla ona wpływ niepewności przy ustalaniu odnośnego dochodu podlegającego opodatkowaniu (straty podatkowej), podstaw opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych i stawek podatkowych. Jednostka odzwierciedla wpływ niepewności w odniesieniu do każdego przypadku niepewnego traktowania podatkowego, stosując jedną z poniżej przedstawionych metod, w zależności od tego, która metoda według oczekiwań jednostki stanowi lepsze założenie dotyczące rozwiązania kwestii niepewności:

▼ **M64**

- a) najbardziej prawdopodobna kwota – jedna najbardziej prawdopodobna kwota w przedziale możliwych wyników. Najbardziej prawdopodobna kwota może stanowić lepsze założenie dotyczące rozwiązania kwestii niepewności, jeśli możliwe wyniki sprowadzają się do wyboru jednej z dwóch możliwości lub są skoncentrowane na jednej wartości;
 - b) wartość oczekiwana – suma ważonych prawdopodobieństwem kwot w przedziale możliwych wyników. Wartość oczekiwana może stanowić lepsze założenie dotyczące rozwiązania kwestii niepewności, jeśli istnieje przedział możliwych wyników, które nie sprowadzają się do wyboru jednej z dwóch możliwości ani nie są skoncentrowane na jednej wartości.
12. Jeżeli dany przypadek niepewnego traktowania podatkowego wpływa na podatek bieżący i podatek odroczony (na przykład, jeżeli wpływa zarówno na dochód podlegający opodatkowaniu zastosowany do ustalenia podatku bieżącego, jak i na podstawy opodatkowania zastosowane do ustalenia podatku odroczonego), wówczas jednostka dokonuje spójnych ocen i oszacowań dotyczących zarówno podatku bieżącego, jak i podatku odroczonego.

Zmiany faktów i okoliczności

13. Jednostka ponownie dokonuje oceny lub oszacowania wymaganych zgodnie z niniejszą interpretacją, jeżeli fakty i okoliczności, na których oparto ocenę lub oszacowanie, uległy zmianie, lub jeżeli pojawiły się nowe informacje, które mają wpływ na ocenę lub oszacowanie. Na przykład w wyniku zmiany faktów i okoliczności jednostka może zmienić swoje wnioski na temat dopuszczalności danego traktowania podatkowego lub swoje oszacowanie wpływu niepewności, bądź też zarówno jedno, jak i drugie. Paragrafy A1–A3 określają wytyczne dotyczące zmian faktów i okoliczności.
14. Jednostka odzwierciedla wpływ zmiany faktów i okoliczności lub nowych informacji jako zmianę wartości szacunkowej zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*. Jednostka stosuje MSR 10 *Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego* w celu ustalenia, czy zmiana, która następuje po zakończeniu okresu sprawozdawczego, jest zdarzeniem wymagającym czy niewymagającym dokonania korekty.

*Załącznik A***Objaśnienie stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część KIMSF 23 i ma takie samo znaczenie jak inne części KIMSF 23.

ZMIANY FAKTÓW I OKOLICZNOŚCI (PARAGRAF 13)

- A1 Stosując paragraf 13 niniejszej interpretacji jednostka ocenia znaczenie i wpływ zmiany faktów i okoliczności lub nowych informacji w kontekście mających zastosowanie przepisów podatkowych. Na przykład określone wydarzenie może doprowadzić do dokonania ponownej oceny lub oszacowania w odniesieniu do jednego przypadku traktowania podatkowego, ale nie w odniesieniu do innego przypadku traktowania podatkowego, jeżeli te przypadki traktowania podatkowego podlegają różnym przepisom podatkowym.
- A2 Do przykładów zmian faktów i okoliczności lub nowych informacji, które – w zależności od okoliczności – mogą doprowadzić do dokonania ponownej oceny lub oszacowania wymaganych przez niniejszą interpretację, należą między innymi:
- a) badania lub działania przeprowadzane przez organy podatkowe. Na przykład:
 - (i) zgoda organu podatkowego na traktowanie podatkowe lub podobne traktowanie podatkowe stosowane przez jednostkę lub brak tej zgody;

▼ **M64**

- (ii) informacja, że organ podatkowy zgodził się lub nie zgodził się na podobne traktowanie podatkowe stosowane przez inną jednostkę; oraz
 - (iii) informacja na temat kwoty otrzymanej lub wypłaconej w celu rozliczenia podobnego traktowania podatkowego;
 - b) zmiany zasad ustanowionych przez organ podatkowy;
 - c) wygaśnięcie prawa organu podatkowego do zbadania lub ponownego zbadania traktowania podatkowego.
- A3 Jest mało prawdopodobne, by fakt niewyrażenia przez organ podatkowy zgody lub braku zgody na dane traktowanie podatkowe sam w sobie stanowił zmianę faktów i okoliczności lub nowe informacje, które wpływają na oceny i oszacowania wymagane zgodnie z niniejszą interpretacją.

UJAWNIANIE INFORMACJI

- A4 W przypadku niepewności co do traktowania podatkowego dochodu, jednostka ustala, czy ujawnić:
- a) oceny dokonane przy ustalaniu dochodu podlegającego opodatkowaniu (straty podatkowej), podstaw opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych i stawek podatkowych zgodnie z paragrafem 122 MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*; oraz
 - b) informacje dotyczące założeń i szacunków poczynionych przy ustalaniu dochodu podlegającego opodatkowaniu (straty podatkowej), podstaw opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych i stawek podatkowych zgodnie z paragrafami 125–129 MSR 1.
- A5 Jeżeli jednostka stwierdzi, że jest prawdopodobne, iż organ podatkowy zaakceptuje dany przypadek niepewnego traktowania podatkowego, wówczas ustala ona, czy ujawnić potencjalny wpływ niepewności jako związane z podatkiem zobowiązania i aktywa warunkowe zgodnie z paragrafem 88 MSR 12.

*Załącznik B***Data wejścia w życie i przepisy przejściowe**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część KIMSF 23 i ma takie samo znaczenie jak inne części KIMSF 23.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE:

- B1 Jednostka stosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie interpretacji. Jeżeli jednostka zastosuje niniejszą interpretację w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- B2 W momencie pierwszego zastosowania jednostka stosuje niniejszą interpretację:
- a) retrospektywnie stosując MSR 8, jeżeli jest to możliwe bez wykorzystywania wiedzy zdobytej po fakcie; lub
 - b) retrospektywnie z łącznym efektem pierwszego zastosowania niniejszej interpretacji ujętym na dzień pierwszego zastosowania. Jeżeli jednostka zdecyduje się na to podejście przejściowe, nie przekształca danych porównawczych. Zamiast tego jednostka ujmuje łączny efekt pierwszego zastosowania niniejszej interpretacji jako korektę bilansu otwarcia zysków zatrzymanych (lub w stosownych przypadkach w innym składniku kapitału własnego). Datą pierwszego zastosowania jest początek rocznego okresu sprawozdawczego, w którym jednostka stosuje niniejszą interpretację po raz pierwszy.

▼ B**INTERPRETACJA SKI-7*****Wprowadzenie waluty euro***

ODWOŁANIA

▼ M5

— MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)

▼ B

— MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*

— MSR 10 *Zdarzenia następujące ► M5 po zakończeniu okresu sprawozdawczego ◀* (zaktualizowany w 2003 r.)

— MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych* (zaktualizowany w 2003 r.)

▼ M11

— MSR 27 *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* (zmieniony w 2008 r.)

▼ B

PROBLEM

- 1 Poczawszy od dnia 1 stycznia 1999 r., będącego faktycznym początkiem funkcjonowania unii ekonomiczno-monetarnej (EMU), waluta euro stanie się pełnoprawną walutą, zaś kursy wymiany między walutą euro oraz innymi walutami krajów należących do unii monetarnej będą ustalone w sposób nieodwoalny, tj. ryzyko wynikające z późniejszych różnic kursowych dotyczących tych walut będzie od tego dnia wyeliminowane.
- 2 Zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia jest sposób zastosowania MSR 21 do zagadnienia przejścia z walut krajowych państw członkowskich Unii Europejskiej należących do unii ekonomiczno-monetarnej na walutę euro („przejście”).

UZGODNIONE STANOWISKO

- 3 Wymogi MSR 21 dotyczące przeliczania transakcji dokonywanych w walucie obcej oraz sprawozdań finansowych jednostek działających za granicą powinny być ściśle stosowane w odniesieniu do przejścia na walutę euro. Tak samo należy postąpić w przypadku ustalania kursów wymiany na późniejszym etapie przystępowania kolejnych państw do unii ekonomiczno-monetarnej.
- 4 Oznacza to w szczególności, iż:
 - a) aktywa i zobowiązania pieniężne powstałe w wyniku przeprowadzonych w walucie obcej transakcji przelicza się na walutę funkcjonalną po kursie zamknięcia. Wszystkie różnice kursowe walut ujmuje się jako przychody lub koszty. Wyjątek stanowi stosowanie dotychczasowych zasad (polityki) rachunkowości dotyczących zysków i strat z tytułu różnic kursowych związanych z zabezpieczeniem przed ryzykiem prognozowanej transakcji;

▼ M11

- b) skumulowane różnice kursowe wynikające z przeliczenia sprawozdań finansowych jednostek działających za granicą ujmowane jako inne całkowite dochody, akumuluje się w kapitale własnym i przenosi się z kapitału własnego do zysków i strat bieżącego okresu tylko w momencie zbycia lub częściowego zbycia inwestycji netto w jednostce działającej za granicą oraz

▼ B

- c) różnic kursowych będących skutkiem przeliczenia zobowiązań wyrażonych w walutach krajów należących do EMU nie włącza się do wartości bilansowej odnośnych aktywów.

DATA UZGODNIENIA STANOWISKA

Październik 1997 r.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

Niniejszą interpretację stosuje się do okresów rozpoczynających się dnia 1 sierpnia 1998 r. i później. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości stosuje się zgodnie z przepisami określonymi przez MSR 8.

▼ M5

MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto wpłynął na zmianę paragrafu 4. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ M11

MSR 27 (zmieniony przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w 2008 r.) dodał paragraf 4(b). Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów rozpoczynających się 1 lipca 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 27 (zmieniony w 2008 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsza zmiana również ma zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ B**INTERPRETACJA SKI-10*****Pomoc rządowa – brak konkretnego powiązania z działalnością operacyjną***

ODWOŁANIA

- MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*
- MSR 20 *Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej*

PROBLEM

- 1 W niektórych krajach pomoc rządowa świadczona jednostkom gospodarczym może mieć na celu zachętę lub długoterminowe wspieranie działalności gospodarczej w pewnych regionach bądź sektorach przemysłowych. Warunki uzyskania takiej pomocy niekoniecznie muszą się wiązać z konkretnym rodzajem działalności operacyjnej jednostki. Przykładami tego rodzaju pomocy jest transfer środków do jednostki, która:
 - a) prowadzi działalność w konkretnej branży przemysłowej;
 - b) kontynuuje działalność w niedawno sprywatyzowanej branży przemysłowej; lub
 - c) zaczyna bądź kontynuuje działalność gospodarczą w rejonach słabo rozwiniętych.
- 2 Zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia jest ustalenie, czy tego rodzaju pomoc rządowa stanowi „dotację rządową” objętą zakresem MSR 20, a zatem, czy należy zaksięgować ją zgodnie z tym standardem.

UZGODNIONE STANOWISKO

- 3 Pomoc rządowa udzielana jednostkom gospodarczym odpowiada definicji dotacji rządowej zawartej w MSR 20, mimo że brakuje konkretnego powiązania pomocy z działalnością operacyjną jednostki gospodarczej, i jedynym wymogiem jest prowadzenie tejże działalności w określonym regionie bądź sektorze przemysłu. Tego rodzaju dotacji nie zalicza się bezpośrednio do ► **M5** udziałów udziałowców ◀.

DATA UZGODNIENIA STANOWISKA

Styczeń 1998 r.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

Niniejszą interpretację stosuje się, począwszy od dnia 1 sierpnia 1998 r. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości stosuje się zgodnie z przepisami określonymi przez MSR 8.

▼ M32

▼ B**INTERPRETACJA SKI-15***Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne*

ODWOŁANIA

▼ M5

— MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)

▼ B

— MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*

— MSR 17 *Leasing* (zaktualizowany w 2003 r.)

PROBLEM

- 1 Negocjując nową umowę lub przedłużenie dotychczasowej umowy leasingu operacyjnego, leasingodawca może zaproponować leasingobiorcy specjalne oferty promocyjne stanowiące dodatkową zachętę do zawarcia umowy leasingowej. Przykładami specjalnych ofert promocyjnych są przedpłata pieniężna na rzecz leasingobiorcy lub też pokrycie lub przyrzeczenie pokrycia kosztów leasingobiorcy (takich jak koszty transportu przedmiotu leasingu, koszty inwestycji w przedmiocie leasingu oraz koszty powiązane z dotychczasowym zobowiązaniem leasingobiorcy z tytułu leasingu). Zdarza się też, że ustala się, iż w początkowym okresie leasingu leasingobiorca nie będzie ponosił żadnych opłat lub że będzie je ponosił w obniżonej wysokości.
- 2 Zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia jest to, w jaki sposób specjalne oferty promocyjne dotyczące leasingu operacyjnego należy ujmować w sprawozdaniu finansowym leasingobiorcy i leasingodawcy.

UZGODNIONE STANOWISKO

- 3 Specjalne oferty promocyjne dotyczące nowej lub przedłużanej umowy leasingu operacyjnego, niezależnie od ich charakteru, formy lub terminu płatności, ujmuje się jako integralną część zapłaty netto uzgodnionej z tytułu użytkowania przedmiotu leasingu.
- 4 Leasingodawca w oparciu o metodę liniową ujmuje łączny koszt specjalnych ofert promocyjnych jako zmniejszenie przychodu z tytułu opłat uzyskiwanych w okresie leasingu, chyba że inna systematyczna metoda odzwierciedla sposób rozłożenia w czasie zmniejszania się korzyści płynących z tytułu oddanego w leasing składnika aktywów.
- 5 Leasingobiorca w oparciu o metodę liniową ujmuje łączną korzyść płynącą ze specjalnych ofert promocyjnych jako zmniejszenie kosztów opłat z tytułu użytkowania przedmiotu leasingu w okresie leasingu, chyba że inna systematyczna metoda odzwierciedla sposób rozłożenia w czasie uzyskiwania przez leasingobiorcę korzyści z tytułu użytkowania przedmiotu leasingu.
- 6 Koszty poniesione przez leasingobiorcę łącznie z kosztami poprzedniej umowy leasingu (na przykład koszty jej rozwiązania, transportu przedmiotu leasingu lub inwestycji w przedmiocie leasingu) leasingobiorca rozlicza zgodnie ze standardami mającymi zastosowanie do tego rodzaju kosztów. Ma to zastosowanie również w stosunku do kosztów, które są efektywnie refundowane na mocy ustaleń specjalnych ofert promocyjnych.

DATA UZGODNIENIA STANOWISKA

Czerwiec 1998 r.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

Niniejszą interpretację stosuje się do okresów leasingu rozpoczynających się dnia 1 stycznia 1999 r. i później.

▼ M33

▼ B**INTERPRETACJA SKI-25*****Podatek dochodowy – zmiana statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej udziałowców***

ODWOŁANIA

▼ M5— MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)**▼ B**— MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*— MSR 12 *Podatek dochodowy*

PROBLEM

- 1 Zmiana statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej akcjonariuszy/udziałowców może spowodować zwiększenie lub zmniejszenie jej zobowiązań podatkowych lub aktywów z tytułu podatku dochodowego. Może to nastąpić na przykład wskutek wprowadzenia instrumentów kapitałowych firmy na giełdę lub w związku z restrukturyzacją kapitału własnego jednostki. Może również być spowodowane przeniesieniem za granicę siedziby akcjonariusza/udziałowca posiadającego pakiet kontrolny w jednostce. W wyniku tych zdarzeń sposób opodatkowania jednostki gospodarczej może ulec zmianie. Może ona, na przykład, uzyskać lub utracić ulgi podatkowe lub stosować w przyszłości inną stawkę podatkową.
- 2 Zmiana statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej akcjonariuszy/udziałowców może mieć natychmiastowy wpływ na bieżące zobowiązania podatkowe lub aktywa z tytułu podatku dochodowego. Zmiana statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej udziałowców może również spowodować zwiększenie lub zmniejszenie ujętych przez jednostkę rezerw oraz aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, które zostały ujęte przez jednostkę gospodarczą, w zależności od wpływu zmiany statusu podatkowego na konsekwencje natury podatkowej, które wynikną z realizacji lub rozliczenia wartości bilansowej aktywów i zobowiązań jednostki gospodarczej.
- 3 Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest to, w jaki sposób jednostka gospodarcza powinna ująć podatkowe konsekwencje zmiany statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej akcjonariuszy/udziałowców.

UZGODNIONE STANOWISKO

▼ M5

- 4 Zmiana statusu podatkowego jednostki gospodarczej lub jej udziałowców nie powoduje zwiększenia lub zmniejszenia kwot ujętych poza zyskami lub stratami strat. Skutki zmiany statusu podatkowego, mające odzwierciedlenie w podatku bieżącym i odroczonym, uwzględnia się w zyskach lub stratach danego okresu, chyba że skutki te dotyczą transakcji i zdarzeń, które, w tym samym lub w innym okresie, powodują bezpośrednio zwiększenie lub zmniejszenie kwoty ujętej w kapitale własnym lub kwot ujętych w innych całkowitych dochodach. Skutki podatkowe wiążące się ze zmianami kwot ujętych w kapitale własnym dokonany w tym samym lub w innym okresie (nie zaliczone do zysków lub strat), bezpośrednio zmniejszają lub zwiększają kapitał własny. Skutki podatkowe wiążące się z kwotami ujętymi w innych całkowitych dochodach ujmuje się w innych całkowitych dochodach.

▼ **B**

DATA UZGODNIENIA STANOWISKA

Sierpień 1999 r.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

Niniejszą interpretację stosuje się, począwszy od dnia 15 lipca 2000 r. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości stosuje się zgodnie z przepisami określonymi przez MSR 8.

▼ **M5**

MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) zmienił terminologię stosowaną we wszystkich MSSF. Ponadto wpłynął na zmianę paragrafu 4. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do rocznych okresów obrotowych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 r. i później. Jeżeli jednostka zastosuje MSR 1 (zaktualizowany w 2007 r.) w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsze zmiany również mają zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

▼ **M52**

▼ B**INTERPRETACJA SKI-29****▼ M9***Umowy na usługi koncesjonowane: ujawnianie informacji***▼ B**

ODWOŁANIA

▼ M5— MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* (zaktualizowany w 2007 r.)**▼ B**— MSR 16 *Rzeczowe aktywa trwałe* (zaktualizowany w 2003 r.)— MSR 17 *Leasing* (zaktualizowany w 2003 r.)— MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*— MSR 38 *Wartości niematerialne* (zaktualizowany w 2004 r.)**▼ M54**— MSSF 16 *Leasing***▼ B**

PROBLEM

- 1 Jednostka (koncesjodawca) może zawrzeć umowę z inną jednostką (koncesjodawca) na dostarczanie usług polegających na świadczeniach publicznych o istotnym znaczeniu ekonomicznym i społecznym. Koncesjodawca może być przedsiębiorstwem sektora publicznego lub prywatnego, nie wyłączając organów rządowych. Umowy na usługi koncesjonowane mogą dotyczyć oczyszczania i dostaw wody, autostrad, parkingów, tuneli, mostów, portów lotniczych i telekomunikacyjnych. Za umowy na usługi koncesjonowane nie uznaje się umów, w których jednostka zleca podmiotom zewnętrznym realizację wewnętrznych zadań (np. prowadzenie stołówki pracowniczej, zarządzanie budynkiem, prowadzenie rachunkowości lub usługi informatyczne).
- 2 Umowa na usługi koncesjonowane przewiduje zasadniczo, że na okres trwania koncesji koncesjodawca przekazuje na rzecz koncesjodawcy:
 - a) prawa do dostarczania usług polegających na świadczeniach publicznych o istotnym znaczeniu ekonomicznym i społecznym; oraz
 - b) w niektórych przypadkach prawo do korzystania z określonych rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych i/lub aktywów finansowych;

w zamian za co koncesjodawca:

 - c) zobowiązuje się do świadczenia usług zgodnie z określonymi zasadami i warunkami umowy przez okres trwania koncesji; oraz
 - d) o ile ma to zastosowanie, zobowiązuje się do zwrócenia po zakończeniu okresu koncesji praw uzyskanych na początku tego okresu i/lub praw nabytych w okresie trwania koncesji.
- 3 Wspólną cechą wszystkich umów na usługi koncesjonowane jest jednoczesne uzyskanie przez koncesjodawcę prawa i zaciągnięcie zobowiązania do świadczenia usług publicznych.
- 4 Zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia jest zakres informacji, jakie należy ujawnić w informacji dodatkowej do sprawozdań finansowych koncesjodawcy i koncesjodawcy.

▼ M54

- 5 Niektóre aspekty wybranych umów na usługi koncesjonowane, jak również informacje ujawniane na ich temat zostały omówione w istniejących Międzynarodowych Standardach Rachunkowości (np. MSR 16 ma zastosowanie do nabywania rzeczowych aktywów trwałych, MSSF 16 – do leasingu składników aktywów, a MSR 38 – do nabywania składników aktywów niematerialnych). Umowy na usługi koncesjonowane mogą jednak dotyczyć tzw. umów niewykonanych, do których Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej się nie odnoszą, chyba że są to umowy rodzące obciążenia, w którym to przypadku należy zastosować MSR 37. W związku z tym ta interpretacja reguluje dodatkowe ujawnienia dotyczące umów na usługi koncesjonowane.

▼ B

UZGODNIONE STANOWISKO

- 6 Aby określić odpowiednie informacje, które ujawnia się w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego, uwzględnia się wszystkie aspekty umowy na usługi koncesjonowane. Koncesjodawca oraz koncesjodawca ujawniają w każdym okresie, co następuje:

- a) opis umowy;
- b) znaczące warunki umowy mogące wpłynąć na wysokość, okres i pewność wystąpienia przyszłych przepływów środków pieniężnych (np. okres, na jaki zawarto umowę koncesji, daty zmiany warunków cenowych oraz podstawy zmian warunków cenowych lub ich renegocjacji);
- c) rodzaj i zakres (np. odpowiednio ilość, czas trwania lub kwotę):
 - (i) praw do użytkowania określonych aktywów;
 - (ii) zobowiązań do świadczenia lub prawa do otrzymywania usług;
 - (iii) zobowiązań do nabycia lub budowy rzeczowych aktywów trwałych;
 - (iv) zobowiązań do dostarczania lub prawa otrzymywania określonych aktywów po zakończeniu okresu koncesji;
 - (v) opcji odnowienia lub zakończenia koncesji; oraz
 - (vi) innych praw i zobowiązań (np. dotyczących remontów generalnych);
- d) zmian w umowie, które nastąpiły w ciągu okresu ► **M9** ; oraz ◀

▼ M9

- e) to, jak umowa na usługi została sklasyfikowana.

- 6A Koncesjodawca ujawnia kwotę przychodów oraz zysków lub strat ujętych w danym okresie z tytułu wymiany usług budowlanych na składnik aktywów finansowych lub wartość niematerialną.

▼ B

- 7 Informacje ujawniane zgodnie z paragrafem 6 niniejszej interpretacji przedstawia się odrębnie dla każdej umowy na usługi koncesjonowane lub w ujęciu łącznym dla każdej grupy umów na usługi koncesjonowane. Grupa umów na usługi koncesjonowane obejmuje usługi podobnego rodzaju (np. pobieranie opłat drogowych, usługi wodno-kanalizacyjne lub usługi telekomunikacyjne).

▼ B

DATA UZGODNIENIA STANOWISKA

Maj 2001 r.

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

Niniejsza interpretacja wchodzi w życie z dniem 31 grudnia 2001 r.

▼ M54

Jednostka stosuje zmianę w paragrafach 6 pkt e) oraz 6 A w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2008 r. lub później. Jeżeli jednostka zastosuje KIMSF 12 w odniesieniu do wcześniejszego okresu, niniejsza zmiana również ma zastosowanie do tego wcześniejszego okresu.

Na podstawie MSSF 16, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragraf 5. Jednostka stosuje tę zmianę, stosując MSSF 16.

▼ M52
